Digitized by Google

NAZIONALE
BIBLIOTECA
CENTRALE
RA
11
139
ROMA

Digitized by Google

RA 1?9

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Pomerium ſermonum

De tempore

Pars eſtiualis

B A
BIBL. CONSIG. ARA COELIT.

BIBLIOTECA NAZ.
ROMA
VITTORIO EMANUELE

Digitized by Google

¶ In noīe domini ieſu Incī
pit tabula contentorū in hoc vo
lumine Sermonū Pomerū de
Tempore partis Eſtiualis ſcḋm
ordinem alphabeti.

A Bominat̄ ſumma deꝰ pctā. ⁊ hoc oñdit pl'ibꝰ ſignis ſer. xxxviij. T V.
Aborſum patiendi caſus. ſer. xij. E.
¶ Abuſiões ſeculi. xij. ſunt. ſermo. lxxvij. M.
¶ Affectus amoris dei ex firmiinitate diſcernit̄. ſ. xxxvij. Q R.
¶ Amara quoqꝫ calefacta minꝰ erunt amara. ſer. lxxvi. C
¶ Amicꝰ factꝰ eſt inimicꝰ an ſtatim abijciatur. ſer. xxxvi. G
¶ Amoris primi ⁊ ſuupſiꝰ triplex eſt differētia. ſer. xxxiiij S.
¶ Angeli vtrū ſciant numerum electorum. lxxx. O
¶ Utrum ſciāt qui hominū ſint electi. ibidem.
¶ Angeli gaudēt de conuerſione peccatorum. ij. R.
¶ Itē an āgeli mali gaudeāt de damnatione hominum. ibidem
¶ Angelos an plus diligat deꝰ q̄ animas. ſer. iij. V X.
¶ Angelus ſi non cecidiſſet an homo creatꝰ foret. ſer. lxxix. T
¶ Anima rationalis quomodo ſit ad imaginem dei. v. I. Ex de hoc plura ibidem vſqꝫ. L
¶ Item quomodo eſt ad ſimilitudinem dei. v. L M
¶ Animam rationalem diligi a deo probatur ſignis. ſ. v. N
¶ Animam pdere probatur fore dānū maximum. ſer. iiij. A.
¶ Item quomodo cuſtodienda ſit ne pereat. ſer. iiij. F
¶ Anime dignitatis ex ſe oſtenditur. ſer. ix. S
¶ Itē de honore anime a deo ſermo. lxix. T
¶ Animā rationalem quare ſolus deus creat ⁊ de nihilo. ſer. ix. T. ⁊. xxiij B.
¶ De aīe diffinitione. ix. A
¶ Anima quomodo habet potētias ſuas interiores diſpoſitas in cerebro. ſer. ix. Z
¶ Aīa deiformi claritate quomodo fulget. ſer. ix. ⁊ A B.
¶ Aīa rōnalis pbat̄ fore incorruptibilis. xij. A. vſqꝫ in finem.
¶ De aīe morte ſpūali. ſ. xij. D
¶ Aīa pbatur eē ſpecioſiſſima creaturarum. ſer xv. A B.
¶ Anie pulchritudo mirabilis oſtenditur. ſermo xv D E
¶ Anime quales apḋ deū ſunt pregrate. ſer. xv. G
¶ Aīa rōnal'qꝫ creata ſit ad btītudinē. Et vt ſit tēplū dei oñdītur ſignis pluribus. ſer. ix. V
¶ Animam creando deus beniuolentiam ſuam oſtendit erga eā plura per ſigna. ſer. xxiij. C
¶ Anima an intra vel extra corpus creatur. ſer. xxiij. D
¶ Aīa pro ſui creatiōe de qbꝰ debet grās agere. ſer. xxiij. F
¶ Aīe rōnales an oēs creantur equales in eſſentiali nobilitate Et vtrū pueniat vnā aīam fore nobiliorē pre alia ſer. xxiij. F G
¶ Anima nobilior naturaliter an ſit melior apḋ deum. ibiḋ. H
¶ Anima rationalis quare cōiuncta eſt corpori. ſer. xxv. Q R.
¶ Anima in corpore vbi vel in q̄ mēbro reſidet. ſer. xxv. S T.
¶ Animam humanā deus mirabiliter condidit: ⁊ mirabilius reformauit. ſer. xxv. V X

¶Anima quõ circa mortẽ ceſſat viuificare corpus.ſer.xxv.z.
¶Animã fatue vilipendũt mali pluribus modis.ſer.lxix.V
¶Animam ad ſalutem docent ſingula mẽbra.ſermo.lxix.X
¶Arbores que ſũt optime.ſermo.xvij.T
¶Itẽ de arboribus pl'a vbi hõ.
¶Argentũ ꝛ aurũ mũdũ q̃re faciunt lineas nigras protrahendo in tabula.ſermo.xlij.C
¶Artes mũdanas q̃ īuenerũt fere oẽs dãnati ſunt.ſ.lvi.B.C
¶Item de artibus mechanicis vbi Labor.
¶Auaritia vide vbi Seruitus diuitiarum.
Antixp̃s venturus qualis erit. ſermo.lxxvij.G.h
¶Item de eius deceptiõe euadenda.ibidem
¶Item de ſignis quibus putatur cito aduenire.ibidem.
¶Antichriſti pſecutio erit maxima ꝛ quare.
¶Item propter qualia peccata hoīm pmittetur venire.ibid.
¶Antixp̃i ꝓ tp̃e deficient ordines religioſorum.ſer.lxxvij. O
¶Antixp̃s ꝛ ei9 falſa miracula quõ poteſt ꝯuici.ſ.lxxviij.S.T
BEati an gaudebũt ī celo de illis opibus q̃ in hoc mũdo fecerũt aliq̃n in pctõ mortali ſermo.vij.I
¶De bẽdictiõe dei qua bñdixit creaturis.Et q̃ q̃buſdã maledixit ꝓpt pctm̃ hoīs.ſer.vi.X
¶Bonitatẽ dei ꝛ beneficia ei9 an damnati ī inferno poſſint cogitare.ſermo.lviij.R
¶Boni homĩes qui ꝛ qualiter promerentur maiorẽ gl̃am habere in beatitudine. ſer.liij.Y
¶Bonos xp̃ianos cum malis eſſe in eccleſia cõmixtim quare permittit deus.lviij.P
¶Bona qualia ſunt ad diſpenſandũ homini ꝯmiſſa.ſ.xx.AB
Bona tẽporalia quare ieq̃liter dantur hominibus.xxxij.F
Charitas in quibus conſiſtit.xxxv.Zꝛ
¶Charitatis de ordine.xxxiiij.V.
¶Charitas neceſſaria eſt ꝓpt' q̃tuor.xxxv.A.B
¶Charitas an poſſit ſtare cũ peccato.ibidem
¶Charitas eſt virtus regia xxxv.D.
¶Charitas precellenter valet ad ſalutem.ſermo.xxxvij.M
¶Item ſeptem dignitatibus p̄cellit virtutes.xxxvij.N
¶Charitate deus ligatur ꝛ vincitur.lij.X.
¶Charitas multa mirabilia facit in homine.ſermo.lij Y.
¶Charitas gratuita quõ acq̃ritur.lij Z.
¶Charitatẽ habẽs an neceſſario diligat a deo. ſer.liij.A
¶Ad idem ſex ſigna traduntur ibidem.B.
¶Charitas vera vt inſit quattuor requirunt.ſermo.liij.C.
¶Charitas gratuita q̃re eſt.liij.E
¶Charitas q̃re dr̃ donũ maximũ ſuper oĩa.liiij.G.vſq̃ R
¶Charitas eſt de9 predicatione eſſentiali.ibidem.
¶Charitas an ſit melior aĩa rationali vel etiã angelo ꝛ an eq̃ polleat btitudini.ſ.liiij.KL.
¶Charitas ī eſſentia an poſſit minui vel recupari vel augeri. Item qualiter augeri poſſit.ſer

mone.liiii. M N O P
¶Carnalis vita eſt periculoſiſ ſima.xlviii. X
¶Item ſimilitudinē habet cuz gehenna.Ibidem. Z
¶Item contra eaz remedia qn qꝫ ſunt.ſermone.xlviij. ꝛ
¶Celū deſignat p̄ ꝺſertū.ij.Q
¶Celo ſi ſtella adderet vel mi nueret an moueretur ab intelli gentia.lx. B
¶Cerebrū quō depoſituz ſit p̄ viribus anime ꝛ potentijs ite riorib9.ix. Z
¶Cib9 nō maſticat9nocz.vi.R
¶Cib9 in digeſtiōe quō altera tur p̄ viſcera.ſermo.xxiiij. L
¶Cogitationes ſunt in multa differentia.ſermone.lvij. H
Cogitatiōes quattuoꝛ ſunt peri culoſe.Ibidem. I
Cogitatiōes male ſunt abijcien de ibidem. K
Cogitatio bona an ſp̄ ſit a deo Ibidem. L
¶In cogitatione quō q̄ cogno ſcit peccaſſe moꝛtal'r.ibid. M
¶Contra cogitationes malas remedia.ibidez. N
¶Coluber ſerpens habet quat tuoꝛ oꝛdines dētiū.ſer.xlix. B
¶Cōfidentia vbi de Spe.
¶Conſciētia mala eſt pena ſū ma.xlix. A
¶Conſciētia ſana cognoſcitur q̄nqꝫ regulis.ſ.xlix. C vſqꝫ F
¶Contra conſcientiam bonaz ſubdit9 an facere ꝺbeat qꝺ mā dat p̄latus .xlix. D
¶Conſcientia an tantū peccet quantum peccare intendit ꝛ tā tum benefaciat quantum iudi cat.ſermo.x... E
¶Conſcientie bone gaudiuz ē ſextuplex.xlix. F
¶Cōuitia ꝛ vituperia facere an ſit moꝛtale peccatuz.ſer.x. B
¶Coꝛpoꝛa dānatoꝛu̅ qualia erunt poſt reſurrectionem:ꝛ de turpitudine illoꝝ lx. A
Itez an erunt grauia vel leuia. Ibidem. B
¶De coꝛpoꝛibus damnatoꝛuz plura vbi Infernus.
Coꝛrūpi vel deſtrui poteſt ali quid quinqꝫ modis.ſe.xii. B
Creare quare de9 vult animā quā ſcit foꝛe dānādā. xxxij.Bc
D

Amnati an deſide rāt videre deū quē odiunt.xvi. Q
¶Denari9 nūm9 q̄d ſignificat ꝛ quō agnoſcitur bonus.ſer.lxix. R
¶De9 quō dr̄ pr̄ hoīz.xxix. F
¶Deus an p̄diligat homīes q̄ꝫ angelos.ſermo.iij. VX
¶Dei in eſſentia quomodo re lucent omnia bona ꝛ mala.ſer mone.xxij. Y
¶Deū qualiter poteſt quis de ducere in infernum.ſer.lij. X
¶Dei opera ꝛ iudicia ſūt in om nibus laudabilia.xxij.per.totū
¶Deus ſolus poteſt dici vera citer dominus.ſermōe.lviij. O
¶Deus cuz ſentitur iratus tūc ſperatur foꝛe p̄picius.lxi. O
¶Demones an gaudeāt de dā natione peccatoꝛū.ſermo.ij. R
¶Diabolus quomodo vincit hominem.ſermo.xix. S
¶Diabolus tribus modis obſi det hominem.ſermone.xxxi. Y
¶Diabolus quare permittitur obſidere aliquē et de remedijs ſermone.xxxi. Zꝛ
¶Diei dominice p̄uilegia.ſer mone.l. H
¶De diei feſti ceſſatio.vbi de Sab

pati ſanctificatione.
¶ Dilectiõis diuie ad homines ſigna.iij. yz
¶ Dilectionis diuine obſtacla in homine qualia ſunt.ibidē. ⁊
¶ Dilectionis diuine de precepto ⁊ obſeruatiõe.ſer.xxxiiij.R
¶ Diligere deum propter beneficia an liceat.ſer.xxv. ⁊
¶ Diligere debemus deū ⁊ ſuper oīa et quõ.ſer.xxxvij.Q.R
¶ Diligere deum plura nos incitant.ſermo.lij.T.vſq3. v
Diligere deum quomodo ſit meli⁹ ſcilicet an diligere vt creatorem an vt redemptorē an vt glorificatorem.ibidem.
¶ Diligere deū an poſſit: q̄ nõ vult ſeruare p̄cepta.ſer.liij. D
De dilectione plura vbi charitas.⁊ vbi Proximus
Dilectiõis dei mandatū quare dr̄ maximū ⁊ primum.ſermone.lſ. O.P.Q
Itē dilectiõis pximi mandatum quõ dr̄ ſimile illi.Ibidē.R
¶ Dilectio ſui et proximi qualis debeat eſſe et de dilectionis ordine.ſermõe. xxiiij.S.T.U.
¶ De dilectione inimicorū vbi Inimicus.
¶ Diligere an plus teneatur q̄s extraneum meliorem q̄ ſibi cõiūctū minus bonū vir.lſ.S.
¶ Diligere an pl⁹ tenetur quis parentes q̄ filios pprios.Itē an plus parētes q̄ vxorē.
¶ Itē an plus parētes ſpirituales q̄ carnales ibidē.
¶ De diluuio mūdi duplicia q̄ ⁊ ignis.lxxx. z
¶ Diuitias amare et appetere peccatum eſt.ſermone.xlij. D
¶ Diuitiarum amor malus q̄bus ſignis cognoſcit̄.ſ.xlij. E
Pro diuitijs nouem modis pōt homo damnari.ibidem F.vſq3 finem.
¶ De diuitijs quomodo ratio exigetur a deo.ſer.xxij. U
¶ Ex diuitijs quomodo q̄s querere debet regnū dei.ſ.xliij.Q
¶ De diuitijs plura vbi Seruitus diuitiarum.⁊vbi Sollicitudo:⁊ vbi Theſaurizare.
¶ Draconis caput cum cõculcatur fortiter plangit.ſer.xxiij.A
Elemoſynam de hoc vide vbi Ala.
¶ Emorroiſſa mulier q̄d figurauit⁊ plura d̄ hac materia.ſermone.cxxiij. AB
¶ Etates hominis ſūt ſeptem ⁊ in ſingulis quomodo hõ inclinatur ad vitia:et de remedijs.ſermo.xlvij.N.vſq3.finem.
¶ Etates ſingule q̄to anno terminant̄.ſermo.lxxx. T
¶ De etate ſenectutis plus durante.P.Senectus.
¶ Euchariſtia quare dicit̄ cena magna.ſermo.ſ. B
¶ Euchariſtia cõſecrata in miſſa quare eleuatur.ſermo.ſ. I
¶ Excidetur peccator p mortē q̄ntuplr̄ ad dānationē.xvi. O
¶ Excuſare ſe de legis dei ignorantia quare quis nõ poſſit.ſermone.xxxv. Y
¶ Exemplū multiplex p totam partem hāc ſermonum.
¶ Exēplum de miſſa audienda.ſermo.i.E.
¶ Exemplum de auditiõe miſſe.ſermo.i.
¶ Exemplum de partus ſuffocatione ⁊ confeſſione.ſer.ij. M
¶ Exemplum quomodo cõtra demones protegūt angeli nos.

Sermone ij. C

¶Exemplū de mala morte peccatorum.iij. t

¶Exemplum de duobus ſcilicz ceco ꝛ contracto ſimul furantibus.ſermone.iiij. C

¶Exemplum de duobus fratribus ſcilicet ſapiēte et fatuo.ſermone.iij. E

¶Exemplum ꝙ multi damnātur ꝛ pauci ſaluant̄. ſer.iiij. h

¶Exemplum de maxima dilectione xp̄i ad animam ſecundū Dionyſium.ſermone.v. O

¶Exemplum de mulieribus ſe ornantibus.ſermone.vi. S

¶Exemplū de ꝑdicationis vtilitate.vi. T

¶Exemplū de tabernarijs ludos in domo tenētib⁹.ſ.vij. F

¶Exemplum de cauēda deſperatione et confeſſorum pietate ſermone.vij. G

¶Exemplum ꝙ virginitas ſuperba dānabilis eſt.ſer.viij. L

¶Exemplum de opera mortificata reuiuiſcunt per penitētiā ſermone.viij. R

¶Exemplum de luſore qui poſuit animaz ad taxillos.ſ.ix. X

¶Exemplū de anime egreſſione ex corpore.ſermone.ix.BB.

¶Exemplum de illis qui iram non deponunt.ſermone.x. I

¶Ad idem aliud.xi.U.Et aliḋ ſermone.xi. X

¶Exēplū de īmortalitate anime philoſophica ꝛ alia.ſ.xij. G.h

¶Exemplum ꝙ in patientia ꝑfecto eſt mia dei.ſermone. xiij.L

¶Exēplū de mia dei magna in Silueſtro papa.ſermo.xiij. Q

¶Exēplū de mia dei in Cipriano epiſcopo.ſermone.xiiij. z

¶Exēplum ꝙ per peccatuz deformatur hō ī ſimilitudinē diaboli.ſermo.xv. F

¶Itē d eodē hr̄ aliḋ.ſ.xxiiij.P

¶Exēplū ꝙ aīas ſctōꝝ angeli cum apparatu magno ducūt in celū dū tranſmigrant.ſ.xv. h.

¶Exempla philoſophica de arborib⁹ triplicib⁹.ſermo.xvi.N

¶Exempla philoſophica de arboribus que ſunt optime pulchra.ſermone.xvij. T

¶Exēplū ꝙ viſionis dei priuatio eſt ſumme malū.ſer.xvi.Q.

¶Exēpluz de acerbitate ignis infernalis in Silo magiſtro experto.ſermone.xvij t

¶Exemplū ꝙ ex aſpectu impudico ꝑdit̄ gratia.ſermo.xix. P

¶Exēplū ꝙ ꝯfeſſio ſanat.xix.y

¶Exēplū ꝙ bona volūtas etiā ſi non poteſt perficere meretur ſermone.xix. z

¶Exemplum de morte.xx.D. Et.iiij. PC

¶Exemplum ꝙ ſeculares non debent contra clericos murmurare de hoc ꝙ non laborant manibus.ſermone.xx. I

¶Exemplum de ocio vitando. ſermone.xx h.I.in fine.

¶Exēpla phiſicalia de mia fraterna.ſermone.xxi. M

¶Exemplū ꝙ ſeruire infirmis plus valet ꝙ̄ ieiunare etiaz in pane et aqua.xxi.L.ꝛ.lxij. z

¶Exemplum ꝙ elemoſyna facit in bonis abundare.xxi. R

Ad idem aliud.xxxiij. N

Aliud ſermo.xliij. Q

¶Exemplum ꝙ in pauperibus ꝛ leproſis chriſt⁹ ſuſcipitur.ſermone.lij. q

¶Exemplum de pena ſacerdotum negligentium curam parochianorum ſuorum.xxij. X

¶ Exemplum de ſācto Forſeo epiſcopo dure accuſato in morte a demonibus. ſermo. xxij. T
¶ Exēplū de gratiarū actionis vtilitate. ſer. xxiij. D in fine.
¶ Exēplū ꝙ hō fact⁹ eſt ad laudandū deum. ſer. xxiiij. Q
¶ Exemplum quomodo frater Leo vidit ſaluari p ſcalam paſſionis chriſti ⁊ miſericordie marie ſermone. xxv. Z
¶ Exēplum de qſtionibus quales vertuntur in inferno. ſerm. xxvj. A. ⁊. lx. D
¶ Exēplum ꝙ memoria mortis īducit ad penitētiā. ſer. xxvj. B
¶ Exēplū ꝙ ſpes debet habere timorē in mortis. ſer. xxvj. G
¶ Exemplum de ſancto Euſebio horrende agonizante. ſer. xxvj. in fine.
¶ Exemplū de orōne. xxix. E
¶ Exēplū ꝙ oratio breuis cum deuotiōe plus placet deo ꝙ̄ lōga ſine deuotione. ſer. xxix. B
¶ Exemplum de vtilitatis orationis dominice. xxix. K
¶ Exēplū de hūilitate. ſ. xxx P
¶ Exemplum de fuga mundi ⁊ taciturnitate. ſer. xxxj. X
¶ Exemplum de iudicijs dei occultis. xxxij. D
¶ Exēplū de fortuna. xxxiij. L
¶ Exemplum de proſperitate tpali timenda. ſermo. xxxiij. M
¶ Exemplum de pigritia. Sermo xxxiij. Q
¶ Exemplum de dilectione pximi. ſermo. xxxiiij. X
¶ Exemplum de ſancto Paulino epiſcopo. ibidem.
¶ Exēplū ꝺ caritate. ſ. xxxv. D
¶ Exemplum de eadem. xxxvij P. Aliud. xxxvij. R
¶ Exemplum de periculoſa imicitia. xxxvj. A
¶ Exemplum de patientie premio celeſti. xxxvj. N
¶ Exemplum ꝙ peccatū feret ſumme angelis. ſer. xxxviij. Z
¶ Exemplum ꝙ per peccatum renouatur paſſio xp̄i. ibidem.
¶ Exēpluȝ de pctō quō mortui regis corp⁹ ſagittauerūt filij p regno obtinendo. ſer. xxxix. E
Exemplū ꝙ peccatores ſunt maledicti. xxxix. D
Exēplū de varijs penis pctōrū mortaliū in inferno. ibidem.
Exemplum ꝙ laudare deuȝ debemus in oībus. ſer. xl. L
Exemplū de quodā q̄ in oībus aduerſis grās agebat reputans pro meliori. ſer. xl. N
Exēplū de ꝑmiſſis laudis diuine ī pſalmodijs. xl O in fine
Exēplū ꝙ tpaliū abūdātia ⁊ cura īpedit ſalutem. ſer. xlj. Y
Exēplū de penis auarorꝫ diuitum in inferno. ſer. xlij. Z
Exemplū ꝙ deo cōmittam⁹ qn̄ det pluuiā ⁊ hmōi. xliij. P
Exemplū ꝙ querētibus regnum dei ⁊ iuſticiā eius omnia adijcientur. ibidem.
Exemplum de mortis nuncijs tribus. xlv. B
Exēplū ꝙ deuot⁹ morīt ꝯſolabilit̄ viſitat⁹ a ſctis. ſ. xlv. F
Exemplum de mortis deſiderio. ſermo. xlvj. K
Exemplum de ſancta Clara ꝙ caſti in morte viſitātur a virginibus beatis. xlvj. L
Exemplum ꝙ paſſionē chriſti recordari eſt deo gratiſſimū. ſermo xlvij. S
Exemplum de carnalis vite fetore. xlviij. Y
Exemplum ꝙ carnalis vita

eſt brutalis.xlviij. Z
Exēplū de ꝯſcīe bone fructu ꝛ male periculo.ſer.xlix. F
Exēplū de ſctificatione diei dñice: ꝛ de trāſgreſſiōe.ſ.l. M
Exemplū de ſancta theodoſia virgine quā parētes a martyrio et dei ſeruitio retrahere non potuerunt.ſer.lj.
Item aliud.lx.C. de ſancto Franciſco docente quomodo deum amemus.ſer.xiij. F
Exemplū ꝙ in infirmitatis curatione plus debemus confidere de deo ꝙ̄ de medicinis ſermo.lv. Z
Exemplum de ſancto Bern. quomodo in morte ſperauit in paſſione chriſti ſermo.lvj. F.
Exemplum ꝙ confeſſio multum valet cōtra diabolo verſutias.ſermo.lvij. K
¶ Exēplū ꝙ cogitationes male ſunt periculoſe.ſer.lvij. N
¶ Exēplū ꝙ demones ſunt horrēdiſſimi aīab⁹.ſer.lviij. Q
¶ Exemplū ꝙ dānati viſi ſunt mutuo ſeſe maledicere in inferno.ſermo.lviij. T
¶ Exemplū de inferni profunditate.ſermo.lix. X
¶ Item ꝙ xp̄iani mali profundius ponūť in inferno ꝙ̄ pagani.ſermo.lix. X
¶ Exēplū ꝙ ī inferno pene ſūt ineffabiles.ſer.lix. ꝛ
¶ Exemplum ꝙ propter peccata hominum permittuntur locuſte ꝛ tempeſtates.ſer.lxj. O.
¶ Exēplū ꝙ īfirmitas corporalis valet ad ſalutē.ſer.lxij. U
¶ Exēplū ꝙ ſymbolū orādo fugantur demones.ſer.lxiij. F
¶ Exemplum ꝙ religioſi ſuā pfeſſionem non tenentes puniūtur acerbe.ſermo.lxiiij. L
¶ Exēplū ꝙ mala vita hoīs citius adducit mortē.ſer.lxv. Q.
¶ Exēplū ex vita Barlaam de philomena loquēte.ſ.ꝙ hō male viuēs ſtultus eſt.ſer.lxv. R
¶ Aliud de hoīe fugiente vnicornem ꝛ in fouea melle ſtillante decepto.ibidem.
¶ Exēplū de malo īpatiente et bono patiente.ſermo.lxvj. T
¶ Exemplū de ſancto Gregorio ꝗ reuelationē habuit ī litrotu miſſe de dānatione illi⁹ qui nō cōmunicauit ſemel in anno ſermo.lxvj. U
¶ Exemplū de eterne pene grauitate ꝛ eius declaratione.ſermo.lxvj. Z
¶ Ad idem aliud.lxviij. Z
¶ Exemplum ꝙ frater quidaꝫ occulte comedens aliis ieiunātibus in hora mortis draconi datus eſt.ſer.lxvij. E
¶ Exemplum de lingue cuſtodia.ſermo.lxx. F
Et aliud ibibem. G
Et aliud. H
¶ Exemplū de Thaiſe meretrice penitente.ſermo.lxxj. P
¶ Exemplū ꝙ frater Egidius pretulit minimam gratiam habere in religione ꝙ̄ maximam in ſeculo.ſermo.lxxj. Q
¶ Exemplū ꝙ libertatem voluntatis deo offerre eſt deo acceptabiliſſimum.ſer.lxxij. S
¶ Exemplum de voto et de ei⁹ acceptatione.ſer.lxxij. T
¶ Exemplū de vite deſiderio pfaciēda penitētia.ſer.lxxiij. V
¶ Exemplū de morte ꝛ vite breuitate quaꝫ recognouit Xerſes rex.ſer.lxxiiij. Z
¶ Exēplū ꝙ in inferno ſumme

deplorāt tp̄s ꝑditū.lxxiiij. K
¶Exēplū q̄ vno pctō oīa meri
ta ꝑdunt precedētia.lxxiiij. O
Exemplū q̄ elemoſyna orat
ꝑ hoīe dormiēte.ſer.lxxiiij. P
¶Exēplū q̄ in vanitatib⁹ dies
perduntur.ſer.lxxiiij. Q
Exēplū q̄ ꝑ futuro p̄mitta-
mus bona temporalia ibidem.
¶Exemplum problematicū
de auibus:et qualis auis fieri
velles ſermo.lxxv. S
Exemplum de Calipho re-
ge q̄ fides poſſit montes tranſ
ferre.ſermo.lxxv. Z
¶Exēplū q̄ q̄dā euaſit purga-
toriū ꝑ orationē de mortis xp̄i
obſecratione.ſermo.lxxvi. D
Exēplū q̄ i morte inſtat do-
lor acerbiſſimus.ſer.lxxvi. D
¶Exemplum q̄ diuitie malā
mortem faciunt.ſer.lxxvi. E
Exemplū q̄ in morte nil au
ferimus tpale.ſer.lxxvi. F
¶Exemplum de iudeo cōmuni
cante ad irridēdum fidem ꝛ cō
uicto.ſermo.lxxviij. Z
Exemplum de morte horrē-
da quare iuſtis a deo permitti-
tur.ſermo.lxxix. D
¶Exemplum q̄ morte quacū
q̄ preoccupatus iuſtus in refri
gerio erit.ſermo.lxxix. F
Exemplū q̄ pro rapina dā-
natur homo.ſermo.lxxix. K
FAlſi prophete quat
tuor cenſentur.Ser
mo.xxi.I. vſq̄.M.
¶Febris vnde ori-
tur et q̄d ſignificat.
Itē quō curatur.lxii. PQR
Feſtiuitatū de cultu vbi ſab
bati ſanctificatio.
¶Fidei articuli explanantur.
ſermo.lxii. E
¶Fide credere in deum debe-
mus.ſermo.lxij. AB
¶Fidei articulos ſcire explici-
te an teneamur et qui ignorāt
qualia ſaltem credere tenetur.
ibidem. CD
¶Fidei ſymbolum exiſtens in
mortali an poſſit veraciter per
orare.ſermo.lxij. B
¶Ad fidē xp̄ianam ꝛ vitā qua
re deus per miracula idurit ho
mines.ſermo.lxiij. GH
¶De fidei poteſtate.lxxv. YZ
¶Fides vt ſaluet hominē qui-
q̄ ſunt neceſſaria.ſ.lxxv. RS
¶Fides vera nō poteſt eſſe ni-
ſi vnica.ſermo.lxxv. TU
¶Fidem qualem habuerūt de
chriſto ſimplices in veteri teſta
mento.ſermo.lxxv. X
¶Fides xp̄i confirmat oībus
ſcripturis.ſermo.lxxviij. P
¶Fides iudeorū ꝛ paganorū
quomodo conuincitur de falſi-
tate.ſermo.lxxviij. Q
¶Fidei chriſtiane teſtimonia
infallibilia.ſermo.lxxviij. XY
¶Filij an iuſte puniant ꝑpec-
catis parentū.ſermo.lxi. K
¶Filios multos quare dat de⁹
pauperibus:ꝛ quare nō dat di-
uitibus.ſermo.xxxij. EF
¶Fine ꝑ bono hoīs req̄rūtur
tria.Itē finis hoīs qualis iudi-
catur bonus.ſermo.lxxix. AB
¶De fine hominis plura vbi
de Morte.
¶De fine mundi ꝛ conſumma
tione vide vbi.Mundus.
¶Fleuiſſe legitur chriſtus plu
ries.ſermo.xxiiij. KL
¶Flumina duo ſunt q̄ oues bi
bētes i colore variāt.xxviij. S
¶Fluuij quales ſunt meliores
Sermo.xxi. Q

¶De fortune varietate plura. xxiij. I. per totum.
¶Fructus arborū in ſummitate creſcentes dulciores ſunt inferioribus. xxx. M
¶Fructus bonorū operum in pctō mortali factorꝫ nomē ſunt vij. E. vſqꝫ finem.
G Audiū hꝫ deus ꝛ angeli ꝛ ōis creatura ſup cōuerſione peccatorum. ſer. ij. Q
¶Gaudiū maius q̄modo habent angeli de vno penitente q̄ꝫ de. xix. iuſtis. ij. O
¶Gaudiū i celo an mai⁹ erit ḋ glīa angelorꝫ q̄ꝫ holm. ij. S
¶Gaudium de ſalute hominū eſt magnū ꝛ multū quadruplici ratione. ſer. iiij. G
¶Gratiam quare deus inequaliter diſtribuit. ſer. xxxij. G
¶De gratiarū actione vbi de Laudando deo.
¶Gratias agere deo qualiter debeamus. ſer. xlij. N
De grādis tē peſtate. lxj. M Q.
H Omines quare vnica oue figurātur in euāgelio: ꝛ angeli ꝑ nōagita noue. ij. N
¶Q̄r propter hominē fctā ſt oīa. ſ. v. P
¶Homo aſſimilatur arbori in quattuor. ſer. xvi. M
¶Homo bonus ſicut arbor diſcernitur a malis. ſer. xvij. S
¶Homo ſicut arbor impedit tripliciter ne faciat fructuꝫ bonum. xix. M vſqꝫ. Q.
¶De hominis volūtate vbi voluntas ꝛ liberum arbitrium.
¶Homo mal⁹ an acerbius puniatur q̄ꝫ demon. ſer. xxij. Z
¶Homo qd ſit due dantur diffinitiones. ſer. xxiiij. M N
¶Homo obligatur ad quinqꝫ in eo naturaliter deſcripta. ſermo. xxiiij. Q
¶Homo in pctō mortali dicēs pater noſter vl' ſymbolū an peccet. ſer. xxix. A. ꝛ lxiij. B
¶De homie ſine oī peccato ꝑ ut fuit beata virgo/ quomodo dicere potuit pater noſter: ꝛ dimitte nobis debita. ꝛ. ſermone. xxix. I
¶Hominum etates. vbi Etas
¶Homo ad laudandum deum factus oſtenditur pluribus ſignis. ſer. xl. I
¶In homie habitare quare amat deus. ſer. xxiiij. P
¶Homo vſqꝫ ad quotū annum ſit grat⁹: pulcer/ fortis/ſapiēs/ diues ꝛ ſanctus. ſer. lxxiij. L
¶Homo a pueritia q̄n incipit peccare mortaliter. ſer. xlvij. P
¶Homo in corpore quot oſſa ꝛ neruos ḋꝫ habere. ſer. lj. P
¶Homo q̄ ad diligendum deum ſit factus oſtenditur ſignis ſermo. lij. V
¶Hominēꝫ quare voluit deus ad imaginē ſuā facere. lxix. G.
¶Homo an fact⁹ fuiſſet ſi angelus non peccaſſet. ſer. lxix. T
¶Homo an ex ſeipſo ſine diaboli perſuaſione cecidiſſet. lxx. B
¶Homo ſi nō peccaſſet an mori potuiſſet. ſer. lxxiij. S
¶Hoſpites ſuos male remunerant tria. ſer. xj. M
¶Humilis cōfeſſio in malis factis melior eſt q̄ꝫ in bonis fact⁹ ſuperba gloriatio. ſer. viij. M
¶Humilitatē quare amat de⁹ in hominibus. ſer. xxx. L
¶De humilitate plura. ibidēꝫ. per totum.

IActātia quo ſit peccatum moꝛtale. ſermo.xxviij. R
¶Iheruſalem quomodo deſtructa fuerit.ſermo.xxvij. O
¶Imago dei an ꝑmanet ī peccatoꝛe.ſermo.v. R
¶Imago dei an equaliter ſit in viro et femina.v. I
¶De ymagine dei plura vbi de Anima.
¶Inferni pena que ſit grauiſſima.xvi. P
¶Inferni pene grauātur ex nouem.lviij. Q
¶Inferni penas per quattuoꝛ poſſumus euadere.ſer.xvij. R
¶De inferni igne an ſit coꝛporalis et quando creatus ſit.ſermo.xvij. VX
¶Item quomodo differt a noſtro igne: ꝛ quō agit in animaꝫ Ibidem. YZ
¶In inferno damnati an cogitent de beneficio dei.lxviij. R
¶Infernales an conſolent̄ de bonis que hic fecerūt vel de habitis delectabilibus.lviij. S
¶Iteꝫ quomodo ſe in tenebꝛis videbunt.ibidem.
¶In īferno an erit fletus ꝛ ſtridoꝛ dentium coꝛpoꝛalis.ſermo lviij. T
¶Infernalis carcer vbi ſit ꝛ q̄ꝫtum diſtat a nobis.ſer.lix. VX
¶Item eſt penoſiſſimus ꝑpter ſeptem.ibidem. Y
¶Infernus quare non illumiatur ab igne.ibidem.
¶Infernus quomodo capere poteſt poſt reſurrectioneꝫ tam multos.lix. Z
¶In inferno quot ſunt manſiones et de aſſociationes demonum.lix. A
¶Infernales quomodo affligetur poſt reſurrectionem in ſenſibus.lx. D
¶In inferno multiplices pene ſunt ſeptē modis.ſer.lx. EF
¶Item ſingulis pctis ibi quales pene infligentur.ſer.lx. G
¶In inferno an conſolabit̄ qs de penis inimici ſui.ſer.lx. H
¶Infernalia ſupplicia q̄re eēt perpetua pro peccatis temporaneis lxvi. X
Item eternitatis illius grauitas oſtenditur ex ſex conſiderationibus.lxvi: Y
De iferualibus plura vbi d damnatis.
Infirmitas curatur per veram penitentiam.lv. ST
Iteꝫ an ſolo a deo habeat curari.ibidem. XY
Infirmitas ꝑpt̄ qualia peccata infligitur a deo.lv. V
Infirmitates hominum coꝛpoꝛales quare paſſio chꝛiſti nō abſtulit.ſermo.lxii. ST
Infirmitates qualit̄ ſint ſufferende.ibidem. Et ꝙ infirmis ſeruire ē maximi meriti.ſermo.lxij. XY
De infirmitatibus pluraꝫ vbi Medicus.
In gratitudo pluribus legibus damnatur.xl. M
Inimicos quare nō debemꝰ odire: ſed diligere.ſer.xxxvi. E
Item an ſufficiat coꝛde diligere eos ſine opere.ibidem. FF
Item qualit̄ tenemur ex precepto īimicos diligere.ibid̄. H
Item an teneamur eis ſigna dilectionis oſtendere. ibidem.
Itē an poſſumus eis velle malum.ibidem. N

¶De fructibus dilectionis inimici.ibidem.L
¶Item q̄ de inimicis diligendis nemo poteſt excuſari. Sermo.xi.M
¶Iniurias remittere an ſemp̄ teneat offenſus.ſer.x.I
¶De hoc ponūtur tres regule ſer.xi.L.
¶Item quid cū offendēs non petit veniam.ſermo.xxxvi.I
¶Iniuriam non remittere ſed iram ꝛ odiū tenere omī lege reprobatur.ſer.xi.M.N.
¶Iniuriam ſi petam remittere ꝛ ille nō repetit mihi q̄d ego faciam.xi.T
¶Iniuriarum remiſſio facilis redditur ex quinq̄ ſermo.xi.T
¶De intentione in opere vbi voluntas
¶Ira an ſit peccatum ꝛ de ei⁹ differentia:ac modo multiplici.ſermo.x.EF.
¶Iram tenētes omni lege ſūt dānabiles.ſer.lxvi.T
¶De hoc pſa vbi recōciliatio.
¶Ira dei ſumme eſt formidabilis propter tria.ſer.lxi.I
¶Ira dei propinqua recognoſcitur ſeptem ſignis.ſer.lxi.M.
¶Ira dei p̄ que placari poſſit.ſermo.lxi.N.
¶Iudei propter qualia peccata demeruerunt diſpergi.
¶Itē quare noluit deus illos oīno delere.ſer.xxvii.IK
¶Circa iudeos quomodo ſe obſeruent xp̄iani.ſer.xxviii.L
¶Item an liceat dona iudeorum accipere.xxvii.M
¶Item de medicinis illorum.ibidem.N.
¶Iudeorum ſecte tres erant.ſermo.li.N

¶Iudicia dei occulta. Sermo.xxxii.per totum.
¶Iuſtitia eſt duplex.ſ.cōmutatiua ꝛ diſtributiua.ſer.lxxi.N
¶Iuſtitia dei an poſſit dānare btm̄ petrū ſi vellet.ſer.xiii.O.
¶In iuſticia ꝓpria nō deb3 hō confidere.ſe.xxviii.OP
¶Iuſtitiam qualem debet habere xp̄ian⁹:ꝛ de hoc plura.ſermo.x ABC

Kalendas.vi.ſeptemb.locutus eſt Chriſtus parabolam de oue perdita ꝛ drachma ſermo.ii.K.
Kal's.viii.Maii predicauit chriſtus ſedens in naui.ſer.v.Q
¶Kal's.xii.Iulii ſatiauit de ſeptem panibus quattuor milia hominum.ſermo.xiii.I
¶Kal's.v.Octobris dixit chriſtus parabolam de villico prudente.ſermo.xx.A
¶Kal's.xii.decembris curauit Chriſtus ſurdum ꝛ mutum.ſermo.xxxi.S.
¶Kal's.vi.nouembris ſanauit chriſtus filium reguli febricitātem.lxii.P.

Labor manualis an ſit ſub precepto ſermo.xx F.
¶Labore quali liceat homini victum q̄rere.Et de artibus mechanicis.ibidem.G.
¶Labor ſpiritualis qualis excuſat hominem a manuali opere.ſer.xx.H
¶Laudare deum incitāt ſeptē rationes.ſer.xl.I.
¶De laude dei facienda a nobis plura.ibi per totum.
¶Lepra infra lues.
¶Liberū arbitriū an ſine gra

cia vincere poſſit diabolum. ſer mo.xix.R.S.
¶ Itē an poſſit reſurgere a peccato.xlvij.M
¶ Libertatem omnia etiaʒ bruta appetunt.ſer.lxxij.S.
¶ Lingua valde eſt cuſtodienda ꝛ plura de hoc.ſer.lxx.A
¶ Linguas diuiſas quare hñt animalia quedam: ſed non vnicam.ſermo.lxx.D.
¶ Ligue relaxatio eſt periculoſa.ſer.lxx.E F.
¶ Lues lepre ſignificat pctm̄ ꝛ quomodo agnoſci habet leproſus forte aliquis: et quomodo mundatur.ſer.xxxviij.S. vbi ꝛ de origine ꝛ proprietatibus lepre habetur: et etiam vide. ſer. xxxix.A B C.
¶ De lepra quomodo contrahitur a parentibus.ſer.xlvij.O.
¶ Lupus ſub pelle ouina tripliciter cognoſcitur.ſer.xvi.L.
¶ Luxuria ꝙ ſit peſſimum vitium.ſermo.xxxv.C.plura vbi de carnali vita.
Maledixit deus terre propter peccatū hominis. ꝛ etiā creaturis aliq̄bus ſer.vij.X.
¶ Manus longa in brachijs eſt ſignum nobilitatis.ſer.xxi.M.
¶ Martyrio exponere ſe pro ſalute proximi.ſer.xxxiiij.V X
¶ De mechanicis artibus. ſermo.xx.B.
¶ Medicus de q̄ cōfidit egrotꝰ citius ſanat.ſer.lvi.B
¶ Medicinaʒ a iudeo an liceat accipere.ſer.xxvij.N
¶ Item quid de medico mahumetico ꝛ huiuſmodi.ſer.lxij. X.
¶ Meritū triplex eſſe diſtingui tur.ſer.viij.N.
¶ Meritū q̄d ſit diffinitiue ꝛ plura.ſer.lxxi.I.vſq̄ .O
¶ Merita vt nō valeāt ad celeſte p̄miū q̄ mō i pediunt.lxxi.O
¶ Merito per ſeptem augētur ſer.lxxi.P
¶ Miles ſine ſapientia quantūcunq̄ fortis dicitur miles ſine oculis.ix.S.
¶ Miſericordia exhibet a deo ſex turbis hominum.ſer.xiij.R.
¶ Miſericordiam quare non facit deus in peccato perſeuerantibus.ibidem.
¶ Miſericordia quare ſup omnia attribuitur deo.ſer.xiij.M.
¶ Miſericordia dei ſi vellet an iuſte ſaluaret dānatū.ſ.xiij.Q.
¶ Miſericordia dei magnitudo ptʒ ex nouem.ſer.xiij.P
¶ De mie dei promptitudine ꝛ quales non ſunt apti conſequi.
¶ Et de ſignis miſericordie dei mirabilibus.ſermo.xiiij.R.vſq̄ finem.
¶ Miſericordia dei an ꝺcellat iuſtitiam dei.ſer.lxvij.A
¶ Miſericordia ꝺi an quare nō dimittit vnum peccatū ſine alio ibidem C D.
¶ De miſericordie dei abſidantia ꝛ gratiarū actione.ibiꝺ. F.
Miam facere de proximis debemus.ſer.xxi.R
¶ Itē de eius obligatione ꝛ precellenti bonitate ſer.xxi.L.N.
¶ Itē de mie operibus melioribus ꝛ de fructibꝰ ſer.xxi.P Q R
¶ Miſſaʒ q̄ꝫ reuerēt ꝺnt audire xp̄iani.Et plā ꝺ hoc.ſer.i. pro.
¶ Mors anime eſt multiplex. ſer xli.D E.
¶ Mors corpalis ſignificat peccatum.xliij.S.

¶De mortis recogitatione et valore eius.ſermo.xxvi. AB
¶In mortis hora tentationes quales erunt.ibidem. D
¶In mortuis corporibus pectus alti⁹ eleuatur.ſer.xxx. N et.xlvi. S
¶Mortuos tres xpus ſuſcitauit.ſer.xliiij. T
¶Ad mortem quomodo ꝑparemur et quomodo chriſto conformemur.xliiij. Uy
¶Mors an ſemper in optimo ſtatu hominē trāſferat.ibidē.X
¶Mors eſt triplex.ſer.xlv. Z
¶De mortis incertitudine et eius nuncijs.ſermo.xlv. AB
¶Item quare voluit deus nobis mortem eſſe tam incertā.C
¶In mortis hora quare aliq̄ q̄ videbantur eſſe boni pereunt. Et que faciunt tunc homini cōfidentiam xlv. DE
¶Mortem an liceat refugere. ſer.xlvi. GH
¶Mori deſiderare an ſit ſalubre.xlvi.I.vſq3.L.
¶Mors quomodo ſatiſfacit ꝓ peccatis:et qualia bona cōfert. ſermo.xlvi. KL
¶De mortis dilatione vel acceleratione vbi Uita
¶Mors vnde orta ſit in mundo.ſermo.lxxiij. E
¶Mori quare dn̄t bruta q̄ nil peccauerunt.ſermo.lxxiij. F
¶In morte corpali ꝙ erit dolor maxim⁹.ſer.lxxvi.A vſq3 E
¶Mortis dolor meſticia plena peccatoribus.ſermo.lxxvi. E
¶Mors in corpore tres relinquet effectus.ſermo.lxxvi. E
¶In morte peccator ꝑdit oīa ſed iuſtus lucratur.ſer.lxxvi F
¶Mortis finis q̄ttuor regulis iudicatur eſſe bonus vel malus lxxix.B vſq3 E.
¶De mortis agone horrendo ibidem. C
¶De morte violenta ⁊ dum qs elegit leuiorem.ſermo.lxxix.D
¶De morte improuiſa frenetica ⁊ huiuſmodi.ſermo.lxxix. E
¶Item mortē ſubitaneā quare deus homini permittit. Itē morientes in amantia ⁊ huiuſmodi quomodo diſcernantur. ibidem. GH
¶Item de interrogationib⁹ in hora mortis.ſer.lxxix. IKL
¶Mūd⁹ qn̄ finiet an ſciāt angeli certitudinalr vl hoīes.lxxx.N
¶Item an ſit reuelatū. lxxx.P
¶Item quō xp̄s dicit ꝙ hoc ſolus pater ſit.ſer.lxxx.Q
¶De mundi fine q̄les ſint opiniones doctorum.ſer.lxxx.R
¶Mūdi finis quib⁹ ſignis coniecturat appropiquare.lxxx.S
¶Mūdus an diu durabit poſt antichriſti mortē.ſer.lxxx.U
¶Mundus q̄ terribilit cōſummabit ꝑ ignē ⁊ q̄re.ſer.lxxx.Xy.
¶Mutus quis corporaliter q̄modo fit.xxxi.U
Naſci quare facit de⁹ q̄ſdam deformes:leproſos ⁊ alijs modis ɔfectuoſos.xxxij.E
¶Naturaliter qđ ineſt ſpecifice ineſt ſemper ſermo lxxiij.E
¶Nomen chriſtianum non ſaluat ſine opere.iij.⁊.
¶Nobilitate quales creature precellent alias.ſer.xxv.Q.
¶Nobilitatis ſignum eſt longa brachia habere.ſer.xxi.M.
¶Numer⁹ electorū q̄s ſit ⁊ qn̄ īplebit.⁊ q̄ hoīes ſint ꝑdeſtiati

an ſciant angeli ſermo.lxxx. O
O Ccultare debemus. viij.et nemini dicere ſermo.xxxi. X
¶ Ocioſitas vitāda eſt.ſermo.xx h
¶ Oculus eſt pars nobilis corporis.et quare.ſer.x. D
¶ Oculū iuuenis ſi ſenex haberet videret vt iuuenis.ſer.xij.C
¶ Oculis duobꝰ videt chriſtus xxiiij. Q
¶ Oculi corporales et mentales quō impediuntur ne bene videant.xxxiiij. P
¶ Opari virtuoſe incitant octo nos.vj. yz
¶ De operibus mortuis in peccato.ſermo.viij. A
¶ Opera bona quare debeat facere hō etiam in pctō. vij.B.E
¶ Opus bonum quomodo eſt meritorium vite eterne.ſermone.viij. C
¶ De operum bonorum regulis.viij.R.et de hoc plura ibidem.
¶ De operibus mortificatis ꝙ preualent ꝙ̄ opera mortua nata.ſermo.viij. P
Qualiter ratio de operibus exigetur.ſer.xxij Q
¶ De operibus dei ꝙ oīa ſunt laudabilia.ſermo.xxxij.g totū
¶ Oratio dñica p̄ alijs orationibus eſt commendabilis.ſermo.xxix. A
¶ Orationem dñicam quare fecit chriſtus breuem:⁊ plura huiuſmodi.ibidem.
¶ Oratio humilis ꝯmendatur et qualiter debeat fieri.ſermo.xxviij. S
¶ Oratio quattuor modis reputat̄ non bona.ſer.xxviij. Q

P Aradiſum terreſtrē quattuor reges voluerunt intrare: ſed non potuerunt. Sermo.xxxv. C
¶ Paralyſis quod ꝓprietates habet ⁊ qđ ſignificat.lv.QRS
De paralyſis curatione et remedio.ibidem.
¶ Item de eadem plura vbi infirmitas.
¶ Pctōr quomodo elongatur a deo vel appropinquat.ij.L.M
In peccato mortali ꝙ̄diu ſtare dicitur homo.ſermo.vij. B
¶ Pro peccato quare non ſufficit animam ſolam damnari perpetuo:ſed etiam corpus dānatur et cruciabitur poſt reſurrectionem.ſermo.iiij. B
¶ Peccata qualia diffamāt hominem apud deum et beatos. ſermone.xx. C
¶ Peccata qualibus ſignis oſtēdit deus odire.ſer.xxxviij.TU
¶ Peccator iuſte excluditur a regno dei.ſermo.xxxviij. X y z
¶ Peccati mortalis grauitas: patet ex pluribus.ſer.xxxix. D
¶ Peccati venenum mortiferū eſt amariſſimum.ſer.xliiij. R
¶ Peccatum ſignificatur cōuenienter per mortem.Jbidē.S.
¶ Peccare quādo incipit quis mortal'r a pueritia.ſer.xlvij. P
¶ Peniteñ. quare pectus percutiunt.xxviij. T
¶ De penitentia inexpleta ante recidiuationem.ſer.lxviij. R
¶ De penitētie reſuſcitatione a peccatis.lxxiij. C
¶ Philoſophi ꝙ damnati ſunt ſermo.lxxv. X
¶ Pira ante prandium comedere nocet: ſed poſt prandium

comedere prodeſt.vi. R
¶ Piſcatores elegit xp̄s pro p̄dicatoribus ⁊ piſces quomodo ſignificant homines.xi. S.T
¶ Piſces creando deus benedixit: ⁊ nō iumenta et quare. Sermone.vi. X
¶ Preceptū dei ē duplex.xxxi X
¶ De predeſtinatione ⁊ preſcientia plura. p̄. Creare.
¶ Predicator quā̄do videt fructum non facere an debeat ceſſare ab actu p̄dicationis.vi. V
¶ De prelatione ⁊ preſidentia vel dominio quomodo ratio exigetur a deo.xxii. X
¶ De proſperitate temporali: vbi Fortuna.
Proximus hominis quis dicatur .xxxiii. S. et vbi dilectio plura de hoc.
¶ Pulcritudo anime ē iuſticia Sermo.x. D
¶ Punit deus plures alios: propter peccata vnius et quando. Sermone.lxi. L

Q

Uinarius numerus a chriſto ↄſecratus eſt.xxviii. V
¶ Querere debemus regnū dei ſollicite ante omnia.xli. X. ⁊.xliii. L
¶ Querens regnum dei debet querere iuſticiam illius. ibidem
¶ Querentibus regnū dei omnia adiicientur neceſſaria. Sermone.xli. Y
¶ Item quomō debemus querere predicta.xliii. N
¶ Querentibus regnū dei quare permittit deus penuriā temporalē.xliii. O. P.

R

Ationē reddere debemus de decē. ſermone.xxii. T
¶ Et quomodo in ratione homo conuincitur. ibidem Y
¶ Recidiuationis reatus et ingratitudo. Sermone.lxviii. G. H. I
¶ Recidiuatio an reuocet preterita peccata ⁊ quomodo. ſermone.lxviii. G.H.I
¶ De recidiuationis periculis Ibidem. L
¶ Recidiuās an teneatur cōfiteri priora pctā ſer.lxviii. M
¶ Itē de remediis recidiuationis ⁊ pluribus hmōi. ibidem
¶ Recōciliationē petere a proximo an teneamur. ſermo.x. H.
¶ Ad reconciliationem quare chriſtus obligauit fratres. Sermone.xi. R
¶ De reconciliationis modo ⁊ pluribus ad idem. Ibidem. Et vbi de Ira ⁊ Iniuria.
¶ Regule xp̄ianitatis.lx.ii. R.
¶ Regule de cōformatione voluntatis noſtre ad diuina. Sermone.xviii. F
¶ Regule p quas cognoſcitur voluntas hominis an ſit bona xix. Q. vſq X
¶ De regno dei querendo vide ſub Q. litera ſupra.
¶ Reparationem poſt lapſum an mereatur homo p bona opera facta in mortali vel per mortificata. ſermone.viii. N
¶ Reuiuiſicantur ne bona opera in gratia facta et poſtea mortificata. Ibidem.

S

Abbati feſtiuatio quare mutata eſt in diē dominicam.l. G
¶ Sabbatizatiōis vel ſanctificationis preceptum ad qualia obligat. Sermo.l. I. K.

¶Item in ſabbato.i.feſto operando in quibus caſibus homo a peccato excuſatur. ibidem
¶Sanctificare diem feſtū qualibus obſequijs tenemur. Sermone.l.L.
¶Sapientes mūdani fere omnes dānati ſunt. Et ſapientiſſimus Salomon dubitatur fore ſaluatus.ſermone.lvi.B.C.
¶Senectus in aliq̄bus tenet tantū temporis ⁊ plus q̄ reliq̄ omnes etates hoīs.lxxx.T.
¶Seruitus diuitiarum prohibetur et quomodo agnoſcitur. ſermone.xij.Q.R.
¶De ſeruitute terrenorū ⁊ ſollicitudine cauenda. Sermone. xli.S.
¶Seruitus diuitiarum quare contrariatur ſeruituti dei. ſermone.xlij. A. Item quomodo illaqueat ad ſuſpendendum in inferno.Ibidem.C.
¶Sollicitudo temporaliū quomodo eſt culpa mortalis .Sermone.xli.V.
¶Itē ſine ſollicitudine quare non vult paſcere hominem deꝰ ſicut animalia.xli.T.
¶De ſimilitudine anime ad deum.v.L.
¶De ſerpente colubro vbi Coluber.
¶De ſerpēte diabolo quali ſpecie apparuit primis parentibꝰ Sermone.lv.S.
Spes quintuplex diſtinguitur ſermone.lvi.A.
De ſpei certitudine. ibidem.D
Sperare in deo de quibus debet homo ſecure.ibidem.E.F.
¶ Sperantibus in deo qualia bona proueniunt. Sermone lvi.F.G.
¶Strutionis proprietas naturalis habetur. Sermone. xxiij A.
¶Superbia eſt dānabilis etiam in bono opere ⁊ de remedio ⁊ Sermone.viij L.
¶Surditas corporalis ex quatuor prouenit: et de remedio. Sermone.xxxi.T.
TEmpeſtate aeris ſedanda.lxi.N.O.
¶ Tentat nos diabolus fortius in hora mortis ⁊ quare ⁊ de quibus.xxvi.C.D.vſq; finē.
¶De tentationum earundum remedio.Ibidem.
¶Tempus noſtrū incitant ſex benc expendere. Sermone. lxxiiij.I.
¶Tempus vite hominis quare deus voluit eſſe breue. Sermone.lxxiiij.M.
¶Tempꝰ quomodo perditur et quomodo recompenſatur. Sermone.lxxiij.O.P.
¶Terre totius rotunditas et diameter quanta ſint.Sermone.lix.X.
¶Theſaurizare in terra: an ſit peccatum.xiij.H.
VAna glīa quādo incidit in bono opere quid faciendum ſit. viij.L.
¶ Ueritas ab antiquis poetis ⁊ philoſophis quomodo depingebatur.lxx.G.
¶Ad veritatem ſomniorum cōfert laurus.Ibidem.
¶Uirtutes quales precellunt alias.xxx.O.

¶Viſionis diuine priuatio eſt ſumma pena i iferno.xvi.PQ
¶Vitam longa3 quare dat de9 quidusdam.ſer.xxxij.F.
¶Vita hominū antiquit9 quare fuit longua ſer.lxv.M.
¶De vite plongatione vel breuiatione.ſer.lxv.PQ
¶De vitreo quodam vaſe fracto ⁊ malleato.ſer.lxix.P.
¶Unctio extrema ꝯfert ad plura.ſermo.xlv.F.
¶Voluntas diuinarum perſonarum eſt vnica.ſer.xviij.A.
¶De voluntate dei qualia debemus cognoſcere. ſer.xviij.B.
¶De voluntate dei antecedente ⁊ conſequente ⁊ in quibus cōſiſtit.ſer.xviij.CD.
¶Voluntatis diuine ſigna qnq͂.ſer.xviij.E.
¶De volūtatis dei ⁊ noſtre cōformatione ⁊ vtilitate eius ſermo.xviij.F.vſq͂.R.
¶Voluntas hoīs bona a mala diſcernitur ⁊ qualiter iudicatur ad ſalutem vel damnationem. ſermo xix.L.vſq͂.X.
¶Voluntas an reputet̃ pro facto ⁊ de bonevoluntatis fructu ibidem.vide.
¶Votum de eius conditione. ſermo.lxxij V.
¶Item an cu3 voto opus factū plus valeat q͂ ſine voto. Et votum an ſemper obliget ⁊ plura de hoc.lxxij.per totum.

X ps paratus eēt pro nobis rurſus mori ſi eſſe poſſibile. Sermo.v.NO.
¶Xps q̄ pateret̃ vl' paſſus ē an debeat placere ſanctis.xviij.J
¶Xpianus non ſaluatur ſolo nomine:ſed xpianus imitari tenet̃ xpm.Sermo.lxiij.J.⁊.ij.⁊
¶De xpianitatis regulis.ſermo.lxiij.R.
¶De xpiano quomodo penuriam ſuſtinere d3 xliij.P.

Y Donei ad regnum tenendu3 quales ſunt ſermo.xxxix.E.
¶De ydiomate quale.ſ.ydioma diſceret puer aliquis nutritus recluſus Sermo.lxx.F
¶Ydropiſis quales habeat proprietates ⁊ quid ſignificet. ſermo.xlviij.T.
¶Ydus.ij.Julij predicauit xps di. Niſi abūdauerit iuſtitia veſtra ⁊c̄.
¶Ydus eodem.ſ.ij.Julij predicauit xps di.Attendite a falſis prophetis ⁊c̄.x.A.xvi.J.
¶Ydus.iiij. nouembis ſanauit xps emorroiſſam.ſer.lxxiij.A.

Z Elo iuſtitie d3 homo vltionem iniurie petere:aliī peccat. ſer. xviij.G.Et.xxxvi.J
¶Zelo tāto odit de9 peccatū vt omnia mala in mundo non niſi propter peccata et contra peccatorum malitiam iſfligat.ſermo.lxxx.y3.
¶Zinzibere ⁊ aliis ſpeciebus cibos condire quomodo pſit aut noceat.ſermo.lxv.N.

¶Finis tabula materiarum cōtentarum i hoc volumine Sermonum Pomerij de tēpore partis Eſtiualis: ſcđm ordinem Alphabeti.

¶ In nomine domini Jeſu. Incipit tabula ſecunda ſcḋm ordinem Sermonum in hac parte contentorum.

¶ Dominica ſecunda poſt Penthecoſtes.

¶ De miſſa ⁊ eius auditione: Sermo primus.

¶ Dominica tertia poſt Penthecoſtes.

¶ Juxta euangelium proſequendum. Sermo .ij.
¶ De dilectione dei ad animam humanam plus ꝙ ad angelos. Sermo .iij.
¶ De dāno maximo anime dū perditur. Sermo .iiij.
¶ De anime rationalis decore ad imaginem et ſimilitudinem dei facte ⁊ amore. Sermo .v.

¶ Dominica quarta poſt Penthecoſtes.

¶ Juxta euangeliū proſequeñ. pro ſimplicibus. Sermo .vj.
¶ De operibus bonis in mortali peccato factis. Sermo .vij.
¶ De operibus viuis et poſtea mortificatis. Sermo .viij.
¶ De anime dignitate: nobilitate: ⁊ deiformitate. Sermo .ix.

¶ Dominica quinta poſt Penthecoſtes.

¶ De ire modis ⁊ reconciliationis debito. Sermo .x.
¶ De reconciliatione fraterna ⁊ modo eius. Sermo .xj.
¶ De anime rationalis immortalitate ⁊ morte ſpirituali eiuſdem. Sermo .xij.

¶ Dominica .vj. poſt Penthecoſtes.

¶ De miſericordie dei conſecutione: proprietate ⁊ manifeſtatione. Sermo .xiij.
¶ De miſericordie dei promptitudine ac magnitudine ⁊ hominum abuſione. Sermo .xiiij.
¶ De anime humane precioſitate formoſitate ⁊ gratioſitate Sermo .xv.

¶ Dominica .vij. poſt Penthecoſtes.

¶ Juxta euangelium de falſis prophetis ⁊ arborum ſignificatione. Sermo .xvj.
¶ De ignis infernalis corporalitate ⁊ proprietate. Ser .xvij.
¶ De volūtate dei ⁊ eius cognitione ac conformatione. Sermo .xviij.
¶ De voluntate hominis bona vel mala ⁊ diſcretione. Sermo .xix.

¶ Dominica .viij. poſt Penthecoſtes.

¶ Juxta euangelium de labore manuali. Sermo .xx.
¶ De miſericordia fraterna et eius inductione. Sermo .xxj.
¶ De ratione reddenda in dei iudicio. Sermo .xxij.
¶ De anime rationalis origine ⁊ dei beniuolentia ac beneficentia ad ipſum. Sermo .xxiij.

¶ Dominica .ix. poſt Penthecoſtes.

¶ De Chriſti fletu ⁊ inhabitatione in anima. Sermo .xxiiij.

¶De anime rationalis coniunctione ad corpus.ſer.xxv.
¶De morte ⁊ tẽtationib⁹ tunc impugnantibus.ſer.xxvi.
¶De iudeorum captiuitate et hierosolyme destructione. ſermone.xxvii.

¶Dñica.x.poſt penthe.
¶Iuxta euangelium applicando de iactantia.ſer.xxviii.
¶De orationis dominice dignitate.ſe.xxix.
¶De humilitate deo amabili. ſer.xxx.

¶Dñica.xi. poſt penthe.
¶Iuxta euangelium applicando de obſeſſione hominis a diabolo.ſer.xxxi.
¶De dei iudicijs et operibus laudandis.ſer.xxxii.
¶De fortuna ⁊ eius varietate ſermo.xxxiii.

¶Dñica.xii.poſt penthe.
¶Iuxta euangeliũ de charitate dei ⁊ proximi.ſer.xxxiiii.
¶De charitatis ſancte entitate ⁊ neceſſitate.ſer.xxxv.
¶De dilectione proximorum ⁊ inimicorum.ſer.xxxvi.
¶De charitatis precellenti dignitate ⁊ quãtitate.ſer.xxxvii.

¶Dominica.xiii. poſt pẽthecoſtes.
¶De lepre peccati abominatione apud deum.ſer.xxxviii.
¶De peccati grauitate indicibili.ſer.xxxix.
¶De laude dei ⁊ gratiarum actione.ſer.xl.

¶Dominica.xiiii. poſt pẽthecoſtes.
¶De ſollicitudine temporaliũ euitanda.ſer.xli.
¶De diuitiarum ſeruitute periculoſa.ſer.xlii.
¶De regno dei querendo ante omnia.ſer.xliii.

¶Dominica.xv.poſt penthecoſtes.
¶De morte ⁊ preparatione ad eam.ſer.xliiii.
¶De mortis incertitudine. ſermo.xlv.
¶De mortis timore vel appetitu.ſer.xlvi.
¶De reſurgendo ſpiritualiter in quacunq; etate hominis. ſer.xlvii.

¶Dominica.xvi.poſt pẽthecoſtes
¶De carnali vita deteſtanda. ſermo.xlviii.
¶De conſcientie male pena: ⁊ bone letitia.ſer.xlix.
¶De diei feſti ſanctificatione ſermo.l.

¶Dominica.xvii. poſt penthecoſtes.
¶De precepto maximo charitatis ⁊ ordine.ſermo.li.
¶De diuine dilectionis inductione ⁊ efficacia.ſermo.lii.
¶De charitate gratuita ⁊ deo acceptabili.ſermo.liii.
¶De charitatis commendabili eminentia ⁊ augmento. Sermo.liiii.

¶Dominica.xviii.poſt pẽthecoſtes:
¶De infirmitatum a deo permiſſione ⁊ curatione.ſer.lv.

¶ De confidentia et ſpe in deo ponenda. ſermo.lvi.
¶ De cogitationibus malis fugandis.ſer.lvii.

¶ Dominica.xix.poſt penthecoſtes.
¶ De grauiſſimis penis iferni ſermo.lviii.
¶ De profundo carcere infernali et demonum aſſociatione. ſermo.lix.
¶ De penarū inferni multitudine et afflictione acerbiſſima corporum dānatorum.ſer.lx.
¶ De ira dei formidabili. Sermo.lxi.

¶ Dñica.xx.poſt Penthecoſ.
¶ De egritudinibus ſaluti conferentibus et infirmorum ſeruitoribus.ſermo.lxii.
¶ De fidei articulis et ſimbolo apoſtolorum.ſermo.lxiii.
¶ De chriſtiana vita et eius regulis.ſer.lxiiii.
¶ De vite humane breuitate.et de termino eiuſdem.ſer.lxv.

¶ Dñica.xxi.poſt Penteco.
¶ De infernalis pene eternitate.ſer.lxvi.
¶ De dei magna miſericordia ſimul et iuſtitia. ſermo.lxvii.
¶ De reciduationis ingratitudine.ſermo.lxviii.

¶ Dñica.xxii.poſt penthe.
¶ De dignitate hominis facti ad imaginem dei.ſer.lxix.
¶ De lingue cuſtodia et refrenatione vtili.Sermo.lxx.
¶ De meritorum qualitate: impedimentis et augmento.Sermo.lxxi.

¶ De votorum religioſa emiſſione et redditionis neceſſitate. Sermo.lxxii.

¶ Dominica.xxiii.poſt Pentecoſtes.
¶ De mortis origine et introductione in mundum.ſer.lxxiii.
¶ De tempore vite noſtre bene diſpenſando.ſer.lxxiiii.
¶ De fidei vere vnitate et mira poteſtate.ſer.lxxv.
¶ De mortis dolore in corpore et anima.Sermo.lxxvi.

¶ Dominica vltima poſt Pentecoſtes.
¶ De turbulento aduentu antichriſti: et qualibus abuſionibus diſponitur mundus ad illum regnandum. ſermo.lxxvii.
¶ De fidei firmitate contra tentationes et impugnationes antichriſti.lxxviii.
¶ De fine hominis bono vel malo.ſcʒ in morte: et de ſignis et regulis diſcernendi.ſer.lxxix.
¶ De fine mundi et conſummatione ſeculi: et de notitia eius qualiter fieri debeat.ſermo.lxxx

¶ Finit Tabula ſecunda: ſcdm ordinem ſermonum in hac parte eſtiuali contentorum.

¶ In nomine domini Jeſu Ad honorem eius et ipſi⁹ virginis matris Marie. Item ſeraphici patris noſtri Frãciſci: ac ad laudem omnium beatorum Incipit pars eſtiualis ſermonũ Pomerij de tempore.

¶ Dominica p̃ma cadit ſemper in feſto ſanctiſſime trinitatis ſecundum Romanum ordinariũ. Idcirco tũc ſemper ſermonem oportet fieri de trinitate õ qua ſcripſi parte de ſanctis quattuor ſermones. vide ibi.

¶ Item dominica ſecunda poſt Pentecoſten: quoniam ſemper cadit ſub octaua corporis xp̃i: ſermonem congruit de miſſa vel de euchariſtia fieri Unde ſermo huius dominice ponitur de miſſe dignitate ⁊ auditionis vtilitate.

HOmo quidam fecit cenam magnam ⁊ vocauit multos. Luce. xiiij. ⁊ in euangelio hodierno. Hec v̾ba dixit ſaluator noſter: vt Guiller. ait anno etatis ſue. xxxij. dominica die. v. kalẽ. octobris: hoc eſt die quo cadit feſtum ſancti Coſme ⁊c. Eccleſia autem legit hoc euangelium hodie ſub octaua feſti corporis chriſti: quia myſtice homo iſte ſignificat chriſtum deum humanatum: vt dicit Auguſti. qui fecit cenam magnam dum inſtituit ſanctam euchariſtiam in cibum et potum hominum. Cui⁹ celebritas his diebus recolitur ſancta eccleſia. A

¶ Nimirum euchariſtia dicitur cena: quia fuit inſtituta in vltima cena. Et quia ſecundum catholicon cena dicitur a ſcenon: quod eſt vmbra quia fit in ſero dum appropinquat vmbra occidente ſole. Quia vero euchariſtiam chriſtus dominus inſtituit ſub vmbris accidentium panis ⁊ vini velando corpus et ſanguinem: eo ſcilicet tempore quo imminebat ſibi paſſio corporis: quaſi occaſus veri ſolis. Idcirco bene euchariſtia dicitur cena Dicitur etiam magna: quoniam magnus deus et immenſus: ac chriſtus totus continetur veraciter et realiter in ea: ad quam ſumendam vocauit multos ſub promiſſione magne beatitudinis omnibus digne communicantibus per totum mundum Joan. vj. di. Ego ſum panis viuus qui de celo deſcendi. ſi quis manducauerit ex hoc pane: viuet in eternum. Quod poteſt eſſe pro alio themate huius ſermonis. Ex quo autem euchariſtie ſacratiſſime cena magna in miſſa recolitur: ⁊ ibi etiam euchariſtia conſecratur: de ipſa ergo miſſa in ſermone iſto notem⁹ tria myſteria.

¶ Primum dicitur reuerẽde dignitatis.

¶ Secundum dicitur obligatiue neceſſitatis.

¶ Tertiũ dicitur ſalutifere vtilitatis.

¶ Circa primum de ſacre miſſe dignitate reuerenda. Notandum eſt: q̄ ſacroſancte miſſe dignitas ſuper omnia reuerenda fore oſtẽditur precipue ex quinq̄: iuxta chriſti vulnera quinq̄

cuius agit memoriam.
¶ Prima dignitas dicitur altiſſimi ſacrificij excellentia.
¶ Secunda dicitur beate curie celeſtis aſſiſtentia.
¶ Tertia dicitur celebrationis ſpecialis honorificentia.
¶ Quarta dicitur diuinorū myſteriorum multiplex gratia.
¶ Quinta dicitur exemplaris/ deuotionis cerimonia. Unde ꝓpter iſta quinq; debet quilibet fidelis ſe habere in miſſa ſumma reuerentia.

¶ Prima dignitas miſſe dicitur altiſſimi ſacrificij excellentia: qꝛ in ea ſacrificatur verum corpꝰ chriſti ꝛ verus ſanguis: ſicut ſacrificatum in cruce chriſti. Unde Chriſo. ſuper Math. dicit: q̄ quantum eſt ex parte ſacramenti nō minꝰ valet celebratio miſſe pro mundo q̄ mors chriſti in cruce: quia eadem caro immolatur ꝛ ſumitur in miſſa que pepēdit in cruce. Et ſicut mors chriſti redemit nos a morte: ſic oblatio chriſti in miſſa redemptis confert premia vite eterne ꝛc. Proinde de conſe. di. ij. c. Nichil Alexan. papa dicit. Nihil in ſacrificijs maius eſſe poteſt: q̄ corpus et ſanguis chriſti. Nec vlla oblatio hac potior eſt: ſed omnes hec precellit: que pura conſcientia domino offerenda eſt ꝛ pura mente ſumenda: atq; ab omnibus veneranda. Et ſicut potior eſt ceteris: ita potius excoli et venerari debet. Hec ibi. O ergo homo ſi preſentem videres chriſtum coram pendente in cruce et ſibi aſtantem virginem Mariam ꝛ ſanctum Joannem: quanta reuerentia et in tali preſentie velles aſtare: tali ꝛ tanta reuerentia ſta in miſſa coram preſente chriſto. B

¶ Secunda dicitur beate curie celeſtis aſſiſtentia. Nimirū vt tractat franciſcus Mayro. In miſſa adeſt quidem. Primo tota ſanctiſſima trinitas diuina modo ſingulari: ſcilicet faciendo tale ꝛ tantum miraculū poteſtate īfinita trāſſubſtātiādo panē ī verū corpꝰ xp̄i ꝛ vinū ī ſāguinē qḋ nulla creatura p̄t: ſ; ſolꝰ deꝰ īfinite potētie. Et ſic fit a ſolis tribꝰ pſonis diuinis eadē p̄tāte q̄ creauerīt mūdū ſolo v̄bo ꝛ voluntate. Ps. Dixit et facta ſunt mandauit et creata ſunt. Scḋo aſtat ī miſſa tota curia angelica reuerēter corā ſctiſſima trinitate et glioſo xp̄o p̄ſente ī eucharīſtia. Nā etſi plures ſpūs de celo nō exeāt: quidā nihilominꝰ ḋ celo videntes hoc ſacramentū in altari adorant. Alij autem q̄ exeunt p̄ſentialiter in eccleſia aſtando adorant. Unde Beda ſup Lu. dicit. Quḋ inquit poſito in ſepulcro corpore ſaluatoris angeli aſtitiſſe legūtur. Ita etiam tempore conſecrationis dominici corporis aſſiſtere ſūt credendi propter quod monet apoſtolus. j. Cor. xj. di. Debet mulier velamē habere ſuper caput ſuum propter angelos. Lyra. ꝓpter reuerentiam angelorum: ſcilicet ibi aſſiſtentium. Tertio aſtat in miſſa tota curia beata ſimul cum ſancta virgine Maria: et ſi non deſcendendo de celo: tñ vtiq; aſpiciēdo de celo et adorando. Et ad predicta omnia confirmanda facit dictum Grego. in omel. paſcali: vt ſcri-

bitur de conſe.di.ij.ca. Quid ſit vbi dicit. Hinc ergo penſemus quale ſit hoc ſacramẽtũ qđ pro abſolutione noſtra paſſionẽ filij dei imitat̃ ſemp.i repreſentat. Et ſequit̃. Quis enim fidelium habere dubiũ poſſit in ipſa imo latiõis hora ad ſacerdotis vocem celos aperiri in illo Jeſu xpi myſterio angelorũ choros adeſſe: ſũma ⁊ ima ſociari: vnũ quoqꝫ exinuiſibilibus atqꝫ viſibilibus fieri. Hec ibi. Super hec verba glo. dicit: ꝙ in hora i mo latiõis.i in miſſa hoc fit vt ad ſacerdotis vocẽ nõ quidẽ ꝓpriã ſꝫ enũciatũ: hoc eſt ad ſermonẽ xpi ſedẽtis ad dexterã dei celi dicant̃ aperiri pro tanto: quia ꝑ id qđ verbo ſacerdotis cõſecratur: aditus fit ad celeſtia Et qꝛ panis et vinũ in id qđ ſuper celos eſt tranſſubſtantiatur. Itẽ chori angelorum dicunt̃ adeſſe ſ. hoibus cõſecrantibꝰ.⁊ ꝑ conſequens aſſiſtentibus digne vł idigne. Sũma ⁊ ima ſociari dicuntur: quia corpus xpi et ſanguis que ſunt in ſumma glorꝫ celeſti efficit̃ ex pane ⁊ vino trãſſubſtantiãdo: ⁊ ſic fit vnũ ſacrificiũ altaris celebrando ex inuiſibilibus ⁊ viſibilibus. Hec ſm glo. ibi. ¶ ¶ Tertia dignitas miſſe dicitur celebrationis ſpecialis honorificentia: qꝛ in celebrando honoratur multiplicit̃. Primo quia ardente lumine eſt celebranda ⁊ ſine lumine ardẽte nõ debet celebrari etiã ſi mille ſoles lucerent ſup terram: extra de cele. miſſarũ. c. vl. Et hoc deſignat qꝛ in cordibus fidelium debet ardere ignis diuine charitatis. Secundo quia bene dictis veſtibus vel cõſecratis eſt celebranda: ſcꝫ humerali: alba: ſtola manipulo: caſula. chordã: et calciamentis: que quidẽ debẽt eſſe bñdicta: vt cõiter tenet̃: exceptis calciamẽtis q̃ non bñdicũtur: ⁊ etiã excepto cingulo: qꝛ de ↄſuetudine nõ bñdicit̃ ſm Rich. et Sco. in. iiij. di. xij. Et iſta veſtimẽta ſignificãt paſſionẽ xpi: ſcꝫ Alba ſignificat illã veſtẽ albã: q̃ xps ab Herode illuſus fuit. Humerale coronã ſpineã ⁊ faciẽ velatã chriſti. Stola ſignificat chamum collo xpi impoſitum. Manipulus ligaturam manuũ chriſti. Cingulus chordam quia fuit xpus ligatꝰ. Caſula crucem chriſti. Calciamenta euãgelij predicationem ⁊c. Tertio: quia cũ calice ⁊ corporalibus et tobalijs tribus ſuper altari lapideo cõſecratis eſt celebrãda. Naꝫ ſi qs ſine predictis celebraret: mortalit̃ peccaret vt patet de cele. miſ. c. Litteras. vbi dicitur ꝙ debet talis ſacerdos deponi ab officio ⁊ beneficio. Quarto: quia die ſaltẽ illuceſcente et non nocte eſt celebranda: preterq̃ in natiuitate dñi. Et antiquitus etiam in nocte reſurrectionis dñi celebrabatur. Et hec propter priuilegia iſtarum noctium. Ratio autem quare non niſi in die debeat celebrari ſcđm Tho. eſt ad ſignificandum ꝙ hoc ſacramentum ad tempus gratie pertinet que per diem deſignatur Rom. xiij. Nox preceſſit: dies autẽ appropinquauit ⁊c Quinto quia in eccleſia vel loco ſacro eſt celebranda: et non niſi a ſacerdote ieiuno preſentibꝰ pluribꝰ vel ſal

tem vno ſeruitore: q̃ rñdeat in pſona toti⁹ populi: vt patet per fratrem. Angel. in ſua ſumma. Ex quibus oibus patet magna dignitas miſſe. Quarta dignitas dr diuinorum myſteriorum mltiplex gratia. Unde. Aureo. in compen. lib. vj. c. xviij. dicit. Miſſa inquit ſuo modo tã plena ẽ myſterijs diuinis ſicut mare guttis: ſicut ſol atomis: ſicut firmamentum ſtellis: et ſicut celum empyreũ beatis angelis hec ille. Nã oibus fidelib⁹ tã in vita pſenti q̃ in purgatorio exiſtẽtibus: oib⁹ etiã btis in celo et oibus angelis fructum et gaudiũ cõfert. D ¶ Quinta dignitas miſſe dicitur exemplaris deuotionis cerimonia: quia in miſſa plurima exẽpla deuotionis ſunt que cerimonialiter fiunt. Primo quidẽ: quia lingue varie ibi ſonat et diuerſe voces cõcurrũt. ſ. hebraicum di. Amen et allła ſabaoth ꝛ oſanna. Item grecum cũ dicit kyrie eleyſon: xpe eleyſon: kyrie eleyſon. Et latinum ſcilꝫ dicendo. Dñs vobiſcum ꝛ orones ꝛc. Item ibi ſonant voces ſancte. Primo vox xpi in euãgelio: iõ ad illud oẽs debẽt ſtare reuerent̃ tanq̃ xp̃m ꝑdicantẽ audiẽdo et non ſedere nec genuflectere. de conſe. di. j. aplica. Scdo vox hoim pctõꝝ penitẽtiũ cũ dr Cõfiteor deo ꝛc. Tertio vox miam iplorãtiũ di. Kyrie eleyſon. i. deus miſerere nob. xpe eleyſon. i. xpe miſerere nobis. Quarto vox iuſtoꝝ btõꝝ laudãtiũ cũ dr allła. qđ ſm Hiero. ſonat Laudate deũ vł laudatio dñi. Hoc aũt ẽ canticũ iuſtorũ et beatoꝝ in celis regnãtiũ Tob. xiij. per oẽs vicos hierłm cãtabit allła. Quinto vox angelorum di. Gloria in excelſis deo qđ angeli in natiuitate dñi cantauerũt. Sexto vox dei ipſius ꝛ xpi in conſecratione. Septimo vox aplorũ in epła. vox quoq; prophetarũ i ꝓphetijs ꝛ hmõi. Octauo vox oim ſaluandorum in oronibus ꝛ in ſecretis in qb⁹ oratur ꝛ memoria fit pro oibus ſaluandis viuis atq; defunctis ꝛc. Sꝫ quare hec ſecrete legunt in miſſa vñ ꝛ ſecreta dicunt Hugo de ſacramentis lib. ij. parte viij. ca. vlti. di. q̃ olim alta voce oĩa (etiam hec) in miſſa dicebantur. Sed dum paſtores illã vſu quotidiano audiẽtes cognitam in agro decantarẽt: diuinit⁹ percuſſi ſunt: ꝓpterea conſuetudo mutata eſt. Scđo quoq; deuotio exemplaris oſtendit in miſſa per cerimoniam eleuationis corpis ꝛ ſanguinis xpi: vt oms videntes ipſum dñm ieſum in ſacramẽto ꝛ i cruce ꝓ nobis eleuatũ recolendo deuote adorent Et de hoc plura dicemus arti. iij huius ſermonis. Tertio deniq; oſtendit deuotio exemplaris in omnibus geſtibus alijs ꝛ cerimonijs ꝑ totam miſſam: qz vbiq; repñtat xpi paſſio: mors et reſurrectio: et huiuſmodi ad deuotionẽ faciẽtia: et ad grarũ actionẽ inducẽtia vt pꝫ ꝯſiderãti. O ergo hõ ſtude reuerenter ſtare in miſſa. E

¶ Circa ſecundum de obligatione vel neceſſitate queritur vtrũ chriſtianus ppłs obliget ex neceſſitate miſſaꝝ audire: ꝛ quali die ac qualiter debeat audire. Ad qđ rñdetur ſecũdum docto.

theologos ⁊ canoniſtas recolli
gendo quinq; precipuas circa
hoc veritates.
¶ Prima veritas eſt de prece
pti obligatione.
¶ Secūda: de integritate miſſe.
¶ Tertia: de impedimēti excu
ſatione.
¶ Quarta: de ſubditorum ad
monitione.
¶ Quīta de meritoria auditiōe
Prima veritas ꝙ de precepto
quilibet xpianus qui non eſt ex
cōicatus vel interdictus: aut le
gitime impeditus: tenet̄ dñicis
dieb⁹ ⁊ feſtis ab eccleſia ꝑceptꝭ
miſſam audire. Et hec patēt de
cōſe. di. j. oēs fideles: ⁊ ca. miſ
ſas vbi hoc precipit̄ expſſe. Uñ
tranſgrediens peccat mortalit̄
contra illud ꝑceptū de ſanctifi
catione diei feſti. Sed alijs die
bus. ſ. nō feſtis licet de bona ho
neſtate ꝯueniens ſit ⁊ vtile cui
libet om̄i die: maxime aūt eṗis
religioſis ⁊ eccleſiaſticis miſſaȝ
audire. ar. ca. ſi de ꝑuilegijs li.
vj. tñ q̄ nō audit nō peccat mor
taliter vt pȝ per fratrē Aug. in
ſumma. Sed di. Nunq̄d ex q̄li
bet cā in die feſto nō audire miſ
ſam ſit peccatū mortale. R̄ndet̄
ſm Rich. in q̄olibeto. ſ. q. xix. ⁊
concor. glo. ſuper predicto cap.
miſſas. Recolligendo: ſcȝ ꝙ ali
quos omittere ꝯtigit ne audiāt
miſſaȝ i feſto die. Primo quideȝ
ex vero ꝯtēptu ptinaci ⁊ ſic ē ſēp
pctm̄ mortale. Scđo ex ꝯtēptū
interpretatiuo ſm Rich. hoc eſt
q̄ñ ſine aliqua legitīa cauſa ad
nō audiendum miſſam in feſtis
aſſuefacit: ⁊ hoc etiam eſt pctm̄
mortale. Tertio ex aliqua paſ
ſione vel pigritia aut non rōna
bili cauſa: ſi tñ ad hoc nō eſt aſ
ſuet⁹: eſt veniale pctm̄: ꝙ ſi eſt
aſſuetus videt̄ eſſe cōtēptus in
terpretatiu⁹ ⁊ ꝑ cōſequēs mor
tale pctm̄. Quarto ex neceſſita
te ⁊ legitima cauſa: ⁊ ſic nullū
eſt pctm̄. ¶ Scđa veritas ꝙ ex
ꝑcepto q̄libet xpian⁹ in die feſto
tenet̄ audire miſſam: nō tm̄ mo
do ſm partē aliquam: ſed miſ
ſam totā et itegrā iclnſiue vſq;
ad finalē bñdictionē ponendā.
Et hec veritas patȝ ꝑdicto ca.
miſſas. de cōſe. di. j. vbi hoc ꝑci
pitur. Unde peccant mortali
ter q̄ non audiunt itegrā miſſā
in die feſto ex contēptu vel con
ſuetudine ſm diſtinctionē pre
tactam de veritate prima. ℟
¶ Eȝ de hoc archidia. dicto. ca.
oēs fideles i ſcđȝ Hugo. dicit ꝙ
iſtud ꝑceptū non ꝓhibet q̄n cau
ſa neceſſitatꝭ vel honeſtatꝭ ſeu
ex cauſa minus iuſta non poſ
ſit aliq̄ñ q̄s ante finem miſſe di
ſcedere: niſi hoc ducat in cōſue
tudinē: vt limitat frater Angel.
in ſum. q̄ etiā dicit hoc itelligen
dum de notabili ꝑte miſſe non
dimittēda. Sec⁹ aūt eſt de mo
dica: puta Introitu ⁊ huiuſmo
di: q2 non peccat q̄s in talibus
modicis omiſſis. Naȝ. ij. phiſi
coꝝ Quod modicū eſt ꝓ nihilo
reputat̄. Idē etiā dicit ꝙ cū q̄s
non audit ſacerdotē miſſam di
centem ꝙ excuſat̄ quādo cōmo
de audire non pōt dūmodō exi
ſtat ibi preſentialiter. Plura ibi
dicit q̄ non ſunt hic neceſſaria.
¶ Tertia v̄itas ꝙ ꝓ magna ne
ceſſitate legitima ipedimēto in
teruueniente excuſat̄ hō ab audi
tiōe miſſe: vt hic patȝ ꝑ Hoſtie.
⁊ doc. cōiter. Hm̄ōi aūt impedi

merita neceſſitatis:vt dicit frater angel⁹ in ſūma ⁊ alij ſūt corporalis īfirmitas. Itē pueros tenellos vel īfirmos habere q̄s dn̄ non pōt q̄s dimittere. Item conſuetudo patrie q̄ hȝ vt mortuo aliquo nō egrediant̄ ꝑ tp̄s Silr̄ ne puelle nubiles ducant̄ ad miſſam dūmodo nō ducant̄ ad choreas ⁊ ſpectacula:al's nō excuſant̄. Itē caſtellani et ſil'es in caſtris vbi timor inimicoꝝ eſt hmōi:ad gn̄aliter q̄cq̄d aliō q̄d ſm̄ rectū iudiciū legitima excuſatio debeat appellari. ¶Sȝ nota ſ̄ȝ doctores aliquos ꝙ.ſ. ſi aliqua neceſſitas excuſat ab executiōe huius actus quē determinat eccleſia de ſctificando die feſto:videlȝ miſſam audiendo:tunc cuȝ non audit opoꝛtet ſupplere:vt pōt in aliquo alio equali actu:relato ad deū īmediate vel ad dei reuerētiaȝ. Ratio:qꝛ illud p̄ceptum. Sabbata ſctifices:nō ſolū eſt in negatione vel ꝓhibitione operis ſeruilis:ſed ī ſup etiā in actu poſitiuo in ſctificando ⁊ magnificando deū Et qꝛ hmōi cultus exhibēdi deo in ſctificationē ſabbati determinatur ab eccl'ia quantum ad miſſaȝ audiendā:vt patet ꝑ Sco.ſup.iiij.di.xxvij.⁊ cōcoꝛ.doc.Ideo ⁊ talis q̄ non audit miſſam ex cauſa vel neceſſitate legitima debet ꝑut poteſt ſupplere aliquo actu relato in deū ꝑ ſctificatiōe hmōi: videlȝ dando elemoſinā:vel oꝛando ⁊ deo gr̄as agendo:⁊ ſic de alijs.

¶Quarta veritas de ſubditoꝝ admonitione eſt:videlicȝ ꝙ ois fidelis debet admonere ſuā familiā ⁊ ſibi ſubditos vt miſſam audiant ꝑ dies feſtos ſingulos ptȝ ex p̄cedētib⁹.O ergo quantum peccant illi q̄ ꝓhibēt vxoꝛē aut filios ⁊ huiuſmodi. G

¶Quinta veritas ꝙ quilibet fidelis debet miſſam audire meritoꝛie in ſtatu gr̄e vt non priuetur fructu ſalutis eterne. Nimirum multi ſunt q̄ lȝ audiant miſſaȝ die feſto ⁊ etiā alijs diebus:tn̄ paruū vel nullū fructuȝ merent̄ ſaluti ̄eterne. Et tales ſunt primi q̄ mala ītentione accedunt ad audiendū ꝑpter amaſias ⁊ huiuſmodi.Secūdi q̄ de pctis moꝛtalib⁹ non cōterunt̄: ſed volūt ī pctō ꝑſeuerare.Tertij q̄ de ſacramento dubitant. Quarti q̄ irreuerenter audiūt vt patet ex p̄dicti̇.Exēplū narrat beda in hiſtoꝛia angloꝝ dicens. Noui inq̄t holeȝ quē vtinā non nouiſſem:q̄ cū eſſet faber optimus in monaſterio tolerabat̄. Hic cū alijs tranſirent ad eccleſiam ad miſſam ipſe remanebat̄ ⁊ iebꝛiabat̄ diebus feſtiuis.Factum eſt ergo cuȝ īfirmaret̄ fratribus aduocatis cū meroꝛe dicebat in agone:ſicut Stephan⁹ vidit celos aꝑtos: ita ego nunc vidi infernū mihi aꝑtū:⁊ in medio Iude Pilati Cayphe:⁊ crucifixoꝛum chꝛiſti:locum michi eſſe p̄eparatum: ⁊ ſic exhalauit ſpiritum ⁊c. H

¶Circa tertium de ſalutifera vtilitate miſſe. Notandū ꝙ mlte vtilitates ꝑueniunt homini ex auditione debita ſacre miſſe ꝑpter quas libenter eſt audienda.Pꝛima vtilitas eſt culparuȝ remiſſio:qꝛ in miſſa ex repꝛeſentatione paſſionis chꝛiſti homo de pctis commouet̄ ad peniten-

tiā ex memoria charitat̄ ⁊ paſſionis xp̄i: ergo ⁊c. Item ibi fit generalis ꝯfeſſio q̄ venialis tollit. Sc̄da eſt affect⁹ deuotio: qr ibi recolitur amor xp̄i/ quo ſeipſum dedit nobis in cibū ⁊ ex p̄ñtia xp̄i mouetur aīa ad reamandum deuote. Tertia eſt liberatio. ſ. a periculo Exēplū de hoc narrat diſcipulus ſer. de fructibus miſſe q̄ q̄dā nobilis docuit filiū ſuū tria obſeruare. Primo cauere a mala ſocietate. Sc̄do conformari ſe hoībus in licitis. Tertio quotidie miſſam audire. Patre mortuo filius intrauit curiā regis ⁊ fact⁹ eſt famulus regine ⁊ acceptiſſim⁹ regi ⁊ regine: p̄dicta ſemper obſeruabat. Quidam officialis regis iuueni iſti īuidit ⁊ accuſauit eū falſo d̄ illicito amore inter eum ⁊ reginam exiſtēte: addens p̄ ſigno q̄ qn̄ regina rideret tūc ⁊ iuuenis iſte corrideret ⁊ cū flente fleret Rex temtare voluit ⁊ anulū ſuū regine obtulit: ſub quo regina gauiſa riſit. Quo viſo iuuenis etiam aſtās riſit. Altero die rex reginā in maxilla p̄cuſſit: ⁊ ipa flere cepit ⁊ iuuenis memor p̄cepti patris ſui cōformauit ſe ⁊ fleuit. Tunc rex cogitauit quō illū occulte p̄deret. Ille autē officialis cōſuluit vt rex p̄ciperet cementariis ſecreto q̄ quicunq̄ cras mane ad illos primū veniret noīe regis di. Feciſtis ne qđ rex iuſſit: ſtatim p̄icerent illū in fornacē ardentis calcis: et nulli de hoc quicq̄ dicerent. Tunc rex iuuenem miſit hoc modo mane ad cemētarios in ſiluas: ſed iſte audiens pulſari ad miſſaꝫ: intrauit eccleſiā ⁊ miſſam vſq̄ fineꝫ expectauit. Interim officialis ille putas hunc iam occiſum i ſtimulatus īuidia p̄uenit: ⁊ ſic ſtatim a cementariis in fornacem eſt p̄iect⁹. Tandē iuuenis ille aduenit dicens cemētariis Feciſtis ne quod rex mādauit reſpōderūt Dic regi q̄ iam perfecimus. Et ſic ille ſalu⁹ rediit. Rex aūt admirat⁹ inq̄ſiuit cur riſiſſet ⁊ fleuiſſet: ⁊ expoſuit hoc a patre ſibi fore cōmiſſū: ⁊ quomodo etiā miſſā audiendo tardaſſet. Cognouit quoq̄ ei⁹ īnocentiam ⁊ accuſatoris illius nequitiam: et ſic iſtuꝫ ſublimauit. Ecce patꝫ q̄ auditio miſſe iſtuꝫ liberauit. ⁊ ille non audiens incidit in laqueum quem parauit. ❡ Quarta vtilitas eſt gratie acq̄ſitio patet ex dictis. ❡ Quinta eſt oratiōis exauditio: ⁊ hoc propter preſentiā xp̄i in ſacramento: vt Henri. de Haſſia dicit. Sexta eſt itineris ⁊ oīs boni proſperatio. Unde ℣. Nec charitas opes: nec miſſa diminuit iter. Proinde Ceſarius ⁊ etiam Guill. in apiario. Item diſcipulus narrant quomodo q̄dam in hieruſalē p̄egrinādo cū aliis peregrini ſine miſſa mane exiſſent de hieruſalē: illi q̄ miſſaꝫ audierunt miraculo ſe die eodē in patria p̄priam p̄ angelos ſunt reducti ⁊c. ❡ Septima vtilitas eſt mortis aſſecuratio: qr q̄ audiuit miſſam ſi euꝫ eodē die contingat mori abſq̄ cōione t potest cenſeri p̄ cōicato: qr ſpiritualiter manducauit euchariſtiam in miſſa: vt volunt alii. ❡ Octaua eſt purgatorii mitigatio. ❡ Nona eſt eterne dānationis euaſio: ſi tñ audiuit merito

rie: vtẽ. ¶ Decima eſt ſalutis eterne ꝯſecutio. Et hec oia deſignant in miſſa ꝑcipue in eleuatione corpꝛ xpi ⁊ ſanguinis Nam q̄rit quare corpꝰ xp̄i ⁊ ſãguinis in miſſa ſtatim: vt conſecrat eleuat. Ad hoc rñdet ꝙ eccleſia ſtatuit hoc fieri pluribus rõnibꝰ. Primo ad repñtanduꝫ qꝛ xp̄s in alta cruce ꝓ nobis pependit ⁊ ſanguinem fudit. Scḋo ad icitandũ: ſcꝫ fideles ex viſione ſacramenti ad deuotionẽ in adorãdo. Tertio ad ĩpetrãduꝫ ſcꝫ oẽm fructuꝫ ſalutis in miſſa ꝑ xp̄m dn̄m noſtruꝫ in eucariſtia imolatuꝫ ita ꝙ ſicut docet Bonauen. in libello de formula nouitioꝝ ad celebrationẽ miſſe. Per iſtam eleuationẽ deſignat ac ſi ſacerdos diceret. O deus pr̄ reſpice filiũ hũc tuũ in ſacramento cõtentũ: vide ſpinis coronatũ flagellatũqꝫ ꝓ nobis: in alta cruce ſuſpenſum: ſanguine cruẽtatũ: mortuũ ⁊ nũc in excelſo celo ad dexterã tuã ſedẽtẽ ⁊ noſtrũ aduocatũ. Ecce hũc eũdem xp̄ꝫ Jeſum vnigenitũ filiũ tuũ: tibi nũc in ſacrificiũ offerimus. Per eiꝰ ergo merita te rogamꝰ quatenꝰ dare digner̃ nobis pctõ remiſſionẽ: deuotioneꝫ ⁊ a periculis liberationẽ grãm ⁊ oia bõa ſalutifera: bonã mortem penarũ euaſionẽ: ⁊ eternã ſalutẽ. Que donet nob̃ pr̄: ⁊ filius: ⁊ ſpũſſanctus. Amen.

¶ Pro dñica eadem ſermones plures conueniẽtes habentur parte de ſanctis de euchariſtia ſcilicet predicandi.

¶ Sequit dñica iiij. poſt pentecoſtẽ. Sermo .j. videlꝫ euangelium ꝓſequendo ꝓ ſimplicibus

Erant approṗquãtes ad Jeſum publicani et pctõres vt audirent illum. Lu. xv. ⁊ in euangelio hodierno. Saluator noſter vt oſtenderet ſuã miam diuinã oibus pctõribꝰ penitentibus ne habeat q̄ſqꝫ deſperare de venia voluit oẽs vere penitẽtes ſuſcipere: ⁊ cũ eis etiã mãducare: in quo magnã etiam nobis oibus ſpem dedit recurrendi ad eum. Unde Bern. ſup cañ. dicit. Oĩno ꝓpter manſuetudinẽ q̄ in te predicat currimus poſt te Jeſu bone: audiẽtes ꝙ non ſpernas pauperẽ pctõrẽ: nam nõ horruiſti ꝯfitentẽ latronẽ: non lachrymantẽ peccatricẽ: nõ chananeã ſupplicantẽ: non deprehẽſam in adulterio mulierẽ non ſedenteꝫ in theloneo publicanum: nõ negantẽ diſcipulũ: non ꝑſecutorẽ diſcipulorum: deniqꝫ non ipſos crucifixores tuos ⁊c. Hec Bernar. Proinde euangeliũ hodiernum oſtendit quomodo xp̄s ex mia ſua pctõres penitentes ſuſcipiebat ⁊ hoc licebat ſibi optime facere: licet phariſei de hoc murmurarent: vt patet in euãgelio hodierno. Textus.

¶ In illo tẽpore. Erant appropinquantes ad Jeſum publicani ⁊ pctõres vt audirent illum ⁊ murmurabant ſcribe ⁊ phariſei: dicentes. Quia hic pctõres recipit ⁊ manducat cũ illis. Et ait ad illos parabolam iſtã di. Quis ex vobis homo q̄ habet centuꝫ oues ⁊ ſi perdiderit vnã ex illis: nonne dimittit .xcix. in deſerto: ⁊ vadit ad illam q̄ perierat donec inueniat eã. Et cũ

ínuenerit eã ĩponit ſup hume-
ros ſuos gaudens. Et veniens
domũ conuocat amicos ⁊ vici-
nos dicens illis. Congratulami
ni michi: qꝛ inueni ouem que pe-
rierat. Dico autem vobis ꝙ ita
gaudiũ erit in celo ſup vno pec
catore penitentiã agẽte ꝙ̃ ſup
xcix. iuſtis q̃ non idigent peni-
tentia. Aut que mulier habens
drachmas decem et ſi pdiderit
drachmã vnã: nõne accendit lu
cernaꝫ ⁊ euertit domũ ⁊ querit
diligẽter donec inueniat. Et cuꝫ
inuenerit cõuocat amicas ⁊ vi-
cinas di. Congratulamini mi-
chi. qꝛ inueni drachmã quã per-
diderã. Ita dico vobis: gaudiũ
erit in celis corã angelis dei ſu-
per vno pctõre penitẽtiã agẽte
Lu. xv. ¶ Itaqꝫ in hoc euange-
lio tria pcipua myſteria inſinu-
ant cõtẽplanda p iſto ſermone
¶ Primũ dicitur dñi Jeſu piiſ-
ſima benignitas in peccatorum
ſuſceptione.
¶ Secundũ dicitur dei ad nos
immenſa charitate in parabo-
larum deſignatione.
¶ Tertium dicitur angelorum
feſtiua iocunditas de peniten-
tie actione.
¶ Circa primum de chriſti beni
gnitate erga pctõres. ſ. peniten
tes euangelium iſtud clare loq-
tur dicens. ¶ In illo tpe: videli
cet anno etatis xpi. xxxij. ⁊ poſt
ꝙ̃ pdicare ceperat anno. ij. ⁊ vj.
kalend. ſeptẽbris. feria. v. vt di-
cit Guilł. hoc eſt in pfeſto ſan-
cti Aug. epi ⁊c. Seqtur. Erant
appropinquãtes ad Jeſum pu
blicani. glo. i. qui publica exige-
bant vectigalia: ⁊ p negocia ſe-
culi lucra ſectabant: ⁊ pctõres
vt audirẽt illuꝫ. ſ. pati obedire
ad vite emendationẽ: ⁊ murmu
rabant ſcribe ⁊c. Ubi tria notã
tur videlicet.
¶ Primo pctõrum ſapiens ad
xpm appropinquatio.
¶ Secundo phariſeorum inſipi
ens murmuratio.
¶ Tertio chriſti Jeſu clemens
inſtructio.
¶ Primo notatur ꝙ pctõres ſa
pienter hoc faciebant ꝙ ſcꝫ ad
xpm appropinquabant vt au-
dirent. Pro regula notanduꝫ ꝙ
duo genera hoim in toto mun-
do dicũt vere ſapiẽtiſſima aliis
oibus in ruſticis remanentibus
oino. Primũ genꝰ eſt iuſtorum
deũ timentiũ. Scdm genus eſt
pctõrũ ad deũ redeũtiũ p peni-
tentiaꝫ Uñ Job. xxviij. Poſtꝙ̃
multũ iueſtigatũ eſt vbi eſſet ſa
pientia vera: cõcluſum eſt ꝙ ti-
mere deũ eſt ſapia: hoc quo ad
primũ. Et recedere (inqt) a ma-
lo eſt ſũma itelligẽtia: hoc quo
ad ſcdꝫ. Alii oẽs extra hos ſunt
ſtultiſſimi: qꝛ pro momentanea
carnis ⁊ mundi ac pcti delecta
tione apertis oculis currunt ad
mortẽ ſuppliciũ eternuꝫ: Quod
nulla faceret etiam ſtultiſſima
beſtia: vt ſcꝫ viſo laqo mortẽ ſe
in illũ pcipitaret Sapiẽtiſſime
ergo facit pctõ elongatꝰ a deo
vt appropinquet deũ q̃ eſt vita
⁊ ſic nõ peat. L ¶ Sꝫ q̃rit hic
qualr pctõr elõgat vel recedit a
deo: et p oppoſitũ qualiter ap-
propinquare dr. Cuꝫ eñ deus
ſit vbiqꝫ pſens equaliter oi rei
vt cõiter tenet ab oibꝰ eſſentia
liter ⁊ preſentialiter ⁊ potẽter.
Mirum ergo quõ pctõr recedit
vel accedit Ad hoc rñdet Aug.

di. Ad deū appropinquam⁹ nō pedib⁹ corporis: ſed affectionib⁹ mētis ⁊ ſilitudine ꝟtutū. Et ſic etiā a deo recedim⁹ non pedib⁹ corporis: ſed affectione ⁊ imitatione vitiorū. Sicut ergo fit receſſus a deo: ſic p̄ oppoſitū ⁊ acceſſus: q̄r vt Phs dicit .i. de generatione. Eadē ſunt principia cōpoſitionis ⁊ reſolutionis. Et iiij. Metaph. Oppoſitorū eadeʒ eſt ſcientia. Auertēdū ergo ꝙ receſſus ⁊ elongatio a deo ſit p̄ quattuor media: et p̄ oppoſituʒ appropiquat q̄s deo p̄ tot modos. ¶ Primo recedere q̄s incipit a deo p̄ diaboli ſuggeſtionē. Nam cū diabolus videt hoīem ociari ⁊ mente vagari cogitādo q̄ ad ſalutē non ptinēt: tunc immittit ⁊ ſuggerit malas cogitationes vitiorum. Eccli. xxxiij. Multā maliciam docuit ocioſitas. Proinde Amb. in Hexameron dicit ꝙ cācer in mari vidēs ꝙ concha ſe aperit ad ſuſcipiendū rorē: accepit lapilluʒ ⁊ ponit in cōche apturā ad nocumētum illius. Sic diabol⁹ cū videt ſenſus aptos ⁊ cor ad carnales cōcupiſcētias īponit prauas ⁊ nociuas cogitationes q̄ elōgant a deo Sap̄ .i. Peruerſe cogitationes ſeparāt a deo Abominatio eſt dei cogitatiōes male Prouer xv. Sed p̄ oppoſitū appropinq̄re icipit hō p̄ ſpūſſci iſpiratiōeʒ q̄ iſpirat nob̄ bona volūtas vt ad deū ↄuertamur. Uñ Aug. li. de eccleſiaſticis dogmatib⁹ .c. xxv. dicit. Initiū nr̄e ſalut̄ deo miſerāte habem⁹ vt acq̄eſcam⁹ ſalutari iſpiratiōi. Hec ille Per hāc eīn vincim⁹ diaboli ſuggeſtionē: dū obedim⁹ inſpirationi ſpirituſſancti: ⁊ ſic deo approp̄quare incipimus victa tētatione. Unde Jaco. iiij. Reſiſtite diabolo ⁊ fugiet a vobis appropinquate deo: ⁊ appropiquabit vobis. Et ſic patet primum de inchoatione. Poſtq̄ autem quis ceperit recedere adeo ad diaboli ſuggeſtionem per malas cogitatiōes vt dictū eſt tunc. ¶ Secūdo plus elōgat̄ hō adeo p̄ mali delectationē .ſ. cū delectando immorat̄ in mala cogitatione ⁊ ſic vt dicit Greg. in moral. ſuccēdit delectatio quaſi ignis q̄ nō extinguit̄ Ps. Supcecidit ignis glo. ſcʒ concupiſcentie ire ⁊ huiuſmodi ⁊ nō viderūt ſolē .i. xp̄m. Nam per pctm̄ elōgat̄ hō a grā dei diſtātius q̄ ſit ab oriente in poſt occidēs vbi non videt̄ ſol: quia elōgatur per peccatū in cōtrariū gratie: quod eſt plus diſtare q̄ ſit diſtātia corpalis ab oriente in occidēs: q̄r motus talis diſtātie eſt naturalis: ſed motus peccatoris in gratiam ſupnatural. ¶ Tertio adhuc plus elongat̄ hō a deo p̄ cōſenſum in pctī ppetrationē. Aug. Peccatū iputat̄ etiā ſi factū nō ſeq̄tur de pe. di .i. §. Sitr. Preterea adhuc āpli⁹. ¶ Quarto elōgat̄ hō a deo p̄ praui opis ↄſūmationē. Nam vt ſcribit̄ Jaco. i. Cōcupiſcētia cū cōceperit: parit pctm̄. Pctm̄ vero cū cōſummatū fuerit generat mortē: ſcʒ q̄r ſeparat a vita q̄ eſt deus. M Sed ad p̄dicta p̄ oppoſitū. Poſtq̄ hō ceperit p̄ couerſionē deo appropinquare inſpirante ſpūſancto vt predictum eſt tunc. Scd̄o accedit ppius ad deum per bone voluntatis inſpirate approba-

rāe τ ꝯplacētiā ſeu delectationē. τ Tertio ꝓpiꝰ adhuc accedit p ꝯſenſum ī boni opationez. Nā dicēte Greg. Nō eſt vacua manꝰ a mūere ſi arca cordꝫ plena fuerit bōa voluntate. Deniqꝫ tādē ꝓpinquiſſime. Quarto accedit hō ad deū p boni opis ꝯſummationē: vez cū ī effectu d̄ peccatis cōpūgit τ ꝯfitet τ pn̄iam ꝯplet et mādata obſuat oīa ac opa bona fecit orādo ieiunādo Deniqꝫ ad hec p̄cipue inuat dn̄i hō ſanctos τ precipue beatā virginē Mariā īuocare nō ceſſat: vt ptꝫ ꝑplura exēpla. Etenim. ❡ Miraculum p̄cipuuz legitur qđ narrat Petrus damaſce. de quadaz luxurioſa. que infuit corrupta domo paterna per famulū: τ binas proles ꝯceptas poſt partū in proxima ſilua occidit. Que confeſſa fuit omnia preter hoc tamen ꝙ pueros baptiſmo priuauit et a dei viſione ſeparauit elongando in infernum perpetuuz. Ecce aūt in iudicio poſt mortez vidit ſe accuſari ab illis ſuis filijs. Sꝫ ad p̄ces Marie reſuſcitabat pn̄iam pfectā egit: τ ſic fuit ſaluata. ❡ Scđo ꝯnter ī euāgelio notat̄ phariſeoꝝ ꝯtra xp̄m inſipiēs τ ſtulta murmuratio de hoc ꝙ pctōres recipiebat tū qꝛ phariſei ex inuidia murmurabāt ꝯ miam quā xp̄s p̄ſtabat pctōribꝰ ſeipſos reputātes iuſtos τ illos dānātes tāq̃ vane glīoſi: cū tn̄ erat ecōuerſo: tū qꝛ xp̄s deꝰ ꝓpt̄ hoc in mūdū venerat vt miām faceret penitētibus: qꝛ hoc dei eſt ꝓpriū (vt dicit Greg. in collecta.) Vn̄ ſicut ſtultū eſt murmurare de hoc ꝙ ſol lucet τ ignis calefacit. Itē ꝙ mare aquā oībꝰ cōicat τ hm̄oī. Ita ſtultū eſt ꝙ q̄s murmurat de hoc ꝙ deꝰ ſuā miam exhibet cui ꝓpriū eſt miſereri. Et ſicut ſtultū ē murmurare d̄ hoc ꝙ īfirmus feſtinat ad medicū: ſic ī ꝓpoſito. Sꝫ heu mō multi īuidēt tāq̃ phariſei ſi quē vidēt currere ad miam τ confeſſionem: cuz potius ipſi ſint ſtulti: qꝛ nō currunt ad illā. ❡ Tertio tādē notat̄ xp̄i clemens inſtructio: q̄a p parabolā docuit ꝙ peccatores ſunt ad penitētiam benigne recipiendi: ſicut τ deꝰ benigne illos recipit q̄tiens veracit̄ ꝯuertuntur. Et de iſtis parabolis q̄modo intelligantur ſequitur in articulo ſubſequenti. N.

❡ Circa ſecundum de charitate dei ad nos. Notandum ꝙ chriſtus dn̄s ī hoc euāgelio p duas parabolas oſtēdit ꝙ deꝰ miſericors ſumma charitate diligat nos ſaluari. Prīa parabola ē de oue pdita τ diligēter req̄ſita ac inuēta dū gaudio magno reportata. Naz deꝰ aſſimilat̄ homini q̄a ex charitate deꝰ factꝰ eſt hō q̄ inq̄t hꝫ centū oues: hoc ē creaturas rōnales in pfectione decē graduū ꝯſtitutas Nā cētenarius eſt perfectꝰ numerꝰ .x. gradibus conſtans: quia decies decem ſunt .c. hic Cirillus. ſequitur. Et ſi perdiderit vnam ex illis. Nam vna ouis tunc perijt quādo homo peccando paſcua vite reliquit: hoc Grego. nonne inquit dimittit .xcix. in deſerto: hoc eſt nouem choros angelorum in celo: et vadit ad illam ſcilicet requirendam que perierat: hoc eſt ad hominem peccatio perditū: querens donec inue

miat: et hoc fecit xp̄s de celo veniens in hunc mundū et q̄rens hoīem perditū. ſequit̄ Et cū inuenerit imponit ſup humeros ſuos: hoc fecit ſm Greg. q2 xp̄s deus humanā naturā ſuſcipiēs pctōꝝ nr̄oꝝ penas ip̄e portauit in paſſione ⁊ tandē venit domū cū aſcēdit in celū: ⁊ ꝯuocauit vicinos ⁊ amicos: hoc eſt oēs angelos q̄ dicūtur vicini dei: quia p̄ntia viſionis dei perfruuntur ⁊ amici: q2 voluntatē ei⁹ ſemp faciunt. Hec Grego. Itaq3 ſicut homo inuenta ſua oue quā ꝑdiderat gaudiū facit amicis ſuis victimā dando. Sic xp̄s de homine inuēto oīb⁹ angelis gaudium fecit: ⁊ ipſe ſumme de noſtra ſalute gauiſus eſt. In q̄ maxima charitas dei ad nos patʒ. ¶ Sed queritur hic primo. cur homines per vnā ouē et angeli per. xcix. deſignant̄. Et quomodo oues dicantur cum ſint creature rōnales: ⁊ cum hoc vicini ⁊ amici dei nominent̄. Nam. viij. Ethicoꝝ dr̄ ꝙ amicitia nō pōt eſſe niſi iter ſiles: propterea hominis ad brutū aīal nō ē amicitia: nec dn̄i ad ſuū ſ quātū ſu⁹: ſʒ inq̄tū hō. Hec ibi. Ad hec rn̄det̄ ſm Theophilū ⁊ alios doctores ꝙ angeli: n eo ꝙ ſunt rationales: ⁊ per ꝯn̄s deo ſimiles amici dei dicuntur. Sed ꝓ eo ꝙ ſunt multum inferiores deo et paſcuntur a deo viſione ⁊ fruitione deitatꝭ: ſicut oues paſcue dei oues dicūtur: eodem modo et de hominib⁹. Deniq3 homines per vnā ouē perditā ſignificantur: q̄a oēs ab vno hoīe: ſcʒ ab adam pīo deſcenderunt et ſunt eius ſpeciei. quo. ſ. vno homine hoc eſt Adam peccante omnes perierunt. Vñ ps. in ꝑſona generis humani dicit. Erraui ſicut ouis que periit quere ſer. tuū ⁊c. Secus eſt de āgelis qui oēs ⁊ ſinguli ſpecifice differunt iter ſe: vt ꝓbabiliter dicūt doc. cōiter. Unde ꝑ multitudinem numeri deſignantur precipue per. xcix. q̄a ſunt in nouem ordinib⁹. ☉ ¶ Secūdo queritur quomodo dicit xp̄s ꝙ angelos. ix. ordinum dimiſit in deſerto cum illi ſint in celo ſtabiliti. Reſpondet̄ ſm. Bern̄. ꝙ celum in quo ſunt angeli bene appellatur deſertuʒ. eo ꝙ tā ab angelis q̄ȝ ab hominibus peccantib⁹ fuit derelictum. Et quia ſicut in deſerto eſt diuerſitas florum et auium cantantium. Sic in celo ſunt roſe martyrū: viole confeſſorum lilia virginū: ⁊ varietas angeloruʒ cantantium dei laudes ⁊c. ¶ Tertio queritur quomodo xp̄s dn̄s in euāgelio concludendo hanc parabolaʒ dicit maius eſſe gaudiū ſ celo ſuper vno peccatore pnīam agente q̄ȝ ſup. xcix. iuſtis ⁊c. cū ſtatus iuſticie ſit melior. Reſpondetur ſm Grego. ⁊ docto. ꝙ q̄ȝuis ſtatus iuſticie vel innocentie ſit melior q̄ȝ ſtatus pnīe po' pctm̄: ſeʒ ceteris paribus. Nichilominus plus gaudere dicuntur angeli ⁊ ipſe deus dicit̄ plus diligere aliquem penitenteʒ q̄ȝ multos iuſtos dupliciter intelligendo. Uno modo de penitente feruenter ⁊ deū diligēte ardentius: ac de iuſtis tepidis: ⁊ ſic ſimpliciť verum eſt ꝙ deus plus diligit ⁊ angeli plus gaudent de tali penitēte. Sicut pʒ de Maria mag

dalena petro ꝛ paulo ac huiuſ
modi penitentibus ardenterq̄
gauderent de multis ꝟginibus
vel innocentibus tepidis. Alio
modo intelligēdo de iuſtis etiā
feruētibus ꝛ ſic q̄dē ſimplr
ſed ſm quid dicunt magis gau
dere de penitente q̄ de multis
iuſtis pro tāto: q2 maioris gau-
dij ſpecialis quodammodo de-
eis ↄcurrit ratio de qua iuſti nō
indigēt tum quia licet ipſis iu
ſtis ſit data maior grā tñ peni-
tentibus exhibet ſpecialior mi-
ſericordia in ↄueniendo gratia
talem indignum: tum: q2 ꝑ hoc
diabolus magis cōfundit: tum
etiā q2 a maiori malo pēitēs li-
berat. Exemplū ponit vill. de
matre hñte pueros decē ſi vn⁹
infirmat plus ſollicita eſt de eo
et plus gaudet de illi⁹ ſanatio-
ne q̄ de alijs.ix.ſanis remanē-
tibus. Itē Augu. ponit q ſicut
agricole plus placent agri q̄ ſpi
nis multis eradicatis iam fru-
ctum faciunt centuplū q̄ q̄ nul-
las ſpinas hñtes minus fructi
ficant. O ergo peccator ↄuerte-
re ad pniam: vt ſis in gaudium
deo ꝛ angelis ꝛc. ꝑ ¶ Secū
da parabola eſt de muliere hñ-
te decem drachmas ꝛ vna pdi-
ta ac inuēta. Vñ hic per mulie-
rē ſignificat ſm Lyrā ſapia di-
uina q̄ eſt ipſe xp̄s. Et hoc idē
dicit Grego. in omel. di. Qui ſi-
gnificat per paſtorē ipſe p mu-
lierem ipſe de⁹ ꝛ dei ſapia. Hec
ille. Sed quare xp̄s ſe aſſimula
uit mulieri. R̄ndet q ꝓpter pie
tatem deſignādā. Nam mulie-
res ſunt multum compaſſiue ꝛ
pie ac miſericordes: nichilomi-
nus quando iraſcuntur magnā
ſolent expetere vindictā. Eccli.
xxv Non eſt iracundia ſup ira-
cundiā mulieris. Sic deus licȝ
ſit miſericordiſſimus tñ quan-
do iraſcitur cōtra peccatores i-
penitentes maximā vltionem
facit dānationis. Heb. ix. Hor-
rendum eſt incidere in manus
dei viuentis. Itaq; hec mulier
ſcilicet ſapia diuina habuit de-
cem drachmas .i. creaturas rō-
nales que ſunt conſtitute nouē
ordinibus angelorū ꝛ decimo or
dine hoim. Nam drachma dra-
chme p c ſcriptum ſm Papiā:
ꝛ concor Bedam eſt denarius
vel nūmus ſub certo pōdere ha
bens imaginem regis impreſ-
ſam ꝛ eius ſuperſcriptionem.
Ideoq; ſignificat angelos ꝛ ho
mines ad imaginē dei creatos
Decima drachma .i. hō pdit per
peccatū. Sed xp̄s diligenter re
q̄ſiuit accendēdo lucernā hoc ē
deitatem per miracula claram
manifeſtando. Item euertit do
mū .ſ. ꝓprij corporis per multi
plicē paſſionē: ꝛ ſic inuento ho-
mine omnibus angelis gaudiū
fecit: patȝ ergo charitas dei. Q
¶ Circa tertium de angelorum
iocunditate in penitentia homi
nem ex quo totius parabolarū
decurſus in hoc concluditur oc-
currit. ¶ Prima queſtio quare
deus ꝛ omnes angeli ac creatu
re debeant gaudere de peccato
ris hois conuerſione Cū enim
peccator ſic inimicus dei ꝛ beā-
torū videt mirū q de tali habe
ant gaudere dum conuertitur:
cum potius ſm ps. Letabitur
iuſtus cū viderit vindictā. Ad
hoc rñdetur q ſm ſcripturā du
plex eſt tp̄s .ſ. miſericordie quo

durat tota vita pcti: et iuſticie quod poſt mortē reddet vnicuique ſm opa ſua Mat.xviij. Tunc ergo: ſcȝ in futuro angeli et beati leta bunt videtes dei iuſticiā in dānatione eorū q in pcti nō penituerunt: vt dicit Ps. vbi ſupra. Sed nunc p tempore miſericordie gaudēt oēs boni et xps et deus ex charitate de penitente.

¶ Primo nāque gaudet deus pr ex charitate prna q recipit ipm peccatorē penitentē in filiū per grām renatū: ſicut cū alicui regi naſcit filius gaudet. ¶ Secūdo gaudet dei filius xps qȝ videt fructum ſue paſſiōis nō fruſtrari: ſicut hō videns fructum multiplicem in agro ex ſuo labore acquiſitum gaudet. Unde xps in euāgelio. Cōgratulamini michi inqt nō ſt inuēte oui: ſed michi.ſ.xpo ſm Grego. hoc ideo: qa xpi gaudiū iplet de noſtra ſalute ¶ Tertio gaudet ſpiritusſctūs qa reformat et recuperatur tēplū ſuū qȝ diligit inhabitare.ſ.Cor.iij. Neſcitis qa tēplū dei eſtis et ſpūſſanct⁹ habitat in vobis. ¶ Quarto gaudent āgeli tū qȝ vidēt ſue cuſtodie fructū gloſum tū qȝ vident ipleri ſue ruine numerū in celo: tū qȝ vidēt ſe hre ꝯſortē in laudādo deū. Un Bern. ſup cā. dicit. Gaudēt āgeli pctōrū conuerſione ſalutem holm ſitiētes: lachryme eni penitētiū vina ſunt angelorum. hec ille. ¶ Quinto gaudēt oēs beati et gaudere debent omnes fideles de ꝯuerſiōe pctōrū: tū pper dei honorē: qȝ ſm Augu. Sicut peccare ē deuȝ inhonorare: cuȝ p vili delectatione ſummū bonū ꝯtēnit. Ita penitere eſt deū honorare: tum etiā ppt nūe electoȝ iplet iōeȝ qȝ tāto ſinguli ſcti plus gaudebunt in celū quāto plures erūt tū etiā ppter charitatē qȝ ſum⁹ mēbra xpi. Un ſi gaudere habȝ vnū mēbrū ꝯgaudēt. oīa mēbra ſ.Cor.xij. exēpli grā. Si caput vel aliud mēbrū ſanet a vulnere oīa mēbra ꝯgaudēt. Sic oēs debem⁹ gaudere de ſanatione aīe a pctī vulnere. R ¶ Secunda qſtio hic occurrit: vtrum demones p oppoſituȝ gaudeāt de dānatiōe peccatorū ſicut angeli de ꝯuerſiōe. Nā quāto plures decipiūt alas: tāto plus cruciabunt ipſi demōes et pena inferni accreſcit. Quō ḡ gaudent de dānatiōe plurimoꝝ. Ad hoc rñdetur ſȝ doc. q non obſtante pdicta obiectiōe de penarū augmento: nichilominus demōnes gaudēt de dānatiōe aiaruȝ.ſ. ex odio et inidia. Primo qȝ vidēt hoc eſſe cōtra dei et xpi volūtatē cui ſemp contrariant. Ps. Supbia eoȝ qui te oderūt aſcēdit ſemper. Scdo quia ſciunt in hoc impleri ſuā puerſam voluntatē vt hō pereat. Sicut hō iracundus gaudet de vindicta: ꝗuis hoc ſibi ſit pena. Tertio qa hñt ſocietateȝ.ſ. in penis. Quarto qa ſciunt q aīe habebūt dānationis maiorē penalitatē.ſ. ex multitudine dānatoꝝ. Tū propter inuidiā mutuaȝ qua torquētur ſinguli irati ꝯtra ſingulos. Tū ppter horroreȝ multiplicitatis penarū. Tum propter ignis ardorem: quia quāto plura ligna apponunt igni: tāto accreſcit: et ſic patet. O ergo ꝗ ſtultū eſt ſeruire diabolo qui laborat et letā-

tur augere ſupplicia ſuis ſeruis
S ¶ Tertia ad hoc q̄ſtio eſt
de quo iſtorum duorum erit ma
ius in celo gaudiū: an de gloria
angelorum: an de gloria homi-
nū. ¶ Reſpōdet breuiter ꝙ ma-
ius erit gaudiū de beatitudine
hoīm ꝙ̄ angelorum. Primo qui
dem intentione meriti q2 homi
nis .ſ. xp̄i ⁊ btē Marie merita ⁊
opera precellūt oīm angelorum
merita: qui .ſ. angeli vnico ſolo
actu ſunt glificati per grām cō-
uerſionis ad deū, ⁊c. Unde xp̄s
et beata virgo exaltati ſunt ſup
oēs choros angelorū. Secundo
extenſione gaudij: q̄a gaudium
de homine erit duplex .ſ. de cor-
pore ⁊ aīa. Sed angeli cum ſint
ſpūs habebunt gaudere tantū-
modo ſimpliciter de ſeipſis vel
in deo: ⁊ ſic de homine erit gau-
dium abūdantius. Tertio multi
plicitate premij: q2 ſup angelo-
rū gl̄iam multi ſancti angeli ha
bebunt premia certa q̄ nullus an
gelus habere poteſt ſcilicet au-
reolam martyrij: ſimiliter predi
cationis ⁊ virginitatis ac huiuſ
modi. O ergo chariſſimi quātū
debemus nos deū diligere pro-
tot ⁊ tātis bonis. T ¶ Ex
emplū pro finali ad ꝑmiſſa legi
tur in vitaſpatrū: ſcilicet ꝙ qui-
dam impugnatus a ſpū fornicatio
nis venit ad ſanctum Iſidorū
abbatem ⁊ cōfeſſus eſt ſuā tēta
tionem. Cui ille dixit. Reſpice
frater ad occidentem: et ecce vi
dit innumerabil in multitudi-
nem demonum vehementer cū
furore perturbari ⁊ feſtiare ad
prelium contra iſtum virum vt
poſſent eum ad peccatum ptra
here. Dixit eidem iterū Iſido-
rus. Reſpice ad oriētē ⁊ vide: et
ecce vidit innumerabilē angelo-
rū multitudinē ſplēdētiū ſup ſo
lē q̄ illū vellēt ꝓtegere q̄ſi gau-
dentes de eius pnia ſi vicere vel
let ſpiritum fornicationis. Hac
viſione iſte cōfortatus ſe refrena
uit ⁊ ſctē vixit grās agens deo
et nos ergo conſimiliter cone-
mur. Rogemus quoq3 xp̄m ⁊c.
¶ Dñica eadē. Sermo .ij. ſ. de
dilectione dei quam h3 ad aīaꝫ
humanam plus ꝙ̄ ad angelos.

Gaudium erit in celis
coram angelis dei ſu
per vnō pctōre peni-
tētiam agēte. Lu. xv
et in euangelio hodierno. Uer-
ba ſunt ſaluatoris noſtri quibus
oſtendit ꝙ̄ maximam charita-
tem habeat deus: ⁊ etiam om-
nes angeli erga ſaluandas ani
mas humanas. Sicut et docet
Auguſt. ſuper Joan. vnuſquiſq3
amore trahitur ⁊ quo trahitur
amoris vinculo trahitur: q̄niā
verum eſt iuxta poeticū dictū.
Trahit queq3 ſua voluptas. Ut
autem nos peccatores alliceret
deus ad amorem ſuum oſtendit
erga nos immenſum amorem:
quia vt Ambro dicit. Nil tam
impreſſum humanis affectibus
ꝙ̄ diligere ſe diligentem. Et vt
magis clareſceret amor ſuus er
ga nos voluit per hec oſtende-
re: ſcilicet ꝙ hominem tāꝙ̄ ouē
per peccatum perditam diligē-
ter requiſiuit deſcendens de ce
lo vbi reliquit omnes angelorū
ordines propter nos regrēdos
adueniens. Itē ſcdo etiā ex hoc
ꝙ ꝓ nobis recuperandis ſeipm
totū expoſuit. Et tertio ex hoc
ꝙ cū nos ꝑ paſſionem ſuam re

quiſiuiſſet iam inuētos cū gaudio ſui et ſuorum maximo in celum reportauit: vt hec oīa patent in euāgelio hodierno per parabolas et per verba thematis. Itaqꝫ iuxta hoc euangeliuꝫ tria myſteria pro ſermone declarabimus.

¶ Primum de anime hominis a xp̄o dilectione.

¶ Secundum de dilectionis in effectu exhibitione.

¶ Tertium de eius dilectionis obſtaculo ꝛ impeditione. U

¶ Circa primum de dilectione dei ad animā queſtio occurrit: vtrū xp̄s deꝰ magis diligat animas hūanas q̄ āgelos an ecōuerſo. Hec q̄ſtio oriť ex euangelio: q̄a in parabola ꝙ ipſe xp̄us dñs relīqt angelos in celo tāq̄ oues in deſerto ꝛ venit ad reqrendum homineꝫ perditum ꝛc. Ex quo argui poteſt ꝙ deꝰ videtur plꝰ dilexiſſe hoīes q̄ angelos: quia vt Gregori. ait Omeľ. xxiij. Probatio dilectionis: eſt exhibitio opis. Si deus ipſe maius opus fecit pro hoībus q̄ ꝓ angelis cum filiū ſuū incarnari voluit et pati ac mori ꝓ ſalute hoīm. vn̄ ꝛ Joā. iij. xp̄s ait. Sic deus dilexit mundum. i. hoīes in mundo vt filiū ſuum vnigenitū daret ꝛc. vn̄ videť plus dilexiſſe homines. Sed ꝯ hoc argui pōt: q̄a vt ſcribitur. Eccľi. xiij. Omne animal diligit ſibi ſiľe. Et ſcđm ph̄m. Similitudo eſt cauſa dilectionis ꝛc. Sꝫ angeli ſunt ſimiliores deo: vt pote ſp̄ūs incorporei ꝛ imortales ergo angeli ſunt deo preamabiliores. Item Sap̄. vj. ſcribitur Puſillum et magna ipſe fecit ꝛ equaliter eſt ei cura de oībꝰ. Sꝫ deus equaliter diligit illos de quibus equaliter curat ℥ equaliter diligit tam angelos q̄ homines. Ad hec ꝛ ad q̄ſtionē rn̄deť ſcđm Bonauen̄. ſuper. iij. diſtin. xxxij. Necnon Rich. et aureolum: ac alios doct. recolligendo et hic annotando certas veritates de dei dilectiōe ad creaturas.

¶ Prima dr̄ gn̄alitatis.

¶ Scđa dr̄ inequalitatis.

¶ Tertia dr̄ ſpecialľ charitatis.

¶ Quarta dicitur naturalis bonitatis.

¶ Prio veritas eſt ꝙ gn̄ali dilectiōe diligit deus oīa creata ex ſua bonitate. Unde Sap̄. x. Diligis oīa: et nichil odiſti eorū que feciſti dñe. Declaratur qꝛ diligere eſt velle bonum qm̄ dicente ph̄i. viij. Eth. Amicitie dilectio in beniuolētia fundaľ. Et quia deus oī creature angelice ꝛ humane ac alijs gn̄aliter vult bonum aliqđ. ſ. eſſendi ꝛ conſeruandi. Inſup alijs viuēdi vt patet de animalibꝰ ac p̄terea alijs intelligendi: vt patꝫ de angelis et hominibus: atqꝫ demonibꝰ ꝛ dānatꝭ. Et ſcđm hoc generali dilectione diligit deus oīa et curat tā de puſillis q̄ magnis cōmuniter dādo eis bona naturalia ꝛ conſeruādo ineſſe. Et hoc quantū eſt ex parte dei equaliť eo ꝙ non magis intēſe vult deus bonum alicui q̄ alteri. Sed ipſo ſummo amore ſue ꝛ eodem actu diligendi vel volendi ſimpliciſſimo q̄ eſt ipſemet deꝰ diligit ſe ꝛ oēm creaturam: ꝛ vult eis bonū ordinate aliqbꝰ plus alijs minus ſcđm ordineꝫ perfe-

ctiōis ꝛ ſtatus. ¶ Scḋa veritas ꝙ deus q̄uis oēs creaturas di ligat general̃r tñ nō oēsquo ad bonū volitū diligit eq̄liter. Nō qꝛ vt nouim⁹ de⁹ maius bonuʒ vult vni q̄ alteri cōicare taʒin bonis nature q̄ grē et glīe. put reqrit ordo charitatis: melio res minus bonis ꝑponere ꝛ pre diligere. Unde dicit Augu. ꝛ al legatur a Magrō vbi. ſ. Deus pre olb⁹ diligit vnigenitū ſuum .i. xp̄m. ꝛ poſt eū mēbra eius pre alijs holb⁹. ꝛ ſic btām virgineʒ mr̄eʒ diligit ſup oēs fideles: eo ꝙ eſt xp̄o ppinquiſſima: ꝛ maiorē grāʒ ac glīaʒ ꝯtulit deus: tā xp̄o q̄ eius mr̄i: q̄ oībus angelis et holb⁹. Jtē xp̄ianos diligit ſup oēs alios hoīes infideles: ꝛ iter xp̄ianos ꝑdiligit iuſtos ꝛ peni tētes ꝛc. Sic etiā inter angelos prediligit ſuperiores: qꝛ maius bonū grē ac glīe cōtulit illis q̄ inferioribus. x ¶ Tertia veritas ꝙ deus illos ſpecialius dicit diligere q̄bus ꝯfert maio ra bona grē et glīe. Nā de⁹ non dicit diligere creaturā rōne affe ctionis: qꝛ i deū nullū pōt cade re accidēs: nec paſſio aliqua ſbo cōuenit: ſʒ dr̄ diligere rōne cōi catiōis alicuius boni: ita ꝙ di lectio dei eſt potius dilectio ef fect⁹ q̄ affectus. Uñ cui maiora bona in effectu de⁹ cōicat illum dr̄ ꝑdiligere: ſed ſuper oīa bona nature ꝑcellūt bona grē ꝛ glīe hinc eſt ꝙ illos ſpeciali⁹ deus diligere dr̄ q̄b⁹ dat talē ſpecia lē effectum. Et illos dr̄ ſpecial̃r odire de⁹ q̄b⁹ ꝓpter eorum cul pas negat talia bona in effectu ſcʒ gratie et glorie: ſicut ſcribit Sapieñ. xiiij. Odio eſt deo im pius ꝛ impietas eius. Jtē Eccl. xij. Altiſſimus odio hʒ pctōres. O ergo pctōr age pniaʒ. Quar ta v̄itas ꝙ q̄uis in naturalib⁹ bonis de⁹ plus dilexit angelos q̄ hoīes: nihilomin⁹ ſimpl̃r lo quēdo de⁹ i bonis grē ꝛ glīe pre dilexit hoīes. Et claret: quia in effectib⁹ creatiōis meliora bo na naturalia ꝯtulit deus angē lis q̄ hoībus: vt nunc ſcḋm ſtatū ꝑſentē. ꝓpter q̄ nobilior eſt na turaliter āgelica creatura q̄ hō vel aīa hūana. Primo quidem: qꝛ eſt ſilior deo: vt pote ſpūs in corpore⁹ in quo relucet imago deiformis bonitatis: vt dicit Diony. Scḋo: q̄a eſt immorta lis. Tertio: quia creatus eſt an gelus in celo empyreo: hō autē in terra. Quarto: q̄a vnico ſolo motu glīficauit de⁹ angelos bo nos inamiſſibili glīa: qḋ non fe cit hoīb⁹. Quinto: qꝛ tēdūt an geli in deum continue: ſine omī retardatiōe. Sexto: qꝛ ſunt im proportionabiliter fortiores et potentiores angeli q̄ homines Septimo: qꝛ ſup hoīes tā q̄ cu ſtodes pricipātur. Et ſic patet ꝙ quo ad effectū creationis an gelos dilexit deus ampli⁹. Ue rūtamen quātū ad effectum re parationis ſcḋm grē finalis ſtatū ac cōſummationis glīe future: ſic rationabiliter dr̄ ꝙ de⁹ ma gis diligat hoīes q̄ āgelos: q̄a plura ꝛ maiora bona gratie ac glīe cōtulit hoī de q̄bus hō in ce lo habebit plus grās agere deo q̄ angelicus ordo: vt patebit i ſequentibus. O ergo hō diſce deū reamare ꝛ grās agere ꝓ tali tā taq̄ charitate. y

¶ Circa ſecundum de dilectio

[library stamp: ...VITTORIO EMANUELE]

ne in effectu vel dono. Adhuc poſt premiſſa reſtat declarare: videlȝ qualibus donis ac beneficijs gr̃e oſtendit ꝙ deus piiſſimus plus dilexerit hoies ꝙ̃ angelos. Ad qđ notandū ꝙ plurima ſunt dona amoris dei ad homines ⁊ beneficia que deus cōtulit hoibus: non autē angelis. ¶ Primū donū a deo datū eſt: arbitriuȝ libere ſaluatiōis. Nā homo quotienſcunqȝ peccauerit ſemper ꝙ̃diu viuit libere poteſt ſaluari ſi conuertatur ad veraȝ penitentiaȝ. Sed angelus poſtꝙ̃ ſemel peccauerit: nunꝙ̃ amplius ſaluari poterit: q2 nunꝙ̃ pōt velle bonū: nec conuerti ad pniam. Vñ. Eccli. xv. Deus ab initio conſtituit hominē: et reliquit eum in manu cōſilij ſui .i. liberi arbitrij. Et ibi. Ante hominē vita ⁊ mors: bonum ⁊ malum: qđ placuerit dabit illi ⁊c. Sed de angelis claruȝ eſt in demonibus, qui poſtꝙ̃ ceciderunt per peccatū: nunꝙ̃ poſſunt velle bonuȝ aut penitere ⁊ ſaluari. Gr̃as ergo nos agamus deo: pro eo ꝙ ſic non diligit: vt in vita pſenti ſemper poſſumus ſaluari. Sicut enim bonum eſt in carcerato ſic ſcilicet teneri vt poſſit euadere: ſic ⁊c. ¶ Secunduȝ donum eſt beneficium gratuite exhibitionis. Nam ſm Bonauen. certū eſt ꝙ rex aliquis magis diligit illum militē cui gratiam ſemper exhibet: non ſoluȝ in ſtatu amicitie: ſed etiā in ſtatu inimicitie ⁊ exulatus exiſtēti: ꝙ̃ diligat illum hominem cui non exhibet gratiam niſi in ſtatu amicitie. Sed deus hominez ſic diligit ꝙ ei gratiam infundit primam: exiſtenti ſcilicet in ſtatu etiaȝ inimicitie: hoc eſt in pctis per quā gratiam cōuertit nos ad gr̃aȝ (totaliter idignos) Unde Eph. ij. Deus qui eſt diues in miſericordia propter nimiam charitatē ſuam qua dilexit nos cū eſſemus mortui peccato conuiuificauit in chriſto. Sed angelis hoc nō facit: nec diligit illos qui ſunt in ſtatu inimicitie: puta demones: nec dat eis gr̃am: ſed tantum modo diligit angelos bonos. ¶ Tertium donum copioſe condonationis. Nam vt ſcribitur. ij. pe. ij. Deus angelis ſemel peccantibus nūꝙ̃ pepcit. ſed homo quotienſcūꝙ poſt pctm̄ veraciter ingemiſcit: ſemper de⁹ parcit. Ezech. xviij. Quartum eſt diuine vnionis. Heb. ij. Nuſꝙ̃ eñ deus angelos apprehendit: ſed ſemen Abrae. ſ. aſſumendo carnem: ⁊ ſic humanā naturaȝ adoptauit in filiationem. ¶ Quintum eſt expectationis: q2 deus angelos peccantes nō expectauit ad penitentiā aliquandiu: ſed ſtatim vt peccauerunt eos deiecit per petue dānādos: nec vnꝙ̃ illoꝝ aliquē reuocauit ad pniam: ſed hoiem expectat ſemper vſꝙ ad finē vite ſue Eſa. xxx. Propterea expectat nos deus vt miſereat̄ noſtri. Inſuper quotidie pulſat reuocando. Apoca. iij. Ego ſto ad oſtium ⁊ pulſo. O ergo mira xp̄i charitas. O ergo pctōr aduerte quō te xp̄s deus ſummo amore a pctis reuocat vt cōuertaris et nō pereas: dicens illud Cañ. ca. v. Api mihi ſoror mea (o anima) amica mea ⁊c̄. q. d. ſi aperis mihi ſuſcipiā te in ſoro-

rem celeſtis hereditatis ⁊ amicitiam perpetue dilectionis. ¶ Sextuȝ donuȝ eſt flet⁹ noſtre perditionis. Nam xp̄s deus nū q̄ dicit in ſcriptura doluiſſe vel fleuiſſe p̄ pditiōe āgeloꝝ: ſed p̄ pditiōe hoim legit: tā in veteri q̄ in nouo teſtamēto doluiſſe vl̓ fleuiſſe. Et hoc eſt ſignū maiorꝫ amoris. qꝛ vt etiam Augu. ait. Quantō ad aliquid poſſidendū maior eſt amor: tanto in illius amiſſiōe acerbior eſt dolor. Nimirū in veteri teſtamento deus ex amore cōpaſſione oſtendens hoi dixit. Gen. vi. Penitꝫ me feciſſe hominē. ⁊c. Et hoc eſt penā oportet me tenere p̄ hole. Naȝ penitere dicit quaſi penā tenere: vt dt Sco. in. iiij. Et ipſe de⁹ penam peccatoꝝ noſtroꝝ ſuſtinuit in paſſione crucis: in qua etiam flēdo cū lachrymis expirauit. Heb. v. Sed ⁊ in euangelio pluries xp̄us legitur fleuiſſe de pctis hoim: vt patet in circūciſione. Item qn̄ videns ciuitatem hieruſalē fleuit ſuper illam Item ſuper Lazarū mortuum: ⁊ ſuper Judā p̄ditoreȝ. O ergo aīa xp̄iana: ecce quantū diligit te chriſtus ſup angelos vt fleat ſuper tua perditione. O ergo q̄ miſera es tu que iaces in peccatis tuis: nec vis plorare penitēdo vt ſalueris. ¶ Septimuȝ donū ſūme paſſiōis ⁊ ſic redēptionis: qꝛ xp̄n de⁹ pro noſtro amore vt ſatiſfaceret p̄ noſtris peccatis: grauiſſimas penas ptulit ludibria ⁊ verbera: vincula: et vulnera: ac totum ſanguineum effudit: et animam in mortem tradidit: ⁊ ſic nos redemit: qḋ non fecit pro angelis perditis.

Et hec notantur in euangelio cum dicitur q̄ ouem perditam in humeros īpoſuit: ⁊ ſic reportauit. Et q̄ pro reqrenda drachma perdita euertit: iquit domū: ſcilicet corpis in multiplici paſſione: per que ſecunduȝ Gregorium deſignatur q̄ chriſtus penas peccatorum noſtrorum pertulit. ¶ Octauum bonum abundantiſſime premiationis: quia hoīes abūdantius premiant a deo q̄ angeli: ſcꝫ qꝛ glorificātur non tm̄ in aīa: ſed etiaȝ in corpe poſt reſurrectionem: ⁊ quia habebūt certa premia btitudinis: puta aureolas v̓ginitatis: martyrij: ⁊ p̄dicationis q̄lia non habebūt angeli: ſꝫ tm̄modo ſimplici viſione deitatis in ſpū btificati ſunt. ¶ Nonū donum eſt honorifice exaltationis: qꝛ de⁹ humanā naturam honorauit exaltādo plus q̄ angelicā creaturā Primo qꝛ in vtroq̄ ſexu hoīem ſup angelos collocauit: dū xp̄m deū ⁊ hoīem a dextris dei pr̄is ſedere fecit: ⁊ glorioſam ei⁹ matrē exultauit ſup oēs choros angelorū. Scḋo: qꝛ humanā naturā in xp̄o deitati ꝯiunctā voluit adorari adoratione latrie ab angelis ⁊ ab oīb⁹ creaturꝫ: nō aūt voluit adorari creaturā āgelicā talit. Tertio qꝛ hūanā naturā in bn̄dicta v̓gine matre voluit honorari veneratiōe hyp̄dulie: hoc eſt ſup oēs angelos: ⁊ ſuper oēs alias creaturas: tā ab angelis q̄ hoibus perpetuo honore. Quarto qꝛ de⁹ hoīes in fratres chriſti: ⁊ coheredes adoptauit: cuius ſcꝫ xp̄i angeli ſunt ſerui. Proinde legit in Apoca. c. vlti. q̄ cum Joannes apoſtolus cecī

diſſet ad pedes angeli qui ſibi
oſtenderat viſiones illas mira
biles vt adoraret illum. Ange-
lus hoc non permiſit propẗ ho-
norem humane nature per xp̄ꝫ
factum: cū tñ.ſ.angeli in veteri
teſtamento permittebant ſe ab
hoībus adorari adoratione du-
lie: vt pꝫ in ſcripturis. O ergo
homo penſa dei erga te charita
tē ex p̄dictis. O ieſu bone quā
tum te debemus laudare p̄ tā-
ta dilectione. ꝛc.
¶ Circa tertium de obſtaculo ꝛ
impedimento dilectionis diui-
ne. Utile eſt ſcire vt caueamus
ſcilꝫ que ſunt illa obſtacula que
impediunt in nobis fructū dile
ctionis diuine ꝛ tā magne: vt.ſ.
dictū eſt. ne q̄s hoīm ꝯſeq̄tur fi
naliter affectū dilectiōis diuie.
Ad qđ breuiter r̄ndeẗ ſcđm ſcri
pturas ꝛ doct. ꝙ hmōi impedi-
menta p̄cipua ſunt q̄ttuor que
ſollicite ſunt cauenda. Primum
eſt error infidelitatis. Naꝫ ſine
fide xp̄i impoſſibile eſt placere
deo. Heb. xi. Scđm eſt obſtina-
tio in pctīs. Eſt eñ apud theo-
logos regula gn̄alis ꝙ oē pec
catū mortale cōtrariaẗ charita
ti diuine. Un̄ q̄ nō vult depone-
re ſupbiā: auariciā: luxuriā: irā
gulā: inuidiā ꝛ accidiā: ac q̄dcū
qꝫ pctm̄ mortale nō pōt eſſe di-
lectus deo. Tertiū eſt ingratitu
do de beneficijs diuine charita
tis ꝛ paſſionis. Un̄ Bern̄. ſuper
cañ. ſermone. lij. ait. Ingratitu-
do eſt inimica ale exinanitio me
ritoꝝ bñficioꝝ perditio ventus
vrēs ſiccans ſibi fontem pieta-
tis rorem miſericordie fluenta
gratie. Hec ille. Eſt aūt ingrati
tudo maxima cum homo: ſcꝫ p̄
dei grām vocatꝰ eſt ad fidē xp̄ia
nā veram ꝛ in baptiſmo atqꝫ in
pnīa emendatꝰ eſt a pctīs: ꝛ tñ
tātis bonis ingratus iteꝝ atqꝫ
iteꝝ recidiuat ī pctā ꝛ ſic viuit
ī opibus malis exiſtēs ſolo no-
mine xp̄ianꝰ. Quartū eſt ī peni
tentia finalis. Nā regula gene
ralis eſt ꝙ q̄ male viuit male fi-
nit. ¶ Exemplū ad hec narraẗ ī
Uita ſpatrū. ꝛ etiam in ſpeculo
exēploꝝ di. ij. exēplo. cci. Fraẗ
quidā interrogauit ſenē di. Quid
ē qđ hoīem ſaluat: an nomē: ſcꝫ
xp̄ianitatis an opus. Reſpōdit
ſenex opus: ꝛ addidit. Scio eñ
fratrē q̄ a deo exaudiebaẗ ſepe
ſtatī ī ſua orōe. Subitrauit au
tē in aīo eiꝰ cogitatꝰ velle vide
re aīam iuſti: ꝛ etiā peccatoris
quō abſtrahanẗ a corpe. Et dū
eſſet in cella exauditur eū deus
ꝛ ecce venit lupus ꝛ ore ſuo te-
nēs veſtimenta fratris illius ce-
pit eū trahere foras: ꝛ frater il-
le ſequebaẗ eū ꝛ duxit eundem
vſqꝫ p̄pe quādā ciuitatē ꝛ lupꝰ
dimittēs illū fratrē receſſit. Cū
ꝓ ſederet frater foris ciuitatē
vidit tartaricū exercitū venien
tem ꝛ habentē tridētē ignitum
Ecce aūt īfirmꝰ q̄dā iacebat ibi
ī q̄dā domo: cuiꝰ exitꝰ hora fctā
ꝯuenerāt mlti hoīes ꝛ p̄pabāt
cereos ꝛ lāpades p̄ exequijs il
liꝰ: quē hoīes illiꝰ ciuitatꝭ repu
tabant q̄ſi ſctm̄ ex nois fama.
Tūc fraẗ ille audiuit vocē dicen-
tem de celo. Sicut aīa iſta meā
charitatē nō fecit requieſcere ī
ſe vel vna hora: ſic neqꝫ miſeri-
cordiam nunc habeat: ſed euel
latur. Un̄ ſtatim diabolus tri-
dentem igneum quem tenebat
manu intromiſit ī cor illius in-

Armi ꝛ torquēs abſtraxit aīam illius ꝛ duxit ad īfernū. Super qua viſione ſtupens frater ille. Poſt hec īgreſſus eſt ciuitatē ꝛ īuenit hoīem pegrinū pauperē iacentem in platea egrotū: cui curā nullas adhibebat: ꝛ manſit cū eo diē vnū. Cūq; aduenisſet hora exit⁹ ei⁹ aīe ꝯſpicit frat ille Michaelē ꝛ Gabrielē deſcēdētes ꝛ ſedētes vnū a dextriſ aliū a ſiniſtriſ illi⁹ q̄ſi ꝯgaudētes de ſalute hui⁹ aīe Que cū trepidaret exire dixit gabriel michaeli Aſſume iā aīaȝ iſtā vt eam⁹ Cui michael r̄ndit di. Iuſſi ſumus a dn̄o vt aīa iſta nō cū violentia euellatur. Et exclamauit Michael voce magna di. Dn̄e q̄d vis de aīa hac. Et vox facta eſt dicēs. Ecce mitto Dauid cū cythara ꝛ pſallētes ſcȝ ſctōs et angelos vt aīa audiēs pſalmodiam ad vocē ipoꝝ dulci⁹ egrediat̄. Cūq; aduenisſent ꝛ in circuitu aīe illi⁹ canerēt hymnos ſic exiliens aīa illa ſedit in manib⁹ Michaelis. Et ſic viſa eſt ꝙ aſſumeret̄ in celū cū gaudio indicibili Ecce ergo patet q̄ꝫ deus ꝛ āgeli diligūt bonaȝ aīam patȝ etiā ꝙ nō diligūt malam: ſed demones ſuſcipiunt in morte omnes malas animas. Rogemus ergo dominum ꝛc.

¶ De eadem dn̄ica. Sermo. iij. ſ. de damno maximo in anime perditione ꝛ eius cuſtodia.

Congratulamini mihi q: īueni ouē que perierat Luce. xv. ꝛ in euāg. hodi. Uerba ſūt ſaluatoris nr̄i ieſu in quib⁹ oſtēdit q̄ꝫ gaudeat ipe deus ꝛ om̄es angeli ac beati de nr̄a ſalute: ac per oppoſitum q̄ꝫ nolint noſtraȝ damnationē ꝛ perditationē eternā Unde Aug. di. Deo et āgelis occaſioneȝ leticie damus cum in terris ambulantes ꝯuerſationē noſtraȝ in celis habemus. Sed vereor inquit. i. timeo ꝙ ne ecōuerſo mala ꝯuerſatio nr̄a pctis ſcȝ fedata non ſolum in terris: ſed etiaȝ in celis nos exoſos faciat fortaſſis etiam ipſi deo: q̄ teſte ſcriptura. Altiſſimus odio habet pctōres. Eccli. xij. Quapropter chariſſimi agamus penitentiam ne perdamus aīam: ſed tam nobiſipſis q̄ꝫ toti curie celeſti ac ipſi deo faciamus leticiam quatenus in hora mortis nr̄e xp̄us dn̄s dicat̄ de nobis oībus celeſtibus angelis. Cōgratulamini mihi: quia īueni. ſ. ad eternam ſalutem ouē: ideſt humanam hanc aīaȝ que perierat ſcȝ per pctm̄: vt habet̄ parabolice in hodier. euange. et in p̄dicto themate ſermonis Itaq; ex quo hoc euāgeliuȝ pabolice loquit̄ de aīe humane per pctm̄ p̄ditione et gaudioſa per xp̄ȝ recuperatiōe. Idcirco de hoc tria myſteria declarabimus in iſto ſermone.

¶ Primum dr̄ p̄dite anime magna damnoſitas.

¶ Scd̄m dr̄ ipſius cuſtodie digna ſtudioſitas.

¶ Tertium dr̄ ſalutis humane multa gaudioſitas.

A Circa primum de damnoſitate p̄ditionis aīe q̄ſtio occurrit quomodo poſſit pbari ꝙ maximū ſit dānum in aīe rationalis p̄ditione per lapſum pcti. Nimirū hoc noſſe eſt valde ſalubre

vt.ſ.cognito dãno tante pditio-
nis moueamur ad timorem et
cautionẽ peccatoꝝ ne p ea per-
damus aias nr̃as. Ad q̃ſtionẽ
ergo rñdendo notãdũ eſt q̧ pre
cipue ex quattuor rõnibus po-
teſt oſtẽdi vel pbari q̧ maximũ
dãnũ incurrit homo perdendo
ſuã aiam pctõ: ita q̧ mai⁹ ſibi
facit dãnũ ꝛ diſpendiũ q̃ ſi poſ
ſediſſet et pdidiſſet totũ mũdũ
hũc ꝛ oẽs diuitias ac bona ei⁹.
¶ Prima ratio dicitur incom-
mutabilis amiſſionis.
¶ Secundo dr̃ corporalis cõmi
tationis.
¶ Tertia dicit̃ vniuerſalis pu
nationis.
¶ Quarta dr̃ eternalis deplo-
rationis.
Prĩa rõ dr̃ icõmutabilis amiſ-
ſionis. Hanc ponit ſaluator no-
ſter. Mat.xvi.di. Quid pdeſt
hoi ſi vniuerſum mundũ lucret̃
aie vero ſue detrimentũ patiat̃
aut quã dabit hõ cõmutationẽ
pro aia ſua.q.d.nullaꝫ poterit
dare. vñ Chryſ.ibidẽ dicit. Ac
ſi dicẽt xp̃s dñs. Diuitias ſi p
dideris: poteris dare diuitias
alias ad eas redimẽdas: aiam
aũt pdens non poteris aliquã
aiaꝫ p ea dare neq̧ aliq̃d aliud
qꝛ ſi etiã regnares ſup vniuer-
ſum vrbẽ terrarũ: ꝛ poſſideres
oia nõ poter̃ aiaꝫ tuã a morte
etna redimẽ. Et ponẽs exẽplũ
Quid aũt mirabile eſt hoc i aia
ſi ꝛ in corpe ſiſe videt̃ ꝯtingere
vĩt. Nã ſi etiã decẽ milia diade
mata regnoꝝ capiti inſanabili
ter egroto circũpoſuer̃ ñ curat̃
nec mortẽ euadit. Hec ille. Rõ-
aũt hui⁹ patꝫ: qꝛ vt Bern.dicit
Tot⁹ mundus corporeus vni⁹
aie pcio eq̃parari nõ põt. Item
Aug.ſuper Gen̄.li.vij.di. Aia
oẽm corporeã creaturã natura
dignitate pcellit. Itẽ de libero
ar.li.i.c.xvii.di. Rõnali mente
nihil eſt pſtanti⁹ niſi de⁹. Ex q̃-
bus patet q̧ etiã ſi oẽs mõtes
et tota terra eſſet aurũ purũ: et
ſi crearet de⁹ tot terrarũ orbes
ex puriſſimo auro totaliter q̃t
ſunt arene maris ꝛ inſup quot
ſunt ſtelle in celo ꝛ folia in omi
bus arborib⁹ ꝛ gutte in pluuia
maxia: ꝛ oia talia dares p vna
aia: nõ poſſes eã pcio digno cõ
mutare. O ergo q̃ fatui ſunt fi-
lii adã q̃ tã pcioſam aiam ven
dũt diabolo/ ꝛ pdũt p viliſſimo
pcio: hoc eſt p pcti delectatiõe:
vt patet p dictuꝫ Amb.xv.q.i.
nõ eſt.ꝛc. Sꝫ tu pctõr ſtulte di-
cis Quid cure mihi eſt q̧ precio-
ſam de⁹ dedit aiam: daret mihi
potius diuitias multas ꝛ deli-
tias: veſtimenta pcioſa: ꝛ gl̃iaꝫ
mũdi ac dñia ꝛ hmõi. Ego q̃ro
te. Nonne ſi rex tibi talia bona
mũdi daret oia ꝛ optimũ pran-
diũ: ſub hoc tñ pacto q̧ dic al-
tera vel tertia te poneret ad aſ
ſandum igni ꝛ ad cruciat⁹ ma
gnos: acciperes ne talia ſub ta
li pacto? vtiq̧ fatu⁹ eſſe ſi acce
ptares qꝛ ꝛ illa ꝛ te pderes poſt
puſillũ. Sic eſt in ppoſito: q̃m
vt ſcribit̃ Apoc.xviii. Quãtum
q̃s glorificauit ſe ꝛ i delitiis vi
xit: tñ illi dabit̃ de tormento et
luctu. Idẽ Greg. Momẽtaneuꝫ
eſt q̃d delectat: ſꝫ eternũ eſt q̃d
cruciat. Non vult ergo tibi de⁹
talia dare ne pereas.
B ¶ Scd̃a rõ eſt q̃ oñdit̃ ma-
ximũ fore dãnũ ꝛ diſpendiũ in
piculo aie dr̃ corpalis cõmita-

tionis: q2 q̄cūq3 ꝑdiderit aīam ꝑ pctm̄ incurrēdo mortem eternā ꝑdit: nō ſolū aīam: ſed ſil' cū aīa ꝑdet ⁊ corpus ⁊ oīa mēbra Nā dānū magnū q̄s ſibi reputaret ſi amitteret vnū pedē aut ambas manus: aut oculos ⁊c. Sed ꝑdite aīa ꝑibit pes man⁹ oculi caput ⁊ oīa mēbra: qm̄ iuſto dei iudicio aīa ſimul cū toto corpore dānatur. Vn̄ xp̄s ait. Mat.x. Nolite timere eos qui occidūt corp⁹: aīam aūt nō poſſunt occidere: ſicut ſūt ꝑſecutores Sed poti⁹ timete eū.ſ.deū q̄ pōt ⁊ aīam ⁊ corp⁹ occidere ⁊ ꝑdere ī gehēnā. Et ſic patet dānum magnū in ꝑdēdo aīaꝫ. Sꝫ q̄ri pōt. Cur nō ſufficit deo vt ꝓ pctō ſola aīa ꝑiret in gehēnam ſed ſil' cū aīa dānare vult etiaꝫ corpus ad cruciatū eternū? Ad hoc rn̄det breuiter q̄ id: q2 hoc iuſticia req̄rit tā diuina q̄ etiā humana ſm̄ leges et iura: vt.ſ. participes in culpa: puta ſi aliq̄d duo faciāt ſil' furtū vel latrocinium iuſtū eſt vt ſint participes in pena.ſ.q.vi. Per illicitā ⁊c. Sc̄cim⁹ in fine. Vn̄ tales ambo deb̄hēſi ſuſpendent'. Sic in ꝓpoſito: ex q̄ aīa nullā habꝫ opationē quā non cōicat corpi: vt d2.ij.d aīa. ergo dꝫ corp⁹ puniri cū aīa ſil' poſt reſurrectionē ꝑpetuo: vt lati⁹ patuit ſermōe de reſurrectione. ¶ ¶ Exemplū ad id ponit Vincēti⁹ in ſpe-mo.li.iij.par.ij.di.xx.de q̄dam rege q̄ viridariū ſuū cuſtodiendū cōmiſit duobus: quorū vnus erat cecus: alter ꝯtractus. Qui cū vellent furari fruct⁹ ꝑcioſos arborū ⁊ neq̄rēt: q2 ꝯtract⁹ ille ſe leuare ad cōtingēdū fructus in alta arbore nō poſſet: ille aūtē cecus q2 nō videret: tūc contractus ꝑſuaſit ceco vt ip̄m leuaret ſup humeros ⁊ ip̄e ceci illius greſſus ad arbores dirigeret: et ſic de fructib⁹ ꝯtract⁹ ille decerperet quos cū ceco participaret. Q̄d cū feciſſent tādē rex ꝑpēdēs dānū fructuū ſuorū multū examinauit illos. Illi ſe excuſabāt: cecus q2 nō vidiſſet. ꝯtractus aūt q2 ſe leuare nō potuit. Rex eorū neq̄tiā deprehendit ⁊ vtrūq3 morti adiudicauit Sic eſt de aīa que corp⁹ dirigit ad facienda mala q̄lia nec corpus ꝑ ſe ſine aīa: nec aīa ſine corpe poſſet ꝑficere. D ¶ Tertia ratio d2 vniuerſalis ꝑuationis: q2 aīa ꝑdita ꝑ pctm̄ oībus bonis vniuerſaliter ꝑuat' hō et deſpoliat'. Naꝫ cū eſſet hō dn̄s cōſtitut⁹ ſup oīa bona mūdi: teſte ps. Oīa (inq̄t) ſubieciſti ſub pedib⁹ ei⁹ ſcꝫ hoīs: oues et boues vni. inſup ⁊ pec. cāpi. Volucres celi ⁊ piſc. ⁊c. Et tn̄ per pctm̄ ꝑdit homo dn̄ium tale: q2 vt Augu. ait. Peccator nō eſt dignus etiam pane quo veſcit'. Itē Seneca de beneficijs dicit. Multi (hoc eſt peccatores) īdigni ſūt luce: qn̄ dies orit'. Et ſuper hoc peius eſt q̄ pctōr non ſolū ꝑdit dn̄iū ſuū: ſed ſubijcit ſeip̄ꝫ ſeruitio peſſimo demonū ⁊ vitiorum Ioā.viij. Qui facit pctm̄: ſeru⁹ eſt peccati. Auguſti. Pctōr tot demoniorū ſeruus eſt quot vitiorum. Et talis ſeruitus turpior eſt q̄ ſeruire porcis ⁊ canib⁹ ac quibuſcunq3 ſtercoribus ⁊ viliſſimis rebus. Item talis inſuper priuatur omnibus virtutibus ⁊ bonorū operū meritis q̄

egit ab infantia orãdo miſſam audiẽdo:elemoſynã dãdo ꝛc.ꝛ olb⁹ donis ſpũſſcti: ꝛ baptiſmi merito ac olm ſacramentorum eccleſie:ꝛ etiã meritis paſſiõis xpi:beateq Marie ꝛ olm ſctõꝝ Sicut eñ qui pro crimine leſe maieſtatis condẽnat ad mortẽ ꝑdit oĩa bona:ſic pctõr admittit oĩa bona O ergo quanta incurrit pctõr dãna ꝑ culpam:q̃s explicare ſufficit. Nã in morte de iþo pctõre fiunt tres partes Unã accipit diabolus.ſ.aĩam peccatricẽ.Aliã.ſ. carnẽ accipiunt vermes ꝛ comedunt donec poſtea in reſurrectione etiã illa cedat in partẽ diaboli. Tertiam partẽ.ſ.bona tꝑalia accipit mũdus iſte.ſ.vel conſanguinei vel aliꝫ diuidẽtes iter ſe. O ergo pctõr hec obſerua ne aĩaꝫ ꝛ corpus ꝛ oĩa bona poſſeſſa et poſſidẽda ꝑdere habeas: ſicut ꝑdidit diues epulo q̃ ex olb⁹ bonis ſuis que hic poſſidebat nec guttaꝫ aq̃ obtinere potuit. Lu. xvi. ℰ ¶ Quarta rõ ẽ eternalis deplorationis:quia homo q̃ perdiderit aĩam ſuam habebit deplorare hoc dãnũ aĩe eternaliter in inferno Eſa.lxvi. Uermis eoꝝ.ſ.doloris nõ morietꝛ: ꝛ ignis eorũ nõ extinguetꝛ.ſ.ꝓ eo ꝙ aĩas ꝑdiderunt ſuas. ¶ Exẽplũ habem⁹ poſitũ a Uincẽtio vbi.ẽ.ꝙ duo fratres erãt: vn⁹ ſapiens:alter ſtultus. Qui duꝫ elongati a patria:vellent redire ad domũ ſuã ꝛ ꝑueniſſent ad quoddã biuium: viderunt ibi ſigna deſcripta ꝓ duplici via: q̃rum vna erat a dextris licet arta ꝛ aſpera:tñ ſecura:ſed alia a ſiniſtrꝫ erat lata ꝛ delectabilis tamẽ latronũ periculis obſita. Sapiẽs voluit ire ꝑ viã ꝑrimaꝫ ſed fratris fatui rogatu deuict⁹ iuit ꝑ ſiniſtrã. Capti ſunt aũt a latronibus:vulnerati et ſpoliati:ac in foueã ꝓiecti vt occidantur morſibus ſerpẽtũ in fouea manẽtiũ. Ubi dum ambo nimis flerent:ſapiẽs videns ſerpẽtes mordere volẽtes plorãdo ꝛ maledicendo fratri dicebat. O vtinam nunq̃ nouiſſem te: q̃a tibi cõſentiendo deuictus:en ego ꝛ etiã tu perimus amara morte. Tunc fatu⁹ reſpõdebat di. Tu poti⁹ maledicarꝫ:qꝛ cũ eſſes ſapiẽs potuiſſes ꝛ te ꝛ me ab hac morte ꝓſeruaſſe: ſed qm̃ michi fatuo acq̃euiſti: ecce ſimul perimus ꝛc. Sic erit in inferno vbi ꝑpetuo fletu aĩa cõtra corpus ꝛ econuerſo murmurabãt q⁹ in latrones hoc eſt in demones et in morſus ſerpentiũ.ſ. infernalium cruciatuũ ſimul inciderũt eo ꝙ aĩa cũ eſſet rõnalis deuicta carnis fatua ꝑſuaſiõe ꝛ decepta ſimꝉ cũ illa perit. O ergo homo pctõr q̃d iacis in pctis. Penſa pericula talia ꝛ caue tibi. Nam ſi aliquot ãnis eſſet ſinis tormentorũ (bñ q̃dem) ſed nunq̃ erit. Ue ergo: qꝛ peribis ve:q̃a ꝛ in corpore cruciaberis ve qꝛ oĩa bona ꝑdes:ve qꝛ a celo excluſus eris: ꝛ oĩa mala incurres eternaliter. ☞

¶ Circa ſecundum de cuſtodie ſtudio queritur: q̃li conatu vel ſtudio poſſit xpianus hõ aĩam ſuã cuſtodire a pctõ ꝛ cõſequẽter a dãnationis eterne periculo. Ad quod reſpõdetur ſm q̃ colligitꝛ ex dictis Greg. et Bernar.ac aliorũ doc.et ex ſcriptu-

ris q̄ quattuor ſunt valde ſolli cite ⁊ diligenter obſeruāda ho mini xp̄iano: quibus ſeruatis euadere poterit ale pericula .ſ. eterne damnationis.

¶ Primū eſt verba dei auſcultare ⁊ cuſtodire.

¶ Secundum eſt conſcientiam ſuam iuxta conſilium peritorū rectificare.

¶ Tertium eſt celeriter a peccatis reſurgere.

Quartum eſt deum et ſanctos de morte salubri inuocare.

Primū eſt verba dei diligenter auſcultare ⁊ cuſtodire .ſ. ope implendo: q2 per hoc hō illuminatur vt ſciat neceſſaria ad ſalutē ſcʒ quid credere debeat: q2 articulos fidei ⁊ q̄d ꝑ pctis debeat q2 penitētiā: q̄d obſeruare: quia mandata: q̄d caueat: quia omnia pctā. Sicut ei in via in qua ſunt multe cauerne periculoſe in quas incidēs homo moreretur: oportet cū lucerna vel lumine ambulare vt nouerit declinare cauernas. Sic in preſenti oportet habere hoīem lucernā verbi dei. iuxta illō Pſ. Lucerna pedibus meis verbū tuum ⁊ lumen ſemitis meis. Alioquin peribit hō ꝑ ignorātiā. Uñ di. xxxviij Ignorantia mr̄ eſt oīm errorū. ¶ Scd̄m eſt cōſcientiā ſuā iuxta cōſiliū peritorū rectificare. Et ſic q̄cunqȝ nouerit eſſe pctā mortalia ſollicite cauere. Uñ Prouer. xj Multa ſalus erit vbi multa ꝯſilia. Nā multi ſunt q̄ nō tenēt cōſciam etiā in pctis magnis: puta: de vſuris: de fraude ĩ mercātijs: ⁊ hmōi ⁊ ſic peribunt in illis. Ideo opus eſt ꝯſilia ſapiētū in dubijs requirere vt ſciat hō cauere oīa pctā Nam ⁊ Eſa. v. dñs di. Ue q̄ trahitis iniq̄tatē (Lyra) vobis aggregando eā. In funiculis vanitatis (hoc eſt falſitatis) putātes vobis licere q̄ tñ ſunt illicita. ⁊ quaſi vinculū plauſtri peccatū .i. procedendo ad grauiora pctā vlterius. Ue q̄ dicitis malum bonū ⁊ bonū malū ponentes tenebras lu. ⁊c. ¶ Tertiū ē celeriter a pctis reſurgere .ſ. ad penitētiā ⁊ ꝯfeſſionē. Sicut eñi vulnus mortiferum citius cura adhibeat: curari ſepius poterit ſed neglectū occidit. Sic eſt de pctō: q2 vt Grego. ait. Pctm̄ qđ citius ꝑ penitētiā nō diluit mox ſuo pondere ad aliud trahit. Et ſic tandē in periculū dāmnationis eterne mergit. Uñ periculo ſe exponūt q̄ pctā pctis addēdo nō curāt citius penitere. Propterea. Eccl'ia. xxj Fili peccaſti: non adijcias iterū: ſed de p̄teritis deprecare vt tibi dimittātur: quaſi a facie colubri fuge peccatū. Hec ibi. Qui ergo non vult in pctō perire: debet quolibet ſero cōtritionē formare: ne forte repentina morte in ſōno hoccupet. Ideoqȝ Augu. de verbis dñi di. Audacior eſt qui vno pctō mortali obdormit ꝙ̄ q̄ cū ſeptē hoſtibus de morte ſua ſuicem obligatis cōfigit. Et ſic pʒ. ¶ Quartū eſt deū ⁊ ſanctos ſollicite de morte ſalubri inuocare. Unde in orōne dñica quotidie petendum docuit xp̄s di. Et ne nos inducas in tentationē: ſed libera nos a malo ſcʒ damnationis in hora mortis. Legimus quippe de multis q̄ ꝑ ſanctorū ſuffragia et p̄ſertim

btē virginis Marie ſunt libera
ti a dānationis pīculo miracu-
loſe etiā in morte repentina re
ſuſcitando ad vitā vt penitere
poſſunt:vel aīam in corpore cō
ſeruādo ꝙdiu facerent cōfeſſio
nē de peccatis. Sed ſic facere
nō ꝑmiſit de⁹: oībus peccatori
bus. Idcirco o chariſſimi tenea
mus hoc qḋ eſt certum de cōi le
ge:vt videlicet feſtinem⁹ ad pe
nitentiā dū ſani ſum⁹:et ſic cō-
ſeqˀmur ſalutē ex dei ꝓmiſſione
Ach chariſſime ꝙ de magno pe
riculo aīam liberabis ſi ſic fece
ris. Ve ve illis ꝗ perierūt in in-
ferno: ꝙ libēter vellēt ꝙ pniam
hic egiſſent ꝛ non periſſent. O
quātū nūc fiēt in tormentis. S
❡Circa tertium de gaudioſita
te ſalutis:quod notaꝛ in euāg.
cū dicīꝛ. Congratulamini mihi
ꝛc. Aduertēdum eſt ꝙ gaudiū
celeſte de ſalute hūane aīe eſt
valde magnū ꝛ valde multū q-
druplici ratione. Primo qꝛ ma-
gno ꝛ multo ꝑcio acqſitū .ſ. xpi
ieſu ſanguine multipliciter fu-
ſo ꝛ vulnerib⁹ ei⁹ multiplicib⁹
adeo ꝙ a planta pedis vſqꝫ ad
verticē nō erat in eo ſanitas:et
morte acerbiſſima crucis:cuius
ꝗdē ſanguinis minima gutta ꝑ
cioſior eſt ꝙ tot⁹ mūd⁹:vt dicit
Bern. O ergo aīa: noli tantum
theſaurū paruipendere. Scḋo
qꝛ eſt magno ꝛ multo bono ple
niſſimū.ſ.celeſti beatitudine:in
qua ſunt oīa et ſumma bona: ꝗ
nec oculus vidit:nec auris au-
diuit:nec in cor hoīs aſcēdit. j.
Cor.ij. O itaqꝫ ꝙſtultiſſimus
ꝗ tale gaudiū ſolutis nō curat.
Tertio qꝛ magno ꝛ multo tēpo
re;immo ſine termino perman-
ſiuum.ſ.in eternū. Quid ergo
mai⁹ aut meli⁹ dici pōt? Quar-
to qꝛ a magno ꝛ multo malo li-
beratiuum:ſcꝫ ab inferni penis
maximis et innumerabilibus:
ad ꝗs innūerabiles currunt ho
mines et perdūt aīas ſuas per
innumerabilia pctōꝝ pericula.
Alij ꝑ ſupbiā auariciā:luxuriā
irā gulā:inuidiā:accidiaꝫ. Alij
ꝑ ꝓceptoꝝ trāſgreſſionem: ꝓſe-
quere vt placet decaloguꝫ. Alij
ꝑ hereſes ꝛ ſciſmata ac eccleſie
inobediētiā:et ſic de alijs picu-
lis pctōꝝ. C ❡Vñ exēplum
legiꝛ in li. de ortu chartuſieñ. ꝙ
Innocēti⁹ papa ille canoniſta
precipuus cū adhuc eſſet cardi
nalis quēdā ſāctū heremitā vi
ſitare ſolebat. Quadam vice ve
niens cum ſuis illuc et fortiter
pulſans non audiebaꝛ vox neqꝫ
ſenſus. Tandem famuli ipſius
vi cellā aperuerūt:ꝛ viderūt vi
rū illū ſanctum quaſi mortuum
quē vellicando ꝛ ſtimulādo dū
excitaſſent: ille clamauit voce
magna:dicens. O o o vidi mira
bilia ꝛ horribilia. Sciſcitāte di
ligenter cardinali quid viderat
Rñdit. Ductus ad infernum vi
di incedere aīas:ſicut niues dē
ſiſſimas vꝉ pluuias. Ad purga
torium vero:ſicut niues rariſſi
mas. Sed ad paradiſum tantū
tres vidi introire aīas.ſ. huius
epī:et illius prioris chartuſ. ac
illius vidue romane. ſingulas
noīans pſonas iſtas. Chardi-
nalis igiꝛ vir prudēs volēs ſci-
re veritatē hui⁹ viſionis miſſis
hincinde nuncijs cōperit aīas
illas hora eadem fore ſolutas a
corpore. Sicqꝫ chardinalis ille
edificatus certiſſima relatione

fecit fieri domū chartuſi: ꝛ vitā melioꝛauit: amplius deo ſeruiendo et virtuoſe ac ſancte viuēdo. O ergo peccatoꝛes quid iacetis in peccatis: vt ſimul omnes cum damnandis et demonibus pereatis. O miſeri cur non penſatis ꝙ animam precioſiſſimā perdentes ꝙ̄ indicibilis dānū ꝛ toꝛmentum incurritis. Cogitate potius o aie xp̄i ſanguie redēpte quantū gaudiū deo et xp̄o ieſu ac angelis ꝛ vobiſipſis acqritis ſi pniam egeritis: ꝛ ſic citius feſtinate ad pniā vt animas non perdatis ſed ſaluetis preſtante xp̄o domino. Amen.

¶ Dominica eadem. Ser. iiij. ſcilicet de anime rationalis decoꝛe ad imaginem dei ꝛ ſimilitudinē eius facte atqȝ eius adamatione.

Congratulamini michi qꝛ inueni drachmam quā perdideram Lu. xv. ꝛ in euāge. hodi. Uerba ſūt ſaluatoꝛis noſtri: in quibus parabolice oſtendit ꝙ tanꝙ̄ bonus amicus ꝛ verus ſe maxima charitate exhibet erga nr̄arū aiaꝝ ſalutem. Nimirū verus amicus eſſe ꝓbatur ꝗ in malis contigētibus amico cōpatiꝛ ꝛ in bonis ꝑcipue virtuoſis congaudet vt pateꝛ ſcripturā ſacram Eccle. xxxvij. ꝛ pluribus locis. Ac etiam ſcḋm dicta ph̄i. ix. Eth. Xp̄s autem dn̄s ſic fecit qꝛ peccatoribus hoibus cōpatiebaꝛ: ꝛ ad ſalutē p pniā reuocabat eos ac benigne ſuſcipiebat: atqȝ gaudens de eoꝝ bono eternali oibus ſuis amicis. ſ. angelis beatis gaudiū faciebat di. Congratulamini michi qꝛ inueni drachmam quā perdiderā. Ut enim Beda dicit et concoꝛd. Papias Drachma eſt denari⁹ vel nūm⁹ ſub certo pondere habens in ſe ymaginē regis impreſſam ꝛ ei⁹ ſupſcriptionē: ꝓpterea ꝯgrue ſignificat aiam rōnalem ad ymaginem dei creatā habentē ſupſcriptionē dei. Tū: qꝛ ad beatitudinem ſique deus eſt facta eſt. Tum qꝛ noie xp̄iano in baptiſmo denominaꝛ. A xp̄o enim dicitur xp̄ianus. Hec a ia perit ꝑ culpā: ſed inueniꝛ a xp̄o dū conuertitur ad pniam. de qua xp̄s et oēs āgeli multū gaudēt. Unde Amb. ait. Multū debet nos o chariſſimi accendere ad ꝓbitatē ꝛ penitentiā vt agamus qḋ illis. ſ. deo ꝛ angelis gratū ſit: quoꝝ ſi affectare patrocinia ꝛ timere offenſam debem⁹ ꝛc. de ꝑdictis ptꝫ in euangelio. ¶ Ex ꝗ autem in euangelio ꝑ drahmā deſignatur aia rōnalis: vt iā dictum eſt: libeat de ipa aia i hoc ſermōe declarari tria myſteria que poſſunt accipi ex euāgelio ipſo myſtice.

¶ Primū dicitur ymaginis diuine honoꝛatio.

¶ Secundū diciꝛ ſimilitudinis diuine decoꝛatio.

¶ Tertium diciꝛ hui⁹ decoꝛis anime adamatio.

Unde hec ſignificaꝛ ꝑ drachmā que hꝫ imaginē et ſupſcriptionem: pro cuius amoꝛe xp̄s ſeipſum moꝛti expoſuit ad requirēdū aiam. Et ꝑ hoc ſermone poteſt poni thema aliud ſi placet Eccleſi. vlti. Laudabit vſqȝ ad moꝛtem aia mea dn̄m ꝛc. Laudabit pro tātis bonis: vt. ꝫ.

¶Circa primum myſterium de ymagine dei que honorauit deus animam rationalē quia fecit eam ad ymaginem dei : vt patz Gen.j.aliqua queruntur.
¶Primo quidē de modalitate
¶Secūdo de anima femine.
¶Tertio de anima peccante.
Prima queſtio eſt quō aīa hūana vere ſit ad ymaginem dei facta cuz deus ſit lux ſpūalis in ſe nullo lineamento figuratus.
¶Itē ſecunda q̄ſtio inſimul decidenda eſt:vtrū dei ymago eq̄liter ſit in aīa femine ⁊ maſculi ex q̄ eīn maſculus p̄ſidet ⁊ principari h₃ femine: vt apoſtolus docet Eph.v.dicēs.Uir: caput eſt mulieris. Quō ergo dr̄ aīa humana tam viri q̄z mulieris facta ad ymaginē dei:hec vtile ē ſcire. Ad hoc r̄ndetur breuiter ſm Bona.ſup.ij.diſt.xvj.⁊cor. Rich.ſuper.j.diſt.iij ⁊ Tho.j. parte.q.xciij.alioſq₃ q̄ ymago in corporalibus dicit quādam rep̄ſentationē rei cuius ē ymago quaſi imitago:q̄a rep̄ſentat rem expreſſe imitando in ſimilitudine: ⁊ hoc fit vario mō. Aliquando eni repreſentat ſimilitudinē figure.ſ.in lineamentis et diſpoſitione partiū:vt patet de ymagine regis expreſſa in ſigillo vel ſpeculo. Aliquādo autem in nature idētitate:vt patz de ymagine reg͡ in ſuo filio.vn̄ Augu.lib de decem chordis dicit. Aliter eſt ymago imperatoris in nūmo vel ſpeculo: alit̄ in filio:q̄a i filio eſt imp̄ſſa ſm cōuenientiā vel idētitatē nature ſiue equalitatem ſubſtantie :in nūmo vel in ſpeculo aliter eſt: q̄a ymago non eſt hō: ſed longe aliud eſt a ſubſtantia hoīs: ⁊ ex hoc homo non eſt pater ymaginis:hec ſm Aug. A ſimili fili⁹ dei in diuinis dr̄ ymago dei patris p̄prie p identitatē nature oīmodāq₃ cōuenientiā ſm quā vna pſona in trinitate eſt alteri equalis et eiuſdē ſubſtantie. Ideo ap̄ls Coll.j.dicit de xp̄o: q̄ eſt ymago inuiſibilis dei ſcil₃ patris in idētitate numerali nature eo q̄ eadē numero in eſſētia ſolum perſonaliter diſtincta Sed hō dr̄ ad ymaginez dei factus in aīa.et nō dicitur prop̄e ymago : vt ibidem dicit Lyra: ſed dr̄ ad ymaginez:vt ly adnotet diſtantiā nature aliene: ⁊ ly ymaginē notet aliquā ſimilitudinē imitationis int̄ deū ⁊ aīaz licet non equalitatis:ſed p̄portionis minus pfecte. Sicut exēplatuz aſſimilatur exēplari aliquali ſimilitudine q̄uis remota vt ymago in ſpeculo vel nūmo ipi regi quodāmodo aſſimilatur. Hoc eſt dicere: q̄ ſicut ſpeculum licet ſit multo inferioris nature q̄z hō: tn̄ ab artifice fit ad hunc finē:vt capiat in ſe ⁊ repreſentet ymaginē hominis ad quem cōuertitur:vel aptitudinaliter vel potētialiter vl̄ q̄nq₃ etiam actualiter. Sic anima rationalis facta eſt ad ymaginem dei q̄ principaliter q̄ntū ad ſuū eſſe conſiſtit in anima ⁊ eius potentijs:in hoc ſcilicet q̄ anima conuertendo ſe ad deum per intellectum:memoriam ⁊ voluntatem habet in ſe capere deū p cognitionez ⁊ amorem: vl̄ aptitudinaliter:vt generaliter in oībus hominibus: vel potentialiter vt eſt in amantibus vl̄ eti-

am actualiter vt eſt in cõuerſis actu ad deũ amandũ. Unñ Aug. xiij. de trini. ca. viij. dicit ꝙ aīa facta ad ymaginẽ dei eo eſt quo capax eius eſt: eiuſqȝ particeps eſſe poteſt. ¶ Ex p̄dictis ad queſtionẽ ſecundã reſpondetur ꝙ ex quo talis capacitas ſũmi boni dicta equaliter poteſt eſſe in aīa femine ac maſculi ⁊ ecõuerſo ꝓut ⁊ gratia dei ⁊ virtus. Jō ymago ſᷓm eſſe nature et gratie ac future glorie equaliter eſt in vtriſqȝ: q̄uis hic quo ad rationem p̄ſidendi plus in viro ſit. O ergo hō quantũ deberes deũ amare ⁊ ei grãs agere ꝓ hoc beneficio ꝙ factus es ad ymaginez dei altiſſimi: hoc eſt vt in te habitet deus ꝑ cognitionis et amoris gratiã ⁊ luceat in te ꝑ gl'iam tanqȝ ymago in ſpeculo mundo quo in perpetuũ beatus exiſtas. Sed ve tibi ſi per peccatum tu teipſum diabolo p̄ſtas ī habitaculũ: quia cũ eo peribis.

℟ ¶ Tertia q̄ſtio eſt vtrum in aīa hoīs exiſtentis in pctō mortali vere ſit ymago dei ex q̄ enĩz amor transformat amantem in ſimilitudinẽ eius quez amat: vt dicit Hugo. lib. de arra ſponſe. Ac etiã Augu. ⁊ Diony. ponendo exẽplũ de ſpeculo in quo apparet illius ymago ad qḋ cõuertitur. Peccator vero conuertiť ad peccatũ qḋ amat non ad deum: ergo nõ ī eo remanet ymago dei. Sed ad hec reſpondeť ſᷓm ſententiã richar. ſuper. ſ. diſt. iij concor. Tho. ſ. parte. q. xciij. ꝙ ymago dei in aīa actu eſt: maxime qñ aīa per ſuas potẽtias. ſ. memoriã: intellectũ. ⁊ voluntatem cõuertitur ad deũ. vt. S. tactuz eſt. Et p3 in exẽplo de ſpeculo ſᷓm Diony. S. Jdeoqȝ quando aīa conuertitur per amorem ad creaturas imꝑfectiſſime eſt in ea ymago dei ſoluz ſcðm eſſe nature aptitudinaliť. Proinde nota ꝙ ymago dei quadrupliciter habet eſſe in aīabus. ¶ Primo ī quibuſdã eſt quaſi abolita vel deleta vt pene nulla videreť ſicut in his qui vſum ratiōis nõ habent. ¶ Secũdo in quibuſdã eſt obſcurata ⁊ deformata: ſcil3 ꝑ peccati maculã vt in peccatoribus: q̄uis enĩ in omnibus hominibus inueniať ymago creationis etiã vſu rōnis carentibꝰ inquãtũ in eis eſt aptitudo nature ſaltem in potentia ꝓ futuro ad cognoſcendũ ⁊ amandum deũ: tamen eſt obſcurata ꝑ peccatũ ſicut eſſe videtur ymago in ſpeculo rubigine fedato. ⁊c.

¶ Tertio in q̄buſdã eſt ymago dei clara ⁊ pulchra vt ī iuſtis q̄ grẽ mediante ferũtur mente in deũ ⁊ amant ipſum. ¶ Quarto in quibuſdam eſt ymago perfecta ⁊ lucidiſſima per conformitatẽ glorie: vt in beatis animabus atqȝ in angelis. ⁊c. O ergo hō pctōr exhorreſce ymaginem deturpatã in te quaſi diabolicã et age pñiam vt habeas ſimilitudinẽ diuinã. Nam tibi tradidit deus aīam tuã ad cuſtodiẽdum eius ymaginẽ illibatã. Sicut ſi rex terrenus daret ad cuſtodiam tuã ſuam filiã dilectaz quã ſi tu nõ cuſtodiereſ: ſed ymagine regali ſpoliaueris: ſuis ſcȝ inſignijs: ⁊ eius faciem obtergẽdo ſtercoribus: ad fornicandum latricis: id eſt demonibus ꝑ vitia expoſueris quantã iraz illiꝰ

regis ⁊ quanta ſupplicia deme
reris. Sic ↄſiderat i ꝑpoſito. L
¶ Circa ſecundum de ſimilitu-
dinis diuine decore inqrēdū eſt
quomodo aīa hūana dicit facta
nō tm̄modo ad dei ymaginē: ſʒ
inſup etiā ad dei ſimilitudinem
nonne idē eſt ymago ⁊ ſimilitu-
do in aīa an differāt. Ad hec re
ſpondetur ſm̄ Aug. ⁊ docto. cō-
muniter p̄cipue Lyrā ſup Geñ.
cap. j. ꝙ differentia eſt int̄ yma
ginē ⁊ ſimilitudinem dei in aīa
quia ymago dei conſiſtit in aīa
qꝫtū ad ꝓprietates naturales:
ſcʒ memoriā: intellectū: ⁊ volun
tatem qb⁹ aīa capax eſt dei per
cognitionem ⁊ amorem: vt iam
ꝓdictum eſt in parti. j. Sed ſimili
tudo dei in aīa ↄſiſtit in gratui-
tis. Et ideo ſimilitudo eſt q̄dam
ꝑfectio ymaginis: qꝛ gratia ꝑfi-
cit naturā. Unde auctor de ſpū
⁊ aīa: ac etiam Hugo libro. j. de
ſacramentis dicit ꝙ ymago eſt
ſm̄ rōnem vel cognitionē ⁊ ſcien
tiā ꝟitatis. ſ. diuīe. Sʒ ſilr̄tudo
ſm̄ amorē eiuſdē ꝟitatꝫ ⁊ imita
tionē ⁊ ꝯtuitꝫ. ſ. ꝟtutib⁹: ⁊ Am
broſi⁹ de fuga ſcl̄i dīt. Hoc ē ſilr̄-
tudinē dei hr̄e iuſticiā ſapiām ⁊
ſ ꝟtute eē ꝑfectū. De⁹ eī ꝑfect⁹
eſt ſine peccato. Et iō qui pecca
tum facit ad ymaginem dei ⁊ ſi
militudinem non eſt. Hec ille.
M ¶ Sed notandum ꝙ anima
humana in multis eſt ad dei ſi-
militudinem ſm̄ qd̄ tradunt do
ctores. ¶ Primo i vnitate: quia ſi
cut deus vnicus eſt in ſuo toto
ſeculo: ſic anima vnica eſt in to-
to corpore ſuo. ¶ Secūdo in tri
nitate: quia ſicut in deo eſt tri-
nitas perſonarum in vnitate eſ
ſentie: ita et in anima humana
ſunt tres potentie diſtincte pro
prietatibus ſuorum actuum in
vnica eſſentia aīe. ſ. memoria: i
tellectus ⁊ volūtas. Et ſicut ex
memoriari oritur actus intelle-
ctus: hoc eſt intelligere. Ac ex
vtroqꝫ ſimul ꝓcedit actus volū
tatꝫ: hoc eſt velle. Sic ex deo pa
tre oritur vel gignitur dei filius
⁊ ex vtroqꝫ ꝓcedit ſpiritusſctūs.
Et hec omnia in vnitate eſſen-
tie dei ſunt inſeparabiliter ſi-
cut ⁊ potentie anime ſunt inſe
parabiles ab anima. ¶ Tertio
in repletiōis proprietate: quia
ſicut deus replet totū mundū
Hiere. xxiij. Celum ⁊ terrā ego
impleo dicit dn̄s. Sic anima re
plet totū ſuū corpus. ¶ Quar-
to in amoroſitate: qꝛ ſicut deus
charitas eſt: ſcʒ increata. j. Jo.
iiij. ⁊ ſemper ac continue deus
amat ſe. Sic anima ſine amore
nūqꝫ poteſt eſſe: ſed ſemꝑ apta
eſt ad amanduʒ. Aut eni amat
bonuʒ commutabile: ſicut ſunt
mundana. Aut amat bonum in
cōmutabile ſcʒ deuʒ nec poteſt
quieſcere quocunqꝫ bono crea-
to habito niſi habeat deum. Un
de Augu. lib. confeſſo. dicit. Fe-
ciſti domine cor meū ad te: ⁊ iō
inquietum eſt donec perueniat
ad te. ¶ Quinto in mūdicie pu-
ritate: quia ſicut deus eſt mun-
diſſimus: nec coinquinatur ſor-
dibus orbis. Sic nec anima ſor-
dibus corporis. ¶ Sexto in vigi
lantie continuitate: quia ſicut
deus nunqꝫ dormit nec dormi-
tat. vt dicit Pſalmiſta. Ecce nō
dormitabit neqꝫ dormiet. q̄ cuſto
dit iſrael. Sic anima nunqꝫ dor
mit: licet corpus dormiat. Qd̄
autem i ſomno corporis anima

non habet vſum rōnis hoc lcur rimus ex peccato ꝑmorū parētum: nec fuiſſet ſi perſtitiſſem⁹ in innocentia: vt patet ex dict Aug. Nichilominus anima in ſomno vtit phātaſia. ¶ Septimo in inuiſibilitate: quia deus eſt inuiſibilis ꝙ tamē videt oīa ſed ipſe in pñti non videt Exo. xxxiij. Sic aīa licet videat aīa: ſcilicet exteriora: tamen ipſa nō videt. ¶ Octauo in rationalitate: qa ſicut deus eſt rationalis ſpūs: ſic ⁊ anima ¶ Nono in illocabilitate: quia ſicut de⁹ eſt vbiq3 tot⁹ illocabiliter eo ꝙ nō circunſcribitur loco. Sic aīa eſt in qualibet parte corporis tota et in toto corpore tota illocabiliter in ſe: vt dt auctor de ſpiritu. ¶ Decimo in ſimplici indiuiſibilitate: quia ſicut deus eſt ſimpliciſſim⁹ idiuiſibil in ſe immobil ⁊ vario mō diſponēs ⁊ ornās diuerſas ptes orbꝭ. Sic aīa in ſe ē ſimplex ⁊ indiuiſibil: vario tamē mō decorat ⁊ varia officia exercet in diuerſis membris: vt patet in ſenſibus. O ergo anima hūana ꝗ̄tū deberes deum tuum reamare: qui tantā dignitatē ymaginis: ⁊ ſiſitudis ſue tibi contulit: ⁊ ſic ſuper omnem corporalem creaturā te decorauit. O xpīane accipe exemplum. Si tibi rex ex amore daret ꝯſimilē purpureā veſtē ⁊ coronā quā ipſe portat ad hoc vt tu cū eo conregnares in ſuo regno nōne ipſum dilgeres. Itē ſi tu corā tali rege faceres hanc iniuriam vt in faciē eius ꝓijciendo coronā ⁊ veſtē ⁊ luto ac ſtercorib⁹ fedādo ac regni ꝯſortium ꝯ̄tēnēdo te hoſti regꝭ aſſociares hoc eſt diabolo ⁊ ei⁹ veſtē ac cōſortiū deligeres ꝙ̄ regē illū: putas ne ꝗ̄li pena eſſes dign⁹. Sic in propoſito. ⁊c. Ue tibi ⁊ ve qui hāc ymaginē ⁊ ſiſitudinē dei cōtēnis ⁊ cū diabolo peribis. N. ¶ Circa tertium de adamatione hui⁹ decoris anime. ſ. apō deum dū bñ ſeruat. Ut el Bern. ſuper Cañ. ſer. xxvj. ait. Non pōt dcꝭ deo eſſe accepti⁹ ymagine ſua ſi ꝓprio fuerit decore veſtitus. Itē pſ. xxv. di. Dñe dilexi decorē dom⁹ tue. ⁊ lo. ha. glo. t. ſcꝫ in aīa: ꝗ̄ eſt dei dom⁹ ⁊ habitaculum. ¶ Queſtio ꝙ̄ hic occurrit ꝗ̄bus ſignis ꝓbari poſſit: ꝙ aīam ymagine dei inſignitā deus ſumme diligit. Ad hanc queſtionē rñdendo notemus ꝙ de⁹ amoroſius pluribus ſignis voluit ꝓbare amorē ſuū immēſum vt aīam bñ cuſtodientē in ſeipſa ymaginem ⁊ ſimilitudinem dei: vt ptꝫ eliciēdo ex hoc euangelio in quo inſinuant plura huiuſmodi dilectiōis ſigna. ¶ Primū ſignū dt amiciſſime dilectionis. Nā mai⁹ ſignū amicitie nō poteſt eſſe ꝗ̄ aīam ponere pro amicis. Jo. xv. Maiorē charitatē nemo habet ꝗ̄ vt aīam ſuam ponat. ⁊c. Sed xp̄s dñs ꝓ aīab⁹ noſtris hoc fecit ſicut deſignat in hoc euangelio ꝙ euertit domū ſuā: ſcilicet corpus ꝑ paſſionē ⁊ mortē: ad acq̄rēduꝫ drachmā: id eſt aīam dei ymagine inſignitā. Proīde Aug. exclamando dicit. O hō attende quanto amore te diligit Jeſus marie filius. Nam propter te ligat⁹ eſt vt te a vinculis abſoluat: propter te morti eſt adiudicat⁹: vt a morte eterna te liberaret: pro

pter te coronatus ſpinis: vt te coronaret in celis ꝛc. Nota etiam ꝛ cordi tuo inſcribe: o xpiana aia hoc qd idem Augu. dicit ſcilicet ꝙ xps dñs tanta charitate nos dilexit ꝙ etiã ſi totiẽs debuiſſet corpus aſſumere ꝑ genere humano: ꝛ mortẽ pati totiens quot ſunt ſtelle celi: omnia pro noſtra ſalute morti expoſuiſſet Ratio qr charitate diuina q̃ eſt infinita dilexit nos: ꝧ omnia q̃ fieri opꝰ erat ꝑ noſtra ſalute totiens quotiẽs debuit feciſſet. O ¶ Ad id exemplum legitur quod narrat beatꝰ Dionyſius in epiſtola ad Demophilum ſcꝫ ꝙ ſanctus Carpus preſbyter fuit tam mire ſanctitatis vt dum celebraret ſepius celeſtem viſionẽ haberet. Accidit autẽ ꝙ quidã infidelis quendam xpianũ ꝑuertit a fide: hoc Carpus tam moleſte tulit vt infirmitatẽ incurreret: ꝛ orauit deũ vt aut ambos illos cõuerteret: aut vitas amborum perimeret forte ſi nõ cõuerſuros preuidiſſet. Et ecce apparuit fornax et vidit ſupra celũ apertũ: ꝛ ieſuꝫ multitudine angeloꝝ circundatum: vidit etiã iuxta fornacem illam ſtare ꝑdictos duos viros quaſi a ſerpẽtibus inuoluti traherent in illam fornacem ardẽtem. Et Carpus de illoruꝫ caſu gaudebat. Sed ecce vidit ꝙ Jeſus dñs illorum miſertus homínum ex ſupceleſti throno ſurrexit: ꝛ vſq ad illos cũ multitudine angeloꝝ deſcendens manũ extendit: ꝛ illos eripuit. Dixit ꝙ ieſus Carpo. Percute cõtra me: decetero enim paratus ſum rurſus pro hominibus ſaluandis pati: ꝛ hoc mihi amicum eſt ꝙ hoc audito alij nõ peccẽt homines. Hec etiã in legenda communi. P ¶ Secundũ ſignuꝫ beneficẽ largitionis quia totuꝫ mundũ ad vtilitateꝫ aie humane fecit ꝛ contulit: Unde magiſter in.ij.di.ſ.õt. ſicut factus eſt homo propter deũ.i. vt deo ſeruiret: ita mundus factus eſt ꝑpter hominem.ſ. vt ei ſeruiret. Jta eniꝫ voluit deꝰ ſibi ab homine ſeruiri vt ea ſeruitute nõ deꝰ ſed hõ ſeruiens iuuaret.ſ. quia ſeruire deo regnare eſt. ꝛ voluit vt mundus ſeruiret hoi ꝛ exinde ſibi iuuaret hõ: totũ ergo hominis bonum erat. Omnia eniꝫ (vt ait aplꝰs.j. Cor.iij.) noſtra ſunt: ſuperiora: equalia: ꝛ inferiora. Superiora quidẽ noſtra ſũt ad ꝑfruendũ: vt deus trinitas: equalia ad conueniendum.ſ. angeli: q̃ ꝛ ſi modo nobis ſuperiores ſint: in futuro erimꝰ eis eq̃les. Jpſi etiã angeli modo nobis ſeruire dicuntur in ſcripturis dũ ꝑpter nos in miniſteriũ mittuntur hec magiſter. Jnſuper oẽs ſanctos dedit nobis in patrocinium. Nam Augu. dicit ꝙ deꝰ ſanctorũ merito noſtra vult eſſe ſuffragia. Preterea beatã virgineꝫ matrẽ ſuã dedit nobis in aduocatam: ſed ꝛ ſeipſum xps deus dedit nobis in cibum ꝛ potum in euchariſtia: ꝛ repromiſit in premium celeſte. Hec oia pro ſalute anime fecit ex charitate O ergo homo reama xpm: ꝛ dic cum Ps. Quid retribuaꝫ domino ꝑ omnibus que retribuit mihi. ¶ Tertium ſignum dicitur copioſe condonationis quo ad penitentiam oia peccata ꝛ ſem-

per quotiens aīa cōuertitur cōdonat Ezech.xviij. Quacunq hora ingemuerit homo: amplius non recor.ꝛc. ¶Quartum dicit diuine adoptationis: quia facti ſumus per xp̄m filij dei adoptiui et fratres chriſti: Roma.viij. Si filij et heredes: heredes quidem dei: coheredes autem chriſti. ¶Quinto expoſitioni precioſe et redemptionis: quia pro ſigno ineffabilis dilectionis ad noſtras animas chriſtus totus ſeipſum expoſuit: ꝛ p̄cioſo ſanguine nos redemit. Un̄ Auguſt. lib. contra quinq hereſes dicit O tu homo cum eſſes inimicus patri recōciliaui te p me: (inquit chriſtus) laboraui: ſudaui: caput meū ſpinis ſubieci: ſanguinem fudi: animā morti expoſui: manus clauis pforate ſunt: lancea latus meum aperuit: cum errares queſiui te vt cōiungerem te mihi ꝛ tu diuideris a me. Hec ille. ¶Sextū ſignū dicit feliciſſime congratulationis: quia vt patet in euangelio hoc. Gaudiū eſt in celis coram angelis dei ſuper vno peccatore penitentiā agēte. Et hoc ppter anime ſalutem congratulantes ex amore dei fit deo diſponēte vt oſtēdat quātū diligit aīas. ¶Septimū ſignū dicit glorioſe transformationis: q2 aīa beata in ſua imagine ꝛ ſimilitudine ſm oēs potentias oīno trāſformat in deū in celo vt fiat deifica per apertā viſionē ꝛ fruitionem perpetuā O ergo quanta charitate deus diligat aīā3 quā ſic vult īhabitare perpetuo vt deus ſic in ea ꝛ ipſa in deo beatiſſimo oī dono pleno. Rogem9 ergo dn̄m vt ꝛc.

Dn̄ica quarta poſt penthecoſ. Ser.j. ſcʒ iuxta euangeliū proſequendum pro ſimplicibus.

CUm turbe irruerent in Jeſuʒ vt audirēt verbū dei: ꝛ ipſe ſtabat ſecus ſtagnū genazareth ꝛc. Luc.v. et in euangelio hodierno. Miſericors chriſtus dominus volens nō inſtruere ac ſalutem verbis ꝛ etiam factis ac myſterijs: ſicut euangeliū hoc loquitur: intrauit vel aſcendit in naueʒ que erat Symonis: ſedens docebat turbas ad ſignificanduʒ q2 xp̄s domin9 in ſancta eccleſia: que per nauē Symonis petri eſt figurata: vtpote Petro principalius cōmēdata Matth.xvi. ibi tenet ſacre doctrine cathedram: ꝛ ibi docet loquendo per predicatores ad ſalutem omnes. Proinde ſedēs in naui Symonis chriſtus docebat ī quit de nauicula turbas. Sed de quo docebat vel predicabat: niſi vtiq vt dicit ſanctus Uincentius in ſermone. Predicabat de articulis fidei ꝛ de peccatis vitādis de preceptis ſeruādis: de penis inferni: ꝛ d gaudijs paradiſi Et poſt ſermoneʒ data benedictione populo: voluit facere coraʒ Petro ꝛ ſocijs eius grāde miraculuʒ in captura piſcium multoruʒ: ad ſignificandum q2 per ipſos diſcipulos caperet innumerabiles aīas ad ſalutē p̄dicaū. per totum mundū. De his ptʒ ī euāgelij textu. ¶In illo tp̄e. Cū turbe irruerēt in Jeſum vt audirent verbum dei: ꝛ ip̄e ſtabat ſecus ſtagnum genezareth: ꝛ vidit duas naues ſtantes ſecus ſtagnuʒ. Piſcato-

tes aũt deſcenderãt ⁊ lauabãt
retia ſua. Aſcendens in vnã na
uem que erat. Symonis roga-
uit eũ a terra reducere puſillũ
et ſedens de nauicula docebat
turbas. Ut autẽ ceſſaſſet loqui
dixit ad Symonẽ. Duc in altũ:
⁊ laxate retia veſtra in capturã
Et reſpõdens Symon dixit illi.
Preceptor per totam noctẽ la-
borantes nihil cepimus: in ver
bo autẽ tuo laxabo rete. Et cũ
hoc feciſſent cõcluſerunt piſciũ
multitudinem copioſam. Rum-
pebat autem recte eorum: ⁊ an
nuerunt ſocijs ſuis qui erant in
alia naui vt venirent ⁊ adiuua
rent eos: ⁊ venerunt ⁊ impleue
rũt ambas nauiculas ita vt pe
ne mergerentur. Quod cum vi-
diſſet Symon petrus ꝓcidit ad
genua ieſu dicẽs. Exi a me dñe
qꝛ homo peccator ſum. Stupor
eñi circũdederat eum: ⁊ omnes
ꝗ cũ illo erant in captura piſciũ
quam ceperant. Similiter Ja-
cobum et Joannem filios zebe
dei qui erant ſocij ſymonis. Et
ait ad ſymonẽ Jeſus. Noli ti-
mere ex hoc iam eris homines
capiẽs. Et ſubductis ad terrã
nauibus relictis omibus ſecuti
ſunt eũ Luce. v. ¶ Itaq; ex hoc
euangelio tria myſteria notabi
mus.

¶ Primũ de documento ſpiri-
tuali: ſcilicet ex hoc euangelio
eliciendo.

¶ Secundum de exemplo ſalu-
tari: ſcꝫ per piſces figurato.

¶ Tertium de incitamento vir
tuali: ſcꝫ in bono opere chriſtũ
ſequendo. ¶

¶ Circa primum de documento
ſpũali: qđ videlꝫ nobis ex hoc
euangelio daꝛ in myſterio vt ſi
mul ſatiſfaciamꝰ ibi euãgelio.
Notãdũ eſt ꝙ ex toto hoc ſacro
euangelio quattuor ꝓcipua eli-
ciuntur documenta.

¶ Primũ de verbi dei audictia.

¶ Scdm de chriſti larga muni-
ficentia.

¶ Tertiũ de humili obedictia.

¶ Quartum de agenda penitẽ
tia: ac Jeſu xp̄i reuerẽtia.

Primũ documentũ eſt ꝙ verbũ
dei debemus audire diligenter
Unde euangelium dicit. In illo
tempore: ſcꝫ anno xp̄i. xxxi. quo
icepit ꝑdicare feria. iiij. octaua
kaꝉ maij. hoc eſt die quo cadit
feſtũ ſcti georgij. Poſtꝗ iã xp̄s
circa feſta paſcalia i hierꝉm eie
ciſſet ſemel emẽtes et vẽdẽtes:
qđ poſtea etiã altera vice fecit
appropiquãte paſſiõe: ⁊ poſtꝗ
ibi miracula fecit venit ꝺ hierꝉꝫ
dñs ieſus ad mare galilee. Et
ſm Bedã idẽ eſt qđ noiaꝛ hec
ſcꝫ ſtagnũ genezareth. Eſt enĩ
ꝗdã lacus magnus p quẽ tran-
ſit fluuiꝰ iordanis: ſꝫ dꝛ mare ſꝫ
ꝯſuetudinem iudeoꝝ ꝗ oẽm con
gregationẽ aquarũ vocant ma-
re. iuxta illud Geñ. i. Congrega
tioneſq; aquarũ appellauit ma
ria. Diciꝛ etiã mare galilee ab
adiacẽte ꝓuincia galilee: qꝛ trã
ſit p mediũ galilee. Dꝛ etiã ma
re tyberiadis a ꝓxima ciuitate
quã herodes i honorẽ Tyberij
ceſaris edificauit. Stagnũ vero
genezareth dꝛ greco vocabulo
quaſi generans ſibi aurã: quia
frequentius auris ſpirantibus
agitatur ad modum maris: ſed
eſt hauſto dulcis et ad potãdũ
habilis. Hec oia ſecũdũ Bedã.
Ibi ergo xp̄o ſtante irruebãt in

eum turbe pre deſiderio nimio audiēdi verbū dei. adeo vt comprimerent eum. In quo et nos docemur vt diligenter deſideremus audire verbū dei: q2 eſt alimentuȝ vite ⁊ cibus mentis vt dicit Grego. Sed heu circa iſtā verbi dei audientiam valde male ſe homines multi habent ſicut circa cibum. R ¶De clarat ſic. naȝ aliq̄ homīes ſunt q̄ paneȝ ⁊ cibū quēcūq̄ ſtomacho languente ſumere non poſſunt ⁊ ſi ſumunt ſtatim euomunt: huiuſmodi ꝑfecto vita deſperat. Sic ⁊ qui verbuȝ dei audire nolunt vel audita retinere: vt dicit idem Greg. omel. vij. ſignuȝ habēt eterne mortis. Item alij ſunt qui q̄uis cibum accipiant ſed non maſticant. De talibus Auicenna ⁊ medici dicunt ꝙ cibus quantūcunq̄ ſuauis ⁊ ſaporabilis ſine maſticatione deglutimus minime nutrit: ſed in corruptionem permutatur: q2 in ore prima digeſtio per maſticationē celebraꝛ: ſic eſt de verbo dei ſi non bene per intellectum maſticando reuminetur errorem facit. Deniq̄ alij ſunt q̄ in ſumēdo cibum non tenent bonum ordineȝ: quia prius ſumūt qđ vltimo valeret ſumere: pȝ de placēta vel butyro primo ſumpto appetitum impediēte. Anſel. etiā ſimilitudinuȝ lib. iij. dicit ꝙ pirū ſi ante prandiū ſumaꝛ conſtipat: ⁊ etiā ſiquis multa ⁊ ſepe ex eis comederit vermes i hoīs vētre generāt ⁊ cholericā paſſionē i curabilē ꝓuocāt. Sȝ pirum poſt cibū comeſtuȝ ꝓdeſt: ex eo ꝙ ē laxatiuū ⁊ ꝯprimit cibaria ad locū decoctiōis ⁊ neruos orificij ſtomachi ꝯfortat. Sic ⁊ verbum dei ſe hȝ ꝙ ſcȝ ſiq̄s p̄mo ſumit: qđ poſteri⁹ eēt ſumēdū, puta v̄bū de ipa maxima dei bonitate ⁊ mīa ⁊ charitate qua p̄ſumit hō ⁊ pctm̄ ꝑpetrat: ſicut fecit Adam: tali vermes generantur ꝯſcientie. Vñ ⁊ Augu. dicit. Maledictus oīs q̄ peccat i ſpe venie. Sȝ ſi hō ex ſua fragilitate peccauit: poſt pctm̄ bñ ꝑ penitētiā ſperare hȝ miam. ¶Scdȝ documētū daꝛ ꝙ xp̄s dñs ſūme ē munificus. i. remunerās ſuos ſeruitores: qđ inſinuaꝛ i hoc ꝙ cū Petrus ⁊ ſocij ei⁹ ꝑ totā noctē laboraſſent: nihil ceperunt. Sic ſunt oēs q̄ laborāt ꝓ mundo: ⁊ i nocte pcti nihil habebūt i futura die reſurrectiōis: ſed ꝓ modico ſeruitio xp̄o ſctō i ꝯcedēdo ſibi nauē. ⁊ obediēdo magnifici ſalarij xp̄s eis min⁹ p̄ſtitit vt haberēt capere m̄ltos piſces: et hoc miraculoſe duplici miraculo. Primū miraculū fuit ꝙ copioſam multitudinē piſciū ceperūt. Scđm fuit ꝙ rūpebaꝛ rete eoꝝ ⁊ tñ i rupto reti piſces tenebanꝛ ſm̄ Bedam: ⁊ hic habemus documentum ꝙ nullus confidat in hoc ꝙ ex ſuo labore proprio acquirat bona tp̄alia. Sed pro modico ſeruitio quod tu hō facis deo ſeruando feſta debite: magis proficiunt bona tua: campus: vinea: grex et olueta: q̄ ex tuo labore totius anni. Et per contrariuȝ multi nil colligunt: quia feſta dei male ſeruant ⁊ deo ſeruire nolunt: ſed in futuro plus puniuntur. ¶Tertiū documentū datur ꝙ ipſi homines auditores verbi dei humiliter obediant verbo

dei: ſeipſos capi permittant a piſcatorib⁹: hoc eſt a p̄dicatori bus: put ad mandatū xp̄i preci piente petro. Duc in altū: ⁊ laxate retia in capturā; obediuit petrus humiliter: obedierunt etiam piſces: vt ſe capi p̄mitterēt. Et lʒ rete rumpebatur: ⁊ tñ piſces tenebantur. S ¶ Sed hic q̄ſtio p̄ma eſt: cur xp̄s hoīes arte piſcatores et non alterius artis hoīes eligit i p̄dicatores Rñdet φ ꝓpter ſignificationē vt Chryſ. dicit: q2 ſicut piſcator rete iactādo in aquaʒ neſcit quos piſces ſit cōprehenſurus: ſed tm̄ mō illos quos de⁹ tranſmittit ei. Sic et predicator rete ſermonis iactans ſuper pplm̄ neſcit q̄ ſunt cōuerſuri ad deum niſi q̄s de⁹ excitauerit. Sʒ heu multi ſunt infelices hoīes qui nolunt obedire v̄bo dei: nec ipſi deo inſpiranti in ſermone vt caperent̄ p obediētiam ad mēſaʒ eterni cōuiuū celeſtis: ſʒ potius volunt teneri in rete diaboli p pctm̄ ad coḡnā dānationis. De his ps. Cadent in retiaculo ei⁹ ſcʒ demonis pctōres. ¶ Ad idē iuxta euāgeliū q̄ſtio ſcd̄a eſt: q̄les hoīes habent intelligi p piſces rūpentes rete dei ⁊ diſcipulorū ſ̄m Aug. rñdet φ p̄mo illi q p hereſes ⁊ ſciſmata ſcindnnt eccl̄iam. Scd̄o deſignant̄ illi q̄ a xp̄o ſcindūt aīas hūanas incitando: vel occaſionē dādo ad vitia q̄cunq;: ſicut precipue ſunt mulieres ſeipſas ornantes: vt concupiſcant̄ carnaliter. Unde narrat̄ exēplum φ quidam ſanctus abbas habuit fratrem quē dā̄ preſbyterum magne ſctitatis: ipſiq; habuerunt quandam ſororē ſeipſam multū ornantem et laſciuā qua propter illu corripientes eā vnus nolauit illam rete diaboli: aliter obuolutuʒ et ornatum ſtercus ad q̄ v̄ba compūcta ornatū dpoſuit et ſancte vixit. O ḡ hō xp̄iane deuita omnia vitia ne capiaris a diabolo. Quartū documētū dat̄ de agenda pn̄ia ac xp̄i reuerētia. Et hoc exēplo Petri q̄ ſe pctōrem recognouit ⁊ humiliter cōfeſſus eſt ſcʒ genibus flexis di. Exi a me dn̄e: q2 hō pctōr ſum. Ubi Ambro. dicit. Dic ⁊ tu (o pctōr) exi a me dn̄e: quia peccator ſum: vt reſpondeat deus Noli timere: quia fatenti pctm̄ indulget de⁹ ſcʒ ⁊ ſic hō nō hʒ timere eternā dānationem. O xp̄iane ergo ſaltem ꝓ xp̄i reuerentia cuius nomen portas age pn̄iam ꝯfitendo pctm̄ ne pereas. ¶

¶ Circa ſecundum de exemplo ſalutari: ſcilʒ in piſcibus captis deſignato preter dicta occurrit queſtio vtilis vnde hoc eſt vel qualiter voluit xp̄s dn̄s vt ſaluādi fideles hoīes deſignarent̄ p piſces di. Ex hoc iam eris homines capiēs ⁊c. Rñdet̄ breuit̄ ſ̄m docto. φ potiſſime q̄ttuor rationib⁹. ¶ Prima ratio ḡnationis ⁊ regeneratiōis: quia ſicut piſces hn̄t generari: ⁊ naſci in aquis: ſic fideles xp̄iani habēt renaſci in aq̄s baptiſmat̄. Jo. iij. Niſi q̄s renat⁹ fuerit ex aqua ⁊ ſpūſctō: non intrabit ⁊c. ¶ Secūda rō vite ⁊ conuerſatiōis: q2 ſicut piſces viuere ⁊ conuerſari habent in aquis ⁊ extra aquas habent mori. ſic fideles viuificā tur vita gratie et debent cōuerſari in aquis lachrymoſe peni-

tentie. De quibus ps. Exitus aquarum. i. lachrymarum deduxerunt oculi mei: quia non custo. le. tu. Extra has non morit p peccatum. ¶ Tertia ratio captionis: quia sicut pisces multo plures remanent in mari qui non possunt rethibus capi piscatoris. Immo paucissimi sunt respectiue que capiunt a piscatoribus: ita homines multo plures in mundo sunt qui non capiunt verbo predicationis. Et valde raro pauci sunt in quibus capiat sermo dei: soli scilicet illi quos deus conuertit in rete: vt. s. tactum est. vnde Greg. dicit quod in predicatione nisi deus intus corda audientium doceat. inuanum lingua predicatoris laborat. Nam et dicente saluatore. Mat. xx. Multi sunt vocati: pauci vero electi. V ¶ Sed dices. Nunquid ergo predicator verbi dei debeat dimittere predicationis actum cum in populo non viderit conuersionis fructum: sicut et piscator dimittit piscari cum videt nil lucrari. Respondetur ex euangelio quod non debet propterea dimittere. Nam et xps petri dicenti quod nihil cepissent laborantes per totam noctem nihilominus precepit laxari retia in capturam pro huiusmodi significatione mysterij Ratio autem huius est: quia etiam si predicator toto: scilicet tempore vite sue solam vnicam aut duas ad plus aias lucratus fuerit: vtique multum lucratur: quia vnica aia preciosior est quam totus mundus: vt dicit Bern. Aug. &c. Denique etiam si nulla aia ad eius predicationem conuerteretur: nihilominus predicator multa merita lucratur pro charitatis opere. i. Cor. iij. Unusquisque propriam mercedem accipiet secundum suum laborem scilicet predicationis: non dicit secundum suum fructum. Et ad hoc narratur exemplum in historia de sancto Gregorio quod dum quidam epus sibi diceret quod de sua frequenti predicatione nulla vel modica sequeretur in audientibus vtilitas. respondit Ethiops intrans balneum eque niger post balneum exit sicut intrauit: et tamen balneator mercedem accipit illius balneationis Sic est in proposito. ¶ Quarta ratio benedictionis: quia sicut pisces benedicti sunt a deo in aquis et nunquam maledicti: sic fideles benedicti habent scilicet in aquis baptismi et verbi dei et meditationis passionis christi et gratie que per aquas designant. Eccli. xv. Aqua sapientie salutaris potabit illum dominus deus. X ¶ Pro quo notandum quod omnipotens deus quando creauit mundum miro modo egit. s. in his presertim. Primo quia dum creasset pisces in aquis: statim benedixit eis et auibus etiam. Secundo quia dum altero die creasset bestias terre et iumenta: illis non dicit scriptura quod benedixerit: vt patet Gen. i. Tertio dum creauit hominem ei statim benedixit: sed postquam homo peccauit: et confiteri penitendo noluit: deus pro benedictione dedit illi maledictionem: vt patet Gen. i. et. iij. Et hoc fecit deus in signum quod peccator impenitens eternaliter maledicetur. ps. Maledicti qui declinant a mandatis tuis et Matht. xxv. Ite maledicti in ignem eternum. Quarto quia maledicendo homini maledixit: etiam terre di. Maledicta terra in opere tuo. Gen. iij. Et propterea vt expresse docet Augusti. de mirabilibus sacre scripture lib. i. c. iiij.

Terra eo q ex ipſiꝰ fructu adã guſtauit fuit maledicta in penã pcti hois. Et conſeqnter etiam ipa aialia q̃ de terra maledicta manducauerũt incurrerũt maledictionẽ: ꝓpterẽ in diluuio perierũt talia aialia q̃ viuunt de terra.ſ.iumẽta ⁊ volatilia. Qui to vt ibidẽ Aug. dixit. Deꝰ maledicendo ade ⁊ terre nõ maledixit aqs: qr adã nõ bibit aquã cõtra interdictum dei ſed tantũ modo de terra fructu comedit. Unde inqt piſces et aqtilia nõ ſuccũbunt maledictioni nec ꝑticipãt ſicut terrena. Ideoqꝫ nec diluuio aquatica perierunt. Et ſic talẽ bñdictionẽ piſciũ in aqs ſcꝫ voluit deꝰ ꝯſeruaſſe ad ſignificandũ q in aq̃ baptiſmi ⁊ ſpũ .i.in gr̃a cũcta crimina tã ſpũalia ꝙ corporalia erãt purgãda. Hec oĩa Augu. vbi.ſ. Proinde ex quo xp̃iani ad hoc ſunt vocati vt dei bñdictionẽ hereditate poſſideãt.ſ. Petri.iij. Jõ piſcibꝰ q̃ hãc bñdictionẽ habuerunt vt ſaluarent̃ i diluuio ſunt aſſimilati: ſed omnes infideles et in peccatis viuẽtes iumentis aſſimilant̃ ⁊ brutales dñr.j.Cor.ij. Aialis hõ hoc eſt brutalis: non ꝑcipit ea q̃ ſunt ſpiritus dei. O ergo vos xp̃iani fideles ſitis ſicut boni piſces: intrantes in rete verbi xp̃i: vt gaudeatis cum xp̄o: nolite fieri (dicit Ps) ſicut equus et mulus ſcilicet trahentes iugũ diaboli in peccatis ne pereatis cum diabolo. y

¶ Circa tertium de incitamento virtuali: hoc eſt ad opa ꝟtutũ qd accipit̃ ex eo q xp̄us dñs diſcipulos laſſatos laborib9 totius noctis nihilominus incitauit ad opus virtutis deſignatiuum di: Duc in altum et laxate ⁊c. et qr ſecuti ſũt xp̄m. Ex hoc ergo documentũ nobis oritur ⁊ q̃ſtio q̃les conſiderationes nos incitare debent et ſtimulare de ſides ad virtutũ opa: ⁊ notemꝰ octo. ¶ Prima cõſideratio amoris dei et charitatis.ſ. qua nos dilexit: qr ꝓ noſtra charitate deus factus eſt homo: ⁊ ſeruituti nr̃e.xxxiij. annis ſeipm ſubiecit multos labores ⁊ penurias pertulit. Inſup acerbiſſimã paſſionẽ ⁊ mortẽ ⁊ totũ ſanguinẽ effudit: dignum ergo ⁊ iuſtũ eſt vt ⁊ nos miſeri pro illius amore opemur bona. Aug. Si piget amare pudeat ſaltem non reamare ſcꝫ ꝓ tanta charitate. ¶ Secunda conſideratio baptiſmalis fidelitatꝭ. qr ꝓmiſimꝰ i baptiſmo abrenũciare ſathane ⁊ oĩbꝰ põpis eiꝰ ⁊ oĩbꝰ opibus eiꝰ: vt per Aug. ptꝫ de ꝯſecra. di.iiij. ꝓma igit̃. Tenemur ergo xp̄o deſeruire oĩa vitia abdicando et bonis opibus inſiſtẽdo: vt fidelit̃ ꝓmiſſum ipleamꝰ. Sed heu cõtra multos hꝫ deꝰ iproperãdo dicere illud Ps. Filij alieni hoc eſt falſi xp̄iani / a me alienati: mẽtiti ſunt mihi: ſcꝫ frangendo ꝓmiſſum in baptiſmo: filij alieni inueterati ſunt.ſ. praua ꝯſuetudine et claudi.a ſemitis ſuis: id eſt a mandatis dei. z

¶ Tertia ꝯſideratio creationis nr̃e ⁊ ꝯſeruatio entitatis. Nam q̃re deꝰ creauit hoĩeꝫ niſi ad ſeruiendũ deo.ſ. in bonis opibus ⁊ ad laudãdũ deũ: vt dicit magiſter in.ij.li.di.ſ. Itẽ q̃re ꝯſeruat nos deus ineſſe vel in vita preſenti: cuꝫ ꝑ pctm̃ demereremur

mortē: niſi ppterea vt cōuerta-
mur ad pniam et bona opa fa-
ciamus. Ezech. xviij. Nolo mor
tem pctōris: ſed vt magis ꝯuer
tat ꝛ viuat. Ideo Bernar. dicit
Ualde oīno mihi amandus eſt
de⁹: p quē ſum viuo ꝛ ſapio. Di-
gnus plane eſt morte q̄ tibi dñe
ieſu xp̄e recuſat viuere. Hec il-
le. O ergo homo: penſa hec in
corde tuo. ¶ Quarta conſidera
tio donationis ꝛ eius largitat̄:
quia deus dedit nobis oīa bōa
q̄ habemus vel habere poſſum⁹
Ipſe enim deus nobis animā
rationalē p̄cioſiſſimū corpus et
oīa mēbra: ipſe dat q̄tidie victū
ꝛ amictū ꝛ oēs diuitias q̄s poſ
ſides. i. Cor. iiij. Quid habes:
quod non accepiſti: ſcilicꝫ a deo
Iam ſaturati eſtis iam diuites
eſtis ꝛc. Itē ipſe propt̄ hoīez fe
cit totū mundum vt ſeruiret ad
vtilitatē hoīs ꝛ oīa hoī dedit i-
feriora: ſuperiora quoqꝫ vt cele
ſtes angelos in miniſterium: et
beatos ad iuuandū merit̄. In-
ſup btām matrē dedit in aduo
catā hoīem: ꝛ ſeipm totū xp̄us
dedit nobis in cibū ꝛ potū i eu-
chariſtia ac deitatē in premiū
eternū. O ergo hō ſi p vno ca-
ſtro ſuires regi cur non magis
ſeruias deo p tot ꝛ tantis bōis
¶ Quinta conſideratio exēpla
ritatis. Nam oēs creature pre-
bent nobis exemplum ſeruien-
di deo in bonis operibus: quia
oīa deo ad nutū deſeruiūt herbe
ꝛ arbores creſcētes i ſurſum de
terra: piſces in aquis natando:
aues in aere volando ꝛ cantan
do deum laudant: ignis ſurſum
tendendo: celeſtia ſuis motib⁹
obediendo: ꝛ ſic de alijs. Preci-
pue autē angeli beati: et ſancti
dei homines. Uerendū ergo eſt
hoī ſoli ſi nō vult deo ſeruire in
bonis operibus. qr talis ſimilis
eſt diabolo. Aug. Oīs creatura
obedit deo: p̄ter q̄ diabol⁹ ꝛ hō
malus. ꝛ ¶ Sexta conſide
ratio fructuoſitatis. Nam ſm̄
Tho. ij. ij. q. lxxiiij. fructuoſus in
bono opere meretur quinqꝫ fru
ctus nobiliſſimos. Primo hono
rem ꝛ reuerentiā. Secundo opi
nionem ꝛ celebrem famā. Ter-
tio dilectionē ſeu cōplacētiā. ſ.
apud deū ꝛ homines. Quarto
conſcientie gaudiū ꝛ leticiam.
Quinto glorie eterne coronam.
Ecōtrario pctōr ex malo opere
demeret̄ quinqꝫ his contraria:
ſcꝫ cōfuſionē ꝛ īfamiā: diſplicen
tiam dei ꝛ hoīm conſcientie re-
morſum ꝛ eternam penam.
¶ Septima cōſideratio gratui-
te paſſionis chriſti ꝛ eius acer-
bitatis p qua tenemur tāq̄ ſer
ui p̄cio empti maximo: ſcꝫ ſan-
guine ꝛ morte xp̄i. i. Corint. vi.
Empti eſtis p̄cio magno: glorifi
cate ꝛ portate deum in corpore
veſtro Bernar. Debeo iuſte xp̄o
totam vitam meam: qr ipſe pro
me poſuit ſuam. Ue mihi ſi in-
gratus fuero: req̄retur eni ſup
me ſanguis ille iuſtus: q̄ p me
effuſus eſt in terra ꝛc. O aīa p-
pende hec. ¶ Ultima cōſidera-
tio mortis ꝛ future eternitatis
qr mors cito veniet. Et quicq̄d
fecimus nūc in eius retributio-
ne perpetuo manebimus. Apo
calip. xiiij. Opa illorum ſequun
tur illos. Unde mali perpetuo
pro malis operibus cruciabun-
tur in inferno. Et iuſti pro bo-
nis gloriabuntur et regnabunt

cū xp̄o cui hic ſeruierūt. O ergo hō peccator cōſidera hec p̄dicta ⁊ fac bōa: vt p̄uenias ad vitam eternam. Amen.

¶ De eadē dominica. iiij. Sermo.ij. ſ. de operib⁹ bonis ex genere in peccato mortali factis: et vtilitate eorum.

Receptor per totam noctē laborantes nihil cepimus: in verbo aūt tuo laxabo rete. Luc.v. ⁊ in euāg. hodier. Uerba hec ad litterā dixit xp̄o Petr⁹. Qui cū ſocijs per totā noctē piſcando nihil potuerunt capere ſed ad ꝟbū xp̄i laxantes recte cōcluſerunt piſciū multitudinē copioſam: ſed ſcḋm dicta ſancti Uincentij hec ꝟba poſſunt ſpūaliter dici a peccatoribus: q̄ ſunt quaſi planct⁹ hominū pctōꝝ: qui ꝑ noctē.i.tenebras pctōꝝ laborātes: hac vita nil p̄mij vel boni celeſtis acquirunt in futuro: eo ꝙ etiā ſi bōa aliqua de genere fecerūt: orando: ieiunando: ⁊ hmōi faciendo illa fecerunt in pctō mortali: qḋ ſignificat̄ ꝑ noctis tenebras: ſic igit̄ plangēdo pctōres conuerſi ad xp̄m poſſunt dicere. Preceptor per totam noctē: ſcȝ vitiorum laborañ. nihil cepimus.i. nullū meritū dignū vite celeſt̄ acquiſiuimus: ſed in verbo tuo: id eſt ad preceptū tuum laxabo rete ad opera pn̄ie me cōuertēdo: ⁊ ſic multa tales p̄mia celeſtia lucrant̄: ſȝ q̄ ad xp̄i ꝟba nolūt ꝯuerti ad bōa opa: habebūt tali plāctu lugere in morte ꝙ ꝑ totam noctē.i.per totam vitam ſuam.i.in vitijs deductā nil ceperūt. Et de hoc dicto Petri ac pluribus myſterijs loquit̄ hodiernū euangeliū. Ex quo autem hoc euāgeliū de hoc mētionem facit ꝙ in nocte laborātes nil ceperint diſcipuli ꝑ qḋ ſignificat̄ opus factū in pctō. Ideo de opibus factis in pctō: tria myſteria declaremus in hoc ſermone.

¶ Primū dr̄ mortue ꝯditionis.

¶ Secundum dicitur fructifere conſecutionis.

¶ Tertiū dr̄ celice letificatiōis. Pro quo pōt poni etiam aliud thema. Gal.vi.ca. Opus ſuum probet vnuſquiſq̧.

¶ Circa primum de mortua cōditione operū factorū in peccato notandū eſt ſcḋm doct. ſup lib. ſenteñ. ꝙ bona opa ſunt in triplici differentia p̄cipua.

¶ Primo q̄dā dr̄ oīno mortua.

¶ Scḋo q̄dā dr̄ oīno viuida.

¶ Tertio quedam prius viua: ſed poſtea mortificata.

Primo quedā ſunt opera q̄ dr̄ oīno mortua: vt ſunt illa que in peccato mortali ſunt facta: ⁊ talia ſunt ita mortua ꝙ nunq̄ reuiuiſcunt ad vitam ſcȝ eternam ꝓmerendā directe: licet aliqua mereantur temporalia. Unde Raymundus ponit in ſūma ſua tales ꝟ. Illa reuiuiſcunt q̄ viua nata fuerunt. ꝟ. Non poterūt viuere: que mortua nata fuere. Si dicas: quo modo opa talia: ſcȝ oratiōes: miſſe auditiones: elemoſyne: ieiunia ⁊ huiuſmodi alia dicantur mortua cum talia fiunt ab homine viuente in corpore licet peccatore. Reſpondetur ꝙ teſte ſcriptura Eze. xviij. Anima que peccauerit ipſa morietur. Proinde ſicut videmus ꝙ mortuus homo vel aliud ani

mal non poteſt exercere opera- tiones vitales: ſed omnes ope- rationes ſenſuum ⁊ actuū mor tue ſunt: puta oculis non videt apertis: nō audit auribus: ſi tā gitur nō ſentit: nec loquitur cū ſibi concrepant. Ue domine ve frater et hmōi ⁊c. Sic etiā cum anima fuerit mortua per pecca tum omnia hominis opera cen ſentur coram deo mortua: eo ꝙ carent gratia ſpūſſancti que vi- uificare haberet aīaꝫ ⁊ opa ⁊c.

¶ Secundo itaqꝫ quedam ſunt opa oīno viua vt que facta ſūt in gratia: nec poſtea peccatum ſubſequens mortificantur.

¶ Tertio quoqꝫ quedam ſunt opera medio modo ſe habētia: qꝛ prius facta fuerunt viua eo ꝙ tunc cū homo fecit talia fuit in grā: ſed poſtea per peccatum mortale ſubſequens ſunt morti ficata: ⁊ talia iterū reuiuiſcunt cum homo ad penitentiam de peccatis conuertiꝶ: vt patet ex ſcriptura. Ezech. xviij. Si auer terit ſe iuſtus a iuſticia ſua: ⁊ fe cerit iniquitatē: nunqd viuet? oīs iuſticie eius quas fecerat non recordabunꝶ: et in peccato ſuo quod peccauit morietur. Et cum auerterit ſe impius ab im- pietate ſua quā operatus ē: vi- ta viuet et non morietur. Con- uertimini ⁊ agite penitentiam et non erit vobis iniquitas in ruinam. Quare moriemini do- mus iſrael: reuertimini et viui- te. hec et plura ibi. Ex quibus patet ꝙ q̄diu iacet hō in pctō mortali: opera bona que īterim facit ſūt ad vitam eternam in- fructuoſa.

¶ Sed iuxta hoc queriꝶ: vtrum homo exiſtens in peccato mor- tali debeat nihilomin⁹ bn̄ ope- rari: cum enim talia opera non valeant ad vitam eternam: vt patet. ſ. q. ſ. c. vide. cū glo. per di ctum hiero. et etiā ꝑ dicta Au- guſtini ibidem ca. teneam⁹. Et eſt ꝟbum tritum ac vſitatum ꝙ opera in peccato mortali facta non ſunt ad vitam eternā fru- ctuoſa. Quare ergo debet ho- mo exiſtens in ſtatu peccati be ne facere cum ſic tā laborem ꝙ̄ tēpus amittat ſine fructu? Sed pro huius queſtionis reſponſio ne et lucidiori declaratiōe quat tuor precipua ſunt videnda ad preſens et notanda.

¶ Primū q̄diu quis dr̄ in pecca to mortali eſſe vel permanere.

¶ Scd̄m quid eſt opus bonū et meritorium vite eterne.

¶ Tertium quare homo etiam in peccato exiſtens debeat ſem per bene facere.

¶ Quartum quid vel quantum valeant opera bona ſine gratia et charitate.

¶ Primo inꝗ videndū eſt q̄diu dicitur quis in peccato morta- li eſſe vel ſtare. Nam in hoc ali qui errant putantes ꝙ poſtq̄ homo pctm̄ mortale fecit ſemp ſit in illo peccato vſqꝫ quo illud fuerit cōfeſſus. Sed de hoc tenē dum eſt ſicut volunt cōiter do- ctores pro regula theologica ꝙ ſcꝫ poſtq̄ cōmiſit peccatum cor de per cōſenſum deliberatū: vt etiā ore aut opere: q̄diu nondū eſt contrit⁹ de tali peccato ſem per eſt extra gratiā et charita- tem: et bona interim per ipſum facta dicūtur fieri ī peccato mor tali. Si autem quis poſt morta-

le cõmiſſum: ſtatim aut paulo-
poſt formaret ſibi contritionem
veram: etiam ſi confeſſionẽ dif-
ferat: ſtatim per contritionem
erit conſtitutus in gratia ⁊ per
manebit in ea vſqꜫ quo iterum i
aliquod pctm̃ mortale ceciderit
Unde poſtq̃ȝ homo eſt cõtritus
cũ propoſito confitẽdi ſuo poſt-
ea tpe. illa opera bona que facit
interim ꝙ non cecidit denuo in
peccatum dicũtur facta in grã
⁊ ſũt meritoria vite eterne. Nã
ꝑ verã cõtritionẽ: ſtatim infun-
ditur gratia viuificãs vt patet
in.iiij. C ¶Secũdo videndũ
eſt quid eſt opus bonũ meritori
um eſſe vite eterne. Ad qd̃ notã
dũ ꝙ in vita eterna ſunt diuer-
ſi gradus beatitudinis ſancto-
rum ſm̃ diuerſitatẽ meritoꝝ et
p̄mioꝝ: vt dicit Grego. Quanto
ergo q̃s plura bona operat̃ in
charitate: tãto plus in btitudi-
ne celeſti meret̃. Juxta illud. j.
Coꝛ. iij. Unuſq̃ſqꜫ ꝓpriã merce
dẽ accipiet ſm̃ ſuum laborem:
puta ſi q̃s operat̃ in charitate
tantũ ꝙ poſſit ſublimari ad eq̃-
litatẽ angeloꝝ: idẽ poſſet tanta
ſupaddere ꝙ mereret eq̃ri glo-
rie archãgelorum: ⁊ ſic de alijs
ordinibus. De illo ergo que eſt
in pctõ mortali et operat̃ bonũ
dicit̃ ꝙ de ꝯdigno nihil meret̃ q̃
ad vitã eternã pro illis opibus
quia poſito ꝙ talis in huiuſmo
di ſtatu opet̃ tot bona q̃t fecer̃t
oẽs hoĩes ſimul ꝑ illa nõ mere
ret̃ etiã i ſimũ gradũ btitudinis
angeloꝝ. Talis q̃ppe ſi nõ re-
dit ad penitẽtiã nõ ſaluabitur
per illa opera directe: ſi autem
redit ad penitentiã ſaluabitur
idem per penitentiã: ſed pro
illis operibus in peccato factis
non dabitur ſibi celeſte p̄mium
eſſentiale: ſcȝ viſionis ⁊ fruitio-
nis diuine. Et hoc modo opera
bona in pctõ mortali dicuntur
nihil valere ad meritũ vite eter
ne. Sed an ꝓ talibus operibus
habebit homo in celo btũs acci
dentale gaudium infra patebit
D ¶Tertio videndum eſt
quare debeat homo ſemper be
nefacere etiam exiſtẽs in pctõ
mortali. Ad quod dicendũ eſt ꝙ
propter peccati ſtatum nõ ſunt
dimittenda bona opa. Et quidẽ
primo: q2 tunc ſunt mag᷑ neceſ
ſaria eo ꝙ pſona talis eſt i mul
tis periculis taȝ aĩe q̃ȝ corporis
poſita adeo ꝙ mirum eſt ꝙ dia
bolus nõ ſtatim ꝑdit totum ho-
minem. Sicut enĩ homo exiſtẽs
in ꝑiculis latronum maiorẽ ha
bet neceſſitatem vt ſit ſollicit⁹
ad euadendũ: ſic eſt in propoſi-
to. Scd̃o: q2 ſepe hõ obligat̃ ad
talia facienda: vt audire miſſaȝ
et orare in die feſto ⁊ hmõi: que
ſiquis omitteret/ nouam culpã
incurreret: ⁊ a deo plus relinq̃-
ret̃. Tertio: q2 dummodo homo
operetur intentione debita ſemꝑ
ſunt vtilia. Unde Augu. lib. de
libe. ar. dicit. Sicut nullum ma-
lum impunitũ: ſic nullũ bonum
irremuneratuȝ. Nam etſi talia
bona opa nõ valeãt ad meritũ
vite eterne vt p̄dictũ eſt: tamẽ
valẽt ad alia multa: imo ad oĩa
alia p̄ter gl'iam celeſtẽ. Q2 ſi q̃s
vt valeãt etiam ad celeſtem glo
riam faciliter poteſt dei gratia
adiuuante facere. ſ. ꝙ dum va-
dit ad miſſam vel ad alia bona
faciẽda ſe componit formet con
tritionem de pctĩs; et ſic omni-

modē valebunt. O ergo homo noli deſiſtere a bono opere qn̄cunq̄: ne forte ſi tu deū omnino reliquas vt nil boni facias: ip̄e de⁹ te relinquat totaliter ⁊ per eas. Nam Augu. lib. confeſſ. dicit: ꝙ de⁹ neminem omnino relinquet niſi qui eum deſerit. O mira ergo dei bonitas propter quam homo debet ſemper ad deum confugere. ¶ Quarto dixi: videndum eſt quid vel quantum valeant bona opera in peccatis facta cum non valeāt ad gloriam: de hoc ſubſequenti articulo tractabimus breuitatis amore. E

¶ Circa ſecundum de fructib⁹. Item inſimul et circa tertiū de leticia celeſtium operum agendo notandum eſt ꝙ ſecundum Alexan. de ales in. iiij. volumine ſumme nouem fructus ponūtur que proueniunt ex operib⁹ ſcilicet in peccato mortali ſiue extra charitatem factis.

¶ Primus dicitur iocunde delectationis.

¶ Sec̄ds dicit̄ ſatiſfactionis.

¶ Tertius dicit̄ diminutionis.

¶ Quartus dr̄ augmētationis.

¶ Quintus dicit̄ liberationis.

¶ Sext⁹ illuſtrād̄e diſpoſitiōis

¶ Septimus dicitur continuationis.

¶ Octauus dicit̄ alleuiationis.

¶ Nonus maioris ꝯtulatiōis.

¶ Primus fructus vel vtilitas dicitur iocunde delectationis: quia anima hūana ſemper habet ꝙtum eſt ex parte rationis iocundari ⁊ delectari de bono: eo ꝙ ſynderesis ſemper ſtimulat ad bonū et remurmurat omni malo. Hinc Ariſto. iiij. Ethicorum dicit. Nemo eſt qui non gaudeat bonis operationibus. Et in. ij. rhetor. dicit. Benefacere et bene pati delectabiliſſimū eſt ſecundum naturam. Item. Tulli⁹ libro de ſenectute dicit. Conſciētia bene acte vite multorumq̄ benefactorum recordatio iocūdiſſima eſt. Hec ille. Et hoc experimēto nouimus in ſenibus bonis: et per contrarium eſt de ſenibus qui malam ſemꝑ peregerūt vitam. Conſimiliter erit cōſtitutis hominibus in hora mortis ꝙ triſtantur de preteritis malis. Sed magnam fiduciam et conſolationem ſpei dat preterita bōa vita: vt dicit Gerſon. ¶ Secundus fructus dicit̄ ſatiſfactionis: qꝛ cum hō in peccato mortali exiſtēs facit bona opa adque obligat̄: puta dicere officium ad quod tenentur beneficiati ⁊ etiam non beneficiati: tamen in ſacris conſtituti ordinibus ac religioſi ⁊c. tunc nihilominus ſatiſfacit precepto. Similiter laici tenentur audire miſſam et orare die feſto licet ſint ī peccato: ⁊ ſic de alijs: que faciendo ſatiſfacit eccleſie precepto: vel etiam dei dum honorat quis parentes et huiuſmodi facit: et ſic vitatur peccatum inobedientie. ¶ Tertius dicitur diminutionis. valet enim opus bonum in peccato mortali factum ad diminutionem pene temporalis. Merentur ſiquidem peccatores quādoq̄ puniri nō ſolū eternis penis: ſꝫ etiā tēporalibus flagellatiōib⁹: ſed ꝓpter bona q̄ faciūt deus ſepe temporalis pene mitigat ſeueritatem. O quod putamus nūc

eſſe in mundo homicidas: ſodomitas: periuros: vſurarios ⁊ ſceleratiſſimos hoies quos niſi ſeruarent bona q̄ faciunt: de⁹ potēs extermiaret illos. ¶ Quartus dicitur augmētationis: q̄a pro talibus operibus de⁹ adauget temporalia bona dando ſalubrem aerem: fertiles agros: armenta fecūda: vberes fruct⁹ letam familiā: amicoꝝ copiam: vxorē bonā ⁊ ſoboles ſanitatē: honores: diuitias: amicos ⁊ huiuſmodi. Unde Eſaie.j. Si volueritis: ſcȝ benefacere ⁊ audieritis me. bona terre comedetis. F ¶ Quintus fruct⁹ dicit̄ liberationis: q̄a deus ꝓpter talia opera liberat hoiem a poteſtate diabolica: ne nocere valeat diabolus quātū vellet homini: et reſtringit eius audaciam quā ꝑſumit exercere diabol⁹ cōtra a lam ⁊ corpus magni pctōris qui nil boni facit. Et ad id habemus exēpla plura. ¶ Exēplum aūt ꝑcipuū narrat̄ in ſpeculo exēploꝝ diſt.ix. exemplo. xxxvij. ꝙ q̄dam tabernarius vini oēs quoſcunq̄ peſſimos homines ſuſcipiebat in domū ſuā permittēs illos in aleis ludere: inebriari: meretrices inducere: et ſimul peccare: et huiuſmodi mala libere ibi fieri: ſ̄z nūq̄s forte ipſe tabernarius ad eccleſiam: et ad miſſam diebus feſtis more alioꝝ xp̄ianoꝝ ire nō dimitteret. Ecce autē quadā die dñica cū de cellario exiret vinum deferens hoſpitibus: vēto turbinis cōmoto demones rapuerunt in conſpectu totius populi. Qui mox perterrit⁹ cepit cōpuncto corde deum clamare dicens. O deus protege ſaltē animam meā ne pereat: et vt puto Jeſu nomē replicabat. Tūc demones permiſerūt eū cadere in campo extra ciuitatē: dicētes. Quia hoc feciſti ꝙ oia tranſitoria et corpus proprium oblitus deū ſolū pro aia tua ꝯpūcto corde rogaſti. Jdeo non poſſumus te ducere: nec permittit de⁹ noſtram in te exercere voluntatē. Et ſi hoc bonū nō feciſſes te occidiſſemus ⁊ ad infernum duxiſſemus: et ſic demones diſparuerunt. Jlle domū rediens tabernā amouit: ⁊ decetero talia mala non permiſit in domo ſua fieri ⁊ bene vixit ⁊c. G ¶ Sext⁹ fructus dicit̄ illuſtrande diſpoſitionis: q꞉ ꝑ talia opa in mag꞉ illuſtrant̄ ad penitentiam ⁊ diſponuntur de congruo ad dei vocantis gratiam. Unde Greg. de pe. diſt.v. in ca. Falſas. dicit: ꝙ peccator q̄ nō eſt parat⁹ dimittere pctā nō deſperet (inq̄t) ſed interim quicq̄d poterit boni facere hortamur vt faciat vt oipotens deus cor illius illuſtret ad penitētiam. Hinc etiam Alexan. de ales vbi ſupra conſulunt his qui non ſunt parati ſua peccata relinquere: vt nihilomin⁹ ſemel in anno ſm̄ eccleſie ſtatutum ſacerdoti ſe repreſentent et dicant. Ora ꝓ me deū pater: quia tale peccatū habeo qđ dimittere nō propono. Et hoc enī poſſibile inquit eſt vt qui credebat propoſitum malū non poſſe mutare tantam a deo gratiam conſequatur: vt mutetur in alterum virum et conteratur.

¶ Exemplū ad id legitur in ſpeculo exēploꝝ diſtin.ix. exem-

plo.xl.q̄ quidam turpiſſimis vi-
tijs carnis tota vita plenus: cū
appropinquaſſet morti: fuit vo-
catus ad eū quidā ſanctus he-
remita vt confeſſionē illius au-
diret. Tunc ille ait. Uade: quia
maior eſt iniquitas mea: q̄ dei
mia Ait iſte paſ ſanctus q̄ tan
ta eſt dei miſericordia ꝛ vtꝰ pe
nitentie ac cōfeſſiōis vt oīa pec
cata remittanꝭ vere penitenti.
Sed cuꝫ nō poſſet pſuadere illi
deſpato: ait heremita. Fac hoc
qđ dico nūc tibi ecce ego do ti-
bi oīa opa bona mea ꝛ merita q̄
a pricipio acq̄ſiui vt ſint tua co
raꝫ deo. Et tu da michi oīa pec
cata tua: et ſic nō oportet te de
ſperare vel dubitare: quia ego i
ſpe venie agam penitentiā.ſ.p
peccatis michi imputatis ex te
tanq̄ p meis. Tunc ꝯſenſit pec
cator huic cambio: ꝛ tunc ſctūs
dixit Fac ergo vt cōfitearꝭ mi-
chi oīa peccata: vt ſic ego ſciaꝫ
de quibus habeam penitere et
confiteri ac penitentiā implere
Qui cum ſic cōfeſſus fuiſſet om
nia. Ecce dei miſericordia illu-
ſtrauit eū p tali confeſſione. Et
ait ſanctus. Doles ne tu de iſtꝭ
oībus vero corde? Ait vtiq̄. Et
iteruꝫ. Uis ne pro dei amore q̄
ſacramentalis ſit confeſſio tua?
Rñdit volo. Facta ergo confeſ-
ſione iam ſacramētali in ſpe ve
nie heremita ait Ego te abſol-
uo in nomine patris et filij et
ſpirituſſancti ꝛc. Sic ille mortu
us eſt: et poſt menſem aīa eius
apparuit heremite di. q̄ eſſet i
purgatorio ꝛ in via ſalutis. At
heremita interrogauit: q̄d eſſet
de meritis opeꝝ ſuorū que ſibi
donauerat. reſpondit. Deus ti-
bi ea ſuat duplicata eo q̄ chari
tatem tantā michi feciſti et me
a dānatione liberaſti: ꝛ ſic ptꝫ.
U ¶ Septimus fructus di-
citur cōtinuatiōis: qꝛ homo fa-
ciendo cōtinue talia opera ma-
gis perſeuerat in bono ꝛ facilꝰ
conuertitur in fine q̄ qui nō cō
ſueuit talia facere: ſicut qui cō-
ſueuit confiteri facilius confite
tur in infirmitate ex conſuetu-
dine habitu generato. ¶ Octa-
uus dicitꝭ allenationis: qꝛ etiā
ſi homo talis pp̄ter impeniten
tiam dānetur: tamen virtute il
lius boni operis penam fortius
ſuſtineret tolerabiliorq̄ ſibi fie-
ret. Unde Aug. in Enchi dicit.
Tale bonū facit vt tolerabilior
fiat dānatio. Sed hoc ſꝫ. Rich.
ſup. iij. diſt. xv. ac Tho. intelli-
gendū eſt: nō quidē directe: ſcilꝫ
ſic q̄ pro peccatꝭ q̄bus damna
tur hō leuiorē vermis vel ignis
penam habeat: aut q̄ minꝰ ſen
tiat huiuſmodi penas: quia hec
omnia erūt ſm menſurā culpe.
Sed intelligendū eſt indirecte
ſic ſcꝫ q̄ ſi loco illoꝝ bonoꝛꝫ q̄
fecit i peccato: feciſſꝫ mala ope
ra: etiā pro iſtis luere penas ha
beret Et quia fecit bona: ꝛ ma-
la cauit: ideo indirecte leuioreꝫ
habet penā: qꝛ nō puniꝭ p cau-
tis. ¶ Nonus fructus dicitꝭ ma
ioris gratulationis: q̄a acciden
tale gaudiuꝫ aliqđ habebit hō
in celo p bonis operibus factis
in peccato: lꝫ non habebit eſſen
tiale gaudiū put predictum eſt
arti. ſ. Et de hoc ſm Rich. I
¶ Queſtio eſt vtrū ſcꝫ beati vel
homines ſaluati i celo habebūt
aliquod accidentale gaudiuꝫ p
bonis operibꝰ que hic fecerunt

aliquãdo ī peccato mortali ⁊c.
Et reſpõdet idē Richar.in.iiij.
diſ.xlix.ar.penul.inter alia hec
puncta certa tangendo.Primo
ſcilicet ꝙ beatis in celo placet
feciſſe ſe illa opera que fecerūt
etiam in peccato:male inquan-
tum vident ꝙ illa opera eos ad
penitentiam diſpoſuerant:⁊ ſic
quia placentia non eſt ſine aliq̄
delectatione:ergo aliquod gau
dium accidentale habent pro il
lis.Secundum pūctum ꝙ non
ſic nec equaliter gaudent de ta
libus:ſicut gaudent de operi-
bus factis in charitate:quia de
bonis factis in charitate gau-
debunt tam ratione radicis:ſci-
licet charitatis cui debetur eſ-
ſentiale premium: et eius gau-
dium: ꝗ̄ etiam ratione operis
operati: ſed de illis gaudebunt
ſolum ratione operis:quia plus
placet eis feciſſe ꝗ̄ ſi illa omiſiſ
ſent.Sicut homo habens aurū
non tamen purū plus gaudet
ꝗ̄ ſi nichil haberet.Sed de pu-
ro auro bene acquiſito plenum
gaudium habet ⁊c.Item tertiū
punctum ꝙ pro illis operibus
factis in peccato non dat deus
ſpeciale p̄miū niſi large ī accipiē
do premiū p quocunq gaudio
accidentali.Sed p operibꝰ fa-
ctis in charitate dat ſpeciale p̄
mium ⁊ gaudiū.hec ex Rich.O
ergo pctōres accipite fiduciā ⁊
operamini bonū.O iuſti gau-
dete q̄a opa vr̄a merent tā ī p̄-
ſenti grām ꝗ̄ in futuro gloriam
O peccatores ſi penitentiā agi
tis et vos in celo premia habe
bitis.Rogemus ergo ⁊c.

¶De eadē dominica.iiij.poſt
pentheco.Ser.iiij.ſcilicet d̄ opi
bus viuis et etiam reuiuificatꝭ
et valore eorundem.

PEtrus procedit ad
genua ieſu: dicens.
Exi a me dn̄e q̄a ho
mo peccator ſum.Lu
ce.v.⁊ in euāge.ho
dier In v̄bis iſtis datur omni-
bus peccatoribus exemplum ſe
recognoſcendi:⁊ dona diuina ſi
bi data:vt dicit Amb.et ſic ad
penitentiam conuerti ⁊ bonis
operibus inſiſtere. Unde cū pe
trus cum ſuis ſocijs tota nocte
laboraſſent in piſcando:nihilq
cepiſſent.Et dn̄s ieſus aſcēdēs
in nauiculam Petri inde docuiſ
ſet turbas:et finito ſermone pre
cepiſſet Petro vt laxarent rete
Petrus obediuit xp̄o ⁊ fecit qđ
iuſſit ⁊ comprehenderunt mul-
titudinē piſciū.Quia vt Theo-
philus ait.dn̄s voluit pro Pe-
tro obediētia et operibus mer-
cedem nauicule in qua ſibi de-
ſeruerat Petro retribuere dupli
citer beneficians ipſū ſimul cū
ſuis ſocijs adiuuantibus.ſ.dā-
do piſcium multitudinem ⁊ de-
inde diſcipulos eos faciēdo: vt
haberent mercedem vite etiam
eterne ī xp̄o.hec ſm̄ Theophi.
ſententiam.In hoc aūt miracu
lo piſcium dono chriſti ſpeciali
facto Petrꝰ recognouit ſua pec
cata et doni chriſti piam largi-
tatem.vnde ad penitentiā cō-
uerſus pcidit ad genua et con-
feſſus eſt ſe indignum peccato
rem dicēs. Exi a me domine q2
homo peccator ſum:et ſecutus
eſt chriſtum cum ſocijs. In qui-
bus et non ſpiritualī docemur
ꝙ ꝗ̄uis ſimus īdigni peccato-
res debemus tamē recognoſce-

re quãta pietate deus nobis do
na beneficiorum ſuorum ſemꝑ
dat et dare paratus eſt: ſcꝫ gra
tiam in preſenti ⁊ gloriã in fu-
turo pro penitentia et operibus
bonis quibus deo deſeruimus
vt ſic prouocemur ad peniten-
tiam et xp̄i ſequelam. Proinde
recognoſcamus vos ⁊ dei dona
et humiliemus nos coram ieſu
in corde di. Exi a me dñe. hoc ẽ
indignus ſum dñe ex me: vt tu
maneres i meo corde: quia pec
cator ſum: tamen tua miſericor
dia ſupportet me. Et ſtatiꝫ xp̄s
dicꝫ tibi. Noli timere qꝛ dimiſ-
ſa ſunt tibi peccata ꝑ huiuſmo
di contritionẽ ⁊ eris capiens. ſ.
merita multa per oꝑa bona fa-
cienda in gratia: ſicut xp̄s dixit
reſpondendo talibus verbis et
Petro: ptꝫ in euangelio. ¶ Ita
ꝗ poſtq̄ in precedenti ſermone
egimus de operibꝰ factis ĩ pec
cato mortali. Conſequenter in
hoc ſermone agemus de bonis
operibus viuis ⁊ reuiuificatis:
ſcꝫ per pniam poſt mortem cul
pe. De quibꝰ tria myſteria po-
namus. R

¶ Primũ dr̄ regularitatis.
¶ Scḋm dr̄ reuiuificabilitatis.
¶ Tertiuꝫ dr̄ ſalubritatis.

Itẽ ad id aliud thema Sap. iij.
Bonorum laborum glorioſus ẽ
fructus.

¶ Circa primum de regulis bo
norum operum videndũ eſt qua
les regule ſunt obſeruande in
faciendo bono opere: vt ipſa ha
beant eſſe viuida ⁊ meritoria vi
te eterne a deo ſunt acceptabi-
lia. Ad hec notande ſunt regu-
le ꝓcipue ſex obſeruande in om
ni bono opere.

¶ Prima dr̄ fidei catholice.
¶ Scḋa dr̄ intentionis recte.
¶ Tertia dr̄ charitatꝭ gratuite
¶ Quarta dr̄ hũilitatꝭ viridice
¶ Quinta dr̄ vitalis mundicie.
¶ Sexta dr̄ ſtatus finalis grẽ.

Pria regula dicitur fidei catho-
lice: quia opera quecunq̄ extra
fidei vnitatem exiſtentia ſicut
ſunt ſciſmatici: heretici: iudei:
pagani: et huiuſmodi non ſunt
deo accepta nec meritoria vite
eterne quantumcunq̄ ſint ma-
gna et multa talia opera illorũ
quoniam teſte apoſtolo Hebro.
xi. Sine fide impoſſibile eſt pla-
cere deo. Et hoc teſtatur expꝛeſ-
ſe Auguſt. extra de hereticis. c.
Firmiſſime ſcribens de fide ad
Petrum: et dicit. Omni homini
qui eccleſie catholice non te-
net vnitatem neq̄ baptiſmus
neq̄ elemoſyna quantumlibet
copioſa: neq̄ mors pro nomine
chriſti ſuſcepta proficere pote-
rit ad ſaluteꝫ. Hec Auguſti. Un
de quicunq̄ vult: vt ſua opera
ḋo placeãt ⁊ ſint meritoria de
bet eſſe in vera fide catholica: ⁊
nichil ſuperſtitionis diabolice
vl' erroris credere. ¶ Exemplũ
ponit Auguſt. xxiij. q. iiij. capre.
Ipſa pietas. de ramo ab arbo-
re preciſo: quia ſicut preciſꝰ ra-
mus ab arbore nõ viuit nec fru
ctificat ſine vita radicis manẽs
ſic nec preciſus homo ab eccle-
ſia viuit vita gratie: nec fructũ
facit vite eterne. ¶ Secunda re
gula dicitur intentionis recte ⁊
debite: q̄ a vt dicit ſaluator Lu.
xi. Si oculꝰ tuꝰ fuerit ſimplex.
Lyra: idest intentio tua fuerit
recta: totuꝫ corpus tuuꝫ. ſ. tota
congeries oꝑationũ tuaꝝ lucid

dum erit: ideſt meritorium vite eterne. Si autē nequam fuerit: ideſt intentio peruerſa: ⁊ totum corpus tuū tenebroſum erit. i. tota congeries operationū erit mala ex intētione peruerſa. Nā topica regula eſt. Cuius finis: ſcilȝ intentus bonus ipm quoqȝ bonū: ⁊ cuius finis malus ipm quoqȝ malū. Exemplū. ſi qs daret elemoſynam mulieri intentione pertrahendi eā ad luxuriam. Uel ſi qs vadit ad miſſam intentiōe aſpiciēdi in eccleſia mulieres pulchras ⁊c. Itē ieiunat vł orat aut cōfitetur pricipalit intentione apparētie: vt ſanct⁹ videat: ſicut phariſei faciebant. ¶ Tertia regula charitatꝭ gratuite: hoc eſt vt bona opa fiant in charitate ⁊ gratia: qr opa facta in peccato mortali non ſunt meritoria vite eterne: vt late oſtenſum eſt in precedenti ſermone. Unde apoſtol⁹. j. Cor. xiij. dicit. Si linguis hoīm loquar ⁊ angelorū charitatē autē nō habeaȝ factus ſum velut es ſonās aut cymbalū tinniens. Et ſi habuero pphetiā ⁊ nouerī myſteria omnia ⁊ oēm ſcientiaȝ. Et ſi habuero oēȝ fidē: ita vt mōtes transferam: charitatē autē non habuero nichil ſum. Et ſi diſtribuero in cibos pauperū oēs facultates meas. Et ſi tradidero corpus meū ita vt ardeā: charitatem autē non habuero nichil michi prodeſt. Hec oīa ibidem. ¶ Quarta regula dr humilitatis veridice. Hanc docet xps dñs Luce. xvij. di. Cum feceritis oīa q̄ pcepta ſunt vobis: dicite ſerui inutiles ſumus: qr qđ debuimus. i. tenebamur facere hoc fecim⁹ ⁊c. Uñ ex bonis opibus nō debet hō eleuari vel vane gloriari. Tum qr id qđ fecit debuit in ſuitute dei facere: cui ſemꝑ oīs creatura tenetur deſeruire. Tum quia nō ex ſeipſo fecit ſed ex deo a quo eſt oē bonuȝ ſine quo nec cogitare bonū potuit: vt dicit apłs. Nō ſum⁹ ſufficientes cogitare ⁊c. Tum denicȝ hō ex ſe nil pōt vere ſibiipſi attribuere niſi mala ⁊ pctā: bona aūt que facit nō ſua ſunt pncipaliter: qa nō fecit ex ſe: ſȝ dei ſunt ⁊ deus fecit: ergo deo ſunt attribuēda. L ¶ Unde exēplū narratur in ſpecu. exēplorꝝ. diſtin. ix. qđ refert Jacob⁹ chartuſi. ſcȝ ꝙ quedā ꝟgo deuota fuit: et ieiunando: orando: ⁊ ſe caſtigādo multa fecit: adeo ꝙ ſancta reputabatur: et poſt mortē apparuit ſuo cōfeſſori in ſpecie horribili dicēs ſe eſſe dānatā ꝓpter ſuam ſpiritualeȝ ſupbiam quā habuit: credēs ſe oīb⁹ maiorem in meritis ⁊ alios omnes ſpernēs. ¶ Sed diceres. Quid ergo faciat homo cū ex ſuis bonis operibus exurgit in corde aliqua gloria vana? Reſpondet ſm doctores ꝙ dūmodo hō bona opera non ꝓpter hoc principaliter faciat: ⁊ dū accidit vana gloria non conſentiat deliberate nec plene placeat per cōſēſum: tunc non perdit fructū boni operꝭ: nec propter huiuſmodi tentationem debet dimittere opus illđ bonū. Unde in Uitaſpatrum legitur ꝙ Paſtor abbas dum quidam frater ſibi cōquereretur de hoc dixit eidē parabolam talem. Duo homines erant agricole: vnus ſeminauit

⁊ collegit pauca munda ſ3 plu-
ra ſordida. Alius nihil ſemina-
uit. ſ. ꝓpter negligentiā ⁊ aeris
tēpeſtates. Si ḡ fames oriatur
q̄s illorum poterit euadere? Re
ſpondit ille ꝙ is q̄ collegit: licet
immundū. Et ſenex dixit. Ita ⁊
nos ſeminem⁹: ſ3 colligam⁹ non
plene munda: nec curemus tem
peſtates tentationum ne moria
mur omnino. W ¶ Ad idem
ponamus caſum ꝙ ſunt duo ho
mines vnus malefactor ⁊ vitio
ſus alius ſit i multis bonis opi
bus ſe occupans: ſ3 ſuperbus ille
malefactor ſe fatet̄ eſſe pctōrē
Iſte gloriat̄ de bonis factis: q̄s
horum eſt melior coram deo?
Ad hoc expreſſe rn̄det papa Ca
lixtus. xj. q. iij. iniuſtum di. Me
lior ē i malis factis humilis cō-
feſſio q̄3 in bonis ſuperba glori
atio. Et pȝ ex verbis chriſti Lu.
xviij. de phariſeo ſuperbo oran
te in templo: ⁊ de publicano hu
militer dicente. Deus ꝓpitius
eſto mihi pctōri: ⁊ is iuſtificat⁹
eſt. ¶ Quinta regula dr̄ vitalis
mundicie: hoc eſt vt opera bona
facta i ſtatu grē ſint viua ⁊ mū-
da: nec poſtea per ſubſequens
pctm̄ mortificata ⁊ colq̄nata:
q2 talia ſic ꝑmanentia non ſunt
meritoria vite niſi iterum reui-
uificentur per penitentiā ſubſe-
quentē Ideo. j. Cor. xv. Euigi
late iuſti ⁊ nolite peccare: noli-
te ſeduci. Corrumpunt enim bo
nos mores: colloquia praua.
¶ Sexta dicit̄ ſtat⁹ finalis gra-
tie: hoc ē vt i fine vel hora mor-
tis homo inueniat̄ in ſtatu grē:
alioquin eius opera erunt mor-
tificata: nec vite eterne remune
ratione digna: ſi ſc3 homo fina-
liter nō decedit in gratia. Nam
Mat. xxiiij. Qui perſeuerauerit
vſq3 in finē: hic ſaluus erit. Vñ
Greg. in moral. dicit. Incaſſum
bonū opus agit ſi añ finem vite
deſeratur. ſ. a gratia excidendo
per finalē impenitētiā. O ergo
homo obſerua predictas regu-
las vt opera tua ſint fructuoſa
⁊ ſalueris. N
¶ Circa ſecundum de reuiuifi-
catione bonorum operū per pec
catum ſubſequens mortificato
rum. Ex quo pro regula genera
li tenetur apud oēs doc. ꝙ ope-
ra facta in principio viua: hoc ē
in grā: ⁊ poſtea per peccatū ſub
ſequens mortificata: iterum re
uiuiſcunt per ſubſequentem pe
nitentiā: ac quotieſcūq3 fuerint
iterū per pctā denuo mortifica-
ta: totiens iterū atq3 iterū reui-
uiſcūt q̄tiens vera ſubſequitur
de peccatis penitētia: ⁊ ſic erūt
meritoria vite eterne. Et patet
ex ſcriptura Ezech. xviij. vt pa-
tuit precedenti ſermone. A. De
hoc ergo nulla eſt ambiguitas
nec queſtio. ¶ S3 circa hoc que
ſtio occurrit talis: vtrum homo
per talia opa ſc3 facta a princi-
pio i gratia: ſed poſtea mortifi-
cata poſſit promereri ſibiipſi re
parationē poſt lapſum futurū:
hoc eſt vt ꝓpter talia opa detur
ſibi a deo prima gratia reſurgē-
di ab hmōi lapſu peccati futuro
ne ſc3 pereat in peccato Ad hāc
q̄ſtionē rn̄det̄ ſm Bonauē. ſup
iij. diſtin. v. et concor. Aureo. ac
etiā ſm ſanctū Tho. ſ. ij. q. vlti.
ꝙ meritū operis triplex diſtin-
guitur. ¶ Primo: quoddam eſt
meritū: congrui quo homo pec-
cator dicitur ſibi gratiam mere

ri cum ad gratiam ſe diſponit: ⁊ facit quod in ſe eſt ſ.affectum a peccato auertẽdo ⁊ ad deum cõuertendo ac depcando vt de⁹ det gratiam. Nam congruit illi grãm a deo dari: q2 ex bonitate ſua promiſit liberaliter omni petenti dare facienti qđ in ſe eſt ¶ Scđo quoddam eſt meritum digni quo vir iuſtus orãs ꝓ aliquo indigno peccatore meretur exaudiri: ꝓpterea: q2 dignu3 eſt diuine pietati exaudire iuſtos orantes ꝓ alijs: non q̃a illi merent̃ gratiã: ſed q2 iuſtus meret̃ exaudiri ex dei dignatiõe ⁊ miſericordia. ¶ Tertio quoddam eſt meritum condigni quo quis ex tanta charitate meretur tantam gloriam quãtã iuſtũ eſt ſibi dari a deo. Exempla potes hic applicare de rege q̃ facit clemẽti pietate gratiã ſcelerato veniẽti ad ſeruiendu3 regi fideliter ſe abſtinendo decetero a malis: ⁊ petenti gratiam a rege. Talis ĩfidelis q̃ ad ſeruitutem regis ſe aſtringit de cõgruo meretur ex clementia regis grãm ⁊ non ex ſe cu3 fuerit regis inimicus. Si autem pro aliquo tali intercederet palatin⁹ vel ali⁹ regis amicus vt faceret cũ illo rex grãm: hoc eſſet ex digno facere: propt̃ illius amici regis dignitatẽ. S3 ex cõdigno hoc eſſet qñ q̃s fidelis regi ipſi a tot annis ⁊ in tot ſeruitijs fideliter ſeruiuit: et ſic ꝙ iuſte meret̃ vnũ caſtrum: vel hmõi ꝓ cõ digno ſeruitio ⁊c. O ¶ Ad ꝓpoſitũ ergo rñdet̃ ſm ꝓmiſſos doctores ꝙ opera facta in charitate: ſ3 poſtea mortificata: q̃diu manẽt mortua nõ merentur gratiam in preſenti: nec vitam eternam in futuro ⁊ niſi poſtea dum fuerint reuiuificata ꝑ penitentiam. Unde talibus opib⁹ nõ meret̃ hõ ꝓmã grã3.ſ. reſurgẽdi a peccato: nec merito congrui: nec digni: nec cõdignis loquẽdo ſm ipſam iuſticiã meritoꝝ. Non em̃ meret̃ homo talis merito cõgrui: eo ꝙ tunc reſiſtit gratie dei peccatũ inexiſtẽs ſc3 in ipſo hoie. Sed ſi vult vt mereatur merito cõgrui: debet ſe diſponere ad gratiã ⁊ facere qđ in ſe eſt: vt dictũ eſt. Nõ meretur etia3 merito digni ꝑ talia opa: cum illa ia3 ſint mortificata: et ſic manet mortua. Et hõ iꝑe eſt tãdiu dei inimicus nolẽs dei amicitiã. vnde nõ eſt dignũ ꝑſtare grãm nolenti dei amicitiam: etiã ſi aliq̃ orẽt pro eo vt ſic manenti in ira dei. Nec etiã opa hois talis priſtina hoc mereri poſſunt: niſi talis vellet amicitiam dei cõuertẽdo ad penitẽtiam. Deniq3 non meret̃ etiam merito cõdigni: q2 l3 antea fecerit multa bona q̃ tũc in grã fuerit ⁊ cõdigna vito eterne ex dei grã: tñ poſtea oia illa ꝓcedẽtia merita ꝑdidit ꝑ peccatũ factus inimicus dei. Sequit̃ ḡ ꝙ nullo modo põt quis ſibi mereri reparationem poſt lapſum. Uerũtamen ſm eunde3 Tho. ibidẽ: hõ põt hoc impetrare per orationẽ nõ tñ ita ꝙ oratio iuſticie innitatur per modũ meriti: ſed ſolum ꝑ modum miſericordie dei: ſm illud Pſ. Du3 defecerit virtus mea ne derelinquas me. Et ſic intelligendum eſt illud dictum Augu. Juſticia a deo petit ꝙ reparetur poſt lapſum. hec ille. Et ſic p3 reſponſio. O ergo hõ

feſtina redire ad pnīam: nec perdas omnia tua merita: ꝛ inſuꝑ teipſum. Sed qd tunc valeant talia opera ſequitur nunc. ¶ Circa tertium de ſalubꝛitate operum bonoꝛum pꝛius viuoꝛū ſed poſtea per peccatum moꝛtificatoꝛum queritur quantum valent ad ſalutem pꝛeceteris: ſcilicet operibus que ſunt facta in pctis moꝛtalibus: Ad hoc reſpondetur ſcḋm theologos pꝛecipue doctoꝛē ſubtilē Sco. alioſqꝫ recolligendo: ꝙ valēt ad pluria: etiā ſuꝑ illa ad q̄ valēt opera moꝛtua facta: vt patuit. ſ. ſer. pꝛecedenti: ad q̄ plu valēt. iſta opa. Pꝛimo: qꝛ facta ſunt iſta in gr̄a: lꝫ ſint poſtea moꝛtificata ideo valēt ad oīa: illa tēpoꝛalia ad que valent opa moꝛtua: ſcilꝫ ad delectandū: ſatiſfaciendū: diminuēdū: augmentandū: liberādū: illuſtrandū: cōtinuādū: alleuiandum: et hmōi. Et inſuper valent ad reuiuificandū per penitentiā. Ad hoc autē nō valēt opera facta moꝛtua: vt patuit ibidē. ¶ Scḋo: qꝛ valent ad accumulanda merita plurima: vt ptꝫ per Sco. ſuꝑ. iiij. diſt. xxij. q. vnica. arti. ij. q̄ſtionis: qꝛ opera talia moꝛtificata ꝑ pctm̄ poſtea ī reſurgēte a pctō oīa reuiuiſcūt vt dicit Aug. ꝛ Hiero. quos allegat. Magr̄ in. iiij. diſtin. xv. c. v. Sic ḡ hō reſurgēs a pctō plura merita habet ī acceptatiōe diuina ꝙ̄ habuit qn̄ cecidit: ꝛ etiam ꝑ cōſequēs ad maioꝛē gloꝛiam ex ea parte oꝛdinatur: ſed non opoꝛtet eum in maioꝛi gratia reſurgere: quia ſecundūꝫ eius diſpoſitionem in deteſtando peccatum cōmiſſum intenſe vel remiſſe datur ſibi tunc maioꝛ vel minoꝛ gratia. Hec oīa Sco. Et ſic patet. ¶ Tertio: qꝛ valent ad citius reſurgendum ex culpa: qꝛ talibꝰ citius infundit reſurgēdi gr̄am dei clementia. Hoc etiā ptꝫ ꝑ eūdem Sco. vbi ſ. dicentē: ꝙ illa opera moꝛtificata q̄uis nō poſſint mereri minimā gr̄ā nec etiā vt reſurgeret a lapſu ꝑ ꝑmā gr̄am ſibi pꝛopter iſta merita cōferendaꝫ: nec tn̄ credo (inq̄t) ꝙ merita moꝛtificata oīno nihil faciāt in acceptatione diuina ad ꝑmā gr̄am dandaꝫ hinc lapſo: qꝛ ꝛ ſi ſcḋm ſtrictam iuſticiam iſte inimicus dei nō ſit dignus de pꝛopinquo ad aliquā gr̄am vel gloꝛiam: tn̄ excellens miſericoꝛdia dei pꝛoter ꝑcedentia merita lꝫ moꝛtificata citius dat gr̄am ad reſurgendum. Unde ſicut credo (inquit) ꝙ perfectioꝛ homo grauiꝰ cadit pꝛopter maioꝛem ingratitudinem: ita credo ꝙ ceteris paribus citius reſurgit ꝓpter dei benignitatem merita pꝛedicta ad hoc aliqualiter acceptanteꝫ Subdit. vnde aliquando audiui de viro pꝛius valde perfecto ꝛ poſtea pꝛofundiſſime lapſo: cum pꝛopter facinoꝛa ſua eſſet moꝛti adiudicatꝰ: miſericoꝛdiſſime viſitatoꝛ perfectiſſima penitentia ſibi ſubito inſpirata eſt Addit. Iſtud bn̄ dꝫ allicere quēlibet ad ſemꝑ meritoꝛie agēduꝫ ꝓ viribus: quia ſiue manſurus ſiue lapſurus ſit: non erūt iſta ī obliuione totaliter coꝛam deo. Hec omnia Scotus. ¶ Ex his ſequitur quarto: quia valent ad tranſitum ſalubꝛem in moꝛtis hoꝛa: quia vt veriſimiliter

accipiũt plures magiſtri ex pre dictis doctorum dictis. Ex dei pietate valẽt talia opa ad hoc ꝙ in hora mortis inſpiret grã p quã hõ ſalubriter traſeat i morte ad vitã futurã. Qd quidẽ ⁊ ſi nõ mereat hõ talis p preceden tia merita: qꝛ illa ſunt mortificata ⁊ deperdita: tñ vtiqꝫ põt hoc impetrare per orõnẽ p modum miſericordie: vt. S. tactũ ẽ ar. ij. R ¶ Exẽplum de rege Saule de quo dicit Lyra ſuper. j. Reg. vlti. ꝙ ex quo prius fuit bonus ⁊ electus a deo: ita ꝙ non fuerit melior eo vir tũc i filijs iſrael: vt dr. j. Reg. ix. Quis poſtea multi pliciter et grauiter peccauerit tñ (inqt Lyra) videt diuine pietati cõgruũ vt ꝓpter pcedẽtem bonitatẽ de⁹ dederit ei i fine locũ penitẽtie ad euadendũ penã eternã. Nã hebrei tenent ipſuꝫ eſſe ſaluatũ: qꝛ audita dñi ſentẽ tia p ꝓphetã Samuelẽ ſibi an nũciata: de oib⁹ pctis penituit lꝫ regiam dignitatẽ recuperare non meruit. Hec Lyra. ¶ Aliud exemplũ habem⁹ de Sãſone: q̃ ex vtero p angeluꝫ annũciatus erat a pncipio bon⁹: qui poſtea multipliciter peccauit et in manus philiſteorum fuit traditus: exoculatuſqꝫ: ſed ꝓpter pceden tẽ bonitatẽ deus ſibi inſpirauit ſalubrẽ mortẽ: vt ptꝫ Judic. xvj. vbi Ly. diffuſe de hoc agit: ſꝫ ob breuitatẽ hic ptrãſeo. ¶ Quinto: qꝛ valẽt ad obtinẽdũ ſctõꝛuꝫ patrocinia. Nã dũ hõ in feſtis ſctõꝝ formata vera contritione vel etiã cõfeſſiõe facta i pcipuis feſtis ſanctoꝝ puta btẽ Marie ꝟginis ⁊ alioruꝫ pũilegiatoꝝ. ſ. Michaelis vel Frãciſci: Katherine. Barbare ⁊ hmõi: facit illis ſpecialia obſeqa exorãdo: vt dignentur ſubuenire in extremis ⁊c. tũc lꝫ nõ neceſſario det nec etiam certitudinaliter: tamen pia ſpes datur de patrocinio niſi peccata obſtiterit: prout hiſtorijs pluribus ptꝫ et miraculis: pſertiꝫ de beata ꝟgine Maria. Vñ Job. v. Ad aliquẽ ſctõꝝ cõuertere. ¶ Ultimo qꝛ valent ad ſuperna cõſequẽda premia. ſ. ſi fuerunt reuiuificata: vt patuit iã ſufficiẽter. Rogem⁹ ergo dñꝫ Jeſum vt det nobis ⁊c.

¶ De eadẽ dñica. Ser. liij. ſcilꝫ de aĩe humane mira dignitate nobilitate ⁊ dei formitate.

Noli timere ex hoc iã erꝭ hoĩes capiẽs Luc. v. et in euãgelio hodierno. Chriſti Jeſu ſunt ꝟba q̃ ex nimia charitate quã habuit ad aĩas hũanas voluit de celis i mũdũ venire: carnẽqꝫ ſuſcipere ex ꝟgĩe: vt poſſet lucrari aĩas ad eternã ſalutẽ capiẽdo ⁊ eripiẽdo de faucib⁹ diaboli: ⁊ de hoc mũdo tãq̃ de mari piculoſo ⁊ de profundis vitiorũ: a mariſqꝫ ꝓcellis hui⁹ vite. Ut aũt hoc oſtẽderet ꝙ ꝓpter aĩas hũanas acqrẽdas venerit ſtatim dũ cepit ſe mũdo manifeſtare publice pdicando: ⁊ mirabilia faciẽdo: voluit ire ad mare et de nauicula docere turbas in terra ſtantes: ad ſignificandum vt Chryſ. ait. ꝙ ipſe chriſt⁹ deꝰ incarnatus exiſtens i mari huius mundi tempeſtuoſi piſcaretur animas exiſtentes in terra: hoc eſt terrena ſectantes. Propterea etiam fecit grande mira

culum in captura piſcium multorum: ad quod ſtupefactis diſcipulis: ait Petro. Noli timere ex hoc iã eris hoīes. i. aīas humanas p rete verbi dei capiēs. Proinde Sap. xi. ſcribitur ſic di. Parcis omnibus: quoniam tua ſunt dñe q̄ amas aīas. Quod pōt poni p alio themate huius ſermonis quibus. ſ. verbis tria inſinuant. Primum ꝙ deus miſericors parcit aīab⁹ ne pereant: ſed ſaluent per xp̄m. Secundū ꝙ oēs aīe ſunt ipſius dei creature. ¶ Tertio ꝙ amat ſpecialius aīas de⁹. Que oīa xp̄us oſtēdit multiplr: volēs capere animas ad ſalutem per ſe: ⁊ per diſcipulos: ſicut etiã claret i themate ⁊ euangelio. ¶ Itaq̧ ex q̄ in dñice p̄cedentis ſermonibus agere cepim⁹ de aīa rōnali. Cōſequenter vt plura myſteria de ip̄a anima proſequamur: declararemus in hoc ſermōe tria vtilia myſteria.

¶ Primum dicitur mirabilis dignitatis.

¶ Scdm dr̄ p̄nobilis entitatis.

¶ Tertium: dicitur deiformis claritatis. S

¶ Circa primum de mirabili dignitate aīe humane. Aduertendum eſt ꝙ valde vtile eſt aīe dignitatē agnoſcere hmōi ⁊ ꝯſiderare: qꝛ multum valet ad vitandum: qm̄ vt Bern. ſup Cañ. ſer. lxxxij. dicit. Quo anima melius cognoſcit ſuã originē, eo' magis erubeſcit vitã habere degenerē hec ille. Sicut exemplum habemus ꝙ homo quanto magis recognoſcit ꝙ ſit de nobili genere vel ſe forſitan eē magnum regem: tanto magis indignatur ſi vilipendatur ⁊ erubeſcit confuſionem vel iniuriã: minimã: puta ſiqͣs eū blaſphemet ⁊ maledicat ad oculū: q̄ alia perſona vilis etiã multo maiorem minus penſaret. Item Lyra ſuper Prouerbio. xx. dicit: ꝙ apud romanos miles quantūcunq̧ fortis carens tamē ſapientia dicebat miles ſine oculis: ſic homo quiſq̧ potens carens anime cognitione ſine oculis eſt: ⁊ ſic eſt faciliter ab hoſte diabolo vincendus ⁊ confuſibilis. Unde Aug. hortat di. Attendat humana anima quantum valeat: quantum deo debeat: ⁊ quantum ſuū precium exiſtat: dum hec recogitat vilis eſſe deſinat: non enī eſt parui precij: ſed reus eſt ſanguinis xp̄i q̄ maculat aīam xp̄i ſanguine redēptam. ¶ Proinde queſtio eſt vtrum poſſit p̄bari: ſcꝫ ꝙ rōnalis aīa ſit magna dignitate p̄fulgida. Ad quod reſpondet ſm Ludolphū. lib. de meditatiōe vite xp̄i. parte. ſ. c. xij. alioſq̧ doctores recolligendo ꝙ anima humana probat eē mirabilis dignitatis: ⁊ oſtenditur ex conſiderationibus precipue ſex.

¶ Primo ex cōſideratione cauſe efficientie.

¶ Secundo ex conſideratione cauſe materialis.

¶ Tertio ex conſideratiōe cauſe formalis.

¶ Quarto ex ꝯſideratione cauſe finalis.

¶ Quinto ex ꝯſideratione conditionis immortalis.

¶ Sexto ex cōſideratione redēptionis diuinalis.

Primo ex conſideratione cauſe

efficientis:q: ſolus deus ipſe et ſancta trinitas diuina creauit aīas hūanas ⁊ creat quotidie: vt patet per Magiſtrū in.ij.di. xvij.et cōiter doctores. Quapropter hoc ꝓ regula tenet: ꝙ nulla creatura operat in creatiōe ale:ſed a ſolo deo creatur. Unde Gen.j.dixit de⁹. Faciamus hominē ad imaginē ⁊ ſimilitudinē noſtram:vnde oēs angeli ſimul non poſſent facere vnicam alaꝫ rōnalē. T ¶Sed quare deus vult p ſeipm creare alam humanā ⁊ nō pmittit i ale creatione aliquā creaturā opari: cū tn̄ in formatiōe corporis humani vult ⁊ pmittit creaturas opari. Juxta eiꝰ dictū Philoſophi.ij.phyſicoꝝ. hō hoiem generat ⁊ ſol. Cōmētator: hoc eſt ad generationem hois: ſcꝫ ſm corp⁹ cōcurrit ꝟtus hois ⁊ ꝟt⁹ ſolis Rndet ad q̄ſitū: ꝙ hō ſm corp⁹ ſubeſt in fluxtijs celeſtibus: q̄a corpus mortale cōmune hꝫ eſſe cū brutis:ideo creature circa illud cooperant. ¶Sed iuxta qđ Ludol.vbi.ſ.dicit. Jn creatiōe ale nullā creaturā de⁹ pmittit opari. vt ala nulli creature:niſi ſoli deo deſeruiat: ⁊ ipm ſolum ſup oia amet a quo creata eſt: ⁊ ei obediat ſup oia pcepta eius implendo:ac offenſam eius per pctm̄ cauere ſtudeat:alioqn digna eſt morte. Ezechiel. xviij. Anima q̄ peccauerit ipa morietur. Ecce ergo dignitas ale ꝙ nulli creature:ſꝫ ſoli deo ſubeſt: ſicut ⁊ angeli ſoli deo ſubſunt. ¶Scđo oſtendit ex ꝯſideratione cauſe materialis. Nam de⁹ ex quo facit alam hūanā: vtiqꝫ dicendū ꝙ ex nulla creatura:ſꝫ ex nichilo creat eā:ſicut ⁊ angelos creauit ex nichilo. Un̄ Magiſter in.ij.di.xvij.dicit. Subſtātiam ale in qua viueret creauit deus:nō de materia aliqua corporali vel ſpūali: ſed de nihilo. hec ille. ¶Sed quare hoc? Ludolphus vbi.ſ. dicit ꝙ ideo:q̄a in oibus reb⁹ creatis non inuenitur aliqđ tā nobile materiale vt ex eo poſſet fieri ala rōnalis. Nā ſi faceret deus alam de terra:ſiue de aq̄: ſiue de aere vl̄ de igne:aut etiā de celo:ſole vl̄ luna:aut ſtellis: ⁊ quibuſcunqꝫ alijs corporalib⁹: hoc non eſſet congruū. Quia cū ala ſit ſpūs i diuiſibilis ⁊ ſimplex qui precellit oia corporalia. ⁊ vt Aug. dicit. Spūalia corporalibus cōparari non poſſunt. Sicut nec lux tenebris vel luto. Jdeoqꝫ vt idē Aug. de ciuitate dei.lib.viij. dicit. Omni corpori pfert oīs ale natura. Proinde non congruit predicta vel quecūqꝫ corporalia intrare cōpoſitionem anime rationalis: vt eſſent principiū materiale ei⁹: eo ꝙ oia hec precellit ala. Unde de nichilo creauit eam deus. Jtē nō congruit eam fieri de aliquo ſpūali vel corporali ne alicui creature adhereret p amorē: nā ſi eſſet de terra pro nichilo duceret ſe totaliter terrenā facere amando: ſi autē de carne carnalem ſi de mundo mūdialē: ſi de celeſti corpore vel ex angelo:vel ex ala alia fieret: talia ſola amādo deū non curaret:ergo debuit fieri ex nichilo: vt nichil amet:niſi factorē ſuuꝫ deū: aut ſiqđ hmōi amat aliud a deo non niſi ꝓpt deū amet:vt docet Augu. U. ¶Tertio ex

conſideratione cauſe formalis:
q2 ala facta eſt ad imaginē ⁊ ſi-
militudinē dei ⁊ hoc eſt ſumme
dignitatis. Sicut eſſe te ꝯſtitu-
tū in hoc regno vt ꝑſideas olb⁹
in pſona regis eſſet maxime di-
gnitat̄: ſic eſt de hoīe q̄ ſm ani
mā eſt: ſcʒ ad imaginē dei ⁊ ſili-
tudinē: vt de hoc patuit ſermo-
ne.iiij.dñice ꝓcedētis. Preterea
vt Augu. ⁊ etiā Rabanus li.ix.
ſup Geñ.dicūt. Homo etiam in
ipſo corpe mortali habet imagi
nē quandā ⁊ ſilitudinē ꝓprieta
tis dei in quātū ꝑſidet beſtijs ⁊
huic mūdo rōnali honore propt̄
quod ⁊ erecta ſtatuta corporis
eſt factus cui deus ola ſubiecit
Geñ.j. ¶ Quarto ex ꝯſideratio
ne cauſe finalis; Nam ad quē fi
nē deus curauit alām ⁊ totum
holem: niſi ad beatitudinē eter
nā: vt ptʒ per Aug. ⁊ magiſtrū j
ij.diſt.j. vnde ſic eā fecit vt i ea
habitaret in pſenti ſolus deus
per gratiam ⁊ in futuro eterna-
liter maneret p gloriā Magna
ergo eſt dignitas ale eſſe habi-
taculū ſummi dei ⁊ tēplū ⁊ hoc
ptʒ plurib⁹ ſignis. ¶ Et quidē.
Primū ſignū ꝙ ala nūq̄ pōt q̄e
ſcere: etiā ſi hēret totū mundū
donec habeat deū: ⁊ in ipſo ol-
no q̄etatur. vnde Aug. lib. cōfeſ
ſionū dicit. Feciſti dñe cor meū
ad te: ſcʒ poſſidēdū in ſe: ⁊ ideo
inq̄etuʒ eſt donec perueniat ad
te. ¶ Scdm ſignū ꝙ animā de⁹
ſic fecit vt nulla creatura poſſit
eidem illabi. Sed vt Augu. ait.
Solus deus illabitur menti hu
mane. vnde nec angel⁹ nec dia
bolus poteſt illabi aie: ⁊ eius i-
ternas cogitationes: niſi ſolus
de⁹ videre: ⁊ q̄uis diabol⁹ poſ-
ſit corpus itrare: vt patet in ob
ſeſſis non tn̄ alam vt patet per
Tho. in quodlibet̄ ſuis. ¶ Ter
tium ſignū ꝙ q̄cunq3 bona mū-
di offerat hō deo nō placēt: niſi
offerat alam ꝓ dei habitaculo
per grām. Et q̄ eā pctō pollue-
rit puniet deus tanq̄ violatorē
ſacri tēpli. j.Cor.iij. Tēplū dei
ſanctū eſt qd̄ eſtis vos: ſiq̄s aūt
templū dei violauerit: diſpdet
illum deus. Hec ibi. X ¶ Quin-
to oſtendit ex cōſideratione cō
ditionis īmortalis: q2 ſic de⁹ cō
didit alam humanā vt olno im
mortalis ſit deo conſeruante in
perpetuum: ſicut ſaluetur: ſiue
dānet̄: teſte xp̄o ⁊ ol ſcriptura
etiā phica. Nā.iij.de ala. Ariſ.
dicit. Separat̄ hoc ab hoc tāq̄
corruptibile ab incorruptibili:
hoc eſt ala ſenſitiua corruptibi
lis eſt: ſed ala intellectiua eſt i-
corruptibilis. Ve ergo ⁊ ve ala
bus malis q̄ nunq̄ mori poterit
ſed in perpetuū cruciabunt̄ in i
ferno: ſed gaudium bonis in ce
lo: eterna immortalitate gaudē
tibus qd̄ eſt maxime dignitat̄.
¶ Sexto ex cōſideratione redē
ptionis diuinalis: quia ad redi
mendum alam humanaʒ opor-
tuit dei filium incarnari ⁊ mor-
tem pati: nec aliq̄ creatura pu-
ra niſi deo eſſet vnita potuit eā
redimere vt probat Anſ. libro.
Cur deus ho. Ex quo patʒ ꝙ di
gnitas ale eſt maxima q̄ tanto
precio potuit redimi. O ergo q̄ꝫ
miſerrim⁹ ⁊ ſtultus eſt homo q̄
eā vili ꝓcio exponit venalē dia-
bolo: hoc eſt pro pctō. Ad hoc.
¶ Exēplū capiamus qd̄ narrat̄
in geſtis Rom̄.c.clxx. ꝙ quidaʒ
luſor in alea cū pdidiſſet omnia

occurrit ſancto Bernardo equitanti ⁊ putãs ꝙ lucrareť equũ illi⁹: tenuit frenũ di. Pater volo tecũ ludere ꝓ equo iſto pro q̃ aiam meam pono ad ludũ. Cũq̈ vir ſctũs diceret nõ licere ſibi ludere nec ſcire: ⁊ ille eum cogeret: ſimulq̈ ſciẽs ꝙ aĩa illius preualeret oẽs equos mũdi: deſcendit de quo ⁊ conuenerũt in eo ꝙ ſi luſor ꝓficeret plura puncta equus fieret ſibi: ſi aũt ſanctus Bernar. ꝓficeret plura pũcta aĩa luſoris fieret ſctõ Berñ. obligata. Tũc luſor de caletha tres excipiens taxillos proiecit octo puncta ⁊ gauiſus eſt: ſanctus Bernar. in deo confidens proiecit decẽocto puncta et ſic luſor coact⁹ eſt ſe dari ſub obedientia ſancti Berñ. q̃ eũ duxit ad clauſtrũ ⁊ religioſuȝ fecit: ac decetero ſancte vixit ⁊ bene finiuit: ſicq̈ aĩam illius ꝓcioſam ſanctus Berñ. a diabolo liberauit. Sed heu q̃multi ꝓ nullo ꝓcio reputãtes aĩam plus curãt de equo vľ aſina q̃ de aĩa vt dicit Berñ. Cadit inq̈t aſina ⁊ eſt q̃ ſublenet: perit aĩa ⁊ non eſt q̃ requirat. Aliqui etiam pro nunmiſmate perdunt proprias animas: ſed ve erit illis.

¶ Circa ſecundum de nobilitate aĩe rõnalis. Notandũ ꝙ multipliciter deus benedictus nobilitauit ſubſtãtiã aĩe humane. Ut aũt ſciamus quid ſit aĩa in re vel ſua eſſentia ⁊ q̃nobile ens ſit: poſſum⁹ ꝑpẽdere ex ei⁹ diffinitione ꝓcipua quam ponit Aug. li. de cognitione vere vite nõ lõge a ꝓncipio: vbi diffiniẽs aĩam di. Aĩa eſt ſubſtãtia icorporea: corporis ſui vita: inuiſibilis: ſenſibilis: mutabilis: illocabilis: paſſibilis: nec quantitatis meñſure: nec q̃litatis forme ſuſceptibilis: memorabilis: rationalis: ĩtellectualis: ⁊ immortalis. In qua diffinitiõe multiplex nobilitas tangitur. ¶ Primo: q: dicitur eſt ſubſtãtia icorporea quia ſpũs vt angel⁹ ⁊ de⁹. ¶ Scdo: q: dr̃ corporis ſui vita: q̇ꝛ ꝓſentia ſua viuificat corpus ¶ Tertio: q: dr̃ iuiſibilis: vt ptꝫ. Nã nec ĩ mortis hora põt aĩa egrediens videri. ¶ Quarto: q: dr̃ ſenſibiľ q̇ꝛ videt oculis: audit aurib⁹: ⁊ ſic de aliis: vt declarať eodẽ libro p Aug. ¶ Quinto: q: dr̃ mutabilis: q̇ꝛ habet liberũ arbitrium eligẽdi: ſiue bonũ ſiue malũ ⁊ ſic mutať meliorando vel peiorando. ¶ Sexto: q: dr̃ illocabilis: q: locũ nõ occupat: cũ ſit incorporeus ſpũs in ſe. Unñ ibideȝ Aug. Nec putãdũ eſt (inq̈t) ꝙ queẽadmodũ alimẽtũ ventrẽ vel flatus vtrem: ſic aĩa corpus impleat: ſed vt calor illocaliter ineſt igni: ita aĩa totũ corp⁹ poſſidet illocaliter: ignis q̇dẽ eſt viſibilis: ſed calor inuiſibilis ⁊ q̇dã modo ignẽ viuificãs Ita aĩa inuiſibilis: ſed ſenſibilis: ſenſibile corpus quadã vi occulta ſenſificat. Hec ille. ¶ Septimo: q̇a dr̃ paſſibilis: eo ꝙ merore interdũ vľ gaudio efficiť. ¶ Octauo: q: dr̃ quãtitatis menſure nõ ſuſceptibilis: q̇ꝛ nec altitudine aut lõgitudine vel aliqua dimẽſiõe metiť: nec in maiori corpore maior: aut in minori minor reperiť ſicut res viſa vt mons equalis eſt in paruo oculo Petri ſicut ĩ magno oculo Jacobi. Unde ⁊ verum eſt qḋ vulgares cõiter di-

cunt.ſ.ꝙ mille ale poſſunt ſtare vel capi ſup apicē vni⁹ acus: qꝛ cū nō ſint dimēſionate aie: ſed i corporee: ergo locū nō occupāt: ſed ſicut pñt mille aie vl' plures ſicut cogitare de apice vni⁹ ac⁹ vel de pūcto: ita ſimul pñt eſſe in eodē apice vel puncto quēad modū etiā nulle cōcluſionū ſciē tie ſimul pñt eſſe in vnica aia: vel prout mille ſtelle ſimul viſe ſunt ſimul in vno oculo ꝛc.

¶ Nono: qꝛ dr̄ qualitat⁹ forme nō ſuſceptibilis: qꝛ nullius colo ris aut corporis formam habet alioquin eēt viſibil'. ¶ Decimo: qꝛ dr̄ memorabilis: rōnalis: itel ligibilis ꝛ ſic potētūs varūs eſt decorata ꝛ nobilita. Uñ per me moriam recolit preterita p rōnē diſcernit bona ꝛ mala: ꝛ p itel lectū itelligit futura cōſequētia Uñ Deut. xxxij. Utinā ſaperēt ꝛ intelligerēt ac nouiſſima ꝑui derēt. ¶ Nota aūt ſm Au reolū in ꝯpēdio ſuo li.ij. Auicen na naturaliū.vj. alios quoqꝫ ꝙ ſuas vires ꝛ potentias interio res aia humana habet nobiliſſi me in cerebro diſpoſitas. ſic ꝙ primo i anteriori parte cerebri: hoc eſt in fronte: (ꝑut etiā Au guſti. ſup Gen. lib. vij. dicit) col locat⁹ eſt ſenſus cōis q̄ habꝫ iu dicare differētiā īter ſenſibilia ſenſuū: vbi ꝯcurrūt ꝛ a quo de riuant' nerui ſenſitiui oīm quin qꝫ ſenſuū tāq̄ ſ. rami. Nā in fa cie ſunt oīa organa ſentiendi. ſ. vidēdi in oculis: audiēdi in auri bus: guſtādi in lingua: olfacien di in narib⁹: tact⁹ aūt ſolus per totū corpus diffundit': ſine ipſo ſenſu cōi nō pōt eſſe ꝯplet⁹ act⁹ ſentiendi. Unde Auicēna dicit. Sicut non ſcio perfecte niſi ſciā me ſcire: ita nō video ꝑfecte: ni ſi ſentiā me videre. Et hoc ſcilꝫ me videre ſentio per ſenſum cō munē ſilr et audire ꝛc. ¶ Scđo vis imaginatiua habet locū in parte ſiniſtri cerebri: videlicꝫ ſu pra ſiniſtrū oculū: cuius officiū eſt retinere ſimilitudines illorū ſenſibiliū que apprehēduntur per ſenſus particulares a ſenſu cōi: indeqꝫ ſibi redduntur. Hec aūt vis imaginatiua retinet: ſꝫ nō diſcernit: ſm Auiceñ. ¶ Ter tio vis cogitatiua in hoīe: ſiue eſtimatiua in brutis habet locū in parte dextra cerebri ſm Aui cennā in parte vētriculi vel cel lula cerebri inferiori que ſm q̄ſ dam dr̄ eſſe ſupra oculū dextrū verſus aurē quaſi medians. Et huius eſt actus: ſcꝫ facere com poſitionē inter ea que cōſeruā tur in imaginatione. Per hanc vim poſſum (inq̄t Auicēna) co gitare ſolē viridē: lꝫ nunq̄ vide rim: qꝛ in parte vna imaginatio nis eſt ſimilitudo ſolis: in alia ſimilitudo viriditatis: ideo mēs pōt concipere imaginationem compoſitā ex illis duobus. Hec ille. ¶ Quarto phantaſia poni tur in medio cellule medie cere bri tanq̄ centrū inter imagina tiuam ꝛ memoratiuā: ſm qđ di cit Aureolus vbi. ſ. ꝛ ſic phan taſia eſt ſub ṽtice. Papias aūt dicit ꝙ phātaſia eſt alicui⁹ cor poris imago viſa vel ſpecies et cogitatio in aīo figurata: vt pu ta patris ſpecies quē vidimus. ¶ Quinto deniqꝫ vis memora tiua ponit' i poſteriori parte ce rebri. Hec hꝫ recordari ō appre henſa ſunt p eſtimationē: phan

taſiam vel cogitationem. Hec ſufficiāt. Et ptȝ ex iſtis nobilis operatio anime. Hoc nobis circa iſta dicta ꝓuidendū eſt ne intromittamus diabolū in iſtas aīe domus internas p pcti delectationē ne aīa occidat: ſed potius ſuſcipiamus xp̄m paſſum i imaginatiuam et cogitatiuam phantaſiam ꝛ memoriam: vt ſic viuificetur anima.

¶ Circa tertiū de deiformi claritate notandum eſt ꝙ ſicut ſacra ſcriptura teſtatur aīa rōnalis illuſtrata eſt deifica vel deiformi claritate qd̄ valde gaudioſum homini foret dū hoc recognoſceret ꝛ videre poſſet. nā et in celo cū viderimus gaudiū maximum de tali claritate diuinali in aīa exiſtente habebimꝰ Vñ hoc deſignās Pſ. dicit. Signatū eſt ſup nos lumē vultus tui dñe: dediſti (ſcȝ ergo) leticiā in corde meo. Ecce tria dicit. Primo ꝙ ſignatū eſt .ſ. ſignū diuine imaginis ſup nos: hoc eſt i ſuperiori parte aīe: hoc eſt i rationali mēte ſicut in ſigillo habetur regis imago: ſic in ꝓpoſito. Scđo dicit ꝙ hoc ſignū ē lumen vultus dei .i. claritatꝭ diuine. Et ſm̄ Lyrā ac alios doctores p lumē vultꝰ dei itelligit claritas cognitio dei: qꝛ ſicut p vultū hō cognoſcit: ſic deꝰ p claritatē ſapientie cognoſcit ꝛ hec claritas cognitionis dei dr̄ ſignata in aīa qꝛ in ea eſt lumē itellectꝰ naturalꝭ q̄ hō cognoſcit ꝛ amat vel actꝰ eſt cognoſcere ꝛ amare deū ꝛ eterna ꝛ hoc lumen eſt q̄dam ipreſſio diuini vultꝰ .i. diuine imaginis ꝛ ſilitudinis in cognoſcēdo: qꝛ ſicut deus cognoſcit ſe et amat: ſic aīa capax eſt dei p cognitionē ꝛ amorē. Tertio dicit Pſ. Dediſti leticiā ꝛc. q. d. De hoc multū debeo letari et grās deo agere ac ipſum laudare ꝙ tali honore me dilexit ꝛc. AA ¶ Sed hic de p̄dicta claritate deiformi in anima queſtio occurrit: quō homo poſſit efficere vt aīa ſua fulgeat clariꝰ deiformi claritate ꝛ pulcritudine. ¶ Ad qđ rñdētur ſm̄ Chryſ. ſuper ep̄la: Heb. alioſqꝫ doc. ꝙ tale exemplum ſimilitudinis ponitur. Videmus enim ꝙ pictor in pictura primo deſignat imaginem cū attramento vel plumbo in tabula: ꝛ tunc pictura illa eſt q̄ſi vmbra Poſtea ſecundo colores ſuppōit: ꝛ tūc imago efficit. Tertio deinde faciem imaginis ad ſimilitudinē alicuiꝰ hoīs illuminat: ꝛ ſic fit imago ꝛ ſilitudo illiꝰ hominis. Sic in hoīe. Primo in aīa eſt a deo deſignata ſua imago q̄ſi in tabula in creatiōe aīe: ſȝ nōdū eſt ibi adhuc aliq̄s color pulcritudinis virtutis: qꝛ vt Ph̄s lib. de aīa dicit. Aīa eſt tanq̄ȝ tabula raſa in pricipio creatiōis a pꝰta depīgi. Unde vt claritas deiformis fulgeat in aīa: debet hō apponere colores diuerſarū virtutū: ꝛ ſic poſtea illuminat claritate deiformi a deo per grām: inhabitante ipſam aīam ꝛ trāſformāte in ſeipſam: ſicut ignis ferrū trāſformat in ſe. Primo ḡ ad hoc reqrit cognitio ✠e fidei q̄ illuminat itellectū Scđo memoria bn̄ficioꝝ dei ꝛ p̄cipue paſſiōis ſiꝑi. Tertio exercitū bonorū opeꝝ ꝛ ✠tutū: vt dt̄ Hugo in dida Quarta charitas q̄ trāſfor

mat amantē in amatū deū3. Sz per pctm̄ tollit deiformis pulcritudo: lz ī eſſentia maneat ymago: ſicut color ⁊ pulcritudo ymaginis tollit pōt ab ymagine remanēte figura q̄ſi vmbra obſcura. Uñ dñs ðt cōquerēdo p̄ Pſ. di. Ut quid facies pctōꝝ ſumitis. BB ¶ Proinde exemplum narratur ī promptuario diſcipuli aliijſq̄ hiſto. q̄ plurimi viderūt aīas bonoꝝ hoīm dū egrederent a corpib⁹ pulcerrima claritate fulgētes aſcēdere in celū. Alie aūt aīe. ſ. male turpi ſpecie. ſ. diabolica viſe ſūt deſcendere in infernū. Nam et hoc regno cū q̄dā eſſet laborās in extremis: aſſiſtēti ſibi cuidā deuoto ſic ait. O bone dñe eya age quicquid boni agere potes q: ecce inquit video (vt de⁹ michi teſtis eſt) q̄ tāq̄ vulpes mūdi hoīes fere oēs cominus ſubintrant in quādā foueam vulnā. ſ. infernales. Et ſic reddidit ſpm̄. Rogemus ergo xp̄m dñm vt det nobis grām in preſenti ⁊ gloriam in futuro. Amen.

¶ Dñica. v. poſt pēte. Ser. x. iuxta euangelium de ire modis et debito recōciliationis.

Amen dico vobis niſi abūdauerit iuſticia veſtra pluſq̄ ſcribarū et phariſeoꝝ: nō ītrabitis ī regnū celorū Mat. v. ⁊ in euā. ho. Uerba ſūt ſaluatorꝭ noſtri: qb⁹ tāq̄ pfectiōis magr̄ inſtruit ſuos fideles ad pfectā et ſaluificā iuſticiā q̄ ducit ad vitā btāz. Et circa hoc p̄io ponit generale edictū q̄. ſ. debeat in nobis eē iuſticie maior q̄ fuit iuſticia ſcribarū ⁊ phariſeoꝝ ſi volumus ſaluari. Scdo hoc idem declarat p exēplū de p̄cepto legꝭ quo mō. ſ. illō p̄ceptū. ſ. Nō occides ſit intelligēdo nō ſolū de phibitiōe homicidij ī facto: ſz etiam de prohibitiōe ire in corde. ¶ Tertio ɔcludit ppoſitū q̄. ſ. recōciliari debem⁹ fratri quē offendim⁹: vt ſic mun⁹ noſtrū ſit deo acceptū. Et de p̄miſſis loqꝭ hoc euāgeliū. Uideam⁹ textū.

¶ In illō tpe di. ie. diſcipu. ſuis. Amē dico vobis: niſi abundauerit iuſticia veſtra pluſq̄ ſcri. et pha. non intrabitis in re. celoꝝ. Audiſtis: q̄a dictum eſt antiqs Non occides: qui aūt occiderit reus erit iudicio. Ego autem dico vobis quia oīs qui iraſcitur fratri ſuo re⁹ erit iudicio. Qui autē dixerit fratri ſuo racha reus erit conſilio. Qui autē dixerit fatue: re⁹ erit gehēne ignis. Si ergo offers munus tuum ad altare ⁊ ibi recordatus fueris: quia frater tuus habet aliquid aduerſum te: Relinque ibi munus tuū ante altare ⁊ vade p̄ius reconciliari fratri tuo: ⁊ tūc veniēs offeres mun⁹ tuū Matthei. v. ca. ¶ Itaq̄ in hoc ſacro euangelio tria precipua myſteria proponuntur cōtemplanda ⁊ in hoc ſermone declaranda.

¶ Primū dicitur chriſtiane iuſticie abundantia.

¶ Scdz dr̄ offēſiōis ire malicia

¶ Tertium dr̄ reconciliationis fraterne amicitia.

¶ Circa primum de abundantia: ſcilicet iuſticie que debet eſſe in chriſtiano homine pre-

minentibus ꝙ fuerit in iudeis:
qꝛ dicit in euangelio. A ¶In
illo tpe.ſ.anno etatis xpi. xxxi.
et ſue pdicatiõis.ij.die idus Ju
lij:hoc eſt die.vij.poſt viſitatio-
nis Marie feſtũ:tũc dixit Jeſus
diſcipulis ſuis hoc. Amen dico
vobis niſi abundauerit ⁊c. Ju-
xta hũc paſſum euangelij occur
runt pertractande queſtiones.
¶Pꝛima de abundantie huius
obligatione.
¶Secunda de iuſticie pꝛecellẽ
tis perfectione.
¶Tertia de iuſticie eiuſdẽ de-
fectione.
Pꝛima queſtio. Cur chꝛiſtus do
minus voluit chꝛiſtianos obli-
gari ad maioꝛẽ iuſticiam: ꝙ iu-
deos veteris teſtamẽti. Ad hoc
reſpondetꝭ pluribus rõnibus.
¶Pꝛimo ratione donationis.
¶Scdo rõne pmiſſionis.
¶Tertio rõne cominationis.
Pꝛimo rõne donationis qꝛ xps
deus plura dedit nobis donaꝙ
illis. Nã Lu.xij.xps dicit. Cui
multũ datũ ẽ multũ q̃retur ab
eo. Nã patribꝰ ve.te.dedit be-
neficia creationis ⁊ cõſeruatio
nis:ſed nobis inſup beneficia i-
carnationis ⁊ redemptionis. Il-
lis dedit in cibum manna de ce
lo:nobis coꝛpus ⁊ ſanguinem.
¶Scdo rõne pmiſſionis: quia
xps dñs illis dedit bona tẽpo-
ralia Eſa.i. Si audieritꝭ:me bo
na terre comedetis. Nobis añt
bõa eterna repꝛomiſit Mat.iiij.
Pniam agite appꝛo.reg. celoꝝ.
¶Tertio ratione cõminatiõis:
quia illis deus cõminatus eſt
moꝛtem tpalẽ:vt patꝫ Eſa. vbi
ſ. ſed nobis moꝛtem eternam
Matthei.xxv. Jte maledicti in
ignem eternũ ⁊c. Pꝛoinde quã-
tum diſtant celi a terra ⁊ ab in
feris: atqꝫ moꝛs eterna a tem-
poꝛali:tantum iuſticia nr̃a xpia
na debet eẽ maioꝛ ꝙ iuſticia ve
teris teſtamenti. B ¶Scda
q̃ſtio quõ xpianus debeat habe
re pcellentioꝛẽ iuſticiã ꝙ iudei
ve.te. Ad hoc notandũ eſt ꝙ iu
ſticia iudeoꝛũ erat diminuta et
deficiebat quo ad vtrãqꝫ partẽ
iuſticie. Pꝛima pars iuſticie ſm
Augu. eſt declinare a malo. Se
cunda eſt facere bonum. Unde
Ps. Quis eſt homo qui vult vi-
tam diligit dies videre bonos.
Diuerte a malo ⁊ fac bonũ ⁊c.
Juſticia autẽ iudeoꝛũ quãtum
ad pꝛimã ptẽ erat diminuta:qꝛ
tenebant ꝙ in pceptis phiben-
tur ſola opa exterioꝛa ⁊ nõ mo-
tus animi:vt declarat Lyꝛa:ita
ꝙ voluntas mala non eſſet pec
catum niſi exeat in effectũ. Un
de hoc pcepto. Non occides:di
cebant iudei ꝙ pꝛohibetur ſolũ
factũ occidẽdi ⁊ non pꝛopoſitũ
voluntatis. Jtem hoc pꝛecepto
Non concupiſces vxoꝛẽ pꝛoxi-
mi tui: intelligebãt ſigna exte-
rioꝛa tantũmodo pꝛohibita vt
ſunt oſcula impudica ⁊ tactus
⁊c. Et illo pꝛecepto. Nõ mecha-
beris intelligebãt actum luxu-
rie tantum pꝛohibitum ⁊ nõ cõ
cupiſcentiã in coꝛde latentẽ vel
voluntate. Jtem illo pꝛecepto.
Non peierabis:dicebant phibi
tum eſſe ſolũ periurium:ſed non
ſimplex mendaciũ:⁊ ſic de alijs
Sed xps dñs hos oẽs erroꝛes ⁊
huiuſmodi alios excludit di. ꝙ
illo pꝛecepto. Non occides. pꝛo
hibetur etiam voluntas ⁊ ira q̃l
libet mala: vt patꝫ in hoc euan

gelio. Similiter illo precepto. Non concupi. ⁊ Nō mecha. prohibet etiā ɔcupiſcentia intrinſeca. vnde dixit xps conſequenter eodē cap̄. Ego aūt dico vobis: ois qui viderit mulierē ad concupiſcēdū eā iā mechat⁹ eſt in corde ſuo. Similiter illo precepto. Non peierabis: prohibet omne iuramentum ſine cā ⁊ oē mendaciū pernicioſum. vn̄ xps dixit ibidē. Ego autē dico vobis nō iurare oīno. Deniq₃ quo ad ſecūdā partē iuſticie deficiebat iuſticia iudeorū: q₂ errabāt credentes ꝙ illo precepto Leuit. xix. Diliges amicū tuū ſicut teipſum: non obligarentur diligere inimicos nec eis benefacere: nec pro illis orare. Sed arguebant a cōtrario ſenſu ꝙ deberēt odire inimicos. Sed hoc eſt falſum: qui ois homo eſt ad ymaginem dei factus ⁊ beatificabilis: ⁊ ideo licet hoīm malicia ſit odienda: tamen natura eſt diligenda: vt pote capax beatitudinis: q̄a ois malus q̄mdiu eſt i via poteſt ɔuerti ⁊ peruenire ad beatitudinē. Ideoq₃ ꝑcipit ſaluator eodē cap̄. di. Ego autem dico vobis: diligite inimicos veſtros. ſ. volendo eis gratiam et gloria: benefacite his qui vos oderunt ſcilicet modo debito ⁊ poſſibili procurando eorū eternā ſalutē. Et orate pro pſequētibus ⁊ calū. vos. ſ. optando eis bona gratie ⁊ glorie. Alia vero bona inimicis facere vel optare non tenemur niſi in quadam generalitate in quātū valēt ad eorū ſalutē. vn̄ bona alia in ſpeciali optare vl' facere inimicos non eſt neceſſitatis ſed ſupero‑gationis. Hec oīa ex Lyra. Ex his ergo patet rn̄ſio ad q̄ſtionē: q̄ ſcilicet xpianorū iuſticia debet eſſe perfectior iuxta ꝑcepta euangelica q̄₃ iuſticia iudeorum vt poſſint ſaluari.

¶ Tertia queſtio qualis iuſticia i chriſtiano reputat' defectuoſa et nō introducens ad regna celeſtia. hoc eīm op⁹ eſt ſcire. vt poſſim⁹ cauere pericula defect⁹. Ad q̄d reſpōdet' ſm docto. q' precipue quattuor ſunt defectus cauēdi chriſtiano: ne iuſticia ſua reputetur vana.

¶ Primo ne ſit pro parte deformata.

¶ Secundo ne ſit ſimulata.

¶ Tertio ne ſit mercede venūdata.

¶ Quarto ne ſit morti data.

Primo in quā₃ debet iuſticia caueri. ſ. ne ſit pro parte deformata: q̄a multi ſunt qui in aliquibus ſunt iuſti ⁊ in aliquo reperiūtur quandoq₃ iniuſti: ⁊ in talib⁹ eſt iuſticia d̄formata: quod declaratur ſic. Nam phs. v. Ethicorū ⁊ cōiter theologi dicunt ꝙ iuſticia dupliciter accipit'. Uno modo ſpecialiter hoc eſt prout eſt virtus ſpecialis ab aliis diſtincta. Et diffinitur ſm Augu. de ciuitate dei lib. xix. Juſticia eſt virtus q̄ vnicuiq₃ ſua diſtribuit. Itē. ff. de iuſti. ⁊ iu. l. iuſticia. Juſticia eſt conſtans ⁊ perpetua voluntas ius ſuū vnicuiq₃ tribuens. Hec ibi. Sed alio modo iuſticia accipit' generalit' prout cōprehēdit oēs virtutes q̄a quelib₃ virtus eſt iuſticia: ſic ſm Anſ. li. de veritate eſt rectitudo animi (in oībus ſcȝ virtutib⁹) ꝑpter ſe ſeruata. Et hoc

modo generali: accipit iuſticia in iſto euangelio: Proinde talis iuſticia xpiani cū in aliquibus malis actib⁹ fuerit deformata: puta qz bonus eſt hō l plurim⁹ qm quotidie audit miſſam: deuotus eſt elemoſynarius eſt im... patiens eſt ⁊ hmōi ſz tñ ſup... bus eſt cū hoc: aut carnalis: aut auar⁹ ⁊c. talis iuſticia non ſuffi cit ad ſalutē. Uñ ad iuſticiā req̄ rit oīm ꝟtutum concordia. Pro pterea Ambro. in hexamerō di cit. Ubi eſt prudētia ibi plerūq; ⁊ malicia: vbi autē fortitudo ibi eſt iracūdia: vbi tēperantia ibi impatiētia. Exempli grā in ieiu nantib⁹ in pane ⁊ aqua ⁊ hmōi. Secus vbi aūt iuſticia ibi ē ce terarū virtutum ↄcordia. Dec il le. Omno g dʒ hō eſſe iuſt⁹ vt poſ ſit introire in regnū celorū: ⁊ nō ꝑ patre. D Exēplū habe mus de pulchritudie: qz vt dicit Aug. de trinit. li. viij. Juſticia ē pulchritudo animi q̄ pulcri ſunt hoīes in cōſpectu dei: plerumq; etiam corpe deformes. hec ille. Precipue aūt iuſticia aſſimilat pulchritudini oculoꝝ: d qb⁹ Al ber. dicit ꝙ oculi ſunt ptes cor poris nobiliſſime ⁊ ꝑcioſiſſime qz vt etiā Plini⁹ dt. hō ꝑ ocl'os diſcernit oīa. ſ. magnum a puo: nigrū ab albo: ⁊ ſic de alijs: ⁊ ꝑ ocl'os dirigit totū corpus ne er ret ſic iuſticia dirigit opa. Nā ſi cut etiā pulcritudine oculorum deformat vnica macula vel vna gutta ſanguis ⁊ ad totā faciei pulchritudinē deformādā facit vnica macl'a ſic tota iuſticia de ſtituit ꝑ vnicū vitiū: ⁊ ſic patet. ¶ Scdo iuſticia dʒ caueri ne ſit ſimulata ſicut erat phariſ corū ꝑ vana glā ſcilſ. vt ſcilicet; Mat. vi. Neſciat ſiniſtra tua qd faci at dextera tua. ¶ Tertio ne ſit mercede vendidata: ſicut q̄ faci unt bona ꝑ aſſeq̄ndis tꝑalibus de talib⁹ Mat. vi. Receperūt mer cedē ſuā. ſ. in tꝑalib⁹. ¶ Quarto ne ſit mortidata. ſ. ꝑ ſubſequēs pctm̄ mortale. Uñ Bernh. Oīs iuſticia trāſitoria (hoc eſt nō per ſeuerās) nō eſt corā deo i recor datiōe. ſ. niſi fuerit ꝑ pniām re uiuificata. Uñ mlti heu moder ni ſunt ſicut narrat Plini⁹ de le ena ꝙ pmo anno parit catulos q̄nq;: ſcdo q̄ttuor: tertio tres: quarto duos: ⁊ q̄nto vnū: ⁊ ſex to ceſſat parere. Sic multi xpia ni in ꝑncipio ↄuerſionis faciunt multa bona ⁊ poſtea de die i di em tepeſcūt declinādo in pctā: Sed ↄ tales x ꝑs dn̄s dicit Mat. xxiiij. ꝙ ſcʒ ſolus q̄ pſeuerauē rit vſq; in finē hic ſalu⁹ erit. E ¶ Circa ſecundū de ire malicia ⁊ differētia notādū ꝙ xps domi nus diſtinguit triplicē gradum ire in hoc euangelio. ¶ Prim⁹ ē in corde tm̄ iraſci ⁊ nō oſtēdere ⁊ de hoc dicit. Oīs q̄ iraſcit fra tri ſuo reus erit iudicio: hoc eſt vt accuſet in dei iudicio ꝙ fecit ↄ illud ꝑceptū. Diliges ꝓximū tuū ſicut teipſum. ¶ Scdʒ gra dus eſt ire in ore. ſ. ꝑ verbū indi gnatiuū: ⁊ de hoc dicit. Qui au tem dixerit fratri ſuo racha qd eſt hebraicū: ⁊ eſt interiectio in dignantis ſm Remigiū ⁊ Au gu. velut cū dr̄ a dolēte heu vel ve: vel a cadēte ah. ⁊ ſm hiero. idē eſt qd i anis aut vacu⁹: q̄ſi vulgata iniuria nuncuparem abſq; cerebro: ⁊ de talit iraſcen te dicit xps ꝙ reus erit concilio

ſm hylarium hoc eſt: vt omnis congregatio ſanctorum approbet ſententiã dãnationis cõtra talez hoiez: q̃a vt ibidẽ Chryſ. ait. Indignũ eſt dicere hoiez vaſ cuũ qui habet in ſe ſpiritum ſãctuz ſimiliter dicere ſine crebro eum qui chriſtum cognoſcit ⁊c. ¶ Tertius gradus eſt ire i ope vindicte: in qua minimuz quid eſt verbum contumelioſum: vt dicit Tho. ſecũda ſcđe. q. clviij. Et de hoc xp̃s ſubdit. Qui aũt dixerit: fatue: quod ſm Augu. eſt verbum minimũ ſed certam vituperatioẽz deſignãs: ideoqꝫ per hoc a fortiori intelligit̃ omne nocumentum ſub rõne vindicte proximo illatum q̄ ſcilicz talis reus erit gehẽne ignis Et ſic patet. F ¶ Sed queſtio occurrit. vtrũ omnis ira ſũt peccatum. Ratio queſtionis eſt: quia chriſtus dñs in hoc euangelio videtur prohibere ſub pena damnationis omnem iram: vt predictuz eſt. Sed in cõtrarium eſt: quia legim⁹ q̄ etiã xp̃s dñs iratus fuit cõtra emẽtes ⁊ vendentes in templo. Item diſcipulis legit̃ q̄ dixerit Lu. vlti. O ſtulti ⁊ tardi corde ad credendum Et apoſtolus Gal. iij. O iſenſati galate ⁊c. ¶ Ad hoc reſpondetur ſm doct. q̄ nõ omnis ira eſt peccatum nec prohibetur a chriſto: quoniam ira eſt in triplici genere.

¶ Quedam bona ⁊ rationalis.
¶ Quedam venialis.
¶ Quedam mortalis.

Pro quo nota q̄ recolligendo ſcđm Alexandrum noſtrum de Ales ⁊ Durand. Aſtexa. Aureo. ac etiã Thom. ij. ij. q. clviij. alioſqꝫ docto. ira multis modis habet fieri: quibus diſcernitur quale peccatuz ſit. ¶ Prima eſt ira ex animo i deliberato ⁊ ſubito que tranſit cito: ⁊ hec venialis culpa eſt. ¶ Secunda eſt ex bono zelo: quando quis iraſcit̃ ſuper peccato: ⁊ hoc ſiue ſuper peccato proprio ſicut iraſcitur homo penitens ſibiipſi: ſiue ſup peccato alieno: ea q̄ fecit contra deum talis ira bõa eſt ⁊ laudabilis. Unde Eccle. vij. Melior eſt ira riſu: quia p triſticiam vultus corrigitur animus delinquentis. Unde ſup peccato fratris ſemper eſt iraſcendum: q̃a hoc eſt ſignum dilectionis dei non poſſe ſuſtinere iniuriã dei: ⁊ eſt meritoriũ. vñ Augu. Non fratri iraſcit̃: qui pctõ fratris iraſcitur. Et Chryſo. ſuper Matth. vbi ſ. dt. Qui iraſcit̃ fratri ſuo ſine cauſa reus erit iudicio: qui ꝺ vero cũ cauſa nõ erit reus. nã ſi ira non fuerit nec doctrina pficit: nec iudicia ſtant nec crimina compeſcuntur: nõ enim iraſci vbi iraſcendum eſt: peccatuz peccato addere eſt. Hec Chryſo. Et hoc modo xp̃s fuit iratus per zelum domus dei qñ eiecit flagello emẽtes ⁊ vendentes in tẽplo Joan. ij. Et ſic etiã diſcipulos dixit ſtultos. Sic ⁊ apl's Gal. vt in obiectione tactum ẽ. Sic etiam Moyſes iratus fuit contra idolatriaz vituli conflatilis: ⁊ occidit. xxiij. milia hominum Exod. xxxi. ſic ⁊ Helias iratus occidit ccccl. prophetas Baal. iij Regis. xviij. Talis ergo ira eſt laudabilis. ¶ Tertia eſt ira ex connaturali paſſionis motu. Et hec ſi a vindicta con-

peſcitur non eſt peccatum: quia non eſt in poteſtate hominis. Unde ſup illud Pſ. Iraſcimini ⁊ nolite peccare. glo. dicit. Motus ire nō ſunt in poteſtate noſtra quin exurgant: ſed in poteſtate nr̄a eſt ne ducantur ad effectum. Hinc etiam phs. iij. Ethi. Naturalib⁹ paſſionib⁹: nec meremus nec dmeremur. ¶ Quarta eſt ira deliberata ad vindicādū i. modico: ita ꝙ cū etiā i magno poſſet ſe vindicare tamē nō vult. Et talis eſt venialis propter paruitatem vindicte. vñ. glo. ſup illud Pſ. Iraſcimini ⁊ noli. ⁊c. dicit. Uenialis eſt ira q̄ non ducit ad graue ꝓximi nocumentum: vt trahendo p crines puerū: vel ollā in terrā extra collidere ⁊ huiuſmodi. ¶ Quinta eſt ira expetens vel volens expetere vindictā in magno: ⁊ talis in animo conſentit ⁊ cogitat quomodo ſe poſſet vindicare: lꝫ hoc exterius non oſtendat mortale pctm̄ eſt. vñ xp̄s dicit. Oīs qui iraſcitur fratri ſuo. ſ. hoc modo re⁹. e. ⁊c. ¶ Sexta eſt foris oſtēſa in ſigno: vt qui non vult loq̄ cum ꝓximo vel auertit faciē vl̄ reſpicit toruo vult vel ſalutantem non reſalutat ⁊ hm̄ōi: ⁊ hec etiā eſt mortalis. Naꝫ lꝫ homo nō teneatur inimico ſpecialia ſigna familiaritatis exhibere: tñ tenet̄ cōia ſigna amoris non negare: puta tenet̄ facieꝫ nō auertere: ſalutantē reſalutare et huiuſmodi: vt dicit ſup iiij. Rich. ¶ Septima eſt graue verbo ſe vindicans ⁊ non facto vt qui ſolus vituperijs vel maledictionibus ſe vindicant ⁊ conuitijs: ac huiuſmodi. Et talia etiā ſūt mortalia ſecundū ſuū genus eo q᷑ cōtrariantur charitati. Ideo i. Cor. vi. Neqꝫ maledici neqꝫ rapaces regnū dei poſſi. tñ conuitia ⁊ vitupia dicere alicui pōt eſſe veniale. Primo ſi fiat nō multū dehoneſtādo vel ſine ꝓpoſito dehoneſtandi, vel infamādi: puta q̄a intendit contriſtare leuiter ſolū aliquē. Scd̄o ſi ꝓferātur talia aliqua aīe leuitate vel ex leui ira. Tertio ſi fiant cauſa correctionis vel diſcipline a ſuperiori. Similit̄ maledictiōes quib⁹ q̄s imp̄cat̄ malum alteri poſſunt fieri venialit̄. Primo, ſi fiant ex īdeliberato aīo ſiue ex impetu. Secūdo ſi de malo paruo vel leui. Tertio ſi fiāt ex cauſa bona. ſ. ne ille habeat cauſaꝫ faciendi mala ⁊ ei fiant q̄ mereretur maledici: al's ſec⁹: qꝛ Leuit. xx. Qui maledixerit pr̄i vel matri: morte morietur. Addit Alexan. ꝙ ſi maledictio ducat̄ in ꝯſuetudineꝫ pōt eſſe mortale propter cōtemptū. Proinde nō debet hō maledicere etiā creature irrationali: imo nec diabolo. Et quia Eccl'i. xxi. ſcribit̄: dum maledicit impius dyaboluꝫ maledicit ipſe aīam ſuā vñ cum q̄s dicit fratri Deus perdat te cum diabolo ⁊ hm̄ōi: tunc ipſe maledicit animā ſuam: q̄a hoc eſt dicere ꝙ ſicut deus iuſte dānauit diabolū: ſic ipſe maledicus iuſte debet pire cū diabolo: q̄a eū imitat̄ ꝓut exponit Lyra. Sed q̄d ex hoc erit illi q̄ maledicitur. Reſpondet Augu di. Qui iuſt⁹ eſt ⁊ iniuſte maledicit̄: p̄miū ei p maledictione reddit̄. Hec ille. De his latius alibi. ¶ Ultima eſt ira cum notabili proximi no-

cumento: ſicuti verberare extra vulnerare/ ſanguinē fudere: minas ⁊ hmōi imponere: ⁊ occidere: ſcȝ iniuſte. Et hoc eſt mortale maximū clamās i Celū Gen. iiij. exēpluȝ habem⁹ i Cayn cui dixit de⁹. Vox ſāguinis frīs tui Abel clamat ad me de t̄ra / nūc igit̄ maledictus eris ſuper terram que ⁊c. O ꝑ pctōr homo o iracunde/ vide quō peribis per iram ⁊ tibi caue. H

¶ Circa tertium de reconſiliationis amicitia breuiter proſequendo: qꝛ altero ſermone latius agemus querunt̄ aliqua.

¶ Primo de offendente.

¶ Scđo de patiente.

¶ Tertio exēplū erit de rācore

Primo querit̄: vtrum offendēs primū teneat̄ reconciliationeȝ ab eo petere ſub neceſſitate ſalutis eterne: ⁊ euaſionis dānationis ꝑpetue. Reſpondetur ſcđm Lyram ⁊ doctores cōmuniter ꝙ ſic. Ratio qꝛ charitateȝ verā nō habet niſi primo leſo ab eo velit ſatiſfacere. Et ptȝ ex xp̄i. verbis de hmōi obligatiōe ſer. ſe. luti⁹. Iteȝ rō canonicalis: qꝛ ad verā pniam nō ſufficit cōtritio ⁊ confeſſio/ ſȝ requirit̄ etiam debita ſatiſfactio/ ideoq̄ talis offendens tenetur nedū veniā petere/ ſed etiam ſatiſfacere de damno dato ſi pōt. Aliter nec pōt abſolui: niſi iniuriatus remiſiſſet actionē iīurie. Vñ Augu. xiiij. q. vi. Si res dicit/ ꝙ falſa pnia eſt cū quis nō ſatiſfacere vult. I ¶ Secūdo querit̄/ vtrum offenſus teneat̄ iniurianti ſem ꝑ remittere/ etiam ſi ille nolit veniam petere ⁊ ſatiſfacere ⁊ hoc ſub neceſſitate? Reſpondetur ſcđm doct. precipue Aureolum ⁊ cōiter alios ꝑ plura puncta notanda. ¶ Primum eſt ꝙ null⁹ tenetur actionem ſuam ꝯtra iniuriantem remittere/ ſȝ licite pōt ſatiſfactioneȝ expetere ab illo: vt ptȝ. xxiij q. iiij. Si illic. Scđm eſt ꝙ talis requirens ſatiſfactionem agendo bene facit/ dum tamen rācorem in corde non teneat/ vt dicit glo. ſuper. c. Si q̄s contriſtatus. xc. di. Rō/ qꝛ iniurians tenetur ad debitam ſatiſfactionem. ¶ Tertium eſt ꝙ rancorē hoc ē odiū cordis tenet̄ iniuriatus dimittere: etiā ſi nec veniā ille petat nec ſatiſfaciat/ vt dicit Innocen. de pe. di. v. cap. vlti. Immo nūq̄ debet vel ād horā admittere: quia non licet aliquem odio habere vt dicit Greg. xxiij. queſtio. iiij. Cum in lege. Hec in ſumma etiam Angelica.

¶ Tertio exempluȝ ponitur ad hec in lib. qui dicitur Speculū exemplorum diſt. ix. c. xciiij. qđ legitur inquit i ſcala celi/ ꝙ quidam burgenſis tantum fuit rācore infectus vt iniurias ſibi factas nullo modo indulgere voluerit: qui cum eſſet mortuus ⁊ portatus ad eccleſiam: ⁊ exequie officij dicerentur pro eo: ecce imago crucifixi retraxit manus clauatas de crucis ligno ⁊ obturauit aures ſuas: ⁊ vox audita eſt. Nec pepercit/ nec parcam. O ergo peccator iracunde noli perire/ ſed penitentiaȝ age Et rogemus chriſtum ⁊c.

¶ De eadem dñica. Sermo ſecundus: ſcȝ de reconciliatione fraterna ⁊ eius modo ac leuificatione.

Vade prius recõciliari fratri tuo ꝛ tũc veniẽs offeres mun⁹ tuum. Mat.v.ꝛ i euãg. ho. Verba iſta dixit ſaluatoꝛ nr̃ q̃ b⁹ ꝯcipit vt dũ fratrẽ offẽdim⁹: recõciliationẽ ab eo reqramus: alioquin dei iram icurrim⁹: nec mũera nr̃m operũ accepta erũt ipſi deo. Vñ Chꝛyſ. ſup hoc vaſ ſu dicit. Ecce a diſcoꝛdãtib⁹ nõ vult de⁹ accipere ſacrificiũ. Hic ergo ꝓpẽdit: quãtum ſit malũ diſcoꝛdie propter quod ꝛ illud abijcit per qḋ culpa relaxat. Vide autẽ miſericoꝛdiã dei. Plus eñ diligit cõcoꝛdiam fidelium ad vtilitatẽ hoĩm ꝙ munera ad ſuũ honoꝛẽ oblata: ꝙdiu eñ fideles hoĩes aliquã diſſenſionez inter ſe habuerint: mun⁹ eoꝛum non ſuſcipit: oꝛatio eoꝛum non exaudit. Hec ille. Ideoq; ſaluatoꝛ admonet nos di. Si offeras munus tuũ ꝛc. vade prius recõciliari fratri tuo ꝛc. vt patet in euangel. ¶ Itaq; de reconciliatione fraterna in hoc ſermone declaremus tria myſteria.

¶ Primum dr̃ obligationis.

¶ Scḋm dr̃ modificationis.

¶ Tertiũ dr̃ leuificatiõis. R.

¶ Circa primum de obligatiõe reconciliationis fraterne queritur: quare xp̃s voluerit: vt quilibet obliget recõciliari fratri vt ꝓximo offenſo: ꝛ etiaz offenſus obligetur indulgere inimico. Ad hec notande ſunt plures rationes ꝛ pꝛecipue quinq;.

¶ Prima ratio amoꝛis dei ꝛ ei⁹ pꝛobationis.

¶ Secunda ratio bonitatis aĩe ꝛ eius ſaluationis.

¶ Tertia ratio condonationis culpe ꝛ deletionis.

¶ Quarta rõ deuitationis ire ꝛ offenſionis.

¶ Quinta ratio exauditiõis noſtre oꝛationis.

Prima rõ amoꝛis dei ꝛ eius pꝛobationis: qꝛ non põt qs amare deũ vere niſi diligat vt tenetur etiam inimicum: qꝛ xp̃s dñs ait Joan.xiiij. Qui habet mãdata mea ꝛ ſeruat ea ille eſt q̃ diligit me. Sed xp̃s dñs mãdatum dedit de diligẽdis inimicis Mat. v. Mandauit etiam offenſas ꝛ iniurias ꝓ deo ꝓximis remittere. Luc.xvij. ꝛ ſic recõciliari: ꝫ ꝓpter habendam verã charitatez tenet homo ad recõciliationem fraternaz. De hoc Chꝛyſ. ſup Mat. ponit exẽpluz tale di. Nemo inter duos inimicos poteſt eſſe fidelis amicus amboꝛũ ideo ꝛ deus nõ vult eſſe amicus fideliũ ꝙdiu inter ſe fuerint inimici. Et nos ergo fidez deo non ſeruamus: ſi inimicos eius: hoc eſt demones diligimus: eis conſentiendo ꝛ amicos eius: id eſt homines odimus. Hec ille. Sz heu multi volunt ſeipſos excuſare. dicentes ꝙ nõ poſſunt talem animũ habere vt inimicos vel ſe offendentes inclinentur diligere: ſed feruent cõtra eos. Ad quod Auguſtinus in ſermone de martyrib⁹ dicit ſic. De diligẽdis inimicis frẽs chariſſimi null⁹ i veritate ſe poterit excuſare. põt mihi aliqs dicere. Nõ poſſũ vigilare ꝛ oꝛare: nõ poſſũ ieiunare. Nunquid põt dicere: nõ poſſum amare? Poteſt mihi dicere. Nõ poſſum res meas ro

las pauperibus daret ī mona-
ſterio deo ſeruire. Nunquid pōt
dicere: non poſſum diligere? Si
dixeris: qꝛ nō poſſum a vino vel
carnibꝰ abſtinere: credimꝰ tibi.
Si aūt dixeris: quia nō poſſum
in te peccātibus indulgere omi
no nō credimus: qꝛ nulla nobis
remanet excuſatio: dū nō de cel
laria: ſed de corde iſtā elemoſy-
nā implere iubemur: vt per viā
vite ad eternā patriā perueni-
re mereamur. Hec Augu. Scđa
ratio bonitatis aīe ꝛ eius ſalua
tionis. Unde idem. Augu. dicit.
Queritur a te habente inimicum
quid. ſ. potius velis eſſe vel ha-
beri te ī vita iſta vel futura: an
eſſe bonū te: hoc eſt tanq̄ ange
lum bonū an malū: hoc eſt dia-
bolū? pculdubio reſpondes q̄
bonū. Si ergo vis te haberi bo-
nū: debes parcere inimico: quia
odiēdo inimicū facit malā tibi
aīaꝫ. ſ. tāq̄ diabolicā ꝛ damnā
dā: ſed indulgēdo facis ei bonū
etſi malum videatur corpori tuo.
Hec ille. Idē Aug. dicit in quo
dam ſermone. Frenate fratres
irā: que vos ſtimulat ad vindi-
ctaꝫ. Si te vis vindicare de ini-
mico tuo: ad ipſam irā tuā te cō
uerte: qꝛ ipa eſt inimica tua que
occidit aīaꝫ tuā. Hec ille. Et ſic
patet. L ¶ Tertia rō eſt
cōdonationis culpe ꝛ dilectio-
nis. Nā quo ad hoc tres preci-
puas regulas poſuit xp̄s ī euā-
gelio q̄ ſunt cordi indagande.
¶ Prima regula eſt Mat. vj. Si
dimiſeritis hoībus pctā eoꝝ:
dimittet ꝛ vobis pr̄ vr̄ celeſtis
delicta vr̄a. ¶ Scđa regula eſt
negatiua ibidē poſita. Si autē
nō dimiſeritis: hoībꝰ: nec pr̄ vr̄
dimittet vob. pctā vr̄a. Ad hec.
¶ Tertia regula ponit Luc. vj.
Eadē (inq̄t) menſura qua men-
ſi fueritis: remetietur vobis. Un̄
Augu. Unuſquiſq; talem indul-
gētiā accepturus eſt a deo qua
lem ipſe ꝑſtiterit ꝓximo. Unde
idē Aug. ſer. de martyribus di-
cit ſic. Sed dicet aliquis. Tāta
mala inimicꝰ me cōpulit ſuſtinē
re: vt eū nulla rōne poſſim dili-
gere. Dic mihi tu xp̄iane: feciſti
ne aliqua pctā ꝯtra deū? Et di-
ces q̄ ſic. Quid eſt maiꝰ ꝛ multū
plus pctm̄ an illud qđ tu feciſti
ꝯtra deū: vel qđ fecit homo con-
tra te? Attēdis q̄d tibi fecit hō:
ꝛ nō attēdis quid tu feciſti deo.
Si ꝯſciam tuā diligenter diſcu-
tis: ſine vlla cōpēſatiōe maiora
ꝛ plura pctā tu cōmiſiſti cōtra
deū q̄ȝ in te commiſit homo. Et
qua frōte vis vt tibi deꝰ digne-
tur dimittere multū: cū tu non
acquieſcis dimittere paruum.
Hec oīa Augu. O ergo pctōres
quid aliud dicaꝫ vt nō pereatis
niſi illam dn̄i Jeſu ſnīam. Di-
mittite ꝛ dimittetur vobis Luc.
vj. M ¶ Quarta rō deuita
tionis ire ꝛ eiꝰ multiplicis offē-
ſionis qꝛ rancorē ire ꝛ odij reti
nere ꝯtra ꝓximū: ꝛ vindictā ex
optare: eſt pctm̄ dānabile oī le-
ge mūdi. ¶ Primo eni qꝛ offen-
dit ꝯtra legem naturalē q̄ ꝓhi-
bet alijs īferre qđ ſibi nolit fie-
ri: vt patet per Gratianū diſti.
j. ca. i. Sed nemo vult odiri: er-
go ꝛc. ¶ Scđo contra legē diui-
nalē Exo. xx. Non occides: quo
prohibetur etiā ira ſola ī corde
vt expoſuit xp̄s hic. ¶ Tertio
contra legē euangelicalem: que
mandat etiā inimicos diligere

¶ Quarto cõtra legẽ aplicalẽ.i. Joã.iij. Ois qui odit fratrẽ ſuũ homicida eſt. Et ſcitis: qꝛ omnis homicida non habet vitã eternam. Hec ibi. Exemplum habemus de Eſau qui permanſit in odio contra Jacob fratrẽ ſuum vnde nõ inuenit penitẽtie locuꝫ q̃uis cuꝫ lachꝛymis inq̄ſiuiſſet eã Heb.xij. Sic qui penitet: ſed iraꝫ non deponit: nihilominus dãnabitꝰ. ¶ Quinto contra legẽ canonicalẽ. Nam cõciliuꝫ Agatheñ.di.xc.c. Placuit dictat ſic Quicunq̄ odio aut longinquaꝫ lite iter ſe diſſenſerint: et ad pacem reuocari diuturna obſtinatione nequiuerint: a ſacerdotibus arguanꝰ: qui ſi inimicitias deponere pniciosa mente noluerint: de eccl̃ie cetu iuſtiſſima excõmunicatiõe pellanꝰ. Hec ibi. ¶ Ad idem etiam pro exemplo Dionyſiꝰ epꝯ.xiij.q.j. Eccl̃ias. §. Ad hec. dicit: ꝙ non facile inuenies qui libẽter ſuſcipiat tales hoſpites qui.ſ. de domibus ſuis illũ eijcerent ꝛ rebus ſpoliarent. Et ſubdit dicens. Mus in pera: ignis in ſinu: ſerpẽs in gremio. Hec tria male ſuos remunerant hoſpites. Hec ibi. Et certe quis niſi ſtultus velit hmõi. Aut etiam diabolũ ſuſcipere in coꝛ ꝛ coꝛpus ſuũ vt eũ ꝑ libito obſideret: ꝛ vexaret. Sic multo ſtultioꝛ eſt qui iram vult tenere ¶ Tum: qꝛ in ira locus eſt diaboli: vt di. Bern. in ſermone Domus hec. ¶ Tum: qꝛ plus nocet ira retenta q̃ oĩa p̃dicta tria: ꝛ etiã q̃ poſſet nocere diabolꝰ: qꝛ iſta nocẽt coꝛpoꝛi: ſꝫ ira aĩe: nec põt diabolꝰ aĩam occidere: niſi illa cõſentiat pctõ: ſꝫ ira occidit eo ipo aĩam. ¶ Sexto peccat talꝭ ꝯtra legẽ ciuilẽ. qꝛ lex ciuilis ꝑ ſeruãda pace ꝛ ꝯcoꝛdia inter homines eſt iſtituta. vt patet diſt. j. Jeſus gentium. Itẽ ſcḋm leges qui eſt cõtra filiũ reputaꝰ cõtra patrem: ꝛ qui leſit filium pater eius habet actionẽ cõtra ledentem. C. de actionibus hereditarijs. li.ij. Cum ğ nos oẽs ſimus filij dei ergo ſi pꝛoximꝰ leditur a te vel inimicaris ei: agit deus contra te vt contra inimicum. ¶ Septimo cõtra legẽ phıcalẽ: qꝛ naturaliter vnum mẽbꝛuꝫ reputat ſibi ſi ledaꝰ alterum nos autẽ ſumus mẽbꝛa chꝛiſti: vt dicit apoſtolus.j. ad Coꝛ.xij. N. ¶ Itẽ qꝛ vt phꝯ lib. de aĩalibus dicit: hõ naturaꝉr eſt aĩal amicatiuum ꝛ miſericoꝛs ac ſociale: ꝛ huic atteſtatur diſpoſitio exterioꝛ: qꝛ nullũ ſignũ habet homo rapacitatis: ſicut aliqua aĩalia habẽt vngues acutos. Neq̄ hꝫ ſignũ ferocitatis aut crudelitatis: pꝛout quedam animalia habentia dentes ꝑminentes: neq̄ ſignũ habet moꝛdacitatis cũ nõ habeat os magnũ: vt leones ꝛ lupi ꝛ hmõi. O ergo q̃ maxima dãnatione dignus eſt irã tenẽs qui tot modis peccat cõtra oẽs leges. ¶ Quĩta rõ exauditiõis nr̃e oꝛationis: qꝛ hoc diuino decreto ſumme ſapiẽ ſtatutũ eſtꝙ hõ qui iraꝫ tenet nõ exaudiaꝰ a deo: vt Eccꝉ.xxviij. patet. Uñ ꝑpterea voluit xp̃s vt in orone dñica ꝑpꝛio oꝛe nos ad id ꝯſtringeremꝰ dicẽtes dimitte nobis debita nr̃a ſicut ꝛ nos dimittimus ꝛc. Ideoq̄ xp̃s dñs ꝑ nr̃a vtilitate voluit obligare nos ad reconciliationem fraternaꝫ

vt per eā oꝛones noſtre magis exaudirent̄: peccata noſtra ſoluerent̄: ⁊ ale nr̄e ſaluarēt̄ur: ac de acceptiores redderemur: ⁊ p̄mia conſequeremur. Unde Auguſt. in ſer. de martyrib⁹ di. Diligere inimicos grandis eſt labor in hoc ſeculo: ſed grāde habet premiū in futuro. Et iterū. Elige ergo o hō qđ vis: ſi inimicum nō amaueris deum ꝓpitiū habere non poteris: ſi autem inimicum amaueris: non ſolum dei amicus: ſed ⁊ dei filius appellaberis. Hec ille. O

¶ Circa ſecundum de modo reconciliationis notandum ꝙ doctores gn̄aliter et cōius de hoc mō quarr. ſ. q̄s debeat recōciliari fratri ſuo ſequunt̄ regulā dictrā a Chryſoſtomo ſup Mat. dicētē ſic. Qualis ꝓceſſit offenſio talis debet ſeq̄ recōciliatio. Et pro exemplo ſubdit dicens. Si cogitatu offendiſti: cogitatu reconciliare: ſi ꝟbis offendiſti: verbis recōciliare: ſi opibus offendiſti opib⁹ recōciliare. Om̄e enim pctm̄ quo modo cōmittit̄ eo mō de ipſa penitētia agitur. Hec Chryſ. Et iſto mō intelligēda ſunt xp̄i verba in hoc euangelio dicentis. Si offers mun⁹ tuū. ſ. qualēcūq3 ſit illū: ſiue de ſubſtātia vt ſunt elemoſyne: oblatione: exequie teſtamentalia pietatis ⁊ miſericoꝛdie ſubuentiones: ſiue de coꝛpoꝛe vt ſunt ieiunia: caſtigationes ⁊ c. et queq3 moꝛtificationes coꝛpoꝛis ſiue de vtroq3 vel de ala vt ſunt oꝛationes: vigilie: deuote contéplationes paſſiōis xp̄i ⁊ hmōi: ſiue de ſacrificio potiſſimo. ſ. eucharīſtie: ⁊ omnia hmōi. Cum offers

(inq̄t) ad altare ſiue materiale in tēplo: ſiue ſpūale i coꝛde qđ eſt tēplū dei ⁊ recoꝛdat⁹ fueris: q2 frat̄ tuus h3 aliq̄d aduerſu3 te. ſ. eo ꝙ leſiſti eū minus iuſte et notabiliter. Et ibi recoꝛdat⁹ ⁊c. vade prius reconciliari ⁊c. Notant̄ dicit prius: q2 vt Aug. de ſermone dn̄i in mōte. ⁊ Humbertus ſup regulā bt̄i Aug. dicunt. Dū ꝓponimus aliq̄d boni facere ⁊ ſcim⁹ ꝓximū leſiſſe: anteq3 illud bonū faciamus ⁊ deo offeramus. Primo oīm debem⁹ nos coꝛam deo reos recognoſcere: ⁊ humiliter a deo veniā petere: ac oꝛare deum vt dignetur fratri offenſo gratiam ad indulgendum nobis dare. Secundo debemus a fratre notabilit̄ leſo ⁊ iniuſto: coꝛde vero ⁊ oꝛe veniā poſtulare ⁊ ſatiſfactionē debitā facere vel ꝓmittere. Tertio ſi idē frater vel ali⁹ nos leſit debemus indulgere ꝓpt̄ deū ⁊ rācoꝛem ſiue odiū deponere: et ſic poſtea faciendo bonū illud erit deo acceptū ⁊ nobis meritoꝛiū vite eterne. Sed hic alique queſtiōes ⁊ caſus occurrūt decidendi.

P ¶ Primo querit̄ de acceſſu coꝛpoꝛis: ſc3 vtrū tenetur homo ire ad fratrē recōciliādū coꝛpoꝛali preſentia. Reſpondet̄ ſm̄ Lyrā ⁊ doctores ꝙ ſi cōmode poſſit habere ipſius fratris offenſi ꝓſentia. tunc debet accedere pedibus coꝛpoꝛis. Si autē non poſſit: ſufficit ire ad eū pedibus mentis: quod fit qn̄ hab3 propoſitum ſatiſfaciendi loco ⁊ tp̄e cōpetenti. Et hoc modo vtitur eccleſia Romana: q̄ reū ꝯſitentē abſoluit ⁊ ſibi ſatiſfactionē leſo ſiēdā īponit. Hec Lyra.

¶ Scdo de dñis offendentibus et platis. Querit an dñs a ſuo quē leſit vel plat' a ſubdito teneatur veniam petere. Reſpondet Augu. in quodā ſermone de ↄcordia fratrū ꝙ nō eſt neceſſe: vt dñs a ſuo vel plat' a ſubdito veniā petat: ne ſubdit' ſupbiat tñ illū blande alloquat: qa blāda allocutio eſt venie poſtulatio. Hec Aug. ſed itelligēdū ē niſi grādē itulisſet dñs leſionē pro qua tenet ad ſatiſfactionē puta mutilādo vel ſpoliādo iniuſte. Q ¶ Tertio de ↄtēptu offendētis nec veniā poſtulātis. Querit. Nunqd teneor offendēti remittere iniuriā cū ille nō vult: ſed cōtēnit petere veniam: nunqd ex charitatis debito obligor illi parcere. Reſpondet ꝙ optime licet vt agat cōtra eū iuridice: perire quoqꝫ per maliciā ſuā nō pmittas illū: vt p doctores patuit ſermone. ſ. I

¶ Sed hoc ſic ꝙ mox teneris etiam veniā nō petēti vel actu inimicāti remittere p deo cordis rancorē ꝛ odiū ita vt ipſum nō odias: ſed diligas: vt ſic ipleas illud preceptū. Diligite inimicos veſtros. Lyra. ſ. volēdo eis bona grē ꝛ glorie: q ad alia aūt bona non tenet qs. ¶ Sed di. Quid ergo de his q mox vt vidēte inimicū capitalem eſſe preſentē fervēt corde ꝛ amaricant. Reſpondet cancellarius Pariſien. ꝙ talis dūmodo non velit inimico ſuo malū aīe deliberata volūtate: malū aūt corporis n non niſi ſm ordinem iuris et iuſticie debito modo velit oīb' circūſtantijs adhibitis talis hō [illegible] ad inimicum habeat cor durū et nō clarū iducendus eſt ꝙ amaritudinē rancoris vel indignatiōis deponat: qd ſi facere nō pōt et de hoc dolet non eſt iudicādus ppter hoc eſſe in peccato mortali: ſec' ſi ſibi deliberate placet odium ꝛ talis rancor. R ¶ Quarto de ignorātia fratris querit: vtrum in caſu q frater ignorat ꝙ ego ipſum offendi teneor veniam ab eo petere. Rñdet ſm Ludolphū lib. de meditatione vite xpi ꝙ qñ offenſa eſt nota fratri offenſo: poſtulanda eſt reconciliatio. Et vt dicit Humbertus vbi ſupra. Siquis alterum leſit iniuſte ꝛ in publico corā multis non ſufficit ſatiſfacere in ſecreto: ſed propt ſcādaluꝫ aliorū q preſentes fuerūt debet ſatiſfacere in publico. Si vero nō eſt fratri nota. ſ. ꝙ ego eū offendi: verbi gratia. In abſcondito oblocutus ſum contra eum vel malum facere cogitaui in corde contra illum: vel etiaꝫ occulte dānū intuli qd ipſe neſcit: nō teneor ſibi manifeſtare: ne concitet ad irā ↄtra me ꝛ aduerſet ampli'. Sed vt dicit Augu. in ſer. de ↄcor. fra. Si offendi verbo in fama vel rebus dānificando ꝛ ſibi non ↄſtat ꝙ ego feci: petere debeo p aliū vt michi dimittat: ſic tñ ꝙ me non nominet illi: vel p aliū debeo reſtitutionē mittere. S ¶ Quinto de modo ꝛ debito charitatis: qritur vtrū ab eo cui facta eſt iniuria debeat ex charitate reqri amicitia et quomodo? Ad hoc reſpondet ſm Aureolū in cōpēdio lib. iij. ꝙ ex debito neceſſitatis non tenet offenſus reconciliationem querere. Sed ſi prius

ipſe rogauerit ab offendēte: vt
Chryſ. ſup Mat. dicit duplicem
coronā conſequet: vnā qꝛ leſus
eſt: alterā qꝛ prius rogauit. Sꝫ
talis quomodo debeat rogare.
Aug. in quodā ſermone de con-
cor. fra. dicit. Nolo mentiri te vt
dicas: da mihi veniā ꝙ te noſti
nō peccaſſe in fratrē tuum: ſed
debēt inter vos eſſe aliū pacifici
qui illū obiurgent vt a te prius
veniā petat: tu tñ paratus eſto
ignoſcere prorſus: et ora ꝓ illo:
vt petat a te veniā: qꝛ ſcis ei no-
cere ſi nō petat. Hec Aug. Un-
de ſm doctores talis offenſus
ꝗ non offendit illum deberet ſic
dicere. Rogo te frater depone
odium vel iram contra me ⁊ ha-
be charitatem erga me: qꝛ non
ſum culpabilis in te ſicut tu co-
gitas: vel alio modo conſimili:
hoc tñ non eſt ꝓcepti ſed cōſilij
⁊ pfectionis. O ergo homo di-
ſce hec ad ſalutē oportuna. T
¶ Circa tertium de lenificatio-
ne vel facilitatione remiſſionis
iniurie occurrit hic queſtio: ꝗd
debeat facere homo cum proxi-
mū petit ꝓ venia ⁊ ille nō vult
exaudire eum: ſed manet corde
duro. Ac cōſequēter qualia ſint
homini cōſideranda: vt ſit faci-
lis ac leuis in remittenda iniu-
ria. Ad hec notemus ꝙ Aug. in
quodā ſermone de concor fra.
docet di. Si tu humiliter ⁊ vero
corde proximum petiuiſti et nō
vult tibi dimitere: noli eſſe ſolli-
citus: ſerui eſtis ambo vni⁹ do-
mini. ſ. dei ⁊ chriſti Jeſu. Inter-
pella ergo dominū et ſufficit ti-
bi. Et hoc dico quātū ad offen-
ſam in ſe: ſecus ſi tenere illi ad
reſtitutionē: ſcꝫ ꝓ dānis: vt ſu-
pra dictum eſt. Sed ⁊ nota ſm
doc. ꝙ precipue quinqꝫ ꝯſidera-
tiones faciūt leuē iniurie remiſ-
ſionē. ¶ Primū eſt conſideran-
dum ꝙ ſicut Augu. dicit. Nul-
lum gen⁹ elemoſyne equipara-
ri poteſt iniuriarū remiſſioni.
¶ Secūdum eſt conſiderandū
ꝙ ſicut Grego. ait. Ille preces
ſumme valēt que pro inimicis
fundunt: exemplo xpi dicentis.
Pater ignoſce ⁊c. ¶ Tertiū eſt
conſiderandum ꝙ ſicut Chryſo-
ſtomus dicit. Nullū bonum ac-
ceptatur adeo ꝙ facit homo no-
lens iniurias remittere. V
¶ Exemplum narratur in libro
qui dicitur Speculum exēplorꝫ
diſtin. ix. cap. xcvi. ꝙ mulier q̄-
dam que reputabat ſe ſanctam
⁊ deuotam: eo ꝙ faciebat mul-
ta ieiunia ⁊ orationes ⁊ alia bo-
na opera: ſed hoc vitiū in ſe ha-
bebat vt quicūqꝫ ſemel eam of-
fendit nunqꝫ eum dilexit ampli-
us: nec iram remiſit. Tandem
grauiter infirmata ⁊ confeſſa ē
alia pctā: ſed iſtud non eſt con-
feſſa: qꝛ nec cōſcientiam de hoc
vitio tenuit. Cūqꝫ ſacerdos cor-
pus dñicum ſibi porrigeret: il-
la os ſuū clauſit ⁊ auertit dicēs
Sicut ego vertebam faciem ab
alijs in ira nec peperci: ſic deus
auertit ſe a me: nec michi par-
cet: ſed cum demonibus iracun-
dis me damnabit. Et ſic infelix
expirauit. ¶ Quartū eſt conſi-
derandum ꝙ nil ſic deo aſſimi-
lat nos ſicut dimiſſio iniurie et
amor reconciliationis: quia vt
Lyra dicit ſuper Heb. vi. Deo
proprium eſt vnire corda cum
ſit vnitas prima: ideo dicitur
deus pacis: ideo in vniōe pacis

ſumme aſſimilat homo deo. X
¶ Quintū eſt ꝙ ſicut Bonauen. li. de ꝑfectu reli. docet nulla virtus eſt certius ſignū diuine dilectionis ꝛ ꝓdeſtinationis ſicut patiētia: q̄ ſumme aſſimilat hominē xp̄o paſſo q̄ ꝓ nobis multa paſſus eſt: tradit⁹: captiuat⁹ ligat⁹: accuſat⁹ falſo: calūniat⁹ morti ſententiat⁹: flagellatus: ſpinis coronat⁹: crucifix⁹: vulnerat⁹ ꝛ occiſus ꝛc. Et in oībus his q̄d aliud clamauit: niſi indulgentiā dicēs. Pater ignoſce illis ꝛc. Hec oīa ꝓ nr̄a ſalute: ꝛ vt exēplū ꝓberet patiētie. Proīde in ſermone ſcti Bernardini de Senis: ꝛ in Spe. exē. ſic̄ fertur exēplū. ꝙ dū q̄dā occidiſſet fratrē cuiuſdā: ꝛ poſt longas inimicitias iſti illū cōtigit obuiaſſe: ꝛ volēs illū homicidā ſui fratris occidere: ꝓſtratus ille veniam petijt ꝓ xp̄i amore et ſanguine: ſtatim iſte recordās xp̄i ſanguinē pepcit illi. Poſtea cū intraſſet eccleſiā ꝛ vellet imaginē crucifixi oſculari. illa imago reſolutis a cruce manib⁹ amplexādo ipſum talia dixit. Tu hodie remiſiſti ꝓpter me ſanguinis iniuriam: ego tibi indulgeo omnia pctā tua. Rogemus ergo dn̄m Jeſum vt det nobis ꝛc.

¶ Dn̄ica eadem ſermonem tertium. ſ. de Ira ꝛ eius periculoſitate hic ꝓtermitto ſcribere. Tū quia de ipſa in quadrageſimali de vitijs agitur ſufficiēter: ꝛ poteſt hic inuehi ſi placuerit. Tum: qꝛ iſta dn̄ica plerunq̄ cadit ſub feſtis vel octauis: aut Johānis baptiſte aut apl'orum Petri et Pauli: aut viſitationis Marie ſeſe comitantibus: et tunc congruit ꝓdicari ſermones de tali feſto vel octaua cōuenientes q̄ habētur parte de ſctis copioſe. vn̄ ſuperflueret hic ſermonem deſcribere tertium hmōi. Verūtamē vltimū ſiue quartū ſermonē hic deſcribo: vt. ſ. continuando ad predictas dn̄icas: materiam de aīa humana ꝓſequamur. de qua plus gratū videt̄ audiētib⁹ pro hoc tempore predicari.

¶ De eadem dn̄ica. Sermo. iiij ſcilicet de anime rationalis immortalitate: ꝛ quibus modis dicitur ſpiritualiter mori.

Non occides: q̄ autē occiderit: re⁹ erit iudicio Mat. v. ꝛ in euā. hod. Verba ſūt xp̄i Jeſu q̄ diuinā charitatē ſuam in hoc clare voluit oñdere erga nos: qꝛ mādauit nullū hoīez occidi ſine iuſticie ordīe morte corpali: ꝛ multo forti⁹ morte ſpirituali q̄ morit̄ aīa vel occidit̄: qꝛ peior ē mors aīe q̄̄ corporis. Vn̄ ſctūs Anſ. i orōnib⁹ dr̄. Peius morit̄ q̄ morte aīe morit̄ q̄̄ q̄ morte carnis morit̄: oīs eī hūana mortua caro aliq̄n reſurget: ſꝫ nō oīs aīa mortua reſurget. Et peius moritur q̄ ꝑdit vitam iuſticie per q̄d perdit vitā beatam: q̄̄ q̄ perdit iſtā miſerā vitam. Hec Anſ. Deniq̄ q̄m aīa precioſior eſt multo q̄̄ corpus: vt di. Aug. lib. lxxxiij. q̄ſtionum Ideoq̄ deus ꝓhibendo occiſionem corporis: multo plus ꝓhibuit occidere aīam per peccatū Vn̄ xp̄s dn̄s hoīb⁹ proponit dei preceptum di. Non occides. Et ꝙ hoc precepto prohibeat̄ etiā

ſpirituale homicidium per ſoli-
us ire peccatũ expoſuit: vt p3
in euang. ¶ Itaqꝫ de morte aie
rõnalis q̃ tñ facta eſt a deo im-
mortalis ſm ſubſtãtiam in hoc
ſermone agentes: tria myſteria
notabimus.

¶ Primũ dicitur eſſentialis im-
mortalitatis.

¶ Secundum dicitur ſpiritua-
lis mortalitatis.

¶ Tertium dicitur exemplaris
probabilitatis.

Et ꝑ his aliud thema poni po-
teſt Ezech. xviij. Anima q̃ pec-
cauerit ipſa moriet̃. Item aliud
etiam thema Sap. iij. Iuſtorũ
anime in manu dei ſunt: et non
tanget eos tormentum mortis
Item ibidẽ. Spes eorũ imorta-
litate plena eſt. Ad idẽ ex euã-
gelio Mat. x. Nolite tiere eos
qui occidunt corpus: animã au-
tem non poſſunt occidere. A

¶ Circa primum de immortali-
tate. ſ. eſſentiali ipſiꝰ aie ratio-
nalis vel incorruptibilitate q̃ri
tur: qualiter poſſit ꝓbari q̧ aia
humana ſit imortalis ⁊ incorru
ptibilis in ſua ſubſtantia. Hoc
enim ſcire multũ confert ad in-
citamentum penitentie: qꝛ cum
homo cognoſcit q̧ aia ſua per-
petuo manebit: vel bene: ſc3 in
premio bonorũ operũ ⁊ in cele-
ſti btitudine: vel male. ſ. in pe-
nis pctõrum ſuorum in inferno
pertimeſcit in pctis pſeuerare
ne ꝑpetuo pereat. ¶ Proinde ad
q̃ſtionẽ hanc reſpondendo. No
tandum eſt q̧ ſicut pater ꝑ Au
guſt. lib. de cognitione vere vite
aia humana icorruptibilis ⁊ i-
mortalis eſt: ꝓut etiã fides te-
net catholica: et cõcordat phis
⁊ oĩs rõ recta. Sed aia aliorũ
aialiũ: vt ibidẽ Aug. ait: eſt qui
dam ſpũs vitalis ↄſtãs ex aere
ſubtili ⁊ ſanguine aialis inuiſi
bilis: ſed ſenſibilis: memoriam
habẽs: intellectu carens: cũ car
ne moriens in aera euaneſcẽs.
Hec ibi. Unde cum fides teneat
catholica aiam humanã eſſe in
corruptibilẽ non eſſet neceſſari-
um id ꝓbare. Sed pro certiori
cognitione ac ſolidatione fidei
notandũ q̧ pluribꝰ ⁊ fulcimen-
tis etiam phicis ꝓbat̃ aia rõna
lis eſſe icorruptibilis: ſm quod
tradit Bonauẽ. ſuper. ij. di. xix.
Rich. ⁊ alij doct.

¶ Prima ratio accipit̃ ex parte
cauſe finalis.

¶ Secunda ex parte cauſe for-
malis.

¶ Tertia ex parte cauſe mate
rialis.

¶ Quarta ex parte cauſe effici-
entis.

Prima inquã rõ accipit̃ ex par
te cauſe finalis: ꝑ quam potiſſi-
me deuenit̃ in cognitionẽ imor-
talitatis aie: vt approbat̃ ꝑ Au
gu. xiij. de tri. ⁊. ſ. de ciui. dei. Qꝛ
ſi volumus ſcire ad quẽ finẽ vel
propter q̃d creata eſt aia rõna-
lis certũ ⁊ veriſſimum eſt q̧ ꝓ-
pter ſumme btitudinis ꝑticipa
tionẽ. Si dicas. Unde hoc cer-
tũ? ibidẽ dt Bonauẽ. q̧ hoc cer-
tũ eſt ex hoc. Primo: quia natu-
ralit̃ oẽs volumꝰ eſſe btĩ: et oĩs
aia humana appetit btitudinẽ
ſm Aug. xiiij. de trini. Itẽ qꝛ vt
Hieroñ. ad Demetria. dt. In oĩ
bono ope leti ſumus: ad oẽ aũt
pctm aut erubeſcimꝰ: aut time-
mus ⁊ cõſcientia remordemur.
Hec ille. Sed qꝛ vt dt phs. iij.

de aīa.r.ij.phyſicorum. In fundamento nature nichil eſt ocioſum aut fruſtra: ergo certuʒ eſt ꝙ oīs aīa humana facta eſt ad btitudinē: qꝛ alioqn deus ocioſe ⁊ fruſtra īdidiſſet aīe talē appetitū.ſ.btitudinis ac ꝯſcientie remorſum: ⁊ dictamē: ſi hoc nō cōſequeret.ſ btitudinē ad quā vt ad finē ordiata videt. ¶ Ad propoſitū ergo. Si aīa aliqñ eſſet corruptibilis poſt annos etiam innumerabiles: tūc ipſa non poſſet eſſe btā vere: qꝛ ſciret ꝙ aliqñ terminaret ſua btitudo. Unde Aug.xiij.de trini.dicit ꝙ impoſſibile eſt eē aliquē beatū: niſi de ſue btitudinis perpetuatione ſit ſecurus: ſcʒ ꝑ imortalitatē. Nam btitudo reqrit adeſſe oē bonū ⁊ nil mali adeſſe. Si autē aīa aliqñ moreret: adeſſet timor de amiſſione btitudinis ⁊ ſic nō eſſet btā. B ¶ Scda rō accipit ex parte cauſe formalis: qꝛ ſcim⁹ teſte ſcriptura Gene.i. aīa facta eſt ad dei imaginē ⁊ ſilitudinē: ꝙ debet in hoc deo aſſimilari vt nō poſſit corrūpi vel mori: ſicut ⁊ de⁹ eſt incorruptibilis. ¶ Declarat. Nā oē qđ deſtruit vł corrūpit pōt deſtrui his modis. Primo.ſ.ſeparando formā a materia: ſicut fit cū aīa ſeparat a corpore: ſʒ aīa nō pōt ſic corrūpi in ſe: qꝛ eſt indiuiſibilis ſicut ⁊ deus: et ſicut radius ſolis eſt indiuiſibilis in ſe. ¶ Scdo pōt aliqđ deſtrui ꝑtes ītegrales corrūpendo: vt ligna ⁊ lapides in domo deſtruēdo: deſtruit domus q̄ ex eis conſtat. Sic etiā aīa nō pōt deſtrui quia non habet partes cum ſit ſimplex vt deus. ¶ Tertio ſubiectum deſtruēdo: vt deſtructo pariete deſtruit pictura ⁊ ſupficies eius. Sed qꝛ aīa non eſt accidēs corpis: vt pictura vel huiuſmodi. ſed eſt ſpiritus ſicut et deus ⁊ a corpe eſſentialr differēs ꝙ nō pōt ſimul cum corpore deſtrui mortuo ſicut nec radius ſolis cum ſit ſubſtātia aerea. ſcʒ lucis differētis ab aere non deſtruit corrupto aere ꝑ tenebroſum fumū: ſed tm̄modo ſeparatur. Et ſicut aurū exiſtēs in ſacco nō comburit cōbuſto ſacco ⁊ ſic nec aīa corrumpit corpe corrupto. ¶ Quarto pōt aliqđ deſtrui cōtinens eius deſtruendo: ſicut fracto vaſe fūdit ⁊ deſtruitur liquor. Sic aīa cū non indigeat corpe tanq̄ vaſe deferēte: qꝛ nō continet a corpore: ſʒ potius aīa ꝯtinet corp⁹/ne illō corrūpat: iō non deſtruit corrupto corpe: ſicut nec deus deſtrueret etiam ſi totus mūdus deſtrueretur: qꝛ deus nō ꝯtinet a mundo: ſʒ de⁹ ꝯtinet mūdū. ¶ Quinto pōt aliquid deſtrui cām eius ſubtrahēdo: ſicut ſubtracto ſole deſtruitur dies: ⁊ ſic etiā nō pōt deſtrui aīa: qꝛ nō habʒ aliā cauſam efficientē ⁊ cōſeruantē: niſi deū ſcđm oēs theologos: q̄ ipſam ſemꝑ ꝯſeruat influendo ipſi aīe eſſe ꝑpetuo: ⁊ ideo nō pōt corrūpi aīa. O itaq mirabilis dei charitas erga nos q̄ ſic ꝯſeruat vt ſemꝑ maneat imago ſua in nobis: ſʒ ve ⁊ ve pctōrib⁹ in penis cōſeruatis. C ¶ Tertia rō ex parte cauſe materialis: qꝛ cū aīa creata ſit ex nihilo ſi eēt corruptibilis: paulatim ſeneſcēdo ⁊ deficiendo in nihilum tenderet donec olno anihilaretur.

q̃ cuiuſlibet ſubſtãtie corrupti-
bilis opatio antiq̃tur ⁊ ſeneſcit
in tpe: ⁊ tãdẽ oino deſtruit. Sʒ
q̃m v'tus aie rõnalis ⁊ opatio. ſ.
intelligẽdi ſua diuturnitate nõ
deficit nec ſeneſcit: ſʒ potius iua-
leſcit ⁊ pficit quãto fuerit ãtiq̃
or iuxta illd Job. ij. In antiq̃s ẽ
ſapia: ⁊ in multo tpe prudẽtia
ꝫ ⁊c. Qd ſi di. Tñ videmus q̃ vir
tus aie ineterato et debilitato
corpe deficit: vt ptʒ in ſenibus ho
minibus. Rñdet q̃ hoc non eſt p
ſe ex pte aie: ſʒ per accidẽs: eo
q̃ organo corporali ad intelligẽ
dum indiget aia. ſ. ymagĩatiua
memoratiua: cogitatiua. iuxta
illd. iij. de aia. Intelligẽtẽ opor
tet phãtaſmata ſpeculari. His
ergo debilitatis tanq̃ inſtrumẽ
tis minus aptis aia per accidẽs
in operando deficit in ſenibus:
ſicut ſi carpentarius ſapiẽs ha
beat ſecurim obtuſam ⁊c. tamẽ
ipſa aia ſua diuturnitate etiaʒ
in ſenſu obtuſo quãtũ eſt ex ſe
ipſa nõ deficit: ſed potius creſcit
in virtute. Unde phs. ſ. de ani
ma dicit: q̃ ſi ſenex accipet ocu
lũ iuuenis videret vt iuuenis:
ergo ſeq̃tur q̃ aia nõ eſt corru-
ptibilis nec ſeneſcibilis. Nam
ſi aliquando annichilaret: mlta
mala remanerent impunita: et
multa bona irremunerata: tam
in hoc ſeculo q̃ in futuro: quod
non decet deũ: qui per ſcriptu-
ras ꝯdixit eternas penas ma-
lis: iuſtis autem premia perpe-
tua et interminabilia: ergo ani
ma eſt ppetua alioquin fruſtra
rent ſcripture. ¶ Quarta ratio
ex parte cauſe efficiẽtis: q: ipſe
deus qui creauit animã huma-
nam ad ymaginẽ ſuam ſemper
in perpetuũ preſens eſt aie rõ-
nali conſeruando ipſam ꝯtinue
ſicut ⁊ angelos conſeruat ⁊ de-
mones ne annihilent. Nam vt
aplus. ſ. Timo. vlti. dicit: ſolus
deus habet immortalitatẽ. ſ. ex
ſeipſo ſine alterius iuuamine: ⁊
per conſequens angeli et aie ⁊
oẽs creature ſicut ſunt ex nichi
lo create: ita in nichilũ tendũt a
ſe: ſed ſuſtentant manu tenẽtia
conditoris: ⁊ ſic aia eſt perpe-
tua deo bono conſeruãte: ſicut
⁊ angelica creatura: vt di. Gre-
go. in moral. Itẽ in. iiij. dial. di.
Tres vitales ſpũs creauit oĩ-
potens deus. Unum qui carne
nõ tegitur nec morit: vt eſt an-
gelicus ſpũs. Aliũ qui carne te
gitur: ſed non cum carne mori-
tur: vt eſt aia rõnalis. Tertiuʒ
qui carne tegitur et cum carne
moritur: vt eſt aia brutorum. O
ergo hõ agnoſce aie tue perpe-
tuam nobilitatẽ: et non tradas
eam diabolo per peccatum/ ne
perdas te. D

¶ Circa ſecundum de ſpiritua-
li morte aie. Notandum q̃ licʒ
aia ſcdm ſubſtantiam ſit immor-
talis vt iam pbatum eſt: tñ ſpi
rituali morte ſepe occidit ⁊ mo
ritur: quia vt ſcribitur Sapieñ.
xvi. hõ aũt occidit per maliciã
aiam ſuã. Huius aũt dat rõ ex
vbis Augu. de pe. di. ſ. G. Item
ſi anteq̃. dicentis. Deus eſt vi-
ta aie ſicut aia eſt vita corporis
vnde ſicut corpus ſqnit viuere
non poterit abſente aia: ita nõ
niſi deo pñte aia viuere valet
per gratiam. Hec ille. Sed q̃ñ
malicia pcti mortal' ſepat ani-
mã a dei gra: ergo anima mori-
tur ſpũaliter: et occidit p pctm

mortale: ꝓpterea ⁊ pctm̄ morta le dr̄ qꝛ occidit alam. ¶ Proinde propter documentū ſimplicium tractandū eſt quot mortibꝰ ſpiritualiter occidi poteſt aia ſiue ꝓpria ſiue etiam ꝓximi. Reſpondetur ꝙ recolligēdo ex ſcriptura reperimus multiplicem mortem qua occiditur anima.

¶ Prima mors qua occidiť ala dicit culpe originalis: de q̄ Ro. v. Sicut per vnū hoīem. ſ. Adā pctm̄ in hunc mūdū intrauit et per pctm̄ mors: ita in oēs homines mors ptranſijt in q̄ omnes peccauerūt. Hec ibi. Ecce dicit ꝙ per vnū hoīem. ſ. Adam itrauit pctm̄ et mors: qꝛ vt patet in ſ̄. ſnlarū. ſi Adam non comediſſet vetitū ꝯuis. Eua primꝰ comediſſet: humanū genus nō fuiſſet culpe ⁊ mortis obnoxium. Item dicit ꝙ intrauit pctm̄: ſcꝫ originale: ⁊ per hoc mors ale: ⁊ ita in oēs mors. i. mortꝭ obligatio ptrāſiuit. Et hoc accipite documentum ꝙ mulier ⁊ etiā vir dando cauſam aborſus ex illicita occaſione: puta nimia ſtrictitudine veſtium laſciuarum: aut choreis: aut forte ex luxuriādo cū viro etiam ꝓprio ſola voluptatis cauſa: ⁊ hmōi grauiť peccant: q̄a occidūt fetū in originali: non ſolū in corpe extinguendo ſed etiā in ala ꝑdendo eternaliter. E ¶ Nam magnus Albertꝰ lib. ix. de alibꝰ tracť. ſ. c. ij. ⁊ etiā lib. x. tracta. ij. dicit ꝙ multi ſunt caſus aborſus concepti fetus. Aliquando hoc fit ex carnalitatis incōtinētia vel cōmixtione cū muliere ꝑgnante: ⁊ ꝑcipue ſi hoc fiat poſt octauum menſem completum: vide licet ꝑncipio cōceptionis: aliqñ fit ex periculoſo ſaltu ꝑgnantis vel motu ⁊ agitatione corporis ſicut ſolet fieri in choreis. Aliquādo ex ꝑcuſſiōe: qua ſepe vir ꝑcutit ꝑgnātē. Aliquādo ex caſu ab alto. Aliquando ex laborioſo exercitio corporali. Aliqñ ex forti paſſiōe anime: ſicut ſūt timor vehemens aut ira turbatiſſima ⁊ triſticia magna. Aliquando etiam ex nimio frigore aeris. Aliquando ex nimio calore balnei ꝓlixi. Aliqñ ex repletione vehemēti ⁊ nauſea pluria Hec ideo hec ſcripſimus: vt caueať aborſus: ⁊ ſic mors anime Preterea Albertus de ſecretis dicit ꝙ etiā ſepe fetor magnꝰ: ⁊ preſertim fetor candele extincte ſi nimius ſit: ac tonitrus fortis extinguunt fetū. Caue ergo ⁊c.

¶ Secunda mors diciť infidelitatis: de qua xp̄s Mat. viij. dicit cuidam. Dimitte mortuos: hoc eſt infideles ſepelire mortuos ſuos. ſ. parētes ⁊ hmōi defūctos: ꝓut exponit Maximus in ſermone de martyribus: vbi dicit ꝙ infidelitas mors eſt aīe.

¶ Tertia eſt mors cordialis q̄ occidit alam: ſicut eſt ira. De q̄ ſ. Joan. iij. Qui non diligit manet in morte. ſ. ale: ⁊ ſic eſt de ꝓpoſito pcti mortalis cuiuſlibet.

¶ Quarta mors diciť verbalis: et hec fit pluribus modis. Aliquando mentiendo Sap. ſ. Os qđ mentiť occidit alam: ⁊ hoc potiſſime eſt in detractiōe. Aliquando fit mala docēdo vľ ſuggerendo. Unde augu. ſup illud Joan. viij. Ille. ſ. diabolus homicida erat ab initio: dicit ꝙ nō ſolum diabolus: ſed ⁊ hō homi-

cida dicit:q̄ñ malū erroris verbum ſeminat docens ꝛ dās primo occaſionem ad peccandum quia aīaȝ proximi q̄ʒtū in ſe eſt occidit: ſicut fecit ꝛ diabolꝰ nobis. ¶ Quinta mors dicit culpe actualis: vt. ꝫ. Sapiēne. xvi. Nā omnis culpa actualis mortalis eſt mors anie Roma. vi. Stipendia peccati mors. ¶ Sexta dicitur exemplaris. ſ. quando q̄s malo exemplo alios occidit in anima. Unde Mat. xviij. Chriſtus dicit. Ue illi p quem ſcandalū venit. Et auguſti. lib. de paſtoribus ait. Qui in cōſpectu populi male viuit q̄ʒtum in ipſo eſt eū a quo attenditur occidit. Propterea ꝛ Grego. xi. q. iij. p̄cipue dicit. Tot mortibus digni ſunt prelati: quot in ſubditos prauitatis exempla relinquunt. Sic ꝛ de alijs. ℱ

¶ Septīa mors anime dicit occaſiōalis qua occidit multipliciter. Primo ad peccandū compellendo: ſicut dn̄i cogūt alios ad faciendū malū aliquot. Secundo ad peierādū prouocando: ſicut de hoc ponamꝰ caſum xxij. q. v. c. Qui compulſus. vbi Pius papa dicit. Qui compulſus a dn̄o ſciens peierat: vtriq̈ ſunt periuri ꝛ dn̄s ꝛ miles: dn̄s q̄a precepit: miles q̄a plus dn̄ʒ q̄ʒ animā ſuā dilexit. Et ibidem Augu. c. Ille (inquit) qui hoīem prouocat ad iurationē ꝛ ſcit eū falſum iuraturū eſſe: vincit homicidā. ſ. corporis: qꝛ indꝫ duas alas. ſ. ſuam ꝛ illius occidit. Hec ibi. ꝛ patȝ. Tertio q̄s occaſionaliter occidit aīam ſe ornā do: vt. ſ. ꝯcupiſcatur carnaliter: vt patȝ in multis mulieribus. ꝛ viris: ꝛ ſic ꝓpriam alam ꝛ etiā aliorū occidunt Jaco. i. Concupiſcentia parit pctm̄: pctm̄ generat mortem. Quarto occidit quis aīam ſuā ꝛ ſuoꝝ iniuſtas res illis heredibꝰ relinquendo: q̄a oēs ſcienter retinētes talia damnantur: vt patet exēplū de vſuris. c. Cū tu. ꝛ c. Tua. ¶ Ultima mors qua occidit aīa dicitur infernalis. Nam Pſ. di. Mors depaſcet eos. ſ. in inferno poſitas. O ergo magne deꝰ q̄ʒtū ve ꝛ ve erit in eterna morte omnibus reprobis: quos tu bone deus nunc reuocas/ ſed redire nolunt.

¶ Circa tertium de probabilitate exemplorum ꝙ. ſ. ala natura ſubſtantie ſue ſit immortalis ſed per pctm̄ ſpūaliter moriat. Notandū eſt ꝙ multiplicibus exēplis iſtud pōt ꝓbari ſm̄ omnes leges. Primo quidē exēplis legis p̄hice. Nā p̄hi diſputantes ꝓbauerunt ꝛ dixerunt aīaȝ rōnalē eſſe immortalē. Uñ Ariſto. ij. de ala dicit. Separat hoc ab hoc tanq̄ʒ corruptibile ab incorruptibili. Et idē lib. de ſecretis ſecretoꝝ ad Alexandrū dicit O alexāder noli appetere id qđ eſt corruptibile ꝛ trāſitoriū ſed pete diuitias incorruptibiles: regnū eternū ꝛc. Unde multi p̄hi leguntur ꝙ ſeipſos morti dederunt deſiderio alterius vite vt patet p Auguſt. xxij. de ciui. dei. de Theoberto platonis diſcipulo: qui legens librum platonis de immortalitate ale queȝ appellauit Phedronem ſe de muro p̄cipitē dedit vt oſtenderet deſideriū habere alterius vite. Sic ꝛ Marcus Cato. Iteȝ

Diogenes vt recitat Tullius i de tuſculanis queſtionib⁹. Itē zenon phs. Itē Empedocles ⁊ multi alij arbitrantes aīas eſſe immortales ſibi mortē intulerunt: ſed in hoc male fecerūt q ſe occiderūt: tñ veritatē aīe immortalis ꝓbare voluerūt. Deniq; q etiā male viuētes homines in pñti male ſe habebūt in futuro. Phi etiā dictauerunt Nā Mercuri⁹ phs ait. Anime poſt diſſolutionem corporis cogent credere penis que i hac vita noluerūt credere verbis. Hec ille. Itē plato in phedrone dicit ſic. Perfectus ⁊ purgat⁹ hic tranſiens cū deo habitabit. Et in Thimeo idē ait. Aīa eſt immortalis ⁊ ſm qđ vicerit paſſiones vel victa fuerit pmiabitur vel punietur poſt hanc vitā. Hec ille. Hec ſufficiāt. ¶ Scđo exemplis legis canonice: ex qua ſufficiat illud quod Ambroſius ait xxxij.q.j.c. Nuptie inquit terram iplent: caſtitas paradiſum ergo anime viuēt in celo ¶ Tertio exemplis legis ciuilice. Nā vt habetur ſcriptū.C. de inutilibus ſtipulationibus.l. ex co. Oīa īquit que cōtra bonos mores vel in pacto vł i ſtipulatione deducuntur nullius momenti ſunt ꝓpter.ſ. aīe imortalitatē. Moueant igitur clementiam ſtatū eſt poſſibile nr̃am immortalitatē donātē nature ⁊c. Hec ſufficiāt. ¶ Quarto exēplis legis theologice: in qua oīs ſcriptura ⁊ oīm doctorū catholicorū ſnīa ac fides vera vniuerſal'r cōfitetur in ſymbolo di. Qui bona egerunt ibunt in vitam eternā qui vero mala in ignem eternū: ergo anima eſt perpetua.

¶ Ad id autē faciunt pꝛio exempla martyꝝ: q̄ nullo mō cū tāto feruore martyriū ſuſtinuiſſent: niſi meliorē vitā i futuro expectaſſent ꝑpetuam: vt dicit Maximus in ſermone. Secūdo exēpla reſuſcitatorū tam in ve. ꝙ i no.te. per ſanctos ⁊ per chriſtū. Si eñ anime taliū fuiſſent cum corpore mortuo annichilate: ſequeretur q poſtea cū reſuſcitati ſunt: ſicut Lazarus ⁊ alij non eadem anima reſuſcitata fuiſſ; ſed alia anima de nouo fuiſſet i ſingulis creata: quod eſt abſurdum ⁊ falſiſſimū: ergo ⁊c. Tertio exempla viſionum. Nam legit q anime Petri ⁊ Pauli apoſtolorum poſt mortem viſe ſunt ⁊ apparuerunt indute veſte preclara ⁊ coronis fulgētib⁹. Anima autem Pauli apparuit. Neroni vt probaret ſe viuere poſt mortem: ſicut promiſerat eidem hoc ꝓbaturū vt patet in legenda eorū. Multorū etiā aīe ſanctoꝝ leguntur q poſt mortem viſe ſunt deduci in celum: vt patet de anima ſanctoꝝ Martini epi. Pauli primi heremite. Ludouici epi. Franciſci ⁊ aliorum. Deniq; ⁊ multorū prauorū aīe viſe ſunt q poſt mortem ducte ſunt ad inferna: de quibus patet in hiſtorijs. Nec ſufficimus enarrare quot ⁊ quanta de huiuſmodi habentur exēpla. Super omnia autem exemplū clariſſimum habemus de xp̄o ieſu dño qui tertia die reſurrexit a mortuis ⁊ aſcendit in celum ſimul cum omnibus ſanctis aīabus comitantibus relictis animabus reprobis in inferno per

petua cruciandis O ꝗ peccatoꝛ miſerrime noli decipi ⁊ errare: noli te eternaliṫ ꝑdere: ſed age ꝑniam: ama deū vt bene ſit tibi in perpetuū. Rogem⁹ ꝗ dn̄z ⁊c.

¶ Sequitur dominica. vj. poſt Pentecoſtes. Sermo pꝛimus: ſcilicet de mīe dei conſecutiōe. pꝛopꝛietate ⁊ manifeſtatione.

Cum turba multa eſſent cū Jeſu nec haberent quid manducarent: conuocatiſ diſcipulis ait illis Miſereoꝛ ſuper turbam Mar. viij. ⁊ in euangelio hodierno. I

¶ Chꝛiſtus dn̄s verus de⁹ ⁊ verus homo de genere Dauid ꝑ Mariam virginem deſcendens vtriꝙ ſecundum vtramꝙ naturam miſericoꝛdia plenus erat. Nam ex quo erat de⁹ ⁊ deo ꝓpꝛium eſt miſereri: ergo pꝛopꝛium ſibi hoc erat vt miſeretur ſicut pꝛopꝛium eſt homini ridere: igni calefacere ⁊c. Itē ex ꝗ erat homo ex pꝛogenie Dauid qui. ſ. dauid in ſcriptura de miſericoꝛdia commēdatur magnifice. ſ. Macha. ij. Dauid ī ſua miſericoꝛdia conſecutus eſt ſedem regni in ſecula. ⁊ ſic etiam naturaliter in humanitate inditam habebat miſericoꝛdiam ⁊ clementiam: q̄a eius mater virgo glorioſa Maria ex ꝓgenie Dauid deſcendens erat ſuper omnes mitis ⁊ clementiſſima: pietate plēa: vt canit eccleſia. Sed quoniaz ph̄s. ij. phiſicoꝝ dicit. Natura eſt vis inſita rebus ſimilia et ſimilibus pꝛoducens: ergo ex piiſſimo deo patre piiſſimus deus filius ab eterno genitus ſm̄ diuinam naturā: atꝙ idem ſm̄ humanitatem ex piiſſima mr̄e virgīe oīūs erat ſumme miſericoꝛs. pꝛopterea merito ait. Miſereoꝛ ſuper turbam: ſcilꝫ hominum: vt patet in euāgelio cuius text⁹ eſt. ¶ In illo tpe. Cū turba multa eſſet cum Jeſu nec haberent quid mādu carent: cōuocatis diſcipulis ait illis. Miſereoꝛ ſuꝑ turbā: qꝛ ecce iā triduo ſuſtinēt me nec hn̄t qḋ māducent: ⁊ ſi dimiſero eos ieiunos in domū ſuā deficiēt in via: q̄dā eñ ex eis de lōge venerūt. Et rn̄derūt ei diſcipuli. Ū ñ iſtos poterit q̄s hic ſaturare panib⁹ ī ſolitudīe? Et īterrogauit eos. Quot panes habetꝫ? Qui dixerunt: ſeptē. Et ꝓcepit turbe diſcūbere ſuꝑ terrā. Et accipiēs ſeptē panes: gr̄as agēs fregit ⁊ dabat diſcipul' ſuis vt apponerent: ⁊ appoſuerunt turbe Et habebāt diſcipulos paucos ⁊ ipſos benedixit ⁊ iuſſit apponi. Et manducauerunt: ⁊ ſaturati ſunt. Et ſuſtulerunt qḋ ſuperauerat de fragmentis ſeptē ſpoꝛtas. Erant autē qui māducauerant. quaſi quattuoꝛ milia hominum. Et dimiſit eos Mar. viij ¶ Ex quo in hoc euangelio chꝛiſtus dn̄s taꝫ verbo ꝙ̄ facto oſtendit ſuam miſericoꝛdiaꝫ erga turbas hominū in reficiēdo per ſeptem panes quattuoꝛ milia. Idcirco iuxta hoc de miſericoꝛdia dei tria myſteria declarabimus in hoc ſermone.

¶ Pꝛimum dicitur meritoꝛie cōſecutionis.

¶ Secundum dicitur diuine appꝛopꝛiationis.

¶ Tertiuꝫ dicitur manifeſte demonſtrationis. K

¶ Circa primum de meritoria
conſecratione inquirendum eſt
qualiter poſſit homo mereri vt
dei miſericordiam cõſequatur.
Ad quod notandum vt etiam
euãgelio ſatiſfaciam⁹ ſicut my
ſtice elicere poſſum⁹ ex ipſo euã
gelio edocemur q̃les homines
merent conſequi miam a deo ⁊
chriſto Jeſu. Nam euangelium
dicit ſic. Jn illo tẽpore. ſ. etatis
xp̄i anno. xxxij. ſub die. xij kalẽ.
Julij. ſm Guillermũ hoc eſt q̃n
ta die ante feſtũ natiuitatis Jo
annis baptiſte. ſequit. Cuz tur
ba multa eſſet cũ Jeſu ⁊c. Notã
dũ ergo ꝙ precipue inſinuãtur
ſex turbe hominũ: que ſcilz mi
ſericordiã cõſequi a chriſto pro
merentur. ¶ Prima turba: ſalu
tez deſiderãtiũ. Jn Matth. xv.
ſcribitur ꝙ iſte turbe mlte que
venerant ad Jeſum adduxerãt
ſecum multos claudos: cecos:
mutos: debileſq;: ⁊ proiecerũt
eos ad pedes Jeſu deſiderãtes
ſcz ſalutem corporalẽ: ⁊ etiam
ſpiritualẽ illorũ. Et chriſt⁹ mi
ſertus illorũ curauit eos: ⁊ ſic
turba laudabat deuz. Mãſerũt
ꝙ cũ Jeſu per triduuz pre deſi
derio verbi dei: vt patet ex hoc
etiam euangelio quo docemur
deſiderare miſericordiaz a deo
ſi volumus conſequi. ¶ Proin
de Chryſoſtomus ſuper Mat
theuz querit quare deus aliq̃s
punit ſecundum iuſticiam: ⁊ nõ
facit eis miſericordiam. Et re
ſpondet: quia compellitur. Un
de dr. De⁹ luit⁹ ⁊ cũ magno do
lore compellit pctõres dãnare.
Nõ eñ ſic dolet ꝙ ab eis offẽdi
tur ſed q̃a cogitur aliquẽ perde
re qui omnes cupit ſaluare ⁊c:
Deinde querit dicens. Cũ i po
teſtate ſua deus habet perdere
⁊ ſaluare: quis eum inuitum cõ
pellit? Reſpondet tu homo qui
nõ deſideras miſericordiã dei.
Nam ſicut q̃ deſideranti miſeri
cordiã denegat crudelis eſt: ſic
qui non deſideranti miſericordi
am preſtat iniuſtus eſt. Deinde
querit. Quis eſt hõ qui non deſi
derat miſericordiã dei? Reſpon
det. Tu qui permanes in pecca
tis. Deſiderare eñ miſericordi
am dei eſt conuerti ad deũ. Jlle
enim deſiderat miſericordiam
dei qui timet iraz dei: qui autẽ
non timet nõ deſiderat ſed co
tenuit. hec ille. ¶ Secunda tur
ba verbũ dei audiẽtiũ. Nã hec
turba cui xp̄us miſertus eſt per
triduum non receſſit a xp̄o p̄di
cante: ſed audierunt verbũ dei
donec omnes cibos quos ſecuz
tulerant iã cõſumpſiſſent vt di
cit Chryſoſto. ⁊ ſic miſericordi
am xp̄i promeruerunt. Jn quo ⁊
nos docemur ꝙ ſi volumus mi
ſericordiã conſequi a xp̄o verbũ
dei libenter audiamus. Unde
Prouer. xxviij. Qui declinat au
rem ſuam ne audiat legẽ: ora
tio eius erit execrabilis: hoc eſt
nõ meretur miſericordiã. Exem
plum habemus de Achab: q̃ cũ
eſſet maximus peccator ⁊ deus
cõminatus fuiſſz ſibi per Hely
am ꝙ ipſum cum ſua tota poſte
ritate deleret: audito verbo dei
ab Helia ſe humiliauit ⁊ miſeri
cordiam meruit. Jdez patet de
niniuitis. ¶ Tertia turba peni
tentium quod notat in euange
lio cum dicitur. Miſereor ſuper
turbã: quia ecce iaz triduo ſuſti
nent me. Per hoc q̃ppe triduuz

ſignificantur tres partes pnie: ſcȝ ɔtritio: ɔfeſſio/ ⁊ ſatiſfactio. Unñ Hiero.xciij.di. Diaconi ſūt in fine dicit ꝙ ſi nō cōuertimur inquit: ſed in peccatis perduramus aſſidue peccantium nō miſeretur deus. Hec ille. Et ſic pȝ.

L ¶ Quarta turba patiēter aduerſa ſuſtinentiū. Ideo dicit in euangelio. ſuſtinent me. ſ. patienter Unde Abacuch.iij Cum iratus fueris domine ſ. caſtigādo me pro peccatis: miſericordie recordaberis. Unde Berñ. O bone Jeſu cum ſentio te iratum: ſpero te ꝓpitium. Hec ille. Unde ſāctus Martinus epiſco...us dū fuiſſet per latrones ſpo...at⁹ ⁊ ligat⁹: ac vn⁹ latronū ſe...rim i caput eius vibraſſet: al...er ictum ferientis dextra ſuſti...uit: Et tādē interrogat⁹ an ti...uiſſet? Rñdit nunꝙ̄ ſe ita ſecu...ȝ fuiſſe: qꝛ ſciret miſericordiā ...i maxime in tētationibus af...turā. Hec in legenda. O ergo ... qñ te vides a deo caſtigari ...firmitate aut alia aduerſitate ...atiēter fer: ⁊ ſpera miſericordi...ni. ¶ Quinta turba eſt opera ...ericordie exercentium. nam ...Dat.v. Beati miſericordes qm̄ ...pſi miſericordiam conſequent. ...xēplū de Magdalena zacheo ... Mattheo ⁊c Et hoc in euāge...io ptȝ: qꝛ iſte turbe magne miſericordie opus faciebāt infirmis dum illos portabant ad chriſtum pro ſanitate: ⁊ tandiu omnium ſanitatem expectabant.

¶ Sexta turba ſanctorū ſuffragia exorantium. Nam multi ꝑ ſanctorū patrocinia precipue per beatā virginem leguntur etiā i extremis obtinuiſſe miſericordiā a deo. Exēplū aūt in veteri teſtamento de Moyſe: qui orando pro populo iſrael cum deus vellet populū delere miſericordiam obtinuit. Exo.xxxij. Item Geñ.xviij. dixit deus Abraā ꝙ ciuitatibus ſodomorū vellet miſereri ſi decem iuſti inuenirent in eis ꝓpter illos decē iuſtos. Et hoc xp̄s i euāgelio iſto deſignauit. dū nō niſi per ſanctos ſuos diſcipulos voluit iſtis turbis panes ⁊ piſces apponere: ⁊ ſic mediāte miniſterio illorū homines reficere. O ergo homo diſce hec ꝑdicta vt nouerīs his modis miſericordiam dei conſequi ſcȝ ſalutē deſiderando: ꝟba dei audiendo: penitendo: ſuſtinēdo ⁊ ſic de alijs O ꝙ̄ miſericors eſt deus qui nobis vult parcere ꝓpter ſuos ſanctos. M

¶ Circa ſecūdum de appropriatione diuina. Ex qua Greg. in collecta dicit ⁊ eccleſia canit. Deus cui proprium eſt miſereri ſemper ⁊ parcere ⁊c. Proinde occurrit queſtio: quare deo ſuꝑ oīa attributa magis appropriatur miſericordia. Cū enī (vt ait Aug. de trini.) oīa diuina attributa ſīt equalia. ſ. qꝛ deus qui eſt ſapiēs: bonus: iuſtus potēs ⁊c. ſicut ⁊ miſericors. Mirum ergo eſt cur ſibi pre alijs hmōi attribut⁹ appropriatur miſericordia. Sed ad hec reſpondetur ꝙ potiſſime hoc eſt triplici ratione prout colligitur a doc.

¶ Prima ratio complacentie.
¶ Secunda prefulgentie.
¶ Tertia voluntarie ſufficiētie

Prima ratio propter quam miſericordia dicitur dei proprium eſt ratio complacentie: qꝛ deo

plus cõplacet vt agat ſm miſe
ricordiã ꝙ̃ ſm meraꝫ iuſticiam.
Vñ Ezech.xviij. Nunquid volun
tatis mee eſt mors impij dicit
dñs:ꝛ non magis vt conuerta-
tur a vijs ſuis ꝛ viuat. Ideoq̃
ꝛ hierony. de pe.diſtin ſ.cap.
Quia inquit diuinitatis natura
clemens eſt ꝛ pia:magiſq̃ ad in
dulgentiã prona ꝙ̃ ad vindictã
ideo non vult mortem peccato-
ris ſed vt magis conuertatur ꝛ
viuat.hec ille. Ad idẽ eſt Eſa.
xxviij.di.Iraſcet̃ dñs vt faciat
opus ſuum: ſcꝫ iuſte puniendo
pctõres ſequitur. Alienum eſt
opus ei⁹ vt operetur opus ſuũ:
ideſt opus iuſticie: peregrinum
eſt opus eius ab eo. Lyra ſuper
hec dicit ꝙ hec ideo dicuntur:
qꝛ punire non eſt ꝓpriũ deo nec
eſt ex ſua cõditione: ſed eius ꝓ-
priuꝫ eſt miſereri ꝛ parcere: pu
nire aut conuenit ſibi per acci-
dens.ſ.propter holm maliciaꝫ:
hec Lyra.Exemplũ. Apis pro-
priũ officiũ eſt mellificare: ſꝫ ꝙ
pungit dum moleſtatur hoc eſt
ſibi alienũ vel per accidẽs. Itẽ
lux ſolis hꝫ ex ſe propriũ illumi
nare:ſꝫ ꝙ ledit egros oclos hoc
eſt ſibi alienum:ꝛ per accidens
ꝓpter oculorum egritudinem.
N ¶Scđa rõ eſt: qꝛ in omni
opere dei:lꝫ cõcurrat iuſticia ſi-
mul cum mĩa: qꝛ nihil agit niſi
iuſte:tñ mĩa ſemper preluceti
iuxta illud pſal.Suauis domi-
nus vniuerſis: ꝛ miſerationes
eius ſuper oĩa opera eius. hoc
oſtendit Primo in mundo iſto
vbi ſolem ſuum facit oriri ſuper
bonos ꝛ malos ꝛ pluit vtriſq̃
Mat.v.ꝛ tñ pctõr nõ eſt dign⁹
pane ꝙ̃ veſcit̃:vt dicit Aug. Itẽ
lꝫ aliqñ caſtigat ꝓpter pctã : tñ
vt teſtat̃ pſal nunquid oblini-
ſcet̃ miſereri deus:aut ꝯtinebit
in ira ſua miſericordias ſuas?
q.d.non.Secundo oſtenditur in
celo:vbi remunerat ſupra con-
dignum.Tertio in inferno vbi
punit citra condignum:cũ pro-
pctis demerent̃ mali multo ma
iora ſupplicia ꝛ annihilationeꝫ
totalem.Unde Thren.iiij.Mi-
ſericordie dñi qm̃ non ſum⁹ cõ-
ſumpti ꝛc.propterea mĩa digne
appropriat̃ deo.¶Tertia rõ eſt
voluntarie ſufficientie:quã po-
nit Aureo.in cõpẽ.li.ſ.ca.vi.di-
cens ꝙ ex quo nihil requirit̃ ad
cõplẽdũ opus miſericordie niſi
volũtas dei qua cui⁹ vult deus
miſeret̃ Ro.ix.ꝛ hoc facit deus
ex ſeipſo nullis meritis ꝓceden
tibus ꝙ̃tum ad donum prime
gratie cõferendũ:ſed qꝛ ad com
plendum opus iuſticie punien-
tis requiritur aliquid ex parte
hois.ſ.exigentia culpe ꝛ deme
ritorium pene. Ideo iuſticia nõ
poteſt ſic appropriari diuine bo
nitati ſicut mĩa. Exemplum ad
hec ponitur ſcđm ſnĩam Tho.
ſup. iiij. di.xlvſ.q.ũ. arti.ij. vbi
dicit ꝙ ſi aliquis ſibi ꝓprium a-
licui exhibeat quod nõ debetur
illi hoc non fit cõtra ordinẽ iuſti
cie:ſicut ſi rex alicui ſua bona
cõicat liberaliter hoc non eſt cõ
tra iuſticiam:ſed potius eſt cle-
mentie ꝛ liberalitatis in rege
donante militi tanta bona ſua
ꝛ poſſeſſiones.Sed ſi rex aufe-
rat ab aliquo id qđ ei debet̃ : qꝛ
iuſte illius eſt: hoc ꝯtra iuſticie
ordineꝫ eſt Deniq̃ ſi rex alicui
inferat penã quã ille nõ meret̃:
ꝯtra iuſticiã eſt.Sicut legimus

de Achab rege q̃ abſtulit vineã Naboth ⁊ inſup occidit illum. Sic eſt in ꝓpoſito: ꝙ ſcʒ ſi deus aliqui ſine demerito culpe illiꝰ puniret vel dãnaret: repugnaret iuſticie: ideo ordinata potẽtia deus hmõi nõ põt facere: ſʒ ꝙ alicui det grãm ex liberalitate clementie ⁊ miſericordie ſue: ⁊ hoc non eſt ꝯtra iuſticiã. O ¶ Ad id theologi doctores int quos Rich. ſuper. iiij. diſt. xlvj. q. ij. pulchros caſus tractant. ¶ Primus caſus eſt. Si deꝰ vellet btm̃ petrum aut paulũ aut quẽcunq; btm̃ in celo exiſtenteʒ dãnare. poſſet ne hoc ordinata potentia? nam de abſoluta potentia non eſt dubiuʒ q̃n poſſet ſed non vult. Rñdet ibi Rich. ⁊ concor. ſanctus Tho. ꝙ ordinata potẽtia deus hoc non poſſet facere: quia hoc nõ põt ꝯdecere ſuam bonitatẽ. Nam illud quod rõnales creature: ſcʒ angeli boni ⁊ beati meruerunt: hoc eſt eternã btitudinem: nullo modo põt ſalua iuſticia deꝰ auferre ab eis: nec potentia ordinata põt hec deꝰ velle. O ꝙ quãtũ habemus gaudere de tali bonitate dei qua non põt malũ velle bonis. ¶ Secundꝰ caſus eſt de eiſdem. Nũquid deꝰ poſſet reducere ad hanc vitã mortalẽ btõs in qua poſſent illi peccare ⁊ dam nationem: videlʒ demereri per petuã? Reſpondet ibideʒ Rich. ꝙ ⁊ ſi hoc poſſet: ſcʒ potẽtia ordinata/ vt illos reduceret huc: tñ nõ poſſet ordinata potentia ſalua iuſticia: claram dei viſionẽ a btis auferre. Et ſic illa ſalua manẽte. ſcʒ dei viſiõe ſi reduceret deus aliquẽ btm̃ ad vitaʒ iſtam: nullo mõ talis btũs poſſet peccare: qꝛ vt Bern. dicit in epl'a ad fres de mõte dei. Tãta ẽ felicitas diuine viſiõis ꝙ impoſſibile eſt videri ſũmũ bonũ ⁊ nõ amari. Hec ille. Vñ patet ꝙ beatũ vel ſaluatũ deus ſalua iuſticia de potentia ordinata nõ põt dãnare: ſecus eſt de potẽtia abſoluta: ſed nunq; vult illa vti: contra iuſticiã eñ facere nõ poteſt nec velle. ¶ Tertius caſus q̃d de dãnatis? Et dicit Rich. ibidẽ ꝙ deus dãnatum: puta iudã vl' cayphaʒ poſſet ſaluare: ſcʒ ordinata potentia ſi vellet: quia hoc poſſet ſuam condecere bonitatẽ. Non poſſet tali facere ſicut ⁊ fecit traiano per orationem ſancti Gregorij: ⁊ ſic reducẽdo ad vitam iſtam optime poſſet dare adiutorium quo ille poſſet velle penitere. Et ſic deus remittẽdo peccata propter que obligatur ad penam eternam ſaluare illum poſſet: ſed hoc nunq; fiet Hec ex Richardo. O ergo ꝙ̃ mira dei bonitas. O tu peccator noli contemnere: ſed age penitẽtiam vt ſalueris. P

Circa tertium de manifeſta demonſtratione magnitudinis miſericordie dei. Notandumq; immenſa benignitas ⁊ miſericordia dei manifeſte monſtrata eſt in effectibus: ſcilicet precipue decem. ¶ Primo in redemptionis pietate. Unde Caſſiod. ſup Pſal. dicit. Quis enarrare ſufficiat quanta ſit dei miſericordia: vt filium de celo dederit ⁊ terreno corpore induerit: ⁊ pro noſtra redemptione expoſuerit. Hec ille. ¶ Item Au

ſelmus.lib. Cur deus hõ dicit. Quid miſericordius ītelligi valeat: ꝙ̄ ꝙ peccatori eternis tormentis deputato: ⁊ non habẽti vt ſe redimat deus pater dicat. Accipe vnigenitū meum ⁊ da eū ꝓ te. Et ipſe filius dei dicat. Tolle me ⁊ redime te. Hec ille.

¶ Secundo ī expectationis longanimitate: quot nempe vitijs offenditur quotidie deus a nobis: ⁊ tñ de⁹ expectat patienter vſqȝ ad mortem vt cõuertamur Ezech.xviij. Nolo mortē pec. ſed vt ma.conuer. ⁊ vi. Bern. ꝙ̄ liberatis ꝙ̄ꝗ gratuita eſt ſup me miſericordia tua domie: ego peccabā ⁊ tu diſſimulabas: ego non continebam a ſceleribus ⁊ tu ab vltione abſtinebas: prolõgabam ego multo tempore iniquitatem meam/ ⁊ tu domine ꝓlongaſti pietatem tuam.

¶ Tertio in ſubuẽtionis multiplicitate: qm̄ pctõrib⁹ qui ſunt dei inimici/ ſubuenit quotidie multipliciter conſeruando in vita: a periculis ſepe cauendo: victum ⁊ veſtitum: diem ⁊ lucem ac pluuias dando ⁊c. Bern. O clementiſſima circa filios adam diuine recordatio pietatꝭ: ꝗ̄ ſua beneficia largire nõ deſinit: non ſolum vbi nullū inuenit meritū ſed plerūqȝ vbi totū videt contrariū. ¶ Quarto in pulſatiõis benignitate: qm̄ nõ ſolum expectat ſubueniendo: ſȝ ꝯtinue pulſat pie reuocãdo a pctĩs Apoc. iij. Ego ſto ad oſtium ⁊ pulſo. Quãta nẽpe mĩa dei ⁊ charitas xp̄i ꝯtinue pulſantes ⁊ reuocantis ne peream⁹ adeo ꝙ etiā dū miſer pctõr non aperit xp̄o cor ſuū vt ipſum ꝑ grām ſuſciperet nihilomin⁹ nõ recedit nec ceſſat pulſare. ¶ Quinto in inductionis copioſitate. Nā non ſolum pulſat: ſed multis modis inducit vt ꝯuertamur ⁊ nõ peream⁹ nūc ꝑ inſpirationē: nūc per ſcripturas ⁊ predicationē vel proximi exhortationē: nunc ꝑ timorē mortis: nūc ꝑ cõminationem gehẽne. nūc ꝑ ꝓmiſſionem vite eterne: nūc ꝑ aduerſa mūdi. vñ Greg dī. Mala que nos hic premunt ad deum ire compellunt: Hec oīa facit ex mĩa. ¶ Sexto in remiſſionis celeritate: qꝛ ſtatim vt pctõr cõuertitur a peccatis veraciter: de⁹ ſibi condonat pctā Ezech.xviij. Quacūqȝ hora ingemuerit hõ nõ re.om.iniquita. O mira pietas: non dicit quo anno vel die: ſed quacunqȝ hora: imo in momẽto. ¶ Septimo in amoris charitate: qꝛ non minus amat deus hoīem qui a multis ⁊ magnis pctĩs cõuerſ⁹ fuerit ꝙ̄ aliquē iuſtū: hoc intelligendo quo ad ꝓmiū eſſentiale ſm̄ Bonauē. Sed ꝗ poſt multa pctā plus diligit deū penitẽdo: hūc deus plus diligit ꝙ̄ iuſtum minus diligentē deum: ſicut pȝ de magdalena que ꝓferꝭ mltis virginib⁹: ſimiliter de paulo. vñ Aug. in quodam ſermone dicit. Nõ ꝗ peccauit: ſed ꝗ in pctĩs pſeuerauerit: odibilis eſt deo. Bern. Quid dicam: o ieſu bone de tua mĩa ꝗ nõ minus pctõrē cõuerſum diligis ꝙ̄ innocentē: Hec ille. ¶ Octauo ī ſuſceptionis aſſiduitate: qꝛ quotienſcūqȝ quis peccatorum conuertitur: totiens deus illum ſuſcipit in gratiam. vnde Matt.xviij. xp̄s dixit. Nõ dico ſepties: ſȝ ſeptu-

gieſſepties:vbi numerus deter minatus ponit̃ pro indetermina to ideſt totiens quotiens cõuer titur etiam plus ꝙ milleſies.

¶ Nono in punitionis minoritate:quia etiã damnatos punit deus citra condignũ: vt ptꝫ ſ.

¶Decimo in remunerationis ſublimitate : qꝛ vltra ꝯdignum remunerat:vt.ſ.tractũ eſt. O ꝗ̃ ineffabilis dei mia. ¶ ¶Exẽplũ pro finali ponam⁹ qđ legitur in chronica martiniana ac diuulgatumq̃ cõſtat rome.ſ. ꝙ Silueſter papa ſcđs noĩe Gilbertus natione Gallicus/ cũ factus fuiſſet monachus : tãdem dimiſſo monaſterio homagium fecit diabolo : vt ſibi ad votum oĩa ſuccederẽt qđ diabol⁹ promiſit īplere. Iſte obſequijs diaboli inſiſtens frequenter ſuper deſiderijs ſuis cũ eo loquebat̃. vñ in ſcĩa mũdana ꝓfecit ⁊ famoſus extitit: adeo vt in epatũ Remeñ. poſtea Raueñ. poſtremo fauore īperatoris ꝓcurãte diabolo ī papatũ eſt ꝓuect⁹: in quo regnauit annis q̃ttuor: ⁊ q̃ſiuit a diabolo ꝗ̃diu viueret in papatu. Rñdit ille ꝙ ꝗ̃diu vellet celebrare in hieruſalem qui gauiſus eſt ſperãs ſe nunꝗ̃ iturum in hierl̃m vltra mare : ſed diabolus deceptor ſequaciũ ſuorum quandã capellã vrbis Rome vocatã hierl̃m denotare intendebat: itaq̃ cũ ipſe papa in quadrageſima in capella dicta hierl̃m celebraret: ⁊ ſtrepitum demonũ audiuiſſet ꝯſenſit mortẽ ſibi adeſſe: ⁊ ingemuit ſceleratiſſim⁹. tñ de mia dei ſperãs reuelauit corã oĩb⁹ pctm̃ ſuũ: ⁊ ꝓ pena iuſſit mẽbra oĩa ſua q̃bus obſequiũ diabolo ꝓſtiterat preſcindi : ⁊ poſt mortẽ auib⁹ dari ad deuorandũ ⁊ deinde truncũ corpus mortuũ ſuper bigã poni: ⁊ vbicũq̃ aĩalia ꝓducerent ⁊ ſiſterent ſibi ſepeliret̃: qđ et factum eſt : ſepultus quoq̃ eſt in latriano epiſcopio. Et in ſignũ mie conſecute ſepulcrũ ipſius: tã ex tumulatu oſſiũ ꝗ̃ ex ſudore olei: ⁊ vt dr̃ ab aliq̃bus ex ſigno qđ dederat de corde ſi illđ demones non excerperent : vel aues nõ deuorarent ſ̃fragiũ bonum mie dederũt pape mortuo O ergo peccator lauda tu deuꝫ ꝓ tanta mia ⁊ eſto in ſpe ſecur⁹ agendo penitẽtiam. Rogemus ergo dñm Ieſum vt det nobis miſericordiã ⁊ grãm ⁊c.

¶Dñica eadẽ. Sermo.ij.ſcꝫ de mie dei promptitudine : ſed ꝓuerſorum hoĩm indignitate et de magnitudine.

Miſereor ſuper turbã: quia ecce iam triduo ſuſtinent me Marci. viij. et in euangelio hodierno. Verba ſũt ſaluatoris chriſti in quibus oſtẽdit ſuã magnã miam erga genus humanũ. Ubi aduertam⁹ chariſſimi ꝙ poſtꝗ̃ hõ peccauerat cõtra deũ ⁊ iram dei īcurrerat: oĩa ꝓſeq̃ ceperãt hominem multiplici miſeria affligendo in hoc mundo: ſcꝫ eſtu: frigore: labore: fame: ſiti: ⁊ hmõi multis. Plurima aũt erant ꝑcipua que nullo modo cõpatiebant̃ homini pctõri. Primo mors q̃ omnes ſine pſonarũ acceptione deuorans ad infernũ ducebat. Secũdo celũ : qꝛ nullũ ſuſcipiebat: ſꝫ omnibus clauſum erat. ¶Ter-

tio angeli: qꝛ aīas hoīm in celo deportare recuſabant. Quarto demones q̄ etiā modo nō cōpatiuntur: ſʒ oēs deuorare volunt p pctm̄. Quinto ipſe deus benedictus q̄ reconciliari hoī differebat. Sed poſtq̄ deus ex miſericordia hoī cōdeſcēdit ⁊ incarnatus eſt: omnia ſunt mitigata.ſ. mors: q̄ nullum niſi malū rapit ad infernū: ſed vt de iuſtis ps. dicit. Precioſa in conſpectu dñi mors ſanctorū ei⁹. Itē celū manet apertū: angeli quoqꝫ deducunt bonos in celū: ⁊ diabolus: lʒ nō cōpati velit: tñ nō pōt vincere: niſi volentē ſibi cōſentire i pctō: vt dicit Iſidorus ⁊ Greg. Proinde iā in nouo teſtamento xp̄s dñs voluit oñdere ſuā miſericordiā di. Miſereor ſup turbam: ſʒ hoī in ⁊c. ⁊ ptʒ in euangelio. Et de hoc p̄uidens. ps. pſalmo.xxxij. dt. Miſericordia dñi plena eſt terra: quod pōt poni p alio themate. Itaqꝫ de mīa dei tria myſteria declarabimus in hoc ſermone.

¶ Primum dicitur pꝛ̄ſſime prōptitudinis.

¶ Secundum dicitur peruerſe ineptitudinis.

¶ Tertium dicitur immēſe magnitudinis. R

¶ Circa primum de promptitudine. ſcʒ mīe dei: qm̄ vt Auguſt. ait: tam prompte deus miſeretur homini q̄ tardius eſt pctōri accipere a deo veniam q̄ ipſi deo tradere qui feſtinat reū abſoluere a tormento conſcientie ſue ſine omni mora dūmodo ille penituerit. ¶ Sed queritur hic vnde hoc eſt q̄ benedictus de⁹ ad miſerandum hominibus eſt ſumme promptiſſimus? Et reſpondendo ad hoc plurime tradunt rōnes: ex q̄bus deus bon⁹ inclinatur ad miſerandum promptiſſime. ¶ Prima ratio dicitur amoroſitatis: quia de⁹ tam bonus eſt q̄ quantū eſt ex ſe oīs amat et nullum odit. Sap. xj. Diligis oīa: ⁊ nichil odiſti eorū que feciſti dñe. ⁊. j. Joh. iiij. Deus charitas eſt et qui manet in charitate i deo manet: propterea deus nō poteſt facere vt nō miſereatur penitenti. vnde Auguſt. lib. lxxxiij. queſtionum di. q̄ deus omnia poteſt ſed nō poteſt nō miſereri gemitibus peccatorum qui ad ſe conuertūtur. Quare hoc? quia bonitati ſue non condeceret hoc: vt ſequitur hac ſecunda ratione. ¶ Secunda ratio dicitur benigne bonitatis: quia de⁹ eſt tam benigne. i. bene ignite bonitatis: q̄ omnibus ſe querentibus ſe cōmunicat et nulli ſe denegare decet. Nam de ratiōe bonitatis eſt ſe communicare velle oībus eo q̄ philoſoph⁹. j. Ethico. dicit. Bonum de quanto cōmuni⁹ de tāto diuinius. ꝓpterea teſte xp̄o. Luce. xj. Oīs qui querit deum inuenit. Exemplū ad id ponit ſm̄ dictuʒ Dionyſij lib. de diuino. iiij. q̄ ſcʒ ſicut ſol circūquaqꝫ per mundū emittit ſuos radios ad oīa lucis capacia ſm̄ proportionē illuminandoꝝ: ſic de⁹ ſemper cōmunicat radios ſue bonitat⁊ vniuerſaliter p quā omnia cōſiſtūt. Vñ ſicut ad ſolē q̄cunqꝫ aperit oculos ipſius lucem habet promptā ad claram viſionē ſi aliunde ex parte hominū aſſit īpedimentū: ſic in ꝓpoſito.

hinc Ambro dicit. De bonitate dei non ſufficio admirari: eo q tanta eſt q peccatoru penitenti ⁊ deū q̄renti non pōt non parcere. Et ſic patet. S ¶ Tertia ratio dr̄ clemētiſſime pietatis. Nimirū inter hoies magna eſt clemētia paternalis pietatis: ſed nunq̄d maior eſt pietas maternalis q̄ paternalis. Reſpondet phs. viij. Ethico. q matres plus diligunt filios ⁊ per conſequens ↄpatiuntur eis q̄ pr̄es: tum: q̄a vt ibidem philoſophꝰ dicit: certiores ſunt de eis q. ſ. ipſos genuerūt: tum quia plus laboris habuerunt matres circa filios quam patres. hec. viij Ethico. lib. Sed videamus q̄d pietatis deus fecit qui vt oſtenderet ſuam pietatem olmodaȝ aſſimilauit ſuam clemētiam nō vni iſtarū pietatum: ſed vtriqꝫ. Primo pietati paterne dic. per pſ. Quomodo miſetur pater filiorum: miſertus eſt dn̄s ti. ſe. Secūdo aſſimilauit pietati materne. Eſa. xlix. Nunquid obliuiſci pōt mulier īfantē ſuum: vt non miſereať filio vteri ſui. Et ſi illa oblita fuerit: ego non ⁊c. Reuera: qꝛ nunq̄ dei mia nos dimittit etiā cū pctōres ſumus ſi cōuerſi non deſeramus eam. ¶ Quarta rō dr̄ diuine ꝓpietatis: qꝛ vt Greg. dicit in collecta ⁊ eccleſia canit: deo ꝓpriū eſt miſereri ſemper ⁊ parcere: ideo non pōt negari q̄rētibus miam quandocūqꝫ in p̄ſenti: etiā cum flagellat ⁊ iratus eſt iuxta illō pſ. Nunq̄d obliuiſciť miſereri deus: aut continebit in ira ſua mi. q. d. nō. T ¶ Quinta rō dr̄ experientie noſtre infirmitatis. Pro quo notādū q̄ð medicꝰ quicunqꝫ pōt ſcire īfirmitatem alicuius ⁊ eius graues paſſiones tripliciter. Primo per ſolā theoricā ſcientiā: legēdo: ſcȝ in ſcripturis ⁊ talis medicus minus ↄpatitur infirmo. Scđo poteſt ſcire p ſciētiam practicā: in ſigno ſcȝ ⁊ p exercitationē longam circa tales īfirmos: ⁊ hmōi medicus magis eſt miſericors: qꝛ in multis cognouit ⁊ exptus eſt examinādo grauitatē talis infirmitatis p ſigna magni gemitus īfirmoꝝ ⁊ moleſtie illoꝝ. Tertio pōt ſcire p experientiā: ſcȝ in corpore ꝓprio eo q ⁊ ipſe medicus paſſus eſt aliq̄ñ conſimilē infirmitatē ⁊ talis ſumme miſericors eſt ⁊ ↄpatiť infirmo. Sic ſpiritualiter deus ante incarnationem nouerat noſtras miſerias et infirmitates tm̄mō ſpeculando p ſapientiā in libro vite eterne ꝑpter q̄ð tunc non exhibebat nobis hoībus tantā miam ſȝ ſeuere pctōres puniebat vt pȝ in diluuio: qñ ꝓ pctō carnali oēs hoies ⁊ pecora ⁊ volatilia deleuit. Et ſepe pro vno peccato multos occidit: vt pro idolatria vituli pemit p Leuitas. xxiij. milia hoīm. Exo. xxxij. Itē ꝓ ſodomia ſubmerſit quinqꝫ ciuitates cū villis ſuis ⁊ cū pueris ⁊ oībus. Sed poſtq̄ deus īcarnatus eſt ⁊ in ſeipſo expertus eſt noſtras miſerias: ſcȝ famem: ſitim: fatigas: dolores et morteȝ: iam hominibus magis paſſionem ⁊ miſericordiam exhibet. Unde hebreo. iiij. Nō habemus pontificem talē qui non poſſit cōpati īfirmitatibus noſtris: didicit enī ex his q̄ paſſus

est rc ¶ Sexta rō dꝛ fideliſſime veritatis: qꝛ ex quo ipſe deus ē fideliſſimus in oibus ꝓmiſſis ⁊ veraciſſimus ⁊ ipſe ꝓmiſit miſericordiam oibus penitentibꝰ Ezech.xviij. ergo hoc oīno ipſe bit. Jmmo vt xpus ait. Matth. xxiiij. Celum ⁊ terrā eſſet facilius tranſire ꝙ verba xpi preterire. Proinde etiā ſiqs in extremis vite ſue peniteat vere miſericordiam a deo ꝯſequet: qꝛ ipſe ꝓmiſit. Jdeoqꝫ glo.ſup Joh.ij. dicit. Deus natura miſericors paratꝰ eſt ſaluare ꝑ clementiā quos non pōt ſaluare per iuſticiā. Sed ꝓpterea non debet hō differre penitētiā vel ꝯuerſionē ſuā ad extremā horā: qꝛ dubiū eſt an tūc vere peniteat. Unde Aug. de peni. diſt. vij. in principio dicit ſic. Si qs poſitꝰ in vltima neceſſitate ſue egritudinis voluerit accipere penitentiā et vadit hinc fateor vobis non illi negamus quod petit: ſed non ꝓ ſumimus ꝙ bene hinc exit penitentiā dare poſſumus: ſecuritatem vero dare nō poſſumus: nū quid dico dānabitur ſed nec dico ſaluabitur: vis ergo a dubio liberari: age penitentiam dum ſanus es. Hec ille. U ¶ Septima rō dꝛ infinite maieſtatis et magnanimitatis. Eſt eni regula gnālis ꝙ ꝓcul eſt a magnanimus cupiditas vltionis: vt dicit Ambro. Quanto qs virtuoſa magnanimitate precellit: tāto ꝓnior eſt ad indulgēdum. Et patet multiplici exemplo. Primo in apibus: qꝛ rex apum aculeū non habet nec ſe vīdicat de apibus offendentibus proprio ſuo aculeo: vt dicit Ambro. in hexameron. Secundo in brutis animalibus. Nam leo a catulo latrante prouocatus non ſe vindicat ꝓpter ſuam magnanimitatem ⁊ carnis vilitatē: ſed canis cum ſit animal vile ſtatim ſe de cane altero vīdicat. Deniqꝫ leo parcit ꝓſtratis. Unde Ambro. in hexame. dicit. Cum a leone inuaderis ꝓſterne te coram eo. Si aūt ab vrſo: ſede ⁊ tranſiet. Si ab apro iaceas ī terrā ⁊ euades. Hec ⁊ plura ibi. Tertio patet in hominibꝰ: qꝛ viri magnanimi ad īdulgentiā ſunt faciles qm̄ vt Seneca dicit: honeſtum genus vindicte eſt ignoſcere. Sed ecōtrario videmus ꝙ mulieres eo ꝙ ſunt viliores ⁊ fragiles ſunt ad vindictā faciles. Eccl. xxv. Non eſt ira ſup iram mulieris. Habemus ergo ꝓpoſitum. Sed quoniā deus eſt oīpotēs ⁊ īfinite maieſtatis ⁊ magnanimitatis ſctīſſime: ideo noſtras iniurias paruipendit. Et ſi recognoſcimus penitendo et proſtramus nos ſupplicando: ſtatim remittit ꝓpter ſuam maieſtatis bonitatē. Sap. xi. Miſereris oīm dñe: qm̄ oīa potes et diſſimulas peccata hoīm ꝓpter penitentiā. Ambro. lib. de offi. Deus cum ſit oīpotens: ſola ſue mīe ligatur ⁊ vīcitur pietate. O ergo tu hō: recurre ad dei mīam: agendo penitentiam ecce deum promptuꝫ habes ad indulgentiam. X

¶ Circa ſecundum de peruerſorum hominū ineptitudine: exq̄ dictum eſt in precedenti articulo ꝙ deus eſt ſumme pronus ad miſericordiā et qm̄ videmus ꝙ nō oēs capiūt dei mīaꝫ: eo ꝙ ſūt

indigni ⁊ inepti vel indiſpoſiti
ad eam. Inquirendum eſt ergo
quales homines ſunt inepti et
indigni ad dei miam conſequē-
dā quo ad animā a peccato li-
berandam. Ad hec ex ſcriptura
et doctorū dictis recolligēdo no
temus ꝙ precipue ſeptem ſunt
tales. ¶ Primi ſunt deſperati
miam non querentes nec petē
tes. Nā vt Chryſoſto. dicit. Si
ſit q̄ inuocet: ſcʒ dei miſericordi
am: erit vtiqꝫ q̄ exaudiat. Sed
qm̄ tales multi ſunt qui nolūt
petere vtpote deſpati: ideo eo-
rum culpa eſt: ꝙ non dabit eis
cū deus paratus eſſet ex ſe om-
bus dare. vnde Eccl. xvi. Non
exorauerunt ꝓ pctis ſuis anti-
qui gigātes: ideo non eſt miſer-
tus illis. ¶ Secundi ſunt obſti-
nati deum non timentes. Eccl.
i. Qui ſine timore eſt non pote-
rit iuſtificari. ⁊ c. iij. Cor durum
male ſe habebit: in nouiſſimo.
O ergo q̄ȝ male ſe habent: q̄ q̄ti
die deum offēdere per peccata
non pertimeſcunt. Sed qui ti-
ment peccare: miam recupera-
bunt: vt dicit Bernar. ¶ Tertij
ſūt ſpe miſericordie ⁊ venie pec
cantes. Nā vt Bernar. ⁊ Aug.
dicunt. Maledictus ois qui pec
cat in ſpe venie. vnde Eccli v.
De propitiatu peccatorum no-
li eē ſine metu neqꝫ adūcias pec
catum ſup peccatū et ne dicas:
mia dei magna eſt mltitudinis
peccatorum meorum miſerebit
mia enim ⁊ ira ab illo cito pro-
ximat. ¶ Quarti ſunt in miſeri
cordes. vnde Jaco. ij. Judicium
ſine mia fiet illi q̄ non facit mi-
ſericordiā. ſ. proximo. ¶ Quinti
ſunt p̄ſumentes et de ſe confi-
dentes Eccl. xvi. Deſtructi ſūt
confidentes ſue virtuti ⁊ nō pe
percit deus peregrinationi illo
rum ſed pcuſſit eos. Lyra expo
nit hunc paſſum de ſuperbis q̄
in ſe elati non credebant ꝙ de⁹
poſſet illos delere diluuio Au-
guſt. lib. de libero arbitrio dicit
Nil tam indignum reddit ho-
minem dei mia ſecuti ſuperbia
Nam illi deus miam ſuā oſten
dit q̄ ſupbire neſcit: ⁊ ſic patet.
¶ Sexti ſunt ſpm̄ſanctū ex cer
ta malitia offendentes: vnde
Mat. xij. Qui peccauerit in ſpi-
ritūſanctum non remittetur ei:
neqꝫ in hoc ſeculo: neqꝫ in futu-
ro. Nimirū ſm fratrem Angelū
de Clauaſi. Peccatū in ſpm̄ſan
ctum ꝓprie ē: quādo q̄s cōten
dit ſtudioſe abijcere a ſe vel re-
mouere illud quod pcti electio
nem poſſet īpedire. Exemplum
ſm Lyram. Quando q̄s tanta
malicia peccat ꝙ nō vult vt de-
us daret ſibi grām abſtinendi a
peccato vel penitendi: ſed abij-
cit omne illō quod ipſum retra
heret a peccato. Et tale pecca-
tū dicit irremiſſibile hoc eſt dif-
ficulter remiſſibile: eo ꝙ talem
valde difficile eſt cōuerti a pec-
cato: ſi tñ ꝯuerteret: miam con-
ſequeret. ¶ Septimi ſunt in im
penitentia finali decedētes: ta-
les q̄ppe miam dei ꝯſeq̄: ſūt om-
no inepti et īdigniſſimi: qr poſt
mortem nō eſt ſtatus penitētie
meritorie: nec mie: ſed iuſticie:
qua reddit vnicuiqꝫ iuxta opa
ſua. Mat xvi. O ergo tu pecca
tor age penitentiā: ſi vis miam
O chriſtiane obſerua ⁊ caue p̄-
dicta: ne te indignuʒ facias dei
miſericordia ⁊ pereas.

y

¶Circa tertium de imenſa magnitudine mie dei erga penitẽtes hoīes vt nullus pctōꝛ habeat deſperare Notandum eſt ꝙ recolligẽdo ſm̄ Franciſcū Mayro. et doctoꝛes alios. Deus miſericoꝛs ſeptē mirabilibus miſerationis modis et ſignis ꝓbat ꝙ nullū peccatoꝛē penitere volentem repellit: ſed miam oī penitenti exhibet propter qd nos chariſſimi m̄tū debem⁹ dei miſericoꝛdiā laudare: amare: ⁊ grãs ꝓ ea agere ipſi deo. ¶Primū ſignū mirabile: ꝙ de⁹ penitẽti remittit pctā grauiſſima. Nã cū pctm̄ moꝛtale ſit grauitat. īfinite. vt ꝓbat Anſ. lib. Cur de⁹ hō eo ꝙ tot⁹ mūd⁹ nō potuit ſatiſfacere ꝓ vnico moꝛtali peccato ade: ſ ʒ opoꝛtuit ipm̄ deū ī carnari ⁊ ſic p paſſionē ac moꝛtē ſatiſfacere. Ideoqꞃ eſt valde mirabile ꝙ penitẽti hoī de⁹ ex infinita mia remittit pctā moꝛtalia: ꝓpter qd multū debemus deo grãri. ¶Scd̄m ſignū ꝙ remittit penitenti peccata multiplicia: q2 etiā ſi q̇s feciſſet tot pctā q̈t ſunt arene maris: pluuiarū ſtille: ſtelle celi: omnia de⁹ vere penitenti remittit ex miſericoꝛdia Ezech. xviij. Si impius egerit penitentiā ab oībus pctīs ſuis: omniū iniq̇tatū eius q̄ operat⁹ eſt nō recoꝛ. ¶Tertiū ꝙ remittit quotiẽſcunqꞃ reiterata ſemper ſubſequente penitẽtia Hieroñ. de pe. di iij. Septies dicit. Non ſolum ſepties: ſed etiam ſeptuagieſſepties. Glo. i. quotienſcunqꞃ in īfinitū delinquenti ſi cōuertatur ad penitẽtiā peccata donantur. Hec ibi. O quãta hec dei mia. ¶Quartū ꝙ remittit oīa quantūcunqꞃ fuerint diuturna. nã etiã ſi a pꝛincipio mundi vſqꞃ nūc quis vixiſſet: ⁊ oīa mala demonū et hoīm ipſe p ſe feciſſet: ⁊ iam nunc peniteret: miſericoꝛdiã ꝯſequeret̄. vñ Bern. ⁊ cōcoꝛditer Chryſoſto. in tracta. de paſſione dicit. Nec criminū quantitas: nec enoꝛmitas maloꝛū: nec tempoꝝ diuturnitas excludit aīaʒ a mīa dei ſi conuertat̄ voluntas. ¶Quintū ꝙ remittit tot ⁊ tanta ⁊ perpetua toꝛmenta cum pena modica Nam cū pctō moꝛtali debeatur pena īfernalis que eſt acerbiſſima improportiōabiliter ſuper oēs penas mundi: vt dicit Aug. ⁊ cū hoc eſt perpetua: ⁊ tamen deus penitenti cōmittat ī penam tpalem: ſcʒ iſtius mūdi vel purgatoꝛij: que ē quaſi gutta parua reſpectu maris. Nonne mirabilis pietas eēt ſi tu demereris combuſtionem aut crurifragia ⁊ decollationē ſm̄ iuſticiam: ⁊ tñ tibi remitteretur talis pena ꝓ capillo vno tuo extrahendo: ſic eſt ⁊ adhuc plus ī ꝓpoſito. ¶Sextū ſignū mirabile ſcʒ mie dei eſt ꝙ nō ſolū remittit debita: ſed etiã tribuit penitenti munera ⁊ precioſiſſima. ſ. grãm in preſenti: ⁊ glãm in futuro q̄ excedūt oīa creata. ¶Septimū ꝙ nō ſolū dat munera tãta ⁊ talia: ſed expoſuit ſeipſum deus ad crucis ſupplicia: vt per eius merita fieret penitẽtibus indulgentia: ⁊ ſic per eius vulnera efflueret nobis miſericoꝛdia. Augu. Neſciebam quantū amaret me de⁹ niſi pro me moreretur deus meus. Bern. Patet arcanum coꝛdis: per foramī

na corporis: ꝑ hec patent viſce
ra mīe dei noſtri. O ergo homo
recognoſce tantam dei miam ⁊
age pniam. Ama deū qui tanta
pietate tibi miſeret: q̄ eſſes di
gnus dānari. O fidelis anima
forſitan times ꝙ de' te nō ama
ret: eo ꝙ plenus fueris multis
peruerſis cogitationibus et af
fectibus. Uide quia vulnerat'
eſt xp̄s in latere ⁊ corde vt ſan
guis eius effluēs exīde tibi mi
ſericordiā penitenti manifeſtet
Item ſi times de pctīs oris: ec
ce xp̄s ꝓ te felle eſt ſatiat'. Si
de peccatis opum: ecce xp̄s ma
nibus ⁊ pedibus eſt pforatus.
Si de peccatis ſenſuū: ecce xp̄s
in omnibus ſenſibus ꝓ te ſatiſ
fecit. Si de multitudine pecca
torū et magnitudine et diutur
nitate: ecce xp̄s totū ſanguinē
innumerabilibus guttis ema
nantē de capite et oīb' mēbris
effudit vt tibi penitenti det mi
ſericordia. Nam vt Bern. dicit.
Omnibus peccatis huius mun
di preponderat minima gutta
ſanguinis xp̄i dei. Noli ergo de
ſperare ſed age pniam: q̄a vt di
cit apl's Roma. viij. Ubi abūda
uit delictum: ſupabundabit et
gr̄a. 3 ¶ Pro exēplo fina
li multa poſſent adduci: ſed ſuf
ficiat breuiter de ſancto. Cipria
no magno exemplū de eius le
genda pferre: q̄ cum a pueritia
peſſimus foret magus: et a ſe
ptimo anno ſue etatis a paren
tibus idolatris diabolo ꝯſecra
tus multa mala diabolica facie
bat ⁊ luxurioſos multos efficie
bat. Accidit aūt vt ſctā Iuſtia
virgo a q̄dā viro Acladio ꝯcupi
ſceret: ⁊ Cipriano p̄miū pollice
retur ſi poſſet eā in eius amorē
inflāmare. Aduocauit ille dia
bolū ⁊ miſit ad ſanctā ꝟginē: ſꝫ
illa ſigno crucis ſe muniuit: ⁊ dia
bolus nil efficere valuit ſꝫ fugit
Iterū miſit aliū diabolū fortio
rē: ⁊ ſilr ille fugit confuſus: ter
tiū ſilr tandē miſit: ⁊ ille ꝯfuſus
fugit. Poſtmodū miſit quendā
demonē q̄ in ſpecie iuuenis pul
cherrimi ſe trāſfigurauit ⁊ i tha
lamū ingrediēs ꝟginis ipuden
ter eā tētauit: ſed ſigno crucis
fugat' eſt. Tūc diabolus pmit
tēte deo ꝟgini febres magnas
intulit: ⁊ plures greges armen
toꝝ ac hoīes illius ciuitatis pe
ſte occidit. Predixit etiā p ido
la ꝙ niſi iuſtina conſentiret con
iugio illius Acladij: ciuitas illa
antiochia morbo periret: ⁊ ſic ſe
ptē annis ciuitas mortalitati
ſubiacuit: ſed virgo imutabilis
permanſit. Tādē victo diabolo
p oīa victo Ciprian' dixit. Dic
michi in quo eſt virtus hui' pu
elle: vt ipa vincat oēs vos. Cui
demon. Non poſſum tibi dicere
niſi iures michi ꝙ nō diſcedas
a me: ⁊ iſte iurauit. Demō ſecu
rus dixit. Puella illa ſignū cru
cifixi edidit: ⁊ ſtatim defecim'.
Ciprianus dixit. Ergo crucifi
xus maior eſt te. At ille: etiam
maior eſt vtiqꝫ oīm: ⁊ nos ⁊ oēs
quos hic decipim': tradet igni
inextinguibili cruciendos. Tūc
Ciprianus. Ergo ego debeo cō
uerti ad crucifixū: ne tantā pe
nā incurrā. Et ſic conuerſus eſt
et venit ad ep̄m: ⁊ narrauit oīa
ac baptiſmū petijt. Et poſt tan
ta p̄terita mala tantam gratiā
conuerſus acquiſiuit a deo bo
no ꝙ tante ſanctitatis fieret vt

in epatum eligeretur: ⁊ clarus miraculis ac operum ſanctitatem vna cũ ſancta virgine claram martyriũ coronã glorioſe ẽ aſſecut⁹. Ecce ergo dei mia magna. O Jeſu bone te laudamus pro immenſa dei miſericordia: ⁊ rogamus da nobis ⁊c.

¶ Dñica eadẽ ſmonẽ tertiũ de miſericordia pertranſeo hic ſcribere: q2 alibi plus locũ habebit ↄgruẽti⁹: ⁊ ꝑſertĩ q2 hec dñica ſepe cadit ſub aliq̃ feſto occurrẽti ſcʒ ſcti Bonauenture ⁊ aliis: de q̃bus pro tũc oportet predicare ⁊ dñicam relinquere.

¶ Dñica eadẽ. Ser. vlti. ſcʒ de ale humane ꝑcioſitate: formoſitate ac gratioſitate apud deũ.

C Onuocat Jeſ⁹ diſcipulis ait illis. Miſereor ſuper turbã Mar. viij. ⁊ in euãge. hod. Xp̃us dominus volens oſtendere ſuam charitatem et pietatem erga homines miſertus animabus miraculoſe pauit turbam hominum ſe ſequẽtium: ad ſignificandũ quoniam ipſe eſt qui paſcit animas hoiʒ verbo ſalutis in preſenti ꝑ gratiam: ac tandem verbo eterno: ſcʒ viſiõis diuine in futuro per gloriam. Nimirũ exquo anima multo precioſior eſt ꝙ corpus: multo magis miſeretur xp̃us ⁊ compatitur ale ꝙ corpori: ⁊ etiam vult nos plus miſereri ale ꝙ corpori. Unde per ſpiritũſanctum dicit Eccli. xxx. Miſerere ale tue placens deo ⁊ contine: ⁊ congrega cor tuum in ſanctitate eius. Hec ibi. Quod poni põt pro alio themate huius ſermonis. Et ſm Lyram exponit̃ ſic. Miſerere ale tue. ſ. a malis hoc eſt a pctis ꝑcauendo: vt ſis placens deo. ſ. in ala ꝑcioſa: ⁊ cõtine perſeuerando: ⁊ ↄgrega cor tuũ in ſanctitate eius: hoc ẽ ſenſus exteriores diligenter cuſtodi: ne ꝑ eos aliq̃d intret qđ corrũpat ſanctitatem ale. Un̄ xp̃s dñs vt oſtendat alas hoim precioſas in cõſpectu ſui dixit. Miſereor ſup turbam: ⁊ fecit miraculũ: vt ptʒ in euãgelio. ¶ Itaq3 in ꝑſenti ſermone de ala hũana preter ea que dicta ſunt in ꝑcedentibus dominicis declarari libeat tria myſteria.

¶ Primũ dr̃ excelſe ꝑcioſitatis.

¶ Secũdum dicitur pulcherrime formoſitatis.

¶ Tertium dicitur preaccepte gratioſitatis.

Ad idem applicãdo de ſanctis poteſt poni thema. Precioſa in conſpectu dñi: mors ſanctorum eius. Ps. cxv. Nam bene mors ſanctorum precioſa dr̃. Tum q2 ale eorũ ſunt ꝑcioſiſſime. Tum q̃a ꝑcioſo xp̃i ſanguie redẽpte. Tũ: q2 ſancti ꝑ mortẽ ſibi mercãt ꝑcioſiſſima bõa celeſtia. A

¶ Circa primũ de precioſitate ale hũane q̃ſtio eſt: vtrum ania humana precioſior ſit ꝙ omnis corporalis creatura. Nimirum cognoſcere anime ꝑcioſitatem multũ vtile eſt: q2 vt Phs. j. de ala dicit. Cognitio ale vtilis ẽ ad omnẽ virtutem: maxime hoc cõfert nos ad inflãmandum in dei dilectiõe: q̃a quanto magis agnoſcimus ꝙ deus benedict⁹ nos dilexit intantum ꝙ ſup omnem creaturã corporalem fecit

nos in aīa ꝑcioſiores ⁊ dignio res: tanto plus deum reamare volumus pro tanto dono dilectionis. Nam vt Amb. de offi. dicit. Nil tam impoſſibile eſt huāa mis affectibus ꝗ͂ diligere ſe diligentem. Ad q̄ſtionē ergo reſpōdet per ꝯcluſionē ꝙ ſcꝫ aīa hūana improportionabiliter ꝑcioſior eſt facta pre omni corporali creatura Et hec concluſio ꝓbatur triplici via.

¶ Primo via auctoritatum.

¶ Secundo via rationum.

¶ Tertio via exēplorum.

Primo patet via auctoritatum. Naꝫ expreſſe eſt auctoritas xp̄i ſummi dei dicētis Matth. xvi. Quid prodeſt homini ſi vniuerſum mundum lucret: aīe ꝟo ſue detrimentum patiat. Aut quā dabit homo cōmutationeꝫ pro aīa ſua? q. d. nullaꝫ pōt dare: ergo aīa eſſe ꝓbatur ꝑcioſiſſimaꝗ nullo alio ꝑcio pōt commutari. Ad idē eſt auctoritas doctorū: ſcꝫ plurima. Aug. eñ ſup Geñ. lib. vij. dicit. Aīa omnem corporeā creaturā dignitate nature ꝓcellet. Jtē de ciui. dei. lib. viij: Omni corpori ꝓferetur aīe natura qualiſcunq;. Jdem de lib. ar. li. j. ca. xvij. Rationali menꝫ te nichil eſt ꝑſtantius niſi deus Jdē li. lxxxiij. q̄ſtionū dic. Omnis aīa: oī corpore melior eſt. Melius eñ eſt omne qđ viuificat: ꝗ͂ qđ viuificat. Exēpli gr̄ia. Jn viſibilibus videmus ꝙ melior eſt ſol ⁊ celū q̄ per influētiā viuificant plantas terre ⁊ herbas: ꝙ ſint ipſe herbe. Jtem artifex melior eſt ſuo inſtrumēto ⁊ artificiato/ſicut faber melior eſt ſecuri: ⁊ cithariſta ꝗ͂ cithara Sic aīa operās in corpore ⁊ viuificās melior eſt corpore. Jtem Chryſ. de lapſu mundi dicit ꝙ ſicut celuꝫ ꝑcioſius eſt terra: ſic anima oī corpore eſt ꝑcioſior ⁊ pulchrior. Jtē Bern. Tot⁹ mundus corporeus vni⁹ aīe precio eq̄parari non poteſt. Ex omnibus iſtis pꝫ ꝙ aīa eſt ſumme ꝑcioſa. ⁊ ꝓ ꝯſequens ſtultiſſim⁹ homo eſt q̄ parui pendit eam ⁊ perdit. B ¶ Secundo oſtēditur ꝑ rōnes ꝑcioſitas aīe. Et ꝑma ratio dr̄ diuine ꝑelectiōis Eſt eñ regula gn̄alis ⁊ ponit. vj. Topicoꝝ ꝙ vnūquodq; q̄nto eſt melius tanto eſt ꝑelegibilius ⁊ amabilius. Sed q̄ñ deus quo nouit oīa in pondere ⁊ menſura infallibiliter ꝑelegit ⁊ pre diligit aīam rōnalē pre oībus corporalibus creaturis vt habitet in ea ſpecialius: ſcꝫ ꝑ gratiam in p̄nti ⁊ per gl̄iam ꝑpetuā in futuro. Juxta illud Prouer. viij. Delitie mee eſſe cum filijs hoīm. Preelegit etiā eius amicitiam. vnde Sap. vij. Jn aīas ſanctas ſe transfert ꝓphetas ⁊ amicos dei ꝯſtituit: ꝗ͂ anima eſt ꝑcioſiſſima. ¶ Secunda rō dicitur chare redēptionis. Nā quāto aliq̄d chariori ꝑcio eſtiat dignum tanto eſt precioſius. Exempli gratia. Argentum chari⁹ emit ⁊ eſtimat ꝗ͂ plumbū: ⁊ aurū adhuc charius ꝗ͂ argētū: ergo eſt ꝑcioſius. Sed aīa humana redempta eſt ſummo ꝑcio. j. Petri. j. Nō corruptibilib⁹ auro vel argēto ſed ꝑcioſo ſanguine dn̄i nr̄i Jeſu xp̄i redēpti eſtis. Jtem. j. Corin. vj. Empti eſtis ꝑcio magno gl̄ificate ⁊ portate deū in corpore veſtro. Sequit

ergo q̄ aīa ſit ſup oīa corpora· lia p̄cioſiſſima: qꝛ pro toto mundo corporeo p̄ter homines xp̄s dn̄s ſuū ſanguinē nō dediſſet in redēptionē. Un̄ Bern̄.in meditationū li.ca.iij.dicit ſic. Sublimius eſt aīe preciū(ſcꝫ pre toto mundo corpeo) que nō niſi xp̄i ſanguine redimi potuit. Quā ꝫ cōmutationē dabis pro aīa tua tu q̄ pro nichilo das illam. Hec Bern̄. Ue ꝫ pctōꝝ q̄ ere pcti vēdit aīaꝫ ſuā diabolo. ¶ Tertia rō dr̄ ꝯdigne ſatiſfactiōis: qꝛ p vnico pctō aīe quo fuit piclitata totus mūdus non potuit condigne ſatiſfacere: ſꝫ oportuit deum incarnari ⁊ ſua paſſione ac morte ſatiſfacere ſcḋm Anſel. vt ſic eſſet infiniti meriti q̄ poſſꝫ p aīa exoluere. ¶ ¶ Hic Bernar.lib. meditationū.cap.iij. dicit. Dei filius cū eſſet in ſinu patris a regalibus ſedib9 deſcendit vt aīam liberaret a poteſtate diaboli: quā cuꝫ vidiſſet pctōrū funibus iā illaq̄atā: domini b9 traditā: ne morte ppetua dānaret̄ fleuit ſup illā qui ātea flere neſciebat: nec ſolum fleuit: ſꝫ etiā ſe occidere pmiſit. Et iterū dicit. Agnoſce homo q̄ꝫ nobilis eſt aīa tua q̄ꝫ grauia fuerūt eius peccatoꝝ vulnera pro q̄b9 neceſſe fuit deū vulnerari: ſi eñ hec vulnera nō fuiſſent ad mortem ſempiternā: nunq̄ꝫ pro eoꝝ remedio xp̄s dei filius moreretur. Noli ergo vilipendere animam tuā pro qua filius dei tanta ſuſtulit. Fudit enim ipſe lachrymas pro te: vt ⁊ tu fundas pro tuis peccatis. Fudit ⁊ ſanguinem ſuum pro te: funde ⁊ tu pro eo tuuꝫ corporis afflictione

Ipſe aīam ſuā poſuit pro te: pone ⁊ tu tuam pro eo. quam ſi ſemel per mortem pro chriſto ponere non potes: ſaltem mitiori quodam ⁊ longiori martyrio te expone Hec Ber. ¶ Tertio oñditur per exēpla. Et p̄mo habemus exēpluꝫ ex ſcriptura: quia prout legitur Geñ.j.in creando deus alias creaturas: tantū dixit ⁊ facta ſunt. Sed dum creauit aīam humanā tota trinitas quaſi altiori conſilio vteret̄ dixit. Faciamus hominē ad ymaginem ⁊ ſimilitudinem noſtrā vt ſic oſtenderet̄ maius pre ceteris creaturis facere. Itē q̄a vltimo omnium fecit deus aīam humanā ad ſignificandū q̄ omnia facta ſunt alia propter hominē vt etiā docet magiſter in ij.diſt.j. q̄ ſcilicet oīa facta ſunt ad ſeruiendum homini: ⁊ hō vt ſeruiret deo. Sed quoniā finis eſt melior ordinatis in fineꝫ: vt dicit ph̄s.ij. Topico. homo autem eſt finis: ꝑpter queꝫ oīa facta ſunt: ergo ⁊c. ¶ Secundum exemplum habemus in noſtri corporis ſtatura ⁊ nobilitate p̄cipua Nam nobiliori corpori debetur nobilior anima: qꝛ materia ⁊ forma debent eſſe proportionata.ij. de anima. Sꝫ corpus humanū: licꝫ ſit de terra factū: tamen eſt ſuper omnia corpora nobilitatum quia eſt erecte ſtature ⁊ hoc ſcḋm doct. ad ſignificādum q̄ cum aīa ad celeſtē beatitudinē ⁊ glorificationē ppetuā ſuper omnia etiam celeſtia corpora glioſus fulgens in futuro eſt ordinatum: ꝫ ſeq̄t̄ q̄ aīa ſit nobiliſſima. ¶ Tertiū exēplum habem9 in creatura ꝯtēplanda.

Nam videmꝰ ꝙ deꝰ creaturas
ſic ordinauit ꝙ illa q̄ ſunt vilio
ra ſtatuit inferiꝰ. vt patet de ter
ra: ea aūt q̄ ſunt meliora ⁊ ꝓcio
ſiora: ſupius vt patꝫ de celo: de
empyreo qđ eſt nobiliſſimuꝫ ac
ſupremū. Sed qꝛ aīam creauit
ad ſupremū celū. ſ. empyreū per
petuo inhabitandū ⁊ nō in hoc
mūdo niſi ad tp̄s: ḡ ⁊c. Ad ideꝫ
ↄtēplātes nouimus ſ̄m ſcriptu
ras ꝙ āgeli boni ↄ̄ malos ⁊ ecō
uerſo ſumma certatione labo
rant ꝓ habēda anima hūana ſu
per oīa alia bona mūdi: ḡ habe
tur propoſitum. D

Circa ſecundum de pulchri
tudine formoſa aīe rōnalis inq̄
rendum eſt: quđ poſſit oſtēdi ꝙ
aīa hūana ſit creatura mirabi
liter formoſiſſima. Ad qđ notā
dum ſ̄m doc. ꝙ aīa rōnalis pro
bat̄ eē mire pulchritudinis ſup
oēm aliā creaturā quātūcunq
pulcerrimam citra angelos. Et
hoc ex tribus ꝑcipue oſtēditur.

Primo ex doctorū dictamine.
Quid enī dicāt doctores de aīe
pulchritudine aduertamꝰ. Nā
Primꝰ Auguſtinꝰ lib. de cogni
tione vere vite dicit ſic. Ange
los centies ſole ſplēdidiores eſ
ſe ſciamꝰ. Nam ſol eſt miniſter
mūdi: āgeli aūt tēpla dei. quan
tū ḡ differt tēplū dei a ſuo mun
di: tāto differt claritas angelo
rū a claritate ſolis: ⁊ ſicut luna
ſtellas ⁊ ſol lunā in claritate ꝑ
cellit ſic q̄libet ſupiorꝰ ordo an
gelorꝫ inferioreꝫ grā dignitate
⁊ claritate ꝑcellere credit. Sub
dit. Aīas q̄ꝫ btās lōge ſole lu
cidiores angelis beatitudine ⁊
claritate coequandas non dubi
tamus. Cogitemus itaq; ani
mam (inquit) ſplendidam lucē
cuius minima ſcintilla vincit
ſolem. Hec libro eodem. Unde
patet: mira pulchritudo anime.

Secundus doctor Chryſoſto
mus libro de lapſu mundi dicit
ſic. Quāto celum terra pulchri
us: tāto anime pulchritudo om
nem formam cuiuſuis pulcerrimi
corporis ſuperat. O ſi fieri poſ
ſet vt corporalibus oculis ani
me pulchritudinem videremus
Nonne derideres omnia hec q̄
ex terrena ſubſtantia decora eſ
ſe videntur. Hec ille.

Tertiꝰ
doctor Hugo de arra anime di
cit ſic. O ſi teipſam anima vide
res: ſi pulchritudinem tuam ad
uerteres: nunq̄ᷓ aliam creaturā
ꝗ̄ teipſam magis amares. Hec
ille. Et ſic patet. E

Secū
do oſtenditur pulchritudo aīe
ex ratione: quia certiſſimum eſt
ꝙ deus ſuper omnia indicibili
ter eſt pulcerrimus. Sed quia
Augu. ſuper Joan. ſermo. xxxij
dicit. Sicut decus corporis eſt
animus: ita decus aīa eſt decus
ergo ſequit̄ ꝙ aīa ſumme pul
cra eſt ex deo inhabitante in ip
ſa: quia habet pulchritudinem
quodammodo conformem ipſi
deo. Unde Hugo ſuper Hierar
ch. ange. capit. ij. dicit. Pulchri
tudo diuina dicitur formificatiua
quia ſibi conformat conuerſos
ad ſe: vt pulchri fiant amantes
pulchritudinem diuinam. Hec
ille. Et ſic patet ꝙ anima ſan
cta pulchrior eſt ſuper mille ſo
les ⁊ celos empyreos.

Ter
tio oſtenditur exemplo ⁊ ſimili
tudine: quia videmus ꝙ ma
gni reges pulcerrima habitacu
la ſibi volunt: ⁊ pulchras ſpon

ſas' q̃ tanto magis ſumme ma-
ieſtatis deus fecit aīas pulcer-
rimas pro ſuo tēplo ⁊ habitacu
lo: quā etiam tanq̄ ſponſam ſi-
bi elegit caſtiſſimā ⁊ pulcerrie
decoratā. Itē videmus q̄ om
nis pulchritudo corporis eſt ab
aīa: q̄ ſi miguerit cadauer hor-
reſcit: ⁊ quātūcūq̄ pulchra men
bra illa ſepelire feſtinamus. Se
quitur ergo q̄ aīa ſit pulcerrima q̄
dat pulchritudinē corpi. Deniq̄
videmus in mundo q̄ quāto al-
tior eſt creatura tanto eſt puri-
or ⁊ pulchrior: ſicut aqua puri-
or ⁊ clarior ē terra: ⁊ aer plusq̄
aqua ⁊ ignis aere: ⁊ ſidera ac
ſol plusq̄ ignis: vltimo pulcer-
rimū eſt celū empyreū. Sed pre
cioſior ⁊ excellentior eſt aīa pre
his omnibus: ⁊ eſt ad ſimilitudi
nem dei facta ſicut ⁊ angeli: er-
go aīa ſancta eſt pulcerrima ſi-
milis deo ⁊ angelis. Sed ꝑ con-
trariū aīa praua pctō detur-
pata vtiq̄ horribilis eſt ad ſimi-
tudinē diaboli. ¶ Sicut
de hoc exemplum habem⁹ in li-
bro apū: ⁊ etiā ſcribit libro qui
dr. Speculū exemplorū: q̄ mi-
les quidā theutonie ꝓpria vxore
relicta iuit ad alienā ⁊ adulte-
rauit: indeq̄ rediens viſus ē ab
vxore ⁊ familia: quaſi demō eſſ
ſic in facie deturpatus. Vñ om-
nes pre timore exclamauerunt
quaſi a cōſpectu demonis. Su-
per quo ille confuſus ⁊ ſuū pec
catum ſciens: ꝓperare cepit ad
eccleſiam: vt cōfeſſus formā fa-
ciei ꝓpriā reciperet. Cūq̄ in iti
nere obuiaſſet vaccis ⁊ pecudi-
bus ad paſcua ꝓcedentib⁹ mox
ille viros videre magit⁹ ⁊ omnia
ſi minaci fulmine cōterrite q̄q̄
quo poſſunt diffugiūt: idem pa
ſtores ⁊ te quicq̄ hoies fecerūt.
Acceſſit ad ſpeculum videnſq̄
horrendam faciem ſuā plus pri
muit. Sacerdos autē in oſtio ec
cleſie horas dicens mox vt illū
vidit ſignauit ſe: ⁊ currēs in ec-
cleſiam oſtium poſt ſe clauſit.
Tunc miles ꝓſternens ſe ante
fores eccleſie cū lachrymis ce-
pit illum rogare vt audiret con
feſſionē: ⁊ expoſuit q̄ ꝓ pecca-
to hoc ſibi accidiſſet. Sacerdos
ergo illum audiuit ⁊ ſic reſtitu-
ta eſt illi ꝓpria facies. In q̄ exē
plo patet q̄ aīa deturpat̄ ꝑ pec
catū quaſi eſſet diabolica: ſed ꝑ
pniam efficit̄ q̄ſi āgelica. ¶ Chry
ſoſto. lib. de lapſu mundi. facilis
inquit nobis reditus eſſe poteſt
⁊ paruo labore recuperare poſ-
ſumus omne aie decus. Cū eñ
aīa ſpem futurorū ⁊ amorē dei
cōceperit: ſtatim redit aīa ad ſu
am pulchritudinē. Hec ille. O er
go dei miſericordia: que ſic nos
pie reſtaurat. Exēplum etiam ī
carbone extincto: qui licet ſit tur
pis tamen ſi applicet̄ igni: pul
creſcit ⁊ ſplendet ſup aurum. S
¶ Circa tertium de aie gratio-
ſitate ⁊ accepta apud deum. Ex
quo nouimus quia non oēs ani
me ſūt equaliter ꝑcioſe: nec de-
cor omniū animarum eq̄ eſt deo
gratus ⁊ acceptus: ſed ſm plus
vel minus prout aīa queq̄
plus eſt ornata ſanctitate. Id-
circo queſtio hic occurrit: qua-
les anime reputantur apud de
um precioſiores ⁊ pulchritudīe
magis grate. Ad hec reſponde-
tur recolligēdo ſm docto. q̄ pre
cipue ſex genera animarū ſūt
pre ceteris ꝑcioſiores ⁊ pregra-

te. ¶ Primum genus eſt fide ve
ra deum cognoſcentium. Unde
Chryſoſto. dicit ꝙ ſine vere fi-
dei cognitiōe omnis homo pe-
cus reputatur. Et Augu. ſuper
Joan. ſermo. iij. Non diſtat hō
a pecore niſi intellectu. Et idem
libro de ſpūſancto dicit. Creata
eſt anima magna a magno deo:
eo magna quo capax eſt eterno
rum. Hec ille. ¶ Scdm genus ē
puritate vite enitentium. Un-
de Chryſoſto. dicit. Apud deum
melior eſt vnus iuſtus q̄ totus
mundus peccatoribus plenus
Et ſic patet. ¶ Tertiū eſt chari
tate dei gratuita ardentium.
Unde Bernardus in ſecunda p
te epiſtolaruꝫ. cap. lxxxix. dicit:
ꝙ precium animabus charitas
facit: ergo habetur propoſitum
¶ Quartū ē humilitate ſe deij-
cientium. Unde Bernard. ſuper
Cantica. Nigra ſum: ſed formo
ſa ait. Sponſa dei: felix inquit
nigredo que mentis candorem
parit his nigris: quos aut hu-
militas pnie aut charitatꝫ zel⁹
tanq̄ ſolis eſtus decoloraſſe vi
det. Hec ibi ſermone. xxvi. Qui
tum eſt caſtitate ſancta prepol-
lentium. Unde Sap. iiij. O q̄
pulcra eſt caſta generatio ꝛc.
¶ Ultimum genus eſt virtuti-
bus prefulgentium vt ſunt obe
dientia paupertas: ſiue mundi
contemptus: patientia: iuſticia
ꝛ ſic de alijs. Unde Augu. lib.
viij. c. vi. d̄ trinitate dicit: ꝙ iu
ſticia eſt pulchritudo animi qua
pleriq̄ hoīes pulchri ſunt: etiaꝫ
dei corpe deformes ſunt. Hec
ille. Et accipit iuſticiam gene-
raliter pro omni virtute qui-
bus anima decoratur tanq̄ co-
ronis roſarum lilij: ꝛ aliorum
florum/ ac gemmarum/ ac lapi
dum precioſorum. H
¶ Exemplum legitur lib. qui di
citur ſpeculum exemplorum di.
iij. cap. xxij. ꝙ cum quidam ſub
ſancto patre Roberto frater
ſpiritualis indeclinabili ſtudio
virtuoſe vixiſſet: dum inſtaret
hora qua deus ipſum ad celum
per mortem vocaret abbas mo-
naſterij in ſomnijs vidit duos
pulcerrimos iuuenes vultu ꝛ
habitu relucentes: qui quaſi li-
lia roſas ꝛ violas ac diuerſi ge
neris flores in choro copioſe
ſpargebant: ita vt pauimentuꝫ
omne pictum ac varijs colori-
bus venuſtatum eſſe videretur
Quo viſo miratus eſt: ꝛ dixit.
Quid vobis viſum eſt: o boni iu
uenes contra conſuetudinē no-
ſtri ordinis huiuſmodi nouita-
tem inducere. Illi ſcilicet ange
li dixerunt. Noli iſta mirari: q2
modo in choro iſto celebrabitur
noua feſtiuitas de cuiuſdam fra
tris anima de cuius ſolennita-
te gaudebunt angeli/ ꝛ ideo hym
num dicent. Ecce ergo infirma-
rius pulſare cepit vt fratres cō
uenirent ad tranſitum illius a
nime: excitatuſq̄ abbas cuꝫ fra
tribus accurrentes conuenerūt
illuc: ꝛ cum magna deuotione
animam illam deo commenda-
uit quam angeli in celum dedu
xerunt cum gaudio ppetua coro
na laureatam. Rogemus ergo
dominum ꝛc.

¶ Dominica ſeptima poſt Pen
tecoſtes. Sermo. i. ſ. iuxta euan
gelium de falſis prophetis ꝛ ar
borum deſignatione/ ac maloꝝ
damnatione.

Attendite a falſis prophetis q̄ veniūt ad vos ī veſtimētꝭ ouiū Matth.vij.cin euangelio hodierno. Uerba ſunt ſaluatoris nr̄i ieſu: q̄ i hoc euāgelio inſinuat triplicē differētiā maloꝝ xp̄ianoꝝ. Quidam enī ſunt ꝑ oīa peſſimi tanq̄ diabolici viri: q2 ſicut diabolꝰ in ſe malus multos facit malos: iſti ſimilr̄ corrupti multos ſeducūt vt precipue ſunt heretici: ⁊ tales xp̄s docet euitare dicēs. Attēdite a falſis pphis ⁊c. Jtē q̄dā ſunt xp̄iani minus mali: qui ſcilʒ in pctīs iacēt nec volūt bonū fructū pnīe facere: licʒ alios nō corrūpāt ſeducēdo ad mala. Et de huiuſmodi xp̄s dat ſentētiā in hoc euāgelio dicēs. Omnis arbor q̄ nō facit fructū bonū excidet̄.ſ.per mortem: ⁊ in ignē mittetur: ſcilʒ gehenne. Deniqꝫ quidam alij ſunt adhuc minus mali: qui licet mali ſint in ſe: tn̄ alios recte docēt ⁊ hortant̄ ad bona ⁊ deū inuocāt. Et de iſtis dicit xp̄s. Non oīs q̄ dicit mihi dn̄e dn̄e intrabit in regnū celorum: ſed qui facit voluntatē patris mei ⁊c. De his patet in euāgelio. Textus. ¶ Jn illo tp̄e dixit Jeſus diſcipulis ſuis. Attendite a falſis pphetis qui venīūt ad vos in veſtimētis ouiū intrinſecus autem ſunt lupi rapaces. A fructibus eorum cognoſcetis eos. Nunquid colligunt de ſpinis vuas: aut de tribulis ficus? Sic omnis arbor bona/ fructus bonos facit: mala autem arbor/ fructus malos facit. Nō poteſt arbor bona fructus malos facere: neqꝫ arbor mala fructꝰ bonos facere. Omnis arbor que non facit fructuʒ bonum excidetur: ⁊ in ignē mittetur. Jgitur ex fructibus eorū cognoſcetis eos. Non omnis q̄ dicit mihi dn̄e dn̄e: intrabit in regnum celorum: ſed qui facit voluntatem patris mei qui in celis eſt: ipſe intrabit in regnuʒ celoruʒ Mat.vij. ¶ Jtaqꝫ iuxta euangelium tria myſteria notemus in hoc ſermone declaranda pro ſimplicibus: qui patent in euangelio.

¶ Primo de falſorum prophetarum deuitatione.

¶ Secundo de arborum variarum deſignatione.

¶ Tertio de malorum hominū damnatione.

¶ Circa primum de falſis prophetis deuitandis euangeliuʒ dicit. Jn illo tempore quo xp̄us fuit etatis ſue anno xxxj. in q̄ cepit predicare: ⁊.ij.idus Julij ſcd̄m Builler. hoc eſt die altera imediate poſt feſtū ſancte Margarete tunc dixit diſcipulis. Attendite ⁊c. ¶ Querit̄ hic qui ⁊ q̄les deſignantur ꝑ iſtos falſos prophetas a quibus debeamꝰ attendere ⁊ cauere. Reſpondet̄ ſecundum doctores ꝯ communiter loquendo propheta dicitur omnis aliquid futuruʒ vel etiā preſens occultum aut p̄teritū predicit. Unde ſcd̄m Catholicō dicit̄ ppha a pcul ⁊ phonos qđ eſt ſonus: q2 ea q̄ ſunt procul ab hoīʒ cognitiōe pnūciādo ſonat. Uñ ꝯtū ad hoc oīs q̄ de futuri malorum damnatione aut virtutum premiatione ⁊ preſentium

vel preteritorum operũ coram deo acceptatione vel displicentia aliq̃d loquit̃: propheta dicitur large loquendo. ¶ Notandum ergo q̃ q̃tuor sunt ꝓphe falſi: myſtice loquendo a quibus cauere debemus: q2 falſa nobis enunciant.

¶ Primus eſt mundus.
¶ Secundus eſt propriũ corpꝰ
¶ Tertius eſt malus xp̃ianus.
¶ Quartus eſt diabolus.

Primus falſus ꝓpha eſt mũdꝰ qui ꝓphetat nobis ſuggerendo vt ip̃m diligamus ⁊ ſequamur mundi delectabilia. ſ. diuitias: honores/dignitates/famã/pompam/ ⁊ hm̃oi cum tñ iſta nõ ſũt homini amabilia: q2 periculoſa Vñ Jaco. iiij. Neſcitis q2 amicitia huiꝰ mũdi (Lyra. i. inordinata adheſio delectabiliũ huius mundi) inimica eſt deo: q2 facit recedere ab ipſo. Quicũq3 ḡ voluerit eſſe amicus huius ſeculi: inimicus cõſtituit̃ dei. Hec ibi. Jõ Aug. Amas ſeculũ abſorbebit te ⁊ perdet. O quotiẽs hominibus mũdus dicit. Nunquid ſe ꝑtes habes viuere in mundo: viue ergo nunc laute. dñare q̃diu potes: ꝑfruere delitijs ⁊c. Sed falſitas deceptiõis apparebit in hora mortis: q̃n videbi͛ q̃m oĩa huiꝰ vite bona relinq̃ẽt te: nec iuuabũt ſ3 grauabũt: q̃m Apoc. xviij. Quãtũ q̃ ſe glĩficauit ⁊ in delitijs fuit: tantum dabit ei tormentũ. ¶ Scd̃s ꝓpheta falſus eſt caro vel propriũ corpus perſuadens carnis deſideria perficere l iuuente: ⁊ poſtea penitere in ſenectute. Sed falſitas deceptionis huius patet. Primo quia neſcit homo an ſuperuiuat vſq3 ad ſenectutem immo nec vſq3 ad annum nam frequẽtius moriuntur iuuenes hoĩes q̃ ſenes: ſicut plures pelles agnoꝝ venales inueniunt in foro q̃ arietum antiquorum. Scd̃o q2 vt Anſel. dicit: põt hõ p ſe peccare ⁊ pctã pctĩs ſupaddere: ſed nõ poteſt per ſe a pctĩs reſurgere. Sicut p ſe põt quis ſe in puteum precipitare: ſed nõ põt p ſe inde exire: ⁊ per ſe põt homo ſe occidere: ſed non reſuſcitare. Caue ergo talẽ falſitatẽ ¶ Tertius eſt malus xp̃ianus qui. ſ. perſuadet alteri mala ⁊ peccata: ſicut precipue hereticꝰ ꝑſuadet hereſim ⁊ incãtatoꝛ ſuperſtitiones. Aut qui pctã dicunt eſſe leuia: ſicut de ſuperbo ornatu mulieres perſuadent vicinas: vel filias ſuas. Item de contractibus vſurarijs ⁊ fraudibus vẽdendi ⁊ emendi mercatores. Et de pauperũ oppreſſione adulatores perſuadent principibus: quãdoq3 etiam ſub ſpecie boni reipublice. Itẽ de luxuria q̃t ſũt q̃ ſeducũt: alij ꝟgines alij viduas. ⁊ ſic de alijs. Cõtra oĩum taliũ falſitatẽ appus. i. ad Corinth. vj. dicit. Nolite errare: quoniam neq3 fornicarij/ neq3 adulteri: neq3 molles: hoc eſt ſodomite/ neq3 fures/ neq3 auari/ neq3 ebrioſi/ neq3 rapaces regnũ dei poſſidebũt. Oẽs ḡ tales ⁊ ꝑſerti heretici cauẽdi ſũt: tales eñ ſũt doloſi ſicut vulpes

R ¶ De q̃bus dicit Plinius: q̃ tali dolo vtitur vulpes contra taxum: quando taxus exit domunculam ſuam: vel latibulum: tunc vulpes ſubintrat: ⁊ ibi vrinam ſuam/ ac ſtercora

proſicit ꝛ ſpargit:tandez taxus rediens ꝛ fetorem abhorrés latibulum derelinquit: ꝛ ſic vulpes occupat illō. Sic homo doloſus maxime hereticus peſtiferas ꝛ fetidas pſuaſiones in corde ſpargēs hoīs:ipm expellit a ſtatu grē ꝛ facit habitaculū diaboli. ¶ Quartus propheta falſus eſt diabolus:qui perſuadet hoī peccare ꝑponens in exēplū de Magdalena de latrone/ de Dauid: ꝛ de Paulo:ac huiuſmodi magnis pctōribus: q ſicut illis:ſic ꝛ ſibi deus miſericordiaz faciet:ſaltez in mortis hora penitendo. Sed falſitas patet:qꝛ predicti nō ſunt dati ī exemplū peccandi ſꝫ in exemplū penitendi. Et qꝛ vt Augu. in ſermone ꝺ īnocētibus dicit., hac aīaduerſione percutitur peccator vt moriens obliuiſcat ſui qui dum viueret oblitus eſt dei. O ergo peccator ne tardes ↄuerti ad deum O chriſtiane ſtude ꝯdictos oēs falſos ꝓphetas. Audi chriſtum admonentē oēs fideles. Attendite a falſis ꝓphetis qui veniūt ad vos in veſtimētis oiū. i. in apparētia bonitatis exterius: ſed intrinſecus ſunt lupi rapiētes aīas in inferna. ¶ Sed queri poſſet:quō cognoſcere valeat q̄s an talis ꝑſuaſor ſit ꝓpheta falſus ꝛ euitādus Rñdet ergo ad hoc xp̄s ſubdens. A fructibꝰ eoꝝ cog. eos. nunq̄d colligunt de ſpinis vuas ꝛc. q. d. Illi ſunt tanq̄ ſpine ꝛ tribuli pūgētes ꝛ vulnerātes aīas: nec facientes fructū bonū:iō igne ſūt cōburēdi in inferno. ¶ Nota aūt q ibi Chryſo. dicit ꝑ exēplo q lupus cōtectus pelle ouina triplr cognoſcit ſic malꝰ xp̄ianus ꝛ hereticus a bonis xp̄ianis diſcernitur. Primo per actuz: quia lupus dentibꝰ mordet. ouis non: ſic malus xp̄ianus mordet bonos ꝛ deuotos detrahendo. Scḋo per vocē: qꝛ lupus latrat ꝛ vlulat:ſed ouis balat. Sic inquit Chryſo. q̄ vocē hūilitatis ꝛ vere ↄfeſſiōis emittit vt ouis eſt bonus xp̄ianus. Qui vero ↄtra veritatem blaſphemat ꝛ cōtra deum vlulat:lupus eſt. Tertio cognoſcit ꝑ cibum: qꝛ ouis paſcitur herbis virentibus: lupus aūt cadaueribus. Sic bonꝰ ꝛ verus xp̄ianꝰ paſcit ꝟtuoſis opibꝰ ꝛ ꝟbi dei meditationibꝰ malus aūt carnalibꝰ voluptatibus: hec ſcḋm Chryſ. M

¶ Circa ſecundum de arborum deſignatione. Ex quo xp̄us dn̄s ꝑ arbores in hoc euāgelio ꝑut cōiter oēs doctores volunt deſignauit homines:idcirco queſtio eſt:quare per arbores deſignari habet hoīes: ꝛ boni per bonas: mali ꝑ malas ꝛ ſteriles? Ad qḋ reſpondetur q ſcḋm Papiā apud grecos hō dicitur antropos q̄ſi anatropos:ab ana qḋ ē ſurſuz ꝛ tropos verſio quaſi ſurſū verſa arbor vt ſuū creatorem aſpiciat ad quē poſſidendū creatꝰ ē hō: ꝑut tradit hoc ī Catholicō. Et qꝛ eſt arbor in plantāda ad perpetuo manēdū. Uñ ꝛ cū alie arbores habeāt radices deorſū a quibus viuunt ꝛ ramos ſurſū tñ homo videtur habere radices ſurſum:ſcꝫ caput ꝛ os quibus vite ſumunt nutrimentum ſed ramos: ſcꝫ manus : pedeſq deorſuz: ꝛ ſic dicitur antropos Quamobrem ſecundū hollcoth

ſup lib. Sap. lect. xlvi. et alios: optime in ſcriptura arbori ꝯparatur: quia habet homo ſimilitudinē magnā cū arbore: preſertim in quattuor

¶ Primo in viuendo.

¶ Scd'o in ſitu vario creſcendo.

¶ Tertio in fructificando.

¶ Quarto in excidendo.

Primo in viuendo. Nā ſicut arbor viuit ex radice fixa in terra ſic hō viuit ex radice fidei ⁊ grē fixe in terra humilitatis cordis hoīs de terra facti. Un̄ Heb. x. iuſtus ex fide viuit. Nimirū ſi queraꝝ an iſta arbor viuit: et ſi diutius viuit q̄ alia? non poſſumus veraciter rn̄dere aliter niſi ex cauſa vel principio vite arboris dupl'r. Primo dicēdo ꝙ ille arbores q̄ radices ſuas fixerūt ꝓfundius in terra: diuti⁹ viuunt ⁊ ſtabili⁹ aliis. Scd'o p affectus huius cauſe: qñ videm⁹ ꝙ arbor floret ⁊ facit fruct⁹: tūc ſcimus ex radice viuere. Sic hō cognoſcitur viuere ex fide tāq̄ radice: ⁊ ex opib⁹ tanq̄ fructib⁹ Jaco. ij. Fides ſine opibus mortua eſt. ¶ Scd'o hō habet ſimilitudinem cum arbore in ſitu vario creſcendo: quia alique arbores habent creſcere in hortis ⁊ terra culta: q̄ dicunꝝ hortenſes. Alie aūt in campeſtribus: alie i ſiluis. Sic ⁊ hoīs generāꝝ ⁊ creſcunꝝ aliqui in terra culta ⁊ horto eccleſie: vt chriſtiani a cunabulis in eccleſia: alij autem in campeſtribus quaſi in publico prope viam huiuſmōdi q̄uis faciant fructus: tamen lapidibus ⁊ lignis cōfringuntur in ramis: ⁊ excutiuntur in fructibus ſicut ſunt ſciſmatici: heretici quoq̄ q̄rum opa demonibus excutiuntur: ſed alij ſunt oīno ſilueſtres qui nullū fructū faciūt: vt ſunt i fideles ⁊ tales ſūt igni gehēne aptū. N ¶ Un̄ exēplū legiꝝ: ꝙ in porta Gymnaſij Atheniē. ſcriptū erat patenter ſic. Arbor es o homo. ſi ſaluana time. ſi cāpeſtris: fuge. ſi hortenſis: gaude. q. d. Ex hoc tu q̄ vis eſſe ſapiēs elige ſi tibi daretur optio qualis arbor fieri velles: vtiq̄ hortēſis vt fructificares. ¶ Tertio in fructificādo: q̄a ſicut q̄dā arbores faciunt fruct⁹ bonos: q̄dā malos: ſic ſunt homines qui faciunt fructum boni operis: quidā autē mali. Unde chriſtus in euangelio. Non pōt arbor bona: ſcʒ q̄diu ſic manet bona fruct⁹ malos facere ⁊ ecōuerſo de malis. ¶ Quarto in excidēdo: quia ſicut omnis arbor que non facit fructum bonū excidetur ⁊ in ignem mittetur: vt chriſtus in hoc euangelio teſtatur: ſic etiam eſt de homine malo ⁊ ſterili a bonis opibus ꝙ excidetur ⁊ in ignē inferni mitteꝝ De hoc articulo ſequenti.

¶ Circa tertiū de dānatiōe malorū hominum. Aduertendum ꝙ chriſtus dominus in hoc euāgelio quattuor terribilia mala ꝯtra petōres in ſentētia protulit. Primum malum exciſionis. Secūdum ignis combuſtionis. Tertium quoq̄ malum eſt ipſius perpetuationis di. in ignem mittetur. i. dimittetur ꝑpetuo: ⁊ nunq̄ liberabitur. Quartum excluſionis: ſcʒ a gloria diuine viſionis regni celeſtis.

¶ De primo queritur qualiter peccator dicitur excidi ad ſuas

dānationē. Ad quod reſpondetur ꝙ multiplicet. ¶ Primo quia excidetur a vita preſenti ꝑ mortem: quoniam ſecundum Ariſtotelem de pomo ꝛ morte: nichil aliud ē mors quam receſſus aie a corpore. ¶ Secundo excidet ab amicis et bonis mūdi ꝑ amiſſionē: quia omnia bona huius mundi amittet quod eſt valde amarū mundanis hominibus qui omnē conſolationem ſuam poſuerat in temporalibus. Unde ps. Homo cū interierit non ſumet oīa: neqꝫ deſcendet cum eo gloria eius. ¶ Tertio excidetur a ſocietate btōrum ꝑ demonū ſociationē. Et hoc eſt adhuc predictis amarius: ſeparari: ſcꝫ a beata virgine Maria ab apoſtolis martyrib⁹ ꝛc et tradi demonibus. Matthei. xiij. Exibūt angeli ꝛ ſeparabūt malos de medio iuſtorum. ¶ Quarto excidetur a ſtatu ꝛ ſpe miſericordie ꝑ ſpei omnis ablationē: ꝛ hoc eſt amari⁹ quam ꝑdicte exciſiōes: quia deſperabunt ſe liberari poſſe omnino: etiam ſi btā virgo Maria ꝛ oēs ſancti ꝓ eis orarent. Unde Prouer. x. Spes impiorum peribit cū ſciant ꝙ deus ſtatuit nunquam illos liberare. Ideo Grego. xv. Moralium dicit. Nequaquam mīa dei parcentis liberat quos ſemel in locis penalibus iuſticia iudicantis dānat. ¶ Ultimo excidetur a viſione dei ꝑ oīmodā deſolationem ꝛ merorem. Unde hoc eſt amariſſimum ſuper oīa: vt patebit inferius. ¶ De ſecūdo ſimul ꝛ de tertio Hugo libro primo de anima dicit. Quis putas meror erit: quando ſeparati ipſi a cōſortio iuſtorum ꝛ a viſione dei ꝛ traditi in poteſtatē demonum: ibūt cū ipſis in ignem eternū: ibiqꝫ ſemꝑ erunt ſine fine in luctu ꝛ in gemitu: ibi erit dolor intolerabilis: timor horribilis: mors corpis ꝛ aie: vbi nec qui torquent aliquando fatigātur: nec qui torquetur aliquando moritur. Hec ille. De iſto aūt igne eterno hic ꝑtranſeo: quia in alio ſermone de eo agem⁹ ꝓlixius. ¶ Sed de quarto ſcꝫ de excluſione a diuina viſione quod notatur i euāgelio cū xp̄s dicit. Non oīs qui dicit michi dñe dñe intrabit in regnū celorū: ſcꝫ ad dei beatā viſionē. Ubi ſecundum doctores xp̄us ſatis clare oſtendit ꝙ non omnis chriſtianus ſaluabitur nec ad viſionem dei admittetur: quamuis xp̄m dominū vocet. Oſtēdit etiam qualis xp̄ianus excludetur a regno celeſti ꝛ dei viſiōe. Nā ſunt aliqui qui tm̄modo ſemel dicūt xp̄o dñe: hoc eſt ſolo ore. Aliqui ſunt qui bis dicunt dñe dñe: hoc eſt corde ꝛ ore: ſed tamen contradicunt ope: ꝛ oēs tales non videbūt deū. Sed boni xp̄iani ter dicūt dñe dñe dñe hoc eſt corde ore: ꝛ etiā ope faciendo dei voluntatē in omnibus preceptis iplēdis: ꝛ tales itrabunt in regnū celorū: vnde ſubdit xp̄s: ſed qui faciunt voluntatem ꝛc. ¶ Circa ergo ꝑmiſſa querītur quę pena reputatur eſſe grauiſſima ſuꝑ omnes alias penas in gehenna? Nam cum inter alia ibi ſint tres pene pre aliis graues ſcꝫ pena ignis vrentis prima. De qua Auguſti. xij. de ciuita. dei cap. iiij. Nichil igne vrente eſt moleſtius: quod i telligendū eſt ſecundum Richar. in cōparando ad corporales penas: vt

sunt fames: sitis: infirmitatis dolor ois. Job. xx. Scda quoqȝ pena grauis est ꝯsciētie vermis De qua Esaye vlti. Uermis eo rum non morietur: ⁊ ignis eoꝝ non extinguetur. Tertia est ca rentia diuine visionis. Est ergo questio que super oīa p̄cellit in grauitate. Ad hec respondetur ſm Richar. sup. iiij. di. vlt. q. et art. penul. ⁊ vlt. eliciendo ex di ctis eius tres ꝟitates. ¶ Pria veritas ꝙ sup oēs penas cor porales ignis acerbiores infli git dolores. Et patet. ſ. p Aug. ¶ Secūda veritas ꝙ in iferno dolor remorsus conscientie qui dr̄ vermis grauior est q̄ sit pe na ignis. Ratio Richar. est: qa pena ꝟmis est pena spūalis ab intra affligēs aīam ⁊ imediate ac fortius ale cōiuncta: sed pe na ignis est pena corpalis / nec ignis ille est apt⁹ affligere ani mam ex propria ꝟtute imedia te: sed affligit eā inquantū est i strumētū diuine iusticie: et post iudiciū affliget aīam mediante corpore: ergo pena vermis gra uior est tanq̄ intimior ⁊ p̄senti or ale: vt dicit etiā Greg. xv. mo ralium libro. ¶ Tertia veritas ꝙ in inferno maxima pena sup oīa est visionis diuine carentia Et pbatur triplicit. ¶ Primo p doctores. Nā Chriso. sup Mat. omel. xxiiij. dicit. Due pene sunt ignis gehenne. s. cum verme et casus glorie. Nouimus autem ꝙ multi gehennā solum abhor rēt: ego aūt casum illius glorie multo amariorē penā gehēnam esse dico. Et isra. Intolerabilis quidē est gehēna: sed etsi decez gehēnas ponas: nichil tale est q̄ e a btā gloria excidi ⁊ alienū a xpo haberi. Hec ille. Ad idē ē Augu. ¶ Secundo pbat p rō nes. Et ad id. Prima ratio ꝓpi quitatis. Richar. vbi. ſ. dicit ꝙ illa pena est peior que propinq or est peccato: eoqȝ maius ma lum est peccatū q̄ quecunqȝ pe na etiā geēne: vt docet Ansel mus libro similitu. Sed carētia visionis dei tanq̄ carentia bo ni debiti propiquior est pctō q̄ quecūq̄ alia pena: ergo est oīm peior et p consequens grauior. Unde iuxta dictū Anselmi Sā cti dei plus vellent esse in infer no sine peccato vt essent in cha ritate dei ⁊ sic videre deum ido nei: q̄ esse in celo cū peccato: et sic patȝ. Secunda rō desidera bilitatis: quia quāto aliquid est melius et desiderabilius: tanto illud amittere est peius et gra uius. Nam regula philosophi ca est. i. Metaph. et. ij. Topico rum ꝙ cuius habit⁹ est melior eius p̄uatio est peior. Unde pro exēplo ſm philosophū ibidem scȝ primo Metaph. p hoc pbat et soluitur q̄stio: vtrū melior sit visus q̄ audit⁹. Quia enim pe ius est carere visu q̄ auditu: eo ꝙ visus plures rerum differen tias ostēdit deseruiendo omni bus aliis sensibus. Ideo sequit ꝙ habitus visus per oppositū sit melior q̄ auditus. Item ha bere caput probatur esse meli us q̄ habere manum vel pedez ex hoc ꝙ perdere caput est pe ius: eo ꝙ capite perdito omnia alia membra pereunt et vita. Sic ad propositum ex quo de us caput est / et summe bonum ac desiderabile ipsum habe

re Aug.xxij.de ciuita.dei dicit. Deus est finis desideriorũ nrorũ:ergo deũ amittere ⁊ ipso carere est summũ malũ ⁊ penale.

Q ¶Sed di. Nunquid dannati desiderant deũ quẽ summe odiunt:vt testatur scriptu. Respondet Richar.ibidem ꝙ cõuis dãnati non appetãt deũ videre vel habere ꝓpter amorem sue bonitatis:tñ vehemẽtissime ipsum appetũt ꝓpter amorẽ ⁊ desideriũ ꝓprie delectatiõis:eo ꝙ credere cõpelluntur firmiter maximam delectationẽ in eius visione haberi ⁊ causari. Et sic ꝑ oppositum summe dolent de carentia. Tertio probatur ꝑ reuelationes. Et ꝑmo qr legit. Exodi.xxxiij. ꝙ Moysi petenti a deo vt sibi ostenderet faciẽ suã:de⁹ dixit. Ego ostẽdã tibi oẽ bonũ: qr vt Augu.docet:oẽ bonum cõsistit in visione dei. Ideo per oppositũ pessima est eius carẽtia vel amissio qua perdit homo oẽ bonum. Primo terrenum: quia oibus terrenis in morte spoliatur. Secundo celicum:qr excluditur. Tertio angelicum: qr societate eorũ priuatur ⁊ demonibus associatur. Quarto beatissicum:qr omnium beatoꝝ suffragiis dãnificatur et meritis xpi ac Marie. Quinto ꝓpriũ: quia anima ⁊ corpus dãnantur nec ꝓpria que hic fecit bona ei suffragantur. Ad idẽ legitur etiam in Speculo exẽploꝝ:et prõptuario discipuli:ꝙ magistro Jordani interroganti demon dixit ꝙ oẽs penas a principio mundi vsqꝫ finem vellet suscipe:si tantũmodo semel posset videre faciẽ dei. De hoc habet parte pascali ser. Ve ergo peccatoribus Rogemus xpm ⁊c.

¶Dominica eadẽ. Sermo secũdus:scilicet de ignis infernalis corporalitate ⁊ ꝓprietate euasione.

Omnis arbor que nõ facit fructum bonũ excidetur: ⁊ in ignẽ mittetur. Mat.vij. ⁊ in euãgelio. Uerba sunt saluatoris nři xpi Jesu q ex nimia charitate et pietate aliqñ nos monet ad salutẽ blãdimẽtis amoris sui vt pius pat di.illo Hiere.xxxi. In charitate ꝑpetua dilexi te: scꝫ o hõ:ꝓpterea attraxi te miserãs tui: ⁊ Johã.xiiij. Siquis diligit me sermonẽ meũ seruabit ⁊ pater meus diliget eũ. Et vt nos plus alliciat sepe inuitat ad salutẽ muneribꝰ ꝓmittens eterna regna et bona se nobis daturũ. Mat.iiij. Penitentiam agite: appropinquabit enim regnũ celorũ. Sed qm scit duriciã nostrã et ꝙ proniores sumus ad mala: ideo ne pereamus aliqñ monet etiam cõminatiõe eterne damnationis: sicut in presenti euãg.di. Ois arbor: hoc est ois homo:q nõ facit fructũ bonum: scꝫ salutiferũ excidetur.s.ꝑ mortẽ et in ignẽ mittetur.s.infernalem. Et sic patet. ¶Itaqꝫ xps dñs i hoc euãgelio monet nos ad salutẽ: cõminando de igne infernali mali preparato: ꝓpterea de ipso igne isfernali ex ipo euãgelio eliciemus tria mysteria in hoc sermone declaranda.

¶Primum de euadendi modalitate.

¶Secundum de corporali eu-

titate.
¶ Tertium de differenti pro-
prietate.
R ¶ Circa primũ de eua-
dendi modalitate. Aduertẽdũ
ꝙ chriſtus dñs in hoc euãgelio
edocet modum: quomodo poſſi
mus euadere ignem gehẽne ne
incurram⁹: quoniam hoc poſſu-
mus obſeruando hec quattuor
que ponuntur in euangelio.
¶ Primum eſt vt fidẽ verã xpi
teneamus: ideo dicit xp̃s. Attẽ
dite a falſis pphetis: id eſt ab
hereticis fidẽ corrũpẽtibus. q.
d. alioquin decepti cũ eis dãna
bimini. Nam teſte Athanaſio i
ſymbolo. Quicunqꝫ vult ſaluus
eſſe: ante omnia opus eſt vt te-
neat catholicã fidẽ. Quam niſi
quiſqꝫ integrã: ideſt ſm omnes
articulos: inuiolatãqꝫ: ſcꝫ here
ſi: ſeruauerit: abſqꝫ du. in eter.
peribit. ¶ Secundũ eſt vt pecca
ta ⁊ mala opa caueamus: ideo
xp̃s dicit ꝙ mala arbor eſt p cõ
ſequens cõburanda q̃ facit fru-
ctus malos deſignãtes hominẽ
facientẽ mala opa. Unde Atha
na. vbi ſupra. Qui mala egerũt
ibunt in ignẽ eternũ. Sed qr vt
Greg. dicit Minus eſt mala nõ
agere: niſi etiam q̃s ſtudeat bo
nis opibus inſudare. Idcirco.
¶ Tertium eſt vt bona opera
ſollicite faciamus: vnde xp̃s di-
cit. Ois arbor q̃ nõ facit fru. bo.
exci. ⁊ in ig. mit. ¶ Quartuꝫ eſt
vt dei precepta p oia ipleamus
Unde xp̃s dicit. Qui facit volũ
tatẽ pr̃is mei ipſe intra ⁊c. O ḡ
hõ obſerua hec quattuor: ⁊ eua
des igneꝫ eternũ. Unde chriſt⁹
ↄparauit hoiem arbori: qr ſicut
arbor mala eſt igni apta: bona
aũt cõſeruat: ſic eſt de hoĩe ma
lo ⁊ bono. S ¶ Sed q̃rit quõ
diſcernant boni q̃ euadẽt igneꝫ
eternũ. Rñdet ſm euangeliũ ꝙ
p fructus: ſicut ⁊ arbores indi-
cant. Primo: qr arbor bona eſt
illa q̃ facit bonos fructus i vno
tm̃ ramo: ſed in oibus ramis.
Sic ille hõ dr̃ bonus qui in olb⁹
mẽbris fructum boni operis fa-
cit ⁊ in nullo facit malũ: iuxta il
lud Col. j. Deo per omnia pla-
cẽtes: in oi ope bono fructificã-
tes. ſ. in corde deũ diligendo: in
ore deum laudando: ⁊ peccata
confitendo: manibus elemoſy-
nas dãdo: aurib⁹ verba dei au-
diendo: oculos et faciẽ in orone
leuãdo ad deũ: pedibus pegri-
nãdo ⁊ ſic de alijs. ¶ Scd̃o: q̃a
bona arbor eſſe indicatur q̃ etſi
aliqñ ceſſat a fructificãdo: vt in
hyeme: tamen oportuno tpe in-
cipit fructificare: vt redeũte ve
re. Sic ⁊ hõ bonus agnoſcit q̃ ſi
interdũ ceſſat ppt aliqđ ipedi-
mentũ: tñ qñ põt ſemp bonum
opatur. Gal. vj. Dũ tẽpus habe
mus ope bo. ¶ Tertio: qr bona
arbor illa indicat eẽ q̃ facit fru-
ctus non ſolum pulchros: ſed ⁊
ſanos ⁊ ſapidos. Exempli grã.
Si arbor facit q̃dẽ fructum pul
chrũ externis: ſed intus ſũt pu
tridi vel vermibus ſcaturiunt:
non dr̃ talia arbor bona. Sicut
fert de arboribus ſup lacũ ſodo
morũ ꝙ earũ fruct⁹ ſũt pulchri
ſed preſſi reſoluunt in fauillam
fetidam: in ſignum ꝙ hoies lu-
xurioſi lꝫ exterius in corpe ſint
pulchri: tñ int⁹ ⁊ in aĩa ſunt fe-
tidi: ⁊ ad ignẽ fetidũ iferni: vi-
delicet ſulphureũ deputãdi. Ad
ppoſitum. Sic ille homo dr̃ bo-

nus ꝗ facit bona opa. f. Iterius ſana ꝑ ſanctam intentionẽ ⁊ nõ verm̃iculoſa ꝑ intẽtionem vane glorie: ⁊ hm̃oi: nec corrupta per hypocriſim: ſed ſapida ꝑ charitatẽ ⁊ deuotionẽ. j. Corith. xvj. Oĩa opa veſtra in caritate fiãt ⁊ eſi hoc ſint pulcra ꝑ honeſtam conuerſationẽ ⁊ exemplaritatẽ Unde Augu. dicit. Nõ putes te hr̃e cor pudicũ ſi oculos habeas ĩpudicos: qꝛ ĩpudicus oculus ĩpudici cordis eſt nuncius. Hec ille. ¶ Quarto: qꝛ inſ oẽs arbores bonas iudicanẽ eẽ meliores ⁊ optime ille que faciunt fructus ꝓcioſiores ⁊ mirabiliores. Exẽplũ ꝑmũ: qꝛ Plinius dicit ꝙ in regione Phenicis ſũt quedã arbores que tẽpore verſ rorem deſcendentẽ ſuſcipiunt ⁊ generant: aliq̃ earum mel. aliq̃ autẽ earum generant manna ſuauiſſimum: ⁊ he ſunt meliores. Exemplũ ſecundũ. Solinus de mirabilib⁹ mundi dicit: ꝙ in Hibernia naſcuntur arbores ex quibus fructuum loco ꝑ creãtur aues quarũ carnes ſũt ſaporis iocundi: que vocantur ſm̃ Frã. de reſera. carbas (vulgo Sengryer). Jdẽ teſtatur etiã Alber. magnus. xxiij. de aĩalibus: et iſte arbores ſunt meliores. Tertium exemplũ in geſtiſ Alexandri magni legitur ⁊ ipſe ſcribit Ariſtoteli ꝙ eſt arbor q̃dã que vocatur arbor ſolis: eo ꝙ ſole oriente: ad interrogata dabat reſponſa: ⁊ ex ipſa fruct⁹ comedẽtes diutiſſime viuebant ſicut ſacerdos Eliopoleos dicit ex eis vixiſſe quadringẽtis annis: ⁊ iſta eſt arbor optima. Sꝫ quartum exemplum habemus in Geñ. de ligno vite in paradiſo que vitam hominũ ꝑpetuare habebat: vt Augu. ij. de ciui. dei cap. ij. dicit. Et hec eſt arbor ſup oẽs preoptima. Spũaliter. Suo modo hoĩes reputanẽ meliores quanto faciunt fructus meliores: aliqui opa miſericordie tanq̃ mel: alij manna: hoc eſt verbi dei dulcedinem guſtãt hoc eſt melius vt xp̃us dixit de Magdalena ⁊ Martha Luc. x. Et Augu. exponit Alij autẽ per contẽplationem ſicut aues volãt in altiora: ⁊ hoc adhuc ẽ melius. Deniq̃ alij magnitudine gratie pre alijs viuere dicũtur: quoꝝ ꝯuerſatio tota eſt in celis ſicut dicit Apl̃us de ſe et alijs apl̃is ac magnis ſctis Phil. iij. Sed pre oĩbus optimi ſunt homines beati qui in celeſti paradiſo viuunt cum xp̃o perpetua vita glorie. Ex predictis itaq̃ oĩbus patet quales homines reputentur boni ⁊ ad celeſtẽ beatitudinem apti: ignem inferni euadentes. Et per oppoſitum: qui ſint igni deputãdi tanq̃ arbores male. O ergo peccator time ⁊ penitere.

¶ Circa ſecundum de corporalitate ignis inferni queri ſufficiant precipue tria.

¶ Primo q̃dẽ de eius materia.

¶ Secundo de eius creatione primaria.

¶ Tertio de ei⁹ acerbitate puniti̇ua.

Prima queſtio eſt: vtrum ignis infernalis ſit vere corporalis: aut materiaľ: an oĩno ſpiritualis? Hec quippe ſcire eſt vtile peccatoribus: vt terreantur et peniteant. Ad hec r̃ñdetur ſm̃

Richar.ſup.iiij.diſt.xliiij.ꝯcor.
ſanctū Tho.alioſqꝫ doc.cōiter:
ꝙ eſt ignis corpalis ſiue mate-
rialis.Uñ Greg.iiij.dial.dicit.
Ignē gehēne corporeū eſſe non
ambigo in quo certū eſt corpa cru
ciari: ſcꝫ poſt reſurrectionē.Itē
Augu.xxi.de ciui.dei.ca.x.dt
Gehēna illa q̄ etiā ſtagnū ignis
⁊ ſulphuris dicta eſt corporeus
ignis erit et cruciabit corpora
dānatorū.Hec ille. Ex q̄b⁹ cla-
re ptꝫ ꝙ ille ignis ſit corpore⁹ ⁊
materialis. Rō ſm Tho.qꝛ cor-
pori inquit nō pōt coaptari niſi
pena corporea cōuenienter.Et
qꝛ illo igne corpa poſt reſurre-
ctionē punient ideo opꝫ dicere
ꝙ ſit corpore⁹. Sed quare de⁹
vult ibi malos corpali igne cru-
ciari: Rich.vbi.ſ.rōnē claram
dat:qꝛ oīs pena ſm iuſticiā de-
bet correſpōdere demerito cul-
pe:iuxta generalem regulā ſcri
pture Sap.xi. Per que q̄s pec-
cauit p hec ⁊ puniet.Sed quia
hō peccauit in aīa ſimul cū cor-
pore:ideo dꝫ puniri pena ſpūa-
li:ſcꝫ verme ꝯſciētie:et cum hoc
corpali ſcilꝫ igne. Uñ Eccli.vij.
Uindicta carnis ipīj vermis et
ignis. O ꝙ tu peccator cogita q̄
modo ſuſtinebis illū ignē mate
rialē: cū vnā ſcintilam hui⁹ nr̄i
ignis in carne vix pōt ſufferre.
Sic fecit q̄dā ſctūs Martinian⁹
q̄ dū tētaret de pctō carnis: di-
gitū ad ignē pōebat: quē cū nō
poſſet ſuſtinere dixit. Quō ꝙ ſu
ſtinebo ignē īferni.ſ.corpalē:et
ſic tētationē vicit. X ¶Scda
q̄ſtio eſt qd creauit deus primū
hunc ignē inferni corporeū? Ad
hoc brēis Augu. lib.i.de mirabi
libus ſacre ſcripture.ca.ij.Ri-
char.vbi.ſ.allegando reſpōdet
dicens. Preparatus eſt inquit ī
perfectione creaturarum omni
um:hoc eſt in prima conditione
rerum.Sed vtrum hoc fuerit p̄
ma die qua angeli fuerunt crea
ti: an ſexto die quo creatus eſt
homo:apud aliquos dubium eſt
inquit Richar. Probabilius ta-
men videtur ⁊ magis auctori-
tati conſonum ꝙ hoc fuerit die
ſexto.Hec Richar.Sed Nicola
us de Lyra ſup illud Eſaie.xxx
Prepata eſt ab heri thopheth a
rege preparata ⁊c. dicit ꝙ ſecū
dum omnes expoſitores hebre
os ⁊ latinos thopheth idem eſt
ꝙ pena gehennalis: ⁊ ſic expo-
nit idem Lyra hanc auctorita-
tem: preparata eſt ab heri hoc
eſt in principio temporis. Heri
enim hic accipit (indt) pro prin
cipio tēporis:in quo deus crea-
uit celum ⁊ terram.Ita ꝙ ſicut
tunc fecit celum empyreum pro
electis:ita infernum pro repro-
bis Hec Lyra Unde melius vi
detur tenendum cum Lyra ꝙ
creatus ſit primo die iuxta pre
dictam ſcripturam. Sed an in
primo inſtanti ſimul cum ange
lis ac celo empyreo ſit creatus:
an poſt caſum angeli non deter
minatur a doctoribus. Ex quo
enim Auguſtinus dicit ꝙ deus
non prius eſt vltor: ꝙ̄ aliquis
ſit peccator.Et quia Gregorius
vt allegatur libro prenoſticorū
Gehēna propter diabolū facta
eſt principalius ꝙ̄ ꝓpter homi
nes malos. Unde ⁊ chriſtus in
iudicio dicturus eſt Mat. xxv.
Diſcedite a me maledicti ignē
eternum:qui paratus eſt diabo
lo et angelis eius:non dicit ho-

mini niſi ex conſequenti. Ideo
rationabiliter videt dicendum
ꝙ nõ in pmo inſtanti ſimul cum
angelis ſit creatus ignis infer-
nalis: ne deus piiſſimus videre
tur eſſe vltor pus ꝙ fuerint pec
catores ãgeli: ſ3 poſtꝙ ipſi ãge-
li ceciderũt creauit deus gehẽ-
nam. O ergo tu peccator quid
dormitas ⁊ iaces i pclis. O mi
ſer cur vis perire cũ diabolis i
preparato illis igne. ❡ Tertia
queſtio de acerba punitiõe ipſi
us ignis patebit articulo ſubſe
quenti ſcilicet tertio: vt ſic pro-
lixitatem vitemus. y
❡ Circa tertium de proprietate
ignis infernalis differentia a p
prietate noſtri ignis. Queri po
teſt qualibus proprietatibꝰ dif
ferat ignis gehenne a nr̃o igne
Reſpõdet ſm docto. ſcilicet Ri-
char. Tho. alioſꝙ ſuper. iiij. di-
ſtin. xliiij. et ſimul. l. recolligen-
do: ꝙ ꝗuis ignis ille ⁊ iſte i hoc
conueniant ꝙ vterꝙ eſt corpo-
ralis vt predictum eſt: ⁊ etiam
in hoc ꝙ ignis inferni eſt eiuſdẽ
ſpeciei cum noſtro igne ꝗtũ ad
naturã: ignis tamen hab3 plu-
rimas proprietates quas nõ ha-
bet ignis qui eſt apud nos: ⁊ ſic
differt ab iſto igne. Precipue au
tem differt pprietatibus decẽ.
Et quoniam ignem iſtum ꝗ eſt
apud nos nouimus. Ideoꝙ ex
cognitis iſtis poſſumus cogita-
re ⁊ de illis nondum viſis.
❡ Primo enim differt in acerbi
tate.
❡ Secundo in luciditate.
❡ Tertio in innutribilitate.
❡ Quarto in feditate.
❡ Quinto in actiuitate.
❡ Sexto differt in voracitate.
❡ Septio in immitigabilitate.
❡ Octauo i diuerſa penalitate
❡ Nono in inextinguibilitate.
❡ Decimo in tenacitate.
Primo differt ignis inferni ab
igne qui eſt apud nos acerbita-
te. Quia vt Auguſtinus de ci-
uitate dei dicit. Ignis iferni ex
cedit ignem noſtrum in acerbi-
tate: ſicut ignis noſter verus ex
cedit ignem pictum. Propterea
xxv. diſt. capi. Qui in aliud ſecu
lum. Et de peniten. diſtin. vlti.
in fine ab Auguſtino dicitur ꝙ
etiam pena purgatorij ſuperat
oẽm penam huius vite. nunꝙ
(inquit) in carne inuẽta eſt tan
ta pena. Licet mirabilia Mar-
tyres paſſi ſunt tormẽta ⁊ mul-
ti neꝗter ſuſtinuerunt quanta-
cũꝙ ſupplicia. Auguſtinꝰ. hoc
autem multo fortiꝰ eſt in infer-
no: vbi cruciatus eſt culpe mor
talis que grauiori pena plecti-
tur ꝙ venialis. O ergo tu pec-
cator cur non times pro tantis
tormentis tuorum peccatorum
qui timeres cõbuſtionem noſtri
ignis. ❡ Secundo differt ignis
inferni ab igne noſtro in lucidi-
tate: ꝗ videmus ꝙ ignis noſter
lucet ⁊ illuminat domũ: ſ3 ignis
inferni nõ lucet niſi parum. Et
hoc ſicut Iſidorus. ſ. li. de ſum-
mo bono. ca. xxix. dicit. Erit ad
augmentum penarũ vt videãt
vnde doleãt. Unde Richardus
vbi ſupra. Ignis inꝗt ille ad ali
ꝗd h3 lumẽ: ad aliꝗd aũt nõ h3.
Ignis enĩ ex duplici cã nõ lucet
ſc3 aut ꝗ nimis rarꝰ ẽ. Et hac
de cã ignis non lucet in ſphera
ſua. Aut ꝗ circundatꝰ ⁊ circun
fuſus eſt terreſtribꝰ fumis ⁊ va
poribus groſſis et turbidis. Et

hac de cauſa non lucet aut mo-
dicu3 luc3 in inferno. Hec Rich.
vnde ibi dicunt tenebre exterio
res Mat. xxij. hec ſufficiant hic
cauſa breuitatis. ¶ Tertio dif-
fert in innutribilitate: q2 infer-
ni: vt Grego. in moral. dicit non
indiget fomētis vel lignis nu-
triri ſicut ignis noſter: nec hūa-
no ſtudio ſuccendit: tamē ardo
re inquit non caret. nā a deo ſo-
lo eſt ſuccenſus q̄. naturā illius
ſic inſtituit: vt nunq̄ ardore ca-
reat. Ideo Eſa. xxx. Flatus dñi
ſicut torrens ſulphuris ſuccen-
dēs eā. 3 ¶ Quarto differt
in feditate: q2 ignis noſter ſm
ſe nō eſt fetidus. niſi in materia
fetida: vt in ſulphure z hmōi ſ3
ignis iferni eſt fetid9 vltra mo-
dū. vñ z ſtagnū ignis z ſulphu-
ris dr̄ ſm Aug. xxj. de ciui. dei
Ideo ps. Ignis ſulphur z
ſpūs pcellarū pars calicis eo3.
Sicut ergo ſulphur ardēs mul-
tum fetet: ſic multo plus ignis
ille fetidus. Propterea etiam
a pleriſq3 dicitur q aurū de pro
fundioribus viſcerib9 terre col-
lectū dum exurit plus fetet pro
quanto ppinqua eſt vena ei9 in
ferno fetidiſſimo. ¶ Quinto dif-
fert in actiuitate: q2 ignis nr̄ nō
vrit niſi corpus: ſed ignis infer
ni agit etiā in aiam vrendo ani
mā ſeparatā: z poſt iudiciū cor
pus ſimul cū aīa. Et patet per
Gregorium. iiij. dial. ¶ Sed di.
Quomodo ignis inferni mate-
rialis poteſt agere in aia3 ſepa
ratam: aia enim eſt ſicut lux vel
radius ſolis imo plus illo ſpiri-
tualis improportionabilr: z ta-
men corporalis ignis noſter vel
gladius materialis non poteſt
radiū ſolis ledere vel diuidere
aut imutare. quō ergo illud de
aia pōt fieri. Rñdet ſm docto.
vbi. ſ. q ignis corporalis ꝟtu-
te ppria nō pōt agere in animā
ſeparatā: ſed agit in virtute di-
uine iuſticie: ſicut inſtrumentū
ipſius diuine iuſticie ꝟtute ſup
naturali. Nā in hoc pncipale a
gens non eſt ille ignis ſ3 deus z
eius iuſticia. Si em̄ deus vellet
facere p vnam formicam poſſet
quēlibet angelū cruciare. Item
homo p virtutē ſuā mouēdo ſe-
curim. ſcidit ſecuris talis arbo-
res multas quas z ppria virtu
te nō poſſet ſecare. ſic eſt in pro
poſito de aia ſepata q i cā agit
ille ignis corporalis nō propriꝰ
virtute ſed dei vt inſtrumentū.
¶ Sexto differt in voracitate:
q2 ignis noſter que ābit z vrit
vorando conſumit in cinerē re-
digendo: ſed ignis inferni non
conſumit vrendo. Job. xx. Luce
omnia q̄ fecit nec conſumet: ſc3
peccator. ¶ Septimo in immiti-
gabilitate quia videm9 q vis
leſionis ignis noſtri aliquando
mitigatur vel etiā refrigeratur
vt patet in ferro cādente dū po
nitur in aquā ſed in inferno: vt
ſcribit Job. xxiiij ab aquis niui
um tranſitur ad calorem nimi-
um: z vſq3 ad inferos peccatum
illius obliuiſcet eius miſericor-
dia: ſc3 dei. Unde Bern. in me-
dita. In inferno pene non habe
bunt etiam momentaneū inter
uallū nec finalē terminū: z ſicp3
cruciatus illi9. ¶ Octauo in di-
uerſa penalitate: quia ignis no
ſter ſimpliciter vrit quē ambit:
ſed ignis inferni eundē hominē
vnū diuerſimode plus vel min9.

punit ⁊ ledit in diuerſis mēbris put in aliquibus plus vel minus peccauit. Exēplū habem⁹ in diuite epulone: qui mag᷑ ardebat in ligua pre ceteris mēbris. Luce.xvi. quia plus ibi peccauerit per guſtum ⁊ loquacitatē ſcd̄m Chryſo. Unde Bern. In quocū q̄ membro creator magis offenditur: in eodē magis torquebit Itē diuerſos etiā homines torquebit inferni ignis plus vł minus ſm opa ſua. ¶ Nono differt infernalis ignis a noſtro in inextinguibilitate: quia cum noſter ignis ſit extinguibilis: ille eſt lextīguibilis etiā ſi totū mare ⁊ omnes aque fluerent in ipſum Eſaie vltimo. Ignis eorū non extinguet. ¶ Decimo in tenacitate: qꝛ ignis noſter ſi quez tenet ⁊ inde excipit nō cruciat niſi vi prime aduſtionis ⁊ ardoris. Sed ignis inferni alit ſe habet/ quia vt ſuper illud Jaco.iij Inflāmat rotaz natiuitatis noſtre. glo. dicit. Diabolus (inq̄t) vbicū q̄ ſit ſiue ſub acre ſiue ſub terra: ſecum fert tormenta ſuarū flāmarū. ⁊ ¶ Unde Tho ſupra dicit q̄ ſpūs reprobi quādo ex diſpenſatione diuina ſūt extra locū inferni apparēdo hominibus tunc etiā nō ſunt a pena immunes: quia ſicut gloria beatorum nunq̄ interrumpit: ita nec pena damnatoruz: quia vbicun q̄ ſint ſemp vident ignē inferni ſibi in penam preparatū Et talis viſio imediate affligit animam vbicun q̄ poſitam: ſicut captiui extra carcerem exiſtētes a carcere quodāmodo affligunt dū vident ſe ad carcerez danatos. Item poteſt etiā dici q̄ dum exeunt ante apparentes extra locū inferni ex diuina: ſcz diſpenſatione nihilominus dei ordinante iuſticia vis ⁊ dolor ardores ⁊ cruciatus non minus manet eis inflictus. Sic homo vulneratus ſagitta ⁊ ferrū i carne fixum manens cruciat vbicū q̄ ſe vertat vel tranſeat. ¶ Ad hec. Exemplū legit in vitis ſanctorū: ⁊ ſcribitur libro q̄ dicitur Speculum exēplorū diſtin.viij. exemplo.lxv q̄ magiſter Silo quēdā clericū ſuū obnixe rogauit: vt poſt mortem ad ſe rediret poſt aliquos dies apparuit ſibi cum habitu de pergameno totaliter ſophiſmatibus deſcripto: ⁊ intus flāma ignis videbatur ardere. Qui a magiſtro req̄ſitus quis eſſet: ſe noīauit: rcōitus de ſtatu dixit habitus iſte plus ponderat ⁊ premit me q̄ ſi haberem vnā magnam turrim ſuper me: ⁊ impoſitus eſt vt portem pro vana gloria quam habui in ſophiſmatū diſputatiōe. Porro ignis flāma que me exurit data eſt michi pro pellibus delicatis ⁊ variis quas ferebā ⁊ crucior maxime pro peccatis. Magiſter dixit. Non videt michi iſta pena taz grauis. Ille reſpondit. Extende manū: qui cū extendiſſet: ille vnam guttā ſui ſudoris proiecit ſtillando i manū magiſtri: que velut ſagitta citius manuz pforauit: ⁊ cruciatum mirabilem ſenſit. Et ille. Ex hoc cogita qualis eſt totus ignis inferni. Et diſceſſit. Magiſter ergo Silo ſuis ſcholaribus congregatis compoſuit et dixit hos verſus. Linquo coax ranis: cras coruis: vana q̄ va

nis.*. Ad logicam pergo que
mortis non timet ergo. Et ſic
ſeculum deſerens religionē in-
trauit. Ue ergo et ve peccatori
bus. O miſer qui non vis peni-
tere: ad ignem ad ignez eternū
Rogem⁹ xp̄m vt det gratiā ⁊c.

¶ Dn̄ica eadem. Sermo .iij. ſcʒ
de voluntatis dei cognitione ⁊
cōformationis inductione.

QUi facit voluntatē
patris mei q̄ in ce-
lis ē ipſe īrabit re
gnū celoꝝ Ma. vij.
⁊ in euang. hod. Uerba ſunt ſal
uatoris noſtri quib⁹ docet nos
viam per quam ſolā ⁊ non per
aliam poſſumus ꝑuenire ad re-
gnū celorū: ſcʒ p impletionē vo-
luntatis diuine ꝑ quā tanq̄ per
egrini debemus recta via tēde
re ad patriam. Un̄ xp̄s dn̄s dī.
Non oīs q̄ dicit michi dn̄e dn̄e
intra. in reg. ce. ſed q̄ facit ⁊c.

A ¶ Ubi poſſes q̄rere quare
xp̄s dn̄s non dicit: q̄ facit volun
tatē meā: nec dicit: volūtatem
ſpūſſancti ſed tm̄modo volūta-
tē patris. Ad qđ dicēdū q̄ ſicut
tres pſone diuine nō habēt/ niſi
vnicā eſſentiā ⁊ deitatē: ſic etiā
nō hn̄t niſi vnicā volūtatē ⁊ ſci
entiā ⁊ ptātē eſſētialē. vn̄ q̄cq̄d
vult pr̄ vult ⁊ fili⁹ ⁊ ſpūſſctūs: ⁊
ſic voluntatem patris nominan-
do eo ipſo nominat ⁊ volunta-
tē ſuā ⁊ ſpūſſancti. Sicut exem-
pli gratia cū dico q̄ ſol liquefa-
cit niuē: eo ipſo dico q̄ radius ⁊
calor ſolis liquefacit. Et cū dico
q̄ ſol facit fructificare arbores:
eo ipſo dico radium ⁊ calorem:
cum omnia iſta ad hec ſimul cō
currāt. Sic ergo xp̄s dicit: q̄ fa
cit voluntatē ⁊c. vt patet in euā
gelio. ¶ Itaq̄ ex quo ī hoc euā-
gelio ſpecialis mentio fit de vo
luntate dei: igit̄ de ipſa tria my
ſteria in hoc ſermone declarabi
mus.

¶ Primū dr̄ cognitionis.
¶ Secundū dr̄ cōformationis.
¶ Tertium dr̄ inductionis.

¶ Circa primum de cognitione
diuine volūtatis. Aduertendū
q̄ valde vtile eſt nobis ſcire:
quia per hanc ſcilicet noticiam
⁊ obſeruantiam voluntatis dei
aſſimilamur angelis qui in om-
nibus dei voluntatem faciunt:
propterea ⁊ in dn̄ica oratione
voluit chriſtus hoc peti di. Fiat
voluntas tua ſicut in celo ⁊ in
terra Math. vj. Quod quidem
exponit ſic: hoc eſt dicere: da vt
nos homines in terra obedia-
mus preceptis tuis ſecundum
tuam voluntatem ſicut ⁊ ange
li in celo tibi obediunt. Et quia
ad id etiam obligamus noſip-
ſos in baptiſmo ⁊ debemus im-
plere.

B ¶ De hoc myſte
rio ergo queſtio occurrit: qua-
lia debet homo cognoſcere de
dei voluntate ac diligenter ob-
ſeruare. Ad quod eſt notandū
q̄ p̄cipue quattuor ſunt cogno-
ſcenda ⁊ multū diligenter obſer
uanda cuilibʒ chriſtiano hoī de
ipſa ſctiſſima dei volūtate.

¶ Primū eſt eius oīpotētia.
¶ Scđʒ eſt eius ſancta iuſticia.
¶ Tertiū eſt eius cōſiſtentia.
¶ Quartum eſt eius ſignorum
euidentia.

Primū eſt eius omnipotentia:
quia quicquid vult deus nulla
creatura ei reſiſtere valet: ſʒ om
nia poteſt Roman. ix. Uolunta
ti ei⁹ quis reſiſtet: q̄ſi dicat nul-

lus poẗ.Jdeo mal⁹ hõ quãtun-
cunq̃ machinetur contra deum
fruſtra laborat.ſed ſibi ſoli no-
cet:nec poteſt homini bono no-
cere niſi q̃tũ deus pmittit.Ex-
emplũ habem⁹ de Joſeph quez
fratres ſui voluerunt occidere:
ſed deus noluit:ideo nõ potue-
runt.Et vendiderunt eũ in egy
ptuz ne dñaret eis ſicut pdixe-
rat ex ſomnio viſo:tamẽ ex hoc
potius factus eſt eorum domi-
nus. Similiter patz de chriſto
quem iudei voluerunt omnino
perdere p mortẽ:τ tamẽ ex hoc
exaltauit illũ deus. Deniq̃ co-
ſimiliter patet in omnibus pec-
catoribus :qm̃ vt Anſ.lib.Cur
deus homo.c.xvi.dicit. Quan-
uis inquit homo vel angel⁹ ma
lus diuine voluntati ſubiacere
nolit:non tamen eam fugere va
let:quia ſi vult fugere de volun
tate iubente:ſcʒ mandata iple-
re.dum non vult implere icur-
rit in voluntatem dei punien-
tem: ſicut quanto magis a q̃li-
bet pte celi q̃s elongat tãto op
poſite pti appropiquat. Hec il-
le.O ergo peccator time:q̃ a ve-
lis nolis dei voluntati ſubiect⁹
es.¶Secundũ eſt ſancta ei⁹ iu
ſticia:qr deus nil vult agere oĩ-
no aut permittit niſi ſancte τ iu
ſte.Unde pſ.Juſtus domin⁹ ĩ
omnibus vijs ſuis τ ſan.in.o.
ope.ſ.Jdeo dum flagellat nos
ſiue quid faciat⁹: non debemus
murmurare. ¶ ¶Terti-
um eſt eius conſiſtentia. Nam
cognoſcere debem⁹ in quib⁹ cõ-
ſiſtit dei volũtas vt ſciamus il-
ã implere τ beneplacito dei ſa
tiſfacere.Ad quod ĩ primo ſen-
tentiarum di.xlv.magr̃ τ doct.
dicunt ꝙ diuina voluntas in ſe
eſt vnica τ vnicum dei bene pla
citum:tamen ſcriptura diuerſi-
mode de ea loquitur: iuxta illđ
pſ.Magna opa domini exq̃.in
omnes vo.eius. Pluraliter vo
luntates dicit:q̃a voluntas dei
varijs modis ac p diuerſis ac-
cipiť.ſ.ſecundum diuerſos effe-
ctus τ eorũ modos.·Nam ſcđm
doc.vbi.ſ.Quedam dicit volũ-
tas beneplaciti dei.Quedam ſi
gni qui.ſ.ſigno euidenter cla-
ret ꝙ deus illud vult. Uolũtas
beneplaciti dei vere ac ppue dĩ
citur q̃ in ipſo deo eſt τ ipſius eſ-
ſentia eſt:vt hec dicit magiſter
ibidem.Et iſta ſm quod dupli
ter opatur in effectibus ſic ſcđʒ
doctores duplex eſſe diſtingui-
tur.Prima dicitur voluntas an
tecedens.Secunda dicitur vo-
luntas conſequẽs.¶Pria itaq̃
voluntas antecedens ſm An-
ſel.li ij.Cur deus homo cap.x.
τ.xi.Eſt velle aliquid ex q̃ ſeq̃-
tur vel ſequi poteſt aliud. Exẽ-
pli gratia.Cum tu vis aperire
feneſtras domus tue oriente ſo
le:dici poteſt ꝙ tu habeas volũ
tatem antecedentem ad illumi
nandum domũ: quia illumina-
tio ſequitur ad operationem il-
lam:ſi autem claudis vis in te-
nebris eſſe domum.Sic in ppo
ſito eſt de deo:qui volũtate an
tecedente vt ſcribit apoſtolus.
i.Timo.ij.Oĩs homines vult
ſaluos fieri:τ ad agnitionẽ veri
tatis venire.Nã Scotus τ do-
cto.tenẽt ꝙ hec auctoritas in-
telligitur bene de voluntate ãn
tecedente quoniaʒ vult de⁹ om
nes homines ſaluos fieri q̃tum
eſt ex parte ſui:τ voluntate an-

tecedẽte pro quanto dedit oib⁹ dona naturalia ⁊ leges rectas ⁊ adiutoris oia ſufficientia: ⁊ paratus eſt ſemꝑ iuuare ad ſalutẽ ſi tñ hõ deo in his ſe obtẽperabit. Uñ iſta dei volũtas non ſẽꝑ ĩplet: ſed multi hoies dãnant ⁊ talis defect⁹ eſt ex parte hoim libero arbitrio male vtẽtiũ ⁊ nõ ex parte dei qui ſufficiẽter de ſalute hominum ꝓuidet: ſicut ſol oẽs ſufficiẽter illuminat: cui ſi tu nõ vis aperire: tua culpa eſt non ſolis. ¶ Scđa volũtas conſequẽs eſt qua ds vult aliqd qđ ſequit ad aliud. Exemplum ſm Scotũ vbi. ſ. Si rex ſtatuit bonas leges pro cõicatis pace ⁊ ꝓfigat iudices ⁊ miniſtros ad cuſtodiam legum talium. Rex ⁊ ſi ſciat ꝙ multi ꝯtrariũ faciãt legi: tñ volũtate antecedẽte vult vt oẽs bñ ⁊ pacifice viuãt: nihilomin⁹ tñ volũtate ꝯñte cũ hoc vult ꝙ illi qui ꝯtra legẽ trãſgreſſores fuerint puniãtur. Sic in ꝓpoſito deus volũtate ꝯñte vult malos punire ꝓpter offenſionẽ qs tñ antecedẽti volũtate ſaluari vellet ꝑ diuine legis obſeruationem. D ¶ Ex dictis ad queſituʒ: ſcʒ in quibus conſiſtit dei voluntas rñſio claret ꝙ in oibus neceſſarijs ad ſalutem.

Uult eñ deus volũtate antecedẽte vt oẽs hoies faciãt ea que ſunt neceſſaria vt ſaluent. Primo videlʒ vt fidem xp̄i teneant que eſt via veritatis: vt pʒ. ſ. ſ. Tim. ij. Scđo vt omnes mãdata impleant ⁊ ſic voluntatẽ dei faciant: vt pʒ in themate. Tertio vt pctõres conuertantur ⁊ peniteant Ezechiel. xviij. Nolo mortem pecca. ⁊c. ¶ Quarto vt miſericordiam proximis exhibeant Ozee. vj. Miſericordiam volo pluſqȝ ſacrificium. Quinto vt a vitijs carnalibus ſe abſtineant. ſ. Theſ. iiij. Hec eſt volũtas dei ſãctificatio veſtra: vt abſtineatis vos a fornicatione.

Sexto vt deum ardenter ⁊ ſuꝑ omnia diligant Luc. xij. Ignẽ veni mittere in terram: ⁊ quid volo niſi vt ardeat. ſ. ignis charitatis in homine. Septimo vt finaliter in gr̃a decedãt: alioqn nõ eſt ſalus hoi Mat. x. Qui ꝑſeuerauerit vſqȝ ĩ finẽ: hic ſalu⁹ erit. Cum autem homines multi predicta obſeruare non curẽt opʒ ꝙ tales ſequatur voluntas cõſequens ipſius dei in puniendo. Ecce ergo tu pctõr agnoſce dei voluntatẽ de ſalute tua: vt peniteas. agnoſce etiaʒ ꝙ ſi nõ penites puniri habebis. Elige ergo ex iſtis aut implere dei volũtatem antecedentem vt ſalueris: aut per cõſequentem voluntatẽ dãnari. E ¶ Quartuʒ eſt qđ cognoſcere ⁊ obſeruare debemus de dei voluntate: ſcʒ eius ſignoꝝ euidentiã. hoc eſt: qualib⁹ ſignis euidenter nobis oſtendit q̃ velit de⁹. Ad qđ notãdũ ꝙ doc. ſup. ſ. di. xlv. cõiter ꝑcipue Bonauen. dicũt ꝙ volũtas bñplaciti dei ex quo ꝑ ſe nõ põt a nobis cognoſci: cũ ſit inuiſibilis. ideo neceſſe: eſt vt nobis ĩnoteſcat per ſigna. Et hec ſunt quinqȝ.

¶ Primum eſt preceptio.
¶ Secundum prohibitio.
¶ Tertium conſilium.
¶ Quartum permiſſio.
¶ Quintum impletio vel operatio.

De his ſ. precipit ac phibet p̄mittit cōſulit implet. Alio autē ſignaque poſſent aſſignari reducuntur ad iſta: puta cōminatio eſt ſignū voluntatis diuine? ſed hec reducit ad phibitionē. Similr p̄miſſio eſt ſignū voluntatis dei: ſ; hec reducit ad p̄ceptū vel cōſiliū. Primo ergo ſcito tu hō q̄ q̄cquid deus precipit vel p̄cepit vult vt illō facias. Exemplum de p̄ceptis decalogi. Scdō q̄cquid deus phibuit vult vt illud facere caueas: ſcʒ maluʒ: vt ſunt oīa pctā. ❡ Tertio q̄cq̄d cōſulit ſignū eſt q̄ deus vult vt illud faceres vt maius premium acquireres. Tñ ad conſilia non obligat deus holem ſicut obligat ad p̄cepta ⁊ phibita. Unde Auī. di. Cōſiliū ē pſuaſio melioris boni: qđ ſi fiat affert p̄miū ſi nō fiat: non affert ſupplicium. Exēpli grā. Uirginitatē ſeruare perpetuo ⁊ vouere religionē intrare: obediētiam ⁊ paupertatem p̄mittere: xp̄m pfecte ſequi ⁊c. ❡ Quarto q̄cquid deus permittit ſignū eſt q̄ deus vult voluntate p̄miſſiōis: eo q̄ nō cohibet fieri ſm Rich. Bona. vbi. ſ. ⁊ Auī. hoc nō intelligendū ē abſolute de malo culpe: ſic q̄ exq̄ deus p̄mittit holem peccare: q̄ iō malū culpe velit: ſ; imo odit: qr Eccl. xij. ſcribitur. Altiſſimus odio hʒ (inq̄t) pctōres. Uñ nūq̄ pōt deus velle malū culpe: quia oīs voluntas inordinata eſt cui placet malū culpe. Sed intelligēdū eſt q̄ de⁹ velit tm̄ p̄mittere: eo q̄ nō cohibet hoīeʒ peccare. vnde de⁹ nō dicit velle abſolute hoc q̄ hō peccet: ſed tm̄ voluntate p̄miſſiua: qr p̄mittit hominem vti ſuo arbitrio libero. Et hoc idcirco vt exinde bona eliciat. ſ. iuſticiam punientē: vt di. Auguſti. ⁊ magiſter vbi ſupra. ❡ Quinto preterea ipletio operis ſignū dicit ſignū voluntatis dei: qr q̄cquid deus facit i reb⁹ vel in mundo: aut opere implet ſignum eſt q̄ voluit. vnde Ps. Oīa quecunq̄ voluit dñs fecit. Et ſic operatiōis vel impletionis ſignū notat factionē i re ſm Auī. Exēpli gratia: quādo de⁹ creat aīas / gratiā dat / vel bella vel peſtilētiam ⁊c. ſignum ē voluntatis eius. O ergo homo diſce volūtatē dei in oībus facere alioquin damnaberis.

F ❡ Circa ſecundum de conformatiōe volūtatis nr̄e cū voluntate ipſius dei bñdicti q̄ſtio vertitur: vtrū oīs hō teneat debitorie ꝯformari voluntati diuine per oīa idē volēdo ſub neceſſitate ſalutis? Ad hoc Bonauē. ⁊ doc. loquētes ꝯcorditer oēs ſup. ſ. di. vl. ⁊ ipſe Magiſter pluma tractāt: ex q̄bus recolligēdo q̄ttuor regulas p̄cipuas elicim⁹ pro ſimpliciū informatione: q̄m vt Aug. in Ench. ⁊ cū eo Mag. ibi. ſ. di. vlti. dicunt Aliq̄ñ bona voluntate homo vult aliq̄d qđ deus non vult vt cū bonus fili⁹ ſuum p̄rem vellet viuere quē tñ deus bona ſua voluntate vult mori. Et rurſus aliq̄ñ fieri pōt vt hoc velit hō voluntate mala qđ deus vult voluntate bona: velut ſi malus filius velit ſuum mori p̄rem: ⁊ etiā deus illū mori velit. ſ. qr illum ex hoc mūdo migrare facit. ⁊ hoc de⁹ bñ vult ſed ille fili⁹ male. Et ſubdit Auguſti. ibidem. di. Multuʒ eñ in

tereſt q̄d vellet hoī: q̄d deo con-
gruat ꝛ ad quē finē ſuā q̄ſq3 re-
ferat voluntatē: vt approbet̄ vł
improbet̄. Hec ꝛ plura ibi. Uñ
de hoc iſte q̄ttuor regule teneā-
tur. ¶ Prima regula generalis
de abſoluta voluntate quā po-
nit expſſe Bonauē. Q2 i oībus q̄
ſcimus abſolute deū velle. tene
mur ꝛ nos velle illud abſoluta
volūtate ꝛ ſimplr ↄformari eidē
tā quo ad obiectū volitū ꝗ̃ quo
ad actū: ita ꝙ nūꝗ̃ ↄtraria veli
mus deo vel ↄtrario mō. ſ. i his
q̄ ſunt p̄cepta ꝛ q̄ ꝓhibita i qb⁹
tenemur velle conformiter deo
tam quo ad volitū obiectū hoc
eſt vt illud qđ deus vult: etiā hō
velit ꝗ̃ etiā q̄ ad actū: hoc eſt ꝙ
ſicut de⁹ qđ vult hoc vult ex cha
ritate ꝛ iuſte: ꝛ recto fine: ſic ꝛ
hō talia implere: puta p̄cepta ꝛ
hmōi velit: ex charitate ꝛ fine
recto. Sed hoc tenemur: nō niſi
affirmatiue pro loco ꝛ tpe. ſ. qñ
tenemur deū diligere actu: hoc
eſt qñ excitat̄ hō a dei grā. nam
ſi tunc negligat incidit in ↄtem-
ptum ꝛ pctm̄. Hic accipiamus
duos caſus ſm eūdē Bonauen̄.
traditos. ¶ Un⁹ eſt ꝙ de⁹ p̄ce-
pit ꝛ ſic vult vt honoram⁹ parē-
tes. Si ergo q̄s honoret paren-
tes ex naturali pietate tm̄mō
nō ex dei p̄cepto: nec ex charita
te diuina nō eſt ↄformis deo ni
ſi in volito obiecto: q2 nō ↄfor-
mat̄ ſm actū: ideoq3 ex ſolo na
turali motu nō meret̄ vitā eter
nā: licet nō peccet: q2 vt di. Phi-
loſoph⁹. ij. Eth. Propter ea q̄ in
ſūt nob̄ a natura: nec meremur
nec demeremur. Et ſic p3. Alius
caſus: quādo hō paſſus iniuriā
ab alio vult ſe vindicare: ꝛ deus
etiā iuſtus index vult illū vindi
care: ecce i volito cōformis ē hō
deo: ſed non ꝓpterea cōformis
eſt ſm actum: ideo hō peccat ta
lis: quia de⁹ tanꝗ̃ iuſtus iudex
vult hoc zelo iuſticie: homo aūt
vult vltionē ſue iniurie vt plu
rimū libidine vindicte. Si aūt
hoc faceret zelo iuſticie ſicut ꝛ
deus ꝛ ex charitate nō peccaret
Hec ex Bonauen. ¶ Secūda re-
gula eſt de voluntatis noſtre in
cōgruitate: videlicet ꝙ quecūꝗ̃
non congruit nos velle eo ꝙ nō
placet deo nos talia velle nō te
nemur in talibus cōformari vo
lūtati diuine. Exempli gratia.
Deus vult bona voluntate: vt
pat̄ meus vel mater frater aut
ſoror moriat̄: nō ↄgruit aūt hoc
mihi velle ergo licite poſſū nol-
le: ꝛ laborare vt poſſint adhuc
ſupuenire: ꝛ exorare ꝓ hoc deū
Similiter deus vult voluntate
cōſequente ſcandala ꝛ errores
permittere: ꝛ malos ac me etiā
peccatorem damnari: ꝛ tamen
null⁹ debet velle talis mala ſi-
bi vel alijs: eo ꝙ non congruit
velle. nam digni ſunt morte non
ſolū qui mala faciunt ſed etiā
qui conſentiūt faciētibus. Ro-
ma. j. Hec Franc. mayro. ſuper
primo vbi. ſ. Hec p̄dicta ſic acci
pienda ſunt: vt ſcilicet propter
ea homo non remurmuret con-
tra dei voluntatem ſed patien
ter ferat voluntatem dei. h
¶ Addiā ſm magiſtrū vbi. ſ. po
nit̄ talis caſus. Deus inqt vo-
luit vt xp̄s pateret̄ ꝛ moreret̄:
hoc ē ſuſciperet mortē pro nr̄a
redēptione a iudeis illatam: ꝛ
in hoc ſenſu hoc dictum eſt verū
ſm qđ ibidem dicat Magiſter:

⁊ tñ non volebat deus: vt iudei
occiderent eũ. Non eñ volebat
(inquit) deus actionẽ iudeorum
que mala erat: ſed volebat (ait)
xp̄i paſſionẽ bonã: ſcʒ ꝓ redem-
ptiõe humani generis. Sic ergo
ſcd̄m Fran. Mayro. deus noluit
mortem xp̄i quantuʒ ad malum
culpe qđ fuit in iudeis in eius
occiſione: ſʒ vñ tã antecedenter
q̄ȝ cõſequẽter voluit quantũ ad
bonũ redẽptionis humane. Et
iſto mõ voluit inq̄t etiã btã vir
go: q2 ſũme conformis fuit diui-
ne volũtati nec paſſio xp̄i pla-
cuit deo ⁊ btẽ v̄gini inquãtum
penalis: ſed inquantũ fuit ſalu
tifera: ſicut etiã exemplũ habe
mus de paſſione ſctõrum ſcd̄m
docto. vt ſtatim dicet. Vñ ⁊ iu-
dei ſi ſimpl̄r ꝓ redẽptione hũa-
ni gñis voluiſſent ſine culpa eo
rum interueniẽte vt xp̄s occide
retur nõ peccaſſent hac intẽtio
ne. Sed inexcuſabiles ſunt: q2
mala intentione xp̄m innocẽtẽ
occiderunt: volẽtes eius fidem
oĩno perdere. ¶ Tertia regula
de volũtatis ꝯditionali pietate
ſm̄ Bonauen q̄ ſ. quecũq3 vult
de⁹ abſolute velle: q̄uis illa ⁊
nos teneamur velle voluntate
abſoluta: tñ bñ poſſum⁹ cõtra-
riũ velle volũtate pietatis ꝯdi-
tionata. Et hoc ꝓbat Bonauẽ.
p hugonis dictũ li. de volũtati
bus xp̄i: q̄ videlʒ ſicut i xp̄o dei
tas volebat xp̄ʒ pati: ⁊ ei⁹ ratio
obediebat: ſʒ volũtas pietatis
ꝯpatiẽdo ſuſpirabat di. Mi pr̄: ſi
poſſibile ẽ trãſfer a me calicem
⁊c. ſic ⁊ nos voluntate rõnis de
bem⁹ velle etiã nobis malũ pe-
ne qđ ſcim⁹ deũ velle: ſʒ volũ-
tate pietatiſ ꝯditionalr̄ ſiue quã
tũ eſt in nobis: ſcʒ ſi deo placeret
nõ velle: poſſum⁹ nõ velle taleʒ
penaʒ. J ¶ Et ſic ſoluit q̄ſtiõ
quã mouet magr̄ ibidẽ: ſcʒ di. vl
ti. Utruʒ viris ſctis placere de-
buerit ⁊ debeat q̄ xp̄s pateret
vl̄ paſſ⁹ ẽ Et rõ q̄ſtiõis ẽ: q2 ſi nõ
Cur ẽ xp̄s Petrũ nolentẽ xp̄m
mori redarguit dic. Uade poſt
me ſathan nõ eñ ſapisq̄ dei ſũt.
Mar. viij Si aũt placere debet
quare btã v̄go cõdoluit? Et. ij.
Timo. ij. dicit. Si cõpatimur ⁊
cõregnabim⁹. Ad hec rñdet Bo
nauen. circa litterã q̄ dolere de
paſſiõe xp̄i voluntate rõnis ab
ſoluta volẽdo cõtrariũ: nulli li-
cuit: q2 ⁊ Petr⁹ ſic volẽs redar-
gutus eſt. Sʒ dolere. ſic q̄ volũ
tate abſoluta velit quidẽ dei vo
lũtatẽ tñ fert ad cõtrariũ volũ
tate pietatis: ſic bonũ eſt cõdo-
lere xp̄o patienti: ⁊ affici circa
paſſionẽ xp̄i. Et hoc modo viri
ſancti compatiuntur ⁊ btã v̄go
mater cõpatiebat: ſumme non
tamen eſt dubitandũ quin pla-
ceret ei in volũtate rationis q̄
vnigenitus ſuus traderet ꝓ ſa
lute humani generis: ⁊ in hoc
miro modo debet amari ipſa ⁊
laudari. Et ſic patet quod dicit
magiſter: q̄ ſanctus debuit ⁊ d̄
bet placere paſſio chriſti intui-
tu noſtre redemptionis ⁊ diui-
ne voluntatis: ſed non intuitu
ipſius cruciatus ſic eñ voluit ⁊
deus. Similiter de paſſione ſan
ctorum idem magiſter dicit q̄
poſſumus velle ⁊ nolle ⁊ vtrũ
q3 bona voluntate ſi rectos pro
ponamus fines: ſcilʒ velle pro-
pter eorum coronam: ⁊ nolle
inquantum paſſio eorum fuit
penalis. O ergo homo obſerua

hec. ❡ Quarta regula de voluntate antecedente: ꝙ omnis hō debet voluntati diuine conformari ſcḋm ad voluntatē antecedentē: q2 ſicut deus vult om̄s homines ſaluari: ⁊ ad agnitionem veritatis peruenire: ſic et nos debemus ita hoc velle. hec Fran. mayro. Et ſic patet. R' ❡ Circa tertiū de inductiōe ad conformandum voluntati diuine. Notādum ꝙ plura bona ꝓuenientia incitant ad id. ❡ Primum eſt adoptiua xp̄i aſſimilatio. In hoc enim ꝯformamur vł aſſimilamur xp̄o ⁊ adoptamur: qm̄ ſicut ipſe fecit volūtatē patris i oib⁹: ſic ⁊ nos. io. 8t Mat. vij. Quicūqꝫ fecerit volūtatē patris mei q̄ in celis eſt: ipē meus paꝛ fraꝛ ſoror ⁊ maꝛ eſt. Exemplū habemus de btā ꝟgine Maria q̄ vt legiꝛ in libro dicto Speculū ꝟginis: reuelauit cuidā ꝑſone deuote q̄ eā ſollicite d hoc exorabat: qualiter ſcȝ i vita ſua deū exorabat ⁊ illi placebat. Et apparens ſibi beata ꝟgo dixit. Primo inquit oīm: hoc orabam cū adhuc eſſem tenella ꝓcūbēs in terrā tota hora noctis vt de⁹ daret michi grām qua ei⁹ volūtatē et preceptū per oīa iplere poſſeȝ/ ac oīa q̄ amat ipē ⁊ ego amarē: ⁊ q̄ odit odirē: et ſic oēm grām ⁊ ꝟtutē orone ⁊ deuotiōe obtinui. ❡ Scḋm bonū eſt bñficij dei recōpēſatio. Nā ipē de⁹ fecit nobis tanta beneficia ꝙ īpleuit voluntatem noſtram redimendo nos per filium ſuum: quod omnes ſancti patres humani generis ſummo deſiderio expoſtulabant: vt pꝫ Eſa. lxiiij et pluribꝰ ſcripturis. Ergo merito debem⁹ ⁊ nos ne igrati videamur beneficijs ꝓ dei amore ei⁹ volūtatē facere q̄ nobꝫ multo maiora et plura fecit. Bern̄. Iuſte xp̄s totā meā exigit vitā q̄ ꝓ me totā poſuit ſuā. ❡ Tertiū eſt celeſtis repromiſſiōis cōſecutio: vt patet i themate. Itē heb x. Voluntatē dei faciētes reportabitis repromiſſionem. Unde ſicut ꝑncipes ſolent alıq̄ ſuper ianuas ſcribē tales ꝟſus: Si ſeruus vt volo: dabo tibi qđ volo. hec quippe ſuo mō maieſtatis facit ⁊ deus. ❡ Quartuȝ eſt diuine obtemperatiōis ꝯdeſcenſio: quia ſi nos facimus dei voluntatem ⁊ ipſe faciet nr̄am quanto magis fecerimus ꝑs. Voluntatē timentiuȝ ſe faciet. Exempluȝ de btō Franciſco de quo canitur ſic. hic creaturis iperat q̄ nutui ſubiecerat ſe totū creatoris. q. d. ideo omnē creaturaȝ ſibi obedire fecit deus. q2 ipſe in oībus obediunt deo. ❡ Quītum eſt exauditio. vnde Augu. Cit̄ius exaudit vna oratio obedientis q̄m̄ decē milia ꝯtēnētis. ❡ Sextum eſt finalis dānatiōis euaſio: quia teſte Bernar. nichil ardet in inferno: niſi ꝓpria voluntas: tolle ꝓpriam voluntatē ⁊ nō erit ifern⁹. hec ille. Sed q̄d ſit ꝓpria voluntas idem Bernar. in ſermōe de Naoman dicit. Propria voluntas ē que nō eſt inquit cōis deo ⁊ hoībus: ſed nr̄a tantum: ⁊ ſic nō eſt conformis voluntati dei et ſanctoruȝ. ❡ Septimum eſt gratie et glorie augmentatio: vt patet in dictis. Rogemus ergo chriſtum ⁊c.

¶Dominica eadē. Sermo.iiij. ſcilicet de volūtatis bone ⁊ male diſcretione : fructu ⁊ iudicio coram deo.

OMnis arbor bona fructus bonos facit: mala aūt arbor malos fruct⁹ facit. Mat.vij. ⁊ in euange.hodi. Uerba ſūt ſaluatoris nr̄i de q̄b⁹ Augu.de ſermo.do.dic. Arbor q̄ppe ē ipa aīa.i.ipſe hō: fructus vero opa hoīs. Non ergo pōt malus hō bona opari neq̧ bon⁹ mala: ergo ſi vult mal⁹ bona opari p̄us bonus fiat: q̄diu aūt q̄ſq̧ mal⁹ eſt: non pōt facere fructus bonos. Sicut enim pōt fieri vt qđ fuit nix nō ſit iam nix.ſ. p reſolutionē nō aūt pōt eſſe vt nix ſit calida ſic pōt fieri vt q̄ mal⁹ fuit nō ſit mal⁹: nō tñ fieri pōt vt malus bñ faciat.ſ.manēs mal⁹ hec ille. Et huius rō: quia Rabanus ibidē dicit: ꝙ hō dr̄ bona arbor vel mala ꝓpter volūtatē bonā vel malā. manifeſtum eſt aūt ꝙ fruct⁹ operū ex bona volūtate ſunt boni tanq̄ ex radice arboris bone: ⁊ ex mala volūtate: tanq̄ ex arbore mala fructus eius.i.opera fiunt mala. Ideo hec deſignās ſaluator dicit. Oīs arbor ⁊c. patet in euangelio. ¶Ex quo ergo p arborem deſignat̄ tam ſcḋm Rabanum q̄ etiā ſcḋm Aug. cōtra iulianū ipſa hoīs volūtas vel bona vel mala idcirco de ipſa voluntate humane anime in hoc ſermone p̄dicabimus tria myſteria.

¶Primum dicit̄ diſcretionis.
¶Secundū dicit̄ dijudicatiōis
¶Tertiū dr̄ fructificationis.

Pro hoc ſermone aliud thema poteſt poni illud apoſtoli. Si voluntas prompta eſt ſcḋm id quod habet accepta eſt .ij. Cor.viij. hoc eſt : quantū boni poteſt facere deo placet.

¶Circa primum de diſcretione voluntatis: ſcꝫ bone et male inquirendum eſt ex quibus coram deo iudicat̄ et diſcernitur bona voluntas hoīs a mala. Hec enī ſcire eſt valde vtile vt malā voluntatem caueamus ne dannemur per eam ⁊ bonā teneam⁹: vt ſaluemur per eā. Nam Aug. in de libe.ar.ſ.cap.xix. dicit. In volūtate noſtra conſtitutuꝫ eſt vt vel fruamur vel caream⁹ ſūmo bono: et ibidē lib.iij. cap.ix. Nichil adeo eſt in volūtate noſtra: niſi id quod cū volumus facimus. Quapropter nil tam in poteſtate noſtra eſt q̄ ipſa volūtas: ipſa.n. prorſus nullo interuallo mox vt volumus preſto ē. Et ideo hoc recte poſſumus dicere ꝙ nō volūtate ſeneſcimur: ſed neceſſitate: ⁊ non voluntate morimur: ſed neceſſitate: ⁊ ſi q̄d aliud eſt huiuſmodi. Sed quis vel delirus dicere audeat ꝙ nō voluntate volumus.ſ.id qđ volumus. Hec ille. Ex q̄bus pꝫ ꝙ ex volūtate nr̄a pēdet oīs ſalus vel dānatio nr̄a: quapropter vtile eſt ſcire quomodo diſcernitur voluntas. ¶Ad hoc ergo notandum eſt ſcḋm Raymeriū in ſumma ſua ⁊ doctores alios recolligendo ꝙ voluntas bona a mala diſcernitur optime per quattuor ſigna potiſſimo.

¶Primum bone operationis.
¶S. ſcḋm ſancte intentionis.
¶Tertium plene obeditionis.

¶ Quartũ firme pſeuerationis Primũ ſignũ dr̃ bone opationis Nã volũtas ſe bõa iudicat coram deo et hoīb⁹ tũc qñ.ſ. vult opari bõa q̃ autẽ opat mala ex hoc iudicat vtiq3 mala: ſicut arbor iudicatur ex fructu: vt dñs xp̃s dicit expreſſe in hoc euãgelio ⁊ themate. Nam ⁊ Chryſo. Omel. xxxij. dr̃. Germinae aie bone ſunt cogitatiões ſctẽ: flores ſunt bone volũtates: ⁊ fruct⁹ bone opatiões. M ¶ Circa hoc notãdũ q̃ pͥcipue ĩpedit hoīs volũtas ne faciat fructum bonum ſicut et arbor. ¶ Primo ex mala ſocietate. Nam dicente Ariſt. lib. de plãtis qdã arbores ĩ vno loco faciũt fructũ malum. q̃ trãſplãtate faciũt fructũ bonũ: ⁊ pʒ expṫis. Nam ⁊ a q̃dam pito audiui q̃ qualiſcunq3 bona arbor plãtet in terra vbi iaceāt ferricalcha vel pipſima: faciũt ibi fructũ ⁊ boletas tã noxias q̃ hõ comedẽdo exinde ad mortẽ ĩfirmat. Sic etiã ẽ de humana volũtate q̃ñ fuerit in loco male ſocietatis nõ bñ fructificat: ſed opʒ talẽ locum mutare vñ. ſ. Corint. xv. Nolite ſeduci: corrũpũt enĩ bonos mores colloq̃a mala. ¶ Scd̃o impedit voluntas a fructu ex mala inueterata cõſuetudine: qꝛ ꝯſuetudo ẽ altera natura. lib. de mẽoria et reminiſcen. Nã ſicut ſi arbor ẽ nimiũ ſilueſtrꝭ ⁊ vetuſta nõ fructificat: ſic volũtas humana cũ eſt nimis ſilueſtris p odiũ et irã inueterata non fructificat. ſ. Ioh. iij. Qui nõ diligit manet ĩ morte. Silr̃ ſi eſt inueterata conſuetudine depꝛauata. Dicit enĩ Ariſt. q̃ ſi amygdal⁹ vet⁹ pforatur humor in medulla depurabitur ⁊ fertilior efficit: ſic hõ mala ꝯſuetudine inueterat⁹ opʒ acerba caſtigatiõe pforari: ⁊ ſic melius fructificat. vñ Bern. Conſuetudo ꝯſuetudine vicit: ſicut clauus clauo retundit opʒ q̃ te facere vim ꝯtra vim. ¶ Tertio impedit volũtas ex hoīs malicia ⁊ demonũ puerſitate. nã młti ſunt q̃ plus ſuire volũt diabolo in malis opib⁹ ⁊ pctis dãnationẽ eternã inducentib⁹ q̃ deſeruire xp̃o in bonis opibus p eterna btĩtudine. N ¶ Sed interrogo te o pctõr hõ: dic michi quõ poteris diſcernere aliquã arborẽ q̃ diu creuit ad quã partẽ caſura ſit cum ceciderit? Ad hoc rñdere potes optime q̃ cadet v̾ſus illã ptẽ ad quã plures extendit ramos in fructificando: eo q̃ illuc trahit pondus ramorũ. Sic hõ tu cognoſceris ad quã ptẽ cades in morte: vtꝝ ad partem dei verſus celuʒ: an ad partem diaboli in infernuʒ: ex hoc ſi plures frõdes ⁊ ramos cogitationũ ⁊ affectionũ in fructificando ope extendiſti vel ad deum: ſic enim in celum ibis vel ſi plures extendiſti ad diabolũ: cum diabolo in infernum peribis. Athanaſius. Qui bõa egerunt ibunt in vitam eternam: q̃ v̾o malam in ignem eternum.

¶ Secũdum ſignũ quo diſcernitur bona voluntas a mala dicit ſancte intẽtionis: q̃a generalis regula eſt q̃ in oī ope bono itẽtio eſt indicãda: vt ex ea vel approbet opus: aut reprobet indignum: put dicit Iſido. de ſũmo bono. Vñ et ſm Boetiũ. ij. Topico. p topica regula ẽ. Cui⁹ fi-

nis bonus: ipſum quoq bonum Et iterum. Cuius finis malus: ipſum quoq malū. Et hoc idez approbat ex verbis euangelij. Mat.vj. vbi xps dicit ſic Si ocu lus tu⁹ ſimplex fuerit Lyra hoc eſt oculus intentionis: totū coꝛ pus tuū.i. tota ꝯgeries opatio nū tuarū: lucidū erit. Et ſi ocul⁹ tuus nequā fuerit: totum coꝛ.t. tene.erit. Exēpli grā. Si tu facꝭ elemoſynā/ vel alia intētiōe va ne gloꝛie/ vł pōpe/ aut ſanctita tem oſtendis in oꝛando vel ieiu nando intētione tue reputatio nis apud homines: aut paupe ri mulieri benefacis intentione concupiſcentie ad luxuriam et huiuſmodi: ſemper volūtas ma la eſt. ○ ¶ Queritur hic: q̄d de eo q̄ vult malū facere itētio ne bona: puta vult furari et ſic ditari intentione cōſtruendi ec cleſias poſtea: vel faciendi ele moſynas: vel vult mentiri pꝛo pter ſalutē ꝓximi indulgentias ꝓnunciando: aut vult ire ad in cantatoꝛes ꝓpter ſanitatē acq̄ rendā ⁊c. Reſpondet ꝙ oēs ta les peccant: ⁊ voluntas huiuſ modi mala indicatur: vt ꝓbant Bonauen. ⁊ Richar. aliiq; oēs doct. ſup. ij. diſt. xxxviij. Ratio q: dictum apoſtoli ⁊ Augu. pꝛo generali maxima eſt in theolo gia: ſcꝫ ꝙ non ſunt facienda ma la culpe vt veniant quecūq; bo na. Unde ad hoc ꝙ volūtas ſit bona reqrit ꝙ velit bonū ⁊ hoc ꝓpter bonū ⁊ quocūq; hoꝝ defi ciente: volūtas mala eſſe ꝓbat. Uel eni malū ꝯtra legē dei non eſt oꝛdinabile in bonuꝫ ꝑ ſe ſed cōtrariari. Sicut exempli grā. Si ego tibi dicerem. Ecce ego te dealbabo vel dealbare inten do cū tñ eū oīmode denigrarē. Uel ſi dicerem: ecce te viuifica bo occidendo: qđ eſt impoſſibile Pꝛoinde mala eſt voluntas que vult malum quacunq; intentio ne mala vel bōa: ⁊ etiā illa que vult bonū: ſed mala intentione. ¶ Tertiū ſignū dr̄ plene obedi tiōis: hoc eſt: dū volūtas in hoc cōſiſtit ꝙ vult plene oībus man datis obedire. Nā quātūcunq; bona opa faciat: ſi tñ non vult ꝑcepta īplere: īpꝛoba voluntas iudicat q: vt di. Bern. Ingra tuꝫ eſt ſpūiſancto q̄cq̄d deo ob tuleris neglecto eo ad qđ tene ris. Nam charitas in ꝑceptis ī plendis ꝯſiſtit. Sine charitate aūt nullū opus acceptat: vt pa tet.j. Coꝛ.xiij. Si linguis hoīm loquar: ⁊ ſi habuero fidem ⁊c. etſi diſtribuero oēs facul.m.in. ci.pau. etſi tradidero coꝛp⁹ me um vt ardeaꝫ charitatē aūt nō habeā: nichil ꝓdeſt. Ut ergo vo lūtas ſit bona: debet in hoc ſiſte re ꝙ pꝛecepta velit implere. ¶ Quartū ſignū dr̄ firme pſeue rationis. Nā non ſufficit bonū ſaluificum velle tantum ad tp̄s ſed q̄ perſeuerauerit vſq; in fi nē: hic ſaluus erit Mat.x. Ex di ctis ptꝫ ꝙ q̄ nolūt īplere ꝑcepta puta nolūt reſtituere aliena: no lūt ꝯfiteri pctā: nolūt irā remit tere ꝓpter deū ⁊c. q̄uis velint facere multa bona opa nō iudi cantur boni. Silr̄ q̄ tm̄mmodo ad tempus ꝓponunt abſtinere a pctīs: et poſtea opoꝛtunitate habita iterū volunt peccare: re pꝛobā volūtatē hn̄t. P ¶ Exē plū ad id narrat ſctūs Uicēti⁹ de Ualeñ. in ſuis ſermonib⁹: ꝙ

quidā vir tāte ſctītatis putaba
tur ꝙ etiā faciebat miracula: in
firmitates curando plurimas.
Tandē ſemel accidit ꝙ mulierē
pulchram reſpexit nimis curio
ſe figēdo in eā oclos: ꝓpt quod
ꝑdidit grām faciēdi miracula.
Uenit ergo ad aliū quēdā ſctm̄
dicens. Ego ꝑdidi talem gratiā
dic michi pr̄ quare putas hoc.
Rn̄dit ille ſctūs. Non ꝑdit grā
diuino ſine pctō: ideo vide ſiquid
tale feciſti ore vel oclis vel opi
bus. Cogitans ille ait. Non ni
ſi hoc ſcio ꝙ reſpexi vnā mulie
rē ex ↄcupiſcētia. Rn̄dit ille ſan
ctus: ꝓpterhoc pctm̄ perdidiſti
grām. Et ipſe indignatus dixit.
Qualis eſt iſte dn̄s xp̄s vt ſi hō
ſeruiat ſibi: etiā cētū ānis: ꝓ vno
pctō qđ cōmittit hō ille: totū ꝑ
dit et dānat. Certe Soldanus
rex Babylonie non feciſſet hoc:
vere ergo āplius nō ſeruiā tali
dn̄o. ſ. xp̄o. Sed dū ibe parabat
ſe ire ſpaciatū: ⁊ in quodā pra
to vidit equū pulcherrimū ābu
lantē ſup quē aſcendit ⁊ ſubito
fecit ſaltum vnū et ſe ꝑdidit. O
ergo homo ꝗ vis ſaluari / diſce
hoc: vt bn̄ opari. ſ. ſtude ſctā in
tentione ⁊ mandata ſeruare ac
perſeuerare ne pereas. ℂ

ℂ Circa ſecūdū de dijudicatio
ne volūtatis corā deo notandū
eſt ꝙ Auguſtino dicēte ad Do
natum. xxiij. q. iiij. c. Diſplicet.
Quis neſciat inquit dānari ho
minem nō niſi merito male vo
luntatis: nec liberari niſi bonā
habuerit volūtatē. Hec ibi. Jō
ꝗ vtile eſt ſcire de hoc. Propter
qđ ꝗrit̄ qualiter deus iudicat
volūtatē hūanā fore dānandaꝫ
aut ſaluādā ⁊ remuneratiōe di
gnā. Rn̄dēdo ad hoc doc. theolo
gos et canoniſtas ꝗtuor: preci
pue ponunt regule gn̄ales de
hoc obſeruāde. ℂ Prima regu
la volūtas in oī malo etiā ſine
ope ↄpleto reputat̄ ⁊ iudicat̄ ꝓ
facto. Hec regula patet ex trib⁹
caſibus quos accipimus a tri
bus doct. Primo qr. xxij. q. v. in
cap. Qui peierare. Chryſo. dic.
Qui peierare parat⁹ eſt āteq̄
peieret iam piur⁹ eſſe videt̄: ꝗa
deus nō ex opibus iudicat: ſꝫ ex
corde. i. volūtate ⁊ ex cogitatio
nibus. Scđo ptꝫ ꝑ Augu. xxvij.
q. j. c. Nuptiarū dicētē: ꝙ vouēt
tib⁹ nō ſolū nubere: ſꝫ etiā vel
le nubere dānabile ē: qr vt apo
ſtol⁹ ait. j. Tim. v. Habētes dā
nationē. ſ. tales qm̄ ꝓmā fidē ir
ritā fecerūt: etſi nō nubendo tn̄
volēdo. Hec ibi. Tertio ꝓ caſu
ptꝫ ꝑ Hiero. ad Euſtoch. vt ſcri
bitur. xxxij. q. v. Si Paulus. di
centē: ꝙ perit ꝟginitas etiā ſo
la mētis volūtate. Et ꝓbat ꝑ il
lud xp̄i dictū. Mat. v. Qui vide
rit mulierē ad cōcupiſcēdū eam
iam mechat⁹ ē in corde ſuo. Et
ſic iudicat de⁹ volūtatē ꝙ qn̄cū
ꝗ ꝗs deliberato aīo vult pctm̄
mortale: dign⁹ eſt eternali dan
natione ꝓ ſola volūtate. et ſine
ope ꝑpetrato: niſi pniam agat
de hoc. O ꝗ quot dānantur.

ℂ Scđa regula: ꝙ null⁹ hō iudi
cat̄ a deo ad culpā dānabilē: ni
ſi in eā ↄſenſerit ꝑ ꝓpriā volūta
tē. Et ꝓbat̄ per tres doct. Prio
ꝑ Amb. de btā vita. xv. q. j. Nō
eſt: dicentē. Nemo noſtrū tenet̄
ad culpā: niſi ꝓpa volūtate de
flexerit. Scđo ꝑ Aug. ea. xv. q.
j. c. j. dicētē. Uſq; adeo pctm̄ vo
lūtariū malū eſt: vt niſi ſit volū

tarium:nullo mõ pctm̃ eſt. hec ibi ¶ Tertio ꝓbat̃ ꝑ Bonauẽ.ſupͦ ij.di.xxviij. R ¶ Queſtio nãqꝫ eſt ibi:vtrũ oĩs liberũ arbitriuꝫ ꝑ ſeipm̃: hoc ẽ abſqꝫ gr̃a gratũfaciẽte poſſit aduerſariũ ſuũ vincere. Et an poſſit oĩ tẽtationi ꝑ ſe reſiſtere:ſic ꝙ nõ cõſentiat in pctm̃. Rõ q̃ſtionis:qꝛ ſi talia hõ nõ põt ꝑ ꝓpriã volũtatẽ facere: q̄re ḡ dãnat̃ de hoc ꝙ ſuccũbit diabolo:cũ ẽm Aug.nullus dãnet̃ ꝓ eo qꝺ eſt ſibi impoſſibile. Itẽ ad ꝯtrariũ. Si hõ talia põt ꝑ ſe:quõ ḡ põt eũ diabolꝰ vicere in tẽtatione:cũ hõ naturalr̃ nolit vinci:ſed vincere.qꝛ naturaliter vult ſibi bonũ:vt dicit Ambro.ꝛ allegat̃ li. eo.a Magiſtro diſt.xix. Ad hec rñdet ibidẽ Bonauẽ.ꝛ ꝯcor. Rich. diſtinguẽdo ꝙ aliud eſt dicere hoĩem reſiſtere aduerſario:ꝛ aliud eſt dicere hoĩem vincere aduerſariũ vĩ tẽtationes:qꝛ plus ĩportat victoria q̃ꝫ reſiſtẽtia. Nã reſiſtẽtia cõſiſtit in hoc ꝙ q̄s non cõſentiat ſuggeſtioni diabolice. Illum ergo deũcit tẽtatio q̄ ꝯſentit eidẽ volũtarie. Sed victoria ꝯſiſtit ĩ aſſequẽdo oppoſitũ eiꝰ qꝺ diabolus intẽdebat ꝛ tẽtatio ĩclinabat. Intẽdebat aũt diabolꝰ ad hoc vt hõ offendẽdo deũ redderet̃ deo inimicus ꝛ eterno ſupplicio dignꝰ ac a celeſti regno ſeparatꝰ. Uſic ḡ tentatio vincit̃ qñ hõ ſic reſiſtit v̄tuoſe vt efficiat̃ deo magis amicꝰ ꝛ dignioꝛ celeſti regno: qꝺ ſine gr̃a gratũfaciẽte eſſe nõ põt. Et ſic ad q̄ſtionẽ dicẽdũ : ꝙ hõ ꝑ volũtatẽ ꝓpriã põt q̄dẽ reſiſtere ne ꝯſentiat in pctm̃ : tñ ꝑfecte vincere tẽtationẽ ſine gr̃a gratũfaciẽte nõ põt.vñ.j.Coꝛ.xv. Deo aũt gr̃as q̄ dedit nobis victoriã per Jeſum xp̄m. S ¶ Sed di. In diabolo nulla gr̃a g̃tũfaciẽs eſt:ꝛ tñ vincit hoĩem ꝑ ſeipm̃:q̄re ḡ hõ ꝑ ſe ſine gr̃a nõ põt vicere diabolũ:cũ nõ ſit peioris ꝯditionis volũtas hoĩs q̃ꝫ volũtas diaboli. Rñdet Bona. ibidẽ: q̄a diabolꝰ nõ vicit hoĩeꝫ niſi volẽtẽ:vt dicit Greg. Ideoqꝫ nõ mirũ ꝙ diabolꝰ ꝑ ſeipꝫ vicit hoĩeꝫ eo ꝙ hõ ꝯſentit vinci:diabolus aũt nũq̃ꝫ vincit̃ volẽs:ꝛ ideo hõ ꝑ ſe nõ põt diabolũ vincere:niſi gr̃a dei adiuuet̃. Nã vt glo.ſupͦ illud Ps.Immiſſiões ꝑ ãgelos malos dicit. Diabolꝰ poteſtatẽ hꝫ ĩ pctõꝛe ſicut ĩ ꝓprio pecoꝛe. ideoqꝫ ſicut pecus iugo diaboli ſubiectũ q̃uis recalcitrare poſſit per reſiſtẽtiã voluntatis : tñ vincere nõ põt niſi ꝑ dei gr̃am liberet̃ a iugo diaboli. Sed q̄re ergo hoĩ imputat̃ ad dãnationẽ ꝙ vincit̃ a diabolo? Rñdet̃ ẽm eũdẽ Bona.et Rich. ꝙ ideo:q̄a cũ dei adiutoꝛio poſſet hõ ſi vellet ſe ad gr̃am gratũfacientẽ diſponere: ꝛ ſic mox ei gr̃a daret̃ qua.ſ.poſſet vicere:ſed qꝛ ſe nõ diſponit faciendo qꝺ in ſe eſt:ſꝫ ꝯſentit volũtarie in culpã: ideo ſibi ĩputat̃ merito:ſicut ſi militi darent̃ arma ſi petere vellet q̄bus vinceret hoſtes:ſed nõ vult arma ſumere vel petere a rege ſua culpa eſt ꝙ ſuccumbit. T ¶ Tertia regula eſt ꝙ ĩ ꝑceptis nõ indicat̃ ſufficere ad ſalutem ſola voluntas: ſꝫ requirit̃ etiaꝫ opꝰ dũ adeſt facultas. Uñ Ambro.de offi. et.lxxxvj.di non ſatis:dicit. Non ſatis eſt bñ velle ſed etiã requirit̃ bene facere.ſ.

dū adeſt facultas:al's aūt ſi deſit facultas ſufficit volūtas. Exempli grā: mut⁹ vellet ꝯfiteri ſ; nō pōt: faciat quātū pōt. ſ. p ſigna ꝯfitēdo. Itē paup vellet ſatiſfacere de ablat; ꝛ nō pōt ꝛ ſic de aliis: faciat qđ pōt cū ꝓpoſito faciēdi plene dū poterit ꝛc. Hāc regulā dictāt Alex. de ales ij. pte ſumme. ꝛ Bonauē. ſup. iij. diſt. xl. Et rō r'e eſt: q̄a mandata dei obligant hoīem nō ſolū ad volendū ſed etiā ad pficiendū ope: ergo ꝛc. O q̄ multi ſunt luxurioſi qui in pdicatione ꝯpūcti proponūt ꝛ volūt abſtinere: ſed poſterū nō abſtinēt a pctō. Quod etiā ſunt vſurarij volentes ſatiſfacere: ꝛ tn̄ non faciūt ope: tales dānant. U ¶ Quarta regula eſt ꝙ in bonis ſuperogatiōis ſola voluntas pro facto reputatur ꝛ a deo coronat. Nā Ciprianus de pe. di. ſ. Nunq̄d. dicit ꝙ in ſeruis xp̄i apud quos martyriū ꝯcipit mēte. etiā ſi affectus martyrij ad effectum nō deducat ipſa ſola voluntas coronat. Hec ille. Sed hoc intelligendū eſt q̄ ad pmiū eſſentiale: et non q̄ ad aureolā: vt volunt Alex. ꝛ Bonauē. vbi. ſ. ꝛ cōiter doc. Uñ ſola voluntas: cū deeſt facultas opis tn̄ pōt mereri de pmio eſſentiali quātū ſi adiuncta eſſet opatio. Exēplū de ſctō Martino de q̄ canit. O ſanctiſſima ala quā ꝛ ſi gladi⁹ pſecutoris nō abſtulit palmā tn̄ martyrij nō amiſit. Similit de ſancto Frāciſco canit ꝙ ſit martyr deſiderio. Cōſimilit ſi aliq̄ nupta vel vidua deſideraret et vellet vginitatē tenuiſſe: meret: l; nō aureolā tn̄ pmiū eſſentiale. O ergo dei benignitas ꝛc. X ¶ Circa terciū de fructificatiōe voluntatis bone notandum ꝙ bona voluntas in hoīe multos fructus facit. ¶ Pmo animā bonificat. Bern. vt allegat i oziginali dicit. Cū mlta ſint ale bona naturalr iſita: ſicut ingeniū bonū: memoria capax: vigil rō ꝛ hmōi: ſola tn̄ voluntas ſi fuerit bona bonam facit animā: ſi vitioſa vitioſam ꝛc. ¶ Secūdo bona tēporalia et ſpiritualia multiplicat. Eſaie. j. Si volueritis: ideſt bonam volūtatem habueritis ꝛ audieritis me bona terre comedetis Item de ſpiritualibus Bernar. libro de libero arbitrio dicit. Bona voluntas eſt origo omnium bonorum et mater omnium vtutum per hanc incipimus eſſe dei ꝛ deſinimus eſſe diaboli. Nam diabolo nos mancipat in anima voluntas: deo autem ſubijcit bona voluntas. Hec ille. Y ¶ Tertio corporalia bona cōpſtat. Narratur in libro apū ꝛ in Speculo exemplorum diſti. v. exemplo. cvij. ꝙ vir quidam notus in Burgundie partibus in iuuētute bone volūtatis ꝛ bene cōuerſatus: poſtea declinauit ad malum ꝛ incidit in languorem: nec ſe recognouit. Tandē poſt multa tempora: cum medici nō poſſent eum ſanare ſe intellexit: et cum lachrymis confeſſus eſt ſacerdoti. Et ſtatim vt abſolutus eſt eiecit de ore quaſi bufones ſeptem: quaſi ſeptem vitiorum demonia: ꝛ ſtatim mente ꝛ corpore ſanatus eſt integerrime. ¶ Quarto bō aſſimilat. vñ Ric. de Bēiamin adduc. di. Inter oīa

dei bona q̃ ad ſalutem hoĩs ſpe
ctare videntur principale ꝛ bõa
voluntas: per quã diuine ſimili
tudinis imago in nobis repara
tur. Hec ille. Sed mala ſimilat
diabolo. ¶ Quinto eternalr ſal
uificat Vñ dicit Rich. de venis.
ꝛc. Sine bona volũtate omnino
ſaluari non potes: cum bona vo
luntate perire olno non potes.
¶ Sexto fragrãtiam ſuauẽ deo
ſacrificat. Unde Greg. in omel.
Ambulabat Jeſus dicit. Nichil
offertur deo dulcius bona volũ
tate. Et Chryſo. ſup Mat. Bone
volũtatis ſic ſuaues ſunt apud
deum ſicut odoriferi flores.
¶ Septimo gaudiũ celeſte ꝛ p̃-
miũ accumulat: patet ex predi-
ctis. 3 ¶ Exemplũ re
fert Grego. in dialog ꝙ q̃dã no
mine Seruulus a p̃ncipio vſqꝫ
ad finẽ vite paralytic⁹ iacebat
ꝛ paup: nec ſtare nec i lecto ſur
gere ad ſedẽdũ valebat: nec ma
nũ ad os p̃ducere: ſed ſtudebat
in dolore ſemp gratias agẽ dei
laudibus die ac nocte vacare: ꝛ
ſic in bona voluntate ſola meri
tũ acquirere. Cumqꝫ tandẽ mor
ti proximus eſſet aſtantibus di
xit. Nunquid auditis quantas
reſonãt laudes i celis ꝛ ſic dul-
ci melodia delectata ala ſancta
ei⁹ ſoluta eſt: mira etiã fragrã-
tia oẽs qui oderãt ineſtimabili
ſuauitate repleuit ꝛ miraculis
claruit. Ecce qui opa exteriora
facere non potuit per ſolam vo
luntatem bonam ꝙ magna p̃-
mia promeruit. Rogemus ergo
chriſtum ꝛc.

¶ Dñica. viij. poſt Pentecoſtes
Sermo. j. ſcilicet iuxta euange.
applicando de labore manuali.

Dixit Jeſus di-
ſcipulis ſuis pa
rabolã hãc. Hõ
q̃dã erat diues:
ꝛ habebat villi
cum. Luce. xvj.
Verbꝫ iſtis ſal-
uator nr̃ inſtruit parabolice do
cens nos. ſ. ꝙ hõ bõa q̃ hꝫ a deo
ſibi conceſſa ſunt: vt p ea bñ di
ſpẽſando mercat ꝯſeq̃ vitã eter
nã. Ideoqꝫ ꝯſulit ꝙ in p̃ſenti vi
ta debem⁹ bñ facere paupibus
ſubueniẽdo de bonis nobis con
ceſſis ſi volum⁹ dãnationẽ eua
dere: ꝛ celeſtia tabernacula ob
tinere. Nã vt Aug. dicit. Nõ ẽ
tẽpus mie: ꝛ in futuro erit tẽp⁹
iuſticie ꝛ iudiciũ Sed videm⁹ ꝙ
ſi homo vocatus ad iudiciũ in q̃
timeret morti adiudicari: ꝛ om-
nibus bonis ſpoliari: talis mul
tũ libenẽ ſuſciperet cõſilium ſa
piẽtis per qđ euaderet: ꝛ inſup
honorarer: ſic debem⁹ ꝛ nos xp̄i
Jeſu ſalubre ꝯſiliũ quo docet in
hoc euãgelio quomõ. ſ. i iudicio
tpe mortꝫ poſſimus rationẽ da-
re ꝛ euadere mortem eternã ac
obtinere celũ: vt patet in para-
bola euãgelij. ¶ Textus. ¶ In
illo tpe dixit Jeſus diſcipulꝭ ſu-
is parabolã hanc. Homo q̃dam
erat diues ꝛ habebat villicũ: ꝛ
hic diffamatus eſt apud illũ q̃ſi
diſſipaſſet bõa illius: et vocauit
illum: ꝛ ait illi. Quid hoc audio
de te: redde rationem villicatio
nis tue: iã eni non poteris villi
care. Ait autẽ villicus intra ſe.
Quid faciã: qꝛ dñs me⁹ aufert
a me villicationẽ. Fodere nõ va
leo: mendicare erubeſco. Scio
quid faciam: vt cũ amotus fue-
ro a villicatione recipiãt me in

domos ſuas. Conuocatis itaq; ſingulis debitoribus dñi ſui: dicebat primo. Quantū debes dño meo? At ille ait. Centū cados olei. Dixitq; illi. Accipe cautionem tuā ꝛ ſede cito ꝛ ſcribe quinquaginta. Deinde alio dixit. Tu vero quātū debes? Qui ait. Centū choros tritici. Ait illi. Accipe litteras tuas ꝛ ſcribe octoginta. Et laudauit dñs villicū iniq̄tatis quia prudent̄ feciſſet: quia filij huius ſeculi prudentiores filijs lucis in gñatione ſua ſunt Et ego dico vob̄ Facite vobis amicos de mãmona iniquitatis vt cum defeceritis recipiāt vos in eterna tabernacula Lu. xvi.

¶ Itaq; iuxta euangeliū hoc vt ſatiſfaciamus eius expoſitioni tria precipue declaram⁹ in hoc ſermone.

¶ Primū dicitur debite diſpēſationis.

¶ Secundum dicitur tremēde redargutionis.

¶ Tertium dicitur licite victitationis.

Hec patent in euangelio. A

¶ Circa primum de debita diſpenſatione ad quā tenemur de oibus bōis nobis cōceſſis a deo Aduertamus q̄d dicat euangeliū. In illo tpe. ſ. anno etat̄ xp̄i xxxij. ꝛ predicatiōis. ij. ſ. v. kal̄. octobris ſm Suiller. ꝛ doc. hoc eſt quo cadit feſtū Coſme ꝛ Damiani: tunc dixit diſcipulis. Jeſus parabolā hāc. Homo quidā erat diues: hoc eſt ipſe dei filius qui eſt diues in mia ꝛ oib⁹ bonis abundās: tñ fact⁹ eſt hō pro nobis: ꝛ habebat villicum. Beda dicit q̄ ville gubernator eſſe dicitur villicus q̄ſi ville cuſtos diſpenſatorius: ꝛ ſic ſignat omnē hominē qui diſpēſator eſt bonoꝝ. Et hic diffamat⁹ ē apđ eum. Lyra q̄a nil latet deū: q̄ſi diſſipaſſet bona illius: q̄a freq̄nter hoies abutunt̄ bonis a deo ſibi conceſſis expendendo in illicitis ꝛ ſup̄fluis contra dei voluntatē qui talia cōceſſit tātūmodo ad diſpenſandū hoi non ad proprie poſſidendū vel abutēdū. vnde ꝛ ratione exiget deus ab hoie de hmōi. Sed hic q̄runt̄ aliqua pro clariori intellectu. ¶ Primo de diſpēſandi cōmiſſione qualia bona dicuntur ad diſpenſandū hoi cōmiſſa: q̄ ſcꝫ vere reputantur eſſe dei bona ꝛ non hois ꝓpria ſed tantū ad tp̄s conceſſa. Ad hoc reſpondet q̄ deus conſtituit hoiem in hac vita fore diſpēſatorē ſuper triplicia bōa. ¶ Primo ſup bona corpalia: vt ſunt fortitudo: pulchritudo: ſanitas: iuuētus: libertas nobilitatis: ꝛ q̄ncq; ſenſ⁹ que oia debet homo expendere ad dei ſeruitia: vñ Ro. xij. Obſecro vos vt exhibeat̄ cor. ve. hoſtiam vi. ſanctam: deo placentem. ¶ Secundo ſup bona ante intellectualia vt ſunt aptitudo ingenij bonitas voluntat̄ memorie tenacitas: cogitatio itellectus affect⁹ ꝛ huiuſmodi que ad laudem dei ſunt expendenda Ephe. iiij. Renouamini ſpiritu mentis ve. ꝛ induite nouum hominē q̄ ſm deū creatus eſt in iuſticia ꝛ ſctitate. ¶ Tertio ſup bona tēporalia vt ſunt diuitie: dignitates: honores ꝛc. de q̄b⁹ Chryſo. ſup Matth. dicit. Non ꝓpterea tu tēporalia a deo accepiſti: vt in laſciuijs ꝓ tua ve-

luptate cōſumas: ſed vt in vſus
pauperū expēdas vel ad laudē
dei ⁊c. B ¶Sed diceres cū
talia bona. ſ. corporis anime ⁊
fortune deus michi conceſſit vt
ſim liber dominus omniū taliū
que habeo cur ergo non licʒ mi-
chi facere ex eis quicquid mihi
placet: Reſpōdet ꝙ q̄uis ſara
ceni ⁊ turchi ſic teneant ꝙ lice
at: ſed erroneum eſt hoc dicere
q: deꝰ iſta bōa nō ſic ꝯceſſit no-
bis vt ſint ꝓpria noſtra ſed tm̄-
modo ad tpꝰ vt ea bene diſpen-
ſando ꝓmereamur vitam eter-
nā ad quam facti ſumꝰ. Et hoc
ptʒ pͥo ex ſigno exigēde ratio-
nis: q̄a de omnibus rationē exi-
git deꝰ: videlicʒ quō expēdimus
vt hic dicit. Secūdo ſigno abla
tionis: q: dicente Chryſ. Deus
quādocūq; vult talia a nobis iu
ſte aufert tāq̄ ſua: vt qui diues
eſt repēte fit mendicus: qui ſa-
nus eſt ⁊ fortis: ſit debilitatus
⁊c. Tertio ſigno derelictiōis q:
in morte nil hoꝝ nobiſcuʒ por-
tare poterimꝰ: ſed derelinq̄mus
Unde Bern. Filij adā genꝰ aua
rū: quid vobis cū terrenis diui-
tijs que nec vere nec vr̄e ſūt. Et
ꝙ nō ſint vere ſubdit. Quid eſt
auꝝ niſi terra rubea: q̄d ē argē
tū niſi terra alba: ſʒ q̄d fecit ea ꝓ
cioſa niſi error hoiʒ ⁊c. erronee
⁊ falſe reputāt ꝓcioſa. Et pʒ: q:
nec a morte nec a ꝑme liberant
nec diuites faciūt poſſeſſores: ſʒ
potiꝰ cruciatibꝰ obligāt. Apo-
calip. xviij. Quantum ſe glorifi-
cauit ⁊ in delitijs vixit: tm̄ date
illi tormentū. Ecce fructus tēpo
ralium. Deniq; poſt antedicta
ſubdit. Bern. ꝓbans ꝙ non ſūt
noſtra talia di. Si enim vr̄a ſūt
tollite ea vobiſcum: ſi vero vo-
biſcum ferre nō poteſtis cur nō
intelligitis q̄a veſtra non ſunt.
Hec Bern. Secundo q̄ritur de
diſſipatione. Et patet reſpōſio
ꝙ talia bona in vitia ⁊ diaboli
ſeruitia expendendo diſſipent:
patet ex ꝓdictis. C ¶Ter
tio ergo q̄ritur de diffamatiōe:
ſcʒ qualia peccata potiſſime dif
famant hominē corā deo ⁊ an-
gelis ac beatis. Reſpondet ſm
ſcripturas ⁊ doc. ꝙ licet omnia
peccata hominē accuſent talia
facientem per propriam conſci
entiā Ro. ij. Teſtimoniū reddē-
te illis conſcientia ipſorum Ue-
runtamē aliqua ſunt peccata: q̄
non ſolum accuſant coram iudi
ce: ſed etiā diffamant tam coraʒ
deo q̄ angelis beatis ⁊ etiā hoi
bus in hoc mundo. Sicut enim
fumus ꝓcedit ab igne ⁊ fetor a
ſtercore: ſic īfamia ab iſtis pec
catis. ¶Sed qualia ſunt huiuſ
modi pctā notandum ꝙ ꝓmum
eſt peccatū contra naturā / vt ſo
domiticū quod eſt peſſimū ſup
omnia carnalia peccata: ⁊ vindi
ctam clamat a deo inferendam
Gene. xviij. Et vt Augu. xxxij.
q. vij. ca. Flagitia (inquit) con-
tra naturam ſunt vbiq;: ⁊ ſemꝑ
repudienda atq; punienda. Ibi
autē Barthol. brixien. in gloſa
dicit ꝙ tale crimen peſtilentias
⁊ tempeſtates īducit: vt in Au-
tentica Ut non luxuriant: ⁊ ſic
accuſat diffamādo ⁊ clamando
vindictam ⁊c. ¶Scdm eſt ſan-
guinis effuſio. ſ. innocentiſ. Naʒ
hoc etiā vitiū clamat vindictā:
⁊ diffamat perſonaʒ. Sicut dñs
dixit ad Cain Gen. iiij. Uox ſan
guinis fratris tui clamat ad me

de terra. ❡ Tertium eſt oppreſ
ſio pauperū: viduarum ⁊ pupil
lorū ⁊ huiuſmodi. Pſalmi. Pro
pter miſericordiam inopum ⁊
gemitum pauperum nunc exur
gam ſcilicet ad vindicādū dicit
dñs. ❡ Quartum eſt merces de
tēte laborū Jacobi. v. Ecce mer
ces operariorū veſtrorū que de
fraudata eſt a vobis clamat ⁊ cla
mor eorū in aures dñi introiuit.
Nam hoc peccatū aſſimilatur
ſanguinis effuſiōi. Eccle. xxxiiij.
Qui effundit ſanguinem ⁊ qui
fraudem facit: mercēnario fres
ſunt. ❡ Quintum eſt generalit
omne crimen enorme: qr Greg.
lib. v. Moral. dicit. Omnis ini
quitas apud ſecreta dei iudi
cia habet voces ſuas: vbi pecca
tor q eam cōmiſit accuſatur. O
ergo videant omnes vſurarij.:
omneſq iudices iniuſti. omneſ
q ſimoniaci. Itē inceſtuoſi: ra
ptores adulteri ꝟginūq deflo
ratores/ ⁊ ſeductores Item pin
ri blaſphemi ⁊ alij huiuſmodi
ſcelerati: quomodo inclamāt ꝯ
eos vitia: ve ergo talibus: quia
ſuit accuſant ad dānatiōez. D
❡ Circa ſecundum de terribili
redargutione. ſ. eorum q male
diſpenſant bona a deo conceſſa
ad vſum. Notandum q domin⁹
huic malo villico dixit terribilia
verba eū redarguendo. ❡ Pri
mū ꝟbū regide increpatiōis di.
Quid hoc audio de te. q. d. Au
dio de te enorma ſcelera quoni
am tanta bona corporis ⁊ aīe ⁊
rerum in diaboli ſeruitio expen
diſti. Secundum ꝟbum ſtrictiſ
ſime examinationis di. Redde
rationez quia de omnibus acti
bus ratio exigetur ⁊ verbis ⁊
cogitationib⁹. ❡ Tertium ꝟbū
amariſſime mortis ⁊ ab officio
depoſitionis di. Jam enim non
poteris villicare. hoc eſt: hic vi
uere ⁊ tēporalia poſſidere/ nec
merita iam poſt mortem acqui
rere. O ſi hec tria verba terribi
lia aurib⁹ cordis inſonarent cre
brius vtiq oī diligentia a pec
catis nos cohiberemus. Hec di
cet chriſtus oībus in hora mor
tis: ideo o homo age penitenti
am. ❡ Nota ergo q benedictus
Jeſus volens oēs ſaluare docu
it in exemplo huius villici quē
laudauit precipue ad tria vt eū
imitando ſaluemur. ❡ Primum
eſt mortis recogitatio. Sicut eñ
villic⁹ recogitauit dicēs. Quid
faciaz: quia dominus meus au
fert ⁊c. ſic homo recogitet ſepe
mortem ſuam quia hinc aufere
tur vnde Cipriānus de pe. diſt.
vn. c. penul. dicit: q non eſt di
gnus in morte accipe ſolaciū q
ſe nō cogitat moriturū. ❡ Exem
plū narrat Hugo de florido cā
po de qdā rege Frācie q dū eſſz
in extremis cū fletu magno di
xit. Heu michi q vado: vbi erit
hac nocte hoſpitiū meū: quam
rōnē reddaz deo de tot bonis q
oīa relinq: ⁊ ꝟtēs ſe ad milites
di. O barones. O milites mei.
En relinqtis me ſolū ire ⁊ null⁹
vrm aſſociat me: ⁊ ſic expirauit
❡ Scōm ad qđ docemur in hoc
villico ē future penurie puiſio.
Nā iuxta villici dicta poſt mor
tē fodere nō valebim⁹: mēdica
re erubeſcem⁹. Hoc ē tūc opari
bōa meritoria nō poſſumus vt
acqramus victū ⁊ celeſtē patri
am: nec mendicare licebit tunc
a ſanctis orōnes petendo. pro

pteres ante ea.ſ.nunc deū viuimus acq̄rere debem⁹. Apoſtolus ad Gal. vj. Dum temp⁹ ha. ope.ba. Nā certe mirabilis ſtulticia eſt hoīm pluſq̄ beſtialis dmētia: q nō curāt de futura vita ⁊ miſeria ꝓuidere ſibi: cū etiā formica ꝓuideat ſibi i eſtate qd habeat in hyeme Prouer. vj. Idem facit apis ⁊ plura animalia: ſed hō miſer non curat ſi moriat fame in alia vita: ⁊ tn̄ ſi vadit ad viā vel bellū ſolūmodo.x. dierū ſe ꝓmunit victualibus. E ¶ Tertiū ad qd docemur in hoc villico ē diſcreta amicorū acq̄ſitio ꝑ quos ſibi fieret ſubuētio. Vn̄ dixit. Scio quid faciā ⁊c. Et cōuocatis debitorib⁹ dn̄i diſcrete dimiſit remittēn̄.ex debitis.ſ.illi q̄ tenebat de oleo dimidiā partē relaxans. Ei aūt q̄ tenebat de tritico tantūmodo quintā partem. Sicut dicit Beda. Idcirco hoc ſic factū eſſe dicit a xp̄o in parabola: vt ſignificet.ſ. q remunerationem accipit a deo nō ſolū magna: ſ; etiā aliqua parua elemoſyna. Et in hoc datur ſimilr documētum diſcrete facere elemoſynas ſm̄ licitū vt cui plus dandu; eſt plus debemus: ⁊ ſic de alijs. Vn̄ ſequitur in euāgelio q xp̄s laudauit villicū: non de illa quide; fraude ſed de prudentia: vt Augu. di. Non eſt inquit fraus facienda dn̄o in aliq̄ vt de fraude elemoſynas faciamus. Idcirco Lyra etiam dicit Sic diuites laudabiles ſunt: ſi prudenter ſe conuertunt ad diſtribuendum bona in pijs operibus: vt per hoc ꝓuideant ſibi in futura vita. Unde hic prudētia accipit ꝓ aſtucia: de qua etiā ſequitur Quia filij huius ſeculi Lyra.i. homines temporalibus intenti prudentiores: id eſt magis aſtuti ſunt in tēporalibus agendis: q̄ filij luc;: ideſt homines ſpūales: q̄ tn̄ ſimpliciter ſunt prudentiores in diuinis. Exemplum ſm̄ Orige. Bubo: noctua ⁊ mus melius vidēt in nocte q̄ homines tamē ſimpliciter viſus hominis eſt melior q̄ illorū. ¶ Pro finali ꝯcluſione tandem xp̄s applicando parabolā cōſulit dicens. Et ego dico vobis. Facite vobis amicos hoc eſt ſm̄ Ambro. ⁊ Chryſoſto. Facite vt largiendo pauperib⁹ habeatis amicos beatos angelos ⁊ ſanctos dei. Sic enim ꝗtiam apd illos habere poterim⁹ per elemoſynas. Item de mammona iniquitatis dicit ſm̄ Augu. ideo q̄a iniquitatis occaſionem ꝑſtant diuitie per abuſum hominu;. Et q̄a inequaliter ab hoībus poſſidentur: alij enī pl⁹ alij autē minus habent: ⁊ ſic dicantur iniquitatis: q: ſcd̄m naturam a principio inſtitutam ⁊ iuſtam omnia talia deberent eſſe cōia: ſed per iniquitate; auaritie factum eſt inter homines meū ⁊ tuū. Et quare faciēda ſit elemoſyna ſubdit xp̄us: vt cum defeceritis recipiant vos ſecundū Chryſo.ſ. ipſi angeli ⁊ beati in ſua tabernacula.ſ. manſionū celeſtium. O ergo homo ſerua hoc conſiliū chriſti ſalubre. F ¶ Circa tertiu; de licita hominis victitatione: hoc eſt victus ſui pro neceſſitate vite acquiſitione: q: euangelium dicit q villicus excuſauit ſe de labore per

impotẽtiã: ⁊ de mẽdicatione ꝑ erubeſcẽtiã: dicens. Fodere non valeo: mendicare erubeſco. Et ſic voluit viuere in ocioſitate in tabernaculis alioꝝ. Unde hic alique queſtiones occurrũt declarande.

¶ Prima de laboris manualis preceptione.

¶ Secunda de operis ſalubris conditione.

¶ Tertia de laboris ſpũalis occupatione.

Prima ergo q̃ſtio eſt: vtrũ hõ ex precepto ſub ſalutis neceſſitate teneat̃ manuali labore victum querere? Ad qđ breuiter rñdet̃ ſcđm Aſtexa. in ſumma li. vi. ti. xlvij. ar. vi. iuxta Bonauen. in ſuis q̃ſtionib⁹ diſputatis ꝙ iudiciũ de quolibet ſumẽdum eſt ſꝫm finẽ ad quẽ ordinat̃. Labor aũt manualis ordinatus eſt ad tria ad que vtilis eſt. Primo ad ociũ tollendũ. Scđo ad corpus domãdũ. Tertio ad victũ q̃rendũ. quo ad duo prima cũuis homo teneat̃ generaliter ꝑ quodcũqꝫ exercitiũ labor̃ ſpũalis vł corporalis: aut patientie: vt. ſ. ocium tollat: ⁊ corpus a vitijs domet: tñ nõ p̃cipitur ꝙ in ſpeciali hoc vel illo exercitio hoc faciat. vnde vt ſic labor manualis nõ eſt oĩbus ſub precepto. nam clerici ⁊ hmõi nõ tenent̃ ad illũ vt patebit ĩfra. Sed quo ad tertiũ. ſ. ad victũ querendum labor manualis hoĩbus ſanis: q̃ ſunt fortes vel in vigore exiſtẽtes: ⁊ nõ habẽt vnde aliter viuant iuſte ſub p̃cepto. ſ. Theſ. iiij. Operemini manibus ſicut p̃cepi vobis. Qui aũt aliũde habẽt iuſte viuere: nõ tenent̃ manib⁹ laborare. Ex iſtis patet ꝙ ĩ ꝑiculoſo ſtatu viuũt oẽs hoĩes ſani potẽtes laborãdo: victui neceſſaria q̃rere iuſte: ⁊ tñ volunt ociari: ⁊ mẽdicãdo viuere ex pigricia: qꝛ oẽs tales grauit̃ peccãt/ vt Augu. etiã li. de opere manuali dicit. Silr̃ q̃ per hiſtrionatũ ac iocos diſſulutos ac trufas ⁊c. volũt tocioſe viuẽ: aut lud̃ ⁊ hmõi victũ q̃rere: totã dãdo ſuã vitã his delectatione diſſolutã. Peccãt etiã qui theloneis iniuſtis ⁊ hmõi dãt ſe. ¶ Sed diceres: ſub quo p̃cepto ꝯtinet̃ hoc p̃ceptum de ope manuali? Rñdet̃ ſꝫm eoſdeꝫ doc. vbi ſupra ꝙ hoc eſt primo ſub p̃cepto iuris naturalis ⁊ qm̃ vt ſcribit̃ Job. v. Sicut auis adꝫ volandũ: ſic homo naſcit̃ ad laborandũ. Nã ⁊ natura dedit hoĩ manus ad laborandũ: quod nõ dedit aliis aĩalibus tã habiliter cũ ratione ⁊ viribus operãdi. Unde Geñ. ij. ſcribit̃ ꝙ deus poſuit hoĩem primũ in paradiſum vt operaret̃: vt Lyra dicit. Nõ q̃dem opere laborioſo: ſed delectabili ad experiẽtiã ⁊ exercitiũ ſue virtutis: ⁊ cuſtodiret ĩ qui ĩ illũ: nõ ab inuaſoribus: ſed ſeruando iuſticiam originalem: ne ꝑpter pctm̃ ſuũ inde eijceret̃. Scđo quoqꝫ hoc ẽ ſub precepto iuris poſitiui: qꝛ Exo. xx. p̃cipit̃ ſic. Mẽento vt diẽ ſabbati ſctĩfices. Et ſequit̃. Sex dieb⁹ operaberis ⁊ facies oĩa opa tua: ſeptimo ãt die ſabbatũ eſt: nõ faciamus in eo opus ⁊c. hoc eñi ſcđm Aſtexa. debet homo in die non feſto ſic obſeruare: vt ſcilꝫ operetur potius cũ ocium vitioſum per quod peccatum incurritur/ ſectetur. ¶ Secũda queſtio

qualis opa manualia ſalubria fore vel licita iudicant: quibus hõ iuſte victũ ſibi q̃rere poſſit? Ad hoc rũdetur ſm Aſtex.lib. ſ.ti.xxij.ar.v.⁊ doc.cõiter ꝙ opus manuale vel laboris exercitiũ eſt triplex. Naꝫ quoddã eſt illicitũ: quoddã aũt licitũ: ⁊ q̃dam etiã debitũ. ¶ Et ſcḋꝫ hec primus eſt labor ꝓhibitus oib⁹ vt pote vitioſus.de quo Hiere. ix. Ut inique agerẽt laborauerũt Exemplũ de labore cupiditatis diuitiarum.ſ.de vſura ⁊ fraude ⁊ theloneis illicitis Itẽ de ſatiſfaciẽdo deſiderio carnalis ꝯcupiſcentie ⁊c ¶ Secũdus eſt labor ꝯceſſus vt licitus: ⁊ talis eſt in omni negocio quo quis licite põt victũ q̃rere/ omne eñi tale continetur ſub precepto laboris manualis. G ¶ Sunt aũt generaliter artes hmõi mechanice: que etiam dicũtur manuales ſeptẽ: vt enũerat Hugo i Didaſco.parte.iij.de quib⁹ extãt ꝟ. Lana venus miles nautatio rus medicina. ꝟ. His ars fabrilis iungit: mechanice ſunt. Exponẽdo dicit̃ primo lana.i.lanificiũ: in quo ꝯtinẽtur oia genera texẽdi: ꝯſuẽdi/ ⁊ torquendi: q̃ fiunt manu/ acu/ fuſa ſubula ⁊c. Scḋo dicitur venus.i.venatio ferarũ/ ſiue piſciuꝫ/ ſiue auium ⁊c. Tertio dicit̃ miles.i.militie armatura ⁊ pugna/ ⁊ ad hoc ptinentia. Quarto dicitur nautatio.i.oia ad nauigationis arteꝫ in mari ⁊ fluminibus ptinentia Quinto dicit̃ rus.i.agricultura vt ſatio floꝝ/ granoruꝫ/ olerum vinearum. Sexto dicitur medicina: ſiue phyſicorum/ ſiue apothecariorum ⁊ chirurgicorum ⁊ herbariorum. Septimo dicitur ars fabrilis: ſiue ferri/ ſiue auri ⁊ metallorũ ⁊ lignorũ: ⁊ lapidũ ⁊ olim fabriliũ ⁊ hmõi. Item ſub iſtis cõprehẽduntur alie artes: vt ſunt mercantie ⁊ negociationes. Itẽ ars theatrica.ſ.in theatro ludos exercentes. vt pugiles: haſti ludentes: ac ludentes ⁊ huiuſmodi ſolent. De omnibus iſtis nota ꝙ q̃uis tales artes ſint licite generalit̃ ex cauſa rõnabili: ſed multe hmõi illicite redduntur plerũꝗ: vt ſine pctõ nõ fiant vel vix. Sicut exempli grã: in caſu qñ artifex facit gladios/ ſagittas/ bõbardas/ venena ⁊ hmõi. ⁊ qui vendunt talia bona intẽtione pro defenſione reipublice: vel pro iuſto bello faciendo ſicut ſunt arma: vel venena pro medicina aliqua: vt tyriacã ⁊ hmõi bñ facere licet: lꝫ ſi faciat quis talia vel vẽdat ad abuſũ: preſertim illis q̃s ſcit talibus abuti velle/ mortaliter peccat. Similiter qui faciunt ⁊ vendunt ornamenta mulierum ad laſciuiã ꝓuocantia: vt ſolent facere calcearij ⁊ cõſimiles. Itẽ qui faciunt taxillos ⁊ tabulas ſchacoꝝ: alearũ ⁊ hmõi ſcienter ad abuſum: ⁊ idẽ de ſertis: oẽs enim tales peccant ex intẽtione ſm theologos ⁊ iuriſtas concorditer. ¶ Tertius eſt labor debitus: ad quẽ tenetur ois xpian⁹ vt excludat ociũ aie inimicum. Nam ſcribit̃ Eccli.xxxiij. Multã maliciam docuit ocioſitas. H ¶ Exemplum habemus in Dauid ſctiſſimo: qui i exercitio pſecutionis ſaulis non tam peccauit ꝙ̃ in quiete ocij quando concupiuit Berſabee.ij. Regum.xi.

Unde Joan. Caſſianus dicit / ꝙ ocioſus a pluribus infeſtatur demoniis: ſed bene operãs ab vno ſolo qui et de facili vincitur.
Nam in Vitaſpatrum legitur ꝙ quidam ſctũs vidit demonem ſtare ad fores cuiuſdam heremite / qui cũ ociabatur / ſtatim diabolus intrabat ad eũ. cũ aũt occupabatur ſtatim exibat: et ſic patet de corpali labore. ¶ Tertia q̃ſtio / q̃li labore ſpũali hoies occupati excuſantur ab opere manuali? Et ad hoc rñdetur ſꝫ Aſtex. vbi. ſ. et doc. ꝙ primus ẽ labor ꝓlationis: qꝛ prelati tenentur de cura ſubditorum: et qꝛ per hoc vtilitas cõis promouet / iõ ſubditi tenent talibus. ſ. ꝓlatis de ꝓuẽtibus. vnde peccant qui decimas et alios ꝓuentus prelatorum defraudant. Secundus eſt labor iudicialis executionis: vt patet de ꝑncipib⁹ / poteſtatib⁹ / iudicibus / procuratoribus / et hmõi. Rõ. xiij. Nõ eſt poteſtas niſi a deo. Reddite ergo oibus debita: cui tributũ tri. et c. Tertius eſt labor predicationis vel doctrine et vacationis ſcripture vt patet per aplm. j. Cor. xv. Quartus eſt orõnis et cõtẽplatiõis: vt patet de religioſis et ſacerdotib⁹ ac clericis. j. Cor. ix. Qui altario ſeruiũt de altario viuãt. ¶ Vñ ꝓ exẽplo claret cõis plebs malefacit murmurãdo ꝯtra ſpũales vt religioſos et clericos di. Iſti nihil laborant et nr̃a comedũt. Et plerisq; ridiculoſe dicũt ꝙ pctã ſunt ligonizare et arare: metere et falcare / et hmõi: eo ꝙ talia nolũt ſacerdotes facere et c. Nam ipſi ſpiritualia bona exercẽtes plus ꝯferũt cõitati qꝛ ſi viri ſpũales nõ eſſẽt pro cõitate orantes: non daret deus ſecularibus tot bona ſpũalia et tẽporalia: ſed caſtigatiões plerisq; immitteret pro pctis. Nam et parabolice dicit ꝙ mẽbra cõqueſta ſunt cõtra ſtomachum eo ꝙ nil operatur exteri⁹ ſed oia que mẽbra cetera acquirunt ſtomachus deuorãdo conſumit. Cũq; ꝯcilio inito nil ſtomacho darẽt. ecce oia membra defecerunt: et ſic cognouerũt ꝙ ſtomachus eſt neceſſari⁹. Sic ẽ in propoſito de viris ſpũalibus ꝙ plus iuuant omnes chriſtianos et totamcommunitatem orãdo et ſpiritualibus vacãdo ꝙ̃ iuuarent laborando: nihilominus tamen etiam viri ſpũales pro exercitio virtutis et ſpiritus ſubleuatione interdum etiã manibus laborant. ſic tamen debent hic facere vt ſpiritum deuotionis nõ extinguant: prout docet ſanctus Frãciſcus i regula. Vñ in vita ſpatrũ legitur exemplũ ꝙ ſanctus Antonius abbas in heremo tedio affectus: dixit. Domine deus volo ſaluus fieri et nõ permittunt me cogitationes mee: et ecce vidit angelum operantẽ et tandẽ orantẽ: et iterum plectas de palmis facientem et iterũ orantem. Et dixit angelus ei: ſic fac et ſaluus eris: ille audito hoc magnum gaudiũ ſumpſit et ſic fecit. Rogemus ergo dominum Jeſum chriſtum: vt det nobis gratiam et gloriam in futuro. Amen.

¶ Dñica eadem. Sermo ſecundus ſcilicet de miſericordie fraterne operibus et eius inductione precepto et fructibus.

Ego dico vobis facite vobis amicos de mãmona iniquitatis: vt cũ defeceritis: recipiant vos in eterna tabernacula Luc.xvj.⁊ i euãg.hodier. Uerba ſunt ſaluatoris noſtri q̃ cupiens tam diuites q̃ pauperes ſaluare cuz dixiſſet ꝙ regnũ celoꝝ eſſet pauperum Mat.v. Beati pauperes ſpiritu quoniam ipſe eſt reg.ce.Et ꝙ diuites difficile intrare poſſent in illud facilius eſt inquit camelum ꝑ foramen acus tranſire: q̃ di in reg.ce.Mat.xix.ne diuites deſperarent docuit eos modum q̃ poſſent ſaluari.Jdeo Augu.dicit.Regnum celorum eſt pauperum:q: pauper nihil habet in hoc mundo: ⁊ diues nichil habet in celo.Ecce q̃ diſcrete fecit deus:omnia bona ſua dedit duobus his: diuitibus terrena:pauperibus celeſtia.Sed ipſe dñs volens vtroſq; ſaluare conſtituit vt hic diuites ſuſtentẽt pauperes:quatenus paupes in ſuã hereditatẽ capiãt diuites: ⁊ ſic vterq; coꝝ per alium ſaluet.Jdõ dicit xp̃s: facite vobis amicos ⁊c.patet in euange.Jtaq; de miſericordie opibus in paupes exercendis tria myſteria i hoc ſermone declaramus.

¶ Primũ dr̃ iductiue icitatiõis

¶ Secũduz dr̃ preceptiue obligationis.

¶ Tertiuz dr̃ priuilegiate ⁊ ſalutifice fructificationis. R

¶ Circa primum de inductiua icitatione ad exhibendum miſericordiam proximis pauperibꝰ notandum eſt ꝙ plurima ſunt inductiua ⁊ incitantia ad miſericordiam fraternam.

¶ Primo amoroſa dei complacentia.

¶ Scdo viſceroſa xp̃i reficiẽtia.

¶ Tertio fructuoſa boni efficacia.

¶ Quarto luminoſa exempli euidentia.

Primo dei cõplacẽtia: q: vt ſcribit Prouerb.xxi.facere miſericordiã ⁊ iudicium magis placet deo q̃ victime.ſ.q̃cũq;.⁊ Ozee.vj.Miſericordiã volui: ⁊ nõ ſacrificiuz:Unde Aug.Nil eſt qd̃ ita nos deo amabiles faciat: ſicut pietas Rõ:q: ſimilitudo eſt cauſa dilectiõis Eccle xiij. Omne aial diligit ſibi ſimile:ſed miſericordia ẽ ꝓprĳ deí: ergo hõ per miſericordiã ſumme aſſimilatur deo:⁊ per ꝯſequẽs ſumme diligit a deo ⁊c.Exemplũ habemus de xp̃o deo: qui ſciens hoc eſſe deo placitum multipl'r commendauit miſericordiã. Primo v̾bo Mat.v.Bti miſericordes.q.i.mi.ꝯſe.Et iteruz dicit Luc.vj.Eſtote miſericor.ſicut ⁊ pater veſter ⁊c.Scdo exẽplo:q: ex miſericordia icarnatus pro nobis in cruce pependit vbi ⁊ mltiplex exẽpluz miſericordie prebuit.nã ex miſericordia ꝓ ſuis crucifixoribus orauit.⁊ ex miſericordia latroni penitẽti paradiſuz ꝓmiſit ex miſericordia maximas elemoſynas olbꝰ hoibus mũdi erogauit: cũ totũ corpus doloribꝰ dedit ad ſatiſfaciẽdum ꝓ nobis miſeris ſanguinẽ totuz fudit ⁊ aiaz pro nobis expoſuit ⁊c.Deniq; tertio ꝯmẽdauit miſericordiã ſuo futuro iudicio: ꝙ dixit de opibus miſericordie diſceptabit:⁊ miſericordes bñdi-

cet ꝛ celeſti p̄mio remunerabit
ac immiſericordes maledicet et
dānabit: vt patet Matth. xxv.
Ex q̄bus oībus patet ꝙ miſeri-
cordia ſumme placet deo. Secū
do inducit viſcera xp̄i reſficien-
tia: qꝛ opera miſericordie pau-
peribus impēſa xp̄s ſibimet re-
putat acſi ipſe in ꝓpria perſōa
reſficeret̃ ꝑ talia in paupe: ſicut
dicit Mat. xxv. Qđ vni ex mini
mis me. fe. mi. fe. ꝛ qđ nō feciſti
nec michi feciſti ꝛc. Unde qn̄ tu
hō̄ pauperē ꝫ vides cui debere s
miſericordiā facere: debes cogi
tare hec. Primo cui facis miſeri
cordiā. ſ. dādo cibū vel potū vel
hoſpitium ꝛc. vti ipſi xp̄o Je-
ſu ꝑ te paſſo/ vulnerato/ ꝛ mor
tuo. Scđo ſi hoc de tuis bonis
facere videt̃ tibi difficile cogita
de cuius bonis talia expendis:
quia non de tuis ꝓprijs: ſed de
bonis ipſius xp̄i ab eo tibi dat̃
Mirū eſt ergo ꝙ ipſe dedit tibi
multa ꝛ forte plus ꝙ̄ mille au-
reos: tu aūt de tot et tantis vix
das vnū aureū ſibi in paupere:
ſicut mirū eſſet ꝙ q̄s de vno bo
uis corio ſibi dato nō vellet da-
re minimā corrigiā dāti ipſi vel
de lardo aſſaturā ꝛ de vaſe vi-
ni vnū ſiſtarium vini. Tertio ſi
adhuc predicta tibi ſunt diffici-
lia: cogita ꝓpter q̄d facis miaꝫ
talem: qꝛ non ꝓpter alterius ꝙ̄
tuā vtilitatē ꝑ celeſti p̄mio. xp̄s
enim nō indiget: ſed tu indiges
ꝛ ſic tibi das qđ das. Un̄ Petrꝰ
Rauēnas dicit. Da pauperi vt
des tibiipſi: qꝛ q̄cq̄d pauperi de
deris tuipſe habebis. Et quod
a te nō accipit pauper: habebit
alter. hec ille. Ad hec oīa etiaꝫ
Auguſti. docens de diſciplina
chriſtiana dicit inter alia. Chri
ſtus tibi dicit in paupe. Da mi-
chi de eo quod dedi tibi de meo
peto et michi non donas: da et
reddo: da tectum ꝛ accipe celū:
da pecuniam: da tunicam ꝛ ac-
cipe vitam eternā O miſer (in-
quit) homo q̄ fenerari homini:
fenerare deo ꝛ centuplum acci-
pies: ꝛ vitam eternam poſſide-
bis. hec ex. Aug. ¶ Exēpla plu
rima leguntur ꝙ xp̄s apparuit
in ſpecie pauperis. Et de beato
Franciſco legitur in ſpeculo ex
emplum di. vij. ꝙ cū pauperi de
diſſet chlamydē: vidit eam ſtati
in celum aſcendere ad xp̄m: et
gauiſus eſt. ex hoc Franciſcus.

L ¶ Tertio inducit fru-
ctuoſā boni efficaciā. Quia ſi q̄-
ratur: q̄ eſt virtus potior ꝛ vti-
lior inter oēs v̄tutes ad proxi-
mum pertinentes? Reſpondet
Aſtex. lib. ij. titu. lxv. ꝙ mia eſt
potiſſima: ſicut eſt actus potio-
ris v̄tutis. Suppletio enim de-
fectus alicuius inquantum hu
iuſmodi eſt ſuperioris ꝛ melio-
ris v̄tutis. Unde Apoſtolus. j.
Timo. iiij. Corporalis exercita-
tio ad modicum vtilis eſt: ſcili-
cet reſpectu pietatis Lyra. Qꝛ
corporalis exercitatio ꝑ ieiunia
et vigilijs et flagellis ac huiuſ-
modi valet ad repreſſionem cō
cupiſcentie ꝓprie carnis. Sed
pietas (inquit) ibidē Apl's ad
oīa valet ꝛ vtilis eſt: eo ꝙ bn̄ di
ſponit hoīem ad deū: ꝛ ad pri-
mum: ꝛ etiā quo ad ſeipm̄ dum
debite fiat. Unde ꝛ ſubdit ibidē
promiſſionem habens vite que
nunc eſt ꝛ future: hoc eſt grē in
preſenti: et glīe in futuro. Pro-
pterea Glo. Ambro. ibidē dicit

Sũma diſcipline xpiane in mia et pietate eſt. Et loquitur quantum ad opera exteriora comparando. Secus eni eſt de interioribus: quia interior affectio diuine charitatis que deo coniungit prefertur dilectioni ꝛ miſericordie in ꝓximos. Hec Aſter.
¶ Exẽplũ ad hec Legitur in vitaſpatrũ ꝛ in ſpeculo exẽplorũ di.ij exẽplo. clxxvij. Quod frat interrogauit quendam ſenẽ dicens. Duo ſunt fratres: vn⁹ qͥeſcit in cella ſua ꝓtrahens ieiunium ſex dierũ: ꝛ multũ ſibi laborẽ iponẽs. Alter ṽo egrotantibus deſeruit cuius opus magis acceptũ eſt deo? Reſpondit ſenex. Si frater ille ieiunãs appẽderet ſe p nares nõ põt eſſe equalis illi q̃ infirmãtib⁹ deſeruit. Ecce ergo ṽtus pietat ꝛc.
W ¶ Quarto inducit luminoſa exempli euidentia in multis. ¶ Pͥmo in hoibus: quia vt phs.vj.lib.aialiũ dicit. Longa brachia ſignãter vſq̧ ad genua deficiente ſpacio duorũ digitoꝝ oſtendunt nobilitatẽ cõplexionis. Et idẽ phs.v. Politi. dicit. Pͥncipiũ fortitudinis eſt habere longa brachia: qꝛ fortitudinẽ ineſſe indicant. Itẽ ad contrarium loquendo idẽ phs in ꝓbleuma. dicit ꝙ cũ hoi alicui manus vel brachium detruncat: poſtea frigus in latere illo ꝑpetuo ſuſtinebit. Ratio ſcḋm Cõſtantinũ lib. de naturis morborũ: ꝛ etiaꝫ ſcḋm Galienũ: qꝛ dũ per detruncationẽ effluit ſanguis mũdus effluit ꝛ ſimul coexpirat calidũ eiuſdẽ lateris vniuerſum. Naꝫ cruor fundamentuꝫ eſt naturalis caloris: ergo ꝛc. Sic ꝛ ſpũaliter p manũ itellige opus mĩe: ꝙ ſi fuerit in hoie: ſignũ eſt nobilitatis ꝛ ꝓncipatus. Et ſi hoc opus. ſ. mĩe olno detruncat ab aliquo tanq̃ orbat⁹ bono celeſti frigus gehẽne ꝑpetuo ſuſtinebit. ¶ Scḋo exẽplum habemus in mẽbris olbus ſub vno capite exiſtẽtibus. q̃ ſibi inuicẽ ſubueniunt ꝛ compatiunt. Nos autẽ xpiani oẽs ſumus vnius capitꝭ .i. xpi membra. ſ. Cor. xij. ꝛc.
¶ Tertio in aialibus irrationabilib⁹. nã generaliter oẽ aial diligit ſimile ſibi et ſubuenit. Itẽ dicit phs lib. de aialibus: ꝙ nõ eſt auiũ vel etiã aliorũ aialium vnius ſpeciei vt ſe inuicem comedant. Sed hoc non tenet in porca: q̃ qñq̧ ex paſſione comedit ꝓprios ſuellos. Itẽ experti dicũt ꝙ lupe ſepiuſq̧ canes paruulos pueros a matribus in ſiluis expoſitis lactant: ꝛ patꝫ de Cyro. ſcꝫ rege Perſarũ p caniculam paſtoruꝫ nutrito in nemore expoſito: ſicut legit in ſcholaſtica hiſto. Et recitat Lyra ſuper Eſa. xlv. Itẽ de ceruis Ariſto. ꝛ expti dicunt: ꝙ qñ p aquas hñt gregatim pertranſire: tunc ne fatigant pondere cornuum preponũt vnũ ſup quo alter: ꝛ tunc conſequenter ſinguli poſteri ſuper ꝓcedẽtis dorſum ponũt ſua capita: ꝛ pͥm⁹ fatigat⁹ redit ad vltimũ: ꝛ ſic ſibi mutuo ſubleuãdo ſuccedunt. ¶ Quarto videmus in creaturꝭ inſenſibilibus ꝙ ſuperiores: ſicut ſũt celeſtes ſtelle ꝛ hmõi iferiorib⁹ cõicant ſua oia bona: ſcꝫ influentiarũ ꝛ luminũ ꝛc. et ꝑterea angeli ipſi hoibus deſeruiũt cuſtodiendo: ita ꝙ oẽs ſunt adminiſtratorij

ſpõs: vel intra vel extra heb. ſ. Et ſm doc. ſuper. ij. Cum ergo oẽs creature exẽplũ prebeãt no bis mie: pfecto valde turpe eſt homini vt non miſereatur proximo. hec ſufficiant.

¶ Circa ſecundum de preceptoria obligatione q̃rit: vtrum hõ xpian⁹ obligetur ſub precepto ad exhibẽdũ opera mie. Primo Ad hoc rñdet ſm Alex. de ales iiij. pte ſumme. q. lxxiij. Et ꝯ. Thom. ij. ij. q. xxxij. ꝙ hoc pceptũ eſt obligatiuũ. iuxta illḋ dictum xpi. Lu. vj. Eſtote miſericordes ſicut ⁊ pr̃ ve. cele. mi. eſt Quod patz ex hoc: qꝛ omittens eternaliter punitur. iuxta illud Mat. xxv. Diſcedite a me male. in ignẽ eter. eſuriui enĩ et nõ dedi. ⁊c. Sꝫ qm̃ pceptũ eſt affirmatiuũ ideo nõ obligat: niſi pro loco ⁊ tpe ſm qḋ recta rõ reqrit Recta aũt rõ reqrit ſm eundeꝫ Alexã. opa mie ipẽdere nõ ſolũ de ſupfluis ſed etiã de neceſſariis q̃cunqꝫ honeſte ⁊ iuſte dari pñt ſicut dicit glo. ſup Mat. v. honeſte inqt dico: qꝛ poteſt eſſe res ita neceſſaria ꝙ nõ põt dari honeſte. Juſte autẽ dico: qꝛ res aliena nõ poteſt dari iuſte. Nec res ſuperflua poteſt iuſte retineri. vnde neceſſaria quibus carere non poſſumus nõ tenemur erogare. Neceſſaria vero quibus carere poſſumus tenemur dare in caſu. hec Alexan. vnde circa hoc ſm fratrem Augu. de Ancona. ſequẽ. Rich. ſuper. iiij. di. xv. arti. ij. conſideranda eſt facultas habẽtis ⁊ inopia indigẽtis. Si enim hõ habet aliquid quod non ſit neceſſariũ ſue nature: nec nature illorũ qbus tenetur pnidere ſicut ſunt: vxor filij/ ſerui/ ancille/ pr̃/ mater/ et hmõi. Et in paupere ſit tãta neceſſitas ꝙ imineant ſigna pbabilia extreme neceſſitatis: tunc tenenẽ de pcepto illi ſubuenire Unde Ambro. lxxxv. di. c. paſce (inqt) fame morientẽ: ſi non paniſti occidiſti. Si autẽ homo habet aliqd ſupfluũ nõ ſolũ ſuſtentationi nature: ſed etiam conuenientie ſui ſtatus: teneẽ de illo erogare: etiã ſi non inuenirenẽ tales qui eſſent in neceſſitate extrema. Et ſi plures occurrerent qbus ſimul oĩbus non poſſet ſubuenire: teneẽ ceteris paribus illi qui magꝭ idiget. Deniqꝫ ſi homo nõ habet vltra cõuenientiam ſui ſtatus: nec eſt q̃ videatur fore in extrema neceſſitate: tunc non tenetur de pcepto: hec in Angelica. ¶ Sꝫ circa hoc reſtat videre q̃ ⁊ qualia ſũt opa mie que obligamur excercere? Ad quod p generalẽ regula tenendũ eſt: ꝙ homo ordinate et diſcrete debet opera mie proximis exhibere: qꝛ ad virtutem vere charitatis reqritur ꝙ ſit ordinata: alioqn non erit caritas: vt dicit Aug. vnde Cãtico. ij. Ordinauit in me charitatẽ. ¶ Exemplariter de hoc docet nos xps dñs etiã in euangelio hodierno: vbi in parabola dicit ꝙ villicus miam fecit alijs qui debebãt dño ſuo: ſed diſcrete: qꝛ de oleo remiſit dimidiam partem: ſed de tritico tantummodo quintam partẽ: patet et Beda dicit. Et de tali prudentia xps laudauit villicum. Nã vt ſanctus Uincẽ. de Ualẽ. dictat: per oleum ſignificatur

mīa ſpūalis q̄ ptinet ad nitorez
bone cōſciētie: que p oleū deſi-
gnat: vt Aug. dicit. Nam ſicut
oleū eſt nitidū ⁊ lucidū in lāpa-
de: ⁊ tñ nigras maculas facit ⁊
cibū ſapidū facit ſic bona cōſci-
entia lucet p puritatem . nigra
tñ eſt p humilitatē ⁊ ſapida eſt
p charitatis pinguedinē: vt ptz
p Bern. Deniq̄ p triticū ſignifi
catur elemoſyna facta de terre
nis. Sed qꝛ maior eſt mīa ele-
moſynā dare ſpūalem: puta do-
ctrinā ⁊ ꝯſiliū ſalutiſ: q̄ȝ dare de
terrenis panē triticiū corpalez
vl' potū ⁊ hmōi Jō maiorē fecit
relationē de oleo prudenter: q̄ȝ
de tritico ad noſtrā inſtructiōez
ſm ſaluatoris xp̄i itētionē. ℣
¶ Unde circa hoc notandū eſt
ſm docto. preſertim. Franciſcū
Mayro. ꝙ opera miſericordie
poſſunt diſtigui quadruplici dif
ferentia.
¶ Primo quedam bona.
¶ Secūdo quedam meliora.
¶ Tertio quedam optima.
¶ Quarto quedam pre omnib⁹
neceſſaria.
Primo quedam opera mīe ſunt
bona: ſcilʒ corporalia: que ſunt
ſeptē. ꝟſus. Viſito cibo poto re
dimo tego colligo condo. Et ſic
exponēdo ꝟſum. Primum op⁹
mīe corporalis eſt viſitare infir
mum: ſcd̄m cibare eſuriētē: ter-
tium potare ſitientē: quartum
redimere captiuū ſcʒ mun⁹ iu-
ſte vel talem q̄ debita nō poteſt
perſoluere: quintum eſt tegere
nudum: ſextum eſt colligere ho
ſpitio peregrinum: ſeptimū eſt
condere ſepulture mortuū. Ni-
mirum xp̄s dñs hec oīa nobis
exhibuit miſeris: exēplū nobis
prebendo. Primo viſitauit nos
de celo deſcendens ad curandū
infirmitates noſtras ſpūales, ⁊
etiā corporales miraculoſe vt i
euangelio patet. Secundo ciba
uit pane ꝟbi dei. Et potauit ter
tio aqua ſapientie ⁊ gratie. Et
quod eſt ſummū cibauit corpo-
re ſuo ⁊ potauit ſanguine in eu
chariſtia. Quarto redemit pro-
pria morte. Quinto texit veſte
innocentie in baptiſmo delēdo:
oēm culpā: ⁊ infundendo habi-
tum ꝟtutum ⁊c. Sexto collegit
hoſpitio celeſti: aperiendo ianu
am ⁊ introducēdo ſanctos. Se-
ptimo condidit ſepulture mor-
tuos ꝑmittendo futurā reſurre
ctionē oīm: quos ipſe reſuſcita-
bit: bonos ad vitam malos i op
probriū de terre puluere. Dan.
xij. Iſta ergo oīa opa miſericor-
die ſunt bona. Sed ſcd̄o quedā
alia opera pre iſtis ſunt melio-
ra: mīe opera: ſcʒ ſpūalia. Sicut
et ſpiritus melior eſt corpore: et
iſta etiam ſunt. vij. de quib⁹ po
nitur ꝟſus. Conſule/caſtiga/ſo
lare/remitte/fer/ora. Exponit
ſic: ꝙ ſub prima dictiōe: ſcilicet
conſule intelliguntur duo. Pri-
mum eſt docere ignorantem: ſe
cundum eſt conſulere dubitan-
ti: tertiū eſt caſtigare corripien
do peccantem: quartum eſt con
ſolari triſtantem: quantū eſt re
mittere iniurias offendēti: ſex-
tum ferre tolerando oneroſum
⁊ moribus grauē: ſeptimum eſt
orare ꝓ oībus etiam inimicis: ⁊
ſic patet. ¶ Tertio quedam ſūt
mīe opa optima: vt dicit Fran.
Mayro. eo ꝙ melioribus exhiben
tur: et maioris ſunt perfectiōis
ac meriti. Quorū primū eſt, do-

lere de lapſu animarum in pctā. Sc̄dʒ deflere aliorum pctā tāq̄ ſua: tertiū eſt cōpati ꝛ ſubuenire aiabus in purgatorio exiſtēbus: quartū eſt cōpati xp̄o paſſo ꝛ flere in memoriā paſſionis eiꝰ vt legiſ de btō Frā ꝛc. ¶ Pro exēplo nota qꝫ mīa comparatur aq̄: eo qꝫ hʒ aquas lachrymarū in ɔpaſſiōe q̄bus ſicut fluuius aq̄ lauat ſordes pctōꝝ. Sʒ quales fluuij ſint meliores. Cōſtantinus dicit: qꝫ fluuius q̄ tendit ꝟſus ortum ſolis ꝛ qui ab altioribus montibus oriſ melior eſt q̄ꝫ qui tendit ad occaſum: q̄a cōmunis portat ſecū aurū et lapides p̄cioſos ſed non ſic eſt de ſecūdo. Sic ſpūaliter lachrymarū fluuiꝰ melior iudicaſ q̄ tēdit ad ortū ſolis.i.ad xp̄m icarnatū et paſſum deſcēdens ab altioribꝰ montibꝰ: hoc eſt cōtēplatione ꝛ meditatione deitatꝭ habet enī aurū charitatꝭ ꝛ p̄cioſa merita. Sicut xp̄s dixit de Magdalēa: qꝫ optimā partē elegit. Luce. x. ¶ Quarto ōdā ſunt opa mīe p̄ oībus neceſſaria: eo qꝫ ſine his nō valent cetera ad dmia celeſtia. De hac mīa. Eccli. xxx. Miſerere aīe tue placēs deo. Nā ſūma mīa eſt quā debes exhibere aīe tue ,ppriе vt liberes eam a malis pctōꝝ cuſtodiendo ꝛ poteſtate diaboli ac periculis dānationis p penitētiā eripiendo ꝛ in grā deo placēdo. Hec ergo opa mīe: ſcilʒ penitere peccata cauere: mandata dei īplere ſūt ſumme neceſſaria: qr vt Grego. in paſto. dicit. Quiſq̄s autē veſtimentum pauperibus largiſ: ſed tñ anime miquitate polluiſ ſua dat deo ꝛ ſeipꝫ diabolo. R

¶ Circa ſecūdum de fructificatione notandum qꝫ mīa multis fructibus ſaluificis eſt priuilegiata inter ceteras ꝟtutes propter quod miſericors homo difficulter peribit. ¶ Primum dr̄ aſſecuratio Nam miſericordes homines tres habent bullas ſecuritatis de ſalute a xp̄o deo cōceſſas. Prima bulla teſtimonij eſt. Mat. v. Beati miſericordes quoniā ipſi mīam conſequētur. Secunda Lu. vj. Eſtote miſericordes ꝛc. et iterum. Mutuum date nichil indeſperātes: ꝛ erit merces vr̄a multa. Tertia eſt eodem cap̄. Date ꝛ dabitur vobis: dimittite ꝛ dimit. vobis ꝛc. ¶ Scd̄s dicit bonorum tpaliuʒ multiplicatio: qr vt Grego. dicit lib. diaſ. Terrene ſubſtātie per hoc qꝫ pauperibus diſtribuūtur non minorātur: ſed multiplicātur. Et claret iuxta illud Prouerbio. xviij. Qui dat pauperi non indigebit: qui aūt deſpicit penuriam ſuſtinebit. ¶ Exēplū narratur in ſpeculo exemplo. diſtin. viij. ex vita ſancti Joannis elemoſynarij: qꝫ quidam vir dixit eidem. Eram inquit antea ī miſericors ꝛ crudelis ꝛ in paupertatem deueni. Unde cogitaui elemoſynas erogare: ſed ſtatim ſathanas ,phibebat me dicens: qꝫ iſti nūmi ſufficerēt michi ad olera emenda vel p balneo percipiendo precepi ꝗ ſeruo meo: vt p ſingulos dies me neſciente quinqꝫ nūmos daret in elemoſynam: ꝛ ille cepit dare furtim decem. vnde cepit benedictione abundare et admiratus ſemel dixit ei. Uere multū profuerūt michi illi quinqꝫ nū-

mi: volo ergo vt iam de cetero des decē. Tunc ille ſubridendo: dixit: quomodo dederit: et ſic edificatus eſt ſanctus Johānes Item in Chronicis iperatorum legitur: vt etiam in eodē libro Speculo exem.di.ix.refertur ꝙ Tyberius ſecundus imperator xpianiſſimus dabat pauperibꝰ largiſſime: ita vt etiā iperatrix eū de hoc reprehenderet. Cui ille dixit ꝙ deus ꝓuideret. Ecce autē altera die in palacio ſuo ambulās vidit ꝙ in vno lapide pauimenti ſignū crucis fuit iſculptum: ⁊ dixit. Non eſt bonū ſignū crucis pedibꝰ cōculcari: et ꝑcepit ſtatim lapidē illum erui: ſub quo inuenit alium lapidē ⁊ ſub illo tertium cōſimili ſigno. Quibꝰ oībꝰ erutis inuenit plus ꝙ̄ mille cētenaria auri. Et poſtea in loco illo inuenit etiam theſaurum maximum. ¶ Itē in Hūgaria ciuitate Budeā. publice factum miraculū fertur: ꝙ dū quidā bonus vir paupibus erogaret plurima: ecce tēpore vindemie collecta vinea: iterū repta eſt plena botris optimis ac ſi non fuiſſet ante collecta: q̄ vinea vocatˀ vſqꝫ modo ſancti Lazari vinea: qꝛ illi hoſpitali delegata. Quotiens etiam legimus dolium plenum repertum ex q̄: ſeꝫ paupibus diſtribuēdo putabatur euacuatum ⁊c. S

¶ Tertius fructus dicitˀ ꝯſeruatio: qꝛ conſeruat a periculis ſ. male mortis. Unde Ambro. ſuper.j.ad Timo.iiij. dicit in Gloſa. ꝙ miam ⁊ pietatem quis ſequēs: ⁊ ſi lubricū carnis patiatur vapulabitˀ quidem ſed non peribit. hec. Glo. Ambro. Hinc Hieroñ. in epla quadā ad Nepotianum dicit. Nunqꝫ memini me legiſſe mala morte mortuū qui libenter opera pietatis exercuit. Habet enim multos interceſſores: quorum ꝑces ipoſſibile eſt nō exaudiri. Hec Hiero.

¶ Quartus dicitˀ diuina condeſcenſio: qꝛ deus ꝑ opera pietatiſ placatur: ⁊ ira eius mitigatur: ⁊ intantum cōdeſcendit vt q̄cquid homo petit exaudiat. Uñ Eſa.lviij. Frāge eſurienti panē tuū ⁊ egenos vagoſqꝫ induc in domū tuā. ſequitˀ. Tūc inuocabis ⁊ dñs exaudiet: clamabit et dicet ecce aſſum. ¶ Quintus dicitˀ liberatio. Tobie.iiij. Elemoſyna ab omni peccato liberat. Et.xij. eiuſdem. Elemoſyna a morte ſcilicet eterna liberat: et non patietur animas ire in tenebras: vnde ⁊ a purgatorio liberat ¶ Sextus dicitur finalis conſolatio. Pſal. Iocūdus homo qui miſeretur et commodat diſ. ſer. ſuos in iudicio: qꝛ in eternum non commouebitur. Ambro. Sola miſericordia comes eſt defunctorum: ⁊ per cōſequens cōſolatio. ¶ Septimo dicitur gratie et glorie acquiſitio. Et patet ex predictis.

¶ Dñica eadem. Sermo.iij. ſcꝫ de ratione reddenda in dei iudicio: et acerba pena malorum.

Redde rationē villicationis tue: iam enim non poteris villicare Luc.xvj. et in euangelio ho. Uerba ſūt ſaluatoris nři q̄bꝰ nos terret de futuri iudicij diſtricta examīatiōe: da ſicut magni domini ſolēt in hoc

mũdo a ſuis diſpenſatoꝛib⁹ vel officialibus rõnẽ exigere de cõmiſſis: ſic de⁹ facit oib⁹ nobꝫ rõnẽ exigẽdo i iudicio ⁊ hoꝛa moꝛtis de oib⁹ factꝫ nr̃is. Uñ Aug. xv. q. j. ca. merito. §. ex eo. ti. ẟt ſic. Alalia irrõnalia p̃hrꝫ ſeculi curſum aut oꝛnatũ ſm creatorꝫ pagunt volũtatẽ: q̃ de ſuis factꝫ nullã rõnẽ reddituꝛa ſunt: qꝛ rationalia nõ ſunt. Hõies vero qꝛ rõnales facti ſũt ⁊ de ſe ⁊ de oĩbus ſuis reb⁹ rõnẽ reddituri ſũt ⁊ ꝑ ſuoꝝ actuũ q̃litate recipiẽt aut penã aut gloꝛiam. Hec ibi. O ergo q̃ȝ terribilia ſũt iſta xp̃i v̾ba. Redde inq̃t rationẽ de factis. O vtiq; terribilius qđ ſeq̃tur. Jam enim. ſ. poſt moꝛtẽ nõ poteris villicare: hoc eſt merito rie pñiam ⁊ alia oꝑa agere: ſed perpetuã penã habes pꝛo factꝫ malis luere. Hec v̾ba xp̃i ⁊ plura ad id habentur in euangelio hodierno. ❡ Juxta p̃miſſa v̾ba de rõnis exactione fiẽda: ſcꝫ in dei iudicio tria myſteria declarabimus in hoc ſermone.

❡ Pꝛimum dicitur diſtricte rationis multifoꝛmis.

❡ Secũm dr̃ cõuincẽdo offenſionis dãnabilis.

❡ Tertium dicitur acerbe punitionis infernalis.

❡ Circa pꝛimum de ratione diſtricta queritur: de quibus exiget deus rõnem diſtrictã ab hominibus: hoc enim ſcire eſt vtile: vt nouerimus qualiter picula caueamus ne dannemur. Ad hoc notandũ ꝙ ex ſcripturis recolligendo plurima ſunt de q̃b⁹ rõnẽ reddere debemus deo in moꝛte et iudicio.

❡ Pꝛimo de oĩ cogitatione.

❡ Scđo de omni locutione.

❡ Tertio de omni actione.

❡ Quarto de vite totius tp̃e.

❡ Quinto de diuitiarum ⁊ rerũ poſſeſſione.

❡ Sexto de eccleſiarum pꝛelatione.

❡ Septimo de ſubditoꝛum gubernatione.

❡ Octauo de gratiarum beneficio ⁊ donatione.

❡ Nono de oĩ omiſſione.

❡ Decimo de ſanguinis chꝛiſti ſatiſfactione.

Pꝛimo inquam de omni cogitatiõe Sap̃. j. Jn cogitationibus impij interrogatio erit. Nimirum cogitationes aliqua ſunt malicioſe. ſ. cum intentiõe nocendi alicui. Alie ſunt ãbitioſe: vt ſcꝫ extolli poſſit hõ aliquis. Aliqne ſunt voluptuoſe: ſcꝫ vt carnales delectatiões ⁊c. Aliq̃ ſunt infructuoſe. P̃s. Dñs ſcit cogitatiões hoĩm: qm̃ vane ſũt Et de oĩb⁹ hmõi rõ eſt reddẽda an ꝑceſſerũt ex deliberato aĩo ↄſentiẽs in pctm̃ moꝛtale: quia Sap̃. j. Peruerſe cogitationes ſepant a deo. Uñ legit̃ ꝙ beat⁹ Aug. recognouit culpã ſuã etiã in hoc ꝙ diutius aliquando cõſiderauerit araneam texere telam et muſcas capere: eo ꝙ interim alia bona agere potuiſſet

❡ Secundo de omni locutione. Matthei. xij. De omni v̾bo ocioſo quod locuti fuerũt homines reddent rationem in die iudicij. Gꝛego. moꝛal. lib. vij. Uerbum ocioſum eſt quod aut ratione iuſte neceſſitatis aut intentione pie vtilitatis caret. Jtem Hieronym⁹. xxij. vlti. capi. Quotiens (inq̃t) non loq̃mur aut non

oportuno tempore: aut nõ opor
tuno loco: aut non vt conuenit
audientib⁹: de oibus in die iudi
cij rõnẽ reddituri ſum⁹. hec ibi
Bern. ſermone de grã dicit. Si
de oi v̄bo ocioſo quanto diſtri
ctus de v̄bo mẽdacij ⁊ crimino
ſo ⁊ laſciuo: adulterino ⁊ detra
ctorio iudicabunt: ⁊ rõnem red
dent homines ⁊c. ¶ Tertio de
eo accuſatione Eccl'ſ. xij. Cũcta
q̄ fiunt adducet dñs ad iudiciũ
pro omni errato: ſiue bonũ ſiue
malũ ſit. Lyra Pro omni erra
to. i. delicto ex malicia vel igno
rantia ⁊c. U ¶ Sed q̄rit
qualiter ratio exiget de factis?
Reſpondetur recolligendo ſcri
pturas ⁊ doctorum dicta q̄ p̄ci
pue tripliciter. Primo ratio exi
getur an ea. ſ. opera bona cũ te
dio fecimus aut cum deuotiõe:
preſertim ſi ex tedio ea que fa
cere tenemur omittimus: puta
miſſam audire in feſto: vel non
implere penitentiam iniunctã
⁊c. Un̄ Hiere. xviij. ſcribit. Ma
ledict⁹ qui facit opus dei frau
dulenter (Alia littera dicit. ne
gligenter) Scd̄o ratio exigetur
de operibus bonis: ſi videlicet
ea ſine debito fecimus: ſcilicz p
honore vel tpali lucro: ſicut pha
riſei. Unde Matth. vj. Attẽdite
ne iuſticiaz veſtram faciatis co
ram hoibus vt vide. ⁊c. Tertia
ratio exigetur ſi ea in peccato
mortali peregimus: puta exiſtẽ
tes in conſcientia inuidie: ſuper
bie: ire/ luxurie/ et ſic de aliis.
Unde Eſa. j. dñs dicit. Non ſu
ſcipiam a vobis ſacrificium: q̄a
man⁹ veſtre plene ſunt ſangui
ne. O ergo homo diſce ⁊ opa be
ne fac ⁊c. Quarto reddenda eſt
ratio de vite totius tẽpore. Un
de Bern. dicit Omne tẽpus no
bis impenſum requiretur qua
liter ſit expenſuz. Idem Bern.
Sicut capillus nõ peribit de ca
pite: ſic nec momentũ de tpe p
tranſibit ſine reddenda ratiõe.
Requiretur q̄ a nobis ratio de
hoc quantum temporis vixim⁹
in peccatis. Quinto de diuitiaꝝ
et rerum poſſeſſione. Unde Lu
ce. xij. Omni cui multũ datũ eſt
multum queretur ab eo. ſ. in ra
tione. ¶ Sed qualiter rõ exiget
de diuitiis ⁊ poſſeſſionibus? Re
ſpondetur q̄ primo de acquiſi
tione: quõ. ſ. talia acquiſiuit an
iuſte an iniuſte: q: vt regula te
net cõmunis. Ois iniuſta acq̄ſi
tio damnabilis eſt pſ. Nõ per
manebunt iniuſti añ oculos tu
os. Aug. xiiij. q. vj. Si res. Pec
catum nõ remittit: niſi reſtitua
tur ablatũ. Secundo ratio exi
getur de pauperũ ex eis puiſio
ne ſi fecit vel non. Exemplũ de
diuite epulone Luce. xvj. q̄ nõ
legitur male acq̄ſiuiſſe diuitias
ſed q̄a ex eis non dedit paupe
ri Lazaro/ dannatus eſt. Unde
Chryſo. Quare te deus fecit di
uitem ⁊ illum pauperẽ: poterat
enĩ pauperẽ ditare ſicut te: ſed
noluit ppt te: vt tu q̄ es diues
regnũ dei a paupib⁹ vendices.
Tertio de ſupfluorũ auida ac
cumulatione. Un̄ xps dicit Lu
ce. xij. Cauete ab omni auari
cia: q̄a non in abundantia cuiuſ
q̄ vita eius eſt ex his que poſſi
det. Et ponit exẽpluz de diuite
qui voluit ampliare horrea ſua
et eadẽ nocte mortu⁹ eſt. O er
go miſeri auari cur pro vili ter
ra diuitiarũ que oportet vos re

naliter perdere: ſcilʒ in morte: animas ꝓprias vultꝫ perire in eternuʒ. Quarto de prodiga expoſitione: ſcʒ in malos vſus peccati: vt in meretrices: in pōpas ſeculi: in voluptates carnales ⁊ huiuſmodi: de quibus ratio exigetur. X ¶ Sexto ratio ē reddenda de eccleſie prelatiōe. Primo ſi videlicʒ verbo doctrine ⁊ exēplo vite ſancte oues ſibi ꝯmiſſas paſcit ⁊ edificat Vñ Grego. viij. queſtiōe. ſ. capi. In ſcripturꝭ dicit: ꝙ prelatus qui omnipotentia dei oues rēnuit paſcere: oſtendit ſe paſtorē ſummum: ſcʒ chriſtum minime amare. Hec ille. Secundo ratio reddenda eſt ſi male prelationē intrauit aut ſymoniace vel per intruſionem ⁊c. Tertio ſi plꝛa bñficia ꝑſertim cuʒ cura annexa tenuit. Extra de ꝑbē. c. de Multa ⁊c. Quarto ſi eccleſie bona diſſipauit viuendo luxurioſe ⁊ ꝗcū. ꝗ modo illicito ⁊c. ¶ Exēplum narrat Ceſariꝰ ꝙ in quadā villa ſacerdos male vite: luxurie ⁊ cōmeſſationibus vacans aīaſqꝫ ſibi ꝯmiſſas negligens: cū mortuus fuiſſet: ecce vidit quidam religioſus deuotꝰ ꝙ parochiani ſui ſub eo defuncti ſaxa manibus tenentes ī locis infernalibus: illum lapidare ceperūt ⁊ dicere. Tibi cōmiſſi fuimus: tu nos neglexiſti. Et cum peccaremus nec verbo nec exemplo reuocaſti: tu occaſio noſtre dānationis fuiſti: bona quoqꝫ eccleſie ſic male diſſipaſtiꝰ ⁊c. quem cuʒ lapidarent viſum eſt ꝙ ille ī puteū ꝓfundiſſimū cecidit ⁊ nuſqꝫ cōparuit. Ecce patʒ ꝙ ſtricte iudicabuntur prelati eccleſie. Itē narratur ꝙ ꝗdam preſbyter viſus eſt ꝙ accenſam lucernā portabat ꝓcedentē illos: quos ī cōfeſſione audierat ⁊ ſic oēs deſcendebant in infernum illum ſequentes. Ex qua viſione patʒ ꝙ qui eligit ſibi confeſſorem vel plebanum malū: ſimul cum illo damnabitur. ¶ Septia reddenda eſt ratio de ſubditoꝝ gubernatione. ſ. qualiter pꝛiceps ſecularis vel etiam ꝑlatus ſpūalis vel etiaʒ pater familias aut quicunqꝫ in poteſtate conſtitutus ſibi ſubditos gubernauit: vꝫ filios vxorem ⁊ familiā ⁊c. videlicet ſi eos a vitijs coercere ſtuduit ſi eos a ſalubribus non impediuit. ſ. a miſſe auditiōe: a ꝑdicationis frequētatione ⁊ huiuſmodi: ſicut heu multi domini peſſime faciunt ſubditos non permittendo ire ad eccleſiā vel ſermonem ⁊ hmōi. Itē ſi eiſdem de ſeruitijs factis nō ſatiſfecit: qꝛ dānabile peccatū eſt hoc vt patʒ Jaco. v. Deniqꝫ ſi rex ⁊ domini q̄ tenenꝫ ſubditos protegere non defendant: vel ſi eos preſertim pauperes taxis grauant ⁊c. Ad hec Augu. in epiſtola ad quendam comiteʒ dicit. Queſo oībꝰ tibi ſubiectis in domo tua amorē regni celeſtis ⁊ timorem gehēne incutias ⁊ de eorū ſalute ſollicitus ⁊ vigil exiſtas: q̄a pro omnibus tibi ſubiectis qui in domo tua ſunt rationem domino reddes: ⁊ ibi plura dicit ꝙ coerceat eos a ſupbia: a detractiōe: ab ebrietate: a luxuria: ab ira/ a periurio: ⁊ ſic de alijs. Nā ſcribitur Sapꝭ. vi. Judicium duriſſimum fiet his qui preſunt: ⁊ ſic patet. ¶ Octauo de gratiarum

beneficio ꝛ donatione Matth.
xxv. Homo quidā peregre ꝓfi-
ciſcens vocauit ſeruos ſuos ꝛ
tra.ll.bo. ſua.ſ.vt operarentur
in eis ꝛc. poſt multum vero tem
poris venit dñs ꝛ poſuit ratio-
nem cum eis. Greg. quanto cre-
ſcunt dona tanto etiā rationes
creſcunt donorum. Itē Auguſt.
Quot ꝛ quantorum beneficio-
rum ſumus debitores: tot ꝛ tā
torum malorum in deum offen-
ſores ꝛc. Uñ cui deus dedit gra
tiam fortitudinis ꝛ nō laborat i
ſeruitio dei nec ieiunat ꝛc. ratio
nem reddere debet. Itez cui de
us dedit gratiā ſcientie ꝛ grati
am eloquentie ꝛ tamen non pre
dicat cuz poſſet nec docet ratio-
nē debet reddere: ꝛ ſic de alijs.
vnde timēdū eſt ꝙ xps dicet ta
libus illud Matth. xxv. Seruuz
inutilē ꝓijcite in tenebras exte
riores: ibi erit fletus ꝛ ſtridor dē
tium. ¶ Nono de omni omiſſio-
ne: quicq̄d eñ boni potuit ꝛ de-
buit homo ꝛ tamen non fecit ra
tionem reddere habet: vt patet
per Augu. ſuper Joannē. xxiij.
q.iiij.c. Qñ. Unde Heb. ij. Quo
modo effugiemus ſi neglexeri-
mus ſalutez. ¶ Decimo de ſan-
guinis xpi ſatiſfactione ſi vide-
licet homo ſtuduit ſatiſfacere i
pnia ꝓ xpi ſanguine ꝛ amore ac
de eo ſepius recordatꝰ eſt ꝛ gra
tias egit. vñ dicit Berñ. Ue mi-
chi ſi igratus fuero: requiretur
eñ ſup me ſanguis ille iuſtus q̄
effuſus eſt pro me ſuper terram
ꝛ dicet michi. Quid feciſti? Ec-
ce ſanguis fratrꝭ tui hoc eſt xpi
clamat ad me cōtra te de terra.
O ergo peccator homo aduerte
ꝙ ſtrictam rationem reddere d
bes tam multipliciter vt dictū
eſt ꝛ deſine peccare ſed age pe-
nitentiam vt poſſis rationem
reddere deo. Unde Berñ. oran-
do dicit. Eya dñe deus vim pa-
tior: reſponde tu pro me: ſcilicz
quando ratio exigetur de omni
bus factis a me. In manꝰ tuas
commendo duo hec minuta que
habeo ſ. corpus ꝛ animam tu ꝑ
ſolue de omnibus: tu libera ab
omnibus.

¶ Circa ſecundum de conuin-
cendi modo offenſionis damna-
bilis aduertendum eſt ꝙ ſicut
videmus in humano iudicio iu
dex non fert ſniam niſi reus q̄s
fuerit cōuictus per legitia do-
cumenta precipue ex tribꝰ. Pri-
mo aut per facti euidentiā. Se-
cundo aut per confeſſionem pro
priam. Tertio aut per teſtiū vl
inſtrumentorū ſufficientiam: vt
patet per Grego. xj. q. iij. Sum
mopere. Et per Eleutheriū pa-
pam. xxx. q. vlti. ca. Judicantez:
expreſſe de iſtis oībus dictis: ſic
deus iudex iuſtus non dat ſtati
ſententiam dānatiōis de offen-
ſa niſi reus cōuincatur: ſcilicet i
hora mortis his modis.

¶ Primo per facti euidentiam.

¶ Secundo per confitentem ꝓ-
priam conſcientiam.

¶ Tertiū per teſtiū ſufficiētiaz

Primo ergo coram deo in ratio
reddēda erit facti euidentia q̄a
vt Apoſtolus dicit Hebreo. iiij.
Oīa nuda ꝛ apta ſunt ocl'is dei
q̄ ꝛ illuminabit abſcōdita cordiū
.i. Cor. iiij. ꝛc. ſic nullus poterit
ſe ibi excuſare de malo ſuo: nec
negare quis poteſt bōa que fe-
cit: qꝛ oia relucent manifeſte in
diuina noticia ꝛ effētia. ¶ Sed

hic querit quomodo mala homi
num ſicut ⁊ bona poſſint reluce
re in diuina eſſentia ⁊ noticia?
Ratio queſtionis eſt qꝛ ea que
relucent in diuina eſſentia ⁊ no
ticia ſunt i deo: ſed mala nō poſ
ſunt eſſe in deo nec ꝑ eſſentiam
nec ꝑ ſimilitudinem aliquam cū
in deū nullum cadat ⁊ accidens
vij. Meta. Miruȝ ergo videtur
quō in deo poſſint relucere ma-
la cū deus ſit eſſentialiter ſum-
me bonus alienus malo oīmo-
de. Ad quod reſpondetur ſcōm
Rich. ſuper. iij. diſ. xxxvi. ꝙ deꝰ
certiſſime nouit oīa mala intu-
endo ea: ſed non approbādo il-
la ⁊ ſic iuſte dictat ſnīam dam
nationis ꝓpter mala cognita:
etiā ſuꝑ cōſilia cordiū cogitata
qm̄ dicente etiā Job deo. c. vlt.
Scio (inquit) q̄a potes omnia ⁊
nulla te latet cogitatio. Sed q̄a
maluȝ ſub ratione mali qua ma
lum priuatio eſt: igit non habet
ideam in deo: ſed cognoſcitur ꝑ
ideam boni ſicut tenebra ꝑ co-
gnitioneȝ lucis cognoſcitur: vt
vult Diony. de di. no. ca vij. vn̄
ad rationem obiectionis ꝙ ma
la non ſunt in deo. Idem Rich.
dicit: ꝙ cuiuſuis malicia non ſit in
deo nec per eſſentiam nec per ſi
militudinem propriam: vt ibi
ꝓbat: tn̄ ſimilitudo bonitatis
oppoſite ipſi malicie eſt in deo
per quam bonitatis ſimilitudi-
nem cognoſcitur a deo appoſi-
ta malicia. Exempli gratia. De
us eſt oī bono ꝟtut plenus: ſcȝ
hūilitate cui hō ſuꝑbꝰ ꝯriat: ca
ſtitate cui hō l mūdꝰ opponitur
ſuis moribꝰ vitioſis. Benigni-
tate liberali cui auarꝰ opponit
Patiētia ⁊ mititate cui iracūdꝰ
ꝯriat: ⁊ ſic de aliis. Et ſic xp̄us
hūillimꝰ cognoſcit ⁊ ꝯuincet ꝑ
ſuā hūilitatē hoim ſuꝑbiam: q̄a
nō ſunt imitati xp̄m in hūilita-
te: ⁊ ſic de aliis. Itaq3 in iudicio
apꝑentia erūt mala nr̄a in deo
ſpeculo mūdiſſimo ad vltioneȝ
⁊ punitionē: ⁊ ſic pȝ. Scōo i ra
tione reddēda corā deo erit eti-
am ꝯfeſſio ꝓprie ꝯſcie. Vn̄ Ber-
nar. Quicq̄d nūc erubeſcimꝰ cō
fiteri hoc totum ꝓprie ꝯſcie lin
guis corā toto mūdo ꝓclamabi
mus ⁊ apertis cōſciarū libris
ſinguli ſingulis manifeſtabimꝰ
¶ Tertio erit teſtiū ſufficiētia
qꝛ angeli ⁊ demones celum ter-
ra ⁊ oīs creatura erunt in teſtio
nium cōtra omnes peccatores
Sap. v. Armabit omnem crea-
turam ad vltionē inimicoꝝ. Et
de his latiꝰ ſcripſit ſermōe. iij.
dominice prime aduentꝰ. T. V.
ideo hic pertranſeo. O ergo ho
mo peccator time peccare ne pe
reas. 3

¶ Circa tertium de acerba pu-
nitione q̄ſtio occurrit: vtrum ho
mines mali acerbiori pena ſint
dānandi q̄ demones peſſimi.
Ad quod r̄ndet ſcȝ doc. ꝑcipue
Bona. ſuper. ij. diſt. vi. ac ſuper
iiij. recolligendo: ꝙ. ſ. mali ho-
mines duriꝰ iudicant a deo ⁊ a
cerbius puniunt q̄ demones.
Et hoc oſtenditur pluribꝰ rōni
bus. ¶ Primo rōne acceleratiōis
q̄a hoies mali poſt mortem ſta
tim deſcendūt in infernuȝ. Job
xxi. Ducūt in bonis dies ſuos:
⁊ in pūcto ad infernū deſcendūt
Sed de demonibus alit eſt. vt
idē Bona: dicit: qꝛ ſicut inq̄t pa
tet ex ſcripturis locus demonū
poſt lapſum vſq3 ad diem iudi-

eſt:non eſt locus ſubterraneus quē:vocam⁹ infernū:ſed aer caliginoſus in quo gn̄aliter demonū multitudo inhabitat: vt patet Eph.ij.ꝛ.ij Pet.ij.ꝛ Jude.j Utrū autē aliq̄ detruſi ſint in infernū nō inuenio.(inquit) a ſanctis determinatū. Hoc aūt bene credo ꝙ aliqui demones deſcēdunt ad torquendas animas ſecundum quod habent inter ſe deputata maledictionis officia. Ratio autem quare in hoc aere ſunt eſt vt.ſ.homines exerceāt: qꝛ eorum exercitum per tentationes eſt ad hoīm ſaluandorū profectum ꝛ coronam victorie. Nā.ij.Timo.ij.Non coronabitur; niſi, qui legitime certauerit.Bernardus. Totiens coronaris:quotiens tentationem viceris.Unde ſicut aliquibus viris ſanctis oſtenſum eſt frequēter ſicut muſce volitāt circa nos Hec ex Bonauētura ꝛ plura ibi ¶Secūdo hoīes mali acerbiores penas luent in inferno q̄ demones:etiaꝫ peracto iudicio ꝛ iuſte.ſ.rōne ingratitudinis, : q̄a deus nunq̄ fecit tantū ꝓ m alignis ſpiritibus ſicut ꝓ hominibus naꝫ ꝓ hoībus hō factus eſt laborauit:ſudauit : acerbiſſimā crucis mortē ſuſtinuit ꝛc.Jdeo dignū ꝛ iuſtū eſt:vt ingrati pl⁹ torqueāt.¶Tertio rōne impenitentis auerſionis: q̄a demones auerſi a deo nūq̄ poſſunt;ad penitentiā reſurgere poſt lapſum Sꝫ homo poteſt de peccato reſurgere multotiens ꝛ penitere ſi vult in tota ſua vita.Jdeo ex qua non vult penitere cū tamē bene poſſet homo grauius punitur dei iuſto iudicio. ¶Ultio rōne offenſionis duplicis : quia hō peccat contra deū dupliciť: ſcilicet in aīa ꝑ voluntatē malam:ꝛ in corpore per operationem:ꝙ in vtroq; eſt puniendus Sed diabolus cū ſit ſubſtantia ſpiritualis : tantūmodo peccat in mala volūtate ſine corpore: ꝛ ꝛc.O ergo mirū dei iudicium ꝛ terribile:o peccator:ecce quāta tibi ſeruať pena in aīa ꝛ corpore acerbiſſimo ſup oēs demones ſi pniam nō egeris.Ad hec Lyra plura dicit.ij.Pe.ij. ij. ¶Exemplum ad p̄miſſa applicemus de ſancto Forſeo epō:cuius hiſtoriam Beda compoſuit: vt dr̄ in legenda communi. qui duꝫ omni virtute ꝛ bonitate polleret:ad extremum veniens ſpiritum emiſit.Uiditq; ꝙ aīaꝫ ſuam ducebant duo angeli. terti⁹ aūt āgelus ſcuto candido ꝛ, gladio fulgureo p̄cedebat: ꝛ demones bella mouētes iactabāt in eum ignita iacula :ſed angel⁹ p̄cedens ſcuto ſuſcipiens extinguebat.Tunc primo demones oppoſuerunt ꝙ ocioſos ſermones ſepe dixerit: ꝛ ideo non debet in celū ire Secundo ꝙ non tenuit humilitatē ſicut paruuli contra ſcripta euāgelij. Sed de iſtis angelus eū excuſauit.Tertio ꝙ non fecit voluntatē dei:ſꝫ dona iniquorū accepit :idcirco vapulādus eſt.Angelus reſpōdit.Judicemur āte deū. Demō dixit. Hic homo quandam veſtem a quodā vſurario accepit: nec de hoc punitus fuit:vbi eſt ergo iuſticia dei? Angelus ait. Silete q̄a iudicia dei ignoratis Tunc diabolus tam grauiť euꝫ tangendo percuſſit vt poſt modū

vite reſtitut⁹ ſemper percuſſionis veſtigiū retineret. Arripienteſq; eum: proiecerunt demones ipſum in ignē ꝗ quidam torquebatur ꝗ ignis humerum huius maxillamq; accēdit ⁊ cognouit hoiem: qꝛ ille erat cuius veſtem acceperat. Dixitq; angelus. Qđ accepiſti a pctōre arſit in te: ⁊ hanc percuſſionē ꝓ hac receptione deus in te pmiſit. Tādē alter demon dixit ꝙ proximum nō dilexit ſicut ſeipſum. Angel⁹ dixit. Multa bona i proximos operatus eſt: ergo ⁊c. Itē demō quidā dixit. Mundū dilexit. Angel⁹ rñdit. Bona mundi indigentibus diſpēſauit. Item quidam dixit. Nō pdicauit vt debuit pctōrib⁹ pniam. Angel⁹ rñdit: quia peccatores illi vba huius doctoris deſpexerunt. Sic ergo in omni ꝯtradictiōe fuit pualida nimis pugna: donec iudice dño angelis triūphantibus ⁊ deuictis demonibus immenſa claritate vir ſctūs circūfuſus eſt. Tūc vnus angelus dixit ei. Reſpice mundū: ⁊ ecce vidit totum mūdum quattuor ignibus ſuccenſum: de quibus angelus dixit. Unus ignis mendaciꝫ eſt: quia qđ pmiſerunt homines in baptiſmo: ſcilicꝫ abrenūciare ſathane ⁊c. nō implent. Secundus eſt cupiditatis: qꝛ mundana celeſtibus preponunt. Tertius eſt ignis diſſenſiōis qua iram tenent ⁊ ꝓximos offendunt. Quart⁹ ignis impietatis qua fraudē proximis faciunt. Et ſubdidit. Ignes iſti ſecundum merita operum hominum ſingulos examināt. Nā ſicut corpus ardet per voluntatem illicitam: ita etiam ardebit per debitam penam. Tandem anima ad ꝓpriū reducta eſt corpus plangentibus ꝓpinquis ſuper morte eius: ⁊ ſic reuiniſcens aliquanto tpe ſuperuixit: ⁊ in bonis operibus laudabiliter vitam finiuit. Quod ſi talis ſanctus tam multipliciter ⁊ tā diſtricte accuſatus ⁊ examinatus eſt: quid erit pctōribus? Ue ergo miſer pctōr tibi vt niſi penitentiam egeris. Rogemus dñm ieſum vt det ⁊c.

¶Dñica eadē. Ser. iiij. de hūane ale origine: ⁊ dei beniuolentia circa eam ac beneficentia.

Laudauit dñs villicum iniquitatis: qꝛ prudenter egiſſet: qꝛ filij huiuſſeculi prudentiores filijs lucis in generatiōe ſua ſunt. Luc. xvj. ⁊ in euange. hođ. Dñs Ieſus i parabola huius euangelij ꝗdam villico narrat precipua duo. Unum fraudulentie illius maluꝫ. ꝓpter qđ vocat illum ter villicum iniquitatis: eo ꝙ bona dñi ſui male ⁊ fraudulenter diſpenſauit dño inuito. Et de hoc ipſū nō laudauit. Sed aliud fuit in villico. ſ. prudētie bonum: qua ſibi aſtute ⁊ caute i poſterum ꝓuidit. Et ꝗtum ad hec euꝫ laudauit ꝙ prudēter egiſſet: vt videlꝫ nos exemplo ei⁹ vires ale nře a deo naturaliter inditas vt ingeniū: intellectū ⁊ hmōi cōuertamus ad preuidendum de futuro nřo fine ⁊ ſtatu vite future. Nā vt phs. ſ. Metaph. di. Sapientis eſt preuidere et premeditari de futuris. Ideo etiaꝫ Moy. Deut. xxxij. dt. Gens abſq; conſilio ⁊ prudentia: vtinam

ſapent ⁊ intelligerent: ac nouiſſima ꝓuiderēt. Hinc ⁊ prouer. xxiij. Fili mi eſto ſapiens ⁊ dirige in via animū tuū. Qḋ pōt poni ꝑ alio themate huius ſermonis q.d. In hoc apparet ⁊ cōſiſtit ſūma ſapīa: ſi diriges in via i. in pñti vita aīaꝫ tuā. ſ. ad ꝯſequēdū vitā eternā per bona opa. ſ. ꝑ cautelā pctī: per pnīaꝫ ꝑ mandatoꝝ obſeruātiā. Et vt xp̄s inſtruat nos ad talem ſalubrē ſapiām in ꝓuidendo nobis de vita eterna conſequēda i celo ꝓpoſuit parabolam de prudēti villico: vt patet in euangelio.

¶ Exquo hoc euangeliū docet nos ad prudentiā ſaluādi aīas noſtras. ⁊ ipſa etiā prudētia nō niſi i aīa rōnali habet eſſe. Ideo de ipſa aīa humana in hoc ſermone ꝑter tria que dicta ſunt i ꝑcedētibus tria myſteria declaramus. Et ad hoc poteſt poni aliud thema ex Ezech. xviij. vt ſcribit in hoc ſermone.

¶ Primū de aīe rationalis creatione.

¶ Scḋm de beniuolētie diuinalis oſtenſione.

¶ Tertiū de beneficentie ſpiritualis regratiatione. A

¶ Circa primum de nobilitate creatiōis aīe rōnalis exquo hoc ſcire multum ꝯfert hoī ad ſalutē qꝛ cū hō aduertit ꝙ̄ nobiliſſime anima ſua creata ſit: maiores ꝓ eo gratias deo agit ⁊ magis laborat penitēdo de perditiōe ei⁹ ꝑ pctm̄: ne i eternū ꝑeat i gehēna tam nobilis creatura hūana ad btitudinē facta. Unde Micheas. c. j. ſui libri in ꝑſona penitētis loquēdo iuxta glo. perditiōeꝫ deploꝛādo dicit. Faciam planctū velut draconuꝫ: ⁊ luctū quaſi ſtrutionū. Nimiruꝫ ſcḋm Plinium ⁊ alios naturales: draco inſidiat elephāti ⁊ etiaꝫ camelo: ſed ille caput draconis cōculcat pedibus dū poterit: et tūc draco horribiliter ⁊ fortiſſime ſibilat ꝓ dāno capitis: ſciēs ſe ex hoc mori. Item ſtrutio hāc habet ꝓprietatē: vt Greg. ſuper Job. xxix. dicit: ꝙ ad ſtellas que vocant Pliades oculos leuat: quib⁹ viſis fodit arenā ⁊ ibi ponit oua ⁊ ſabulo ea cooperit: ⁊ poſtea ſtatim obliuiſcit vbi poſuerit: ⁊ amarum luctū ꝓ eis facit donec poſtea cū calefacta arena feruoꝛe ſolis oua illa decoquit: ⁊ ex eis pullos producit: ⁊ fracta teſta pulliculus ꝓduct⁹ fuerit: ⁊ tūc mater egreſſum pulliculuꝫ recognoſcit quem in ouo cōtempſit. Sic ſpiritualiter hō peccatoꝛ debet fortiter dolere i pnīa clamādo ad deū pro dāno ſui capitis: hoc eſt ꝓ aīe ꝑditiōe ꝑ peccatū exoꝛādo deū vt miſereat ⁊ nō pereat in moꝛte: exēplo draconis. Debet etiā lugere ꝓ perditis ouis ſicut ſtrutio: hoc eſt pro amiſſione oīm ſuoꝝ fructuoſoꝝ operū ⁊ meritoꝛum q̄ ſuo peccato amiſit: donec per caloꝛē diuini amoꝛis ſcꝫ: recuperet ea in pnīa. Ad hoc ergo valet cognitio aīe. Et vt cognoſcamus ꝙ̄ nobiliſſime creat anima nr̄a cōtēplemur a quo ipſa habeat eē ⁊ creari: vt ex hoc nouerimus ꝙ̄ maximas gratiarum actiones teneamur offerre deo bono ꝓ aīe nr̄e creatione. B

¶ Unde pro edificatione noſtra queritur hic: vtrum aīaꝫ hūanā ſolus deus creat. Mirū quippe

videt quare deus ſibi ſoli imme diate voluit reſeruare animarum humanarum creationem: et nulli creature communicare: Ad hoc reſpondet ſecundum Bonauen. ſuper .ij. diſtin. xviij. q. et arti. vlti. concordat Thomas contra gentiles .li. ij. quod deus benedictus ſolus immediate creat quamlibet animam humanam: et hoc.

¶ Primo probatur ex auctoritate
¶ Secundo exemplo ſcripture ſacre.
¶ Tertio ex multiplici ratione

Primo patet auctoritate. Nam Eze. xviij. dicit dominus. Ecce omnes anime mee ſunt; vt anima patris ita et anima filij mea eſt. Lyra quia a me create ſunt et infundente. ¶ Secundo patet exemplo: quia Gen. j. anime aliorum animalium leguntur facte per generationem vel eductionem ex traduce: cum ibi dixit Producant aque reptile anime viuentis et volatile ſuper terram. Et iterum. Producat terra animam viuentem: iumenta et reptilia et beſtias terre ſecundum ſpecies ſuas. vbi Lyra dicit. quod non eſt intelligendum quod facti ſint aues et piſces ex ſola aqua: ſic et iumenta ex ſola terra etc. ſed de quattuor elementis: ſed aqua ſola exprimit in formatione piſcium et auium: propter quandam conuenientiam cum iſtis. Habet enim aqua humorem quo conuenit cum piſcibus: habet et vaporem qui ſurſum eleuatur in aere: et ſic conuenit cum auibus: ſic eſt et de terra reſpectu beſtiarum quod conuenit cum illis. Item non eſt etiam intelligendum quod talia animalia ſint producta ex aqua vel terra actiue ſed a deo: paſſiue autem ſunt ex elementis vt dictum eſt: hec Lyra. Ecce quod patet quod anime irrationalium animalium facte ſunt ex preiacente materia per eductionem: et poſtea per generationem. vnde et ibi ſubditur. Creſcite et multiplicamini etc. Sed de homine Gen. c. ij. dicitur. Formauit deus hominem. ſcilicet quantum ad corpus de limo terre: ſed quantum ad animam inſpirauit. i. infundendo creauit ſpiraculum vite. i. animam viuificantem in faciem: ſecundum Lyram. Hoc dicit: quia omnes ſenſus magis apparent in facie quam in aliis partibus corporis. Nam ibi eſt viſus auditus / guſtus / odoratus / et tactus. Dixit ergo inſpirauit: ſcilicet deus: ad oſtendendum quod anima hominis eſt a deo: qui eam creat ſimul et infundit. Et ſic patet propoſitum de hoc. ¶ Tertio patet ex ratione: et prima dicitur ratio dignitatis. ſcilicet diuine imaginis: quia anima humana facta eſt ad imaginem ſolius dei et ſimilitudinem. Sed id quod dei ſolius eſt non poteſt aliqua creatura preſtare: quia excedit hoc facultatem creature: vt posse eſſe quodammodo diuinum per participationem diuine lucis in cognitione dei et amore. Ideo ſequitur quod ſolus deus poteſt creare animam humanam. Exempli gratia: videmus in ſigillo regis quod nullum aliud ſigillum: niſi ſit equale in quantitate et figura ac forma per omnia nullo modo poteſt imprimere veram illam imaginem regiam: ſed quia nulla creatura poteſt equari deo in quantitate poteſtatis et figura vel forma deitatis ergo non poteſt facere animam: niſi deus ſolus ad imaginem dei. Secunda dicitur ratio. ſcilicet conditionis immortalis: quia anima rationalis eſt incorruptibilis et immortalis: vt dicit Philoſophus .iij. de anima: et tota eius

ſml a phoꝝ ⁊ theologoꝝ: ſed eſſe in corruptibile nõ põt dare niſi ſolus deus q̃ habet principium vite eterne in ſemetipſo. Nam nihil agit vltra gradũ ſue perfectionis: patet per phum. Sicut argẽtũ non põt naturalr̃ facere aurũ: nec hõ mortalis põt per ſe facere q̃d incorruptibile: ſ3 qm̃ oĩs creatura ex ſe tendit in nihilum ſicut ⁊ de nihilo facta ſunt oĩa dicẽte Greg. ergo nulla creatura põt dare eſſe ꝑpetuũ: ſ3 ſolus deus põt creare aĩa3 perpetuã. Tertia dr̃ rõ cauſe finalis: quia aĩa rõnalis facta ẽ ad hũc finẽ/ vt. ſ. deũ cognoſcat ⁊ ſolum ipſum ſuper oĩa diligat ex toto corde ⁊ ex tota aĩa: ⁊ ex tota mẽte: ſicut ꝑcipitur Mat. xxij. ⁊ ſic amando deũ poſſideat i fruitione btã perpetuo: vt hec patent per Aug. ⁊ Magiſtrũ in. ij. li. di. ij. ergo totũ ſuũ eſſe debuit aĩa immediate a ſolo deo habere/ vt ipm ſolũ teneatur ſuper oĩa diligere a quo creata eſt. Ideo ꝙ voluit deus ſibi ſoli reſeruare ⁊ nulli alteri cõmũicare creationem aĩe: ne aliud diligare teneatur: ſed ſolũ deum. O ergo aĩa humana/ am a creatorem tuum a quo es. ¶

¶ Circa ſecundum de dei beniuolentia: quã videl3 oñdit circa animam in creando eam. notãdum ꝙ benigniſſimus deꝰ multipliciter oñdit ſuã beniuolẽtiã ſaluãdi aĩam in creando ipſam ſicut patet ex pluribus ſignis i hmõi creatione conſiderationis ¶ Primum ſignum quia ſolus deus animã creat: vt in hoc oſtẽdat ꝙ eam ſibi ſoli pro habitaculo ſingulari creat: ⁊ nulli alteri cõicat: ⁊ vt homo deu3 ſolum ſuꝑ oĩa diligat. vnde ⁊ hoc ante in creatione indidit: vt in nullo alio quieſcere poſſit niſi in ſolo deo. Jõ Auguſt lib. cõfeſſ. Feciſti dñe cor meũ ad te ⁊ iõ inq̃etũ eſt donec ꝑueniat ad te. De hoc ſatis patuit in predictis. Secũdum ſignũ: qꝛ nulla ex materia: ſed ex nichilo creat: ſicut ⁊ angelos creauit ex nihilo. Sed q̃re ex nihilo voluit deus animas hoĩm creare? Rñdetur ſcḋm Bonauen. in. ij. diſt. xvij. q. i arti. ij. vt habeat eſſe hoc aliquid ⁊ per ſe nata ſit ſubſiſtere etiã poſt ſeparationem a corpore habens intra ſe fundamentũ ſue exiſtẽtie: ita ꝙ nullã materiã habeat partem ſui in quam ſit reſolubilis: ſed ſit ſpũalis ⁊ immortalis ſicut ⁊ angelus Brutalis aũt aĩa fundamentu3 habet in corpore qꝛ educitur de potentia materie: ſicut ⁊ caro generatur ex carne. Ideo moritur mortua carne: vt patet per Auguſti. ⁊ etiam per Greg. iiij. dial. In hoc ergo oſtẽditur beniuolẽtia dei ergo aĩa3 humanã ad ſaluãdu3 perpetuo eã. ⁊ cũ hoc inſinuãs qꝛ ſicut aĩa rõnalis creata ẽ ex nichilo a deo ſolo: ita: nihil ꝑter deũ concupiſcat: ſed oĩa que cupit propter deu3 finaliter cupiat. Un̄ Aug. di. Minus te dñe amat q̃ aliq̃d amat qḋ nõ ꝓpter te amat. Tertiũ ſignũ qꝛ organizato iã corpi infundẽdo eã creat: vt dicit Augu. ⁊ ꝯcor. phi ⁊ theologi. Unde ij. de aĩa Ariſto. dicit. Aĩa eſt actus corporis organici phyſici vitam habentis in potentia. Quare hoc: niſi vt iſinnet nobis deꝰ bonus ſua3 beniuolẽtiã qua

alam creãdo infundit ſimul ⁊ in fundẽdo creat: ꝓut dicit Augu. Et hoc idcirco vt oĩa mẽbra cor poris ſimul animando obliget ad ſibi ſeruiendũ a quo hoc bñficium vite omnia acceperũt: et ſic nullū mẽbrum hoīs ſeruiat diabolo per pctm̄. Unde Magr̄ in.ij.di.j.di. Fact⁹ eſt hõ vt ſeruiret deo: ac frueret̄ deo: cui ſeruire regnare eſt. Hec ille. Et ſic patet qñ creatur ala: qꝛ nõ niſi organizato iam corpore: qđ ſm Aug. ſup Johãnẽ fit a cõceptione .xlvj. die. ¶ Quartũ ſignum: q̃a intra corpus organizatũ nõ extra alibi alam de⁹ creat. D Uñ ſm Bonauen. in.ij.di.xviij. q.ij.ar.ij. ac alios doc. notabilis vertitur hec queſtio: vtrum: ſcꝫ ala humana intra corp⁹ vel extra ſit creata et creari habeat ſucceſſiue: an ſimul oĩs aie ſint create: ſicut ãgeli ſimul ſũt creati a ꝑncipio mũdi. Et reſpõdet Bonauẽ. di. ꝙ ſicut docent oẽs ſcti doc. ⁊ catholici. Aie humane nõ ſunt ſimul create: ſed ſucceſſiue creant̄ in ſuis corporibus. Et hoc inquit adeo certũ eſt ꝙ nõ licet alicui de hoc dubitare: eo ꝙ dictat etiam auctoritas ſcripture. Nã Pš. di. Qui finxit ſingillati corda eoꝝ. Glo. exponit. i. aias. Ergo aie ſingillatim facte ſũt ⁊ ſucceſſiue ſicut ⁊ corpora earũ. Itẽ Aug. lib. de eccleſiaſticis dogmatib⁹. c. xviij. dicit ſic. Alas hoīꝫ dicimus nõ eſſe ab eterno inter ceteras intellectuales naturas: vt Plato finxit. Nec ſimul a cõſtitutione mundi creatas: ſicut Orige. finxit: ſed ſimul creando infunduntur ⁊ īfundẽdo creant̄. Hec ille.

Item rõ ad id ſm Scotũ ſuper ij. diſ. xvij. q. j. eſt: q̃a dei ꝑfecta ſunt opa Deut. xxxij. Sꝫ anima eſt pars hoīs īperfecta dũ actu non informat corpus: ergo non debuit ſic a deo creari: vt haberet eſſe extra corpus: ſed in materia: ſcilꝫ in corpore. Denicꝫ in hoc dei beniuolẽtia erga hoīem oſtenditur. qꝛ per hoc ꝙ in corpore eſt creata anima naturalem habet inditam inclinationem ad eſſe in corpore: adeo: vt pena ſit ſeparari eam a corpore ex hoc forti⁹ deſideret hõ reſurrectionẽ futuram in corpore glorioſo: ⁊ laboret ad obtinẽdũ bñfaciendo et orando ac de peccatis penitendo. Item qꝛ ſicut ala ante corpus ꝓcedentẽ vſuꝫ liberi arbitrij nõ habet nec meritum nec demeritum: ⁊ ſic non habet etiã deliberationẽ veniẽdi ad corpus: ⁊ ꝑ conſequẽs nullam habet culpã actualẽ in hoc quod ſe vnit corpori a quo contrahit maculã originalis culpe Si eni ante corpus creata eſſet vel extra corp⁹: haberet huiuſmodi actũ aliquẽ vel ꝓpriã operationẽ: ⁊ ſic per conſequẽs deliberãdo venire ad corpus corruptum actualiter peccaret: ac per conſequens demeretur puniri pena ſenſuo poſitiua. In hoc ergo bñ nobis deus prouidit. Hec ex Bonauẽ. ⁊ Scoto.

E ¶ Quintũ ſignũ beniuolẽtie dei eſt: qꝛ ꝓpter peccata hominum animam creare non ceſſat. Nam poſito caſu ꝙ aliqui adulterentur vel fornicent̄ nichilominus etiã tales ſepe cõcipiunt ⁊ generãt filios ⁊ filias ⁊ ſic etiam illoꝝ animas deus

great ⁊ infundit:licet pctã adul
terantiam odiat. Et ſm Bona-
uen. In hoc multũ laudabilis ẽ
inquit bonitas diuina:eo q̃ be-
neficiũ iſtud quod diſpoſuit ſer
uare vel continuare non immu
tat nec interrũpit propter pec-
cata hominum. Unde cum ani-
mam infundit talibus non con-
ſiderat vitiũ parentũ: ſed natu
ram. Hec Bonauẽ. Itaq̃ deus
bonus etiã tales aĩas in pecca
tis natas:⁊ ſic oẽs vult ſaluare
patet de ceco. ¶ Sextum ſignũ
quia ſimilitudinis diuine ima-
gine decorat q̃ eſt maximi ho-
noris: vtpote regie dignitatis.
¶ Septimũ: quia eternam ad
beatitudinem creat: vt de iſtis
duobus tactum eſt in primo ar
ticulo: et adhuc tangetur in .iiij.
articu. ſequenti. O ergo homo
agnoſce dei beniuolentiam et
charitatem erga te et redilige
ac gratias age. F
¶ Circa tertium ergo de benefi
ciũ ipſius .ſ. creationis anime re
gratiatione queſtio vtilis eſt oĩ
bus .ſ. quomodo ⁊ de quibus te
netur vnaqueq̃ aĩa humana re
gratiari deo ĩ beneficio creatio
nis animarum vt ſic mereatur
gratiam ⁊ gloriã: qm̃ vt Grego.
dicit. Non eſt dignus de dãdis
qui non agit grates de datis.
Ad quod notandum eſt q̃ quili
bet fidelis homo debet gratias
agere deo ꝓ ſue anime creatio-
ne: ꝓſertim de beneficijs ſeptẽ.
¶ Primo quidem ꝓpter natu-
ralia dona nobilitatis eſſentia-
lis: qꝛ quanto aĩa quecũq̃ crea
ta eſt nobilior pre alia: tãto ad
maiorem gratitudinem obliga-
tur. Greg. in omel. Quanto cre
ſcunt dona tanto ⁊ rationes cre
ſcũt donatorũ. ¶ Queritur gra
tia huius vtrum deus oẽs aĩas
humanas creat equales in eẽn
tiali nobilitate. Ad qd̃ Magr̃.
lib. ij. diſt. xxxij. reſpondet dicẽs
capitu. vlti. q̃ ex ipſa creatione
alie alias excellant in naturali
bus donis: vt in eſſentia: alia
alijs ſit ſubtilior ⁊ ad intelligẽ-
dum memorandumq̃ habilior:
vtpote acutiori ingenio et per-
ſpicatiori intellectu ꝓdita ſicut
et in angelis ita fore ꝯſtat. Hec
Magiſter. Ubi Bonauen. circa
litteram. ⁊ concor. Richar. q. iiij
et doct. dicunt q̃ omnes anime
humane equales quidem ſunt
in his. ſcꝫ primo in rõne princi
pij cauſalis: qꝛ omnes ſunt crea
te a ſolo deo: ⁊ oẽs ſunt ad ima-
ginem dei: et oẽs ſunt ex nichi-
lo: ⁊ oẽs ſunt quantũ ex parte
volũtatis dei antecedẽtis crea
te ab beatitudineꝫ: ſꝫ q̃ nõ oẽs
ſaluantur defectus eſt ex parte
hominũ. Secũdo equales ſunt
etiã in ꝓdictis modis creatio-
nis cõiter: ſcꝫ q̃ intra corpus or
ganizatũ creantur oẽs. Dico cõ
muniter: qꝛ de aĩa ſoliꝰ Ade du
bitat Auguſt. vij. ſuper Gen. ad
litteram. ⁊. xi. de ciuita. dei. An
creata ſit cum angelis ante cor
pus ⁊ poſtea acceſſerit ad cor-
pus. An in corpore formato ſit
creata: propter quod ſm Bona
uen. opinari põt pro. ⁊ contra.
Tamẽ rõnabilius põt (inq̃t) di
ci q̃ etiã aĩa Ade creata fuerit
in corpore. Sed cõiter de oĩbus
alijs aĩalibus hominum preter
ſolum Adã: nec Augu. dubitat:
ſed oẽs catholici conſentiunt q̃
ſint create in corpore. Hec Bo-

nanē. Tertio oēs etiā equales ſunt quo ad priuationem ordinis in dn̄io ꝛ ſeruitute. Unde ꝗ ad hoc Greg. dicit. Omnes homines natura pes genuit. Sed poſtea p pctm̄ ſeruitus introducta eſt qn̄ etiā mulieri dixit deꝰ Sub viri poteſtate eris ꝛc. G

¶ Proinde ſi q̄ratr: vnde ꝓuenit ꝙ vna aīa alijs precellentior ſit eſſentialiter? Reſpondetur ſm̄ eundem Bonauen̄. et Richar. vbi ſupra ꝙ primo hoc eſt ex ſapientia conditoris: ſcȝ dei: vt in tali ordine pulchritudinis ſicut et in angelorū inequalitate ſupiorum et inferiorū manifeſtetur dei potētia mira ꝛ ſapiētia. Nā et curia regis pulchrior ē ex ſeruorū diuerſitate ꝙ̄ ſi eſſent omnes equales in nobilitate generis ꝛ diuitijs ꝛ hmōi. Itaqꝫ voluit deus facere nobiliſſimā eſſentialiter pre oībus alijs aīaȝ xp̄i: poſt hāc vel īfra aīam beate virginis Marie: ꝛ ſic conſequenter alias pre alijs ordinate diſtribuendo dona tā naturalia ꝙ̄ gratuita. Scd̄o p̄dicta precellētia ꝓuenit etiā ex parte aīe qꝛ naturaliter ſic a deo facta eſt vt vna plus vigeat ingenio ꝛ huiuſmodi ꝙ̄ alia. Hoc autē videmus qn̄qꝫ etiā in contraria cōplexionē corporis. Tertio quoqꝫ hoc ꝓuenit ex varia etiā diſpoſitione corporis minus p̄ncipaliter: quia philoſophus .ij. de aīa d̄t. Molles carne aptos mente dicimus. Et videmus ꝙ cholerici naturaliter ſunt melioris ingenij ꝙ̄ phlegmatici: et cholericis ſanguineoſi. Ex omnibus iſtis patet: vnde ſit ꝙ aliqui hoīes ſunt magis apti ad artes mechanicas naturaliter: alij ad liberales: alij ad mathematicas: alij ad phyſicas alij ad metaphiſicas: ꝛ ſic de alijs. Nam ſm̄ philoſophos hoc dr̄ eſſe ex varia cōplexione corporis. Sed theologi dicunt hoc eſſe ex varietate aīe ꝛ principaliſſime ex deo varie diſtribuente dona ſua. Utriqꝫ aūt bn̄ reſpōdēt: ſed theologi melius: qꝛ cauſam principaliorem aſſignāt. Nā artificiū bonū potius eſt attribuēdū artifici ꝙ̄ inſtrumento eius. Hec ex Bonauen.

¶ Ad hec exēplū habemꝰ etiaȝ in euāge. hodi. vbi iuxta thema preacceptū xp̄s dicit ꝙ filij huius ſeculi ſunt prudentiores filijs lucis in gn̄atiōe ſua. H

¶ Sed iuxta hoc ſi queratur. Nunquid ergo coram deo melior eſt homo ꝗ p̄cellit prudentia et ingenio preceteris? Reſpondetur ſm̄ doc. ꝙ nō: qꝛ bonitas hoīs ex gratia dei et charitate penſatur ꝛ non ex naturalibus vt ꝗ habet maiorē dei charitatē et gratiā melior ſit: vt dicit Bernar. ſuper Cant. Sermo. xxvij et cōmuniter docto. Propterea chriſtus dicit ꝙ filij ſeculi ſunt prudētiores: hoc eſt ſeculi huiꝰ ſectatores: pre filijs lucis: id eſt pre ſpiritualibꝰ viris. Sed hoc non dicit ſimpliciter: immo addit in generatiōe ſua: hoc eſt in genere naturalium donorum. Nam prudens ſimpliciter eſt qui conſiderat vltimum finē .ſ. deum: quod facit homo ſpiritualis: ideo filij ſeculi prudētiores dicuntur tantummodo ſm̄ quid. Exemplū ſm̄ Bedā. Uidemꝰ ꝙ bubo: noctua: ꝛ mus: me

lius videt in nocte q̄ꝫ in nos homines: tñ ſimpliciter nos videmus melius illis. Sic in propoſito ex dictis patet: ꝙ homo debet gratias agere quãto factus eſt a deo meliori igenio memoria/ itellectu/ ⁊ ſic de aliis ⁊ plꝰ ſeruire deo. ¶ Secũdo tenetur homo ꝓ aĩa gratias agere propter imaginis honorẽ ⁊ ſimilitudinis diuinalis. Nam in hoc precellit creaturas iſtas īferiores ⁊c. ¶ Tertio propter potẽtiarum aĩe dignitatẽ in actibus ſuis: ⁊ ꝓſertim in bonis ac meritoriis: ſcꝫ qꝛ dedit deus bene velle ei ⁊ facere/ videre/ audire ⁊ ſic de aliis ſenſibus interioribus ⁊ exterioribus. ¶ Quarto ꝓpter aſſimilationẽ ī mortalitatis angelicalis vt ſimꝰ ſicut angeli dei in celo. Mat. xxii.

¶ Quinto ꝓpter duplicẽ gloriam felicitatis eternalis: quia in corpore ⁊ anima glorificabitur homo poſt reſurrectionem.

¶ Sexto ꝓpter libertatem arbitrii vertibili: qꝛ ſemꝑ in vita iſta poteſt a malis virti in bonum: vt poſſit ſaluari: quod magnuꝫ eſt. ¶ Septimo propter amorẽ xp̄i et redemptionis domum appreciabilis: q̄a aĩa hominis ſtanto precio ⁊ amore extitit digna ex dei dono ſpeciali: vt xp̄i ſanguine redimeretur. O ergo anima recognoſce hec de teipſa et age gratias deo vt teneris.

¶ Exemplũ legitur in ſpeculo exemplorũ: ꝙ quedã virgo gratias deo agẽs de huiuſmodi beneficiis: promeruit a deo: vt tẽporalia miraculoſe multa donarentur ac ſponſus nobiliſſimus eam deſponſaret. ¶ Quedam etiam perſona notabilis michi confeſſa eſt ꝙ ꝑ huiuſmodi gratiarum actiones mirabiles conſolationes diuinas ſolito ſenſit in aĩa: ⁊ ꝙ quãdo talia dimiſit gratiã conſolationis illius diuine perdidit ⁊c. Rogemus ergo dominum ⁊c.

¶ Dñica. ix. Ser. i. iuxta euangelium de fletu xp̄i: ⁊ de templi honore applicando de aĩe hoīs diuinali inhabitatione.

Cum appropinq̄ret Jeſus hieroſolymã vidẽs ciuitatẽ fleuit ſuper illã. Lu. xix ⁊ in euãg. hodi. Chriſtꝰ dñs volẽs nr̄am ſalutẽ docet ī hoc euãgelio valde vtilia documẽta/ exemplo ſimul ⁊ v̄bo. Primo q̄dẽ: vt vana huius mũdi gaudia nõ curemus ſed potiꝰ ad fletũ. ſ. ſalubriẽ ꝓ pctīs ⁊ piculis dãnatiõis operã demus/ vt ſic euadamus Jdeo xp̄s fleuit dũ ei honor mũdanus cũ gaudio plebis exhiberet̃ aſcẽdenti in hieruſalẽ. Secũdo docuit: vt pctã noſtra recognoſcamus ⁊ eorum pericula ac dei vindictã que debet̃: iō flendo xp̄s dicit. Quia ſi cognouiſſes ⁊ tu: ſcꝫ fleres penitendo de pctīs pro quibus ſi non penitueris perire habebis. Tertio: vt locis ſacris reuerentiam debitam exhibeamus: ideo aſcendit xp̄s in tẽplũ ⁊ eiecit vendentes et ementes di. Scriptũ eſt. Domus mea: domus orationis vocabitur ⁊c. De his in euang. cuius ſeq̄tur textus. ¶ Jn illo tempore. Cum appropiquaret Jeſus hieroſolymã vidẽs ciui-

ſatem fleuit ſup illā di. Quia ſi cognouiſſes ⁊.tu. Et q̄dē in hac die tua q̄ ad pacē tibi nunc aūt abſcondita ſunt ab oculis tuis: q: venient in te et circundabūt te inimici tui vallo:⁊ circundabunt te ⁊ coanguſtabūt te vndiq: ⁊ ad terrā proſternēt te ⁊ filios tuos q̄ in te ſunt ⁊ non relinquent in te lapidē ſup lapidē eo q nō cognoueris tempus viſitationis tue. Et ingreſſus in templum cepit eÿcere vēdētes et emētes ī illo dicēs illis. Scriptū eſt: q̄a domus mea: domus orōnis eſt: vos aūt feciſtis illā ſpelūcā latronū. Et erat docēs quotidie ī tēplo Lu. xix. Juxta hoc euāgeliū tria myſteria ſunt declaranda pro hoc ſermone.

¶ Primū de Jeſu chriſti lachrymatione.

¶ Secundum de templi dei honoratione.

¶ Tertium de habitaculo noſtri adamatione.

Primum patet in principio. Secundum ibi: ingreſſus in templum ⁊c. Tertium ibi: erat quotidie in templo.

¶ Circa primū de fletu chriſti vel lachrymatione: q: dicit euāge. Jn illo tpe. ſ. in anno. xxxiij. etatis xp̄i ⁊ p̄dicationis ſue tertio anno in die palmaꝝ: cū aſcēdebat in hieruſalem ad patiendū vidēs ciuitatē fleuit ſup illā et tā abūdāter vt v̄ba integra pre ſingultibus proferre nō valeret ſed curtata verba diceret Quia ſi cognouiſſes. ſ. mala ppter peccata tua tibi affutura: ⁊ tu ſupple fleres: vt ptꝫ p Grego. ⁊ Lyrā. Et q̄dem in hac die tua Lyra. i. modico tempore in quo facies volūtatē tuā: q̄. ſ. dies eſt ad pacē tibi. ſ. ꝯceſſa: et iō nunc gaudes. vnde ſubdit: nūc autē abſcondita ſunt ab oculis tuis. ſ. illa mala tibi imminētia q: venient dies in te. i. cōtra te: ⁊ circūdabūt te inimici tui hoc eſt romani vallo: hoc eſt ſm Catholicō. i. aggere quod male terre erigit in vrbis obſidione. Et coanguſtabunt te vndiq intantum q pre anguſtia famis mulieres filios proprios comederēt: vt refert Joſephus lib. de iudaico bello. Et ad terram proſterne: muros ⁊ edificia deſtruendo et in terram deÿciendo et filios tuos: ideſt homines occidendo ⁊ ſic in terram conculcando: et non relinquēt in te lapidem ſuper lapidem: quia poſtq̄ ciuitatem totam deſtruxerunt romani et receſſerunt: tandem iudei q̄ in ſpeluncis et ſiluis latuerāt redierunt hieruſalem: ⁊ ceperūt venerari loca ſacra volentes reedificare. Quod audientes romani miſerūt. Helium adrianū qui funditus euertit eam ita q lapis ſup lapidē etiā in fundamento non remanſit. vel modicum quid tale māſit: quod autē modicum eſt p nullo reputatur ij. Phyſicorum. Tamen Helius adrianus poſtea edificauit iuxta locum priſtine hieruſalē minorem ciuitatem ⁊ non in eodē loco quo prius erat. Quod patet ſm Grego. ex hoc: q̄a mons caluarie vbi crucifixus eſt dñs: et hortus in quo ſepultus eſt: q̄ antea erāt extra hierl'm ciuitatem: modo ſunt in medio ciuitatis. Prior ergo illa hieruſalem funditus eſt euerſa. Et cauſam

ſubdit xp̄s dicens. Et ꝙ non co gnoueris tp̄s viſitatiõis tue. i. cognoſcere noluiſti ex malicia tp̄s q̄ venit xp̄s viſitare te ap parendo in carne ⁊ miracula fa ciendo ⁊ p̄dicando in te: ſed ma gis ipſuȝ ⁊ fidē eius ac diſcipu los ꝑſecutus es vſ ad mortē. ¶ Notandū ergo eſt hic ꝙ ſicut Chryſo. ⁊ Bern̄. dicunt legitur xp̄s frequēt fleuiſſe: ſed nunꝙ̄ riſiſſe vel ſaltē leuiter ſubriſiſſe. In quo ⁊ nos. ſ. docemur ꝙ fle re debemus potius in hoc mun do tanꝙ̄ in valle lachrymarū ⁊ miſerie: ⁊ hoc ꝓ pctis ꝓprijs ⁊ alienis: ac ꝓ alarū periculis ꝙ̄ gaudeamus vane: q̄a extrema gaudij luct⁹ occupat. Prouerb. xiiij. ℞ ¶ Sed q̄tiens xp̄s fleuiſſe legat. Aduertendū ſm̄ Holkot ſup li. Sap̄. lec. lxxxviij alioſ ꝙ precipue ſeptē. ¶ Pri mo in īfantili natiuitate Sap̄. vij. Primā vocem oībus ſimilē emiſit plorās. Sicut enī q̄libet puer dum naſcit plorando dicit a. ⁊ puella e. q̄a deplorant miſe riam quā induxit Adam ⁊ eua. ad quā hō naſcit ī pctō origina li. Et quo ad ploratū etiā xp̄us ſimilis fuit alijs: tn̄ diſſimilis fu it in hoc ꝙ ſine pctō ex virgine natus eſt: ſed ex ratione voluit plorare ꝑ deliberatam electio nem: q: et tunc ita ſapiens erat ſicut nunc eſt in celo. fleuit ḡ nō ſicut alij pueri neceſſario: ſed voluntarie. Et hoc ideo. ¶ Pri mo vt oſtenderet ꝙ verum cor pus humanum aſſumpſerit. ¶ Secundo: vt exemplo ſui la chrymas penitētib⁹ cōmenda ret. Unde ſicut xp̄o nato ⁊ plo rante angeli exultabāt: ſicut vt Bern̄. ſuper Can̄. dicit. Lachry me inquit penitentiū vinū ſunt angelorum. ¶ Tertio plorauit xp̄s: q: naſcebat in mundū vbi eſt habitatio beſtiarum ⁊ homi nū mortalium a paradiſo terre ſtri electorū: quatenus doceret nos flere de amiſſione paradiſi ⁊ flēdo deſiderare celeſtem pa triam. Tales enim beati qui lu gent quoniā ꝯſolabunt Mat. v. ¶ Scd̄o xp̄s fleuit in circūciſio ne ſicut ⁊ alij pueri ꝓpt dolorē quem tūc ſenſit. Heb. ij. Debuit per oīa fratrib⁹ aſſimilari. Uo luit aūt tūc xp̄s flere: vt verā ⁊ paſſibilem carnē in ſe oſtende ret: ⁊ cū hoc doceret nos de fle re corruptionē carnis qua pro ni ſumus in maluȝ omni tp̄e ex peccato origīali. Unde p̄ſertim hō carnalis q̄ non tenuit debi tā caſtitatē debet flere ⁊ corp⁹ caſtigare: vt ſic extinguat ignē concupiſcentie: ſicut docet apo ſtolus. j. Cor. ix. ¶ Tertio fle uit in hieroſolyme ciuitatis cō paſſione: vt in hoc euāgelio: vbi dicitur notāter ꝙ xp̄s fleuit ſu per ciuitatem: non ſup villam: et hoc ſm̄ Guil. lugd̄ ideo: q: in ciuitatibus plus abundāt pctā ⁊ plus regnāt ꝑicula dānatiōis ſcȝ diuitiarū male acq̄ſitiones: delitie carnis: gule / taberne / va ni ornat⁹ mulierum et ocia: ac ꝑ conſequens luxuria ⁊ iniuſti cia ac queq vitia: ſed in villis minus habent eſſe talia pecca torū ꝑicula: ⁊ caro cantinuis la boribus plus atterit et domat. In hoc ergo fletu ſuo chriſtus docet nos deflere proximorum peccata et damnationis pericu la. ¶ Quarto fleuit chriſtus in

Lazari reſuſcitatione: vt patet Joãnis.xi. In quo docemur q ſi a morte peccati nos volumus reſuſcitari ad vitã grẽ ⁊ tandẽ glorie debem⁹ flere lachrymis penitẽtie. Unde de pe.diſt.i.§. Iterum opponitur/in ſi. Augu. dicit. Sciat ſe culpabiliter durũ qui defleet damna temporalia ⁊ mortem amici ⁊ dolorem pecca tis non oſtendit lachrymis.

¶ Quinto fleuit in Jude perditione: vt patet Joan.xiij. Turbatus eſt Jeſus ſpiritu ⁊ dixit. Amẽ dico vobis: quia vnus veſtrum me tradet. vbi Auguſt. dixit q lachrymat⁹ eſt Jeſus. Et in hoc docet q debem⁹ flere ſuper caſu hominũ: ⁊ preſertim p̃latorum ac clericorũ et religioſorum: quia talium caſus in peccata ſunt periculoſiora: vt patz per Chryſ. dicentem. ¶ Q̃d ſicut cor ⁊ ſtomachus: ſic ⁊ caput ſi ſana fuerint totũ corpus ſanũ erit. illis aũt languentibus cetera mẽbra dolent. Sic eſt de p̃latis et viris pfectis ac ſpũalibus: qz p eos totus ppl's verbo et exemplo regit. Caput enim ⁊ cor ſapiẽtie locus eſt: ſic ⁊ p̃sbyteri ⁊ prelati debent eſſe receptacula ſapie. Itẽ ſicut (inquit) ſtomachus decoquit cibũ in ſeip̃o ⁊ ipſum p totũ corpus trãſfert ⁊ diſpgit: ſic ſacerdotes et viri religioſi accipiunt cibũ.i. ſermonis diuini ſciẽtiam p ſcripturas a deo: et eam in ſe bene tractando mente decoquentes ac ruminantes ⁊ p exẽplum bone vite diſpgentes eã vniuerſo populo ſubminiſtrant ⁊ ſic varie pſone v̄bũ dei vario mõ tan q̃ ex ſuſcepto et ſubminiſtrato cibo nutriunt. Exempli grã.id qd de cibo ſuſcipit iecur fit ſanguis: qd ſuſcipit fel efficit fel: ⁊ qd aſcendit in pulmonem efficitur phlegma. Q̃d aũt in muliere dirigit natura i mãmillas efficit lac: ⁊ ſic de aliis. In pp̃oſito ſic eſt q verbũ ſacerdotis vel predicatoris in eccleſia xp̃iani vario modo ſuſcipiunt conuertendo in ſe ſm pp̃ria corda: ita q aliquibus fit ad vitam in xp̃i ſanguine in corde ⁊ iecore geſtato iugi meditatione. Aliis aũt vt pueriſs: fit quaſi fel amaritudinis ⁊ ire. In aliis fit plegma expuendũ per cõtemptũ: ita q nec volunt audire v̄ba dei a p̃dicantibus. Sed in aliis vt i bonis ſimplicib⁹ fit quaſi lac dulciſſimũ ad nutrimentũ aie. Unͣ hortat.i.Pet.ij. Lac cõcupiſcite vt in eo creſcatis in ſalutem. Et ſic patz ex hmõi v̄bis Chryſoſto. pp̃oſitum. ¶ Sexto fleuit xp̃s in orone.ſ. qñ in monte oliueti orando ſanguinẽ fudit Luce.xxij. Et ſm aliq̃s rationabiliter eſtimari poteſt q tũc etiã lachrymas in tã forti oratione fudit. Nec dubium eſt pp̃ter timorem naturalem: ſicut videmus et in omnibus hominibus morti adiudicandis: ⁊ ipſe aſſimilatus eſt fratribus. Hebre.ſ. ergo fleuiſſe tunc probatur. In hoc docens nos vt cum lachrymis fortiter oremus in tempore preſertim tentationis. Unde ⁊ tunc monuit diſcipulos dicẽs. Uigilate et orate: ne intretis in tentationem. ¶ Septimo in morte Hebreorum quinto. Cum clamore valido: et lachrymis offerens ſe deo patri orauit ⁊c.

In quo docuit nos vt i tempore mortis oremus deo nos recommandan. O ergo peccator diſce huiuſmodi fletus exemplo christi vt ſalueris. M

¶ Circa ſecūdum de templi dei honoratiōe: quod docet christus in euangelio exemplo et verbo. Nam dicitur quod ingreſſus in tēplum primo quē in tēplū ivit: quia vt di. Chryſo. proprium erat boni filij: vt. ſ. veniens in hiorusalem primo ad domū curreret ſui patris. ſ. dei Tu ergo imitator christi factus cū in aliquam ingreſſus fueris ciuitatem. Primo ante omnē actum in eccleſiā curras. Secundo quoque christus honorauit tēplum cū mundialia negocia ibi fieri prohibuit: et eiecit ementes et vendentes dicens. Scriptū eſt ſcilicet Eſa. lvi. Domus mea domus orationis eſt: vos autem etc. ſcdm Lyram. Per hoc christus inſinuauit quod omnes mali qui deum et eius tēplum non honorant vt debent: ſed offendunt in gehēnam ſunt eijciendi: et a celeſti tēplo excludendi. Sed quoniā vt ait apls. j. Corin. iij. Templum dei ſctm eſt quod eſtis vos. ſ. christiani. Si quis autē vio. tem. diſp. illū deus Ideo queſtio hic occurrit: quomodo debeat hō ſeipſum pro dei habitaculo honorabiliter ſeruare et inuiolabiliter habere? Ad hoc notandum eſt quod ipſe proprietates hoīs quibus deus ipſum creauit et fecit oſtendunt ad que tenea mur noſipſos cōſeruare ipſi deo pro habitaculo ſctō. Nimirum ſi queritur: quid eſt hō? Ad hoc due dantur diffinitiones. ſ. Una phīca quam ponit Porphirius de vli di. Homo eſt animal rationale mortale. Et addit di. Sumus enim rationales vt dij ſed mortale additum ſeparat nos ab illis. Sed hec phīca diffinitio habet defectus. Primo quia non cōpetit omnibus indiuiduis humanis. Nam dominus Jeſus et beata virgo maria nunc in celo corpore glorioſo regnātes ſūt hoīes: et tñ nō ſunt mortales: ſed immortales: ſic erit etiā de omnibus hoībus poſt reſurrectionem nō quod erunt īmortales. Secundo hec diffinitio deficit: quia non facit mentionē niſi de cauſa hoīs materiali et formali. Sed de cauſa effectiua que eſt deus creās aīam hoīs ex nichilo: iſta diffinitio nichil dicit: quia phī nō intellexerunt creatiōem immo dixerunt quod ex nichilo nichil fit: vt patet. j. phyſi. Denique nō dicit aliquid de cauſa finali hominis: ſcilicet de beatitudine: nec mirum quia cognitio phōrum licet aſcenderit vſque ad nonum celum quod vocauerunt primum mobile: tñ ad celum empyreum quod eſt locus beatitudinis eorum cognitio nequiuit pertingere.

¶ Propterea ſecunda eſt diffinitio hominis theologica quē eſt optima et ſine defectu talis Homo eſt creatura rōnalis ad ymaginē et ſimilitudinē dei facta et ad eternam beatitudinem ordinata. In hoc enim quod dicit creatura deſignat cauſa effectiua a quo eſt: quia a creatore deo. Pſal. Ipſe fecit nos: et non ipſi nos. In hoc quod dicitur rationalis: notatur differētia ab angelo: quia angelus eſt quedā itellectualis creatura: quia intelligit ſimul multa ſine diſcurſu rōnis

ſiſ proprie non dicitur rationalis. Sed hō rōnalis dicit: quia per diſcurſum rationis accipit cognitionem de rebus: nam per nota puēit ad cognoſcēdū ignota. Itē formalis qualitas vt̄ cā notatur cum dicitur rōnalis ad dei ymaginem. Deniq̧ cauſa finalis exprimitur: cum dicit ad beatitudinez ordinata. Ex iſta diffinitione claret quō obligat hō deo ſeipſum pro habitaculo offerre. Et de hoc ponunt q̄nq̧ regule ad quas tenetur. ¶ Primo q̄a dicitur creatura: ideo prima regula ponit q̄ hō obligatur deo tanq̄ creatura creatori in omnibus obedire ꝛ tota vita ſua deſeruire laudare ꝛ gr̄as agere. ¶ Secūdo quia dicitur ratiōalis: ꝛ ſic proximo ſocialis. vnde ſecunda regula eſt q̄ hō obligatur rōnabiliter diligere proximū ſicut ſeipſum: patet Matthei. xxij. ¶ Tertio dicitur ad ymaginem dei: ex hoc tertia regula ē q̄ homo obligatur deum vera fide cognoſcere ꝛ ſuper oīa diligere ex toto corde ꝛ ex tota aīa ꝛ ex tota mēte: vt patet Matth. xxij. Nā ſ'm Richar. ꝛ Thomā alioſq̧ ſeq̄ntes Augu. Imago dei in aīa hominis maxime eſt quando ipſius aīe potentie: ſcilicet memoria: intellectus ꝛ voluntas: ad deū conuertuntur. In iſtis eni3 potentijs aīe ad deum cōuerſis ſ'm q̄ſ ſunt i actib' ſuis eſt expreſſior ymago quonia3 aīa p cognitionem ꝛ amorem tranſformat in deū: ſicut q̄n q̄s ſpeculō ad ſe conuerſo reſpicit i ipm apparet in illo eius ymago: ſed quando auertitur ſpeculū ab illo non eſt in eo illius ymago.

¶ Quarto dicitur ad ſimilitudinem dei: ex hoc quarta regula accipitur q̄ homo obligatur vt nullo iniquinamento peccati pmittat in ſe dei ymaginē deformari: ꝛ per conſequens nunq̄ peccatum admittere: q̄a peccatum deformat in ſimilitudinem beſtie ꝛ demonis. Unde Augu. xiiij. de trinita. cap. xiiij. dt. Homo ad ymaginē trinitatis fact' quanto plus ſe auertit a deo p peccatū tanto mag' ymago ei' deformatur. Exemplum ad id infra. P ¶ Quinto dicitur ad beatitudinem ordinata. vnde ex hoc vltia regula eſt q̄ homo q̄libet etiam peccator tenetur ſe preparare ad btitudinez conſequendam per virtutez penitentie ſaltez in fine. Nam ſic deū ꝛ eius beatitudinē poterit recuperare quē quōcūq̧ perdidit p peccatum Matth. iiij. Penitentiam agite: appropinquabit enim regnu3 celorū. O ergo homo peccator obſerua has regulas: alioquin deus non hītat in te: ſed diabolus: ꝛ ſic cum diabolo in fine peribis. Ue ve tibi ſic viuere vt deus. O ¶ Exēplum habemus in ipſo corpore humano: in quo videt de' has quinq̧ regulas deſcripſiſſe ꝛ etiam in aīa impſſiſſe. ¶ Primo nāq̧ videmus q̄ facies hoīs ē ſic formata q̄ naſus linealit deſcēdens cū lineagene orbitante facit litteram ꝛ oculus iuxta eam o. ꝛ ſup protenſum ſupercilium per modu3 titelli: facit homo: ꝛ hoc quo ad vtraſq̧ partē faciei. Aur' ſiniſtra formata eſt quaſi D. auris autem dextera quaſi

E. linea ſub naſo quia J. ⁊ ſic re
ſultat hec dictio dei. Sed ⁊ lin-
gua ⁊ loquela quare data ē hoi
niſi ad laudādū deū vt dt Chry
ſoſto. de laude dei: ⁊ ſic patet ꝙ
hec oratio ē impſſa hoi. hō dei
lauda deū. Manus deniqꝫ decē
digitorum ſimiliter ⁊ pedes qd
aliud indicant niſi obſeruantiā
decem preceptorum dei in om-
nibus operibus greſſibuſqꝫ. Et
ſic habemus exemplum de pri-
ma regula. Unde ⁊ Magiſter in
ij. di. j. dicit. Si queritur ad qd
creata ſit rationalis creatura?
Reſpondet ad laudandū deum
⁊ ad ſeruiendū ei. ſ. in preceptis
⁊ ad fruendū eo. ¶ Item ſecū-
do factus eſt hō in ſigno māſue
tudinis ſm phm in politi. vn-
de nullum habet ſignum crude
litatis: quia nec dētes ad mor-
dēdū ſicut habēt beſtie nec cor
nua nec vngues ad ledenduꝫ ⁊
dilacerandū: ⁊ ſic habemus exē
plū charitatis ⁊ pietatis pro ſe
cunda regula. ¶ Item tertio fa-
ctus eſt homo corde tali vt de-
ficere ⁊ ſatiari non poſſit donec
habeat deū: vt Augu. di. lib. cō-
feſ. Deus aūt habet per veraꝫ
cognitionem ⁊ amorem. Ecce
exēplū ꝓ tertia regula. ¶ Pre-
terea. iiij. Gen. iij. ſcribit ꝙ de⁹
poſuit inimicitias inter diabo-
lum ⁊ hoies a pncipio. vn̄ ⁊ na
turaliter hō horret ſerpentē an
tiquū. ſ. diabolum: ergo dꝫ horre
re ⁊ eius opera. ſ. peccata pro
quarta regula. Deniqꝫ fact⁹ eſt
homo ſtature erecte caput ver
ſus celum habens in ſignum ꝙ
eſt ad beatitudinem celeſtē or-
dinatus: vt di. Baſilius in hexa
meron: ⁊ ideo iuxta quartam re
gulam non debet iacere proſtra
tus in peccatis: ſed exurgere ꝑ
penitentiam. h
¶ Circa tertiuꝫ de adamatiōe
dei ad inhabitandū in nobis ho
minibus querit: quare amat de
us habitare in hoīe tāqꝫ in tē-
plo. Cū enim vt di. Augu. Cor-
pus humanuꝫ eſt quaſi vile ſter
quiliniū ⁊ fetidum: mirum eſt
ꝙ deus maieſtatꝫ diligit habi-
tare in hominibus? Reſponde-
tur ſecundū theologos ꝙ deus
vile corpus humanum non pro
pter ſe: ſed propter animam (q̄
eſt precioſiſſima ſuper omnem
creaturam corpoream etiam ce
leſtem) diligit ī habitare: vt pa
tet per Auguſt. lib. lxxxiij. q. Et
hoc vult ⁊ diligit deus plurib⁹
ratiōibus. ¶ Primo ratione p-
ordinationis: qꝛ deus ab eterno
preordinauit: ⁊ ab hoc vel ad
hunc finem creauit animam: vt
in ea habitet in preſēti per gra
tiam ⁊ in futuro per gloriam.
Pſ. cxxxi. Elegit dn̄s ſyon. i. fi-
deleꝫ animā elegit euam in ha-
bitationeꝫ ſibi. Hec requies mea
in ſe. ſ. hic habita. quoniaꝫ elegi
eam. In huius ſignum ſicut di-
cit euangelium hoc chriſtus q̄-
tidie docēs erat in tēplo. ¶ Se-
cundo ratione liberalis promiſ
ſionis: pmiſit eñi ſe de⁹ a pnci-
pio hitaturū in hoīb⁹: vt Apl's
ij. Cor. vi. pbat ꝑ ſcripturaꝫ. ſ.
Leuit. xxvij. Iteꝫ zach. ij. Ecce
venio ⁊ habitabo in medio tui
dicit dn̄s. ¶ Tertio rōne aſſimi
lationis: qꝛ ſilitudo eſt cā dile-
ctiōis ⁊ ꝯdelectatiōis ſm phm
Aia aūt eſt ad ymaginē ⁊ ſilitu
dinē dei: ꝫ Prouer. viij. dt. De-
litie mee eſſe cū filijs hoiꝫ Scd̄

quia per contrarium diſſimilitu
do hominis a deo per peccatuꝫ
eſt cauſa odij ⁊ deteſtationis:
ideo peccatores deus deteſtat
inhabitare. Sed diabolus tales
poſſidet ⁊ deturpat vt aſſimi-
lentur diabolo. Exemplum ad
hoc habemus in legenda ſancte
Anaſtaſie ꝙ cum haberet ipſa
tres ancillas pulcerrīas xpia-
nas que prefecti vrbꝭ rome mo
nitis nō obediebāt. Jllas reclu
ſit ꝑfectus in cubiculū: vbi coq̄
ne vtēſilia tenebant. Prefectꝰ
aūt ardens amore ad eas ītroi-
uit ꝓ exercēda libidīe. Qui ſta-
tim in amentiā verſus putās ſe
amplexari virgīes cacabos: ol-
las: patellas: caldaria ⁊ ſimilia
amplectens oſculabat.. Exijtq̄ȝ
foras nigerrimus ⁊ deformis
vt diabolus. vnde ſerui ſui qui
pre foribus euꝫ expectabāt pu
tantes eum verſum in demonē
verberibus affecerunt ⁊ fugeꝛt
Sed cum ille imperatorem adi-
ret vt de hoc conquereretur alij
virgis euꝫ percutiebant: alij in
faciem eius expuebant: alij in
eum lutum proijciebant: ⁊ mira
rabatur ꝙ ſic deridebat q̄ ſum
mo honore antea in tota curia
habebatur: donec ab alijs didi
ciſſet ſe ſic eē deformē: vt demo
nē: ⁊ ſic pꝫ ꝙ peccatum diabolo
aſſimilat hominēꝫ. ¶ Quarto ꝗ
ratione diligit deus habitare ī
homine. ſ. ratione vtilitatis ho
minis: qꝛ cum deus bonorū no-
ſtrorum non ogeat: vt dicit Pſ.
pro nr̄a ſalute vult inhabitare
vt det gratiā: ſicut patet. ij. lib.
ſenten. di. ſ. ¶ Quinto rōne dei
fice tranſformationis ⁊ ſic bea-
tificationis. Nam. ſ. Joan. iiij.
Qui manet in charitate in deo
manet ⁊ deus in eo. Vult ergo
deus īhabitare nos: vt per cha
ritatem transformati in ipſum
perpetuo ſimus beati ī deo in-
habitante: quod nobis preſtet
chriſtus. Amen.

¶ Dominica eadem. Sermo. ij.
ſcilicꝫ de anime humane ad cor
pus coniunctione inhabitatio-
ne quoq̄ȝ totali ⁊ mirabili.

ERat docens ſcilicet
Jeſus quotidie ī tē
plo. Luce. xix. ⁊ in
euange. hodier. Se-
cundum ſcripturas chriſtus do
minus habet plura tēpla. ſ. tem
plum materialis eccleſie dedi-
catum diuino cultui: ⁊ templum
celeſte in quo habitat per glori
am: ⁊ tēplū ſpūale. ſ. hūane aīe.
Super oīa aūt diligit manere ī
tēplo aīe: q̄a ī illa alia tēpla fie
ri voluit ⁊ fecit ꝓpter hūanaꝫ
aīaꝫ ſaluandā: vt in eo habitet
ꝑpetuo in celeſti btitudīe: ⁊ hu-
ius habitatiōis diuine tēplum
materiale: ⁊ celeſte figura eſt ⁊
exemplar ꝓut docet Apoſtolꝰ.
Fecit itaq̄ȝ deus animam hūa
nam vt ſit habitaculum dei per
petuū. iuxta illud Pſal. cſ. Edi-
ficauit dominus ſyon: ⁊ videbi-
tur in gloria ſua. Syon ſpecula
tio interpretatur: ideo ſignifi-
cat animam fidelem que deum
ſpeculatur in preſenti per verā
fidem ⁊ in futuro per apertam
viſionēꝫ. Hanc edificauit deus
per ſeipſum creando: ⁊ gratia
dotādo: ⁊ videbitur in glīa ſan-
ctoꝝ: q̄a vt dr̄ Sap. iij. c. Habe-
bit (. ſ. talis aīa) fructū ī reſpe-
ctiōe aīaꝝ ſāctaꝝ. Vn̄ Pſ. cxxxi
Elegit dn̄s ſyon. i. aīam fidelē:

elegit eam in habitationez ſibi. Hec requies me.i ſe.ſe. hic ha. quoniã ele.eã. Et quodlibz horũ poteſt boni pro themate huius ſermonis de anima. Itaq3 xp̄s dñs myſtice erat quotidie docens in templo: q2 aiam humanã que eſt dei templũ docere nõ ceſſat ad ſalutẽ. Vñ Jo.j. Erat lux vera.ſ.xp̄s que illuminat omnẽ hominẽ venientez in hunc mundũ: in cuius ſignũ docebat xp̄s in tẽplo quotidie: vt patet in euangelio. ¶ Itaq3 de ipſa ala humana preter ea q̃ dicta ſunt in p̄cedẽtibus tria myſteria in hoc ſermone declarabimus.

¶ Primum de corporis coniunctione.

¶ Secundũz de membri ols inhabitatione.

¶ Tertium de conditionis mira reformatione.

Q ¶ Circa primũ de anime coniunctiõe vel vnione ad corpus: quoniã aie humane nobilitatem ignorare malũ eſt. Nam Orige.di. Nihil infelici⁹ ĩndt nobilitatis τ dignitatis.ſ.anie obliuiſci. Sed ſcire illam ẽ valde vtile ad peccati deteſtatiõez Juxta illud qđ Bern.di. O anĩa ſi nobilitatem tuã attẽdis peccatũ abominaberis. Et rõ patz quia quanto aliquid eſt nobilius τ purius: tanto in eo macula eſt abominabilior τ apparet turpior/ q2 oppoſita iuxta ſe poſita magis elucefcunt.ſ. Elenchorũ. Unde in purpura magis apparet turpior macula veſtis q̃ in eo qui indutus eſt de griſeo vel ſacco. Et i alba veſte turpior eſt macula q̃ in nigro. Et i facie clara deformitas plus videtur turpis q̃ in alijs membris Sic τ in nobilibus τ generoſis hoibus malus mos q̃ in ruſticis Unde vt melius cognoſcamus animam noſtram τ ſic precaueamus.ſ.a peccatis tam nobilem creaturã ne perdamus: pertractanda eſt queſtio quam mouet Magiſter.in.ij.diſt.j ca. penul. Cur anĩa vnita ſit corpori. Ratio: q̄a maioris (inquit) dignitatis eſſe videtur anima abſq3 corpore permanſiſſet. Hec ille. Qđ patz ſm Bonauen.ſic q2 in quolibet genere ſimpliciter loquendo nobilius eſt illud quod ẽ magis τ pure ſpirituale τ incorruptibile q̃ illud quod eſt minus ſpirituale τ paſſibile coniũctum corpori corruptibili: quia illud eſt deo ſimilius q̃ iſtud. Exempli gratia. In genere viſibilium corporalium lux ſolis precellit nobilitate incorruptibilitatis: iſta inferiora corpora corruptibilia. Et in genere metallorum aurum quod rubiginem corruptionis non habet precioſius reputatur alijs metallis q̃ rubiginant. Item in genere ratiõalium angelus purior ſpirit⁹ impaſſibilis precellit animam corpori coniunctam humano τ paſſibilem: ergo patet propoſitum: Item ad eandez queſtionẽ alia ratio eſſe poteſt: quia Auguſti. lib.lxxxiij.q. dicit. Inter corpus inquit τ animã nihil eſt qđ ſit corpore deterius τ anima melius. Et patet quia corpus hũanum non ſolum eſt fetidum putridumq3 cadauer: vt ſunt corpora aliorum animalium: ſz qđ maius eſt: infectum eſt peccato

originali ex peccato primorum parētū: qđ peccatum non est in corpe brutoꝝ. Et qꝛ deꝰ ipſemet creat animā humanā tā charā ꝛ pciosiſſimā vt ſit imagine dei inſignita ꝛ ſoli deo ad inhabitandū ꝯgrua. Mirum ergo videtur cur deus talem aiam ꝓ ſe factā ponit vniendo in corpore tam maculato originali peccato qđ ꝛ ipa aia ꝯtrahit: Ad hec rñdet recolligendo ſm doctores theologos: ꝛ Magiſtrum vbi. s. plures tradunt rōnes. ¶ Prima rō dicit adipletio: ſcꝫ numeri electoꝝ in celo. Hāc Anto. j. parte ſumme titu. j. ca. vj. deducit di. Quia ſapientis eſt minorē defectum admittere vt ſic maior defectus euitetur. Exempli gr̃a. Hō ſapienter ſibi pmittit manꝰ vel pedē abſcindere ꝛ hmōi mēbri defectū pati: ꝗꝫ totaliter vita priuari i caſu neceſſitatis taliter occurrēte. Etem̄ inter duo mala: minꝰ malū eſt pheligendū ij. ꝛ. iij. Ethicoꝝ. Sed qm̄ maior defectꝰ ꝛ maius malum eſſet: ſi aie humane corporibus humanis pctō infectis nō infunderentur vel non vnirent: eo ꝙ ſic genus humanū non multiplicaretur. ꝛ p ꝯñs numerus electorūꝫ nō impleret: cum videamus manifeſte: qꝛ vt ſcribitur Eccl'a. j. Generatio pterit ꝛ generatio aduenit: ꝛ ecce vniuerſa vanitas peruerſi difficile corriguntur: ꝛ ſtultoꝝ. j. peccatoꝝ dānandorū infinitus eſt numerus. Hec ibi. Propterea ſi deus animas humanas non crearet: ꝛ corporibus infectis non īfunderet: numerus electorum non impleretur. Decet ergo ſapientiam dei vt ſm eādem legem corpore organizato in matris vtero ſtatiꝫ deus aiam creet ꝛ infundat corpori lꝫ infecto: quia talis infectionis peccati originalis cauſa nō eſt a deo bono: ſed ex peccato primoꝝ parentū. Sic enim bonꝰ deus ex tali hominis malo elicit bonum: vt ſcꝫ aīa per baptiſmum mundata tādem in reſurrectione cum corpore glorificata numerus: ſic ſucceſſiue impleat electorum in celo. R

¶ Scđa rō dr̃ beate vniōis oſtēſio que ē inter deū ꝛ ſpm̄: ꝛ hāc rōneꝫ ponit Magr̄ vbi. s. ꝛ ſubdit. Putaret em̄ creatura ſe nō poſſe vniri creatori ſuo tanta ꝓpinquitate vt deum tota mente diligeret ꝛ videret: ſcꝫ facie ad facieꝫ: ꝛ p ꝯñs ſic deus maneret in hoīe ꝛ hō in deo p charitatꝭ vnioneꝫ: vt dr̃. j. Joan. iiij. Niſi (ait) videret aīam que eſt excellentiſſima creatura carni lutee q̄ de terra eſt vniri viuificando ꝛ vegetādo ad vite ſenſum: ꝛ coniungi tanto amore vt nunꝗ̄ velit eam relinquere ſicut Ap̄lus dicit. Nolumus corpore exſpoliari. Et breuiter ex ſnīa magr̄i pꝫ ꝙ aīa vnita eſt corpi: vt ſciat ſimul ſe cum corpe per dei vnionem beatam gl'ificandā i reſurrectiōe. ¶ Tertia rō dr̃ xp̄i icarnationis deſignatio ꝓ fide hominuꝫ vt exinde habeatur ꝙ ſicut animam corpori: ſic deus ſe vnire potuit homini. Naꝫ ſicut aīa rōnalis ꝛ caro vnꝰ eſt homo ita deus ꝛ hō vnus eſt xp̄us: ꝛ hoc canit eccleſia in ſymbolo athanaſij. Unde ſi dicas ꝙ aīa ſeparata ſtetiſſet ſicut angelus ꝛ ſic dignitate maiori ꝛ purita-

te: hoc minus valuiſſet ꝙ digni-ficatio incarnatiõis diuine que eſt ſumma gratia dignitaſqȝ homini data: vt Augu. dicit: ⁊ ſic ſoluunť obiectiones. ❡ Quarta ratio dicitť diuina ordinatio: ſcȝ pro dei ſeruitia: qꝛ vt magr̄ vbi ſupra dicit. Conditor deus voluit ſic diſponere ꝙ quidã ſpũs rationales in ſua puritate haberent in celo mãſionem: vt patet de angelis. Alij autẽ corporib⁹ terrenis ꝯiuncti in terra habitarẽt: vt ſunt aĩe hominũ vtriſqȝ regulam inq̃t imponẽs obediẽtie: vt illi deum laudantes: ⁊ ei deſeruientes ab eo vbi erant ꝯditi: ſcȝ a celo non caderent. Et iſti: ſcilȝ homines preceptis dei obedientes: ⁊ deo fideliter ĩ corpore deſeruientes de terris ad celum aſcenderent: ſcȝ vt cũ angelis perpetuo deum laudarẽt. O ergo homo diſce deo obedire in preceptis: ⁊ deum laudare: qꝛ ad hoc factus es in corpe qd̄ ſi nolueris: dignus es morte.

❡ Quinta ratio dicitť equitatis manifeſtatio diuinoꝝ iudicioꝝ quã etiam tãgit Antoñ. vbi ſupra: qꝛ iuſticia dei manifeſtatur in pctõꝝ punitione ꝑ penalitates ꝯtractas ⁊ miſerias vite huius corporalis. Et etiã per hoc oſtenditť ꝙ ſi ꝓ vno pctõ inobedientie Adam cũ omni ſua poſteritate ſic punitur in pñti fame/ ſiti/ frigore/ labore/ ⁊ innumerabilibus miſerijs hui⁹ vite ac ĩſup infirmitatib⁹ ⁊ caſibus mortis dire: quãtuȝ ꝫ grauiter punietť hõ in corpore ⁊ aĩa ĩ inferno poſt iudicium pro multis pctis actualib⁹. Ue ꝫ ⁊ ve pctõribus qui non penitent. Proinde. zach. xiij. dr̄ Adam exemplũ meũ michi: ab adoleſcentia mea

❡ Sexta ratio dr̄: fructificatio: ſcȝ meritoꝝ ⁊ premioꝝ: qꝛ aĩa vnita corpori graui paſſibili/ ac mortali põt proficere ad maius meritũ bonoꝝ operũ ⁊ patientie: ac ad augmẽtum grẽ: ⁊ per ꝯñs glie in futuro plus ꝙ ſeparata mãſiſſet aĩa. Naȝ martyrij ⁊ virginalis caſtitas coronas anima ſeparata ñ habuiſſet ſicut nec angeli. vnde Magiſter vbi ſ. Ideo etiam inquit vnite ſũt anime corporibus vt in eis deo famulañ. maiorem mereantur coronam. hec ille. O ieſu bone tibi laus ⁊ gratiarum actio in omnibus: ⁊ da nobis ſeruire tibi in corpore ⁊ anima. O homo age in corpore: vt glorificeris ſine fine. S

❡ Circa ſecundum de membriſ oĩs ĩhabitatione q̃ſtio occurrit vtrũ aĩa inhabitando corpus humanũ reſideat in aliquo certo mẽbro: an ſit tota ĩ quolibet corporis mẽbro. Ad hoc rñdetť ꝙ inter phõs ⁊ hmõi ſapiẽtes varie tradũtur opiniones. ❡ Primo eñ quidã dixerũt ꝙ aĩa reſidet in cerebro ⁊ capite vt tenuit Plato ſcd̄m qd̄ narrat hiero. in epiſtola ad fabiolam. hoc autẽ ideo putauerunt: qꝛ ipm caput ꝓmatũ tenet inter oĩa mẽbra ⁊ dirigit totũ corpus: ⁊ in eo ſũt oẽs ſenſus exteriores ⁊ interiores: vt pȝ etiaȝ dicente Ambro. Unde ex quo caput magis de ꝓpinquo reſpicit operatiões aĩe rationalis putatur ab illis eſſe aĩam in capite. ❡ Secundo quidam dixerunt ꝙ anima habitet in corde: ⁊ hoc tenuit Ariſto. ⁊

Auicenna: eo q vt Aristo.xiij. de aialibus dicit. Cor inter oia membra primo formatur et est principiū venarū ⁊ neruoꝝ: ac primū viuens ⁊ vltimū moriēs Et sic ptʒ. ¶ Tertio quidaʒ alij dixerūt q aia habitet i sanguie iuxta illud Leuit. xvij. Anima omnis carnis: in sanguine est. ⁊ Phus dicit q sanguis est sedes anime. Nā effuso sanguine moritur hō. Itē circa hec aliqui ponunt similitudinē taleʒ: q sicut aranea residet i medio tele sue ⁊ statim sentit oēm motū in partibus tele illucq currit: sic aīa residēs i centro cordis vel alibi facit. Sʒ hec opinio reprobatur etiam p phm lib. de sensu ⁊ sensato. ¶ Sʒ quartū dictum est verissimum ſm theologos sequētes Aug. q scʒ aia est tota i corpore ⁊ in qualibet eius parte vel membro tota. ¶ Pro cuius declaratione est notandū q ſm Rich. sup. j. di. viij. ar. vlt. ⁊ cōcor. Tho. ꝯtra gentiles lib. ij. ar. j. parte summe. q. viij. Aia rōnalis lʒ sit simplex ⁊ vnica in sua essentia: tñ requirit diuersitatem potentiarum in corpore. prout congruit diuersis operationibus talis forme pfecte: scʒ ale rōnalis. Proinde du plr possumus loqui de aia: scʒ vno modo quo ad eius essentiā: alio modo quo ad eius potentias varias. ¶ Primo modo anima: scʒ quo ad eius essentiam est tota i toto corpore: ⁊ in qualibet eius parte tota: vt hoc dicit Augu. vj. de trini. ca. vj. Ratio: quia anima est substantialis forma: ⁊ pfectio totius corporis humani: et est simplex: nec extensa secundum materie extensionem: ac corporis quantitatem: g sequit q ſm se totam est substantialis pfectio cuiuslibet partis humani corporis Sicut enim angelus est totus ibi: vbi operat ſm Damas. lib. j. ca. xxiij. ⁊ lib. ij. c. iij. sic ⁊ anima ibi est tota vbi operatur cū sit simplex ⁊ indiuisibilis. Sed quia in qualibet parte corporis aia operatur. g sequit q in qualibet parte corpus est tota aīa scdm essentiam. Hoc etiam p exemplo/ qz experimētaliter videmus q aia recedente a corpore nulla pars corporis hʒ ꝓpriū actū vel operationē: nec dicunt partes hōis / nisi equiuoce dicendo oculum petri vel pauli manum/ vt patet. ij. li. de aia p phm. Hoc ideo qz nulla pars aīe remanet in oculo: vel manu siue quacunq parte corporis/ g sicut aia tota simul recedit a qualibet parte/ ita tota fuit ante in qualibet. Et sicut radius solis non pōt diuidi / sic nec aia. Et sicut in speculo vno est tota imago faciei tue ⁊ fracto vel diuiso speculo tota videtur in qualibet parte: sed huiusmodi similitudo deficit/ vt patuit. ¶ Secūdo modo aia/ scilʒ quo ad potentias nō est in qualibʒ parte corporis tota ſm sui quālibet potentiā. Et patet qz potentia sensitiua est tm̄ in organis sensuum ꝓportionatisq partibus ad talem operationē puta potentia visiua in oculo/ auditiua in aure/ ⁊ sic de aliis. Iteʒ potentia intellectiua cum phantasmate est in capite vel i cerebro vbi magis vigent tales operationes. Itē potētia moti-

na eſt in corde: qꝛ anĩa ex corde influit motum p totum corpus In cuius ſignum qñ homo vigilat mouere põt mẽbra: ſcꝫ manũ ꝛ pedes: quia in vigilia a corde effluit ꝛ expanditur motus vitalis per totuꝫ corpus: ſed quã do hõ dormit calor vitalis motus reducitur ad cor: vbi eſt fontalis ꝛ principalis eius locus: ideo tũc exteriora membra non mouentur. Deniqꝫ potentia anime diffuſiua viuificatiui caloris eſt in ſanguine quo diffunditur vitalis calor in omnia membra. Sic ergo ꝑdicte opiniones poſſunt verificari: ſcꝫ ꝙ aĩa ſꝫm potentiã intellectiuam cũ phãtaſmate. ꝛ memoratiuã in capite reſidet: vt dĩc opinio ꝑma ſꝫ potentiam motiuam in corde: vt dicit ſecunda: ſꝫm potentiam viuificatiuaꝫ in ſanguine: vt dicit tertia. Sed ſcḋm eſſentiam eſt tota in toto corpore ꝛ in q̃libet parte tota. Sicut exempluꝫ habemꝰ de deo qui eſſentialiter ꝛ preſentialiter ac potenter eſt vbiqꝫ totus: tñ ſꝫm manifeſtationẽ ſue glĩe eſt in celo: ꝛ ſcḋm iuſticiã puniẽtẽ eternaliter eſt i inferno: ꝛ ſꝫm miãm pctã remittentem eſt in hoc mũdo. O ergo aĩa age nũc in corpore penitentiã vt habeas miãm ꝛ glĩam: ꝛ eternam euadas penã. Nimirꝫ ſi querat q̃re ſic deꝰ voluit aĩaꝫ eẽ in toto corpe: ꝛ q̃libet parte totam: Rñdetur ꝙ hõ ſcḋm ſe totũ: ꝛ p ſingula membra ſeruiat deo a quo habet animam viuificantem omnia. U

¶ Circa tertium de mirabilis conditionis reformatione: ex ꝗ in miſſe ſecretis legitur ſic. Deus qui humane ſubſtãtie dignitatem mirabiliter condidiſti: ꝛ mirabilius reformaſti ꝛc. Utile eſt videre ꝙꝫ mirabiliter deus animam in corpore condidit: ꝛ mirabilibus reformauerit: vt ſciamus deo grãs maiores agere. ꝛ noſtras aĩas a periculis ꝓcauere. Aduertendũ ꝙ ꝑcipua mira ſeptẽ in ꝯditione aĩe hoĩs fecit deus recolligendo ex doc. ꝑcipue ex Rich. ¶ Primo: qꝛ fecit ſic vt tota aĩa humana eſſet in toto corpore: ꝛ tota in q̃libet eius parte: vt iã dictũ eſt: ſcꝫ ſꝫ eſſentiã rõne ꝑdicta. Ibidẽ i fine. Et hoc nobis mirũ cũ in ſenſibilibꝰ nõ videamꝰ aliq̃d tale. ¶ Secũdo: qꝛ fecit vt indiuiſibilis aĩa: ꝛ inextenſa tã magnũ ꝛ extenſum corpus poſſit attingere in oĩ corpis parte. Nã Rich. ſuper. ſ. di. qua ſupra dicit ꝙ nõ eſt imaginãda ſimplicitas anie ſicut ſimplicitas puncti indiuiſibilis: qꝛ ſicut aĩa ſꝫ eſſẽtiã eſſent i aliqua pte corpis idiuiſibili ſicut i pũcto idiuiſibili. Nã pũctꝰ ẽ taliter ſimplex ꝙ nõ hꝫ. ſ. aliquã extẽſionẽ vel magnitudinẽ corporalẽ: nec etiaꝫ ſpũalẽ: ꝓpt quod pũctꝰ ſimul eẽ nõ põt: niſi in vno indiuiſibili atomo. Sed aĩa eſt taliter ſimplex ꝙ non ẽ extenſa vel magna mole corpali ẽ tñ magna magnitudine ſpũali hoc eſt virtute ꝛ perfectione quia nata eſt perficere corpꝰ: ꝛ per iſtam magnitudinẽ attingit ſꝫm ſe totã quãlibet parteꝫ corporis: cũ ſit ſimplex ꝛ indiuiſibilis aĩa: non ſicut punctus: ſed ſicut angelus i aliquo loco operans: ꝛ hoc difficile eſt in preſenti intelligere. Et ideo multum

mirabile nobis videtur: ſed ratio infra patebit. x

¶ Tertio q2 fecit vt potētie aīe habeāt nō niſi determinato organo mediāte ſuos act⁹ exercere. Hoc enī mirū nobis videt̄ ꝙ potētie aīe redicate ſunt in eēntia aīe: ⁊ tñ cū tota eſſentia aīe ſit in pede nō pōt in pede videre aīa vel audire: etiā ſi vellet. Sed ſm̄ Rich. vbi. ſ. hmōi defect⁹ nō ē ex pte aīe: ſ3 ex defect⁹ organi dibiti Nā ſi pes haberet ocl'os: aīa etiā ī pede videret. Exēplū Carpentari⁹ bon⁹ artifex l3 ſciat dolare ligna: ſ3 ſi nō habet ſecurī vel dolabꝛ nō pt.

¶ Quarto: q2 aīa ī hoīe corpore paruuli creſcēte nō mutatur: nec pōt creſcere ī eſſentiali q̄ntitate: vt dicit idē Rich ⁊ tñ p accidens aīa ad augmentū corpis creſcit nō magnitudine molis: ſed ꝟtutis ⁊ operationis perfectioris ī corpore pfectiori. Hec Richar. Et videt̄ nobis miru3.

¶ Quinto: q2 cōtrario modo ſimul pōt p accidēs pati ⁊ agere: moueri ⁊ quieſcere. Cū enī tota aīa ſm̄ eēntiā ſit ī pede ⁊ tota ī manu: eadē aīa ſimul q̄ſcē de pede quieſcit. ⁊ mota manu mouetur: ſed hoc eſt p accidens ſm̄ Rich. Sicut aliquis in naui ſedens in cathedra mouetur p accidēs ad motū nauis: ⁊ ſimul q̄ſcit q̄ete cathedre: ſic ⁊ aīa in corpore. Et hoc etiā nobis aliq̄ modo mirū videt̄. ¶ Sed quare hec deus ſic ordinauit moralis rō eſt: vt indiuiſibilis ſit aīe ad varia vitia. Item vt p diuerſis potentiarū organis plures gratias agat: ſc3 pro oculis: pro ſenſibus. Itē vt nō querat augere corporalia vel mūdana bona: ſ3 interiora gr̄e ⁊ pfectiōis ⁊ charitatis. Itē vt ꝯrie moueat̄ cōtra vitia per accidentia. y

¶ Sexto: q2 in extremis laborātibus videm⁹ exteriora mēbra frigeſcere: ⁊ ſic illa emortua videntur eſſe: cu3 tñ tota aīa ſtat adhuc in corde ⁊ inde tota exit in morte. vnde Auicē. ſuper lib. de aīalibus dicit: ꝙ aīa occultatur in corde qđ eſt pꝛimū viuēs ⁊ vltimū mouēs. Mirū eſt ergo ꝙ cū aīa ſit tota ī qualibet pte q̄diu eſt in corpore non viuificat partes exteriores emortuas: ſed tantūmodo cor. Sed ad hoc Richar. dicit ꝙ viuere dicit duo. Primo dicit actum vite: et ſic quelibet pars viuit per animā mediāte toto corpore quod eſt totū pfectibile ab ea. Unde ſi a toto corpore abſcindat̄ aliquod mēbrum illud mori̇t oīno aīa indiuiſa manēte in toto corpore. Sed aliter eſt in animalibus alijs in q̄bus aīa extēſa eſt ſm̄ corporis extentionē: ⁊ pſertim in aīalibus anuloſis vbi in ptibus poſt aſcēſionē remanent alique opatiōes: forme. ſ. vel vite īperfecte. In hoīe aūt citius mori̇t membrum illud abſciſu3: quia ſeparatur ab actu vite q̄ ē in corpore toto p aīam viuificātem. Item ſcđo viuere dicit motum ⁊ opationē vitalē. ⁊ q2 hoc aīa primo ⁊ principaliter influit in corde: et mediante corde in alia mēbra ⁊ mediantib⁹ illis in alia: ⁊ ideo pōt eſſe in extremis laborantib⁹ ꝙ q̄uis aīa ſit preſens p eſſentiam cuilibet parti corpis ſic ꝙ nō deſeruit corpus quo ad pmū actū vite ſ3 tm̄ quo

ad ſcdm: ſcȝ motũ ⁊ opationem hec ex Richar. ſufficiant. Sed q̃re hec: rõ eſt moralis: vt oſtendatur q deus in vita ⁊ in morte p̄mo oim ⁊ ſup oia reqrit cor ſibi prebere. Prouer. xxiij. 3 ¶ Septima ergo fecit deus: vt mirabilius reformaretur totus homo in xp̄i morte ⁊ redemptione. Et ptȝ hoc: qꝛ ſummũ miraculũ fuit q deus fieret hõ ⁊ oia q̃ aſſumpſit exponeret p redemptione ⁊ reformatione hoĩs. nã oia in q̃bus putabat̃ eſſe aia expoſuit acerbe paſſioni. Caput ⁊ cerebrũ p ſpinee corone pũcturas. cor et latꝰ p vulnus lancee ſanguinẽ totũ effudit ⁊ totũ corpus flagellis cedi p̄miſit ⁊ i cruce ſuſpẽdi. Oibus etiã in ſenſibus paſſus eſt: in oculis lachrymas: in aure vituperiorũ auditum: et ſic de aliis. ſ. In naribꝰ fetorem ſputorũ: in guſtu fel et acetũ in tactu manuũ ⁊ pedum vulneratiõẽ ⁊ totius corporis ⁊ compagũ diram extentiõẽ: ⁊ ſic acerba morte aiam pro nobꝭ tradidit. O ergo homo: o anima xp̄iana vide quãtũ teneris deo pro oibus iſtis: vt ſcȝ mundam ſerues aiam ⁊ corpꝰ ac oia mẽbra de p̄ctis penitendo et ex oibus viribꝰ tuis deſeruiẽdo xp̄o ⁊ matri eiꝰ grãs agẽdo. ¶ Exẽplũ legitur in actibꝰ ſociorũ beati Franciſci: ⁊ in ſpeculo exẽplorum di. vij. exẽplo. xlj. q frater Leo vidit in viſione iudiciũ parari: et angelos tubis canere et oĩs gens in quodã magno prato cõgregabat̃. Et ecce due ſcale poſite erant a terra vſq; celũ Una erat rubea in cuiꝰ ſummitate apparuit xp̄s quaſi iratꝰ ⁊ offenſus. Alia ſcala erat alba ⁊ cuius ſummitate apparuit mater xp̄i. Tũc btũs Franciſcꝰ viſus eſt deſcendere clamãs fortiter. Uenite fr̃es venite aſcendite ad dñm q̃ vocat vos. Incipiẽtes multi aſcẽdere ſcalã rubeã: ſed cadebant al: q̃ de tertio gradu: alij de quarto ⁊c. alij de decimo: alij de medietate: alij de ſummitate. Beatus ergo Franciſcus motus cõpaſſione ad tantam ruinã rogabat xp̄m. Xp̄us vo oſtẽdebat manꝰ ſuas ⁊ latꝰ q̃ſi plagas in eis renouatas et ſanguis ex eis recẽtiſſime fluebat ⁊ di. Ecce iſta fecerũt peccatores. Tunc poſt breuẽ morulã btũs Fran. iterũ deſcendit aliquãtulũ p ſcalam ⁊ clamabat. Non deſperetis: ſed cõfidite et peniteñ. currite ad ſcalã albã ⁊ deſcẽdite. Tunc oẽs q̃ ceperunt p illã aſcẽdere btã virgo Maria ſtans in ſummitate ſuſcipiebat eos in regnũ celorum quod nobis donet xp̄s dñs Amen.

¶ Nota q hic finiui ſermones de anima ceptos: p̄terq̃ q dominica. xxij. ſermo. ſ. aliqualr̃ pauca applicaui.

¶ Dominica eadem. Ser. iij. ſcilicet de recogitatione mortis et tentationibus ac remedijs pro illo tempore.

Nunc abſcõdita ſũt ab oclis tuis: qꝛ veniẽt dies i te: ⁊ circundabũt te inimici tui Luc. xix. et in euangelio. Uerba hec dixit xp̄s Jeſus flẽdo ſup ciuitatẽ hiẽrm ꝓpt̃ eorũ magnas culpas ⁊ futuras ex hoc imminẽtes penas. Aduertamꝰ ḡ q xp̄s

deus fleuit ꝓ pctis hominum ⁊ nō ſolū fleuit: ſed etiā acerbiſſimam mortem ptulit/ vt doceret nos: q2 non leuia: ſ3 grauiſſima ſunt pctā mortalia q̄ nō niſi fletibus magnis ⁊ penis vere penitentie: id eſt dolore cordis vero ⁊ operibus penalibus ſūt delenda ſicut Dauid penitens di. in ps. xxxvij. Ego in flagella paratus ſum: ⁊ dolor meus in conſpectu meo ſemper. Quoniā iniqtatē meā annūciabo: ſc3 confitendo: ⁊ cogitabo ꝓ pctō meo. ſ. examinando conſciētiam de ſingulis ⁊c. Fleuit itaq3 xp̄s exemplum nobis flendi ꝓ pctis proprijs dando ⁊ cū hoc ꝑcedendo impenitentib⁹ mala futura dei iudicio imminētia que pctōres nolunt nunc recogitare ſalubriter ꝓuide nouiſſimis. ſ. de morte ⁊ iudicio ac dānatione: idcirco xp̄s dn̄s flens ex pietate ſup illorum malo in perſona hieruſalem ei dicit. Nūc abſcondita ſunt ab oculis tuis: ſcilicet futura mala in nouiſſimo tibi imminentia: quia venient dies in te et circūdabūt te: hoc eſt hominem peccatorē in mortis hora inimici tui: id eſt demones vallantes fortiſſimis tentationib⁹ et anxietatibus: ſicut litteralit factum eſt ciuitati hieruſalem quā inimici romani deſtruxerāt: vt patet ex euange. ❡ Ex quo hunc euangelij paſſum exponit Grego. moraliter de peccatoribus hominibus quibus in hora mortis imminēt huiuſmodi mala que in hoc euangelio predicūtur hieroſolyme. Idcirco ſcd̄m hoc tria miſteria notabimus de morte in hoc ſermone.

❡ Primū: de malorū tunc imminentiū precogitatione.
❡ Scd̄m: de tentationū tūc inſtantium impugnatione.
❡ Tertiū de remediorum valētium adhibitione. A

❡ Circa pimum de precogitatione futurorū malorū imminētium peccatoribus. Ad qd̄ monet nos ſaluator in euange. hoc di. Si ait cognouiſſes ⁊ in ſupple fleres nunc aūt abſcon. ſunt ab ocl'is tuis. q. d. deberes miſ peccator recognoſcere ⁊ an oculos mētis ponere futura mala tibi iminētia vt fleres penitendo: ⁊ ſic miam corā deo inueniſres. Vn̄ circa hoc vt etiā euāgelio ſatiſfaciamus aliqua q̄runt.
❡ Primo de mortꝫ recognitiōe.
❡ Scd̄o de recognitiōis valore
Primo ergo q̄ritur qualia debeat homo xp̄ian⁹ recogitare/ vel recognoſcere de ſua morte vt ꝓ talibus malis euadēdis habeat flere. Ad qd̄ notandum ꝙ ex hoc euāgelio ſm̄ Greg. ⁊ doct. plurima mala eliciunt q̄ iminēt pctōribus in morte et talia debet hō recognoſcere ⁊ recogitare. ❡ Primū eſt aīe amara ſeparatio: hoc notatur cū dr̄. Venient dies: ſc3 amare mortis et diſſolutionis aīe a corpore: ⁊ per cōſequens oīm bonorū p̄ſentium erit expoliatio. vn̄ Eccl'i. xlj. O mors q̄ȝ amara ē mēoria tua homini iuſto. i. pctōri ⁊ pacem habenti in ſubſtantijs ſuis: quia peccator oēm ſubſtantiā ſuā et oīa bona in morte pdit. Etenim aīam rapiet diabol⁹: corp⁹ aūt ꝟmes comedūt. Et bona tēpalia hoīes mūdi huius diripiunt ſed hō ſapiēs hec ꝑcogitās fles

nunc penitēdo: ⁊ ſic oīa lucrat̄: qꝛ aīa ſaluabit̄ ⁊ corpus reſurget in fine ad gloriā ⁊ ꝓ bōis tēporalib⁹ habet optima bona in celo ꝑpetua. ❡Scdm maluꝫ in morte pctōis recognoſcendum eſt bonorū ſpūaliū priuatio: ſcꝫ meriti paſſionis xp̄i ⁊ ſuffragiorū eccleſie ac etiā bonorū operū propriorum. Ideo addit xp̄s in euāgelio veniēt dies in te.i.cōtra te: qꝛ dabit̄ tunc ſnīa cōtra aīam in pctō mouētē. Eſa.xxvi. Tollat̄ impius ne videat gloriam dei ⁊ ſic excludet̄ a bonis celeſtibus ⁊ priuabit̄ oībus bonis ſpūalib⁹: ſed q̄ flet nunc penitēdo: hec oīa obtinebit. Mat.iiij. Pnīam agite ap.re.⁊c. ❡Tertiū eſt circūdatio ſcꝫ a demonū exercitu. vnde dicit. Et circūdabūt te inimici tui vallo: hoc eſt fortiſſima obſidione tētationuꝫ impugnādo ⁊ obijciēdo oīa peccata ꝯtra aīaꝫ q̄ fecit vt cōuīcatur reus dānationi: ſicut exponit etiā Greg. Itē circūdabunt eā etiaꝫ ſua p̄ntia horribili ipſi ſpūs maligni deterrēdo aīam: ꝓpterea ⁊ ſcdo addit̄ in euāgelio. Et circundabūt te. Vñ Bernar.lib.medita.dicit. Dum magnis dolorib⁹ ſeparat̄ aīa peccatrix demones terribili ⁊ horribili aſpectu eā terrebūt et ingēti furore eā cōprehēdēt volētes poſſidere. Venient ⁊ angeli: vt eā ducant ad iudiciū xp̄i metuēdi. Et tūc illa mēorans opa ſua cōtremiſcit ⁊ q̄rit fugere inducias ꝗ petere dicēs. Date mihi vel vni⁹ hore ſpaciū. Tunc quaſi loquētia ſimul ei ſua opa dicēt. Tu nos egiſti: tua opa ſumus: nō te deſerimus: ſed tecuꝫ pergem⁹ ad iudiciū. Et qꝛ amore mūdi ⁊ carnis (infelix) amorē dei dereliq̄rat: ideo derelinq̄tur a deo atq̄ demonib⁹ tradetur in iferno cruciāda. Hec breuiādo vbi.ſ.ex Bern. ❡Quar. eſt coāguſtatio: vñ in euāgelio ſubdit̄. Et coanguſtabunt te vndiq̄: qꝛ ſupra ſe videbit iudiceꝫ terribilē et angelos iratos contra eā intra ſe anguſtat̄ per cōſcientiā remordētē Sap.v. Pre anguſtia ſpūs gemētes. Itē iuxta ſe: ſcꝫ a demonib⁹ circūdātibus crudeliter ⁊ eā ꝯfundētib⁹ Unde Grego. vndiq̄ etiā aīam coanguſtant qñ ei non ſolū operis: verūetiā locutionis ⁊ cogitatiōis iniq̄tates replicāt. Deniq̄ īfra ſe: qꝛ infernū videt ſibi apertū ad deglutiēdū in tormēta. O ergo pctōr defle nunc peccata/ne flere inutiliter habeas tunc. ❡Quintū eſt dire mortis eternalis ꝓſtratio: vnde dicit̄ ī euāgelio. Et ad terrā ꝓſter.te: et filios tuos: et nō relin.⁊c. q̄a nimirū reprobi in corpore ⁊ aīa ad terrā īfernalē ꝓijcient̄. Nā in centro terre eſt infernus vbi perpetuo māſuri ſepelient̄. Hec eſt (Iob.x.) terra miſerie ⁊ tenebrarū vbi vmbra mortiſ ⁊ nullus ordo: ſed ſempiternus horror inhabitat. Ibi ſimul cum reprobis filij eorum ꝓſternent̄.i. oīa opera peccatorū q̄ fecerunt ex mala voluntate gignendo vt ardeant in inferno ⁊ ardere faciant peccatores Iob.xvij. Deſcenderunt in ꝓfundiſſimū infernum oīa mea. Deniq̄ tamdira erit iſta proſtratio mortis q̄ non relinquetur lapis ſuper lapidem: vt dicit chriſtus in euā-

gelio hoc. Ubi Greg. dicit. et con cor. Iſido. de ſūmo bono: q̄ p la pides deſignant pue[r]ſe cogitationes q̄ ſunt quaſi p fundamēto pcti. Sup hunc lapidem ponit praue delectatiōis lapis q̄ſi ledens conſcientie: ſupra hunc conſenſus/ ſupra actio/ ſupra cōſuetudo / ſupra neceſſitas / ſupra deſperatio/ ſupra mors eterna. Tunc oīs talis conſtructio deſtruet: vt non remaneant tales lapides ſup lapidem. Sed quid erit audi ps. cxlv. Exibit ſpūs ei᷒.i. hoīs et reuertet i terram ſuā. ſ. infernalez: in illa die peribūt oēs cogitationes eorū et ſic lapis ſup lapidē nō remanebit: qr nec cogitatio/ nec delectatio prauorū operū et hmōi p̄dicta remanebunt in gehenna: ſed ſola pena oīm taliū ibi locū habebit. ¶ Unde exēplū legitur in meditationibus Bern. et ſermonib᷒ q̄ ſcz Ariſtoteles poſt mortē apparuit cuidā ſuo diſcipulo: et ille iterrogauit Ariſtotelem dicēs. Quid genus: q̄d ſpecies: q̄d differētia. et Ariſto. reſpondit di. Non eſt apud nos iferos: q̄d gen᷒/ ſpecies et huiuſmodi. ſed tm̄modo: q̄d ignis q̄d dolor et quicq̄d quod non eſſet pena. Sed q̄re hec oīa predicta mala eueniēt pctōribus: ſubdit xp̄s dicēs. Eo q̄ non cognoueris tempus viſitationis tue. ſ. qua nunc vocaris ad grām p penitētiā. nā ſi hec cognoſceres fleres peniten. O ergo pctōr cogita/ q̄d quātū et qual e fdes: et penitere ne peas. B ¶ Secūda q̄ſtio orit. Ad q̄d valet recogitatio mortis? Ad hoc rn̄det q̄ ſicut hieron. dicit in epl'a ad

heluidiū: ſm̄ platonē Sūma phia eſt oīm ſapiētū meditatio mortis qr hec retrahit a malo: et inducit ad bonū. ¶ Primo ergo retrahit a malo hoīez. Eccl. vij. Memorare nouiſſima et in eternum nō peccabis. Nā retrahit a ſuperbia hoīem: vn̄ Bern. lib. medita. Unde ſupbit hō: cuius ꝯceptio culpa naſci pena: labor vita: mori neceſſe cum anguſtia poſt mortem vermis fetor et horror: ſic in nō hominem vertitur oīs hō. Hec ille. Itē retrahit ab auaricia. Hieron. ad Paulinum Facile cōtēnit oīa: q̄ ſe cogitat moriturū. Quid enī pdeſt habere decē veſtimenta et mille flore nos cū oīa relinquas et ſtrictā rōnē reddere debeas de oīb᷒ ac penā tāto acerbius luas? Deni q̄ retrahit a luxuria. Greg. Nil ita vallet ad domādum carnis deſideria q̄̄ vt penſet qualis ſit futura caro mortua: vt poteuer mium eſca. Qui ergo corpus delicate nutrit: vermibus cibum et lardū facit. ¶ Scdō valet: qr ad bona ſalubria iducit: ſcz memoria mortis. Greg. Ualde ſe exercitat in bono ope q̄ ſepe recogitat de extremo fine. Unde Petrus rauen. dicit. Quia hic manſurus nō es colloca bona tua il luc quo iturus es. Meli᷒ enī eſt dare elemoſynā in vita q̄̄ poſt mortē. Sicut vna candela plus lucet ante faciē q̄̄ tres poſt tergū. Un̄ btūs Johānes elemoſynari᷒ dicit q̄ ꝯſuetudo erat antiq̄tus q̄ qn̄ iperatores electi coronabant veniebat latomus: ferēs tres vel quattuor petras marmoreas: et interrogabat de quo genere illarū vellet ſibi fie

ri monumētū: vt ſic humiliaret ⁊ ad bona incitaret. ¶ Tertio: quia ad penitētiā faciēdā cona ri facit ⁊ meditari: qm̄ iuxta Au guſt. de decē chordis. Melior eſt modica amaritudo in faucibus ꝙ̄ eternum tormentum in viſce ribus. ⁊ Grego. Stultum eſt i ta li ſtatu viuere in quo q̄s nō au det mori. ¶ Ad id exemplum le gitur in lib. de dono timoris ꝙ cum miles quidam flagitioſus nullam penitentiā ab Alexan dro papa vellet ſuſcipere: papa dedit ei anullū ſuū vt illū ꝓ pe nitētia portaret: ita ꝙ quando cūꝗ anulum iſpiceret: de mor te ſua ⁊ futuris penis cogitaret Quod cū ille feciſſet pluribꝰ die bus emolitum eſt cor eius: ⁊ re diens ad papam dixit. Paratꝰ ſum penitentiam quamcunꝗ magnam facere. O ergo vtinā moderni peccatores terreren tur: ſaltem metu mortis et dam nationis. ¶

¶ Circa ſecundum de tētatio num impugnatione qua tanꝗ̄ vallo circundatur homo in tem pore mortis: q̄a hoc ex ſcriptu ra claret: dicendo dñō Gen. iij. ad diabolum. Tu ſcʒ diabole in ſidiaberis calcaneo eius. i. fina li hore hoīs que per calcaneū ſi gnificatur: eo ꝙ eſt corporis vl tima pars. Unde hic duo que runtur precipua.

¶ Primo: quare diabolus plus tentat in morte.

¶ Scđo: q̄libus tentationibus tentat illo tempore.

Prima queſtio ē eſt: quare dia bolus plus tētat hoīem i mortꝭ hora? Ad quod rn̄det ſcḋm docto res ꝙ precipue triplici ratione.

¶ Prima ratione diabolꝰ aīam amittat quā antea longo tēpo ro poſſederat. ſ. ꝑ pctā: ſcit eniʒ ꝙ decetero poteſtatē in aīa ha bere nō poterit ſi in mortꝭ hora euaſerit. Exemplum de hoībus raptoribus qui morti ſe expo nunt ne amittāt ꝓcioſas ꝑdas raptas. ¶ Scđa rō vt animam tunc rapiat quaʒ ſcit ꝙꝰ ꝑpetuo tandē poſſideat ſi in morte ha beat. Nā Grego. xi. moral. dicit Nequaꝗ̄ vltra miā parcentis: ſcʒ dei liberat q̄s ſemel in locis penalibus iuſticia iudicātis dā nat. Hec ille. ¶ Tertia ratio vt aīam ꝓcioſam diabolus ex inui dia ab optato fine beatitudinis detrahat. Nā hoc bene ſcit dia bolus ꝙ ſicut Ariſt. viij. Ethic. dicit. Unuſq̄ſꝗ hoīm vult ſibi bona maxima hoc eſt celeſtē fe licitatē eternā quā diabolꝰ ꝑdi dit ꝑ ſuam culpā: ideo inuidēs hoī cupit vt tā ꝓcioſaʒ aīam ad dei imaginē factam a felicitate detrahat. ¶ Sed q̄ſtio ſecunda eſt qualibus tentationibus co natur hoīem diabolꝰ tētare in mortꝭ tpe vt poſſit a celo detra here. Et qm̄ de iſtis neceſſariuʒ eſt remedia ſingulatim pro edi ficatione populi applicare ideo hec iuxta ſingulas tentationes applicemus. Nimirū forſitā ali quis timoroſus dicet. Et q̄s po teſt ſaluus eſſe cū in agone dia bolus vtpote ꝓcellens oīa terre na ꝑtāte ſicut dicit Job. xli. faci liter poſſit īfirmos homines ſu perare. Ad dicendum ꝙ licet in agone ꝯſtitutꝰ hō fortiſſime te net a diabolo: tn̄ in hoc dʒ cōſo lari deū exorando: qꝛ diabolus nullum pōt cogere nec pōt hoī

Jo^m no:

preualere niſi homo illi conſentiat: vt dicit Jſido. Et quia ſecundum apoſtolum .i. Corin. x. Fidelis deus qui non patitur vos tentari ſuper id quod poteſtis: ſed faciet cum tentatione prouentum: vt poſſitis ſuſtinere.

D ¶ Circa ergo huiuſmodi tentationes de tertio: ſcilicet de remedijs applicandis. Notandum ꝙ tētationes in hora mortis ſunt precipue octo: ⁊ remedia eorum plura.

¶ Prima contra fidem.
¶ Secunda contra ſpem.
¶ Tertia contra charitatem.
¶ Quarta cōtra dei voluntatē.
¶ Quinta eſt per complacentie vanitatem.
¶ Sexta ꝑ auaricie tenacitatē.
¶ Septima ꝑ ſuperuiuēdi credulitatem.
¶ Octaua per blaſphemie ſpiritus fallacitatem.

Prima tentatio eſt contra fidē. Unde Damaſ. dicit. Tentabit nos hoſtis antiquus mira obliquitate veritatis ⁊ fidei in extremis. Ratio: quia ſcit diabolus ꝙ ſicut apoſtolus Hebreo. xi. docet. Sine fide impoſſibile eſt placere deo. ꝫ ⁊c. Un ſicut in fine mundi tempore antichriſti maxie erit perſecutio fidei xp̄i: ſic in fine hominis qui dicit microcoſmus erit maxima tentatio fidei. Suggerit enim diabolus talia: nonne vides ꝙ maxima pars mundi tenet aliam fidem: quomodo credis ꝙ ſola fides chriſtiana ſit vera et ſalutifera: ⁊ huiuſmodi. ¶ Remediū contra hoc valet: vt ſymbolum fidei alta voce dicatur corā agonizante: ⁊ ille cogitet: quia a pn cipio mūdi omnes ſancti patriarche et prophete ⁊ tandē apl'i: martyres: confeſſores: virgines ⁊ omnes electi hanc fidē xp̄i teſtati ſunt ⁊ in ea ſaluati ſunt: et ſic ꝯfortat in fide aīa. ¶ Secunda tētatio eſt ꝯ ſpem: q̄r vt Grego. dicit ſuꝑ hodierno euāg. Maligni inq̄t ſpūs aīaꝫ ī hora mortis vndiq̄ʒ anguſtāt: qn̄ ei nō ſolum opis: verū etiā locutiōis et cogitatiōis iniq̄tates replicant vt in deſpatione īducāt. ¶ Remediū vt tūc hō habeat pre oculis dei miaꝫ: ⁊ xp̄i pietatē ac crucifixi ymaginē ꝓ pctōib⁹ paſſus eſt. Et iō etiā ſi īfinita pctā ſibi occurrerēt q̄ ātea nec ꝯfeſſ⁹ fuiſſet: nec pn̄iaꝫ de eis egiſſet: adhuc nō dꝫ deſperare ſed doleat pctā illa corde: ⁊ ſi pōt confiteatur ore ⁊ cogitet ꝙ ſic Bern. dicit. Maior eſt dei pietas ꝗ̄ queuis iniq̄tas. Oīa enī nr̄a pctā reſpectu miē dei ⁊ ſanguis chriſti ſūt q̄ſi vna gutta reſpectu toti⁹ mar. Propterea etiā ſi videret hoī ꝙ oīno deberet dānari: adhuc nō dꝫ deſpare: q̄r deſperatio eſt pctm̄ ſuꝑ oīa peſſimū. vn̄ Aug. ⁊ Jſido. dicūt ꝙ nullū eſt pctm̄ qđ nō habeat veniaꝫ ꝑ pn̄iaꝫ. Sꝫ ſiq̄s deſperauerit miſericordiā fundit⁹ ꝑdit. Nil enī ſic deū offendit ſicut diſperatio. Pl⁹ q̄ppe ⁊ iudas peccauit deſpando ꝗ̄ xp̄m tradēdo: ⁊ ꝗ̄ iudei xp̄m crucifigendo. Hec ille.

E ¶ Notandū ſm̄ Antoninum flor. iij. ꝑte ſumme. ti. x. c. q̄ ꝙ in articulo mort magꝰ ꝯſueuit hō tētari de deſpatiōe ꝗ̄ de ꝓſumptiōe: vt dīt Greg. Ideoq̄ʒ debēt tūc ꝯſolari poti⁹ īfirmi a ꝯfeſſorib⁹ q̄ pn̄iam debēt inno-

teſcere: vel a pcuratoꝛibus oſtẽdendo talibus benignitatez dei remittentis peccata ꝙ exalpari hoꝛroꝛẽ iuſtitie dei oſtendendo iuxta Petrum de palude in iiij. ¶ Tertia tentatio ꝯtra charitatem p impatientiam: que fit ex doloꝛe maximo tunc acciden te cũ aĩa debet exire a coꝛpoꝛe: ſic ꝙ etiã pdit ſenſus pre amaritudie ⁊ vires: qꝛ ſanguis vndiqꝫ confluit ad coꝛ vt ipſum cõſeruet. Unde iuxta Phm. Coꝛ eſt primũ viuens ⁊ vltimum moꝛiens: ſic ergo ex doloꝛe oꝛit̃ ipatientie tentatio diabolo inſtigãte aliqñ. ſ. intantum ꝙ moꝛdeant tales dẽtibus manus ex ĩpatientia. Et hoc eſt cõtra charitatem: qꝛ charitas patiẽs eſt .ſ. Coꝛ. xiij. F ¶ Remediũ eſt vt homo ponat ſe ad patientiam: nec remurmuret deo: ſed gratias agat: quia oẽs doloꝛes huiuſmodi ſunt homini pꝛo purgatoꝛio. vnde Grego. dicit. Miſericoꝛditer adhibet deus temporalem ſeueritatez: ne inferat eternam vltionẽ. ¶ Quarta tentatio ꝯtra dei volũtatem q̃ erit hominibus carnalib⁹ qui amoꝛe bonoꝛum pꝛeſentium detenti inuite moꝛiuntur nec volunt cõfoꝛmari voluntati dei cũ euocantur. De iſtis Ciprian⁹. xiij. q. vlti. c. ꝙ pꝛepoſterum: pulcre loquitur. De quo vide lati⁹ ſermone. xlvſ. G ¶ Remedium eſt vt talis faciat ſibi vim cõtra ppꝛiam voluntatem dicens exemplo xpi illud Mat. xxvj. Non mea ſed tua deus fiat volũtas. Et talis cogitet qꝛ melioꝛa bona celeſtia obtinebit .ſ. pꝛo patre deũ: pꝛo matre virginẽ mariam: p fratre xp̃m: pꝛo amicis angelos ⁊ beatos: p diuitijs caducis celeſtia perpetua. G ¶ Quinta tentatio eſt per complacentie vanitatem: hec fit in hoĩbus religioſis atqꝫ ſpũalib⁹ Nam Grego. dicit. Sepe homo reminiſcendo bonum quod geſſit dum ſe erigit apud auctoꝛez hũilitatis cadit. Hec ille. ¶ Remediũ eſt vt hõ oĩa bona deo attribuat a quo ſunt. vnde Iſido. Nil tibi boni tribuas: qꝛ omnia a deo accepiſti: et ex te non niſi malus extitiſti. ¶ Exẽplum lib. apũ ⁊ in ſpec. exẽploꝝ diſt. v. exem. cviij. legitur. ꝙ quidam regularis in quodã monaſterio i gallia ſanctus cum eſſet in iſirmitate graui diabolus imiſit in mentẽ eius p̃ſumptuoſam exultationẽ tãto iubilo: vt oẽs aſtantes crederent eũ mox in iubilo celeſtẽ gloꝛiã intrare. Tandem in agone cepit vberrie flere. Et requiſitus de cauſa coꝛã omnibus dixit. Heu chariſſimi vidiſtꝭ me pꝛeſumptuoſe exultaſſe ſuggerente diabolo: ſed nõ permiſit me periclitari mater miſericoꝛdie maria: que me redarguit de vana leticia: ⁊ admonuit cũ ſpei moderamine et dei timoꝛe diẽ vltimũ excipe. Uos ergo fratres oꝛate vt de⁹ michi hãc noxam ignoſcat: ⁊ nõ ſm opa mei indigna: ſed ſm miam ſuam ſaluet me. Et his dictis felicit̃ ad xp̃m migrauit. ¶ Sexta tentatio per auariciã qua tentant̃ p̃ſertim ſeculares ⁊ poſſidẽtes diuitias: quas etiam ſepe tales adeo occultant vt inteſtati decedant. Multi etiã dolent ꝙ temporalia bona vxoꝛẽ ⁊ filios reli-

quunt: ⁊ per talia mente occupati a deo ⁊ his q̄ sūt ad salutē retrahuntur. Remediū ergo eſt vt tēpeſtiue homo teſtamentū bonū ⁊ salubre condat: ⁊ a mundanis mentem abſtrahat de salute cogitañ ſicut docet Augu. ¶ Septima tentatio eſt de ſup ueniendi vana ſpe: ꝓpter quā differt miſer homo confeſſionē faciendā ⁊ ſacramentorū ſuſceptionē. O ꝑiculoſū cras cras. Remediū eſt vt ꝗs totus ad cōfeſſionem ⁊ ſacramenta diſpōatur. Jaco. v. Infirmatur quis inducat preſbyteros ⁊ orent pro eo vngentes oleo: ⁊ alle. eū dominꝰ ⁊ pctā dimittent. ¶ Octaua ē ꝑ blaſphemie ſpūs: ſicut legitur de ſancto Euſebio in epiſtola Cirilli ad Auguſt. q̄ horribiliter contra hmōi tentationes agitañ. faciem huc ⁊ illuc dixit. Mentiris mētiris. nolo: nolo. Sed contra hoc remediū eſt talia non curare: vt Bern. dicit ⁊ Grego. talia non nocent cum diſplicent. Rogemus ergo chriſtum ⁊c.

¶ De eadem dominica. Sermo iiij. ſcilicet de iudicio dei contra iudeos: ⁊ chriſtiani qualiter ſe ad iudeos habere debeāt: ac de hieruſalem deſtructione.

NOn relinquēt in te lapidem ſuper lapidem: eo ꝙ non cognoueris tempꝰ viſitationis tue. Luc. xix. ⁊ in euangelio. Uerba iſta dixit ſaluator nr̄ q̄bꝰ ꝑdixit hieruſalē ⁊ iudee deſtructionem quā fecerunt romani. Et ſubdit ipſius deſtructionis cauſam di. Eo ꝙ non cognoueris tempus viſitatiōis tue. q. d. Ecce ego deus tuus o iſrael viſitaui te per incarnationē: ꝑdicationem: ⁊ miraculorum opationem. fidē veram te edocēdo. Sed tu per maliciā obdurata noluiſti fidem agnoſcere: ⁊ me per inuidiā occidiſti ⁊ diſcipulos meos. Ideo talia mala venient ſup te: ſcilicet ꝙ circundabunt te inimici tui ⁊ coanguſtabunt vndiqꝫ: ſicut ⁊ tu circūdediſti me captiuādo ⁊ meos vbiqꝫ ꝑ totam iudeam pſequendo ad mortē. Item pſternent te ⁊ filios tuos in terram: qꝛ ⁊ tu corpus meū occidendo in terrā pſtraſti ad ſepeliendū. Deniqꝫ lapidē ſup lapidē nō relinquēt in te: qꝛ ſāguinē meū ſup te ⁊ filios tuos ſuſcepiſti di. Sanguis eiꝰ ſup nos ⁊ ſup filios noſtros. Et quia meipſū lapidare voluiſti Joan. viij. Et meos lapidaſti vt ptꝫ de Stephano. Et quoniam hec deſtructio hieruſalē ſm̄ hiſtorias facta eſſe dicitur i mēſe Auguſti. idcirco pro hoc tempore legit eccleſia hoc euangelium. Juxta quod de iudeis ⁊ eorum obſeruatiōe faciēda a chriſtianis tria myſteria declarabimus.

¶ Primum de iudeorum flagellatione.

¶ Secundum de chriſtianorum obſeruatione.

¶ Tertium de hieroſolymorum deſtructione.

¶ Circa primum de iudeorum flagellatione. ſ. per captiuitatem ⁊ diſperſionem iuſto dei iudicio. Conſiderare nobis valde expedit ad ſalutē: qꝛ exemplo illorum terremur in peccatis ꝑ-

ſeuerare ⁊ incitamur ex timore ad cauendū peccata ne dei iudicio puniamur ⁊ abijciamur a deo ſicut ⁊ inclyta quōdā ⁊ deo accepta ac ſpālius electa plebs iudaica ꝓpter ſua pctā facta ē reprobata ⁊ punita. Si enim deus nō pepcit tali pplo ꝑelecto: quō putamus ꝙ pcet nobis pſeuerantibꝰ in pctō? Aduertamus ergo qm̄ vt Cato ait. Felix quē aliena picula faciunt cautū. Vn̄ ex iudeorū flagello diſcamꝰ deum placare ꝑ penitentiā de peccatiſ ne ꝑamꝰ ſicut ⁊ illi perierūt. Juxta hoc itaq̧ tres conſiderationes notemus.

¶ Primo qualiter chriſtus dominus predixit iudeorum punitionem.

¶ Secundo propter qualia peccata iudei dei iudicio meruerūt exterminationem.

¶ Tertio quare noluit deus omno illos deleri. ſ3 dedit in captiuitatē ⁊ diſpſionē ꝑ totū orbem

¶ Primo inq̧ notemus ꝙ xp̄s dn̄s ex īmenſa mīa ⁊ pietate cōpatiendo iudeorū pditationi ꝑdixit cum fletu eorum iuſtam pro pctīs punitionē. Et hoc fecit ter pro ſigno tunc admonitiōis: ꝗtenꝰ oſideret ꝙ neminē vult pire: ſed oēs vult ſaluare: ſc3 ꝑ pniam ꝯtū eſt de ſe ⁊ volūtate aſcedēte: ꝓut ſcribit aplꝰs. j. Thimoꝫ. ij. Primo em̄ ꝑdixit Luce. xix. eſt euangelio hodierno. Et hoc fuit dn̄ica palmarū qn̄ veniēs in hierl'm obuiātibꝰ ⁊ ꝓcedētibꝰ turbiſ cōcinētibꝰ di. Bn̄dictꝰ q̄ venit in noīe dn̄i ⁊c. Tūc vidēs ciuitatē fleuit ſuꝑ illā dicens Si cognouiſſes ⁊ tu ⁊c. Vn̄ hiero. i q̄ſtiōibꝰ ad Hedbidiam dicit. Intantū amauit dominꝰ hierl'm: vt fleret eā ⁊ plāgeret: ⁊ pendēs in cruce loq̄ret. Paṫ ignoſce illis: q̄a neſciūt q̄d faciūt. Itaq̧ īpetrauit qđ petierat. Datūq̧ eſt eis tēpus pnie: videlꝫ vſq̧ ad. xlij. annū a paſſione xp̄i: poſtqđ pſeuerantibus illis in blaſphemia Titꝰ ⁊ Veſpaſianꝰ illos interfecerūt. Hec ille. ¶ Scđo xp̄s prenunciauit deſolationē hierl'm ⁊ iudee Luce. xxj. cū q̄buſdā diſcipulis dicentibꝰ de tēplo ꝙ bonis lapidibus ⁊ donis eſſet ornatū. Dixit Jeſus: hec q̄ videtis veniēt dies in quibus nō relinqueṫ lapis ſuꝑ lapidē qui nō deſtruaṫ. Interrogauerūt aūt eū3 qn̄ hec erunt? dixit infra. Cum videritis ab exercitu circūdari hieruſalem: tūc ſcitote q̄a appropinq̄bit deſolatio eius. Infra. Erit ira populo huic ⁊ cadent in ore gladij: ⁊ captiui duceṅt in om̄s gētes. ¶ Tertio ꝑdixit xp̄s Luce. xxiij. quādo die paſſiōis ſue ſequebatur illum cruce oneratum turba multa populi ⁊ mulierum plangentium ⁊ conuerſus ad illas dixit. Filie hieruſalē nolite flere ſuꝑ me: ſ3 ſuꝑ voſ ipſas flete ⁊ ſuꝑ filios vr̄os: q̄niam ecce veniēt dies q̄bus dicent. Beate ſteriles que non genuerunt: ⁊ vbera que non lactauerūt. Et ſic patet.

¶ Secundo videndū eſt qualia erāt peccata iudeorum propter que dei iudicio demeruerunt exterminari? Ad quod notandum ꝙ ſepte3 ſunt precipua peccata ꝓpter que demeretur gēs aliqua exterminari ⁊ ciuitas vel prouincia deſtrui: deſolari ⁊ plaga

ri: vt patet recolligendo ex ſcri- pturis: ⁊ hec vigebant vt pluri mũ in hieruſalem ⁊ iudea: ergo eſt deſtructa. ¶ Primũ eſt male faciendi licentia: quando male- factores non puniunt hi qui de berent vt iudices ⁊ huiuſmodi: ſed permittitur libere illis ma- la agere. Nam Roma. xij. digni ſunt morte: ⁊ per cõſequens ex- cidio non ſolum qui faciunt: ſed etiam qui conſentiunt facienti bus. Exemplum de tribu benia min que exterminata eſt gladio: eo ꝙ non puniunt flagitium cõ- miſſum cum vxore leuite: ſ3 vo- luit defendere Judic. xix. ⁊. xx. cap. ¶ Secũdu3 eſt auaricia ob quã oĩa mala multiplicantur. ſ. periuria: fraudes: mendacia: ra pine: vſure: odia hypocriſes: vt patet in phariſeis ⁊ ſacerdoti- bus iudeorum. Un hiero. vj. A maiori vſ3 ad minorem omnes ſtudent auaricie. vnde omnes p romanos perierunt.

¶ Tertium eſt luxuria propter quã oĩs filij Cayn diluuio pe- rierunt: idẽ ſodoma ⁊ ciuitates quinq3 ſubmerſe ſunt. ¶ Quar tũ eſt iniuſtitia. vñ. Eccli. x. Re- gnum de gente in gente3 tranſ- fertur ꝑpt iniuſticias ⁊ dolos. Lyra ponit exemplũ de monar chia aſſyriorũ3 tranſlata ad ba bylonios: inde in Perſas ⁊ Me- dos: inde in grecos. Hec iniuſti cia quãtum increuerit in Judea ex hoc patet ꝙ xp̄m iniuſte occi di ꝓcurauert ⁊ ſuos diſcipulos ¶ Quintũ eſt diſcordia. nã Lu- ce. xj. Omne regnum in ſe diui- ſum deſolabitur: vt chriſtus te ſtat. Multam diſcordiam ⁊ bel- la inteſtina in Judea fuiſſe do- cet Joſephus. ¶ Sextũ eſt ino- bedientia. Exemplum habem⁹ de Pharaone ⁊ egyptijs plaga tis multipliciter pro inobedien tia. vnde ⁊ nunc videmus ꝙ fe- re oẽs ſciſmatici ꝗ ad obedien- tia eccľie receſſerũt vaſtati ſũt per turchos ⁊ ſaracenos. Et ꝗ- niam iudei inobedientes erant deo ⁊ fidei xp̄i: ꝙ ⁊c. ¶ Septimũ eſt obſtinatio in malicia: cũ enĩ iudei xp̄m occidiſſent tandẽ di- ſcipuli chriſti accepto ſpiritu ſã cto facieñ. miracula plurima: ꝓ dicabant reſurrectionem ⁊ pe- nitentiam in remiſſionem pec- catorum: vt patet Act. iij. ⁊. iiij. S3 iudei obſtinati grauiſſimas perſecutiones commouerunt ꝯ tra eos. Nam Petrum ⁊ Joan- nẽ incarcerauerũt pluries: Ste phanum lapidauerũt: Jacobu3 fratrem Joannis occiderunt. Saulus etiam multos diſcipu- lorum vinxit pro voluntate. ſ. iudeorum. Sed ⁊ tandem alte rum Jacobum fratrem domini occiderunt: ⁊ maximas perſecu tiones malaq3 malis ſuperad- deñ. miſerabiles iudei obſtina- ti nullo modo ad xp̄m conuerti voluerunt. vnde iuſto dei iudi- cio ⁊ ſuum regnum ⁊ gentem ꝑ diderũt: ⁊ ꝑ orbe3 diſpſi affligũ tur. O ergo vos xp̄iani pctõres cauete vos a talibus peccatis agite penitentiam ne pereatis a deo: ſicut illi perierunt.

R ¶ Tertio ergo vidẽdũ eſt quare voluit deus iudeos om- nino deleri prout demerebant: ſed voluit captiuitatem ꝑ totũ orbẽ diſpgi: ⁊ inter xp̄ianos ab eccľia tolerari. Ad hec pľes rõ- nes aſſignãtur. ¶ Prima ratio

pꝑter reuerentiā xp̄i ⁊ btē Ma rie.ac aploꝝ: q2 ex iſto populo fuerunt ſm carnez Joan.iiij.ſa lus ex iudeis eſt.Solet em̄ de⁹ pꝑter aliquos alijs parcere:ſi cut pꝑter Dauid ſeruū ſuū pep cit regibus iſrael: quanto mag ꝑpter xp̄m ⁊ diſcipulos ſuos. ¶ Secūda ratio pꝑter merita ⁊ memoriā patriarcharū ac pro phetaruz ex q̄bus populus iſte pceſſit.Unde Exodi.xxxij.cum domin⁹ voluiſſz delere iudeos Moyſes orauit dicens.Recorda re dn̄e Abraam Iſaac ⁊ iſrael ſeruoꝝ tuoꝝ quibus iuraſti ⁊c. ¶ Tertia ratio ꝑpter futuram conuerſionem iudeorum: quia i fine mundi conuertent iudei ad chriſtum. Iuxta illud.Ps.Con uertentur ad veſperam ⁊ famē ſcilicet verbi dei de chriſti my ſterijs audire deſideran.patie tur vt canes.ſ.auide audiendo ⁊ pro hoc circuibunt ciuitatem ſcilz eccleſie:vt poſſint ſaturari verbo dei.De hac iudeoꝝ con uerſiōe expꝛeſſe loquit ſcriptu ra Hiere.xxiij.⁊.xxxiij.et zach. xij.vbi Lyra iducit ſanctū Me thodiū martyrē dicentez ꝙ de tecta falſitate antichꝛiſti per Enoch ⁊ Heliam iudei q̄ prius adheſerant ſibi conuertent ad chꝛiſtū fideliter:parati ꝑ ei⁹ fi de mori:ita ꝙ centū quadragin ta quattuor milia coronabunt martyrio ex oī tribu filioꝝ iſra el:vt ſcribit Apocal.vij.Et vt Oroſius ſup Cant.dicit.Judei tunc conuerſi tam ſancte ꝯuer ſationis erunt ꝙ eccleſia mira biliter eorum exemplo edifica bitur: ergo ⁊c.¶ Quarta ratio propter vtilitatem fideliū xp̄ia norum. Nam ex iudeis multi plex vtilitas ſpūalis ꝓuenit fi delibus. Pꝛima: q̄a fides xp̄ia na cōfirmat ex libris veter te ſtamenti:quos libros a iudeis accepimus:vt inde ꝓferam⁹ te ſtimonia de oīb⁹ xp̄i myſterijs: vt patet ꝑ Auguſt.hec dicentē. Secunda: q2 quotiens videm⁹ iudeos:totiens de xp̄i paſſione recordamur. Ps. Ne occidas eos nequādo ob.po.in.Tertia quia veritas ꝓnunciatiōis ⁊ fi dei xp̄i ꝑ illoꝝ diſꝑſionez vbiq3 apparet cum xp̄s ꝑdixerit eos diſꝑgendos ꝑpter incredulita tem.Quarta:q2 ſunt in exēplū noſtre correctionis cum ſic fla gellant:vt ſciamus q2 niſi con uerſi fuerimus gladium ſuū vi brabit deus:arcū ſuū tetendit: ſcilicet ad puniendum nos. O ergo homo age penitentiam.L ¶ Circa ſecundum de chꝛiſtia norum obſeruatione videndum eſt quō debeant chꝛiſtiani ſe ha bere ⁊ obſeruare circa iudeos. Nam hoc ſcire cōuenit ne icur rat q̄s pctm̄. Pro q̄ notandum ſm Raym̄. alioſq3 docto.cano ni.plurima ſunt ab eccleſia pro hibita chꝛiſtianis erga iudeos ⁊ econuerſo. Pꝛimū eſt azyma iudeorum comede. xxviij. q.ſ. nullus.⁊.c.oēs. Secundum eſt balneari in balneis cum eiſdez: vt patet ibidez.Tertium eſt co medere:bibere:⁊ adcōuiuia ſua recipe ibidem ratio ſm glo.q̄a inter epulas quis faciliter deci pitur.Quartuz eſt domo eadez cohabitando deſeruire:vt patz extra de iudeis.ca.ad hec.⁊ di cto ca.nullus. Unde ſecundum fratrem Angeluz in ſumma ꝑ

hibetur aſſidua familiaritas ⁊ cõtinua cõuerſatio tam i domo ꝙ etiam extra domum: ꝓpterea xp̄iani in familiari ſeu aſſiduo ſeruitio iudeorum eſſe nõ debẽt ſic ꝙ pſone iudeoꝝ interſint. ſecus ſi edificiũ faciãt iudeis mercede ↄſtituta vel laborẽt agros ⁊ hmõi. Proĩde mulierib⁹ xp̄ianis nõ licet nutrire filios iudeorum ſm̄ Panor. ⁊ Jo. an. dicto ca. ad hec Neqȝ in domo manẽdo cũ iudeis: neqȝ etiã extra domũ qñ nimia familiaritas ⁊ cõuerſatio ex hoc cõtrahit̃: al's extra domũ nõ eſt ꝓhibitum. Hec frater Ange. M ¶ Quintũ eſt exennia ⁊ dona vel munuſcula a iudeis data retinere. Uñ q̄ri põt vtrũ licent recipe dona vel munuſcula a iudeis? Rñdet̃ ſm̄ fratrẽ Ange. ⁊ doc. ꝙ iude⁹ vel etiã alius vſurari⁹ cum dat aliqua dona vel munera xp̄iano iſte põt quidẽ accipe: ſic tñ ꝙ nõ velit ꝓpter talia facere aliq̄d qđ ſit ↄtra deũ vel ↄtra iuſticiã. Sȝ an poſſit retinere diſtinguẽdũ ẽ: qꝛ aut accipit rem i ſpecie datã ꝓ vſuris/ ⁊ tũc nõ põt ſibi retinere: ſȝ vl' ipſos vſ⁹ erogare ſm̄ cõſiliũ ↄfeſſoris: ſi non extat ille vel filij eius a quo eſt extorta/ vel indiſtincte tenet̃ eã reſtituere illi a quo extorta eſt ſi extat: nec põt eſtimationẽ dare ↄtra volũtatẽ dñi illius cui⁹ res eſt: qꝛ nõ trãſit in dñiuȝ vſurarij: aut accepit nõ rẽ i ſpeȝ datam pro vſuris: licet alias quaſcunqȝ. Et tunc diſtinguendum eſt quia ſi ipſe accipiens ſcit ꝙ tunc vſurarius eſt non ſoluendo: tenetur eas reſtituere: quia dat damni cauſam efficacem.

Si aũt dubitat an ſit nõ ſoluendo adhuc tenet̃ ne ꝑ re tpali in diſcrimẽ alam ponat ſm̄ Alex. in iij. pte. Si ꝟo ignorat ⁊ credebat ꝓbabilr ꝙ de bonis licite acq̄ſitis: ſic nõ tenet̃ bona fide durante de ↄſumptis: ſed ſolũ de extãtib⁹ tenet̃ ceſſante bona fide. Hec et plura ibi frater Ange. O q̄ ꝙ multi in his peccãt retinẽdo ⁊ hereditando. Et ex hoc prouenit ꝙ tales cõiter fiũt infortunati. Sextũ eſt fenora vſure ad ſoluẽdũ iudicare ⁊ cogere vel ſentẽtiare aut hmõi ſtatuta facere p q̄ cõpellit̃ quis ſoluere vſuras vel nõ repetere iam ſolutas: ecs eñ tales ſunt ex. õicati: vt i clemen. de vſuris c. ex graui. N ¶ Septimũ ẽ g'a medendi iudeos aduocare. Naȝ ſm̄. Antoñ. ⁊ cõcor fratrẽ Ange. i ſumma. Chriſtiani infirmi non debent vocare iudeos ad medẽdũ nec ab eis paratas medicinas recipere: vt in dicto ca. null⁹. ⁊ ca oẽs. vbi gloſ. dicit ꝙ poſſunt xp̄iani medicinalia a iudeis emere ⁊ poſtea p̄parare: ſȝ nõ medicinas p̄paratas Et ↄtra faciẽtes peccãt mortaliter. Excipit̃ caſus: ſcȝ neceſſitatis qñ aliũ hr̄e non poſſent: vel etiã qñ licet habeãt aliũ medicũ: ſed nõ ſufficientẽ. ſm̄ Hugo. ⁊ Lau. Preter hec plurima ſunt que ꝓhibita ſunt iudeis: ⁊ que xp̄ianis erga iudeos que videri poſſunt alibi: nec ſunt neceſſaria populo cõmuni ſicut predicta: ideo illa pertranſeo. Hoc autem pro generali regula tenẽdum eſt ꝙ xp̄iano ꝓhibetur nimia ⁊ aſſidua familiaritas cum iudeo ſub pena excõmunicationis.

nis: ⁊ per ꝯñs ſub pctõ mortali: eo ꝙ iudei ſic faciliter ad ſuam pfidiã animos ſimpliciũ iclinarent. ſʒ loqui xpianis cũ iudeis non eſt prohibituʒ: vt dicit glo. ſuper dicto ca.oẽs: quia nõ tanta familiaritas contrahit̃ p hoc ꝙ quis loquit̃ vel ſalutat iudeũ ſicut ſimul comedendo cibos. Hec in gloſ. O ergo chriſtiane diſce hec. O

¶ Circa tertiuʒ de hieroſolymorum deſtructione libeat hiſtorice pſequi ob deuotionẽ populi. Et de hoc Joſephꝰ lib. de iudaico bello plurima ſcribit: ſed nos breuiter aliqua ponemus. ¶ Primo q̃dẽ notemus ꝙ deus ex miſericordia ſua poſt xp̃i paſſionẽ expectauit ad penitẽtiam iudeos.xl.annis. Sed cũ nec p pdicationẽ diſcipulorũ: nec per monitiones internarũ inſpirationuʒ eos reuocare poſſet: voluit vt pius pater terrere prodigÿs. Nã ſtella pfulgẽs ſub forma gladÿ p annuʒ ſtare viſa eſt quaſi iminere deſuper ciuitati. Iteʒ luna eclipſim p.xÿ.noctes cõtinuas tandẽ paſſa eſt. Item poſtea viſi ſunt currus ⁊ quadrige in omi regione illa p aerẽ ferri: ⁊ armatoruʒ cohortes nubibus cõmiſceri. Item q̃daʒ die feſto pẽteco. noctu ſacerdotes igreſſi tẽplũ ad miniſteria cõplẽda motus quoſdam ſtrepituſq; ſenſerũt: ac voces audierũt di. Trãſeamus ab his ſedibꝰ. Hec ſufficiant pluribus reſciſſis ob breuitatẽ. ¶ Scdo notemus ꝙ ſicut in legẽda narrat̃ Pilatus: qꝛ Jeſum innocentem damnauerat timẽs irã Tyberÿ Ceſaris pro ſe excuſando Albanuʒ nomĩe ad ceſarẽ deſtinauit nũciũ. Et tunc Veſpaſianꝰ in galacia monarchiã a ceſare tenebat Albanus aũt in Galaciã ventis ꝯtrarÿs ꝓpellentibus aduenit Quẽ Veſpaſianꝰ vnde veniret ⁊ quo tenderet requiſiuit. Cui cũ ille diceret. Hieroſolymitanus ſum ⁊ romã tẽdebã. Ille dixit: de terra ſapientũ venis artem medicaminis noſti: curare me debes ĩ meis naribꝰ: vbi.ſ. quoddã genus vermiũ inſitum ab infantia gerebat. vnde ⁊ a veſpis Veſpaſianꝰ dicebat̃. Cui Albanus dixit. Artẽ medẽdi ignoro: ſed ille qui cecos illuminauit ⁊ mortuos ſuſcitauit Jeſus nazarenus quẽ iudei p inuidiã occiderũt ſi credideris in eũ ſanare te poterit Ait veſpaſianus. Credo ꝙ q̃ mortuos ſuſcitauit ſanare me poterit. Et mox hec dicendo veſpe de eiꝰ naribꝰ ceciderũt: ⁊ ſanatꝰ eſt. Tunc gaudio repletus dixit. Vere filiꝰ dei erat iſte. Vñ veſpaſianus romã tandẽ adÿt: ⁊ licẽtiã deſtruendi iudeã a ceſare ĩpetrauit. Qui ⁊ ꝯceſſit: eo qꝛ iam iudei impioꝛ rebellaſſent. Tandẽ congregato exercitu copioſo anteq̃ aduenirent hieruſalẽ tẽpore Neronis: fideles q̃ hieroſolymis erant a ſpũſctõ admonent̃ vt inde recedãt ad regnũ agrippe trãs iordanẽ: q̃ tũc cõfederatus erat romanis. Tandeʒ Veſpaſianꝰ adueniẽs repente infinitã multitudinẽ q̃ ad feſtũ paſce conuenerant concluſit vallo munitiſſimo in circuitu vt nullus pertrãſiret. Interim poſt aliquos menſes imperator romanus iterÿt: ⁊ a ſenatu Veſpaſianus electꝰ

eſt in imperatorem. Qui romã aduenit Tito filio ſuo i obſidione hieruſalem relicto. Biennio ẽ obſeſſa hieruſalẽ per Titũ fuit: ⁊ tãta fames vigebat oẽs ꝙ parẽtes filijs ⁊ ecõuerſo. viri vxorib⁹ ⁊ ecõuerſo cibos nõ tm̃ e manibus: ſed etiã ex ipſis dentibus rapiebãt: iuuenes delicati i plateis pre fame exanimes cadebant. Itẽ fimũ boũ aliaqꝫ imũda i cibũ ſumebãt: ⁊ calciamẽta ⁊ corrigias deuorabant. Inuente ſunt etiã mulieres proprios filios comedẽtes: vt dicit etiam in hiſtoria eccl'iaſtica. O quot erant ibi cadauera terram fetore replentia ⁊ multitudine: quotqꝫ amara ſpectacula mouẽtium ⁊ lamenta: adeo ꝙ etiam Titus cum lachrimis voce alta diceret Deus tu vides quia ego hec nõ facio. Tandem finaliter hieruſalẽ capta eſt ⁊ funditus ſubuerſa: vbi vndecies centena milia virorum fame ⁊ gladio perierunt preter mulieres ⁊ paruulos: ⁊ nonaginta ſeptem milia venditi ſunt. Et ſicut iudei chriſtũ. xxx. denarijs emerant: ſic ⁊ triginta iudei pro vno denario venditi ſunt. Fama quoqꝫ audita ꝙ diuites precioſos lapides ⁊ gemmas degluttiuiſſẽt: ecce vna nocte duorum milium viſcera iudeorum captorum ſũt patefacta. O ergo q̃ terribilia iudicia dei cõtra peccatores. rogemus ergo dominum ieſuz ⁊c.

¶ Dominica decima poſt Pentecoſtes. Ser. i. ſcilꝫ iuxta euangelium proſequendo: ⁊ de iactãtia.

Dixit ieſus ad quoſdã q̃ in ſe cõfidebãt tãꝙ iuſti: ⁊ aſpernabantur ceteros parabolã ⁊c. Luc. xviij ⁊ i euã. hodier. Xp̃s dñs a principio mundi voluit pro regula generali ſtatuere: ꝙ ſcilꝫ homines non niſi per humilitatem poſſint in celum aſcẽdere. ꝓpter qđ in principio creatiõis mũdi angelos ſuperbientes e celo deiecit: ⁊ etiam primos parẽtes noſtros e paradiſo expulit: qui moti ſuperbia elatiõis: vt magr̃ in. ij. ſentent. dicit: obedire deo noluerũt. Vñ ⁊ xp̃s ipſe dñs vt exẽplũ nobis preberet hũilitatis: humiliauit ſemetipſum factus obediẽs vſqꝫ ad mortẽ crucis Phil. ij. Et ſic meruit exaltationem celeſtem: vt ibidem ſcribitur. Propter qđ ⁊ deus exaltauit illum ⁊c. Idcirco voluit hoc per parabolam edocere: prout patet in euangelio hodierno. Textus. ¶ In illo tempore dixit Ieſus ad quoſdã qui in ſe confidebant tanꝙ iuſti ⁊ aſpernabantur ceteros parabolam iſtam: dicens. Duo homines aſcenderunt in templũ vt orarent: vnus phariſeus ⁊ alter publicanus. Phariſeus autem ſtans hec apud ſe orabat. Deus gratias ago tibi: qꝛ non ſum ſicut ceteri hoĩes raptores/iniuſti adulteri: velut etiam hic publicanus. Ieiuno bis i ſabbato: decimas do oĩũ q̃ poſſideo. Et publicanus a lõge ſtãs nolebat: nec oculos ad celum leuare: ſed ꝑcutiebat pectus ſuum: dicens. Deus propitius eſto mihi pec-

catori. Amen dico vobis: deſcē-
dit hic iuſtificatus in domū ſuā
ab illo: qꝛ oīs q̄ ſe exaltat humi
liabit: ⁊ qui ſe humiliat exalta-
bitur. Luc. xviij. Juxta hoc euā
gelium tria myſteria notemus
pro ſermone.

¶ Primum de cōfidentie ꝓprie
condemnatione.

¶ Secundum de orationis non
bone deuitatione.

¶ Tertium de orōnis hūillime
commendatione. O

¶ Circa primum de confiden-
tie ꝓprie dānatione ſiue repro-
batione. Aduertendum ꝙ xp̄s
dñs in euāgelio voluit oſtende-
re ꝙ̄ damnabile ⁊ reprobandū
peccatum ſit hoī confidere in ſe
vł ſua iuſticia ꝓpria: ideo dicit.
In illo tpe. ſ. anno chriſti. xxxiij.
kał. aprilis. hoc eſt poſt feſtum
annunciationis marie. die. viij.
ſm Guil. dixit ieſus ad quoſdā
q̄ in ſe cōfidebāt tanꝗ̄ iuſti ⁊ c.

¶ Sed queritur hic quare ho
mo iuſtus non debet confidere
in propria iuſticia: cum ſcriptu-
ra dicat Prouerb. xxviij. Juſtus
quaſi leo confidens: abſꝗ terro
re erit. Fugit autē impius: ne
mine pſequēte. Et rō: qꝛ iuſtus
habet ſpem fidē de operibus iu
ſticie: qm̄ vt Magiſter. iij. ſent.
dicit. Spes eſt certa expectatio
future beatitudinis ex grā dī ⁊
ex meritis. ſ. operū ꝓueniens.
Rñdet ꝙ ꝗuis hō iuſtus ꝯfide
re debet quidē de deo ⁊ in ipſo
ſperare: vt patet ex his obiectio
nibus p̄dictis. Uñ ⁊ Lyra expo
nit dictā auctoritatē ſic. Juſtus
quaſi leo confidens ſupple de
deo vel in deo: abſꝗ terrore erit
qꝛ ſi moriꝛ ī pſecutiōe ł refrige
rio erit. Et ſic patet ꝙ loquiꝛ de
confidentia q̄ habenda eſt ī deo
⁊ eius miſericordia. Sed tamē
nullus homo viuens quātum-
cūꝗ ſit iuſt⁹ ⁊ ſanctus debet in
preſenti de propria iuſticia ⁊ me
ritis ſuis cōfidere: ſꝫ tm̄ de deo
⁊ hoc quadruplici ratione.

¶ Primo: qꝛ noſtra iuſticia eſt
incerta.

¶ Secundo: quia eſt impura ⁊
iuxta.

¶ Tertio quia eſt infirma.

¶ Quarto: quia nondum eſt ap
propriata.

Primo inquā nō eſt cōfidendū
de noſtra iuſticia: qꝛ eſt incerta
ſꝫ quia incertū eſt an vera ſit
an apparens ⁊ falſa iuſticia. Ec
cłes. ix. Neſcit homo vtrū amo
re: an odio dignus ſit: ſed oīa
in futurum ſeruantur incerta.
Et Job. ix. Etiā ſi ſimplex fue
ro hoc ipſū ignorat anima mea.
Et. j. Corint. iiij. Nihil mihi cō
ſcius ſum: ſed nō in hoc iuſtifi-
catus ſum. Scdo quia iuſticia
noſtra eſt ipura vel vitijs mixta
Eſaie. lxiij. Quaſi pānus men-
ſtruate oēs iuſticie noſtre. ſ. qui
pannus in vna parte eſt mūdus
in alia maculat⁹. Et Eccłes. vij.
Non eſt homo iuſtus in terra q̄
faciat bonum ⁊ non peccet. Jtē
Prouer. xx. Quis poteſt dicere
mundum eſt cor meum: purus
ſum a pctō? q. d. nullus. Unde ⁊
dicit Chryſ. ſuper. Matth. Qn̄
mare ſine ꝓcellis: tunc nos ſine
pctis. Sic em̄ ferrum ex ſeipſo
ꝯtrahit rubiginem niſi freq̄nter
detergatur: ſic hō ex ſeipſo ad
vitium tendit. ¶ Tertio: qꝛ iu-
ſticia noſtra nō eſt firma: ſed in
ſtabilis. poteſt em̄ quilibet hō

a iuſticia excidere Job.xv. Ecce inter ſanctos eius nemo immutabilis eſt. Unde non eſt confidēdum in nr̄a iuſticia. Nā ⁊ petrus confidens de ſe xp̄m negauit Mat.xxvi. Proinde legit in Uitaſpa. q cū vn⁹ frat diceret cuidam ſctō patri: ecce ille q̄ diu manſerat in heremo cecidit in pctm̄. Sanctus rn̄dit. Non mireris hoc: qꝛ hō ex ſeipſo habet vt cadat: poti⁹ ergo mirari deberes ſi perſeuerare potuiſſet.

¶ Quarto qꝛ iuſticia nr̄a nōdū eſt approbata: ſed adhuc oportet eā examinari in die iudicij. Ideo Greg. dicit. Sepe nr̄a iuſticia ad examē diuini iudicij adducta iniuſticia ē. Idē. Uera iuſticia cōpaſſionē habet: ſed falſa dedignatiōēꝫ.ſ. ſpernēdo alios: vt patet in euāg. Uñ hō iuſtus ſemp timere hꝫ: q̄a vt Ber. ad Eugeniū dicit. Uerus iuſt⁹ ſe nūq̄ ꝯprehēdiſſe putat.ſ. perfectā iuſticiā: ſed in oīb⁹ timet ſm Bedā ponit exēplū di. Quid ꝓdeſt homini ſi tota nauis vel ciuitas bñ cuſtodiatur: ⁊ vnum foramē p qd aqua vel hoſtes intrant relinquat: ſic quid ꝓdeſt: ſcꝫ oēs hr̄e virtutes ⁊ oēm iuſticiā ſi aſſit cordis elatio: ⁊ ſic capi a diabolo: ſcꝫ putando ſeipm̄ magne ſctitatis eſſe. O ergo hō noli altū ſapere: ſed timere: nec ꝯfidas de te. O pctōꝛ quāto magis timere habes ⁊ penitere: cū etiam iuſtus vix ſaluabit. ¶

¶ Si dicas quō ego qui multa bona opera feci poſſim cogitare vt nō cōfidā de illis: ſed tantūmodo de dei mīa ſpare? Rn̄det q tria dbes cogitare de hoc Primum: qꝛ certum eſt q tu nō ſufficiēs fuiſti etiā cogitare illd bonum vel illa bona facere nedum pficere: qꝛ oīs ſufficientia noſtra ex deo eſt. ij. Corint. iij. ergo nō ſunt tua illa bona q̄ feciſti: ſꝫ dei q̄ fecit illa licet per te Sicut fabricatio ligni nō attribuitur ſecuri: ſed artifici. Cum ergo non ſunt tua illa bona: ſed tua ſunt ſola mala q̄ feciſti: non potes in illis ꝯfidere: niſi de deo qui ex mīa ſua remunerat illa q̄ ipſe operatus eſt in te. Secundum cogitare debes q ſi deus dediſſet alteri gratiā faciēdi talia bona opera puta itraſſe religionē/ ieiunare/ elemoſynā tribuere ⁊ huiuſmodi: forſitan ille diligētius et meli⁹ feciſſet talia q̄ tu: ⁊ plus gratias egiſſet. Sic legit de beato Frāciſco: q ſe humiliabat ſuper omnes peccatores mundi: dicens ſe maximum pctōrem: qꝛ forſitan illi magni pctōres melius ſeruirent deo ſi deus illis hanc gratiā quā michi (inq̄t) pſtitit donaſſet: et ſic patꝫ. Tertiū cogitare debes q forſitan te iuſtū ⁊ bonū putans in fine cades et dānaberis tua prauitate. Et ille quē peccantē vides ꝯuertet in fine: ⁊ ſaluabitur. O ergo chariſſimi timeam⁹ ⁊ penitentiam agamus: ⁊ pctā caueamus: qꝛ teſte Ps. Ocli dn̄i ſup timentes eū: ⁊ in eis q̄ ſperant ſup miſericordia eius. ¶

¶ Circa ſecundum de orationis non bone deuitatione: ſaluatoꝛ noſter vt ſciamus obſeruare et cauere in iſto phariſeo voluit edocere: quatenus nos non faciamus ſicut fecit iſte phariſeus. Propterea eſt notandum q multi male et fatue orant ſicut

et iſte phariſeus:ideo vbi debe rent exaudiri ⁊ iuſtificari:ſcꝫ in oratione nõ exaudiuntur:ſed cõ dẽnant vt iſte:qui quidẽ in orã do malũ modũ tenuit et pecca uit quadrupliciter. ¶ Primo:qꝛ habuit in orando elationis irre uerẽtiã. Unde dicit phariſeus ſtans hec orabat:qḋ ſm Theo philum elatum animũ notat.q. di. Erecto collo orabat ac ſi non oporteret euꝫ genua flectere ꝓ aliq̃ petendo:qꝛ plenus eſſet bo nis. Unde Aug.lib. de cura pro mortu.faciẽ.docet ꝙ licet nõ ſit neceſſariũ in oratione ſemꝑ ge nua figere manuſq̧ extendere et huiuſmodi: tamen qꝛ taliter magis excitat animus ad oran dum humilius ⁊ feruentius cõ gruit ſic orare ꝓ dei reuerẽtia. ¶ Scḋo: q̃a phariſeus habuit fatuitatis effrontuoſam conſci tiam cũ eni q̃libet bone conſciẽ tie homo in orationis principio debeat primo ſeipſum deo accu ſare. Prouerbio.xviij. Juſtus in principio accuſator eſt ſui et ſic poſtea ſupplicare et in fine gra tias agere. Jſte quippe modus ſeruatur in miſſa q̃ eſt valde or dinata oratio vbi primo ſacer dos dicit confiteor ⁊c. et tandeꝫ orat in collectis ac in fine grati as agit di. Jte miſſa ẽ. Et tamẽ phariſeus ordine ꝑuerſo aper ta fronte ſic orationem incepit. Gratias ago tibi deus.q.d.non habeo conſcientiã alicuius pec catis ꝓ quo veniã petã. Cõtra qḋ Rom.iij. oẽs peccauerant ⁊ egẽt gr̃a dei. O q̃ᵐ multi nũc pec catis pleni venieñ. in eccl'iam/ nil curat de formãda contritiõe ꝓ pc̃tis: ſed libera facie orare incipiunt. ¶ Tertio: qꝛ habuit proximorũ cõtẽptũ ⁊ cõtumeliã di. Non ſum ſicut ceteri homi nes ra. ⁊c. velut etiaꝫ hic publi canus: cuꝫ tñ q̃cunq̧ bene orat debet habere charitatẽ dei ⁊ ꝓ ximi ſine qua nulla opera pla cent deo: vt ptꝫ.j.Cor.xiij. ¶ Quarto: quia habuit vanam oris iactantiã di. Jeiuno bis in ſab. ⁊c. in hoc q̃ppe ſtulte egit. Sicut heu ⁊ nunc multi xp̃iani faciunt ſtulte.ſ.ꝙ ieiunant a ci bis ⁊ tñ nõ ieiunãt a vitijs: nõ rapiũt q̃dẽ aliena bõa:nõ adul terantur cũ vxore ꝓximi: deci mas dant bonorum poſſeſſoꝝ: et ſic ſe iuſtos reputant ac ple rũq̧ iactitant ⁊ tñ non perpen dunt ꝙ alas ꝓprias ꝑ pc̃m ra piunt a deo ⁊ dant diabolo cum quo adulterant ꝑ ſupbiã/ iram detractionẽ ⁊ alia peccata. R ¶ Sed q̄rit hic. quomodo vł q̄ñ iactantia ſit pc̃m mortale ⁊ ſic confitendum aut q̄ñ ſit veniale Rñdetur recolligendo ſm Ale xã.de ales.ij.ij.q. cxxij. ⁊ Tho. concor.alioſq̧ docto. ꝙ iactare vel laudare ſeipſum poteſt q̇s pluribus modis. ¶ Primo ꝓpt̃ fame ſue cõſeruationẽ ſicut fe cit Samuel.j. Regũ.ij.d. ꝙ nul lius bouẽ vel aſinũ tulerit: nec quãꝗ calũniat⁹ ſit: nec oppſſit nec mun⁹ accepit ꝓ iudicio ⁊c. Sil'r cum q̇s inculparet vel de hoc timeret poſſet ſe laudare: ⁊ ſic nullũ eſt pc̃m. Jmmo Aug. dicit ꝙ crudelis eſt q̇ negligit famam.xij.q.j. Nolo. ¶ Secun do ꝓpter ale ſpem ⁊ cõfortatio neꝫ: ſicut fecit rex Ezechias q̄ñ Eſa.ſibi dixit. Diſpõe inquit do mui tue: quia morieris. Eſaie.

xxviij. Et ille vertēs ſe ad parietem flēdo dixit. Obſecro dñe memēto quomodo ambulauerī coram te in veritate et corde pfecto. Sic et nobis eſt faciendū in hora mortis: reuocando ad memoriā bona opera: vt in ſpe ad deū cōfortemur. Unde Grego. xxij. moral. dicit. Sicut dum viuimus debemus bona opera noſtra a memoria repellere ne extollant: ita appropinquante exitu plerunqꝫ ad memoriā iuſte reuocam⁹ vt fiduciā pbeant et deſperatū timorē q̄ tunc maxime occurrit pmant. Hec ille.

¶ Tertio ppter mali perpetrationē: et tūc eſt pctm̄ tale quale eſt id de quo ſe iactāt illi: puta ſi q̄ de pctō mortali ſe iactāt vt ſtrenui videantur vt de homicidio/ de fraude/ de latrocinio/ et hmōi/ vel de lenocinio/ et turpi ope &c. peccant mortaliter. Unde Bern. Quid magis puerſus q̄ de culpa gloriari ſiue leuari de quibus debem⁹ triſtari. Poeta Dupliciter peccat: qui ſe de crimine iactat. Si autē iactant de veniali veniale eſt: qꝛ nō eſt cōtra deū: vt q̄ iactat ſe choreizādo vel de mendacio iocoſo.

¶ Quarto ppt appetitum lucri et acq̄ſitionē et hoc faciēdo mendaciter in dānum notabile pximi: ſicut ſolent aliq̄ hypocrite: ſimilit et alij iactantes ſe magnū medicū aduocatū peritū et hmōi: peccāt mortaliter. Secus ſi nō fieret in nocumentū pximi: q̄a eſſet veniale pctm̄ vel etiā ſi eſſet in nocumētū modicū: nec intendēs nocere in magno/ tunc eſſet veniale: q̄a qđ modicū eſt rō apprehendit quaſi nichil. ij. phyſico.

¶ Quinto ppter vanā glīe delectationē: et talis cōplacentia ſi eſt in tali qđ non eſt cōtra charitatem dei vel proximi nec tali intentione venialis eſt: puta cū q̄s ſe laudat vt ſic notatus vel bon⁹ ſocius eſtimet vel ei credatur in licit. Si vero vana gloria intantum homini placet vt p ea faciat ꝯ charitatē et dei pcepta vel qꝫ pferat aliq̄d cōtra gloriā dei: aut iactet ſe ſuis meritis habere aliqua dona dei vl'a ſe hre mortale ē.

¶ Sexto de bono ppter virtutis gloriationē: et ſic ſi homo in laude tali conſtituit finē mortale eſt. Secus ſi ibi nō conſtituit finem principaliter: vt ſequitur.

¶ Septimo de ipſo bono ppter pximi edificationē vel dei glorificationē ſicut fecit Paulus j. Cor. xv. di. Abundantius oibus laboraui: et. ij. Corinth. xj. plura commendaticia de ſe loq̄tur: et ſic eſt meritoria iactantia. O ergo homo obſerua hec vt ſcias de iactantia confiteri. S

¶ Circa tertiū de humilis orationis cōmēdatione. ſ. quam fecit publicanus et per eam meruit iuſtificari. Aduertendum eſt qꝫ non q̄libet orō mereť a deo ppitiationē et pctōꝛis iuſtificationē. Sed vt mereať hec orō dꝫ habere cōditiones adiunctas. vij. quas habuit orō huius publicani.

¶ Primo quidem debet orō fieri cū humili recognitione videlicet ſuorū pctōꝛū. Nam iſte publicanus ex hoc commendať qꝫ ſe recognoſcendo peccatorē humiliauit ſe indignum putās appropinquari altari: ſed a longe ſtans orauit: nec in celum

oculos leuabat pre verecundia ꝙ deum celi ⁊ angelos offenderat ꝑ pctã Un̄ ps.Miſerere mei deus: ſm magnã miam tuã ⁊c. Qm̄ iniq̄tatem meã ego cognoſco:⁊ pctm̄ meũ cõtra me eſt ſẽp q.d.Si ego cognoſco et deteſtoꝛ pctã tu miſereriſ. ❡Exẽpliũ naturale Alb.in lib reruʒ dicit:ꝙ in theſſalia ſũt duo flumina vnũ oues ex eo bibẽtes facit nigras Alterius aũt ꝓprietas eſt ꝙ facit eas albas.Sed que ex vtroq; bibũt fiũt varie.Sic ſpiritualiter in hoie ſunt duo flumina. Unum ſanguinis carnalis:ſcilʒ cõcupiſcenſcie ac vitioꝛum ſupbie ⁊ auaricie/atq; alioꝛũ pctõrũ tanq̄ ranarũ diuerſarũ ebullientiũ in eo iuxta figurã fluminum egyptioꝛuʒ q̄ verſe ſunt in ſanguinem et ebullerunt ranis Gen̄.vij.⁊.viij. De hoc flumine bibẽtes hoies fiunt nigri .ſ.maculati pctis. Sed aliud flumen eſt lachꝛyme humilis ⁊ penitentialis: de quo biben̄.fiũt albi ꝑ grãm mũdicie.Bern̄. O felix lachꝛyma penitentie q̄ pctã emũdas: celũ aperis ⁊ ignem inferni extinguis.❡Scđo cum amaro doloꝛe ⁊ contritione. Un̄ ps. Coꝛ cõtritũ et humiliatum de⁹ non deſpicies. Ideoq; publicanus ꝑcutiebat pectus orãdo in ſignũ doloꝛis coꝛdialis: coꝛ vnde ꝓcedunt oĩa mala vitioꝛum eſt ſub pectoꝛe. ❡

❡Sed di.quare penitẽdo ⁊ orãdo: ſcʒ ſolũ pectus ꝑcutere ſolemus ⁊ non alios ſenſus oculos aures ⁊c.cũ per oẽs ſenſus peccet hõ. Ad hoc rñdet rõnabilit ſm doc.q2 radix omnium maloꝛum ⁊ pctõrũ eſt in coꝛde. iuxta dictum xp̄i Math.xv. De coꝛde exeunt cogitatiões male. homicidia ⁊c. Et ideo ꝑcutitur pect⁹ tanq̄ radix oĩm/ad ſignificanduʒ ꝙ homo vult omnia mala a ſe excidere vł eradicare.Sicut.n. in arboꝛe extirpanda nõ ſufficit ramos tm̄ reſcindere:ſed opoꝛtet eaʒ eradicare:ſic ſpiritualit debʒ fieri ⁊c. Sed qm̄ mala oĩa que ꝓcedũt de coꝛde primo pullulant ⁊ exeunt per os: quoniã Mat. xij. Ex abũdantia coꝛdis os loquitur. Ideo bon⁹ modus quẽ pleriq; faciunt ꝙ in euchariſtie eleuatiõe pectus ſimul et os ꝑcutiunt.q.d. O dñe Jeſu q̄ pro me in cruce es eleuat⁹ vulnerat⁹:moꝛtu⁹ ⁊c.ꝓpicius eſto michi q̄ te offendi coꝛde/oꝛe/ et opere. ❡Tertio:vt oꝛatio mereatur dei ꝓpiciationẽ te pctõris iuſtificationẽ debet fieri cuʒ deuota affectione. Nam Aug. xxxviij.di.ca.ſedulo dicit. Oꝛationis voces ad aures dei non dirigunt: niſi cũ animi affectu. Sic fecit publicanus qui aĩam deuote eleuauit ad deũ: dicens Deus propicius eſto. ❡

❡Sed dice.ex quo xp̄s in oꝛatione dominica docuit oꝛare vt diceremus.Pater noſter q̄ es in celis ⁊c.Quare ergo iſte publicanus ex inſtitutiõe diuina nõ dixit.Pat ꝓpici⁹ eſto:Ad hoc dicũt doc. ꝙ primo vt in oĩ dicto: aut facto eius humilitas cõmẽdetur:ideo non dr̄ ꝙ nomen patris:ſed dei dixit . Scđo quoq;: q2 indignũ ſe putauit vocari filium dei : qm̄ oĩs pctõꝛ per peccatum facit ſe filiũ diaboli. Jo. viij . Uos ex p̄re diabolo eſtis: et ideo opera patris veſtri vul-

tis facere. O ergo pctõꝛ ꝑtimeſce ꝛc. ¶Quarto debꝫ oratio fieri cũ accuſatiõe peccatorum in confeſſione. ps. Dixi confitebor aduerſum me iniu. ꝛc. Itẽ pro-uer. xxviij. Qui abſcondit ſcele-ra ſua di. ꝛc. Qui aũt confeſſus fuerit ꝛ reliqrit ea miam conſequetur. Iſte publicanus confeſſus ẽ ſe fore pctõrẽ di. michi peccatori. ¶Quinto debet fieri cuꝫ ſatiſfactionis ꝛ cauendi ꝓpoſito ac intentione. Nam iſta requiruntur ad veritatem penitẽtie: vt deus ꝓpiciet: ſicut pꝫ p doc. in. iiij. ꝛ de peni. di. iij. §. fine. X ¶Sed di. iſte publican⁹ non fecit ꝯfeſſionẽ ſacerdoti: nec etiaꝫ ſatiſfactionem legif feciſſe: quomodo ergo dr̃ iuſtificat⁹? Rñdetur ꝙ cõfeſſio qdã eſt mentalis q̃ fit deo: q̃ ante xp̄i euãge. ſufficiebat ad ſalutẽ ꝛ adhuc ſufficeret vbi articulus mortis confeſſionẽ ſacr̃alẽ nõ admitteret vel dũ ſacerdotis p̄ſentia adeſſe neqũret. Alia eſt confeſſio ſacramẽtalis: ꝛ hãc poſt xp̄i incarnationẽ deus p̄cepit vt fiat ſacerdoti homini. ſ. vicario xp̄i: quia xp̄s deus factus eſt hõ q dedit poteſtatem ligandi ꝛ ſoluendi ſacerdotibus. Et quoniam publicanus ꝓ tunc nõ tenebaẗ ad ſacramentalẽ ꝯfeſſionẽ: qꝛ nõdũ erat pro mulgata: ideo eã non fecit: ſed primam tñ. Deniqꝫ ſatiſfactionis ꝓpoſitũ oſtẽdit in hoc ꝙ manu pectus ꝑcutiebat: qꝛ manus opera ſignificant cum manus ſit organũ organorũ. iij. de aia. Itẽ interno dolore ſatiſfecit deo: ꝛ ſic patet. ¶Sexto cuꝫ iniuriarum remiſſione Mat. xi. Cum ſtabitis ad orandũ dimittite ſiqd habetis aduerſus ali. vt patet veſter di. ꝛc. Chryſo. dicit. Audiuit dicere: qa non ſum velut hic publicanus nec indignatus eſt: ſed cõpunctus: ergo ꝛc. ¶Septimo cum crucis xp̄i ꝛ ſanguinis recordatione. Unde ſanct⁹ Tho. ꝛ doc. docẽt ꝙ oibus qbus a principio mundi deus ꝓpiciatus eſt: vt ſaluentur: hoc fecit p fidẽ xp̄i ꝛ ei⁹ paſſionis meritũ. ſ. Johan. iiii. Miſit deus filiũ ſuũ ꝓpiciationẽ ꝓ pctis noſtris. ¶In hui⁹ myſterio ꝑ exẽplo aduertamus ꝙ publicanus legitur quinqꝫ verba dixiſſe in ſua oratione qnari⁹ enim numerus eſt ꝑtinens ad xp̄m: ꝛ eius paſſionẽ. Nam quinqꝫ verbis Maria concepit xp̄m. ſ. fiat michi ſm verbum tuũ. Itẽ qnqꝫ vulneribus xp̄s redemit nos q̃ etiã retinuit in reſurrectione. Item quinqꝫ verbis cõſecratur corp⁹ xp̄i in hoſtia. Et ſuo modo quinqꝫ verbis iſtis. Deus propitius eſto michi pctõri: iuſtificatus eſt publicanus: ꝛ oĩs pctõꝛ p̄dictis modis diſcat hanc breuem orationẽ dicere ſaltẽ in eleuatiõe corporis xp̄i in miſſa: vel dum ad lectum vadit: aut dum ſurgit: aut orare incipit vt iuſtificetur. Rogemus ergo xp̄m ꝛc.

¶De eadem dñica. Ser. ij. ſ. de orationis dominice dignitate ꝛ salubri vtilitate.

Duo homines aſcẽderunt in templũ vt orarent. Luce. xviij et in euangelio ho. Uerba ſunt ſaluatoris noſtri qbus parabolice dictis docet nos: vt humiliter oremus ſi volumus a pec-

cato iuſtificari: ꝓponens exem-
plum de phariſeo ſupbo/ qui nil
meruit oratione ſua ꝓpter ela-
tionē. Et de publicano ꝙ iuſtifi-
catus eſt per humile orationē.
Ex quo accipit argu. ꝙ melior
eſt pctor humilis: ꝙ iuſtus ſup-
bus: qꝛ Jac.iiij. deus ſuperbis
riſiſtit: humilibus aūt dat grati
am. Hinc etiam Augu. de vera
innocentia dicit. Melior eſt in
malis factis humilis ꝯfeſſio ꝙ
in bonis ſupba gloriatio. hec il
le. patet ex hoc euāgelio. Itaqꝫ
hoc euangelium xpi docet nos
modū orādi ſcꝫ humiliari ⁊ for-
mam orationis necnō ſint pe-
tenda in oratione xp̄s tradidit
in dñica oratione. Mat. vi. di-
cens. Sic enī orabitꝭ. Pater no
ſter q̄ es in celis ſanctificeť no-
men tuū. Quod poteſt eſſe the-
ma. Similiter Lu.xi. Cū oratis
dicite. Pater ſanctificetur no-
men tuū. Idcirco de ipſa oratio
ne dñica in hoc ſermōe tria my
ſteria declarabimꝰ ꝓ ſimplicitū
edificatione.

¶ Primum dicitur reuerēde di-
gnitatis.

¶ Secundum dicitur intelligē-
de qualitatis.

¶ Tertiū dicitur ſaluberrime
vtilitatis. A

¶ Circa primum de reuerenda
dignitate orationis dominice:
queritur vtrum oratio dñica ſit
pre oībus aliis orationibus re-
uerēdiſſima: vtpote digniſſima?
Ratio q̄ſtionis eſt: qꝛ multis vi
detur ꝙ maiorē affectus dulce-
dinē ſentiant in aliis orōnibus
quaſi deuotioribus pro ſuo affe
ctu et iudicio. Hoc patet per ex
perientiā in pluribꝰ. Itē publi-
canus de quo loquitur euange.
orauit deuote ſolū per hec q̄nqꝫ
verba. Deus propicius eſto mi-
chi pctōri. ⁊ nō dixit orationem
dñicam: ⁊ tñ iuſtificatꝰ deſcen-
dit. cur ḡ hō debeat orōnē dñi-
cā colere ⁊ frequentare p̄ aliis?
Ad q̄ſtionē rn̄det ſm Richar. ſu
per .iiij. diſ.xv. q.iiij. arti.viij. ꝙ
orō dñica pre oībus aliis orōni-
bus eſt digniſſima ⁊ cōmēdabi-
lis ac efficacior ꝓpter tria.

¶ Primo ꝓpter auctoris ſubli-
mitatem.

¶ Secundo propter ſenſus bre
uitatem.

¶ Tertio propter petitiōis vti
litatem.

Primo ꝓpter auctoris ſublimi-
tatem vel ſctitatem: q̄a ſummus
oīm deꝰ xp̄s ore ſuo imediate il
lam fecit et diſcipulos docuit:
alie autē orōnes ſunt edite ab
aliis ſctis ⁊c. Vñ Aug. dt. Ma-
xima reuerētia ab oībus fideli-
bus exhibēda eſt ipſi orōni dñi-
ce: qꝛ ab ipſo ſummo oīm docto
re facta eſt. Ideoqꝫ nō obſtante ꝙ
aliqñ q̄s maiorē dulcedinē ſen-
tia in alia orōne: tñ iſta ē digni-
or rōne dicta ⁊ plus reuerenda
Si enim gēmā vel p̄cioſum lapi
dē talē qui ſtetiſſet in ore xp̄i vł
in medio cordis eius aliq̄s poſ-
ſet tibi dare nōne maxima reue
rentia illum teneres: ſic eſt i ꝓ-
poſito de dñica orōne que ver-
ſata eſt in ore xp̄i. Nec dubium
quin paťceleſtꝭ eā ſibi porrectā
citiꝰ exaudiat: q̄a videmꝰ inter
hoīes ꝙ pater carnalis magis
exaudit rogamina facta ſui filii
dilecti in ep̄lis ſuis manibꝰ ſcri
pta. ¶ Scđo orō dñica ē cōmen
dabilis ꝓpter ſenſus breuitatē.

Orō enī vocalis q̄ breuis eſt et ſententioſa cōmēdat. Vñ Aug. in ep̄la ad pbā dicit. Abſit ab oratiōe multa locutio: ſed non deſit multa pcatio ſi feruēs pſeuerat affectio. Dicunt nēpe ꝛ fratres in egypto crebras q̄dē hr̄e orōnes ꝛ eas breuiſſimas. Hec ille.

B ¶ Sed di. cur xp̄s dn̄s nō fecit dn̄icā orōnē longiorē: ſꝫ tā breuē? Rn̄det ꝙ p̄mo ideo vt facilius addiſcat: ꝛ null⁹ poſſit ſe excuſare de eius ignorantia: vt hec dicit Bern̄. Scd̄o vt orās eā tedio nō afficiat. Nam melior ē orō breuior cum deuotione q̄ lōga cū tedio cordis et anxietate: vt dicit Hiero. de cōſe. di. v. capi. non mediocriter. Exemplū narrat in li. q̄ d̄r Speculū exēplorū di. ix. exēplo. xxvi. ꝙ q̄dā virgo religioſa offerebat btē virgini Marie quotidie. cl. ſalutatiōes et ꝓpter multiplicitatem min⁹ deuote: cui apparuit beata virgo dicēs. Deo et michi accepti⁹ eſt quātūlibet parui ſeruitiū cuꝫ deuotiōe q̄ multū negligēter et ſine deuotiōe exhibitū: ꝛ monuit vt reſciſſis duab⁹ partib⁹ diceret deuote tm̄. l. Tertio xp̄us breuē voluit facere orationē dominicā vt de⁹ prōpte ꝛ faciliter exaudire nos in oratiōe oſtēderet: ꝛ ſic ptꝫ. ¶ Tertio orō dn̄ica eſt cōmendabilis ꝓpter petitionis vtilitatē qꝛ oīa q̄ petere debere n⁹ ꝛ deſiderare ꝯtinent in ea. Vñ ſicut Augu. ad pbam dicit: Quecūqꝫ verba dicamus orando nichil aliud dicim⁹ q̄ ꝙ in iſta dn̄ica orōne poſitū ē: ſi recte ꝛ cōgruent orām⁹. Hec ille. Ideoqꝫ Iſido. de ſummo bono lib. i. ca. xxij. dicit ꝙ. ſ. tāta ē efficacia dn̄ice orationis ꝙ fidei ſymbolū et dn̄ica orō ꝓ tota lege paruulis ecclie ad celorū regna ſufficit capeſſenda.

C ¶ Pro declaratione ſecūdū Richar. et alios. Nota ꝙ homo q̄libet debet petere vel deſiderare. Primo conſequi bona. Secūdo remoueri mala: ꝛ quia in petendo bono ſummuꝫ eſt ipſe deus quem debemus ſummē diligere et colere: ideo prima petitio ponitur. Sāctificetur nomē tuum: ideſt vt nomē dei ſanctū in nobis habeatur et glorificetur: vt exponit Auguſt. ad Probam. Item ſecundum bonum eſt regnum dei poſſidere: ideo ſecundo petitur. Adueniat regnum tuum. ſcilicet in quo perueniamus ad gloriam dei. Iteꝫ tertium bonum eſt meritum: et via qua perueniam⁹ ad regnuꝫ dei: ſcilicet conformatio voluntatis dei in obediendo per omnia. Ideo tertio dicitur. Fiat voluntas ꝛc. Item quartum bonū eſt auxilium quo poſſumus nos iuuare ad merendum et perueniendum: et hoc eſt victus neceſſarius corporꝭ: hic quideꝫ ad vitam quotidianū et aīe ad vitam perpetuā. ſ. ſacramētū eucharistie. Et hūc victum vtrūqꝫ petimus dicen̄. Panem nr̄m q̄tidianū da nobis ꝛc. Et ſic oīe bonū petim⁹ in ea. Deniqꝫ tandem petim⁹ remoueri mala: int̄ que peſſimum eſt malum culpe et peius etiam malo gehennalis pene vt dicit Anſel. lib. ſimilitudinum. Ideo inter mala remouēda prius dicimus. Dimitte nob̄ debita: ideſt peccata vt exponit Augu. vbi. ſ. Et vt hoc

mereamur addim⁹: ſicut et nos dimittimus ⁊c. Item ſcđm malum eſt tẽtationis caſus que inclinat ad culpam: ideo dicimus ſcđo. Et ne nos inducas in tẽntationem. Tertiũ malũ pene: ꝑſertim ꝑpetue: ideo dicim⁹ tertio. Sed libera nos a malo pene. hec ex Rich. Et ſic omẽ malũ remoueri petim⁹ ſicut ⁊ antea oẽ bonũ adipiſci petiuim⁹ i dominica oratiõe. O ergo digniſſima: o ſaluberrima oratio a domino Jeſu tam breuit̃ ⁊ optime facta. O peccatores: o quicq₃ deuoti frequentate eam qua obtinent̃ omnia bona. D

Circa ſecundum vero de itellectu huius orõnis querit̃ vtrũ quilibet fidelis ſub neceſſitate ſalutis obliget̃ addiſcere intelligibiliter formam dñice orationis? Ad quod reſpondetur ſcđm Guilhel. in rõnali dicentẽ: ꝙ omnis fidelis adult⁹ poſtq̃ ad annos diſcretionis peruenerit tenet̃ q̃tũ in ſe eſt laborare: vt ſc₃ addiſcat dñicam orõnẽ: niſi inuicibilis ignorantia excuſet eum. Nam ⁊ Aug. dicit. Neſcio qua fronte dicat ſe xp̃ianum qui vt pauca verba in ſymbolo ⁊ orõne dñica ſcire non curat. Unde de conſe. diſt. iiij. ca. Uos ante oĩa. idem Augu. dicit: ꝙ viri et mulieres q̃ filios i baptiſmo ſuſcipiunt debẽt illos docere ſymbolũ ⁊ orõnem dñicã ⁊ ipſi ſcire ac tenere ⁊c. Sed nota hic tria. Prim de anno diſcretiõis. Quo ad hoc enim debet attendi annus ſeptẽnis quo ad vltimũ terminum obligatorium vt videt̃: ſic et quo ad confeſſionem faciendam de pctĩs cõiter tenẽtur pueri circa ſeptẽniũ ſcđm hoſti. vel etiã ante qñ vident̃ doli capaces: vt pat₃ per glo. de pe. et re. Omnis. Nã ſcđm Sco. in. iiij. diſt. xvij. et cõiter docto. pueri q̃ non diſcernunt ⁊ interrogati ad interrogata cõia neſciunt rñdere. Similiter ⁊ furioſi non tenẽtur confiteri: ⁊ per conſequens nec ad alia hmõi: ſicut ſunt orõnes: ſed bonũ eſt aſſuefacere etiam tales. Secundũ eſt de culpa neglectionis: ꝙ ſc₃ quicũq₃ contemptu vero vel interpretatiuo negligũt addiſcere: peccãt dãnabiliter cum nolunt ea addiſcere q̃ ſunt ad ſalutem oportuna fidelibus cũ bene poſſent. Non ergo excuſatur q̃s adult⁹ niſi ex inuincibili ignorantia: ſicut ſunt multi tam ſimplices vt non poſſint mẽte capere orationem dominicam. Tamen tales etiã tenent̃ ꝑ aliquẽ alium modum deum exorare: vt ſic eum recognoſcant quãtum poſſunt. E

Sicut exẽplũ narrat̃ de quodã ſanctiſſimi qui in inſula quadã manẽs nullam aliam orõnem dicere ſciebat: niſi hec tria ṽba Miſerere tui de⁹. Accidit autem beatũ Ambroſium epm. ſ. nauigantem a vento in illã inſulã propelli: vbi ſenem illum in cella repperit. Quem inter cetera verba req̃ſiuit q̃d oraret. Ille dixit ꝙ neſciret aliũ dicere niſi ſic orare. Miſerere tui deus Cui ſanctus Ambroſi⁹ dixit. Nõ ſic dicere debes: ſed di. Miſerere mei deus. Ille aliquotiens repetiuit. Et poſtq̃ inde receſſit ſanctus Ambroſius accidit ꝙ ſenex iſte oblitus eſt orationis iſtius formam traditam:

de quo dolens iuit poſt eum. Et ecce per mare pedibus repente poſt illuz puenit dicens ſe oblitum fuiſſe orationis modum. Quo viſo miraculo ſanct⁹ Ambroſius ait. Uade ⁊ ſemp dic eo modo quo hactenus dixiſti. Et iſte per mare ambulans rediit: ⁊ ſic patz propoſitū. ¶ Tertio notādū eſt de forma dñice orationis ꝙ xpiani fideles nullomodo non cōtemnāt formā ab eccleſia traditā nec ex cōtēptu velint mutare licite pñt aliq̄ addere pro ſententia clarioris intellectus aut pro affectu deuotionis: ſicut ſanctus pater Franciſcus ſolit⁹ erat addere: ſanctiſſime pater noſter inq̄t qui es i celis ⁊c. aut pro varietate idiomatū ſicut congruit adaptare. Nam Augu. lib. de ꝯſenſu euāgeliſtaꝝ dicit. Diſcamus nihil cuiuſq̄ in verbis debere inſpicere: ſed voluntatem cui debent v̄ba deſeruire: nec mētiri quēq̄ ſi aliis v̄bis edixerit quod ille voluit cuius verba dixit. Hec ille Errāt ḡ plures qui difficultatē faciunt in cōmuni expoſitione vulgari dicentes: ꝙ per omnia ſecundum litteralem ſenſum debeat pronunciari. Ad idem eſt Aſtex. F ¶ Unde proſequēdo declaratorie partes orationis dominice. Aduertendum eſt ꝙ tria precipua in ea ſūt cōſideranda.

¶ Primo qualiter inchoatur.

¶ Secūdo qualia in ea petunt

¶ Tertio qualiter terminatur

Primo inquam circa initium q̄ritur: quare voluit xps formare dñicam orōnem: vt diceremus deo. ſ. pater poti⁹ q̄ dñe vł de⁹. cum in eccleſia in orōnibus ſuis inſtitutis ⁊ collectis dicat. Domine deus oīpotens vel omnipotens deus? Reſpondet ſcḋm Richar. vbi. ſ. ⁊ Rayñ. in ſumma ꝙ ſcz hoc voluit chriſtus vt in orōne deum vocemus prēm Primo ꝓpter beniuolentiā dei ⁊ amorem captandū. Cū enim dñs ſit nomen timoris: ſic ⁊ deus. Sed pater eſt amoris reuerentialis: ⁊ de⁹ magꝭ vult amari q̄ timeri: ideo dixit: paṫ. Secundo vt Chryſo. dicit propter fiduciam dādā ad impetrandū ⁊ exaudiendū: ſerui eñ nō ſemper impetrāt ſed filii. Tertio ꝓpter pctm̄ cauenduz: vt doceat ꝙ qui bene orat debet eſſe filius dei per dilectionē ſeruando mādata: ⁊ ſic cauere offenſaz. ¶ Sz di. quō de⁹ dicitur pater hoīm? Reſpondetur ꝙ p̄mo creatiōe. Secundo ymaginis impſſione ⁊ ſic eſt pater omniū hoīm Tertio dicitur adoptiōe: ⁊ ſic eſt pr̄ xpianoꝝ tantū. Quarto celeſti hereditatione: quā repromiſit electis Roma. viii. Si filii ⁊ heredes dei: coheredes autez xpi. ¶ Secundo queritur quare dicimus noſter ⁊ non meus? Rñdetur ſm̄ Rayñ. ꝙ nullus etiaz ex deuotione debet dicere me⁹ ſed noſter. Tum q̄a diceres pater meus cōuenit ſoli xpo. Tuz vt oſtendaṫ ꝙ nō vni⁹ ſed multorum eſt pater per gratiā. Tū ꝓpter orōnis dñice formā quā preterire non lz: pſertim ſe efferendo ſi diceret meus. Nā orō humilis pl⁹ eſt exaudibilis Eccleſiaſt. xxviii. ¶ Tertio queriṫ quare addiṫ: qui es in celis: cū de⁹ ſit vbiq̄: ḡ ⁊ i terris: cur nō

dicimus: q̄ eſ in terris? R̄ndet ſm̄ Rayn̄.ꝙ ideo prio vt oñdatur ꝙ ſicut Chryſo.ſup Math. ait. Cū oramus non terreſtria: ſꝫ celeſtia cogitare debem⁹. Secūdo q̄ꝛ vt ſciam⁹ q̄ꝛ p̄ orōnē ꝑueniunt nobis non terreſtria bona q̄ ſūt vilia ⁊ tranſitoria: ſꝫ celeſtia bona ſumma ⁊ eterna.

G ¶ Secūda ꝯſideratio qualia petuntur in oratiōe dn̄ica. Pro quo nota ꝙ in dn̄ica orōne petuntur ſeptem petitiones.

¶ Prima eſt ſanctificetur nomen tuū. De hac glo. ſup Mat. vj. ⁊ concor. Chryſ. ⁊ Aug. di. ꝙ non petitur vt nomē dei ſanctificetur ab homine eo ꝙ in ſe eſt ſanctū ſed petimus. vt ſanctificetur in nobis. i. glorificetur ſanctitas eius nois ſancte viuere nos faciēdo ne violem⁹ p̄ pct̄m. ¶ Secunda petitio. Adueniat regnū tuū. Cipꝛianus hoc eſt petimus vt adueniat nobis regnū viſionis ⁊ fruitiōis diuine ꝓmiſſum Sed quare nō dicim⁹ veniam⁹ in regnū tuū: ſed adueniat ⁊c. R̄ndetur ꝙ ad ſignificādū quia anteq̄ꝫ peruenire poſſim⁹ p̄ mortem in regnum dei: debet prius in preſenti inchoari in nobis vt adueniat regnū dei ł nos p̄ grē dei infuſionē: q̄ grā tandē ꝯſummatur in gloria. ¶ Tertia petitio: fiat voluntas tua ſicut i celo ⁊ in terra: ſm̄ Hiero. hoc eſt vt ꝑfecte obediam⁹ volūtati diuine in oībus hic in terra: ſicut ⁊ angeli in celo faciūt p̄ oīa dei voluntatē. ¶ Quarta petitio. Panem noſtrū quotidianum da nobis hodie. Et ſm̄ doc. ꝙ per panē q̄tidianū intelligit̄ q̄druplex panis. ſ. panis neceſſarius ad ſuſtētationē corꝑalis vite: ⁊ panis doctrine verbi dei: q̄bus q̄tidie viuere hꝫ hō: illo corꝑaliter illo ſp̄ualiter Mat. iiij. Nō in ſolo pane viuit hō: ſed in oī v̄bo ⁊c. Et p̄cipue intelligit̄ panis eucharıſtie ⁊ fruitionis diuine panis. de quo Luce. xiiij. Btūs q̄ mādūcat panē in regno dei. vñ Mat. vj. ſcribit. Panem ſupſubſtantialē rōne excellentie: eo ꝙ corpus xp̄i in eucharıſtia ⁊ viſio ac fruitio dei btā precellit oēm mūdi ſubſtantiā. Lucas aūt ca. xj. ſcribit quotidianū: q̄ꝛ q̄tidie in eccleſia dilatata p̄ orbē cōſecrat̄ ⁊ cōicat̄ ab aliq̄ ſalt̄ a ſacerdote celebrāte miſſaꝫ: et hoc ſacramentał̄r. Et q̄ꝛ ſp̄ualiter q̄tidie a fidelibus dꝫ ſumi vt p̄ gratiā digni ſint ad btām dei viſionē ⁊ fruitionē perpetuā. Sed di. cur addit̄ hodie? R̄ndet̄ ſm̄ Rayn̄. ꝙ vt doceamur ꝙ non ſimus ſolliciti in craſtinū de pane tpali: ſicut xp̄s docuit Mat. vj. ⁊ cū hoc vt panis ſacramentalis ⁊ glīe nō debeat ſumi in nocte culpe ſꝫ hodie: ideſt die grē.

H ¶ Querit̄ hic vtrū hō exiſtens in pctō mortali peccet dicēdo Pater nr̄. Uidet̄ eñ ꝙ ſic: q̄ꝛ cū dicit deū: patrē ſuū eē mētit̄: q̄ꝛ pctōr ł penitēs ē fili⁹ diaboli: vt dicit xp̄s Jo viij. Similiter cū dicit: panē noſtrū mentit̄: q̄ꝛ eucharıſtia eſt panis penitētiū ⁊ bonorum: ergo ⁊c R̄ndetur ꝙ ſi talis hō diceret p̄ſumptuoſe in ꝓpria perſona ſic mētiret̄ ⁊ peccaret: vt dicit rayn̄. ⁊ Alexan̄. de ales: ⁊ patꝫ p̄ obiecta. Sed ſi talis dicat dn̄icā orationē in pſona eccl̄ie nō peccat. Uel ſi dicat in propria quidē p̄

ſona: ſed optatiue ⁊ deprecato-rie ſic licite dicit quia bene; licʒ optare vt ſit filius dei p̄ gratiā ⁊ purgetur per donum eucha-riſtie. ¶ Quita petitio: ⁊ dimit-te nobis debita noſtra: id ē pec-cata/ ſicut ⁊ nos dimittim⁹ debi-toribus noſtris vbi Lyra. Sicut non dicit equalitatē: quia de-us ſemper facilius dimittit pec cata q̄ nos dimittamus. Sʒ di-cit tantū modo aliquam imita-tionis ſimilitudinē: hoc eſt ſe cundū Chryſ. Cum nos dimi-ſerimus debitoribus dimitte ⁊ tu nobis. ¶ Sʒ dice. quid de eo qui non dimittit proximo: ſed odium tenet: nōne hāc petitio-nem debeat omittere? Reſpon-detur ſm̄ Rayſ. ⁊ Aſtex. ac ali os q̄ non debʒ dimittere: quia non licet formam orationis pre terire: ſed dʒ dicere totū i perſo na eccleſie: ⁊ non in propria per ſona. quia ſic contra ſeipſuʒ im-precaretur: vt hylarius dicit.

J ¶ Item preterea queſtio eſt vtrum ille qui nullum haberet peccatum (ſicut fuit mater chri-ſti) deberet dicere pater noſter? Rn̄det ſm̄ Rayſ. q̄ nullus de lege cōi de hoc cert⁹ eſſe pōt: ſcʒ q̄ nullū habeat pctm̄: ſaltē ve-niale. Sed ſi cui deus hoc reue-laret adhuc pōt orare pater no ſter in pſona eccleſie: ſicut ⁊ ma ter xp̄i ſic credit oraſſe. ſ. in per-ſona eccleſie: vt voluntatē xp̄i impleret: qui ſic voluit diſcipu-los orare. vnde ⁊ ipſa orauit di-cto modo. ¶ Sexta petitio: ⁊ ne nos inducas in tentationem Aug. ad probam. Non petim⁹ vt non tētemur: quia periculo-ſum eſt nulla tentatione pulſa-ri: ſed petimus ne inducamur in tentationem. i. ne vincamur cō ſentiendo tentationi. ¶ Septi-ma petitio. ſed libera nos a ma lo: ſcilicet culpe ⁊ pene eterne que erit in iferno. Tertio tādeʒ terminatur oratio dominica p̄ hoc ſignaculum Amen. quod ſe cundum Aſtex. ſonat fiat. Sed non debet quis ſecundū Rayſ. omittere nec mutare vocabu-lum: ſed dicere Amen quod non eſt grecum nec latinum: ſed he-braicum. Ex quo enim chriſtus adiecit ſic terminando: vt patʒ Mat. vi. ergo ⁊ nos chriſtum ſe quentes dicam⁹ Amen. K

¶ Circa tertium de ſalubri vtili tate notandū q̄ dominica ora tio mlt̄iplices vtilitates cōfert. Et primo valet quo ad corporis ſanationem. Unde legitur q̄ ſā ctus Tyburtius quadam die tranſiens: occurrit homini qui de alto lapſ⁹ fuerat ⁊ ita capud ⁊ omnia membra quaſſauerat vt de ſola eius ſepultura agere tur: ſuper quem ipſe cepit dice-re lente orationem dominicam ⁊ ſymbolum. ⁊ eſt homo ille fa-ctus ſtatim ſolidatis membris incolumis. quaſi nihil mali an-te habuiſſet. ¶ Secundo ad ani me liberationem. Nam in libro qui dicitur. Speculuʒ exempla rum diſtin. ix. exemplo. cxliiij. le-git q̄ quidā ep̄s i ſomnijs pue rum homo aureo vidit piſcātē ⁊ pertrahentem vnam pulcraʒ mulierem ex quodam profūdo euigilans ep̄s vidit puerum in cimiterio quendam orantē ſup vnā tumbam: quem requiſiuit quid faceret: ⁊ ille ait. Pro ala matris mee oro pater noſter ⁊

ſic intellexit viſionē ep̄s ꝙ per
orōnez dn̄icam aīa matris illꝰ
liberata ſit. ¶Tertio ad tēpo-
ralium ſimul ⁊ celeſtiū acquiſi-
tionem. Nam legitur in lib. flo-
rū ꝙ q̇daz burgeñ. diues ſuſce-
pit quēdam pauperē in domum
aſſignans ei camerā qua orōni
dn̄ice pauper inſiſteret. Tandē
ille diues hieroſolymam iuit: fi-
lius eius in domo reſidēs pau-
perem illū expulit. vnde factuz
eſt ꝙ ille pater ſuus in via mul
ta incommoda pertulit. Redi-
ens tandem cognouit hoc eue-
niſſe ꝓpter paupis expulſionez
coegit ergo filium vt iret ⁊ di-
ſciret quantū valeret pater no
ſter alioquin hereditatē ſibi nō
ꝯdiuideret. Iſte ergo poſt mul
tos diſcurſus ⁊ labores perue-
nit ad quendam heremitam: q̄
angelum ſuper hoc requiſiuit: ⁊
angelus dixit ꝙ vnuz pater no
ſter valet plus ꝙ̄ vnus magnꝰ
modius plenus aureis. Reuer-
ſus iſte indicauit hec patri. Il-
le queſiuit an intelligenduz ſit
de modo culminatim repleto:
an non. Qui iuuenis cū de hoc
neſciret reſpondere: iterato cō-
pulſus eſt per patrem ad here-
mitam accedere: qui cum ſuper
hoc requireret deum angelꝰ ap
parens dixit ꝙ vnum pater no
ſter valeret modium culmina-
tum vſq̧ ad celum aureis opti-
mis. Et ſic ille rediit ad patrez:
patet ex iſtis orationis domini
ce vtilitas. Rogemus ergo chri
ſtum ⁊c.

¶De eadem dn̄ica. Ser. iij. ſcʒ
de humilitat apud deum amo-
roſitate ⁊ veritate ac mira ope
ratione.

Omnis q̄ ſe exal-
tat humiliabit:
⁊ q̄ ſe humiliat
exaltabit Luc.
xviij. ⁊ i euāge.
hodier. Uerba
ſunt ſaluatoris
nr̄i q̄bꝰ iſinuat quātuz deo ſup-
bia diſpliceat: ⁊ ꝑ cōtrariū ꝙ̄tuz
hūilitas placeat. Nā tātū dete
ſtat deꝰ ſupbiā hominis vt nec
orōnē ipſius ſupbi audire velit
ſed orōnes hūiliū reſpice. iuxta
illud. pſ. Excelſus dn̄s ⁊ humi
lia reſpicit ⁊ alta. i. ſupba a lō-
ge cognoſcit. ſ. reprobando. Et
itex reſpexit i orōnē hūiliū ⁊ nō
ſpreuit p̄ces eorū. Proinde ip̄e
xp̄s dn̄s poſuit exēpla de quo-
dā phariſeo ſupbo orante quez
deus non exaudiuit: ſʒ ⁊ de quo
dam publicano humiliter deuz
orāte dixit ꝙ deus illum exau-
diuit ⁊ iuſtificauit. Et cōcludē-
do parabolam his verbis ait.
Omnis qui ſe exaltat ⁊c. vt pa
tet i themate ⁊ euāgelio. ¶Ita
q̧ iuxta thema p̄ſcriptuz de hu
militate tria myſteria declara-
bimus in hoc ſermone.

¶Primum dicitur diuinalis a-
moroſitatis.

¶Secunduz dicitur noticialis
veritatis.

¶Tertiuz dicitur mirabilis ſa
lubritatis. L

¶Circa primū de amoroſitate
humilitatis apud deum queri-
tur vnde eſt ꝙ deus ſumme ma
ieſtatis amat in ſuis electis vir
tutem humilitatis: cum videa-
mus ꝙ magnifici principes ⁊ re
ges in hoc mūdo velint ſeruos
ſuos pollere gloria pompoſa in
equis: veſtibus ⁊ aliis ornamen

tia ac diuitijs: ⁊ nolunt appare re īter ſeruos deſpectos ac minus cultos veſtibus: ſed indutos laceratis tunicis ⁊ huiuſmodi. Sicut legit de Aſſuero ꝙ ei⁹ aulam nullus audebat ingredi ſacco indutus vel cōciſſis veſtibus: imo volebat hr̄e purpuratos in pompā Heſter .iiij. Item ciues ⁊ burgēſes nō diligunt: ſ3 magis verecundant cu3 vident filios aut filias humilioꝝ veſte griſeo vel ſacco īcedere cū ſciāt bonis abūdare. Sed ad hec reſpondet ꝙ aliter eſt de hoībus mundanā gl'iam diligentibus ⁊ de gloria q̄ dei eſt non curantibus: q2 tales pompas ſeculi requirunt: ⁊ hoc quandoqꝫ etia3 de periculo ante ſue: quandoqꝫ aūt ſcd̄m cōdecentiā ſtatus ſui licite talia volunt citra .ſ. deum ⁊ ad deū ordinando: qd̄ multis modis pōt fieri: ſc3 vel vt mali timeant poteſtatem: aut hoſtes reipublice terreantur: vel deus in principe honoretur: ⁊ ſic de alijs. Aliter autem eſt de deo: q2 nullus creature bono eget vt pote rex in ſeipſo maieſtatis infinite ⁊ glorie ſempiterne. Unde non niſi humilitatem amat ī ſuis electis ta3 angelis ꝙ̄ hominibus. Et hoc pluribus rōnib⁹ declaratur preſertim quinqꝫ.

¶ Prima ratio initiationis.
¶ Secunda exaltationis.
¶ Tertia deſignationis:
¶ Quarta aſſimilationis.
¶ Quinta ſtabilitionis.

Prima ratio initiationis: dicit q2 vt Bern. dicit. Initiū omnis humane ſalutis eſt humilis recognitio ſuīpſius. vnde ⁊ Hierony. in teſta. dicit. Adeo humilitas ad ſalutem hominis eſt neceſſaria vt nulla virtus ſine humilitate ſit deo placita. Idem quoqꝫ ait. Inter virtutes chriſtianorum humilitas eſt ꝟtus primaria: vt pote fundamentu3 omnium aliarum virtutum. Io deo dilecta ꝑpter hoīm ſalute3 q2 per humilitatem fundatur ſtructura om̄is ſpūal' edificij: vt etiā Aug. dicit. Si inq̇t cogitas de altitudine ſpūalis celſitudinis: cogita de fundamēto profūde humilitatis. Exēplum. Alta ſtructura profūdū requirit fundamentum. M ¶ Scd̄a ratio exaltationis: q2 hō exaltari non meretur niſi ꝑ humilitatē: propter qd̄ xp̄s dn̄s hāc gn̄alē ſnīa3 dictauit. Oīs q̄ ſe humiliat exaltabit. Et nota ꝙ q̄ ſe humiliat exaltabit non ſimr. ſed tripliciter. Primo in pn̄ti ſeculo per gratie viſitationem. Jacob .iiij. Deus ſupbis reſiſtit: humilibus autem dat grā3. vn̄ Caſſiod. ſuper iſtm. Inter media3 montiu3 pertranſibūt aq̄: q2 in vallibus alarū humiliū ptrāſeūt aq̄ grārū Item Plinius in ſpeculo naturali dicit ꝙ quanto pomum ī arbore altius ſituatū creuerit: tanto vt in plurimum eſt dulci⁹ ſed minoris quātitatis in cōparatione īferioꝝ: q2 radij .ſ. ſolis fortius ſuperiora tangunt: ⁊ ſic plus exiccant ⁊ coquūt ⁊ humidum ꝯſumūt. Sic hō altius eleuatus ꝑ grām d3 ſe minorē reputare ex humilitate: vt ſit dulcior in ſapore celeſti. Scd̄o humilitas exaltabit in iudicio. vn̄ tūc ſuperbi di. Sap. v. Hi ſunt ſ. humiles quos aliqn̄ habuimus in deriſum: ecce quō cōputati ſunt

inter filios dei. ¶Tertio exaltabi
tur i celo p gloriā. Prouer.xxix.
Humilem ſpū ſuſcipiet gloria.
N ¶Tertia rō deſignationis
q2 deꝰ ſtatuit ꝑ ſigno electiōis
fore hũilitatem. vñ Greg. in mo
ral. dicit. Euidētiſſimum ſignū
dei electoꝝ eſt humilitas: ſicut
ꝛ reproboꝝ ſignum eſt ſupbia
Et huius rōnē oſtēdit idē Gre-
go. de pe. diſt.ij. ꝑncipiū dicens
ſic. Quō hō ſine humilitate po-
terit aſcēdere i celū: qñ etiā pri
mus homo de paradiſo: ꝛ nobi-
les angeli propter defectum hu
militatis eiecti ſūt de celo? Hec
ille. q. d. Nulla rō hoc vere di-
ctat vt hō ſupbus ſaluetur: cū
ſuperbiā āgeli de celo ſunt eie-
cti. Si enim ſuperbia e celo de-
iecit quō illuc ibit? Ad idem exē
plū. Naꝫ vnū ſignū ꝓcipuū mor
tis in animalibus q̄buſcunq̨ vt
dicit Phus. lib. vj. aníalium: eſt
hoc ſcilꝫ ꝙ pectus ſolito altius
eleuatur i cunctis mortuis cor-
poribus: non in viuidis. Rō: q2
in morte ſanguis totus tranſ-
fluit ad cordis regionē i auxiliū
ipſius vite eo ꝙ cor eſt primum
viuēs ꝛ vltimū mouēs. Sic ſpi
ritualiter ois pctōr cū in ſupbiā
eleuatur in corde: ſignū hꝫ mor
tis eterne. Proinde ſi q̄ratur qđ
faciet hoīem ſecuriſſimū vt ca-
dere nō poſſit? Rñdet ſm Aug.
ꝙ ſola humilitas in qua tanq̄
q̄ in terra ꝓſtratus iacet nō hꝫ
quo cadat: ꝛ Bern. In nullo in-
quit alio poſſumus in pñti con-
fidere ex noſtri parte niſi vera
hũilitate: cum nil aliud boni ex
nobis habeamꝰ. Quarta rō aſſi
milatiōis: q2 hũilitas aſſimilat
nos xp̄o: ꝓpter quod hortatur
Mat.xj.di. Diſcite a me: q2 mi-
tis ſum ꝛ humilis corde: ꝛ inue
nietis requiē aīabus vr̄is. Itēꝫ
aſſimilat virgini marie: que per
hũilitatem meruit potiſſime vt
eligeret in dei matrē. Vñ Bern.
Audeo dicere ꝙ tanto deus ac-
ceptat hoīem quanto hō hũili-
tatis poſſidet virtutē. Nam ſu-
per oēs elegit matrē virgineꝫ
quam vidit pre oibus fore hũi-
liorem. Preterea aſſimilat ange
lis q̄ ex hũilitate libenter mini
ſtrant inferioribus: hoc eſt hoī-
bus. Et qm̄ ſimilitudo eſt cauſa
dilectionis: ꝓut dicit phs li. de
aīa: idō humiles hoīes diligunt
a xp̄o ꝛ ſctā mr̄e eius ac angelis
ꝛ beatis oībus. Vñ ꝛ Hierony.
Nil eſt qđ btīs hoībus nos ita
gratos ꝛ deo faciat acceptos q̄
ſi vite merito magni ſimus: tñ
hũilitate infimi. Hec ille. Et ſic
ptꝫ. O ¶Quinta rō ſtabilitio
nis: q2 p humilitatē cōſeruant
ꝛ ſtabiliunt oīa bona in hoīe.
Vñ Grego. xix. li. moral. Perit
omne qđ agit: niſi hũilitate cu-
ſtodiatur. Qui eñ ceteras vir-
tutes ſine humilitate cōgregat
quaſi q̄ manu puluerē in ventū
portat. Hec ille. Sed queritur:
nunq̄d ergo hũilitas ꝓcellētior
ſit oibus aliis ꝟtutibus? Rñde
tur ꝙ ꝟtutes theologice ſm do
ctores theologos: vt etiā Lyra
ſup Lucā dicit ꝓcellūt virtutes
morales: eo ꝙ ille virtutes: ſcꝫ
theologice imediate cōiungere
deo aīam habent: vt ſunt fides
ſpes/charitas/hũilitas/aūt eſt
virtus moralis. ideo ſimplicit
humilitas non precellit ceteras
omnes virtutes: tamen q2 vir-
tutes preſertim infuſe ſunt cū

ſiere. id quantũ creſcit vna i eo
dem hoīe tãtũ creſcit altera pro
portionabiliter ſm̄ id qḋ eſt for
maliter: ſicuti ⁊ videmus ꝙ digiti
manus equaliter creſcũt: lʒ nō
ſint equales inter ſe ꝓpria men
ſura. Sic ergo ꝙuis fides ſpes ⁊
charitas ꝓcellãt humilitatem:
tñ quanto hō creſcit in humili
tate: tanto ⁊ in charitate creſcit
⁊ ceteris ꝟtutib⁹: ⁊ per conſe
quens hō ꝗ eſt humilior dr̄ me
rito ⁊ premio maior: non tantũ
modo ꝓpter humilitatē: ſed ⁊
ꝓpter aliarum virtutũ cōnexaʒ
ſublimitatem. Uñ patet ꝙ hu
militas eſt virtus deo placita:
⁊ dilecta propter dictas rōnes.
O ergo homo ſis humilis: vt ſis
deo gratus ⁊ charus. Naʒ Ber
nardus dicit. Cū te humilē vi
deris: certus habeto ſignũ gra
tie. Ut eñ charitas detur hũili
tas meret̄: qm̄ de⁹ hũilibus dat
grãʒ: ⁊ ſeruat acceptã. Hec ille.
¶ Circa ſcḋm de veritatis
noticia inquirendũ ē qualibus
ſignis agnoſcit̄ vera hũilitas fo
re in corde hominis? Ad qḋ no
tanda ſigna ſʒ Tho. ii. ii. q clxi.
aliosq̧ traduntur. Primum eſt
ſeipſum vilem reputare. Unde
Bern. hũilitatem diffiniens di
cit ꝙ vera humilitas eſt qua ꝗs
vera ſui cognitione ſibi ipſi vile
ſcit. Idem ſup Can. Nō eſt peri
culum ſi quãtũcũq̧ minorem re
putes te ꝙ̄ ſis. Sed gñale malũ
⁊ piculũ eſt ſi vel in modico ex
tollas te plus ꝙ̄ ſis. Hec ille.
Itē Baſili⁹ Uera hũilitas eſt vt
oēs hoīes nobis ſuperiores eſti
memus ⁊ oībus nos inferiores
ac viliores reputemus. Nam ⁊
ſi quis i ſe cognoſcat habere ali
qua dona dei q̄ alij non habēt:
tantũ plus debet in ſe vileſcere
cogitãs ꝙ ſi deus talia alijs de
diſſet gratiores deo eſſent ꝙ̄ ipſe
⁊ ſic veracit̄ ſe viliorē pōt alijs
reputare: vt potest magis ingra
tuʒ: vt patuit ſermone. i. huius
dñice. ¶ Exemplum ad id
legitur in Uitaſpa. ⁊ in ſpeculo
exēplorꝫ di. ii. exēplo. lviii. ꝙ dū
beatus Antonius magn⁹ i cel
la oraret: venit ad eum vox di.
Antoni necdũ ad mēſurã coria
rij iſtius ꝗ in Alexãdria eſt per
ueniſti ꝗ ſtatim acceſſit ad illuʒ
dicens. Refer mihi opera tua.
Reſpōdit ille. Neſcio me aliqḋ
boni magni perpetraſſe: niſi ꝙ
mane ſurgens anteꝙ̄ ad operã
dum reſiderē dico ꝙ omnes de
ciuitate iſta ingrediunt̄ regnuʒ
dei ꝓpt̄ iuſticias ſuas: ego autē
ꝓpter peccata mea ſolus in pe
nas eternas ibo: ſic cogito ⁊ ſe
ro anteꝙ̄ quieſcam. Tūc beat⁹
Antonius recognouit ſe non p
ueniſſe ad tantam humilitatem
¶ Secundum ſignũ humilitatꝭ
vere: alterum preter ſe nullum
ſpernere: quia ſe credit omnib⁹
viliorem: vt patuit. ¶ Tertium
eſt dona dei que habet in ſe ab
ſcondere niſi quantũ ⁊ quando
ad honorem dei ⁊ edificationē
proximi deberet illo oſtendere.
iuxta illḋ Matth. v. Luceat lux
veſtram corã hominibus vt vi
⁊c. ¶ Quartuʒ eſt exercitia hu
militatis libenter facere: puta
humilia ſeruitia pauperibus ex
hibere. humiliter confiteri/ hu
mili veſte icedere: humiles mo
res tenere: ⁊ ſic de alijs Nam
⁊ Phus iiij. Ethi. pro generali
regula dicit: ꝙ qualis vnuſquiſq̧

eſt talia dicit: ⁊ opaꝛ ⁊ taliter vi
uit. Hec ille. Ergo hũilis verus
hũiliter loquitur ⁊ operatur.
¶ Quintum eſt laudes ⁊ hono-
res deſpicere ⁊ ɔtẽptũ ſui nõ cu
rare. Uñ Berñ. Uerus humilis
vult humiliari. nõ humilis pre-
dicari. ⁊ gaudet de cõtẽptu ſui.
Itẽ Grego. Qui gloriam ⁊ oĩm
nõ querit cõtumeliam nõ ſentit
nec timent cõfundi in cõſpectu
hoĩm q̃ ſolum querunt placere
apud deum. Hec ille. Et ſic pꝫ.
¶ Sextũ eſt ⁊ vltimum aliorũ
dictis ⁊ conſilijs acquieſcere.
Unde Grego. Alios plerumq̃
imitari nolumus quia noſipſos
meliores credimus. Nam niſi
quis meliorem ſe crederet ne-
quaq̃ cunctorum cõſilia ſue de
liberationi poſtponeret. Et ta-
les ſunt qui de proprio ſenſu cõ-
fidũt. Et hmõi plerũq̃ etiaꝫ de
noti decipiunꝛ cuꝫ nolũt exptis
credere. O ergo homo vtinaꝫ te
agnoſceres ⁊ veraciter humilis
eſſes. Q
¶ Circa tertiũ de mirabili ope
ratione ſalutis notandũ ꝙ ipſa
humilitas habet efficere mira-
bilia opera ſalutis. ¶ Primo vi
cendo: ſcꝫ oẽ qđ eſt inuincibile.
Nam ſi vinceres feras beſtias
magnũ ſit hoc facit hũilitas: q꜡
ſꝫm Iſid. ⁊ Plinium ⁊ Amb. in
hexa. nobilis eſt ira leonis que
parcit proſtratꝭ: aper q̃ꝫ ⁊ vrſ⁹
nõ inuadunt iacentes in terris.
Sed mai⁹ eſt ꝙ humilitas vin-
cit demonũ ptãtem. Unde ſan-
cto Antonio magno reuelatum
legitur in Uitaſpa. ꝙ vidit vni
uerſam terram laqueis diaboli
irretitã ſuſpirauit ⁊ dixit. Quis
poteſt domine de⁹ tot laqueos
euadere: ⁊ audiuit vocem dicen
tem. Humilitas ſola pertranſit
quam nullomodo valent contin
gere: ⁊ ſic patet ꝙ eſt victorioſa
Denique pre omnibus iſtis mira
bilius eſt ꝙ humilitas vincit in
uincibilem etiam diuinam ma-
ieſtateꝫ. vnde Berñ. O felix hu
militas que dei ad ſe trahit cle-
mentiam: ⁊ eius ligat omnipo-
tentiã: vincit iuincibilẽ. Exem-
plũ de Niniuitis q̃ p humilita-
tem vicerũt ſententiã dei: quaꝫ
deus dictauerat ꝙ deberet ciui
tas illa ſubmergi. Jone. iij. Se-
cundo hũilitas facit mirabile
exorando: q꜡ vt ſcribitur Eccli.
xxxv. Oratio humiliãtis ſe nu-
bes penetrat ⁊ non diſcedit do-
nec aſpiciat altiſſim⁹. Et ſic hu
militas valet ad oĩa obtinenda
mirabiliter. Tertio facit mirabi
le: liberãdo. ſ. a periculis: vt pꝫ
de Dauid q̃ p humilitatem eua
ſit oĩa pericula inimicoꝝ. Nam
Goliam deuicit ſupbiſſimum p
ſuam hũilitatẽ j. Reg. xvij. Iteꝫ
Saulis regis pſecutiones pluri
mas euaſit p humilitateꝫ adeo
vt potuerit illum occidere non
ſemel ſi voluiſſet: vt pꝫ. j. Reg.
xxiiij. dum oraꝫ chlamydis illi⁹
abſcidit in ſpelũca. Et ibidem
xxvj. ca. dũ haſtam illius ſtantẽ
circa caput tulit latenter. vnde
Aug. dicit. Humilitas cuſtodit
in oĩ tribulatiõe vel pſecutione
vt non crepet mens in fornace:
ſcꝫ tribulationis: que non tumet
vento ſuperbie: ideo ⁊ caſtanea
facit ſtrepitum in igne: q꜡ conti
net ventum ſub cortice ¶ Quar
to facit mirã: iuſtificando: quia
ab omnibus peccatis expiat ⁊
iuſtificat: vt pꝫ i hoc ipſo euan

gelio. ¶ Quinto recuperando: ſcʒ oia perdita ⁊ conſeruando: q̈a recuperat gratiam ⁊ charitatem ⁊ conſeruat. vñ Greg. Sola virtus humilitatis: eſt reparatio leſe charitatis. Chryſ. Mat. odij ⁊ rixe ſupbia eſt nutrix: aũt dilectiõis hũilitas ẽ. Sicut enĩ cinis ↄſeruat ignẽ ĩ foco: ſic humilitas dilectionẽ in aĩo. Unde in demonibus ⁊ p̃mis parẽtib⁹ bona grẽ p ſupbiam ſunt pdita ſed per humilitatem xp̃i homo recupauit. ℟ ¶ Sexto illuminando. nam Prouer. xi. Ubi hũilitas ibi ſapia: q̈ʒ vt Ptolomeus dicit. Inter ſapientes ille ſapiẽtior ẽ q̃ hũilior exiſtit. Rõ: q̈a deus myſteria abſcõdita ſapientibus: reuelat puulis: ideſt humilibus. xp̃o teſte Matth. xi hinc btũs Grego. dicit: ꝙ ſacra ſcriptura eſt quoddam pelag⁹ ĩ quo elephas natat et agnus peditat: q̈a ſupbus ĩ ſcriptura natans nichil ĩtelligit: ſʒ hõ humilis ꝓfundũ intellect⁹ ſcripture tangit deo dante. Jõ Boeti⁹ dicit: ꝙ ſapia vel ph̃ia apparuit ſibi ĩ ſpecie hũana: ſic ꝙ mõ ad menſurã hoĩs ſe cohibebat mõ ſummi cacumine verticis celuʒ tangere videbatur. Que oũ caput altius extuliſſet: ipſum etiã celũ penetrabat: ad ſignificãdũ ꝙ per hũilitatem altitudo ſapientie celeſtis acq̈rit. ¶ Septio facit mira ſuſtollẽdo: q̈ʒ humilitas miro mõ exaltat tã ĩ p̃nti q̃ ad gratiã meritorum: q̃ꝫ in futuro ad gloriam ita ꝙ ipſa eſt mẽſura exaltationis iuxta regulã a chriſto traditam in themate. Qui ſe humiliat exalta. ⁊c. Sequitur ergo ꝙ q̃ ſe plus hũiliat plus exaltabit: ⁊ qui ſup oẽs ſe hũiliat ſup oẽs exaltabit: iuxta maximã topicã. Sicut ſimpliciter ad ſimplr: ſic magis ad magis. Exẽplũ habem⁹ in btã virgine Maria ⁊ in xp̃o dño qui p̃ aliis ſe humiliauerũt: ideoq̈ꝫ ſuper omnes ſanctos ⁊ ãgelos exaltati ſunt. O ergo ſancta et ſalubus humilitas: vtinã te haberemus. O pctõr humilia te ad penitentiam vt exalteris. Rogemus itaq̈ꝫ dñm vt det ⁊c.

¶ De eadem dñica ſermonem quartũ ſcribere p̃termiſi. Tũ ꝓpter feſta occurrẽtia in ea. Tuʒ q̈a ſiq̈s vult de ſupbia vel de iuſtificatiõe p̃dicare iuxta ipſum euangeliũ poterit recurrere ad ſmones quadrageſimales: vbi de huiuſmodi tractatur.

¶ Dñica. xi. p̃tecoſtes. Ser. i. iuxta euangelium applicando de obſeſſione diaboli.

Adducunt ei ſurduʒ ⁊ mutũ ⁊ dep̃cabãtur eũ vt ĩponat illi manũ. Marci. vij. et in euange. hodi. Dñs noſter Jeſus dei filius de celis deſcendẽs in mũdũ ad ſanandum genus hũanũ: q̈a viderat ꝙ dyabolus ipſum hominẽ fecerat ſurdũ. ſ. ne audiret p̃cepta dei ꝑ obediẽtiã: fecerat etiã mutũ: ſcʒ ad cõfitẽdũ pctã ⁊ ad laudandũ deũ. Nam Eccli. xv. Nõ eſt ſpecioſa laus in ore peccatoris. Inſuper fecerat ⁊ cecũ: q̈ʒ tenebris ignorantie inuolutum ne videret ſalutifera. Sapien. ij. Excecauit eos malicia eorum. Jdeo miſericorditer voluit hominẽ a talibus malis curare. Et hoc deſignando edo-

cuit in hoc euangelio curando quãdam ſurdũ ⁊ mutũ. Uideamus textum. ¶ In illo tempore Exiẽs Jeſus de finibus tyri venit p ſidonẽ ad mare galilee qđ eſt int̃ medios fines decapoleos: ⁊ adducũt ei ſurdũ ⁊ mutũ: ⁊ dep̃cabant̃ eum: vt iponat illi manũ ⁊ apprehẽdẽs eũ de turba ſeorſum miſit digitos ſuos i auriculas eius: ⁊ expuens tetigit linguam eius: ⁊ ſuſpiciẽs in celum igemuit ⁊ ait. Effeta: qđ eſt ad aperire. Et ſtatim aperte ſunt aures ei⁹: ⁊ ſolutum eſt vinculum lingue eius: ⁊ loquebatur recte. Et precepit illis ne cui dicerẽt. Quanto magis aũt eis p̃cipiebat: tãto magis plus predicabant: ⁊ eo ampli⁹ admirabantur dicentes. Bene oĩa fecit: ⁊ ſurdos fecit audire ⁊ mutos loqui Marci. vij. Juxta hoc euangelium tria myſteria notabimus pro ſermone.

¶ Primũ de mirabili curatiõe.
¶ Secundum de publicandi inhibitione.
¶ Tertium: de diaboli obſeſſione.

S ¶ Circa primum de curatione mirabili notandum eſt ꝙ i hoc euangelio circa hoc miraculum xp̃i plura occurrũt conſideranda. Primo tp̃s: qz dr̃. In illo tẽpore. hoc eſt anno xp̃i. xxxi. et predicationis ſue anno primo. xij. Kal. decembris: vt ait Guiller. id eſt in craſtino ſancte Elizabeth factũ eſt hoc miraculuz. Secũdo locus vbi ſcz hoc factũ ſit: dr̃ in euãgelio ꝙ xp̃s exiens de finibus Tyri q̃ fuit ciuitas i terra chananeorum: ⁊ per conſequens gentiliũ vbi xp̃s ſanauit demonio filiã mulieris chananee Mat. xv. inde exiens venit per ſidonem ciuitatem q̃ minor eſt tyro: et fuit etiã in terra gentilium. Relictis ergo gentilibus venit ad mare galilee int̃ medios fines decapaleos: qđ grecũ eſt: a greca. i. decem: ⁊ polis: id eſt ciuitas cõpoſitum q̃ eſt regio decẽ vrbiũ ſm̃ Beda in q̃ vrbes circa mare galilee erãt et ibi fecit xp̃s hoc miraculum. ¶ Tertio eſt conſiderand⁹ modus ſcz quo chriſt⁹ dñs curauit hunc ſurdũ ⁊ mutũ: de quo habetur in euãgelio ꝙ curauit de turba ſegregando: ⁊ ſecũdo digitos in aures mittendo: tertio ſputo linguã tangendo quarto ſuſpiciendo: quinto ingemiſcendo: ⁊ ſic adaperiri mandando. Unde propter horum myſteria alique queſtiones occurrũt declarande. ¶ Primo querit̃: quid ſignificetur per hunc ſurdum et mutũ? Ad quod reſpondetur: ꝙ prout exponitur a doctorib⁹: ſignificatur myſtice p ipſum q̃libet homo peccator. Ratio: quia vt Theophilus dicit: iſte fact⁹ fuit ſurdus ⁊ mutus a demone obſidẽte: ſic peccator homo ſaltem ſpũaliter poſſidetur a demone: qz vt Augu dicit. Peccator tot demoniorum ſeruus eſt quot vitiorũ. Et ſicut non natura fecerat ſurdum iſtũ ⁊ mutuz: ſed diabolus: ſm̃ quod etiã Hieronymus dicit. Sic et ſpiritualiter diabolus facit peccatores ſurdos quo ad oĩa ſalutifera: ſcilicet ne audiant predicationes ⁊ dei cõminationes de iudicio finali de inferno: ⁊ huiuſmodi. Item ne audiãt xp̃i ſangui-

nem clamantem contra eoſdem. Unde Bernard' dicebat talia. Ue michi ſi igratus fuero: quoniam reqret ſanguis ille iuſtus: ſcz xpi effuſus in terra: et dicet ſicut ad Cayn. Quid feciſti: ecce vox ſanguinis fratr tui: ſcilicet xpi clamat ad te de terra. Item ſurdos facit ne audiant clamores pauperum: nec illorum miſereantur: vt per conſequens nec ipſi pctores dei miſericordiam conſequantur Mat. v. Denique diabolus pctores quos poſſidet facit etiam mutos ne decantur pro ſuis delictis: ſed ſic ſtent in illis. Item ne confiteantur peccata: nec deum laudent vt debet. Ue ergo pctoribus: qr ſub demonis poteſtate ſunt. Ue qa ſurdi ſunt: et muti: et per conſequens dānationis in periculo. ¶ Secundo queritur qualiter facit diabol' mala ſurdeſcere hominem. Ad quod notandum q eiſdem modis facit diabolus: quibus modis ſolet accidere corpalis ſurdita in homine. ¶ Aduertendum ergo q ſicut phyſici vel medici dicūt. Surditas corporalis puenit ex quattuor pcipuis. ¶ Primo ex ſono excellenti ledente. Nam Ariſto. de anima dicit. Excellēs ſenſibile corrumpit ſenſum. Et patet in magno tonitruo quod conterit et cō mouet cerebrum: ac terret animum. Item refert Baſilius in hexameron: et Ambro. et de paradiſo terreſtri alto cacumine cadentes aque in caſu faciunt tantū ſtrepitū q oēs incole ppe illum locū redduntur ſurdi a pueritia. Spūaliter diabol' facit peccatores mutos ſurdos ex alto ſonitu et itellectu icōuenienti ſcripture ſacre: ita q male intelligāt. Ideoque nec audire alias ſane doctrine ſcripturas volūt. Exemplum de hereticis: qui ex quo altiſſima dei ſapiētia ſonat Johan. vi. Niſi manducaueritis carnem filij hoīs: et biberitis eius ſanguinem non habebitis vitam in vobis ipſi hec verba male intelligunt de ſumptione vtriuſque ſpeciei fore preceptum Nec volunt Auguſtini et Hugonis et doctorū ſup lib. ſententiarum dictamina audire dicentiū q intelligenda eſt auctoritas illa de ſpirituali manducatione: et bibitione que eſt vnio vel incorpatio p charitatē. ¶ Scdo puenit ſurditas ex aliqua materia vel re aures obturante: ſic facit diabolus alam ſurdeſcere p amorē terrenorū vel p auaritiā. vñ Ps. Sicut aſpidis ſurde: et obturātis aures ſuas q no exaudiet vocē icātā. etc. Nā Iſid. dt. Aſpis dū cepit qs illā icātare vnā aurē i terrā pmit: alterā cauda obturat: ne audiat vocem incātātis: ſic auar' vnā aurē. ſ. affectū claudit terreno amore: aliā. ſ. intellectū cauda hoc eſt mortē progande ſpe ne audiat verbi dei ſermonē et ſic ipromiſe morit. Ideo Aug. O hō quid lateſcis/ qd dormis: breuis vita: mors incerta preuenient et illudent te. ¶ Tertio puenit ex humore vel fluxu apoſtema facien te et putreſcente: ſic facit diabolus animam ſurdam per luxuriam. Eccle. xxi. Uerbum ſapientis audiuit luxurioſus et diſplicebit ei. ¶ Quarto puenit corporalis ſurditas ex ventoſita-

ſe interclusa in auris cõcauita-
te. Quãdo eni hõ multũ vtitur
de cepis q̃ faciunt ventoſitates
ad caput aſcẽdẽtes obſtruũtur
auriũ concauitates vel meatus
auditus: ⁊ ſic talib⁹ accidit ſur-
ditas vel ſibilus quaſi flat⁹ vẽ-
ti. Cuius ꝓ remedio ſm̃ medi-
cos valet recipere formicarum
oua ⁊ ea contũdere ſimul ac co-
lare ac guttã mittere in aures
et ſic curaꝶ ſurditas veniens ex
vẽtoſitate. Spũalr: ſic facit dia
bolus ſurdeſcere aiam ꝑ ventũ
vane glorie ⁊ ſupbie. Nã Aug.
dicit ꝙ tumor mẽtis eſt obſtacu
lum veritatis: ſupbus enim non
vult reprehendi: ſed ꝓ remedio
apponat opera humilitatis q̃
ꝑ oua formicarum deſignanꝶ q̃
ſunt parue quantitatis.
¶ Tertio q̃ritur quomodo dia-
bolus hoiem ſpũalr facit mutũ
Reſpondetur notando ꝙ mut⁹
corporaliter fit q̃s aliq̃n ex lin-
gue ad palatũ adheſione: ſic fa
cit diabolus q̃n hominẽ non ꝑ-
mittit linguã mouere in confeſ
ſione pctõrum vel in oratione ⁊
dei laude. Aliquãdo mutus fit
q̃s ex lingue paralyſi ⁊ infrigi-
datione qua non habet motum
lingua. Sic diabol⁹ facit homi-
nẽ frigeſcere ꝑ vitia a dei amo-
re: vt loqui nequeat ad ꝓximo-
rum edificationem: ſed ſola ma
la. Item aliquando mutus q̃s
fit ex apoſtemate ſub ligua na-
ſcente quod rana vocaꝶ: ſic dia
bolus facit hominem mutũ ne
loquatur iuſtum iudicium pro-
pter munera / aut propꝶ timorẽ
aut carnalem amorẽ / aut odiũ.
Nã his quattuor modis pverti
tur rectum iudicium: vt Iſido.
dicit. xi. q. iij. Heu quot mala fa
cit diabolus taliter inter homi-
nes. ¶ Quarto queriꝶ cur chri-
ſtus dominus voluit in curatio
ne huius demoniaci tales ceri-
monias facere cum ſola volun-
tate poſſit ſanare. Ad quod re-
ſpondetur ſm̃ doctores ꝙ ꝓpꝫ
myſteria vt nos inſtruat per ta
lia quomodo debeamus ⁊ poſſi
demus ſpũaliter ſanari a pec-
catis q̃bus tenemur ſub diabo-
li vinculis. Nam teſte Grego.
Omnis xp̃i actio: noſtra ẽ inſtru-
ctio. Idcirco xp̃us primo hunc
hominẽ a turba ſegregauit: vt
doceat ꝙ pctõr ſi vult curari de
bite debet ſe elongare a conſor
tio malorũ. Nam ad ſatiſfactio-
nem vere penitentie req̃riꝶ cau
ſas peccatorũ excidere: vt dicit
Augu. Sed conſortia malorum
ſunt cauſe inductiue ad pecca-
tum vt patet cum quis tenetur
mulieres malas: vel ſocietatem
habet cũ fure aut vſurario ꝑti-
cipando cũ illis et huiuſmodi.
Scḋo xp̃s digitos ſuos i aures
huius miſit ad ſignificandũ in-
fuſionem gratie ſpũſſcti: ſine q̃
anima nõ ſanaꝶ. Unde de ſpiri-
tuſancto caniꝶ. Dextere dei tu
digitus: tu rite ⁊c. Tertio xp̃us
expuit ⁊ ſputo linguã illius te-
tigit: in quo veram confeſſionẽ
peccatorũ deſignauit: q̃a ſicut
expuens ſputũ purificat ſtoma
chum: ita cõfitens mundat ani-
mã. Quarto ſuſpexit: ſcꝫ in ce-
lum / vt doceat ꝙ peccator ora-
re debet deum celi ꝓ venia Ber
nardus. Quid ꝓdeſt dolere de
culpa ⁊ non ſupplicare pro ve-
nia: quaſi diceret nichil. Quin-
to ingemuit ⁊ ſic precepit ape-

= ĩ publico.

riri ad docendū ꝙ peccator de peccatis debet corde dolere : et etiā exteri⁹ gemere: ſicqȝ oſtiuȝ cordis chriſto aperire per dilectionem: ac oēs ſenſus aperire: ſcȝ os ad gratias agendum: aures ad verbum dei audiendum manus ad reſtituendum: ⁊ oculos ad pauperes intuendum/ ⁊ miſerandum. Nam chriſtus ꝓ nobis totum corpus aperiri voluit: ſcȝ caput per ſpinarum pūctionem: os per clamorē in cruce ⁊ aceti ac fellis potationem: manus ⁊ pedes per confixionē latus per lanceam. Aperiam⁹ ꝟ ⁊ nos chriſto ꝑdictis modis.

¶ Circa ſecundum de inhibitione publicandi: quia euāgelium dicit ꝙ xp̄us ꝑcepit illis ne cui dicerent: ſcilȝ hoc factum miraculū: ſed illi non tacuerūt. ¶ Queritur ergo cur xp̄s dominus inhibuit hoc miraculum factum publicare ⁊ dicere: cum tamen bene ſciuit ꝙ non tacendū eſſet/ nec illi obticerēt. Item an illi peccauerunt in eo ꝙ non tacuerunt contra chriſti inhibitionem vel preceptuȝ faciēdo? Ad hec reſpōdetur ſm̄ Aug. Chry. et doc. alios notando ꝙ duplex eſt dei preceptū: q̄a quoddā eſt ꝑceptū obligationis ⁊ tale vult deus vt omnino ſeruet̄ ſicut ſunt ꝑcepta decalogi. Aliud eſt preceptum inſtructionis: ſcilȝ in quo deus non vult illud quod precipit fieri: ſed quod per ip̄m ſignificant: vt in ꝓpoſito vbi ſignificauit noſtra bona opera non debere diuulgari ꝓpter gloriā vanam: ſed tm̄ ꝓpter gloriam dei. Ideoqȝ xp̄i ꝑdicatū. miraculum ad dei laudē ⁊ gloriā nō peccauerūt. Itē vt hiero. dicit ꝑ hoc etiā docuit nō eſſe gloriandum in ꝟtutibus vel miraculis: ſed eſſe humiles. ¶ Sciēdū ergo ꝙ quattuor ſunt q̄ occultare debemus ⁊ nemini dicere ĩ publico. ¶ Primo bona q̄ fecimus ne de eis vanā gloriā ſumamus Mat thei. vi. Attendite ne iuſticiam veſtram fa. co. ho. vt vi. ab eis. Unde Aureo. dicit. In oī bono ope ſunt duo opa: ſcȝ vtilitas ⁊ gloria. Primū ſcȝ vtilitatē meriti ⁊ ꝑmiū deus nobis cōcedit. Scd̄m ſcȝ gloriā ſibi ſoli ſeruat. Qui ergo q̄rit gloriam de bono opere: qđ dei eſt vſurpat: ideoqȝ mercedē ſuā perdit. ¶ Scd̄o occultare debem⁹ mala ꝓpria que geſſim⁹ ne ꝓximos inficiamus: ſicut faciūt q̄ publice ⁊ inuerecūde loquunt̄ de vitijs carnalibus. Contra quos Eſa. iij. Peccatū ſuū quaſi ſodoma ꝑdicauerunt nec abſcōderunt. Ue ergo aie eorūȝ qm̄ reddita ſunt eis mala. Hec ibi. Unde pctā ꝓpria non niſi ſecreta cōfeſſione ſunt dicēda: niſi in foro iudiciali fieret. ¶ Tertio ꝓximorū peccata ne ipſos in publico ĩfamemus. Prouerb. xxv. Que viderit oculi tui ne proferas cito in iurgio ne poſtea emēdare non poſſis cum dehoneſtaueris amicū tuum. Sed heu multi ſtatim vt mala de proximo audiunt non poſſunt q̄ſcere q̄n reuelent̄ ſicut canis ſagittat⁹ nō q̄ſcit donec euellat̄ ſagitta. Ideo Eccl. xix. Sicut ſagitta infixa femori canis: ſic verbum in ore ſtulti. ¶ Quarto amicorūȝ ſecreta ne infideliter ea ꝓdamus Prouer. xi. Qui ambulat fraudulenter:

reuelat archana: q̄ autē fidelis eſt celat amici ꝯmiſſum: hoc enī eſt charitatis. Exemplū ad hec legitur in vitaſpa. ꝙ abbas Arſenius dū adhuc eſſet ſecularis petiuit ſibi a dño oſtēdi viā ſalutis: ⁊ audiuit vocem dicētem Arſeni. Fuge/luge/tace/qeſce. Fuge mundū/luge peccatū/tace ꝓximi pctā ⁊ ſecreta: quieſce a ſeculi tumultu et ſic intrauit religionem.

¶ Circa tertium de obſeſſione diaboli ex quo hoc euangelium agit de ſurdi hui⁹ ⁊ muti p xp̄m curatione. Et ſm doct. iſte obſidebatur a diabolo qui eum fecerat ſurdum ⁊ mutū. Pro inſtructione ſimplicium aliqua documenta ſunt ponenda. Primum de modo obſeſſionis: de quo notādum ſm doct. ſup. ij. ſent. circa diſt. vij. viij. ⁊ ix. ꝙ tres ſunt modi in genere quibus demon aliquos poſſidet.

¶ Primus eſt poſſidere corporaliter.

¶ Scd̄s eſt poſſidere tantū mētaliter.

¶ Tertius eſt poſſidere modo vtroq̄.

Primus modus eſt quo aliqui poſſidentur tm̄modo corporaliter: ita ꝙ in corpore vexanī ꝓpter aliquā pctā venialia ſiue ꝓpria ſiue aliena. Unde Augu. xxi. de ciui. dei ca. xiiij. dt: ꝙ quā docꝫ ad videndū manifeſte miſeriā huius mūdi / pueri etiā īnocentes baptizati poſſidenī a demone. Et q̄ taliter poſſidenī etiā ſi in tali vexatione moriantur nō dānanī: qꝛ nō fuerunt in pctō mortali: imo aliqn̄ hoc eſt hoī ad maius meritum. Sicut exemplū refert Seuerus in dialogo ſuo de quodam patre ſanctiſſimo habēte gratiam ad expellendum demones. Qui cum tētareī inani gloria orauit deuꝫ vt ſi ſibi expediret ad ſalutē ad certas ſeptimanas obſidereī a demone vt ſic inanē gloriā euitaret: et ita accidit. Et ſic tā vitium q̄ȝ diabolū vicit. Secund⁹ modus eſt quo aliqui poſſidenī mentaliter tm̄. ſ. in aīa p pctm̄ mortale: et hoc eſt peius q̄ȝ primo mō a mille demonib⁹ poſſideri, vel corporaliter a diabolis vexari. Unde Joan. xiij. dr. ꝙ in Judā intrauit diabolus. ſ. ſpūaliter qn̄ xp̄m tradere diſpoſuit. Et Jo. vi. de eo xp̄s dixit. Un⁹ ex vobis diabol⁹ eſt. ſ. p imitationis ſimilitudinēꝫ. Sic eſt de quolibet exiſtēte ī pctō mortali talis quippe damnari habet cū diabolo niſi pēiteat. O q̄ȝ q̄ȝ malū eſt pctm̄ qd̄ ex hoīe facit q̄ſi diabolū. Proinde et rationabiliter opinatur ꝙ diabolus ſep̄⁹ corpus hominis ſubintrans inſenſibiliter ꝯſiderat ſtatū viſcerum epatiſq̄ ⁊ ſtomachi: vt exinde ſicus medicus qui eſt mille artifex agnoſcat ſi homo ille citi⁹ habeat mori ex corruptiōe interiorū ⁊ tanto plus talem tēptat p vitia quāto ꝓpēdit citius illū moriturū. Unū ⁊ vulgari prouerbio dicitur. Iſte bene ſe moriturū in primo ſenſerat q̄ mores bonos mutauerat. Tertius modus eſt quo aliqui diabolo poſſidentur: ſcilꝫ vtroq̄ modo predicto: hoc eſt: cū quis p peccatū mortale in aīa poſſidetur: ⁊ cum hoc etiā in corpore vexatne audire poſſit. ſ. verba ſalutis

fera a proximis nec loqui in confitendo: et huiuſmodi: ſicut fuit iſte demoniac⁹ de q̄ loquit̄ euāgelium hodiernū. Heu ſic ſunt multi arte diabolica pctīs ſuis demerentibus incantati ⁊ maleficiati ſ. cōiugales p̄ſertim vt ſe odiāt vel alienā ꝯcupiſcāt: et huiuſmodi ꝫ ¶ Scdm documentū de cā pmiſſionis. ſ. q̄re deus pmittit diabolo tantā facultatem: vt hoīem obſideat vel maleficet. Et rn̄detur ꝙ propt̄ plura. Primo aliqñ ꝑpter peccata enormia de q̄bus non vult talis hō ſe emēdare. Scdo ꝑpt̄ dei irreuerētiā: ꝑut refert Grego. in. ſ. lib. dialogo. de quadam ſanctimoniali q̄ lactucā nō edito ſigno crucis comedit ⁊ diabolus intrauit ⁊c. Tertio propter vocationē vel noiationē diaboli crebrā: ſicut heu multi cōſueuerūt diabolū ſepe noiare: et in ei⁹ noie maledicere: ꝑut refert idē Grego. de quodā Stephano p̄ſbytero: licet bone vite tamen ſemel cū vellet diſcaligari dixit famulo ſic. Ueni diabole ⁊ diſcaliga me. Mox diabolus velocit̄ cepit ſoluere illi caligas. Et ille expaueſcens clamauit. Recede miſer: nō tibi ſꝫ famulo locutus ſum. Et ꝓtinus diabolus receſſit. Quarto ꝓpter pctōꝝ purgationē faciendā ⁊ acq̄rēda merita: vt ſupra tactū eſt: et in hoc ſimul oſtendit̄ miſeria huius vite. ⁊ ¶ Tertium ergo documentū de remediis adhibendis. Ad q̄ Caſſian⁹ in collationib⁹ ⁊ doct̄. plura tradūt. Unū eſt vt hō talis crebro cū ꝯtritiōe confiteat̄ · orone etiā ieiunio et elemoſynis ſatiſfaciat. Scdꝫ vt cōicet deuote videlꝫ ſacramētū euchariſtie: nec dꝫ talib⁹ negari ſm doct̄. vt in ſumma Aſtex. habet̄ dūmodo poſſeſſus habet cōuenienter vſum rōnis vel lucida interualla: ⁊ reuerētiā faciat ſacramento: alꝭ. ſ. ſi eſt amēs ꝯtinue nō debet tali dari euchariſtia. Tertiū remediū vt ad p̄ſentiā alicui⁹ ſancti ducat̄ q̄ intercedat ad deū ꝓ illo ſua orone et ieiunatione. Unā Mar. ix. Hoc gen⁹ demoniorū nō eijcit̄ niſi in orone ⁊ ieiunio. Quartū eſt. vt aſpergat̄ crebro aq̄ benedicta ꝓ diaboli effugatiōe. Talia quippe remedia valēt etiam ꝯtra incātationes factas ⁊ maleficia ſiue aliqui ſint incantati ad tenendū odia inter coniugales ⁊ hmōi: ſiue ad impotentiā reddendi debitum ꝯiugale: ⁊ ꝓ q̄buſcunq̄ maleficiatis vt ptꝫ. xxxiij. q. ſ. c. vlti. Rogem⁹ ḡ dn̄ꝫ Jeſum vt cuſtodiat nos a malis: ⁊ det gratiam ⁊c.

¶ Dominica eadem. Sermo ſecundus: ſcilicet de deo laudando in operibus creationis: gubernationis et ſaluationis hominum contra quoſdam remurmurantes.

Bene omnia fecit et ſurdos fecit audire ⁊ mutos loqui. Marci. vij. et in euangelio. Uerba hec dixerunt de domino Jeſu dei filio homines qui adduxerant ad eū quendam ſurdum et mutū quē iṗe miraculoſe curauit. In quo docemur et nos vt deum laudemus in omnibus ſuis operibus quia deus omnia bene facit et fecit. Unde Gene. ſ. Uidit deus

cuncta que fecerat: et erãt valde bona. B ¶ Et hoc triplici ratiõe. Primo quia a bono deo facta ex mera ſua bonitate. Nã vt phus. j. celi dicit. Optimi eſt optima facere. Item magiſter in. ij. diſt. j. dicit quod tanta eſt bonitas ſummi boni dei vt ſit ei. ſ. proprium pdeſſe velle: et omnipotentiſſimi nocere non poſſe. Hec ibi. Ubi Bonauẽtura dicit: quod deus bonus nõ põt nocere alicui creature nocumento culpe faciendo licet faciat nocumentũ pene: et hoc ppter bonũ. Secũdo oĩa deus facit bona eſſentiali bonitate. Unde Auguſt. et magiſter vbi ſupra dicit: quod oĩa inquantum ſunt bona ſunt. Etenim ſm phm ens et bonum conuertunt. vj. Metaphyſ. Cũ ergo deus dedit oĩ creature eẽ: hoc autem eſt bonum: ergo etc. Tertio quia deus facit oĩa ad bonum hoc eſt dei gloriam pro manifeſtanda ſua bõitate. Propterea merito dr: de xpo in themate et euangelio. Bene omnia fecit. ſ. dei filius xps benedictus: quia ex bonitate et ad dei gloriam: tale bonum miraculoſum fecit quod ſurdos fecit audire etc. patet in euangelio. Itaque iuxta hec vba ex quo plures hominum cõqueruntur contra deum quaſi reprehendentes quod non bene oĩa faciat in mundo declarantes. contra eorum blaſphemias oſtẽdemus quod deus benedictus laudãdus eſt in omnibus opibus: quia benefacit: et oſtẽdemus precipue in tribus generibus operum dei ad que cetera reducũtur: et ſic tria myſteria notemus.

¶ Primo de opere creationis.

¶ Secundo de opere gubernationis.

¶ Tertio de opere ſaluationis.

B ¶ Circa primũ de opere creatiõis de quo plurimi curioſi muſſitant dicentes. et querentes. quare deus creat aĩam quam ſcit in peccato mortali moriendo dam nandã: nõne melius eſſet talem non creaſſe? Exemplũ habetur de Iuda: de quo xps dixit. Melius erat ei ſi natus non fuiſſet homo ille Matth. xxvj. Itẽ ratio eſt: quia anime in inferno damnate vt dr Apocal. ix. In diebus illis querent mortẽ et non inuenient eam: et deſiderabunt mori et mors fugiet ab eis. Qualis ergo gratia facta eſt animabus paganorum et aliorum dãnãdorum in hoc quod creauit eas deus cum prouiderit damnãdas in peccato mortali? nam peccare et pro peccatis damnari in infernum eternaliter eſt malum infinitũ: eo quod pena eſt infinite trãſgreſſionis. Melius eſt ergo talibus non fuiſſe vel ãnichilari quam mortaliter peccare: et conſequenter damnari. Nam ſm Anſel. libro ſimilitudinum. Iuſtus preeligeret ãnichilari quam mortaliter peccare: ergo etc. Hec omnia tangit Fran. mayro. ſuper. j. diſt. xl. et xlj. q. iij. Sed ad hec recolligendo dicta eiuſdem Fran. et aliorum doct. rndet quod talia querere eſt inſipientis et ſtulti. Primo quia inſipiẽtis eſt cauſam querere, vbi non eſt cauſa: vt ſiquis quereret quare deus eſt deus: aut quare homo eſt aĩal ratiõale. Nũc autem vt Augu. de ciuitate dei dicit. Si cauſa diuine voluntatis queratur non inuenitur. Et

Ideo ſi queratur quare hoc fecit deus. Respondetur quia ſic voluit. Et ibi eſt ſtatus: quia diuina voluntas eſt prima regula in omnibus contingentibus: vt optime deus dicat illud prouerbium commune. Sic volo ſic iubeo: ſit pro rõne voluntas. ¶ Secundo quoque talia querere eſt inſipientis: quia occulta iudicia dei excedũt facultatem nr̃e intelligentie: ideoque ſtultum inueſtigare cum ſint cõprehẽſibilia: vt dicit apoſtolus. Unde. vj. q. j. c. ſi omnis. Anacletus papa dicit: quod ſuper uacuis laborat impendijs qui ſolem facibus certat adiuuare: ſic ſtultus eſt qui occulta dei iudicia vult iueſtigare. Exẽplũ narrat Tullius de natura deorum: quod rex quidam interrogauit quẽdam phm quid eſſet deus. Et ille petiuit inducias triũ dierũ. Quib9 expletis adhuc petiuit triũ dierum inducias: et iterũ ac iterũ. Ad quẽ rex: vt video me deludis. Et ille. Dñe non: ſed deus tam imẽſum et ſummũ bonũ eſt quod quanto pl9 de eo cogito tãto deficio et minus inuenio. Denique tertio quia ſi homines nõ poſſunt rõnem reddere de omnibus rebus creatis: vt ponit Augu. lib. de ciuita. dei. plurima videlicet. vñ eſt hoc quod ipſum argentũ quanto ẽ candidius nigriores lineas facit et quare palee ſunt tãte caliditatis: vt in hyeme poma et oua a frigore cõſeruant ne gelu conſtringant. Sed in eſtate ſũt tante frigiditatis: vt glacies cõſeruent. Item cur adamas nec ferro frangit nec igne conſumitur et tñ hircino ſanguine frangit. Item vñ eſt quod calcem viuã aqua accendit et oleũ extinguit. Et plura talia ibi adducit Auguſt. que pertranſeo cauſa breuitatis. Si ergo non ſufficimus rõnẽ reddere de creaturis: quãto ergo fatuitatis eſt. vt velim9 rationẽ iueſtigare de deo quid et quare agit de nobis ſic vel ſic. ¶

¶ Attamen ad q̃ſtionẽ illã curioſorum hoim quantum humana ratio capere poteſt. reſpondet ſcdm theologorum doc. ſententiam quod ſcilicet nõ foret melius: vt deus nõ feciſſet vel non faceret illam aĩam quam ſciuit ꝑpeccato eſſe damnãdã. Et per conſeq̃ns deus eſt laudandus etiã in tali ope creationis ſicut et in alijs omnibus: quia omnia bene fecit et facit.

¶ Primo ratione diuine beniuolentie.

¶ Secundo ratione ordinate iuſticie.

¶ Tertio ratiõe humane arrogantie.

¶ Quarto ratione diuine ſapiẽtie.

Primo ratione beniuolẽtie: quia deus ex bonitate oibus vult bona nec vllam aĩam creat principaliter ad hoc: vt dãnet: ſed omnes creat ad beatitudinẽ conſequendam voluntate antecedente quãtam eſt ex ſe. Iuxta illud. j. Timo. ij. Qui vult omnes homines ſaluos fieri et ad agnitionem veritatis. ſ. chriſti peruenire. Uñ vt dicat Frãciſc9 May. vbi. ſ. Beneficiũ creatiõis non tendit inquit in detrimentũ aĩe create dei alicuius rei immo in bonum. ſ. vt habeat eſſe nature quod eſt bonũ magnũ: pro quo eſt adeo valde regratiandũ. Sed

q̄ ala talis damnat̄ pro pecca to: hoc eſt p̄ accidẽs ex peccato anime ⁊ nõ ex parte dei. Nã de us nullũ vult reprobare nec dã nare niſi iuſta ex cauſa demeri toria damnationis: ſcilicet ob peccatum propter quod dãna tur ille. Ratio ſecũdum Scotuȝ ⁊ Franciſcũ vbi.§.q2 null⁹ iu ſtus iudex aliquẽ ſine rõne ⁊ ſi ne culpa cõdẽnat vel punit: er go multo fortius de⁹ neminem damnat ſine demerito cũ ſit mi ſericordiſſimus etiã pctõribus Unde Scotus ⁊ Franciſc⁹ vbi .§.dicũt hoc notabile.ſ.q̄ deus in p̄deſtinando ad vitã eternaȝ plus dignitate quidẽ eligit ho minẽ q̄ preuideat merita illi⁹: li cet tẽpore ſimul ſtatim p̄uidet merita q̄bus talis ſaluet̄. Sed in p̄ſciẽdo ad dãnationeȝ prius p̄uidet demerita hoĩs q̄ repro bet: quia pẽa ſequit̄ culpa. Unͣ Augu.ſup Geñ.xlj. dicit: q̄ de⁹ non prius eſt vltor: q̄ aliq̄s ſit peccator. Ex dictis p3 beniuo lentia dei erga oẽs animas. Et ſic ad obiecta ſupra poſita paȝ reſpõſio q̄a dãnati nõ appetũt non eſſe ſimpliciter ⁊ ẽm ſe. Sic enim non eſſe nullo modo eſtap petibile cũ nullã habeat rõnem boni: eo q̄ eſt pura priuatio: ſ3 ipſi apperent nõ eſſe ſic.ſ.in mi ſeria pene. Itẽ ſup Matth.xxvj de Iuda ⁊ damnat̄ Lyra dicit q̄ ratione culpe mortalis q̄ inſe parabiliter adheret dãnatis et priuat bonũ infinitũ.ſ.diuinũ: ſic eſſe peius eſt q̄ ſit non eſſe ſimpliciter: vt etiã procedit ob iectio ſupra. Uerũtamen ſecun dum Franciſcum de Maronis vbi ſupra: q2 ipſum beneficium creationis non tenditex ſe in de trimentum ale create: ſed p̄ ac cidens venit dãnatio ipſa ſicut ⁊ culpa. Ideo nihilominus be nefacit deus q̄ creat animam ſ eſſe ſed male facit anima ipſa q̄ poſtea peccat nec penitet: ⁊ ſic damnat̄. Exemplu3. Rex aliq̄s facit ſibi caſtrum ad inhabitan dum: licet ſciat q̄ poſtea a caſu ſit comburendum: ⁊ ſi ſciret q̄ caſtrum illud in tali cõbuſtione non deficeret: immo ſua poten tia: ſapientia ⁊ iuſticia ex hmõi cõbuſtione appareret: ſc3 quia ſciuit punire incẽdiarios: ⁊ etiã cõſeruare nõ deficeret caſtrum: non ꝓpterea abſtineret ſe con ſtruere vel facere caſtrũ tale. ſic ⁊ deus facit alam vt ſua ſapien tia ⁊ iuſticia reluceat in ei⁹ pu nitione per ignem infernale in qua non deficit. D ¶ Se cundo rõne iuſticie ordĩate: q̄a ordo iuſticie requirit vt magis conſeruetur bonũ vniuerſale q̄ particulare: q2 vnicuiq3 melius eſt bonu3 totius q̄ ꝓprium: q̄d patet p̄mo in phyſicis: q2 vide mus per experientiã q̄ manus ſe exponit ꝓ capite: quia deſtru ctio capit̄ eſſet deſtructio toti⁹ nõ ſic aũt deſtructio man⁹. Itẽ in politicis videmus q̄ iuſticia dictãte principes rei publice la trones ⁊ homicidas occidunt: fures ſuſpendunt ⁊ huiuſmodi pro conſeruatione totius com munitatis: ideoq3 ex quo ſic eſt q̄ damnatio malarum aĩarum cadit in bonum vniuerſi ⁊ deco rem ⁊ ordinẽ iuſticie. Ergo bo num eſt q̄ deus tales creat ſub iſta habitudine vt ſcilicet iuſti cia dei manifeſtet̄: lic3 forte iſta

vt illa anima oppoſituz ſibi vellet. Verũtamen ſi talis aia eẽt bona gratias ageret deo ꝙ ipa eſſet obiectum diuine iuſticie. Hec Franciſ. vbi. ſ. Unde deus bene facit creãdo. ¶ Tertio ratione humane arrogantie non eſſet bonum non feciſſe damnãduz. Quia ſic humana preſumptio crediſſet ſe ſuis meritis poſſe ſaluari ſi nullus eſſet q̃ dãnaret. Contra illud Titum. iij. Non ex operibus iuſticie q̃ feci: ſed ſm̃ miſericordiam ſuam ꝛc. Ex quo enim ois hõ ſaluaretur putaret hoc ſibi fore ex natura nõ ex miſericordia vel gratia dei ſicq̃ʒ deo nõ eſſet tã gratus. ¶ Quarto rõne diuine ſapientie: qua ex malis elicit de⁹ plura bona tãq̃ʒ ex ſpinis roſas Primo quia ſi deus nullũ creaſſet damnandum hominem: nec chriſtum aliquis occidiſſet: nec martyres facti in eccleſia fuiſſent. Secundo quia ex malis hominibus multi ſunt ſancti generati: ſicut de genere Eſau ſctiſſi Job. de Acham malo. Ezechias bonus ꝛ ſic de aliis. Si enim omis ſapia excideret: nulla roſa naſceretur: ſic in propoſito. Tertia quia ex penis dãnatorũ augetur in celo leticia beatorũ: ſcilicet ꝙ ipſi euaſerunt. Pſal. Letabitur iuſtus cuʒ vide. vin. ꝛc. O ergo q̃ laudabilis eſt de⁹ in omnibus ſuis operibus. O peccator time ꝛ penitẽtiã age.

E ¶ Circa ſecundum de opere gubernationis quo etiam deus benedictus omnia bñ fecit ꝛ facit. Plures ſunt homines qui murmurant inſipienter de dei diſpoſitione. ſ. Aliqui de inequalitate bonorum corporalium: alij de inequalitate filiorum aliĩ de vite inequalitate ꝛ bonorum tpalium: alij de inequalitate donorũ diuinaliũ. ¶ Primo ẽ aliqui q̃runt de bonis corporalib⁹ arguendo: quare de⁹ q̃ſdã facit naſci deformes ꝛ leproſos aut infirmos aut defectuoſos. ſ. cecos vel claudos. Alios aũt pulcros ꝛ ſanos. Ad q̃ rñdet breuiter ꝙ deus facit aliq̃s deformes: debiles: vt talibus tollat materiam peccandi. Vñ Greg. Si in corpore deformi vix poteris a vana gloria ꝛ luxuria conſeruari q̃d fieret in corpore ſpecioſo? Ideoq̃ʒ ꝛ in talib⁹ laudãdus eſt deus: ſed pulcros facit deus: vt ex hoc cogitem⁹ ꝙ deus eſt ſuper oia pulcerrimus et nos cogitemus in celeſti gloria pulcritudie maxima futuros ſi ad eam tendimus. ¶ Secundo alij querunt quare deus dat ſepe filios ꝛ filias paupib⁹ in multitudine q̃ tñ illos paſcere neq̃unt. Diuitibus autem qui libenter eos haberent ꝛ paſcere poſſent dat paucos vel nulluʒ. Ad quod reſpondetur ꝙ deus benedictus dat pauperibus multos filios. Primo pro ſigno dilectionis: vt in multitudine filiorum plura gaudia habeant in celo: videntes illos cum eis in deo gaudere quos hic educauerũt. Secundo pro ſigno ſpei enutritionis: vt ſpem habeant ꝙ de⁹ qui dat illos enutriet: qui dat eſcam omni carni. Non ergo debent homines diffidere cum ẽt brutis hoc de⁹ faciat. Pſ. Qui dat iuuentutis eſcam ipſorum e pullis coruorũ inuocãtibus eum

De coruis gloſ dicit: q̄ matres illorum nō nutriunt illos donec pennis nicreſcentibus nigreſcere incipiant: ſed interim de⁹ rore nutrit eos. ¶ Tertio p̄ ſigno meritorie acquiſitionis.ſ. vt per multitudinem puerorum educando: balneādo: lactādo: ⁊ ad bonū erudiendo merita ⁊ premia plura pauperes parētes acquirant. Nam Rom.viij. Diligentibus deum: oīa cooperātur in bonum. F ¶ Sed diuitibus non dat deus pueros. Primo p̄pter parentes.ſ. ne amplius peccent auare congregando plura reſpectu filiorū ditandorum. Si em̄ carent filijs tāta cōgregant q̄d facerem ſi filios haberent. Secundo p̄pter pauperes ne illos nimis opprimāt diuites faciendo exactiōes in ſubditis pro filijs ditādis ſuis. In huius ſignū videmus q̄ de⁹ nō permittit mltiplicari animalia rapacia vt cōiter ſicut lupos ⁊ huiuſmodi: cum tamē oues ſint multe que ⁊ quotidie occidunt in macello ⁊ lupi pauciores: vt patet per ph̄m in probleumatibus. Tertio propter ſoboles ne damnari habeāt propt̄ ſucceſſionem ⁊ detentionē iniuſtarum rerū q̄ a parentibus eis proueniunt. Nā ⁊ heres tenet̄ ad vſure reſtitutionem ⁊ aliarum iniuſte acquiſitarum rerū. Extra de vſuris.cū tu.⁊ cap.tua nos. Parcit ergo deus damnationi talium. ¶ Tertio aliqui q̄runt redarguendo deum de inequalitate vite ⁊ bonorum tp̄alium.di. Quare deus vitam iſtam ⁊ bona tp̄alia inequaliter diſtribuit. Nam debiles claudos ⁊ huiuſmodi in paupertate permittit diu viuere: alijs autem dat tāta bona q̄ decem vel centum poſſent inde contentari: vt patet in diuitib⁹ ⁊ potentibus quib⁹ tamen non dat vitam longam Eccli.x. Omnis potētatus vita breuis. Ad hec r̄ndetur q̄ deus quibuſcunq̄ huiuſmodi dat longam.ſ. vitam propter penitentie conuerſionem Eſaie.xxx. Propterea expectat nos dn̄s: vt miſereat̄ noſtri: ſcʒ per penitentiam ⁊ p̄pt̄ meritorum ac premiorum augmentationem.ſ. p bona opera. Item pauperes in miſeria vult eſſe ⁊ viuere propter vtilitatem diuitum vt eos ſuſtentando mereā tur vitam eternam ne fiant diuites ſicut arbores infructuoſe vt dicit Chryſ. ſuper Mat. Deniq̄ q̄ aliquibus multa bona tēporalia dat hoc facit: vt p talia ad dei amorem ⁊ ad conuerſionem prouocentur ex beneficio: ⁊ vt ad opera pietatis exercēdo ſaluentur: ⁊ pluribus alijs rationibus de quib⁹ alibi agemus. Qr autem multi abutuntur eorum culpa eſt. O ergo q̄ amabilis. O q̄ vere laudabilis deus in oībus. Deniq̄ ⁊ propter ea potentibus ⁊ diuitibus breuem vitam dat vt non eleuantur in ſuperbiam: ſed in proſperitate timeant ⁊ ſollicite feſtinēt expendere ſua: ne alius poſt mortem rapiat illa. pſ. Relinquēt alienis diuitias ſuas ⁊ ſepul.e. Et em̄ vt Ambro.dicit. Sola miſericordia comes eſt defunctorum.

¶ De quarto.ſ. de inequalitate bonorum diuinorum patebit articulo ſubſequenti. G

¶ Circa tertium de opere ſal-

nationis i quo de⁹ ſūme eſt laudādus: qꝛ om̄ia bn̄ facit. Multi de hoc querunt: cum xp̄s dn̄s ꝓ oībus ſit mortuus p̄ſertim credētibus in eū vt ſaluent: quare ergo nō ſaluat oēs xp̄ianos ꝑ vꝫtute ſue paſſionis. Sed aliq̄bus etiā magnis pctōribus dat donū gr̄e vt peniteāt ⁊ liberent a pctis: aliquib⁹ nō dat: ſꝫ i pctis ſuis moriuntur. Item aliquib⁹ dat gratiam conuerſionis: ſed non dat gratiam perſeuerationis: ſine qua non ſoluantur. Aliquibus aūt mal'in fine dat gr̄aꝫ vt ſaluēt: ſicut latroni iuxta crucem xp̄i pēdēti. Aliq̄b⁹ aūt non dat: mirū eſt ergo hoc. Ad hoc rn̄detur q̄ vt quedā glo. de ſūma tri. ⁊ fi. ca. dicit. Qui taliter q̄rit pinde eſt ac ſi querat quare de⁹ non dedit tantā lucē lune vt ſoli vel ſtelle: vel q̄re nō facit oēs homines reges: vel omnes lapides in mari eſſe precioſos. Primo ergo dicendum q̄ deus nulli facit iniuriam dando aliquibus gr̄am: ⁊ alijs non: quia nulli obligat dare: ſed ex mera liberalitate dat optime. Secundo q̄ deus ex ſua bonitate omnib⁹ querentibus ⁊ facientibus quod in ſe eſt preſto eſt dare gratiam ⁊ tandē gl'iam quantū eſt ex ſe. Sed aliq̄s nō habet eā: ſua gr̄a di culpa eſt Oẜee. xiij. Perditio tua ex te o iſrael: ex me ſaluatio tua dicit dominus. Tertio dicēduꝫ q̄ deus iuſtiſſime facit non dando gratiā ſaluificam homini qui non vult eam. Juſtum em̄ eſt vt homo ſuo arbitrio dimittatur: talis eſt qui pn̄iaꝫ nō agit vt dicit Chryſo. ſup Mat. Et de iſtis latius alibi. Quarto ergō cōcludēdū eſt q̄ deus bonus in oībus iuſte ⁊ bene facit iſti dando: illi non: licet cauſa nobis ſit occulta: tn̄ ē iuſtiſſima: qꝛ dicit Pſ. Juſtus dominus in oībus vijs ſuis: ⁊ ſctus in omnib⁹ operibus ſuis. Unde in omnibus ē deus laudādus. ℏ ¶ Exemplum ad hec refert Jacobus de vitriaco: q̄ quidam heremita ꝺ talibus iudicijs dei manifeſtandis deum exorauit. Et poſt multas preces: angelus dei affuit di. eidem. Sequere me. Et ecce in via viderunt mercatorem trāſeuntem: ⁊ ab eo cadentem marſupium aureis plenum. Quod quidam paſtor ſupueniēs: tulit ⁊ fugit. Tandem ille mercator rediēs q̄rere cepit ⁊ quedā tranſeuntē eadē via interrogauit: q̄ dixit ſe nō vidiſſe. Qui ⁊ contra ſe indignatus eo q̄ nō repperiſſet tantū theſaurū: abſciuit ſibi pedis digitū. Tunc ait ille heremita: heu q̄ ſine cauſa iſte claudus fact⁹ eſt. Angelus dixit vide dei iudicia: ille perdidit pecuniam quaꝫ paſtor accepit: quia de paſtoris huius laboribus et poſſeſſione pecunia fuerat iniuſte congregata de predañ. Iſte auteꝫ claudus factus eſt: qꝛ pede mr̄em pcuſſerat pregnantem. Deinde venerūt ad cellā cuiuſdam heremite quem inuenerūt a leonibus dilaceratum. Aut ꝫ ille. heu hic l. āniis ſeruiuit deo i heremo: ⁊ ecce quō perijt. Poſt ea i quadā cella ſup altū ſaxuꝫ repperunt quēdā heremitā: cui āgel⁹ loquēs de tētatiōib⁹ ⁊ pſeuerātie fructu cepit ille flere di. Jam. xl. annis pulſatus ſum tētatiōe: vt ad ſeculū redirē. Tūc

India.

angelus precipitauit illuz de alto et mortuus eſt. Unde heremita iſte cepit fugere dicens. Uidet mihi q tu ſis diabolus: q hunc ſanctum occidiſti. Ad quē angelus dixit. En oſtendit tibi deus iudicia ſua: ille enim ſanctus a leone voratus eſt: vt euaderet purgatoriū qđ ſepe orabat: iſte autem precipitatꝰ eſt: ne ſi plꝰ vixiſſet tētatione deuictus fuiſſet: nunc autem penituit flens: ideoqꝫ ſaluatus eſt. Tandē venerunt ad quendam qui eos benigne recepit: propinans de cypho argenteo: quē cyphū angelus furatus eſt. Poſtea venerūt ad quēdā militem: vbi peſſime ſunt tractati et conuitijs affecti: cui angelus cyphū furatū dedit. Deinde apud quendā ciuē bene hoſpitati petieruñt vt p pontē vnigenitꝰ illꝰ filꝰ eis viam oſtēderet. Quod cū ille faceret: angelꝰ eū in flumē precipitauit de ponte et mortuus eſt. Tunc ſtupēti heremite: āgelus dixit. Cyphū acqſitum iniuſte illi tuli ne damnaret: et illi militi malo dedi p remuneratione tēporali bonorū operū que fecit in pctō mortali. Itē boni ciuis vnigenitū necaui: qr cum antea faceret elemoſynas multas: habito hoc filio ceſſauit et male etiam acqrere cepit: vt relinquat filio diuitias. Ne ergo tā parentes q̄ iſte filius eoꝝ damnaret. hunc adhuc innocentē occidi ad ſalutem. Hic auditis heremite edificatus eſt et angelus diſparuit. Rogemus ergo ꝛc.

¶ De eadē dñica. Ser.iij.ſ.de varie fortune cauſa et proſperitatis eius acquiſitione.

Admirabātur dicētes. Bene oīa fecit Marci.vij. et in euangelio. Dñi nr̄i ieſu xp̄i opa erant ſūme mirabilia ſūme bona et ſumme piiſſima. Erant quippe ſumme mirabilia: qr ſupra facultatē oīs nature create: fiebant ad imperiū eius miracula ſoli virtute diuine ꝓpꝛie attribuenda. Erāt etiā ſumme bona: qr ad laudē et glīam ſummi dei pplm inducētia: ac credētes ad celeſtia bona ppetua conſequenda inſtruentia. Denicꝫ erāt ſummepiiſſima: qr xp̄s dñs quos ſanabat i corpoꝛe ſanabat et in aīa: vt dicit Aug. Uñ dum xp̄s ſanaſſet ſurdū et mutuz eū hoc liberauit eū et a demone q illū fecerat ſurdū et mutū: vt dicit Theophilꝰ. Et tūc hoīes illi aſſiſtētes ceperūt deū laudare admirantes: et dicentes. Bene oīa fecit ꝛc. vt patet in themate et euāgelio hodierno. Qm̄ āt mūdani hoīes ſepius murmurant de fortune inſtabili varietate: qr in mūdo oīs proſperitas admixta eſt aduerſitati. de hoc ḡ agētes q.ſ.deꝰ bonus optime ſic mūdū iſtū fecerit: tria myſteria pro hoc ſermone notemus.

¶ Primum de fortune hominis cauſalitate.

¶ Secundum de fortune peccatoris proſperitate.

¶ Tertium de fortune felicis lucroſitate.

¶ Circa primum de cauſalitate fortune varie hominū alique queſtiones occurrūt pertractāde. Prima queſtio. vnde eſt q ho-

eſt ꝙ hoīes in hoc mūdo vario modo ſunt fortunati: vt.ſ.quidam ꝓſperā habeāt: alij aduerſam fortunā. Ad qđ ſcđʒ Raym. in ſumma iuxta ſententiā ſancti Tho.li.iij.ꝯ.gētiles ca.xcij. rñdet ꝙ oīs fortuna ſiue ꝓſpera ſiue etiā aduerſa eſt principaliſſime a deo ⁊ minus principaliter ab angelo ad id cor inſtigāte vt aliquid tale eligat vel refugiat. Et rationē ponit: qꝛ aliq̄s dicit bn̄ fortunat⁹ qn̄ aliq̄d boni accipit ſibi preter eius intentionē: ſicut cum aliquis fodiens in agro inuenit theſaurū quem non querebat: vel qn̄ etiā negociando q̄s plus lucrat̄ q̄ꝫ putaſſet.⁊c. Sed qꝛ nihil pōt hoī contingere vel euenire p̄ter cognitionē ⁊ intentionē dei ſequit̄ ergo ꝙ oīs euentus principaliter ſit a deo cauſante vel pmittēte. Unde Sap.vij. In manu dñi ⁊ nos ⁊ oēs ſermones noſtri. ⁊ oīs ſapientie ⁊ opeꝝ ſciētie diſciplina. Nam ⁊ Egidius de roma i ſcriptio quod fecit de bona fortuna dicit: ꝙ cauſa quare inter hoīes aliqui ſunt bn̄ fortunati ⁊ aliqui male hec eſt: qꝛ homines bene fortunati ſequunt̄ inſtinct⁹ diuinos: male aūt fortunati non ſequunt̄. Hinc eſt ꝙ vn⁹ ⁊ eidē hō vno tpe eſt bn̄ fortunat⁹. alio ꝟo tpe nō. Hec Egidius ſup lib. de bona fortuna. Ex quo claret documētū ꝙ peccant ⁊ errant hoīes qui bonam fortunā vel malam attribuunt alijs q̄ꝫ deo. Nam aliqui credūt ſupſtitionib⁹: puta ſi in itinere obuiū habuerint religioſuꝫ vel vulpem vel hmōi prius viderit. vel caniſ in nocte vlulauerit ⁊c. malā ſibi fortunā putāt ex hoc euenire ꝓ tūc. Alij aūt attribuūt ꝓprijs viribus ⁊ induſtrie. Contra quos Eccles.iij. Uerti me ad alia vidiq̄ꝫ ſub ſole nec velocū eſſe curſum: nec fortiū bellū nec ſapientū panē: nec doctoꝝ diuitias: nec artificuꝫ grām ⁊c. Alij attribuūt cōſtellationibus ⁊ de hmōi in ſermonib⁹ de ſanctis latius ſcripſit. Hic ergo ſufficiat ꝙ de⁹ ſolus eſt laudand⁹ in talibus. R ¶ Scđa q̄ſtio: quare de⁹ bonus ſic ordinauit i hoc mundo: vt inequalē hoīes habeāt fortunā. Et cū hoc proſperā etiā fortunam voluit eſſe aliq̄ ſemꝑ aduerſitate vel tedio aut triſticia ꝑmixtā. Quia nimirum vt Boe.ij. de ꝯſol.lib. dicit. Nemo inquit eſt tā cōpoſite felicitatis vt nō ex aliq̄ pte cū ſui ſtat⁹ qualitate rixet. Nemo facile cū ſue fortune cōditione concordat. Nam huic ſenſus.i.prouentus exuberat: ſed pudet eū de gener ſanguis.i.ignobilitas generis. Alius eſt nobilis ⁊ notus: ſed tamen anguſtiat̄ paupertate. Alius vtrūq̄ꝫ habet: ſꝫ male vite eſt. Ali⁹ nuptijs felix herede caret. Ille prole letat̄ ⁊ preueniēte morte illachrymat Hec in ſententia ibi nota plura. Nōne ergo deus melius ordinaſſet per omnia bonaꝫ fortunam dādo ſaltem iuſtis ⁊ electis ſuis? Ad hec reſpondetur prout colligitur ex doctorū dictis ꝙ de⁹ bene ⁊ decentiſſime fecit ſic verſatilem permiſcendo fortunam. Et hoc patet pluribus rationibus.

¶ Prima ratio accipitur ex ordine vniuerſi.

¶ Secũda ex profectu hominũ ſalutari.
¶ Tertia ex cõtemptu mundialis boni.
Prima rõ ex ordine vniuerſi eſt qꝛ mundus iſte: ſcꝫ vite pñtis eſt cõſtitutus in medio inter celuꝫ vbi ſunt ſumma bona ⁊ gaudia ſine oi malo: ⁊ inter infernũ exiſtẽtẽ in centro terre: vbi ſunt mala oia ſine oi bono ⁊ leticia. Sed qm̃ medium debet participare naturam extremoꝝ: vt dr̃ v. Phyſicoꝝ: ideo debuit in hac Phyſicorũꝫ: ideo debuit in hac vita ſic fieri vt bona ⁊ iocunda eſſent mixta triſticia: quatenus hõ aduerteret quo tendere debeat. ſ. ad celeſtia bona nec incurrat mala infernalia perpetua. O ergo homo ſuſpice celũ ⁊ fac bona opa vt intres illud. Uide mẽte infernũ ſub te ⁊ caue peccatũ ne incidas in eum. ¶ Secũda ratio ex hominum profectu ſalutari: qꝛ ſic feciſſe valde pficit pro noſtra ſalute ⁊ vtilitate. Nam primo per amaritudines huius ſeculi ⁊ penalitates tanq̃ calcaribus vrgemur currere ad deum. Un̄ dicit Gregorius. Mala que nos hic premunt: ad deũ ire cõpellunt. Cũ enim mũdus nos ſic teneat anxietatibus plenus q̃d faceret ſi ad votum abũdaret oĩbus pſperitatibus O quot homines in infirmitate ⁊ aduerſitate recurrũt ⁊ clamãt ad deũ: q̃ al's nil' curant de deo Scđo p aduerſa mũdi diſcimus quãtũ pctã horrere debeamus cũ ꝓ oia mala hui⁹ vite p pctm̃ incurrimus: ⁊ mortis neceſſitati obligati ſum⁹ oẽs: vt pꝫ Gen̄. iij ca. Tertio: qꝛ p aduerſa purgamur: meritaq̃ ⁊ pmia videlꝫ celeſtia acq̃rim⁹ Actuũ. xiiij. Per multas tribulationes: oportet nos intrare i regnũ celoꝝ. Tertia rõ ex ꝯtẽptu mũdialis boni. vt doceat clara experiẽtia ꝙ tẽporalia bona non ſunt vere bona: nec pure bona. Naꝫ vere bonũ ⁊ pure illud eſt qḋ bonũ facit habentẽ: ⁊ excludit ab eo omne malũ. Sicut vere ⁊ pure album eſt illud qḋ dealbat ⁊ non denigrat. Mũdi aũt bona nõ faciũt hoiem bonũ: ſed poſſident etiã a malis: ⁊ iſiciũt p amorẽ nimiũ ideo nõ ſunt appetenda. Proinde Auguſti. ſmo. xxix. de verbis dñi dicit. Ideo de⁹ felicitatibus terrenis amaritudies imiſcuit vt ſcꝫ alia queraṫ felicitas: cui⁹ dulcedo non eſt fallax. O ergo homo vide q̃ bene fecit de⁹ predicta vt laudes eũ: ⁊ caue ne bonis mundi inhereas: ⁊ cum eis pariter pereas. ¶ Tertia q̃ſtio eſt vtrũ hõ xpian⁹ debeat de mũdi pſpera fortuna gaudere: ⁊ quare non cũa deo bono detur homini: vt patet ex predictis. Reſpondetur ꝙ q̃uis fortunam bonam deus det homini: nihilominus tamen homo virtuoſos non debet de tali gaudere nec appetere: ſed potius formidare: quia ad probandum datur: ⁊ ſtrictior ratio a tali homine requireṫ. Unde ceteris paribus melior eſt homini aduerſa fortuna q̃ proſpera: vt dicit Auguſt. Et hec patent rationibus. ¶ Prima rõ diabolice illaqueationis. Fortuna proſpera enim aĩam illaqueat diabolica arte ſi homo cautus non fuerit. j. Timo. vj. Qui volunt diuites

fieri: incidunt in laqueū diaboli & in tentationē &c. Ideo psal. Diuitie ſi affluant nolite cor apponere: ſcʒ per amorē nimium. Sicut eīn auis vidēs eſcā poſitam in laqueo timere habet: ſic in propoſito. Unde Auguſt. lib. de v̄bis domini dic. Magne virtutis eſt a fortuna felicitatiſ nō vinci: ſʒ cū ea luctari: ne illiciat ne corrumpat: ne ipſa ſubuertat hec ille. ¶ Scd̄a rō ſprouiſe deceptionis. Tum: q̄a vt Innocētius de vilitate conditionis humane dicit. Subito cum nō ſuſpicatur infortuniū accidit: calamitas irruit: morbus inuadit mors intercipit quā nullus euadit. hec ille. Tum: qꝛ contingēte infortunio acerbius affligit, Propter qd̄ Boe. ij. de conſola. dicit. In oī aduerſitate fortune: infeliciſſimum genus infortunij eſt aliquādo fuiſſe felicem. Pro exemplo nota qꝫ philoſophi et gentiles ꝯmuniter depingebāt fortunam in modū puelle: ſic qꝫ eſſet ceca: ad ſignificādū qꝫ poſſit in quoſlibet incurrit & ipſingit ſine differentia meritoꝝ. Et quia quos vincit cecos efficit: vt dicit Tulli⁹ de amicitia. Nō enim videt mente mortis pericula: et mūdi deceptionē. Item pingebaꝫ qꝫ manu teneret rotā verſalitatem in qua ſederet q̄dā i ſummo: & q̄dā foret in aſcēdēdo: q̄dam aūt in deſcēdēdo: et q̄dam in imo iacens: et iſte cum coro & veſtib⁹ ornatus depingebatur: ad ſignificandum qꝫ volubilis rota fortūe ꝯuis aduerſitate deprimeret hominem tamen ſi eſt homo ſapiens p hoc non vincitur: quia vt dicit Seneca. Sapiēs vincit v̄tute fortunam: dum inſtabilitas fortune eius animum nō cōquaſſat. Et Phs. iiij. Ethico. Magnanimus: neqꝫ fortuna bona extollit. neqꝫ mala fortuna deprimitur. quia de nullo infortunio triſtatur intantū qꝫ deuiet a via rōnis. ¶ Tertia rō future dānationis: q̄a vt de pe. diſti. iij. Quid ergo ſcribitur Preſentis vite pſperitas aliq̄n datur vt hic retributionē hō accipiens bonorū operū in futuro plenius puniatur: & de hoc ar. ſequēti. O ergo hō pctōr abūdantiā tpaliū time: qꝛ reprobatiōis eſt iudicium: niſi illis bene vſus fueris in operib⁹ pietatis et niſi penitueris. M

¶ Circa ſecundum de peccatoris fortune pſperitate q̄ſtio occurrit: quare deus bonus dat ſepe pſperā fortunā in hoc mundo pctōribus & obſtinatis etiaꝫ holbus. Cū enī ſm iuſticiā peccator non eſſet dign⁹ etiā pane quo veſcatur vt ait Augu. miꝝ eſt ergo qꝫ proſperantur hic pctores deo faciente iuſte. De hoc quippe mirabatur Iob in. c. xxi. diſt. Ego qn̄ recordat⁹ fuero ptimeſco: quare ipſi viuunt ſublimati ſup terrā: cōfortatiqꝫ diuitijs: ſemen eorū pmanet corā eis: propinq̄rū turba & nepotū. domus eorum ſecure ſunt & plene: & nō eſt virga dei ſup illos: paruuli eorum et infantes exultant luſibus &c. hec ibi. Ad hec reſpondetur qꝫ bon⁹ et miſericors de⁹ hec & oīa benefacit et dat ipſis ac pctōrib⁹ proſperam fortunā propter quattuor.

¶ Primo p ſigno attractionis.

¶ Secundo pro ſigno remune

rationis.
¶ Tertio ꝑ ſigno inſtructionis
¶ Quarto ꝑ ſigno diſcretionis
Primo ꝑ ſigno attractionis: vt talib⁹ bñficijs oſtēdat: qꝛ amare vult eorum aīas ⁊ attrahere ex pietate lmēſa ad ſui reamationē ⁊ conuerſionē vere penitētie. Unde Ambro. ait. Nil tam impreſſum humanis affectibus ꝗ̄ diligere ſe diligentē. O ergo pctōꝛ conſidera quāta bona tibi deus dedit: vt reamares deū ⁊ conuertereris. ¶ Secundo ꝑ ſigno remunerationis. nam nō eſt ita malus quin aliqua bona quādoqꝫ faciat in moꝛtali peccato. Juſticia aūt dei reqͥrit: vt nullū bonū remaneat irremuneratū: ſicut ⁊ nullū malū impunitum: vt dicit Augu. in enchiridiū. Et qꝛ ꝓ bonis opib⁹ l peccato moꝛtali factis non merentur ꝑmiari in celis: ergo remunerantur tēpoꝛalib⁹ in terris: vt patet ꝑ Greg. ac Chryſoſt. et Gratianū de peni. di. iij. §. ꝗ̄ꝗ̄. hinc Greg. Quicūqꝫ in hoc ſeculo bñ habetis cum vos bona egiſſe recolitis valde pertimeſcite ne tēpoꝛaliū ſit ꝯceſſio bonoꝛuꝫ remuneratio. Idem. Non indignemini cū mali floꝛent in mundo: qꝛ nichil habēt in celo. Uos vero .ſ. mala patientes in pñ̄ti nichil habetis in mūdo: ergo pꝛo iuſticia hereditatem habebitis in celo. hec ille. ¶ Tertio pꝛo ſigno inſtructionis: ſcꝫ vt ꝑ huiuſmodi fideles inſtruantur. Primo q̄dem vt inimicis bñ faciant: exēplo dei q̄ bñ facit peccatoꝛibus cū ſint eius inimici: ⁊ ſic ipleant illud preceptum xꝑi Mat. v. Diligite inimicos vr̄os ſicut et pater ⁊c. Secundo inſtruuntur fideles vt pꝛo tempoꝛalibus deo nolint ꝑncipaliter deſeruire: ⁊ in talibus ſpem non ponant: que .ſ. malis etiam dātur. Et plerūqꝫ plura tēpoꝛalia dātur malis ꝗ̄ bonis. Tertio inſtruuntur ꝙ deus nō ꝑmittit ſuos deficere l neceſſitatibus: cū etiam ſuis inimicis videtur bene facere. Unde pſ. Timete dominū oēs ſcti eius qm̄ nihil deeſt timētib⁹ eū. ¶ Quarto ꝑ ſigno diſcretiōis. O ꝗ̄ terribile ē quod Grego. in moꝛa. de hoc dicit ſic. Continuus ſucceſſus tēpoꝛalium eterne repꝛobatiōis eſt indiciū. Et ꝑ ꝯtrariū aduerſitas cū patiētia ſignum eſt electiōis diuīe. heb xij. Flagellat de⁹ omnē filiū quē recipit. Itaqꝫ vt diſcerni poſſint electi per ſigna aliqua a repꝛobis voluit deus ſic oſtendere / vt mali hic ꝓſperentur: electi tribulentur: quatenus in celo habeant premia tribulationis De hoc lati⁹ ſermonibus de ſanctis. ¶ Exēplū ad hec legit in legenda ſancti Ambꝛoſij ꝙ ipſe btūs Ambꝛoſius dum pgeret romani in quadā villa Tuſcie apud quendam nimis locupletē hoſpitat⁹, requiſiuit illum ſup ſtatu ſuo. Cui ille hoſpes reſpondit. Status meus ſemꝑ felix extitit: et glorioſus / diuitijs abundo / ſeruos multos habeo / filiū ⁊ nepotum turbā poſſideo: ⁊ oīa ſemꝑ ad vota habui: nec vnꝗ̄ aliqͩ aduerſi vel quod contriſtaret euenit. Tunc ſanctus epiſcop⁹ obſtupuit: ⁊ ſuis dixit. Fugiamus hinc ꝗ̄totius: quia dñs nō eſt in loco iſto Feſtinate filij ne

vltio diuina in pctis istorũ nos pariter inuoluat. Cuncqꝫ fugerent: ⁊ aliquãtulum ꝓcessissent. Ecce subito terra se apuit ⁊ hominẽ illum cũ oĩbus q̃ ad se ꝑtinebãt absorbuit. Quod cernẽs. Ambrosi. dixit. Ecce fratres q̃ misericorditer deus parcit cum hic aduersa tribuit: et q̃ seuere irascitur cũ semꝑ ꝓspera largit scꝫ malis. In eodẽ aũt loco vsqꝫ hodie fouea ꝓfundissima manere dr̃ in hui⁹ testimoniũ.

¶ Circa tertiũ de fortune ꝓspere lucrositate vel acquisibilitate inq̃rendũ est: scꝫ qualiter possit hõ facere vt in oĩbus felicit ꝓsperet ⁊ optimã fortunam lucrosam habeat. Ad hec nota q hõ põt hoc cõsequi ⁊ facere precipue per quattuor. Primo per peccati cautionẽ. Unde ps. dicit. Melius est modicũ iusto: super diuitias pctõrum multas. Melius quidem: qꝛ ille ex modicis prosperat ad salutẽ: iste ex multis diuitijs dãnat ⁊ omnib⁹ bonis priuat. Exẽplũ de diuite epulone Luce. xvj. qui post mortẽ dãnatus ex omnibus diuitijs suis non potuit habere etiã guttam aque. Hinc Prosper dicit. Qui i peccatis existens gaudet se feliciter vti: infelix nimis est ꝓsperitate sua. Itẽ Boetius. iiij. de conso. dicit. In improbitate manẽtibus omnẽ pessimã esse dico fortunã. ¶ Scđo per preceptoꝝ impletionem ac sic dei dilectionem. Nam Rom. viij. Diligentibus deum omnia cooperantur in bonum: scꝫ tam ꝓspera q̃ aduersa. vnde pessimã fortunam habent oẽs qui ꝯtra p̃ceptum dei furant vel rapiunt aut fraude acquirũt aliena: tũ: qꝛ quãtũ acquirũt in tẽporalibus multo plus perdũt: scꝫ aĩam ⁊ corpus in gehẽnã perpetuã. Esa. xxxiij. Ue q̃ p̃daris nõne ⁊ ipse p̃daberis: scꝫ a diabolo in morte: tum qꝛ rebus male q̃sitis nõ gaudebit tertius heres: vt cõiter dicitur. Uñ Job. xxij. Hec est pars impij et hereditas violenta. Si multiplicati fuerunt filij eoꝝ in gladio erũt: ⁊ nepotes eorũ nõ saturabunt pane. Sed tu hõ dicis. quid michi de istis: ista non dant michi ꝓsperitatẽ: qꝛ nõ iplent bursam meã. Respondeo sufficit q implent animã nõ auro/ sed deo: nõne anima preualet burse: et deus pre omnibus.

¶ Tertio p spei in deo pseuerationẽ. Exemplũ de Job: q̃ post oĩm bonorũ suorũ amissionem ⁊ castigationẽ obtinuit in omnib⁹ duplicia a deo: q̃a in deo sperauit ⁊ patiẽter perseuerauit. ps. Iustus si ceciderit: non collidetur: q̃a dñs sup. ma. Eccl. ij. Respicite filij nationes hominum: q̃a nullus sperauit in dño ⁊ cõfusus est. Unde pessime euenit illis qui sperant in ꝓprijs viribus ⁊ nõ in deo: qꝛ infortuniũ patiunt vt patet in bellis ⁊ huiusmodi qui vincunt sepe hac causa. ¶ Quarto opera pietatis et exercitationẽ. Nam xp̃s dixit. Lu. vj. Date ⁊ dabitur vobis: ⁊ sepius videmus in experientia q qui pro deo distribuit pauperibus: plus dabitur ei. ¶ Exemplum narrat Cesarius in dialogo dum quidam abbas esset multum misericors in pauperes quanto plus expendebat in illos tãto deus plus illi dabat;

poſt cuius mortem alter factus
abbas cepit in paupes eſſe aua
rus: ⁊ ſtatim cepit monaſteriuꝫ
egere. Requiſitus ergo quidam
ſanctus pater de cauſa huius:
reſpondit. Duo fratres ſunt q̄
ſe mutuo nō relinquunt: ſꝫ vno
expulſo alter recedet/ vnus dici
tur date/ alter dabit vob. Uos
primum expuliſtis: ergo nec da
bitur vobis a deo. His auditis
cum cepiſſent diſtribuere itera
to dn̄s benedixit eis. O ergo ho
mo diſce hec ⁊ fac. Rogemus er
go dominum Jeſum ⁊c.

¶ Dñica eadē ſermonē quartū
ſcribere hic nolui: q2 propter fe-
ſta occurrentia non haberet lo-
cum predicandi. Item ſi placet
ꝑ eadē dñica ſermonē de detra
ctione poterit facere ſub thema
te.ſ. Solutuꝫ eſt vinculū lingue
eius ⁊ loquebat̄ recte. Quē ſer-
monē.ſ. de detractione: vide in
quadrageſimali.

¶ Dñica duodecima poſt Pen-
theco. Sermo.ſ. iuxta euāgeliū
de claritate dei ⁊ ꝓximi.

BEati oculi q̄ vi
dēt: q̄ vos vide
tis Luc. x. ⁊ in
euāg. ho. Cha-
riſſimi ſi dilige
ter aduertim⁹
xp̄s dn̄s p totū
hoc euāgelium
ꝯſolatoria ⁊ iocūda nobis annū
ciat. Nā in pn̄cipio btōs pdicat
oēs in eū credētes: q2 ſpem hn̄t
btitudinis ꝯſeq̄nde p xp̄m et ſic
dicunt btī in ſpe lꝫ nō in ſpecie.
Et hoc ꝯſolatiōis magne mate-
ria eſt ꝙ.ſ. ex xp̄i ꝓmiſſione ſpe
certa tenem⁹ ꝙ btī in re erim⁹
in celo. Item in medio xp̄s nos
certificat ꝙ ſi deū amabim⁹ ꝑfe
et ꝓximū ſicut debem⁹ eternaꝫ
vitam habebim⁹. Uñ dixit hoc
fac ⁊ viues. Deniqꝫ ⁊ i fine euā
gelij docēs q̄s intelligat̄ eſſe ꝓ-
ximus ſubiunxit ꝑ certitudine.
Uade tu ⁊ fac ſilr.q.d. ſic facien
do vitā eternā habebis: vt ptꝫ
in euāg. Textus. ¶ In illo tpe.
dix. Jeſus diſ.ſ. Beati oculi qui
vidēt q̄ vos vi. Dico enī vobis:
q2 multi ꝓphe et reges voluerūt
videre q̄ vos videtis ⁊ nō vide
rūt ⁊ audire q̄ auditis ⁊ nō au-
dierūt. Et ecce q̄dā legiſperitus
ſurrexit tētans illū ⁊ dicēs. Ma
giſter quid faciēdo vitā eternaꝫ
poſſidebo. At ille dixit ad eum.
In lege q̄d ſcriptū eſt? Quomō
legis? Ille rn̄dēs dixit. Diliges
dominum deū tuū ex toto corde
tuo ⁊ ex tota aīa tua ⁊ ex oībus
viribus tuis: ⁊ ex oī mēte tua: et
proximū ſicut teipſm. Dixitqꝫ il-
li. Recte rn̄diſti: hec fac ⁊ viues.
Ille aūt volens iuſtificare ſeip-
ſum dixit ad Jeſum. Et quis eſt
meus ꝓximus. Suſpiciens aūt
Jeſus dixit. Homo q̄dam deſcē
debat ab hieruſalē in hierico et
incidit in latrōes q̄ etiā deſpo-
liauerūt eū et plagis impoſitis
abierunt ſemiuiuo relicto. Acci
dit aūt vt ſacerdos q̄dam deſcē
deret eadem via: ⁊ viſo eo pre-
terijt ſimiliter et leuita cū eſſet
ſecus locū ⁊ videret eū ptrāſijt
Samaritan⁹ aūt q̄dam iter faci
ens venit ſecus eū ⁊ vidēs eum
mīa mot⁹ eſt: ⁊ appropiās alli-
gauit vulnera ei⁹ īfundēs oleū
⁊ vinū. Et īponēs illū in iumen
tum ſuū duxit in ſtabulū ⁊ curā
egit eius: et altero die protulit
duos denarios ⁊ dedit ſtabula-

rio ⁊ oit. Curā illius habe: ⁊ qđ
cunqꝫ ſupererogaueris ego cuꝫ
rediero reddā tibi. qs hoꝝ triū
videt tibi ꝓxim⁹ fuiſſe illi qui in-
cidit in latrones? At ille dixit: q
fecit miam in illū. Et ait illi Je-
ſus. Uade ⁊ tu fac ſimilit. Lu. x
Juxta hoc euang. notemus tria
myſteria pro ſermone que patēt
in euangelio.

¶ Primum de beatifica chriſti
viſione.

¶ Secundum: de gratuita dei
amatione.

¶ Tertium de ſaluifica proximi
dilectione. Q

Circa primum de btifica xp̄i vi-
ſione ſacrum euang. dicit. In il-
lo tpe. ſ. etatis xp̄i anno. xxxi. et
anno predicationis ſue primo i
eſtate qñ frumentum tendebat
ad maturitatē: vt ptꝫ ex euang.
Lu. ⁊ doc. dictis: tunc dixit Je-
ſus diſ. Btī oculi q. ⁊c. Ex paſſu
huius euangelij: oriunt aliq̄ q̄-
ſtiones declarande.

¶ Pria de huius viſiōis modo.

¶ Secunda de eiuſdem impedi
mento.

¶ Tertia de patrum priorū de-
ſiderio.

Pria ergo q̄ſtio eſt quomodo ho
mines debeāt xp̄ꝫ videre vt me
rito dicant btī? Ratio q̄ſtionis
eſt: qꝛ multi xp̄m viderūt oculi
qui tñ ex hoc nō dicunt beati: vt
ptꝫ de Pilato ⁊ crucifixoribus ⁊
iudeis non credētib⁹. Ad quod
reſpondet diſtinguendo qꝫ viſio
xp̄i eſt quadruplex. Una eſt tm̄
modo corporali oculis et nō ſpi-
ritualis: ⁊ talis viſio nō facit ho
minē beatū: ſic enī viderunt eū
Pylatus Caiphas ⁊ crucifixo-
res ⁊c. Sic etiā in iudicio fina-
li videbit eū oīs oculus ⁊ q eum
pupugerūt Apoc. i. nec tñ erūt
btī: ſed plāgēt ſe eū: qa oderunt
eū. Exemplū ponit ſm Tho. et
doc. in. iiij. qa ſicut gloriā amici
videre eſt delectabile: ita vide-
re gloriam eius qui odio habe-
tur eſt maxime contriſtatiuum
O quot ſunt nunc xp̄iani vitioſi
nec vere credētes q xp̄m vidēt
in euchariſtie ſpecie: nec ex hoc
ſunt beati. Alia eſt viſio tātum-
modo ſpūalis: lꝫ nō ſit corpora-
lis: ⁊ talis viſio eſt bonoꝝ xp̄ia
noꝝ: ⁊ dr̄ btā btitudine in ſpe
Joh. xx. Btī q nō vi. ⁊ cre. qꝛ ta-
les ſpem habēt btitudinis con-
ſequende tandeꝫ in ſpecie. Sed
di. quali oculo dicunt xp̄iani vi-
dere xp̄m cū ad ſenſum eū nō vi
deamus? Rñdet ſm Bern. lib.
de charitate qꝫ ſpūs vel aīa ha
bet oculos duos q̄bus deum vi
dere habet ⁊ eterna: vnum ſini
ſtrum q eſt cognitio fidei: alium
dextrū qui eſt amor dei vel affe-
ctus. Et teſte p̄ho ac experiētia
ſiniſtrum inebrium tam in ocu-
lis q̄ȝ manib⁹ ⁊ alijs partib⁹ ſp
naturaliter debilius eſt q̄ȝ dex-
trum: ſic etiā oculus cognitiōis
debilior eſt: qa in hac vita deuꝫ
non poſſumus cognoſcere ſicut
eſt in ſeipſo: ſed oculus amoris
fortior eſt quia deū amare poſſu
mus put in ſeipſo conſiſtit. Un-
de Hugo de angel. hierarchia
dt. Cognitio foris ſtat vbi amor
ſubintrat ſcꝫ ⁊ vnit deo ⁊c. Ter
tia eſt viſio ſimul corporalis et
ſpiritualis vel mentalis: et hoc
fuit in apoſtolis et diſcipulis q
oculo corporali viderunt chriſti
humanitatem et oculis menta-
libus eius deitatem. Ex hec eſt

beatio: viſio ꝙ ſcđa. Ideo xp̄s
diſcipulis dixit. Beati oculi qui
vident q̄ vi.ſcʒ vtrāq; viſioni: ⁊
plus bti ꝙ antiq̄ patres q̄ cor
poraliter nō viderūt: ſed mente
tm̄. Quarta viſio eſt eternalis
que habebiť facie ad faciē ⁊ hec
eſt ſumme btā Aug. Tota mer
ces eſt ĩ vidēdo qđ amas ⁊ amā
do qđ vides. O ergo xp̄iane di
ſce deū videre vera fide ⁊ ama
re hic vt habeas in patria et ſic
ptʒ. ℗ ¶ Scđa q̄ſtio quali
ter ĩpediunť ocl'i mētales xp̄ia
ni ne bn̄ poſſint videre ea q̄ ſūt
xp̄i: ⁊ ꝑ conſequēs non ſint bti:
ſed ĩfelices ⁊ miſerrimi. Ad qđ
nota ꝙ ſicut oculi corꝑales ſe
ptem modis poſſunt ĩpediri ne
bene videāt res: ſic ⁊ oculi men
tales eiſdē ĩpedimētis ĩpēdiun
tur ſcđm ſeptem capitalia pctā.
Primo enī non vident oculi ma
gni ⁊ in altū defixi. nam ſit trāſ
eundo hō in foueam cadit: ſed
oculi parui acutius vidēt vt di
cit ph̄s. Unde ſagittātes ſolēt
oculos ad metam ſolam compri
mere. Spiritualiter per hoc ſi
gnificatur ꝙ oculi ſupbi non bn̄
vident xp̄m: ſed oculi humiliuʒ
Ideo Eccl'i. xxiij. orat ſapiens.
Extollētiā oculorū.m.ne dede
ris michi. Scđo oculi puluere
pleni: ſic et auari. Bern̄. Sicut
puluis iniectus ocl'is ſic ē aua
ricia cecās oculos mētis. Ter
tio ſtercore maculati: vt patet.
Tho ij. de nido hirūdinū ſterco
ra calida incidentia ſup oculos
tobie illū cecauerūt: ſic facit lu
xuria. ps. Supcecidit ignis: ſcʒ
cōcupiſcētie: ⁊ nō vi. ſolē. ſ. xp̄m
Quarto oculo ſanguinolēti: ſic
oculi iracūdi. vn̄ Grego. Ira dū
mentes poſſidet puta t bene ſie
ri quod male fit: ptʒ in vindicta
Poeta. Ira impedit alm ne poſ
ſit cernere verū. Quinto lippi ⁊
nimis humidi: ſic ſunt guloſi et
ebrioſi. Prouer. xxiij. Cui ſuffoſ
ſio oculorū: nōne his q̄ morant
in vino ⁊ ſtudent calicibus epo
tandis? Sexto oculi ſtrabonici:
ſic ſunt inuidi qui nō poſſunt vi
dere aliorum felicitatē: niſi cum
toruo oculo dolendo de illa. Se
ptimo ſomnolenti ſic ſunt acci
dioſi ⁊ pigri ad ea q̄ ſunt ſaluť
Q ¶ Un̄ in vitaſpa. legiť.
Abbas Achilles interrogat⁹ a
quodā cur pateret magnā acci
diā. rn̄dit: q2 nō vides nec ꝯſide
ras premia celeſtia que ſpera
mus ⁊ ſupplicia ĩfernalia q̄ ti
memus et ſic ptʒ. Heu heu dn̄e
deus ꝙ multi te nō vidēt: ꝑpter
talia pctā etiā xp̄iani: ſed ꝑcipi
tes currūt ⁊ cadūt ad barathrū
¶ Tertia queſtio ex hoc orit ꝙ
xp̄s dixit. Dico vobis q2 multi
ꝓphete volue. videre q̄ vos vi
de. ⁊c. Cū enī ꝓphete et reges
deſiderauerūt xp̄m videre ⁊ au
dire quō ꝟ xp̄s dicit ꝙ nō vide
runt nec audierūt. Nā vt Chry
ſoſtomus dicit null⁹ appetit ea
q̄ mente nō cōcipit vel nō videt
Unde ⁊ de Abraā dr̄ Johā. viij
Exultauit vt videret diē meuʒ:
id eſt xp̄i vidit ⁊ gauiſus eſt. Sʒ
ad hoc rn̄detur ſcđm Hiero. et
Chriſo. ꝙ licet ꝓphete ⁊ ſcti re
ges: vt Dauid Salomon Eze
chias ⁊ alij iuſti viderūt xp̄m ꝑ
fidem in enigmate: non tamen
in ſpecie per corporalem preſen
tiam ſicut viderunt apoſtoli: q̄
xp̄m viderunt incarnatū ⁊ eius
ſanctitatē in conuerſatione: ac

poteſtatẽ in miraculoꝝ ope: cla
ritatẽ in trãſfiguratõe: paſſuʒ ⁊
reſurrectiõis gl'ia clarificatum
ad patrẽ aſcendentẽ ⁊ ſpiritũſctm
mittentẽ. Audierũt etiã eiꝰ do
ctrinã ⁊ p̃dicationis vocẽ: quo-
modo ꝓmiſit bonis regnum ce
leſte: malis cõminatus eſt gehẽ
nam. ideoq̃ apoſtoli beatiores
dicuntur p̄re illis qui taliter nõ
viderũt. Sed quid nos chriſtia-
ni dicimus qui xp̄m iam exhibi
tum peccando contẽnimus: ⁊ vt
dicit apoſtolus heb. vi. Rurſuʒ
cru. ⁊c. Ue ergo nobis et ve niſi
penitentiam egerimus. R
¶ Circa ſecundum de gratuito
dei amore q̃ꝫ obligatorius ſit oĩ
bus ad ſalutem: patet in euan-
ge. vbi dicit. Et ecce quidam le-
giſperitus ſurrexit tẽtãs. Augu
ſti. de conſenſu euangeliſtarum
dicit: q̄ tentauit xp̄m malicioſe
experiri volens quid reſponde-
ret: et ſecundum Cirillum volu
it experiri ſi aliq̄d ꝯtra moyſen
loqueret̄: propt̄ quod chriſtꝰ ſci
ens eiꝰ cor ad legem moyſi ip̄m
remiſit di. In lege quid ſcriptũ
eſt ⁊c? Reſpõdit. Diliges domi-
num deum ⁊c. habetur Deut.
vi. ⁊ de proximi dilectione Le-
uiti. xix. Chriſtus dixit. hec fac
et viues. Notandum autem q̄
in hoc precepto quattuor ponũ-
tur quibus: ſcilicet modis tene
mur deum diligere. P'rio ex to-
to corde L'ra: ideſt ex tota vo-
luntate: vt etiam dicit Chryſo.
hoc eſt vt tuum cor nil velit dili
gere quod eſt contra deum: hoc
eſt peccatuʒ mortale: nec aliq̄d
velit diligere plus q̃ꝫ deum vel
eque deo: ſed deus diligatur ſu
per omnia: ita q̄ pro nullus di-
lectione etiam patris vel m̄ris
vxoris aut filiorum aut rerũ tẽ-
poralium faciat quis contra p̄-
ceptum dei: puta peierare vel
huiuſmodi. aut furari aut latro
cinari vel in iuſte aliquid acqui
rere. Secundo tenemur deum
diligere ex tota a'ĩa: hoc eſt ſ'm
Chryſo. ex tota itellectu: vt ha-
beas animam in veritate fidei
firmam in nullo articulo erran-
tem. Contra quod peccant ſup
ſtitioſis ⁊ incantationibus ⁊ hu
iuſmodi credentes: ⁊ qui in in-
firmitate ad ſortilegos recurrũt
vel pro inuentione rei perdite
ſortilegos conſulunt: quia deus
precepit q̄ pro nulla re mundi
ad talem quis accedat. Item
peccant heretici et huiuſmodi.
Tertio tenemur deum diligere
ex omnibus: hoc eſt opibus ex-
terioribus: ita vt nichil faciat
quis quod eſt contra deum. Cõ
tra hoc peccant qui vires iuuẽ-
tutis et fortitudinem expendũt
in operibus vitioſis: puta car-
nalitate: vindicte expetitione:
bellis in iuſtis ⁊c. et qui faciunt
aliq̄d ꝓpt̄ vanã gloriam: vt tor
neamẽta ⁊ hm̄oi: ⁊ quocũq̃ ſunt
unt diabolo plꝰ q̃ꝫ deo. Quarto
tenemur diligere deũ ex oĩ mẽ-
te: hoc ẽ ſ'm Chry. vt oẽs ſenſus
hoĩs deo vacent. vcʒ cogitatio:
mẽoria: vis appetitiua iraſcibi-
lis: ⁊ hm̄oi. q̄tenꝰ hõ ſemp me-
ditet̄ de deo dilecto: ⁊ ad eiꝰ lau
dẽ intẽdat. ¶ Sʒ di. q̄s põt hec
iplere i hac vita? R'ndet̄ ſ'm Bo
na. l. iii. diſt. xvii. q. vlti. et ꝯcor.
Tho. ſ. ii. q. xliiii. ar. v. q̄ hoc p̄-
ceptũ p̄dictũ nõ tenemur i vita
hac iplere p exclusionẽ oĩs affe
ctꝰ extranei. ſ. q̄ nihil aliud ſit in

affectu noſtro vel cogitatiõe vel
memoria ⁊ voluntate niſi ſolus
deus: q̄r impoſſibile eſt ſic imple
re in hac vita: ſed tenemur imple
re per excluſionem affectus cõ-
trarij: hoc eſt ꝙ nichil diligam⁹
ſupra deũ vel eque deo: ⁊ nil ve
limus vel cogitemus vel inten-
damus facere qđ eſt contra de-
um: hoc eſt peccatũ mortale: et
ſic poſſumus ⁊ tenemus implere.
O ergo homo diſce deũ diligere
peccata cauendo. Hec ſufficiãt
hic de dilectione dei: ſed in alio
ſermone latius agemus. S

¶ Circa tertium de proximi di-
lectione ſalubri notatur in euã-
gelio: cum dicitur. Diliges pro-
ximum tuum ſicut teipſum. Et
de hoc legiſperitus volens ſe iu
ſtificare .i. iuſtum oſtendere: ſcꝫ
ꝙ deum dilexerit ⁊ etiam proxi
mum: ſcilicet iudeum. Unde ſm
Ludolphũ putauit ꝙ xp̄us ſibi
dictur⁹ eſſet: iudeus eſt pxim⁹
tuus: ⁊ ipſe diceret: deũ diligo ⁊
pximũ iudeũ: ⁊ ſic iuſtus appa
reret coram audiẽtibus illis q̄
aſſiſtebant. Sed dñs Jeſus vo-
lens illum inſtruere ⁊ oẽs fide-
les pposuit parabolam: vt ptꝫ
in euangelio: in qua plura my-
ſteria edocentur que cauſa bre-
uitatis ptrãſeo hic. Sed hoc ſo-
lum accipe ꝙ xp̄s dñs p iſtã pa
rabolã oſtẽdit finaliter vt Gor-
ra dicit: ꝙ ois hõ eſt pximus ol
homini etiaꝫ extranee legis: ac
per conſequẽs quilibet a quoli-
bet eſt diligendus tanq̄ pxim⁹
.ſ. ad ſalutẽ: hoc eſt ad gratiam:
et gloriã. Et in neceſſitatis arti
culo etiam debet miſericordiaꝫ
eidem facere. Et hoc concludi-
tur arguendo ꝙ ſi ipſe ſamari-
tanus non coutens iudeo proxi
mus eſt: quia fecit iudeo miſeri
cordiam quam debuit facere p
ximo: ergo quilibet homo homi
ni alterius etiam generis pxi-
mus eſt: ⁊ diligere debet queli-
bet nõ v̄bo tm̄modo: ſed opere:
et veritate. j. Joh. iij. Un̄ pro re-
gula tenendũ eſt ſm Sco. in. iiij
diſt. xxviij. et doct. ꝙ omnis cui
exhibenda eſt miſericordia ſi indi
geret: ⁊ a quo nobꝫ exhiberi po-
teſt vel exhibetur opus miſeri-
cordie proximus eſt nobis. Ex
quo patet ꝙ xp̄s dñs ſm huma
nitatem ⁊ beata virgo Maria ⁊
omnes angeli ⁊ omnes beati in
celo proximi noſtri ſũt: quia ab
eis exhiberi poteſt nobis opus
miſericordie. Ois etiam homo
viuens ⁊ oẽs in purgatorio exi-
ſtentes proximi noſtri ſunt: ſed
damnati et demones non ſunt
proximi: q̄a nec ipſi nobis: nec
nos illis poſſumus exhibere mi
ſericordiã. Itaq̄ de proximi di-
lectione ⁊ ſuꝑpſius: vt ſciamus
qualiter teneamur noſipſos et
proximum diligere aliqua inue
ſtigabimus.

¶ Primo de eius ſalubritate.

¶ Secũdo de eius ordinata cha
ritate.

¶ Tertio de eiuſdem exemplaritate.

Primo ergo queritur: qualiter
tenetur quilibet ſeipſum dilige
re ſalubriter: ⁊ ſic conſequenter
diligere pximum: quia enĩ pre-
ceptum eſt vt diligas proximuꝫ
ſicut teipſum. Si ergo neſcis q̄-
modo teipſum diligas: nec pxi-
mũ ſcis diligere. Reſpondet ad
queſitum prenotando ꝙ amor
ſub triplici differentia diſtingui

tur. Primo quia eſt amor verus: ⁊ eſt amor falſus. Amor eſt cū quis vult bonū ipſi amato: quia vt phūs lib. ix. Ethi. dicit. Amor amicitie fundat̄ ſuper beniuolētia. Sed amor falſus dicit̄ per oppoſitum cum quis vult malum amato: ſicut dicimus ꝙ amamus equū panem ⁊ caſeum ⁊ huiuſmodi: ⁊ tñ cogimus ſeruire nobis equum ⁊ comedimꝰ panem ⁊c. ⁊ ſic volumꝰ eis detrimentū tali amore amat lupꝰ agnum: ⁊ ſic de alijs. Secundo quia eſt amor iuſtus ⁊ eſt amor iniuſtus. Nam iuſtus eſt cū quis maiora bona prediligit: ⁊ pfert minoribus. Nam ſm phm i topic. ⁊ .v. Ethico. Unumquodqȝ quanto eſt melius: tanto eſt eligibilius. Per oppoſitum iniuſtus ſiue inordinatus: amor eſt quando minus bonum plus diligit̄ ꝗ̄ maius. ¶ Denique tertiꝰ quidam eſt amor ſanctus: quidā infectꝰ. Amor ſanctus eſt i deū ⁊ propter deum diligere. Nam ſanctū dicitur quod eſt deo dedicatum: vt altare ⁊ huiuſmodi dicitur ſanctum. Sed amor infectus eſt diligere non propter deum nec in deum: ſed ob aliud: ſcilicet propter commodū proprium. ¶ Ex iſtis tres regule ponuntur. Prima eſt ꝙ quilibet xp̄ianus tenet̄ diligere ſicut ſeipſum ſic ⁊ proximum amore vero ⁊ non falſo: hoc eſt vt velit veraciter bonum ſaluificum ſibi ipſi ⁊ etiam proximo: videlicet grām in pñti ⁊ gloriā in futuro. Contra hanc regulā peccant qui ſeipſos exponūt piculis peccatorum ⁊ damnationis: vel proximos eiſdem occaſionem peccandi dando. Exempli gratia: vt qui ſe ornāt ad cōcupiſcendum. Item qui iniuſte res acquirunt per vſuras rapinas: ⁊ ſic de alijs: ⁊ talia legant poſteris. nam peccatū non remittitur: niſi reſtituitur ablatū vt dicit Augu. Itē q non corrigunt ſubditos: nec edificāt Un de. xxiij. q. iiij. ca. Debet homo. Augu. dicit. Debet homo diligere proximum ſicut ſeipſum: vt quē potuerit beneficentie cōſolatione vel informatiōe doctrine vel diſcipline coertiōe adducat ad colendū deum. ¶ Secunda regula eſt ꝙ quilibet homo xp̄ianꝰ tenet̄ diligere amore recto vel iuſto ſeipſū ⁊ proximū. Unde ex quo ſm Augu. ſic eſt ꝙ bona temporalia ſunt inferiora corporalibus: ⁊ bona corporis inferiora ſunt ꝗ̄ bona aīe: ideo qui plꝰ diligit temporalia ꝗ̄ corpus exponendo illud morti pro temporalibus: vt faciunt latrones ⁊ fures peccant. Similiter qui pro temporalibus vel corporalibus bonis aīam ponunt periculo dānatiōis. vnde Mathei. xvi. Quid prodeſt homini ſi vniuerſum mundū lucretur: anime vero ſue detrimentū patiat̄. ¶ Tertia regula eſt quilibet xp̄ianus vt ſalutem eternā pmereatur debet ſeipſum ⁊ proximū diligere amore ſācto: hoc eſt propter deum vel in deum: vt quia bonus eſt vel vt bonus ſit. hoc enim eſt propter deū vel in deum diligere. Hic Auguſti. de doct. xp̄iana dicit. Si te iter rogem vtrum diligas teipſum? Reſpondes ꝙ diligis: quis enī odit ſe: non ergo diligas iniqui

tatem. nã teſte pſ. q̃ diligit iniquitatẽ odit aiã ſuã. Sic ꝛ proximũ non in pctõ: ſꝫ in deũ vt te ipſum debes diligere. Nimiruꝫ aliqui diligũt proximũ: ſꝫ naturaliť: vt patꝫ de patre ꝛ filio vel fratribꝰ. Et aliq̃ carnaliť vt vir diligit vxorẽ: aliq̃ ſocialiť vt amicꝰ amicuꝫ ꝛc. Et q̃libet talis dilectio nõ eſt de ſe meritoria ſalutis: quia ꝛ in brutiſ eſt: q̃uis ſit licita. Sed ſi quis diligit patreꝫ vel filiũ vel fratres aut ſororeꝫ aut amicũ vel ſociũ ꝛ quẽcunq̃ proximũ ꝑpter deũ vel in deuꝫ: hoc eſt ꝑpter bonitateꝫ ꝙ ꝛ virtuoſitatẽ: vel vt ſit bonus ꝛ virtuoſus laborat hoc eſt meritoriũ vite. Hec patẽt ꝑ Aug lib. i. omeliarum. Denicꝫ aliqui diligunt proximum amore infecto hoc ẽ propter peccatum faciendum cum eo: ꝛ hoc dãnabile eſt. ſimiliter qui diligit ꝙ peccantem ſuſtinet nec corripit vt debet. Exẽplum de Heli filios non corrigẽte. i. Reg. i. V

¶ Secundo queritur de ordĩata charitate: qualẽ ordĩeꝫ teneť hõ habere in charitate? Ad qđ breuiter r̃ndetur ſm̃ Augu. i. de doc. xpiana. ꝙ ordo talis debet ſeruari. Primo vt deus diligať ſuper oĩa. Secundo poſt deũ aĩa ꝓpria. ſ. ad ſalubria. Tertio loco ꝓximi aĩa. Vñ pro ſalute proximi nõ dꝫ q̃s peccare ĩ ſua aĩmã. Quarto ꝛ vltimo poniť proprium corpꝰ. ꝓinde ꝑ ſalute aĩe ꝓximi dꝫ q̃s corpꝰ ꝓpriũ morti exponere. i. Joan. iij. In hoc apparuit charitas dei: q2 ille aiaꝫ ſuã ꝑ nobis poſuit: ꝛ non debemus aĩas noſtras pro fratribꝰ ponere. Hec ibi. Sed ad hoc tenentur precipue prelati vt Lyra dicit. Aliſ autem nõ ſemꝑ ad hoc tenentur: quia cuilibet imminet cura ſui corporis: nõ autem cura de ſalute anime proximi ſed ſolum tenentur in caſu neceſſitatis: vt ſiquis videat ꝓximum ſpiritualiter periclitari ꝛ non poſſet ſibi aliter ſubuenire: in tali caſu tenetur quilibet hoc facere ꝛ non alias. Hec Lyra ĩ poſtilla. Et ponit exempluꝫ quod ſequitur. X

¶ Tertio ergo exempla ponemus ad hec. Nam legitur in officio. Sãctus Vitalis martyr cum vidiſſet in conſpectu iudicis chriſtianum nomine Vrſicinum medicuꝫ in tormentis deficere: exclamauit di. Noli vrſicine medice qui alios curaſti teipſuꝫ eterna morte perdere: ꝑpter quod ſanctus Vitalis martyrizatꝰ eſt: ꝛ ſic corpus ſuum proprium pro ſalute anime illius poſuit. Sed ꝛ ille martyriũ coronam percepit. ¶ Exemplum aliud. iij. dialꝫ Grego. legitur de ſancto Paulino epiſcopo ꝙ plus dilexit proximum q̃ ſeipſum. Nam tẽpore vvãdalice perſecutionis in italia cum multi captiui abducerentur: ſanctus Paulinus omnia bona ſua captiuis egentibꝰ erogauit. Tandem pro filio vidue cũ nichil aliud haberet: ſeipſum in ſeruum tradidit. Et dominus ille vvandalorum regis gener: hortulanum in ſuo horto Paulinum inſtituit: ad quem ſepe intrans conferebat cuꝫ eo: ꝛ cepit delectari ſermonibus ſapientie eius. Quadam die Paulinus dixit domino. Prouide q̃liter diſponas regnuꝫ: quia rex

cito morietur. Quod regi cum il
lo retuliſſet. reſpondit rex. Uel
lem videre hominem hũc. Quo
viſo rex tremens: dixit genero.
Uere in ſomnijs hac nocte virũ
iſtum cum iudicibus ſedentem
contra me vidi: magni meriti ẽ
homo iſte. Et Paulino ait rex.
Pete quod vis: vt cum honore
ad tuos redeas. Et iſto petente
oẽs captiuos ciuitatis ſue re
laxauit: ac nauibus paratis fru
mentoq; repletis cum Paulino
omnes ad propria remiſit. Et
poſt nõ multos dies rex ille oc
cubuit. Ecce patet magna vir
tus charitatis. Rogemus ⁊c.

¶De eadem dominica. Ser. iij.
ſcilicet de charitatis entitate: ne
ceſſitate ⁊ premio.

Diliges dñz deũ
tuũ ex toto cor
de tuo Luce. x. ⁊
i euãge. hodier.
Sicut Augu. dt
lib. de doct. xp̃ia
na. y

¶Ut nemo excuſationẽ habe
at de ſalutis eterne difficili ac
q̃ſitiõe cauſando: ſcilicet q; dif
ficile vel impoſſibile eſſz oẽm le
gẽ mẽte tenere ⁊ implere: voluit
de⁹ conſummare ⁊ abbreuiare
verbũ ſup terram ſcilicet dãdo
vnicum preceptũ charitatis dei
⁊ proximi per qđ oĩs lex iplet:
⁊ oĩs sal⁹ acquirit. Idcirco cũ q̃
dam legiſperitus interrogaſſet
chriſtum: quid faciendo vitam
eternam poſſideret. queſiuit il
li quomodo i lege eſſet de hoc
ſcriptum: ⁊ reſpondit. Diliges
dominum deum tuum ⁊c. Quã
reſponſionẽ chriſtus approba
uit dicẽs. Recte reſpõdiſti: hoc
fac ⁊ viues: vt patet in euange
lio. Itaq; đ charitate tria myſte
ria in hoc ſermõe declaremus.

¶Primũ dicitur radicialis en
titatis.

Secundum dicitur ſalutaris ne
ceſſitatis.

¶Tertium dicitur p̃mialis ma
ieſtatis. ʒ

¶Circa primum de radicali en
titate charitatis dei vere inqui
rendum eſt. In qualibus radici
bus eſſentialibus conſiſtit vera
charitas ad deum vt ſic cogno
ſcamus eius entitatem. Ad qđ
notandum ſecundum Rayn. in
ſumma ſua titu. de charitate: ⁊
concor. docto. q; charitas in ſua
eſſentia includit quattuor radi
ces in quibus conſiſtit eſſentia
liter: ⁊ ſine iſtis non charitas
gratuita.

¶Prima radix dicitur amoris
amicitia.

¶Secũda dicitur voluntatis cõ
cordia.

¶Tertia dicitur preſentialita
tis concupiſcentia.

¶Quarta dicitur operationis
diligentia.

¶Prima ergo radix charitatis
vere eſt amoris amicitia. Nam
non quicunq; amor indifferen
ter charitatem veram facit: ſed
ſolus amor amicitie qui funda
tur ſuper beniuolentia: vt dici
tur. ix. Ethicorum hoc eſt vt ve
limus bonum amato. Et quia
de⁹ eſt ſumme bonus ſuper oĩa
Idcirco vera cum charitate dili
gim⁹ ſi ſuper omnia pure propt
ſeipſum ⁊ non propter noſtrum
proprium commoduz amamus
quia. i. Corint. xiij. Charitas

non querit que ſua ſūt:ſed: que Jeſu xp̄i. Jdeo a doctorib⁹ ſup iij.diſt.xxvij.diffinit ſic. Charitas eſt qua diligitur deus pure ꝓpter ſe ⁊ ſuper oīa: ⁊ proxim⁹ in deū ⁊ propter deū. Nazamicus diligit amicuȝ ſine alicuius proprij cōmodi reſpectu propt̄ bonitatē ⁊ virtuoſitatem amici illi⁹. Sic deus debet diligi propter ſe:ideſt ꝓpter bonitatē ſuam excellentem ⁊ imenſam ſup omnia. Exquo patet ꝙ non habet verā charitatem dei qui diligit deum ꝓpter aliquem aliuȝ fineȝ. Ratio/ quia regula poſterioriſtica eſt/ ꝙ ꝓpter qđ vnum quodqȝ tale ⁊ ipſum magis. Si ergo deus ꝓpter aliud diligeretur ſequitur ꝙ illud aliud predi ligeretur ꝙ̄ deus. Sicut ſi aliquem diligis ꝓpter pecuniā ſuam ſequitur ꝙ pecuniā illi⁹ pl⁹ amas ꝙ̄ ipſum hominē: ſic in ꝓ poſito. Eſt autem peccatū diligere aliud plus ꝙ̄ deū. ergo ⁊c. ¶ Sed di. nū qđ poſſuȝ deū licite diligere ꝓpter beneficia: ſcilicet creationis: redemptionis: glorificationis repromiſſe: ⁊ ſic de alijs? Reſpondet̄ ſcđm Tho.ij.ij.q.xxvij.articu.iij. Si lꝫ ꝓpter accipit̄ vt denotet cauſam finalem non debeo deū diligere ꝓpter bn̄ficia preſtita vel pſtāda in futuro. Sic enim ſenſus dicti eſſet: ꝙ diligo deum ꝓpter huiuſmodi: ita ꝙ ſi ſcirem michi non preſtiturum beneficia deum nō diligerem. Naȝ ſic diligere deū nō licet: quia etiaȝ ſi deus michi nichil boni daret ſed iſuper flagellaret: adhuc nichilominus deberem diligere ipſum ꝓpter ſuam bonitatem. nam ⁊ bonus filius diligit patrem flagellantem. Item canis a domino verberat⁹ recurrit ad illū. Sed ſi lꝫ propter dicit cauſam motiuam vel diſpoſitiuam: ſic bene poſſum deū diligere ꝓpter beneficia. Nam illa cor noſtrum accendunt ⁊ diſponūt ad amorem. Unde pš. dicit. Inclinaui cor meū ad facien. iuſtifi. tu. ꝓpter retributionem. Unde patet ex dict̄ ꝙ illi qui dicunt: ſi ſcirem ꝙ deus michi non daret celum nil boni facerem: nec deum amarē peccant. Ideo Auguſt ſuper Joannem ſermone. iij. Noli deum diligere ad pmium: ſed ipſe deus ſit premiū tuum. Hec ſufficiant. ¶ Secunda radix charitatis dicitur voluntatis concordia: qꝛ vt dꝛ. ix. Eth. ⁊.ij. Rheto. Amicorū ē idē velle ⁊ idem nolle. Unde Gregorius. Deum profecto nō diligit qui ei in ſua voluntate contradicit. Ideo tu homo ſi vis quod deus vult hoc eſt precepta eius iples deum diliges Joan.xiiij. Qui habet mandata mea ⁊ ſeruat ea ille eſt qui diligit me. Et ſi non vis peccata que ⁊ deus odit diligis deūȝ. Nam pš. dicit. Qui diligit iniquitatem odit animaȝ ſuam: ⁊ per conſequens deum. ¶ Tertia radix dicitur preſentialitatis concupiſcentia: quia amic⁹ verus cōcupiſcit ⁊ deſiderat preſentiam amati. Uñ. Auguſt. Charitas eſt virt⁹ qua deum videre perfruiqȝ eo deſideramus. Exquo cape documentum ꝙ illi qui dicunt ꝙ ſi deus eis daret in hoc mundo ſemper viuere poſſe in omni ꝓſperitate cum vxore ⁊ filijs nō optarēt

futurā btitudinē celeſtē: tales nō ſunt in charitate: qꝛ nō cōcupiſcūt dei preſentiā viſione faciali i celo. ❡Quarta radix eſt operationis diligentia. Unde Grego dicit omel. xxiij. Amor dei non pōt eſſe ocioſus opaꝛ ei magna ſi eſt: ſi ꝯo opari rēnuit amor non eſt. Probatio ergo dilectionis: exhibitio eſt operis. hec ille. O ergo homo xpiane interrogo te vtrum diligas deum: tu dicis diligo. Pone ad probam ſi ſunt in te predicte radices charitatis ⁊ poteris cognoſcere an vera charitate deum ames. A

❡Circa ſecundum de neceſſitate charitatis. Aduertendum ꝙ charitas vera ſumme eſt omnibus hoib⁹ ad ſalutē neceſſaria ⁊ hoc ꝓpter quattuor precipua

❡Primo ꝓpter peccati excluſionem.

❡Secundo propter gratie dei participationem.

❡Tertio propter precepti adimpletionem.

❡Quarto propter celeleſtis p̄mij conſecutionem.

Primo ꝓpter pcti excluſionem Nam hō non pōt itrare celeſte regnum: niſi pctm̄ excludat .ſ. p penitētiā ⁊ ſit mūdus. Juxta illud Apocal. xxi. Nichil coinquinatū itrabit in illud: ſcꝫ celeſte regnū. Sed pcti excluſio nō fit niſi p charitatē. ſm illud .i. Pe. iiij. Charitas operit multitudinem pctōꝝ operit: ſcꝫ ne videamur diuino iudicio punienda in iferno: ergo excludit pctm̄ per charitatē. Et p conſequēs charitas eſt neceſſaria ad ſalutem. ❡Sed q̄rit hic: quare exiſtens hō in pctō mortali nō pōt diligere deum: cum hō in poteſtate habeat amare cuꝫ velit: vt dicit Aug. omel. de martyrib⁹. Rñdetur ſm Rayne. vbi ſupra ꝙ ꝯa charitas dei ⁊ pctm̄ mortale ſūt ꝯtraria ſibiīuicē. Ideoqꝫ ſimul ſtare in eodē hoie vel corde poſſunt: ſicut auerti a deo ⁊ conuerti ad deū ſimul eſſe non poſſunt Nam p charitatē mēs cōuertit ad deū: ⁊ per peccatū auertit a deo. Item vita ⁊ mors ſimul in eodē corde eſſe non poſſunt: ſic charitas que eſt vita aie: vt dicit Aug. viij. de trinita. nō pōt ſimul ſtare cum peccato mortali qḋ mors eſt anime. Nam mortali dicitur quia mortificat animā ⁊ ſic pꝫ. ❡Sed di. quid de pctō veniali? Reſpōdetur ſecundum Aureo. ⁊ doct. ꝙ charitas bene ſtat cū pctō veniali: qꝛ peccatū veniale nō cōtrariat charitati ſed tantūmō feruori charitatis Uñ ſicut aſperſio guttarū aque nō extinguit ignē: vt patet in fabrorū foco. ſed ſi copioſa aqua ignis ꝯfunderetur extingueret Sic minuta peccata .i. venialia nō extinguūt charitatē. Naꝫ ⁊ ſancti dei aliqñ peccauerūt venialit maneñ. i charitate Juxta quod .i. Joan. i. Si dixerimus ꝙ pctm̄ nō habemus: ipi nos ſeducimus ⁊ veritas in nobis nō eſt Sed pctā magna .i. mortalia oīno extinguunt charitatem. vnde hō exiſtens in charitatē pōt velle peccare venialiter: ſed nō velle peccare mortaliter. ❡Secūdo neceſſaria eſt charitas ꝓpter gratie dei ꝑceptionē: ſine eiñ gratia dei nemo pōt ſaluari iuxta illud dictum Grego. di. xl. ca. Quelibet' iquit occulta loca

ſine gr̃a alaȝ ſaluare nõ poſſunt
Quid em̃ paradiſo iocũdi⁹: q̃d
celo ſecurius? ⁊ tñ homo de pa-
radiſo ⁊ angel⁹ de celo peccan-
do cecidit. hec ibi. Sed q̃m gr̃a
dei nõ poteſt haberi ſine chari
tate per quã ala vnitur deo. Vñ
⁊ charitas dicit̃ quaſi chara vni
tas: ſcilicȝ cum deo per amorem
em̃ vnitur amans: ideſt anima
amato deo ſm̃ gratiam. j. Joã.
iiij. Deus charitas eſt ⁊ qui ma
net in charitate in deo manet ⁊
deus in eo. Ideo vt anima par
ticeps ſit gratie dei neceſſaria ẽ
charitas. B ¶ Tertio neceſſa
ria eſt charitas ꝓpter precepti
adimpletionem: quia hoc bene
ſcimus ꝙ ſalus non poteſt eter
na haberi ſine preceptorum dei
impletione: vt teſtis eſt chriſtus
Matth. xix. Si vis ad vitam in
gredi ſerua mandata. Sed mã
data dei ſeruare ſine charitate
non ſufficit ad ſaluteȝ: ſed opor
tet vt ſaluẽtur in charitate. Nã
ſcribitur. j. Timo. j. ꝙ finis pre-
cepti eſt charitas de corde puro
⁊ conſcientia bona ac fide non
ficta: omnia enim ad charitateȝ
ordinantur: ergo ⁊c. Sed dicit.
Quid mihi de charitate ſuffi-
ciat mihi ꝙ contra precepta no
lo facere. Ad hoc reſpondetur
ꝙ ſi tu dicas. Ego legem a rege
conditam cuſtodire volo: ne ex
legis tranſgreſſione puniar: ſed
tamen regem qui talem legem
condit occidã: nõne dignus es
punitione. Sic in ꝓpoſito qui
deum regeȝ non diligit: ſed occi
dit peccando ꝙ̃tum in ſe eſt ꝑ
odium eius. ¶ Quarto neceſſa-
ria eſt charitas propter celeſtis
premij conſecutionem. Nã pre-
mium celeſte qḋ datur ꝑ bonis
opib⁹ q̃d aliud eſt niſi frui amo
re dei ⁊ charitate ei⁹ quẽ aperte
videbim⁹. vnde Auguſti. Tota
inquit merces eſt in vidẽdo qḋ
amas: ⁊ amando quod vides.
Ideoq; amorem premioſum in
celo / non poſſumus habere: niſi
in preſenti dei charitatem ha-
beamus quem ibi ꝑpetuo ame
mus. O ergo homo vide ꝙ̃ ne-
ceſſaria eſt charitas ad ſalutem
ex omni parte. O xp̃iane diſce:
quia ſi deũ non amabis peribis
⁊ ad celeſtem paradiſum introi
re non poteris. C ¶ Exemplũ
ad hec ponamus Narratur em̃
hiſtorice ꝙ plures reges in pa-
radiſum terreſtrem intrare deſi
derauerunt vt viderẽt ei⁹ ame
nitatem: ſed nequiuerunt. Pri-
mus rex Xerſes rex Perſarum:
qui poſtq̃ ſubiugauit ſibi mul-
tas regiones tendebat ad para
diſum poſſidendum: ſed prepe-
ditus fuit fame: quia cibus ⁊ po
tus deficiebat ſibi ⁊ exercitui
eius. ¶ Secundus Cambiſes
rex Medorum: qui etiam tende-
bat ad paradiſum videre eius
amenitatẽ ſed ĩpeditus fuit ad
aquis inundantibus: ⁊ ſic non
potuit ꝓficiſci. ¶ Terti⁹ Alexã
der. ſ. magn⁹ qui omnibus ſub-
iugatis ſub tributo tendebat
ad paradiſum: ⁊ peruenit vſq;
ad zonam igneam qua circũdu-
citur paradiſus: quas muros vt
volunt etiã doctores: ⁊ prepedi
tus fuit per zonam torridam vl
circulũ ignis ne intraret. Quar-
tus Nero interfector beatorum
Petri ⁊ Pauli apoſtolorũ: qui-
etiaȝ tendebat vt dicitur ad pa
radiſuȝ: ſȝ anteq̃ iter arriperet

interfectus eſt: ⁊ ſic non potuit. ¶ Myſtice per reges quattuor ſignificantur homines in quattuor mundi partibus habitantes. ſ. ad orientem: occidentem: meridiez: ⁊ aquilonē Qui omnes appeterent naturali inclinatione celeſtem paradiſum: qꝛ vt dicit Boe. Augu. Unicuiqꝫ nr̄m inſerta eſt illius boni viri cupiditas. Sed multi non perueniunt ad celeſtem paradiſum: qꝛ deſi ciunt aliqui pre fame eo ꝙ non habent cibum verbi diuini ⁊ potum ſapientie fidei catholice: ⁊ ſic deū diligere gratuite neſciūt vnde Greg. dicit: ꝙ omnes qui viam vite deſiderāt verba vite audire debeant. Alij deficiunt ab aquis ꝯcupiſcentie ⁊ luxurie qꝛ vt dr̄. j. Cor. vj. Fornicatores: molles ⁊ adulteri regnum dei nō poſſidebūt. De iſtis Hiero. exclamat dicēs. O ignis infernalis. luxuria cuius materia: gula: cuius flamma ſuperbia: cuius ſcintille praua colloquia: fumus infamia cinis inopia: cuius finis gehenna. Hec ille. Alij preterea deficiunt ⁊ impediuntur a celeſti paradiſo ab igne auaricie ⁊ cupiditatis Nā. j. Joan. v. Totus mundus in maligno. i. malo igne poſitus ē. Alij impediuntur a defectu charitatis vere: qꝛ ſunt mortui morte culpe cuiuſcūqꝫ. Sicut enim Nero ſe ipſum occidit: ſic homo per maliciam occidit ipſe animam ſuaꝫ vt ſcribit Sab. xvj. Ue ergo mūdo ab ſcādalis: ve qꝛ multi damnant ⁊ celeſti regno puant. D

¶ Circa tertiū de premiali maieſtate charitatis vt ex ſcriptura ſumamus exemplū: aliquis poſſet querere: quali virtute poſſit homo in celeſti beatitudine premium maieſtatis regie acquirere: Ad quod reſpondet ꝙ per virtutē ſolaꝫ charitatis Et oſtenditur ex ſcripturis ſacris ⁊ doctorum dictis. ¶ Primo: qꝛ charitas premiatur regno regali. iuxta illud Matth. xxv. Uenite bn̄dicti patris mei percipite regnum ⁊c. ¶ Secundo: qꝛ premiatur omni theſauro regali. iuxta illud Ro. viij. Diligentibꝰ deum: omnia cooperantur in bonum: ſcilꝫ celeſte. Nam regnum eſt abundare omnibꝰ bonis: ſic in propoſito. ¶ Tertio: qꝛ charitas premiatur veſte ⁊ amictu regali. pſ. Aſtitit regina. i. anima fidelis: in veſtitu deaurato. quod ꝑtinet ad regiā dignitatē ꝑcipue: vt pꝫ lib. Machab. c. ſ. ex licentia data a rege vſum aureorū habuerunt principes machabei. ¶ Quarto: qꝛ charitatis premiat̄ corona regali. iuxta illud pſ. Dn̄e preueniſti eum in benedictionibꝰ dulce charitatꝫ. ſubdit̄ ergo. Poſuiſti in capite eius coronam de lapide ꝑcioſo. ¶ Quinto: quia premiatur hereditate regali: hoc eſt xp̄i qui eſt rex regū ⁊c. Un̄ Ro. viij. Heredes dei: coheredes chriſti.

¶ Sexto: qꝛ premiatur triūpho ⁊ ſic throno regali Apocal. iij. Qui vicerit. ſ. hoſtes charitatis diabolum/ mundum ⁊ carnem: dabo ei ſedere in throno meo ſicut ⁊ ego vici ⁊ ſedeo cum patre meo in throno eius. ¶ Septimo quod pre omnibus maiꝰ eſt charitas ꝑmiatur gloria: nō tantum regali: ſed ⁊ diuinali: qꝛ qui manet in charitate i deo

manet ⁊ deus in eo.i. Jo.iiij. Et hoc perfectiſſime erit in patria ꝑpetua. Rogemus ergo dñm ⁊c.

¶ De eadem dñica. Sermo.iij. ſcilꝫ de dilectione proximorum etiam inimicorum.

Diliges proximum tuum: ſicut teipſuꝫ ⁊c. Luc.x. ⁊ in euã gelio. Saluator noſter xp̃s ieſus in hodierno euãgelio edocuit ꝑ parabolam ꝙ hõ tenetur diligere ꝓximos oẽs: non ſolum eiuſdem gentis vel nationis homines: ſꝫ etiã alienigenas ⁊ inimicos Vñ legiſperitus cum interrogaſſet ipm̃ dñm quid faciẽdo vitã eternaꝫ poſſideret: xp̃s illũ remiſit ad legis ſcripta. ⁊ ille ex lege ꝓtulit primũ ꝓceptũ de dilectiõe dei. Scõm de dilectione ꝓximi/ quia ꝓ iudei: vt dicit glo. ſuꝑ Mat.v. ex traditione ſcribaruꝫ putabant ꝙ non tenerentur diligere alienigenas: ſed odire ⁊ perſequi: propter qḋ ad ꝓceptũ illud. Diliges proximum tuum addebant: ⁊ odio habebis inimicum tuum: qḋ tñ expreſſe nõ erat ſcriptum in lege: vt patet Leuit.xix. vbi ꝓcipitur dilectio proximi. Sed xp̃s dñs precepit Mat.v. dicẽs. Ego aũt dico vobis. Diligite inimicos vr̃os ⁊ benefacite his qui oderunt vos ⁊c. Proinde interrogãte legiſperitos quis deberet intelligi nomine ꝓximi ipſe dñs per parabolã oſtendit ꝙ quilibet etiam alienigena cuilibet homini: ⁊ ſamaritanus iudeo eſſet proxim⁹ cum tamen iudei non contebãtur ſamaritanis tanꝗ inimicis: ⁊ parabola de hoc claret in euãgelio hodierno: vt habetur primo ſermone. Itaqꝫ de dilectione proximorum ⁊ preſertim de dilectione inimicorũ in hoc ſermone tria myſteria notemus.

¶ Primum dicitur inductionis
¶ Scõm dr̃ qualificationis.
¶ Tertium dr̃ fructificationis.

Pro alio themate poni poteſt chriſti dictum ſupra.ſ. Mat.x. pretactum.

¶ Circa primum de inductione dilectionis inimicoꝝ ⁊ odientium nos aliquis poſſet querere: ſicut ⁊ Hiero. ſuper Matth.v. vbi ſupra tractat.ſ. Quare non ꝑmittit deus odire inimicum ⁊ odientes me: immo precipit ſupra vires imbecillitatis humane ⁊ nature: vt nedum nõ odimus inimicos: ſed inſuper diligamus. Non enim ſuffecit precipere: non odire: hoc eſt nõ perſequi: ſed etiam inſuper diligere ⁊ benefacere inimicis ⁊ orare ꝓ perſequentibus ⁊ calũniantib⁹ nos. Sicut fecit in veteri teſtamento Dauid in ſaul: ⁊ in Abſalon. Item in nouo teſtamento xp̃s docuit ⁊ fecit dicens.

¶ Pater ignoſce illis ⁊c. ⁊ Stephanus martyr pro lapidantibus deprecatus eſt. Et Paulus anathema cupiuit eſſe pro perſecutoribus ſuis. Hec Hierony.

Ad hec rñdetur ſcḋm ſcripturas ⁊ doc. recolligendo ꝙ quãuis diligere inimicum ſit valde arduum: tñ eſt valde ſalubre. Et ad id inducunt nos plura: quibus cõſideratis id quod videtur ſupra vires erit facile.

¶ Primo quidem inducit precepti dei obligatio.

¶ Secundo amoris diuini veri

ficatio vel comprobatio.
¶ Tertio naturalis legis dictatio vel conſtrictio.
¶ Quarto inimicitie et odij periculoſa conditio.
¶ Ultimo ſanctorum et xp̄i exēplificatio.

Primo inducit ad diligendum inimicū precepti dei obligatio. nam deus p̄cepit non ſolū amicum: ſed et inimicum diligere: et quidē ſatis claret ex vtroq; teſtamento Exo. xxiij. dixit dominus p moyſen. Si videris aſinū odientis te iacere ſub onere nō pertranſibis: ſed ſubleuabis cū eo. Si occurreris boni inimici tui: aut aſino erranti / reduc ad eum. Hec ibi. Lyra dicit q̄ ideo hec precepta erant vt per hec ad maiorē pietatē circa hoīes īducerent: et ad amicitiam inducerent inimicātes. Deniq; ī nouo teſtamēto xp̄s perfectionis magiſter hoc expreſſius precepit Mat. v. Diligite inimicos vr̄os ſcʒ corde vero: et inſuper effectu operis. Ideo ſubdit. Bn̄facite his qui vos oderunt Itē etiam oris. vn̄ ſubditur. Et orate pro perſequētibus et calūniātibus vos vt ſitis filij p̄ris veſtri q̄ in celis eſt. Qui ſolē ſuū facit oriri ſup bonos et malos: et pluit ſup iuſtos et īiuſtos. Aug. in ſermōe de martyribus dicit de diligendis inimicis. Fratres chariſſimi nullus in veritate ſe excuſare poterit: vbi michi aliq̄s dicere: non poſſum vigilare: orare: ieiunare: res meas pauperibꝰ totas dare et in monaſterio deo ſeruire: nunq̄d poteſt dicere: nō poſſum amare. ſi dixeris q̄ non poſſis a vino vel carnibus abſtinere credimus tibi. ſi aūt dixeris q̄ nō poſſis in te peccantibꝰ indulgere oīno nō credimus: q2 nulla nobis remanet excuſatio dū non de cellario ſed de corde iſtā elemoſynā īplere iubemur: vt per viā vite ad eternā p̄riaʒ peruenire mereamur. Et ſubdit tandē. Elige qđ vis. ſi inimicū toto corde nō dilexeris deuʒ ꝓpitium nō habebis. Si auteʒ inimicum dilexeris nō ſolū amicus: ſed et filius dei appellaberis. hec ille. ¶ Sed queritur hic vtrū hō̄ teneat inimicū diligere nō ſoluʒ affectu cordis ſed etiaʒ effectu operis. Ad qđ r̄ndetur ſm Bonauen. in. iij. di. xxx. q. iiij. et. v. q̄ tam affectꝰ q̄ȝ effectus dilectionis eſt duplex. Primus eſt innocentie quo nolumus nocere nec nocemus: et iſto modo eſt in p̄cepto. Un̄ quilibet tenetur nō optare inimico malū inquantū malum eſt de ſe: poſſumus tn̄ inimico optare malū per accidēs: puta ſi credimus q̄ ſit expediēs ſibi vel eccleſie vel cōitati: ſed īferre q̄ ad effectū nō licet niſi ſit officialis cui cōpetit et zelo iuſticie id faciat vel in caſu permiſſo a iure Alius eſt affectus et effectus beneficentie: et de hoc diſtinguetur q2 quedā ſunt bona ſumma vel ſpūalia. ſ. bona gr̄e et glorie: et hec debemus ex charitate optare et in affectu ꝓcurare ſub p̄cepto erga īimicos. Quedam aūt ſunt bona t̄palia vel trāſitoria: et talia nō tenemur ſub p̄cepto optare īimicis niſi ī caſu neceſſitatis: in quo tenemur quantū poſſumus naturam ſuſtentare. ſʒ talia bona t̄palia circa caſuʒ

neceſſitat optare vel procura-
re inimico eſſet pfectionis: niſi
p accidens: in quãtũ putantur
ei vel alijs nociua vel ſi talis eſt
inimicus eccleſie vel cõmunita
tis: qz tunc non eſſent optanda
eis bona tpalia in ſpeciali/ niſi
in quadã generalitate inquan-
tũ valẽt eis ad ſalutẽ: quod ſoli
deo eſt notũ. Plura de iſtis arti
culo ſecũdo huius ſermõis. Se-
cũdo inducit amoris diuini veri
ficatio: qz ſcribitur. j. Johan. iiij
Si quis dixerit qm diligo deum
et fratrem ſuũ odit mendax eſt:
qui enim non diligit fratem ſuũ
quẽ videt: deum quẽ non videt
quomodo põt diligere? Et hoc
mandatũ habemus a deo/ vt q
diligit eũ diligat et fratrẽ ſuũ.
Hec ibi. Exẽplum vt accipit. ff.
de officio pfecti vrbis. l. Cũ pa-
ternis. in. ff. veteri. vnus homo
reputat inimicus pris q eſt con
tra filium inimicus: ſz qz oẽs ho
mines creatione ſunt filij dei: et
ſunt ſupne btitudines capaces
ergo q odit quẽcunqz hominem
etiã inimicũ cõtra deũ eſt. S
¶ Tertio inducit ad diligendũ
inimicos naturalis leg dilectio
quia ait aplũs Roma. xij. et. j. Co
rinth. xij. Sumus inuicẽ mẽbra
in xpo. Ergo debemus nos mu-
tuo diligere: ſicut et mẽbra dili-
gũt ſeinuicẽ. Uidemus quippe
q vnũquodqz mẽbrũ quantum
cunqz nobile nõ deſpicit aliud/
nec inuidet nec odit alterũ quã-
tũcunqz mẽbrũ ignobile et tur-
pe/ nec leſum ab altero ſe vindi
cat: ſed ſi patit vnũ mẽbrũ cõpa
tiuntur oia mẽbra: ſi gloriatur
vnũ congaudent oia membra. j.
Cor. xij. Sic debet eſſe in nob'
charitas ad omnes proximos.
Unde philoſophus q̃ſtione diſputat
vtrũ amicus fact' inimicus ſit
ſtatim abijciẽdus. Et rñdet ex
viij. Ethic. q non. Exẽplũ poni-
tur. Si amicus perdit pecuniã
non eſt relinquẽdus: ſed compa
tiendũ eſt ei: et cum eo debemus
reqrere pecuniã (multo fortius
amicitiã.) Itẽ aliud exẽplum: ſi
contingat q oculi ſani facti ſint
lippi nõ ſunt ſtatim eruendi: ſz
curãdi ſunt cũ diligẽtia: hoc ſm
philoſophos. Hinc et Quitilia-
nus de amicitia cap. viij. dicit.
Non reperio qd in rebus huma
nis excogitauerit natura pſtan
tius amicitia: qd enim foret hu-
mano generi felicius q ſi oms
poſſent eſſe amici/ non bella/ nõ
ſeditiones/ non latrocinia non
lites: ceteraqz mala fortune nõ
acceſſiſſent. Hec ille. ¶ Quarto
inducit inimicitie et odij pericu-
loſa cõditio: qz non potes inimi
citias et odia tenere ſine pericu
lo mortifero anime proprie. Nã
j. Johã. iij. Qui odit fratrem ſu
um homicida eſt Chryſoſto. Si
oderis aliquem inimicum am-
plius tibi nocuiſti q illi: qz ani-
mam tuã occidis et illi tãtũ cor-
pus ledis. ¶ Ultimo inducunt
exẽpla ſanctorũ et xpi Jeſu. Nã
ſanct' Dauid planxit Saul et oc
cidit ei' iterfectorẽ. ij. Regum. j.
Itẽ ptz de Stephano pthomar
tyre et Paulo aplõ: vt ſupra ta-
ctũ eſt. Itẽ xps orauit p inimi-
cis et morti ſe expoſuit p nobis
inimicis cum eſſemus pctõres.
Ceſarius narrat in dialogo q
due generationes ruſticorum
mortales inimicitias ad inuicẽ
tenebant: inter quos erant due

elati q̄ iter illos rixas semꝑ su‑
ſcitabant nec pacē fieri ꝑmitte‑
bant: diuino aūt nutu factū eſt
vt iſti ambo vna die morerent:
et i eadē eccleſia vna de cuiꝰ pa
rochia erant ſepeliendi eſſent.
Ecce aūt cūctis vidētibꝰ corpo
ra eorū dorſa verterūt ad inui‑
cē in ſepulchro et ſpetioſis dor‑
ſis ſe mutuo collidebant in ſi‑
gnum eterne dānationis illorū
Quod videntes oēs ꝓpinqui et
alij viri concordiā inierūt. H.
¶ Circa ſecundum de qualifi‑
catione inq̄rendū eſt: qualiter
teneatur xp̄ianus inimicū ſuū
diligere ex dei ꝓcepto: Ad qḋ
notandū qḋ recolligendo ſm̄
Bonauē. ſup. iij. diſt. xxix. et ſe‑
quē. concordat Richar. Alexā.
et docto. octo modis tenet̄ q̄s
diligere inimicū ex neceſſitate
precepti. ¶ Primo bona ſpūa‑
lia ei optādo: hoc eſt bona gra‑
tie et glorie: qꝛ tenemur oēs ad
ſalutē diligere: vt dictū eſt ſu‑
pra. ¶ Secūdo vindictam non
expetendo: ſcꝫ ſub ratione vin‑
dicte. Unde Roma. xij. Michi
vindictā et ego retribuā: dicit
dn̄s niſi q̄s forte zelo iuſticie et
ordine iuris vellet ſe vindicare
quia hoc liceret. Sed heu multi
ſi non poſſunt vindicare factis
vindicant verbis. ¶ Tertio no
cumentum eidem etiā per aliū
fieri nolendo: ſicut ſunt q̄dam
qui cum per ſe non poſſunt no‑
cere inimicis: volūt ꝙ ab alijs
patiant̄ aliqua nocumenta ani
mo vlciſcendi. dicen̄. ex quo iſte
michi talia mala fecit. placet er
go michi ꝙ ecce a rege/ vel a deo
caſtigatur Unde xp̄s redarguit
diſcipulos vindictā a deo optā

tes ꝓ eo ꝙ xp̄m ſamaritane ci‑
uitates non ſuſceperunt hoſpi
tio: et dixerunt xp̄o. Uis vt dica
mus vt deſcēdat ignis de celo/
et conſumat illos. Et xp̄s incre‑
pauit eos di. Neſcitꝭ cuiꝰ ſpūs
eſtis filiꝰ hominis nō venit ani
mas perdere/ ſed ſaluare: vt ha
betur Luce. ix. c. Quarto quoq̄
cōmunia ſigna charitatis ipſis
exhibendo. I ¶ Naꝫ que
ſtio eſt apud doctores vtrū ho‑
mo teneatur inimico etiam non
petēti veniā remittere ſigna rā
coris. Et reſpondet Alexan. de
ales. vbi. ſ. concor doct. Primo
quidem ꝙ rācor comitans ap‑
petitum vindicte remitti debet
ex neceſſitate ꝓcepti nec ad ho‑
ram teneri in corde: qꝛ vt Au‑
guſt. di. Quādiu q̄s iram tenet
in animo tenet̄ a diabolo. Se‑
cundo ꝙ actionem vel punitio‑
nem ex zelo iuſticie poteſt quis
exigere et nullꝰ tenet̄ remittere
ex neceſſitate precepti vt pꝫ ex
dictis. Tertio de ſignis nota ꝙ
diſtinguendum eſt ſm̄ doctores
predictos qꝛ q̄dam ſigna ſunt
propinqua ſuſpecta inimicatio
nis: quedam generalia et cōmu
nis exhibitionis quedam autē
ſpecialis conuerſationis fami‑
liaris. Prima ergo ſigna propin
qua que gerunt probabilem ſuſ
pitionem rancoris/ vt cum quis
nunq̄ vult loqui iniurianti: vel
cum eum obuiat diuertit vel tor
uo oculo reſpicit et huiuſmodi i
nulli licet tenere ſiue ante ſatiſ‑
factionem ſiue poſt: quia ab om
ni ſpecie mali eſt abſtinendum et
talia ſunt ſigna et ſpecies inimi‑
citie. Et hec ꝓbantur in ſumma
Angelica. Item ſigna ſecun‑

da.ſ.generalia tenetur etiã hõ exhibere inimicis ſuis: vt patet in eadẽ ſumma: qꝛ quo ad effectus generales teneť q̃s de pce pro diligere inimicos: puta cũ quis orat generaliter pro populo predicat: facit elemoſynã generaliter ⁊ huiuſmodi: tunc tenetur non excludere eos talibꝰ Deniqꝫ illa ſigna tertia: ſcilicet ſpecialis conuerſationis: puta non cõuerſari cũ illo amicabiliť non facere ſibi mutua ſeruitia: non collo qui continue ⁊ huiuſmodi exhibere non tenetur q̃s inimico: ⁊ ſi q̃s hoc facit / vt magis in pace viuat ⁊ ille magꝭ cognoſcat delictum ſuum nõ peccat: alias petenti veniã ⁊ ſatiſfacienti ꝑ poſſe talia negare nõ poteſt ſine peccato veniali: tamen vt patet prolixius in eadẽ ſumma. O ergo homo obſerua hec. ¶ Quinto diligere tenetur quis inimicũ ſalutantẽ conſueta ſalutatione reſalutãdo. Nã vt Richar. dicit vbi ſupra. Effectum ſalutationis cõſuete ⁊ cõmunis tenetur homo inimico i̾pendere: qui videlicet ex cõmuni conſuetudine illius loci: vel patrie ſolet i̾pendi: nec ſolũ ſuſurrãdo reſalutare: vt q̃dam faciunt: niſi in caſu quando timeret eũ ex hoc ꝓuocari ad malũ / vel aliquod incõueniẽs ſibi veriſiliť oriri. Hec ille. ¶ Sexto paratũ animũ ſubueniendi in neceſſitate habẽdo. Nã ſm Tho. ij.ij.q.xxv. teneť homo paratũ animũ habere / vt in neceſſitate extrema velit ꝓximo etiã inimico ꝑſonali ſubuenire. Exẽpli grã ſi ille ſubmergeretur in aq̃s ⁊ vel erraret in preceps vel neſciens viam bonã / iret ꝑ viam in qua ſunt latrones: ⁊ ſic de alijs periculis mortis vel grandis neceſſitatis. Ro.xij. Noli vinci a malo / ſed vince in bono malũ. ¶ Septi o aduerſis inimico contingẽtibꝰ nõ gaudẽdo Prouer. xxiiij. Cũ ceciderit inimicus tuus ne gaudeas: ⁊ in ruina eius ne exultet cor tuum. ¶ Sed hic nota aliquos caſus. Primus ꝙ quando quis eſt inimicus eccleſie vel fidei ⁊ cultꝰ diuini vel cõmunitatis: tali q̃uis nõ liceat / vt velimus malũ eterne dãnationis: tñ maluꝫ tẽporale licet / vt velimus ei: vt patet per Bonauẽ. vbi. ſ. Nam eccleſia orat vt conuertanť pagani ⁊ heretici ⁊ hmõi. Secũdus caſus ꝙ qñ etiam q̃s eſt inimicus ꝑſonalis dũ non eſt paratꝰ corrigi ſufficit ꝙ diligo eĩ ad ſalutẽ et nolo ei malum dãnationis: optareqꝫ licite: vt taliter ſit ſibi in perſona vel in rebus qualiter ſufficit ad hoc q̃d nec michi / nec reipublice poſſit dãnũ iferre. Hec dicit cancellarius in regulis moralibus ⁊ ꝯceptis: ⁊ pꝫ ex. xxij. lib. moraľ. ꝑ Greg. ¶ Octauo maledictionẽ inimicis non i̾precãdo Lu.vi. Bñdicite maledicentibꝰ vobis Rom.xij. Bñdicite perſequentibꝰ vos bñdicite ⁊ nolite maledicere. Vñ Greg. Cum rogatur deus vt occidat vel ꝑdat inimicũ q̃ſq̃s ſic orat / ipſe ſuis ꝑcibus contra cõditorẽ pugnat. Jtẽ Augu. in quodã ſermone de ſancto Stephano di. Tu q̃s es quidicis o ſi moriatur inimicus meus: o deus occide eum: vtiqꝫ oras cõtra malũ / vt moriať hõ malꝰ: ⁊ facti eſtis duo mali. Ille

male agẽdo: tu male orãdo. Reſpondet ergo tibi deus: ſi rogas vt occidã maluʒ vtiqʒ rogas vt occidã te ⁊ infra. Judex p ſeipſʒ reũ non occidit: ſed iubet ⁊ tortor occidit. Et tu qñ dicis deo occide inimicũ meũ: facis te iudicẽ et deũ q̃ris eſſe tortorẽ. Tali ergo blaſphemia deũ contra te irritaſti. Hec Augu. L

¶ Circa tertiũ de fructificatiõe charitatis ad inimicos breuiter nota plures vtilitates. ¶ Pria acceptatio .ſ. coram deo. Unde Bonauen. lib. de profectu relig. dicit q̃ inter omnia certiſſimuʒ ſignum eſt q̃ diligimur a deo ſi inimicos noſtros diligimus.

¶ S;da eſt xp̃i aſſimulatio: vt idẽ Bonauen. teſtatur ibidem. ¶ Tertia eſt culparuʒ remiſſio Aug. ſer. de martyrib9 di. Fratres q̃d dulcius dici põt: non dixit deus: vade in orientem vel in occidentẽ: vt accipias indulgentiaʒ: ſed dixit. Dimitte inimico tuo et dimittet̃ tibi: nil a te extra te q̃rit: ſed pctõrũ indulgentiam in corde tuo poteris inuenire. ¶ Quarta diuina adoptatio Matt. v. Diligite inimicos: vt ſitis fi. pa. ve. ¶ Quinta exauditio Greg. Jlle preces ſuas multũ valere facit q̃ eas ad deum p inimicis fundit. ¶ Sexta fructifera meritorũ cumulatio: q2 maioris ẽ meriti diligere inimicum q̃ amicũ pp̃ter virtutis arduitatẽ ſm Tho. ii. ii. q. xxvii. ¶ Septima gratie ⁊ glorie augmentatio. Exẽplũ legit̃ in Speculo exẽplorũ. di. iii. ca. xl. Jn cenobio Clareuallen. q̃dam conuerſus nunq̃ ad iniurias viſus fuit iraſci: ſed quicq̃ eũ increpanit p ſingulis pater nr̃ orauit totiens quotiens iuſte vel iniuſte corripiebatur: tandem feliciter migrauit ad xp̃m. Quidaʒ alius frater in clauſtro remoto morti proximus raptus vidit viſionem ⁊ dixit. Ecce fui in paradiſo dei mire pulchritudine ſplẽdente / ⁊ oĩs ornatus glorie preparatio fiebat quaſi ad aduentum cuiuſdam regis: innumerabiles ſcti claritate nimia coruſcantes confluebant q̃ſi ad ſpectaculum: vox laudis dulciſſime reſonabat ⁊ feſtũ magnũ fiebat Stupẽs q̃d hec eſſent. Angel9 ductor meus dixit. Hodie illius fratris cõuerſi aĩa a corpore ſoluta itroducit̃ in celũ tam ſolẽniter premia patientie ⁊ operũ accipiẽs in eternũ: ⁊ p̃cepit michi reuerti ad corp9 q̃uis petiuiſſem ne redirem. Sed ille ait: oportet te reuerti ad corp9 donec annuncies q̃ vidiſti. Et cuʒ hec dixiſſet obdormiuit in dño. Et illi inuenerũt eadẽ hora conuerſum illum fuiſſe defunctum. Ecce ergo q̃ bonum eſt patientiam tenere ⁊ inimicos diligere Rogemus ergo xp̃m ⁊c.

¶ De eadem dominica. Sermo quartus .ſ. de charitatis dei p̃ualenti ſalubritate: dignitate ⁊ quantitate.

Diliges dominum deum tuũ. Lu. x. ⁊ in euang. hoð. Sãctus Aug. li. i. de doctrina xp̃iana mones xp̃ianũ populum ad charitatẽ dicit. Theſaurus magnus diuinarum ſcripturarũ eſt dilectio. Si piger es ad perſcrutandũ ſcripturas nõ ſis piger hãc

vnam margaritã ferre ſub lingua ⁊ in cordis arca: ⁊ ꝗ vis ſecure ãbulas. Proinde xp̄s dñs ĩ euãgelio dixit. Hec fac ⁊ viues q.d. Qui verã dilectionẽ tenuerit ſecurus ẽ de vita eterne: vt patet clare in hodier. euangelico textu. ¶ Itaqꝫ de dilectione dei tria myſteria in hoc ſermone declarauimus.

¶ Primum / dicitur preualide ſalubritatis.

¶ Secundum dicitur precelſe dignitatis.

¶ Tertium dicitur debite quãtitatis. M

¶ Circa primum de preualida ſalubritate caritatis diuine notandũ ꝙ charitas ſup oẽs virtutes alias p̄eminenter valeat ad ſalutem: teſtat Apoſtolus. j Cor. xiij. dic. ¶ Pri° ꝙ ſi quis haberet oẽm gratiã eloquentie ſiue predicationis ⁊ oĩm linguarum etiã ſiq̃s videret loq̃ vel ꝓdicare tãꝗ angelus dei nõ ſufficit ad ſalutẽ ſine charitate vñ ait. Si linguis hoĩm loquaret angelorũ: charitatẽ aũt non habeam fact° ſum velut es ſonãs aut cymbalũ tinnẽs (Lyra) hoc eſt. Sicut ſonus taliũ quantumcunqꝫ ſit diſertus non tñ eſt viuus: ſed mortu°: eo ꝙ caret aĩa ⁊ ꝑ ꝯſequẽs vita: ſic ⁊ aĩa humana ſine charitate caret vita grẽ ⁊ ꝑ conſequens locutio eius eſt mortua ſpũaliter ⁊ lʒ aliis ꝓſit ſonando tñ ſeipſum conſumit. ¶ Secũdo Apoſtolus ibidẽ dicit ꝙ ſiq̃s haberet oẽm gratiã prophetandi ⁊ reuelationẽ diuinarũ ⁊ noſceret oĩa myſteria id eſt deitatis occulta q̃ pertinent ad ſapientiam: ⁊ haberet oẽꝫ ſciẽtiam ſiue diuinitus datam: vt habuerunt apl'i ſiue humanit° acq̃ſitã vt ph'i ſine charitate nichil ſũt. ¶ Tertio dicit ꝙ ſiquis haberet grãm fidei ex miraculorum ita vt mõtes trãſferre poſſit de loco ad locuꝫ: nichil eſt ſine charitate. ¶ Quarto dicit ꝙ ſiquis faceret tã multa bona opa ꝙ oẽs facultates daret ĩ cibos pauperũ: ſine charitate nil eſſet. ¶ Quito dicit ꝙ ſiquis ſeipſũ traderet ĩ martyrium pro chriſto mortem ſuſtinendo volũtarie: ita vt ardeat quod eſt acerbiſſimum ſine charitate nichil proſunt omnia ad conſecutionem ſalutis. Et hec ideo ſm̄ Lyrã. qꝛ charitas ſola dirigit omnia. ſ. opera ⁊ omneꝫ gratiam gratis datam ad finẽ vltimũ. ſ. ad deuꝫ: ideo ſine ipa non poſſunt ad illum finem peruenire. Hec ibi. N

¶ Circa ſecundum de precelſa dignitate charitatis diuine vt audientes eius ſanctitatem et dignitatẽ qua precellit omnes virtutes pl° eum ãplectamur. Notandũ ꝙ precellit charitas ceteras virtutes p̄cipue ſeptẽ dignitatibus.

¶ Primo: qꝛ charitas eſt ſingulariter diuina ⁊ deifica.

¶ Scđo: qꝛ eſt eternaliter permanſura.

¶ Tertio: qꝛ eſt beatorũ gl'ia.

¶ Quarto: qꝛ eſt virtutum omnium vita.

¶ Quinto qꝛ ẽ meritoꝝ ſtatera

¶ Sexto qꝛ ẽ celeſt° patrie via

¶ Septimo qꝛ eſt electoruꝫ cõſignatiua.

Primo inquam: quia charitas eſt virtus ſingulariter diuina ⁊

deifica. Nã ſcribit .j. Johan. iiij De⁹ charitas eſt: ꝙ eſt virt⁹ diuina. Subdit. ⁊ q̃ manet in charitate in deo manet ⁊ de⁹ in eo: ergo eſt virt⁹ in deũ trãſformatiua: ⁊ ꝑ ꝯſequens deifica ⁊ deo vnitiua. Sicut enĩ ferrũ ignitũ transformatur totũ in ignem et ipſi vnitur: ſic aĩa deo ꝑ charitatem. Unde libro de ſpũ ⁊ aĩa dr̃ Charitas eſt vita copulãs amãtem cum amato. Ideo charitas dr̃ quaſi chara vnitas. Quomodo autẽ deus dicatur charitas patebit ſmõe. iiij. ꝑ. dñice. xvij. ¶ Secundo quia charitas ẽ virtus eterna. Unde alie virtutes vt fides et ſpes in celeſti patria non manebunt: niſi in ſuis premijs. Nam quod nunc fide credimus de trinitate ⁊ alijs articulis nec tñ nũc videbim⁹ in patria aperte videbim⁹: ⁊ ſic fides ibi nõ erit: ſed viſio clara. Silr ⁊ de ſpe que eſt expectatio beatitudinis que non habet locum in patria: quia quod tũc ſperam⁹ tunc poſſidebimus. Sic ⁊ de patientia, hũilitate pnĩe: et ſic de alijs virtutibus. Date ſunt enĩ in preſenti ad acquirendum ſalutẽ ⁊ nõ erunt in pria. Ideo .j. ad Corinť. xiij. Charitas nunq̃ excidit: ſed eterna eſt in patria ſiue ꝓphetie ceſſabunt: ſiue lingue ſiue ſcientie ⁊c. ¶ Tertio ꝙ charitas eſt beatorum gloria q̃ gaudent vehemẽter accenſi ad diligendum deum et ſe mutuo Hieroñ in teſtamento. In celo vna eſt charitas omniũ beatoꝝ Item Auguſt. dicit. ꝙ tota merces .ſ. glorie ⁊ btitudinis celeſtẽ eſt in videndo qd amas ⁊ amãdo qd vides. ¶ Quarto q2 charitas eſt ꝟtutũ oĩm vita: ſine q̃ oẽs ꝟtutes ſunt informes ⁊ tã q̃ mortue reputanť: q2 a .j. Joã. iij. ca. Qui nõ diligit: manet in morte. Uñ .j. Joan. ij. Qui diligit in lumine ꝑmanet: qui autẽ odit fratrẽ ſuũ in tenebris eſt: ⁊ in tenebris ambulat ⁊c. Merito charitas luci vel lumini comparatur: q2 ſicut lux pulcrificat ⁊ reddit formoſa quecunq; pulcra ſunt. Nam quãtũcunq; pulcra imago vel pulcra clenodia ⁊ precioſi lapides ſi ponatur ĩ tenebris nõ videnť pulcritudie ĩformata ſ3 ſolũ in luce actualiť informante: ita quecunq; virtutes pulcre: vt caſtitas mititas pietas et iuſticia et huiuſmodi non ſunt formoſa: ſed informis ſine luce claritatis. ¶ Quinto quia eſt meritorium omnium actionum ſtatera quia quanto quiſq; facit aliquod bonũ opus ex charitate maiori tanto plus mereť. Unde Bernar. ſuper Cãtica ſermone. xxviij. dic. Quantitas vniuſcuiuſq; anime eſtiatur de menſura charitatis quã habet. Nam que habet multũ charitatis magna eſt: que paruum parua: que nichil nulla. Hec ille. Unde aliquis in ſeculo vel laicatu exiſtens in maiori charitate dei plus mereretur q̃ religioſus vel preſbyter exiſtẽs in minori charitate: ⁊ coniugatus maioris charitatis q̃ virgo minoris. ¶ Sexto quia charitas eſt celeſtis patrie via: vt patz libro de ſpiritu ⁊ aĩa. c. xj. vbi dr̃. Ipſa charitas eſt via dei ad homĩes ⁊ via hominũ ad deum: q2 nimirũ ſine ea nõ poteſt homo venire in pa

triam ad deũ:vt claret p Augu ſti.de pnia diſt.iij. Si quis non habens ꝛc.Itẽ qꝛ ſola charitas traxit ꝛ adduxit deũ de celis in hunc mundũ ꝛ introire fecit in vterum ꝟginis et naſci et multa pati:ad colũnã ligari:crucifigi ꝛ ſuſpẽdi ꝛ mori vt ex charitate qua nos dilexit redimeret nos ꝛ lauaret a peccatis nr̃is i ſanguine ſuo.Unde hugo li.de charitate dicit exclamando. O charitas magna vim habes q̃ deuz de celo ad terram trahere potuiſti. O q̃ forte vinculum tuum. Neſcio quid maius in laude tua dicere poſſum q̃ ꝙ deus de celo traxiſti:ꝛ hominẽ de terra ad celũ ſubleuaſti.hec ille. O ergo Jeſu bone merito et digne nobis pcipis vt diligam⁹ te toto corde:qꝛ tu cor tuũ diuinum ꝛ latus expoſuiſti vulneri pro nobis.Itẽ tota aĩa qꝛ tradidiſti aĩam tuam ꝓ nobis.Item tota mẽte.qꝛ oẽs ſenſus tuos ꝓ nobis in penã obtuliſti: oculos ad amaras lachrymas fundendas: aures ad opprobria audiẽda. Nares tuas ad ſputorum fetorẽ quibus in faciem es cõſputus.Guſtum ad ſumendũ fel et acetum ꝛ totũ cerebrum capitꝭ ad pungendum ſpinis:ac totuz corpus ꝛ omnes venas ac membra ad dolores ſuſtinẽdos in ſingulis.O dulcis Jeſu fili dei merito pcipis vt diligamus te totis viribus: quia omnes vires tuas et totũ ſanguinem expendiſti pro nobis. P ¶Septimo charitas ẽ ſumme dignitatis: qꝛ ſola ipſa eſt electorum conſignatiua: ꝑut teſtatur ſaluator Joh.xiiij. In hoc cognoſcent omnes quia diſcipuli mei eſtis ſi dilectionẽ habueritis ad inuicem.ſ.in deum ꝛ ꝑpter deũ hinc Augu.in proſpero. Dilectio dei ꝛ proximi eſt propria:et ſpecialis virt⁹ piorum atq̧ electorum: cum cetere virtutes bonis et malis poſſunt eſſe cõmunes.Ideo hieroñ.in teſtamẽto ait.Hoc ſcitote fratres ꝙ ſi charitatem non habetis ſub diabolica eſtis poteſtate:nec deus vobiſcum habitat.¶Ad id ponamus exẽpla. Uidemus enim ꝙ muſce non inſident olle feruenti ad ignem.Item mures ꝛ glires nõ audẽt inuadere ardentẽ lampadẽ vt oleũ ebibant:ſ3 cuz fuerit extincta ebibũt. Sic demones nõ audent inuadere cor hominis charitate accẽſuz: ſed extincta charitate non timent inuadere homines bona facientes de genere.ſ.orantes:ieiunãtes: ꝛ huiuſmodi i peccato mortali exercentes.Unde ꝛ legitur exemplũ in Uitaſpatrum: et in Speculo exemplorũ: ꝙ ſancto Machario diabolus apparens dixit.Multas violentias patior a te Machari. Ecce q̃cq̃d facis ꝛ ego facio:ieiunas tu: ꝛ ego penitus non manduco:vigilas et ego penitus non dormio caſtus es:ego nunq̃ nupſi:renunciaſti omnibus diuitijs:ego nũq̃ vllas diuitas concupiui: ſed ſola humilitate charitatiua:ſcꝫ vincis me. Ecce ptꝫ q̃ ſalubris eſt charitas. Q ¶Circa tertium de quantitate dilectiõis dei vtile eſt ſcire quãtum teneatur quilibet deum diligere. Et ad id cõmunis regula ponitur a doctoribus ſup.iij.

diſt.xxvij.ꝙ ſcilicet deus benedictus eſt ſuper oīa diligēdus. Ratio ſm Scotū ibidem :quia rō dictat naturalr̄ ſummū bonū ſumme eſſe diligendū:cū vt phs iij.Topicoꝝ dicit. Bonū quanto melius tanto diligibilius:ꝛ eſt nota per ſe.¶Sed inquirandū eſt quō ſuper omnia deus ſit diligendus:vel qualiter itelligendū ſit illud ſuper omnia? Ad hoc ſm Scotum ſup.iij.di. xxvij.ꝛ alios doctores recolligēdo:ꝙ xp̄ianus ꝛ quilibet homo tenetur deū diligere ſuper omnia p̄cipue ſeptem modis intelligendo. ¶Primo extēſiue:puta ꝙ plus diligat deū ꝙ̄ omnia alia:ita ꝙ plus vellet oīa alia: nō eſſe etiam ſeipſum ꝙ̄ deū nō eſſe.Contra hoc peccant ꝗ vellent deū nō eſſe iudicem ꝛ vltorem peccatorum:ſicut dānati ꝛ obſtinati. De hmōi Pſal.Dixit inſipiēs in corde ſuo:non eſt deus.¶Secundo intenſiue:puta ꝙ ex maiori effectu velit deo bene eſſe ꝙ̄ alicui alteri.¶Sꝫ dicere.Quid ergo de illis qui affectu feruentiori ꝛ dulciori diligunt aliquid vel filiū vel fratrē vel vxorem ꝙ̄ deum. Reſpōdet Scotus ꝙ dilectio.ſ.dei debet eſſe ſuper omnia quantum ad firmitatem:non quantum ad feruorem ꝛ teneritudinē ꝛ dulcedinem.Unde hoc non obſtat dū tamen quis firmius repugnet oppoſito:ideſt peccato.

¶Tertio app̄ciatiue ꝙ nichil aliud deo nec oīa ſimul appreciet ſicut deū ꝛ eius amorē. Cōtra hoc peccant qui plus curāt ꝛ appreciant diuitias honores ꝛ alia tēporalia ꝙ̄ dei amorem: parati contra deum facere ꝙ̄ tēporalia perdere.Item qui plus diligunt patrem vel matrē aut vxorē ꝛ hmōi ꝙ̄ deū facientes aliquid cōtra ſalutem vel precepta dei pro illoꝝ amore.Itē qui dicit:quid michi de viſione dei ꝛ futura vita:ego contentꝰ vt det michi deus in p̄ſenti proſperitatem cū vxore ꝛ filijs hic ꝑpetuo manere. ¶Quarto conformatiue: hoc eſt ꝙ pro omnibus alijs nolit aliud ꝙ̄ quod deus vult:ꝛ ſic in omnibus ꝛ per omnia conformis ſit voluntati diuine. Nam vt Grego. ſt omel̄ xxiij.Deum profecto non diligit qui deus voluntati contradicit Contra hoc faciunt qui nolunt ſeruare quod vult:ꝛ precipit deus vt in decalogo¶Quinto perſeueratiue:ita ꝙ homo facilius poſſit inclinari ad faciēdū quod cunq; aliud ꝙ̄ vnq̄ velit a deo dilecto ſeparari ſcilicet per peccatum.Talem quippe voluntatem debet homo habere extenſiue ꝛ intenſiue ſecūdū Scotū. R ¶Sꝫ iuxta hec diceret ꝗs Quid de illis qui diligunt deū feruentius tenerius vel dulcius. Nunquid ꝗ ſunt maioris charitatis propter affectum intēſiorem? Reſpondetur ſm Scotum ibidem:ꝙ dilectio dei debet eē ſup omnia quantum ad firmitatem:non quantum ad feruorē ꝛ teneritudinem ꝛ dulcedinem amoris:qꝛ ſolum hoc magis diligitur ꝙ firmius diligitur : hoc eñ inquit magis diligo cui minus volo malū accidere:ꝛ pro cuius bono ſaluando magꝭ me expono ex amore:ꝗa exponere ſequitur amorem: ꝛ hoc loquen

do de amore qui eſt actus volū tatis nō de illo qui ē paſſio appetit⁹ ſenſitiui. Et ſi aliqui igitur dicantur diligere deum feruentius vel tenerius qui tamē firmius nō diligūt hoc nō eſt ex exceſſu vel maioritate charitatis vel amoris intellectiui i eis ſed forte alicuius paſſiōis amoris ſenſitiui: ſicut aliqui qui dicuntur deuoti ſentiunt aliquā maiorem dulcedinē ꝙ alij multo ſolidiores in amore dei q̄ in centuplū prōptius ſuſtinerent martyriū. Nec dulcedo amoris eſt actus voluntatis elicit⁹: ſed paſſio quedam actui attributa qua de⁹ allicit paruulos ne deficiant in via. Hec Scotus. Et poteſt poni ad hec tale exēplū. Uidem⁹ eni q̄ muſtū vini multū feruet ⁊ ebullit: vinū aūt antiquū nō feruet: ſed in ſe hꝫ maiorem fortitudinē ꝙ muſtū: nec ex feruore ſolo iudicat multum eſſe melius veteri vino forti: ſed econuerſo: ſic eſt in propoſito.

Uñ ꝯcludēdo idē Scot⁹ ibidem dicit: q̄ deū debem⁹ diligere ſuper oia ſicut extēſiue: ita etiam maiori affectu ſimpliciē: qui.ſ. magis repugnat effectui oppoſito: q̄a facili⁹ poſſet iclinari ad oppoſitū dilectiōis cuiuſcunqꝫ alterius ꝙ dei bñdicti: hoc ē ꝙ offenderet deū per pctm̄. ❡ Sexto ergo debemus deū diligere ſup oia exponendo deū oportet effectiue: vt.ſ. in caſu opportuno etiam ſi oia eſſent tua poti⁹ deberes oia pdere ⁊ ꝯtēnere: inſup teipſum morti exponere ꝙ deū offendere. Augu. Meli⁹ eſt deo dilecto mori ꝙ ipſo offenſo viuere. Et ad id tenet hō paratū aīm habere ſm̄ doc. Sicut videmus q̄ oia mēbra parata ſūt exponere ſe ꝑ capite. Nā exponere ſequitur amorē: vt ptꝫ ex p̄dictis Scoti dictis. ❡ Septio debemus diligere ope determinato executiue. Naꝫ vt ibidem Scotus dicit: hoc p̄ceptū. Diliges dñm deū tuū non ſolū obligat ſemp ad oppoſitū fugiēdū: ne.ſ. inſit actus odij hoc eſt peccatū mortale: ſed obligat ꝑ aliquādo ad actū elicitū: ita q̄ tenetur homo habere aliquem actum illius precepti circa finē gratuite diligendi. Quando autem ſit hoc obligatiuum determinauit illud preceptum diuinum. Sabbata ſctifices. Et eccleſia ſpecificauit ꝙtū ad miſſā audiendam die dominico: de cō ſecratione: diſtin.j. Miſſas. Hec ex Scoto. Ex his patet q̄ q̄ contemnit diebus dominicis miſſam audire ⁊ ſic ad dei dilectionem in p̄ceptis affirmatiuis ſe nō exercet nō diligit deū vt debet. Exēplū ad hec finale narratur de beato Auguſti. q̄ dominus Jeſus interrogauit eum voce celitus delapſa dicēs. Auguſtine quero vtrū diligas me? Et reſpondit. Domine tu noſti q̄ amo te. Ait chriſtus. Quantum amas me? Reſpondit Auguſt. Quid dicaꝫ dñe: ſi oia oſſa mea eſſent candelabra aurea: ⁊ totus ſanguis meus eſſet p̄cioſiſſimū balſamū vtiqꝫ accenderem corā te dño vt tibi me ſacrificarem. Ait iterū xp̄s. Nunqd pl⁹ his aliqd faceres? Rñdit Aug. dicēs. Dñe ſi oēs vene mee eēnt auree zone his ligarē te ad meū cor ne ſepararer a te. Ait iterū

xp̄o. Adhuc maiorez a te requi ro .s. dilectionez. Augu. r ſidit. O celorum rex virginis Marie na te: cūctorū plaſmator. Quid di cam dn̄e ſi poſſibile eſſet qḋ vti q̄ nō dz nec lz ꝙ ego fieri poſſez de⁹: ⁊ tu fieres Auguſtin⁹: vtiq̄ ꝑpter tuā charitatē ⁊ bonitatē deitatē tibi ꝯcederē: vt tu eſſes deus ſicut ⁊ nunc es: ⁊ ego forē Auguſtinus: ſicut ⁊ nūc ſuz ⁊c. ¶ Poſtea habem⁹ etiā exemplū in ſcriptura de Eleazaro ſcriba doctiſſimo vt habet. ij. Machabeo. vj. q̄ dixit magis velle ſe in infernū p̄mitti q̄ cōtra dei le gē: ⁊ per cōſequēs cōtra dei charitatē facere: quaſi diceret. Po tius volo ſuſtinere penā omnez etiā infernalē q̄ deū offendere. Sicut dicit ⁊ Anſ. lib. ſimilitu dinū O ergo tu xp̄iane diſce de uz ſup oīa amare ⁊ vſq̄ ad mor tem pctā cauere: vt poſſis cum xp̄o regnare. Qḋ nobis conce dat xp̄s dominus ⁊c.

¶ Dominica. xiiij. poſt pentecoſtes. Sermo .j. videlicz de lepre peccati abominatione ⁊ a celo excluſione.

Cum igrederetur Jeſus quoddaz caſtellum occurrerūt ei ō cē viri leproſi Luce. xvij. ⁊ in euange. hodierno. Sicut Augu. di. Magnus venit in mundum medic⁹ q̄r magn⁹ vbi q̄ iacebat egrotus. Totum q̄ppe genus humanum egrotum iacebat in morte tam ſpirituali q̄ corporali: nec poterat ſanari niſi veniret filius dei qui ſanat omnes qui in ipſum volūt cre dere. Et hoc ſignificatum eſt in hoc euangelio in decez leproſis a chriſto curatiſ. Nam denari⁹ eſt numerus perfectus ⁊ p̄mus limes numeri vltra quem non proceditur ⁊ continet omnem numerum: ita ꝙ ſup̄a denariuz nō eſt niſi repetitio eorundē nu merorum: vt vndecim ſunt vnū ⁊ decem: ⁊ ſic de alijs: ſignificat ergo ꝙ omnis numer⁹ multitu dinis hoīm infirmatus ex tranſ greſſione decalogi per xp̄m ſanatur: licet non oēs agant debi tas gratias: ſicut iſti leproſi ſa nati ſunt per xp̄m ſed vnus tm̄ gratias egit ei: vt patet in hoc euang. cuius hic ponetur text⁹.

¶ In illo tempore. Dum iret Jeſus in hieruſalem tranſibat per mediam Samariā ⁊ Galileam. Et cum ingrederetur quoddam caſtellū occurrerunt ei decez vi ri leproſi qui ſteterunt a longe ⁊ leuauerunt vocem dicentes. Jeſu preceptor miſerere noſtri. Quos vt vidit dixit. Ite oſten dite vos ſacerdotibus. Et factū eſt dum irent mūdati ſūt. Unus autem ex illis vt vidit quia mū datus eſt: regreſſus eſt cum magna voce magnificans deum. Et cecidit in faciem ante pedes eius gratias agens: ⁊ hic erat ſamaritanus. Reſpondens au tem Jeſus dixit. Nonne decem mūdati ſunt ⁊ nouem vbi ſunt? Non eſt inuentus qui rediret ⁊ daret gloriam deo niſi hic alie nigena. Et ait illi. Surge ⁊ va de: quia fides tua te ſaluum fe cit Lu. xvij. ¶ Itaq̄ iuxta iſtud euangelium tria myſteria decla rabimus pro ſermone p̄ſenti. ¶ Primum de leproſorū ſignifi catione.

¶ Secundum de peccatorum abominatione.
¶ Tertium de regni celorum exclusione.
Hec ſignificantur per lepram: qua eſt abominabilis et a ſocietate ſeparatur.
¶ Circa primum de ſignificatione leproſorum iſtorum decem. notandum eſt quod Haymo dicit. Lepra inuiſibilis eſt quando variis peccatis coinquinatur conſcientia. Nam ſicut aliqua lepra eſt que facit cadere vngues. et deſtruit digitos manuum et pedum: ſic peccatum mortale facit ineptos decem digitos .i. decem mandata tranſgredi. Unde Amb. di. Peccatum eſt tranſgreſſio legis diuine et celeſtium inobedientia mandatorum. Ideoque in hoc euangelio decem leproſi numerantur ad ſignificandum decalogi tranſgreſſionem. Primus ergo leproſus eſt qui offendit contra illud preceptum. Unum cole deum. Secundus contra illud. Non aſſumas etc. Et hoc congruit etiam myſterio euangelico: quia dicit ſic. In illo tempore .ſ. feria .vj. ante palmarum: cum dominus poſt ſuſcitationem Lazari vltimam faceret viam in Hieruſalem ad paſſionem ſuſtinendum ſponte. Tunc ergo .ſ. ex ciuitate Effrem: vbi ad tempus modicum moratus fuerat cum diſcipulis: inde dum iret in hiruſalem ad paſſionis locum: tranſibat per mediam ſamariam etc. hoc ad ſignificandum videlicet quod iudeos et gentiles voluit per paſſionem adiuuare in fide. Tunc etiam voluit leproſos mundare ad ſignificandum quod per illam: ſcilicet ſuam paſſionem voluerit nos a peccatis emundare Apoca. j. Dilexit nos et lauit nos a peccatis noſtris in ſanguine ſuo
¶ Sed queritur hic qualis conuenientia dictat: vt per lepram ſignificetur peccatum vel tranſgreſſio preceptorum: Reſpondent ſecundum doc. quod licet multe aſſignentur: tamen precipue tres hic ponemus.
¶ Prima conuenientia originalis.
¶ Secunda dicitur legalis.
¶ Tertia dicitur naturalis.
Prima originalis. nam ſi volumus ſcire vnde oritur lepra corporalis: Ad hoc reſpondet magnus Albertus ſuper Matth. viij. com. cor. medici quod lepra precipue quatuor de cauſis oritur et peccatum tranſgreſſionis conſimilibus totidem modis ¶ Primo oritur ex leproſorum cohabitatione crebra: quia eſt morbus contagioſus: ſic peccatum oritur ſepe ex conſortio malorum. Unde .j. ad Corint. xv. Corrumpunt bonos mores colloquia praua. Secundo ex parentibus infectis lepra vel ſaltem nutrice infecta. Sic peccatum oritur malo exemplo parentum vel prelatorum et corruptione doctrine male nutricum. i. doctorum hereticorum. De quibus Grego. Tot mortibus digni ſunt quot prauitatis exempla relinquunt. ¶ Tertio lepra oritur interdum ex concubitu cum muliere menſtruoſa: quia tales ſolent generare leproſam prolem: vt dicit Hiero. ſup Eze. Sic ſpiritualiter peccatum oritur ex concupiſcentie ardore quo quis participare vult cum alio etiam in crimine adulterij vel vſu

re vel auaricie. ¶ Quarto oritur ex mala dieta ſcilicet in cibis melancholicis et huiuſmodi: ſic peccatum oritur ex cibo diabolice ſuggeſtionis in quodcunq; malū. Merito ergo lepra ſignificat peccatū. ¶ Secunda dicitur legalis conuenientia. nam lex in figura precipiebat Leuiti. xiij. de ritu lepre vt per hec oſtenderet grauitatem ſpiritualis lepre id eſt peccati grauamina hec ſubſequentia. Primo ſcilicet vt leproſi a ſocietate hominum et extra caſtra vrbes et hominum habitacula ſepararentur in ſignum q peccator. ſ. non eſt dignus in celeſti ſocietate beatorum habitare: niſi inundatus fuerit per penitentiam Apocalipſi. xxi. Nichil coinquinatum intrabit in illud. Secundo precipiebat lex ibidem: vt leproſi veſtimenta diſſuta e caput nudum portarent: ad ſignificandum q omnia veſtimenta et ornamenta virtutum diſſuta ſunt et dilacerata per peccatum mortale in anima: et caput: id eſt ratio omnia premio nudatum et gratia priuatum. O ergo peccatum penſa quod bona feciſti a pueritia ieiunando: orando ꝛc. Omnia perdes per vnum peccatum mortale Age ergo penitentiam: ne priueris vel ſpolieris tantis. Tertio vt os contectum haberent ad ſignificandum q ipſi peccatores nō ſunt digni deum laudare: nec ſacramenta eccleſie percipere. Eccleſia. xv. Non eſt ſpecioſa laus in ore peccatoris. ¶ Quarto vt ſordidos ſe acclamarent: ad ſignificandum q ſcilicet in iudicio dei conſcientia ꝓpria et omnia peccata contra nos clamabunt accuſando de peccatis vt patet ex ſcripturis. O ergo peccator penitere.

¶ Tertio conuenientia naturalis: quia ſicut lepra hominibus naturaliter eſt infirmitas abominabilis ſumme et deteſtabilis: ita peccatum ſumme eſt odibile coram deo et angelis ac beatis: iuxta illud Sapientie. xiiij. Odio ſunt deo impius ꝛ impietas eius. Quod poteſt poni themate ſubſequētis partis ſermonis de odio peccati. Sic ergo omnis homo peccator tanq leproſus ſi vult curari a chriſto faciat ea que iſti decem leproſi fecerunt. Primo occurrat chriſto per compunctionem. Secundo debet ſtare per propoſitū ceſſandi a peccato. Tertio debet clamare per lachrymoſam orationē petendo miſericordiam et veniam dicēs Jeſu preceptor: miſerere mihi peccatori. Quarto ſciens q tales libenter videt tranſeat ad oſtendendum ſe ſacerdoti in vera confeſſione peccatorum. Ultimo deum magnificet per ſatiſfactionem penitentie ꝛ gratias agat cauendo a reciduo et ſic ſaluabitur in fide chriſti.

T ¶ Circa ſecundū de peccatorum abominatione. Ex quo dictuz eſt q ꝑ lepram abominabilem deſignatur peccatum qui eſt lepra anime et abominabilis deo iuxta illō Eccleſiaſti. xij. Altiſſimus odio habet peccatores et miſertus eſt penitentibus. Jnquirēdum ergo hic eſt qualibus ſignis oſtenditur et probatur q ſcȝ deus ſumme odiat et abominetur ac deteſtetur peccatum. Ad quod notantur plura ſigna ſecundū ſcripturam et docto. ¶ Primum ſignum dicitur aſpernationis: quia deus nichil odit et aſpernatur: niſi propter peccatum Sap. xi. Diligis domine omnia q

qqq.i.

ſunt et nichil odiſti eorum que feciſti. Unde etiam diabolum in quantum creatura diligit deus: ſed odit illum ꝓpter pctm̄ tm̄modo: ſic et hominem peccantem ⁊c. Uñ adeo odio ⁊ abominatur deus peccatū: ꝙ nec poteſt aſpicere ad hominem peccatorem Abacuch. j. Mūdi ſūt oculi tui domine: ne videas malū et reſpicere ad iniquitatem nō poteris. ¶ Secundum ſignū dicitur abiectionis: quia deus nullum habet tam dilectum amicum quē nō abſiceret ſi peccaret etiā vno peccato: et hoc ſiue in celo ſiue in terra. Nam nobiliſſimas creaturas: ſcilicet luciferū et eius angelos de celo eiecit propter vnum peccatū ſuperbie. Item Adā et Euam de paradiſo propter inobedientie peccatum eiecit. Item ſi etiam beatꝰ Petrus vel alius in celo peccare poſſet et peccaret eum abſiceret: etiam beatam virginem Mariam ſed hoc eſt impoſſibile vt peccaret. o ergo homo quomodo ſecurꝰ tu es in peccato ſaluari. Tertium ſignum dicitur chriſti paſſionis: qr magis voluit deus ſuum filium ꝓprium pati multa ⁊ crucifigi vt peccatum puniret ꝙ̄ impune illud dimitteret. Unde Auguſt. ſuper epiſtolam ad Col'. dicit. Dum chriſtꝰ innocens occiditur: peccatur crucifigatur. Nimirū aliquis rex dum in odium infidelitatis ſeruorū ſuorum hoc faceret ꝙ potiꝰ vellet vnicum filium ſuum cum illis tradere ad ſuſpendendum in patibulo: et ſanguinem effundi: ſcilicet ſui vnigeniti magis ꝙ̄ illis ſeruis ſine pena remittere offenſas illorū: vtiqꝫ dici poſſet ꝙ maxime odit rex infidelitatem illorum: quia nec filio innocenti ꝓ illis interpellanti pepercit ſine pena. Unde Bernar. Qui non pepercit filio: ſcilicet pro aliorum peccato nūquid parcet figmēto. Qui non pepercit innocenti vnigenito. nunquid percet nequā ſeruo: quaſi di. nō. ¶ Quartum ſignū dicitur dimiſſionis: quia deus ſic ordinauit vt nulli dimittatur peccatum ſine omni pena: ſed propter odium peccati penam requirit deꝰ de omni peccato vel in preſenti vel in futuro: vel quandoqꝫ vtrobiqꝫ. Unde Gregorius in moral'. ſuper illud Job. ix. Uerebar omnia opera mea ſciens ꝙ non parceres delinquenti dicit ſic. Delinquenti nequaꝙ̄ parcitur: quia peccatū ſine vltione nunꝙ̄ dimittitur. Aut eñ deus cum homine ſcilicet penitente in preſenti ferit: aut ſine ipſo homine in futuro punit. Ad id Anſe. libro. Cur deus homo dicit: ꝙ culpa non poteſt eſſe ſine decore iuſticie: ſcilicet punientis. O ergo peccator qui dormitas in peccatis opꝫ te pati vel hic penitentiā vel in futuro gehēnam. Elige ergo nūc penitere ne eternaliter habeas in futuro perire.

¶ Quintum ſignum dicitur exolutionis: quia pro vno ſolo peccato primorum parentum exegit deus tam magnam exolutionem ꝙ totus mundus exoluere non potuit ſed deum ipſum incarnari et ſatiſfacere oportuit: ſcd'm Anſel. Nec aliter deꝰ de peccato noſtro remiſſionem fecit nec placari voluit. Etiam orationibus: et meritis omnium angelorum: et ſanctorum patriarcharum ac omnium hominum. Ecce quātum odit deus peccatū ꝙ ꝓ eo totū mundū perpetuo damnaſſet niſi dei filius ſatiſfeciſſet precio ſanguinis ſui. ¶ Sextū

dicitur flagellationis:quia multi-
pliciter flagellat deus peccatores
in odium pcti. Pſ. Multa flagella
peccatoris.ſ.per omnia huius mū
di mala et per penas eternas. Se
ptimum dicitur gratificationis:qꝛ
deus nullum hominem vel angelū
vult in gratiam recipere nec a pn-
cipio recepit/niſi qui odit vel odi-
uit peccatū/ſicut et odit deus. Un-
de pſal. Dilexiſti iuſticiam et odi
ſti iniquitatem propterea vnxit te
deus deus tuus oleo letitie.i.gra-
tie. Idem. Qui diligitis deum odi
te malum ꝛc. Nota ꝙ vltimum ſi-
gnum ſubſequens poteſt poni pro
exemplo vel pro articulo ſcdo cū p
ſe de odio peccato fit predicatio.
V ¶Ultimum ſignum dicitur vni
uerſalis deſtructionis quia in odiū
peccatorū deſtruxit deus fere om-
nia opera ſua et totum mundum.
O ꝗ mirum eſt ꝙ cum alij reges i
vltionem inimicorum ſuorum de-
ſtruant terras illorum et non pro-
priam:ſed deus propriam terram
diſſipauit in vltionem peccatorum
flagellando mūdū. ¶Primo nāqꝫ
propter peccatum vnum ruinā an
gelorum fecit. ¶Secundo propter
peccatū homies de paradiſo i hoc
exilium mūdi expulit:vbi innume
rabilibus miſerijs/famis/ſitis/la-
boris/frigoris/caloris/et infirmi-
tatum expoſuit. ¶Tertio propter
peccatum omnes filios hominum
morte ſententiauit. En chariſſimi
omnes mori oportet. Alij quidam
moriuntur gladio:alij peſte/alij i-
gne:et ſic de alijs multis modis p-
pter peccatum. ¶Quarto propter
peccatum corporibus celeſtibus ꝛ
luminaribus lumen minorauit:qꝛ
luna creata fuit ſic ꝙ lucebat vt ſol
et ſol ſepties ſeptupliciter:vt dicit
gloſ. Eſaye.xxx. ¶Quinto propter
peccatum hominum totam terrā
aues ꝛ animalia terreſtria diluuio
deleuit vt habetur Gen.vij. ¶Sex
to varijs modis gentes multas et
populos propter peccatum perdi-
dit:aliquos ſubmergendo vt ſodo
mitas. Aliquos gladio occidendo
vt reges et populos terre ꝓmiſſio
nis. Alios aquis ſuffocādo:vt egy
ptios/alios captiuando vt iudeos
incredulos:ꝛ ſic de alijs.
¶Septimo propter peccatum de-
us in fine totum mundum ſtrictiſ-
ſime iudicabis/ꝛ oēs malos eter
naliter damnabit. Unde Chriſo-
ſtomus dicit:ꝙ deus omnia mala
penalia que ſunt et erunt in mun-
do non niſi propter peccata infert.
O ergo magne deus ꝗ ſeuere pu-
nis peccatores. O chriſtiane perti
meſce deum et age penitentiam vt
deum places.
X ¶Circa tertium de excluſione
peccatorum ſcilicet a regno celoꝝ
et conſortio beatorum quod ſigni
ficatur per leproſos qui exclude-
bantur vrbibus et a conſortio ho-
minum ſeparabantur in veteri le-
ge. Queritur quare deus homies
peccatores tanꝗ leproſos abomi-
natur intantum ꝙ nullatenus ve-
lit eos in celeſti regno manere:ſed
in perpetuum excludit infernum.
iuxta illud Apoc.xxi. Nichil coin
quinatum intrabit in illud/ſcilicet
regnum celorum. Quid enim ob
eſſet deo ꝛ ſanctis/ſi peccatores i-
trarent ibi. Ad hec reſpōdetur ꝙ
ꝗuis deo et beatis nil poſſet noce-
re peccatorum hominum in celuꝫ
admiſſio:nichilominus tū iuſticia
et lex requirit: vt excludantur ad
infernalia loca ipſi peccatores. Et
hoc ptꝫ p̄rio ex lege philoſophica:

que dictat pro regula ꝙ locus ⁊ lo catum debent eſſe proportionata: vt habetur.iiij. phyſ.ita ꝙ locꝰ ha bens qualitates contrarias ad lo cabile vel econuerſo non competit tali locabili. Uerbi gratia: piſces facti ſunt naturaliter ad natandū: ideo eis competit aqua pro loco: aues ad volandum ergo competit eis aer pro loco.nõ aqua:beſtie ad gradiendum ergo eis terra com= petit non ignis vel aqua/⁊ ſic de alijs. Sed quia peccatores in pre= ſenti nolunt eſſe qualitatis celeſtꝫ et diuine:ergo non habent locum in celo.

¶ Secundo ad idem eſt lex cano= nica. Nam in decretis ca. Adam. diſt.xl. Gregorius dictat pro ſen= tentia:ꝙ qui nobilitatē dei ſe deij= cit ſicut fecit Adam:nobilitate lo ci iuſte priuatur propter exceſſum Uñ Adã iuſte ð paradiſo eiectꝰ ē.

¶ Tertio ad idem eſt lex theolo= gica dictans hanc generalem re= gulam:vt patet in ſymbolo Atha naſij. Qui bona egerunt ibunt in vitam eternam:ſcilicet in celum: qui vero mala in ignem eternum. ſcilicet infernalem.

y ¶ Ex iſtis iuſticie regulis iudi cat deus ſententiam dans:ꝙ pec= catores iuſte excludantur a celo in infernum pluribus ratiõibus. Et primo quia celum eſt amicorū dei habitaculum / infernus autem eſt carcer inimicorum dei ⁊ demonū. Math.xxv. Ite in ignem eternum qui paratus eſt diabolo ⁊c. Sed qꝛ peccator homo non vult hic fieri amicus dei per penitentiam : ſed inimicatur per peccatum:ergo iu ſte eijcitur in infernum cum diabo lo. ¶ Secundo quia celum eſt pul cherrimum:infernus autē eſt lo= cus teterrimꝰ et omi ſpurcicia ple nus. Sed peccator fit turpiſſimus per peccatum tanꝗ̃ diabolus:er= go ⁊c. ¶ Tertio quia celum empy reum eſt lucidiſſimū/vt patet.ij. ſententiarum/ſed infernus eſt te= nebroſiſſimus/peccator autē am= bulat in tenebris malicie. Sap.ij. cap. Excecrauit eos malicia eorū. Ergo dignū eſt vt in tenebras eij= ciatur. Math.xxij. Ligatis mani= bus et pedibus proijcite eum in te ne.exte. ¶ Quarto/quia celū eter ne beatitudini et laudibus dei eſt deputatum:infernus autem male dictionis et penaruꝫ locus:pecca= tor hic noluit deum laudare peni= tendo : nec benedictionem bonis operibus ꝯſequi:ergo ⁊c. ¶ Quin to quia celum eſt bonis operibus plenum:infernus omi miſeria ple nus:peccator autē noluit bona ce= leſtia:ergo ⁊c. ¶ Sexto:quia celū eſt incorruptibile et incoinquina= tum regnum:infernꝰ peccatis quo ibi vtuntur perpetuo corruptus. Sed peccator dilexit vitam macu latam quam deus et angeli dete= ſtantur ſuper omnia cadauera fe= tida:ergo ⁊c.

3 ¶ Exemplum ad predicta legiť in Specu.exem. diſt.ix. exemplo. clxiij.ꝙ quidam heremita:tranſi= bat cum angelo in corpore aſſum= pto. Et dū reperiſſent cadauer ho minis fetidiſſimum heremita na= res obſtruxit:fetorē ſufferre nõ va lens:ſed angelus nil curauit. Po= ſtea obuiauerunt cuidã iueni pul= chro et ornato:in aureis põpis eq= tãti/⁊ mox lõge ille angelus cepit obturare nares. Interroganti he remite cur hoc faceret ãgelꝰ rñdit Iſte fetet pre ſupbia et alijs pctis corã deo et angelis ſup omnia ca=

dauera fetida coram hominibus: vnde deus ⁊ beati omnes refugiūt cuʒ peccatore habitare. ¶ Ultimo quia celum empyreū eſt ſacro ſanguine chriſti acquiſitum infernus autem diabolo et reprobis ingratis factus: ſed peccator ſanguini chriſti eſt ingratus: et inſuper chriſtum in ſeipſo rurſum crucifigit. Heb. vi. ergo nō debet regnare cū chriſto. Unde narrat Diſcipulus in ſermo: ꝙ quidam apoſtata cum fugeret ab ordine vidit obuiantē ſibi chriſtum de cuius vulneribus cruor recens abundāter effluebat. Et ait chriſtus. Ecce tu et ceteri peccatores quomodo vulnera mea reuocatis: ecce modo ſanguinem funditis: en quomodo rurſum me crucifigitis. Quo viſo illo: penituit ⁊c. Rogemus ergo ⁊c.

¶ Dominica eadem. Sermo ſecūdus ſcʒ de lepre anime. hoc eſt peccati grauitate indicibili oſtendenda per rationes.

IEſu preceptor miſerere noſtri. Luce. xvij. ⁊ in euāg. hodier. Hec ꝟba clamauerunt decem viri leproſi exorantes domini Ieſu miam vt curarētur a lepra. In quibus docemur ⁊ nos exorare dei miſericordiā vt curemur a lepra pcti. A ¶ Aduertamus autem ꝙ iſta eorum oratio fuit optima. ¶ Primo/quia fuit dulcis/quoniā a dulci nomine Ieſu inceperunt: de quo Bernard. dicit. Nomen Ieſus mel eſt in ore/melos in aure/iubilus in corde. Eſt ergo valde ſalubris quia vt dicitur Ioel. ſecundo. Quicunꝗ inuocauerit nomen domini: ſaluus erit. ¶ Secundo hec oratio fuit obedientialis/et humilis: quia addiderunt: preceptor. q. di. Uolumus preceptis tuis obedire: ideo fuit valde exaudibilis. Quoniam vt Aug. lib. de opere monachorum dicit. Citius exauditur vna oratio obedientis ꝙ decem milia contemnentis. ¶ Tertio hec oratio fuit pia et fiducialis. Nam non petiuerunt pecuniam vt quidam: nec aliud tranſitorium ſed miam dic. Miſerere noſtri. q. di. Ex ſola tua miſericordia in qua confidimus ſalua nos virtute diuina. Sic ⁊ nos chariſſimi ſtudeamus deum exorare pro peccatorum curatione: vt exaudiamur ſicut et iſti exauditi ſunt/prout claret ī textu euāgelij.

¶ Itaqȝ quia per lepram corporalem de qua agit hic euangeliū: ſignificatur ſpūaliter lepra: id eſt mortalis culpa. Idcirco de ea agētes ī hoc ſermōe tria myſteria notemus.

¶ Primum dicitur proprietas deſignationis.

¶ Secundum dicitur modalitas curationis.

¶ Tertium dicitur grauitas offenſionis.

¶ Circa primum de proprietate deſignationis inquirendū eſt: qualibus proprietatibus ip̄a lepra corporalis deſignat quamlibet leprā ſpiritualem in genere. Ad quod notandum ꝙ lepra habet ſeptem proprietates precipuas quibus ſignificat congrue ſeptem vitia capitalia. Nam primo ſuperbiam ſignificat in timore cutis: quam lepra facit in carne. ¶ Secundo auariciam in pruritu et ſiti: nam reddit ſitibundum. ¶ Tertio luxuriam in fetore anhelitus. Unde Auguſti. Non ita ſordet putridus

canis in conſpectu hominum ſicut luxurioſus in conſpectu dei ⁊ angelorum. ¶ Quarto iram ſignificat quia facit raucam vocem. Homo enim iratus nõ vult loqui/niſi turbulenter vt inſanus. ¶ Quinto gulam quia bene comedunt et bibũt vt communiter ipſi leproſi et pinguefcunt ſicut carnoſi. ¶ Sexto inuidia; quia lepra viſum turbat ſic inuidia bonã felicitatis aliene videre nõ poteſt. Unde inuideo quaſi non video: dicitur ſecundum Catholicon. ¶ Septimo accidiã quia lepra pigrum facit corpus et ponderoſum ad laborem. Ecce ergo ꝙ bene conuenit per lepram ſignificari peccata omnia. Accedamus ad ſecundum.

B ¶ Circa ſecundum de modalitate curationis aduertendum ꝙ i ſcriptura inueniunt̃ precipue tres modi quibus lepra eſt mũdata ad ſignificandum peccati curationẽ. ¶ Primo quidem per aque ablutionem .iiij. Reg. v. de Naaman ꝗ ad preceptum Heliſei lauit ſepties ſe in iordane et mundatus eſt a lepra ſua. Per hanc ſignificatur ablutio in baptiſmali aqua et ſimiliter in aqua lachrymoſe contritionis: de qua Pſalmus. Exitus aquarum dedux. oculi mei: quia non cuſto. legem tuam. Et notanter dicitur ſepties facta ablutio ad ſignificandum videlicet ꝙ ſeptem dona ſpiritusſancti acquirunt̃ in ablutione tam baptiſmi ꝙ penitentie. ¶ Secundo per ſacerdoti faciendam oſtenſionem/ſicut in euangelio hodierno chriſtus ait. Ite oſtẽdite vos ſacerdotibus ad ſignificandum confeſſionem faciendam ſacerdoti. Ambroſius. Confeſſio lauat delictum. ¶ Tertio per tactum manuum chriſti et extenſionem. Matth. viij. cap. vbi leproſi adorant chriſtus extẽdit manum ſuam et tetigit et ſic curauit. Et in hoc ſignificatur ſatiſfactio per bona opera et memoriam paſſionis chriſti extenſis manibus in cruce pendentis. Unde Bernard. ſuper Canti. ſermone. xliij. dicit: ꝙ nil tã efficax eſt ad curandum vulnera peccatorum/ꝙ ſedula meditatio vulnerum chriſti.

C

¶ Ad hec ponamus etiam phiſicalia exempla. Nam ſi queratur quid debeat homo facere cum ex aliquibus ſignis putat ſe fore leproſum. Ad id phyſici ſapientes iter alia multa tria precipua dictãt ¶ Primo ſcilicet ꝙ talis frequenter minuat vt corruptus ſanguis effluat. In quo ſpiritualiter docemur ꝙ qui hab; anime lepram: id eſt peccatum crebro minuat ſanguinem per opera penitentie/preſertim religionẽ artem ingrediẽdo/et ſic emundatur. Unde Bern. de obedientia ex precepto dicit. Hanc prerogatiuam ſibi vendicat monaſtica vita/vt ſecundum baptiſma nuncupetur. Ideo vt narrat Uincentius de Ual. in ſermone. quidam ſanctus vidit ꝙ equalis gratia de celo deſcendit ſuper quẽdam paganum nouiter baptiſatũ: et ſuper quendam peccatorem religionem intrantem.

¶ Secundo phyſici conſulunt ꝙ talis leproſus de mediana ſanguinem minuat: et bene conſideret ſi ſanguis iſte ſuper aquam fuſus ſupernatat/quia hoc ſignum lepre eſt: et ſic remedia querat. Si autem ſanguis fundum petit in aqua: ſanus eſt. Sic ſpirtualiter

humiliter peccator debet conſide rare ſanguinem chriſti pro nobis ne noſter ſanguis concupiſcentie in aquis mundi ſupernatet per ſuperbiam.

¶ Tertio phyſici dicunt q in ſanguinem de mediana minutum: ponatur ouum nouum ſic q ſtet ouũ circũmerſum ſanguine/ et ſeruetur ſic ad triduũ: poſt triduũ autẽ applicetur ouum exceptum nari: ſi fetet illud: certum eſt q peſſime leproſus eſt homo ille: alias non. Spiritualiter hominis opera tan quã oua ſunt. Que ſi fetent in ſanguine corruptionis peccati mortalis: talis damnabilis leproſus eſt. O ergo homo vt munderis a lepra peccati: forma tibi contritionem: et fac confeſſionem: et ſatiſfactionem per opera bona in memoria ſanguinis chriſti: non fetida per peccatum.

D ¶ Circa tertium de grauitate peccati et ei9 offenſionis. Aduertendum q peccatum mortale ſicut et lepra dr maximo grauitatis. Nã vt Cõſtãtinus medicus dicit. Lepra tante grauitatis eſt q a ſolo deo põt curari. Sic et peccatũ vt dicit ſcriptura. Unde ad cognoſcendum et conſiderandum peccati grauitatem: propheta Hieremias cap. ij. hortatur dicens Scito et vide: quia malum et amarum eſt reliquiſſe te dominum deum tuũ Et hoc poteſt poni pro themate dum de hoc per ſe predicatur. Ut autem agnoſcere valeamus grauitatem peccati mortalis: et per conſequens magis ſtudeamus cauere a peccato oſtendemus ex nouem conſiderationibus ex quib9 probatur q peccatum mortale eſt ineffabiliter grauiſſimum Et iſte conſiderationes poſſunt diſtingui in tres ternarios. Primo ex diuina offenſione. Et hec.

¶ Primo ratione iuridica.

¶ Secũdo ratione theologica

¶ Tertio rõne philoſophica.

¶ Primo enĩ ſcdm iura et leges tanto grauior iudicat offenſa quanto perſona que offenditur eſt dignior in excellentia. Inſtit. de iniurijs §. atrox. Et extra de ſenten. excõ. ca. Cum illorum §. Nos autem. Unde grauius eſt alapam dare in faciem iudicis quã ruſtici et regis quã minoris iudicis: et ſic de alijs. Sed quia per peccatum offenditur ipſe deus infinite maieſtatis ſuper omnes reges: ergo peccatũ eſt infinite grauitatis.

¶ Secundo ex ratione theologica: quia pro regula communi tenetur illud Auguſtini libro de libero arbitrio. Quod ſcilicet peccatum eſt bono incommutabli ſpreto bono commutabili adherere. Quanto ergo quis ſpernit maius bonum pro malo violari: tãto grauius offendit. Sed quia deus eſt ſumme bonitatis quem peccator ſpernit pro viliſſimo malo: id eſt pro peccati delectatione: ergo facit deo infinite grauitatis contumeliam. Sicut ſi quis diceret maximo regi: ego ſuper te non darẽ fabam vel vnum ſtercus. vel ſi ſpõſa regis ſummi ſpreto rege adhereret vni viliſſimo ribaldo cum illo fornicando: ſic facit anima que peccando ſpernit deum et diabolo iungitur.

¶ Tertio ex ratione philoſophica: quia iuxta Phyloſophum primo Methaphyſice. Quanto aliquid eſt melius tanto illud perde

re eſt pei⁹. Unde ꝛ i Topicis regula eſt. Cuius habitus melioꝛ. eius priuatio eſt peioꝛ. Unde naturaliter pro capitis protectione exponit ſe manus et alia membra Jtē pupilla pro oculo ſe ponit claudēdo: vt patet in haſtilludentibus quando aſpicit alterius haſtam directā ſibi quaſi in oculum ꝛc. Sꝫ quoniam deus eſt ſumme bonitatis: ergo ipſum amittere per peccatum eſt grauiſſimum.

¶ Secūdo ex iniuriatione oſtenditur grauitas peccati. Naꝫ per peccatum ſumma iniuria fit deo ꝛ ſācte trinitati.

¶ Primo: qꝛ deo patri q̄ nos creauit reuerētiam abnegamus: ꝛ fidē in baptiſmo ꝓmiſſam frangendo diabolo noſipſos ſacrificamus: et ſic contra deū diabolū pꝛeponim⁹ Unde Orige. in Glo. Num̄. xxv. Per oīa inq̄t peccata que committimus demonibus culturam exhibemus et tot demonijs conſecramur quot pctā committimus. Hec ille. O ergo homo time.

¶ Secundo. qꝛ dei filio xp̄o tantā iniuriam facimus: ꝙ omnem eius laboꝛem quo exudauit pro nobis triginta tribus annis/ et eius paſſionem et moꝛtem ad ſanguinem contennimus et fruſtramus. Et inſuper pro tantis beneficijs ingrati ipſum crucifigim⁹. Heb. vi. Rurſum crucifigentes in ſemetipſis ꝛc. Auguſti. Per quodlibet peccatum moꝛtale quod committimus quantum in nobis eſt xp̄m crucifigimus hoc eſt tantam iniuriam facimus xp̄o ac ſi crucifigerem⁹.

¶ Tertio: quia ſpm̄ ſanctum de coꝛde expellimus peccando. Et hec eſt tanta iniuria ac ſi regem aliquem de ſua domo oppꝛobrioſe expelleres: vel de regno Nam vt Grego. ait Per peccatum ſpiritusſanctus a ſuo hoſpitio deturbatur. E ¶ Jtem exemplum poteſt ad hec pꝛemiſſa applicari qđ narratur in geſtis Romanoꝛum. ca. xlv. Uidelicet ꝙ rex quidam moꝛtuus reliquit filios quattuoꝛ: qui contendebāt ſuper regno quis ſcilicet eoꝛum deberet accipere regnum. Cumqꝫ conſilium colligiſſent barones de hoc quem eligerent vnus ſapiens conſiliarius dixit ꝙ coꝛpus moꝛtuum patris illoꝛum ligaretur ad arboꝛem et filij iſti deberent ſagittare illud vt pꝛeficeretur qui pꝛopꝛius coꝛdi poſſit ſagittando vulnerare ꝛ hoc conſilium ſtatuerūt/ vt ſic tentarent illos regis filios Tunc primus ſagitta percuſſit manum regis. Et ſecundus os. Tertius pectus. ¶ Quartus dixit flendo. Abſit a me/ vt coꝛpoꝛi patris meis talem inferam contumeliam. Unde potius volo omnia amittere q̄ꝫ patrem vulnerare. Sic ergo barones intra ſemetipſos mutuo dixerunt. Quomodo digni reputantur regno: qui patri non parcunt pꝛopꝛio. Quomodo enim parcent ſubditis ſi crudelitatem exercuerunt in coꝛpoꝛe patris: et ſic elegerunt illum quartum in regem qui noluit patrem inhonoꝛare. Spiritualiter. Rex noſter chꝛiſtus eſt cuius coꝛpus moꝛtuuꝫ in arboꝛe crucis fuit ſuſpenſum. Chꝛiſtiani per baptiſmum regenerati ſunt filij illius regis. ſed mali quidam vulnerant chꝛiſtum deum in manibus eius pꝛecepta opere non implendo. Alij in oꝛe eius verba peruertēdo in hereſim. Alij in pectoꝛe iuxta coꝛ ei⁹ charitatem contennen=

do per peccatum mortale ꝛ per inpenitentiam. Hi ergo omnes repelluntur a regno dei: ſed ſoli reuerentes eliguntur.

¶ Tertio peccati grauitas oſtenditur ex ſatiſfactione: qꝛ vt probat Anſelmus. j. lib. Cur deus homo. Tanta eſt grauitas peccati ꝙ pro vnico ſolo mortali totus mundus non poſſet ſatiſfacere ſi meritum chriſti dei non adeſſet Et pater: pro vno peccato ſuperbie quo angeli corruerunt nullus poteſt ſatiſfacere nec omes angeli vel pure creature. Item pro vno peccato hominis nulla pura creatura potuit ſatiſfacere: ſed oportuit ipſuʒ dominum incarnari ad ſatiſfaciendum.

¶ Quarto oſtenditur ex prepōderatione: quia peccati grauitas preponderatur ſup oīa mala mundi. ¶ Primo pre totius mūdi perire ſinas ꝙ cum vno peccato totuʒ lucrareis. Iuxta illud xp̄i dictum Mat. xvj. Quid prodeſt homini ſi vniuerſum mundnm lucretur: aīe vero ſine detrimentum patiatꝛ.

¶ Secundo preponderatur ꝑ omnium morte: quia vt Auguſti. dicit ſuper Johannem. Melius eſt deo dilecto mori q̄ ipſo offenſo viuere. Unde et philoſophus. iij. Ethico. dicit. Melius eſt mori q̄ facere contra bonum virtutis.

¶ Tertio preponderatur etiam ſuper pena gehenne. Unde Anſel. lib. ſimilitudinum dixit. Sic hinc peccati pudorem et illi cernerem inferni horrorem et neceſſario vni eorum immergi haberem prius me in infernum demergerē q̄ pctm̄ admitterē. Hec ille. O ergo peccator age penitentiaʒ: fuge peccata.

¶ Quinto ex obligatione quia ꝓ ſolo vnico peccato mortali obligatur homo ad eternam damnationem ſi ſine penitentia in illo deceſſerit Jaco. ij. Quicunq; totam legem ſeruauerit offendat autem in vno factus eſt oīm reus. Hoc exponitur de peñ. diſt. v. c. Fratres q; ex vno peccato fit hō oīm reus: nō quo ad mēſuram penarum: quia qui in vno tm̄ peccauit minus punietur q̄ ille qui peccauit in pluribus. Sed quo ad damnationem: qꝛ pro vnico eternaliter damnatꝛ.

¶ Sexto ex nociua leſione: qꝛ peccatū nocet in oībus ꝛ ſup oīa tam in aīa q̄ in corpore. nā primo animam occidit Sap̄. xvi. Homo per maliciam occidit animam ſuam. Item ſcd̄m corpus totū deſtruit: qꝛ per pctm̄ introiuit mors in orbem terrarum. Gen. iij. Dic mihi o homo quid deuorat peccatum ꝛ comedit: niſi animum ꝛ corpꝰ: vide ſepulchra vide oſſa mortuorum quid in illis deuorauit: oculos naſum/labia et oīa membra et oſſa vtiq; hoc fecit pctm̄. Item vnde eſt ꝙ multas miſerias in hoc mūdo patimur et in ſuper doloroſas infirmitates et mortem ꝛc. niſi ex pctō. O ergo maledictum pctm̄ vtinam nunq̄ fores.

¶ Septimū ex dānificatiōe. nā pctm̄ dānificat hominum infinitis bonis ex oī parte: ergo ꝛc.

¶ Primo quo ad ꝑterita baptiſmi merita et oīm bonorū operū q̄ fecit homo a pueritia. oīa eñ mortificat pctm̄. ¶ Scd̄o quo ad eterna merita incarnationis chriſti ꝛ paſſionis ꝛ beate marie et omnium beatorum a q̄bus ſpoliat peccatū.

¶ Tertio quo ad ꝑſentia. ſ. grām dei et participationē meritorum

totius eccleſie.iuxta illud pſ. Particeps ego ſum omnium timentium te ⁊c. Omnia enim tollit peccatum. Quarto quo ad futura ſine fine premia celeſtis glorie maxime quibus priuat pctm̄. Eſaie. xxvi. Tollitur impius ne vi. gloriam. Preterea dãnificat etiam animas exiſtentes in purgatorio: qr oratione propria vel ſuffragio facto in peccato non iuuantur. Item damnificat etiam angelos et beatos: quia gaudium haberent ſuper penitente. Luc. xv. quod non habent ſuper peccatore obſtinato. Octauo ex infinita torſione: quia cuilibet pctõ mortali infinita tormenta debentur in inferno hec eſt perpetua: quia nunq̃ finem habebunt Eſa. vlt. Uermis eorum non morietur et ignis eorum non extinguetur. O ergo peccator vide q̃ graue eſt peccatum cui debet pena a pte poſt infinita. ¶ Nono ex execratiõe hoc eſt odioſa maledictione: nam peccatum odit et maledixit non ſolum deus: ſed omnis creatura et tam in vita q̃ in morte et poſt mortem: ergo ⁊ce. vnde Eccle. xli. Ue vobis viri impij qui dereliquiſtis legem altiſſimi: et ſi nati fueritis in maledictione naſcemini: et ſi mortui fueritis in maledictione erit pars veſtra.

h ¶ Pro exemplo ergo finali ex ſcriptura proſequendo aduertẽdum q peccator qui non vult penitere multipliciter maledictus ẽ et omnibus odioſus. ¶ Primo a deo patre Eſa. lxv. peccato centum annorum maledictus erit: ſcilicet a deo. ¶ Secundo a dei filio qui chriſto dicet in iudicio. Ite maledicti in ignem eternum Matthe. xxv. Maledicti preteriti temporis eſt ad ſignificandum q ante iudicium etiam. ideſt preſenti ſunt i maledictione ¶ Tertio a ſpiritu ſancto Sap. iij. Sapientiam ⁊ diſciplinam qui abiecerunt maledicta creatura eorum. ¶ Quarto peccatores maledicti ſunt a beata virgine et ab omnibus beatis apl'is martyribus et ſanctis ⁊ ab oibus angelis celeſtibus. Unde pſ. i perſona oim beatorũ pronuncians dicit. Maledicti qui declinant a mãdatis tuis. ¶ Quinto ab omnibus creaturis: quia dicente Auguſti. Offenſo creatore offenditur omnis creatura: vnde Sap. v. ca. Armabit creaturam ad vltionem inimicorum et pugnabit pro eo orbis ter. contra inſenſatos. O ergo tu peccator ſi bene aduerteres animo celum terra et etiam veſtimẽta tua: immo et panis quem comedis quaſi clamant contra te dicit. O maledicte peccator cur vteris nobis p tua voluntate cum noſtro creatori ſis inimicus.

¶ Sexto pctõres impenitentes odiunt et maledicunt etiam ſeipſos ⁊ propriam aiam. Unde pſ. Qui diligit iniquitatem: odit animam ſuam: ⁊ precipue in inferno maledicent ſeipſos tanq̃ demõiaci ira pleni: vt accipit ex glo. ſuper Ezech. xxij. Et reuelatum eſſe quibuſdam legitur. Nam et ſanctus Uincentius in ſpiritu intellexit q homines ſuperbi ex ira odiẽt. et maledicẽt. ſe aſcendebant in altum et inde ſe p̃cipitabant in profundum inferni. Item auari ſe viuos ſepeliebant in terram maledicẽt. Item luxurioſi ſe in ignem ſulphureum proiiciebant. Iracundi. cor proprium transfigebant. Guloſi bufones et veneno

ſa comedebant. Inuidi oculos ꝓ-
prios ⁊ cor cultris trāſfigebāt. Ac
cidioſi autem ſe morti in frigore
tradebant. Sic ſinguli ex odio ma
ledicendo dicent. O vtinam mori
poſſent: ve michi maledictio quia
in ſuperbia mea maledicta eterna
liter crucior/ſic dicit auarus: et ſic
de aliis quilibet de ſuo vitio ſe ma
ledicendo in inferno. Ue ergo ſup
bis. Ue auaris. Ue luxurioſis: ⁊ ſic
de aliis ſingulis. Itaqȝ o chariſſi-
mi audite nunc conſilium meū ⁊ li
berate animas veſtras et tanto pi
culo peccati. Conuertimini ⁊ agi-
te penitentiam intuemini chriſtuȝ
ꝓ vobis paſſum ⁊ facite amore ip-
ſius fructꝰ pnie de pctis/ne in eoꝝ
grauitatis peatis. Rogemꝰ ꝗ ⁊c.

¶ Dñica eadem. Ser. iiij. ſ. de lau-
de dei et gratiarum actione.

Egreſſus ē
cū magna voce ma-
gnificās deū/⁊ ceci-
dit in faciē añ pedes
eius grās agēs. Lu.
xvij. et in euāgelio hoḋ. Xp̄s dñs
voluit ingratos ſuis beneficiis re-
darguere: et gratias agenti ſalutē
perfectā dare ad docendū nos/qꝛ
in iudicio xp̄i merito dānandi ſu-
mꝰ ſi xp̄i beneficio ingrati fueri-
mus. Unde cum mūdaſſet decem
leproſos et ſolus ex illis vnꝰ rediſ-
ſet gratias agēs alios nouē redar
guit tanqȝ ingratos dī. Nonne de-
cem mundati ſunt/⁊ nouē vbi ſunt
Per os autē ſignificabatur gēs iu
daica pro ingratitudine beneficio
rum repellenda. Iſte autem vnus
qui rediit ad gratias agendum cō
mendatur a chriſto: licet fuerit ſa-
maritanꝰ quo ſignificabatur ꝙ gē
tiles ad chriſtum conuerterent/et
ſaluarentur in fide. De iſtis patȝ
in euangelio. Itaqȝ ex quo in hoc
euangelio ingratitudo redargui-
tur a chriſto: et in exemplum pro
ponitur in ſamaritano gratiarum
actio et dei laudatio. Idcirco de
hoc tria myſteria declarabimus ī
hoc ſermone.

¶ Primum dicitur incitationis.

¶ Secundum dicitur qualificatio
nis.

¶ Tertium dicitur fructificatio-
nis.

I ¶ Circa primum de incita-
tione: ſcilicet ad laudandum deuȝ
et gratias agendum eidem.
Sciendum ꝙ plurima ſūt que nos
incitant et etiam obligant ad lau
dandum deum et gratias agendū
eo ꝙ plurima et maxima nobis cō
tulit et confert beneficia. Ut autē
breuis beneficia dei proſequamur
aliqua et eius dona: tangamus ra
tiones ſeptem. Nam.

¶ Primo incitat anime et corpo-
ris creatio.

¶ Secundo beneficiorum largi-
tio.

¶ Tertio conſeruationis digna-
tio.

¶ Quarto diuina incarnatio et re
demptio.

¶ Quinto exemplorum conſide-
ratio.

¶ Sexto fructuum acquiſitio.

¶ Septimo ingratitudinis condē
natio.

¶ Primo in quam ad laudandum
deum et gratias agendum incitat
anime ſcilicet noſtre et corporis
creatio. Nā q̄re factus eſt hō: nō
ne vt viuat ſcḋȝ carnem ſicut bru-
ta animalis: aut vt hec mundana

et caduca ſectetur:aut vt diabolo ſeruauit in varijs peccatis ꝛc. Certe non. Sed o homo audi magiſtrum ſenten. ij. lib. diſtin. j. cum Auguſtino dicentem. Si queritur ad quid creata ſic rõnalis creatura. Reſpondetur. Ad laudandũ deum:ad ſeruiendum ei:et ad fruendum eo. Hec ibi. Et hoc oſtenditur ex pluribus ſignis.

¶ Primo qꝛ deus dedit nobis aīaʒ rõnalem ad ymaginē ſuã:vt ſit capax dei ꝑ cognitionem et amoreʒ et ſic laudet deũ. ¶ Secundo quia dedit corpus erectũ verſus celum vbi eſt laus iugis dei. ¶ Tertio qꝛ inter oĩa aīalia ſoli hoĩ dedit de⁹ loquelam intelligibilem. Vñ qui deum non laudat reputaī ſimilis muto animali. Augu. li. confeſ. dicit. Ve tacẽtibus de te dñe:quoniam loquaces muti ſunt. Hec ille.

¶ Quarto quia vt quidam phyſici dicunt:deus in corpore humano tot dedit oſſa ſimul et neruos corporis numerando in vnum ſcilicet quot ſunt dies in anno: ꝛ hoc ideo:vt nulla dies tranſeat annuatim in qua homo non laudet deum Pſ. Benedicam dominum in omni tempore:ſemper laus eius in ore meo. Et iterum dicit. Omnia oſſa mea dicent:domine quis ſimilis tui. De hoc: ſcilicet numero omnium humanorũ clarius ſcripſi ſermone. ſ.

P ¶ Dominica. xvij. Quinto quia in corpore hominis depixit deus ꝙ homo debet deum laudare. Nam in facie linea naſi cum linea protracta ad genas: eſt figura lr̃e h. oculis eſt figura littere. O ſupercilium quaſi titellum:et ſic ſignificatur homo:auris ſiniſtra quaſi D. littiera formata eſt. Dextera auteʒ quaſi E. Linea ſub naſo quaſi J. et ſic reſultat hec dictio dei. Infra hec eſt lingua ad loquendum et laudandum. Et ſic habetur depictum. Homo dei lauda deum. O ergo homo lauda deũ quia ad hoc es creatus. Et pro ſingulis membris deo gratias age. in nullo contra deum offendendo. vñ Bernard. lib. de diligendo deo dicit. Ratio vrget et iuſticia naturalis totuʒ ſe tradere illi. ſ. deo a quo ſe totum habet.

R ¶ Secundo incitat ad laudandum deum et gratias agẽdum beneficiorũ largitio. Nam vt Greg. dicit omel'. de confeſ Quanto creſcunt dona:tanto etiam rationes creſcunt donorum. Sed dei dona ꝛ beneficia nobis collata ſunt maxima. ¶ Primo quia magna nobis a deo largita:quoniam omnia bona que habemus non niſi a deo habemus.. j. ad Corin. iiij. Quid habes quod non accepiſti. quaſi di. nihil. Unde a deo habemus animã:corpus/victum:amictum/ꝛ omnia bona. Si ergo laudas regem pro donis huiuſmodi et gratias ageres alicui qui daret oculum aut manũ tibi non habenti et quodcunqꝫ mẽbrum aut diuitias et huiuſmodi: multo magis deo. ¶ Secũdo quia multa. Pſ. Omnia ſubieciſti ſub pedibus eius id eſt hominis:oues et boues vniuerſas inſuper et pecora campi ꝛ cetera. Et non ſolum iſta inferiora/ſed etiam celeſtia vt angelos dedit nobis deus in miniſterium ſalutis. Hebreos primo. Omnes ſunt adminiſtratorij ſpiritus ꝛ cetera.

¶ Itẽ omnes beatos: etiã matreʒ ſuã et hũilitatẽ xp̃i deus dedit nobis ad intercedendum pro nobis

j. Johan. ij. Aduocatum habemus apud patrem Jeſum. Propterea dedit deus ſeipſum nobis ad fruendum: vt dicitur in. iij. ſententiarū diſtinctione. j. Tertio quia beneficia dei ſunt cōtinua. Nam licet deus ſciat hominem ſuis beneficijs et donis viurum in ſui contumeliam: tamen non ceſſat benefacere. Propterea Gregorius. Dignum eſt inquit deo ſemper gratias agere: quia deus nunꝙ ceſſat nobis bene facere. O ergo homo lauda deum.

¶ Tertio conſeruationis dignatio ſiue miſeratione. Deus nos cōſeruat in eſſe nature et quotidie ſuſtentat. Ad quod primo: o tu homo conſidera quotiens demerueris per peccatum vt etiam ſecundum leges membra iuſte amitteres: puta manū vel oculum: aut iuſte mori deberes. Nam pro adulterio ſecundum iuſticiam legis deberes decapitari: pro furto ſuſpēdi: pro ſodomia comburi ⁊c. quotiens aliquid tale feciſti: totiens coram deo mortem demeruiſti: et tamen miſericors deus te non occidit: ſed peccata remittit per penitentiam: ergo debemus ei gratias agere ⁊c. ſicut ageremus ei qui nos eriperet a ſuſpendio et morte. Quia vt vvilhel. in ſumma virtutum dicit. Peccator indignus eſt vita qui ingratus eſt auctori vite. Iuxta illud Job. xxx. Qui ipſa vita putabantur indigni ⁊c. ¶ Item ſecundo conſidera quoniam quotiens in peccatis ſtare voluiſti: nil boni meruiſti: immo vt Auguſtinus dicit. Peccator non eſt dignus etiam pane quo veſcitur. Inſuper quia inimicus dei fuiſti: demeruiſti: vt nec ad horam te aer foueret vel terra ſuſtentaret: ſed ſtatim ſe aperiret vt demergereris in infernum: quia vt Magiſter in ſecundo diſtin. xlij. dicit. Peccatum mortale eſt quod obligat ad gehennam et mortem eternam. Et tamen deus non ſtatim perdit te poſt peccatum: nec ceſſat tibi neceſſaria miniſtrare: victum ſcilicet et amictum. Et ſic de alijs. Quare facit hec. vtiꝙ non vt peccata peccatis addas: ſed vt miſericordiam dei recognoſceres: et penitentiā agendo deum laudares et gratias ageres. Unde Eſaye. xxx. cap. Propterea expectat nos dominus vt miſereatur nobis: et ideo exaltabitur: ideſt laudabitur.

¶ Quarto incitat nos ad laudandum deum et gratias agēdū diuina incarnatio et redemptionis noſtre beneficium: in quo ſummum amorem oſtendit ⁊ gratiā ſummā exhibuit: vt dicit Auguſtinus. Unde ſup omnia alia beneficia tenemur de hoc regratiari: vt etiam dicit Ambroſius libro de virginibus. Hinc etiam dicit Bernardus libro de diligendo deo. Fides profecto tāto plus indicit michi chriſtum amandum quanto intelligo ipſum magnum deum ſeipſum michi dediſſe. Nimirum quia chriſtus totum quod erat nature hominis: ſcilicet animam et corpus ac ſanguinem aſſumpti et totū ꝓ nobis in morte expoſuit. Ideo quemlibet hominem totum in ſui laudem vendicauit et obligauit. Nam debes cōſiderare o homo qꝛ xp̄s aīa ſua expoſita ꝓ te redemit a diabolo animam tuam: vt ipſi deſeruiat. Item totum caput ſuum ſanctiſſimum ſpinis confodieñ. expoſuit vſꝙ ad cerebri perforationem ſecūdū Bernar. et ſic totū tuū caput

et quicquid in eo eſt intelligentie memorie cogitatiõis et ſic de alijs ſibi merito vendicauit oculos ſuos dedit ad lachrymas amariſſimas et mortem pro tuis oculis: aures ad blaſphemias audiendas nares ad fetores ſuſtinendos in ſputis iudeorum: faciem ad alapizandum: collum ad colaphizandum: humeros ad crucem portandum: os et guttur ad aceto et felle potandum: manus et pedes ad perforandum. Totum corpus ad vulnerandum et dolores ſuſtinẽdum. Et ſic ſe toto expoſito pro te emitte totum: vt nichil in te ſit etiam in minimo membro quod deſeruiat diabolo ſed totaliter ſis dedicatus ad laudem dei. Ideo Bernardus dicit. Chriſtus totam vitam ſuam pro nobis expoſuit: ideo merito totam vitam noſtram ſibi vendicauit. Et iterum ſubdit. Dignus plane eſt mori qui tibi o bone Jeſu recuſat viuere. Hec Bernardus. Propterea et apoſtolus prime. Corinth. vi. hortatur dicens. Empti eſtis precio magno glorificate ergo et portate deum in corde veſtro. O ergo homo hec cogita.

L ¶ Quinto incitat nos ad laudandum deum et gratias agendũ exemplorum conſideratio. In omni enim creatura habemus exemplum. Primo in ſuperioribus hoc eſt in angelis qui non ceſſant laudare deum di. Sanctus Sanctus Sanctus. Apocalipſi. iiij. Secũdo in alijs omnib9 creaturis Daniel. iij. Benedicite omnia opera domini dño laudate ꝛ ſuperexalta. ꝛce. In hoc quippe benedicunt dominum ꝙ obediunt deo tenendo naturalem curſum et motum a deo inditum. Sed heu peccatores ꝛ demones non laudant deum: ſed ingrati contrariantur ei. Contra quod Gregorius dicit. Mirum eſt quod homo deum non ſemper laudat cum omnis creatura ad deum laudandum ſemper inuitat. Hec ille. Preterea tertio exemplum gratitudinis habemus etiam in brutis. Nam Caſſiodorus dicit de Elephante quod cum arbori inciſe ſe appodiauerit et fracta arbore ceciderit: per ſe ſurgere nequit qui autem eum ſubleuauerit memor beneficij huius ꝙ greſſum recepit ab illo: ad illius hominis arbitrium greſſus mouet ipſius voluntate cibos capit: pro muſcidam tendit: quia ſe illius cura viuere intelligit. Item videmus in equis bobus et canibus ꝙ recognoſcunt eos: ſcilicet qui eis alimenta dant et obediunt eis ꝛc. Item in Uitaſpatrum. Quidam ſanctus pater dixit ꝙ in omni creatura inueniret materiam laudandi deum. Requiſitus a quodam de bufone viſo. Reſpondit. Cum videro bufonem laudo et gratias ago ꝙ non fecit me talem ſcilicet deſpectum et cetera.

¶ Item de leonibus legitur in vita ſancti Macharij ꝙ cum quidaꝫ leena haberet Speluncam prope cellam ſancti ipſius. Una die catulos ſuos excecatos portauit ad pedes eius. Intellexit vir dei ꝙ Leena rogaret pro illuminatione catulorum: orauit ergo pro eis et illuminati ſunt.

Illi ergo non ingrati ſequebantur ſanctũ et pelles ouium ac animalium cum pilis que cum matre Leena venabantur quaſi pro mercede ante oſtiũ celle ſcti deporta-

bant. O quam gratus ergo deberet eē multo magis homo ipſi deo cuius miſericordia ſubleuatur a morte culpe: viuit vita nature et gratie alitur et illuminatur in anima et corpore. Hec ſufficiant.

M ¶ Sexto fructuum acquiſitio. Sed de hoc articulo tertio huius ſermonis agemus ſpecialius.

¶ Septimo ingratitudinis condēnatio. Nam ſcribitur. xij. queſtio. ſecūda capitulo octauo. Diſcuſſio ex conſilio Hiſpalenſi ſciliet quod ingrati actio tam Canonum quam Legum auctoritate iuſte damnatur a deo quod etiam conceſſa libertas: in ſeruitutē iuſte reuocatur. Propterea dānatur ſine culpatur etiā lege philoſophica: quia vt Seneca libro de beneficijs dictat: turpiſſimum genus vitij eſt gratiam beneficijs non referre ſed obliuiſci. Item Seneca dicit in Prouerbijs queſitum fuiſſe a philoſopho Simonide: quid eſſet in mūdo quod facilius ſeneſceret. Reſpondit quod beneficium: quia apud ingratos ſtatim ſeneſcunt et obliuiſcuntur. Inſuper damnatur lege theologica ipſa ingratitudo a deo vt Bernar. ſuper Cañ. ſermo. lj dicit. Perit omne quod donatur ingrato. Quia ingratitudo inimica eſt anime: ex inanitio meritorum: virtutum diſperſio: beneficiorum perdito: ventus vrens: ſiccans ſibi fōtem pietatis: rorem miſericordie de fluenta gratiarum. Hec ille. Idem Clementia dei ingratis negat quod poſtulant: quia tāto grauius de ingratitudine damnabuntur quanto magis accumulatis beneficijs ingrati extitiſſe probabuntur. Hec ille. O ergo chriſtiana anima recole dei beneficia: et eſto grata prefert de chriſti ſanguine. Naȝ penſare debes quod Bernardus dicit. Ue michi inquit ſi ingratus fuero: quia requiretur ſuper me ſanguis ille iuſtus qui effuſus eſt pro me in terra. O itaque peccator time peccare.

N ¶ Circa ſecundum principale de qualitate gratitudinis. notandum: quod vt Bernardus ſuper Canticorum. ſermone. xiij. et docto. tractant. Non omnis inquit gratiarum actio et laus accepta eſt deo: ſed vt fiat accepta debet habere iſtas conditiones ſubſequentes. ¶ Primo puritatem: ſcilicet ab omni peccato: quia Eccleſiaſt. xv. Non eſt ſpecioſa laus in ore peccatoris: ideoque quando homo accedit ad eccleſiam: et ad laudes dei in officio vel miſſam audien. &c. debet prius contritionem formare de peccatis.

¶ Secundo aſſiduitatem. j. Theſ. v. Gratias agite deo ſine intermiſſione. glo. id eſt omnibus horis ad hoc aptis: vnde et omnes horas canonicas terminamus dicendo. Deo gratias. Similiter et miſſas: in ſignum quod omnia opera noſtra in gratiarum actione debent finiri: et ſic patet.

¶ Tertio pluralitatem: vt ſcilicet laudemus deum et gratias agamus in omnibus non ſolum proſperis: ſed etiam aduerſis et pro ſingulis Epheſeos quito. Gratias agentes: deo ſemper pro omnibus. Nam chriſtianus hoc debet cogitare quod omnia etiam aduerſa et quecunque fiunt in hoc mūdo ex dei voluntate procedunt: vt dicit Auguſtinus et patet per ma

giſtrum in primo: ideo debemus in omnibus deum laudare etiam in aduerſis: puta infirmitate ⁊ huiuſmodi et non murmurare contra deum: q: deus ſemper facit pro meliori licet nos neſciamus. Exemplum narrat ſanctus Uinceñ. de Ualeñ. ꝙ quidam deuotus i ſuis aduerſitatibus ſemper referebat deo gratias dicens. Totum eſt et fit pro meliori: vxor eius impatiẽs indignabatur: cunqꝫ ſemel deuotione motus vellet ire ad matutinas: cecidit et fregit ſibi tibiam et dixit. totum pro meliori. vxor cepit eum reprehendere: ecce mane facto innotuit ꝙ inimici eius ad portam obſeruauerant eum vt exeuntem occidiſſent: et ſic patet. Nam et Job aduerſitas tribulationis pro meliori fuit: quia meritum acquiſiuit et duplum in bonis temporalibus. Sic et Thobie. Et plura que ad hec poſſent adduci ꝓ iſto articulo per tranſeo pro breuitate: hoc ſolum dicam cum Berñ. ſuper Cañ. loquente. Diſce o homo in referendo gratias non eſſe tardus aut ſegnis diſce ad ſingula bona ⁊ etiam aduerſa gratias agere vt nulla gratiarum actione fruſtrentur: non grandia: non mediocra: non puſilla. Hec Bernardus ⁊ ſufficiant.

Q ¶ Circa tertium de fructificatione. Nota: ꝙ vt Auguſti. lib. de confeſſi. dicit. Uere inquit felix eẽt qui diuine laudi ſemper inſiſtere poſſet. Nam multa bona conſequitur homo ex laudando deum.

¶ Primum dicitur angelorũ aſſociatio et congratulatio. Unde Bernard. O ſi videre poſſemus oculis quomodo preueniunt principes. i. angeli coniuncti pſallentibus diſcurrũt inter ſponſum: id eſt inter chriſtum: et ſponſam. i. animam offerũt vota: referũt dona. Hec ille.

¶ Secundum dicitur beatorum cõdelectatio. vnde glo. ſuper pſal. cxxxiiĳ. dicit. Laus diuina eſt beatorum refectio: vt nulla videatur ei ſimilis delectatio. Hec glo.

¶ Tertium dictum celeſtis vite repreſentatio. Bernar. ſuper Cañ. ſermone. xl. Nichil ita proprie in terris repreſentat ſtatum celeſtis habitationis: ſicut alacritas laudantium deum. Hec ille. ergo hoc eſt ſignum ſalutis.

¶ Quartum dicit᷑ bonorũ ditatio ⁊ multiplicatio. vñ glo. ſuper pſal. lxvĳ. Iſte ſunt diuitie pauperis videre creata et inde laudare creatorem ⁊c. Item Bernar. ſuper Cañ. Oportet hominem gratioſum eſſe quia libenter dona multiplicãtur ſi priora bene grata videntur. Ad locum enĩ vnde exeũt flumina gratiarum reuertuntur ⁊ce. Deniqꝫ Hugo de arca Noe lib. j. dicit. Sicut deus gratis ſua dona preſtat: ita et ingratis ea etiam que preſtitit ſepe ſubtrahit ⁊c.

¶ Quinto dicitur exercitatio beatitudinis et operis aſſuefactio et inchoatio: quia in celeſti beatitudine ad nil aliud vocabimus niſi ad deum laudendum et de beneficĳs eius gratias agendum. Ideo nunc debemus aſſueſcere quos nos in perpetuum oportet viuere: ſicut tranſituri ad curiam regis addiſcunt domi conditiones et modum curie. Unde Caſſiodorus. ſuper pſalm. xlvj. dicit. Ipſa laus dei erit retributio noſtra que nunc eſt exercitatio. Quid autem felicius ꝙ̃ nunc exercere quod reſperas in futura beatitudine poſ=

ſe peragere. Hec ille. Unde diſcamus nunc in terris que facturi ſumus perpetuo in celis. ¶ Sextum dicitur fruitionis diuine conſolatio. Bern. ſuper Cant. ſermone. xl. Cupio vos omnes fieri illius ſacre vnctiones: ſcilicet dulciſſue participes in qua dei beneficia cum leticia et gratiarum actione ſancta recolit deuotio que bona eſt ad releuādos labores pſentis miſerie ⁊c.

¶ Septimum dicitur in morte letificatio pro celeſti premio. Exemplum legitur ex Dialogo. Grego. in Speculo exemplorum. Exemp. lxxi. ꝙ quidā frater Merulus nomine deuotus et bonus fuit a deo intentus pſalmodie laudis diuine vt nunꝗ ceſſaret niſi cum corpus reficere cibo vel ſopore deberet: is in viſione nocturna vidit ꝙ ex albis floribus corona de celo in caput illius deſcendebat: qui mox infirmatus cum magna ſecuritate animi atꝗ hilaritate defunct⁹ eſt. Ad cuius ſepulchrum factum eſt ꝙ fragrantie ſuauitas poſt annos quattuordeci emanabat acſi illuc florum omnium fuiſſent odoramēta congregata. Rogem⁹ ergo chriſtum vt. ⁊c.

¶ De eadē dominica. Sermo. iiij. non eſt neceſſarius propter feſta occurrentia et octauas ⁊c.

¶ Dominica. xiiij. poſt penthecoſtes. Sermo primus. ſ. iuxta euangelium de euitanda ſollicitudine circa temporalia.

Nemo poteſt duob⁹ dominis ſeruire. Verba ſunt chriſti Jeſu. Mat. vi et in euange. hodierno quod totum continet altiſſimā doctrinā tam in principio ꝗ̄ in medio ⁊ fine. Nā in principio euangelij docet chriſtus dominus ꝙ non poſſumus ſimul deo et mundo ac diabolo deſeruire: ſed oportet deū ſolum eligere ſi volumus ſaluare animas noſtras ⁊c. Item in medio oſtendit per exemplares rationes efficaces ꝙ non ſimus nimis ſolliciti de temporalibus: ſed in deo cōfidamus. Deniꝗ in fine oſtendit concludendo ꝙ in actibus noſtris ſemper pre omnibus querere ea que ſunt dei et noſtre ſalute di. Primum querite regnum dei et iuſticiā eius ⁊c. patet in euangelio textus. ¶ In illo tempore dixit Jeſus diſcipulis ſuis. Nemo poteſt duobus dominis ſeruire: aut enim vnū odio habebit ⁊ alterum diliget: aut vnum ſuſtinebit et alterum contēnet. Nō poteſtis deo ſeruire et māmone. ideo dico vobis: ne ſolliciti ſitis anime veſtre quid manducetis: neꝗ corpori veſtro quid induamini: nonne anima plus eſt ꝗ̄ eſca: et corpus plus ꝗ̄ veſtimentum. Reſpicite volatilia celi que non ſerūt neꝗ metunt: neꝗ congregant in horrea: et pater veſter celeſtis paſcit illa: nonne vos magis pluris eſtis illis. Quis autem veſtrum cogitans poteſt adijcere ad ſtaturam ſuam cubitum vnum: et de veſtimēto quid ſolliciti eſtis. Conſiderate lilia agri quomodo creſcunt: non laborant neꝗ nent. Dico autem vobis quoniam nec Salomon in omni glīa ſua coopert⁹ eſt ſicut vnū ex iſtis. Si autem fenum agri qđ hodie eſt et cras in clibanum mittitur: deus ſic veſtit: quanto magis vos modice. Nolite ergo ſolliciti eſſe dicentes. Quid manducabim⁹ aut quid bibemus aut quo operie

mur. Hec em̄ omnia gentes inquirunt: ſcit enim pater veſter quoniā his omnibus indigetis. Querite ergo primum regnū dei ⁊ iuſticiā eius et hec omnia adijcientur vobis Mat. vi. ⁊c. Itaqꝫ ex hoc euangelio tria myſteria notemus pro ſermone ſcd̄m quod de iſtis xp̄us inſtruit in hoc euangelio.

¶ Primo de exhibenda deo pura ſeruitute.

¶ Secundo de euitanda terrena ſollicitudine.

¶ Tertio de exquirenda eterna ſalute.

P ¶ Circa primū de pura ſeruitute deo exhibenda: quia dicit euangelium. In illo tempore ſcilꝫ anno. xxxi. etatis: et primo predicationis chriſti: die prope feſtum ſancte Margarite: tūc dixit Jeſus diſcipulis ſuis. Nemo poteſt duobus dominis ſeruire. Lyra. hoc intelligendum eſt quādo domini ſūt contrarij et diſcordes: non autem quando ſunt ſubalternatim poſiti quoniā vnus famulus militis ſerui ſepe militi domino ſuo ⁊ cū hoc etiam regi ⁊c. Intelligitur ergo de dominis contrarijs ſicut in propoſito. Duo iſti domini ſunt deus: et diabolus: aut em̄ vnū odio habebit ſcilicet diabolū odiendo eius opera et ſuggeſtiones: hoc eſt peccata ⁊ alterū diliget. i. deum implendo eius precepta: aut vnū ſuſtinebit id eſt diabolū. Augu. Suſtinebit ait: non diliget: qꝛ diabolū nemo diligit: ſed ſua cupiditate implicatꝰ patitur: cum velut ſi quis ancille aliene amore durā patiatur ſeruitutem etiam ſi non amat illū cuius ancillam diligit. Sequitur: ⁊ alterum cōtēnit: ſcꝫ deum glo. cōtēnit id eſt nō timet offendere. Nam vt Augu. dicit. Nulla creatura odit deū effectu nec etiam diabolꝰ odit: deū in quātū deus cum ſit ſumme bonus: ſed in quātum puniens eſt odit: ſicut latro iudicē odit non inquātū homo: ſed inquātū vindex eſt. Sic ⁊ peccator homo contēnit deum: licet nō effectu tamē effectu qꝛ non timet offendere cōtra eius preceptū. ¶ Ex quo ſequitur ꝙ peccator magis diligit diabolū ꝙ̄ deū quia magis illi obedit qđ eſt horribile dictu. Ex dictis concludit xp̄s dicens. Non poteſtis deo ſeruire ⁊ mām̄one. Mammona lingua ſyra nomen eſt diuitiarum: vt dicit Hierony. ⁊ Lyra. addit prout et gło. dicit ꝙ per mammonā etiam intelligitur diabolus: quia eſt nomen demonis qui tentat homines de cupiditate diuitiarum. Hec Lyra. Sꝫ circa hoc nota ſcd̄m peccata capitalia ꝙ lucifer qui fuit caput ſuperbie angelice ipſe homines tē tat de ſupbia pre alijs ſicut tētauit Adā et vicit. Item Aſmodeus demon qui tentauit viros Sare ipſe tentat de luxuria Thobie. iij. Sathan de impatientia Job. i. Item Beelphegor de gula. Pſal. Initiati ſūt Beelphegor: et comederunt ſacrificia mortuorum. Lyra id eſt animalium carnes occiſorū in ſacrificio idoli ⁊c. Hec ſanctus Uinceñ. p parte. Item Beelzebuth tentat de inuidia ſicut tentauit et phariſeos vt ſibi aſcribitur facta chriſti ex inuidia. Luce. xi. Et dicerent. In Beelzebuth principe demoniorum eijcit demonia. Item de accidia tentat Uehemoth. de quo Job. xl. dicitur ꝙ ſub vmbra dormit id eſt dormire facit in ocio et accidia Sed de auaricia tentat Mammon: vt patet de euangelio

iſto. Q ¶ Juxta hec predicta q̄ſtiones occurrunt pertractande.

¶ Una queſtio de Mammone ſpeciali applicatione. Ex quo eni͂ peccator homo ſeruit diabolo in quolibet peccato mortali. Juxta illud dictum Auguſtini. peccator ſeruꝰ eſt tot demonum quod vitiorum. Quare ergo dn̄s Jeſus in concludendo ſpecialiter loquitur de auaricia: mirum eſt enim ꝙ non dixit generaliter. Non poteſtis ſeruire deo et diabolo vt generalem faceret huius ſylogiſmi concluſionem nec dixit de aliis vitiis: ſed ſolū de auaricia reſtringendo dicens. Nō poteſtis deo ſeruire et Mām̄one. Reſpondetur ꝙ triplici ratione.

¶ Prima ratio eradicationis.

¶ Secunda ratio detentionis.

¶ Tertia ratio idolatrationis.

Prima ratio eradicationis quia vt ſcribitur. i. Thymote. vi. cap̄. Radix omnium malorum eſt cupiditas quam quidam appetentes errauerunt a fide. Ut ergo radicitus euellat om̄ia alia vitia debuit chriſtus tanq̄ bonus hortulanus ſecurim ad radicem euellendam ponere eradicata enim radice totaliter arbor mala exciditur / remanente autem radice iterum excreſcit: ſic eſt de auaricia ex qua excreſcunt omnia vitia / vt patet proſequēdo de ſeptem vitiis mortalibus et decalogi tranſgreſſionibus. ¶ Secūda ratio detentionis quia auaricia pre aliis vitiis fortius et diutius ac periculoſius hominem detinet in ſui ſeruitute: quia vt Hieronymus dicit. Cum cetera vitia in homine ſeneſcant et ſic deficiant ſola auaricia iuueneſcit / ſcilicet etiam in ſenibus. ¶ Tertia ratio idolatrationis: et per conſequens ſumme iniuriationis. Unde Ephe. v. Hoc autem ſcitote intelligentes ꝙ omnis fornicator aut immundus aut auarus quod eſt idolorum ſeruitus nō habet hereditatem in regno chriſti et dei. Hoc ſermone. ij. Bern.

R ¶ Alia queſtio eſt de diuitiarū prohibitione: quomodo chriſtꝰ dominus in hoc euangelio prohibet chriſtianis diuitias. Reſpondetur ſecundum Hieronymum et docto. ꝙ non prohibet Chriſtus diuitias habere vel poſſidere: ſed prohibet diuitiis ſeruire. Unde nō dicit. qui habet diuitias non poteſt deo ſeruire / ſed qui ſeruit diuitiis. Nam multi ſancti habentes diuitias pfecte ſeruierunt deo / vt Abraam / Dauid et ſancti reges chriſtiani: quoniam prout Ambroſius ſuper Lucam dicit. Diuitie ſicut impedimenta ſunt reprobis ita probis ſūt adiumenta virtutis. Unde habere diuitias non eſt malum ſi poſſides eas vt dominus / ſed ſi te facis ſeruum diuitiarum cum te deus fecerit dominum / ſic facis contra naturam et ſcripturam / et ideo hoc peccatum eſt.

¶ Sed ex hoc tertia queſtio oritur de ſeruitute huiuſmodi agnitione Qualiter ſcilicet agnoſcitur quos fore ſeruus et non dominus diuitiarum. Reſpondetur ꝙ hoc diiudicari non poteſt et agnoſci ſignis preſertim tribus.

¶ Primo ex ſigno cuſtoditionis. Nam ſeruus habet cuſtodire illeſe dominum: ⁊ ſub poteſtate domini eſt. Sic qui ita cuſtodit intacte diuitias / vt nolit tangere / vel diſtribuendo pro ſalute propria ledere non aliquo. Talis eſt ſeruus diuitiarum: et ſub poteſtate illarum conſtitutus: quia vt Bernar.

dicit. Si interrogetur auarus. Nõne bonum eſt dare diuitias perituras et recipere regnum eternum. Reſpondetur ꝙ ſic. Et ſi queratur quare ergo hoc non facis. Dicet: quia non poſſum vt damnum diuitiarum patiar. Talis ergo ſeruus eſt: non dñs diuitiarum: quia nõ habet poteſtatem in eis. ❡ Secundo ex ſigno obeditionis. Seruus eñi habet obedire domino: non econuerſo. Sic auar⁹ magis obedit diuitiis: etiam per fraudes ⁊ vſuras lucrando: ꝙ̄ obediat deo. Et dicit illud Eccl'es. x. Pecunie obediunt omnia. Unde eccleſia ſuper hoc loco euãgeliũ dicit. Seruire pecunie eſt deum negare. ❡ Tertio ex ſigno reputationis/quia ſeruus dominum ſuum ſeipſo chariorem reputat: et exponit ſe laboribus ⁊ periculis pro domino. Sic qui reputat ſeipſo diuitias chariores exponendo laboribus et periculis peccati corpus et animam pro cumulandis diuitiis ſeruus eſt illarum. Et tales qui ſic ſeruiunt mammone non poſſunt ſimul deo ſeruire: quia in peccato ſunt. O ergo auare recognoſce te.

S ❡ Circa ſecundum de euitanda terrena ſollicitudine. Aduertẽdum ꝙ xp̃s dñs in hoc euangelio oſtendit plurib⁹ rõnibus vt nõ debeamus habere nimiã ſollicitudinem circa tpalia de victu ⁊ amictu. ❡ Primã rationem ponit a maiori ſecũdũ qð Hiero. dicit. Qui inquit maiora preſtitit: vtiq; minora preſtabit. Sed deus dedit animam et corpus que maiora ſunt eſcis et veſtimentis: nam eſca non poſſet viuificare niſi eſſet anima in corpore et veſtimenta nil valent ſine naturali calore/ergo dabit iſte minora. Sed heu luxurioſi plus curant de ornatu et mundicia veſtium et de eſcis ꝙ̄ de aĩa et corpe mundandis a ſordibus luxurie. Scðam rationem ponit xp̃s a minori di. Reſpicite volatilia celi ⁊c. Chryſo. qꝛ volatilia et oĩa aĩalia facta ſunt ꝓpẽ hominẽ ergo homo precellit oĩa illa. Si ergo illa de⁹ paſcit ſine eorũ ſollicitudine: ſequit̃ ꝙ ⁊c. ❡ Et nota ꝙ non dicit ꝙ non vadunt ad agros ꝓ cibo querendo: ad deſignãdum ꝙ et nos debemus victum et amictũ querere/ſed moderata ſollicitudine. Nam nõ prohibet xp̃s ſollicitudinem moderatam/ſed ſuperfluitatis. Sed diceres. Cur magis ponit xp̃s exemplũ de volatilibus ꝙ̄ de piſcibus et aliis animalibus. Reſpõdet ſanctus Uinceñ. ꝙ ideo vt expꝛ̃ſſius doceat nos illorũ exemplo ad dei laudem ꝑmittendam laborib⁹ nr̃is. Nã aues circa aurorã cum ſurgunt primo cantant et laudant deũ. q. d. officium. Philomena a media nocte incipit matutinum ſuum: et ſic de aliis. Et poſtea volantes inueniunt granũ datum a deo ⁊c. Tu ergo deum mane lauda et poſtea vola ad laborẽ ⁊ ſic dabit tibi deus neceſſaria. ❡ Tertiã rõnẽ ponit quaſi a iure acceſſorii vel a conſequenti. ſ. cũ dt. Quis aũt vr̃m cogitãs põt ⁊c. Et de hoc nota ꝙ iuris regula dictat ꝙ cui cõceditur principale conceditur ⁊ acceſſorium: vt patet extra de officio et poteſtate iudicis delegati. cap. Preterea in glo. ⁊. xvi. q. i. Si monachus. Exemplũ. Si ep̃s dat alicui bñficiũ canonicatus vel hmõi: dat et ꝓuentũ bñficii illi⁹/⁊ qui dat agrũ ⁊ fruct⁹ ei⁹/⁊ ꝗ dat oculũ/dat et videre. Cũ ꝗ de⁹ dat incremẽtũ corpis qð nos dare non poſſumus

ergo dabit ⁊ neceſſaria: ſcilicet tegmenta.

T ¶Sed di. Ex quo de⁹ paſcit volatilia et animalia ſine illorum labore ⁊ ſollicitudine et mēbra etiaꝫ nr̄a facit increſcere nō ꝑcipiētib⁹ nobis. Quare ꝗ nō vult hoīes ita paſcere abſqꝫ oī labore ⁊ ſollicitudine. Rn̄det̄ ſcd̄ꝫ doc. ꝙ p̄ı̄o vt hō recognoſcat ſe ſemꝑ deo indigere vtpote ſine quo nec victū nec icrementū ſibi hr̄e pōt: ⁊ ſic hūılıet̄/ et nō ſuperbiat de ſe: ſed gr̄as deo ſp agere ſtudeat. O quāta mala p̄ſumerem⁹ ꝑpetrare nil de deo curantes ſi in nullo victu ⁊ hm̄ōi idigerem⁹ quaſi onagri libere diſcurrerem⁹ vbicūqꝫ nobis placeret. Sꝫ nūc cū penuriā patimur: ad deū clamam⁹ recurrendo ꝓ neceſſitate tāqꝫ ad patrē di. Pater nr̄ q̄ es ⁊c. Panē noſtrū quoti. da. Un̄ in hui⁹ figurā ſcd̄m quod Augu. dicit de⁹ poſtqꝫ creauit hominem: ſtatim prouidit ei de alimento in paradiſo/ ⁊ an in hoc humiliter obediret: preceptū dando tentauit eum: quem quia ſuperbiuit ⁊ preceptum fregit humiliauit per huius vite miſerias. Secundo ideo: quia homini deus dedit artem et ſcientiam laborandi: ac rōnē et victū ſciat acquirere: quod nō dedit alijs animalibus. ꝙ ſi eſſet aliquis hō qui neſciret nec poſſet victum et amictū acquirere per rationē et laborem vtiqꝫ deus paſceret illum aliunde ſicut volucres: ⁊ hoc videmus in fatuis hominibus quos deus ſine cura eorū paſcit per principes vel alios.

¶Quartam rationē ponit exemplarem de floribus agri quos deus tam pulchre veſtit ꝙ nec Salomō rex in oīm gl'ia fuit tā pulchre veſtitus. Ratio/ quia Salomō habuit veſtes alienas lilia autem vel flores habent propias. Ille ab arte: ſed hec a natura que precellit artē et plus valet delectare animam ſicut videmus ꝙ picta facies ymaginis quantūcūqꝫ pulchre nō eſt aſpiciēti tam delectabilis ⁊ tam mouens animum ſicut eſt facies hominis naturalis. Item aurum verum in hoc cognoſcitur ab artificiali vel ſophiſtico quia plus delectat aſpicientem. Unde concludit chriſtus ꝙ ſi fenum vel flores deus pulchre veſtit/ ergo ⁊ homines ⁊c.

¶Ultimā rationē pōit ex adoptione dei cum dicit. Hec omnia gentes inquirunt/ hoc eſt pagani q̄ nō habent fidem et ſpem de deo/ nec credunt ꝙ deus eorum vitam ſol⁹ gubernet. Sicut enim pater veſter ⁊c. q. d. Uos eſtis filij dei/ ideo de ipſo confidite: quia ſicut pater prouidet filijs: ſic deus vobis ⁊c. Naꝫ ſi queras a puero quid comedes ſero: reſpondet. Pater et mater ſciunt quid dabunt.

U ¶Iuxta hec queritur/ qualib⁹ in caſibus cura et ſollicitudo de tēporalibus ſit culpa mortalis et dānabilis: et per conſequens confutanda ⁊ euitāda a chriſtianis. Ad quod ſecundū Thom. ij. ij. q. lv. aliosqꝫ doctores recolligēdo. Reſpōdet̄ ꝙ plures ſunt caſ⁹ huiuſmodi.

¶Primus caſus. Si quis temporalia non ꝓpter gloriam dei: ſed tāqꝫ finē propter ſe querere ſtudeat ſicut heu multi fatue dicunt. Quid michi de deo/ vel celeſti gloria habeam tantummodo bona iſta terrena. Tales ſunt ſine vera charitate et ſic damnantur: niſi peniteant. ¶Secūdus caſus. Si quis tā tam curam nimiam circa temporalia habeat ꝙ propter ea ſalutis

neceſſaria negligat: puta quia propter huiuſmodi dimittit miſſaȝ audire in feſto: vel confiteri et communicare circa Paſcha: vel cõtra preceptum dei facit furando/peierando/et ſic de aliis.

¶ Tertius caſus. Si quis omnino ſuperflua ſibi et ſuis ex auaricie affectu congregare procurat. Mat. vi. Nolite theſaurizare vobis i terra ꝛc. De hoc latius ſermone ſubſequenti. ſ.

h ¶ Quartus caſus. Si quis laborando et faciendo ea que dȝ adhuc de dõ diffidat et ſibi neceſſaria deficere timeat. In predictis caſibus cura et ſollicitudo eſt damnabilis: quia vt Chryſoſtomus dicit. Sollicitudo filia eſt cupiditatis et deſperatiõis. Et etiam inducit ad multa vtilia ſcilicet ad ſortilegos conſulendum contra primum preceptum. Item ad peierandum: ad ſabbata dei violandum per mercimonia. Item ad furandum ad vſuras exercentes/et ſic de aliis. O ergo homo caue dicam cum Bern. O filii Adam genus auarum quid vobis cum auro et argento: quid cure cum eis: que nec vere diuitie nec veſtre ſunt: quid auruȝ niſi terra rubea: quid argentum niſi terra alba: que non faciunt vos meliores in anima. Sed quid fecit iſta precioſa: niſi cupiditas hũana. denicꝫ ꝙ veſtra non ſint patet ex hoc: qꝛ auferre vobiſcum in morte non poteſtis ea. O itacꝫ quanta ſtulticia pro eis perdere eterna.

x

¶ Circa tertium myſterium de q̃renda ſalute ſuper omnia chriſtus dominus concludit di. Primũ querite regnum dei ꝛ iuſticiã eius. i. ſpiritualia bona principalius querite et hec omnia ꝛc. ¶ Notãdum chriſtus dominus his verbis quattuor ſanctiſſima dat documẽta cõtra que totus mundus facit ꝛ periclitatur. ¶ Primum eſt ꝙ primo ꝛ non vult vltimo debeamus querere regnum dei: et tamen homines mundi vltimo volunt querere: ſcilicet in ſenectute vel in hora mortis. Contra quos Hierony. in teſtamento dicit. Qui dum ſanus eſt et fortis in iuuentute non veretur deum offendere nõ merebitur i morte indulgentiam a deo percipere. Item Auguſtinus. Hec animaduerſiõe percutitur peccator vt moriens obliuiſcatur ſui: qui dum viueret oblitus eſt dei. Hec ille ꝛc.

¶ Secundum documentum ꝙ ſuper omnia temporalia deberemus querere regnum dei: et tamen homines plus curãt de mundanis diuitiis et honoribus ac dominiis ꝙ̃ de querendo dei regno. Cõtra quos ome l'. xxv. dicit. Ille ad dei conuiuium non accedit qui plus terrena ꝙ̃ celeſtia diligit et vehementiꝰ in carnalibus ꝙ̃ ſpũalibus occupat.

¶ Tertium ꝙ regnum dei habebimus niſi querendo iuſticiam eius et tamen homo quilibet vellet eſſe beatus in regno dei/ſed opoꝛtet iuſticie eius nõ curat facere tota die fabricat ſibi domum in inferno/ſciȝ peccata faciendo/et vult habitare in celo. Contra quos Athanaſius. Qui mala egerũt ibunt in ignẽ et cetera ¶ Quartum ꝙ querentibus regnum dei ꝛ eius iuſticiam adiicientur omnia neceſſaria bona/tum quia habent deum in quo ſunt omnia bona: tum quia deꝰ non deficit talibus dando neceſſaria ſicut chriſtus promiſit.

y ¶ Sȝ diceres tñ videmꝰ ſepe mul

tos etiam bonos pati penuriam
Reſpondet ſcdm Augu. q in da=
tione bonorum tēporalium deus
facit ſicut bonus medicus qui in=
firmo multa ſubtrahit que ille ap
petere: q ſcit ei nociua fore: ſed
concedit ei illa tm̄ que ſūt pficua:
ſic deus quando penuriam bonis
permittit: quia illis pficit ad ſa=
lutem et talibus dat id quod meli
us eſt: ſcilicet gratiam patientie
et merita. Exemplum refert Ce=
ſarius q quidam faber de labori=
bus manuū magnas elemoſynas
faciebat: quod quidam ſanctus he
remita audiens congaudens eius
bonitati cogitauit q ſi ditior foret
plura bona faceret. vnde orauit de
um vt daret illi plures diuitias:
cui apparuit angelus dicens. Si
ei diuitie affluant minus faciet: et
ſanctus ille fideiuſſorē promiſit ſe
pro illo fabro in animam ſuā ꝛc.
Tunc faber ille mane ſurgens au
rum et argentum in magna copia
repperit et toto die de hoc cogita
uit quid faceret ac ab illo die ceſ=
ſauit ab elemoſyna: abiitq; romā
et muneribus datis familiaribus
imperatoris obtinuit fieri ſene=
ſcalus in curia imperatoris: tan=
dem ille ſanctus heremita rapitur
in viſione ad iudicium vbi chriſtus
iudex ait. Adducatur ille per quē
amiſi animam fabri et protinus ſu
ſpendatur in patibulo. Is territus
videt beatam Mariam et inuoca
uit et illa interceſſit pro eo et libe
rauit eum ꝛc. Angelus ergo eidē
ait. Elige quod vis: aut faber ille
maneat diues: et damnetur aut de
pauperetur et ſaluetur: et ille re=
deat ad pauperitatem: vt euadat
damnationem: et ſic factum eſt.
Unde pſ. Melius eſt modicum
iuſto ſuper di pec. mul. Rogemus
ergo xp̄m vt ꝛc.

¶ Dominica eadem Sermo ſecū
dus ſcilicet de diuitijs non aman=
dis vt pote periculoſis ac damna
bilius.

N On pote=
ſtis deo ſeruire et mā
mone Matth. vi. et
euange. hodierno.
Saluator noſter cha
riſſimi docet nos vt ſoli deo ſeruia
mus et non mā mone id eſt diuitia
rum diabolo: quia diuitiarum ſer=
uitus impedit dei dilectionem.
Nam Gregorii dicit. Tanto a ſu=
perno amore diſiungitur / quanto
quis inferius delectatur. Sicut em
videmus candela ardens ſi verſus
terram deorſum nimis inclinatur
protinus ſuffocātur per pinguedi
nem et humiditatem: vt dicit Fō
tinus in deſcriptione vniuerſi ani
ma ardens in dei charitate / ſi inc
clinatur nimis verſus terrena di=
ligenda ſuffocatur ab ardore cari
tatis Merito ergo de hoc admo=
net nos chriſtus in hoc euāgelio di=
cit. Non poteſtis deo ſeruire ꝛ mā
mone: id eſt auaricie ꝛc.
¶ Unde iuxta euangelium de diui
tijs tria myſteria notemus pro ſer
mone. Item pro primo myſterio
ſine euangelio per ſe predicando
de auaricie deteſtabilitate forma
iſtis rationibus infra poſitis.

¶ Primum dicitur ſeruitutis con
trarietas.
¶ Secundum dicitur affectionis
malignitas.
¶ Tertium dicitur damnationis
periculoſitas.

¶Circa primum de contrarietate ſeruitutis dei ⁊ auaricie queſtio occurrit. vnde eſt iſta ſcilicet contrarietas inter ſeruitium dei ⁊ ſeruitiū mā̄mone: vt ſe ſimul non cōpatiantur in eodem. Mirum eniꝫ videt ꝙ deus non dignatur habere diuitis ſeruitiū hoīs ſeruientis ſicut cum deus dedit diuitias ⁊ cuꝫ magnis regibus mundi huius plꝰ placeat habere magnos diuites ſibi ſeruientes. Ad hec reſpōdetur ſecundum ſcripturas et doctores recolligendo plures comperimus de hoc rationes.

¶Prima rō ex parte amoris.

¶Secunda accipitur ex parte huius ſeruitutis.

¶Tertia ex parte inq̄nationis.

¶Quarta ex parte illiaqueationis.

¶Prīa rō ex parte amoris accipitur: qꝛ deꝰ nō accepta ſeruitia quecunqꝫ/ niſi procedant illa ex amore vero et ſint ī chāritate: ſed quā do homo intantum amat diuitias terrenas / vt ſeruiat eis ſeipſum exponendo pro eis ad peccandum hoc eſt contra charitatem: ⁊ talis non vere amat deum quia amare veraciter deum eſt ſeruare omnia eius precepta Johan. xiiij. Qui habet mandata mea et ſeruat ea ille eſt qui diligit me ⁊c. Unde Auguſti. lib. lxxxiij. q. dicit. Uenenū charitatis eſt cupiditas quantum creſcit charitas tantum minuitur cupiditas: et quantum creſcit cupiditas. hec ille.

B ¶Secunda ratio ex parte ſeruitutis: quia ſeruire diuitiis eſt idolatrare: vt dicit Apoſtolꝰ Eph. v. Un Chryſ. ſup Johā. omel. lxv dicit. Auarus tanto peior idolatra eſt pre ceteris: quanto ipſe nō boues et oues deo ſuo immolat: ſꝫ animam propriam et corpus ei ſacrificat ad perpetuam damnationem. vnde talis non poteſt ſimul ſeruire deo: qꝛ non deum colit idē per amoris ignem ſacrificādo animam et corpus: ſed diuitias colit vt dictum eſt. Cultus autem dei ⁊ cultus ydolatrie ſimul ſtare non poſſunt. ij. Cor. vj. Que conuentio xp̄i ad Bellial. quaſi dicat nulla. ¶Tertia ratio ex parte inquinationis. Cum enim deus ſeruitia munda et ſancta velit. Luce. j. vt ſeruiamus illi in ſanctitate et iuſticia coram ipſo omnibus diebus noſtris. Item pſ. Ambulans in via immaculata: hic michi miniſtrabat. vnde non vult ſeruitia inquinata ſed quoniam diuitie turpiſſime maculant et inq̄nant homines ſibi ſeruientes. ¶Primo in anima p elationem et terrenoruꝫ continuam cogitationem: qꝛ vt dicit Augu. Uermis diuitiarum ſuperbia eſt. Idem. Unuſquiſqꝫ talis eſt qualia amat. Si terram diligis terra es ⁊c. ſi ergo. diuitias diligis: anima tua eſt ſtercore terre maculata. Item Maculant diuitie ora per mendacia falſa iuramenta. Item aures quia plus placet audire de terrenis mercibꝰ ꝙ̄ de verbo dei Item. Maculant manus: pedes et totum corpus: quia plus faciunt labore in congregandis pecuniis ꝙ̄ in penitentia: ⁊ ſic totum hominem maculant.

C ¶In huius ſignum manifeſtum Auguſti. de trinitate. inter multa que ad oculum videntur q̄rit de auro tam mundo et argento tam claro et albo quare faciūt lineas nigras et maculant manꝰ

computantium Et vt dicit Auguſti. ratio ſufficiens non poteſt aſſignari/niſi quia deus dat ſignum per hoc q ſunt macule animarum vnde et quando exuruntur fetent in ſignum q ſunt propius ad fetidum infernum vbi eſt vt dicit ps. Ignis ſulphur et ſpiritus procellarum pars calicis eorum.

¶Quarta ratio ex parte illaqueationis: qr non vult deus/ vt qs ſibi ſeruiat in compedibus illaqueat⁹ diaboli: qm ſeruire deo regnare ē: vt dicit Grego. Sed diuites tales ſunt compediti in laqueis diaboli. iuxta illud. i. Timoth. vi. Qui volunt diuites fieri: incidunt in laqueu3 diaboli et in deſideria multa que mergunt hominem in interitum. Ideoq tanq̄ ſerui diaboli laqueis compediti nō poſſunt deo ſeruire. Nota q quando aliquis homo iudicatur ad patibulu3 mortis: tortor illi ligat manus: et deinde ligat collum: et dum peruenerit ad ſcalam patibuli: tortor precedit eum fune et de gradu in gradum aſcendere compellit: tande3 fune ligato ad patibulum: deſcedit tortor et ſcala3 ſubtrahit: & ſic ille homo ſuſpēſus remanet in patibulo: cuius corpus poſtea aues lacerant. Sic facit diabolus auarum illaqueando: prius manus illius ligat: ne facit reſtitutionem et elemoſyne largitione3: poſtea collum ligat per vincula cupiditatis ſuperflue: et ſic aſcendere eum procurat de biuitijs ad plures diuitias de dignitate ad dignitatem altiorem quam anhelat: et linguas eum fune obſtinationis ſubtracta ſcala vite per mortem: poſtea demones animam et carnes mordent vermes. Ecce chariſſimi quanta miſeria auarorum &c.

D ¶Circa ſecundum de affectu maligno erga diuitias queſtio occurit vtilis: ſcilicet vtrum affectare diuitias vel amare eas ſit malum graue et excludens hominem a celeſti beatitudine. Ratio queſtionis eſt: quia plures ſunt auctoritates pro et contra. vt patebit. Ad queſtionem ergo reſpōdetur: q diuitie poſſunt apeti & amari ac haberi cum peccato & abſq peccato. Nimirum quando diuitie ordinata affectione amantur et ipſis homo bene vtitur: bone ſunt et vtiles: quia vt ſcribitur Prouer. xiij. Redemptio aie viri bone ſunt et vtiles: quia vt ſcribitur Prouerbio. xiij. Redemptio anime viri diuitie proprie. Et ideo Ambro. ſuper Luc. dicit. Sicut diuitie ſunt impedimenta reprobis: ita probis ſunt adiumenta virtutis. Nam Luce. xx. zacheus diues ſaluatus eſt. Et Mat. viij. Centurionis habentis ſub ſe milites fides a chriſto commendat. Ad hec etiam philoſophica ſunt dicta. iiij. Ethicorum. Diuitie ſunt vtilium bonorum Et. i. ac. ij. Politicorum. Res poſſeſſa organum ē ad vitam: confert enim multitudo ſubſtantie. Item Seneca ad Lucillum. Diuitiarum tibi poſſeſſionem non interdico: ſed volo vt illas bene poſſideas &c. Sed per contrarium quando diuitie inordinata affectione amantur et homo eis ma le vtitur: hoc vitioſum eſt. Propterea ps. dicit. Diuitie ſi affluant nolite cor apponere. Unde Hieroni. ad Saluinianum dicit. Nec diuiti obſunt opeſ ſi eis bene vtatur. nec pauperem ege=

ſtas commendabiliorem facit: ſi inter ſordes et inopiã peccata nõ caueat. Utrũq; nobis teſtimoniũ ꝛ Abraã patriarcha ꝛ quotidiano exẽpla ꝓreſtãt: quorũ alter in ſũmis diuitijs amic⁹ dei fuit Alij q̃ti die in ſceleribus deprehenſi: penas legibus ſoluunt. Hec ille. Uñ omẽs ſcripture tam veteris teſtamenti q̃ noui dãnant diuitiarum abuſum et amorẽ nimiũ. Nõ autẽ illarũ vſum bonum ꝛ amorẽ ordinatũ. Nã ad hũc ſenſũ etiã philoſophi gẽtiles predicant periculoſum eſſe diuitiarũ abuſum ꝛ amorẽ nimiũ Uñ Tullius in p̃io de officijs dicit. Pecunie fugienda eſt cupiditas. Nichil enim tam anguſti animi tanq̃ parui q̃ amare diuitias: nil honeſtius et magnificẽtius q̃ contennere. Item Socrates cum ad philoſophandum. Athenas pergeret: magnum pondus auri in mare ꝓiecit. Et pluri mi alij Philoſophi leguntur diuitias contempſiſſe: vt p Hieronymum patet: xij. que. ij. ca. Gloria. Epi. ¶ Ad hec ſi dicas. Unde hoc Philoſophi pagani iudicauerunt: vt diuitie merito ſint hominibus contennende. Reſpondetur q̃ per veram rationem: quia recte conſiderando quid ſit aurum: argentũ; et omnia terrena / profecto inueni mus q̃ non ſunt niſi terra: terra autem inter omnes creaturas eſt infinita ꝛ viliſſima. Unde et deus infra omĩa dedit ei locum et calcãdam prebuit pedibus hominum. Idcirco ordo peruerſus eſt ſi homo ea prediligat et preponat ſibij pſi. Et hoc eſt omnino contra naturam et rationis dictamen: ergo ꝛc. ¶ Sed circa predicta queſtio occurrit: qualibus ſignis cognoſcitur q̃ quis vitioſo. ꝛ dãnabili amore et appetitu amat diuitias. Rñdetur ſecũdum Aureo. et doc. q̃ p̃cipua ſunt quattuor.

¶ Primũ ſignũ eſt cũ q̃s propter amorem diuitiarum paratus ẽ facere vel facit aliquid contra preceptum ſiue dei ſiue eccleſie: puta peierat vſuras exigit: rapit: furtum facit: feſta miſſam audiendo non ſeruat lucri amore. et ſic de alijs.

¶ Secundum ſignum cum ꝓ ſupfluis acquirendis diuitijs ſine indigentia ſui vel ſuorum plus debito ſe occupat et affligit. De quo Eccles. iiij. Unus eſt et ſecũdũ non habet: non fratrẽ: non filium: et tñ laborare non ceſſat: nec ſatiantur oculi ei⁹ diuitijs. Et hec eſt vnitas peſſima. ¶ Tertium ſignum: cum q̃s tantum diligit diuitias q̃ etiã; res illas quibus non eget magis ſinit perire q̃ pauperibus diſpenſare: puta veſtem: calciamentum: ciborũ reliquijs et hmõi: cum poſſ; erogare pauperi ad neceſſitatẽ: et tñ tãdiu tenet q̃ corrumpuntur.

¶ Quartum ſignum cũ quis tantum amat diuitias q̃ etiã in extrema neceſſitate alicuius proximi non vult prouidere eis de ſuis ſuperfluis: ideoq; talis eſt vt homicida. Iuxta illud Ambro. diſtin. lxxxviij. Paſce: dicentis. Paſce fame morientem: ſi non pauiſti occidiſti. O ergo tu diues auare dicã tibi cum Bern. ſuper Cant. loquẽte ſic. O auare conformari vis burſe tue tanq̃ ſeruus domine ſue congaudes illi gaudenti de lucro et condoles dolenti: quia creſcente pecunia in burſa: creſcis animo in ſuperbia: et decreſcente burſa decreſcis impatientia et triſticia. O q̃ infelix et miſer=

rimus eſt cum pro burſa tua diabolo vendis animam tuam.

F ¶ Circa tertiū de periculis eterne damnationis que ſequuntur diuitias ſepius. Notandum eſt ſecū dum ſcripturas et doctores ꝙ nouem modis precipuis poteſt quis ex diuitijs et earum occaſiōe pericula damnationis incurrere: propter quod ſollicite eſt cauendum. Et iſti nouem modi accipiuntur ſecundum litteras huius dictionis Cupiditas.

¶ Primo congregādo vel conquirendo. Eſt enim periculum damnabilis peccati congregare vel conquirere diuitias per opus peccati alicuius vt per fornicationem vel per furtum vel rapinam vel periurium et huiuſmodi. Item periculum eſt damnabile acquirere per artem talem que prohibita eſt: vt per necromantiam: per torneamēta: per alearum ludum ⁊ huiuſmodi. Item acquirere etiam per officium iniuſtum/ et per telonea omnino illicita/ et per exactiones iniuſtas: p ſimoniam ꝓ beneficio ⁊c. Hec omnia in cōpendio ſcdm Aureolum. ¶ Secūdo vtendo. Si eñ quis habeat diuitias iuſte conquiſitas: adhuc in eis pōt periculū dānationis in vtēdo ſ. ad illicita eis puta ad exercendas vſuras: vł ad facienda peccata mortalia: ad luxuriam ad oppreſſiones aliorum. ¶ Tertio ꝓdigendo. Nā damnabile eſt diuitias expendere ꝓdigaliter in his in quibus expendi non debent vt in ſuperfluis edificijs et magnis conuiuijs ſuperfluarū epularum et multis indumentis oīno ſuperfluis ebrietatibus et ſimilibꝫ vt patet per doc. ¶ Quarto in iuſtificādo: hoc eſt iniuſte poſſidēdo et tenendo. Nam vt Auguſti. xiiij. que. v. Siquid. dicit. Siquid inueniſti et non reddidiſti/ rapuiſti: et per conſequens iniuſte retineas talia ad damnationem. Item. e. xiiij. q. vi. Si res. Aug. dicit. pctm̄ non remittitur: niſi reſtituatur ablatum. Idem. e. que. iiij Quid dicam. dicit. Uſure ſemper male poſſidentur. O ꝙ̄ periculoſum eſt hoc vitium iniuſte retentionis quo multi vſqꝫ ad mortem permanentes damnari ſe permittūt: licet falſa ſpe bona multa faciant.

G ¶ Ad hoc Weffret exemplū narrat: ꝙ quidam diues cum ſemper ſanctorum limina viſitans: orans: cōfitens: et peregrinationes faceret multas expenſis vſure et iniuſtis modis acquſitis: tandem infirmabatur: et populus eum acclamans vt ſanctum planxit: tribus diebus iacuit ſine loquela: tā dem quarte die omnibus circunſtantibus clamauit dicens. Nullꝰ oret pro me: quia iam iudicatus ſum et damnatus. Et cum dixiſſēt ei de bonis operibus multis que fecerat Reſpondit. Omnia illa feci in peccato mortali: quia non reſtitui que debui alijs reſtituere ex vſuris et alijs ⁊c. et ſic infeliciter expirauit.

¶ Quinto diligendo periculuꝫ dānationis eſt ī diuitijs: ſcilicet quā do quis in ordinato amore eas diligit: vt patet ar. ij.

¶ Sexto indurando vel ſpietificā do ſiue incompatiendo: hoc eſt: nō miſerēdo nec pie impertiendo ex diuitijs ſuperfluis indigentibus hominibus. Unde de hoc Amb. ſuper Lucam. xlvij. dicit. Sicut hi. dicit. Non minoris eſt criminis

habenti tollere ꝙ cum poſſis ⁊ abũdans ſis indigentibus denegare. Eſurientium panis eſt quem tu detines:nudorum indumentuꝫ quod tu recludis:miſerorum redẽptio pecunia quantũ in terram [illegible] dis ⁊c.

h ¶Exemplum habemus Luce.xvi.i diuite epulone qui non dedit Lazaro ⁊c. ¶Septio theſaurizãdo. Nã queri poteſt.ſ.vtruꝫ theſaurizare ſit pctm̃ dãnabile. Et ad id reſpondetur ſecundum Alexã. de ales ſuper.iii. Theſaurizare ex affectu auaricie et cupiditatis abſqꝫ omni intentione neceſſitatis proprie vel ſuorum omnibus prohibitum eſt Mat.vi. Nolite theſaurizare theſauros in terra ⁊c. Sed ex cauſis licitis et honeſtis bene poteſt theſaurizare quis:ſicut parentes ob neceſſitatem filiorum et filiarum: ſeruato tamen modo ⁊ ſtatu perſone:et reges ac principes pro vtilitate reipublice vel regni :vel quando quis theſaurizat ad bona opera facienda: vt eſt cultus dei:vel conſtructio eccleſiarum:vel releuatio pauperum et huiuſmodi:vt etiam Lyra hic dicit ſuper Matthe.vi. et Alexan. vbi ſupra videlicet in ſcripto tertiĩ.queſtio.lx.arti.i.addit ꝙ pſonis eccleſiaſticis proprie nunꝙ licet theſaurizare : quia non licet eis pecuniam accumulare vel ſeruare intentione ſeruandi . Unde Ambro.xii.que.ii.c. Aurum indt habet eccleſia non vt ſeruet : ſed vt eroget: ſcilicet pauperibus: niſi forte ſeruaret propter neceſſitatem moderata quantitate vel propter pias cauſas eccleſie: ſtatui clericorum conuenienter licitas:et ſic pꝫ de ſeptimo . ¶Octauo appetendo. Nã diuitias appetẽdo eſt damnabile. Primo ſi quis appetit aliena deliberate conſequi illicite/ita ꝙ procederet in opus ſi eſſet facultas:quia eſt contra illud preceptum.Exodi.xx. Non concupiſces rem ꝓximi tui:niſi propter modicitatẽ eſſet venialе:quia qđ modicum eſt pro nullo reputatur. ii.phyſi. ¶Item ſi quis appeteret deliberate illicita que ſine peccato mortali teneri non poſſunt puta beneficium eccleſiaſticum cum ſit indignus et ineptus ad tale beneficium:damnabile peccatuꝫ eſt. Itẽ inſatiabiliter appetere ſuperflua damnabile eſt:patet ex ſumma angelica.

i ¶Unde tales aſſimilantur ei quẽ mordet ſerpẽs qui Situla dr. de quo dicũt naturales ꝙ ſitula genus ſerpẽtis ſi quẽ mordet vſqꝫ ad mortem ſitire facit/quia venenum eius cordi infuſum tantum ardorem ſitis generat:ꝙ vſqꝫ ad mortem patientem cruciat:ſic eſt in ꝓpoſito.

¶Nono ſollicitãdo:quia quando quis nimia ſollicitudine ſuffocante totaliter mentem a debita cura anime et diuinorũ conſideratione in neceſſariis ad ſalutem ſic curat ditari vel diuitias poſſidere dãnabile eſt:vt patuit ſermone.i.

k ¶O ergo vorarix animarum auaritia diuitiaꝝ. O ardens ignis cupiditatis: o peſtiferum venenũ quantum multitudinem hominũ perimis ⁊ ad infernum demergis. ¶Exemplum ponamus pro finali quod refert Petrus cluniacenſis. Et habetur in Speculo exemplorum.diſtinctione nona. exemplo. lxxxv. Monachus quidam in extremis vite vidit ꝙ anima ſua

ab angelo ducta ad portam inferni conſpexit penarum diuerſitates innumerabiles: et cepit tremere: ſed angelus confortauit illum: et vidit quoſdam demones diſcurrentes et cachinnantes de quadam anima diuitis que tunc rapta in infernum fuit ducta: et principi demonum preſentata: qui mandauit illis di. Facite animam hanc ſedere in cathedram et circundate ei veſtem ponpoſam: quia talia ſemper amauit: et fecerunt ſedere in ſedem eneam inextinguibiliter ardentem: et circundederunt ei pallium cõſimiliter ardẽs. Tunc princeps demonũ ait. Propinate ei poculum noſtrum. Et ecce era pecuniarum liquefacta candentia commixta omni genere fetoris ſulphurei ori eius infuderũt ⁊ mox in flãmas diffuſus effundebatur per viſcera ⁊ membra. Tandem duo cornua ignibus plena auribus eius appoſuerunt et cornicãri ceperunt et mox ſcintillas horrẽdas per oculos nares et per omnia foramina eius emittebant. Deniq; proiecerunt eum in cauernam omniũ ſerpentum generibus plenam: qui ꝑ amplexibus mulierum per omnia membra mordendo lacerabant. O ille vlulabat: ve et ve acclamabat ſeipſum: et omnia creata maledicebat ⁊c. His viſis illi⁹ monachi anima ad corpus rediſt et que viderat enarrauit: et ſic poſtea a corpore migrauit. O ergo chariſſimi omnes vos ego hortor predicta pericula diuitiarum caueatis et confiteamini ſi in aliquibus peccando cecidiſtis: vt per confeſſionem penitentie euadatis damnationem. Pro qua euaſione rogemus dominum Jeſum ⁊c.

¶ Dominica eadem. Sermo. iij. ſcilicet de regno dei querendo ab omnibus tam pauperibus q̃ diuitibus et modo eius.

PRimũ querite regnũ dei et iuſticiam eius et hec oĩa adijcient vobis Mat. vj. ⁊ in euãg. hodier.

R ¶ In iſtis verbis chriſtus dominus voluit nos docere quo modo vitam noſtrã ordinemus: quia rectus ordo vite noſtre eſt vt ſuper oĩa deũ diligamus ⁊ eius regnum inquiramus vbi perpetua beatitudine viuere habebimus: ⁊ ad id aſſequendum neceſſarium eſt iuſticiam regni celeſtis obſeruare precepta implendo Matth. xix. Si vis ad vitam igredi ſerua mãdata. Ideo xp̃s dñs dicit in euangel. ¶ Primum. i. ſuper omnia vel añ oĩa querite reg. ⁊c. et ſic faciendo omnia temporalia adijcientur vobis ⁊c. Hoc aũt patet etiam ex rõne: quia qui querit regnum dei et iuſticiam eius filius eſt dei. Sz quia filius eſt heres patris Roma. viij. Si filij ⁊ heredes: ergo cũ omnia bona etiaz temporalia ſint ipſius dei: ſequitur ꝙ ſunt etiã filiorũ dei querẽtium regnũ dei per conſequẽs. Bene ſequitur inde ꝙ nobis filijs dei querentibus regnũ dei dabũtur neceſſaria cibaria / veſtes et oĩa bona cor reqſita / vt xp̃s dicit in hoc euangelio. Unde concludendo ex rationibus plurib⁹ dicit. Primum regnũ dei querite ⁊c.

¶ Itaq; de q̃rendo dei regno tria myſteria ꝓ iſto ſermone iuxta euãgelium iſtud declarabimus.

¶ Prio de modo generaliter querendi in iuſticia.

¶ Secundo de modo equanimiter querendi in penuria.
¶ Tercio de modo ſpãliter querẽdi in opulentia.
L ¶ Circa primum de generali modo querendi regnum dei: ⁊ eius iuſticiam ab omnibus hominibus Notandũ ꝙ multi ſunt qui ſe ſubtrahunt a querendo dei regno et deo ſeruiendo. Et quidem. primo aliqui ꝓpter iuuentutẽ dicẽn. illud vulgare prouerbiũ. Gaudendũ eſt iuuentuti: cum ſenuero totũ me deo dedam. Sed aduertant tales illud Damaſce. libro. viij. dictum. Ubi vnum adoleſcentium videris virtutibus effulſiſſe ſcilʒ vita comite: ibi mille reperies periſſe ſcʒ morte preueniente. Secundo alij non querunt regnum dei, ꝓpter temporalium ſollitudinem. Contra quos Eccli. x. Nichil iniquius ꝙ̃ amare pecuniam: hic em̃ animã ſuam venalem habet: q: ꝓ nummo et interdum pro obolo peierando vendunt animam ſuam diabolo. Unde ⁊ ſaluator in hoc euangelio monet di. Non poteſtis ſeruire deo et mammone. Tertio alij propter formidinem: quia reputant graue penitere: et ſic deo ſeruire et celeſte regnum querere: contra quos xp̃us. Mat. xj. Uenite ad me omnes qui laboratis ⁊ one. eſtis ſcʒ onere peccatorum et ego reficiam vos ſcilʒ dulcedine amoris in operibus penitentie. Tollite iugũ meum ſuper vos: iugũ enim meum ſuaue eſt et onus meũ leue: ſcʒ per amorẽ. Qm̃ vt Gregori⁹ dicit. Si paſſio xp̃i ad memoriam reuocetur: nil tam durum quod non equo animo toleretur. ſ. pre dulcedine. Proinde xp̃us domin⁹ dulciter admonet omnes contra hec dicta di. Primum, i. ante omnia in iuuentute: hoc dicit iuuenibus: addit. Querite regnum dei. q. d. deus et regnum eius eſt ſuper omnia temporalia melius q: deus eſt ſummum bonũ quo melius excogitari non poteſt ait Anſ. libro moral. ergo eius regnum ſuper omnia eſt querendum: vt pote ſummum et perpetuum bonum. Deniqꝫ ne quis timeat ꝙ in hoc deficiat ſiue in ſpiritualibus ſiue in temporalibus addit. Et iuſticiam eius querendo: hec omnia adijcientur vobis: ſcʒ ad perficiendam et conſequendam beatitudinem. Unde ſcðm Augu. ſuper illud p̃s Dominus ſollicitus eſt mei d̃t ſic. Habet tui curam qui te fecit deus qui habuit tui curam cum non eſſes. vt iam hoc eſſes quod voluit eſſe te. Jam fidelis es: iam ambulas in via iuſticie: curam tuam habebit qui facit ſolem ſuum oriri ſuper bonos et malos: et pluit ſuper iuſtos et iniuſtos. Hec Auguſt. Juxta hec ergo aliqueqꝫſtiones occurrunt declarande.
M ¶ Primo queritur quid intelligatur eſſe regnum dei quod ſaluator monet querendum omnibus. Ad quod reſpondetur ꝙ triplex dicitur eſſe regnum dei quod querere debemus.
¶ Primum circa nos.
¶ Secundum intra nos.
¶ Tertium ſupra nos.
¶ Primum eſt circa nos hoc eſt regnum militantis eccleſie: de quo Mathei trigeſimo. Mittet filius hominis angelos ſuos: et colligent de regno eius: hoc eſt de eccleſia omnia ſcandala: id eſt peccata/et eos qui faciunt iniquitatem: et mittent eos in caminum ignis. i. in infernũ. Hoc non poteſt

intelligi de celeſti regno: quia ibi non ſunt mali: ſed de eccleſia: vt dicit Grego. ¶ Secundum regnum eſt intra nos. de quo Luce. xvij. Regnum dei intra vos: hoc eſt regnũ gratie in noſtra anima in qua de⁹ per gratiam habitat et regnat. Nam ſecundum Bernard. Sicut deus i regno beatitudinis preſens eſt vbi angelos et beatos gloria ſua letificat: ſic in bona conſcientia deus per gratiam preſens eſt: de qua preſentia angeli et beati delectantur et gaudent.

¶ Tertium regnum dei eſt ſupra nos: hoc eſt celeſtis glorie ad quod nos chriſtus dominus poſt iudicium corpore et anima introducet dicens Matth. xxv. Uenite benedicti patris mei percepi. regnum. Iſta tria regna chriſtus monet querere.

N ¶ Secundo quoq; queritur que ſit iuſticia regni dei in qua debeat querere regnum dei chriſtianus. Ad quod reſpondetur ꝙ ſicut triplex eſt regimen dei vt patuit: ita triplex eſt iuſticia regni dei per quem poterimus inuenire celeſte regnum dei: et non aliter.

¶ Primo regni eccleſie militantis iuſticia eſt rectam fidem ſancte eccleſie tenere: hanc non querunt ꝗ hereticorum dogmata ⁊ ſciſmata ſectantur: et ideo omnes tales perdunt regnũ celeſte: vt patet p Augusti. de fide ad Petrum. Extra de hereticis ca. Firmiſſime. Itẽ hanc iuſticiam non querunt: qui de fide chriſti dubitant. Nam extra eodẽ in cap. dubius. Dubius in fine infidelis eſt: hanc deniq; non querentes pagani omnes peribũt eternaliter. Hebre. xi. Sine fide impoſſibile eſt placere deo. Secundo regni gratie iuſticia eſt in vera charitate manere. Nam. i. Iohã. iiij. Qui manet in charitate in deo manet ⁊ deus in eo. Hanc non querunt qui peccata mortalia faciũt: et qui precepta non ſeruant nec vere penitere curant ſicut ſunt oẽs mali xpiani: qui lȝ ſint in primo dei regno. ſ. eccleſie per fidem: tamen ſecundũ regnum dei: ſcilicet gratie non habent de quibus Iaco. ij. Fides ſine operibus mortua eſt Periculũ ergo eſt. ¶ Tertio regni celeſtis iuſticia eſt in preceptis et penitentia finaliter perſeuerare. Nam chriſto teſte Matthei. x. capitulo. Qui perſeuerauerit vſq; ad finem hic ſaluus erit. Unde regnum celeſte non acquiritur niſi finalis perſeuerantia gratia: quia vt Gregorius in moral. ait. Incaſſum bonuȝ agitur ſi ante finem vite deſeratur. Nam fruſtra quis velociter currit ſi antequã ad metam perueniat deficit. Hec ille. et ſic patet. O ergo homo diſce iuſticiam dei querere et per eam regnum habere.

¶ Tertio ergo queritur quomodo querendum ſit regnum dei et iuſticiam eius a fidelib⁹: ⁊ ex predictis patet reſpõſio ꝙ primo querendum eſt acceleranter ſcilicet tẽpore huius vite quando homo habet ſpacium penitentie non differẽdo vſq; ad horam extremam quia dubium eſt tunc inueniri: vt Auguſtinus dicit de penitentia diſt. vij. in principio loquẽs ſic. Si quis poſitus in vltima neceſſitate egritudinis voluerit accipere penitentiam: fateor vobis non illi negamus quod petit: ſed non preſumimus ꝙ bene hinc exit: penitentiam dare

poſſumus: ſecuritatem vero dare non poſſumꝰ. Nunquid dico dam nabitur: ſed nec dico ſaluabitur. Uis ergo a dubio liberari. Age penitentiam dum ſanus es: et ſecurꝰ es: hec et plura ibidem. Proinde ſtultiſſimum eſt differre et maxime poſt mortem: quia tunc certuꝫ eſt ꝙ nunꝗ inuenietur. Secundo querendum eſt fideliter: hoc eſt in fide recta. Tertio diligenter hoc eſt in peccati cautela et preceptorum obſeruantia. Et quarto perſeueranter in finali ſaltem penitētia vera que non metu mortis: ſed amore dei et iuſticie debet agi. Ecce o chariſſimi pulchra documenta ſunt iſta omnibus ſeruanda ad querendum dei regnuꝫ. O ergo homo chriſtiane noli te perdere a regno dei ad quod vocatus es: ſed ſtude diligenter quomodo illud inuenias: et ſic patet.

O ¶ Circa ſecundum de modo querendi regnum dei equanimiter in penuria occurrit talis queſtio: quare deus permittit chriſtianis dei regnum querentibus aliquam penuriam. Et ratio queſtionis eſt: quia ipſe deus promiſit ꝙ querentibus deum omnia adijciantur: vt patet tam in veteri ꝙ in nouo teſtamentis. Nam in veteri teſtamento pſalm̄. dicit. Diuites eguerunt: et eſurierunt inquirentes autem dominum non minuentur omni bono. Item in nouo teſtamento patet clare in hoc euangelio. Mirum ergo videtur ꝙ tales penuriam patiuntur. Ad hec reſpondetur ꝙ deus bonus promiſit bonis hominibus regnum dei querentibus et quantum eſt ex parte dei ipſe paratus eſt dare ſicut promiſit omnia neceſſaria eis. Sed ꝙ aliquando patiantur defectum neceſſariorum: hoc eſt ex parte hominum ex cauſis pluribus quas bonum eſt ſcire

¶ Primo propter punitionem peccatorum.

¶ Secundo propter ingratitudinis demeritum.

¶ Tertio propter ſuperfluum queſtum.

¶ Quarto propter augmentū meritorum.

¶ Ultimo propter ſpei documentum.

¶ Primo inquā propter punitionem peccatorū. vnde Eccle. xxxix. Ignis grando fames et mors omnia hec ad vindictam creata ſunt. Ad hoc aduertendum eſt: quia nimirum fit ſepe dei iudicio iuſto: vt cum multi ſunt in ciuitate vel prouincia aliqua peccatores puniantur ipſi. Et cum eis etiam innocentes et iuſti temporali pena affliguntur ſcilicet ignis combuſtione deuorante domum et omnia bona eorum. Uel grandine et aeris intemperie et fame: vt patet in ſodomitis quorum etiam paruuli innocentes incendio ſulphureo perierunt et in captiuitate babylonica multi iuſti: vt Daniel ananias Azarias. Item Thobias Raguel ꝛc. Item hieremias ſanctificatus in vtero ꝛce. paſſi ſunt. Sed vt Auguſtinus primo de ciuitate dei capitulo octauo dicit: quāuis in bonis et malis ſit ſimilitudo paſſionum: tamen eſt diſſimilitudo paſſorum: quia mali puniuntur et damnantur: ſcilicet conuertantur. Boni autē purificantur et ꝓbantur: ſicut ſub eadem tritura

ſtipule comminuuntur: frumenta purgantur. hec ille. Et ſic patet φ talis penuria iuſtis eſt ad bonum ꝗ̃uis ſit contra malos ꝛc.

¶ Secundo ꝓpter ingratitudinis demeritum. nam ſepe fit vt homo etiam iuſtus negligenti⁹ agit deo grates de bonis temporalibus ꝗ̃ deberet. Propterea vt Bernardus ſuper. Qui habitat di. Accipiēdis eſt indignus qui de acceptis fuerit ingratus. Item Auguſti. de bono viduitatis dicit. Eoipſo φ de acceptis ingrati non ſumus nos accepturos eſſe de nondum acceptis cõfidimus. ¶ Tertio propter ſuperfluum queſtũ. Ambro. Cauſa noſtre inopie auaricia eſt: immoderatus nempe temporalium appetitus facit vt caueamus neceſſariis. Volucres enim celi ideo ſuſtentantur indeſinenter: qꝛ nichil ſibi tanꝗ̃ proprium vendicant: nos vero cõmunia amittimus dum propria vēdicamus: hec Ambro. in ome l. ſuper Lucã ꝛc. ¶ Quarto ꝓpter augmentum meritorũ: ſicut patet. ij. Cor. c. xj. vbi Apoſtolus dicit. In labore ꝛ erũna in vigiliis in fame et ſiti in ieiuniis multis: ꝛ hec propter meritorum augmentum.

¶ Vltimo ꝓpter ſpei documētum nam ſic deus docet nos omnē ſpē noſtram principalius ponere i ipſo ſi enim noſtre ſollicitudini ſemper temporalia bona cõmitterētur putaremus eē a nobis vel φ a deo dãtur nobis ex debito. Cum vero de⁹ aliquando ſubtrahit aliquãdo dat oſtendit φ ipſe ſit dominus illorũ: et ſic in eo ſpē ponamus nec de nobis vel de noſtra ſollicitudine confidamus. vñ. j. Thimo. vj. Diuitibus precipue non ſperare in incerto diuitiarum: ſed in deo viuo qui preſtat nobis omnia abunde ꝛc. vñ tu chriſtiane ſpe cõquerendo dicis. Quomodo poſſem regnũ dei querere cũ tantis ſim penuriis oppreſſus: frigeo non habēs veſtē: nec ꝓpterea poſſum orare vel ad eccleſiam ire. fameſco ꝛ non habens comedere ſemel ad ſufficientiã: quomodo poſſum ieiunare tot curas ꝓ familia oportet me ſuſtinere tot diſcurſus facere ꝛ quõ poſſum regnũ dei querere ꝛ eius iuſticiam. Ad hec audi remedia ſubſequentia. Nã de huiuſmodi documēto.

¶ Queritur quali modo xp̄ianus pauper homo habere ſe debeat inquirendo dei regno vt adiiciantur ſibi omnia bona iuxta xp̄i ꝓmiſſionem directam. Ad hec ex premiſſis ſatis patet reſponſio φ remedia ſunt quinꝗ̃. Primũ eſt patienter aduerſa ſuſtinere pro peccatorum purgatione. Secundum eſt gratias ſemper deo pro beneficiis agere vt mereatur plus habere. Tertium eſt paupertatem in omnibus diligere et ſuperflua non querere. Quartum eſt velle in bonis operibus creſcere: nec pro penuris deſiſtere quãtum eſt poſſibile facere. Quintum eſt ſpem totã in deo ponere ꝛ ipſi ſoli deſeruire ſuper omnia et ante omnia ꝛ ſicut illi placuerit ſe in omnibus committere. Ad hec ſunt exempla.

¶ Narratur ex vitaſpatrum in ſermonibus Theſauri. φ duobus heremitis habentib⁹ olera: vnus orauit deum vt quandocunꝗ̃ peteret pro illis pluuiam daret et quando ſerenitatem peteret eam mitteret et exauditus eſt ac ſic fiebat alter nichil petiuit in ſpeciali: ſed totum deo commiſit. Et ecce tempore ſuo primi terra fuit ſterilis

et olera arefacta: ſecundi autem optima:quos cognouerunt quod melius eſt committere talia diuine prouidentie.

¶ Item legitur in Speculo exemplorum diſtin. viij.exemplo. xlv. Quod duobus ſutoribus exiſtentibus conuicaneis et vnus vacabat eccleſie et pauperibus erogabat de arte ſua:et ſemper abundabat: alter q̃uis foret doctior illo non curabat diuina ſemperq; laborabat etiam in nocte diei feſti et tamen egebat. Unde motus inuidia dixit cum ira illi primo. Unde tu diues es ego pauper cum ſim doctior te et plus laboro. Reſpondit illi. Quia ego inueni theſaurum in terra de quo quotidie excipio: et tunc petiuit ille hunc vt ſecum participaret. At ille ait. In mane accedamus et duxit eum ad miſſam:poſtea dixit. Jam non poſſumus hodie excipere ne videamur ab hominibus:ſic fecit eidem pluribus diebus et tandem edocuit eum de miſſarum auditione quotidie:et ſic poſtea laborare. Quod cum iſte facere cepiſſet benedixit ei deus: et ditatus eſt. O ergo chriſtiane diſce et tu conſimiliter facere.

¶ Circa tertium de modo querendi in diuitiis regnum dei: queritur quomodo diuites per ſuas diuitias et opes querere debeant regnum dei et iuſticiam eius. Ad quod reſpondetur φ precipue quinq; modis obſeruandis.

¶ Primo peccata omnia cauendo nam citra deum debet diues amare diuitias ne amore illatum peccet:vt patuit ſermone precedenti.

¶ Secundo animam propriam redimendo:ſcilicet de carcere diaboli Prouerbiorum.xiij. Redemptio anime viri diuitie ſue Auguſtinus Redime te o diues:redime te dum viuis:dum tempus et precium habes:ne poſt mortem et tempus et precium perdas. Nam Thobie. xij. Elemoſyna a morte liberat:et ipſa eſt que peccata purgat:⁊ facit inuenire vitam eternam:hec ibi.

¶ Tertio deum ex his honorando:et pro eis deo gratias agendo. Unde Prouerbiorum.iij. Honora dominum deum tuum de tua ſubſtantia.et de primitijs omnium frugũ tuarum:ſcilicet decimas et oblagia fideliter eccleſie reddendo et eius miniſtris ad cultum dei expendendo:vt inſtructura eccleſiarum:ordinatione miſſe.

¶ Quarto opera miſericordie ex eis exercendo:et ſic in celo theſaurizando. Nam prouerbiorum.xix. Feneratur domino qui miſeretur pauperis:⁊ Matth. xix. Da pauperibus:et habebis theſaurum in celo. Auguſtinus. O miſer homo qui feneraris homini ad vſuram modicam: fenerare deo et centuplum accipies et vitã eternã poſſidebis. da temporale et accipies eternale:da quod tecum ferre non potes et recipies quod in eternum poſſidebis.da pauperi vt habeas tibi ipſi:quia ſola que pauperi dederis tu in celo habebis: et quicquid pauperi non dederis: in morte perdes et tu carebis. Hec Auguſtinus. ¶ Exemplum narratur in Specu. exemplũ diſtinc. ix. exem. xxx. quod quidam Ethicius romanorum ſenator cum in Burgundia maxima fames eſſet:pauit ex ſuis bonis pluſquã quattuor milia pauperum quãdiu tempus famis durauit. Et poſtea audiuit vocem

de celo dicentem. Et hic ei tibi ꝛ ſemini tuo panis nõ deficiet in eternum: quia me in pauperibus refeciſti: ꝛ ſic ipſe ſibi eternum theſaurum acquiſiuit. ¶ Ultimo rerum amiſſionẽ patienter ſufferendo vt dicat tunc diues cum ſancto Job. Dominꝰ dedit dñs abſtulit ſit nomen domini benedictũ. Rogemꝰ ergo chriſtũ vt det ꝛc.

¶ Dñica eadem. Sermo quartus poteſt de vſura vel de auaricia fieri/de quibus vide in quadrageſimali parte.

¶ Dominica .xv. poſt Penthecoſtes. Sermo primus. iuxta euangeliũ applicando de hominis morte corporali.

IBat Ieſꝰ in ciuitatem que vocatur Naym: ꝛ ibant cum eo diſcipli eius Luce. vij. et in euangelio hodierno. Sicut dicit Joan. x. cap. Chriſtus dñs ad hoc venit ĩ mũdũ vt vitã habeamus ꝑ ipm̃. Ego inquit veni vt vitã habeat ꝛ abundantius habeant ſcilicet fideles. Et quoniã homo incurrerat mortẽ triplicẽ ſcilicet mortez anime et mortẽ corporis vel nature: et mortẽ gehenne. Idcirco venit chriſtus dare nobis triplicẽ vitã ſcilicet contra mortẽ anime que fit per culpã: venit dare vitaz gratie que aĩa viuificatur. Ro. vi. Stipendia mors peccati gratia autẽ dei vita eterna in chriſto Itẽ contra mortẽ nature dat vitã mortalẽ in reſurrectione quã inchoauit in ſeipſo reſurgens a mortuis. Et contra mortẽ gehenne dabit vitã glorie quã repromiſit. Iõ in ſignũ hoꝝ voluit xp̃s in terris mortuos ſuſcitare: ſicut et in hoc euangelio legitur/cuius textus ſequitur. In illo tpe. Ibat Ieſus in ciuitatem que vocatur Naym. et ibant cũ illo diſcipuli eius ꝛ turba copioſa. Cũ autẽ appropinquaret porte ciuitatis: ecce defunctus efferebatur filius vnicus matrꝭ ſue et hec vidua erat: ꝛ turba multa ciuitatis cum illa. Quem cum vidiſſet ieſus miſericordia motus ſup eam dixit illi. Noli flere: et acceſſit et tetigit loculũ. Hi autem qui portabant ſteterunt et ait. Adoleſcens tibi dico ſurge et reſedit q̃ erat mortuus et cepit loqui: et dedit illum matri ſue. Accepit autẽ oẽs timor et magnificabant eum dicẽtes. Quia propheta magnus ſurrexit in nobis et quia deus viſitauit plebẽ ſuã. Lu. vij. ¶ Itaqꝫ iuxta euange. hoc notemus miſteria tria pro ſermone.

¶ Primum eſt de huius mortui ſignificatione morali.

¶ Secundũ de xp̃i dei reſurrectione mirabili.

¶ Tertiũ de humanali morte corporali.

R ¶ Circa primũ de morali ſignificatione nota tria.

¶ Primo de hyſtoria quia euangelium dicit In illo tempore ſcꝫ anno etatis xp̃i. xxxi. et predicationis ſue primo anno .xiij. kal. auguſti. ſecundũ eundẽ Guillermum. Hoc eſt tertio die ante feſtũ Magdalene: tunc enim finito ſermone quem fecit in monte deſcendit: et in deſcenſu ſub monte ſanauit leproſum. de quo Math. viij. Et ingreſſus Capharnaum ſanauit ſeruum Centurionis: et inde ibat in ciuitatem que vocatur Naym: que vt Beda dicit ciuitas eſt par=

na in galilea: diſtans a mõte Thabor per duo miliaria: et a Hieruſalem per duas dietas vt dicitur. Et dum appropinquaret inquit porte ciuitatis ⁊c. Patet hyſtoria ex textu. Sed de queſtione inquirenda: quid ſcilicet ſignificatur ꝑ hũc mortuum ſpiritualiter vel mortaliter. Et communiter dicũt doctores ꝙ per mortuum corporaliter ſignificatur mortuus ſpiritualiter hoc eſt peccator exiſtens in mortali: quia ſicut mors occidit corpꝰ: ita peccatum mortale occidit animam. Sap̄.xvj. Homo per maliciam occidit animam ſuam. Unde vt loquamur de premortifero veneno interrogo te. Quale venenum ſit ſuper omnia peius. Ad quod Seneca epiſtola. lxxxij. dicit ꝙ venenum malicie peius eſt ꝙ̃ cuiuſcunqꝫ ſcilicet veneno ſi ſerpentis vel bufonis: hoc enim quãuis ſit mortiferum alteri eſt tamẽ vita ſerpenti. Sed venenum malicie principaliter mortificat habentem.

¶ Dico ergo primo ꝙ plus nocet et peius vnum peccatum mortale ꝙ̃ ſi homo poneretur in cauernam ſerpentibus et bufonibus ac quibuſcunqꝫ venenoſiſſimis plenam vt ibi morderetur.

¶ Secundo dico fortius ꝙ peius eſt ſe habere vnum peccatũ mortale ꝙ̃ ſi haberet homo in corpore mille legiones demonum acerbiſſime vexantes: quia hec ſolum corpus occidere poſſent: ſed peccatum animã precioſiſſimam occidit.

¶ Tertio quoqꝫ dico fortiſſime: ꝙ ſi animalia tua ſine peccato eſſet mille annis in inferno et arderet ſuper hoc maius malum eſt iacere per vnicam horam in peccato mortali. Patet: quia malum omnis pene nullius comparatiõis eſt ad malum culpe. Illud enim non ſeparat a deo: ſed hoc ſeparat. O ergo peccator pertimeſce peccare o chriſtiane pondera ꝑdicta.

S ¶ Tertio nota de ſignandi cõuenientia: pro qua aduertendum ꝙ inter multas rationes ſimilitudinis precipua: ratio conueniẽtie quare peccatum mortale vocatur mors: et per mortem conueniẽter ſignificatur ſecundum Holkot ſuper li. Sap̄. lectione. xi. eſt: quia ſicut ſunt ſeptem peccata mortalia capitalia: ita mors in corpore facit ſeptem effectus conſimiles.

¶ Primo nempe quia pectus altius ſolito eleuatur vel intumeſcit morituris et cunctis mortuis corporibus vt dicit Philoſophus. vj. libro animalium: quia totus ſanguis in morte tranſfluit ad cor: vt ipſi ſcilicet auxilietur cordi quod eſt primum viuens et vltimũ moriens. Unde multa ſanguinis confluxio facit pectus ĩtumeſcere vel carnem eius: vt aſſerit Conſtantinus: ſic ſpiritualiter mortua / vel moritura in proximo anima ꝑ peccatum ſuperbie intumeſcit et tũc eſt ſignum mortis. Unde Eccl'es x. Initium omnis peccati eſt ſupbia.

¶ Secundo mors facit corpus terreum vt reſoluatur in terram: ſic peccatum per auariciam facit animam terream ſicut talpam fodiẽtem terram.

¶ Tertio mors facit corpus fetidum: ſic peccatum luxurie aĩam.

¶ Quarto facit frigidum per inuidiã extinguẽdo calorẽ charitatꝫ.

¶ Quinto facit putridum per gu

lam/et quanto pinguius tāto pu=
ribilius. ¶ Sexto facit horridum
per iracundiam et facit terribilē.
¶ Septimo facit ponderoſum cor
pus: ſic ꝛ animam per accidiā red
dit immobilem ad bona opera.
Ecce ergo patet ꝙ omnia pecca=
torum genera conuenienter ſigni
ficantur in mortuo. Hec ſuffaciāt.
O ergo homo qui times mortem
corporalem: magis time peccatū:
vt dicit Bern̄.

¶ Circa ſecundum de reſuſcitatio
ne a Chriſto facta. Notandum ꝙ
vt Gregoriꝰ. iiij. moral. dicit. Chri
ſtus tres mortuos ſuſcitauit: vi=
delicet puellam in domo/et hunc
iuuenem in ciuitatis porta. atqꝫ la
zarum in ſepulchro: ad ſignifican=
dum ꝙ chriſtus reſuſcitat quoſdā
peccatores exiſtētes in domo cor=
dis: quoſdam etiam in porta ſen=
ſuum quinqꝫ: et iſti ſignificantur
per hunc adoleſcentem qui effere
batur per portam ciuitatis. Nam
ciuitas corporis noſtri habet q̄nqꝫ
ſenſus tanq̄ quinqꝫ portas ſecun=
dum Bernardum per quas pecca
tor effertur mortuus: quando vi=
dendo ad concupiſcendum vel au
diendo ad confabulandum de illi
citis conſentit/vel guſtando mo=
uetur: vel odorando/vel tangen=
do ꝛc. Nam Matth. v. Qui vide=
rit mulierem ad concupiſcendum
iam mechatus eſt eam in corde:
ſic et de aliis ſenſibus ſcilicet qui
audierit eius colloquia vel tetige
rit: et huiuſmodi. Deniqꝫ quoſdā
chriſtus reſuſcitat ī ſepulchro po=
ſitos ſub lapide cōſuetudinis ma=
le: et tales cum magno clamore et
fletu ſuſcitauit ad ſignificandum
ꝙ ſicut Gregorius dicit. Difficille
ſurgit quem moles conſuetudinis
premit. Sed ad propoſitum. No=
ta ꝙ in ſuſcitando hunc adoleſcen
tem tria precipua chriſtus fecit ꝑ
myſterio.

¶ Primo: quia motus lachrymis
vidue matris acceſſit: quid enim
eſt mater vidua: niſi ſancta eccle=
ſia vt dicit Glo. Que ſponſi chri=
ſti viduata preſentia filios ſuos
mortuos in peccatis deplorat q̄s
ad tumulandum in infernum ire
conſpicit ſed eccleſie precibus fle
bilibus chriſtus mouetur/vt acce
dat per gratiam ad reſuſcitanduꝫ
per penitentiam/vnde bonum eſt
peccatorī preces eccleſie pro ſe re
quirere.

¶ Secundo quia portitores ſtare
voluit mox vt tetigit. Nam pecca
tor defertur ad infernum vt ibi ſe
peliatur: iuxta illud. xvj. Mortuꝰ
eſt diues ꝛ ſepultus eſt ī inferno.
Portant autem eundem quattuor
elementa in lecto corporis/quod
compoſitum eſt ex quattuor ele=
mentis que ad vitia tendere fa=
ciunt ſcilicet terra ad auariciam:
aqua ad luxuriam inclinando/et
aer ad ſuperbiam/ignis ad iram.

¶ Nota ſecundum quattuor com
plexionis: quia melancholici qui
ſunt terrene proprietatis/ſcilicet
frigidi ꝛ ſicci: et ſic naturaliter ſūt
auari. Phelegmatici ſunt luxurio
ſi vt mulieres ſanguineoſi tanq̄
aerei elati. Colerici igne ire ple=
ni. Sed dum chriſtus hos portito
res tangit per contritioneꝫ grām
aut tribulationem vel corporalem
infirmitatem ſtabunt ceſſando a
peccatis repreſſo fomite. iuxta il=
lud Pſalmus. Multiplicate ſunt ī
firmitates eorum poſtea accelera
uerunt: ſcilicet ad conuerſionem
penitentie.

¶Tertio/quia chriſtus adoleſcē=tē ſurgere impetrauit di. Adoleſcens dico ſurge.q.d. Non dico/ſenex ſurge/hoc enī nullibi legitur in euangelio:ad ſignificandū q̄ꝙ in vitiis ſeneſcunt vix vel raro reſurgunt a peccatis:vt dicitur Prouerb.xiij. Sed debet homo ī iuuē=tute reſurgere. Pro q̄ nota ꝙ moderni doctores pleriq̄ tenēt ꝙ homines qui in iuuentute non reſurgunt a vitio ſodomitico:ſed vſq̄ ad annū etatis chriſti ſcʒ.xxxiij.in eodem permanent: tales intantuʒ poſſidentur a diabolo ꝙ poſtea nū q̄ reſurgent:quia licet poſſet conuerti/tamen conſuetudo eos deprimit et vincit ſemper decetero. O homo carnalis penſa hec ne pereas et cetera.

V ¶Circa tertium de morte corporali ad quam nos chriſtiani debemus ſollicite preparare poteſt poni per ſe de hoc predicando pro themate illud Eſa.xxxviij. Diſpone domui tue:quia morieris ⁊ non viues:que verba litteraliter dixit Eſa.ad Ezechiam regem:ſed generaliter poſſunt dici cuilibet chriſtiano vt ſeipſum diſponat ad bene moriendum:quia in hoc conſiſtit ſumma philoſophia ſapientū et chriſtianorum:vt dicit hieronymus ī epiſtola ad heluidium. Jō de hoc tria hic myſteria contemplemur pro ſermone.

¶Primo de prediſpoſitione.

¶Secundo de tranſlatione.

¶Tertio de xp̄i conformatione.

Primo inquam de prediſpoſitiōe debita ad mortem futuram inquirendū eſt qualiter debeat ſe chriſtianus preparare ⁊ diſponere ad mortem:vt euadat damnationem Ad quod nota ꝙ Bernar.in quodam ſermone dicit hortando. O homo omni die et hora ad morteʒ te diſpone. Cogita te iam eſſe quaſi mortuum cum te ſcias de neceſſitate moriturum. hec ille. Notāter dicit om̄i die. Nam ſeptē ſunt dies in hebdomada/per quos tota vita noſtra decurrit.et ſecundū hoc ſeptem modis debemus nos in vita prediſponere ad mortem.

¶Nimirum prima eſt dies dominica que dicitur dies ſolis hec ſignificat peccatorum cognitioneʒ: quia ſicut ſol illuminat ad videndum colorata:ſic chriſti gratia illuminat mentem ad videndū et recognoſcendum peccata omnia. hec cognitio requiritur ad veraʒ penitentiam ſine qua non eſt ſalus homini. Jdeo prerequiritur ad mortis diſpoſitionem. Unde Chriſtus.Matth.xxiiij.di. Eſtote parati:quia qua hora non putatis filius hominis venturus eſt:ſcilicet ad iudicium mortis. Propterea vt docet Auguſtinus et docto. Quolibet ſero antequam homo dormiat debet peccata recognoſcere ⁊ penitere ne repentina morte ſublatus in peccato damnetur.

¶Secunda dies eſt feria ſecunda que dicitur dies lune et ſignificat vite in melius mutationem:ſicut et luna mutabilis eſt. Nā vt hierony.in teſtamen.dicit. Jn veritate comperi et coram deo fateor ꝙ nunq̄ eſt finis malus ei qui ſemꝑ bene vixit ſcʒ emendando vitam ſuam. hinc etiam eccleſia cantat. Emendemus ī melius quod ignoranter peccauimus:ne ſubito preoccupati die mortis queramus ſpacium penitentie / et inuenire

non poſſimus ⁊c. ¶ Tertia dicitur dies martis: qȝ ſecundum Catholicon dicit deus belli et ſignificat contra tentationes premunitionem: quia vt Grego. dicit Malignus hoſtis tentabit nos maxime in hora mortis: ſcilicet contra fidem ſpem et charitatem que effugere non valeamus: niſi in vita nos premuniamus et confirmemur: ſcilicet in fide/et ſpe ac charitate ſeruando precepta.

¶ Quarta dicitur dies mercurij: et ſcḋm Catholicon mercurius dicitur quaſi mercandi kyrios.i.deus vel dominus: vnde ſignificat bonorum operum actionem vel cumulationem quibus mercari poſſumus celeſtia premia Unde Apocal'.xiiij. Beati mortui qui in domino moriuntur opera enim illorum ſequuntur illos. Athanaſius in ſymbolo: Qui bona egerunt ibunt in vitam eternam qui vero mala/in ignem eternum. Item Hieron. dicit. Nunq̄ vidi aut legi mala morte mortuum fuiſſe qui libenter opera pietatis exercuit ⁊c. Et nota ꝙ dies quelibet denominatur ſic a planeta qui dominatur a prima hora illius diei: vt dicit Alber. magnus in introductorio ſuo in Aſtronomia.

¶ Quinta ergo dies dicitur Iouis eo ꝙ prima hora illius diei Ioui attribuitur et in ea dominari dicitur: ſicut et hora prima aliarum dierum attribuitur planete a quo denominatur. Et ſecundum Cathol'. Iupiter dicitur quaſi iuuans pater propter quod ſignificat dei et ſanctorum pro iuuamine exhortationem: hoc enim eſt vtile diſpoſitorum ad bonaȝ mortem vt homo eligat ſibi in patrono aliquos ſanctos quos quotidie deuote colat et exoret quatenus iuuent ipſum ad conſequendum bonam mortem ⁊ iuuent ac protegant ī extremis. Unde Iob.v. ad aliquem ſanctorum conuertere et precipue de beata virgine canit eccleſia. Maria mater gratie ⁊c. in hora mortis ſuſcipe.

¶ Sexta dicitur Ueneris hoc amoris et ſignificat amoris chriſti paſſionis eius meditationem ⁊ cōpaſſionem per quam homo ī morte meretur conſolationem a deo. Iuxta illud.ij. Corint.i. Sicut ſocij paſſionum eſtis ſic et cōſol'.eritis. Nam et xp̄s dn̄s illa die paſſus et mortuus eſt. ¶ Septima dr dies Saturni qui eſt tardior oīm planetarum: et hec dies eſt ſabbati: id eſt requietionis qua xp̄us requieuit in ſepulchro. vnde ſignificat finalem in gratia preſeuerationem ad requiem eternam. Nā xp̄s dī. Mat' x Qui pſeuerauerit vſq̄ in finem hic ſaluus erit. His ergo modis diſponere debet homo ſe ad mortem/vt conſequatur ſalutem.

X ¶ Quo ad ſecundum de trāmigratione trāſlatione anime q̄ritur. vtrum deus quemlibet hominē transferat per morteȝ de hac vita transmigrando ī optimo ſtatu vite ſue Et poſſet argui ꝙ non quia multi pctōres melioris ſtatus fuerunt in infantia q̄ poſtea inueterati peccatis et annis/et tamen non ſunt ſublati in infantia ergo ⁊c. Ad hoc reſpondendum ſecundum docto nota tres precipuas veritates. ¶ Prima de paruulis ꝙ licet ſtatus infantie ſit melior in hominibus multis tamen non conuenit quelibet mo-

ti in ſtatu puerilis etatis. Ratio quia homines non poſſent multiplicari cum ante tẽpus aptum generationi extinguerentur: et per conſequens non fieret debita reſtauratio angelice ruine quo ad ſuperiores ordines: cum enim homo per liberum arbitrium bene operando vſq ad ſenium magnã poſſit mereri gloriam/ vt ad ſuperiores angelorum choros aſſumatur tali bono priuaretur ſi in infantia moreretur: ⁊ ſic ruina ſuperiorum non reſtauraretur.

¶ Secunda de reprobis quod pie eſt credendum ꝙ miſericors deus transfert per mortem peccatores reprobos in eo ſtatu quo ceteris paribus in reſpectu quo ad aliqua habeant in futuro puniri mitius. Et hec habentur per dicta Hugo. et rõ: quia dei mĩa nunꝗ deeſt homini. nam etiam ab obſtinatis hoĩbus non vult auferre angelicam cuſtodiam ne grauius in peccata et per conſequens in penas corruant ſecundum doc. ſuper. ij. Deniꝗ etiam in inferno mĩam exhibet damnatis in hoc ꝙ punit citra cõdignum: vt dicit Auguſti. Sequitur ergo ꝙ miſericordia dei nõ deſit homini etiam in morte quã ſcdꝫ iuſticiam et mĩam auferat in ſtatu melior: ita ꝙ talis homo ex ꝓrogatione vite non melioretur: ſꝫ potius deterioretur et grauiores penas demereretur.

¶ Tertia veritas de electis/ ꝙ deus electos ſuſcipit ſemper in optimo ſtatu per mortem vnum quenꝗ ſcdm gradum meriti et premij ad quod a deo eſt predeſtinatus. Alij enim ſuſcipiunt ſcdm merita ad infimorum/ alij ad mediorum: alij ad ſummum chorum angelorum/ et tunc transferuntur quãdo compleuerunt merita/ vt digni ſint ad premia glorie ſecundũ gradum ſuum iuxta ꝑordinationem dei ab eterno: ⁊ ſic transferuntur in optimo ſtatu quo ad gradum glorie ad quam ſunt predeſtinati. O ergo dei mĩa in omnes homines etiam reprobos: ſed o ꝗ̃ſuauis eſt electꝭ. O ergo tu peccator conuertere ad dominum: vt habeas gloriam tibi preordinatam.

¶ Quo ad tertiũ de xp̃i cõformatione quoniã: vt Aug. dicit. oĩs xp̃i actio: eſt noſtra inſtructio. Iõ ſicut vita xp̃i eſt exempla noſtre vite: ita et mors eius exemplar eſt noſtre mortis propterea bene notemus ꝙ xp̃s dominus in ſua morte ſeptẽ ꝓcipua fecit in exemplum vt et nos facere doceret talia pro noſtre mortis hora ⁊c.

¶ Primo: q: inſtante mortis tempore in cena vltima cum ſuis diſcipulis Euchariſtiam communicauit. Sic et nos debemus hoc ſalutis noſtre viaticum accipere circa mortem: vt docet Auguſti. et etiã extremam vnctionem.

¶ Secundo: q: in cruce cũ lachrymis orauit et clamauit Heb. v. Et nos docemur vt ploremus pro noſtris peccatis penitendo clamem⁹ confitendo ſacerdoti: et oremus veniam poſtulando: vnde Augu. Qui lachrymis miſerum ſe confitetur: illi deus miſeretur.

¶ Tertio: q: teſtamẽtum cõdidit: vt Amb. dicit. ſ. aĩam patri cõmẽdando. corpus ⁊ ſanguinem nobis in euchariſtia dando: veſtimenta crucifixoribus: pacem diſcipulis: matrem diſcipulo et ſic de alijs ad docendum ꝙ nos in morte de poſſeſſis fidele teſtamentum facia-

mus.¶Quarto: quia inimicis ve
niam petijt di. Pater ignoſce illis:
vt doceret nos parcere Luce.vj.
Dimittite et dimittemini.
¶Quinto: qꝛ in cruce mori voluit
et nos ergo in meditatione crucis
xp̄i imaginem eius figendo ante
oculos ponamus.
¶Sexto qꝛ caput moriēs iclinauit
hoc pro ſigno amoris ſcd̄m Aug.
ad docendū ꝙ in amore xp̄i dece=
damus cogitan̄.ꝙ nos ſuſcipit ad
oſcula ſua gaudenter poſt exitum
anime. O ergo anima tunc gaude
qꝛ ad tui ſponſi vocaris oſcula.
¶Septimo: qꝛ alta voce animam
deo patri commendauit di. Pater
in manus tuas commendo ſpm̄ ꝛc.
vt doceat ꝙ et nos recommenda=
tionem aīe facere debeamus con
ſimiliter dicit. Proinde ĩ exitu aīe
commendatio legitur ſic. profici=
ſcere anima xp̄iana in noīe patris
oīpotentis qui te creauit ꝛ in no=
mine ieſu xp̄i filij dei q̄ ꝓ te paſſus
eſt et in noīe ſpūſſctī q̄ in te effu=
ſus eſt: in noīe archangelorum an
gelorum: thronorum cherubin ſe
raph.ꝛc. in noīe patriarcharum.
prophetarum/apoſtolorum/ martyrum
et ſic de alijs: ſequitur. Hodie ſit ĩ
pace locus tuus et habitatio tua.
Commendo te oīpotenti deo ꝛ do
mino tuo Jeſu xp̄o. Hec et plura ĩ
Breuiario ꝛc. Rogemus ergo do=
minum Jeſum ꝛc.

¶Dn̄ica eadē Ser.ij.ſ. de mortis
incerte ordinatione a deo et ſpei
ſecuritate.

cce defun
ctꝰ efferebat̄ filiꝰ vni
cus matris ſue Luc.
vij. ꝛ in euā.hod. ſe=
cūdū Aug. de pe. di.
vlti. in fine. triplex eſt mors.
3 ¶Prima corporalis: ꝛ de hac
oēs hoīes reſurgēt in fine mundi.
j.Cor.xv. Oms quidē reſurgemꝰ
ſed nō oēs immutabimur: ſcʒ ad glo
riā: qꝛ reprobi reſurgent ad penā.
Secunda ē mors ſpūalis: qua aīa
per pctm̄ mortale moritur: et de
hac multi reſurgent per peniten=
tiam et multi non: ꝓpter malicie
obſtinationem. ¶Tertia eſt mors
gehennalis: de qua nullus reſur=
get: qꝛ in inferno nulla eſt redem=
ptio. Ut ergo oſtēderet nobis xp̄s
reſurrectionē poſſe fieri a morte
ſpūali ꝛ corporali: reſuſcitauit hūc
mortuum de quo loquitur hodier
num euangelium: vt patet.
¶Ex quo euangelium hoc agit de
morte corporali a qua xp̄us ado=
leſcentem iſtum reſuſcitauit. Jd=
circo de ipſa morte tria myſteria
declaremus pro hoc ſermone.
¶Primum dicitur humanalis in=
cognitionis.
¶Secundum dicitur diuinalis or
dinationis.
¶Tertium dicitur fiducialis aſſe
curationis.

A

¶Circa primum de incognitione
vel incertitudine humana de ſua
morte ſciendum eſt ꝙ hoc certiſſi
me cognoſcimus: quoniā omnis
homo mori debet: ita ꝙ nullus q̄=
cunqꝫ ſapientia vel ratione poteſt
ſe eximere a lege mortis: nichilo=
minus de morte quilibet commu
ni lege incertus eſt quo ad quatu
or ſunt incognita.

¶Primum eſt morti tempus.
¶Scd̄m eſt mortis locus.
¶Tertium eſt mortis modus
¶Quartum eſt mortis ſtatus

¶ Primum eſt tẽpus. nã auctor de ſpũ ⁊ anima. c. xxviij. dicit. Nichil certius morte: nichil aũt incertius hora mortis: et hoc tam iuuenib⁹ ꝙ ſenibus et omnibus. Unde Tullius li. de ſenec. di. Fruſtra ſpat adoleſcens ſe diu victurum: quid enim ſtultus ꝙ incerta pro certis habere: qm̃ illa etas multo plures ꝙ ſenectus habet mortis caſus. Facilius enim adoleſcentes morbos incidunt: grauius egrotant et triſtius curantur. Hec ille Item ad idem Sene. dicit ꝙ iuuenes a tergo habent mortem: ſenes autẽ ante ſe: ſed certe plus poteſt inimicus nocere a tergo inſidians ꝙ añ te bella parans. Hec ille. Heu heu ꝙ multi hac ſpe decipiuntur ꝙ putant ſe multum victuros ⁊ ob hoc laborant pro congregandis diuitijs et acquirendis honoribus ac prelaturis edificantes palacia: et huiuſmodi. Sicut dicitur Luc. xij. per xp̃m de diuite dicente. Anima mea multa bona habes in repoſito: quieſce/comede/bibe/ ⁊c. Cui dictum eſt e celo: ſtulte ac nocte repetent animam tu. et que congre. tu. e. q. d. alterius qui rapiet illã O ergo homo caue anime tue: quia neſcis quando morieris: hoc tñ cõſulo tibi obſerua nuncios mortis. de quibus Hugo de clau. li. ij. dicit Tres ſunt nuncij mortis: caſus: infirmitas: et ſenectus Caſus nunciat mortem latentem: infirmitas apparẽtem: ſenectus p̃ſentẽ. Hec ille. B ¶ Exemplũ bonũ narrat ſanctus Uin. ſer. quodam ꝙ diues quidam male vite ⁊ peccatis plenus hoc ſolũ bonũ faciebat ꝙ deũ orabat quotidie et ſollicite petebat vt deus daret ſibi cognoſcere tp̃s mortis ſue quaten⁹ ſic poſſet vitam emendare circa horã mortis cui oranti ſemel apparuit angelus di. Scito te a deo exauditũ ſic tñ ꝙ ante mortem mittam tibi nuncios tres annunciantes tempus tue mortis. vnde quadam die accidit ſibi grauis caſus in via vt vix euadere poſſet mortis periculum in mari et inter latrones et pre timore propoſuit emendare vitam: ſed poſtꝙ euaſit periculum nil fecit. Secundo accidit ei grauis infirmitas: et tunc conſimiliter ſe habuit. Tertio venit ad ſenium: et nec tunc ſe emendauit. vnde cum ageret in extremis cepit cogitare ꝙ deus ſibi non impleſſet promiſſum vt annunciauerit mortis horam. Et dixit ei angelus. Iſti ſunt tres nuncij mortis/ caſus: infirmitas: et ſenectus: qui tibi annũciauerunt: ſed te nõ emẽdaſti: ergo iuſto dei iudicio damnaberis: et ſic deſperatus perijt. ¶ Secundo incertus eſt locus ſcilicet mortis. Unde Seneca. ad Lucil. Incertũ eſt quo loco te mors expectat: tu illam in omni loco paratus expecta et eque time. ſcilicet tam in agro ꝙ ĩ ciuitate: in domo: in platea: in lecto. Nam magnus Alexander credebat poſſe toto orbi dominari diutius. et tamen mortuus eſt in adoleſcentia: et certe mirum fuit ꝙ per arborẽ ſolis et lune fuerat illi dictum ꝙ in Babilonia moreretur non gladio/ ſed veneno: inſuper occiſorem ſuum per ſomnium vidit: et tamen nec locum mortis nec occiſorem famulum declinauit deo diſponente. Tertio incognitus eſt modus. ſ. mortis et incertus ſcilicet an homo ſubitanea vel prolixa infirmitate: ⁊ an in ſomnis vel

vigil/an ſupendio:vel alio ſuppli cio moriatur/vel aliquo mō. Unde Beda ſuper Mat. di.ſic. Certū eſt ꝙ morieris:ſed modo certum eſt qñ aut qūo / aut vbi morieris: vbiqꝫ enim mors latitans te expectat tu quoqꝫ ſi ſapiens fueris vbi ꝙ eam paratus expectabis. Hec ille. Exemplū de Nerone imperatore qui credidit mori in lecto ceſareo et placito ornato/ ⁊ tñ turpiꝛ occidit ſeipſum. Itē ſanctus Anaſtaſius martyr credebat ⁊ orabat ꝙ membratim inſcinderetur pro chriſto:et ſic diram mortem exciperet chriſti amore/ ⁊ tamen ſuffocatus eſt reſtibus. ¶ Quarto icertus eſt ſtatus quia incertum ē ad quē ſtatum poſt mortem deueniet quis. Eccleſi.ix. Sunt iuſti atqꝫ ſapientes et opera eorum ⁊c. et tamen neſcit homo vtrū amore vel odio dignus ſit:et de hoc ſumme eſt curandum. Ideo Auguſtinus de ciuitate dei. libro primo dicit. Non eſt multum curandum neceſſario morituris qua morte moriātur:ſed tantūmodo quo poſt mortem ire cogantur. Hec ille. O ꝙ̄ maxime timendum eſt carnalibꝰ de hoc:quia ſicut arbor in tempore viroris et floris preciſa vermeſcit in poſterum nec edificiis apta erit/ vt dicit Theophilus in breui loquio artium. Sic homo ſi morte preſcindatur ī flore carnalis vite non erit aptus pro celeſti edificio / propter vermes conſcientie male.

C ¶ Circa ſecundum de ordinatione hmōi a deo queriꝛ quare deus ſic ordiare voluit vt mors q̄ ad p̄dicta eſſet hoī incerta ⁊ īcognita cū talia ſciendo magis poſſet hō euadere dānationē diſponendo ſe ad mortem vt videtur. Ad hec reſpondetur ſecundum Henricum de Haſſia in lectura ſuper. Geñ. ꝙ generalis cauſa eſt iſta . quia ſic ignotum et incertum fore tempus mortis locum et modum ad ſtatuꝫ vtilius eſt hominibus mortalibus ad vitandum vitia ⁊ peccata et ad acquirendum virtutes quibus peruenitur ad vitam: ſed quomodo hoc oſtendit idem doctor pluribus rationibus particularibus.

¶ Prima dicitur circunſpectionis vel captionis.
¶ Secunda dicitur operationis.
¶ Tertia repreſſionis.
¶ Quarta dicitur dilectionis.
¶ Quinta dicitur alationis.
¶ Sexta dicitur conſolationis.
¶ Septima dicitur exorationis

¶ Prima ratio dicitur circunſpectionis. Nam quia homo certus eſt ꝙ moritur:ſed incertus quando:et vbi ⁊c. Eſt etiam certus ꝙ ſi in peccato mortaſi morietur damnabitur. ideo circunſpectius prouidet ne mors preueniendo decipiat eum: et ſic ad penitendum feſtinat ac ad mortem ſe preparat. Gregorius in omel. Ultimam horam voluit nobis deus eſſe incognitam:vt ſemper ſit ſuſpecta:vt dum illam preuidere nō poſſumus:ad illam ſine intermiſſione preparemur. Hec ille. Exemplum accipe o tu homo: quando tranſis per ſiluam vbi certum eſt ꝙ latrones ſunt:ſed incertus es an iſta hora vel illa:et quo loco ſis per te repente irruant et occidāt: nonne ſtatim circa introituꝫ ſilue armas te et preparas vt vbiqꝫ paratꝰ hoſtibꝰ irruētibꝰ reſiſtas:ſic ī

propoſito. ¶ Secunda ratio dici-
tur operationis: quia ſi homo ſci-
ret quando moritur antea tepidi-
us ſe haberet in bene operādo: et
ſolum tunc bene agere feſtinaret
quando mortem approximare no
uiſſet. Unde Gregori. ſuper Eze.
omel'. xviij. dicit. Conditor noſter
diem mortis incognitum eſſe vo-
luit: vt dum ſemper a nobis igno
ratur: ſemper proximus eſſe cre-
datur: et tanto quiſqꝫ feruentior
ſit in operatione quanto et incer-
tus eſt de vocatione. hec ille ope-
remur ergo ſollicite bonum.
¶ Tertia ratio dicitur repreſſio-
nis: ſcilicet ne mali qui ſcirent ſe
diutius victuros audacius pec-
cent: et liberius carnaliter vacent
Nam cum modo q̄uis incerti q̄n
do moriātur audent peccare libe
re propter ſolam ſpem vanam lō-
gioris vite. quid ergo facerent ſi
ſcirent ſe diu victuros: diceñ. pe-
nitentiam agam in ſenectute.
Sed voluit deus illos eſſe incer-
tos: vt reprimantur a peccatis.

¶ Quarta ratio dicitur dilectio-
nis: vt ſcilicet homo ex dilectio-
ne charitatis ſeruiat deo: ſi enim
ſciret quando deberet mori: timo
re illius temporis conuerteretur
ad penitentiam dum videret il-
lud tempus approximari: et ſic nō
ex vera dei dilectione peniteret
aut deo deſeruiret: deus autem po
tius vult ex amore ſibi ſeruiri q̄
ex timore Unde Auguſti. ſuper.
Johannem. ſermone. xliij. dicit.
Quid magnum eſt timere penaꝫ.
hoc et iniquus ſeruus ⁊ latro fa-
cit. Non eſt magnum timere pe-
nā: ſed magnuꝫ eſt amare iuſtici-
am: ⁊ ex amore cauere offenſaꝫ et
facere penitentiam. hec ille.
¶ Quinta ratio dicitur animatio-
nis: hoc eſt vt homo non deſperet
ſed animetur. Nam homo malus
et vitijs plenus ſi ſciret ꝙ in breui
eſſꝫ moriturus deſperaret pro pec
catis ſatiſfacere ſe poſſe ītam bre
ui tempore/aut diſcretam penitē-
tiam facere feſtinaret/quod non
placet deo. ſed vt Apoſtolus hor-
tatur Roma. xij. dicens. Obſecro
vos fratres per miſericordiaꝫ dei
vt exhibeatis coropora veſtra ho
ſtiam viuentem ſanctam deo pla-
centem. Rationabile ſit obſequiū
veſtrum. Nunc autem homo ne-
ſciens quando moritur animatur
poſſe ſe deo ſatiſfacere de pecca-
tis et ſperat per diſcretam penitē
tiam.
¶ Sexta ratio dicitur conſolatio
nis: quia ſic homo magis conſola
tur animo et non contriſtatur. Si
autem ſciret quādo moritur ⁊ vbi
et quomodo ſemper triſtaretur/⁊
melencholiā pateretur expectāñ.
ſuper ſe horam illam et modum/⁊
quantum poſſet laboraret vt vita
ret locum et caueret modum mor
tis: puta ſi ſciret ſe in flumine mo
riturum nunq̄ iret ad flumen/⁊ ſic
de alijs. immo retineretur quan-
tum poſſet voluntati diuine/et ſic
grauiter peccaret/cū tamen quo-
tidie oremus dicentes. Fiat volū
tas tua ſicut in celo et in terra ⁊c.
¶ Septima ratio dicitur exoratio
nis: hoc eſt vt exorando refugia-
mus ad deum crebrius: quatenus
dignetur nobis vitam prolongare
ad deſeruiendum ſibi de cetero:
quod non faceremus ſi ſciremus
pro certo nos tunc morituros. Ui
demus quippe ꝙ homo cum infir
matur ſtatim ad deū recurrit: ⁊ bo

norum religioſorum preces et interceſſiones requirit promittens ſe emendare: et hoc non faceret ſi ſciret ſe tunc mortem euaſurum: ſed alio tempore ſe moriturum. Uult ergo deus nos ignorare diem mortis noſtre vt crebrius ad ipſum recurramus. Juxta illud Pſalm. Multiplicate ſunt infirmitates eorum: poſtea accelerauerunt. O ergo homo vide dei miſericordiam erga te ex predictis vt preuideas de morte tua: et ſpē in deo ponas et ores eum.

¶ Pro exemplo narratur apud plures doctores in ſermonibus: q̄ quidam regis filius dum agonizaret dicebat talia. Heu michi: quot ſeruitores quot diuitias habebam et palacia. Ecce omnia relinquendo et ſolus recedam ad patriam ignotā: et vbi hoc ſero hoſpitabor ignoro. Heu michi: quia antea de morte non curabam. Ecce iam certus ſum q̄ ſcȝ moriar. O vtinam bene vixiſſem ꝛc. Et ſic ad fletum prouocabat omnes.

D ¶ Circa tertium de aſſecuratione inquirendum eſt qualiter homo poſſit eſſe ſecurus in ſpe ſua q̄ ſalubriter moriatur: cum vt Auguſtinus libro de predeſtinatione ſanctorum dicat. Nouimus inquit nonnunq̄ etiam aliquos perfectos ex labore multo pro lapſos in vltimo tempore vite ſue periſſe: alios vero ab ineunte etate ſua in omni ſcelere damnabili vſq̄ ad decrepitam etatem perduraſſe: et repente celitus inſpirata ſalute raptos eſſe ad requiem regni celorum: et infra. Dicamus ergo cum Dauid. Juſtus dominus in omnibꝰ vijs ſuis: et ſanctus in omnibꝰ operibus ſuis. Nimis profunde facte ſunt cogitationes tue domine a filijs hominum. Et cum apoſtolo. Quis nouit ſenſum domini: q̄ incomprehenſibilia ſunt iudicia eiꝰ. Hec Auguſti. Ad hec reſpondetur ſecundū docto. ponendo tria precipue pūcta. Primo q̄ ſicut ait Gre. li. moral. tractans illud Job. xli. Behemoth. id eſt diabolus ſternet ſubter ſe aurum q̄ſi lutum: ſepe fit q̄ diabolus viros perfectos et ſanctus qui fulgere videntur tanq̄ aurum: et extremū deijcit et ſternet ſubter ſe quaſi lutum ſordidando peccatis: ac ad dānationem pducit. Sed pfecto quod hominibus videbatur aurum non erat verum aurū apud deū: ſed auricalchum. quod tanq̄ lutum ſub pedibus diaboli proſterni potuit. Unde qui in fine peuntiuſto dei iudicio fit vt oſtendatur q̄ non fuerunt vere boni et ſancti q̄uis ſic apparent tanq̄ boni coram hominibus. ¶ Secundo q̄ ſicut Aug. dicit lib. confeſ. Deus neminem relinquit: niſi relinquetur neminē deſerit quin adiuuet: niſi prius deſeratur. Ideoq̄ non eſt putandum q̄ ſi tu homo in vita deum vere dilexeris et bene vixeris cauendo peccata et mandata dei ſeruando q̄ te deus tādem morte derelinquat et perire ſinat. Unde Eccleſi. ij. Reſpicite filij nationes hominum: quia nullus ſperauit i domino: et confuſus eſt. Quis enim permanſit in mandatis eius ꝛ derelictus eſt: aut quis inuocauit eū et deſpexit illum: quoniam pius ꝛ miſericors eſt deus. Hec ibi. Et ſic patet.

E ¶ Tertio ergo dicēdum eſt ad queſitū q̄ homo quilibet i mortis hora pōt habere magnā ſpei ſecu

ritatē de ſalute:preſertim ex quat tuor que tunc fiduciam prebent.

¶Primo ex tempeſtatiua peni= tentia.

¶Secundo ex bone vite conſci= entia.

¶Tertio ex ſacramentorum effi= catia.

¶Quarto ex deuotionis gratia.

¶Primo ex penitētia ſcilicet tem peſtiue acta. Nam Auguſtinus de penitentia diſtinc.vij.§.primo.di= cit. Qui dum ſanus eſt et peniten= tiam agit ſecurus hinc exit. Si quis poſitus in vltima neceſſitate egri= tudinis voluerit penitentiam acci pere ꝛ hinc vadit: fateor vobis non illi negamus quod petit: ſed non pſumimꝰ ꝙ bene hic exit. Si ſecu rus hinc exit ego non ſum ſecu rus: penitentiam dare poſſumus: ſecuritatem dare non poſſumus: nunquid dico damnabitur: ſed nec dico ſaluabitur. Uis ergo a du= bio liberari: vis quod incertum eſt euadere: age penitentiam dum ſanus es: ſi ſic agis dico tibi ſe= curus eris: quia penitentiam ege= ſti eo tempore quo peccare potui ſti. Hec ibi.

¶Secundo ex conſcientia ſcilicet bone vite et debite emendate. Un de generalis regula eſt. Qui bene viuit: bene finit. Bernardus. Con ſcientia bona ſemper ſecura et in morte tuta: ſicut conſcientia rea ſemper eſt pauida: ꝛ hoc patet per experientiam: quoniam videmus homo: vt dicit gloſa.ij. Corinthio. vj. libere et ſecure loquitur qui pu ram habet conſcientiam mala au= tem conſcientia mens loqui trepi dat: ſcilicet coram iudice: ſenſum perdit: in verbis errat. Hec Gloſ. Nam et tonitruum et folij caden= tis ſonitum expaueſcit. Sic ad pro poſitum.

¶Tertio fiduciā poteſt homo ha bere in morte ex ſacramentorum efficacia: ſcilicet ſi debite confeſſio nem fecit ꝛ digne communicauit: et extremam vnctionem ſuſcepit. Sed heu aliqui fatui tenēt ꝙ infir mus plus grauatur corporali ſcili cet infirmato ſi confeſſus ꝛ vnctus fuerit extrema vnctione.

F ¶Contra quos eſt manifeſte ſacra ſcriptura: ideoqꝫ errāt. Nam Jacobi.v. ſcribitur ſic. Infirmatur quis ex vobis inducat preſbyteros eccleſie: et orent vngentes eum o leo ſancto ꝛc. Et oratione fidei ſal uabit infirmum. Ecce prima vtili tas: quis in ſacramento vnctio= nis confertur gratia qua homo coroboratur in anima ad ſalutē: vt dicit Thomas in.iiij. diſtin. xxiij. Sequitur. Et alleuiabit eum dominus: ſcilicet a corporali infir mitate ſanando. Ecce ſecunda vti litas. Sed hanc non inducit niſi quantum expedit ad ſalutem: ad= ditur. Et ſi in peccatis fuerit di= mittentur ei. Ecce tertia: ꝛ per cō ſequens valet ad celeriorem libe rationem de purgatorio et faci= liorem tranſitum in celum. Hec ſe cundum Thomam.

¶Quarto ex deuotionis gratia: ſcilicet ad dei ſanctos approba= tos ab eccleſia quando homo de= uotione ſpeciali colit illos tanquā patronos precipue beatam virgi nem et chriſti paſſionem quotidie exorantes.

¶Talis ſepiſſime per tales ſan= ctos aſſecuratur ꝛ conſolabitur in morte: vt Greg. expſſe dicit i dia= lo. ſuo. ad quod Meffret et alij exē plū narrāt in ſermone ꝙ quidam

deuotus homo in ipſa hora obitus
ſui aſpicientibus circunſtantibus
cepit ille totꝰ exhilareſcere: et in
verba leta prorumpere di. talia.
Optime veneritis domini mei: et
querentibus illis cui loqueretur.
Reſpondit. Nonne videtis ſan=
ctos patriarchas et iterum: vide=
tis ne ſanctos prophetas. Ecce ad
ueniunt et ſancti apoſtoli: ecce ſan
cti angeli: ecce beata virgo Ma=
ria: et vltimo. Ecce inquit iam ad=
uenit chriſtus Jeſus: et ſic migra=
uit ad dominum. Rogemus ergo
chriſtum ꝛc.

¶ Dominica eadem. Sermo. iij.
ſcilicet de mortis timore et appe
titu ac fructu.

Reſedit qui erat mortuus et ce=
pit loqui: et dedit illū
matri ſue. Luce. vij.
et in euangelio hodi=
erno. Chriſtus dominus reſuſcitā
do hunc mortuum tria dicuntur ꝙ
in eo vel de eo fecit in hoc euan=
gelio. Primo quia mandauit: vt re
ſurgeret et mox mortuus reſedit:
noluit vt ſtaret aut iaceret reſuſci
tatus ad ſignificandum ꝙ penitēs
homo a peccatis reſurgens non de
bet ſtare quaſi erigeret ſe per ſu=
perbiam ſed humiliter agat peni
tentiam quod notatur in receſſio
ne. Nec debet iacere torpendo a
bonis operibus. Unde chriſtus di
cit Luce. xvij. Cum feceritis om=
nia que precepta ſunt vobis: dicite
ſerui inutiles ſumus: quod debu.
fecimus ꝛc. Secundo quia voluit
ꝙ loquantur: vnde cepit loqui nō
dicitur cepit currere vel aſpicere
aut aliud huiuſmodi: ſed cepit lo=
qui ad ſignificandum ꝙ qui reſur
git a peccatis per cōtritionem ad
chriſti voluntatem: hoc precipue
faciendum reſtat vt loquatur in
confeſſione peccatorum coram ſa=
cerdote Ambroſius. Non poteris
quis iuſtificare a peccato: niſi illud
confeſſus fueris. Tertio quia red=
didit matri ſue illum: vt Ambro=
ſius dicit: per hanc matrem eccle
ſia ſignificatur cui peccator reſti=
tuitur cum per abſolutionem recō
ciliatur: de iſtis patet in euange.
¶ Ex quo hoc euangelium agit de
mortuo reſuſcitato: ideo de morte
hominis preterea que dicta ſunt
in precedentibus tria adhuc my=
ſteria declarabimus in hoc ſer=
mone.
¶ Primū dicitur timoroſitatis.
¶ Scdꝫ dicitur affectuoſitatis
¶ Tertium dicitur fructuoſitatis.
¶ Pro his per ſe predicandis po=
teris aliud thema applicare ſcili=
cet illud. Memor eſto: quia mors
non tardabit. Hec ſcribuntur. Ec=
cleſiaſti. xiiij. Et certe hoc durum
eſt verbum mundanis et carnali=
bus: ſed tamen eſt valde profiſcuū
quia vt Gregorius dicit. Ualde ſe
ſollicitat in bono opere: qui ſepe
recogitat de extremo fine. Hec ille
Audite ergo chariſſimi ſcripturā
dicentem. Memor eſto ꝗ mors nō
tardabit vbi ſupra.
G ¶ Circa primum ergo de ti
moroſitate mortis queritur vtrum
mortē timere ꝛ refugere ac orare
deū pro eiꝰ dilatione ſit pctm̄ gra=
ue nā videmꝰ plurimos qui non ti=
ment vel ſaltē modicum mori: vt
ſunt pueri fatui ꝛ nimis cōfecti ſe
nio ꝛ pauperes graui infirmitate
diutiꝰ detētī: tales non multum cu=
rant mori. Item videmus etiam

in peccatoribus et malis qui ex honoris cupiditate pro nichilo ducũt mori in cauſis vitioſis:ſed periculo mortis ſe exponunt pro vano honore vel pro latrocinio: vt rapiant diuitias vel pro vindicta et huiuſmodi. Deniqꝫ videmus etiam in multis iuſtis qui non timent ſe morti exponerere pro chriſto vel pro iuſticia vt fecerunt martyres et quidam deuoti cupiunt diſſolui ⁊c. Sed in contrarium nouimus ꝙ tales omnes predicti licet non timeant mortem ſecundũ rationis electionem:tamen ſecundum naturalem vel ſenſitiuum appetitũ quilibet homo timet mori. Nã ⁊ chriſtus cepit pauere et meſtus eſſe et orauit dicens. Pater ſi poſſibile eſt tranſeat a me calix iſte. Utile eſt ergo nobis ſcire qualiter nos habeamus in timore ſcilicet mortis et an voluntarij eſſe debeamus ad moriendum: ac inuite morientes an peccet.

¶ Ad hoc reſopndendum eſt ſub diſtin. ſcḋm Theo. docto. recolligendo:quia timere mortem et nulle mori poteſt quis tripliciter.

¶ Primo timore naturali.

¶ Secundo timore culpabili.

¶ Tertio timore rationali.

¶ Primo inquã naturaliter timere mortem et refugere ſiue nolle hoc ex natura eſt commune omnibus hominibus tam bonis et ſanctis ſicut patuit etiã de chriſto ꝙ̃ etiam malis. Nam.iij. Ethico.philoſophus dicit. Terribiliſſimũ omnium eſt mors:et ſic timere naturali horrore nec peccatum eſt nec nec virtuoſum:quia vt philoſophꝰ dicit.iij.Ethico.et.ij.Metha.propterea que inſunt nobis a natura nec laudamur: nec vituperamur: nec meremur:nec demeremur ⁊c. vnde ſic nobis timere mori nõ nocet. ¶ Secundo timore poteſt ꝗs timore culpabili: puta cum quis timet et nollet mori ex cauſa vitioſa et illicita: videlicet propterea ꝙ̃ debet ſeparari a voluptatibus carnis et a bonis huius mundi:⁊ ideo vellet libenter diutius viuere vt in talibus poſſet amplius delectari hoc eſt peccatum graue et damnabile. Ratio quia generalis regule eſt theologica ꝙ omne quod contrariatur charitati et eius debito ordini peccatum mortale eſt: ſed tales contrarium faciunt charitatis ordini:eo ꝙ hec temporalia et carnalia plus diligunt ꝙ̃ dei voluntati conformari cum videant per ſigna mortis ꝙ deus velit eos euocare et ipſi contradicunt. Nam Gregorius omel.xxiij.dicit.Deũ profecto non diligit qui ei in ſua voluntate contradicit. Proinde. xiij.queſtio.vlti.cap.ꝙ̃ prepoſterum. Ciprianus dicit ſic:ꝙ̃ prepoſterum eſt quãqꝫ peruerſum vt cũ dei voluntatem fieri quotidie poſtulemus: ſcilicet dicenḋ. fiat voluntas tua ſicut in celo.et in terra quando vocat nos deus de hoc mũdo non ſtatim voluntatis eius imperio pareamus obnitimur et reluctamus et pertinacium more ſeruorum ad conſpectum dominicum cum triſticia et merore perducimur: et volumus ab eo premijs celeſtibus honorari ad quem venimus inuiti:hec ibi.q.d.quod tales non ſunt digni celo. Item conſimiliter culpabiles ſunt qui idcirco nollent mori:quia non credunt aliam vitam ſcꝫ futuram vel deſperant ad beatitudinem peruenire et huiuſmodi omnes enim tales

ſunt damnabiles.

h ¶ Tertio timore rationali poteſt quis timere mortem ⁊ nolle mori ⁊ orat vt diutius viuat: et ſic licitum eſt: qꝛ propter cauſas licitas rationabiliter hoc fit. ¶ Sed di. Que ſunt iſte cauſe ꝑpter quas licet homini nolle mori et rationabiliter orare poteſt vt ſuperuiuat. Reſpondetur ꝙ precipue triplex ex cauſa talis vel triplici motiuo poteſt hoc fieri. ¶ Prima cauſa eſt ſi timet et nollet quis mori eo qꝺ putat non ſufficienter penitentiam egiſſe de peccatis ſuis nec merita ſufficiētia aggregaſſe: Jdeoqꝫ vult et orat ſuperuiuere quatenus poſſit epiſtola bona facere.

¶ Secunda cauſa eſt ſi propterea vult diutius ſuperuiuere vt ſe manciparet ad ardua virtutum opera: et gratiam maiorem acquirēdam puta vellet intrare religionem vel cultum dei ampliare ⁊ ſimilia. Uñ Ezechias rex fleuit ꝙ debebat mori ſine prole per quā chriſti genealogiā credebat deſcēdere: vt chriſtus veniret in mundum et orauit vt ſuperuiueret exaudit⁹ eſt. Eſa. xxxviij. ¶ Tertia cauſa ſi idcirco nollet mori vt alijs prodeſſe: vide licet poſſet ad ſalutē per dona gratie vel nature: aut fortune ſibi conceſſa: docendo ignorantes: ſubleuando pauperes. Nam ob huiuſmodi cauſam Paulus fugit mortē de Damaſco per ſportam demiſſus. ij. Corinth. xj. Jtem ſanctus Martinus epiſcopus dixit. Domine ſi adhuc populo tuo ſum neceſſarius ſcilicet ad ſalutem non recuſo laborem: fiat voluntas tua ⁊c.

¶ Ex predictis accipiamus aliqua documenta.

¶ Primum ꝙ mortem nolle: ſed longam vitam appetere: et ſic qꝺ homo non curet bene viuere eſt dānabile: quia vt Gregorius dicit. Quanto deus quēcunqꝫ vt conuertatur diutius expectat: tanto ſi cōuerſus non fuerit durius damnat. Juxta illud. pſalm̄. Niſi conuerſi fueritis gladium ſuū vibrauit ⁊c.

¶ Secundo ꝙ mortem nolle: ſed vitam ꝓlongari exorare: ſic ꝙ homo ſtudeat in longiturnitate bene viuere hoc eſt laudabile. vnde pſal. commendat talem longitudinem dic. de iuſto. Uitam petijt a te: ſcilꝫ deo iuſtus tribuiſti ei longitudinē dierum in ſeculum ⁊c. Et pluribus auctoritatibus hoc in ſcriptura docetur. Unde toto conatu et arte debet homo appetere longiturnitatem vite: ſic tamen ꝙ bene viuat.

¶ Tertium eſt ꝙ homo ſenex qui multum vixit: ſi bene vixit maximas gratias deo agat: ſi male vixit de hoc penitentiam agat: et nichilominus qꝺ eum deus tandiu expectat ad penitentiam gratias agat. O chriſtiane aduerte hec ꝓ ſalute.

J ¶ Circa ſecunduꝫ de effectu vel deſiderio mortis: queritur vtrum affectare ſiue appetere et deſiderare mori ſit ſalubre chriſtiano homini. Nam poſſet argui ꝙ ſic quia Apoſtolus Philippeñ. primo dicit Cupio diſſolui et eſſe cum chriſto. ⁊c. Sed in contrarium eſt: quia homo tenetur diligere ſeipſum ſicut et proximum: et plus ſe ꝙ̄ proximum. Matth. xxij. Diliges proximum tuum ſicut teipſum. Sed nulli licet appetere mortem proximi niſi ſecundum iuſticie ordinem. Unde Auguſtinus dicit: ꝙ mortem proximi etiam inimici exorare a deo graue peccatum eſt. Quo

modo poteſt homo ſibi hoc ꝛc.
Ad hoc reſpondetur ſecundum do cto. per tres precipuas veritates.
¶ Prima eſt de omnibus abſolute et communiter.
¶ Secunda de habentibus ſigna ſpecialiter.
¶ Tertia de ſanctis et bonis ſingulariter.
¶ Prima veritas eſt qđ quandocunq̨ homo non habet ſigna mortis: tunc nulla ratione vel cauſa licet abſolute: et cōmuni curſu mortem ſibi appetere vel vt moriatur deum exorare. Dicitur abſolute: quia ſub conditione ſi deo placeret ſic poteſt appetere et orare. Dicitur etiam communiter: quia ſancti a ſpiritu ſancto mouentur ad deſiderium mortis ſepe: ſed ſpeciale inſtinctu et lege hoc fit. Sicut legimus quod multi martyres ad confirmandam fidem vltro currebant ad ignem vel mortem: et tales excuſantur per ſpiritū ſanctū vt dicit Auguſtinus. Ratio huius veritatis eſt propter charitatem qua homo tenetur ſeipſum diligere ne quis ſtulte ſe periculo mortis exponat vel abbreuiet ſibi vitam: vt patet ex ratione predicta in contrarium. Unde Mar. x. chriſtus dixit. Si vos perſecuti fuerit de vna ciuitate fugite ad aliam: ſcilicet pro vita tuenda vel conſeruā da. Nam et chriſtus cum vellent lapidare abſcondit ſe: quia nondū venerat hora eius Johannis. viij. Item Helias petiuit vt moreretur et non eſt exauditus. iij. Regū. xix. Et Jonas di. Tolle animam meā: redargut⁹ eſt Jone. iiij. Ex his patet ꝙ nec ratione ſenectutis īmie debet quis petere mortem: qꝛ hoc eſt ſtulticie et pigritie cum debeat homo ſemper conari in melius quantum poteſt: et patientie meritum etiam in ſenecture acquirere. Item non debet etiam quis ſibi morte appetere ratione alicuius pene vel miſerie euadende: vel ob cruciatum infirmitatis vel penuriam paupertatis: quia omnia talia meritoria eſſe poſſunt et peccati expurgatiua: ſi ob hoc acceptentur vel patienter tolerentur. Denīq̨ nec eſt appetenda hac ratione vt citius perueniatur ad gloriam celeſtem: quia hoc valde preſumptuoſum appareret quod ſe talis dignum celeſti gloria reputaret niſi eſſet reuelatum: a deo ſicut fuit Paulo: propterea cupiebat quidam diſſolui et eſſe cū chriſto in gloria tamen ſtatim ſubiungit ibidem ſcꝫ Phil. j. ꝙ eligeret permanere in carne propter neceſſitatem aliorum ad ſalutem.
¶ Secunda veritas eſt quod quandocunq̨ homo habet veriſimilia ſigna mortis et diuine voluntatis tunc debeat conformare voluntatem ſuam diuine voluntati vt velit mori ſi deo ſic placitum eſt. Ratio: quia ad veram charitatem requiritur vt velimus ſicut vult de⁹ et ſue voluntati non contradicere. Propterea cum dominus oraſſet: dixit. Pater ſi poſſibile eſt trāſfer a me calicem ꝛc. ſubiunxit: verūtamen non mea: ſed tua voluntas fiat. Proinde quando quis in infirmitate cognoſcit ex ſignis ꝙ debet mori: ſimiliter in aliis caſibus mortis: debet dicere. Domine deus non contradico tue voluntati: ſed fiat quod vis.

R ¶ Exemplum legitur de

beato Auguſtino q laudabat plurimum illos quibus moriendi deſiderium inerat: et ponebat vnum exemplū de beato Ambroſio: qui in extremis poſitus et a clero rogatus vt pro longiori vita deū oraret. Reſpondit Ambroſius. Non ſic vixi vt me pudeat inter vos viuere: nec mori timeo / quoniam bonum dominum habemus. Hoc reſponſum Auguſti. mirabiliter laudauit. Aliud quoq exemplum ponebat Aug. de quodam epiſcopo: qui cum moriturus peteretur: vt oraret ꝓ neceſſitate eccleſie ſe diutius viuere. Reſpondit. Si nunq. Bene. ſi autem aliquando: quare non modo. Hoc eſt: ſi nunq mori debeo: bene quia felix eſſem. Sed ſi aliquando oportet mori. quare nunc nolim mori. q. d. Uolo ſicut deus vult. Hec ſufficiant.

¶ Tertia veritas eſt q ſicut ſancti dei ſic et omnes boni chriſtiani conditionaliter ſi et quādo deo placet debent appetere mortem iuxta dei voluntatem: et hoc triplici ratione.

¶ Primo propter diuine voluntatis conformationē vt predictum eſt.

¶ Secundo propter peccatorū ſatiſfactionē: quia mors debite ſuſcepta ſatiſfacit pro peccatis.

¶ Sʒ diceres quomodo mors poteſt ſatiſfacere pro peccatis cum ſit tota debita ꝓ peccato originali. Reſpondetur q ex quo tenetur q vna ſolutio non parit duas liberationes. Idcirco ſecundū Thomam et Petrum de palude. ſuper iiij. di. xx. ipſa mors per ſe non ſatiſfacit pro actualibus peccatis: quia tota eſt debita ꝓ peccato originali: et per conſequens non parit aliam liberationem eius ſolutio niſi peccati originalis per ſolutionem / ſed dolor triſticia et languor mortis ſi bene acceptantur ſatiſfaciunt pro actualibus. Illa enim non debentur pro originali ſecundum actum / ſed ſecundū aptitudinem. In cuius ſignum pueri in ſolo originali decedentes nō habent dolorem. Scotus etiam ſuper. iiij. di. xx. dicit q mors voluntarie accepta delere poteſt penaʒ omnium venalium peccatorum: et magnam partem etiam mortalium ſaltem oblitorum: et ſic minuit purgatorium / quanto ergo quis maiores dolores mortis ſuſcipit vel acceptat patienter quo ad actualia plus ſatiſfacit. O ḡ de miſericordia qua et ipſam mortis penam vult non fieri ad peccatorum expiationem. O bone Jeſu tibi laus et gloria.

¶ Tertio propter bonorum multorum conſecutionem per mortē. Unde Phil. i. apoſtolus di. Mihi viuere chriſtus eſt et mori lucrum / quia ſancti dei et boni chriſtiani per ſuam mortem in gratia dei maxima bona lucrantur / et maxima mala euadunt: de quibus ſubſequenti arti. iij. dicemus.

L ¶ Circa tertium de mortis fructuoſitate in bonis hominibus. Notandum q ſacra ſcriptura de morte hominum duo magna notabilia di. Unum eſt de morte peccatorum. de qua per Ps. dicit. Mors pctōꝝ peſſima. vñ Ber. i epla. Mors peccatorum eſt mala in mundi amiſſione: peior in anime et corporis ſeparatione: peſſima in vermis et ignis duplici contritione. Hec ille. O ergo pctōr time. aliud de morte iuſtorum et bonorum: dicit idem Pſalmus. Precioſa in cō

ttt. iij.

ſpectu dñi mors ſanctoꝝ ei⁹. Ber. in quodã ſermone. Precioſa mors ſanctorum quã cõmendat vita pcioſa: videlicet qua merentur vt precio ſanguinis chriſti cui deſeruierunt a morte perpetua liberentur. Item precioſior eſt ex gratia quia precioſior a bona confert ſed precioſiſſima eſt ex vita bõa ꝛ cauſa: quando videlicet propter deuꝫ et iuſticiam moriuntur: vt in martyribus. Proinde bonorum mors eſt valde precioſa: quia a maxilis malis eruit: ꝛ in optimis cõfirmat vt ſcilicet ampli⁹ quis peccare nequeat: propter quod Eccleſia. xli. ſcribitur. O mors bonum eſt iudicium tuum homini: ſcilicet iuſto. ¶ Sed qualia bona cõferat mors bona homini ad fructum ſalutis eterne. Notãdum ꝙ Auguſt. lib. de viſitatiõe infirmorum quẽ ſcripſit ad nepotem ſuuꝫ moriturum multa tangit quorũ plurima enumerabimus. Dicit enim ibi Aug. ſic Mors inquit nichil aliud eſt ꝙ̃ carceris eliberatio. Ecce primum exilij et peregrinationis finito: q2 eſt reditus in patriam. ¶ Secundum laborum conſummatio: quia a labore huius vite quietamur. ¶ Tertium oneris grauiſſimi depoſitio: ſcilicet molis corporee. ¶ Quartum de domo ruinoſa exceptio: id eſt de habitaculo mortali ¶ Quintum egritudinum omniũ terminatio. ¶ Sextum periculoſorum omnium euaſio. ¶ Septimum vinculorum peccatorum diruptio. ¶ Octauum debiti maximi ſolutio. ¶ Nonum igreſſus in gloriam et felicitatem. Ecce decimum. Hec et plura Auguſtinus dicit vbi ſupra. Et ibidem ſubdit idẽ Auguſt. O ꝙ̃ iocundo pectore: ꝙ̃ leto corde viſitationem diuinam debemus preoptare quando iuſta eſt vocatio diuina. Eya frat̃ ſi epa tũ vel aliũ honorẽ aut dignitatem aut ſanitatem tibi deus concederet: nonne omni gaudio illud ſuſciperes domum. Certe maiori volũtate cum gratiarum actione hanc dei animaduerſionem debes tibi amicam habere: quia et hoc vltimũ dei domũ eſt. Hec Augu. vbi ſupra. et ſic patet. Deniqꝫ cũ rex maximus ſponſam traduceret ſibi ad conſortiũ regni ꝛ coronã reginalẽ: nonne tũc illã ſponſa gauderet: ſic in propoſito ꝛc. Vñ chriſtus dñs animas humanas cõparauit parabolice huiuſmodi ſponſis traducẽdis. Math. xxv. Uenit ſponſus: et que parate erant intrauerunt cũ eo. ſ. chriſto ad nuptias ſcꝫ celeſtes. Debemus ergo gaudere pro morte / quia ad celeſtem coronam traducimur. Exemplum legitur de ſancta Clara virgine in eius legẽda: ꝙ cum appropinquaret ad exitũ anime / ecce quaſi nocte media in veſtibus albis turba virginum ingreditur / ſerta aurea in capitibus deferẽtium: inter q̃s vna pre ceteris elegantior ſcilicet beata virgo Maria erit tanti ſplẽdoris vt noctem in diei ſplendorẽ conuerteret que procedens ad lectum ſancte Clare amantiſſimẽ ſe inclinauit eidem amplexum dulciſſimum preſtans. Ecce autẽ beate virgines mire pulchritudinis pallio. Clare corpus contexerunt et thalam⁹ adornatus eſt ꝛ ſic anima eius cum gaudio feliciter migrauit ad chriſtuꝫ. O ergo anima chriſtiana aduerte: quia ſic poterit eſſe et de te in egreſſu aĩe ſaltẽ inuiſibilit̃. Rogemus ergo xpm ꝛc.

¶ Dominica eadem. Sermo.iiij. ſcilicet de reſurgēdo ſpiritualiter iuxta etates hominum ⁊ mores.

Jt.ſ. Jeſ⁹ Adoleſcens tibi dico ſurge/ ⁊ reſedit q̄ erat mortuus. Luce. vij. et in euang. hod. Chriſtus dn̄s legitur mortuos ſuſcitaſſe tribus precipue modis ꝓ noſtra inſtructione. ¶ Primo ſuſcitauit puellam in domū manum eius tenendo. Matt. ix. Hoc ſcd̄m Hiero. Jdeo vt ſignificet ꝙ aīa in pctō mortua non reſurget ad gratiā niſi opera que per manus ſignificantur munda et bona velit facere in fide xp̄i et mala.i.peccata velit relinquere. ¶ Secundo ſuſcitauit hunc adoleſcētem loculum tāgendo: vt dicitur in hodierno euāge. Hoc ſcd̄m Bedā ad ſignificandum ꝙ conſcientia peccatoris in qua anima effertur tanq̄ loculo vt ſepeliatur in inferno: debet tangi gratie xp̄i manu: quatenus illuminetur ad cognoſcendum peccata/ et ſic per pn̄iam veram reſurgat ne ſepeliatur ī inferno. Nam ſine grā.ſ.dei: homo reſurgere nō pōt Joan. xv. Sine me nil poteſtis facere. ¶ Tertio ſuſcitauit Lazarū/ flendo et clamando ad ſignificandum ꝙ peccator qui eſt fetidus et ſepultus per conſuetudinem prauam difficilius ſurgit: ⁊ oportet eū flendo clamare ad deū in oratione ne oīno pereat in pctīs: ſed poſſit reſurgere ad vitam gratie. De illo ſecūdo reſuſcitato agit hoc euāgeliū cui xp̄s ait. Adoleſcens tibi dico ſurge: vt ptꝫ. ¶ Jtaq̄ de peccatoꝝ hominū in ſtatib⁹ diuerſaꝝ etatū ſpirituali reſuſcitatione tria myſteria notemus ꝑ hoc ſermōe.

¶ Primū dicitur reſurgendi poſſibilitas.

¶ Secundum dicitur impedimēti multiplicitas.

¶ Tertium dicitur remediij ſalubritas.

M ¶ Circa primum de poſſibilitate reſurgēdi a peccatis queſtio occurrit: vtrum homo pctōr poſſit quandocunq̄ voluerit per liberū arbitriū reſurgere a peccato ſine ſpeciali deo auxilio. Nam hoc ſcire vtile eſt: quia multi erant dicentes. Quid michi nunc in adoleſcētia vel iuuentute de penitētia quādocunq̄ voluero ſaltē in ſenectute pn̄iam agere potero. nunc volo ſatiſfacere iuuenili etati ⁊ deſiderio. Cū eni homo naturaliter habet deſiderare bonum virtutis et maliciam refugere/ vt nature contrariam: ſicut Damaſ. li. ij. c. vlti. dicit. quare ergo non poſſet per liberū arbitrium ſurgere. Ad hoc reſpondetur ſcd̄m Rich. ſup. ij. di. xxviij. concor. Bonauē. et doc t. ꝙ q̄uis homo per ſeipſum poſſit libero arbitrio peccare/ tamē ꝑ ſeipſum non pōt a pctō ſine dei grā reſurgere. Ratio: quia vt Bernar. li. de li. ar. c. xvij. dicit. Conatus liberi arbitrij ad bonum caſſi ſunt/ ſi a gratia non adiuuantur/ ⁊ nulli ſi non excitantur. Gratia enim excitat liberum arbitrium cum ſeminat cogitatum: ſanat cum mutat effectum: roborat cum ꝑducit ad actum. Hec Bernar. Unde concluditur ſecundum Richar. ꝙ q̄uis diſpoſitione remota et indirecta poſſit homo per liberum arbitriū ſe diſponere ad gratiam gratum facientem: dei ſcilicet auxilio generaliter mouendo ipſū ad co-

gnoſcendum et deſiderandum bonum virtutis et operandū exteriori operatione: faciendo quod in ſe eſt/tamen propinqua et directa diſpoſitione non poteſt per ſeipm habere gratiam gratum facientē ad reſurgendum a peccatis: quia gratia gratum faciens eſt ſupra facultatem nature: ideo naturaliter nec intellectus eleuatur ad cognoſcendum illam: nec voluntas ad deſiderandum eam: niſi iuuetur a deo: et excitetur. Unde .j. Corin. iij. Non ſumus ſufficientes cogitare aliquid a nobis: ſed omīs noſtra ſufficientia ex deo eſt. Proinde licet homo poſſit facere quod in ſe eſt tamen illud non eſt ſufficienter ordinatum ad gratie gratū facientis ſuſceptionem ex naturalibus ſolis: niſi aſſit aliqua motio ſpecialis ipſius ſpiritusſancti. Sicut exempli gratia. ex ſeipſo poteſt homo poſſe et velle mederi ex ſola generali motione dei que cōcurrit in omni actione creature: ſimiliter et videre rem pulchram ⁊ huiuſmodi: ſed non habebit ſanitatem: niſi deus eam conferat eidem: ſic nec videre niſi det ortum lucis quo mediante videat actu. Hec ſecundum Richard. ⁊ Bonauenturā. recolligendo alioſqꝫ.

¶ Exempla ad hec plura videmꝰ quia primo peccatū faciendo homo ſe habet ſicut piſcis intrans ſagenam ſcilicet diaboli: ſed non poteſt exire libere de tali ſagena. Item homo per ſe poteſt ſe precipitare in foueam ſed non niſi aliorum auxilio aſcendere ex profundiſſima fouea: ſic ⁊ de peccato. Denicꝫ per ſe poteſt homo occidere ſeipſum ſed non reſuſcitare: niſi chriſtus eundem ſuſcitet ſicut fecit huic mortuo ad ſignificandum in hoc euangelio.

¶ Sed di. Quare ergo damnat deus hominē qui non reſurgit a peccatis: cum enim nullus obligatur ad id quod ſibi eſt impoſſibile. ff. de regu. iuris. l. impoſſibilium: vt quid ergo homini peccatori imputatur ſi non reſurgit cum id ex ſe no poſſit: et deꝰ non dat ſibi gratiam reſurgendi. Reſpondetur ſecundum Bonauenturam ſuper. ꝗ. diſtin. xviij. circa litteram ꝙ merito ſibi imputatur: quia deus bonus ſemper preſto eſt dare gratiā quantum eſt de ſe: niſi ipſe homo ponat ſibi obicem: quia ergo obicem ponit et ſic non vult accipere gratiam/ideo ſibi merito imputatur. Et ad id ſunt plura exempla ſecundum Aureolum quorum aliqua ponamus. Si deus facit ſolem ſuum oriri et tu claudis oculos et ſic cadis in lutum et foueam: nonne tua culpa dignus es perditiōe. Item habenti cibum ⁊ non comedenti ſua culpa eſt ꝙ fame moritur. Item de eo qui arma habens in pugna proijcit: ſi culpa eſt ꝙ vulneratur ad mortem ⁊c. O ergo homo pertimeſce peccare et ora deū vt det gratiam reſurgēdi quia ex te perire poteris.

N

¶ Circa ſecundum de impedimētis multiplicibus reſurgendi ſimul et circa tertium de remediis.

¶ Nota ꝙ diſcurrendo per ſingulas etates comperimus multiplicia impedimenta que retrahunt homines a ſpirituali reſurrectione propter que nolunt reſurgere a vitijs ad virtutes. Unde bonū eſt talia cognoſcere et remedia adhibere. Pro quo notandum ꝙ a

principio conceptionis hominis i vtero materno vſq₃ ad horā mor tis diuiditur vita hominis in ſe= ptem etates: quas pter. ſ. primam Jſido. li. de numero. c. ij. deſcribit et Catholicon. ¶ Prima etas Fe= tus dr̄ a foueo: eo ꝙ i vtero fouea tur ſecundum Catholicon. et du= rat vſq₃ horam natiuitatis ex vte ro. Et exinde ſc₃ a natiuitate.

¶ Secūda etas ſequit̄: que dicitur infantia: q̄ ſeptē annis finitur. Jn iſtis etatibus hō eſt in maxima in digentia: et ignorantia ſuper oīa alia animalia: qꝛ aīalia naſcuntur cum pilis tanq̄₃ veſtibus ſuis: vt agnus canis et hmōi: et cū vngui bus vt leo: cattus ꝛ huiuſmodi tā q̄₃ cum armis defenſiuis. Jtem a= liqua ſtatim: vt naſcunt̄ curſum ambuiandi habent: vt capreolus et perdices ac coturnices ꝛc. Sed homo nil tale habet a ſua natiuita te: ſed oportet veſtem et hmōi ab ouibus vel ex terra mendicare ali unde: ecce indigentia. Deniq₃ de ignorantia hominis patet: qꝛ vt Phs. li. de aīa dicit. Aīa humana in principio ſue creationis eſt tan q̄₃ tabula raſa in qua nichil eſt de= pictum ꝛc. Sed animalia alira in prima die qua naſcuntur habent ſcientiam et induſtriam. Nam a= gnus ſtatim agnoſcit matrem in= ter omnes oues ad ſolum balatu₃ vt dicit Jſido. et inuenit vbera ma tris ad ſuum nutrimentum ſuggē dum: ſic et alia animalia. Sed pu er neſcit querere ſtatim vbera ma tris: ſed oportet ꝙ mater ponat in os eius: nec cognoſcit matrem vſ q₃ ad annum Jtem agnus et ca= pra ſi vident lupū ſtatim ſciunt eē inimicū ꝛ fugiunt: ſed ſi venit ad puer₃ neſcit timere ꝛc. Unde quia in his tempoꝛib⁹ homo habet im pedimenta boni ta₃ ex parte cor= poris. ſ. impotentiam: q̄₃ ex parte aīe ignorātiam. Et inſup ex parte vtriuſq₃ habet originalem culpa₃ in q̄ concipitur et naſcitur ps. Ec ce em̄ in iniq̄tatibus concept⁹ ſu₃ et in pctīs conce. ꝛce. Remedium ergo eſt ꝓ tunc ꝑ parentes et pa= trinos: vt. ſ. baptizetur infans q̄₃ totius et ſic a pctō originali emū= detur. Et tandē vt docet Egidius romanus de regimine principum. parte. ij. li. ij. c. v. Ab infantia de= bent inſtrui in fidei articulos. ꝓut habetur in Symbolo apoſtoloꝝ et ad orandum Pater noſter et Aue maria ꝛc. et ad aſſueſcendū audire miſſam et confeſſionem fa cere et hmōi. Nam a ſeptennio te nentur confiteri ſcd₃ hoſti. de pe. ꝛ remiſ. ca. Oīs vtriuſq₃. ¶ Ter= tia etas dicit̄ pueritia: que annis. xiiij. finit̄ in qua paſſiones inuale= ſcere incipiunt tam in corpore q̄₃ in aīa. Nam ſi quis a parentibus contraxit aliquam egritudinem tūc incipit appere.

O ¶ Quia vt patet ꝑ hirō̄ ſup Eze. Si parentes non abſtinēt tempore menſtrui concipiuntur: tunc fetus leproſi ꝓpter qd̄ deus prohibuit accedere ad menſtrua= tam Leui. xv. ꝛ. xx. Quod ſi prima die menſtrui fetus concipiatur in fra decem annos leproſus erit vel apparebit: ſi vero ſecunda die in= fra. xx. annos leproſus erit: et ſic de alijs diebus vſq₃ ad ſeptimum vt narrat magiſter hiſtoriaru₃ iu deos ſic tenere: ꝛ habētur hec lib. originaliū. Deniq₃ circa annū de= cimū quartū inualeſcet paſſio cor palis ɔcupiſcentie ireq₃ ꝛ inuidie

ac huiuſmodi: q̄ ſunt impedimenta virtutum. Remedium ergo adhibendum eſt vt parentes filijs ꝓ tunc prouideant. ¶ Primo ab exemplo malo vel occaſione peccati: cauendo: ſcȝ ne turpia/ corā eis loquantur: aut ne videant turpia. aut ne in vno lecto cubent: ſicut docet Egidius vbi ſupra. ca. vi. Nā ſecundum philoſophum. vij. Ethico. Que primo inſpiciuntur cum maiori admiratione conſpiciūtur et plus memorie imprimuntur.

Et quia illa etas de ſe prouocatur ad laſciuiam: ideo cauendum eſt ab occaſione. ¶ Secundo ꝓuidere debent docendo verbo et exemplo vt verbū dei audiant p̄cepta diſcant: et pctā caueāt. ¶ Tertio ſi viderint peccare corrigendo. vñ Prouerb. xiij. Qui parcit virge odit filium ſuum, q̄ autem diligit iſtanter erudit.

P ¶ Sed q̄ritur hic qm̄ poſſunt pueri mortaliter peccare: et quando tenēt̄ur ad ſciendū precepta ꝛ obſeruādum. Reſpondetur ſcd̄m iura extra de delictis puerorū: et concor. Augu. ꝛ Berñ. ꝙ quando homo incipit eſſe doli capax ꝛ p̄ceptoꝝ dei habere intellectum: tunc incipit poſſe peccare mortaliter: ꝛ ſic vnus citius incipit ꝙ̄ alter. Et primo quidem peccat venialiter: quia Greg. in moral. dicit In vno quoqꝫ lapſu a minimis ſemper incipitur: et ſuccreſcentibus defectibus ad grauiora peruenitur. hec ille. ideo regendi ſunt. Si dicas.

Quid ergo erit de periurijs vituperijs furtis et huiuſmodi que faciunt pueri etiam ante annum. xiiij. et ſeptennium diſcretionis ꝛc. Reſpondetur ꝙ ex quo nullum malum impunitur: vt Augu. dicit ideo luent penas pctōꝝ illoꝝ qui eos ad talia verbo vel exemplo inducunt vel non corriguntde talibus vel qui eos prouocant ad maledicenduȝ vel irā ꝛc. ¶ Quarta etas dr̄ adoleſcentia q̄ vſqꝫ ad xxviij. annos ꝓtendit̄ ſcd̄m Iſid. hec multum ꝯmendabileȝ reddit hoīem ſi ſit verecundus in adoleſcentia: q ꝛ Berñ. ſuper. Cañ. dicit Uerecundia in adoleſcente eſt vite decus: virtutum ſedes: et primitie et laus nature. hec Berñ Sed communiter ex malis moribus adoleſcentes difficiles ſunt reſurgere ad virtutes ex ſe: niſi bene regantur.

Q ¶ Qm̄ ſcd̄m phyloſophū. ij. Retho. ꝛ alios ſunt. Primo animoſi victorias amantes. q: aduerſis nōdū caſibus ſunt deiecti et humiliati. iuxta illud ꝓuerbiū vulgare nondum calcauit bos tibias eius ſcȝ adoleſcentis. vnde multum appetunt excellentiam ꝓpriā et honorem: ideo nimis dolent et iraſcūtur cum vincuntur in ludo vł agone. Scd̄o ſunt deſideria ſua impetuoſe ſequentes ꝓpter qđ nō conſueuerunt eſſe in agendis vel patiendis prudentes. vnde non valet eos conſtituere in belloruȝ duces: vt dicitur. ij. Topi. q: nimis ſunt ſumptuoſi ꝛc. et hoc propter calorem nature feruentis. Tertio ſunt variabiles multum et inconſtantes. nā amore eorū ꝛ odiū cito tranſit. vnde et diſcurrunt inſtabiliter. Quarto: q: laſciuiaȝ cō cupiſcentes. Quinto: quia tenere ſua bona non curantes vnde ſunt prodigales: quia inexpertitam queſtus ꝙ̄ idigentie. Sexto: quia altiora de ſe ſperantes et cogitantes. vnde cogitat et. iactat ſe ꝙ

poteſt eſſe epiſcopus vel papa vt dñs magnus aut rex ꝛc. Sed cum creuerit aliquantulum vix ſufficit fieri ſeruus. Hec et plura habentur in Speculo virtutum moraliũ lib.ca.ij. Remedium ergo eſt ꝙ talia vitia refrenent. quia ſi huiuſmodi aſſueſcant incurabiles erũt in ſenectute. iuxta illud Horatij. Quod noua teſta capit: inueterata ſapit. Sed debent hoc cogitare quia ſanguis recens eſt in adoleſcentibus propter quod fortiter agunt quicquid agunt. Et ſic deũ fortiter diligunt ſi conuertuntur ad ipſum iuxta illud Canticorum. j. Adoleſcentule dilexerunt te nimis. Unde et chriſtus in hoc euãgelio incitat in adoleſcentia di. Adoleſcens tibi dico ſurge.

R ¶ Quinta etas dicitur iuuentus vel virilis: que a.xxviij. incipit. et .l. annis termiatur: vt Iſido. dicit vbi ſupra. Et hec habet proprietates bonas plures ſcilicet ꝙ ſunt viriles et conſtantes: intendentes honeſtati et vtilitati: ſecũdum diſcretionem iudicant ſingula/ neqꝫ omnibus credunt/ neqꝫ oĩbus diſcredunt vt patet li. de ſpe. virtutum mora. Tamen in eis ſũt etiam mores mali preſertim ſi antea vitiis ſunt aſſueti quibus adhuc ſubſiciuntur: quia vt Ambro. ſuper Beati immaculati. dicit. Iuuentus ad correctionem eſt durior: et rara iuuenibus humilitas. Ideoqꝫ mirãda dum etas viget viribus ſolide. Hec ille. Deniqꝫ ſolent habere iuuenes mores malos precipue ſi ſunt diuites: vt pꝫ ex eo. li. ſcilicet Spe. virtutum: qꝛ tales ſunt ſuperbi Auguſti. Uermis diuitiarum eſt ſuperbia. Secundo ſunt cupidi et propterea oppreſſores pauperum: maxime ſi non a principio ſed denuo facti ſint diuites: quia timent iterum pauperari. Tertio contumelioſi: quia per pecuniam ſperant de facili euadere pericula et obtinere placita vel dominia Hec ibi. Remedium ad hec valet vt Bernar. in epiſtola ad fratres de montedocet ꝙ ex quo conſueto inquit altera natura eſt. Omnis ergo malus animus poſtꝙ indureſcat malicia emolliri poteſt ꝛ debet: nec poſtea ſcilicet in ſenectute indurata malicia deſperandum ſit ꝛc. Idem. Clauus clauo tunditur ſic conſuetudo mala conſuetudine bona vicitur O ergo tu homo iuuenis fac tibi vim contra vim: quoniam regnum celorum vim patitur et violenti rapiunt illud. Matth. xi. Surge ergo nunc ad penitentiã virtutem et alias.

¶ Sexta etas dicitur ſenium que terminatur. lxx. anno. et incipit. l. que etiam dicitur grauitas.

¶ Septima autem etas dicitur ſenectus vel decrepitus: que ſcilicet ab anno. lxx. durat vſqꝫ ad finem vite ſecundum Iſidorum vbi. ſ.

S ¶ Iſte etates etiã licet habeant plures bonos mores: vt dicitur libro quo ſupra.

¶ Primo: quia in ſenibus eſt maior prudentia eo ꝙ in multis ſunt experti.

¶ Secundo: quia ſunt maturi moribus et non precipites: ſed cauti in credendo/ vel diſcredendo. naꝫ Seneca dicit ꝙ equale vitium eſt credere omnibus et nulli.

¶ Tertio: quia ſunt conſiliatim ꝛ reuerendi: nihilominus in ſenibꝰ ſunt plures mores defectuoſi qbꝰ impediuntur ne reſurgant ad vir

tutem ⁊ penitentiā. Prio: q2 ſūt ſuſpitioſi: vt Philoſophus dicit lib. ij. Ethi. Senes inquit cacoges ſūt Eſt aūt cacogia in deterius eſtimare vel ſuſpicari oia. Ratio: q2 ſenes experti ſunt/ ꝙ multi ſunt mali inter homines lateñ. ſub ſpecie bonorum: ideo ſuſpicantur.

¶ Secundo: q2 ſunt euentium timoroſi. Unde plura ſemper mala timent euenire ꝗ̄ eueniant et ſepe et dubia ac remota pericula formidant quaſi iam eſſent certa et imminentia. Ratio: quia fore ſe recognoſcunt ſepius tribulatos ⁊ depreſſos: ergo ſunt puſillanimes

¶ Tertio: quia negligentes et tepidi in amore dei. ¶ Quarto: quia illiberales et auari. nam hieroñ. dicit ꝙ in ſenibus cum cetera vitia ſeneſcant ſola auaritia iuueneſcit. ¶ Quinto: quia ſpe. habentes ſuperuiuendi. nam hierony. dicit nemo eſt tam prouecte etatis qui ſperet adhuc ſeper annum aut circiter ſuperuicturum. O chariſſimi hec non ideo dicimus/ vt vos confundamus ſed vt i chriſto vos moueamus ad excutiendū et reſurgendum a vitijs.

¶ Pro remedio ergo valet cogitare penas inferni quas homo icurrit ex peccatis ſi nō penituerit ante mortem: nec eſt proroganda penitentia ad extremum quia dicit verſus. X. niſi quagratus bis pulcer: ter quoqꝫ fortis verſus. Quat ſapiens quin diſ. ſex ſanctus poſtea non ſis. Deniqꝫ valet paſſionis chriſti memoria: ad incitandum tam adoleſcentes ꝗ̄ iuuenes et ſenes que recuperare poſſunt perdita. ¶ Exemplum ſcribitur in Spe. exem. diſt. ix. exem. clviij. ꝙ quidam deuotus rogabat deuꝫ vt ſibi reuelaret quale ſeruitium poſſet facere deo acceptum et homini vtiliſſimum. Apparuit ergo illi dominus ieſus crucem magnā portans in dorſo et di. Crucē meam portabis: et ille. Quō domine ieſu portare debeo. Reſpōdit chriſtus. In corde portabis per crebram recordationem et compaſſionem in ore per deuotam gratiarum actionem et exorationem in auribus per verbi dei et paſſionis mee auditionem: et in corpore per caſtigationem et vitiorum crucifixionem ⁊c. Rogemus ergo xp̄m.

¶ Dñica. xvi. poſt Pente. Ser. j. ſcilicet iuxta euange. applicando de fugienda carnali vita.

Ecce homo quidam hydropicus erat ante illum: ſcilicet ieſum Luc. xiiij. et in euāge. hodier. Dñs ieſ⁹ de celo deſcēdit ⁊ venit ad nos in mundum iſtum ⁊ ſuam charitatem maximam erga peccatores et circa ſuos etiam inimicos oſtenderet tanꝗ̄ amicus veriſſimus: quia Roma. v. Cum eſſemus inimici reconciliati ſumus deo per mortem filij eius. Uenit etiam tanꝗ̄ medicus vt infirmitates aiaꝝ nraꝝ curaret: vt Augu. dicit Deniqꝫ venit tanꝗ̄ doctor ⁊ magiſter: vt nos ad ſalutis viam doceret. Propterea vt hodiernuꝫ euangelium dicit. In domū principis phariſeoꝝ qui ei inimicabātur obſeruantes intrauit manducare cum eis ⁊c. cum ⁊ ibi idropicum curauit et ſalutis viam eſſe humilitatem docuit: de quibus clare patet in hoc euange.

Textus. ¶ In illo tempore. Cum

intraſſet Jeſus in domū principis
phariſeorū ſabbato mādu care pa
nē et ipſi obſeruabant eum. Et ec
ce homo quidā hydropicus erat
ante illū. Et rn̄dens ieſus dixit ad
legiſperitos et phariſeos di. Si li
cet ſabbato curare. At illi tacue=
runt. Ipſe vero apprehenſum ſa=
nauit eū ac dimiſit/ ⁊ rn̄dens ad il
los dixit. Cuius veſtrū aſinus aut
bos in puteū cadit ⁊ non continuo
extrahet illum die ſabbati et non
poterant ad hec reſpondere illi.
Dicebat autē et ad inuitatos pa=
rabolā: intendens quō primos ac
cubitus eligerent di. ad illos. Cū
inuitatus fueris ad nuptias nō di
ſcumbas in primo loco ne forte ho=
noratior te ſit inuitatus ab illo et
veniens is qui te et illū vocauit di
cat tibi. Da huic locum et tunc in
cipies cum rubore nouiſſimum lo
cum tenere: ſed cum vocatus fue
ris vade recūbe in nouiſſimo lo=
co: vt cū venerit qui te inuitauit di=
cat tibi. Amice aſcende ſuperius:
tunc erit tibi gloria corā ſimul di=
ſcūbentibus/ quia omnis qui ſe ex
altat humiliabitur: et qui ſe humi
liat exaltabitur. Luce. xiiij. Iuxta
hoc euāgelium notemus tria my=
ſteria.

¶ Primum de hydropici deſigna
tione.

¶ Secundū ſalubri chriſti inſtru=
ctione.

¶ Tertium de carnalis vite dete=
ſtatione.

T ¶ Circa primum de hidropi=
ci deſignatione. Aduertamꝰ quo=
modo loquitur euangelium di. In
illo tempore: ſcilicet anno etatis
chriſti. xxxiij. completo. quito no
nas Octobris ſcdm̄ Uinceū. libr.
viij. hoc eſt prima die ante feſtū
ſancti Franciſci. Poſtꝗ̄ dixerat ꝙ
arta: ſcilicet via eſt que ducit ad vi
tam: tunc princeps phariſeorum
inuitauit eum: non amoroſe ſed in
uidioſe: quia reprobauerat mali=
ciam et auaritiam phariſeorum ⁊
dixerat. Hieruſalem hieruſalem q̄
occidis prophetas ⁊c. Non me vi
debitis donec dicatis. Benedictus
qui venit ⁊c. vt patet in euangelio
Luce. Unde conſilio phariſeorum
inuitauit chriſtum: et cum hoc eti
am plurimos de phariſeis voca=
uit vt obſeruarent ſi chriſtus in cō
uiuio largo poſt cibum et vini po
tum diſſolueret ſe in verb. et dice=
ret aut faceret aliquid cōtra pha=
riſeorum traditionem: et ſic poſ=
ſent eum illi multi doctores pha=
riſei confundere ſecundum Lyrā
et ſanctum Uicentium in ſermo=
ne. Uñ cū intraſſet ieſus in domū
illius principis phariſeorum ſab=
bato manducare panem: et ipſi ob
ſeruabant eum. Nominatur au=
tem panis ſolus: quia mos eſt ſcri
pture ꝙ nomine panis intelligi=
tur omnis cibus: vt patet. iiij. Re=
gum. vi. Item quia ſecundum
Uincentium in ſermone. chriſtus
tam ſobrium modum tenebat ꝙ
pluries de pane manducaret ſolū
et modicum de alijs. Et ecce ho=
mo hydropicus erat ante illum ſe
cundum Uincentium. Hoc factū
fuit ordinatione phariſeorum.
Propterea ſecundum Cirillū: eti
am non audebat hydropycus pe=
tere a chriſto ſanitatem: quia ſcie
bat circunſtantes eſſe inimicos
chriſti obſeruantes ſi curaret illū
in ſabbato: ſed tantummodo deſi=
derantur reſpiciebat ad chriſtum
Dominus ergo ex pietate: lȝ ſo=

lo verbo poſſet ſanare:tam en vo=
luit de menſa ſurgere et ire ad ip
ſum et tangere:dans nobis exem
plum miſericordie ad infirmos:⁊
ſic ſanauit illum:et phariſeos con
fudit:patet littera. Queritur er=
go hic:quid ſignificatur per hunc
hydropicum quē dñs in tali con=
uiuio phariſeorum miraculo ſecu
rauit. Ad quod rñdetur ꝙ ſignifi
cantur carnales homines: vitiis
pleni:ſcilicet quales erant etiam
illi phariſei. Nam ſecundum Be
dam ⁊ Lyram hydropiſis eſt mor
bus ab aquoſo humore dictus ab
hydor grece quod eſt aqua latine
eo ꝙ hydropicus habet humorez
aqueuz intercutem et carnem. Et
habet quattuor proprietates qui=
bus agnoſcitur. ❡Prima eſt infla
tio ventris et membrorum corpo
ris. ❡Secunda exhalatio fetoris
Tertia ardor ſitis. Quarta liuor:
hoc eſt palliditas coloris. Sic ho
mines carnales:vt erant phariſei
his ſignis cognoſcuntur pleni eſſe
aquis vitiorum in mente.

❡Primo per timorem vel inflatio
nem ſuperbie. Nam initium om=
nis peccati ē ſupbia. Eccli.x. Au=
guſt. Quem ſupbū videris agno=
ſce filium eſſe diaboli. ❡Secūdo
per fetorem.ſ. luxurie et gule.
Unde Hugo lib. de bono conſcien
tie dicit. Tolerabilior eſt canis
putridus fetens coram hominibꝰ
ꝙ anima peccatoris fetens coram
deo. ❡Tertio per ardorem ſitis.
ſcilicet auaritie que non poteſt ſa
tiari. Unde poeta Iuuenalis Cre
ſcit amor nummi quantum pecu=
nia creſcit. ideo.i. Timo.vi. Ra=
dix omnium malorum eſt cupi=
ditas. ❡Quarto per liuidum co=
lorem ſcilicet ire ⁊ inuidie atqꝫ ac
cidie. Nam Iob.v. Uirum ſtultū
interficit iracūdia et inuidia. Si=
cut enim aper lancea confoſſus ex
ira precipitanter ſe impellit ma=
gis ac magis in lanceam:vt poſſit
inuadere hominem confodientē:
et ſic ſe occidit. Sic ſua tanqꝫ lan=
cea ſe homo occidit:ſimiliter inui=
dia. Unde homīes etiam ſi ſint ca
ſti vel religioſi/dum tamen ſint in
uidi iracundi et huiuſmodi vitiis
innotandi/tales carnales iudican
tur ſicut ſunt phariſei. Ideo.i.
Corint.iii. Adhuc enim carnales
eſtis cum ſint in vobis zelus et cō
tentio ⁊c. Sed dum tales ad ieſuz
accedunt per deſiderium plenum
orando ſanabit eos apprehendē=
do per gratiam qua extrahit a cul
pa/⁊ per penitentiam dimittendo
peccata vt libere tranſeant ad ſpi
ritualia. O ergo homo carnalis vi
te veni ad chriſtum.

U

❡Circa ſecundum de ſalubri do=
cumento. Notandum ꝙ chriſtꝰ do
minus in hoc euangelio plura do=
cumenta ſalubria nobis dedit que
breuiter hic annotabimus.

❡Primum vt diſcamus chriſtum
in pauperibus libenter paſcere:qꝛ
ex hoc habebimus maximam re=
munerationem gratie. Nam quo
tienſcunqꝫ legimus chriſtum in
conuiuio ſuſceptum comperimus
ſemper magnas feciſſe recompen
ſationes ne ocioſe panem alienuz
comederet.

❡Prīo eīm īuitatus fuit ad ꝯuiuiū
nuptiarū:et ibi ex aqua dedit vinū
Iohan.ii. ❡Secundo in conuiuio
Symonis leproſi Magdalenā ſal=
uā fecit ⁊ ipm̄ hoſpitē ſcandaliza=
tum inſtruxit et ſic illuiauit. Lu=
ce.vii. ❡Tertio i cōuiuio Mathei

ipſum mattheum ꝑuerit in apoſtolatum: ⁊ cōmenſales peccatores ad penitentiam vocauit Mat. ix. c. Quarto in domo zachei ipſum hoſpitem conuertit: et ſalutem factā eſſe domui ſue ꝓnunciauit. Luce. xix. Quinto in conuiuio marthe in Bethania: ⁊ Lazarū fratrem eius reſuſcitauit. Marthā etiam ⁊ magdalenā magna ſanctitate ſublimauit. Denicꝫ ſexto in conuiuio hui⁹ phariſei: de quo hoc euangelium agit tripliciter recompenſauit: qꝛ hydropicum ſanauit: phariſeos benigne de ſtulticia redarguit: et omnibus inuitatis ſalutarem doctrinam humilitatis dedit dicens. Cū inuitatus fueris: patet littera.

¶ Secūdū ſequitur ex iſtis: vt chariſſimi conſideremus ex hoc ꝙ valde bonum eſt chriſtum ſepius ſuſcipere in eucharistia: dummodo facit homo quod debet ad percipiendum tantum hoſpitē: quia ſicut non decet regem magnū bene hoſpitatū ab aliquo ſine munere hoſpitem relinquere: ſic nunꝙ chriſt⁹ ſine munere recipitur.

¶ Tertium documentum vt diſcamus inimicos diligere: et odientibus nos bene facere. Nam chriſt⁹ sciēs phariſeos: ſcilicet ſibi eſſe inimicos et contradictores: nichilominus cum eis comedit et conuerſabatur: vt videlicet per doctrinā et miracula ac per conuerſionem ad veritatis noticiam et ad ſalutē illos attraheret: ſic et nos debem⁹

¶ Quartum vt diſcamus detractiones proximorum cauere. Unde chriſtus redarguit miraculo facto et verbo phariſeos qui ipſum obſeruabant ſi aliquid diceret: aut faceret vnde eum poſſent accuſare et ſibi detrahere. Propterea nota ꝙ Bernardus: et Hugo dicunt. O ꝙ̄ maledicta. O ꝙ̄ mortifera eſt lingua detractoris: multo peior lācea illa que latus chriſti perforauit. Ex illa enim perforatione ſaluatoris fluxerunt nobis ſacramēta ad viuificandum animas. Sed per linguam detractoris occiduntur vno ictu id eſt verbo aie quas chriſtus redemit non vna tātūmodo anima ſed tres ſcꝫ detrahentis et audientis: et cui detrahitur: qꝛ in fama perimitur.

X

¶ Circa tertium de deteſtatione carnalis vite noſtre: quod ſignificatur in euangelio in hoc ꝙ dominus Jeſus ſanauit hydropicum: qui ſignificabat carnalis vite homines: vt patuit: in quo docemur carnalem vitam deponere et ſpiritualem agere. Unde et in epiſtola hodierna Ephe. iij. apoſtolus dicit. Flecte genua mea ad patrem domini noſtri ieſu chriſti: vt det nobis virtutem corroborari per ſpiritum. ſcilicet contra carnem Gal. v. dicit. Fratres ſpiritu ambulate ⁊ deſideria carnis non perficietis: et hec poſſunt poni prothemate huius partis per ſe ꝑdican. De carnali ergo vita deteſtāda notemus pro ſignificatiōe tria myſteria.

¶ Primum dicitur carnalis vite periculoſitas.

¶ Secundum dicitur gehennalis pene eius grauitas.

¶ Tertium dicitur virtualis pugne ſalubritas.

¶ Quo ad primum notandum ꝙ carnalis vita eſt periculoſiſſima et per conſequens deteſtanda et fugienda et hoc oſtenditur pluribus rationibus ⁊ eius periculis.

¶Primo propter periculum abominationis diuine.

¶Secundo ꝓpter periculum celeſtis diſplicentie.

¶Tertio propter periculum captiuitatis diabolice.

¶Quarto ꝓpter periculū deſtructionis nature proprie.

¶Quinto propter periculum exhereditationis patrie: et per conſequens damnationis perpetue.

¶Primo inquā propter periculū abominationis diuine ireqꝫ et vindicte. Nam interrogo te o homo quomodo videtur tibi de vindicta dei dic michi ſcilicet ſuper quo peccato experiuit deus in mundo vindictam maximam: profecto nō pro alio ꝙ̄ pro carnalitate. Unde hiero. in teſta. dicit. De nullo alio peccato legitur dixiſſe deum ꝙ penitet ſe feciſſe hominem niſi de peccato carnis: pro quo totum mundum diluuio deleuit. Item ꝓ hoc ſodomorum ciuitates quinqꝫ cum omnibus villis: et poſſeſſionibus horrenda pena percuſſit. Geñ. xix. Item vt idem hierony. dicit. In nocte natiuitatis domini omnes qui vitio ſodomitico peccabant per totum mundum ſubitanea morte peremit. Deniqꝫ pro adulterio tribum beniamin totam preter ſexcentos viros gladio occidit Judich. xx. vnde o homo carnalis time iram dei. ¶Secundo ꝓpter periculum celeſtis diſplicentie: quia vita carnalis ſuper omnia diſplicet celeſti curie beate et omnibus generibus etiam creaturarum ꝓpter felicitatem vilitatis. Propterea Seneca dicit. Si ſcirē deo ignoſcituros et demones ignoraturos: adhuc peccare erubeſcerem ꝓpter peccati vilitatē. Itaqꝫ primo ſumme diſplicet deo: vt patet ex prima ratione. ¶Secundo angelis et celeſti patrie. Unde nichil coinquinatum intrare poterit inter eos: vt dicitur Apocalipſi. xi. Tertio diſplicere debet hominibus: quia non ſolū animā: ſed etiam corpus maculat primi Cor. vi. Ideoqꝫ vt videmus tales ſolent portare ſecum res odoriferas et ornare veſtimentis ad operiendum fetorem immundicie: ſed nichilominus: vt ſcribitur Joelis primo. Computruerunt iumenta in ſtercoribus ſuis: ſic i luxuria homines fetent vt exponit Gregori. Quarto quia diſplicet omnibus creaturis: quia vt Auguſti. dicit offenſo creatore offenditur omis creatura. Et quia ob hoc punita ſunt omnia genera creaturarum in diluuio. ꝛc. Proinde in punitione etiam ſodomorum omnia concurrunt: ſcilicet angeli ad Loth venieñ. Geñ. xviij. et elementa: ſcilicet ignis ardens aer ſulphure pluens: aqua ſubmergens: terra deglutiens et arbores iuxta illum lacum creſcentes poma fetidiſſima proferēñ. in teſtimonium contra peccatum huiuſmodi. Aues etiā i ibi volitare noleñ. ꝛ piſces fugiē. ac beſtie horreſceñ. bibere exinde ꝛc. Et etiam homines ac ſidera fumum inde aſcendērē naturaliter execrando. Inſuper et demones ſubtiliores horrent carnale vitiū pre fetore vt dicit Symon de Burſtona ſuper lib. Sap. et patet ex ſequentibus.

¶Tertio propter periculū captiuitatis diabolice: quia per delectationem carnalis vitij diabolus: q̄s capit fortiter tenet adeo ꝙ etiam vſqꝫ ad mortem mala conſuetu=

dine ligatus nunq̄ velit talia deſi
ſtere ꝛc. Unde hieronym̄. in teſta.
dicens. Enſis diaboli eſt luxuria:
heu quot nulla interficit romphea
hoc rete diabolicum eſt: ſi quis eo
capitur non cito ſoluitur: hec ille.
y ¶Exemplum narrat in ſer=
mo. Meffret. Quia quidam diabo
lus in quodam obſeſſo cum dixiſ=
ſet peccatum luxurie multum fe=
tere interrogatus eſt. Cur ergo
magna diligentia ipſe demon hoc
vitium promoueret. Reſpondit ꝑ
pter lucrum. Sicut cloacarius fe=
torem cloace licet abhorreat: ta=
men propter lucrum in eo laborat
nam diabolus plures capit ſic ꝛc.
¶Quarto propter periculum de
ſtructionis proprie. Primo quia
corpus deſtruit. Unde Seneca epi
ſtola. xiiij. di. Uoluptates et libidi
nes tremores manuum ac pedum
et articulorum deprauationem ge
nerant: inde oculorum certe per=
ditur lumen: inde ratio perditur
et ingenium hebetatur: inde infir
mitas omnis oritur et ſic patet.
Secundo animam deſtruit: quia
infatuat. Nam Salomonem ſapi
entiſſimum luxuria fecit a deo ſtul
tiſſimum vt omnibus vxorib⁹ ido
la erigeret et coleret. ¶Tertio
vtrumq̄ ſcilicet corpus et animaꝫ
perdit. Unde hieronym̄. in teſta.
di. Ue miſeris vobis carnalib⁹ qui
et corpus ante tempus deſtruitis
et animam pro delectatione modi
ca perpetuo occiditis. Auguſtin⁹.
O quanta iniquitas: vt animam
quā chriſtus ſanguine precioſiſſi=
mo redemit pro momentanea de=
lectatione diabolo vendas.
¶Quinto propter periculum ex=
hereditationis patrie. Unde Gal.
v. Manifeſta ſunt opera carnis: q̄
ſunt fornicatio: immundicia: luxu=
ria: auaricia: que eſt idolorum ſer=
uitus: inimicitie: cōtentiones: ire:
ſecte: inuidie: homicidia: ebrieta=
tes: et his ſimilia: que predico vo=
bis quoniā qui talia agunt regnū
dei non conſequentur. Et per con=
ſequens perpetuo dānabuntur vt
patebit articulo ſequenti.
3 ¶Quo ad ſecundum notan=
dum q̄ ſicut Bernard⁹ dicit. Car=
nalis culpa peſtis eſt omni mon=
ſtro damnoſior: que cum gehenna
familiarem habet ſimilitudinem
ꝛc. Proinde homo carnalis vite
in preſenti incipit tormenta gehen
ne in ſe ſentire que in futuro ſuſti=
nere habebit ſine fine ꝛc. Sed quo
modo habeat ſimilitudinem gehē
nalis pene ſecundū Bern̄. alioſq̄
ſimul quintupliciter oſtenditur.
¶Primo quia habet in ſe vermē
conſcientie mordentem: quē acer
biſſime ſentiet poſtea in inferno
ſine fine. ¶Secundo quia habet
in ſe ignem concupiſcentie peru=
rentem ſicut et in inferno ſunt iſte
pene ſcilicet vermis et ignis. Eſa.
lxvj. Uermis eorum non morietur
ſcilicet vermis conſcientie: ꝛ ignis
eorum non extinguetur.
¶Tertio q̄ꝛ habet carnalis homo
in ſe fetorē ſcꝫ corpus et famā ma=
culantē: ſicut ꝛ in gehenna eſt fe=
tor intolerabilis vt pote ſulphure
us. Pſalm̄. Ignis ſulphur ſpiritus
procellarum pars calicis eorum.
¶Quarto quia habet ſuper ſe irā
dei et maledictionem punientem
et angelorū ac beatorum omnium
ac beate virginis marie et chriſti
Jeſu odium et inimicitiam ſicut ꝛ
damnati in gehēna ſunt deo ꝛ bea
tis odibiles ac maledicti. Pſ. Ma
ledicti qui declinant a mandatis

tuis. ¶ Exemplum narratur ꝙ quidam recogitans quod carnales et mundo deditos homines angeli odiunt et beati execrantur tanꝗ̄ maledictos intrauit heremum vbi manens quotienſcunqꝫ eſuriebat comedebat et bibebat ſepius. Semel ergo apparuit ſibi angelus ſalutans eum dicendo ſic. Aue beſtia: et iterum diſparuit. Unde cepit homo ille cogitare quod propterea beſtiam vocaſſet ipſum angelus: quia ſepius comedebat. Cepit ergo bis comedere tantūmodo ſcilicet in prandio et cena: venitqꝫ angelus dicens. Aue homo. Tandem voluit tantummodo ſemel comedere venit angelus di. Aue angele dei: et ſic oſtendit ſibi familiaritatem: quia angeli ſpirituales amant. ¶ Quinto quia habet in ſe corporis et anime morteꝫ perimentem: vt patuit ſupra quarto periculo. Sicut et in gehenna erit pena mortis in corpore ⁊ anima. Pſal. Mors depaſcet eos ⁊c. O ergo peccator age penitentiam ne pereas.

⁊ ¶ Quo ad tertium de pugna. nota ꝙ plura ſunt arma virtutum que valens in pugna contra carnalia vitia. ¶ Primum eſt aqua lachrymoſe orationis: quia ignis aqua extinguitur: ſic ignis concupiſcentie aqua lachrymarum: vt dicit hierony. loquens de ſe. ¶ Secundum eſt caſtigatio et leſio carnis. j. Cor. cap. ix. Caſtigo corpus meum ⁊c. Unde Grego. Uulnera carnis ſanant vulnera mentis. Exēplum de beato Franciſco qui cum tentaretur ꝓiecit ſe in foueam glacie et niue plenam: et ſic extinxit ignem concupiſcentie vt nunquā decetero ferueret. ¶ Tertium eſt deuitatio occaſionis: ſcilicet pot⁹ vini: multi colloquij mulierum: et ſocietatis male et huiuſmodi. vnde Ambro. Cum alijs vitijs poteſt expectari conflictus. Carnale aūt vtrum non poteſt melius vinci ꝗ̄ fugiēdo. nam et ignis extinguitur ſi lingua: id eſt occaſiones ſubtrahantur. ¶ Quartum eſt exoratio paſſionis chriſti et eius memoris mortis. Bernardus. Nil tam efficax contra omnia tentamenta vitiorum ꝗ̄ memoria paſſionis chriſti. Exemplum de morte ſerpentū a quo ſanabantur qui intuebantur ſerpentem eneum ſuſpenſum in ligno. Numeri. xxj. ¶ Quintum eſt finalis recogitatio punitionis. vñ Eccleſia. vij. Memorare nouiſſima ⁊ in eternum nō peccabis. Nouiſſima id eſt mortem iudiciū dei: et celeſtis patrie amiſſionem: ac damnationem perpetuam. O miſerabiles miſeri qui non pertimeſcunt perpetua ſupplicia. Rogem⁹ ergo dominum ⁊c.

¶ Dominica eadem. Sermo. ij. ſcilicet de conſcientia male pena et noticia ac bone conſcientie leticia

Cum intraſſet Jeſus in domum principis phariſeorū ſabbato manducare panem et ipſi obſeruabant eum. Luce. xiiij. et in euangelio hodierno. Illi phariſei habebant malam conſcientiā ⁊ erroneam: quia de minoribus ſcilicet de brutis curabant: vt ſi bos vel aſinus alicuius in puteum cecidiſſet continuo extraherent eum die ſabbati: ſed de maximis nullam vel paruam habeant curā: ſcꝫ de pro-

timorum infirmantium ſanatione per chriſtum ſolo verbo: ſed cōſciētiam tenebant in ſabbato ſanari illos ꝛ animas illorum ſaluari. Sic hodie faciunt multi chriſtiani qui de tēporaliū rerum dāno plus curant ꝙ de animarū periculo. vnde Bern. Ecce qualis peruerſitas. Cadit aſina et eſt qui ſubleuet: perit anima et non eſt qui recogitet. Itē Augu. Infirmatur homo et moritur et omnes amici conueniunt ꝛ plorant: moritur per peccatū ī anima ꝛ nullus compatitur: nullus plorat hec ille. Item de opere licito phariſei cōſcientiam tenebant: ſed de corporali curatione in ſabbato: ſꝫ de vana gloria et inuidia ac perſecutione chriſti innocētis nullā habebant cōſcientiam: ſed peccabāt quod non licebat: ideo dicit euangeliū ꝙ ipſi obſeruabant xp̄m ꝛc. Sed xp̄s dominus eoꝝ conſcientiā erroneā corrigere voluit verbo et facto miraculo ac humilitatis documento: vt ptꝫ in euāgelio. Itaqꝫ de conſcientia in hoc ſermone declaremus tria myſteria p̄terea ſcilicet que alijs ſunt ſermonibus tractata.

¶ Primum de male conſcientie pena anxia.

¶ Secundum de ſane conſcientie vera noticia.

¶ Tertium de bone conſcientie interna leticia.

A ¶ Circa primū de male cōſciētie pena. notandum ꝙ Aug. ſuper illo pſ. Deus refugiū noſtrū ꝛc. dicit. Inter omnes tribulationes et anxietates anime humane nulla ē maior pena ꝙ ꝯſciētia mala delictis plena. hec ille. Ut aūt hoc melius cognoſcam⁹ per ꝯſequēs cōſciētiam malā deponamus in qua totius mundi homines ſunt poſiti vt videmus oſtēditur triplic rōne.

¶ Primo ratione interni doloris: qꝛ dolor ꝛ pena tanto eſt acerbior quanto ad interiora penetrat. Unde paruū vulnus in corde acerbi⁹ dolet ꝛ mortiferum eſt plus ꝙ magnum vulnus in exteriori corpore sed qꝛ mala conſcientia eſt intima anime eā remordēs ergo eſt penoſiſſima. Ideo Ambro. de offi. dicit Nulla pena grauior ꝙ interius vulnus ꝯſciētie. Nōne hoc magis fugiendū eſt ꝙ mors: ꝙ diſpendiū: ꝙ exilium: ꝙ debilitatis dolor ꝛc. hec Ambro. ¶ Scđo rōne perpetui remorſus ꝛ meroris. vñ Iſido. de ſūmo bo. lib. ij. ca. xxvj. Ubicunqꝫ hō fuerit conſciētia reatus ſui illū nō derelinquit: ꝙuis humana iudicia ſubterfugiat: q̄ male agit iudicium tamen conſcientie ſue effugere nō poteſt. Duplex autem in eo fit iudicium: ſcꝫ vt iuxta p̄s. peccator duplici contritione conteratur: qꝛ et hic cōſciētie ſue reatu punitur ꝛ illic perpetua pena dānatur: et de iudicio cōſciētie per mortē itur ad iudicium dānationis perpetue. hec Iſido. Unde pena male conſcientie amara eſt in preſenti: ſed amarior erit ī morte ꝛ amariſſima erit in gehenna: vbi perpetuo mordebit et ardebit. Eſay. lxvj. Uermis eorum: ſcilicet conſcientie nō morietur: et ignis eo. non extin.

B ¶ Proinde exemplum ponendo aduertendū ꝙ ſcriptura. Eccl. xxj. peccatū aſſimilat colubro di. Quaſi a facie colubri fuge peccatū Et ſi acceſſeris ad illa ſuſcipient te dentes leonis: dentes eius interficientes animas hominum. Dicit quippe Ariſt. v. lib. animalium ꝙ ſerpēs coluber quattuor habet oſ=

dines dentium: duos ordines in ſuperiori mandibula: et ſimiliter habet duos in inferiori mandibula. Sic peccatum tanq̄ coluber intoxicat accedentē ad ſe per conſenſū ꝛ mordet quattuor ordinibus dentium. In ſuperiore hoc eſt in preſēti vita duobus dentibus: ſcilicet cō conſcientie male remorſu ꝛ morte amariſſima: quia mors peccatorū peſſima ſcdm ps. Deniq̄ in inferiori ordine hoc eſt in inferno mordet duobus dentibus: ſcꝫ verme et igne perpetuo. Aſſimilatur etiam ibidem dentibus leonis: vt patuit in auctoritate p̄ſcripta: quia ſicut leo quos deuorat primum ſolet dētibus in gutture ſuffocare et ſanguinem exhaurire: ꝛ ſic poſtea cōmandit totaliter: ſic diabolꝰ vt leo in gutture ſuffocare feſtinat peccatorem: ne ſcilicet peccatum confiteatur: et ſic omnia bona opera et gratie dona cōſumit. O ergo peccator agnoſce q̄ malum eſt peccare ꝛ age penitētiam. ¶ Tertio ratione nociue leſionis: quia cōſcientia mala ſuper omnem penā peius nocet et ledit. Primo qꝛ omnia opera bona reddit amara. vñ Auguſt. in ſermo. de muliere forti dicit. Bonum opus facit conſciētia bona q̄ ſi non eſt tunc mala pungit: et amara ſunt omnia. Item Seneca li. ſa. Totum vitioſum geritur vbi con ſcientie puritas non habetur. Secundo quia conſciētia mala a deo nocent: vt nil prodeſſe poſſit: nec baptiſmꝰ chriſti: nec humana laus Ideo. xi. queſtio. iii. capitu. Inter verba. Grego. dicit. Quid prodeſt ſi omnes laudent cum conſcientia accuſet quaſi dicat nil. Tertia quia vt Bernard. dicit. Rea conſcientia ſemper eſt timida. nam ad ſonitu folii et tonitrui terretur. Sed forte tu dicis: tamē ego feci plura mala: nec ſenſi penam magnam in cōſcientia: ſed potius gaudium habui in anima eo q̄ voluntatem meam implere potui rapiendo bona aliena et implendo carnalia deſideria comedendo et bibendo ꝛce. Nam de multis ſcribitur prouerbiorū. ii. Exultant in rebus peſſimis: et letantur cum male fecerint Ad hec reſpondeo q̄ pro generali regula tenendum eſt: ſcilicet q̄ peccatum facere et conſcientiam non remordere de offenſione diabolicum eſt: vt patet per Auguſti. Richardū et alios. Unde tales plꝰ debent timere de eterna damnatione cum diabolo qui letatur in peccatis et perditione. Nam peccatorum conſcientiam nullam habere: ſed contēnere diaboli proprium de hoc pſalm̄. teſtatur dicens. Superbia eorum qui te oderunt: hoc eſt contemptus demonum et ſuorum membrorum aſcendit ſemper ſine timore peccata peccatis addendo: nec conſcientie remorſum curando: et ſic patet. O anima chriſtiana. O chriſti ſanguine redempta noli fieri diabolica: ſed recognoſce conſcientiam tuam malam et age penitentiam ne pereas.

C ¶ Circa ſecundum de ſane cōſcientie noticia vera. notandum ſecundum docto. et ſcripturas q̄ ſana conſcientia et recta cognoſcit his precipuis regulis recolligendo preſertim ſcdꝫ Alexañ. de ales et Antho. de floreñ. in ſumma parte. i. titu. iii. c. x. alioſq̄ tractatores huius rei.

¶ Prima regula fidei catholice. p generali regula eſt tenendum eſt

ꝙ quicunqȝ errat in his que ſunt fi dei articuli licet ſibi videatur ſecundum conſcientiam ſit credendum tamen ſanam et rectam non habet cõſcientiam: vt patet de hereticis et ſciſmaticis: ac huiuſmodi et de omnibus infidelibus. Exẽplum habemus de Paulo qui in incredulitate perſequebatur eccleſiam ſecundum conſcientiam licet malam. Ideo. xxiiij. q. j. vbi Aug. dicit. Ubi fides ſana non eſt: nõ poteſt eſſe iuſticia: ergo ꝛc.

¶ Secunda regula obedientie. nã quicquid fit cõtra obedientiã preceptorum dei et eccleſie ac prelatorum in licitis nõ fit ſana conſciẽtia: ſed mala. Unde Grego. viij. q. j. Sciendũ. dicit. Ariolandi ꝛ idolatrie peccatum eſt inobedientia: iure enim obedientia victimis ꝑponitur: quia ſola fidei meritum poſſidet ſine qua quiſqȝ infidelis eſſe conuincitur etiam ſi fidelis videatur: Exemplum de Saule rege j. Regum. xv. Qui de preda Amalech retinuit optima ad immolandum domino contra mandatũ domini mala conſcientia.

D ¶ Sed queritur vtrum inferior vel ſubditus contra ſuã conſcientiam debeat obedire prelato precipienti aliquid de quo ſubditus ille tenet conſcientiam. Reſpõdetur ſecundum Bonauenturam. ij. diſtinctio. xxxix. Et fratrem Angelum de clauaſ. in ſumma ꝙ quãdo ſcit pro certo ꝙ illud eſt contra legem dei non debet obedire / quia ſuper omnia tenetur homo obedire deo. Actuum. v. Obedire oportet deo magis ꝙ̃ hominibus: magis ergo debet omnia pati ꝙ̃ in tali obedire. Quãdo autem non ſcit pro certo tenetur deponere conſcientiam conſulẽdo ſapientiores ꝛ debet preſumere ꝙ ſuperior hoc mandat ex inſpiratione dei. Nam et quando dubitaret: tenetur facere quod precipitur et in tali dubio propter bonum obedientie excuſatur. Exempli gratia. Si papa vł epiſcopus aut alius habens auctoritatem mandaret fieri bellum iuſtum et exterminari omneſqȝ hereticos in tali regno vel ciuitate: et tu conſcientiam haberes de occiſione talium deberes obedire ꝛ cõſcientiam deponere.

¶ Si autem rex vel dominus preciperet tibi vt furtum vel latrocinia facias non debes in huiuſmodi obedire quia eſt contra deum.

¶ Tertia regula eſt mundicie: nã pro regula eſt ꝙ ſana non eſt conſcientia niſi a peccatis ſit vndiqȝ pura. Unde Hugo de bono conſciẽtie dicit ꝙ recta conſcientia eſt ibi proprium peccatum diſplicet ꝛ alieno non conſentitur. Nam conſcientia eſt: vbi puritas in corde: veritas in ore: ſinceritas id eſt pura intentio in opere iuſticie inuenitur. Hec ille.

¶ Unde patet ꝙ ad bonam conſcientiã requiritur: vt homo nũꝙ̃ velit mortaliter peccare: nec corde / nec ore / nec opere.

E

¶ Gratia huius queritur vtrum vnuſquiſqȝ quantum ſecundum conſcientiam ſuam peccare intendit vel bene facere vult tantum peccet in opere vł faciat. Uerbi gratia.

¶ Quando intendit homo peccare venialiter in loquendo vel cogitando: vel agendo: an tantummodo venialiẗ peccet in tali ope mortalis pctĩ puta homicidio adulte

rio/ fornicatione/ rapina/ vſura/ et huiuſmodi: vel turpiloquio et ſimilibus: an peccet mortaliter cũ non intendat mortaliter peccare. Ratio queſtionis eſt: quia chriſtus dominus dicit. Mathei ſexto. Si oculus tuus fuerit ſimplex totum corpus tuum: id eſt congeries operuꝫ lucidum erit. gloſa dicit. Ex intentione bona deus iudicat voluntatem. Nam et Iſidorus de ſummo bono dicit. Ex intentione opus approbatur aut reprobatur indiguũ. Quare ergo homo peccat mortaliter cum non intendit ſic peccare Maxime quia Auguſtinus dicit. Omne peccatum adeo eſt peccatum inquantum voluntarium: ꝙ ſi non eſt voluntarium non eſt peccatum. xv. q. i. capit. Merito. deniqꝫ quia aliquando quis talia facit bona intentione ſcilicet quia peierat ne damnificetur aut occidatur: vt rapit aut victum habeat vel elemoſynam det ꝛc. Reſpondetur ſecundum Bonauenturam ſuper. ij. diſt. xl. Ac ſanctum Tho. in quodlibeto. viij. q. vi. arti. v. Necnon Rayne. in ſua ſumma aliosqꝫ recolligẽdo breuiter in ſententia. Notando ꝙ primo peccando vel bene faciẽdo poteſt homo errare in conſciẽtia: ita ꝙ eſtimat veniale quod tamen eſt mortale: et econuerſo. Et tunc iudicandum eſt de tali ſecundum errorem/ vt dicit Tho. vbi ſupra: quia ſi talis error procedit ex ignorantia inuincibili: ſicut eſt in pueris et amantibus: vel ſi procedit ex ignorantia eorum que quis ſcire non tenetur: in huiuſmodi caſibus quãuis factum de ſe ſit mortale/ tamen intendens peccare venialiter peccat venialiter non mortaliter. Quando autem error conſcientie procidit ex ignorãtia eius quod quis ſcire tenetur et poteſt: eo ꝙ lege diuina ſunt manifeſte p̃cepta vel prohibita/ tunc in talib⁹ quamuis intendat peccare venialiter tamen peccat mortaliter/ ſicut cum quis crederet homicidiũ vel fornicationem eſſe peccatum/ tantummodo veniale: aut periurium et huiuſmodi: nichilominus peccaret mortaliter innocentẽ hominem occidendo/ vel fornicando et peierando. Nec in talibus excuſat intentio bona: vtpote rapere vl' furari vt faciat elemoſynam: aut peierare ne occidatur: prout procedebat obiectio. Ratio/ quia vt Apoſtolus docet. Non ſunt facienda mala vt veniant quecunqꝫ bona. Secundo homo poteſt in conſcientia errare ex malicia: ſcilicet quia lata conſcientia non tenet ꝓ mortali: ea que ſunt mortalia: ſed tenet pro veniali vel nullo peccato propter affectum mali id eſt peccati. Sicut dicitur de quodam vſurario qui nullam conſcientiam tenebat de vſura ex malicia auaricie ſed deſpuando in eccleſia ſtrictam tenebat conſcientiam ob loci ſanctitatem.

¶ Item quidem de fornicatione non tenebat conſcientiam: ſed de vnguium immundicia ꝛc.

O quot ſunt et nunc chriſtiani qui nullam habent conſcientiã de ſuperbia: fraudulentia: in emendo ꝛ vendendo: de periurio/ de adulterio: et ſic de alijs vitijs. Et tamen bene reprehenſione dignum putãt ſtercore fedatis manibus et nõlotis comedere ad menſam et de ſcutella horreñ. Sed ve talibus: quia eorum conſcientia non minuit peccatum/ nec facit eſſe veniale factũ

huiuſmodi mortale:ſʒ grauat ⁊ ac
cuſat. Nam Lu.xij. Seruus ſciens
voluntatē dñi ſui/et ſcire potens ſi
non facit ſecundum voluntatē eiꝰ:
plagis vapulabit multis. ¶ Ratio
autem quare non ſit veniale ex in
tentione vel conſcientia huiuſmo
di ſecundum Rayne in ſumma eſt
quia ad hoc ꝙ veniale peccatū ali
quod factum non ſufficit ſola intē=
tio qua intēdit peccare venialiť:ſʒ
requiritur ꝙ etiā opus illð qð ho
mo facit non ſit ſecundū ſe morta=
le:nec ſit contra legem dei aut con
tra preceptum nature vel eccleſie:
quia talia opera cū manifeſte ſint
cōtra deum et eius charitatem nō
poſſunt ordinari per intentionē in
deum. Sed opera que de ſe nō ſunt
contra deum: ſed indifferentia:vt
comedere bibere/loqui/dormire ⁊
huiuſmodi qualificantur ab inten
tione:ita ꝙ talia ſi fiant intentione
peccati mortalis mortalia ſūt ſi au
tem intentione venialis peccati ve
nialia ſunt / vt de talibus obiectio
ſupra procedebat. Quarta regula
eſt vere penitentie / ſcilicet. Qui=
cunqȝ vere penitet de peccatis bo
nam habet conſcientiam:et qui nō
vere penitet malam habet conſciē
tiam:vt patet de illis qui non do=
lēt vere de omnibus peccatis mor
talibus:vel non confitentur vera=
citer omnia/vel ꝗ nō reſtituūt alie
na. Unde Berñ. dicit. Duo faciunt
bonam conſcientiā ſ. de preteritis
malis penitere:et a futuris abſti=
nere. Item hugo de bono ꝯſcien=
tie. Puni p̄terita pctā:fuge futura
et ſi peccatū ſentis nō conſentias:
et erit pura conſciētia. hec ille. O
ergo peccator ſtude habere bonaʒ
conſcientiam predictis modis.
f ¶ Circa tertium de letitia bo
ne conſcientie. Notandum ſecun=
dum Antoninū flor. i ſumma par.
j. ti.iij.c.x.ꝙ ex bone ꝯſcientie fru
ctibus cauſantur in anima ſeptem
gaudia que hic proſequamur:licet
aliter ꝓut competit pro captu ſim
plicis populi faciliori. ¶ Primum
eſt gaudium amoris dei et chari=
tatis eo ꝙ ipa bona conſcientia eſt
radix charitatis. j. Timo. j. Finis
precepti eſt charitas de corde pu=
ro et conſcientia bona ſcilicet pro
cedens. Unde bone conſciētie ani
ma gaudere poteſt:quia eſt in cha
ritate dei:et ex ipa conſcientia bo
na procedit fructus charitatis:ſi=
cut videmus ꝙ ex vino bono ſequi
tur inebriatio iocunditatis.
¶ Secundum eſt gaudium bone ⁊
vere chriſtianitatis:vnde ī hoc co
gnoſcitur quis fore bonus et verꝰ
chriſtianus ſi habet conſcientiam
bonaʒ. Ideo hugo. ij. de anima. c.
ix. dixit. Conſcientia munda titu=
lus religionis. ſ. chriſtiane. Ex ta=
tali vero conſcientia munda naſcī
tur vera letitia. vt dicit Bernar. et
Apl's. ij. Cor. j. Gloria noſtra ſcili
cet chriſtiana hec eſt teſtimonium
conſcientie. ¶ Tertium gaudium
correctionis et conſeruationis a
peccatis:quia conſcientia bona re
murmurat contra malum et ſtimu
lat ad bonum ne in peccatis perea
mus/et ſic cauſat letitiam liberta=
tis. Unde Iſido. Uix nunqȝ eē tri=
ſtis bene viue nam bona vita ſem
per habet gaudium ex bona con=
ſcientia/et per oppoſitū eſt de ma
la. vt patuit ſupra. ¶ Quartū gau
dium eſt ditationis ſpiritualis:ſci
licet in meritis et premiis. Unde
Caſſio. in epiſtolis dicit. Quid ac=
quiri putatur vbi bona conſciētia
perditur. q. d. nichil. Unde theſau

rus magnus eſt bona conſcientia in qua omnium bonorum eſt letitia: vt dicit Gerſon. ¶ Quintum gaudium electiõis ſalutaris: quia bona conſcientia eſt inſtrumentũ publicum eterne ſalutis. Ideo gaudium habemus ſecuritatis de ſalute ex bona conſcientia. Bernard. Unicuiqȝ noſtrum liber eſt cõſciẽtia. Ex hoc libro tanqȝ inſtrumento vel regiſtro totius vite noſtre ſumus omnes iudicandi in die iudicij quando libri aperiẽtur conſcientiarum. Idem nil iocundius nil eque ſecurius bona conſcientia pungat corpus/trahat mũdus/terreat diabolus: illa ſemper eſt ſecura. Hec ille. O ergo homo deberes morti exponere te pro bona cõſciẽtia tenenda/ſicut pro inſtrumentꝫ eterne hereditatis. ¶ Sextũ gaudium fruitionis diuine ſuauitatis quia in bona conſcientia eſt habitaculum diuine maieſtatis. Propterea Bernar. ſermõe. Tempus loquendi. dicit. Carcer eſt anime rea conſcientia. Hoc ideo quia in tenebris eſt quibus non vult rex glorie deus cohabitare: ſed lectulus floridus in quo iacet deus bona conſcientia eſt ſecundum eundem. Proinde Auguſt. ſuper Gen̄. dicit. Leticia bone conſcientie eſt paradiſus anime: quia in ea reficitur diuina ſuauitate per chriſtum inhabitantem. ¶ Septimum gaudium glorie celeſtis felicitatis: patet ex predictis. Pro exemplo autem ſufficiat breuiter epilogando ex ſcripturis ponere ꝙ a principio mundi omnes qui malam conſciẽtiam tenuerunt perierunt: ⁊ qui bonam ſaluati ſunt: patet inductiue. ¶ Primo in ſuperbia et obedientia primi parentes mala conſcientia perierunt: ſed per humilitatem chriſti penitentiam agẽ. bona cõſciẽtia ſaluati ſunt. ¶ Secundo in auaricia. Exemplum cape de iuda proditore et Pylato: et per contrarium de miſericordia in Martha et multis ſanctis. ¶ Tertio in luxuria. Exemplum de omnibus in diluuio et ſodomitis. per cõtrariũ de Noe et Loth. ¶ Quarto in ira. patet de Eſau ⁊ per contrarium de Jacob. ¶ Quinto in gula. patet de filijs iſrael: quibus manna ſapiebat exiſtentibus in bona conſcientia: mali autem nauſeam in eo habebant. ¶ Sexto in inuidia. patet de phariſeis: per cõtrarium de credentibus in chriſtum. ¶ Septimo in accidia: patet de diuite epulone qui nec micas panis voluit dare pauperi Lazaro. Lu. xvj. per contrarium de ſollicite facientib⁹ opera miſericordie: quia chriſto teſte Mat. Beati miſericordes quoniã miſericordiã conſequentur. Rogemus ergo chriſtum ⁊c.

¶ De eadem dominica. Sermõe. iij. ſcilicet de diei feſti cultu: et dominice diei priuilegio: ac obligata ſanctificatione.

DIxit ieſus ad legiſperitos ⁊ phariſeos. Si licet ſabbato curare. Lu. xiiij. et in euangelio hodier. Sicut gloſa dicit. dominus Jeſus ſepe in ſabbato docebat: et infirmos verbo curabat. ¶ Primo vt plures lucrifaceret cum plures ad ſabbatum conuenire ſolebant. ¶ Secundo vt in myſterio daret intelligi ꝙ ſabbatum celeſtis quietis omnes infirmitates hominũ eſſent curande. Apoc. xiiij. Mora

vltra non erit neqꝫ dolor. Sed iu=
dei contra chriſtum inuidia obce=
cati ex hoc falſe eum infamare vo
lebant ꝙ eſſet traſgreſſor precepti
illius Exodi.xx. Memento vt di=
em ſabbati ſanctifices cum tamē
per huiuſmodi curationem anime
et corporis ſolo verbo chriſti fa=
ciendam non ſolueretur ſabbatuꝫ
ſed magis ſanctificaretur ad deuꝫ
ex hoc laudanduꝫ. Propterea xp̄s
dominus illorum cecitatem repre
hēdit pie et redarguit: vt patet in
textu euangelij expreſſe. Ex quo
ergo euangelium hodiernum pre
cipuam mentionem facit de ob=
ſeruatione ſabbati: libeat de cultu
diei dominice: ſabbati: libeat d̄ cul
tu diei dominice: et feſtiuitatum
hic ſermonem facere. Nam vide=
mus ꝙ religioſa obſeruantia die=
rum ſacrorū inter xp̄ianos adeo
refriguit extincta eſt: vt merito di
cere conueniat de eis a domino il
lud Eſa.j. Solennitates veſtras
odiuit anima mea. Quod poteſt
poni etiam pro themate alio ſer=
monis. Idcirco de cultu feſtiuita=
tum tria myſteria declaremus ꝑ
hoc ſermone: vt dei preceptum im
plēdo diligamur a benedicto deo.
¶ Primum dicitur ſabbati permu
tatio.
¶ Secundum dicitur precepti o=
bligatio.
¶ Tertium dicitur obſequij adi=
pletio.
G ¶ Circa primum de permu
tatione ſabbati in diem dominicū
queritur: cur eccleſia ſabbatum
mutauit ad colendum in diem do
minicam: cum tn̄ deus mandauit i
veteri lege ſabbatum et nō aliam
diem ſanctificari: dicens Exodi.
xx. Memento vt diem ſabbati ſā=
ctifices. Nil enim ibi dicitur de a=
lio die: ſed tm̄ de ſabbato. hoc ſci=
re nobis bonum eſt/ vt ſciamus re
ſondere iudeis reprehendentibꝰ.
Ad hoc reſpondetur ſecundum
Alexan. de ales in tertio volumi=
ne ſumme: et ſanctum Tho. ij. ij.
queſt. cxxij. alioſqꝫ recolligendo.
ꝙ ſancta eccleſia talem permuta=
tionem fecit iuſte et ſancte: qr ol=
no ſic congruit pluribus rationi=
bus: et ſic debuit fieri.
¶ Prima ratio propter figure ad
impletionem.
¶ Secunda ratio propter gentilis
ſecte excluſionem.
¶ Tertia ratio propter dominice
priuilegiationem.
¶ Primo inqꝫ propter figure adi=
pletionē. Nam hoc p̄ceptum fuit
partim morale et partim cerimo=
niale. qr deus in precipiendo ſcti=
ficationem ſabbati duo iniunxit.
Unum morale p̄ceptū: ſcꝫ ꝙ vnaꝫ
diem in hebdomada debeat ho=
mo deputare deo ad honoranduꝫ
ipſum et gratias agendū: ac ad va
candum deo: vt ptꝫ per Augu. ꝛ do
cto. Unde quo ad hoc non plus va
leret in re deum colere die tertia
vel quarta: et ſic de alijs: qꝫ die ſe=
ptima in hebdomada: quia que=
libet dies eſt eque dei ſicuti et ſe=
ptima: ſed propter figuram volu=
it deus in veteri lege ſtatuere di
em ſeptimam. Aliud ergo iniun=
xit deus in hoc mādato preceptū
cerimoniale. ſ. colere diem ſepti=
mam: et talis aſſignatio diei ſepti
me eſt pure cerimonialis ſicut et
om̄es alie cerimonie veteris le=
gis fuerunt in figurā legis gratie:
vt dicit ap̄ls. vnde Exodi. xxxj. di
xit dominus. Uidete vt ſabbatuꝫ
meū cuſtodiatis: qr ſignum eſt

inter me et vos. Ecce dicit ſignum ideſt figuram eſſe. Sed qm̄ ſcd̄m doc. p̄ſertim ſcd̄m Aug. ſup Ge. ne. aliiſqȝ locis: ſabbati reqeſ figu raui myſterium requietionis xp̄i ſabbato in ſeplcro: et tandem i ce lum aſcendendo. Idem dicit in q̄dam omel'. Uide o homo: lege euā gelium / quanta operatus eſt Ieſ⁹ coronatus eſt / ſuſpenſus eſt in li= gno dixit: ſitio. At vbi impleta ſūt omnia opera eius feria ſexta tra= didit ſpiritum: et ſabbato in ſepul cro requieuit ab omnibus operi= bus ſuis que patrarat pro redem= ptione. Hec Augu. Ideoqȝ exquo iſta prefiguratio impleta eſt iam in chriſto: non ergo licet ſabbatuȝ obſeruare; quia hoc eſſet denega= tio impletionis et peſtifere iudei= zationis acſi crederetur cum iude is quia xp̄s eſſet adhuc futur⁹ ad implendum figuram ſabbati: et ſic eſſet credere in antichriſtū. Unde Grego. de conſe. diſt. iii. peruenit. tales dicit antichriſti fore predica tores qui populum iudeizare com pellent: ſabbatum ſcilicet obſeruā do vt per hoc iudeos ad ſe attra= hat recipiendum. Si dicas: quare deus voluit hoc preceptum dare ſic in figura xp̄i: cum alia decalogi precepta non ſunt hoc modo da= ta. Reſponderi poteſt qꝫ ad inſinu andum qꝫ homo quolibet in die fe ſto debet ſpecialius gratias age= re de beneficiis mortis xp̄i et redē ptionis: vt dicit Ambroſius de tri nitate. ¶ Secunda ratio propter gentilis ſecte excluſionem. nam gentiles colebant ſolem preſertim in die dominico: vt dicit Leo papa ſermo. xxiii. vt ergo retraheren= tur ab errore et adorarent chriſtū hec dies dominica ſtatuta eſt ſan= ctificanda.

h ¶ Tertia ratio propter die dominice priuilegiationem: quia vt Leo papa. lxxv. di. ca. qꝫ die do= minico dicit. Dominica dies tan= tis / inq̄t / diuinaꝝ diſpenſationum myſteriis eſt conſecrata: vt qcqd i ſigne a dn̄o eſt conſtitutū in terris in huius diei diuinitate ſit geſtuȝ Hec ille. Colliguntur autem pluri ma priuilegia huius diei domini= ce. ¶ Primo: quia prima eſt omni um dierum in qua mundus a deo accepit exordium: vt dicit Leo pa pa eodem. c. di. lxxv. ¶ Secundo: quia nox nulla preceſſit diem ipſū vt patet eadem ratione.

¶ Tertio: quia angeli in ea ſunt creati et celum empyreū et mate= ria elementorum. ¶ Quarto: quia glorificati ſunt boni angeli viden do deum et mali electi in perpetu um. ¶ Quinto: quia arca Noe ſte tit in montibus Armenie poſt di= luuium. Poſt predicta facta ſunt dominica die alia magnalia vt ſeq tur. ¶ Item ſexto: qz iſraeliticus pp̄ls illo die liberatus eſt de ma= nu egyptiorum. ¶ Septimo: quia ſinay in monte dedit deus prece= ptū ſcd̄m Oroſium. ¶ Octauo: qz mān̄a illa die fuit primo datum ſe cūdū Origenem. Deniqȝ in nouo teſtamento dn̄ica die facta ſūt plu ra. Unde nono poſt predicta xp̄us illo die natus eſt in mumdum ex virgine Maria: vt teſtatur magi= ſter hiſtoriarum. ¶ Decimo cir= cunciſus octauo die. ſ. dominica fu dit pro nobis ſanguinem ſuum.

¶ Undecimo baptizatus fuit illo die a Johane propter myſterium. ¶ Duodecimo ad patienduȝ aſcē dit in hieruſalem eodē die. ſ. pal= marum. ¶ Tredecimo reſurrexit

illo die et destruxit claustra infernorũ atqꝫ eduxit de limbo multitudinem sctõꝛum patrũ. ¶Quartodecimo misit in discipulos illo die: scꝫ penteco. spiritũ ſanctum.
¶Quintodecimo: quia fiet eodeꝫ die resurrectio mortuoꝛum ꝛ finale iudiciũ. ¶Sextodecimo: qꝛ erit perpetua continuatio laudum diuinarum die illo cui non ſuccedet nox ieternum: et ſic in ipſa ſtabũt beati regnantes in celo: et mali in inferno in ſempiternum. Ue ergo et ve nõ colentibus feſta: quia die feſto dominico punientur perpetuo: qui autem colunt letabuntur in illo perpetue.

3 ¶Circa ſecundum de obligatione p̃cepti huius. ſ. de ſanctificatione ſabbati: queritur qualiter ꝛ ad que obligat hominem ſub neceſſitate ſalutis hoc preceptum de feſtis obſeruandis. Ad quod reſpondetur ſcd̃m theologos ꝛ canoniſtas recolligendo. ꝙ hoc preceptum de ſanctificatione diei feſti obligat tripliciter/vel ad tria que ad duo tantum reducuntur vt cõmuniter.
¶Primo et principalius obligat ad cauendum peccatum.
¶Secundo ad opus ſeruile nõ faciendum: ſed abſtinendum.
¶Tertio ad deo vacandum ꝛ laudibus diuinis inſiſtendum.
Primo ꝛ pricipalius obligat ad cauendum pctm̃ mortale in die feſto nam ſcribitur Leui. xxiij. dies ſeptimus: qꝛ ſabbati requies eſt: vocabitur ſanctus. Et infra dicitur Nullum opus ſeruile facietis in eo ſed qm̃ opus pcti eſt ſummo ſeruille Iohã. viij. Qui facit pctm̃ ſeruus eſt peccati: quia per illud ſeruitur diabolo. Unde Auguſti peccator ſeruus eſt tot demonioꝛum quot vitioꝛum. Ideoqꝫ prout etiam Lyra ſuper Exo. xx. dicit: per dictum p̃ceptum maxime intelligit̃ eſſe ꝓhibitum opus peccati: qꝛ eſt maxime ſeruile et maxime impedit vacare diuinis plus q̃ꝫ quodcunqꝫ opus coꝛpoꝛale. Nã et ſi omni tempoꝛe ſit cauendum a peccato moꝛtali/tamen maxime in die feſto: qꝛ ſecũdũ eũdem Lyram et etiã Alexan. de ales in. iij. parte. Qui pctm̃ facit moꝛtale in die feſto: puta adulteratur ꝛc. talis tranſgredit preceptum duplex et ſic peccat dupliciter: ſcꝫ qꝛ peccat contra illud preceptum. Non mechaberis. et etiam contra illud Sabbata ſanctifices: vnde et confitere tenetur quo ad vtrunqꝫ. Qꝫ ſiquis venialiter peccat in die feſto non violatur feſtuꝫ ſcd̃ꝫ Tho. ij. ij. qꝛ non ſeparatur homo a dei gratia p pctm̃ veniale. Sed ve ve mundo ab ſcandalis quoniaꝫ plura et maioꝛa faciunt peccata homines in feſtis q̃ꝫ diebus aliis: vt patet de ſingulis capitalibus.
¶Primo de ſuperbia: quia in die feſto plus ſe oꝛnat veſtibus et vanitatibus ꝛc. Secundo de auaricia: quia tunc currunt ad mercata: aleas et ludos. Tertio de luxuria quia tunc magis exercent choreas/truſas et ſic de aliis. Quarto de ira: quia conueniunt in plateis et tabernis ad contentiones et rixas. Quinto in gula: quia tũc epulas lautioꝛes coquunt et vacant comeſſationibus ac ebꝛietatibus tabernis et huiuſmodi. Sexto in inuidia: quia confidẽt. tunc detrahunt preſbyteris et aliis hominibus. ¶Septimo i accidia: quia plus ociantur illo die venando et

ad forum currunt ac haſtiludia et huiuſmodi alia: et ſic tunc plus ſeruiunt diabolo cum deberent deo ſeruire. Contra tales Auguſti.li. de decem chordis dicit: ꝙ melius faceret iudeus et quilibet homo ſi aliquid in agro ſuo vt ille laboraret ꝙ in theatro ſeditioſus exiſteret Et melius femine feſto die ſabbati lanam facerent ꝙ in feſtis ipſis impudice ſaltarent. Hec Auguſtin. O ergo xp̄iane quãta eſt ingratitudo a te ipſi deo ꝙ ſex dieb⁹ pro tua vtilitate libere agis et die feſto diabolo ſeruis et ſic deo nullam diez das deſeruiendo cum a deo habeas omne bonum ꝛc.

R ¶ Secundo obligat hoc preceptum ad abſtinendum die feſto non ſolum ab opere peccati: ſed etiam ab omni alio opere ſeruili. Unde Exodi.xx. Non facies in eo omne opus. Prohibentur autem precipue tria genera operum: que his tanꝙ ſeruilibus violantur feſta: vt patet extra de ferijs.cap.i. per concilium.

¶ Primo prohibetur opus manuale facere.

¶ Sc̄do mercaturam exercere.

¶ Tertio placitare hoc eſt cauſas tractare: vel iudicare et iurare et huiuſmodi. ¶ Sed queritur hic quomodo excuſatur quis in his operibus ne peccet mortaliter in die feſto. Reſpondetur ſecundum doct. preſertim Franci. Mayro. in tractatu de decem preceptis.cõ cor. Thom̃.ij.ij.queſt.cxxij. Alioſ ꝙ communiter: ꝙ plures ſunt caſus in quibus poteſt quis excuſari a mortali peccato in talibus operibus die feſto generaliter. Ex quibus poteſt reſponderi ad caſus particulares plurimos ſicut per regulas. ¶ Primus caſus modicitatis. ſcilicet quando homo facit modicum opus: ita ꝙ non impediat mẽtis libertatem vel quietatem in deo: aut vacationem licet aliqualiter minuant: dummodo talis miſſam audiat excuſatur. Exemplum ſi quis in vinea vel agro purget modicum aliquid quod reſtabat: aut reparet fracturam in ſepe modicam: aut in veſte ſciſſuram: aut diſponit ſub hora ad arandum pro die craſtino aratra et huiſmodi: aut ſecat ligna ad calefaciendum ſtubam vel coquendum et huiuſmodi modica. Nam. ſecundo phyſicorum. quod modicum eſt pro nihilo reputatur.

¶ Secundus caſus neceſſitatis: ſcilicet quando non poteſt cõmode preuniri tale opus nec differri ob neceſſitatem ſine periculo Exemplum de mercatoribus vel nundinis qui propter neceſſitatez ſui et ſue familie vel vt dent pauperibus diſcurrunt in mercaturis faciendis et excuſantur ob neceſſitatem. Unde lꝫ plures doctor. de eis varie dicant: tamen Frã. Mayro. in tractatu decem preceptorũ tenet ꝙ ſolum eſt peccatũ mortale ¶ Primo ſi talis dimittit miſſam. ¶ Secundo ſi ep̄s precpit ne fiant tales nundine tali die. Si autem prelati ſciunt et tolerant excuſantur homines a mortali. Tertium quoqꝫ addit frater Angelus de Clauaſ. quando ſolum fit ex lucri cupiditate principaliter. extra de ferijs.ca.i. Excuſãtur ergo ſi fiat pro neceſſitate vel pro bono communitatis: vel pro pietate. Item exemplum aliud de medicis: minutorib⁹ aromatarijs ꝛ huiuſmo=

di:quia medicinalia ſunt neceſſaria:ſimiliter de cocis ciborum ⁊c. Item de carnificibus et tabernarijs ſi faciūt propter neceſſitatem excuſantur:alias non. Item de itinerantibus et conductoribus rerū ⁊ de multis alijs huiuſmodi qui excuſantur ob neceſſitatem ſiue ſuā/ ſiue illorum ſaltem quibus ſeruiūt puta ferrat equum alicuius qui neceſſe habet trāſire ⁊c. Siue etiam ſit neceſſitas coactionis quam faciunt domini preſcribēſ.aliter bona eorum:vt patet ex ca.licet de ferijs:et intelligenda ſunt predicta modo in feſto miſſam audiant.

¶ Tertium caſus qui etiā ſub neceſſitate comprehenditur dicitur periculoſitatis:ſicut ſecundū Guillermum.Si iacentibus ſagetibus vel feno in agro immineret tempeſtas vt contingit in meſſe:ſimiliter in vindemijs propter frigus imminens vel propter periculum hoſtium et huiuſmodi ſimiliter de facientibus vltra:et quecunqʒ huiuſmodi qui ſcilicet ſine magno dāno deſiſtere non poſſunt excuſantur ſecundum fratrem Angel.in ſum.dummodo miſſam audiant ⁊ ſic de alijs periculis.

¶ Quartus caſus pietatis/vt arare ſeminare agrum pauperum nō pro precio : ſed propter deum:vel portare lapides aut ligna pro edificio eccleſie vel religioſis vł pauperibus/vel ſcribere non propter temporale lucrum ſed ad edificationē animarū et huiuſmodi nō ꝓhibetur patet capi:conqueſtus de ferijs.Et ſcdm fratrem Ange.

¶ Quintus caſus publice vtilitatꝫ vt laborare.ꝑ ponte vel iurare aut agere pro pace vel ↄcordia vel munire ſe in bello iuſto foſſatꝫ ⁊ alijs contra inuaſionem hoſtium et huiuſmodi excuſantur:hec ſufficiāt.

¶ Tertio obligat hoc preceptum ad vacandum de laudibus et obſequendum.de cōſe.diſt.iij.Ieiunia de hoc agemꝰ in ſeqnētibus.

L ¶ Circa tertium ergo de obſequio debito queritur qualia tenetur homo ſub precepto obſequia facere in die feſto et ſic ipſum ſanctificare debito obſequio.Reſpondetur ſecundum doct.recolligendo ꝙ ſub precepto teneatur ad ſex

¶ Primo tenetur audire miſſam integre:vt habetur de conſe.diſt. j.capi.Miſſas.Et ſecundum Scotum quando ex aliqua neceſſitate non poſſet homo audire totā miſſam in die feſto deberet aliquo equalenti ſupplere : ſcilicet orando tamdiu vel elemoſynas faciendo et ſic de alijs.Et de hoc latius ſermone de miſſis.¶ Secundo tenetur beneficia dei recolere cum gratiarum actione.vnde in hoc precepto ſpāliter premittitur hoc vocabulū memento ad denotandum ꝙ de bñficijs dei:preſertim de redemptione per paſſionem chriſti debemus recordari et gratias agere ad deum ſuper omnia actualiter in feſto diligere:precipue: vt dicit Sco.in.iij.diſtin.xxvij.

¶ Tertium tenetur contritionem de peccato mortali formare : vel ſaltem attritionem habere. Alioquin: ſcilicet qui non operam: vt conteratur die dominico vel atteratur de peccato mortali de quo ſe recognoſcit:tūc mortaliter peccat de nouo:quia facit contra preceptum de ſanctificatione feſti . Nam hoc probatur ſecundum fratrem Angel. quia homo de ꝑcepto tenetur vocare

deo ī aliqua hora diei feſti:ſecūdū
doc͂s:ſed hoc facere non poteſt qui
eſt in mortali niſi conterat͛ vel at
terat͛:ergo ꝛc. Unde in precepto
dicitur. Sabbata ſanctifices. San
ctificare enim eſt deo dedicare. ſi
cut calices dicuntur ſancti. Ideo=
ꝗ tenetur homo ſe ſanctum face
re deo dedicando per contritionē
ne inſit ei actus odij in feſto.i.pec
cati:vt patet per Sco. vbi ſupra.
Sed ad confitendum actu vel ſa=
tiſfaciendum non tenetur niſi pro
loco et tempore oportunis: ita ꝙ
debeat habere propoſitum. ¶ Sz
di.quid de eo qui non aduertit vel
recogitat ſe eſſe in peccato morta
li in feſto. Reſpondet frater An=
ge.ꝙ tenetur ſaltem generalr̄ do
lere de omnibus pctis:alijs non ex
cuſatur a mortali. O chriſtiane di
ſce iſta. ¶ Quarto tenetur verba
dei audire vel in ſcripturis lege=
re:vel ſi egreditur non ex contem
ptu egrediatur de predicatione:
de conſe.diſtin.j. Sacerdotes pre
ſertim ſi ignorans eſt. Quinto ex
orare deum pro ſalute. Unde Lu.
xviij. Oportet ſemper orare:ꝛ hoc
obligat maxime in die feſto.
¶ Sexto facere opera miſericor=
die.ſ.elemoſynam dare pauperi=
bus Luce.vi. Eſtote miſericordes
ꝛc.et hoc precipue in feſto debe=
mus. Et non ſolum debemus inſi
ſtere miſericordie corporali ſed et
ſpūali:ſcilicet admonitioni ꝛ cor=
rectioni ac doctrine proximorum
preſertim familie docendo cōfite
ri:orare et ſimilia facere.

M

¶ Ad id exemplū habemus de
Job. de quo pmo ei⁹ ca.dr̄. Cumꝗ
tranſiſſent in orbē dies.i.ī capite
hebdomade qđ ē dñica dies mit=
tebat Job:ꝛ ſanctificabat filios ſu
os/hoc eſt admonebat et corrige=
bat de defectibus ſi quos in ebdo=
mada feciſſent: vt exponit Tho.
ſuper Job. et pro eis offerebat ſa=
crificia et orationes. O tu homo fac
ſimiliter. ¶ Exemplum aliud pro
finali contra tranſgreſſores pona=
mus. Legitur in vita ſancti Hugo
nis Linconien. ꝙ piſtor quidā ſem
per die dominico farinam conſper
gere atꝗ fermentare ſolebat: de ꝗ̄
nocte ſequenti panes decoqueret:
vt die ſubſequenti venderet recen
tes:et ſic lucrum acquireret. Acci
dit autem ſemel dum feria ſecun=
da vnum panem extraxiſſet de cli
bano et fregiſſet/ecce mox tot⁹ ſan
guinolentus apparuit:et quaſi ri=
uus ſanguinis effluebat:et eo ex=
pauit homo ille:et panem illū fru=
ſtatim comminuit:et per ſingulas
fracturas cruorem ſtillare vidit:
alios quoꝗ panes extraxit:ꝛ ſimi
liter cruentatos reperit. Hoc fa=
ctum prodigioſum occultare vo=
luit/ſed cum famuli eius mercen=
narij hoc ad noticiam epiſcopi per
duxiſſent illeꝗ vidiſſet et probaſ=
ſet. Erantꝗ in clibano eodem alij
etiam panes poſiti: qui poſt crepuſ
culum diei dominice fuerant fer=
mentati et impoſiti: ſed illi extra=
cti et fracti nil prodigioſum ha=
buerunt. His compertis epiſco=
pus ordinauit: vt illi panes cruen=
tati per monaſteria et eccleſias pu
blice ſeruarentur ad terrorem ho
minum: vt a feſtorum trāſgreſſiōe
reſpicerent quia tali tranſgreſſio
ne facinoris maximam chriſto in=
iuriam facerent: ac ſi ſanguinem
eius iterato funderent.
¶ Propterea panes illi ſangui=
nem recentem in ſignum huius ſu

daſſent. O ergo homo chriſtiane obſerua dies feſtos: ne forte requiratur ſuper te ſanguis chriſti effuſus et damnationem incurras dei iudicio. Rogemus chriſtum ꝛc.

¶ Dominica eadem. Sermo. iiij. dimiſi propter feſta.

¶ Dominica. xvij. poſt Penthecoſtes. Sermo. j. iuxta euangelium applicando de precepto magno et ordine charitatis.

IN his duobus mãdatis vniuerſa lex pẽdet ꝛ ꝓphete Mat. xxij. ꝛ i euã. hodier. Hec verba dixit chriſtus dominus loquens de mandato diuine dilectionis: et de mandato dilectionis proximi: ꝙ in his duobus mandatis pendet lex vniuerſa: quia Rabanus dicit ꝙ ad duo hec precepta pertinet tot⁹ decalogus. Nam precepta prime tabule ſunt de dilectione dei: et precepta ſecunde tabule de dilectione proximi. Deniqꝫ et prophetarum doctrina ad hoc ordinatur vt ad finem: quatenus. ſ. deum diligamus ſuper omnia: et proximũ ſicut noſipſos. Ideo dominus Jeſus interrogatus a phariſeis quod eſſet mãdatum maximum hec duo propoſuit: vt patet in euange. ¶ In illo tempore. Acceſſerunt ad Jeſum phariſei: ꝛ interrogauit eum vnus ex eis legiſdoctor tentans eũ. Magiſter quod eſt mandatum magnũ in lege. Ait illi Jeſus. Diliges dominum deum tuum ex toto corde tuo: et in tota anima tua: et in tota mente tua: hoc eſt maximum ꝛ primum mãdatum. Secundũ autem eſt ſimile huic. Diliges proximuꝫ tuum ſicut teipſum. In his duobus mandatis vniuerſa lex pendet et prophete. Cõgregatis autem phariſeis interrogauit eos Jeſus di. Quid vobis videtur de chriſto cuius filius eſt. Dicunt ei. Dauid. Ait illis. Quomodo ergo Dauid in ſpiritu vocat eum dominũ dicẽs Dixit dñs domino meo ſede a dextris meis. Donec ponam inimicos tuos ſcabellum pedum tuorũ. Si ergo dauid vocat eũ dñm: quõ filius eius eſt. Et nemo poterat reſpondere ei verbũ: neqꝫ auſus fuit qſqꝫ ex illa die eum amplius interrogare Matth. xxij. Juxta euangelium hec tria myſteria declaremus in hoc ſermone.

¶ Primum de euangelij huius ſalutifico documento.

Secundo de dilectionis pre maximo mandato.

Tertium de modo ordinis in proximo amando.

N ¶ Circa primum de documento ſalutifico ex hoc euangelio tradito iſtoremus primo hiſtoriam. dicit enim. In illo tempore. ſcilicet feria tertia in hebdomada paſſionis chriſti dum xp̄us predicaret in templo: vt dicit Guill. tunc autem iam diffinierant iudei feria ſexta ante diem palmarum vt occiderent ieſum: ideoqꝫ voluerunt eũ in verbis capere: vt poſſent accuſare. Erant autẽ vt dr in ſchol. hyſto. tres ſecte iudeorum diſtantes a communi vita alioꝝ. Una erat eoꝝ qui refutabant nuptias ꝛ agebant vitam monaſticã: omnia cõmunia habentes et aſperam vitam ducentes. Secunda erat ſecta ſaduceorum qui negabant reſurrectionem futuram: et animas mori cũ corporibus putabant/ nec angelos eſſe dicebant. Et ſolum

quinqꝫ libros moyſi recipiebant. Iſti autem audiuiſſent chriſtum pre dicare de reſurrectione et bonos i celo beatificari corpore et anima impios in inferno cruciari: conue nerunt contra chriſtum et diſputa uerunt arguẽ. de muliere que ſuc ceſſiue ſeptem fratribus fuit nu pta. Sed hos chriſtus conuicit re ſpondendo ꝙ in futuro non nubẽt homines neqꝫ nubentur: ptꝫ Mat. xxij. Tertia erat ſecta phariſeorꝫ qui maxime oſtentabat ſe de legis moyſaice obſeruatione: ita vt phy lateria: id eſt chartas quibus ſcri ptus erat decalogus in fronte por tare et in fimbrijs ſpinas pungẽ tes: quatenus per talia recordarẽ tur mandatorum dei. Iſti maxime diſputabant de hoc ſcilicet quod eſſet maximum preceptum in lege vt dicit Origeñ. ꝛ Beda. Alij enim preferebant precepta et obſeruan tias hoſtiarum et ſacrificiorum. Alij ſabbati obſeruationem. Alij primum preceptum de fide ꝛ cultu vnius dei: et ſic de alijs. Unde li cet inter ſe contradicerent tamen omnes in odium chriſti et perſecu tionem conſpirauerunt: et conue nientes acceſſerunt ad Ieſum: et vnus eorum interrogauit chriſtũ: quia ſecundum Chryſoſtom. cogi tauerunt ꝙ ſi ille/ vnus vinceret/ omnes viderentur viciſſe per illuꝫ ſi autem ille vinceretur ſolus vide retur confuſus et non alij. Inter rogauit ergo eum tentans ſcilicet capere in ſermonis reſponſione ſe cundum Lyram. Uoluit autem in interrogare coram multis: vt chri ſtus terreretur ex multitudine do ctorum preſentium. Sed chriſtus omnia ſciens voluit tam illos quã omnes nos viam veritatis edoce re dicit ꝙ hoc eſt maximuꝫ ſcilicet diligere dominum deum: et proxi mum ſicut ſeipſum et hoc in vera fide chriſti. Sed quoniam phari ſei: licet cognouiſſent dominũ Ie ſum eſſe verum chriſtum tam ex ſcripturis veteris teſtamen. ꝙ ex chri miraculis: tamen quia illorꝫ vitia redarguebat conceperunt odium contra chriſtum ſecundum Lyram: et malicioſe ceperunt dei tatem negare in chriſto. Idcirco chriſtus eis huiuſmodi fecit que ſtionem de chriſto: et probauit per ſcripturam pſalmi. ꝙ ſcilicet chri ſtus eſſet verus deus et homo: iõ cum ſit filius dauid ſecundum hu manitatem deſcendens ex eius genealogia per virginem matreꝫ tamen dauid in ſpirituſancto lo quens vocat eum dominnm pro pter deitatam veram di. Dixit do minus. ſ. deus pater: domino idest chriſto ſede et cetera patent.

¶ Ex iſtis patent documenta ſalu bria pro fidelium edificatione.

¶ Primum documentum eſt vt deum ſuper omnia amemus ita ꝙ nullius alterius amore ſcilicet pa tris: filij: vel rerum et huiuſmodi: nullius etiam timore: regis: ſcili cet vel aliorum peccatum cõmit tamus. Ideo chriſtus dixit ꝙ dili gere deum eſt maximum ſup om nia mandatum. Secundum docu mentum eſt ꝙ primũ ſicut nos di ligamus: ꝓpterea xp̃us dñs poſtꝙ dixerat. Diliges deum: ſubdit de primi amore. ¶ Tertiũ eſt vt chri ſtum verũ deũ et hoĩem credamꝰ: ſcđm oẽs articulos fidei q̃ ꝯtinent in ſymbolo. Ideo xp̃s hoc ꝓbare voluit per ſcripturam in hoc euan ge. quo ad plura/ vcꝫ ꝙ eſt filiꝰ Da uid ſcđm carnẽ ex ꝟgĩe maria na

tuo. Item ꝙ eſt dominus et deus dauid ac omniũ: vt pote dei filius. Item ꝙ ſedet a dextris dei id eſt in equalitateꝫ maieſtatis patris omnipotẽtis. Item ꝙ omnes gentes totius mundi etiã inimicos ꝑſecutores ⁊ demones iudicaturus eſt: ideo dicitur. Donec ponã inimicos tuos ſcabellum ⁊c. Hec ſufficiant. O ergo peccatores. O chriſti vos inimici: pertimeſcite ⁊ penitemini de peccatis: vt ſitis amici chriſti alioquin eritis hũiliati tãꝙ ſcabellum ſub pedibus chriſti in iudicio ad infernum.

¶ Circa ſecundum de mandato dilectionis: de quo tria dicit xp̄s in euangelio. Primo dicit eſſe hoc maximum. Secundo dicit eſſe primum. Tertio dicit ꝙ huic ſimile ẽ ſecundum. ſ. diligere proximum. Et ſc̄dꝫ hec tres queſtiones occurrunt pertractande. ¶ Prima queſtio: quare mandatum de dei dilectione reputatur maximũ ſuꝑ omnia ad mandata in lege. Ad quod reſpondetur ꝙ precipue quattuor rationibus. ¶ Primo ꝓpter altitudinem ſummam charitatis: q̄ꝛ ipſa excellẽtior eſt pre omnibꝰ. ſ. Cor. xiij. Nũc autem manet fides: ſpes: charitas: tria hec: maior autem horum eſt charitas. Propterea Auguſtinus. xv. de tri. cap. xviij. dicit. ꝙ nullum eſt iſto dei dono ſcilicet charitate excellentius ſine quo nil proſunt alia: idcirco eius preceptũ eſt maximum. ¶ Secũdo propter comprehenſionem omnis virtutis: quia ſecundũ Grego. dicitur: ꝙ videlicet ſicut deꝰ eſt vnum ſimplex bonum et perfectiſſimum omnia bona in ſe continens: ſic charitas continet et comprehendit in ſe omnes virtutes. Exemplum. Sicut rami multi in arbore ſunt vnum in radice: ſic multe virtutes vnũ ſunt in radice charitatis. Nec habeat aliquid viriditatis ramus bõi operis: niſi manſerit in radice charitatis. Proinde vt declarat idẽ Greg. vbi ſupra cum ipſa ſcꝫ ſancta charitas extendit ſe ad diligendum deuꝫ: charitas dicitur quaſi chara vnitas: quia deo vnit. Cum vero ad proximũ dilatatur eſt dilectio: id eſt duorum ligatio. Cum autem miſerie proximi compatitur: miſericordia eſt. Cum bonis congaudet vocatur congratulatio: cũ autem aduerſa ꝓpter deũ equanimiter tolerat vocatur patientia: cum vero benefacit obedientibus ſe: benignitas eſt: cum nõ extollitur humilitas eſt: cum obtemperat ſuperioris mandato obedientia eſt: cũ execratur turpia caſtitas eſt: cum refrenat gulam ſobrietas eſt: cum diſcernit bonũ et malum prudentia eſt. Hec Gregorius. Et ſic quia charitas omnes virtutes in ſe habet: ideo eius preceptum eſt maximum. O ergo ꝙ̄ bonum eſt habere charitateꝫ: quia per eam habet homo omne bonum. O ꝙ̄ malus efficitur qui eã perdit: quia omnibus virtutibꝰ priuatur. Propterea Auguſt. ſuper Iohã. ſer. ix. dicit. O quanta eſt charitas que ſi deſit fruſtra habent cetera: ſi autẽ aſſit recte habentur omnia. Hec ille. ¶ Tertio ꝓpter dependentiã totius diuine legis: quia vt dixit chriſtus in hoc euangelio. In his duobus mandatis pendet vniuerſa lex et prophete. Et principalius in dilectione dei ad quã etiam proximi dilectio habet reduci: quia ꝓximus diligendus eſt in deum et propter deum.

P ¶ Pro exemplari declaratiõe
notemus ꝙ ſicut narrat: ſanctus
Uincentius. ſermo. Joſephus et
iudei di. ꝙ in lege erant precepta
affirmatiua. cclxviij. et tot dicun=
tur oſſa in corpore humano ſcðm
phyſicos aliquos. precepta autē
negatiua erant. ccclx. et tot ſunt di
es in anno. Et ſcðm phyſicos ali=
quos oſſa ſimul cum neruis com=
putando ſunt tot. ſ. ccclxv. Nam vt
tradit magnus Albertus libro ſuo
de animalibus. Nerui principales
in homine ſunt. lxxvij. preter quos
alij ſunt: nimis tamen principales
qui ſimul cum numero oſſium cõ=
putati forte reſultare dicuntur in
predictum numerum ſecundũ phy
ſicos. Sed quare voluit deus face
re hominem in tanto numero: vi=
delicet oſſium: et neruorum: niſi
vtiq; vt patet ex Uinceñ. ſupra ad
ſignificandum ꝙ ſicut corpus hu=
manum ſuſtentatur oſſibus a qui=
bus habet fortitudinem dependen
tē ad bona opera. Ita anima hu=
mana ſuſtentatur per dei manda=
ta: ⁊ omnia eius opera dependent
a fortitudine charitatis interne.
Proinde ſicut videam⁹ omnia ope
ra multimoda que homo facit re=
ducuntur. Primo ad decem digi=
tos manus et pedis quibus gradi
mur et operamur. Inde reducun=
tur ad binarium ſcʒ numerum: qr
decem ⁊ decem digiti continentur
in pedibus duobus et in manibus
duabus. Tandem hec reducuntur
ad vnicum cor ex quo procedunt
omnia opera et depēdent. Sic om
nia precepta ⁊ omnes virtutes re=
ducuntur primo ad denarium de=
calogi: et inde ad binarium prece
ptum dilectionis dei et proximi:
indeq; ad vnicum preceptum ſcilʒ
dei a quo omnia dependent ꝓpter
quē ſunt. Unde ſicut cor eſt princi
palius membrum et magis repu=
tabile: eo ꝙ ab ipſo dependent ce=
tera: vel viuere vel mori: quia ſcðʒ
philoſophũ. Cor eſt primum vi=
uens ⁊ vltimũ mouens: a quo alia
membra habēt etiam motũ ⁊ ope
rationem. Si charitas que habet
eſſe in corde eſt precepti maioris:
vt pote a quo dependent alia viue
re. ſ. in gratia vel mori. ¶ Quarto
maximũ eſt propter exactionem
intentionis finalis. Nam in omni
bus mandatis legis et alijs operi=
bus dei quid exigit aut requirit fi
naliter deus niſi vt diligatur ipſe
deus: ſciens ꝙ non niſi ipſo amore
dei homines poſſunt beatificari vt
dicit Auguſti. Proinde et ſanctus
Bernar. dicit. Solus amor eſt quē
a nobis exigit deus ſiue etiam cuʒ
beneficijs allicit: vel flagellis cor=
ripit: vel conſilijs inſtruit vel man
datis aſtringit: et quicquid diuina
lege indicit ad ſolum amorem in=
ducit. Subdit quoq;. Solue ergo
tributum amoris et noueris deo
ſatiſfactum. Ipſa eſt enim virtus
prima cum qua nec opus minimuʒ
deſpicitur: ſine qua nec maximuʒ
acceptatur. Hec ille. Unde propte
rea maximum eſt preceptum dile
ctõis. O ergo homo obſerua illud
tota anima.

Q ¶ Secunda queſtio eſt: quo=
modo hoc mandatum dilectionis
dicitur eſſe primum aliorum man
datorum. Nam inter precepta de=
calogi que tamen deus ſcripſit
digito ſuo. Primum preceptum
ponitur. Non adorabis deos alie
nos. Exod. xx. Secundum. Non
aſſumes nomen dei in vanum. ⁊ ſic
de alijs. Nec inter ea ſcribit iſtud.

Diliges dominum deum tuum ꝛc. ſed Deuteronõ. vj. habetur i expla natione facta legis per Moyſen: er go ꝛc. Reſpondetur ſcõm Lyram ſuper Matth. xxij. et alios docto. ꝙ hoc preceptum dicitur primum ratione dignitatis et perfectionis ac intentionis finalis: vt patet ex premiſſis rationibus eius magni= tudinis. Nam vt dicitur. j. Phyſic. Finis eſt primum in intentione: li cet ſit vltimum in executione. Et ſic patet. ¶ Exemplum ponamus quia ſcimus ꝙ beatitudo celeſtis nõ datur homini: niſi poſt mortem et tamen primo in vita iſta per in= tentionem precedit penitentiam hoc faciendam: quoniam primo cõ cipit homo premium beatitudinis et propter illud incipit penitere: vt in celo poſt habeat gaudere ſi= ne fine. Unde iſte propoſitiones ſi quidem ſunt mirabiles tamen ſũt vere. videlicet ꝙ nullꝰ homo poſt mortem peruenit in celum niſi an te mortem aſcẽderit in celum: hoc eſt niſi in vita per intentionem de= bitam et penitentiam prius volue rit eſſe in celo ſecundum gratiam dei: et ſic prius intrat per intentio nem in celum. Item iſta etiam eſt vera ꝙ nullus ſanctus poteſt ſta= re in paradiſo dei: niſi vna die in= choata in preſenti: hoc eſt niſi vna die eternitatis: quia ibi nunꝙ erit nox. Unde pſalm̃. Melior eſt dies vna in atrijs tuis ſuper mille. Quã homo hic debet inchoare per cha= ritatem que nunꝙ excidit primi Corinthe. xiij.

R ¶ Tertia queſtio eſt quomodo preceptum de proximi dilectione dicitur ſimile pcepto dilectiõis dei cum hoc ſit maius omnibus. Re= ſpõdetur ſcõm docto. ꝙ chriſtꝰ non dixit ꝙ ſit par vel equale: quia vt patuit diligere deum eſt omnibus pre maximũ: vt pote de ſummo bo no. ſ. de diligendo. Sed dixit ꝙ eſt ſimile triplici ratione. Primo quia eſt de diligendo homine qui eſt fa ctus ad ſimilitudinem dei. Secũdo qz eſt actu cõſimili. ſ. de ſancta dile ctione. Ideo dicit Chryſoſt. ſuper Matth. Qui hominem ſancte ꝛ ho neſte amat: ſimile eſt ſicut qui deũ amat: qui imago dei eſt homo: in qua deus diligatur recte ſicut rex in ſua imagine honoratur vel in fi lio ſuo amatur. Tertio quia dile= ctio vna ſine altera haberi non po teſt: ſicut non poteſt homo vno pe de ambulare: ſed duobus bene cur rit. Ideoqz Origeñ. dicit. Non po teſt deum adiſſe qui hominẽ amat quia propter deum illum amat: nec deum amare poteſt qui hominem odit: quia odiendo contra dei pre ceptum agit. Propterea quod pri= mi Johannis. iiij. Qui dicit quia di ligo deum et fratrem ſuum odit/ mendax eſt.

S ¶ Circa tertium de ordine quo debemus diligere proximum. Notandum ꝙ ſuper illud Cant. ij. Ordinauit in me charitatem Ber nardꝰ. dicit. Ordinauit deus cha= ritatem tripliciter.

¶ Primo vt ſciamus quid priꝰ vel poſterius diligamus. Secundo qd minus vel magis amemus. Ter= tio quid propter ſe aut ꝑpter aliud amare debeamus. De ordine cha ritatis ſatis patuit dñica. xij. ſer. j. T. V. ¶ Sed reſtat de ordine di lectione proximi inquirere aliqua edificatoria: vt ſciamꝰ diligere de bite. quia Auguſt. dicit. Charitas non eſt vera niſi ſit ordinata.

¶ Primo de proximis coniunctis

et extraneis.
¶Secundo de parentibus et filijs
¶Tertio de vxoribus proprijs.
¶Quarto de ſpiritualibus viris.
¶Prima queſtio vtrum homo magis debet diligere extraneum proximum: quem ſcit eſſe meliorem virum et probum quã aliquem ſibi coniunctum minus bonum. Reſpondetur breuiter ſecundum Richardum ſuper tertia diſtinctione xxviij. queſtione. vj. etiam concor Thom. ſecunda ſecunde queſtione xxvj. ꝙ ex quo ille melior extraneus eſt deo magis propinquior: ideo maius bonum ex charitate debemus illi velle ſcilicet maiorem gradum beatitudinis in celo: quia ad charitatem pertinet vt melius iuſticiam dei ſeruari Secundum quam meliores maiorem beatitudinem participant. ¶Sed tamen quo ad effectum homo rationabiliter põt diligere magis eos qui ſunt ſibi coniuncti et preſertim patrem vel matrem ac propinquiores: ita ꝙ intenſiori affectu poſſuʒ velle ꝙ iſte coniunctus fieret melior alio: et ſic ad maioris beatitudinis gloriam poſſit peruenire in celo. Exemplum habemus de chriſto qui apoſtolos et electos ſuos predilexit ꝙ̃ conſanguineos carnales: eo ꝙ illi erant meliores. Unde Matth. xij. ait. Que eſt mater mea et fratres mei. Et infra. Quicũqꝫ fecerit voluntatem patris mei qui in celis eſt ipſe meus frater et ſoror et mater eſt id eſt diligo ſicut fratrem vel matrem. Propterea ꝛ in collatione beneficij eccleſiaſtici plus debet attendi extranei dignitas bonitatis ꝙ̃ propinquitas ſanguinis. viij. q. j. Moyſes.

¶Secunda queſtio vtrum homo magis debet diligere patrem et matrem ꝙ̃ filio. Reſpondetur ſecundum Richardũ. vbi ſupra queſtione ſeptima. et Bonauentura ibidem. ꝙ ex quo homo plura beneficia recepit a patre et matre ꝙ̃ a filio. Et quia etiam ſecundũ ius diuinum plus tenemur parentibꝰ quẽ filijs: ideo ceteris paribꝰ plus tenemur diligere parentes et magis debemus ſalutem eorum procurare quem filios. Uerumtamen affectu naturali poteſt homo plus inclinnari ad filios: tamen gratuita dilectio magis reſpicit parentes quos deus precepit honorari.

¶Tertia queſtio: vtrum homo tenetur magis diligere parentes ꝙ̃ vxorem. Reſpondetur ſecundum Richardum. vbi ſupra queſtione tertia ꝙ plus debet honorare parẽtes: quia maius bonum recepit ab eis: ſcilicet eſſe et nutriri: tamen affectu intenſiori poteſt diligere vxorem. iuxta illud Geneſi. Homo relinquet patrem et matrem et adherebit vxori ſue: ſcilicet per affectum. Unde peccant qui amore vxoris eijciunt parentes ne curent eos: nec prouident in neceſſitatibus illorum.

¶Quarta queſtio: vtrum homo plus diligere debet patrem ſpiritualem ꝙ̃ carnalem. Reſpondetur ſecundum Richardũ vbi ſupra queſtione. ix. ꝙ ex quo pater carnalis eſt principalior efficiens cauſa eſſe nature: et conſequenter eſſe gratie. Sed pater ſpiritualis eſt cauſa ſolum quo ad eſſe myſterij alicuiꝰ gratie. ideo ceteris paribus plus tenetur diligere patrẽ carnalem ꝙ̃

ſpiritualem:puta confeſſorem pre
latum eccleſie:⁊ huiuſmodi:tamē
quando ſpirituales patres preci=
piunt neceſſaria ad ſalutē: ſibi de=
bet in talibus obedire etiam con=
tra naturalem affectum parentū/
quia chriſtus dicit. Si quis amat
patrem aut matrem plus ꝙ me:nō
eſt me dignus. Exemplum habe=
mus de ſanctis multis qui omnem
affectum parentum vxoris et filio
rum contempſerunt propter chri=
ſtum/⁊ omnia terrena abdicarunt
Et poteſt poni exemplum de feſto
occurrente. Uel ſaltem exemplum
accipe de ſancta Theodoſia virgi
ne de qua narratur in Speculo exē
plorum diſtī.viij.ex .x.ꝙ erat vir
go parentibus nobiliſſimis orta et
pulchra:que pro chriſto multa tor
menta paſſa eſt amanter. Et cum
eſſet in mare precipitata ſaxo ma=
gno in collo ligato. Angelus eam
ad terram reduxit ſaxumqꝫ mani
bus virgo exportauit. Cumqꝫ parē
tes vellent eam retrahere a ſerui=
tio dei non conſenſit/ ſed martyri=
bus adheſit. Unde tandem decol=
lata eſt. Et mox viſa eſt ex ore eius
exire columba auri ſplendore pul
chrior ad celum conſcendens. ea=
dem vero nocte parentibus ſuis
cum multis virginibus apparuit:
inter quas Theodoſia ipſa erat in
duta ciclade candida vt nix / ha=
bēs crucem auream in manibus ⁊
coronam in capite et parentibꝰ di=
xit. Ecce qualis eſt gloria vnde me
priuare volebatis et diſparuit i ce
lum. Rogamus ergo dominum Je
ſum chriſtū:ergo ⁊c.

❡De eadē dominica. Ser.ij. ſcili=
cet de diuine dilectionis inductio=
ne mira efficacia et acquiſitione.

Magiſter qd̄ eſt mandatum ma=
gnum in lege. ait illi Jeſus. Diliges do=
minum deum tuum.
Mathei vigeſimo ſecundo:⁊ in e=
uangelio hodierno. Sicut Chriſo.
dicit/ille debet interrogare de ma
iori mandato qui minora iam im=
pleuit et precipue dum homo iam
fidem veram credidit que eſt in
chriſto:quia fides eſt fundamentū
omnium virtutum:vt dicit Augu.
de agone chriſtiano.cap̄.xviij. Fi=
des inquit eſt prima virtꝰ que ſub
iugat animam deo / deinde prece=
pta viuendi ſuper hoc fundamen=
to conſtruenda ſunt vt fiat templū
deo. propterea chriſti iudei qui nō
credebant in chriſtū non recto or=
dine procedebant:quia querebant
de mandato magno cū tamen nec
minora obſeruabant. Unde chri=
ſtus dominus poſtꝙ illis reſpon=
dit ꝙ maximum mandatum eſt de
dei dilectione. Et ſecundū de pro=
ximi dilectione ſtatim voluit eos
et omnes nos informare ad fidem
diuinitatis chriſti probando p ſcri
pturam pſ. prout patet in euan=
gelio.

❡Itaqꝫ ex quo euāgelium hoc a=
git de dilectione dei: idcirco de ea
tria miſteria ꝑmoremꝰ pro ſermone.
❡Primum dicitur incitationis.
❡Secundū dicitur mirificatiōis.
❡Tertiū dicitur acquiſitionis.
T ❡Circa primum de incitatio=
ne ad deū diligendū et eius prece=
pta obſeruandū:notandū ꝙ preci=
pue ſunt ſex rationes quibus ho=
mo quodlibet inducitur et incita=
tur ad diligendū deū : et precepta
diligenter obſeruandū.

¶ Prima dicitur ratio amoris paternalis.
¶ Secunda dicitur ratio bonitatis eternalis.
¶ Tertia dicitur ratio conditiõis cauſalis.
¶ Quarta dicitur ratio damnatis vniuerſalis.
¶ Quinta dicitur ratio expoſitionis diuinalis.
¶ Ultima ratio felicitas ſalutaris.
Sed de ratione iſta vltima agemus.ar.ij.et ſufficiat amore breuitatis.
¶ Prima ratio dicitur amoris paternalis. Nam hoc ſcimus ꝙ fili⁹ naturalis diligit patrem et ipſa vis naturalis incitat ad diligẽdum parentes. Juxta illud.viij.Eth. Generantis ad genitum naturalis eſt dilectio. Et claret nõ ſolum hominibus:ſed etiam in brutis animalibus. Sed quoniam deus altiſſimus eſt noſter pater ſuper omnes patres alios et tripliciter:ſcilicet creatione/adoptione/ et celeſti hereditatiõe propter quod nos chriſtiani orando dicimus. Pater noſter qui es in celis. Unde.xi.q.iij. cap.ad menſam.Chriſ.dicit ꝙ de⁹ dicitur ſpecialius pater chriſtianorum ꝙ̃ aliorum propter regenerationem. Jdeo ex ipſa naturali lege filialis amoris debemus diligere deum tanꝙ̃ patrem amantiſſimũ. O chriſtiane homo recognoſce tuum patrem deum et matrem beatam Mariã vt ſuper omnia ames.
¶ Sed queritur hic quid eſt melius hec inter tria. An deum diligere pro eo ꝙ creauit nos. An pro eo ꝙ redemit. An diligere deũ propterea qꝛ eſt obiectũ beatitudinis et bonum infinitum. Reſpondet ſecundũ Tho.in quodlibeto.i.q.iiij. arti.iij.in ſolutione primi argumẽti:ꝙ diligere deum prout per creationem eſt principium totius eſſe ad naturalem dilectionem pertinet. Sed diliger e pro redemptione ex ſumma liberalitate pertinet ad beneficij gratitudinem. Diligere vero deum prout eſt obiectum beatitudinis eſt ſolius gratuite dilectionis:quia ſuper omnia vt ſic deus diligitur propter ſe eo ꝙ infinitum bonum. Jn hoc ergo maximum meritum conſiſtit:ſcilicet vt diligamus deum ſumme bonum: tanꝙ̃ obiectum beatificum propter ſe non propter beneficia.
¶ Secunda ratio dicitur bonitatis eternalis:quia vt dicit Boeti⁹ de conſol.et etiam Auguſti. Unicuiqꝫ menti hũane naturaliter inſerta eſt veri boni cupiditas. Sed deus eſt ſummum et eternum bonum in quo ſunt vniuerſaliter omnia bona. Anſ.in monol. Deus eſt ſummum bonum quo maius et cogitare non poteſt:ergo ipſum ſumme debemus diligere et deſiderare in quo habebimus eternaliter omne bonum deſiderabile.
¶ Tertia ratio dicitur cõditionis cauſalis:quia vt Auguſtinus dicit et habetur.ij.ſenten.di.i. Fecit deus creaturam rationalem vt ſummum bonum intelligeret:et intelligendo amaret:⁊ amando poſſideret ac frueretur eo ſine fine/quia ergo ad id conditi ſumus vt deum amemus:et ob hoc dedit deus vitã ⁊ rationalẽ animã. idcirco amare debemus. Propterea Bern. O homo cogita qualẽ te fecit de⁹:nã pe ſcḋm corpus egregiã creaturã ſcḋm animã imagine creatoris inſignitã eterne beatitudinis capa=

cem. Valde inquit michi amandꝰ eſt per quē ſum viuo et ſapio. Dignus plane eſt mori qui tibi Ieſu bone recuſat viuere. Hec Bernar.
V ¶ Et ꝙ ad amandum deum ſimus creati. nota ꝙ hoc deus oſtendit pluribus ſignis in nobis. Primo in corde quod ſic condidit vt inferius ſit ſtrictum ꝛ clauſum ſuperius aūt apertū ad ſignificandū ꝙ cor noſtrū debet per amorem claudi ad infima et aperte tendere ad ſuperna: hoc eſt ad deū et celeſtia Vñ Greg. xxiiij. li. moral. di. Curuum eſt cor cum ima appetit rectū cum ad ſuperna tendit. ¶ Secundo oſtendit in ſanguine / quia cor ſemꝑ mouetur ī ſanguine ad ſignificandum ꝙ cor noſtrum ſemꝑ verſari debet per amorem in ſanguinis xp̄i recordatione quo redēpti ſumus. ¶ Tertio oſtendit in affectione: quia non quieſcit nec contentatur etiam ſi omnia bona mūdi haberet: niſi habeat deum. Auguſt. li. confeſ. Feciſti dñe cor meū ad te: et ideo inquietum eſt donec ꝑueniat ad te. ¶ Quarto in corpe: quia totū corpus ad ſuperna erectum fecit in ſtatura et ſuum amorem in mēbris oſtendit ꝑ decalogi obſeruantiam quam deſignauit ꝑ decem digitos in pedibus / et etiā decem in manibus. Et quia totum corpus in modum crucis extēſum fecit vt ſignificet chriſti crucem ꝛ denarium numerum preceptorū qui ſignificatur per. x. litteraꝫ que habet figuram crucis. O ergo homo chriſtiane ama chriſtum deuꝫ et ſerua precepta. Nonne amares eum qui tibi oculos daret vel manus cum talia membra nō habuiſſes ſic plus in propoſito. ¶ Quarta ratio dicitur donationis vniuerſalis: quia deus donauit nobis omnia ad ſeruiendum nobis ergo ꝛc. Hinc Hugo de arra anie dicit. Anima mea reſpice mundum et conſidera ſi quid in eo ſit quod tibi non ſeruiat. Dilige ergo illum a quo tantum dilecta es. Dilige illum in donis ſuis que tibi ab ipſo donata ſunt. Hec ille. Itē Auguſtinus lib. confeſ. Celum / terra / ꝛ omnia que in eis ſunt dicunt michi vt te amē domine: nec ceſſant clamare omnibus vt ſint inexcuſabiles. Hec ille. O ergo homo conſidera quanta bona tibi deus dedit: aurum: argētum: animalia ꝛc. ergo ama deum. Si autem dicis. Michi deus paupertatem dedit. Adhuc nichilominus amare debes: quia in celo theſaurum tibi dabit.

¶ Quinta ratio dicitur expoſitionis diuinalis: quia deus tam mirabiliter amauit charitatem hominis / vt ſeipſum exponeret pro ea emenda. Propterea merito ſcribitur. j. Johan. iiij. In hoc apparuit charitas dei non quaſi nos dilexerimus deum: ſed quoniam ipſe prior dilexit nos et miſit filium ſuum propiciationem pro peccatis nr̄is.
X ¶ Circa hoc nota plura mira Primum mirum eſt ꝙ deus tantū dilexit charitatem ꝙ pro ipſa expoſuit ſeipſum deſcendendo in virginis vterum et aſſumendo corpꝰ humanū paſſibile et mortale: quatenus homo reamaret deum. Secundum eſt ꝙ ex amore charitatis permiſit ſe vinculari: flagellari / crucifigi / mori / et omnia pati vt homo amaret deum. Tertium eſt ꝙ quicquid aſſumpſit totum expoſuit pro ſalute hominum: vt amarent deum / ſcilicet corpus in paſſionem ſanguinem totum in effu=

ſionem animā in mortē. Unde hu go li.de charitate dicit. O charitas ꝙ̄forte eſt vinculum tuū: neſcio quid mai⁹ in laude tua dicere poſſum ꝙ̄ ꝙ deum de celo traxiſti. O vinculum magnum quo deus ligari potuit nullum cū vinculū illum ligatum ad columnā nullum ferrū in cruce detinuiſſet / niſi charitas affuiſſet. hec ille.

¶ Quartū preterea mirū eſt ꝙ ſi queratur / quali arte vel magiſterio poſſit deū deducere homo in infernum. Reſpondetur ꝙ per charitatem. Nam charitas duxit deum ad lymbū ſanctorū patrum: et adducit in purgatorium: vt fit in animabus purgandis per gratiā. Denicꝫ ſi poſſet eſſe ꝙ homo exiſtens in charitate in infernum poneret / deum in ſe duceret in infernum: qꝛ .j. Johan.iiij. Qui manet in charitate in deo manet et deus in eo ꝛc. Unde Ber. ſuper Cañ. dicit. Charitas eſt vinculum quo deus ligat cuius tanta eſt dilectio ꝙ ſi ei⁹ ſintilla in infernum poneretur: tota eius amaritudo in dulcedinem verteretur et triſticia in gaudiuꝫ. hec ille.

¶ Ultimo denicꝫ incitat nos ad amandum deum felicitatis ratio et ſalubritatis mirifice de qua art. ſequenti.

Y ¶ Circa ſecundum de mirificatione charitatis diuine. Notandū ꝙ charitas multiplicia facit mirabilia in homine ſe habente: vt colligitur ex doctoribus.

¶ Primo quia peccatorem deo copulat. Nam Albertus magnus .ij. de mirabili ſcientia dei dicit ꝙ hoc mirabile ſcilicet charitatis officiū eſt: quia peccatorem de infinita diſtantia qua diſtabat per mortale peccatum a deo: adducit et vnit cū deo. Quid enim mirabilius ꝙ̄ ꝙ vniuerſa delicta operit charitas. Prouerb.x O chariſſimi quid pl⁹ diſtat a deo ꝙ̄ peccator: quia tanꝙ̄ contrarium peccatū plus facit diſtare ꝙ̄ celū a terra: et tamen charitas peccatorem conuerſum mox deo coniungit: quod maius eſt et mirabilius ꝙ̄ ſi celum terre ſtatiꝫ coniungeretur. O ergo chariſſimi gratias agamus deo ꝙ nos p charitatem ſibi iungit.

¶ Secundo: quia laborē ⁊ oīne difficille alleuiat. Auguſti. Charitas omnia immania ⁊ difficilia leuia et prope nulla facit. Exemplū de apoſtolis qui gaudebant in verberib⁹ pro chriſto. Actuum.v. Similiter de ſanctis martyribus Stephano / Laurentio / ⁊ aliis.

¶ Tertio: quia accidentia oīa in bonū cōmutat. Ro.viij. Diligentibus deum oīa cooperantur i bonum: ſcilicet omnes miſerie / oēs paſſiōes: oēs motus et actus: fortuna bona et aduerſa / ⁊ dolores. et quod eſt mirabilius etiā ipſa peccata et male cōmiſſa aliquando in bonū tali proueniunt: vt Lyra dicit quia in preſenti fortior et humilior cautior quocꝫ reſurgit poſt peccatum: et tandem in gloria ad bonum facit peccatorū memoria: eo ꝙ reſurrexit ſicut cicatrices faciūt ad gloriam militis qui finaliter in bello triūphauit. hec Lyra.

¶ Quarto / quia ſcientiam mirabilem et gaudium in celo meretur et impetrat / ſic ꝙ ſi ſimplex vetula decedit in charitate que habeat charitatem quattuor graduum et Magiſter in theologia decedat in charitate duorum graduum: vetula illa habebit clariorem ⁊ perfe

ctiorem ſciētiam de viſis in deo et leticiam maiorē ꝙ ille theologus licet de habitibus ſcientificis acquiſitis magiſter plus habiturus ſit de ſcientia: ſed hoc eſt modicū reſpectu ſcientie de deo in media te habende. Et rationem huius aſſignat Tho. in. j. parte. que. xij. ar. vj. quia magnitudinem charitatis vie ſequitur in patria magnitudo luminis glorie: et ſic intimior vnio ac viſio diuine eſſentie: et per conſequens tanto plura ſcit et clarius ea que in deo relucent ac conſequenter maiorem habebit delectationem et gaudium. o ergo ꝙ ſtultum eſt neglecta charitate ſcientiam querere magnis expenſis.

¶ Quinto: qꝛ merita magna etiaꝫ de opere modico acquirit et accumulat et ſic ſumme ditat. Unde Augu. in quodā ſer. dicit. Charitas eſt dulce et ſalubre vinculum mentium ſine qua diues: pauper eſt/ cum qua pauper ditiſſimus eſt aurum habens in arca diues eſt: quomodo deum habens in conſcientia: diues non eſt. Idem dicit. Non numeroſitas operum nō diuturnitas temporuꝫ: ſed maior charitas auget meritum et premium. Exemplum habemus Luce. xxj. de vidua que miſit in gazophylatium duo minuta ere: et vt xpus dixit plus meruit ꝙ omnes diuites magna mitteñ. Unde charitas facit etiam hoīem nichil habentem de bonis exterioribus ꝙ tantum mereatur de premio eſſentiali quātum meretur alius qui multum dat: vt patet in eo qui vellet ex magna charitate dare centum floreñ. pro deo: ſed non habet vnde poſſet dare: talis poteſt mereri tantū quantum ille qui dat actu et hoc verum eſt quo ad premium eſſentiale que debetur radici charitatis et bone voluntatis. Unde Grego. dicit. Non eſt apud deum vacua manus a munere ſi arca cordis fuerit plena bona voluntate. Ueruntamen quo ad premium accidentale ille meretur plus qui acto dedit ex charitate equali: qꝛ meretur premium eſſentiale: et inſuper accidētale ꝑ opere exteriori.

¶ Sexto: quia aliena bona facit eſſe ſua et communicat Berñ. Charitas eſt virtꝰ largiflua que oīa facit communia. Iuxta illud Pſ. Particeps ego ſum omnium timē tium te: et cuſtodientium mandata tua. Item in epiſtala de charitate idem Bernar. O charitas ne minem ſpolias ſuis bonis et tamē oīa rapis nulli aufers ſua et oīa facis tua: dum bonum in alio diligis. Ideo Grego. in paſtor. dicit. Hinc penſent inuidi quante virtutis ſit charitas que alieni laboris opera noſtra facit ſine noſtro labore quod tuum eſt per laborem meum erit per amoreꝫ. Exemplū de membris corporis que oīa ꝑ vnionem ad caput et ſtomachum cōmunicant illorū opera: ſcꝫ ſpūs aīales: et vitales: nutritionem motum: et huiuſmodi. O ergo homo aduerte tam mirabilia opera et efficatiam charitatis et agnoſce ꝙ maxime valeat ad ſalutem et tene eam.

3 ¶ Circa tertium de acquiſitione charitatis queritur: qualiter poſſit homo acquirere tantum bonum: ſcꝫ virtutem charitatis diuine. Ad quod reſpondetur ꝙ ad acquirendum veram: et gratuitā charitatem requirunt̄ ſex. ¶ Primuꝫ eſt: ſcꝫ affectus ab omni peccato

expurgatio. ps.xcvi. Qui diligi=tis dñm odite malum. Unde Au=guſt. ſuper Johã. Omel. viii. dicit Charitas et peccatum mortale op ponuntur: niſi vnũ radicitus euul ſum fuerit: alterum plantari non poterit. hec ille.

¶ Scdm eſt beneficiorum dei re=cordatio. Auguſti. dicit. Ad dile=ctionem dei in nobis excitandũ et nutriendũ nil meli⁹ eſſe cognoſco ꝙ̃ beneficiorum de recordatione; quia teſte ps. In meditatiõe mea ſcilicet de beneficiis dei exardeſcit ignis ſcilicet charitatis

¶ Tertium eſt crucis xp̃i compaſ ſio et deploratio. Unde Bern. Su per oĩa te michi amabile; reddit o bone Jeſu calix paſſionis quem bibiſti opus redẽptiõis noſtre Ad id exemplum habemus in beato=Franci. qui ex paſſione xp̃i ſum=mo arſit amore. Unde quedam do ctor dicit. O homo vis ſcire vbi poſſis emere tibi amorem dei: re=curre ad apothecam crucis et ha bebis. ¶ Exemplum de phenice: narrat phyloſopus: ꝙ eſt auis vni ca in mundo que cum ſentit ſe de feciſſe pro ſenio vite annorum. dc. vel. d. querit ſibi ligna aromatica et componit: et ſolis in feruore ſtã te auſtro: alarum ſuarum inſuffla tione flabelli accendit: et ſe in eis comburi facit et incinerari: de cu=ius cineribus alia ſibi conſimilis auis naſcitur. Sic homo xp̃ianus debet querere ligna aromatica in corde: ſcilicet lignum crucis chri=ſti et coronam ſpineam et alia my ſteria paſſionis/ vt ſe ardere faci=at in charitate vſqꝫ ad mortem ꝓ chriſto/ vt reſurgat in glorie noui tatem. ¶ Quartum eſt decalogi obſeruatio ſine que non poteſt eē charitas Johan. xiiii. Qui ſeruat mandata ille eſt qui dili. ꝛc.

¶ Quintum eſt extranei amoris extirpatio: ſcilicet amoris munda ni carnalis ꝛ huiuſmodi quia vt ſcribitur. i. Johan. ii. Si quis dili=git mundum non eſt charitas pa=tris in eo. ¶ Sextum eſt fraterne miſericordie exhibitio. Nam. i. Johan. iii. In hoc cognouimus ca=ritatem dei. Et poſt pauca. Qui habet ſubſtantiam mundi huius et viderit fratrem ſuum neceſſita te; habere et clauſeri viſcera ſua ab eo: quomodo charitatis dei ma net in eo. Ratio: quia quod paupe ri damus: xp̃o damus: et ſic in pau pere chriſtum diligimus deum ve rum. et per conſequens charitatẽ habemus. vnde xp̃us dicit. Mat. xxv. Quod vni ex minimis meis feciſtis: michi feciſtis et.

¶ Exemplum narrat Gregori. li. dialog. ꝙ quidam monachus no=mine. Martinus cum viſitationis fratrum cauſa tenderet ad quod=dam monaſterium: ecce in via in=uenit quendam leproſum valde deformẽ volentem ad hoſpitium ſuum ire: ſed non poterat pre laſſi tudine: cuius miſertus viri dei eũ dem pallio ſuo contectum ſuper hũerum leuauit et portauit. Cũqꝫ monaſterii iam foribus appropin quaret: abbas mõaſterii voce ma gna clamauit. di. ſubditis. Accur rite: ianuas monaſterii citius ape rite: quia frater Martinus venit dominum portãs. Moxqꝫ vt Mar tinus ad monaſterium venit; is ꝗ leproſus eſſe putabatur: de collo eius exiliẽs: in ea ſpecie apparuit qua ab hominibus cognoſci ſolet. Et ad celos Martino vidente re=diit: eidemqꝫ dixit. Martine tu me

non erubuiſti ſuper terram/ego te non erubeſcam ſuper celos. Idez autem Martinus narrauit ꝙ cuz eum portauit: pondus minime ſenſit. O ſi inquit dominum fore ſciuiſſem: pedes eius tenuiſſem. Hec Greg. S. O xp̄iane diſce acq̄rere caritatē. Rogemus ergo dñz ꝛc.

¶ De eadem dñica. Sermo. iiij. ſcȝ de charitatꝫ apud deū acceptatiōe/ꝟitateq3: ac q̄litate gratuita.

Ait illi Jeſus diliges dñz deū tuū ex toto corde tuo: et in tota aīa tua: et in tota mente tua Mat. xxij. et in euangelio. Mandatum dilectionis iniūgens dominus Jeſus omnibus nobis commendat charitatem vt per eā deo placeamus. De qua proſper li. de vita contempl'. et habetur de pe. di. ij. Charitas eſt vt michi videtur ꝛc. di. ꝙ charitas eſt ſumma actionum bonarum: ſalus morū: finis celeſtium preceptorum: ſcilicet qꝛ omnia ꝓcepta propter hūc finem ſunt iniuncta vt deum diligamus et propter deum proximū Subdit ꝙ charitas eſt mors criminum premium pfectorum: ſine qua nullus deo placuit: cum qua aliquis peccare non potuit: nec poterit. Glo. in ea perſeuerando nō poteſt quis mortaliter peccare: qꝛ charitas et peccatum mortale cōtraria ſunt: nec poſſunt ſimul ineſſe eidem ſicut vita et mors. Merito ergo chriſtus dominꝰ interrogatus de maximo mandato: dixit hoc quod ponitur in themate: qꝛ ait Jeſus. Diliges dominum ꝛc. vt patet in euangelio.

¶ Item de charitate dei preter ea que in prioribus ſermonibus egimus tria myſteria annotabimus pro hoc ſermone.

¶ Primum dicitur diuine acceptationis.

¶ Secundum dicitur' debite veriſicationis.

¶ Tertium dicitur gratuite qualificationis.

A ¶ Circa primum de diuina acceptatione/ſcȝ charitatis: de q̄ua poteſt etiam aliud poni thema illud Prouerbi. viij. Ego diligentes me diligo: vel illud Johan. xiiij. Siquis diligit me ſermones meos ſeruabit et pater meus diliget eum ꝛc. ¶ Unde hic occurrit queſtio vtrum homo diligens deum per ipſam charitatem infuſam ſit neceſſario acceptus deo/et dilectꝰ ad vitam eternam. Ratio queſtionis eſt: quia deus nulli obligatur: nec poteſt neceſſitati: cum ſit libere voluntatis: cui nullus poteſt reſiſtere: ergo poteſt facere/vt hominem etiam diligentem: ipſe deꝰ non diligat: vel ꝙ ſic diligat: ꝙ eidem non proponat benefacere: vitam eternam dando. Sed in contrarium ſunt ſcripture preſcripte. Unde et Augu. in Solil'. dicit. Deus tam bonus eſt ꝙ neminem derelinquet/niſi prius derelinquatur Quid ergo tenendum de iſtis Ad hec reſpondetur ſecundum Franci. myro. ſuper. j. diſtin. xvij. queſtio. ij. Primo ꝙ deus/loquendo abſolute vel ſecundum potentiam abſolutam/non poteſt neceſſitari vel obligari ad diligendum vel acceptandum ad vitam eternam hominem diligentem ſicut patet in ratione obiectionis. Naz

Rom.ix. Apoſtolus dicit. Cuius vult miſeretur: ⁊ quē vult indurat hoc nō cauſatiue: ſed permiſſiue: quia indurari permittit: nec prohibet. Et ſubditur. Uoluntati enim eius quis reſiſtet. Exemplum ponit An non habet inquit poteſtatem figulus luti: ex eadem maſſa facere: aliud quidem vas in honorem aliud in contumeliam. Et ſic patet ꝙ deus non neceſſario diligit ſe diligentem nec etiam neceſſario abſolute odit peccatorem qui ipſum deum odit/ vt eum damnet ad penam eternam. Exemplum ponit idem Franciſ. Sicut Rex vł alius dominus poteſt actu odire malas conditiones alicuius ſui ſerui: vt pote: quia eſt mēdax vel fraudulentus aut iracundus ⁊ huiuſmodi: tamen ipſum hominem non odit nec obijcit: et ſi odit non ex neceſſitate odit. Et ſi eundem puniri vult ſecundum legem non neceſſario punit. Sic in propoſito de deo dicendum ꝙ non facit talia neceſſario: ſed ex ordinatione diuina et non ex actu paſſiuo ſiue dilectionis ſiue odijquia deus ſic ordinare voluit: vt homo exiſtens ī charitate diligatur: et non exiſtēs in charitate: ſed in peccato: a deo odiatur ad penam. Sicut ſi rex ordinaret ꝙ miles fidelis remuneretur et infidelis puniatur: hoc eſſet ex beneplacito regis talem legē ſtatuentis non ex paſſione/ nec neceſſitate ſic et deus ſtatuit ex beneplacito.

¶ Secundo ergo dicendum ꝙ loquendo de ordinata potentia non poteſt facere vt non diligat ad vitam eternam hominem exiſtentem et perſeuerantem in ſua charitate. Ratio ſecundum eundem Franciſcū ē: quia eē in charitate ⁊ nō eē charum deo vel acceptū et gratum ad vitā eternam videnł implicare contradictionem: qꝛ eē deo charum eſt effectus formalis charitatis ſicut eſſe gratum eſt effectus formalis gratie. Proinde ſi quis eſt in charitate eo ipſo ē deo charus: ſicut ſiquis eſt in gratia eo ip̄o eſt deo gratus. Uñ ſicut nō poteſt eſſe ꝙ habens albedinē in ſe non ſit albus: ⁊ econuerſo qui ē albus non habeat albedinem in ſe ita et in propoſito. Dicendum ergo ꝙ deus licet non ex neceſſitate abſoluta: ſed ex liberali ordinatione diligit ſe diligentes et potētia ordinata non poteſt nec faciet aliter: ſed ſemper diligit a quo diligitur et ꝗdiu diligitur ab eo. O ergo homo ſecure tene hoc ꝙ ſi diligis deū diligeris ab eo ſine dubio ad vitā. O qualis gratia hec tibi. O homo ſi tu forte diligis regem: non ſequitur ꝙ ergo rex diligat te: ſic et de donis mundanis. Sed hoc certiſſimum eſt ꝙ ſi diligis deum diligeris a deo in regnū eterne vite.

B ¶ Sed vnde hoc clarius poſſit probari notandum ꝙ pluribus ſignis probatur ꝙ deus certitudinaliter diligit homines: et non poteſt odire ꝗdiu ſunt in charitate.

¶ Primum ſignum p̄ceptionis.
¶ Scōm ſignū redemptionis.
¶ Tertium ſignum vocationis.
¶ Quartum ſignum gratificationis.
¶ Quintum ſignum ordinationis
¶ Ultimum ſignum repromiſſionis.

¶ Primum ſignum dicitur preceptionis: quia deus id precepit

ſub neceſſitate ſalutꝫ:vt ſcilicet ipſum diligamus toto corde. Et hoc ideo:vt per charitatem ſimus deo chari et grati. Sed quoniã vt Anſel. dicit deus tante veritatis et bonitatis et ꝙ neminem poteſt fallere nec falli poteſt:ergo diligit ſe diligentes / alioquin non preciperet ſe diligi.

O itaqꝫ homo chriſtiane interrogo te ſi tibi deus precepiſſet facere ſuperbiam aut auariciam vſuram:rapinam ⁊c. aut luxuriã ⁊ huiuſmodi vitioſos actus / nonne libenter faceres talia mala que ſunt contra naturam humanam / quia et corpus deſtruunt et animam hebetant et debilitant. Ut quid ergo non vis hoc optimũ facere ad preceptum dei:vt diligas ipſum ad vitam.

¶ Secundũ ſignũ redemptionis quia cum eſſemus inimici dei recõcíliauit nos chriſtus deo patri in ſanguine ſuo. Roma. v. ergo a fortiori cũ fuerimꝰ amici dei per charitatem diliget nos. Ideo certum eſt ꝙ veraciter amat ſe diligentes.

¶ Tertium ſignũ vocationis:quia deus vocat etiam malos odieñ. ad ſuam charitatem et conuertit eos ergo a fortiori diligit diligentes ſe qui etiam inimicis bene facit. Mathei quinto.

¶ Quartũ ſignum gratificationis quia charitatem veram gratificauit et coniunxit gratie adeo vt vna ſine altera eſſe non poſſit:ideo nomine charitatis ſepe ſignatur gratia:quia charitas dicitꝰ quaſi chara vnitas:ſcilicꝫ anime cũ deo per gratiã quod non foret ſi deus non diligeret ſe diligentẽ.

¶ Quintũ ſignũ ordinatiõis: quia deꝰ ſic ordinauit:vt volũtas ſit recta in hoc ꝙ non velit niſi rectum moraliter:⁊ nõ malum ex natura ſua:que ſi malum vellet eo ipſo eſſet non bona voluntas: vt patet per Auguſt. ſuper Joan. ſer. xlj. et in anchi. Sed quoniam voluntas diuina eſt ſumme recta:deniqꝫ ⁊ actus charitatis dei eſt ſumme rectus ex natura ſua moraliter et neceſſario:quid enim rectius ꝙ̃ diligere ſummum bonum. Sequitur ergo ꝙ voluntas diuina cum ſit rectiſſima non poſſit odire charitatem dei. O ergo homo dilige deum et diligeris. Nam quare dat tibi deus:vt diligas eum gratuite quod ex teipſo non poſſes niſi propterea:vt tibi retribuat ſicut dicit Grego. Studet ergo diligere deũ voluntatem eius implendo.

¶ Sextum ſignum repromiſſiõis ſimul et comminationis. nam ĩ oĩbus ſcripturis deus promittit ſe diligentibus vitam eternam ⁊ cõminatur non diligentibus penam eternam. Sed qm̃:vt dicit Ps. Fidelis deꝰ ĩ oĩbus verbis ſuis ⁊ ſanctus in omnibus opibus ſuis: ⁊ ratio etiam id dictat:ꝙ̃ fideliſſimus deus amat ſe amantes ad vitam. Nullus ꝙ̃ fidelis deum diligẽs debet de hoc heſitare.

¶ Exemplũ ad hec narratur breuiter. libro de interita conuerſatione per Gerſon. ꝙ ſcilicet quidam de hoc valde tentabatur: ⁊ anxius erat vtrum eſſet deo dilectus et finaliter perſeueraturꝰ ſepe de hoc orabat deum. Et die quadam deum cum lachrymis oraret ſuper hoc proſtratus audiuit in ſpiritu vocem: dicentem ſibi ſic. Si hoc ſcires quid faceres:fac nunc / cum neſcis / quod faceres tunc:ſcilicet cũ ſcires:et ſe=

curus eris. hoc eſt dicere ꝙ homo pro dei charitate ſemper debet bene facere et ſperare ꝙ deus diliget eum et retribuet ei in vita eterna dũmodo homo caueat peccata mortalia et penitentiam de peccatis agat: et ſic moriatur in gratia. hoc andito ille quieuit alo nec amplius voluit ſcire ſecreta dei talia.

C ¶Circa ſecundum de veritate debita charitatis inquirendū eſt per que probatur in homine vera fore diuina charitas. Nam plures ſunt homines qui putant ſe habere charitatem: ſed veraciter nõ habent. Propterea Grego. omel. xxiii. dicit. Ad voſmetipſos fratres chariſſimi introrſum redite: ſi deum vere amatis exquire: nec tamen ſibi aliquis credat quicqd ſibi animus ſine operis atteſtatione reſpondeat de dilectione conditoris lingua mens et vita requiratur. hec ille. Unde notandum ꝙ ad veram dei dilectionem quattuor requiruntur neceſſario: ſine quibus non poteſt eſſe vera charitas.

¶Primum eſt fides vera catholica.

¶Secundum eſt pura et bona cõſcientia.

¶Tertium eſt preceptorum obſeruantia.

¶Quartum eſt dilectio fraterna et amicitia.

Et de his patet ex auctoritatibus ſcripture.

¶Primo nanqꝫ ſine fide vera catholica non poteſt eſſe vera charitas: quia Hebre. xi. Sine fide impoſſibile eſt placere deo. vñ omñes heretici ſciſmatici et infideles nõ habẽt verã charitatẽ. vñ Auguſt. xxviii. q. i. cap. omnes. §. ex his dicit: ꝙ vbi deeſt vere fidei agnitio. falſa virtꝰ eſt etiã in optimis moribus. ¶Secundo quoqꝫ charitas vere eſſe non poteſt vbi mala cõſcientia ⁊ peccatum mortale/ quia apoſtolus dicit. i. Timo. i. Finis precepti eſt charitas de corde puro et conſciẽtia bona id eſt ab omni peccato mortali mũda: vnde ad charitatem requirendam neceſſaria eſt penitentia.

¶Tertio deniqꝫ ſine preceptorū obſeruantia non poteſt eſſe vera charitas/ chriſto teſte Joan. xiiii. Qui habet mãdata mea et ſeruat ea ille eſt qui diligit me/ qui nõ diligit me ſermones meos non ſeruat. Unde et. i. Johan. ii. Qui dicit ſe noſſe deum et mandata eius nõ cuſtodit mendax eſt et in eo veritas nõn eſt: qui autem ſeruat verbum eius vere in eo charitas dei perfecta eſt. hec ibi/ et ſic patet.

¶Quarto etiam charitas ad deũ eſſe vera non poteſt niſi quis diligat et fratrem vel proximum ſuũ quia ſcribitur. i. Johan. iiii. Si qs dixerit quia diligo deum et fratrẽ ſuum odit mẽdax eſt: qui enim nõ diligit fratrem ſuum quem videt deum quem non videt quomodo poteſt diligere. hec et plura ibi.

D

¶Sed dĩ. quare homo non poteſt deum diligere ſine obſeruantia precepti exiſtens in peccato: vel in proximi odio. Cum enim vt Auguſtinus omel. de martyribus dicit. Nil tam in poteſtate hominis eſt ſicut amare quem velis: et quia ego volo deum diligere propter eius bonitatem quamuis eius precepta non ſeruem: vel peccatum non relinquam. Cur ergo

non poſſim diligere ſic deum. Exē plum capiamus de rege aliquo quē poſſum diligere propter eius bonas conditiones: puta quia verax eſt et caſtus aut diues et potens ꝙ uis legem eius per omnia ſeruare nolim: quia grauia videntur. Sed ad hec reſpondetur ꝙ non eſt ſimile de rege terreno ⁊ de deo: quia rex terrenus non videt nec iudicat cor hominis: et ſecreta peccata ſed manifeſta. Sed deus mandat vt ametur toto corde: tota anima: tota mente: et omnibus viribus. Et ſic deus qui omnia videt nullū peccatum concedit: ſed totum vult hominem habere obligatum ad ad ſua omnia precepta. Unde homo exiſtens: in ſolo vnico mortali peccato vel in vnius precepti trāſ greſſione non poteſt deum vere diligere: vt oſtenditur ratione et exemplo.

¶ Primo ratione ordinationis: qr deus ordinauit atqꝫ legem ſtatuit vt ſcilicet diligatur non aliter niſi ꝙ precepta ſeruentur: et ſic homo reddatur dignus vita eterna. Iuxta illud Matth. xix. Si vis ad vitam ingredi ſerua mandata. Ideo ſolo affectu diligere deū ſine opere mandatorum non ſufficit.

¶ Secundo ad idem ponamus exē pla. Dic michi o tu homo: poteſt ne hoc fieri: vt in vna domo dominus et ſeruus: vel vir et vxor poſſint ſe diligere pacifice quādo quicquid vnus vult alter contrarium vult et facit. Et certum eſt ꝙ fieri non poteſt dilectio et pax niſi per concordiam: quia. ix. Ethicorum. Concordia ad amicitiam pertinet. Quomodo ergo poteſt eſſe dilectio charitatis inter deum et hominem: cum deus nullum poteſt velle peccatum in ſuo habitaculo id eſt in anima: homo autem peccatum vult. Item qualis eſſet dilectio dicere ꝙ te diligo et tamen te de domo tua confuſibiliter expellerem et occiderem. Sic eſt in propoſito: quia per omne peccatum mortale deus expellitur ab anima et chriſtꝰ crucifigitur Heb. vi. ergo ⁊c.

E ¶ Circa tertium de gratuita qualitate queritur: qualiter debeat homo chriſtianus deum diligere: vt ſit in gratuita charitate et meritoria vite eterne. Ad quod reſpondetur ꝙ. ſ. homo: vt ſit deo gratus et dignus ad vitam eternam debet deum amare ſextupliciter precipue. ſ. Primo debet ſuper omnia diligere: ita ꝙ nil equa deo vel ſupra deum: quia nullius creature amore debet deum offendere. Secundo debet amare pure propter ſe: quia ſi quis deum amat propter aliquid aliud puta: vt ſibi bene faciat: mercennarius amor eſt et facit deo contumeliam: quia illud prefert deo quoniam propter quod vnumquodqꝫ tale et ipſum magis. ſ. Poſteriorum. Unde deus propter ſe diligē dus eſt.

¶ Tertio debet amare itegre: ita ꝙ nullum peccatum mortale velit contra deum: ſed omnia precepta integre ſeruet. Iacobi. ij. Qui offenderit in vno: factus eſt omniū reus. ¶ Quarto recte conformando ſe volūtati diuine: vt que amat homo non niſi propter deum / vel citra deum amet. Unde Auguſtinus dicit. Minus te domine amat qui tecū aliquid amat quod nō propter te amat. Proinde rectū amorem habet qui vult omnia q̄ deus

vult nos velle: et odit omnia que
deus non vult nos velle:hoc eſt in
omnibus obedire deo et cauere
peccata omnia.Contra hoc faci=
unt qui murmurant contra deum
in aduerſis:et qui plus diligunt fi=
lios vel filias aut honores debito
nec propter deum vel nec ſecundū
deum talia diligunt: et ſi auferun=
tur a deo per mortem impatientes
ſunt:nec volunt conformari dei vo
luntati.Quinto debet homo deum
amare arduo opere. Unde dicit
Grego.omel.xxiiij. Amor dei nūꝗ̄
poteſt eſſe ocioſus: operatur enim
magna ſi eſt:ſi vero operari renu=
nuit:amor non eſt. Nam probatio
dilectionis eſt exhibitio operis.
Hec ille.

F ¶Exemplum legitur de bea=
to Fran.ꝙ amore diuino feruens
ſepius ad fratres dicebat. Incipi=
amus fratres nūc iam ſeruire deo
et bene operari:quia nicil eſt quod
vſqꝫ hactenus fecimus. Item ſe=
mel conuocatis fratribus multis
ait. Rogaui dominum: vt michi
inquit dignaretur oſtendere quan
do ſum ſeruus eius:ſcilicet dilectꝰ
et quando non ſcilicet in tantum.
Nam nichil aliud vellem inquit
ꝙ̄ eſſe ſeruus eternus ſcilicet acce
ptus. Ipſe autem dominus beni=
gna dignatione reſpondit michi.
Seruum meum:ſcꝫ gratum et per
fectum veraciter te eſſe cognoſce
cum ſancta cogitas vel loqueris vel
legis vel operis:et per conſequēs
non eſſem ſeruus dei quando omni
no ociarer. Ideo o fratres hec vo=
bis inſinuaui:vt coram vobis poſ=
ſim verecundari quando videbi=
tis me deficere in aliquo predicto
rum. Hec ſcribuntur in ſpe.exem.
diſtin.vij.exem.ix. Cum ergo au=
dimus talem ſanctum tam ſollici=
tū fore in charitate imitemur cha
riſſimi ſaltem quo ad ea que ne=
ceſſario requiruntur ad charitatē
vt operemur quod ex preceptis
tenemur. Ultimo debet homo deū
amare ſtabiliſſime:itaqꝫ a dei amo
re nunꝗ̄ excidat etiam in aduer=
ſis:vt dicat illud Rom.viij.cū apo
ſtolo. Quis nos ſeparabit a chari=
tate chriſti.tribulatio:an anguſtia
an fames: an gladius ⁊c. Et cum
Iob.xiij. Etiam ſi occiderit me de
us in ipſo ſperabo: ſcilicet ipſum
amando. Nam et Hugo dicit. Etiā
ſi in infernum poneret me deꝰ ad
hūc vellem eum ſi eēt poſſibile ꝓ
pter eius bonitatem amare. Ro=
gemus ergo xp̄m ⁊c.

¶Dominica eadem. Sermo.iiij.
ſcilicet de charitatis preeminen=
tia:indeficientia:et augmentatio
ne.

Diliges do
minū deū tuū ex to
to corde tuo ⁊ in to=
ta anima tua et i to
ta mente tua eſt maximum et pri=
mum mandatum Matth.xxij. ⁊ in
euangelio. Dn̄s noſter ieſus chri=
ſtus volens nos ad ſalutē inſtrue=
re cū irrogatus fuiſſet per phariſe
os quod eſt mandatū maximū i to
ta lege dei. Rn̄dit. Diliges domi=
nū ⁊c. Et hoc pre om̄ibus cōmēda
uit vt ſciamus ꝙ hō nō niſi ꝑ amo
rē verū fertur in deū:⁊ ſine amore
dei vana ſunt om̄ia. Ideoqꝫ Aug.
dicit. Pondus meum amor meus:
eo feror quocunqꝫ feror:hoc eſt di
cere:ꝙ ſicut grauia per pondꝰ fe=
runtur deorſum et leuia ſurſum ſic
amor ponderoſus terrenorum tra

hit hominem ad infernum: amor autem celeſtiuꝫ trahit ſurſum ⁊ tẽdit ad deum. Ideo idẽ Auguſtinꝰ dicit. O bone Ieſu quid tibi ſum ego vt amari te iubeas a me: ⁊ niſi faciam iraſceris michi: et minaris ingentes miſerias. Quid eſt ꝙ ſic te precipis amari: niſi propter profectum meũ et ſalutem. Unde aduertamus ꝙ chriſtus ait eſſe maximũ mandatũ illud. Diliges dominum ⁊c. vide textum. ¶ Itaqꝫ ex quo in hoc euangelio ſpecialiſſima fit mentio de charitatis preeminẽtia de ea tria pro hoc ſermone myſteria notabimus.

¶ Primum dicitur commendationis.

¶ Secundum dicitur indiminutionis.

¶ Tertium dicitur augmentationis.

G ¶ Circa primum de charitatis commendatione notandum ꝙ charitas ſuprr omnes alias virtutes commendatur. iuxta illud dictum apoſtoli. j. Cor. xiij. Nunc autem manifeſtent fides: ſpes: charitas: tria hec maior autem horuꝫ eſt charitas. Ubi Lyra dicit: ꝙ ex quo fides et ſpes vt pote virtutes theologice excellentiores ſunt ceteris donis: ſcilicet virtutum moralium: eo ꝙ iſte virtutes theologice dãtur ad coniungendum nos deo. Alia autem dona ſunt quedam diſpoſitiones ad id: et ſic ordinantur ad virtutes theologicas vt ad fines. Sequitur ergo ꝙ cum charitas dicitur maior fide et ſpe ideo maior eſt ceteris omnibus donis virtutum: quia quod eſt maius maiore: eſt maius minore ſecundũ regulam To picã. Propterea ad Colſ. iij. idem apoſtolus ait. Super omnia hec charitatem habete. Et iſte auctoritates poſſunt poni pro alio themate huius ſermonis. Querūtur ergo hic aliqua de charitatis excellentia.

¶ Primo vnde charitas dicit̃ maior ſuper omnia alia dona.

¶ Secundo an charitas ſit melior etiam omni rationali creatura.

¶ Tertio an charitas equinaleat beatitudini que habetur in patria.

¶ Ad primum queſitum ſcꝫ vnde vel quare ipſa charitas dicitur maior ſuper omnia alia dei dona. Reſpondetur ꝙ Magiſter in. j. ſentẽtiarum diſtinctione. xvij. et omnes doctores cum Auguſti. xv. libr. de trinitate dicit ꝙ in diuinis donis nil maius eſt charitate. Et huius rationes precipue ponuntur. Prima ratio dicitur acceptationis diuinalis: quia deus ſuper omnes virtutes acceptauit charitatem: a deo vt ipſe deus dicatur charitas: et per eam ſolam anima deo vniatur. Iuxta illud primi Iohannis quarto. Deus charitas eſt: et qui manet in charitate: in deo manet ⁊ deus in eo.

H ¶ Si dicas ꝙ in ſacra ſcriptura reperitur conſimile dictũ de alijs virtutibus: vt patet in pſalm̃. vbi dicitur. Deus meꝰ fortitudo mea: miſericordia mea ſpes mea ⁊ce. Tu es patientia mea: ⁊ huiuſmodi plara. Sic ergo et de charitate quid magnũ eſt ſingulariter ꝙ deꝰ dicitur charitas. Ad hoc reſpondet Auguſt. lib. xv. de trinit. ꝙ deꝰ ſuper omnia alia huiuſmodi excellentius dicitur eſſe charitas: q꞉ omnes alie predicationes: ſcilicet deꝰ patientia: miſericordia: et huiuſ=

modi ſunt predicationes per cau=
ſam:eo ꝙ deus efficit et cauſat in
nobis patientiam vel miſericor=
diam vel ſpem et huiuſmodi. Sed
hec. Deus eſt charitas: eſt predi=
catio eſſentialis: ſicut dicendo.
Deus eſt ſpiritus. Nam deus eſt
charitas increata eſſentialiter: ſci=
licet ipſe ſpirituſſanctus qui pro=
pria perſona principaliter habi=
tat in nobis et cauſat effectiue cha
ritatem noſtram creatam. Ideo
Auguſtinus ad Paul'. Charitas
vſq; a deo donum dei eſt: vt deus
dicatur. Unde eſt communis do=
ctorum ſententia ꝙ cum dicitur.
Deus eſt charitas vel dilectio: ſi
fiat locutio de charitate increata
ſimpliciter et abſolute: verum eſt
ſi autem de charitate creata fiat lo
cutio: non eſt accipienda forma=
liter ſed ſecundum effectum vel ap
propriationem aut vnionem vel
exemplaritatem.

¶Secunda ratio dicitur diſcretio
nis ſalutaris: quia per ſolam cha=
ritatem diſcernuntur qui ſunt ſal=
uandi et qui non. Unde Auguſti.
xv. de trini. dicit. Charitas eſt do=
num excellentiſſimum quod ſoluȝ
diſcernitis inter filios regni et fi=
lios perditionis. Item Auguſtinꝰ
de laudibus charitatis dicit. Ha=
bere omnia ſacramenta et malus
eſſe homo poteſt: habere autem
charitatem et malus eſſe non po=
teſt. Hec ille. Unde qui charita=
tem habet ſignum eſt ꝙ ſit de nu=
mero electorum.

I ¶Exemplum figurale legitur
Exod. xij. capi. ꝙ dominus prece=
pit filijs iſrael dum egredi habe=
rent ex egypto: vt ſanguineȝ agni
paſcalis aſpergerent ſuper poſtes
oſtij ac in ſuper luminare domo=
rum ſuarum. et hoc pro ſigno: vt
ſcilicet angelus percutiens om=
nia primogenita egyptiorum tam
in hominibus ꝙ̄ in iumentis: per
tranſiret et non percuteret in illa
domo vbi ſanguinem pro ſigno vi
deret. Spiritualiter ſanguis agni
immaculati figurauit ſanguinem
chriſti ex charitate pro nobis effu
ſum. Huius charitatis reamatio
debet poni in oſtio domus anime
id eſt in eius potentijs pro ſigno ve
ri amoris diuini: per fidem in intel
lectu: per recordationem crebram
in memoria: et per deuotionis ac
compaſſionis affectum in volunta
te. Et per hoc ſignum electi ſaluā
tur. Mali hoc ſignum non haben=
tes perimētur eterna morte: dum
egreditur anima ex egypto huius
ſeculi. o ergo homo. O anima chri
ſti ſanguine redempta habe cha=
ritatem. O peccator ſi charitatem
perdidiſti: require per penitētiam
vt ſalueris.

¶Tertia ratio dicitur virtutis for
malis: quia omnium virtutum et
donorum aliorum forma eſt chari=
tas ſine qua informia ſunt omnia:
et deo non grata ad vitam. Ideo
beatus Gregorius. xvij. moralium
dicit. O homo habeto charitatem
et cuncta habebis: quia ſine illa
nil proderit quicquid habere po=
teris. Hec ille. Item Auguſtinus.
ſuper Iohā. ſermo. ix. dicit. O quā
ta eſt charitas que ſi deſit fruſtra
habentur cetera: ſi aſſit: recte ha=
bentur omnia.

K ¶Secunda queſtio erat: vtrū
charitas melior ſi omni rationali
creatura tam angelica ꝙ̄ anima
humana. Reſpondetur ſecundum
Bonauentu. ſuper prima diſtin=
ctione. xvij. et Franciſ. may. recol=

ligendo breuiter: ꝙ natura angelica et anima rationalis quantum eſt in ſe ſecundum naturam melior eſt ꝗ charitas: quia eſt ſubſtantia perpetua: charitas autem eſt accidens ſed omnis ſubſtantia omni accidente eſt melior ſecundum philoſophum. vij. Metap. Tamē charitatem accipiendo concretiue ꝓ habente charitatem: vel accipiendo quãtum eſt in habitudine ad deum: melior eſt charitas ꝗ creatura rationalis: quia creatura rationalis non poteſt eſſe bona ſine charitate: ſed per illam habet eſſe bonitatis. Unde certum eſt ꝙ melius eſt hominem eſſe in charitate ꝗ fore angelum ſine charitate: qꝛ hoc eſt fore diabolum. Item vnus bonus/angelus/minimus/ ſimiliter vna anima minima pueri baptizati melior eſt omnibus malis angelis et omnibus hominibus ſine charitate exiſtentibus: hoc eſt in peccato mortali. Ideo Eccleſia. xvj. Melior eſt vnus timens deum ꝗ mille filij impij O peccator attēde hec et age penitentiam.

L ¶ Tertia queſtio: an charitas equiualet beatitudini celeſtis patrie. Reſpondet Bonauen. vbi ſupra in queſtionibus circa litteram ꝗ quãuis ſecundũ ſe illa celeſtis beatitudo ſit melior quē charitas vie: et patet: quia illam beatitudinem non poteſt perdere per peccatum vel per quodcunqꝫ hic autem charitatem perdere poteſt niſi eēt confirmatus in gratia. Sed ſecundum eſtimationem diuinam charitas quodãmodo equiualet beatitudini: quia deus charitatis opꝰ eſtimat dignum remunerationem illius beatitudinis. ¶ Ex dictis documenta accipe. Primum ꝙ homo pro omni re mundi et pro toto mũdo non debet facere contra charitatem: quia extra charitatem eſſe eſt indicibile malum cui debetur pena eterna. Secundum ꝙ homo magis deberet eligere vt potius poneretur in infernum exiſtens ĩ charitate ꝗ ſine charitate in celo ſtare: vt patet per Anſel. lib. ſimilitudinum. Ratio: quia charitas facit habentem dignum viſione dei etiam ſi homo eſſet in inferno. Nec in celo poteſt quis deum videre ſine charitate: ergo ꝛc. Tertium eſt ꝙ homo ĩ preſenti vita nō minus debet appetere charitatem et pro ea habēda laborare ꝗ ſicut laborat pro acquirenda celeſti beatitudine: quia illa non poteſt obtineri ſine iſta: ſicut et clara lux ſolis non poteſt haberi in meridie niſi prius in mane ortus ſit ſol. O ergo magne deus quantum te deberemur hic diligere: vt in patriã haberemus perpetua beatitudine O quanta fatuitas hominum qui non amant deum.

M ¶ Circa ſecundum de charitatis indiminutione. notandum ꝙ circa hoc precipua tria mira tradunt docto. Primum ꝙ charitas in eſſentia non minuitur: ſed tota extinguitur. Secundum ꝙ charitas extincta recuperatur: et ſine minoratione reparatur. Tertium ꝙ charitas licet non minuatur: tamen continue augmentatur.

¶ Primum itaqꝫ mirum hoc videtur ꝙ charitas infuſa in eſſentia ſua nunꝗ minuitur: ſed ſubito tota extinguitur et amittitur vel corrumpitur: vt hoc communis teneri et probabilius dicit Bonauē. ſup. j. di. xvij. et etiam Frã. mayro. ſup iiij. di. j. Ratio talis ponitur p eũdē

Frañ.quia ſicut charitatem ſolus dat in anima:creat infundendo et augementat:ita ſolus poteſt diminuere et annihilare.Sed huiuſmodi ſcilicet diminutionem vel annihilationem charitatis deus non facit: niſi propter demeritum hominis:vt di.Augu.Nam deus a nullo homine ſubtrahit ſuam influentiam gratie niſi homo per peccatum hoc demereatur.Unde ſi penſamus illud demeritum hominis diſtinguitur ſic.Primo ꝙ ſi eſt veniale:tunc ꝓpter tale peccatū vel demeritum non diminuit deꝰ charitatem in homine exiſtentē: licet peccatū veniale diminuat feruorē charitatis:ſed non eſſentiam eius qꝛ ſi hanc diminuerent poſſent venialia multiplicare intantum vt eſſentia charitatis annullaretur in homineꝙ eſſet cōtra legē diuinam vt homo nō exiſtēs ī peccato mortali foret ſine charitate et gratia dei. Ideoꝙ charitas per venialia peccata quātūcunꝙ multa nō diminuitur in ſua eſſentia:ſed tm̄modo in feruore operatiōis et hmōi.Secundo autem ſi illud peccatum vel demeritū hominis eſt mortale tūc per tale non diminuitur charitas: ſed totaliter extinguit ſubito ſine ſucceſſiua diminutione.Exemplū quia Auguſt.viij.ſuper Geñ.ad literā dicit. Deo pñte illuminamur abſente tenebramur.Idcirco ſicut lux ſolis ī aere poſito obſtaculo ſubito ceſſat:non per diminutionem ſucceſſiuam:ſic in propoſito.

N ¶Aliud mirum eſt ꝙ charitas extincta poteſt recuperari: et quotieſcunꝙ recuperatur ſemper ſine omni minoratione et ſine omni defectu eſſentie eius reſtituitur Nam quando perdis pecuniā centum flor.vix recuperas et cum aliquo damno:ſꝫ ſemper charitas reſtituitur in priſtina quantitate quoad eſſentiam ſuam ſine damno: puta ſi tu es in charitate tanta ꝙ mereris peruenire ad ordinem tertiū angelorū ſcꝫ ad poteſtates vel virtutes ſi mortaliter peccas charitas ſtatim extinguitur ⁊ damnari es dignus. Si tandē penitentiam agis ſtatim redditur tibi charitas priſtini gradus et quantitatis ī eſſentia:licet in feruore poſſit fieri minoratio et tepor ex frequenti recidiuatione peccati.O ergo dei bonitas que penitētem ſtatim dignū reddit ad eundem ordinem a quo cecidit:cum magnum foret ſit redderet ad ſecundum vel infimū gradum.Predicta autem patent per Greg.di.l.qꝛ vbi et exemplū inducitur de petro qui poſt peccatū negationis penitēdo aplãtus primi recuperauit eandem dignitatem.

O ¶Tertium mirū ꝙ eſt charitas in eſſentia licet de facto nō minuatur tamē ſemper ꝯtinue ī hac vita augmētatur adeo ꝙ nunꝙ terminꝰ augmēti eius hic habeatur: ſed ſemper creſcit quouſꝙ in pr̄ia ꝯſummet ⁊ perficiat ac ſtabiliter finiatur.vñ Aug.ī epiſtola ad hiero.de eo ꝙ ſcriptum eſt.Qui totā legē ſeruauerit ⁊c. dicit ꝙ charitas ꝗdiu homo viuit nūꝙ poteſt eſſe tam perfecta quin plus augeri ſemper poſſit.Nō ſcd̄m Tho.ij.ij.q.vij.eſt:qꝛ charitas quanto magis in hac vita habetur in homine ⁊ excreſcit:tanto magis ad maiorem charitatem ille homo diſponitur.Exemplum:ſicut lignum quāto plus bene diſponitur ad igneā ſiccitatem vel ad facilius igniēdū vt videmus in carbonibus ignitis:

tāto plus de ignitione amplioꝛi in ſe aptum redditur. Et denicꝫ quia deus infundens charitatem in nobis manet ⁊ eſt infinite virtutis ac bonitatis qui ſemper preſto eſt plꝰ influere ex ſua bonitate quāto plꝰ diſpoſitum videt hominem et ām plius deſiderantem ergo continue poteſt charitas in homine augere ſecundum augmentum diuine gratie/ita ꝙ finis eius augmenti ſolū erit in patria vbi eſt finalis perfectio oīm bonoꝝ. O ergo ieſu bone quis te non amet pꝛo tali pietate. O homo dilige deū et ſempꝰ plꝰ diligere ſatage vt creſcas in ſalutē.

¶ Circa tertium de augmentatione charitatis inquirendum eſt qualiter homo poſſit facere vt augmentetur charitas ī ſuo coꝛde. Ad quod notandum ꝙ ex quo xp̄s dominus charitatē aſſimilat igni di. Ignem veni mittere in terram et quid volo niſi vt accendatur. Luc. xij. Hoc eſt charitatem veni mittere in coꝛda terrenoꝛum hominum ideocꝫ eiſdem modis poteſt quis facere vt augeatur charitas quibꝰ et ignis augetur. Nam videmꝰ ꝙ ignis augeri poteſt et accendi pluribus modis. Pꝛimo apponendo plura ligna: ſic et charitas augetur per bonoꝛum operum multiplicationem faciendo opera pietatis. j. Timo. iiij. Pietas ad omnia valet ¶ Secundo deſiccando ligna apponenda: ſic abſtinendo et moꝛtificando membꝛa ab humoꝛe concupiſcentie pꝛaue augetur charitas. Unde Damaſcenus. Homo abſtinens eſt velut carbo igne deſiccatus vt ſuccendatur amplius. Tertio inſufflando ignem in materia: ſic augetur per exoꝛationem dei ac ſanctoꝛum. Pſ. Os meum aperui: ſcꝫ in oꝛatione: et attraxi ſpiritum/ hoc eſt ſpiritusſancti gratiam ⁊ ſic charitatem. Quarto perfundendo pinguedine aliqua/ſic charitas augetur deuotione meditationis paſſionis chꝛiſti et beneficioꝛum eiꝰ. Cuius dulci ſapoꝛe pingueſcit anima. Unde et Pſalmus ait. In meditatiōe mea ſcilicet de beneficijs dei exardeſcit ignis: ſcꝫ charitatꝭ. ¶ Quinto ſeruādo ſub cineris cuſtodia. Nam ſic ignis optime conſeruatur dietim et conualeſcit per humilem penitentiam et crebꝛam ſcilicet contritionem/confeſſionē/ et ſatiſfactionem. Nam per penitentiam recuperatur etiam ſi extincta foꝛet vt patet ex dictis. Sexto aſpergendo aqua modica: videmus enim apud focos fabꝛoꝛum ꝙ ignis aſpergitur aqua: et ſic vigoratur: ſic charitas: ſi aſpergatur ſepius aqua ſapientie ſalutaris ī verbo dei audiendo vel legendo vigoratur. Unde Pſalmus. Ignitum eloquium tuum vehementer: ⁊ ſeruus tuus dilexit illud. O ergo homo diſce charitatem dei in te accēdere. Rogemus itacꝫ dominū ⁊c.

¶ Dñica. xviij. poſt penthecoſtes. Sermo pꝛimus iuxta euangelium de infirmitatis permiſſione ⁊ curatione.

Ecce offerebant ei ſcilicet ieſu paralyticum iacentē in lecto. Math. ix. et in euang. hod. ſecun. Ludolphū. li. de meditatione vite xp̄i dñs ieſus miracl'a faciebat p̄cipue ꝓpꝛ tria. Pꝛimo ꝓpꝛ ſue diuinitatis oſtēſionem. Scd̄o pꝛopter anime curationē: quia vt dicit Auguſtinus. Xp̄us nullum ſanauit in

corpore/niſi eum ſanaret et in aīa ab infidelitatis errore.

¶ Tertio propter omnium hominum inſtructionem/vt ſcilicet qui vidiſſent vel audirent talia miracula facta ad deum/conuerterẽtur et ad ſalutem inſtruerentur. Et ꝓpter has cauſas curauit hunc paralyticum/vt notatur in euangelio iſto. In quo tangitur ꝙ eum in anima et corpore curauit. Unde dixit. Confide fili remittuntur tibi peccata. Ecce anime ſanatio. Itē dixit. Ut ſciatis: quia filius hominis habet poteſtatem in terra dimittẽdi pec. ꝛc. Ecce deitatis chriſti oſtenſio. Demum hec videntes turbe timuerunt et glorificauerũt deum ſcilicet conuerſe ad fidem: patet in euangelio. Textus.

¶ In illo tp̃e. Aſcendens ieſus in nauiculam tranſfretauit et venit in ciuitatem ſuam. Et ecce offerebant ei paralyticum iacentem in lecto. Et videns ieſus fidem illorum paralytico. Cõfide fili: remittuntur tibi peccata tua. Et ecce quidam de ſcribis dixerunt intra ſe. Hic blaſphemat. Et cum vidiſſet Jeſus cogitationes eorum dixit. Ut quid cogitatis mala in cordibꝰ veſtris. Quid eſt faciliꝰ dicere. dimittuntur tibi peccata tua: an dicere ſurge et ambula. Ut ſciatis autem quia filius hominis habet poteſtatem in terra dimittendi peccata. Tunc ait paralytico. Surge tolle lectum tuum et vade in domum tuam. Et ſurrexit et abijt in domum ſuam. Uidentes autẽ turbe timuerũt et glorificauerunt deum qui dedit poteſtatem talem hominibus. Mathei nono. Iuxta hoc euangelium tria myſteria notemꝰ pro ſermone iſto ad edificationẽ.

¶ Primum de paralyſis deſignatione.

¶ Secundum de infirmitatis permiſſione.

¶ Tertium de languoris ſanatione.

¶ Circa primum de paralyſis deſignatione. Nota quomodo dicit euangelium. In illo tempore ſcilicet anno etatis chriſti. xxxj. ſecundum Guillermum quarto die ante feſtum ſancti Bartholomei apoſtoli tunc aſcendit ieſus in nauiculam: et orta tempeſtate ſedauit vẽtum et mare: vt habetur Matthei octauo. ac tranſfretauit et venit in ciuitatem ſuam: hoc eſt ī Capharnaum: que dicitur ciuitas ſua ſecũdum Chryſo. quia ibi quaſi continue moram trahebat et miracula faciebat, Et quia Capharnaũ erat pͥcipalis ciuitas ī galilea cui ſub erat Nazareth vbi chriſtus fuit cõceptus ⁊ nutritus et ſic dicitur ſua ſicut Roma dicitur ciuitas alicuiꝰ nati in eius ſubiacente oppido vel territorio. Sequitur. Et ecce offerebant et cetera. De modo offerẽdi. Marcus et Lucas dicunt ꝙ propter multitudinem turbe circunſtantis ieſum non poterant offerre per ianuam/ſed aſcendentes ſuper tectum patefacientes ꝑ regulas ſubmiſerunt illum in lecto ante ieſum in medio. Cetera patent in textu. Sed queſtiones occurrũt de myſterio.

¶ Prima de ſignificatione.

¶ Secunda de eius ratione.

¶ Tertia de curatione.

Prima queſtio quales peccatores ſignificant myſtice per hũc paralyticũ. Rñdet ſcdm Ludol. libr. de meditatione vite xp̄i ꝙ xp̄us dñs

ſicut tres mortuos in euangelio legitur ſuſcitaſſe:ita et tres paralyticos legitur curaſſe. Quāuis enī multo plures fuerint:vt Auguſtinus dicit: tamen tres tantum modo commemorantur propter myſterium ad ſignificandum tria genera peccatorum hominum qui p chriſtum curantur ſpiritualiter.

¶ Primo namq curauit paralyticum in domo centurionis. Matth. viij. ad ſignificandum peccatores in domo conſcientie occultos.

¶ Secundo curauit paralyticum iuxta probaticam piſcinam q erat ſatis notus et manifeſtus hominibus illuc currētibus/vtpote ab annis .xxxviij. in lecto ibi iacens. Johan. v. Et ideo per hunc ſignificatur peccator in publico vel manifeſtus. ¶ Tertio curauit hunc paralyticum de quo agitur in iſto euangelio:qui valde difficulter potuit peruenire ad chriſti aſpectum vt patet ex dictis/ideoq ſignificat peccatorem mala cōſuetudine obſtinatum: quia vt Gregorius ait. Difficile ſurgit quem moles male conſuetudinis premit.

R ¶ Secunda quoq queſtio ſequitur quare per paralyſim deſignatur peccatum. Reſpondetur q preſertim triplici ratione congruentie.

¶ Primo ratione vexationis.
¶ Secundo ratione originis.
¶ Tertio ratione operationis.

Primo inquā ratione vexationis: quia ſicut paralyſis dolore magno vexat et depaſcit corpus:ita peccatum cruciat animā dolore remordentis conſcientie et tandem gehenne:vbi vermis eorum ſcilicet conſcientie non morietur. Eſa. vltimo. Deniq ſecundū Auiceñ. paralyſis eſt qñq in toto corpore vexās:qñq in vno latere tm̄mō/ quādoq in mēbro vno. Sic ſpūalit̄ aliqui hoīes tenent̄ mala cōſuetudīe peccati tota vita ſua. Aliū in parte vite.ſ.in iuuentute/⁊ poſtea cōuertuntur:vt patet de Magdalena. Alij autē in modico tp̄is quaſi mēbro/et citius conuertuntur vt Petrus qui cito defleuit negationem chriſti et tales vt paralytici in ſolo membro vnico facilius ſanātur per penitētiam. Eccli. x. Breuem langorē. Lyra. i. recētē infirmitatē pcidit. i. cito curat medic⁹. Secundo rōne originis. Nā li. xix. pprietatū dicitur:q paralyſis oritur pcipue ex frigiditatē conſtringentē neruos:vt videmus in curialibus ſuperbe equitantibus in calciamētis roſtratis et ſtrictis/⁊ etiam in mulieribus ſe ornantibus in vittis ac frigora pro hm̄ōi ſuſtinentibus Item ibidem dicitur q etiā oritur paraliſis maxime ex ſuperflnitate ciborum et per maxime potuū:ex quibus fit nimia humorū generatio quib⁹ nerui opilantur. Spūalit̄ ſic eſt:q om̄ia peccata oriūt̄ ex frigiditate qua quis caret igne charitatis:⁊ etiā ex gula vt patet de ſodomitis. Ezech. xvj. Hec fuit iniquitas ſodome ſaturitas ⁊c. Ideo Ephe. v. Nolite inebriari vino in quo eſt luxuria. Tertio ratione operatiōis:quia paralyſis facit mēbrum aliquādo inſenſibile aliquādo etiam immobile:ſic peccatum facit:vt hō non ſentiat mente recognoſcendo mortem futuram et penas īferni:dei iudicia et xp̄i paſſionē. Et ſic imobilē facit ad bona opera. S ¶ Ad id habem⁹ exēplum in Adā et Eua quib⁹ apparuit ſerpēs diabolus ſcd̄m qd̄ Be=

da dicit faciem habens virgineã et caudam ſerpentinam. Illi faciẽ eius reſpiciendo: ſcilicet blandam non curauerunt de cauda deceptionis cum ſcirent ꝙ ſerpens eſſet caliditate plenus: ⁊ ſic mortem incurrerunt/ et tam immobiles facti ſũt ad bonum vt nec confiteri vellent peccatum deo omnia ſcienti / nec veniam petere. O ergo periculoſa o peſſima paralyſis peccati occidens animas.

¶ Tertia queſtio eſt: quare chriſt⁹ dñs volens hunc paraclytum curare in corpore: premonuit vt confideret de peccatorũ remiſſione. Reſpondetur ꝙ triplici ratione.

¶ Primo vt doceret ꝙ infirmis neceſſaria eſt pñie actio quaten⁹ peccatis remiſſis anima curata tunc meli⁹ ſanetur et corpus: quia ſepe ꝓpter peccata homini accidit īfirmitas vt etiã huic paralytico acciderat paralyſis ꝓpter peccata ſua ſicut dicit Beda/ ⁊ etiam hierony. Proinde Innocen. papa extra de pe. ⁊ re. c. Cum infirmitas precipit medicis ſub pena mortalis culpe: vt cum vocantur ad infirmos moneant illos et inducant ad prouidendum de anime ſanitate: ſcilicet per penitentiam facienda. Et ſubdit cauſam: quia deficiente cauſa deficit effectus. Cauſa enim egritudinis eſt peccatũ: ergo ⁊c. Item ibidem ſub anathematis interminatione ꝓhibetur ne quis medicorũ ꝓ corporali ſalute aliquid egroto ſuadeat quod in periculum anime cõuertatur: quia anima precioſior eſt corpore. Hec ibi. Sed heu multi non ſeruant hanc practicam Sed certe ſecundum Innocẽ. et hoc. hoc ſtatutũ nulla poteſt ꝯtraria conſuetudine tolli: cum concernat anime ſalutẽ: ⁊ per conſequẽs tranſgreſſor mortaliter peccat.

¶ Secundo id chriſtus fecit vt doceret ꝙ corporalis ſanitas minime valet, ad ſalutem niſi aſſit anie curatio. immo vt Greg. lib. ix. morali. dicit. Quos preſentia mala. i. flagella: ſicut infirmitates ſunt nõ corrigunt/ ſcilicet ſanando in anima ad ſequentia mala. ſ. perpetue dãnatiõis ꝑducũt ꝓpterea magis debet homo petere a deo anie curationem ꝙ̃ corporis: nec ſanitatẽ corporis debet petere/ niſi ſub conditione: ſcilicet ſi expedit ad ſalutem anime detur: al's non.

¶ Ut autẽ exemplariter doceam⁹ o chriſtiane hõ interrogo te quando tu pateris paralyſim nõne mercedẽ dares ei qui tibi ſanitatẽ daret. A fortiori ergo debes remedium optimũ ſpũale acceptare ꝓ ſalute anime tue et corporis. Nã magiſter li. xix. ꝓprietatum dicit ꝙ in curãda paralyſi principaliter mollificatiuis ⁊ relaxatiuis inſiſtendũ ẽ: vt ab īteriori purgatio fiat exterius autem vnguentis conuenientibus mollificetur. Et dicunt medici ꝙ oleum terpentinum inter vnguenta paralyſi conuenientia tenet principatum. Spiritualiter intellige per mollificationem peccatorum contritionem: per purgationem confeſſionem ⁊ per oleum terpentinũ paſſionis chriſti deuotionem: quia de ligno crucis quaſi de rubro terebintho eſt dei.

¶ Tertio id fecit xp̃s vt doceret ꝙ ex mīa plus vult dare hominibus ꝙ̃ meretur poſtulatio. Ideo Anſ. dicit ſic. O mira chriſti clementia. O indicibilis mīa: accepit felix paralyticus remiſſionem peccatorũ ſuorũ quam non petebat: quam nõ

preceſſerat confeſſio:non meruerat ſatiſfactio:non exigebat contritio corporis ſalutē petebat: nō anime:ꝛ tū ſalutem corporis ꝛ aíe recepit. Idem Anſ. addit di. Poteſt ꝙdem deus cuicūꝗ vult et hoc ipſum efficaciter dicere quod dixit paralytico. Dimittuntur tibi pctā tua. Sed quicunꝗ ſine ſuo labore. vel confeſſione vel contritione:vel etiam oratione hoc ſibi expectat nunꝗ ei peccata remittuntur. Hec ille.

¶ Circa ſecundum de permiſſione infirmitatis. Ex quo iſte paralyticus dicitur incurriſſe hanc infirmitatem ꝓpter ſua pctā:vt dicunt Hieroñ. Beda et Chryſo. Queritur ergo qualia ſunt pctā ꝓpter que deus cōiter ſolet permittere hoīes cadere in infirmitates et flagellat per languores. Ad qđ ſecundum doc. ꝛ ſcripturas reſpōdetur recolligendo ꝙ precipue ꝓ per pctā ſeptem generū. ¶ Primo ꝓpter peccata carnalitatis. Nam Hugo de clauſtro anime ſic dicit: ꝙ multos atterit dominus deꝰ īfirmitate quos videt fortes et promptos ad peccandum libere:vt ſic attriti carnis debilitate nequeant tot et tanta mala perpetrare. Exēplum habemus in legenda ſancti Franciſci:vt ſcribit ſanctus Bonauen. ꝙ quidam prebendariꝰ nomine Gedeon cum eſſet lubricus: graui infirmitate eſt a deo percuſſus. Quem portauerunt ad ſanctū Franciſcū rogantes vt ſigno crucis eum ſignaret et ſanaret. Cui ſanctus Franciſcus ait. Cum ab olim ſecundū carnis deſideria vixeris non reueritus dei iudicia: hoc modo te propter lachrymas petentium iſtorū crucis ſino conſignabo vt ſcias te grauiora paſſurum ſi reuerſus fueris ad vomitum:quem ſignando mox ſanatꝰ eſt. Sed poſtea in pctm̄ recidiuās domus ruit ſuper eum:et ſic male mortuus eſt. Secundo propter vitium ingratitudinis. Nam glo. Rom̄. j. dicit. Quod decus confert gratias .i. ſanitatem. aufert ingratis. Exemplum de Ezechia rege qui egrotauit ad mortem. Eſa. xxxviij. hoc ideo:quia de percuſſione exercitus Sennacherib non edidit canticū debite gratitudinis:narrat Lyra ſed penitendo ſanatus eſt. Tertio propter peccata detractionis et murmuris: vt patet Nu. xij. de Maria ſorore Moyſi que percuſſa eſt lepra eo ꝙ detraxerat Moyſi et murmurauit contra eundem. Quarto propter peccatum elationis:vt patet de Antiocho ſuperbo. ſcđo. Macha. ix. et de Ozia rege vſurpante officium ſacerdotale. ij. Paral. xxvi. Quinto propter peccatum ſanguinis effuſionis et oppreſſionis :vt patet de Ioab:de cuius domo non defecit leproſus et indigens pane eo ꝙ occidit Abner. ij. Regum. iij. Patet etiam de herode. Sexto ꝓpter peccatum auaricie et cupiditatis:vt patet de Giezi ſimoniaco cui et poſteris ei adheſit lepra. Naaman. iiij. Reg. v.

¶ Septimo propter vitium negligentie operis ꝛ ſalutis. Ideo Eccl'i. xxxi: In oībus operibus tuis: ſcꝫ bonis eſto velox:ꝛ oīs īfirmitas non occurret tibi Unde legit de ſancta petronella filia ſancti. Petri apoſtoli:ꝙ quamdiu fuit minus perfecta ſuſtinuit paralyſim Cum autem diſcipuli Petri dice=

rent ei vt eam ſanaret ſicut et multos alios. Reſpondit Petrus. Sic expedit ei. Et ne putentur ꝙ non poſſet ſanari: precepit vt ſurgeret et miniſtraret eis: quo facto: ſana ſurrexit. Sed miniſterio expleto: iterum iuſſit eam redire ad lectuꝫ infirmitatis. Cum autem facta fuit perfecta: ipſa plene ſana etiam multos ſanauit. Hinc ſepe deus negligentes homines infirmitate percutit/ vt ad deum conuertantur per flagella: et per humilitatē ac patientiam mereantur perfectionis augmentum et a caſu peccati preſeruentur. i. Cor. xii. Uirtus in infirmitate perficitur. Cuꝫ enim infirmor tunc fortior ſum: ſcilicet in ſpū per gratiaꝫ dei qua fortius anima contemnit peccatum contrita reſiſtentia carnis / que cō cupiſcit aduerſus ſpiritum. O ergo peccator time in preſenti iram dei que ſuperueniet tibi. Time plus in futuro: quia niſi penitentiam ageris ineternum peribis.

x ¶ Circa tertium de languoris ſanatione queritur vtrum infirmitates vel languores hominū ſanare ſit ſolius virtutis diuine. Et huius queſtionis ratio oritur ex hoc euangelio: quia cum xp̄us dominus dixiſſet paralytico. Confide fili: remittuntur tibi peccata: ſcribe dixerunt ꝙ blaſphemaret: ſcilicet id quod proprium eſt dei ſibi attribuens quem non credebant eſſe deū. Nam ſolius dei eſt peccata remittere. Quos chriſtus redarguit di. Quid eſt facilius dicere / dimittuntur tibi peccata: an dicere / ſurge et ambula. vt autem ſciatis ꝛc. vbi gloſa et Hieroni. di. ꝙ equalis et eiuſdem virtutis eſt corporis et animе vitia dimittere: et ſic ſanare: alioquin a minori et inferiori ad maius vel ſuperius non valeret probatio argumentationis. Sed a ſimili optime valde: ergo ꝛc. Ad hec reſpōdendo: nota tres veritates ſecundum doc. ¶ Prima veritatis: ꝙ ſicut ſolius dei eſt peccata curare eo modo quo xp̄s fecit: ſcilicet miraculoſe. Nā xp̄s ſanauit ſubito hunc paralyticum perfecte: adeo vt ſtatim portaret lectum ſolo imperio: quod non poteſt fieri: niſi virtute diuina ſola cui ſoli conuenit etiam peccata principaliter remittere. Ideoqꝫ xp̄us dominus queſiuit di. Quid eſt facilius ꝛc. De quo reſpondendo. Chryſ. et doc. communiter dicunt ꝙ conſiderando primo ex parte dei: eque facile eſt peccata remittere et miraculoſe ſanare ſubito: quia vtrunqꝫ ſolius eſt diuine poteſtatis. Secundo autem conſiderando ex parte noſtri: maius eſt ſanare predicto modo ꝙ̄ peccata remittere: puta homines ea que maiora apparent ſecundum ſuam cognitionem magis admirantur et difficiliora iudicant: et ſic ſanationem miraculoſam iudicant homines eſſe maiorem tanqꝫ viſibilē et rarioreꝫ ꝙ pctī remiſſionē quā non vident. Deniqꝫ tertio conſiderando iſta opera ad inuicem inter ſe maius et difficilius eſt peccatum remittere ꝙ̄ etiam mortuum ſuſcitare vel mundū creare: vt dicit. Aug. ſuper. Ioh. Tū quia ſola dei voluntate hoc fit. Sed ad peccati remiſſionem requirit etiā hominis arbitriū conſentiens. Tum quia xp̄m pati oportuit ꝓ peccati remiſſione: et ſic patet.

y ¶ Secunda veritas ꝙ ſolus

deus eſt principalis cauſa etiã naturalis ſanitatis in corpore: ſicut et ſolus eſt cauſa illuminationis in mente et remiſſionis culpe. Nam prout commentator. ſ. poſte. dicit Nec vox nec littera viſa docet: ſz eſt doctor verus qui mentem illuminat. ſ. deus. Et. b. Grego. Fruſtra inquit vox docentis exterius ſonat: ni ſi gratia dei interius operando lumen prebeat. Sic et fruſtra medicus laborat/niſi deus ſanitatem conferat. Ideo Auguſti. xv. de ciui. dei ait. Medicina que adhibetur extrinſecus inualida ẽ niſi ſpũſſanctus operetur interiꝰ. Propter quod Pſ. hec omnia deo attribuens dicit. Benedic anima mea domino: et noli obliui. oẽs retributio. eius. Qui propiciatur omnibus iniqtatibus tuis: qui ſanat omnes infirmitates tuas. Et iterum. Qui docet hominem ſcientiam. Et ſic patet ꝓpoſitum. ¶ Tertia veritas: ꝙ medicus et medicina circa ſanitatem non niſi miniſterium adhibent: ſed principaliter deus ſolus habet ſanitatem conferre: ſic et homo docens ſolum miniſterium exhibet exterius ſolus autem deus illuminat: et veritatis cognitionem pſtat. vt patet per Tho. i. parte. q. cxvij. ar. ij. Et probatur hec p ſcripturam. Eccľ xxxviij. honora medicuz propter neceſſitatem: et eñi illũ creauit altiſſimus. ſ. vt ſit miniſter in medẽdo. Ideo ſequitur: A deo enim eſt omnis medela. ſ. vt a principali auctore ſanitatis et infra. Dedit hominibus ſcientiam altiſſimus. Hec ibi. ¶ Ex dictis primum documentum ſequitꝛ ꝙ homo non debet in īfirmitate deſpicere medicinam ſed adhibere curã: qꝛ ſic deus bonus ordinauit/vt per medicinas curemur miniſterialiter. Nam qui non facit per rõnem qđ poteſt: ſed ſoli deo committit irrationabiliter ſeipſum deum tentat contra illud Mat. iiij. Non tentabis dominum deum tc.

¶ Secundum ꝙ ad deũ conuertatꝛ penitendo de pctis: et exoret ꝓ ſanitate: ſic tñ expedit ad ſalutẽ ſibi et ad ſortilegia non recurrat.

¶ Tertiũ ꝙ ſi ſanatur deo hoc pn̄cipaliter attribuat et ipſi gratias agat. Ultimum ꝙ in deo principalius et ſuper oĩa medicamina ac q̃cunqꝫ alia confidat: ſine quo. ſ. deo nil valent omĩa. ¶ Exẽplum legitur in Spe. exem. di. iij. de illuſtribus viris. exẽ. xxviij. ꝙ in clarauallẽ monachus qͩdam ꝗuis bone voluntatis eſſet tamen corpore delicatus et īfirmus nimis obſeruabat corpis medicamina: confidens in eis. Uidit aũt nocte quadam ꝙ btã Maria ſtans ad eccleſie oſtium portaſſet pyxidem electuarij: et ſingulis fratribus ītrantibꝰ cum cochleario diſtribuebat et mira dulcedine reficiebat oẽs Cumqꝫ acceſſiſſet frater iſte beata virgo dixit ei. Nunquid tu etiam meo medicamine opus habens vade tuis medicamentis vtere qm̃ de his cura eſt michi: qui confidunt in domino. Ille ergo frater erubuit et veniam petijt: ꝓmittẽs ſe deo committere ꝓut deberet p oĩa. Et ſic btã virgo eidem de electuario propinauit. Quo guſtato protinus ita conualuit plena fortitudine anime et corporis vt cõi cibo cõtentus medicamina decetero delicata nulla requireret. O ergo chariſſimi confidamus in deo et rogemus xp̃m vt det nobis tc.

¶De eadē dñica.Sermo.ij.de fiducia et ſpe in deo ponenda:ſcilicet de eius diuerſitate et firmitate virtutis.

Videns Ieſus fidē illoꝝ dixit paralytico. Cōfide fili remittuntur tibi pctā tua. Mat.ix et in euange. Sicut Lyra dicit.
Dñs Jeſus fecit tanq̄ optim⁹ medicus:q̄ ſolet in infirmitate primo remouere cauſam morbi:et ſic remota cauſa remouet̄ effect⁹.ſ.morbus.Exēpli gratia.Si q̄s patit̄ dolorē capitis vel febres aut hmōi ex ſupfluitate humorū in ſtomacho exiſtentiū:tūc prius medicus dat purgationem et ſic eiecta materia ſupflua dat medicinā ſanatiuā et confortatiuā.Sic fecit xp̄us quia hec infirmitas fuerat iflicta paralytico propter pctm̄:ideo chriſtus primo remouit illud dicens Remittuntur tibi pctā:et ꝑ conſequens eum a paralyſi curauit.
Confortauit etiam pie ipſum di.
Confide fili:et vocat eum filiū ad ſignificandum q̄ pctōr homo qui per pctm̄ erat filius diaboli: vt dr̄ Johan.viij.dum penitendo conſequitur peccati remiſſionē.efficit̄ filius dei ꝑ gratiaꝫ.Roꝫ.viij.Qui ſpū dei aguntur:hi filij dei ſunt.
Propterea in themate dicitur q̄ videns Jeſus fidem illorum:ſcilicet offerentium et etiā huius paralytici.ſecundum lyram tūc dicit palitico.Cū fide fili ꝛc.patet in euāgelio.¶Itaq̄ ex quo in euangelio hoc chriſtus nos monet in exemplo paralytici de fiducia ꝛ ſpe in deo habenda:que maxime valet ad ſalutem eternam.iuxta illd Pſ.xxxi.Sperantem in domino miſericordia circundabit. Propterea et Prouerbio.iij.Habe fiduciam in domino ex toto corde tuo:ꝛ ipſe diriget greſſus tuos: quorum quodlibet poteſt eſſe thema ſermonis.Unde et Chryſ.li.de compūc.dicit.Spes eſt ſalutis et vite noſtre fundamentuꝫ:dux itineris quo itur ad celum:in qua ſalus noſtra conſiſtit.De ipſa ergo notemus tria hic miſteria.
¶Primum dicitur diuerſitatis.
¶Scdm̄ dicitur ſanctitatis.
¶Tertium dr̄ ſecuritatis.
A Circa primum de diuerſitate confidentie vel ſpei.notandum eſt q̄ confidentia vel ſpes diuerſificatur precipue ſecunduꝫ modos quinq̄.
¶Prima dicitur ſpes vel fiducia maledicta.
¶Secūda dicit̄ preſumptuoſa.
¶Tertia dicitur falſa et mēdoſa
¶Quarta dicitur vana et defectuoſa.
¶Quinta dicitur ſancta et virtuoſa.
¶Prima inq̄ ſpes vel fiducia dicitur maledicta quando homo cōfidens de miſericordia dei peccat et de iſta Bern̄.dicit.Eſt infidelis fiducia ſolius maledictionis capax:cum in ſpe venie peccamus.
Item Auguſti. Maledictus qui peccat in ſpe.Exemplum habem⁹ in Adaꝫ:de quo magiſter in.ij.lib.diſtin.xxij.cap.viij.dicit:q̄ adam de miſericordia dei cogitauit dum morem gerens vxori cōſenſit. vn̄ Gen̄.iij.dixit de⁹.Ade.Qr obediſti voci vxoris tue:et comediſti de ligno de quo preceperam ne comederes. Maledicta terra in opere

tuo ꝛc. O ergo homo time peccare etiam ſpe venie. Nam dato quod conſequaris miſericordiam quam tibi per huiuſmodi: maledictam fiduciam polliceris/ non tamen impune euades: quia vt Auguſtinus dicit. Nullum malum impunitum ergo et cetera. Nam et in indultis apoſtolicis de abſolutione excipiuntur peccata illa que ſub ſpe talis conceſſionis committerētur.

¶ Secunda ſpes vel fiducia dicitur preſumptuoſa ſcilicet quando quis non agit veram penitentiam et ſic ſine bonorum operum meritis preſumit / et confidit ſaluari. Gregorius. Sine meritis ſperare non eſt ſpes/ ſed preſumptio. Similiter qui in iuuentute et ſanitate libere peccant: ſperantes ꝙ in ſenectute vel in hora mortis poterunt penitentiam agere.

Contra quos hieronymus in libr. de tranſitu dicit. Qui dum ſanus ꝛ iuuenis eſt et deum offendere non formidat in morte non mereb itur diuinam indulgentiam/ quia ſcilicet videtur tunc non agere veram penitentiam. Et Auguſtinus ſermone de innocentibus: dicit. Hac animaduerſione percutitur peccator vt moriens obliuiſcatur ſui qui dum viueret oblitus eſt. Hec ille.

¶ Tertia eſt ſpes falſa et mendoſa/ vt qui ſperant de longa vita habenda et ſic licentius perſeuerant in peccatis.

¶ Tales vtiqꝫ ſperant in mendacio: quia inter mille homines vix eſt vnus qui tandiu viuat: prout ſperat. Ideo Eccleſiaſtici. xxxiiij. Uanas ſpes et mendacium inſenſato viro. Et Eſaye. xxx. Dum non ſperatur veniat cōtritio eius. Sic ſperabat diues ille Luce. xiij. qui cogitabat horea ampliare. Cui dictum eſt. Stulte hac nocte repetent animam tuam: et que cōgre. cuius erunt. ¶ Quarta dicitur ſpes vana et defectuoſa: vt qñ homo ſperat in vanis et tranſitoriis huius mundi: quia dicitur Eccleſiaſtici. j. Uide cuncta que fiunt ſub ſole: et ecce vniuerſa vanitas ꝛ et afflictio ſpiritus.

B ¶ Quia nimirum vt declaremus hoc inductiue videmus pmo ꝙ multi cōfidunt in ſcientia et ſapientia ſeculi huius: vt fuerunt phi et huiuſmodi: ſed defecerunt ꝛ perierunt in vanitate errorum. Unde Auguſt. in ſolil. di. Audiuimus et vidimus multos ſua ſapientia celos aſcendiſſe perſcrutātes. ſ. celi curſum et naturas rerū et tñ ale illorum perierunt in abyſſos inferni. Etenim legimus in ſacra ſcriptura de Salomone ꝙ fuerit ſapientiſſimus: ꝛ deus ſibi apparuit pluries: ſed poſtea per carnalitatem dementatus eſt ſumme quoqꝫ factus eſt reprobus: vt omnium vxorum ſuarum idola erigeret et coleret. Utrum autē ſit finaliter dānatus Lyra ſup. iij. Regum viij. dicit. ꝙ lꝫ aliq̄ teneāt ꝙ in fine penituit et ſaluatus eſt: ſꝫ hoc inq̄t michi valde dubium: quia idola q̄ erexit cum eſſet rex potens nō deſtruxit: et ſic non vere penituit: quia ad veram pniaꝫ reqrit̄ ſatiſfactio iuxta poſſe. Deniqꝫ de aliis ſapiētibus mundi qd dicemus. Nam Ariſto. qui fuit toti⁹ phie monarcha. quem omnes ſequuntur: vt communiter moderni: vt pote inter ceteros minus errantē: et ipſe errauit in multis. Atqꝫ de eo Auguſti. ſuper pſ. cxl. manifeſte

dicit. ꝙ Ariſtote.omnium phõꝝ phũs ſedet in inferno:vbi eſt fletus et ſtridoꝛ dentium. ¶ Preterea Antoninus floꝛeñ.in.i. parte ſumme.titu.i.ca.iii.ſcribit ꝙ inuẽtoꝛes artium liberalium et mechanicarum ac phie ac poetrie Auctoꝛes quoqꝫ libꝛoꝛum earundem artium:vt cõiter fuerunt reprobi homines vt puta ethnici.i. gentiles:et dãnati ſunt.

¶ Et proſequñ.dicit in grammaticis pꝛincipalis ponitur Priſcianus. Item rhetoꝛicis Tulliꝰ. Cicero qui ethnicus de diuina ꝓuidentia male ſenſit:vt dicit Tho i.parte.queſt.xxii. Quem etiam maloꝛum moꝛum fuiſſe oſtendit Saluſtius inter oꝛatoꝛes pꝛecipuus Lactañ.fuit chꝛiſticola ſed errauit cum milleniſtis et de ſpiritufancto minus bene ſenſit. vt patet lib.ſuo diuinarum inſtitutionum. Inter poetas magnus fuit Homerus apud grecos:ſed apđ latinos maioꝛ Uirgilius: infideles et mali in moꝛibus erant nec minus Ouidius. Naſo in doctrina ſua laſciuiis plẽa patet foꝛe malus. Inter hiſtoꝛiographos Ualerius maximus in proſa Lucanus in metro:et poſt xp̃i aduentus fuit. Joſephus iudeus qui ſuum iudaiſmum eſt ſectatus ergo ꝛc.

Item in logicalibus Ariſtote. et quot alii repꝛobi fuere vt Auerrois commentatoꝛ et ceteri. In metaphiſicalibus Plato effulſit ⁊ ſuper omnes theologos fuit:vt dicit Auguſtinus de ciui.dei. Moꝛaliſſimus fuit Seneca.ſed cum vulgo idolatrauit ab extra ſecunduꝫ Thom. Item arithmeticam dicitur pꝛimus inueniſſe Pythagoras. Muſicam autem Tubal chaim. Geometriam vero Euclides:⁊ Hermenides Aſtrologiam: Atlas.⁊ Ptolomeus multa addidit: omnes ethnici et repꝛobi. Itẽ medicinã Eſculapius pꝛimus docuiſſe refertur:ſed auxit copioſe Hypocras ⁊ Galienus et Auicenna. Item iura ciuilia gentiles pꝛimuꝫ inſtituerunt diuerſi diuerſis vrbibus:et a lacedemoniis romani leges mutuati ſunt: vt patet in decretis.di.vii. Moyſes.

¶ Deniqꝫ artes plures mechanicas inſtituiſſe ex Cain progenitos inſinuat Geñ.lib.capitu.iiii.qui cõmuniter criminoſum patrem in moꝛibus imitati ſunt. Hec ex Antoñ.ſcripſi quatenus diſcamus ex his ſapientibus repꝛobaris a deo: vt iuxta Hiere.capitu.ix. Non glorietur ſapiens in ſapientia ꝛc.

¶ Secundo multi confidunt in potentia ſicut fecit Sennacherib qui deum blaſphemauit. Ideoqꝫ angelus domini percuſſit in exercitu eius:centum octogintaquinqꝫ milia hominum ⁊ ipſe tandem a ſuis ꝓpꝛiis filiis occiſus ẽ. Eſa.xxxvii.

¶ Item alii confidunt in viribus ⁊ foꝛtitudine ſicut Goliad.et tamen ab vno paſtoꝛe ſcilicet Dauid in funda et baculo deuictus eſt. Similiter qui confidunt in ſtrennuitate ſepe a vili vincuntur vt i chꝛonicis patet de hectoꝛe.

¶ Tertio multi confidunt in diuitiarum opulentia.vt Pſalmus dicit.

Relinquent alienis diuitias ſuas: ⁊ ſepulchꝛa eoꝛum domus illoꝛum in eternum:ergo hoc factum eſt. Et vt breuiter plura concludam. In quocunqꝫ vellet homo in pꝛeſenti confidere attendat quia vanitas vanitatum ⁊ omnia vanitas

preter ſolum amare deum ⁊ confi dere in eo: vt dicit Bern̄. Et Eccleſiaſtes. j. ¶ Ultima ſpes et fiducia dicitur ſancta et virtuoſa: de qua agemus in ſequentibus.

D ¶ Circa ſecundum principale de ſanctitate: ſcilꝫ ſpei tria preci pua inquiramus: ſcilicet.

¶ Primo quid ſit ſpes ſancta.

¶ Secundo quomodo ſit certa et indubia.

¶ Tertio qualibus ſignis ſit firma.

¶ Primo inquā quid ſit ſpes ſancta: magiſter in. iij. diſtincti. xxvj. capi. j. diffinit ſic. Spes eſt certa expectatio future beatitudinis ex dei gratia proueniens et ex meritis precedentibus. Sed quia dicitur ī diffinitione: certa expectatio beatitudinis. ¶ Ideo ſecundo videndum eſt quomodo ſpes poſſit eſſe certa in expectando futuram beatitudinem. Nam mirari potes quomodo hoc homo poſſit cum ſcriptum ſit Eccleſiaſtes. ix. c. Neſcit homo vtrum amore vel odio dignus: ſed omnia ſeruantur incerta in futurum. De hoc aduertendum ergo ſecundum doctor̄. precipue Bonauentu. et Aureolum et alios ſuper. iij. diſtinc. xxvj. ꝙ certitudo eſt triplex.

¶ Prima certitudo ſcientie ⁊ abſolute cognitionis.

¶ Secunda confidentie et probabilis opinionis.

¶ Tertia viſionis clare et tentionis.

¶ Prima dicitur ſcientie et abſolute cognitionis per quā plene vniparti cōſentitur tanq̄ ſcientie que eſt verorum neceſſariorū ⁊ impoſſibiliter aliter ſe habentiū ſicut dicit philoſophꝰ lib. poſteriorū. j. et huiuſmodi incertitudinis firmitatem non habet homo in vita iſta de communi lege: vt dicitꝫ ſcriptura. Eccl'es ſupradicta. niſi alicui ſpecialiter foret reuelatum a deo ꝙ eſſet de numero electorum. Sed huiuſmodi ſpē cōmuniter habent illi qui ſunt in purgatorio ⁊ etiam habebant ſancti in limbo patrum q̄diu ibi fuere. ¶ Secunda certitudo dicitur confidentie et probabilis opinionis que opponitur turbatiōi et hec eſt certitudo ſpei qua homo ex ſignis certis confidit firmiter credeñ. et ſperando ꝙ aſſequetur vitam eternam iuxta dei promiſſa infallibilia dummodo ipſe homo finaliter in gratia decedat. Unde iſta certitudo eſt ī fallibilis dupliciter: ſcilicet dei re promiſſione certiſſima et infallibili: et ex parte hominis conditionaliter ſi perſeuerauerit videlicet finaliter in gratia.

¶ Tertia eſt certitudo viſionis ⁊ tentionis que erit in patria perpetue ſecuritatis que proprie non dicitur ſpes: ſcilicet euacuatur.

¶ Tertio ergo videndum eſt qualibus ſignis in preſenti vita eē poſſit homo certus fiducialiter de futura beatitudine. Et de hoc precipue nota quinq̄ ſigna que omnia ſimul ſint neceſſaria ex ſcripturis.

¶ Primum eſt fides catholica.

¶ Secundum eſt vera de peccatis penitentia.

¶ Tertium eſt preceptorum obſeruantia.

¶ Quartum eſt bonorum operum diligentia.

¶ Ultimum finalis perſeuerantia.

¶ Ex iſtis finis debet homo eſſe tam certus ī ſpe ſalutis ꝙ ſi ſciret

tantummodo tres homines fore ſaluandos de hoc mundo adhuc ſperaret ꝙ ipſe eſt vnus illorum ſcilicet faciendo opera ſecundum ſigna dicta.

E ❡Circa tertium de ſecuritate ſpei queritur de quibus debet homo ſecure ſperare in deo reſpondetur ꝙ precipue de ſex.

❡Primo de peccatorum remiſſione.

❡Secundo de orationū exauditione.

❡Tertio de neceſſitatum ſubleuatione.

❡Quarto de tribulationum liberatione.

❡Quinto de auxilio diuine miſericordie in morte.

❡Ultimo de ſalubrium bonorum collatione.

❡Primo inquam de peccatorum remiſſione: ſcilicet per veram penitentiam: que vt dicit Ambro. nō aliter eſt agenda niſi in ſpe venie Ideo Bernar. dicit. Corrige teipſum et ſpera indulgentiam nulla eſt culpa que non habet veniam. Unde et chriſtus dominus in euāgelio ait paralytico. Confide fili remit. tibi peccata ꝛc. quia vt Lyra dicit ibidē. Deus dat alicui corporalem ſanitatem vel aliquid huiuſmodi quandoꝗ propter fidem aliorum: ſed peccati remiſſionem nunꝗ dat ſine propria fide et etiā ſpe Auguſtinꝰ ſuper Johan. Qui creauit te ſine te: non iuſtificabit te ſine te. ❡Secundo fidenter ſperandum eſt de orationum exauditione Jacobi. i. Poſtulet autem in fide nichil heſitans. Item Bernſ. ſuper Canti. ſermo. xxxiij. Quatenus in bonis domini fiduciam poſueris eatenus poſſidebis. Tertio de neceſſitatū ſubuentione vel prouiſione patet Matth. vi. Et pſalm̄. Jacta cogitatū tuū in domino ꝛc. Quarto de tribulationum liberatione: quia deus promiſit ꝙ ſuos liberauit infallibiliter quo ad ſalutem eternam: quandoꝗ etiam liberabit temporaliter ſicut fecit tribus pueris Dan. iij. Unde pſalm̄. Quoniam in me ſperauit liberabo eum ꝛc. cum ipſo ſum in tribulatione eri. ꝛc.

F ❡Quinto de mīa dei in mortis tēpore: qꝛ eñ ſcdꝫ Greg. ꝛ doc. ṗcipue Antho. iij. parte ti. x. ca. ij. In articulo mortis maxime cōſueuit homo tentari de deſperatione: ideo opus eſt: vt tunc maxime cōfirmetur in ſpe nec vlla rōne debꝫ deſperare. Exemplum habemus in Job. xiij. capitu. dicente. Etiam ſi occidat me: ſcilicet deus ſperabo in eum. Item exemplum aliud legitur de ſancto Bernardo in legenda ꝙ in quadam ſua infirmitate conſtitutus in vltimo ſpiritu in exceſſu mentis iuſſus eſt preſentari ad tribunal dei vbi ſathan accuſando cepit multa obijcere: ſed vir dei in nullo turbatus nec territus ait. Fateor non ſum dignus proprijs meritis obtinere regnum celorum: ſed quia dn̄s meus Jeſus duplici iure illō obtinet: ſcilicet hereditate paterna et merito paſſiōis altero ipſe contentus: alterum michi donabit ex mia et ſic diabolus cōfuſus fugit. et Bern̄. in ſe reuerſus grās egit. O ergo hō ſtude ſperare ī domino et fac bonitatē. ❡Ultimo ſecure ſperandū eſt de ſalubriū oīm bonoꝝ a deo nobis collatione. iuxta qđ dicit̄ Thrē. iij. per hiere. bonus eſt dn̄s ſperantibus in eum aie

querenti illum ꝛc. Unde firma ſpe tenendum eſt ꝓ regula ꝙ deus ex ſua bonitate ꝛ miſericordia dabit ſperantibus in ſe omne quod neceſſariū eſt ad ſalutem et expediēs dūmodo homo nō ponat obicē per peccatū. Rō: qꝛ ſicut natura nō deficit in neceſſarijs: ita nec deus in his que ſunt oportuna ad ſalutem ſcḋm oēs theologo. Proinde deus bonus in ſe confidētibus ſecundū quod videt homini expedire ad ſalutem dat primo aliquibus corporalē ſanationē. Prouerb. xxviij. Qui ſperat in dn̄o ſanabitur. Exemplū de Ezechia rege quē a morte ſanauit. ꝛ xv. annos vite adiecit. Sed Ocholias qui non ſperauit i dn̄o: ſꝫ conſuluit deum Acharon male mortuus eſt. iiij. Regū. j. capi.

G ❡Exemplum naturale. Dicit enī philoſophꝰ in ꝓbleumatibus ꝙ medicus de quo confidit infirmus citius illum ſanat. Et de hoc Sen. lib. iiij. narrationum ſiue declarationum declaratione. v. ponit caſū ꝙ quidam medicus curauit patrē proprium de infirmitate. ſed cū nouerca ſua conſimili infirmitate laboraret illam curare nō potuit: eo ꝙ paterno amore ille confiſus fuit in illo filio ſuo medico: ſed nouercam minime illum diligens non cōfidit in eo nec eius medicamine. Sic ſpiritualiter qui vult a chriſto deo ſanari: debet in eo ſpem ponere. ❡Secundo dat deus aliquibus ſperantibus in ſe proſperitatem tēporalem ꝛ triūphationem: vt patet de Dauid contra goliam. j. Regū. xvij. Item de Aza rege qui fiduciā habens in domino ꝓſtrauit i bello cum paucis reſpectiue multitudinem ethiopum. ij. Paral. xiiij. Sed quoniā temporalia huiuſmodi nō omnibus expediunt ad ſalutē: ideo dat quod melius eſt: ſcilicet meritum patientie ac augmentum gratie in aduerſis: et tandem glorie. ❡Tertio ergo dat deus omnibus ſperantibus in ſe et in gratia perſeuerantibus eternam beatitudinem. Eſaye. lvij. Qui fiduciam habet mei hereditabit terram: ꝛ poſſidebit montem ſanctum meum. Ad quē nos perducat xp̄s ꝛc.

❡De eadem dominica Sermo. iij ſcilicet de cogitationis male abiectione; offenſa et cautione.

Cum vidiſſet Jeſus cogitationes eorum dixit. Ut quid cogitatiſ mala i cordibꝰ veſtris Mat. ix. ꝛ in euangelio hodier. Dominꝰ noſter Jeſus volens comprobare ſuam veram deitatem tribus precipuis ſignis in hoc euangelio id manifeſtauit. Primo quia cogitationes occultas cordis cognouit ꝛ propalauit quod eſt proprium dei primi Regum. xvj. Homo videt ea que parent deus autem intuetur cor. Nam vt dicit Auguſti. Solus deus illabitur menti et ſic ſe deum per hoc oſtendit ꝙ cogitationes illorum cognoſcere ſe oſtendit. Ideo dicit euangelium. Uidens Jeſus cogitationes eorum dixit. Ut quid cogitatis mala ꝛc. Secundo ſe deum verum oſtendit: qꝛ peccata paralytici remiſit. Et tertio hoc ꝓbauit per effectū manifeſtū cum illum ſubito a paralyſi perfecte curauit. Unde ait. Ut ſciatis autē qꝛ filius hominis i terra habet poteſtatē di. pec. ait paralytico. Sur=

ge ⁊c. patet in euangelio. Et quo autem in euangelio iſto chriſtus dominus redarguit malas cogitationes iudeorum: ideo de cogitationibus malis et vitioſis obiiciendis ac bonis inſiſtendis in hoc ſermone agemus. Pro quo poteſt poni aliud etiam thema. prouerbiorũ. xv. Abominatio domini cogitationes male ⁊c. Lyra: quia ex eis procedunt mala verba et opera: ergo ⁊c. Proinde tria myſteria de cogitationibus declaremus.

¶ Primum de mala cogitationis obiectione.

¶ Secundum de eius offenſionis cognitione.

¶ Tertium de eius cautionis remediatione.

¶ Circa primum de obiectione male cogitationis: notandum ſecundum Robertum Holkot ſuper lib. Sap. ꝙ cogitationes ſunt i multiplici differentia. Nam.

¶ Primo quedam ſunt vane et ocioſe.

¶ Secundo quedam lucroſe.

Tertio ſunt quedam periculoſe.

Quarto quedam criminoſe.

¶ Quinto quedam ſancte et gratioſe.

Et ſic ſunt ſollicite diſcernende vt abiiciamus eas que ſunt nociue: et amplectamur dictas cogitationes

¶ Prime inquã cogitationes ſunt vane et ocioſe: vt que preter intentionem in corde verſantur diuerſis ymaginationibus dormiente vel negligente ratione de quibus pſal. Dominus ſcit cogitationes hominum quoniam vane ſunt. Et tales ſunt abiiciẽde ne diutius mẽs immoretur eis. Primo quia ſunt inutiles. Secundo quia immorando in eius perdimus tempus. Caſſiodo. ſuper illud pſalm̃. Cor meum dereliquit me: dicit. Quocunqꝫ tempore noueris te de deo non cogitaſſe illud tempus cogita te perdidiſſe. Tertio quia Bernardus dicit. Dum ocioſa tanquã minima non ſpernimus interdum labimur ad turpia et inhoneſta. Exemplum ſicut latrones volentes depredare domum immittunt per feneſtram paruum latrunculum: vt maioribus latronibus feras aperiat: ſic facit nobis diabolus volens depredare animam. Primo enim paruas cogitationes immittit per feneſtram: id eſt per ſe ſẽſus quinqꝫ ſcilicet aliquid tale videndo vel audiendo aut tã gendo ⁊c. Et poſtea dicit ad maiora: ſcilicet ad conſenſum peccati.

¶ Secunde cogitationes ſunt licite et lucroſe: vt ſunt ille que ſunt de neceſſariis vite. Et tales ſunt recte ſi non excedant limites neceſſitatis et iuſticie: ac loco et tẽpore congruis. Nam ſi quis cogitaret de nimiis ſuperfluis acquirendis: aut ſi cogitaret quomodo iniuſte poſſet acquirere quecũqꝫ bonis: vt per vſuram per furtum et huiuſmodi: tunc eſſent cogitationes praue. Deniqꝫ ſi de talibus etiam neceſſariis vellet omnino cogitare in eccleſia et tempore orationis non valerent: ſed deberent reprimi exemplo Abrahe qui abigebat aues impedientes ſacrificiũ Gen. xv. De huiuſmodi ergo tenẽda eſt pro regula chriſti ſententia Matth. vi. Primum querite regnum dei et iuſticiam ⁊ce.

¶ Tertie cogitatiões ſũt piculoſe

ideoq͂ nunq͂ ſunt ad memoriam reducende: ſed penitꝰ obliuiſcende et precipue ſunt ille. Primo cogitare de propria ſanctitate: cum magno enim periculo de hoc cogitat homo niſi in extrema neceſſitate: quia dicit Gregorius. Quiſquis reminiſcendo bonum quod geſſit dū ſe apud ſe erigit: apud humilitatis auctorem cadit ſcilicet quia ſpiritualiter in ſe ſuperbit. Unde patet ꝙ opera bona et virtutes ac merita non ſunt ad memoriam reuocā da niſi in caſu neceſſitatis ſcilicet quando homo talis tentationem haberet de deſperatione preſertim in hora mortis. Exemplum habemus de Ezechia rege dicente. Memento domine quomodo ambulauerim coram te in corde perfecto. iiij. Reg. xx. Secundo periculoſum eſt cogitare de iniuria ab alijs illata. Leuiti. xix. Ne memor eris iniurie ciuium tuorum: vt non queras vltionem et nō oderis fratrem tuum in corde tuo. Tertio periculoſum eſt: et ideo obliuiſcendum cogitare de altis ſecretis dei quia tales cadunt in errores. Ideo Eccleſia. iij. Altiora te ne queſieris: ſed que precepit deus illa cogita ſemper.

¶ Quarto cogitare de preteritorū peccatorum delectatione: qꝛ Auguſtinus dicit. Malum eſt de peccatis cogitare et nō dolere: ſed peſſimū delectari in eis. O ergo homo diſce obliuiſci talia ne periculum incurras peccati.

¶ Quarte cogitationes ſunt criminoſe ſcilicet quando homo cogitat voluntarie de his que ſecundum ſe ſunt peccata mortalia. De talibus Sap. j. Peruerſe cogitationes: ſeparant a deo. Et tales multiplices ſunt ſcd̄m multiplicitatem peccatorum. Alique ſunt ambitioſe ⁊ ſuperbe que de angelis multis fecerunt demones. Alie ſunt auare ⁊ cupidioſe: que diuitē repētina morte abſtulerunt Luce. xij. Alie ſunt luxurioſe et voluptuoſe: que fecerunt: vt ſeptem viri Sare ſubito necarentur a diabolo Thob. vj. Item alie ſunt rancore: vt cogitationes Saul contra Dauid qui fecit illi perdere regnum et vitam. Alie inuidioſe: vt cogitatiōes fratrum contra Joſeph: et iudeorum contra chriſtum qui eos perdiderunt ſcꝫ iudeos in captiuitatē mortem et eternam damnationem.

R ¶ Proinde notandum ꝙ omnes huiuſmodi male cogitationes ſunt abijciende: prout mandat dominus Eſay. j. di. Auferte malum cogitationum veſtrarum ab oculis meis. Et hoc debemus ſummo ſtudio pluribus rationibus.

¶ Primo quia corda inquinant.

¶ Secundo quia ad infernum concathenant.

¶ Tertio quia diabolo domiciliū parant.

¶ Quarto quia gratia dei priuāt.

¶ Primo quia cor inquinant: cum enim cor ſit membrum nobile in homine: vt philoſophus dicit. Cor inquit eſt primum viuens et vltimum moriens. Et quod eſt maximum eſt tā nobile ꝙ chriſtꝰ dominus habitat in eo ſicut in templo ſuo: ideo deberet eſſe ſumme mundum ꝓ tanti regis habitaculo ab omni prauitate cogitationis et inquinamēto. vn̄ apoſtolus. j. Cor. vj. et pluribus alijs locis dicit hanc ſententiam. Uos inquit eſtis templum dei viui. ſi quis autem templum dei violauerit diſperdet illuꝫ

dominus:ergo ꝛc. ¶Secundo: qꝛ cogitationes male ad infernū cōcathenant. Nam vt docet Grego. ꝛ alij. Sicut cathena ex nodis pluribus ſeſe tenentibus conſtat ꝛ hominem ligat: ſic pluribus vitioſis nodis anima ad infernū ꝯcathenatur: qꝛ primus nodus eſt cogitationis: ſecundus delectationis: tertiꝰ conſenſus: quartus operationis: quintus frequentationis: ſextus conſuetudinis: ſeptimus deſperationis: octauus defenſionis ſcilicet peccati: nonus glorificationis: decimus eterne dānationis que omnia ex cogitatione primo oriūtur. ¶Tertio: quia diabolus domicilium parant male cogitationes: et ſic faciunt in homine infernum: qꝛ in eis habitat diabolus cuius locꝰ eſt in inferno finaliter. Ideo Eph. iiij. Nolite locum dare diabolo ſcilicet per malas cogitationes.

¶Exemplum legitur in ſermo. Diſcipuli et alijs: ꝙ quidam habuit malas cogitationes: et diabolus illi ſe aſſocians in ſpecie curſoris ſecum ambulauit. Quod ille expaueſcere cepit. Et intrans eccleſiam compunctus ſacerdoti confeſſus eſt. Diabolus autem expectauit interim foris. Cunqꝫ exiuiſſet vidit diabolum et dixit. Eamꝰ iam vias noſtras. Reſpōdit diabolus. Tu non es meus ſocius: ꝛ non cognouit illum propter factam cōfeſſionem: et ſic ille liberatus eſt a diabolo. Patet ergo ꝙ diabolo placet cogitatio mala ſociatur ei.

¶Quarto: quia male cogitatiōes priuant hominem gratia dei eo ꝙ ſunt ſpe mortalia peccata: vt patebit ar. ij. Et patet exemplum de Juda. qui poſtꝙ cogitauit tradere chriſtum perdidit omnem gratiā irrecuperabiliter et intrauit diabolus in eum Johan. xiij. Lyra. Intrauit poteſtatem maiorem accipiendo in eum.

L ¶Quinto cogitationes ſunt ſācte et gratioſe: de quibus Sapien. v. Cogitationes eorum apud altiſſimum: ideo tales ſunt plurimum frequentande vt ſunt cogitationes que faciunt ad peccatorum deteſtationem: et que faciunt ad humiliationem propriam. Item que incitant ad dei dilectionem et proximi: et ad compaſſionem chriſto paſſo. ¶Sed queritur hic vtrum omnis cogitatio boni ſit a gratia dei inſpirante. Reſpondetur ſcd̄m Alexand. de ales. in. ij. parte ſumme ꝙ duplex eſt bonum: quoddaꝫ eſt de neceſſitate precepti: ꝛ hmōi cogitare ad implendum ſcꝫ precepti ſemper eſt a deo et eius gratie inſpiratione. vnde Aug. lib. de p̄deſtinatione ſanctorum dicit primus eſt cogitare bonuꝫ ꝙ̄ credere et ipſum cogitare bonum ex deo eſt. Aliud eſt bonum de ſuperrogatione perfectionis talia et cogitare ad faciendū nō ſemper eſt a deo ſed ꝛ diabolus pōt talia ſuggerere tamē permittente deo vt ſub tali boni ſpecie inducat ad malum grauius. vt intrare religionem: quatenus poſtea apoſtaret: et ieiunare multum ac penitentiā nimis auſterā facere vltra vires quatenus fatuitatē incidat ꝛ hmōi. Uñ quādo hmōi cogitationes aſcendunt ad cor debet homo querere bonorum et ſanctoꝝ virorū iudiciū ꝛ diuinū auxilium petere: et ſic patet.

M ¶Circa ſecundum de offenſione in cogitatu queritur: qualiter homo poſſit agnoſcere quando in ſuis cogitationibꝰ peccat mor=

taliter vel venialiter. Ad qđ ſcđm doct. recolligendo notemus certas regulas.

❡Prima de meditatione.
❡Secunda de indeliberatione.
❡Tertia de delectatione.
❡Quarta de operis conſenſione.
❡Quinta de ſpecificatione.

Pria regula ꝙ omnis cogitatio turpis ſiſtens in ſola meditatione: ſine appetitu delibirato: ſcilicet concupiſcentie eſt ſine peccato. Exempli gratia aliqs cogitat de peccato turpi non vt concupiſcat vel placeat: ſed vt doleat vel conteratur de eis: vel prout confeſſor cogitat quatenus ſciat penitentiam debitam iniungere / aut quia doctor vult de huiuſmodi luxuria diſputare nō eſt peccatum / ſed potius meritū. Bernard. Non nocet ſenſus vbi non eſt cōſenſus. ❡Secunda regula ꝙ omnis cogitatio etiam ſi quātumcūqꝫ ſit turpis et diuturna cum aliqua delectatione que non eſt ex propoſito ſed indeliberate vel ex ſurreptione non eſt peccatum mortale. Unde xv. q. j. merito. et cap̄. illa cauenda. Auguſtinus dicit ꝙ omne peccatuꝫ adeo eſt peccatum inquantum eſt volūtarium: ꝙ ſi nullo modo eſt voluntarium nullo modo eſt peccatū. Exemplum de parentibus tentationes contra fidem vel a ſpiritu blaſphemie. Similiter de carnalibus indeliberate ſurrepētibus. Nam nō eſt noſtrum poſſe quibus viſis tangamur ſecundum quod dicit Auguſtinus. ❡Tertia regula ꝙ oīs cogitatio carnalis cum conſenſu deliberatio in delectationē peccati mortalis etiam ſi non conſentiat in opꝰ ſed tantummodo in delectationem peccatum eſt mortalis: et talis dicitur moroſa delectatio: non a mora temporis: ſed a mora conſenſus cum deliberate vult imorari mens in tali delectatiōe cogitatiōis quāuis nolit procedere in opus peccati. Et huiuſmodi delectatio a fortiori eſt mortalis cum vult deliberate foueri in ſignis exterioribꝰ puta aſpectibus amplexibus oſculis et familiaribus. Nam chriſtus di. Mathei quinto. Qui viderit mulierem ad concu. e. iam ⁊c. et hec regula patet per Tho. ij ij. queſtio. cliiij. Item Aureo. et alios.

❡Quarta regula / omnis cogitatio cum propoſito et conſenſu deliberato in opus peccati mortalis: etiam ſi non ſequatur actus exterior eſt peccatum mortale. Nam mala voluntas pro facto reputatur ſecundū Chryſoſto. ⁊ Hierony. xxij. queſtio. v. per totum. et. xxij. queſtio. v. Si Paulus.

❡Quinta regula / ꝙ in cogitatione poteſt quis mortaliter peccare in diuerſis ſpeciebus peccati et iteratis vicibus ſicut et in carnalibus actibus declaratur ſecundum Antoniū florentinum in ſummula confeſſionis ſic. Quia ſi quis ſolutus in cogitatione cōſenſit deliberate erga ſolutam: ſimplex fornicatio eſt: ſi erga coniugatam eſt alia ſpecies peccati: ſcilicet adulterium: ſi cum conſanguinea inceſtus eſt. Si cum virgine ſtuprum eſt: ſi cum aliqua religio ſacrilegium eſt. ſi contra naturam ſodomia eſt.

❡Deniqꝫ ſi per interualla temporum cogitauit deliberate fornicari cum aliqua licet hoc non perficit opere.

Et ſi in alio tempore iterum delibe rat fornicari peccat denuo: ⁊ ſic duo mortalia erunt. Sed ſi continue verſatur in tali cogitatione per ho

ras/vnum peccatum eſt tãtummodo: ſed tanto grauius quanto diutius perſeuerat cogitãdo. Item ſi cogitationes mutat de perſona ad perſonam aliam vel ad ſpeciẽ diuerſam ſemper denuo peccat mortaliter. Unde ſi centum mulieres videret vnam poſt aliam ⁊ ad quã libet ſpecialiter animũ deliberat centum mortalia committit. Unde non ſufficit in confeſſione dicere generaliter ſe conſenſiſſe. ſcilicet cogitationibus luxurioſis: ſed debet exprimere diuerſitatem ſpecierum et numerum quantum poteſt recordari. O ergo quot peccata committit in cogitatione homo carnalis non timens deum. Et preterea quot ĩ locutione et ſignis exterioribus ac operibus. Ue ve mũdo ab ſcandalis. O deus miſericors ꝙ multas offenſas hominum diſſimulas expectañ. ad penitentiam.

N ❡ Circa tertium de remediis quibus cogitationes in peccata caueri poſſunt et declinari. Nota ꝙ remedia potiſſima ad cauendum peccata mortalia in cogitatiõe ſũt quinꝙ.

❡ Primum dicitur amari finis cogitatio.

❡ Secundum dicitur crucis chriſti conſideratio.

❡ Tertium dicitur diſciplina ſenſus et refrenatio.

❡ Quartũ dr̃ exercitatio in bono.

❡ Quintũ dr̃ feſtinata repulſio.

Primum eſt amari finis cogitatio hoc eſt amare mortis et futuri iudicij ac pene infernalis recogitatio. Eccli. vij. Memorare nouiſſima et in eternũ non peccabis. Secundum remedium crucis chriſti cõſideratio. Auguſtinus. Quemcunꝙ morderit aſtutia ſathane intueatur chriſtum in ligno pendentem ibi enim mors occiſa eſt. O ergo homo ſi tibi venit cogitatio de ſuperbia intuere chriſtum in cruce caput inclinantem. Si de auaricia vide illum nudum pro te in cruce pendentem. Si de luxuria / vide vulneribus conciſum et doloribus plenum. Si de gula vide aceto et felle potatum. Si de ira/audi dicentem Pater ignoſce illis quia neſciunt quid fa. ⁊c. et ſic de alijs.

❡ Tertium remedium/eſt diſciplina ſenſus et refrenatio. Gregorius. Ut mens ſit munda a cogitatione reprimẽdi ſunt oculi et ſenſus: alij quaſi raptores ad culpã: oculi eñ ſunt prima tela libidinis. nã aſpectus mentem et cor vulnerat ſic ⁊ alij ſenſus.

❡ Quartum eſt exercitatio in bono: ſcilicet in oratione aut lectione aut corporali occupatione. Hiero. de cõſe. di. v. nunꝙ dicit facito ſemper aliquid boni operis vt te diabolus ſemper inueniat occupatũ. Unde et legitur in vitaſpa. ꝙ quãdo homo occupatus eſt in aliquo bono exercitio habet vnum demonem tentantem eum: ſed ocioſus habet mille demones tentantes: ergo caue ocium.

❡ Quintum eſt feſtinata repulſio ſcilicet vt nõ immoretur homo cogitationibus prauis: ſed ſtatim repellat. Ideo Hiero. ad Euſtochiũ. Non ſinas in te cogitationes creſcere dum paruus eſt hoſtis interfice: quia enim ĩpoſſibile eſt ĩ ſenſu hominis non irruere motum: ille laudatur ille predicatur beatus qui ſtatim vt ceperit cogitatus interficit ⁊ allidit eos ad petram/petra autẽ erat chriſtus. Hec ille. ❡ Adhec pro finali exemplũ legit̃ in vi-

caſps. q quidā heremita omni die paſcebatur cibo celeſti. Cui inuidens diabolus tentauit eum turpibus cogitatiōibus quibus cum cepiſſet immorari et delectari & poſt orationem more ſolito ad veſperam cibum queſiuiſſet intrauit tugurium vbi refici conſueuerat et reperit in menſa poſitum panem muſcidum quem comedit / nec ſe emendare feſtinauit de cogitationibus / neqꝫ damnum aduertit. Unde intantum tentatio inualuit: vt ad ſeculum cogitaret reddire. ſed ille iam die altera orationes perſoluens cohibuit ſe. Iterū ingreſſus inuenit ꝓ cibo poſitum in mēſa panem ſordidiorem: & triſtis eſt affectus aliquantulum. Tandem cum tentatio plus creuiſſet die tertio reperit panem ſordidiſſimum ſub menſa poſitum qua a muribꝰ et canibꝰ corroſum: tunc ingemuit et lachrymas fundens penitentiā egit: ſed ad priorem deuotionem nunqꝫ peruenit. Ecce qꝫ malum eſt immorari cogitationibus. Rogemus ergo chriſtum &c.

¶ De eadem dominica. Sermo. iiij. non deſcripſi: quia non eſt opꝰ propter feſtum ſancti Franciſci et octauam eius pro tunc concurrentem.

¶ Dominica. xix. poſt pentheco. Sermone. j. iuxta euangelium de grauibus penis inferni.

SImile factum eſt regnum celorum homini regi qui fecit nuptias filio ſuo Matth. xxij. et in euāgelio hodierno. Dominus Jeſus i ſuis predicatiōibus frequēter vtebatur parabolis. Primo propter populi faciliorem inſtructionem: quia melius intellectꝰ capit quod per ymagines rerū ſenſibiliū hō ſpeculatur. Unde philoſophus. iij. de anima dicit. Oportet intelligentem phantaſmata. i. imaginationes ſenſibilium rerum ſpeculari. Et ꝓptea idē. ij. phiſicorū. dicit. q̄ caret vno ſenſu caret vna ſcientia ſicut cecus natus non habet ſcientiam nec cogitare poteſt de coloribus &c. voluit ergo xp̄s dominꝰ in parabolis rerum ſenſibilium docere de celeſtibus et non viſis. Secūdo: quia ſepe in parabolis ſignificabat chriſtus q iudei et increduli propter maliciam deberent perire: ſi ergo dixiſſet eis palā exarciſſent magis in eum: et ipſum occidere acceleraſſent. Nam quando intellexerunt q cōtra eos diceret parabolam de locatiōe vinee agricolis. Matth. xxj. cōcludeñ. q malos male perdet volebant eum apprehendere. ideoqꝫ parabolice oñdit iudeos et malos omnes perituros & damnandos: vt patet hoc euangilio. Textus.

¶ In illo tempore loquebatur Jeſus principibus ſacerdotum & phariſeis hanc parabolam dicens. Simile factum eſt regnuꝫ celorū hoī regi qui fecit nuptias filio ſuo: et miſit ſeruos ſuos vocare inuitatos ad nuptias & nolebant venire. Iterum miſit alios ſeruos dicens. Dicite inuitatis: ecce prandium meū paraui: tauri mei et altilia occiſa ſunt et omnia parata venite ad nuptias. Illi autem neglexerunt & abierunt / alius in villam ſuam: aliꝰ vero ad negociationem ſuam / reliqui vero tenuerunt ſeruos eius et contumeliis affectos occiderunt. Rex autem cum audiſſet iratꝰ eſt:

et miſſis exercitibus ſuis perdidit homicidas illos:et ciuitates illorũ ſuccendit. Tunc ait rex ſeruis ſuis nuptie quidem parate ſunt ſed qui inuitati erant non fuerunt digni. Jte ergo ad exitus viarum ⁊ quoſcunq̧ inueneritis vocate ad nuptias. Et egreſſi ſerui eius in vias cõgregauerunt omnes quos inuenerunt bonos et malos et ĩplete ſunt nuptie diſcumbentium. Jntrauit autem rex vt videret diſcumbentes et vidit ibi hominem non veſtitum veſte nuptiali:et ait illi. Amice/quomodo huc intraſti nõ habens veſtem nuptialem. At ille obmutuit. Tunc dixit rex miniſtris. Ligatis pedibus eius et manibus mittite eum in tenebras exteriores:ibi erit fletus et ſtridor dentium:multi enim ſunt vocati pauci vero electi. Mathei.xxij.

¶ Jtaq̧ iuxta hoc euãgelium tria myſteria notemus pro ſermone.

¶ Primum de myſtica expoſitione ſcilicet parabole huius.

¶ Secundum de commixta cõgregatione ſcilicet bonorum cum malis.

¶ Tertium de grauiſſima punitione:ſcilicet malorum in tormentis futuris.

O ¶ Circa primum de parabole huius expoſitione qualia debeamus intelligere per hanc parabolam. Notandum eſt ꝙ in hac parabola tria precipua ſignantur.

¶ Primo quidem de maxima clementia in nuptiarum inuitatione.

¶ Secundo hominum malicia in recuſatione.

¶ Tertio malorum pena iuſtiſſima in vltione.

¶ Primo inquam deſignatur dei maxima clementia in nuptiarum inuitatione. Nam dicit euangeliũ ſic. Jn illo tẽpore ſcilicet feria tertia poſt dominicam palmarum cuꝫ loquebatur chriſtus turbis iudeorum et ſcribis in parabolis. Tunc dixit et hanc parabolam. Simile factum eſt regnum celorum. Quis namq̧ eſt iſte homo rex/niſi deus pater qui fecit nuptias filio ſuo: quãdo copulauit humanitatẽ deitati in chriſto ſuo filio:ad cuius fidem vocauit multos. Primo quidem per ſeruos veteris teſtamenti ſcilicet patriarchas ⁊ prophetas predicen̄.de aduentu chriſti. Secũdo iterum per alios ſeruos miſſos: ſcꝫ in nouo teſtamento:hoc eſt per apoſtolos ⁊ predicatores. Sed quare deus dicitur homo rex. Holkoth ſup li. Sap.lec.cxlix. dicit ꝙ deꝰ ſuper omnia veracius ſolus poteſt dici in mundo dominus:et rex pluribus rationibus.

¶ Primo ratione magnificentie.

¶ Secundo ratione potentie.

¶ Tertio ratione munificentie.

Primo ratione magnificẽtie/quia aliĩ reges nunq̄ poſſunt eſſe tante magnificentie quin indigeant ſeruis:immo quantum ſunt maiores reges tanto pluribus ſeruis indigent:ſed deus eſt tante maieſtatis ꝙ nullo modo indiget:vt dicit pſalmus.ergo eſt rex et dominus omnium veraciſſime. ¶ Secundo ratione potẽtie / quia nullus aliꝰ dñs poteſt ſeruum facere liberum vere quia nec ipſemet eſt vere liber:tuꝫ qꝛ ſeruis vitijs. Aug. Peccator ſeruus eſt tot demoniorum,quot vitiorum. Nam Johan.viij. Qui facit peccatum ſeruus eſt peccati. Tum quia quilibet dominus timet multos quandoq̧ etiam ſeruos : ne intericetur / vel occidatur. Sed

deus vere liber eſt et nullū timere habet: ergo dominus rex eſt.
¶ Tertio rōne munificentie: quia alij domini non poſſunt tantū red dere ſeruis pro remuneratione: quantum ſeruus dat domino: quia ſeruus dat domino libertatem. de qua poeta Horatius dicit. Non bene pro toto: libertas venditur auro: ergo ꝛc. Sed deus remunerat eterna libertate beatitudinis. ſic patet magna regia dei clementia: qua multipliciter vocatur omnes ad ſua ſeruitia pro conuiuio celeſti.
¶ Secundo in iſta parabola notatur hominum malicia in recuſationem. Nam vt ibidem dicitur. Multi non veniunt ad chriſti conuiuium. Aliqui inquit: quia nolebant venire: iſti ſunt qui obſtinati ſunt in malicia peccati. Alij autem quia inquit neglexerunt venire: ſcꝫ ꝗ penitere differunt. Alij quia abierunt in villam. ꝑ quod ſignificatur dominiū ambitio et huiuſmodi. Alij ad negociationem: id eſt terrenarum diuitiarum cupiditates ſequuntur plus ꝙ celeſtia. Alij ſunt inſuper qui perſequuntur bonos. Ecce ergo multiplex malicia hominum ſignificatur: qꝛ cum iam omnia ſint parata hoc eſt oīa ſacramēta quibꝰ reficitur aīa: ſcđm quod exponit Lyra. Item prandium eſt paratum. O ꝙ venerabile prandium: ſcꝫ corporis et ſanguinis xp̄i cibus et potus in euchariſtia. Tauri occiſi. Hilarius. i. martyres pro fide chriſti occiſi. et altilia idem ſpirituales alte contemplationis mortificati peccatis. His omnibus paratis in exemplum hominum: adhuc homines non veniunt ad celeſte conuiuium penitendo: cuꝫ nihil aliud reſtat niſi vt manus lauarent a peccatis mortalibus. Unde carnales homines faciunt ſicut fabuloſe narratur ꝙ porcus a leone animalium rege inuitatus ad conuiuium nobile. Interrogauit ſi in illa menſa eſſent ſcena lutea et ſtercorizata quibus volutaretur: et dicto ꝙ non / venire noluit. O quanta dementia in luto luxurie iacere: ꝙ celum habere
¶ Tertio ſignatur malorum pena iuſtiſſima quia contra occiſores dicitur / ꝙ iratus rex perdidit illos ſecundum Lyram et doctor. In hoc dicto ſignificauit iudeos qui xp̄m et diſcipulos occiderunt propter quod deus miſſis exercitibus romanorum illos perdidit ⁊ ſuccendit ciuitates hieruſalem et templum ac alias. Denique ne putaret homo xp̄ianus ꝙ ſolum iudeos malos perdet deus puniendo ſcđm iuſticiā: ideo xp̄s conſeꝗnter oſtdit ꝙ etiam malos xp̄ianos punit: vt pꝫ in ſequenti.
¶ Circa ſecundum ſcꝫ de commixta congregatione: ſcilicet bonorum cum malis in eccleſia: qꝛ xp̄s dicit. Tunc ait rex ſeruis. Nuptie quidem parate ſunt: ſed qui inuitati erant: ideſt iudeis quibus xp̄s fuit principalius miſſus Mat. xv. non fuerunt digni: quia repulerūt fidem xp̄i. Ite ergo ad exitus viarum. ideſt ad diſperſionem gentiuꝫ ſequentium vias diuerſorum errorū. Et egreſſi ſerui. i. predicatores miſſi ꝑ mundū congregauerunt omnes bonos et malos: et implete ſunt nuptie diſcūbentiuꝫ qꝛ fides diffuſa eſt per totum mundum. ¶ Queritur ergo quare xp̄s dominus in ſctā eccleſia ſua vo-

luit bonos xpianos commixtiꝫ eſſe ſimul cum malis chriſtianis:cū tamen in futurū ſint ſegregādi et ſeparatiꝫ manſuri boni in celo mali in inferno. Ad hec reſpondetur: ſecundum Augu.alioſq; docto.ꝙ pluribus rationibus.

¶Primo propter ampliorem glorificationem.

¶Secundo propter bonorum exercitationem.

¶Tertio propter correctionem.

¶Quarto propter diuinam miſerationem.

¶Primo inquam ꝓpter ampliorem glorificationē. Nam amplior eſt gloria bonorum quādo etiam inter malos bene vixerunt: quia laudabile eſt non peccaſſe cum potuerunt Sicut et per contrarium magis eſt vituperabile inter bonos maleviuere. Unde Grego.xx. li.moral.dicit. Hi veraciter boni ſunt qui i bōitate inter malos perſiſtunt. Exemplum de Noe qui cōmendatur de bonitate inter omnes malos in mundo:qui corruperant viam ſuam. Gen̄.vi. ¶Secūdo propter bonorum exercitationem Greg.xxiiij.queſt.iiij.ca. Hec autem vita dicit Abel eſſe rennuit quē Cain malicia non exercet. Idem Greg. Ad hoc eſt tribulatio electorum vt purgati tranſeāt ad regna celorum. Quomodo enī tot eſſent martyres ſi non fuiſſēt perſecutores. ¶Tertio propter correctionem:qr ſepe mali corriguntur et emendantur per exempla bonorum Aug. Omnis malus ideo viuit/aut vt emendetur.aut vt per euꝫ bonus exerceatur. Iſido. Ad cōuerſionē malorū ꝓdeſt multum canſideratio exēpli bonorum. ¶Quarto ꝓpter dei miſerationem:quia deus diutius parcit malis ꝓpter bonos inter illos exiſtentes. Naꝫ deus dixit Gene.xix ꝙ parceret ciuitatibus ſodomorum:ſi decem iuſti in eis inuenirentur. Multos magis ergo parcit vbi plures boni inueniuntur Propterea;vt deus miam oſtendat cuius ꝓprium eſt miſereri a principio ſemꝑ inter malos voluit eſſe aliquos bonos:ſicut dicit Gregori.xx.moral. Nam primo Adā duos filios habens vnus bonus fuit alter malus: vt Cain et Abel iuſtus. Item Noe duo:ſcilicet. Sem.⁊ Japhet bonos:ſed tertius Cham malus inter eos fuit. Deinde abraham habuit Iſaac bonum filium:et alterum ſcꝫ hiſmael malum. Sic Iſaac habuit iacob bonum/et eſau malum. Item iſrael inter duodecim filios vnum bonum ſcꝫ Joſeph habuit:et ipſe dominꝰ Jeſus inter ſanctiſſimos duodecim apoſtolos vnum diabolum Judam traditorem habuit O ergo peccatores attendite ꝗ̄ miſericorditer deus vos per ſe et per bonos vult conuertere et peniteri. Alioquin vt Ps. dicit Niſi conuerſi fueritis gladium ſuum vibra.ꝛc.

¶ Circa tertiūꝫ de grauiſſima punitione malorum:ſcꝫ in inferno:quia euāgeliū dicit. Intrauit rex:hoc eſt xp̄us adueniens in hunc mundum ꝑ iudicium. Primo in hora mortis et ſecundo in fine mundi: vt videret diſcumbentes Lyra ſcilicet diſcernendo merita ⁊ demerita xp̄ianorum. Et vidit ibi hominē nōveſtitū veſte nuptiali.i.non habentē charitatem ꝙ dicitur veſtis nuptialis:qr ipſa copulat aīam deo;vt dicit Auguſti. Et

ſit ei. Amice quomodo ꝛc. Amicum vocat: quia lꝫ malus xp̄ianus ſit inimicus dei per pctm̄: tn̄ qꝛ inuitatus eſt ad nuptias: hoc eſt ad fidem xp̄i tanq̄ amicus et ſacramentis xp̄o conſecratus nomineq̄ xp̄iano inſignitus: ideo dicitur amicus ſcd̄m hiero. non rei veritate: ſed fide et nomine tm̄. At ille obmutuit: ſcꝫ qꝛ propria conſcientia conuictus eſt in eo ꝙ veſtem ſibi deus dederat innocentie baptiſmalis: ſed ipſe perdidit. Tunc ait ꝛc. Ubi notandum ꝙ xp̄us dn̄s inſinuat penalitates nouem propter quas cruciatus inferni eſt acerbiſſimus et grauiſſimus. Et de iſtis grauitatibus penarum ſi vis per ſe predicare potes tres articulos ponere et proſequi ſecundum tres ternarios diuidendo qui eliciunt eu euangelio.

¶ Prima dicitur diabolice poteſtatis ſubiectio.

¶ Secunda dicitur eternalis obligatio.

¶ Tertia dicitur obſtinationis vinculatio.

¶ Quarta dicitur boni omnis priuatio.

¶ Quinta dicitur excluſio a celeſti regno.

¶ Sexta dicitur tenebroſa incarceratio.

¶ Septima dicitur fletus ꝛ lamētatio.

¶ Octaua dicitur amariſſima anxiatio.

¶ Nona dicitur multiplex horor ꝛ maledictio.

¶ Prima in quā grauitas acerba pene infernalis dicitur diabolice poteſtatis ſubiecto: hoc ſignificat chriſtus cum dicit. Tunc dixit. ſ. per ſententiam diffinitiuam rex xp̄s miniſtris: hoc eſt demonibus ſecundum Origenē: qꝛ in inferno ipſi ſunt executores iuſticie dei tā q̄ tortores. Ligatis ꝛc. Ad hec aduertenduꝫ ꝙ maxima pena eſt tortio demonum in iferno.

¶ Primo: qꝛ ipſi ad videndum vel aſpectū ſunt horrendiſſimi: ita ꝙ vt ſcribit̄ in figura Sap̄. xi. Aſpectus illorum per timorem poterat occidere. ¶ Ad id in Speculo exemplorū diſt. ix. exemplo. lxxxiiij. Exemplum narratur ꝙ quidam religioſus ductus ad extremum vite ſue: cepit horribiliter clamare et maledicere ſibi. Poſt pauca iterum dixit. O benedicta hora: qua intraui ordinem. Benedicta mater xp̄i quam ſemper dilexi ꝛ tacuit Tandē interrogatꝰ a fratribꝰ dixit. En primo apparuerant michi duo demones terribiles parati ad rapiendum aīam meā: ideo pre timore maledixi diei mee. Et dico vobis ꝙ ſi hinc eſſet ignis ex ere et ſulphure mixtus vellem intrare illum vt in eo arderem ab hac hora vſq̄ ad finē mundi: ꝛ ꝑ illum tandē tranſire. ſ. in celum q̄ demones in forma ſimili iterum videre. Sed poſt modum venit benedicta virgo Maria que fugauit demones: et ideo poſtea dixit. Benedicta mat̄ xp̄i ꝛc. His dictis quieuit feliciter. ¶ Secundo: quia in torquendo ſunt crudeliſſimi Juxta illud hiere. vi. Crudelis eſt ꝛ non miſeretur. Nam ſi in preſenti vt et videmus in illis quos obſidet deo permittente facit diabolus tam graues vexationes ꝙ obſeſſi ſeipſos manibus proprijs lacerant et dentibus mordent: quid ergo faciet in inferno de dānatis quos plena poteſtate poſſide=

bit. ¶ Tertium: quia ad nocenduꝫ ſunt ſtudioſiſſimi. Nam diabolus eſt mille artifex / qui ad nil aliud itendit: niſi nocere aīe. Ideo de ſingulis peccatis vario modo affligere ſtudet: quia vt Gregorius dicit. Quos incentores habuimus in penis.

R ¶ Secunda grauitas dicitur eternalis obligatio. Ideo chriſtus dicit. Ligatis pedibus eius ⁊ manibus ⁊c. ſcilicet vt in eternum nū ꝗ valeant exire. Nam Job. dicit. In inferno: nulla eſt redemptio. Et de hoc triplicem rationem tangens Bern. exclamañ. Dicit. O miſerabiles miſeri quos hui⁹ vite miſerie ſeducunt: vt in bonis dies ducant: et ſic in puncto ad inferna deſcendunt: vbi nec qui torquetur morit: nec qui torquet ſcilicet dyabolus fatigatur: nec pena perpetuo finitur: quoniam. Eſaye vltimo dicitur. Ignis eorum non extinguetur: et vermis eorum nō morietur: non vno aut decem diebus annorum: nec mille: ſed fine fine ſeculorum.

¶ Tertia dicitur obſtinata vinculatio. Ideo addit chriſtus. Ligatis pedibus eius. ſecundum Auguſtinum et Grego. per pedes ſignificantur anime affectus: quia ſicut corpus currit pedibus: ſic anima humana affectibus. Et iſti per obſtinationem ligantur in damnatis ſic vt nil boni velint cogitare: ſed quod contra dei et proximi charitatem. eſt ps Superbia eorum qui te oderunt ⁊c.

¶ Queritur ergo vtrum damnati poſſit libere cogitare in animo beneficia dei: vel ꝙ eſt miſericors ⁊ bon⁹ vel hmōi. Rñdet Rich. et Tho. in. iiij. diſ. vlt. ꝙ de deo non hñt cogitare: niſi inq̄tū eſt puniēs eos: ⁊ ſic maxime ex odio non ex amore cogitāt. vnde de mia et bonitate dei nō cogitant: quia hoc eſſet cum delectatione cogitare: ⁊ ſic patet ꝙ ligati ſunt in maxima pena deſperationis / obſtinationis. ire quoqꝫ et huiuſmodi.

¶ Quarta grauitas dr boni opis priuatio: quia dicit xps et manib⁹ ligatis. Nam manus ſunt organū organorum. iij. de aīa: ideo ſignificant opera omnia bona: ⁊ per ꝯñs merita illorum quibus oībus priuatur ſecundum Orige. ⁊ doct.

S ¶ Sed hic queritur vtrū dānati habeant aliquā cōſolationem recolendo bona que fecerunt i hoc mundo: vel delectabilia que habuerunt. Rñdetur ſcđm Rich. in iiij. diſt. xliij. concor. Tho. ꝙ ꝗuis cognoſcant talia et recordentur: ſicut et diuiti dictum eſt Luce. xvi Recordare: quia recepiſti bona in vita tua ⁊c. tamen ex his non conſolantur: ſed magis affligentur dolore: cum multa vident ſe perdidiſe bona. Ideo Boe. ij. de conſolati. ca. vij. dicit: ꝙ in omni aduerſitate fortune infeliciſſimū genus infortunij eſt fuiſſe felicem.

¶ Quita dr excl'ſio a celeſti regno Jō dicit xps Mittite eū i tenebras exteriores. Et hoc ſcđm qđ Chryſo. ſuper Math. dicit eſt grauiſſime penalitatis pluſꝗ ignis pene incorpaliter: vt patuit dominica. vij. ps. ¶ Sexta dicitur tenebroſa incarceratio. Ideo addit in tenebras. Nam q̄ritur vtrū in inferno ſint tenebre corpales: ꝙ ſi ſic. qōo ꝗ vidē ſe mutuo poterīt: cū ſcđꝫ phꝫ ij. de aīa: nil videt niſi i luſe. Et ad hec rñdetur ſcđm Rich. iiij. diſt. l.

ꝙ infernus ſimpliciter eſt locus te nebroſus: nec eſt ibi aliquod purũ lumen: ſed obſcurati permixtum / quo damnati videre poſſint vnde doleant et non vnde gaudeant: vt dicit Iſido. libr. i. de ſummo bono. capitu. xxix. Et etiam Gregorius. libr. ix. moral. Unde notanter dici tur in euangelio ꝙ ibi ſunt tenebre exteriores. quia ſecundum Grego. Lyra; peccatores qui modo habẽt tantummodo interiores tenebras ſcilicet peccatorum: hoc eſt cecita tem mentis: tunc cum hoc ponen tur etiam in tenebras exteriores ꝛ corporales gehẽne: vbi nec ſol nec ſtelle expandunt lumen. Ue ergo ꝛ ve peccatoribus impenitentibus. De hoc etiam ſermone ſequenti.

y ¶ Septima grauitas dicitur fle tus et lamentatio. Unde chriſtꝰ di cit Ibi erit fletus: ſcilicet de ſingu lis peccatiſ. ¶ Octaua dicitur ama riſſima anxiatio propter quam ſtri dor dentium inquit.

T ¶ Queritur de his vtrum in in ferno erit ſaltem poſt reſurrectio nem fletus corporalis et ſtridor dẽ tium. Ad quod Rich. ſuper. iiij. di. l. q. qua ſupra reſpõdet di. ꝙ ibi nõ erit fletus cum reſolutione lachry marum. ſicut in hoc ſtatu corrupti bili: quia poſt diem iudicij ceſſante motu celi ceſſabit omnis genera tio: et per cõſequẽs etiã lachrymã rũ gñatio ꝛ reſolutio vel corruptio. Sed tamen erit ibi maximus do lor interior: et erit ſignum huius doloris in facie et in oculis et ca pitis turbatio: ſcilicet cum motu: ac oculorum obnubilatio: non vt videant / ſed vt maius videant qđ diſplicet. Et tunc erit etiam cor poralis ſtridor dentium / ex an guſtie magnitudine proueniens hec Rich. O ergo quantus ibi erit luctus ꝛc. ¶ Nona dicitur multi plex horror et maledictio Ideo chriſtus concludit ꝙ multi erunt damnati et pauci electi: et per con ſequens ab omnibus tam multis damnatis quanta erit maledictio contra deum ac blaſphemia: et cõ tra ſanctos: et contra omnes crea turas: et contra ſeſe vt patet ex ſcripturis. Exemplum legitur in ſpeculo exemplorum diſt. ix. ex emplo. ccxiiij. qꝰ quidam ſanctus deſiderauit videre penas damna torum et gloriam beatorum vnde angelus in ſpiritu duxit illum ad infernum: et vidit ꝙ multi patres ſinguli filijs. d. Fili maledicta ſit hora in qua te genui: maledictum ſit quicquid pro te feci ſcilicet in vſuris ex diuitijs male congregã dis propter te perij. Filius econ uerſo dixit: maledicta ſit hora qua me genuiſti: quia et ego per illa male aquiſita perij. Item vxores viris et econuerſo. Sic ſubditi cõ tra prelatos et econuerſo maledic cebant: ꝙ precepta eos non docue runt. Et verba dei propter eorum ſeruitia et occupationes audire neglexerunt et huiuſmodi. Sic a lij contra alios qui eos verbo ꝛ ex emplo corruperunt. Alijquia frau dulentas venditiones et emptio nes inuicem fecerunt. Alij quia in peccato carnis ſeſe maculaue runt. Alij: quia iram tenuerunt: et plura huiuſmodi. Tandem ange lus duxit in celum et vidit ꝙ pater filio et econuerſo benedixit di. Benedicaris: quia tu me feciſti de u; cognoſcere: precepta dei ſerua re cõfiteri et hmõi. Sic ſubditus prelatum qui eu; corripuit et ma giſtrum ꝗ docuit ꝛ econuerſo. Sic

omnis qui alios edificauit verbo et exemplo. Tunc ille viſis talibus dixit. O deus quanta ve et ve malis. O/per contrarium/quanta leticia bonis. Rogemus ergo dominum Jeſum ꝛc.

¶De eadem dominica. Sermo. ij. ſcilicet de carcere ifernali ꝓfundo et penali vinculo ſocietatis.

Ligatis pedibus eius ꝛ manibꝰ mittite eū in tenebras exteriores Matth. xxij. ꝛ in euange. hodier. Saluator noſter xp̄us dñs volens nos ad ſalutem inuitare et inducere oſtendit nobis primo ſuam charitatem: vt nos reamaremus ipſum: quia vt Ambro. ait Nil tam impreſſum humanis affectibus ꝙ reamare ſe diligentes Jdeoq; in hoc euangelio parabolice inſinuat ſuum amorem quo dilexit nos intantum vt noſtram humanam naturam ſibi copularet ꝛ ad nuptias celeſtis conuiuij nos omnes inuitaret. Sed quoniam cor humanum durum eſt ad deū diligendum et pigrum ad celeſtia Nam vt Auguſti. ad Bonifacium dicit. Plures ſunt quos corrigit timor ꝙ̄ quos allicit amor. Et Caſſio. ſuper pſ. cx. di. Timor domini initium ſapientie eſt: quia ſi metus diuini iudicij neſciatur conuerſionis medicinam negligitur: ſed per timorem ad deum introitur. Jdcirco chriſtus dominus in predicta parabola: vt timeremus cōminatus eſt inſinuando ꝙ quicūq; homo xp̄ianꝰ in peccato viuere vult nō habens veſtem nuptialē. i. charitatē qua aīa cōiungit deo talis in iudicio ligatis manibus ꝛ pedibus mittetur i infernū: vt patet in themate et euangelio.

¶Jtem in carcere ifernali in quo reponantur reprobi ad perpetuū cruciatum includendi tria myſteria pro ſermone notemus.

¶Primum dicitur profundiſſime localitatis.

¶Secundum dicitur acerbiſſime penalitatis.

¶Tertium dicitur horrendiſſime ſocietatis.

A

¶Circa primum de loco profundiſſimo inquirendum eſt vbi ſit infernus ſecundum locum corporalem pro profundo carcere reproborum deputatus an ſub terra vel alio loco. Ad quod doct. communiter et preſertim Richard. ſuper iiij. q. di. xliiij. atq; Tho. dicunt ꝙ infernus eſt in centro terre/et per conſequens i loco profundiſſimo. Et pro tanto dicitur eſſe ſub terra: quia ſcilicet eſt in centro terre: et hoc probatur.

¶Primo auctoritatibus.

¶Secundo rationibus.

¶Tertio exemplis et reuelationibus.

¶Primo quidem auctoritatibus. Nam Auguſtinus retractationum li. ij. cap̄. xxiiij. di. qꝛ infernus ſub terris ſit. Jdem dicit et gloſ. ſuper illud Eſaye. xiiij. Jnfernus ſubtus te conturbatus eſt. Jtem gloſ. hierony. ſuper illud Jone ſecundo. Proiecisti me in profundum in corde maris. Dicit ꝙ ſicut cor eſt in medio animalis ſic infernus in medio terre prohibetur. Medium autem terre cū ſit in centro ergo infernus ſub terra eſt in ꝓfundiſſimo quo ꝓfūdior locꝰ eſſe

non poteſt. Propterea. Job. xvij. In profundiſſimum infernum deſcendent omnia peccata mea: putas ne ſaltem ibi erit requies michi. Proinde et Bernar. de ymagine mundi dicit. Infernus ideo dicitur quia inferius poſitus. Sicut enim terra eſt in medio aere: ita et infernus in medio terre. Eſt autem locus ille igne et ſulphure horrendus: inferius dilatatus ſuperius coanguſtatus: cuius ignis reſpectu noſtri ignis vmbra eſt. Hec Bernard. vbi ſupra. Deniqꝫ et philoſophus libro. de pomo et morte di. ſic. Omnes illecebre corporis finiuntur et exterminãtur in nichilum et faciunt deſcendere ad locum infimum. Ve anime peccatrici que non poteſt aſcendere ad patriam ſuam: quia turpia commiſit: et ſic patet propoſitum.

X ¶ Sed queri poteſt quãtum diſtare putatur a ſuperficie terre ille locus gehenne: et quo itinere anime male illuc transferantur. Ad hec Caſſiodorus ſuper Ps. lxxxvj dicit. Infernum arbitramur eſſe ſub terris: ſed quo itinere anime illuc transferantur quoniam in auctoritate diuina non legitur habemus incertum. Similiter et quãtum diſtet deus ſcit. Notandum tamen ꝙ ſicut Alber. mag. di. et in libro. Catholicon notatur ſecundũ ſapientes mathematicos qui ſecuti ſunt Prolomeum: rotunditas circuli terre eſt viginti milia et quadringenta milia. Eſt quia circulus continet quãtitatem diametri ter: et ſeptimam partem vnius diametri. Eſt ergo inquit quantitas diametri circuli terre miliaria ſex milia quadringenta nonaginta vnum. Deinde ſi diametrum hoc dimidiaueris inquit erunt a centro terre vſqꝫ ad ſuperficiem eius fere miliaria tria milia ducenta quadringitaquinqꝫ. Ex hoc liquet inquit quot miliaria ſunt vſqꝫ in infernum ſecundum quod infernus dicitur eſſe in medio terre. Hec libro Catholicon. O ergo homo cogita ꝙ ſi terra ſuffoderetur per tot miliaria: vt dictum eſt ad infernũ pertingeretur: et ſic patet profunditas magna.

¶ Secũdo quoqꝫ oſtenditur ratione. ſ. ꝙ infernus ſit ſub terra: quia poſſes petere quare deus voluit infernũ ponerẽ ſub terra. Et ſcdm Rich. et Tho. ratio vna eſt: quia deus nichil inordinatum relinqt: vt di. Auguſt. v. de ciui. dei. ergo vnicuiqꝫ rei locum conuenientem tribuit. Exempli gratia. Brutis et corporibus terrenis terram pro habitaculo et loco dedit. Aquaticis vt piſcibus aquam aeris volucribus aerem: ſic et nubibus ſideribus celeſtibus celum ꝛc. Ideoqꝫ conuenit vt ſicut electi locantur in celo eo ꝙ celeſtem vitam ſanctam tenuerunt. Juxta illud ad Phili. iij. Noſtra conuerſatio in celis eſt: ita per contrarium reprobi in terra perpetuo ſepeliantur/ quia carnali vita et terrena animam peremerunt morte peccati. Unde Auguſtinus dicit. xij. ſuper Gene. ad litteram. Dignum eſt vt animabus que carnis amore peccauerũt hoc exhibeatur qđ ipſi carni mortue ſolent exhiberi: vt ſcilicet ſub terra recordantur. Ecce iuſticia dei confirmatur quia ſicut corpus pondere fertur quocunqꝫ fertur: ſic anima amore: vt dicit auguſtinus. xj. de ciui. Ideo ſicut corpus pondere grauitatis

ſue deorſum fertur: leue autem ſurſum. Si anime humane ponde re peccati preeſſe per amorē quo terrena predilexerunt celeſtibus feruntur deorſum ad infima terre. Et leuiati a peccato: videlicet per penitentiam feruntur ſurſum in celum: et ſic patet propoſitum.

¶ Tertio oſtenditur exemplis et reuelationibus. Nam Gregorius in dial. refert ꝙ quidam cum ſeruaretur quaſi mortuus rediit ſubito: et fecit mitti puerum ad eccleſiam ſancti Laurentij ad quēdam preſbyterum Tiburtium: qui vt creditur ſubiacebat tunc vitijs carnalibus: de quo dicebat. Uidi ingentem rogum parari et dictum preſbyterum in eo mergi et concremari. Alium etiam rogum vidit ibi parari: cuius cacumen videbatur tendere a terra vſqꝫ ad celum. Cuius emiſſa voce clamatum eſt cuius eſſet. Et hoc dicto ſtatim reparatus ille obijt. Et puer ad Tiburtium currens iam illum mortuum inuenit. Item in vita ſpatrum legitur ꝙ ſanctus Macharius dum per heremum deambularet caput quoddam hominis reperit: et quis ille fuiſſet interrogando. Reſpondit ꝙ fuerat ſacerdos gentilium qui in illo loco māſerat quoddam antea et ſe dixit eſſe in inferno. Interrogauitqꝫ eum vtrum ibi eſſent chriſtiani. Et ille reſpondit ꝙ chriſtiani qui mandata dei non ſeruauerūt ſunt ſubtus multo profundius ꝙ̄ pagani. Et ꝙ in fouea inferni: tantum eſſent omnes profunde poſiti: vt videretur de igne habere ſupra caput et infra ſe quātum celum ſcꝫ diſtare a terra videretur apud nos Ue ergo et ve peccatoribus.

¶ Circa ſecundum de acerbitate penali eſt notandum ꝙ ſecundum Anſel. libr. de ymagine mundi et docto. Carcer infernalis eſt multum horribilis et formidabilis ꝓpter multas eius pernoſas cōditiones. Primo quia carcer infernalis eſt venenoſus quoniam vermibus mortiferis tanꝗ̄ ſerpentibus veneno ſiſſimis plenus. Eſay. xiiij. ſubter te ſternetur tinea et operimentum tuum erunt vermes.

¶ Item capi. vlti. Uermis eorum non morietur. Item Judith. xv. Dabo ignem et vermes in carnes eorum: vt vrantur et ſentiant i ſēpiternum. De iſtis dictis nota ſecundum Tho. ſuper. iiij. diſt. vlti. ꝙ non eſt intelligendum ꝙ in inferno ſint vel poſt reſurrectionem erunt vermes: ſcilicet corporales: quia vt Augu. dicit. xx. de ciui. dei et communiter doctores. Nullum animal corruptibile remanebit in ſtatu in corruptiōis perpetue poſt diem iudicij: ſed per tineam ⁊ vermes intelliguntur pene anie: hoc eſt remorſus conſciētie qui in ſcriptura dicuntur tinee: quia ſicut tinea naſcitur de veſtimento quod eſt opus hominis: ſic remorſus cōſcientie fit ex peccato ab homine operato. Item dicitur etiā vermis quia ſicut vermis corporalis ex putredine carne oritur et carnē mordet. ſic vermis conſcientie oritur ex putredine peccati et animā mordet affligendo. Unde quanto agit in animā: tanto eſt acerbiꝰ puniēs ꝙ̄ ſi ſolum corpus morderet. Et cū hoc ex anima etiam in corpus redundat huiuſmodi dolor.

¶Secundo quia eſt igne plenus. Mat. xiij. Eos qui faciunt iniquitatem mittet in caminum ignis ardentis: ibi erit fletus et ſtridor dentium. De hoc plura dominica. vij. ¶Tertio quia carcer ille eſt tenebroſus: ideo chriſtus dicit in hoc euange. Mittite eum in tenebras exteriores. ¶Sed iuxta hoc queritur: quare ignis inferni non illuminat carcerem infernalem cum ſit maximus et multus: vt pote i ſingulis damnatis ardens. Et quia ignis de ſua natura eſt lucidus: vt patet Reſpondet ſecundũ Richar. in. iiij. diſtin. vlti. concor. Thom. ꝙ ignis inferni non eſt lucidus ⁊ delectabilis: ſicut ignis purus de natura: ſed turbulentus. Primo quia in medio terre eſt incluſus: ideo fumoſus eſt et obſcurus: ac fetulentis vaporibus permixtus. vnde nõ habet lumen purum quod viſum delectet: ſed eſt contriſtabilis: quia oſtendit quod diſplicet: ⁊ tenebroſus prout ſulphureus cum lumine aliquali quo videant vnde doleant ſcilicet horrendas facies et penas demonum et damnatorum. Secũdo quia ibi aer eſt vmbroſus non habens aliquid de diaphano quod poſſit eſſe ſubiectũ lucis. Nam nec ſol: nec luna: nec ſtelle illuc expandent lumẽ. O ergo dei iuſticia que non permittit damnatos etiam in luce delectationem habere: eo ꝙ hic tenebras peccatorum dilexerunt.

¶Quarto quia carcer ille eſt artiſſimus: quia poſt reſurrectionem ibi omnes damnati in corporibus contingentur. Queſtionem nãq; mouet Richardum ſuper. iiij diſtinctio. xliiij. queſtio. ij. articu. ij. argumento. ij. Quomodo poſſit capere terre concauitas tam multa corpora hominum damnatorum poſt reſurrectionem: cum ſecundum ſententiam ſaluatoris plures homines damnabuntur multa ꝙ̃ qui ſaluabuntur. Et reſpondens inter alia dictamina ponit hanc cauſam qḋ damnati inquit in inferno ita comprimentur qḋ contineri poterunt in concauitatibus terre. Unde erunt compreſſi quaſi in rotam vnam. Juxta illud Pſalm̃. Deus meus pone illos vt rotam: hoc eſt in vnam congeriem compreſſam ad modum rote. Et ad hanc compreſſionem poteſt inquit aptari illud. pſal. Sicut oues in inferno poſiti ſunt. Oues enim in ouili ſe comprimunt fortiter ꝑpter frigus in hyeme: ⁊ in eſtate in vmbra ad fugiendũ. Hec Richardus. Ex quibus patet ꝙ in carcere infernali erunt multum conſtricti et artati ipſi reprobi: vt poſſint in concauitate terre omnes ſimul capi. Erunt ergo artati ſicut lapides in muro compreſſi: vel ſicut cadauera lardorum in cado ⁊c. O qualis pena illa erit: ꝙ nec ſe vertere poterũt pre amaritudine a latere in latus alterum: ſed vt trunci perpetuo iacebũt ibi qualitercũq; dei iudicio ceciderint in ꝓfundũ. vñ. Eccleſia. xi. Si ceciderit lignũ ad auſtrũ vel ad aquilonem: I quocunq; loco ceciderit ibi erit. Ue ergo peccatoribus. ¶Quinto quia carcer ille eſt fumoſus: et per conſequens lachrymis et fletibus plenus. Unde Apocali. xiiij. Fumus tormentorum eorum aſcẽdet in ſecula ſeculorũ: nec habẽt requiẽ die ac nocte qui adorauerunt beſtiam

et ymaginem eius. O mira homi=nuin dementia: quia modis omni=bus prouident ne in preſenti habe ant fumoſam domum: et non curāt in futuro euadere manſionem in=fernalem in perpetuo fumo horrē do: et fetidiſſimo.

¶ Sexto quia eſt immundus et fe tidiſſimus: vt pote vbi tot cadaue ra comburuntur. De quibus Eſa. xxxiiij. dicitur. De cadaueribus eorum aſcendet fetor. Deniq̧ vt Baſilius ſuper illud pſal. Uox do mini intercedentis flāmam ignis: dicit ſic. Peracto iudicio omnes ſordes et feculentie diuidentur et ſuperabuntur ab electis huius mū di: et deſcendent in infernum cum reprobis ad illorum cruciatum. O ergo homo cogita ſi te ponerēt in cloacam fecibus fetidiſſimis ple nam: et ibi deberes teneri immer ſus vſq̧ ad os: quātum horreres: ſic erit in inferno. Propterea. pſal. dicit. Eduxit me dominus: ſcilicet preſeruando de lacu miſerie et de luto fecis: hoc eſt de inferno infe=riori.

¶ Septimo quia eſt miſerrimus ⁊ penurioſus: ita vt nullum bonum quod delectare poſſet ibi haberi poſſit: ſed omne malum miſerie et pene ibi perpetuo habebitur: ſcili=cet fames: ſitis: calor ardens: ⁊ fri=gus vrens: dolor infirmitatis cru=cians: et mors depaſcet eos: vt di=cit pſalm̄. Exemplum habemus in diuitie epulone qui nec guttam aque habere potuit. O tu peccator qui non vis hic pro deo ieiunare quanta fame ibi ieiunabis perpe tuo. O ebrioſe quātum ibi ſities. O carnalis qui es delicatus et pi=ger ad penitentiam: q̄tum ibi cru ciatu te pati oportebit ⁊c.

¶ Circa tertium de ſocietate hor=ribili cum demonibus in carcere illo infernali eſt notandum ſecūdū docto. precipue ſanctum Uinceñ. de valentia: q̄ ſicut ſancti in celo ordinantur aſſociati in diuerſis choris angelorum: ita per contra=rium damnati in carcere infernali aſſociabuntur colligati in penis cum diuerſis ordinibus demonum quia de ſingulis ordinibus ange=lorum ceciderunt aliqui demones qui ſcilicet ſi non cecidiſſent in ta=li ordine perſtitiſſent. Itaq̧ yma=ginemur iuxta doctorum dicta q̄ in medio terre circa centrum eſt concauitas maxima et teterrima ac tenebroſa: ſuperius coanguſta=ta: inferius autem dilatata: vt di=cit Bernarđ. In qua ſunt quattuor maxime cauerne principales. ſecū dum quod quattuor ponuntur re=ceptacula animarum: vt patet. iiij. libro ſententia. Prima ſcilicet om nium ſumma eſt limbus ſanctorū patrum vbi iam poſt chriſtum nul lus manet. ¶ Secunda eſt inferi=or purgatorium ſcilicet vbi electi purgantur. ¶ Tertia eſt ſub illa ſcilicet limbus puerorum non ba=baptizatorum vbi eſt pena damni. ¶ Quarta eſt cauerna infima vbi ſunt omnes damnati in pena ſen=ſus maxima ⁊ carentia viſionis dei Et ſunt in ea nouem ordines man ſionum ſcđ; Uinceñ. de Ualeñ. ſer mone. j. de aſſump. quas videlicet ymaginari poſſumus tanq̄ foue=as. Prima eſt manſio ſuperior diſ=poſita pro demonibus qui cecide=runt de ordine angelorum: quibus aſſociātur hominis pagani ⁊ xpia ni in peccatis cōmunibꝰ exiſtentes

et decedentes: puta in communi ſuperbia mortali: auaricia: in fraudibus emptionis et venditionis: ſimplici fornicatione: inuidia: ira: gula: accidia: que vt cõmuniter faciũt homines. Secunda ſub iſta eſt mãſio demonum cadentium ex archãgelis quibus aſſociabuntur mali coniugati: adulteri: ⁊ qui miſſam ac ſermones audire neglexerunt et huiuſmodi. Tertia infra iſtam eſt manſio demonũ de ordine virtutum. Ad quos deſcendunt male vidue: et qui caſtitatem vouentes non tenuerunt eam: vt mali clerici. Item vindicatiui: ⁊ ſic de aliis. Quarta eſt infra illam demonum de ordine poteſtatum: quibus aſſociabuntur virgines ſtuprantes et ſeducentes. Item qui ſunt impatientes contra deum in infirmitate vel aduerſitate huiuſmodi. Quinta eſt demonum de ordine principatum: vbi erunt principes mali et pauperum oppreſſores. Item vſurarii: latrones: et teſtamenta retinentes et huiuſmodi. Sexta eſt demonum de ordine damnationum: cum quibus erunt domini magni: vt ſunt palatini: comites barones qui iuſticiam non tenuerunt in ſubditis et huiuſmodi. Item cum eis erunt etiam mali religioſi qui debuerunt dominari ſuper carnem ſuam: ⁊ mundum contẽnere ac diabolum vincere: nec fecerunt. Septima inferior eſt demonũ de ordine thronorum: quibus aſſociabuntur in thronizati vt reges: duces: imperatores: marchiones. Item leges iniuſtas condentes. Item ſimoniaci et huiuſmodi. Octaua infra hãc eſt demonum de cherubin: cũ quibus erunt mali doctores. epiſcopi archiepiſcopi: magniq; prelati eccleſie. Item hereſiarche ⁊ heretici ac ſciſmatici et inuentores mali ac predicatores. Infima eſt mãſio luciferi ⁊ demonum qui crediderunt de ſeraphin: quibus aſſociabũtur mali in ſummo gradu eccleſie: vt ſunt pape: patriarche: cardinales. Item manifeſti blaſphemi contra deum: maledicentes deum deſperati. O quanta erit ibi omniũ pena. O quantus lamentorum vlulatus. Exemplum narrat Ceſarius ⁊ habetur in ſpecu. exẽ. di. vi. exẽ. xciii. q quidam ducis Bauarie vaſſallus defunctus poſt mortem apparuit vxori ſue tam terribiliter vt quaſi terremotu concuteretur caſtrum ⁊ oſtiis camere in qua iacebat nocte illa vxor apertis intrauit: et dixit ſe eſſe damnatum eternaliter. Cumq; illa perterrita interrogaret eum de aliquibus. reſpondit. Conceſſum eſt michi apparere tibi: ſed non licet morari. Ecce diabolus ductor meus foris ſtat expectans me. Si enim omnia folia arborum verterentur in linguas: tormenta mea exprimere non poſſem. Poſt hec a diabolo euocatus totũ caſtrum vt prius concutitur: voceſq; et eiulatus eius diutius audiuntur ſcilicet dicẽ. Ue michi maledicta dies in qua natus ſum ⁊ huiuſmodi. Rogemus ergo ieſum chriſtum dominum ⁊c.

¶ Dñica eadem. Sermo. iii. ſcilicet de infernalium penarum grauiafflictione ⁊ multitudine.

Mittite eum in tenebras exteriores: ibi erit fletus ⁊ ſtridor dentium. Math. xxii. ⁊ in euange. In ⁊⁊⁊. ſ.

quibus verbis dominus Jeſus contra peccatores valde terribilem ſententiam protulit: quia pronunciauit ſententiã talem que eſt irreuocabilis: hoc eſt dãnationis eterne in infernum vbi perpetuo deiviſione carebunt. Jdeo dicit in ſentẽtia iſta. Mittite eum. i. peccatorẽ in tenebras exteriores: qꝛ ſicut caret in preſenti lumine gratie: ita carebit in futuro lumine glorie. Eſa. xxvj. Tollatur impius ne videat gloriam dei. Item qꝛ in inferno nõ ſolum eſt pena damni in carentia diuine viſionis: ſed etiam eſt pena vermis conſcientie et ignis. De quibus Eſaye. vj. Uermis eorum non morietur et ignis eorum extinguetur. Jdeo chriſtus dominus ait di. Jbi erit fletus hoc eſt ſcḋʒ Lyram triſticia maxima ex verme cõſcientie remordeñ. ⁊ ſtridor dentium in oſtenſione penarum ſenſibiliũ pre anguſtia. O ergo peccatores aduertite ⁊ pertimeſcite hanc domini ſẽ ſententiam dicentis. Mittite eum in tenebras exteriores: ibi erit fletus patet in euange. ¶ Jtaqꝫ de penis inferni tria myſteria declaramus in hoc ſermone: preterea que in ꝓcedentibus tractauimus.

¶ Primũ de corporali aggrauatiõe
¶ Secundũ de ſenſuali afflictione
¶ Tertium de penali multiplicatione.

A ¶ Circa primũ de aggrauatione corporalis doloris i inferno. notandum eſt ſcḋm doctoꝝ. in. iiij. qꝫ ſicut corpus glorioſum in electis dotabitur quadruplici dote glorie: ſcʒ claritate: agilitate: ſubtilitate: et impaſſibilitate. Jtaqꝫ per oppoſitum corpora damnatorũ aggrabuntur quattuor miſerijs ex redũdantia penarũ anime in corpus: vt ſic ſint ſumme doloroſa et penarũ ſenſitiua.

¶ Primo: quia erunt deformata et turpiſſima.
¶ Scḋo qꝛ erunt ponderoſiſſima.
¶ Tertio quia erũt palpabiliſſima
¶ Quarto qꝛ erunt paſſibiliſſima.

¶ Primo inqꝫ quia corpora damnatorum erunt deformata ⁊ turpiſſima a deo qꝫ nec calamo: nec ligua exprimi poteſt. Sicut eñi diabolus eſt horrẽda turpitudine deformis ità deturpat corpora que poſſidet: ſicut videmus nunc in obſeſſis hominibꝰ: et multo fortius erit in reprobis quos pleniſſime poſſidebit.

¶ Sciendum autem qꝫ corpora dãnatorum tripliciter erunt turpia.

¶ Primo ab igne vrente.
¶ Secundo a meſtitia anime.
¶ Tertio ex ipſa reſurrectione.

¶ Primo ab igne vrente. Uñ Auguſtinꝰ de ciui. dei dicit. Jgnis iſte noſter cum ſit formoſus: ea tamen qui ambit: comburit: deturpat: et denigrat: quãto magis ignis inferni Exemplum habemus in percuſſis fulmine quomodo deturpantur ex ardore fulminei ignis. Proinde. Eſaye. ix. Erit populus quaſi eſca ignis. Et. xiij. Unuſquiſqꝫ ad proximum ſuum ſtupebit: facies combuſte vultus eorum. ¶ Secundo deformabunt a meſtitia anime que: vt videmus etiam in ꝑſenti defor mat flentis vultũ: os ⁊ labia: quãto magis in inferno vbi erit fletus maximus et ſtridor dentium: vt dicit chriſtus in euãgelio. Et de hoc patuit ſer. j. huius dominice.

T ¶ Proinde hierony. dicit. Jn inferno in effigie horribiliſſima ⁊ figura apparebit omnis illa que peccauit humana creatura. Tertio erunt turpia etiam ex reſur=

rectione/quia reſurgent cum cicatricibus vulnerū quas hic habuerunt et incurrerunt operando mala ſcilicet latrocinia vel bella iniuſta et alia peccata. Nam licet ſine diminutione partium/tamē ad confuſionem reſurgent cum talibus cicatricibus ſecundum Fran. mayro. Item multi dicunt ꝙ reſurgēt cum deformitate naturali etiā ſcilicet cum longis crinibus et vnguibus. Nam in electis omnes vngues et crines ſic reparabuntur in reſurrectione: vt ſint cum ſummo decore proportionis. Sed in reprobis reparabuntur: ſcilicet ſic vt faciant ad turpitudinem et confuſionem maiorem/vt ponit Richard. di. xliiij. O ergo homo vide ꝙ̄ malum ſit peccare.

¶ Scdo corpora damnatoꝝ erunt ponderoſa. Cum enī propter peccata damnentur homines et eius pondere ferantur in infernum. Et quia ſcimus ꝙ pondus peccati eſt tā graue ꝙ etiā angelos malos de celorū ſublimitate detraxit ad inferos/ergo anima damnata cōicabit corpori ſuo tantam ponderoſitatem: ꝙ ſi talis damnatus poneretur in terra etiaꝫ ſi tota terra eſſet adamantina non poſſet ſuſtinere: quin ſtatim demergeretur īfra terram vſqꝫ centrum ſcilicet ad infernum. Unde in figura ſcribit. Exo. xv. Submerſi ſunt in profundum: quaſi plumbum in aquis vehementibus. Et hoc manifeſte videbitur in iudicio finali quando data ſententia terra in ictu oculi peccatores abſorbebit: nec ſuſtinere poterit illos.

B ¶ Unde ſi queratur an hominum corpora poſt reſurrectionem erunt grauia vel leuia. Reſpondetur ſecūdū Scotum in. iiij. di. xlix. q. ante penul. cōcor. Rich. ꝙ Aug. xxij. de ciui. dei. ca. v. dicit ꝙ graue pōdus corporis aufertur in electis Sed hoc non eſt intelligendum ꝙ omnino auferatur grauitas a corpore et probat Scotus ſic/quia ꝙ maneat corpus humanum et non dominetur in eo terra/et per conſequēs ꝙ non ſit graue corpus terrenum non eſt conueniens dicere: ſicut ꝙ remaneret lapis et nō eſſet durus. Itē Philoſophus de celo dicit: ꝙ ſi eſſet vna ſtella addita aut amota non moueretur ab intelligentia/ita inquit Scot. Si corpus fieret omnino leue: non eſſet perfectibile ab anima. Ad hoc ei ꝙ anima perficiat corpus: requiritur: vt ſit diſpoſitum ſecundum qualitates ſuas naturales: et ꝑ conſequēs ꝙ habeat naturalem grauitatem: ſed quia tunc dabitur anime intenſior virtus motiua: et a corpore auferetur omnis reſiſtentia et omne impedimentum vt ſubijciatur anime ita perfecte ꝙ vbicunqꝫ voluerit ſpiritus: ibi protinus erit ⁊ corpus. Et pro tanto dicitur auferri grauitas a beatis. Hec ex Scot. Sed de corporibus reproborum. Richard. in. iiij. di. xliiij. queſtio. j. ar. vij. arguit a ſimili per oppoſitum: ꝙ ſicut a corporibus electorum auferetur grauitas/ita a corporibus damnatorum auferetur leuitas: et per conſequens erunt taꝫ grauiſſima vt etiam dum vellent ſe mouere de loco in locum vel ab vno latere in aliud: aut manus leuare: vel pedem non poſſint: ſed ſicut trunci iaceant in igne perpetuo inuertibiliter. iuxta illō Eccēs. xi. Lignum in quocunqꝫ loco ceciderit: ibi erit. C ¶ Tertio

corpora damnatorum erunt palpabilia ſumme:quia ab omnibus que ſunt penalia in mundo opprimentur et ledentur virtute influentiali. Unde Rich.ſuper.iiij.di.xliiij.ꝛ ar.vlt.di.ꝙ a deo erunt dānati paſſibilitate oppreſſi:et ſic palpabiles ꝙ non ſolum ab igne:ſed etiam ab alijs elementis patiantur.ſ.ab aere aqua et terra:ꝛ etiā ab influentia corpoꝝ celeſtiū. Jō pṡ. Ignis: ſulphure qđ eſt terra fetida:ꝛ ipſū ꝓcellarū:hoc eſt ventus tempeſtatis ꝛ aer ꝓcelloſus:pars calicis eorum. Preterea de frigore quod in aquaꝝ eſt penale dr̄ Job.xxiiij. Ab aquis niuium tran.ad calo.ꝛc. Juſtum enim eſt vt quia rebelles fuerunt creatori ꝙ omnis creatura cōtrarieť eis in vltionem. Juxta illđ Sap.v. Armabit creaturam ad vltionem inimicorum. Hec Richar.

¶Quarto erunt ſumme paſſibilis hoc eſt leſionem ſententia tā grauiter vt minima pena ibi dolorem faciat maiorem ꝙ̄ hic omnes pene huius vite facerent:vt patet ꝑ Augu.loquentem de pena purgatorij de pe.di.ſi.circa fi. quanto magis hoc erit in inferno inferiori. Unde ibi ſolus contractus fumi vel venti maiorem dolorem infert improportionabiliter:ꝙ̄ ſi hic verberaretur cum ferrea cambuca. O ergo peccator pertimeſce et age penitētiam. Si enim hic non poteſt ſufferre verbera pro chriſto quid ibi facies. Exemplū legitur in Spec. exē.vij.exēp.lj.ꝙ quidam iuuenis pulcher et delicatus intrauit ordinem. Cunqꝫ ab amicis vel parentibus ſuaderetur eidem vt exiret qꝛ delicate enutritus inquiunt tu non potes tam durum ordinem tolerare. Ille reſpōdit. hoc eſt quod me monuit ad intrādum ordinem:quia cum ſim tenerrimus: non poſſum illas penes acerbiſſimas pati in iferno/ideo melius eſt aſperitatē ordinis ſuſtinere ꝙ̄ ibi pati.

D ¶Circa ſecundum de ſenſuū afflictione. Notandum ꝙ in inferno poſt reſurrectionem erit pena corporalis in omnibus et ſingulis ſenſibus acerbiſſima/ergo ꝛc.

¶Primo namqꝫ in oculis erit perpetuus et continuus fletus adeo: vt ſtrideant dentibus corporaliter Propterea xp̄s dixit in euangelio. Ibi erit fletus et ſtridor dentium. Et quomodo hoc ſit intelligendū vide ſer.j.huius dominice.

T ¶Item in oculis erit etiā cruciatus ineffabilis a fumo ignis ledeñ. Apo.xiiij. Fumus tormentorum coꝝ aſcendit i ſecula ſeculoꝝ.

¶Secundo in auribus erit horrēda auditio blaſphemiarum ꝛ maledictionum vlulatus ꝛ ve. Eſa.xvj. Moab ad moab vniuerſus vlulabit:hoc eſt diabolus contra damnatum hominem:et econuerſo ac homo damnatus cōtra alium. Itē zach.ij.plāgent ſe familie ꝛ familie ſeorſum ſcilicet in vna familia ſuperbi/in alia luxurioſi: et ſic de alijs. Omnes quoqꝫ maledicent diem in qua nati ſunt/et creaturis et ſibi et deo:quod eſt auditu horribiliſſimum. Apoca.xvj. Blaſphemabant nomen dei viuentis.

¶Tertio in guſtu erit humor amariſſimi saporis: quem deus in reſurrectione creabit in reproborum faucibus vt perpetuo guſtans ſemper torqueantur in gutture ſtomacho et omnibus viſceribꝰ amaritudine indicibili:vt patet ꝑ Richard.ꝛ Tho.in.iiij propter quod Deutero.xxxij.dicitur Fel draco

num vinum eorũ et venenũ aſpi=dum iſanabile: vua eorum vua fel is et botrus amariſſimus.

¶ Quarto in olfactu et narib⁹ erit fetor intolerabilis; et hoc a tribus. Primo a fumo ſulphureo: ſcʒ q̄ eſt in inferno. Secundo a cadauere ꝓprio et etiã alioꝝ. Nã Eſa. xxxiiij. de cadaueribus eoꝝ aſcẽdit fetor. Tertio a loco illo fetidiſſimo quia ibi retrudentur omnia ſtercora et feces mundi: vt di. Baſilius et cremantur perpetuo. O q̄ horribile eſt o peccator/ardere in tam fetidis fecibus et cloaca vltimo in tactu erit per omnia membra intus et extra diffuſus ignis ardor acerbiſſimus ſicut videmus in ferro totaliter ignito et omnia mala pene ibi erunt in ſummo. Deute. xxxij. Congregabo ſuper eos mala/ꝛ cõpleta ſagittas meas in eis. Propterea pſalmus. Mors depaſcet eos: quia ĩ quodlibet membro maiorem dolorem patiantur q̄ poſſit eſſe in preſenti: ſcilicet dolor mortis: vt patet ſecundum Thomam in. iiij. di. xliiij. q. iij. ar. j. O ergo peccator cogita quomodo ibi ve ve tibi clamabis: ve inquam in capite. Ue in gutture. Ue in manib⁹ et ſic de alijs.

E ¶ Circa tertium ergo de penali multiplicitate. Notandum et in inferno precipue ſeptem modis pene multiplicabũtur ſuper reprobos: propter quod ibi erit flet⁹ innumerabilis.

¶ Primo quia ibi ē multitudo vermis mordentis.

¶ Secundo multitudo ardoris ignis vrentis.

¶ Tertio eſt multitudo doloris ledentis.

¶ Quarto eſt multitudo egeſtatis preementis.

¶ Quinto, eſt multitudo tortoris torquentis.

¶ Sexto eſt multiudo ſpiritualis pene affligentis.

¶ Septimo eſt multitudo eternitatis permanentis.

¶ Primo in inferno eſt multitudo vermis mordentis: hoc eſt vermis conſcientie: quia de omnib⁹ peccatis cordis oris et operis: ꝛ de ſingulis remordet. Eſa. vlti. Uermis eorum non mouetur. De hoc ſermone precedenti.

Y ¶ Secundo eſt multitudo ardoris ignis vrẽtis: quia grauiora peccata acerbius vrit. Et vt Gregori. moral. li. xij. di. In quocunq̧ membro quis amplius peccauit: atroci⁹ ardebit. Sicut et diues pro lingua aquam petebat/quia in ea plus ardebat eo q̄ in ea plus peccauerat: ſcilicet epulando et mentiendo vel detrahendo. O ergo q̄ erunt per ſingula ardores cum a pricipio iuuentutis innũerabilia feceris peccata per ſingula membra per oculos praua aſpiciendo: in capite cogitando/in corde cõcupiſcendo: in auribus audiendo: et ſic de alijs.

F ¶ Tertio ibi erit multitudo doloris ledentis quia omnis infirmitatis et languoris omnis dolor ac omnis cruciatus qui ſunt vel poſſunt in mundo excogitari in damnatis. Job. xx. Artabitur et eſtuabitur et omnis dolor irruet ſup eũ. O ergo hõ doluiſti ne tu aliquando caput/aut dentes/aut oculos/ꝛ quodcunq̧ membrum. Nonne aliquando habuiſti dolorem paralyſis vel febris/aut ptiſis/aut calculi/aut cuiuſuis: quantum tunc graue tibi fore precepiſti clamans ve et ve/ſcito q̄ hec omnia veniẽt ſi=

mul ſuper te in inferno. Inſuper dolores cruciatum/ſicut ſunt cruxifragium/ſectio/crucifixio/excoriatio/⁊ huiuſmodi quodcū erit ibi ſuper te:licet non in facto tali: ſed i dolor⁊cruciatu. Ue ergo tibi. ¶Quarto erit multitudo egeſtatis prementis quia ibi erit ſumma fames et ſitis. Job.xviij. Attenuabitur fame robur eius/et inedia inuadet coſtas eius exardeſcet cōtra eum ſitis. Hec ibi. Et hec intantum vt ſcribitur Apoca.xvi. Commendauerunt linguas ſuas pre dolore ⁊ cetera.ſecundū Lyram. Hoc eſt. Sicut modus eſt hominis irati et afflicti mordere labia frendere dentibus. Et ſic mordere linguam/quaſi manducans eam. Sic erit ſumme in inferno:licet lingua diſcerpi non poſſit ibi. O ꝙ libenter ibi comederet homo bufones et ſerpentes ſi habere poſſet. immo et carnem brachij ſui. Juxta illud Eſaye.ix. Unuſquiſꝗ carnem brachij ſui vorabit: preterea ibi erit egeſtas omnis:ſcilicet nuditas confuſibiliſſima: frigus intenſiſſimum:calor ardēs/et quicquid poſſit deſiderare omne illud ſibi;ſcilicet damnato negabitur: ac omne quod nolet veniet ſuper eum. O ergo quantum malum et ꝙ multiplex erit ibi.

¶Quinto erit multitudo tortoris torquentis. O ꝙ multi ibi ſunt tortores:quia omnes demones:de quibus Auſ.in oratione dicit. Jn inferno ſunt tormenta ſine fine:ſine interuallo/ſine temperamento tortores horribiles qui nūꝗ laſſaſcent nec miſerentur. Hec ille. Et quoniam demones ſunt innumerabiles a nobis: ſunt etiam odio pleni. Jdeo Richard. ſuper Apoco.lec.vi.dicit ꝙ demones ex liuore malicie delectantur ſumme in cruciatibus reproborum:prouide varios modos cruciandi ſemper exquirunt. Propterea ibi ſunt tormenta innumerabilia tot demonibus exquiſita per ſingulis peccatis mortalibus iuxta conuenientiam iuſticie dei permittentis.

¶Exemplum de hoc accipiamus ꝙ in practicam poſſint ſanct⁹ Uincentius de valentia et plures legūtur in viſione vidiſſe talia/videlicet ꝙ in inferno iuxta diuerſa ſunt tormenta preparata. Nam qui peccant per ſuperbiam habent inquit tormentum ꝙ conculcantur a diabolis tortoribus ac calcibus feriūtur. Jtem qui peccāt per auariciā: ſcilicet in vſuris/furtis/rapinis/detentione mercedis ſeruorum:et ſic de aliis habent tormentum ꝙ videlicet in ora eorum infundunt demones liquefacti auri et argenti eſt pecuniarum di. Aurum ſitiſti/aurum bibe:vt etiam patet in Speculo exem.di.ix. exem.ccxvi. Jtem qui peccāt per luxuriam habent hoc tormentum ſecundū ſanctū Uincentium vbi ſupra ꝙ trahūtur ad veru:et ſic aſſantur ac cōburuntur igne ſulphureo. Jtē qui peccant per iram et vindictam puniunt/inquit ſic ꝙ furca magna ferrea ſuſpenduntur et ignis ſcilicet fumoſus ſubtus ponitur et cū ignito ferro trāſfiguntur in corde a demonibus ſcilicet di. Per ignem ire peccaſtis ⁊ per arma ferrea vindictā feciſtis. Jdeo ignito ferro puniamini in corde odium tenente ⁊ corpore. Jtem qui peccant per gulam habent tormentum famis ⁊ ſitis eterne vt nec guttam aque habere poſſint. Jtem ꝗ peccant ꝑ in=

uidiam mordent inquit a viperis et serpentibus hoc eſt a demõib⁹ in ſpecie illorum et venenantur. Item qui pedant per accidiam: qui miſſam audire nõ curant nec operari: ſed ociantur nec predicationes audire / aut confeſſiones tempore debito facere aut alia precepta volunt: tales inquit verberantur cõtinue a demonib⁹ nec deſcere eis pmittit. Sed vt ps. dicit Laborauit ineternum: ſcz in ſuſtinendis pẽis: et viuet adhuc in finẽ Predicta ex Uinceñ. O ergo miſeri pctõres cur vultis ſic vos perdere agite ergo penitentiaz Alioquin ve ſuperbis: ve auaris: et ſic de aliis. Ue omnibus vobis.

h ¶ Sexto ibi erit mltitudo ſpiritualis pene affligentis. Erit eñ vt volunt doc. ſup. iiij. in reprobis ſumma inuidia et odium rancor et ira: et totupliciter multiplicata quot erunt damnati et demones: et inſuper contra omnes et ſingulos btõs ac electos Unde de ſingulis electis torquebuntur ſumma inuidia felicitatis aliene: et de ſingulis reprobis ſũma ira. Propterea ſcribitur. Ezechi. xxxij. Impij cum armis ſuis ad inferna deſcendent glo. Cum armis. i. cum ſpiritualibus vitijs ſi enim poſſent lacerarent ſeſe mutuo tanq̃ canes rabidi. Et hec ſunt penalia.

¶ Sed di. nunquid ibi letabitur quis de penis inimici ſui quem in hoc mundo multuz odiuit. Reſpõdetur ſecundum Thom. in quodlibeto. iij. que. x. ar. ij. q̃ q̃uis aliquod gaudium habeat et complacentiam de hoc q̃ impletur volũtas ſua de inimicis: tamen ex alia parte habet rationem triſtabilis propter duo.

¶ Primo q̃ p penã inimici ſatiſfit diuine iuſticie quam damnati ſumme odiunt et blaſphemant. ¶ Secundo pp̃ter vermẽ conſciẽtie qui facit eos propter penã propriam de ipſo gaudio magis dolere precipue ſi preſtiterunt eis cauſam damnationis. Proinde Ber. in medi. ponit exemplũ dic. q̃ diſcipulus quidam poſt mortem apparuit magiſtro et dixit ſe damnatum. Magiſter queſiuit ab eo ſi queſtiones alique apud inferos verterentur. Reſpõdit: ibi hoc ſolummodo queritur. quid eſt quod non ſit eis pena. q. di. omnis creatura in penam eſt illis. ¶ Ultimo ibi erit multitudo eternitatis permanentis: quia ſine menſura temporis et ſine fine ſeculorũ punientur. Ue ergo et ve miſeris ĩpenitẽtib⁹. Uñ rogem⁹ xp̃m vt etc.

¶ De eadem dñica. Sermo. iiij. ſ. de ire dei formidabilitate: propinquitate: et placatione.

Rex cũ audiſſet iratus eſt: et miſſis exercitibus ſuis pdidit homicidas illos Math. xxij. et in euang. Sicut glo. Thren. vlt. dicit Deus tribus modis iraſcitur contra peccatores. Primo enim aliquando iraſcitur: vt pater quando increpat filium delinquẽtem et facis penitentez. Secundo aliquãdo iraſcitur: vt domin⁹ cum in pñſenti punit ſtatim pctõrem qui tñ non conuertitur. Unde Eccle. v. ſubito veniet ira illius: et in tempore vindicte diſperdet te. Propterea ps. vi. orat dicens. Domine ne in furore tuo arguas me: neq̃ in ira tua corripias me. De

niq; tertia alio qñ iraſcit deus vt iudex:cum neq; penitentie locus eſt:neq; venie qñ dicet. Ite maledicti in ignem eternum. Unde Eccle.vij.c. Memento ire:q2 non tardabit:et Eph.v.apl's dicit. Uenit ira dei filios qui diffidunt vel non credunt deum eſſe vltorem malorum:et remuneratorem bonorum. Et predicte auctoritates poſſunt poni p themate etiam in hoc ſermone. Proinde xp̄us cōtra peccatores:iudeos et incredulos predixit in parabola q ira dei regis ſūmi miſſis exercitibus:ſc3 romanorum perderet illos homicidas ſc3 qui occiderunt xp̄m et diſcipulos eius. Item de peccatoribus impenitentibus p̄dixit q dānaret illos perpetuo. vt pt3 in euangelio Ita q; de ira dei in hoc ſermone tria myſteria declarabimus que valēt ad correctionem peccatorum z ſalutem.

¶Primum dr formidabilitatis.
¶Secundū dr propinquitatis.
¶Tertiū dr placabilitatis.

I ¶Circa primum de formidabilitate ire dei. notandum eſt q iram dei maxime deberent homines pctōres formidare/vt a peccatis deſiſterent. Sed heu multi nō timent eo q vident ſepe:quia deus lōgo tempore ad penitentiam ex miſericordia magna expecat. Et inde eſt vt Auguſt.iiij.li.de doctrina xp̄iana dicit:q plerique ex miſericordia dei patientia longa ſumūt peccandi audaciam: intrepideq; deteriores fiunt. Sed tales audiant. hiero. in expoſitione. hiere. dicentem. Quanto maior eſt numerus temporum quibus obliuiſcimus deum:tanto maior eſt pena peccati quod nec tm̄ longa expectatione potuit edomari. Item Grego. Quos deus diutius vt conuertantur expectat: illos ſi conuerſi non fuerint durius damnat. Proinde aduertendum q ira dei eſt ſumme formidanda propter tria.

¶Primo propter poteſtatis maieſtatem.

¶Secundo propter iudicij terribilitatem.

¶Tertio propter punitionis ſeueritatem.

¶Primo inquā propter eius poteſtatis maieſtatē. Nam vt Augu. lib.de trin.dicit. Ira dei eſt ſine ol paſſione et perturbatione iudicium ipſius dei quo irrogatur peccati punitio. Et quia deus imenſe poteſtatis:ideo nec locus eſt in q quis poſſit ab ira dei ſe abſcondere:nec tempus quo poſſit ſubterfugere:nec poteſtas que poſſit ei reſiſtere. ideo Naū.j. Ante faciē indignationis eius quis ſuſtinebit:et quis reſiſtet in ira eius. Et pſ. Quis nouit poteſtatem ire tue:et pretimorē tuo iram tua3 dinumerare.i.penas futuras quas irrogas in inferno z poteſtate tui iudicij:ergo formidanda eſt. Rationem accipiamus ex euidentibus. Uidemus enim vt probat Boetius lib.de conſol'. q homo ſapiens et virtuoſus nichil timet perdere quod quis tyrannus poſſet ei auferre quantumq; ſeuiat contra eum nec ſperat a tyranno aliquid accipere quod poſſet ei conferre: et ſic poteſtatem ire illius infringit:quoniam nec bona mundi aut fauores humanes appetit nec aduerſa timet:pro deo enim omnia pati paratus eſt. Sed de deo aliter

eſt: quia ipſe poteſt a nobis auferre omnem gratiam et virtutes et beatitudinem quam naturaliter appetimus: quia ad illã creati ſumus. Unde timenduz eſt ne deus iraſcat͛ et auferat talia. Item videmus etiam ꝙ ira hoīs cuiuſcunqꝫ regis debilitat͛ diuturnitate tp̄is et q̄nqꝫ totali obliuione annullatur. Sed aliter eſt de deo. quia ꝙuis aliquãndo tardet punire non mitigatur nec obliuiſcitur. Ualerius lib. j. ca. [illegible] Lento gradu ad vindictam diuina procedit ira: tarditatem [illegible] ſupplicij grauitate compenſat. [illegible] plum in iudeis quos puniui[illegible]t annos. xlij. per Tytum U[illegible]anum duriſſime: quia non pe[illegible]runt. Itẽz ire hominis aliqu[illegible]teſt reſiſtere oppugnando [illegible] dei nullus etiam angelus [illegible]nctus: reſiſtere poterit: cum [illegible]uocat͛ ad penã: niſi per modũ [illegible]plicacionis placando.

❡ Secundo ꝓpter iudicij terri[illegible]ilitatem: formidãda eſt ira dei: q̄m deus cuz iraſcitur facit terribile iudicium. Et hoc precipue in tribus oſtenditur.

❡ Primo: q꞉ paruulus etiam ſepe punit cum magnis.

❡ Secundo: q꞉ bono ſepe affligit cum malis.

❡ Tertio. q꞉ propter vnius peccatum plures ferit iudicio mortis.

❡ Primo: quia paruulos ſepe et inocentes punit cum alijs: vt patet in diluuio et in ſodomitarum punitione: vbi propter pctã parentũ perierunt etiam paruuli qui erãt innocẽtes. Sed di. qualiter dictat iuſticia de filios innocentes puniri propter peccata parentum vel aliorũ pctõrum: cum dñs dixerit: Ezech. xviij. Filius non portabit iniquitatem pr̄is: nec pater portabit iniq̄tatem filij. Et Auguſt. i. q. iiij. Nullus dicit. Nullius crimen maculat neſcientem. Reſpondet Bonauẽ. ſuper. ij. diſt. xxxiij. q꞉ duplex eſt punitio. Una eterna: ſcilicet in inferno. et talia non puniuntur filij ꝓ pctõ parentũ. Uñ Anſ. de concep. virgi. dicit: q꞉ paruuli non baptizati damnãtur. non pro culpa ade tm̄: ſed pro culpa ꝓpria quam habent contrehendo: ꝙuis non habeant agendo: propterea non puniuntur pena ſenſus: ſed tãtum pena dãni. ſ. priuatiua viſiõis dei. Sed alia eſt pena temporalis et talis puniuntur filij pro peccatis parentum eo q꞉ filij ſunt aliqd patris: et ſic iuſte puniunt͛ ob peccati enormitatem ꝓbandaz: vt patet Grego. j. q. iiij. ca. penult.

❡ Secundo ire dei iudiciũ eſt terribile: q꞉ ſepe affligit bonos et iuſtos cum malis: et hoc pena temporali tm̄. Nam in captiuitate babylonica capti fuerunt etiam boni et iuſti plures: ſcilicet hieremias ſanctificatus in vtero/ Daniel Azarias/ Ananias/ miſael Tobias. Sed vt Auguſt. lib. j. de ciui. dei. ca. viij. dicit. Licet boni et mali pariter affligantur: manent tamen diſſimilitudo paſſorum in ſimilitudine paſſionum: quia ſicut ſub vno igne amaruz rutilat: palea fumat: et ſub eadez tritura frumenta purgant͛ et ſtipule cõminuũtur. Ita eadem tribulatio bonos probat et purificat: malos dãnat et exterminat. Tertio. quia. propter vnius pctm̄ ſepe deus ferit: plurimos iudicio mortis: vt patet per Grego. j. queſt. iiii. ca: penulti. vbi oſtendit hoc pluribus exemplis. Nam ꝓpter pctm̄ pharao-

nis tota egyptus punita eſt morte primogenitorum. Item propt pctm̄ Achor exercitus iſrael fugit et.xxiij.occiſi ſunt. Item peccato filioꝝ hely:iſrl coram philiſteis corruit et arca dñi capta eſt Hec ⁊ plura dicto ca. L ¶Sed di. Qualia ſunt pctã propter que deus punit non tm̄modo eum qui facit:ſꝫ multos etiam alios. Ad hec reſpõdet Uinceñ.de Ualeñ.di. ꝙ peccata que ſunt ſecreta deus condennat et punit in ſuis actoribus: ſed qñ peccata ſũt notoria et retctare ſuſtinent:nec faciunt iuſticiaꝫ ira dei deſcendit ſuper communitatẽ. Uerbi gratia. Si aliquis ſecrete inuocat demones:tunc cõmunitates vel rectores non habent periculum. Sed quando eſt notorium quia omnes recurrunt ad illum diuinatorem:tunc ira dei iminet ſup communitatem et rectores ſuſtinentes. Idem de peierantibus et blaſphemantibus ſecrete. Itẽ de operantibus diebus feſtis. Itẽ de ludo alee. Item de meretricis ⁊ huiuſmodi ſecrete vel publice. vnde Rom.j. Digni ſunt morte non ſolum qui faciunt: ſed qui conſen. ⁊c. Ubi glo. Auguſt. Conſentiunt qui poſſunt et debẽt corrigere nec faciunt. xxiij.q.iij. Qui poteſt. O ergo tremenda eſt ira dei.

¶Tertia ira dei:timenda eſt propter punitionis ſeueritatem. Naꝫ per multa facta oſtẽdit de⁹ ꝙ peccata graui ſeueritate punit.

¶Primum exemplũ de hoc habem⁹ in angelis peccantibus quos lꝫ creaturas nobiliſſimas pro vnico pctõ ſupbie perpetuo damnauit.

¶Scdm exemplũ in primis parẽtibus:quos cum tota poſteritate puniunt pro inobedientia.

¶Tertium diluuio propter peccata carnis:quia mundum fere totũ deleuit. Similiter in ſodomitis et egyptijs:vt patuit. Item in iudeis per romanos acerrime punitis. Ultimum exemplum in iudicio finali vbi omnes pctõres in corpore et anima puniet et tradet igni perpetuo. Ue ergo ve peccatorib⁹ quia vt apoſtolus heb.x. Horrendum eſt incidere in magnus dei viuentis.

M ¶Circa ſecundum de propinquitate ire dei inquirendum eſt qualibus ſignis cognoſcitur ꝙ ira dei de proximo ventura ſit ſup peccatores et eorum ciuitates vel prouincias aut cõitatem. Ad qḋ aduertendum ꝙ niſi deus reuelauerit per aliquem ſanctum pnunciantẽ prophetice vel alio modo q̄uis certitudinaliter neſciamus qñ propinqua ſit ira dei ad flagellandum peccatores. Poſſumus tamen hoc cognoſcere ex ſeptem ſignis coniecturãdo:que ſigna accipiuntur ex ſcriptura.

¶Primum eſt enormitas peccacatorum ſiue criminũ ⁊ preſertim carnalium.

¶Secundum eſt multitudo peccantium in eis hominum.

¶Tertiũ eſt impunitas manifeſtorum ſcelerum: vt patuit ſupra

¶Quartuꝫ eſt affectio totalis ad ſcelera perpetrandum.

¶Quintũ eſt ſtudium totale ⁊ conatus ad peccandum.

¶Sextum eſt diuturna perſeuerãtia in conſuetudine malorum.

¶Septimum eſt obduratio ad nõ penitẽdum. Iſta ſigna deſignant Gen.vj. vbi habetur ꝙ qñ de⁹ iratus contra mundum voluit delere diluuio, dicit ſcriptura. Uidens

deus q multa malicia hominū. Ecce primū et ſcōm ſequitur: eſſet in terra. ſ. manifeſte ſine punitiōe. ecce tertiū ſequitur: et cuncta cogitatio cordis intenta eſſet. Ecce q̄rtū et quintū. ſequit. ad malū omi tpe Ecce ſextum et etiā ſeptimū ex eodem. o ergo chariſſimi dn̄i quid ex his cogitat;. vtiq̄ timere debem⁹ ne hec ſigna his tpibus verificentur in nobis. Nam nefandiſſima iā nūc cōmittuntur ſcelera/nec a paucis: ſed a multis quot pōpe ſuṗbie in turpiſſimis veſtibus iā inuente ſunt: ita vt prouocent manifeſte ad luxuriam viros et mulieres: quot fraudes/quot vſure/quot luxurie/ et ſodomie/quot rapine ⁊ iniuſta iudicia/quot vindicte/et ſic de aliis. Et hec oīa neq̄ corrigunt a princi pib⁹ ⁊ rectorib⁹/ſed toto conatu libere aguntur/nec pnīa vera agit niſi forte a pauciſſimis. O ergo fatui cur nō timet; irā dei/cur negligit;: vt ⁊ i pſnī ⁊ i futuro flagellami.

N ¶ Circa tertium de placatione ire dei notādū q pro regula generali tenendū eſt illō qō dt gloſ. ſuper pſ. lxxxiiij. ſ. ira dei eſt omis pena quā patimur: qꝛ ppter peccata noſtra ex ira dei mortales ⁊ paſſibiles facti ſum⁹: ideoq̄ ſicut dei ira punit nos multiplicit ppt pctā noſtra: ita multa ꝑſtitit deus et docuit in ſcripturis remedia quibus placare deū poſſum⁹ et ei⁹ iram ſaltem eternam euadere/quia nimirū de⁹ irat⁹ flagellat. Primo qn̄q̄ pſonalit/puta p īfirmitatē vl' mortē iſtū vel illū. Scdo qn̄q̄ pluralit: ſcꝫ populū p partiales grandines: ⁊ aeris intēperiē terremotū famē et hmōi plurima. Tertio qn̄q̄ gn̄aliter. ſ. fere omnes per peſtilentias guerras. ⁊c. Et ſcōm hec plurima ſunt remedia iram dei varie placātia. ¶ Primū eſt pnīa humilis ⁊ vera: et hec ē ſūme neceſſaria p ſingula dei flagella: qꝛ ſic homo euadit eterna ſupplicia. pſ. Sacrificium deo. ſ. placabile ſpūs contri. ⁊c. Exemplum de hoc habemus in Ezechia rege infirmante cui penitenti lach: ymoſe dedit deus ſanitatem vitam et ſalutem eternam.

¶ Secundum eſt inuocatio ſancti vel ſanctorum deuota precipue viſitando eorum ſepulchra.

¶ Tertium eſt oblatio: ſcꝫ ſacrificiū in miſſa. ¶ Quartum orationis feruentia vnde orta grandinis tempeſtas optima conſuetudo eſt fidelium: vt campana pulſetur: quatenus homines hoc audieñ. prouocent. ſ. ad inuocandum deum ⁊ ſanctos precipue beatam mariam vt plagam quam demerum⁹ ppt pctīī ex mīa auertat deus: ⁊ experientia probat ſepe q auertitur ⁊ demones exiſtentes in aere qui talia contra nos concitant terrentur ad ſonitum campane tanq̄ tube regis celeſtis.

O ¶ Exemplum refert holkot ſuper lib. Sap. in lectione. ccij. q in anglia quodam anno blada pulcherrima creuerūt: ſed appropinquāte tempore meſſis venit quoddam genus muſce/vt alibi dicitur quaſi locuſte in maxima multitudine que omnia blada illa conſūpſit et vix pars quarta ſeminis in quinq̄ miliaribus remanſit. Unde aliq̄ homines cum ex illis muſcis aliquas cepiſſent et diligenter inſpicerent quales eſſent cum ante tales non vidiſſent: ecce inuenerūt in alis ſuis literas depictas habere in hec verba ira dei Et ſic cognouerunt q deus propter

pctā eoꝝ puniret eos. Uñ contra huiuſmodi valet: vt hoīes ſeipſos recogñſceñ. deū inuocent pulſatis campanis. ¶ Aliud idē exēplum habemus de Niniuitis Jone.iiii. Qui ſe recognoſcentes clamauerunt ad dñm in fortitudine ⁊ liberati ſunt a plaga ſubmerſiōis quā deus prenunciauit eiſdem.

¶ Quintum eſt elemoſyna et fraterna qꝛ per talia placatur deus. vñ cum deus iratus contra nabuchodonoſor voluit illum flagellare. Daniel dixit ei. Pctā tua elemoſynis redime. ¶ Sextum eſt patientia firma vt. ſ. in omnibꝰ aduerſis hō non murmuret ꝯ deum etiam ſi deus non auferat plagā. ¶ Septimum ſpei cōfidentia Bernar. Cū ſentio deum iratum ſpero tunc michi maxime ꝓpitium. hec ſup Cañ. Berñ. Etem̄ deus bonus iuſte hoīem hic punieñ. purgat et a dānatione liberat. Et de hoc exemplum habemus in Job. ca. xiij. dicēte. Etiam ſi occidat me: ſcilicet deus in ipſo ſperabo ⁊c. Nam vt Grego. dicit. Deus ferit hic vt in eternum parcat et pcit hic vt i eternum feriat. O ergo homo xpiane diſce quomodo poſſis dei iram mitigare in oībus aduerſis. Stude o peccator cauere formidabilē iram dei: vt quid te perdere vis p peccata. Et vt melius poſſimus. Rogemus dominum ieſum ⁊c.

¶ Dñica. xx. poſt Pente. Ser. j. ſcꝫ iuxta euangelium aplicando de egritudinibus.

Erat quidam regulus cuius filiꝰ īfirmabat̄ capharnaū Joā. iiii. i euā. hod. Sicut dīt Grego. hoc habet propriū diuina ſcriptura: quia dum narrat geſtum ꝓdit myſterium. Et hoc claret etiā in hoc euangelio in quo narratur qūo dominus Jeſus filium reguli miraculoſe ſanauit ex febris infirmitate iam mori incipientem. Et per hoc in myſterio docetur quomodo xp̄s dñs ſanat animas hoīm que pctis mortalibus languēt. Uideamus ḡ textum euāgelij. Textꝰ.

¶ In illo tpe. Erat quidam regulꝰ cuius filius infirmabatuꝛ capharnaum / hic cum audiſſet quia ieſus veniret a iudea in galileam / abijt ad eum et rogabat eū: vt deſcenderet et ſanaret filium eius: incipiebat enim mori. Dixit ergo Jeſus ad eum. Niſi ſigna et prodigia videritis non creditis. Dixit ad euꝫ regulus. Domine deſcende priuſꝗ̄ moriatur filius meus. Dicit ei Jeſus: vade filius tuus viuit. Credidit homo ſermoni: quem dixit ei ieſus et ibat. Jam autem eo deſcendente: ſerui occurrerunt ei et nunciauerunt di. quia filius eius viueret. Interrogabat ergo horam ab eis in qua melius ſe habuerat: ⁊ dixerunt ei. Quia heri hora ſeptima reliquit eum febris. Cognouit ergo pater quia illa hora erat in qua dixerat ei Jieſus. Filius tuus viuit. Et credidit ipſe et domus eius tota. Jo. iiij. c. Itaqꝫ iuxta hoc euāgelium tria myſteria notemus ꝓ ſermone.

¶ Primum de myſtica inſtructione.

¶ Secundum de mirifica curatione.

¶ Tertium de ſaluifica egrotatione.

p ¶ Circa primum de myſtica inſtructione huius euangelij

notemus verba et ſignemus my=
ſteria: quia dicit in illo tempore: ſci
licet anno chriſti. xxxj. etatis quo
predicare cepit: ſcd'm Suiller. vj.
kal' nouembris. quo die cadit vi=
gilia Symonis et iude. Tunc em̃
chriſtus venit in Cana galilee vbi
prius anno illo mutauerat aquam
in vinum: et tunc illi miraculo iter
fuit regulus iſte: cuius filius infir=
mabatur capharnaum: vt hoc ſcri
bit Teophi. et tunc credidit q̄ Je
ſus [illegible] propheta magnus ſed di=
uinitatem eius non agnouit. Abijt
itaq̄ ad chriſtum qui a iudea tunc
venerat iterum in Cana galilee et
ibi rogauit chriſtum: vt deſcende=
ret: ſcilicet in capharnaum et ſana
naret filium eius febricitantem q̄
iam incipiebat mori. Et nota ſecū
dum Lyram Chryſoſtomūq̄ et ali
os q̄ iſte erat gentilis: et dicitur re
gulus non q̄ foret rex terre: quia
regiam dignitatem romani a iu=
deis abſtulerant: ſed quia erat offi
cialis regis: ſcilicet romani impe=
ratoris ad cuſtodiam galilee depu
tatis: vel quia cū hoc erat de gene
re regio: et ſic de regulus dictus eſt.
Et quoniam non credebat q̄ chri=
ſtus eſſet deus vbiq̄ potens: ſed tā
tūmodo corporali preſētia ſua poſ
ſe ſanare filium ſuum. Propterea
chriſtus eum redarguit de modi=
ca fide ibi. Niſi ſigna et prodigia
vide. non creditis. Unde et propte
rea chriſtus noluit ad domum eius
corporaliter deſcendere: vt proba=
ret q̄ ſolo imperio: vt pote deus vbi
q̄ ſanare poſſit omnes. Et per cō=
ſequens tali miraculo facto ſana=
ret in fide regulum et totum fami
liam ſuam: vt factum eſt et claret
littera. Sed circa huius euangelij
myſteria declaranda aliqua que=
runtur.

¶ Primum de febris deſignatio=
ne.

¶ Secundum de ſignificationis
ratione.

¶ Tertia de hore notatione.

¶ Prima queſtio quid ſignificatur
myſtice per iſtam febrē: et reſpon=
detur q̄ ſignificatur peccator qui in=
cipit mori in aīa per conſenſum in
pctm̃ mortale. Febris em̃ interius
facit hominē pati calorem: et exte=
rius frigoris tremorē. Sic talis pec
cator in mente patitur calorē pra=
ue concuſpicentie: ſcz carnalis vel
mundialis et exterius tremorem
quo timet amittere terrena bona
et carnalia delectabilia et ſic con=
ſentit in mortem peccati vt habe
at concupita. Unde Augu. ſuper
pſ. dicit. Res due ſunt que faciūt
omnia pctā in hoīe ſcz cupiditas
et timor. Proinde iſte febricitans
dicitur fuiſſe filius reguli diminu
tiue non regis: quia minus bene
regit talis anima corpus et ſenſus
ſuos: ideo conſentit carnali dele=
ctationi. Propterea Eccleſiaſti. x.
Ue tibi terra: cuius rex puer eſt.
ſcz pueriliter regendo terrenum
corpus.

¶ Secunda queſtio quare pec
cati mortali cōſenſus ſignificatur
febrem: vt prefatum eſt. Ad id ſuf
ficiat ponere: ſcz vnicā rationē ori
ginis. Nam ſi queratur vnde orit
febris in homine. Rn̄detur ſecun=
dū phiſicos q̄ ex abundantia quat
tuor humorum: quia ex abundantia ſan
guinis generatur febris continua.
Ex abundantia cholere febris ter
tiana. Ex abundantia melencho=
lie q̄terna. Ex phlegmate abundā
tia quotidiana iuxta horas ſuas.
Sic ſpiritualiter peccata oriuntur

conſimili modo qm̄ ex ſanguinis abundantia homo eſt luxurioſus. Ex cholera iracundus. Ex melancholia inuidus triſtis et odioſus auarus et timidus. Et phlegmate piger ocioſus et occidioſus ſcꝫ naturaliter. ❡ Tertia queſtio de hora ſeptima patebit articulo ſequēti propter breuitatem.

R ❡ Circa ſecundum videlicet de curatione queritur: quare chriſtus dominus voluit hunc infirmū curare hora ſeptima: ꝛ de hoc pōt ratio talis formari. Cū eīn in die ſunt hore .xij. plures et qualibet hora potuit chriſtus euꝫ curare: ideoq̄ mirum videtur cur voluit horam ſeptimā ꝓ ſanitate eius eligere. Sed ad hec rn̄detur ꝙ hoc chriſtus voluit pluribꝰ rationibus. ❡ Primo ꝓpter fidei cōmendationē: qꝛ fides eſt neceſſaria ad ſalutē. Regulꝰ aūt iſte ante illam horā ſeptimā nō habuit fidem plenam de xp̄o: vnde ꝛ antea redarguit eum in fide tepidū: vt dicit Auguſt. ꝛ patuit ſupra. Ideo horā expectauit chriſtꝰ qua regulus in fide plenus confirmaretur: ꝛ ſic ſanitatē anime ꝛ corporis mereretur. O q̄ꝫ multi etiā nunc ſimiles ſunt qui di. Quis ſcit ſi vera ſunt q̄ p̄dicant de paradiſo celeſti: de inferno: ꝛ ſic de alijs: cum nulluꝫ vidimus qui inde veniſſet ꝛ narraret nobis quibꝰ poſſumus dicere reprehendendo illos: iuxta dictū chriſti. Niſi ſigna ꝛ ꝓdigia videritꝭ ꝛc. Nam vnde venit chriſtus: niſi de celo. Item ſpirituſſanctus vn̄ venit niſi de celo qui hec oīa que ſunt fidei edocuit ꝓphetas apoſtolos et ſanctos alios: ergo ꝛc. ❡ Secundo ꝓpter pn̄ie perfecte ſignificationē. Nam febris ſanari poteſt etiā naturali medicina: precipue ſeptem modis: aliquando ſudatione: aliquando vomitu: aliquādo minutione: aliquando abſtinentia ꝛ ieiunio: aliquando purgatione: aliquando amare medicine potione. aliquando ſomni digeſtione. Sic ſpiritualiter petīn ſanatur per pn̄iam perfectā que ꝯſiſtit in ſeptē remedijs tāq̄ꝫ ſeptē horis: ꝛ in ſeptima completa perfecta ſanitas aīe datur. Primū remediū ſeu prima hora cōtritionis ſignificatur per ſudationem. Secūdū cōfeſſionis ſignificatur per vomitū. Tertiū reſtitutionis per minutionem ſignificatur. ❡ Quartum ieiunij ꝑ abſtinētiam ❡ Quintum ſatiſfactionis que eſt cauſas peccatorum excidere per purgationem. Sextum elemoſyne et remiſſionis iniurie ſignificatur per medicine vel herbe amare potionem. Septimum orationis per ſomnum in chriſto quieſceīn.

❡ Tertio propter paſſionis chriſti repreſentationem. Nam chriſtus qui eſt lux mundi Jo. viij. facit diem .xij. horarum nobis: ideſt xij. articulorum fidei. Et vt predictum eſt per febricitantem hunc deſignatur conſentiens homo in peccatum mortale. Dicit autem Bernardus ſuper Can̄. ſermone xliij. ꝙ nichil eſt tam efficax remedium ad curanda conſcientie vulnera et ad purgandum mētis aciē q̄ꝫ chriſti vulnerum ſedula meditatio. Hec ille. Proinde dominus Jeſus voluit ſeptima hora curare ad inſinuandum ꝙ ſeptem ſunt hore precipue paſſionum Chriſti: quas eccleſia recollit in ſeptem horis canonicis: et illas debet recolere ſepius fidelis anima quelibet/ vt ſanetur a peccatis ſuis. Prima hora medie noctis in ma=

tinis recolitur quomodo captus eſt et ligatus. Secunda hora mane qua dicitur. Prima: recoli debet quomodo tūc iudici pilato eſt preſentatus chriſtus et falſe accuſatus. Tertia hora tertiarum ad crucem acclamatus di. Crucifige eū et tunc fuit ſententiatus ad mortem. Quarta hora ſextarum fuit crucifixus eleuat⁹ in cruce. Quinta nonarum expirauit: et tandem in corde vulneratus eſt. Sexta hora veſperarum fuit de cruce depoſitus et aromatibus vnctus. Septima hora completorij eſt ſepultus. O chriſtiane hec cogita: hec deuotione ſedula frequenta in oratione: et ſic ſanaberis ī anima per petuo.

S

¶ Circa tertium de egritudine ſalutifica ex quo hoc euangelium loquitur de infirmitate quam chriſtus curauit ad ſalutem multorum Ideo de egritudinibus tria myſteria declaremus pro ſermone.

¶ Primum dicitur irremiſſionis.

¶ Secundum dicitur fructificationis.

¶ Tertium dicitur ſubminiſtrationis.

¶ Quantum ad primum queritur cur dominus Jeſus per ſuam paſſionem noluit remittere infirmitates humanas penitus a nobis abolendo vel tollendo. Cum enim paſſio chriſti fuerit ſufficientiſſimum remedium omnium noſtrarum infirmitatum exolutioq͞ peccatorum. iuxta illud Eſaye. liij. Uere languores noſtros ipſe tulit et dolores noſtros ipſe portauit: ergo mirum eſt quod poſtq͞ accepimus in baptiſmo efficaciam paſſionis adhuc nichilominus patimur infirmitates et alias penas peccatis debitas. Sed ad hec rn̄detur ſm̄ Richar. iiij. di. iiij. q. ij. arti. iij. Et Fran. may. ⁊ alios doctores ꝯmuniter per tres veritates.

¶ Prima veritas q͞ chriſtus per ſuam paſſionem ſufficientiſſime exoluit omnem penā peccatis debitā: que ſcilicet hominis animā poſſet prohibere poſt ſeparationem corporis ab ingreſſu paradiſi celeſtes ſiue ſimpliciter ſiue ad tempus. Ratio quia in baptiſmo remittitur omnis culpa tam originalis q͞ actualis: mortalis et venialis ex efficacia paſſiōis chriſti. Et tollitur etiam omnis obligatio ad penam eternam ⁊ etiam ad temporalem: ſcilicet purgatorij. Unde Auguſti. de conſe. diſt. iiij. ca. per baptiſmum. dicit: q͞ in baptizato quicquid ab homine dictum ⁊ factum ⁊ cogitatum eſt totum aboletur: vt quaſi factum non ſit habeatur.

¶ Secunda veritas eſt q͞ per baptiſmum ⁊ efficatiā paſſionis chriſti pene temporales pro peccato originali debite non remittuntur vt ſunt infirmitates: mors corporalis et alie miſerie. Ratio: quia ille terminantur cum hac vita: et ideo non poſſunt animam prohibere poſt ſeparationem ab ingreſſu celi nec ſimpliciter nec ad tempus. Et quia inſuper ſunt homini occaſio maioris meriti et premium dum viuit: vt poſtea felicius ingrediatur ad celum: vt patet per Auguſti. xiij. de trinitate.

¶ Tertia veritas q͞ chriſtus dominus ex miſericordia ſua voluit penalitates huius vite temporalis non penit⁹ tolerent per effica-

ciam paſſionis cuius paſſio eius ſatiſfecerit pro omnibus peccatis et penis. Ratio quia huius vite pene et miſerie non obſunt: ſed multū proſunt hominibus ad ſalutem ſi ſufferre velint: vt debent tanq̄ medicinas a ſummo medico propinatas licet amaras tamen ſalutiferas pro anima. Et de huiuſmodi ſalubritate patebit in ſequentibus.

T ¶Quātū ergo ſcdm queritur quali pro vtilitate voluit dominus Jeſus egritudines et alias miſerias tēporales peccato originali debitas in hominibus remanere. Ad hoc nota plures vtilitates. Primo quia peccata preterita purgata. Grego.in moral. Diuina diſpenſatione agitur: vt pliciori vitio plixior detur egritudo. Unde ſepe fit: vt per eadem membra quis puniatur egritudine per que peccauit: verbi gratia: qui peccauit per viſum fit cecus: qui per illicitū auditū: puta in detractionibus et hmōi fit ſurdus: qui per greſſum ſaltando: chorizando etc. fit claudus. Secūdo quia hoſtem debilitant: hoc eſt carnem que militat et concupiſcit aduerſus ſpiritū. Ideo apoſtolus dicit.ij. ad Cor.xij. Cum infirmor tūc fortior ſum: ſcz contra vitia reſiſtēdo: quoniam domeſticus hoſtis inſidians: ſcilz caro debilitatur. Tertio: quia exitum ad debitum mortis preparant. Nam vt Grego. dicit: per infirmitates deus pulſat tanq̄ per nuncium mortis permiſſum: vt homo ſibi aperiat ad penitentiā diſponendo. Ideoq̄ debet homo patienter acceptare tāq̄ nūcium xp̄i pro ſalute miſſum et ad celeſtē beatitudinē euocantē. Quarto quia culparū mala euitant. Non enī poteſt homo infirm⁹ peccare tā multipliciter ſicut peccaret ſan⁹.ſ.in ſupbo ornatu: in luxuria: tabernis: et ſic de aliis. vnde Ozee.ij. Sepiam viam tuā ſpinis dicit dñs. Et patz. Quinto quia bonū ſtatū penitētie ad aſſumendum incitant: vt ſcz homo mūdialia contēnēs ad deum cōuertat Greg. Mala que nos hic premunt ad deum ire compellunt. Et pſal. Multiplicate ſunt infirmitates eorum: poſtea accelerauerunt.

U ¶Exemplum legitur in legenda ſancti Thome Cantuarieñ. quod quidam laborauit longa et magna infirmitate: et veniens ad ſancti Thome ſepulchrū impetrauit ſanitatem. Sed ſanatus cepit cogitare: dicens. Forſitā non expedit michi iſta ſanitas: quoniam ſenſit ſe pronum in ſanitate ad peccandum et ad mundi delectabilia ſectāda. Iterum ergo rogauit predictum ſanctum: vt daretur ſibi quod expediret ſue ſaluti: ſiue infirmitatē: ſiue ſanitatem: et ſtatim infirmatus eſt. Sexto: quia amoris dei dona demonſtrāt: quia deus dicit Apocal.iij. Ego quos amo arguo et caſtigo. Ideo in vita ſpatrum legit̄ quod ſumma eſt religio chriſtiana in infirmitate deo gratias agere. Et ibidem legitur quod quidaz ſenex frequenter infirmabatur. Cumq̄ vno anno non fuiſſet infirmatus cū lachrymis dixit. O domine cur reliquiſti me non viſitans infirmitate hoc anno. Septimo: quia a futuris ſuppliciis liberat. Unde Auguſti.di. Domine hic vre: hic ſeca: vt in eternum parcas. Et certe maxima dei miſericordia eſt hic punire: quia etiam ſi mille annis omnes dolores hic quis pati deberet modicū eſt reſpectu pene purgatoriī: vt patet per Augu. Ultimo quia

ſempiterna pmia celeſtia accumu
lant. Greg. Maioris premij adver
ſa patienter tolerare ꝙ bonis ope
ribus inſudare.
x ¶ Sed queri poteſt qualiter de=
beat homo infirmitates ſufferre:
vt pdictos fruct⁹ poſſit obtinere.
Ad hoc nota plures regulas. Pri
ma regula dr fidelis perſeueratio
nis vt ſcʒ i fide xpi permaneat: nec
recurrat ad incantatores ꝛ ſupſti=
tioſas artes: nec ad iudeos. De qui=
bus vide dnica nona: ſermone. iiij.
n. Item de ſaracenis vel mahu=
meticis dicit frater Angelus de
Clauaſ. in ſumma. cōcor. Nico. de
Auſino: ꝙ quaſi per omnia quo ad
phibitiones hmōi iudeis compa=
rantur. Uide ibi. c. Saracenus. Se
cunda regula dicitur vere peniten
tie ꝛ pfeſſionis: vt. s. Tertia regu
la emēdatiōis vite et obedientie i
omnibus mandatis. Quarta patiē
tie et gratiarū actiōis. Exemplum
de beato Franciſco cui maxima i=
firmitate laboranti dixit quidem
frater ꝙ deum oraret ipſe ſanct⁹
Franciſcus quatenus mitius cum
eo ageret. Sanctus vero pater du
re redarguit illum. Et pſtratus in
terram gratias egit deo pro dolo
ribus ac petiuit vt deus ſicut pla=
ceret plus affligeret.
y ¶ Quo ad tertiū de ſeruientib⁹
infirmis queritur: vtrū ſeruire in=
firmis ꝛ eos cōſolari ſit magni me
riti. Ad hoc reſpondet magiſter
Humbert⁹ ſuper regulā beati Au
guſtini dicens ſic. Non eſt maior
miſericordia in exterioribus ope=
ribus miſericordie ꝙ que exercet
circa infirmos miniſtrando ꝛ ſer=
uiendo. Ratio: qr tales in vno in=
firme omnia mie opera implent:
qr paſcitur et potatur ac tegitur
infirmos pauper: hoſpitatꝛ quādo
ſibi lectus paratur: viſitatur eger
ipſe et vinculis infirmitatis liga=
tus: ac tandē dum moritur ſepelit
Et hec facit homo dño xpo in per
ſona infirmi. Mat. xxv. Quod vni
ex minimis meis feciſtis: michi fe
ciſtis. Item ratio alia: quia in alijs
operibus ſeruitur deo de vnico im
ſenſu vel mēbro: puta in ieiunio de
guſtu: in ſilentio de lingua: in vigi
lia ꝛ oratione de oculis ꝛ labijs: in
cilicio de tactu et ſic de alijs. Sed
in opere pietatis circa infirmos
omnes ſenſus deo ſeruiunt: ſcʒ ocu
li in vigilando et interdum horrē
da videndo: pro quibus dabitur vi
ſio dei in celis ſumme delectabi=
liſſima. Item olfactus in fetorib⁹
portañ. Auditus dura ꝛ importuni
tates illorum audiendo. Tact⁹ in=
firmos tangendo. Guſtus ſolitam
comeſſationē intermittendo. Lin
guam eos conſolando. Pedes pro
eis diſcurrendo: ꝛ totum corpus p
eis diuerſimode laborando.
z ¶ Unde exemplum legitur in
vita ſpatrū ꝙ duo fratres erant:
quorum vnus multum ieiunabat:
alter libenter ſeruiebat infirmis.
Queſitum eſt ergo a quodam ſe=
ne quis eorum eſſet maioris meri
ti. Reſpondit ſenex dicens. Si fra
ter ille ieiunans etiam appende=
ret ſe per nares: non poſſit perue
nire ad menſuram illius qui ſer=
uit infirmis. hec ſufficiant. O er=
go chriſtiane ſtude exercere te ad
iſtam pietatem ſeruiendi infir=
mis. Rogemus autem dominum
Jeſum chriſtum ꝛc.

¶ De eadem dominica. Sermo. ꝗ
de fidei articulis contētis in ſym
bolo apoſtolorum.

Credidit ipſe et domus eius tota. Johan.iiij.in euang. hodierno. Uerba iſta ſcribuntur de quodã regulo cuius filium febre moriẽtem ſanauit dominus Jeſus: et ille in chriſtum cũ tota ſua domo credidit. Et ſcd̃m Bedam iſte regulus creuit in fide per tres gradus. Primo eñ incepit credere: et hoc a tempore quo chriſtus aquã mutauit in vinũ in nuptijs: cui miraculo interfuit: vt dicit Teophilus: et tunc credidit: ſed imperfecte. Unde et in euangelio hoc dicitur ꝙ rogauit chriſtum vt deſcenderet in domum ſuam ⁊ ſanaret filium eius: credidit enim ꝙ ſanare illum poſſet: ſed non niſi pñs corporaliter fieret. Secundo incrementum fides illius accepit quando chriſtus ei dixit. Uade filiꝰ tuus viuit: et credidit ſermoni domini. Tertio poſtea perfecte credidit quando illum ſanum eſſe cognouit. Unde in exemplum nobis ꝓponitur vt perfectam fidem ĩ chriſto habeamus. Et de predictis patet in euãgelio. Itaqꝫ de fidei chriſtiane articulis qui continentur in ſymbolo apoſtolorũ myſteria tria declaremus pro ſermone.

¶ Primum dicitur credendi modificatio.

¶ Secundum dicitur cognoſcẽdi obligatio.

¶ Tertium dicitur cõmunis ſymboli explanatio.

A ¶ Circa primũ de modo credendi in deum ex quo ſymbolũ ſic incipit. Credo in deum: vtile eſt ſcire chriſtiano quomodo debeat credere in deum. Ad qđ ſciendum eſt ꝙ ſicut Augu.lib.de verbis domini ſuper Johãnẽ dicit. hec tria dicta diſtinguuntur inter ſe.

¶ Primum Credo deum.

¶ Secundum Credo deo.

¶ Tertium Credo in deum.

¶ Primum ſcilicet credere deum eſt credere ꝙ deus eſt. Et hoc eſt commune ex naturali cognitione omnibus hominibus: niſi quis eẽt inſipiens. pſal. Dixit inſipiens in corde ſuo nõ eſt deus. Sed qui habet intellectum etiam paganꝰ naturaliter poteſt cognoſcere ꝙ deꝰ eſt. Et hoc ſic. Si enim ego querã te o homo. Credis ne ꝙ in me ſit anima. Dicis ꝙ ſic. Sed hoc vnde ſcis cum eum videre non poſſis niſi ex intellectu naturali per opera que apparent exterius: quia quinqꝫ ſenſibus vtitur: loquitur: cibũ comedere facit: pedes ad ambulandum: manus ad operandum mouet: et huiuſmodi. Item ſi queram te: vtrum in celis ſint angeli. Reſpondens. Uideo celum moueri diuerſimode in ſole: luna: et ſtellas: ergo credo ꝙ aliqua ſubſtantia ſpiritualis mouet iſta: cum ex ſe corpora celeſtia ſint inanimata inſenſibilia et irrationabilia: alias non mouerẽtur continue tam rationabiliter faciendo dies: mẽſes: annos: ⁊ horas: ergo angeli ſunt talia facientes. Item quis facit ꝙ aqua fluat: terra germinet. Ad hec et ſimilia clare cognoſcis ⁊ ſequitur ꝙ deus ſit ille ſummus creator horum et omnium que ſic fieri ordinauit. Unde patet ꝙ credere deum commune eſt omnibus non ſolum chriſtianis: ſed etiam organis et infidelibus: et etiam demonibus. Jacobi.ij. Tu credis quia vnus eſt deus: bene facis de-

mones credunt et contremiſcunt.
¶ Secundū eſt credere deo: et hoc ſecūdū Aug. 3. eſt credere verbis dei q̄ oīa ſint vera que deus dixit tam in veteri q̄ in nouo teſtamento ſcilicet in euangelio per chriſtū Et hoc credere habent chriſtiani: licet non credant pagani multi euangelio: tamen et hoc commune eſt indifferenter bonis et malis chriſtianis credere. Unde hec duo nō ſufficiunt homini ad ſalutem.

B

¶ Sed in electis chriſtianis requiritur tertium ſcilicet Credo in deum. Et ſecundum Auguſtinum hoc eſt credendo amare et ire in deum. Unde hoc ſolum bonis conuenit: quia qui credit deum et deo ac eius euangelio: ſed per peccatū mortale deum non amat: non credit in deum. Si queras: vtrum ergo homo exiſtens in peccato mortali poſſit ſine mendacij peccato dicere Credo in deum. Reſpondet Alexander des ales in tertio volumine ſumme queſtione vltima: q̄ homo peccator dicendo Credo in deum et ſymbolum orando ſi diceret in perſona propria vt de ſeipſo mentiretur et peccaret: ſed poteſt et debet dicere in perſona eccleſie et ſic orando non peccat. O itaq̄ tu chriſtiane diſce quomodo credere debeas in deum. Nam Auguſtinus dicit. Cum dilectione fides eſt chriſtiani: ſine dilectione fides eſt demonum qui credunt ſed non diligunt deum.

C ¶ Circa ſecundum de cognoſcendi obligatione queritur vtrū omnes chriſtiani teneantur ſcire fidei articulos et ſic explicite credere illos. Reſpondetur ſecundū Bonauenturam in. iij. diſt. xxv. et Rich. q̄ fides et eius cognitio eſſe poteſt triplex.

¶ Prima deficiens.

¶ Secunda abundans.

¶ Tertia ſufficiens.

¶ Prima dicitur ſufficiens quando omnes articulos fidei homo credit tantummodo implicite. et ſic credere eſt fidei diminute. Unde non ſufficit ad ſalutem hominibus habentibus vſum rationis: quia cū articuli fidei ſint manifeſte diuulgati preſertim inter fideles conuerſantibus ideo poſſet quilibet ſcire explicite precipue quos eccleſia conſueuit colere vt eſt de trinitate perſonarum: et vnitate deitatis: de natiuitate: de paſſione reſurrectione/aſcentione/et ſic de alijs. Nec poteſt quis talia ignorare ſine contemptu: et totali negligentia ſue ſalutis. Unde et Auguſtinus dicit. Neſcio qua fronte audeat ſe chriſtianum dicere: qui pauca verba in ſymbolo et oratione dominica et decalogo non vult addiſcere.

¶ Secunda fides et cognitio dicitur abundans quando quis credit omnes articulos fidei explicite et diſtincte ſciens illos omnes: et hoc eſt fidei prouecte. Unde non eſt neceſſarium hoc: niſi illis qui tenentur alijs fidei articulos manifeſtare: puta qui regimen eccleſie et officium docendi et predicandi vel confeſſiones audiendi ſumpſerunt: aut curam animarum: qui ſecūdum exigentiam ſui ſtatus et gradus tenentur habere fidem explicitam.

¶ Nam vt ſanctus Thomas in ſecunda ſecunde. que. ij. articulo ſexto dicit. Sicut in celo angeli ſuperiores habent illuminare inferiores

res.ſ.de ſecretis diuinis:ſic in ecclesia maiores habent docere minores de articulis fidei et neceſſariis ad ſalutem. ¶ Tertia fides et eius cognitio dicit ſufficiens quando quis credit quoſdam articulos explicite:alios implicite. Et talis fides communiter omnibus vſum rationibus habẽtibus eſt neceſſaria ad ſalutem:quia omnes tenentur etiã ſimplices ad illos articulos explicite credẽdos:q̃s eis manifeſtat nõ ſolũ pdicatio:ſed etiam eccleſiaſtica cõſuetudo: vt de trinitate cũ dr̃ publice ſignãdo i miſſa et in baptiſmo ⁊ alibi. In nomine pr̃is et filij et ſpiritusſancti.amẽ. et de chriſti myſterijs in illis que ſymbolo communiter continent. De alijs autem ſufficit ſimpliciter implicite credere.

D ¶ Sed diceres. Quid de ignorantia articulorum explicite credendorum. R̃ñdetur ignorantia non excuſat hominem adultum vtentem ratione in iuſtis ſcd̃m Rich. et fratrẽ Ange. de Clauaſ. niſi eẽt ſ.aliquis quem xp̃s nec per ſe nec per alium:nec per inſpirationem doceret de fide:talis enim non tenetur explicite credere niſi id qđ credebatur in lege nature. Exemplum poſito caſu q in carcere ſaracenorum ſiue thurcorum includeret puer vel etiã in inſula vbi non eẽt hominum acceſſus:⁊ ibi creſceret a pueritia:nunquid poſſet ſaluari ignorans fidem xp̃i ſecũdũ Aug. libro de queſtionib⁹ noui et veteris teſtamenti talis ſi non fuerit a quo dicere poſſit ad eũ rumor doctrine fidei peruenerit: nichilominus tenet cũ habeat vſum rõis credere illđ quod erat in lege nature de deo neceſſe credere. Sed quid eſt iſtđ ſctũs Uincentius ponit dicens q credere deum eſſe et ipm eſſe creatorẽ et rectorẽ mũdi iuſtum/bonũ ſapientẽ/potentem/ et q remunerator eſt inq̃rẽtiũ eũ: ſcz bonorum ac punitor malorum q̃ nõ inquirũt eũ. Iſta eñ credẽtia fuit neceſſaria ab initio mũdi de lege nature:q: eſt demõſtrabile naturali lũie:vt dictũ eſt ſupra p̃io articulo huius ſermõis. Uñ ſine huiuſmodi credentia nullus hoĩm a principio potuit ſaluari niſi omnino ſtultus qui in fide aliorum a pctõ originali mũdatus ſaluaret. Nam de illa fide naturalis legis. hebr. xi. Sine fide impoſſibile eſt placere deo. Credere eñ oportet acceſdentem ad deũ q: e et q inq̃rẽtib⁹ ſe remunerator ſit. hec ibi ⁊ p op poſitũ q punitor ſit malorum. Itaq; p̃dict⁹ vcz de q̃ hic ponit caſus q̃ pueneritad vſũ rõis tenet p̃dicta credere. Et Alexañ. de alex. ſ.ſ. ti. de pplexitate ɔſcĩe đt q ſi talis faciet qđ in ſe eſt deus illuſtrabit eũ de fide xp̃i vel per ſeipm occulta iſpiratiõe vel per angelũ aut p aliquẽ hoĩem mittendo ad eũ vt poſſit ſaluari per fidẽ xp̃i. O ergo mira dei bonitas. O mira pietas:q: vult ſaluari oẽs faciẽtes qđ i ſe ẽ.

E ¶ Circa tertiũ de ɔmunis ſymboli et articulorum fidei explanatiõe ſaltem breui. Notandũ eſt q vt cõmuniter đr: et ẽt in libro qui dicit Catholicõ ac plurib⁹ ex theologorũ dictaminib⁹ habet i exordio ſurgẽtis ecc̃ie cum ap̃li iam accepto ſpũ ſancto eſſent in mũdũ pfecturi ad p̃dicãdũ fidẽ et eliminãdũ errores p mũdũ vniuerſum diffuſos ɔtulerũt inuicẽ de fide quã vnanimiter omnes deberẽt xp̃o credeñ. tenere:vt ſic eſſent om̃s ſub vnica

fide et non enarrent aliqui pplorum contra aliquē articulū fidei: et tunc a ſpūſctō quilibet apoſtolorum ſcdm ſacras ſcripturas in ſymbolo apoſuit bolum .i. particulam pro articulo fidei communis in chriſto. vñ Rich. de ſancto victore dicit. Articulus ē infallibilis veritas de deo artans nos ad credendum ſcilicet ſub neceſſitate ſalutis. Ideoqꝫ licꝫ ſcdm veritatem articuli fidei ſint plures: tñ iuxta numerū duodecim apoſtolorū vt communiter dicuntur eſſe. xij. eiſdē attributi. et lꝫ articulos hos diuerſi diuerſis apoſtolis attribuant varie proſequendo ſeriem ipſorum apoſtolorum: tamen de hoc non eſt magna vis: vt dicit eodem libro Catholicon. Sed ſufficiat hoc certum: qꝛ apoſtoli hos articulos poſuerunt: et ſimul omnes confirmauerunt. Primus articulus fidei quem poſuit Petrus eſt. Credo in deum patrem omnipotētem creatorē celi et terre. In hoc articulo tria cōtinent. Primum qꝫ xpianus debet credere vnicū verū deū. Ideo dicitur. Credo in deum non in deos: ſicut credebant pagani idola. Et hoc eſt contra incantatores et magicos auguros et huiuſmodi quibus credere et conſulere eos eſt phibitum: quia alium deū eſt hmōi credere. Scdm eſt qꝫ chriſtianus debet credere l vno vero deo perſonas tres ideo additur patrē omnipotentē: ſic et ola ſcientem et regentē ſcdm Rich. Et infra de filio ſubditur. et tādē de ſpiritu ſancto. et ſic tres perſonas debet homo credere in diuinis. ſ. patrem filium et ſpiritū ſanctū. Tertiū cōtinet in hoc articulo qꝫ chriſtianus debet credere deū eē creatorem celi: et ſic omniū inuiſibiliū et terre: hoc eſt olm viſibilium. Et hoc eſt contra hereticos manicheos qui dicunt viſibilia a diabolo fore creata. Unde chriſtianus verus nullam hereſim debet credere.

¶ Secundus articulus quem poſuit Joannes ſecundū Fran. mayro. et Catholicon eſt. Et in ieſum chriſtum filium eius vnicum dñm noſtrum. ad hoc Alexā. tes Ales iij. volumine ſumme. q. vlti. dicit. qꝫ ly vnicū poteſt indifferenter cōſtrui cum ly filium: vt ſit ſenſus filium eius vnicum .i. vnigenitū dei patris. Uel poteſt etiam conſtrui cum ly dominum vt ſit ſenſus vnicum dominū noſtrū .i. vnius eſſentie diuine et dominū exiſtentem filium cum deo patre. Et hoc eſt cōtra Arrianos dicentes qꝫ filius ſit minor patre. Contra quos eſt ſcriptura. Joan. viij. Ego et pater vnū ſumus ſcilicet in eſſentia deitatis: ſimul cum ſpiritu ſancto.

¶ Tertius articulus quem poſuit Jacobus maior eſt. Qui conceptus eſt de ſpiritu ſancto natus ex maria virgine. Et eſt ſenſus qꝫ xps cōceptus eſt opante ſpū ſancto miraculoſe in ſumma ſanctitate in vtero virginali: et ex virgine natus ſicut predixerat Eſa. vij. Ecce virgo concipiet et pariet filium.

¶ Quartus articulus quē poſuit Andreas eſt. Paſſus ſub pōcio pylato crucifixus mortuus et ſepultus. Et patet intellectus qꝫ xps pro pter pctā noſtra paſſus eſt. Sed quare nomē damnati hois inſertū eſt dicen. ſub poncio pylato. Dicendū qꝫ hoc ad inſinuandum ſcilicet qꝛ impleta eſt illa prophetia quā predixit Jacob. Gen. ca. vlt. non auferetur ſceptrum de Juda donec veniat qui mittendus eſt: eo qꝫ tam

gentilis pylatus dominabatur ſup
iudeos:et antea herodes idume⁹
et per conſequens Jeſus fuit xp̄s
verus qui tunc venire debuit. hoc
eſt contra iudeos qui adhuc xp̄m
expectāt. ¶ Quintus articul⁹ quē
poſuit Philippus eſt. Deſcēdit ad
inferna hoc eſt ad lymbum ſancto
rum patrum deſcendit poſt mortē
anima chriſti vt inde illos erueret
ſicut predictū fuit zach.ix. Tu quo
ꝙ in ſanguine teſtamenti tui erui
ſti vinctos ꝛc. ¶ Sextus articulus
quem poſuit Tho. certificatus de
reſurrectiōe chriſti eſt. Tertia die
reſurrexit a mortuis. et patet.
¶ Septimus articulus quem po=
ſuit Bartholomeus. Aſcendit ad
celum ſedet ad dexteram patris
omnipotentis:hoc eſt manet in e
qualitate deitatis cum patre exal
tatus ſuper omnem creaturam in
ſumma gloria etiā in humanitate.
¶ Octauus articulus poſuit Ma=
theus eſt. Jnde venturus eſt iudi=
care viuos et mortuos. Jnde ideſt
de celis a ſede maieſtatis vēturus
eſt in fine mundi iudicare viuos.
id eſt bonos qui viuunt in anima
per gratiam. et mortuos id eſt re=
probos: qui ſunt mortali peccato
mortui. ſic exponit Auguſtinus. in
Enchiridi. Alio modo per viuos
intelliguntur illi homines qui cir=
ca finem mundi viui reperientur
qui etiam morientur et reſurgent
cum illis qui antea erant mortui.
¶ Nonus articulus quē poſuit Ja
cobus minor eſt. Credo in ſpiritū
ſanctum:hoc eſt ꝙ tertia perſona
in trinitate eſt ſpiritusſanctus con
ſubſtantialis et equalis patri et fi
lio. Et hoc ſignificatur ex eo ꝙ ad
ditur in dicendo. Credo in ſpiritū
ſanctum, quod eſt credendo in ſpi
ritum ſanctum per dilectionem ī
deo. Et hoc ſoli deo conuenit ſicut
et ſupra dictū eſt:ꝙ credere in deū
eſt credendo in deū ire. Unde in
aliis articulis qui non ſunt de ipſo=
met deo non apponitur ly in:vt pa
tet ibi. ¶ Decimus articulus quē
poſuit Symō eſt. Sanctā eccleſiā
catholicam ſanctorum communio=
nem hoc eſt credo catholicā.i. vni
uerſalem eccleſiā eē ſanctam per
ſpm̄ ſanctum ſanctitatem eam:ita
ꝙ nullus extra vnionē fidei eccle=
ſie poteſt ſanctificari vel ſaluari vt
patet per Augu. de fide ad Petrū
extra de here.c.j. Unde ꝛ additur
ſanctorum cōmunionem/ hoc eſt:
ꝙ eccleſia habet ſacramenta in q̄=
bus cōicant fideles et ſanctificant
quia ſacramēta ſunt inſtrumenta
ſanctificandi, precipue autem per
ſanctorꝝ cōmunionem intelligitur
euchariſtia in qua per gratiā com
municāt ſancti tanꝙ membra xp̄i
Et ſolis ſanctis.i. mundis licet ſu
mere euchariſtiā que dr̄ cōmunio.
Et ſic patet ſcd̄m fratrē Angelum
in ſumma ꝙ non debet dici in ſan=
ctam eccleſiam:ſed ſanctam.
¶ Undecimus articulus quem po
ſuit Thadeus qui eſt Judas Jaco
bi eſt. Peccatorꝝ remiſſionē:hoc ē
ꝙ per ſacramēta in eccleſia ſancta
remittuntur pctā. ¶ Duodecim⁹
articulus quem poſuit Mathias ē
Carnis reſurrectionem et vitam
eternam. Amen: hoc eſt: credo ꝙ
deus reſuſcitabit oēs hoīes et in
corpore et anima habebūt viuere
in eternum boni in gloria:mali in
pena. ff ¶ Pro exemplo finali
nota ꝙ Aug. vt habetur lib. origi
naliū:dicit ſic hortās. Quādo ſur=
gitis et qn̄ vos ad ſomnū colloca=
tis reddite ſymbolū veſtrum deo:

non pigeat vos repetere: non ſurrepat obliuio. Et poſt pauca. Sit tanq̄ ſpeculum tibi ſymbolum: ſint diuitie tue q̄tidiana iſta: ſint quemadmodum indumenta mentis tue: nunquid quando ſurgens nō veſtis te. ſic ↄ cmemorādo ſymbolum tuū veſti aīam tuā ne nud⁹ inueniaris. hec ibi Auguſti. Naȝ ꝙ ſymbolum perorare multuȝ valeat quotidie: et in extremis preſertim. Narratur in dialogo Ceſarij et Speculo exē. di. vi. exemplo. lxxx. ꝙ quidam magnus dn̄s noīe Cuno religionem intrauit ⁊ ſancte vixit. Tandem deus ſibi diem mortis reuelauit: et ipſe ꝑ dicēs illo die mortu⁹ eſt. Eo ipe erat mulier obſeſſa a demone in villa ꝓxima que hora mortis eiuſdem Cunonis liberata eſt a diabolo. Poſt paululum demon rediſt grauius vexans eandē. Adducta ergo ad ſanctū ꝑſbyterum interrogatus diabolus vbi fuerit poſtq̄ exierat de muliere illa. Reſpondit ꝙ ad mortem Cunonis cucurrerit cum ceteris demonibus quindecim milibus. Et dixit ſacerdos ille. Quid ibi actum eſt. Reſpōdit diabolus. Supuenerunt maledicti tonſurati fratres et ceperunt muſſitare ac dicere: ſcȝ vt ſolitum eſt. Credo. Pater nr̄ ⁊c. et ad hoc omnes fugimus: aīaq̄ illa deuenit ad pedes dei. O inquit quanta nobis iniuria: hō ille ſeruierat nobis plus q̄. xl. annis: et poſtea tribus annis tm̄ ſeruiuit domino ⁊ abſtulit a nobis: ideo iterum redij ad vaſculū qd̄ michi traditum eſt vt vindicem me. Unde patȝ ꝙ mlt̄um cōfert contra demones orare ſymbolū. Nam et eccleſia ſtatuit quotidie mane in ꝑma et ſero in completorio perorari. Rogemus ergo chriſtuȝ dn̄m vt det nobis ⁊c.

¶ De eadem dn̄ica. Ser. iij. ſcȝ. de fidei chriſtiane obligatione ad vitam ſanctaȝ ac de regulis chriſtianitatis.

Credidit homo ſermoni quem dixit ei Jeſus Johā. iiij et in euang. hodier. Sicut Aug. de fide ad Petrum dicit. Fides chriſtiana eſt bonorum oīm fundamentum ⁊ humane ſalutis initium. Sine hac nemo pōt pertigere ad filiorum de numerū: ſine hac oīs labor hoīs vacuus eſt hec ille. Preterea ſaluator noſter fidem tanq̄ fundamentum neceſſariū ad ſalutem voluit multis miraculis confirmare: vnde et regulum cuius filius īfirmabatur quē ſanari a xp̄o petebat voluit reprehēdere d̄ defectu fidei. Et miraculoſe ſanando filium eius confirmauit fidē ac totam credendum illius conuertit ad credendum in chriſtum: vt patet in euangelio. Ex quo autem multi ſunt chriſtiani mali/ qui licet credant in chriſtum fide: et credant ſermonibus chriſti Jeſu/ quos dixit in euangelio: tamen opere contradicunt. Contra quos Jacobi. ij. Si fidem quis dicat ſe habere: opera autem non habeat: nunquid poterit fides ſaluare eum. Item ibidem Sicut corpus ſine ſpiritu mortuum eſt: ita et fides ſine operibus mortua eſt: hec ibi. Unde ⁊ Apoſtol⁹ Galathas. v. Fides per charitatē operatur. Item ibidē. Qui chriſti ſūt carnem ſuā crucifixerūt cū vitijs

et cõcupiſcentijs. Harum aucto=ritatum ꝗlibet põt poni ꝓ thema te huius ſermonis. Proinde de vi ta:ſcʒ xpiana ad ſctitatem operuʒ in fide obligante tria myſteria de clarabimus in hoc ſermone.

¶Primum dicitur mirabilis in=ductionis.

¶Secundum dicitur chriſti for=mis imitationis.

¶Tertium dicitur regularis ob ſeruationis.

G ¶Circa primũ de mirabili in ductione videlʒ ad fidem et vitã ſanctam xpianã ꝗritur. quare vo=luit deus nõ niſi per miracula ad fi dem xpi hoĩes inducere ⁊ ad vitã xpianaʒ. Ratio queſtionis eſt: qꝛ nulla alia lex confirmata eſſe legi tur per talia miracula: niſi ſola lex fidei xpi. Et patet primo de lege naturali que non eſt confirmata miraculis. Secundo de lege Moy ſi data in monte ſinay. Licet enim ibi deus aliqua miracula fecerit: quando angelus in perſona dei lo cutꝰ eſt: puta qꝛ: ignis ardens fuit et nubes et fulgura in ſina monte Vox quoqꝫ terribilis tube et hu=iuſmodi. Sed nullus legitur cecꝰ: aut claudus in populo tunc fore ſa natus: et ſic de alijs infirmitatibꝰ: nec mortuus quis. ſ. ſuſcitatus le=gitur. Et ſi poſtea fecerit deus mi racula in lege moſaica: tamen in ſolo populo Judaico fecit: et pau=ciora multo ꝙ̃ in lege noua. Jn ꝗ̃ certe totum mũdum deus mira=culis adimpleuit in omnibus par tibus: et vſqꝫ modo per multos ſã ctos fiunt innumerabilia miracu=la: que et quotidie experimur vſ=qꝫ ad finem mundi. Tertio patet de de lege Mahumeti que nullo miraculo eſt confirmata: ſed con=ſiſtit in virtute armorum: et ſic du rat: quia in ipſa lege Mahumeti mandatur ꝙ ſub pena capitis nul lus dubitet de illa. Et propterea ſacerdos Saracenorum qñ predi cat: ſp tenet enſem euaginatum: vt nullus audeat contradicere illi legi. Si quis enim auderet de illa dubitare: manifeſte conuincere=tur ꝙ eſt falſa. Mira ergo vide=tur/ꝙ ſola lex xpiana miraculis eſt confirmata.

H ¶Sed ad hec aſſignantur plu res rationes. Et quidem.

¶Prima ratio ex parte aliarum legum.

¶Secunda ex parte articulorum fidei xpianorum.

¶Tertia ex parte perſecutionis tyrannorum.

¶Prima rõ accipitur ex pte alia=rum legũ: qꝛ oĩs alia ꝑter xpi legẽ ꝓcedit ꝑ viam naturalis cognitio nis. Jdeo non erat nec eſt neceſſa rium a deo probari illas per mira cula aliqua. ¶ Declaratur primo de lege Jmperatorum Romanoꝝ et Philoſophorum qui erant ſa=pientes mundi. Videteſqꝫ via na=ture ꝓcedere a corporibus celeſti bus bonam hoĩm diſpoſitionẽ ſe=cũdũ corpꝰ et elementa inferiora: colebãt corpora celeſtia tanꝙ̃ de=os ſcʒ ſolẽ/lunã et alias ſtellas. et in hoc errore non debuerunt fieri miracula ne videreť a deo fore cõ brobatus. Jtem ſecundo de lege Moyſi patet: qꝛ Moyſes nihil ſu=pra naturam ł cõprehẽſibileqꝫ rõ ni. ꝑcepit Judeis in lege credere: ſed ſola ea que phi naturaliter ꝓ bant et rõ dictat: ſcʒ ꝙ vnus eſt de us: et precepta decalogi que dictãt ea que ſũt legis nature et ſimilia Propterea non fuit neceſſarium

miraculis confirmare legē Moy=
ſi. Item tertio de lege Mahume=
ti etiam ptʒ: qꝛ multas habet falſi
tates ⁊ vitiis laxat habenas irra=
tionabiliter: ideo non debuit mi=
raculis a deo confirmari: eo ꝙ de
us non poteſt eſſe teſtis falſitatis
¶ Secunda ratio accipitur ex par
te articulorum fidei: quia fides
xp̄iana eſt ſumme ardua: ⁊ eiꝰ ar
ticuli ſunt de difficillimis: vt pote
ſupra naturam. Non enī hec fides
eſt humanitus adinuenta: ſed a deo
conſtituta. Unde a miraculis diui
ne virtutis incipit: ſcʒ ab incarna
tione xp̄i ex virgine: et in miracu
lis durat: ſcʒ in quotidiana conſe=
cratione euchariſtie: et crebris mi
raculis que ſancti faciunt in vita
et poſt mortem: et tandem ad mi=
raculum cōſūmat̄: ſcʒ ad reſurre=
ctionem ꝑpetue immortalitatis: et
hec oīa nō potuiſſent hoīes cre
dere ex ſi cū ſint ſupra rōnem. Idō
xp̄iana fides debuit miraculis per
mundum confirmari: vt videntes
ſigna fieri per apoſtolos et ſāctos
inducerentur ad fidem et vitam
xp̄ianem: et agnoſcerent veritatē
dei. ¶ Tertia ratio ex pte perſecu
tionis tyrānorum: qꝛ in maximis
perſecutionibus per totum mūdū
extincta fuiſſet ſi miracula non fu
iſſent facta: ſed homines videñ.
miracula qn̄ vnus martyr occide=
bat̄: decē aut mille/aut plures cre
debant: et ſic creuit eccleſie fides
in perſecutionibus vt appareret
manifeſte/ꝙ hec fides eſt a deo q̄
contra carnem et ſanguinem ac
naturalem appetitū induxit ho=
mines ad credendum et ſancte vi
uendum. Ex his patet quare mō
deus non facit tot miracula ſicut
prius: quia iam fides ſufficienter
eſt confirmata. O ergo ieſu bone
O deus magne tibi laus et gratia
rum actio ꝙ nos ad veriſſimam fi=
dem et xp̄ianā vitā induxiſti.

3 ¶ Circa ſecundum de xp̄i con
formitate et imitatione. notandū
ꝙ quilibet xp̄ianus fidelis tenet̄
xp̄m imitari in vite ſanctitate quā
tum eſt poſſibile probatur tripli
ter. ¶ Primo probatur hoc ex ipſa
xp̄iani nominis diffinitione. Que
ritur nanqꝫ quid eſt xp̄ianus: Ad
quod reſpondetur ſcdm Johānē
climacū li. ſcale ſiue gradu primo
diffinitur ſic. Xp̄ianus eſt imitator
xp̄i Jeſu ſecundū qđ poſſibile eſt
homini verbis operibus: et inten
tione recte et ſine querela credens
in deum et ſanctā trinitatē. Ecce
patet. ¶ Scđo ꝓbat̄ ex noīs deri=
uatione: qꝛ xp̄ianum nomen a xp̄o
deriuatur/vt doceamur ꝙ deriua
tiuum ſequi habet ſuum primiti=
uū ſecundum regulam grāmaticā
Proinde Augu. de vita xp̄iana di
cit. Nemo ſine cauſa quodcunqꝫ
nomen ſortit̄: ſutor enim vt vere
dicatur neceſſe eſt ꝙ calciamenta
conficiat: vt vocet̄ faber/aut ar
tifex artis peritia facit. Et ſubdit
huiuſmodi exemplis agnoſcimꝰ
nullum ſine actu nomen ſortiri: nō
enim qui tm̄modo loquitur de ar=
te ſutoria ſutor vocatur: ſed faci=
ens actu artem illam. Chriſtiani
ergo nomen ille fruſtra ſortitur q̄
xp̄m minime imitatur: quid enim
tibi prodeſt vocari qđ non es: tu
ergo quomodo xp̄ianus diceris
in quo nullus xp̄i actꝰ eſt. hec Au
gu. ¶ Tertio ꝓbatur ex adoptio
ne: quia deus pater xp̄ianum ado
ptauit in filium vel filiam: et xp̄s
adoptauit in fratrē vel ſororē. ꝓ=
pterea Ephe. v. Eſtote imita=

tores dei ſicut filij chariſſimi Am
bro. Scitote fratres quoniaȝ cuiꝰ
q̄ſqȝ opera facit eius et filius dicit
hoc eſt: bonꝰ xp̄ianꝰ dr̄ filius dei:
qꝛ facit opa bona que ſūt dei: ſed
malus dr̄ filius diaboli: qꝛ ſcribi=
tur .j. Joh. iij. Qui facit peccatuȝ
ex diabolo eſt. Proinde etiā Bern.
ſuper Can. ſer. xv. dicit ſic. Xp̄ia=
nus particeps nominis et heredi=
tatis: xp̄ianus ſum: xp̄i frater ſuȝ:
ſi ſum quod dicor: heres ſum dei
coheres autem xp̄i. Hec Bern.
O itaqȝ tu xp̄iane homo imitari
ſtude xp̄m dominum deum tuū: vt
ſis vere xp̄ianus contemne diabo
li opa. i. pctā oīa: qꝛ vt dicit Hiero
ny. in teſtamento. Fruſtra inquit
xp̄ianum nomen habet qui operi
bus diabolum ſequitur. Ue ergo
talibus. Sed reſtat videndum in
q̄bus xp̄ianus debeat/et teneatur
xp̄m Jeſum imitari: et de hoc pa=
tet p regulas ſubſequentes.
R ¶Circa tertium de regulari
obſeruatione. Notandum q̄ regu
le xp̄iane religionis q̄tuȝ ſint plu
rime: tamen precipue ſunt duode
cim ad quas xp̄ianus debet cona=
ri vt obſeruet. Nam quilibet reli
gioſus debet obſeruare ſuam re=
gulam: ſic in propoſito quilibet
chriſtianus regulam xp̄ianitatis:
que conſiſtit in duodecim capitu=
lis: que pro captu ponemus iuxta
litteras huius nominis Chriſtia=
nus vltima littera duplicata pro
numero implendo duodenario.
¶Prima littera C. ſignat regulā
credulitatis.
¶Secunda. H. ſignat regulaȝ hu=
militatis ſcȝ pnia les.
¶Tertia. R. regulam rectitudi=
nis.
¶Quarta. J. regulam incoin=
quinationis.
¶Quinta S. regulam ſacramen=
talis ſuſceptionis.
¶Sexta T. regulam tolerationis
¶Septima J. regulam impendio
ſitatis.
¶Octaua A. regulam amoris di
uinalis.
¶Nona N. regulam nitiditatis.
¶Decima U. regulam votiue fi=
delitatis
¶Undecima S. regulam ſalubris
ſtudioſitatis.
¶Duodecima S. regulam ſtabi=
litatis.
¶Prima inquam regula dicit cre
dulitatis: vt ſcȝ xp̄ianus fideli
ter credat et firmiter omnes ꝛſin
gulos articulos fidei ſine omni er
rore vel hereſi in vnione ſancte ec
cleſie catholice. Hec regula patet
per Augu. extra de heret. ca. Fir
miſſime. Unde et xp̄s Mar. vl. di
xit. Qui crediderit et baptizatus
fuerit ſaluus erit. Qui vero nō cre
diderit condemnabitur.
¶Secunda regula dicitur humi=
litatis penitentialis: vt ſcilicet hu
militer conteratur et confiteatur
penitentiam agat de peccatis.
Chryſo. Omnis xp̄ianꝰ qui facit
peccatum et non penitet ſaluus ē
chriſtianus. Hic Matth. xj. chri=
ſtus ait. Diſcite a me quia mitis
ſum et humilis corde: tollite iugū
ſcilicet penitentie.
¶Tertia regula dicitur rectitudi
nis. vt ſcilicet xp̄ianus ſit rectus
corde ore opere: hoc eſt q̄ non in=
tendat nec velit aut appetat cor=
de niſi qd̄ rectū et iuſtū eſt: nec lo=
quat ore: niſi qd̄ rectū et iuſtum ē:
nec operet: niſi quod bonum et re
ctum: vt pȝ p Aug. de vita xp̄iana
dicens. Qui fraudulentus eſt et

mendax iuratiõi aſſuetus: maledi cus: detractor ꝛc. nõ ẽ xpian⁹ ver⁹. ¶ Quarta regula dr̃ coinquinatio nis: vt ſcilicet chriſtianus ſummo ſtudio caueat inquinari pctõ mor= tali. j. Joan. iij. Qui facit peccatũ ex diabolo eſt. ¶ Quinta dicit̃ ſa= cramentalis ſuſceptionis vt ſcili= cet chriſtianus ſacramẽta oportu no tpe ſuſcipere iuxta preceptũ ec cleſie nõ negligat nec cõtẽnat vcꝫ baptiſmũ ſi nõ ẽ baptizat⁹ ille. Itẽ penitentiã eucharistie cõmunionẽ ſemel in anno. Item ꝯfirmationeꝫ ꝛc. Nã xps dicit Math. xviij. Qui eccleſiam nõ audierit ſit tibi ſicut Eth. ꝛc. Unde qui non confitentur vel nõ cõicãt in paſcha nõ ſunt ve ri xpiani. ¶ Sexta regula dr̃ tole= rãtiẽis vt. ſ. patienter toleret chri ſtianus aduerſa et non remurmu= ret contra deũ. Unde Augu. Uere fidelium humilitas eſt in nullo ſu pbire: ĩ nullo remurmurare nec ĩ= gratum eſſe nec querulũ: ſed in oĩ bus dei iudicijs gr̃as agere deũq; collaudare cuius oĩa opa aut iuſta ſunt aut benigna. O xpiane aduer te hec. ¶ Septima regula dr̃ impẽ dioſitatis: vt. ſ. xpianus ĩpẽdat ꝓ= ximis opa mĩe ꝛ pietatis: qr vt di. glo. j. Timo. iiij. Oĩs ſumma diſci pline xpiane in mĩa et pietate eſt. ꝓpterea Jaco. j. Religio. Lyra. ſcꝫ chriſtiana munda et immaculata apud deũ hec eſt: viſitare pupil. et vidu. et ſic de alijs. ¶ Octaua dici tur amoris diuſalis: vt ſcilicet chri ſtianus amet veraciter deũ: qr di= cit Aug. Cum dilectione eſt fides xpiani: ſine dilectione eſt fides dia boli. Nã ꝛ demões credũt et cõtre miſcũt. Jaco. ij. Uere autem quis deum diligit ſi mãdata eius obſer uãt: vt dicit chriſtus Joannis. iiij.

¶ Nona regula dicitur nitiditatis hoc eſt lucide exemplaritatis in nitore vel decore morum pro edi= ficatione etiam aliorum. Unde Chrĩoſto. dicit Fructus hominis chriſtiani eſt confeſſio fidei et ſan cta conuerſatio illius. Unde xps dixit. Sic luceat lux veſtra coram hominibus: vt vide. opera ꝛc. et glorificent patrem veſtrũ q in ce= lis eſt. Unde et legimus pro exem plo ꝙ btã virgo Maria in epiſto= la ad beatum Ignatium ſcripſit ſic. Chriſtianitatis votũ firmi= ter teneas: et mores et vitam vo= to cõformes: ſcꝫ vt edifices etiam alios. ¶ Decima regula dicitur votiue fidelitatis: vt ſcꝫ xpianus votum promiſſum in baptiſmo fi deliter impleat. Nam promiſim⁹ abrenunciare ſathane et omnib⁹ pompis eius: et omnibus operib⁹ eius: de conſe. diſ. iiij. Prima. ¶ Undecima dicitur ſalubris ſtu= dioſitatis: vt ſcilicꝫ neceſſaria ſa= lutis addiſcat. Auguſti. Neſcio ꝗ fronte audeat quis dicere ſe eſſe chriſtianum qui dominicam ora= tionem et ſymbolum ac decalogũ ignorat: ſic et de confeſſione et hu iuſmodi. ¶ Duodecima regula dicitur ſtabilitatis: vt ſcilicet xpia nus vſq; in finem perſeueret in ꝑ dictis regulis obſeruandis. Nam dicente xpo Math. xxiiij. Qui per ſeuerauerit vſq; in finem hic ſal= uus erit. Ecce ergo homo propo= ſita eſt tibi regula chriſtianitatis in nomine tuo chriſtiano. O ani= ma chriſti ſanguine redempta ob ſerua predicta.

L ¶ Pro exemplo finali nar= rat petrus Damiaũ. et ſcribi= tur ſpeculo exemplo. diſtin. j. exem. cx. ꝙ Rome in monaſterio

cõditio a btõ Grego. puer q̃dam a parentibus oblatus ẽ:qui poſtea adoleſcẽs factus ad ſeculũ rediit et vxorẽ accepit. Deinde iuuenis factus a deo languorem mortalez incurrit in extremis conſtitutus cepit vociferare dicens cũ gemitu. Nonne videtis btm̃ Andreaz aplm ſanctumq; Greg. acerrimis verberibus me flagellãtes. Interea poſt fletus et rugit⁹ ad monentium q̃ſcẽs aiebat. Mõ me verauerſit:q2 de monaſterio ad ſeculuz rediĳ. Et iterum di. ecce iam verant q2 paupibus mẽdicãtib⁹ non dedi: ſed eos irriſi. itẽ flet⁹ ⁊ ſtridores ac rugitus dans di. Uerberor q2 a vidua paupercula ſex denarios mutuo accepi et reddere nolui:et talia plura di. Ut ſciatis autem q̃ꝫ non mentior cras hora .vi. de hoc ſeculo migraturus ſum et penitẽs tandem illa hora ſexta adueniẽte ſurgẽs de lecto ad eccleſiam ꝯfugit:mirantibus cũctis vbi ſe ꝓſternẽs dixit. Ecce ſctõrũ verberius flagellat⁹ ita de corpore egredior purificatus ſicut de fonte baptiſmatis mundus exiui:⁊ ſic hora q̃ predixerat ſpm reddidit. Et in corpore eius nudato plage verum videbantur. Quo miraculo docemur ꝙ qui nõ tenẽt ſuaz regulam ꝓfeſſam et oẽs xpiani facta in batiſmo ꝓfeſſionẽ nõ tenẽtes flagellãtur a deo ĩ preſenti ſepe:et acerbius in futuro penis eternis. Qui autem obſeruant ſaluantur purgati penitentia et aduerſitatibus. Rogemus ergo dominum ieſum ⁊c.

¶ De eadem dominica. Sermo .iiĳ. ſcilicet de vite humane breuitate et prolongatione termini eius.

Domine deſcende pri⁹ ꝙ̃ moriat filius me⁹. dicit ei Ieſus. Uade filius tuus viuit. Io. iiĳ. ⁊ ĩ euã. hodier. Miſericors deus ſolet homini ſepe flagella infirmatum vel tribulationum immittere:vt ad ſalutem erudiat corripiendo ⁊ inducat ac emendet. Unde Chryſ. in quadam omel. dicit. Gaudet deus ſi emendatos viderit quos corrigit:letatur ſi et iuſtos in meli⁹ mutatos perſpexit quos flagellat:et optat enim miſereri peccatorum. Quem enim diligit deus vt filium caſtigat. Timeat ergo qui non flagellatur ne forte filius dei fuerit:timeat quem deus corrigere nõ vult in hoc ſeculo:q2 eũ deſtinabit ꝑpetuo ſupplicio. hec Chryſ. Et hoc exemplariter oſtendit chriſtus in Regulo qui in xp̃m iꝑfecte credebat auditis miraculis ei⁹:ꝓpterea ꝑmiſit de⁹ filiũ eius ad mortẽ infirmari vt cogeretur accedere ad chriſtũ et ſanatio filĳ ſui fieret occaſio ſalutis regulo et toti familie eius:vt patet in euangelio.

¶ Itaq; ex quo ĩ euãgelio hoc narratur ꝙ xp̃s dñs filio reguli ĩcipiẽti mori ſanitatem et vitã longiorẽ dedit dicẽs. Filius tuus viuit. De vite longitudine ergo et breuitate in hoc ſermone agem⁹:ꝓ quo ſi alĳ q̃ñ placuerit bñ põt poni etiã per ſe de hoc predicañ. ꝓ themate illud Iaco. iiĳ. Uita noſtra vapor eſt ad modicum parens et deinceps exterminabitur:et pro hoc ſermõe tria myſteria notemus.

¶ Primũ dicitur abbreuiationis.

¶ Secundũ dicit prolongationis.

¶ Tertiũ dicitur exẽplificatiõis.

 ¶ Circa primum de abbre-

tiatione vite humane inquirendū
eſt: vñ hoc ſit ꝙ vita hoīs ſit abbre
uiata: vt legimus ⁊ videmus. Nā
mirū q̄ nunc ex mille hominibus
vix vnꝰ cētū annorū attingit etatē
vel ſaltē octoginta: aut ſeptuagin
ta annorū etatem cōpletcētes pau
ciſſimi ſunt etiā in nota vna ciuita
te. Ideo pſ. dicit. Anni noſtri ſicut
aranea meditabunt̄ dies annorum
noſtroꝝ ī ipſis ſeptuaginta annis.
Si aūt in potētatibꝰ octoginta an
ni ampliꝰ eoꝝ labor ⁊ dolor. Et tñ
legimus ī ſcripturis ꝙ antiqui pa
tres multum vixerint: q̄ dr̄ ī Gen̄.
ꝙ Adam vixit annis. dcccccxxx.
Seth. dcccccxij. Enos. dcccccv. Cai
nan. dccccxxv. ⁊ pre aliis Mathuſa
lē vixit. dccccclxix. Deniq̄ ⁊ poſt di
luuium ſatis longis tēporibꝰ legū
tur vixiſſe homines. Noe em̄ ī to
to vixit. dcccc. annis Geneſis. ix.
Sem. dcliij. Thare poſt abraham
ccv. Abraam. clv. Iſaac. clxxx. Ia
cob. cxlvij. Mirum ergo videtur ꝙ
nūc homines tā breuiter viuunt ꝙ
vix. lxxx. annū etatis attingūt. Sꝫ
ad hec rñdetur ſcḋꝫ docto. theolo.
p̄cipue Lyrā in poſtilla ſuper Gen̄.
v. et h̄ricū de haſſia ſup Gen̄. ali
oſq̄ ꝙ pluribꝰ rationibꝰ fiebat: vt
antiquitꝰ plus viuerēt homines q̄
modo. Primo ꝓpter primoꝝ parē
tū nobilē ꝯplexionē: q̄ fuerūt mira
culoſe a deo facti: et p ꝯñs optime
ꝯplexionati ac ad lōgiorem vitam
diſpoſiti: q̄ꝛ vt Chryſo. ait. Ea q̄
deus facit p ſe ī medietate ⁊ mira
culoſe ſemp meliora ſunt illis que
ꝑducūtur p naturā. Nā dei pfecta
ſunt opera Deut. xxxij. vt pote ar
tificis ⁊ operātis optimi. vnde q̄
bonitas illius primordialis cōple
xionis magis deriuata eſt ad ꝓpin
quos q̄ ad remotos homines. Iō
illi priores patres longiores vite
erant: ſicut ignis plus calefacit ꝓ
pinquū q̄ remotum: ⁊ vita arboris
ſtabilior eſt ꝓpe radicē q̄ in ramis
Secundo quoq̄ ꝓpter vim nature
fortiorem: nā in omnibꝰ fortiores:
vires habuit natura antiquitus q̄
modo cuiꝰ ſignū: q̄ ꝓducebat res
quantitate maiores. Nam Gen̄. vj
Gigātes erāt ſuper terrā in diebꝰ
illis: ⁊ nunc vbi p mundū inueniūt̄
gigātes. Itē numeri. xiij. palmitē
cum vna ſua portare in vecte duo vi
ri ex filijs iſrael potuerunt. Quod
ſi de botro ſic fuit: cur non ſimile
putet̄ de alijs fructibus et ſegeti
bus. Unde quia terrenaſcentie in
dies apparēt deficere: ideo ex eis
breuiat̄ vita hoīm. ¶ Tertio pro
pter nutritionem ſimpliciorē: q̄a
antiq̄ nutriebant̄ ſimplici cibo na
turali nec tam multa fercula arti
ficiał'r ingenio coquinario ⁊ ſpe
ciebus ꝯdita comedebant: ſicut fa
ciunt hoīes moderni ꝓpter qḋ ap
petitū effrenū ꝓuocant ad exceſ
ſum: et ſic vires eneruāt: morbos
multiplicant et vitam minuunt: q̄a
ſcribitur Eccłi. xxxvij. In multis
eſcis non deerit infirmitas q̄ autē
abſti. eſt. ad. v. ⁊c. N ¶ Sed di.
vñ hoc ꝓbatur ꝙ fecula ſpeciebus
condita non conferant ad vitā ꝓ
longandam cū ſpecies hmōi ſunt
vt plurimū cōfortatiue et ad dige
ſtionē diſponūt: ſicut patet de zin
zibere croco et cariofolio q̄ medi
catia ſunt. Rñdetur ꝙ q̄uis mode
rate cōdite ſpeciebus cibū: valeat
aliq̄ñ ad confortationē nature di
geſtionē ⁊ hmōi. Tū inquantū ꝓ
uocāt appetitum ad exceſſum aui
dū nocent ad ſpēs ipſe. Nā Eccłi.
ā. dicit̄. Auiditas appropīquat ad
cholerā: et per ꝯñs minuunt vitā.

Q̄ð ſcðз Macrobiū ꝓbatur ꝑ plura ſigna. Primū qꝛ aīalia bruta q̄ vtuntur ſimplici cibo cōuenienti ſue nature ⁊ aſſueto: vt videmꝰ ſaniora ſunt. Scðз ſignū qꝛ hoīes in heremo videntes ꝓpter abſtinētiā ⁊ ſimplex nutrimētū longiꝰ legimꝰ vixiſſe. Nā paulꝰ primus heremita vixit.cxiij.annis. Sctūs Antho. xxvi.anno etatis heremū intrans vixit ibi.lxxxv.annis. ſanctꝰ hieronẏ.vixit.xcviij. annis. Et ſic de aliis. Tertiū ſignū qꝛ homines añ diluuiū quādo nec carnes vnq̄ꝫ comedebant nec piſces: ſed ⁊ nec vinum nec ceruiſiam: ſed tātūmodo aquā bibebant: et fructus edebant plus vixerunt: vt ſupra dictum eſt Quarto deniq̄ꝫ ꝓpter aerē puriorem nō fuerunt ꝓ tunc tam multe ciuitates ⁊ caſtella: ſed habitabāt hoīes in campis ⁊ montibus amenis: ⁊ ſic in aere puriori manebāt q̄ꝫ modo in ciuitatibꝰ quibꝰ in plateis lutoſis fetor exhalat de quo inficiunť hoīes: ⁊ ſic citius moriunť. Proinde Auicēna dicit ꝙ homīes habitātes in locis paludinalibꝰ ⁊ i vallibus non ita diu viuunt ſicut q̄ habitāt i locis mōtuoſis: eo ꝙ aer illorū eſt malus ex cōtinua exhalatione vaporū de locis humectis. Item Ariſtoteles in ꝓbleu. dicit: ꝙ odor bonus et aer purus multū conferunt vite hominum.

O ¶ Quinto ꝓpter caſtitatis obſeruationem: qꝛ antiqui diutiꝰ caſtitatē ſeruauerūt. nā Seth.cxxv. erāt annoꝝ qñ genuit primogenitū.ſ. Enoch. Et Enoch q̄ poſtea raptꝰ eſt i paradiſum erat.lx.annoꝝ qñ genuit primogenitū.ſ. Mathuſalē. Itē Ariſto. etiā li. politi. dicit ꝙ antiquitꝰ tricenarij viri ⁊ puelle xvij.annoꝝ copulabantur: ꝓpterea fortiores erāt qꝛ talibꝰ generabanť: qꝛ vt idē dicit li. de aīalibus Etas nōdum matura i animalibꝰ debilē generat fetū. Et qꝛ modernis tēporibꝰ ab adoleſcētiā.xvi.annorū puella. Et.xv. annorum aut modico plus vir nubūt: iō debiles ꝓles generāt. Sed ⁊ videmꝰ ꝙ q̄ nubūt in etate ꝑfecta. cōiter fortiores generāt ꝓles ⁊ fecundiores ſunt niſi per actus luxurie fuerint eneruati. Ideo Greg. in omel. dicit. Per luxuriam natura corrumpitur: ſenectꝰ inducit: vita minuit ⁊c̄. Exēplū ferť a ſapientibꝰ ꝙ cōiugati raro ſatis: vt debent debitum mutuo exolueñ. ꝓles. fortiores generāt q̄ꝫ illi qui iſtanť ꝑ ſacietate libidinis cōmiſcenť. ¶ Sexto ꝓpť Ade ꝑfectam cognitionē quia conditus fuit in perfectione ſcientie: ideo q̄ꝫ cognouit virtutes fructuum herbarū et lapidū p̄cioſorum et oīз rerū naturaliū: et edocuit hoīes illiꝰ temporis de cōſeruanda ſanitate ⁊ prolongatione vite. Unde ab Adam edocta Eua fuit: et nunc mulieres herbas cognoſcunt experimentis ceteris plus q̄ꝫ viri inſiſteñ. incantationibus diaboli imitando Euam que cum diabolo loq̄batur. ¶ Septimo ꝓpter multiplicationem hoīm per generationē. Nam vt Aug.xv.de ciui. dei.c.viij.dicit. Nō potuiſſent tot hoīes ex vno adhuc viuente ꝑ ordiata et honeſta matrimonia multiplicari niſi illius vita fuiſſet diuturna. Unde magiſter hiſtoriarū ſuper.x.capitu. Gene. narrat ꝙ ex filiis Noe adhuc eo viuente poſt diluuiū videlicet infra annos.cccl. nati ſunt vigiti quattuor milia virorum: et centum exceptis mulieribus et paruulis. O ergo chariſſi

mi ex quo audiuim⁹ ꝙ priores lon gius vixerũt diſcam⁹ i breuitate vi te noſtre bñ viuere. vt ſaluemur.

P ¶ Circa ſcđm de ꝓlongatione vite hoīs queritur vtrũ hō termi num ſue vite poſſit tranſgredi: et ſic vitã ſuam ꝓlõgare. Nam ꝙ ſic videtur. Eſa. xxxviij. de Ezechia rege. Sed in contrarium eſt illud Job. xiiij. Breues dies hoīs ſunt numerũ menſium eius apud te eſt conſtituiſti terminos eius qui pre teriri non poterunt. Ad hec reſpõ detur ſcđm docto. ꝙ vite humane terminus pote ſt conſiderari preci pue tribus modis.

¶ Uno modo ſecundum diuinam diſpoſitionem.

¶ Secundo ſcđm cauſarum ſecũ darum comparationem.

¶ Tertio ſecundum humanam re gulationem.

Unomodo ſcđz dei diſpoſitionem Et ſic Greg. i moral. dicit tractãs predicto verba Job ſic. Prefixi ſũt ſeculi dies ſingulos hominib⁹ ab eterna preſentia dei: nec augeri poſſunt: neq̃ minui niſi preſciant vt aut optimis operibus longio res fiant: aut cum peſſimis breuio res. Cum enim deus noſcat reruꝫ fines ſic ꝓlongat et abbreuiat vita prout viderit opportunã: ideo ali quos bonos et iuſtos etiam infan tes et iuuenes ſepe deus citius tol lit: ne ſi diutius viuerent dãnaren tur. iuxta illud Sap. iiij. Rapt⁹ eſt ne malicia mutaret ſenſum illius. Et quandoq̃ aliquibus qui ſcđm cauſas naturales vel ſecundas de berent mori vitam deus ꝓlongat: vt ptꝫ de Ezechia rege qui ꝓpter malã corporis diſpoſitionẽ ꝓpter demeritũ culpe debebat mori: nec poterat euadere via nature. Pro pterea ꝓpħa dixit ei. Morieris et non viues. Et hoc ſcđm Lyrã verũ fuit ſcđm cauſas ſecundas: et quia demeruerat mori eo ꝙ noluerat ac cipere vxorem quod tenebatur fa cere: vt linea dauid per ipſum con tinuaretur vſq̃ ad chriſtũ naſcitu rum. tamẽ qꝛ deus ordinauerat ꝙ penitẽti illi quindecim annos adij ceret: ideo ſuperuixit quindecim annis quos de ſue vite termino ꝑ fixo demeruerat adimi. Secundo modo cõſiderari põt termin⁹ vite comparando ad cauſas ſcđas: que ſunt: influentia celeſtis: diſpoſitio aeris: cõplexio corporis: regimen vite ⁊ hmōi: ⁊ ſic nulli dubiũ ꝙ vi ta hominis ꝑt breuiari ⁊ ꝓlongari vt experientia docet: qꝛ ex influen tia celi quãdoq̃ eſt peſtis in terra vna ⁊ moriuntur homines: in alia terra eſt ſana aura ⁊ qui illuc fu giunt ſuperuiuunt. Item hoīes in inſula Triualis: vt dicit Ariſto. in Topicis diutiſſime viuunt. Sed i partibus meridianis ſaraceni vix triginta annis viuunt. Deus eñ dedit ordinem virtutis cauſis ſe cundis: vt effectus ſuos agãt. Ter tio quoq̃ conſiderando quo ad hu manam regulã vita hoīs indubi tanter ꝓlõgari poteſt et abbreuia ri: qꝛ regula generalis eſt ꝙ iuſte priuatur vita qui ingratus vite au ctori abutitur vita ſibi conceſſa.

Q ¶ Si ergo queratur quare ali qui citius moriuntur alijs. Reſpõ detur ꝙ plurime ſunt cauſe.

¶ Prima ne illi ſuperuiuendo de teriorarentur ⁊ dãnarentur: vt. ſ. dictũ eſt per Gregoriũ. ¶ Secũdo qꝛ alij ex hoc digne puniuntur: pu ta parẽtes qui nimis amant filios in illis ſperantes: et anime ſalu tem negligunt pro filijs: vel filios

malis moribus educant aut negli
gentes ſunt: vcʒ i cuſtodiēdo illos
⁊ ſic etiam abortiuū patiuntur et
filij moriuntur. ¶ Tertia cauſa: q̄r
boni per malos exercent̄: iō quan=
doqȝ etiā vita malis ꝓlongat̄: vt
dicit Augu. ſuper pſal. ¶ Quarta
q̄r expectando ad penitētiā lōgius
dei mīa manifeſtatur. ¶ Quinta
q̄r culpis exigētibꝰ ꝯſeruari a mor
te nō merent̄: ſicut pʒ de aliquibus
qui accidētaliter moriūtur in aq̄s
vel igne aut bello aut ꝑcipitio: aut
a latronibus ⁊ hmōi: eo ꝙ negliḡe
ter ſe habuerunt: nec meruerunt a
deo in periculis ꝯſeruari. ¶ Sexta
q̄r vitijs grauibus citius mori de=
merent̄ ps. Subito defecerūt: pie=
runt ꝓpter iniquitatē: ſcʒ Et iterū
Uiri ſanguinū. i. peccatorū: nō di=
midiabunt dies ſuos. i. dimidium
vite debite non habebunt: q̄r pro
peccatis occidētur. Exemplum le
gitur ꝙ Italia quidā ſuſpēſus pro
peccatis mox viſus eſt ſenuiſſe: vt
narrat̄ a fide dignis: etiā fratribus
nr̄is q̄ viderūt. Et vox facta eſt di=
cēs. Si iſte bene vixiſſet debuiſſet
vſqȝ ad talē caniciē attigiſſe. Se=
ptima cā: q̄r malo regimine vtunt̄
ideo citius moriuntur: vt pʒ de cra
puloſis: voluptuoſis: paſſioniſqȝ
ire: inuidie: odij: ⁊ hmōi ſequētibꝰ:
nimis laborātibus: vel etiā nimis
dormiētibꝰ: ⁊ ſic de alijs. Et claret
hoc ꝑ Chry. de cōſe. diſt. v. c. Ni=
chil enī ſic iocundū ⁊c. O ergo hō
agnoſce ex his q̄r citiꝰ ꝗ̄ putas mo
ri poteris: age ergo ꝑnitentiam.
R ¶ Circa tertium de exemplifi
catiōe. Nota ꝙ in hyſtoria Balaā
quā cōpilauit Johā. damaſc. inter
cetera exempla ponitur quoddam
exemplū de fatuitate holm male
viuētiū taliter. Sagittarius quidā
capiens auiculā nomine philome
nā cū vellet eā occidere vox data
eſt philomene ⁊ ait. Quid tibi ꝓ=
derit o homo ſi me occideris: neqȝ
enī ventrē tuū de me implere vale
bis: ſed ſi me dimitteres tria tibi
documenta darem: que ſi ſeruaue
ris magnā vtilitatē conſequeris.
Ille ad eius loquelā ſtupefactus ꝓ
miſit eā dimittere. Et illa. Primuʒ
documentū ait hoc eſt. Nunqȝ ſtu
deas apprehēdere rē que apprehē
di non poteſt. Scḋm eſt de re per
dita que recuperari nō poteſt nūqȝ
doleas. Tertiū eſt: verbū incredi=
bile nūqȝ credas. Uñ ille philome=
nā dimiſit: illa volitās dixit ei. Ue
tibi o homo ꝗ̄ magnū theſaurum
hodie perdidiſti: eſt enī in viſceri=
bus meis margarita maior ꝗ̄ ouū
ſtrutionis. Quod ille audiēs valde
eſt contriſtatus ꝙ eaʒ dimiſerit: ⁊
eam iterū apprehendere conabat̄
di. Ueni in domū meā ⁊ omnē hu=
manitatē tibi exhibebo et honori
fice te dimittam Cui philomena.
Nunc ꝓ certo cognoui te fatuum
eſſe: et ex his que tibi dixi nulluʒ
profectum habuiſſe: q̄r tu tētas me
apprehendere cum nequeas: et de
me perdita irrecuperabiliter do=
les: et inſuper margaritā tam ma
gnā eſſe credis in ventre meo cuʒ
nec ego tota ſim tante magnitudi
nis ſicut eſt ouū ſtrutionis. Sic er
go ſtulti ſunt illi. ſ. primo volūt te=
nere vel hr̄e longā vitā q̄ i pn̄ti nō
pōt hr̄i q̄r nec diem craſtinā hʒ hō
certā. Scḋo ſtulti ſunt q̄ in pc̄tis
viuētes perdūt eternā beatitudi=
nē q̄ nō pōt recuperari poſt mortē
ſʒ in pn̄ti poſſent recuperare ꝑ pe
nitētiā: ⁊ tn̄ differūt in futuro peni
tere. Tertio ſtulti ſunt qui in pec=
catis perſeuerādo credūt ſaluari

quod eſt incredibile. Aliud exem
pluz ibidem ſubdit: q tales aſſimi
lantur homini qui a facie vnicornis
crudelis cū veloci⁹ fugeret in quo=
dā baratrū magnū cecidit: ſed dū
caderet arbuſtulam quandā appre
hendit: ⁊ in vaſe quadam lubrica
pedes fixit. Reſpiciens vidit du=
os mures. vnū album: aliū nigruz
radicē arbuſtule illius corroden=
tes: in fundo vidit draconem terri
bilem ignē ſpirātē: aperto ore velle
illum deglutire. Eleuans oculos vi
dit exiguū mellis de ramis illius
arbuſtule ſtillare: cui ſe totū dedit
oblitus periculi. Sic in ꝓpoſito vni
cornis eſt mors cupiens deuorare
barathrū mundus: in cuius ꝓfun=
do draco eſt. i. diabolus ignem in=
fernalem ſpirans. Arbuſtula eſt vi
ta pñs cui innixi ſumus. Sed duo
mures quotidie corrodunt. ſ. dies
et nox: illa per album: hec ꝑ nigrū
ſignificata. Dulcedo ramuſculi ē
fallax delectatio mūdane vite qua
homo ſeducitur: vt periculuz mor
tis eterne obliuiſcatur. Ue et ve
talibus pereuntibus. Rogemus er
go dominum Jeſum ⁊c.

¶ Dñica. xxi. poſt Penthecoſ. Ser.
i. iuxta euangelium applicando de
infernalis pene eternalitate.

IRatus do
minus tradidit eum
tortorib⁹ quo aduſq
redderet vniuerſum
debitū Mat. xviii. ⁊
in euangelio hodierno. Terribilē
parabolā ꝓpoſuit nobis xp̄us dñs
in hoc euangelio: ⁊ terribilē ſentē
tiam cōcluſit contra peccatores: et
contra illos qui ꝓximis non remit
tunt iniurias: q ſcz nec deus remit
tet talib⁹ peccata: ſed iraſcitur cō
tra eos et tradet tortoribus. Hoc
eſt ſcđm Remigiū: in poteſtatē de
monū qui hñt in inferno torquere
animas quoaduſq reddent vni=
uerſum debitum: ⁊ hoc vt idē Re
migius dicit: intelligi debet ꝑ infi
nito: vt ſit ſenſus ſemper ſoluet et
nunq̄ perſoluet: ſed perpetuo pe=
nam luet. De his ergo videamus
textū euangelij. Textus. ¶ In illo
tēpore dixit Jeſus diſcipulis ſuis
parabolā hāc. Simile eſt regnum
celoꝝ homini regi qui voluit ra=
tionem ponere cū ſeruis ſuis: ⁊ cū
cepiſſet rōnē ponere oblatus eſt ei
vnus qui debebat decē milia talen
ta. Cū aūt non haberet: vñ redde=
ret iuſſit eū dñs eius venundari et
vxorē eius ⁊ filios ⁊ oīa que habe
bat ⁊ reddi. Procidens autē ſeru⁹
ille rogabat eum dicens. Patiētiā
habe in me et omnia reddā tibi.
Miſertus autē dñs ſcđm illius di=
miſit eum et debitum dimiſit ei.
Egreſſus autē ſeru⁹ ille inuenit vnū
de cōſeruis ſuis qui debebat ei cē
tum denarios: ⁊ tenens ſuffocabat
eū dicēs. Redde quod debes. Et ꝓ
cidens conſeruus eius rogabat eū
di. Patientiam habe in me et om=
nia reddā tibi. Ille autem noluit:
ſed abijt ⁊ miſit eum in carcerem
donec redderet debitū. Uidēs au
tem ꝯſerui eius que fiebāt cōtriſta
ti ſunt valde ⁊ venerunt ⁊ narra=
uerunt dño ſuo omnia q̄ facta fue=
rant. Tunc vocauit eum dominus
ſuus: ⁊ ait illi. Serue nequā omne
debitum dimiſi tibi qm̄ rogaſti
me: nonne ergo oportuit ⁊ te mi=
ſereri conſerui tui ſicut et ego tui
miſertus ſum: ⁊ iratus dñs ei⁹ tra=
didit eum tortoribus quoaduſq
redderet vniuerſum debitū: ſic et
pater meus celeſtis faciet vobis.

ſi non remiſeritis vnuſquiſq; fra=
tri ſuo de cordibus veſtris. Hec
Matth. xviij. Itaq; iuxta euange
lium hoc notemus tria myſteria p̄
ſermone.

¶ Primū de parabole myſtico do
cumento.

¶ Secundum de rancore proximo
remittendo.

¶ Tertium de gehenne ſupplicio
perpetuo.

S ¶ Circa primum de parabole
huius myſterio notandū q̄ xp̄s do
minꝰ in huiꝰ euāgelij parabola edo
cet plurima ſalubria miſteria que
breuiter tangemus. Primum q̄ de
us eſt iudex iuſtiſſimꝰ, q2 de omni
bus cogitationibus locutionibus
atq; opibꝰ ſcd̄m ſuā iuſticiā exigit
ſtrictā rationē i mortis hora: ideo
euāgeliū di. In illo tpe. ſ. anno. ij.
p̄dicationis xp̄i circa ſeptēbrē di=
xit Jeſus hāc parabolā. Simile ē
regnum celoꝝ hoi regi. i. deo hu=
manato ſc3 xp̄o: qui voluit rationē
ponere cū ſeruis: ſicut ſolēt reges
vn̄ ſcribitur. Eccl's vlti. Cuncta q̄
ſunt adducet dominus ad iudiciū
pro omni errato ſiue bonum ſiue
malū ſit. Itaq; rex eſt xp̄s ſerui eiꝰ
omnes chriſtiani qui debent ratio
nē reddere. Scd̄m documētū eſt q̄
quilibet xp̄ianꝰ de decē p̄ceptis i=
plēdis eſt deo obligatus: ſicut xp̄s
dn̄s Math. ix. dixit. Si vis ad vitā
ingredi ſerua mendata. Et hoc in
ſinuatur in euangelio cum dicitur
Oblatus eſt vnus videlicet q̄ debe
bat decē milia talēta. In quo ſigni
ficatur decalogi perfecta vel ple=
na obligatio: quā qui non tenuit d3
penitendo exoluere. Nam vt dicit
Aug. decem milia talenta decalo=
gi ſignificant precepta: que milia
dicuntur: l3 ſint decem p̄pter mul=
titudinem offenſionis ſc3 contra il
la p̄cepta: ⁊ talenta dicuntur p̄pter
graue pondꝰ pcti. Tertium eſt q̄
pctā mortalia ſunt grauiſſima pre
omnibꝰ a deo vt nulla creatura poſ
ſit ſatiſfacere ex ſe ſcd̄m iuſticia3
de vnico ſolo mortali: vt di. Anſel.
lib. Cur deus homo: q2 eſt ↄtra deū
infinite bōitatis: ⁊ q2 infinitā hoc
eſt perpetuam penam meretur in
inferno. Hoc ſignificatur cum dici
tur. Cum aūt non haberet. vn̄ red
deret: q2 p̄ter merita xp̄i nil inue=
nerit in ſe vnde ſatiſfaceret. Juſſit
ergo eum dn̄s venundari: ſcil3 ad
perpetuam dānationem obligan=
do: ⁊ vxorem id eſt carnē: et filios:
id eſt opera ⁊ omnia que habet: q2
omnibꝰ bonis ſpoliatur per pctm̄ ⁊
dānationem. Quartū documentū
eſt q̄ deus eſt petentibus miſeri=
cordiſſimus: ideo dicitur q̄ p̄cidēs
ſeruus rogauit: ⁊ ſequitur. Miſer
tus dn̄s dimiſit eum ⁊ debitum. i.
pctm̄ dimiſit ei. O mira dei clemē
tia que penitenti remittit eterna
tormenta. Ultimum eſt q̄ deus nō
remittit pctā hominibus p̄ximo
ſuo nō indulgentibus: ſed iram et
odiū retinentibus: vt p3 i euang.

E ¶ Circa ſecundum ergo de ira
remittenda ipſi p̄ximo queri po=
teſt quare deus benedictus nō vult
miſereri et peccata dimittere ho=
mini qui non indulget ſuo fratri
offendēti. Ratio queſtionis eſt: q2
mirū eſt hoc q̄ deꝰ voluit cor xp̄ia
ni latius eſſe q̄3 celu3 ⁊ terram. Et
quomodo hoc ſit poſſibile aduerte
q̄ celū ſiquidem ſuper oīa latiſſi=
mū tn̄ nō pōt recipere vel retineri
niſi bonos ⁊ ſanctos. Un̄ non reci=
pit infideles: nec iudeos: nec ma=
los xp̄ianos: ſed cor xp̄iani d3 reci
pere in dilectionem omnes bonos

et malos:amicos et inimicos:viuos et mortuos:de celo.de purgatorio et de inferno ſic ſcȝ vt xpianus debeat diligere bonos ad perſeuerandum:malos autem ad pniam redeant et ſic ad ſalutem optando gratiã et gloriã amicis et inimicis. Itẽ celeſtes ad laudandũ deũ de illorum beatitudine / de purgatorio orando pro eorum liberatione:ſed et de inferno nõ quidẽ pro eis orãdo:qꝛ hoc eſſet contra deũ:ſed quodãmodo cõpatiendo imagini dei leis ad quam facti ſunt. Item nimirum eſt ꝙ deus hominez ſequitur in parcendo ſcḋm menſuram qua menſus fuerit Reſpõdetur ad hec ꝙ bñdictus deus non vult talibus parcere:quia talem iram teneñ.oi lege ſũt iuſte dãnabiles. ¶ Primo lege naturali quia deus cum creaſſet ſimul angelos multos ſimiliter aues multas:et piſces et animalia tñ oẽs hoĩes voluit facere ex vnico ſcȝ ex Adã Euã:ꝛ deide ex iſtȝ aliꝰ vnde Auguſt.xij.de ciui.dei:dicit. Deus fecit ex vno homine omes homines:ideo vt eo modo vehementius commẽdaretur ſocietas vnitas et viculum dilectionis. Itẽ ſecundum legem nature horrẽdũ eſt hmõi ſeipm occidere:ergo dignus eſt dãnari iraȝ tenẽs qꝛ ſicut dicitur.j.Joan.iij.Qui odit fratrẽ ſuum homicida eſt ſcȝ ſue anime. Et oĩs homicida nõ habet vitam eternã. ¶ Secũdo lege diuinali talis eſt damnabilis qꝛ tam in veteri ꝙ̃ in nouo teſtamento precipitur ſub pena damnationis diligere deum et ꝓximũ:et q̃ odit ꝓximũ odi tur a deo et ſanctis ãgelis. Et hoc inſinuauit xp̃s in parabola euang. vbi dꝛ ꝙ cũ ſeruus iſte incarceraſſet conſeruum nec remiſit ei centũ denarios/qui quaſi nil ſunt reſpectu decẽ miliũ talentoꝝ.i.pctõꝝum innumerabiliũ contra deũ ꝯmiſſorum. hec videntes conſerui.i.angeli accuſauerunt eum in odiũ talis peccati. Deniqꝫ dñs.ſ.deus ipſe non antea ſed extunc nequã ſeruũ nominauit et tortoribus tradidit ĩ ſignũ deteſtatiõis peccati. ¶ Tertio lege philoſophicali. Nam philoſophi antiqui iram dixerunt eſſe breuem inſaniam. Tum quia vitã abbreuiat:ꝓpterea animalia nimis iracunda ſunt breuis vite ſecundũ phm de animalibus pȝ de canibꝰ: leonibuſqꝫ. Tũ qꝛ plures infirmitates ĩducit/tũ quoqꝫ qꝛ breui tpe ꝑcipiti ira quis feruens ꝑdit ſe et oĩa vt expientia docet de multis. Unñ pro exẽplo ponit ſctũs Uincẽ. ꝙ duo paupes obligati dño ſuo nõ potentes exoluere in carcerẽ ſunt poſiti. Tandẽ piꝰ dñs illiꝰ ꝯpatiẽs ſecrete fecit maſſas auri pannis inuolutas illis iactari:quarũ maſſarum vna ꝓiecta fregit aliquã tula leſione caput vnius qui iratus volens ſe vindicare ipam maſſam auri reproiecit cõtra dñm iactantem Alteri aũt maſſa ꝓiecta fregit brachiũ et ille patienẽ ſuſtinẽs cũ die facta vidiſſet eſſe aurũ:grãs egit deo ꝛ ex hoc ſoluẽdo iſte euaſit carcerẽ. Ille aũt alius ꝑ irã ſe ꝑdidit: qꝛ ſuſpenſus eſt. ¶ Quarto lege ciuili damnabilis eſt q̃ tenet irã.ſ.lege ſeruitutȝ: qꝛ q̃ facit pctm̃ ſeruꝰ eſt pcti.Jo.viij. Et lege exheredi tationis.C.de fidei cõmiſſis.l.amplius:vbi dicitur ꝙ heres non ſeruans teſtamẽti defuncti eſt exheredıtandꝰ.xj.q.j.c. Silueſter. Sed xp̃s in morte legauit nobis teſtamentum pacis : ergo non ſeruantes exhereditantur. U ¶ Ulti

mo lege canonicali quia cõcilium
di.xc.ca.placuit:q̃ qui inimicitias
deponere noluerit perniciosa men
te expellatur de eccleſie cetu iuſtiſ
ſima excommunicatione. Et iterũ
de pe.et remiſſi.c.omnis vtriuſq̃
ſexus:precipitur ſaltem ſemel i an
no confiteri et corpus chriſti ſume
re:et eoipſo precipitur iniurias re
mittere et iram ne indigne cõmu
nicetur. ¶ Exemplum terribile re
fert quidam doctor in ſuo ſermo=
ne q̃ ſcilicet rome ſanctus Grego
rius rogat⁹ a cuſtode eccleſie ſan=
cti petri pro quodaꝫ defuncto qui
vnum altare ſcꝫ in illa eccleſia do=
tauerat et perpetuam miſſam or=
dinauerat celebrari:ibi in craſtino
omniũ ſanctoꝝ die q̃ dr̃ dies defun
ctoꝝ. Tunc cũ miſſam ibi celebra
re incipiendo. Requiem eternam
do.ꝛc.audiuit vocẽ de celo dicentẽ
Nõ faciam. Sed cum putaſſet hoc
eſſe a diabolo: iterum reicepit Re
quiem eternam do.ꝛc. tunc rurſuꝫ
audiuit ſimilem vocem di. Nõ fa=
ciam. Tandem proſequẽ.miſſam
in canone vbi fit memoria defun=
ctorum petiuit deum vt de ſtatu il
lius anime ſibi reuelaret. Et deus
tunc ſancto Greg. reuelauit q̃ ille
defunctus damnatus foret idcirco
quia eucharistiam quam ſingulis
annis debuit accipere propter ini
micitias quas deponere et remit=
tere noluit omiſit recipere ſemel
dumtaxat ꝛ de hoc confeſſionẽ nõ
fecit. Et cum antea itroitus miſſe
ſemel ſolum cantaretur:ſtatutũ eſt
deinceps bis cantari pro eo q̃ ſan
ctus Gregorius introitum Requiẽ
eternam dona eis dñe ꝛc iterauit.
X ¶ Circa tertium de eternitate
ſupplicij infernalis vt preacceptũ
thema oſtendit. Et ad id põt etiã
pro themate poni illud Mat. xxv.
Ibunt hi ſcilicet mali in ſuppliciũ
eternum:iuſti autẽ in vitam eter=
nam. Quoniam autem ſacra ſcri=
ptura fere per omnes paſſus teſta
tur eternitatẽ ſuppliciorum interna=
liũ. Idcirco de huius veritate nul
li licꝫ dubitare cũ ſit fidei articul⁹.
Sed pro elucidatione notemus de
hoc tria myſteria.

¶ Primũ de iuſtiſſima equitate.
¶ Scdm de duriſſima grauitate.
¶ Tertiũ d̃ clariſſia exẽplaritate.

Quo ad pmũ q̃rit vñ poſſit oſten=
di clarius q̃ iuſticie equitati com
petit vt deus piiſſimus pro pecca=
tis momentaneis mortalibus pu
niat eternis cruciatib⁹. Ad quod
nota ſecundum doctores theolo=
gos et canoniſtas ratiões plures.
¶ Prima rõ accipit ex anime volũ
tate qꝛ pctõris hois voluntas ma=
la in preſenti:permanet in peccan
do in tota vita ſua quaſi in eterno
ſuo/quia ſi etiam in eternum viue
ret nolet penitere. Propterea Gre
go.iiij.dialogorum dicit. Ad ma=
gnam iuſticiam iudicantis perti=
net vt nunq̃ careant ſupplicio qui
in hoc mundo nunq̃ voluerunt ca
rere peccato: ergo ꝛc. Si tu dicas:
tamen quidam ſunt qui propoſitũ
habent q̃ aliquando ſaltem in ſe=
nectute commutabunt vitam i me
lius. Quare ergo tales ſi interim
moriuntur puniuntur ꝑpetuo. Reſ
pondetur ſecundũ Tho. in.iiij.di.
xlvi.et doc.q̃ etiam tales iuſte pu
niuntur perpetuo:qꝛ volũtarie po
nunt ſe in tali ſtatu ſcilicet peccati
mortalis:a quo nõ poſſunt erui ni=
ſi diuinitus adiuti/ ſicut q̃ proijcit
ſe in ignẽ volũtarie vel in foueam
ꝓfundiſſimam dicit̃ velle ibi ma=
nere:iuſte ergo ibi eſſe permittit̃.

¶ Scda ratio accipitur ex boni p̄empti eternitate. Unde Aug. xxi. de ciuit. dei. dicit. Factus eſt malo dignus eterno qui hoc in ſe p̄imit bonum quod eſſe poſſet eternum: hoc eſt bonum gratie in preſenti ꝛ glorie perpetue in futuro. ¶ Tertia ratio ex culpe infinitate: q̄ꝛ peccatum mortale eſt grauitatis infinite eo ꝙ eſt offenſa contra deum infinite maieſtatis: et infinitū bonū diuitū cōtemnit. Dicit aūt philoſophus: v. Ethicoꝝ. ꝙ pena culpe taxatur ſcđm dignitatem illius qui offenditur. Unde maiori pena punitur qui alapam dat in faciē regis q̄ꝫ qui eam dat in faciem perſone inferioris. Et hoc patet etiam extra de ſen. excommunica. c. Cū illorum §. Nos autem ac inſtit. de iniurijs §. atrox. ergo peccato mortali iuſte debetur pena infinita nō acerbitate ſed perpetuitate.

¶ Quarta ratio ex diuine promiſſionis fidelitate: quia deus pro bonis operibus que in nobis deꝰ operatur ꝛ modica ſunt a parte noſtra promiſit et dat p̄mium eternum. Erga per contrarium mala peccatorum que remanebunt perpetuo in hoīe poſt mortē: quia nō ſunt deleta per penitentiam in preſenti iuſtiſſima equitate debent puniri ſine fine. ¶ Quinta ratio accipitur ex emptiōis iuſta lege. Nam breui emptione acquiritur ius poſſidendi perpetue. ff. de actio. emp. ꝛ vendi. l. i. Sed quia peccator vendit ſeipſum in ſeruū diabolo peccatoꝝ ere/ vt dicit Ambr. xv. q. i. Nō eſt ergo iuſte poſſidetur a diabolo in perpetuum. ¶ Sexta rō ex fori iudiciali equitate: quia videmus in iudicio iuſticie legalis et foro ꝙ pro furto vel latrocinio ꝛ huiuſmodi malo breui tempore commiſſo damnantur quis perpetua penā. ſ. excecatione: vel manuum abſciſſione: aut decollatione et morte: ita ꝙ a priuatiōe nunꝗ̄ fit regreſſus ad habitum. i. Perihermenias. Et carerē tali membro eſt pena perpetua niſi deus illud reddat in reſurrectione generali vt credimus ergo iuſticie diuine p̄e omnibus equiſſime magis competit vt perpetuo puniat̄ peccatum. O ergo peccator pertimeſce penas eternas et age pn̄iaꝫ.

¶ Quo ad ſecūdum notandū eſt breuiter ꝙ eternitas penaꝝ agnoſcitur fore duriſſime grauitatis p̄cipue ex ſex conſideratiōibꝰ eius. ¶ Prima eſt deſperatio quia ſcientes ꝙ nunꝗ̄ liberabunt̄ habebunt incōſolabilē deſpatiōnē. Sap. iiij. vſq̄ ad ſummū deſolabunt̄ ꝛ erūt gementes. Exm̄ de hoīe qui ex data ſn̄ia ſcit ſe cōburendū vel occidēdū. ¶ Scđa eſt anxia mortis deſideratio. Nā Apoca. ix. Deſiderabunt mori ꝛ mors fugiet ab eis. ¶ Sed diceres viuere et eſſe īmortalem eſt delectabile. ix. Ethicoꝝ. ergo vr̄ ꝙ in hoc habebunt cōſolationē q̄ꝛ liberi ſūt a morte q̄ eſt oībus terribiliſſima. R̄ndet̄ ſecundū Tho. in. iiij. di. xlix. ꝙ viuere ſcđꝫ ſe q̄ꝫdē eſt delectabile: ſed viuere in penis ꝯtinuis et maximis ſicut eſt in īferno non eſt ꝯſolabile ſꝫ potius augmētū penarū. vt eīn p̄s d̄t Mors depaſcet eos q̄ꝛ ꝯtinuo erūt in acerbiſſimo dolore mortis: nec tn̄ mori poterūt. O q̄ꝫ libenter occiderent ſeſi poſſent. ¶ Tertia eſt tediatio: ſi enim quis in lecto etiā molli ſi poneretur ligatus vt ibidē inuertibiliter iacere haberet decē annis magna pena ſibi eſſet ex tedio: q̄ꝫto magis īfernalibus penis

ligari immobiliter imperpetuum.
¶ Quarta eſt immitigatio: qꝛ nec ad ictum oculi vnq̃ pena ibi mitigatur: nec intermittitur / vt dicit Rich.
¶ Quinta eſt priuatio ab omni bono. Nam diues epulo: nec guttam aque habere potuit. Luce. xvi.
¶ Sexta infinita afflictio in omni malo: ſcilicet quo ad durationem: quia nullum malū pene finem habebit. Unde dato ꝙ ſingulis diebus tantummodo vnā guttam lachryme funderet ibi quis intantū ſucceſſiue excreſceret / ꝙ multiplicaretur ſuper multitudinem guttarum totius maris ⁊ omnium fluminum in infinitum. Ue ergo peccatoribus.
3 ¶ Quo ad tertium ergo exemplum accipe quod ſcribitur in horologio Sapientie. li.i.c.i. ꝙ ſi eēt aliquis mons lapideus maximus vſq₃ ad circunferentiam celi ⁊ quedam auicula mille annis ſemel veniens roſtro auelleret ex eo tantū quantum eſt granum papaueris: ⁊ iterum poſt alios mille ānos ſimiliter faceret: et ſic deinceps. Si potes cogita quando mons ille totaliter conſumeretur: adhuc profecto damnati conſolationem haberēt ſi poſt conſumptionem totius illius mōtis liberarentur a penis. Sed nec tam longe ſe liberari ſperant. O ergo ꝙ amariſſime fiēt ve et ve clamantes in perpetuum. et maledicentes diei natiuitatis ⁊ ſibiipſis et omnibus creaturis. Rogemus ergo dominum Jeſum / vt det nobis gratiam penitentie ⁊ eruat ⁊c.

¶ De eadem dominica Sermo. ij. ſcilicet de dei miſericordia magna ſimul et iuſticia.

Miſert⁹ dñs ſerui illius dimiſit eū et debitū dimiſit ei. Math. xviii. et i euā. hodier. Dominus ieſus in parabolis huius euangelij duo precipua de deo docuit. Primo quidem ꝙ deus ſumme miſericors parcendo penitentibus. Secundo ꝙ ſit diſtrictiſſime iuſtus puniēdo peccatores non veraciter penitentes ſicut et de his pſalmus olī predixerat. ps. lxi. Duo hec audiui: qꝛ poteſtas dei eſt et tibi dñe mīa: qꝛ tu reddes vnicuiq₃ iuxta opa ſua. Et hoc poteſt eſſe aliud thema. Lyra. Poteſtas inquit dei eſt ad puniendum ſecundum rigorem iuſticie et tibi dñe mīa ad parcendū ſcʒ et premiādum penitentes. Ideoq₃ xp̄s dñs de dei mīa in hoc euangelio dicit verba premiſſa thematis. Miſertus dominus dimiſit eū. Et poſtea de diſtricta iuſticia dei oſtēdit dicens ꝙ hunc tradidit tortoribus donec redderet omne debitū: eo ꝙ iſte peccauit contra proximū. Mira certe iuſticie dei diſtrictio: quia cui remiſerat penitenti omīa peccata tandem peccanti dimiſſa exegit / vt patet in euangelio.
¶ Itaq₃ de mīe et iuſticie dei magnitudine in hoc ſermone tria myſteria declarabimus.
¶ Primū de miſericordie preeminentia.
¶ Secundum de iuſticie ſtricte cōuenientia.
¶ Tertium de miſericordie diuine abundantia.
A ¶ Circa primum de preeminentia queritur vtrum mīa dei erga homines ſupemineat et maior ſit ꝙ̄ iuſticia: an econuerſo iuſticia

ſit maior ꝙ mīa. Ratio queſtionis huius eſt: qꝛ ſunt q̄dam ſcripture q̄ pferunt mīam. Nam pſ. dicit. Suauis dn̄s vniuerſis ⁊ miſeratio nes eius ſup oia opera ei⁹. Item Eph. ij. Deus diues eſt in mīa q̄d non dicitur de iuſticia. Et Iaco. ij. Super exaltat mīa iudicium. vbi glo. dicit. Miſericordia ſuperponi tur in iudicio. Ex quibus patet ꝓ poſitum. Sed in cōtrarium eſt: qꝛ ſcribitur. Eccl'i. v. De propiciatu pctōꝝ noli eſſe ſine metu: neqꝫ adijcias pctm̄ ſuper pctm̄. Ne di cas miſeratio dei magna eſt: mīa eīm et ira ab illo cito proximat: et in pctōres reſpicit ira eius. Item Chryſ. dicit. Tu dicis quia mīa dei magna eſt: immo maior eſt ꝙ putas: ſed nō minor eſt eius iuſti cia hec ille. Ergo qualiter ſunt ad queſtionem ergo et ad p̄dicta ob iecta rn̄detᷣ ſcd̄m doctores theolo gos precipue Rayne. in ſūma ſua. ti. de mīa dei. ꝙ ꝗuis deus benedi ctus ſit in ſe qualiter miſericors ſi cut et iſtus eſt eo ꝙ omnia deo at tributa ſunt equalia et eque infini ta: vt dicit Augu. li. de triñ. videlꝫ ꝓut ſunt in deo: nihilominus quo ad effectus mīa dei eſt maior ꝙ iu ſticia: qꝛ deus ex ſua bonitate ma gis vult ſecundū mīam agere cū hominibus ꝙ ſecundum ſuam iu ſticiam: tn̄ quātum lꝫ ſalua iuſticia Et hec oſtendemus pluribus rōni bus. ¶ Prima rō euidentie mani feſtioris. Nā videm⁹ ꝙ iuſticia ali qn̄ eſt occulta: et ſola miſericordia eſt manifeſta: vt in iuſtificatione impij. Aliqn̄ autem apparet econ uerſo. ſ. iuſticia manifeſta et miſe ricordia occulta vt in punitione ꝑ uulorum ſine baptiſmo deceden tium. Aliquando aūt vtraqꝫ: ſcꝫ mīa et iuſticia ſunt occulta. vt in tribulatione iuſtorum: ſicut fuit Iob. Hieremias ⁊c. Et in infirmi tatibus vel morte paruulorū ba ptizatoꝝ. Aliqn̄ vero vtraqꝫ ſunt manifeſta: vt in damnatione ma lorū: vbi iuſticia eſt manifeſta in punitione eterna peccatorum. Eſt etiam mīa manifeſta in eo ꝙ pu nit deus illos citra condignum: vt dicit Augu. Itaqꝫ ꝗuis nobis nō ſp appareat: tamen nulla creatu ra eſt in toto orbe que mīam dei et bn̄ficia non ſentiat. Ideo pſ. Mīa dn̄i plena eſt terra. Et idem Mīa dn̄i ab eterno vſqꝫ in eternū. Sed quandoqꝫ abūdantior inue nitur mīa: ita vt multo minor vi deatur iuſticia: videlicet qn̄ pctō ri magno dei inimico infunditur prima grā/ vt conuertatur: ⁊ tan dem qn̄ in celo p̄miatur cū beatis ſupra oē meritū: vt dicit. Auguſt. Exemplum habemus in latrone ſero penitēte cui dn̄s dixit. Hodie mecū eris i paradiſo. Unde ꝗnis aliquando iuſticia artetᷣ. vt patet in predictis iſtis: ſed de miſericor dia Chriſoſto. i tractatu de paſſio ne dicit ſic. Non artatur numero non clauditur fine nullas omnino habet metas diuina clementia: ſit qui inuocet: erit q̄ exaudiet ſit qui peniteat: erit qui indulgeat. Nam latro penitens hora vltima iuſtifi catur. Hec ille.

B ¶ Secunda ratio continentie facilioris. Nam ſi queratur: quid videatur deo facilius: an contine re iram an cōtinere miſericordiā ſuam. Ad hoc Caſſiodorus ſuper pſ. lxxvi. vbi dr̄. Nunquid obliui ſcetur miſereri deus: aut contine bit i ira ſua miſericordiā ſuam di

cit ſic. Facilius eſt deo continere iram ſuã q̃ ab eiꝰ tranquillitate cognoſcit aliena: q̃ miam que eius maieſtati eſt ꝓpria et indiuiſa. Quapropter non ira continebit miam: ſed mia continebit iram/ ſi tñ in hoc ſeculo conuerſio deuota preueniat. Hec ille.

¶ Tertia rõ indulgẽtie promptioris: qꝛ Hierony. dicit de pe. diſti. i. ca. Qꝛ diuinitatis inquit natura clemens eſt et pia magiſq̃ ad idulgẽtiam prona q̃ ad vindictam. In huius ſignũ miam deus nulli negat penitenti vt dꝫ. vñ pſ. lxxxvi. Tu aũt domine ſuauis ⁊ mitis: et multe mie oĩbus inuocantibus te. Sꝫ vindictam differt vſq̃ ad mortem: etiam cũ pctõr demereretur.

¶ Quarta rõ licentie largioris: qꝛ deus largiorem licẽtiaꝫ dedit mie ex ſua clementia q̃ punitioni ex iuſticia. et hoc declaratur ſic.

¶ Primo: qꝛ ſicut Hiero. ſuper Ionam dicit. Deus miſericors paratus eſt ſaluare clementia quos nõ põt ſaluare iuſticia. hec ille. In huius ſignum vt poſſimus euadere licentius eternam penam: et conſequi miſericordiam dedit nobis angelorum miniſteria ⁊ ꝓtectiões et ſanctoꝝ itercelliões: ⁊ precipue matreꝫ mie Mariã. Sic enim plurimi euadunt ex iuſticia manu: pꝫ de Traiano et aliis per ſanctos liberatis. Scdo: quia deus ſcðm iuſticiam nõ põt: niſi illi qui demeruit ꝑ pctm̃ puniri damnare: nec põt plus punire/ niſi quantum demeruit ille. Sed ſcðm miam licentius et libere põt oẽm hoiem pctõrẽ qui nihil meruit conuertere ⁊ ſic ſaluare: et etiam iuſtuꝫ plus q̃ meruerit ꝑmiare. Sed ⁊ lꝫ per miam ꝑia facere q̃ deus: vult: etiam ſi talia nõ liceret ſcðm iuſticiã ſtrictaꝫ Proinde dicit Rich. ſuper Apoc. li. i. O q̃ mira circa nos diuine pietatis dignatio: qui etiam in ſanctis ſuis maximis ſi diſtricte vellet cõtra eos agere inueniret: vnde eos iuſte damnaret: et tamen etiã peccantes reuocat: pereuntes liberat hec ille. ¶ Ultimo ratio efficacie mirabilioris amoris: quia deus amoroſius plura mirabilia fecit: maioriſq̃ amoris ſigna exhibuit ſecundum miam q̃ ſcðm iuſticiã fecerit vel vnq̃ facturꝰ eſt P:imuꝫ mirum maximũ q deus ex miſericordia voluit icarnari. Uñ Berñ. Iuſticia allegabat dñe: ſi genꝰ humanũ non pmittiť in damnatione ſui pcti ego perire habebo. Mia allegauit q deberet genus humanum ſaluari: et ipſa preobtinuit q deus ſententiam dedit/ vt ex mia libereť hõ tali iuſticia mediante vt dei filius fieret homo ⁊ ſatiſfaceret. Scðm mirũ q cũ vnica gutta ſanguinis xp̃i ſuffeciſſet pro redemptione totius mundi: vt dicit Berñ tñ ex mia xp̃s totum ſanguinem fudit. Ideo pſ. Apud dominum mia et copioſa apud eum redemptio. Tertiũ mirũ eſt q quantuncunq̃ ſint pctã hoĩs maxima ⁊ multa: et quotienſcũq̃ iterata ac quantuncunq̃ diuturna etiaꝫ a pñcipio mundi vſq̃ ad finem deus oĩa ex mia remitti vere penitẽti: etiam ſi tm̃ modo in extremis vere peniteat. vñ. Ezech. xviii. Quacũq̃ hora pctõr ingemuerit non re. ⁊c. Item Hiero. ad Paulaꝫ Nunq̃ eſt ſera conuerſio dummodo ſit vera. O ergo homo feſtina ad dei miſericordiam.

¶ Circa ſecundum de iuſticie ſtricte conuenientia: ex quo ſho c

euangelio hodierno xp̄us dn̄s di=
xit: q̄ miſert⁹ dn̄s dimiſit ſeruo oē
debitum. i. oē pctm̄. Sed iſte ſeru⁹
cum noluiſſet dimittere proximo
veniam petenti: exegit domin⁹ ſu
per eū oē debitū. Quo docemur in
myſterio q̄ homo manens in vno
pctō de quo non penitet: nec vult
illud relinq̄re: et tamē pn̄iam agit
A de aliis pctis. nullum pctm̄ ſibi di=
mittitur/nec m̄iam conſequetur:
etiam de illis aliis de q̄b⁹ penitet.
¶ Queritur ergo quō magne mi=
ſericordie dei cōueniat iuſticia tā
ſtricta vt propter ſolū vnicū pctm̄
mortale non facit m̄iam de aliis
de q̄bus q̄s penitentiam agit: ſed
damnet in ꝑpetuum: et puniat taʒ
illud pctm̄ reſeruatū q̄̄ omia alia
pctā in tali hoīe. Ad quod reſpon
def ſcd̄m theologos et canoniſtas
precipue Richar. et Bonauen. in.
iiij. di. xv. q̄ optime ſic conuenit di
uine m̄ie ſimul et iuſticie: et omni
no ſic deus iudicat hoīem: ita q̄ ſi
vnus mille pctā mortalia feciſſet:
e de illis pn̄iam ageret ſingulis an
nis confitendo et lugendo ⁊ tamē
in vno pctō interim permaneret/
B puta: quia nō reſtituit cum poſſet
aliena: vel q̄ iram tenet decem:
aut pluribus annis. vel meretri=
cem tenet: et ſic de aliis. et cum ta
li vno pctō moreretur: nec hoc vnū
nec alia mille peccata ſibi remittē
tur: ſed punietur i inferno pro om
nibus et ſingulis. Et hoc oſtendi
tur.

¶ Primo ratione ſumpta ex ſcri=
pturis.

¶ Secundo ratione contrariatio=
nis.

¶ Tertio rōne falſificationis.

¶ Quarto rōne perfectionis.

¶ Ultimo ratione exemplifica=
tionis.

¶ Prima rō eſt ex ſcripturis: quia
Jaco. ij. habetur: et ponit extra de
regu. iu. c. defleat ſic. Qui totū le=
gem ſeruauerit: offendat auteʒ in
vno factus eſt oīm reus. Sed q̄re
hoc: niſi q̄ vt eiuſdem ca. j. ſcribi
tur. quodlibet pctm̄ cum conſum=
matum fuerit generat mortē Ro=
ma. vj. Stipendia peccati mors.
Sed manente hoīe in morte non
pōt ſimul eidem vita ineſſe: cū vi=
ta et mors ſint contraria: ergo in
tali non pōt m̄ia dei effectum vite
facere remittendo pctā: ſicut mor
tuo corde nullum membrum po=
teſt vitam habere: ſed quodlibet
morit. ¶ Scd̄a rō dr̄ contrariatia
nis: q̄ oē pctm̄ mortale contrario
tur gratie dei ſine qua pctm̄ remit
ti non pōt: et facit deo inimicum:
ergo manente vnico peccato gra
tia et m̄ia remiſſionis non poteſt
haberi. ¶ Tertia ratio falſifica=
tionis: quia deus pctā non dimit=
tit. di. v. c. Falſas. Greg. dicit Fal=
ſa pn̄ia agitur cum ſpretis pluri=
bus de vno ſolo quis non penitet:
ergo ⁊c. ¶ Quarta rō perfectiōis
quia deus perfectiſſimus nichil fa
cit imperfecte. Cui ergo iuſtifica
tio impii ſic opus dei debet eſſe o=
pus perfectum. Ideo Auguſti. de
peni. ſine penitētia vera. Sʒ vt de
peni. di. iij. ca. Sunt plures dicit
q̄ deus nun q̄̄ veniam dimidiam
dat: ſed aut totum dimittit per mi
ſericordiam: aut nichil dimittit ſe
cundū ordinatā iuſticiam. Exem=
pli grā. Rex non vult in domo ſua
ſeruū tenere q̄ partim ſibi ſeruiat
et partim regē ip̄m occidere que
rat: ſed vult q̄ ſic oīno fidelis.
D ¶ Ultima rō dr̄ exemplicatio
nis: q̄ vt Augu. dicto. c. ſunt plus

tes dicit. Sunt plures quos penitet peccaſſe: ſed non omino: reſeruant em̄ ſibi q̄dam in q̄bus delectent̄: nō aduertentes dñm: ſcꝫ Jeſum mutum ſimul et ſurdum a demonio liberaſſe: ꝑ hoc docēs nos nunq̄ꝫ/ niſi de oībus ſimul poſſe ſanari. Nam et que habuit ſeptem demonia: ſcꝫ magdalena ab eadeꝫ non ſex: ſed omnes ſepteꝫ expulit Et legionem ab alio eiiciens neminem reliquit ex oībus q̄ liberatuꝫ poſſideret oſtendens ꝙ etiā ſi peccata ſint mille oportere de omnibus penitere: et nullum reſeruare debere. ¶ Sed dicas. nunquid ergo melius michi eſt/ vt de aliis nullam agam pniam qn̄ ſcio vnuꝫ pctm̄ qd relinquere nolo in meipſo/ nec de illo penitē volo. Reſpōdeo ꝙ propterea nō eſt deſperādū ſed fac pniam de q̄buſcunq̄ꝫ potes Hoc enim valet nichilominus vt facilius poſſis etiam de aliis multis penitere: vel ſaltē in hora mortis melius teipſum recognoſcere et conuerti. Ualent etiam ad alia temporalia multa ad que valent opera bona in peccato mortali facta. Ergo o peccator excute de puluere peccatorum quantuncunq̄ꝫ potes. ¶ Exemplum ad predicta legitur in. iiij. li. dialogorum Gregorij: ꝙ q̄daꝫ monachus ī monaſterio cum exteriꝰ videbat̄ totꝰ religioſus: ad extrema perductus Fratres ad eum conuenientes putabant illo moriente aliquid magni bōi ab illo audire. Ille autem tremens dixit. Qn̄ me ieiunare vobiſcum credebatis occulte ego comedam: et ecce nunc ad deuorandū draconi ſuꝫ traditus: qui cauda ſua colligauit genua mea. Caput vero intra os meum immittēs ſpm̄ meum ebibit et extrahit. his dictis ſtatim defunctus eſt.

¶ Ad idem legit̄ in Speculo exēplorꝫ di. v. exemplo. cxxij. ꝙ ſanctiſſima mulier maria de Ognies multis lachrymis rogabat deum ꝓ anima ſue matris iā ante defuncte. Et die quadam in eccleſia vidit ꝓpe ſe tenebroſum ſpm̄ aſtare et interrogauit quis eſſet. Et ſpūs. Ego inquit ſuꝫ mater tua. Cui maria. Quomodo tibi eſt. Tunc illa ait. Male: nec poterunt me preces tue iuuare: quia perpetuo ſum dānata: eo ꝙ nutrita ſum et ſcienter vixi ex his que per iniuſta mercimonia et vſuras acquiſita erant: nec ablata volui reſtituere: nec penitētiā egi: et ſic me et oīa bona q̄ feci perdidi: et diſparuit. pꝫ ꝫ ꝛc.

¶ Circa tertium de abundantia mie dei. notādū ꝙ dꝫ hō xpianus debet de dei miſericordia maximas grās agere: eo ꝙ miro modo exhibetur nobis ꝑ omnia eius abundantia. Et hoc oñditur precipue quinq̄ꝫ modis dimenſionis vt quantitatis. ¶ Primo em̄ mia dei erga nos eſt altiſſima: precellit etiam angelorum creationē ꝛ glificationē. Un̄ Aug. ſup Joanneꝫ dicit. Judicet q̄ pōt vtrum maius ſit iuſtos angelos creaſſe et glificaſſe q̄ꝫ īpios iuſtificare. Certe ſi eq̄liter eſt deo vtrūq̄ꝫ poſſibile hoc maioris eſt mie. hec Augu. Reuera. O q̄ꝫ mirū hoc eſt. Et rō ſecundū Rih. in. iiij. di. xv. qr impiꝰ dei inimicus magis eſt indignꝰ cōparatiue ad gratiam dei dandam ſibi q̄ꝫ angeli iuſti ad gloriā. Cū em̄ ſint ſine peccato et amici dei magis ſunt gloria digni. ¶ Secundo debemus magnas gratias agere deo de abundantia miſericordie

eius/qꝛ eſt latiſſima pluſq̃ ter ⁊ totum celum. Ideo Aug. ſup Joan. Maius eſt vnum iuſtificare impiũ q̃ creare celũ et terrã. Nõ quia in creando celũ et terrã dixit deꝰ ⁊ facta ſunt oĩa: ſed in iuſtificãdo ipiũ oportuit deũ incarnari et pati ⁊c. ❡ Tertio qꝛ mĩa dei eſt ſuper nos longiſſima quia ab hora cõceptionis vſq; ad totum tempus vite et a progenie in progenies a ſeculo ĩ ſeculũ. Ideo beata virgo dixit Lu. j. Et mĩa eius a progenie in progenies timentibus eũ. ❡ Quarto qꝛ eſt ꝓfundiſſima. pſal. Cõfitebor tibi dñe deus meꝰ in toto corde meo et glorificabo nomen tuum ĩ eternum: quia mĩa tua magna eſt ſup me: eruiſti animam meam ex ĩferno inferiori: ſcilicet preſeruãdo ab eterna dãnatione. ❡ Ultimo quia eſt multũ copioſiſſima. vnde Bernar. ſermone de miſericordia domini dicit. Septem ĩ me video miſericordias domini ſcilicet pro quibꝰ gratias agere debeo. Prima eſt ꝙ a peccatis multis me cuſtodiuit in qua cecidiſſem: niſi cuſtodiſſet. Secunda quia conuerſionem meã expectabat cũ ego prolongaui iniquitatem. Tertia quia contritionem contulit: cum ego letabar: vt mala facerẽ. Quarta quia me penitẽtem ſuſcepit. Quinta quia virtutem perſeuerandi dedit. Sexta quia gratiam tribuit. Septima qꝛ ſpem obtinendi gloriam preſtitit. O ergo ⁊ tu peccator: dtſce his modis de dei miſericordia gratias agere: vt tandem valeas cum chriſto regnare. Amen.

❡ De eadem dominica. Sermone iij. ſcilicet de recidiuationis ingratitudine.

Vocauit illum dominus: ⁊ ait illi. Serue nequã oẽ debitum dimiſi tibi qm̃ rogaſti me ⁊c. Mat. xviij. ⁊ in euãg. hodi. Miſericors et miſerator deus penitẽti remittit peccata. Sed mira eſt hominũ igratitudo ꝙ poſt pnĩam iterũ recidiuãt in pctã nã Chryſ. ĩ omel. dicit. Ingratꝰ ẽ q̃ poſt veniã peccat. Indignꝰ ẽ vita qui poſtq̃ ſanatꝰ eſt ſe ipm̃ vulnerat. ſ. mortali vulnere. Sic qui ſeipſum poſt grãm ſordidat. Etenim xp̃s Luc. xj. dicit. Fiunt nouiſſima hominis illius peiora prioribus. ſ. ex ingratitudine recidiuantis. Et hoc poteſt etiam poni pro alio themate huius ſermonis. Proinde in parabola hodierni euangelij dominus ieſus docet ꝙ cum deus remiſiſſet omnino peccata ſeruo: et poſtea ille peccaſſet in conſeruum ſuuʒ nõ remittendo illius offenſaʒ: ſed irã tenendo. Uocauit illum dominus ſcilicet ad iudicium et ſeruum nequam eum appellando increpauit: et omne debitum exigi iuſſit ĩ penis ab eo vt patet in euangelio. Itaq; de recidiuatione tria myſteria notemus pro ſermo.

❡ Primum dr̃ aggrauationis

❡ Scd̃m dr̃ periclitationis.

❡ Tertiũ dr̃ remediatiõis.

S ❡ Circa primum de aggrauatione qualiter ſcilicet per recidiuationem aggrauantur preterita peccata a deo dimiſſa: alique queſtiones occurrũt.

❡ Prima de preteritorum peccatorum reuocatione.

❡ Secũda de reatus ingratitudinis menſuratione.

¶ Tertia de pnia iniuncte per recidiuū interruptiõe: et eius exolutione reſidui poſt mortem.

¶ Pria q̃ſtio q̃ vtrū recidiuatio aggrauet pterita pctã per pniam dimiſſa reuocãdo in recidiuante illa omnia. Hec q̃ſtio grauis oritur ex euangelio: qꝛ dr̃ ꝙ debita dimiſſa ſeruo.s.neqꝫ dñs poſt illius recidiuationem re exegit. Sup quo paſſu euangelico famoſiſſimi doctores: ſcꝫ Augu. Greg. Bedaqꝫ concordit̃ dicunt ꝙ peccata dimiſſa redeãt in recidiuãte. Deniqꝫ ibidẽ Raban⁹ dicit ꝙ nõ ſolum pctã que hõ poſt baptiſmū egit reputabuntur recidiuãti ad penam ſed etiã originale pctm̃ in baptiſmo dimiſſum. Hec ille. Quid ergo tenẽdū ſit. Sꝫ ad hãc q̃ſtionem rñdet̃ ſcd̃m Scotū ſup.iiii.di.xxii.q.vnica. Itẽ Rich. eadem di. et Tho. alioſqꝫ ꝙ pctm̃ remiſſum ſiue originale ſiue actuale mortale vel veniale idẽ in numero in ſe redire non p̃t: neqꝫ quo ad culpam vel maculã: neqꝫ quo ad reatū vel penã: qꝛ vt dr̃. ii. de gñatiõe. Nulla res eadem in numero põt redire: niſi p diuinã potentiam: ſed deo auctore nullus peccat. vt ptꝫ per Aug. lib. lxxxiii. q̃ſtionū. ideo pctm̃ p̃teritum non redit: idem in nũero quo ad culpã. Item nec q̃ ad reatū redit: qꝛ hoc eſſꝫ inconueniẽs clementie dei immẽſe: vt p eodẽ pctõ iã p pniam punito et deleto iterato pñiret: cū ſcriptū ſit Naum. i. De⁹ nõ indicabit bis idipſum. Ideo Gelaſius papa de pe. diſt. iiii. c. Diuina inquit clementia dimiſſa peccata in vltionem vlterius redire non patitur. h

¶ Sed quõ ergo intelligẽdū eſt hoc ꝙ p̃dicti doctores famoſi ex hoc euangelio dixerūt redire. Ad hoc aliq̃: vt Prepoſitiuus dixerunt ꝙ nõ per quidlibꝫ pctm̃ redeũt dimiſſa ſed tm̃modo per quattuor. Primum eſt odium fraternum vel ira. Secũdū eſt apoſtaſia fide. Tertiū eſt contemptus ꝯfeſſionis cū quis dolet de pctis: ſꝫ cõtẽnit confiteri. Quartū eſt dolere de hoc ꝙ pniam egit et pctm̃ reliq̃t. Vñ verſus. Fratres odit: apoſtata fit: ſpnitqꝫ fratri. P. peniturſ ſe piget priſtina culpa redit. Et de his pctis Thomas dicit ꝙ nec per iſta quattuor redeunt peccata dimiſſa quo ad maculam vel etiam penam pluſqꝫ per alia pctã: ſed in iſtis ẽ aliquid ſpãle pre aliis pctis: qꝛ hec q̃ttuor ꝯtrariant̃ nõ ſolū remittenti deo ſicut oĩa alia pctã ſic ꝯtrariant̃: ſed inſup ꝯtrariant̃ etiã remedio quo remitti hꝫ pctm̃: ſcꝫ pmū charitati: ſcd̃m fidei: tertium ⁊ quartū pnie. Propt̃ea o tu homo chriſtiane caue ſummo conatu ab iſtis: veruntamen melius ad queſtionẽ rñdetur ſcd̃m modernos doctores ſequentes Scotum: et alios cõiter cõcordã. ꝙ ſcꝫ dimiſſa peccata in recidiuante dicunt̃ redire dupliciter. Uno modo: quia recidiuãti debeatur eadem pena perpetua dãnationis in genere que antea p pctis debebatur: lꝫ non eadẽ in ſpẽ vel numero: tñ eadẽ in gñe qꝛ ſicut añ pniam fuiſſet perpetuo puniendus ſic et poſt recidiuationem: tñ̄ ſuis non equali intenſione penarū. Alio mõ quia recidiuatio tãqꝫ circunſtantia aggrauat peccatum recidiui ob ingratitudinẽ de bñficio remiſſiõis accepto. nã ex recidiuo grauius iudicatur. Sicut ſi latro: vel fur ſemel captus et dign⁹ ſuſpẽdio ex mĩa dimittatur et poſtea iterum furatur: de hoc grauius iudi-

cat. Itē qꝛ homo in pnīa ſpopōdit ſe nolle peccare in poſterū ideoq; plus obligaꝫ ex ꝯñter grauius pec cat. Sicut qui vouit caſtitatē gra= uius peccat luxuriando ꝯtra duas obligationes. ſ. p̄cepti dei dicētis. Non mechaberis: ⁊ inſuper voti ꝓ miſſi. Sic ergo in recidiuāti gra= uatur pctm̄ ſequēs: ⁊ ſic p̄terita re deūt in genere quodāmodo: vt pa tuit. O ergo homo deſine peccare.

I ¶ Sed q̄ſtio ſc̄da eſt: vtrū in re cidiuāte exurgat menſura tāti rea tus ex ingratitudine quāta fuit ex p̄cedentium peccatoꝝ grauitate. Ad hoc reſpōdeꝫ ſcd̄m Scotū vbi ſupra. ꝙ non ſemper equalis pene reatus exurgit in pene intenſione vel acerbitate ex tali recidiuatio= nis ingratitudine: qꝛ quādoq; quā titas peccati in qd̄ quis recidiuat eſt multo minor ex genere ſuo q̄ꝫ peccata illa que pri⁹ erant dimiſſa ſed ꝓ menſura peccati eſt plagarū reatus vel modus Deutero. xxv. Nec hmōi ingratitudinis circun= ſtātia dat ſibi tātā quātitatē: quia iſta ingratitudo reatū pene incur rit ſcd̄m menſurā qua fit indebite ꝯ dei p̄cepta: q̄ frequenter minor ē q̄ꝫ fuerat quantitas peccatoꝝ pre= teritoꝝ. Exempli grā. Si q̄s prius peccauerat in homicidio: blaſphe mia: adulterio: et ſuperbia: et per= fecta penitētia recidiuat in vnum tm̄mō iſtorum: reatus huius reci= diui minor eſt omnibus preteritꝭ pctis: ⁊ ſic nō debeꝫ ei tāta pena in intēſione acerbi tatis quanta de= bebaꝫ p̄teritis pctis. verūtamē q̄ꝫ= tū ad durationem equalis pena re atus exurgit: qꝛ perpetuā penam habet ꝓ recidiuo ſicut ꝓ illis. hec ex Scoto. Exempli ad id narratur in Anulo parte. ij. ca. xxiij. et in ſer monibus Weffret: ꝙ erant Pariſi⁹ duo ſocij turpiter viuentes. Acci= dit ꝙ vnus eoꝝ mortuus eſt. Poſt cuius mortem quadam die ali⁹ ſo= cius eius ibat quodam campo ⁊ au diuit clamorē miſerabilē: acceſſit propius et vidit caminum ignis ⁊ duos nigerrimos ethiopes mal= leis quēdam percutientes. Et ille clamabat. Ue michi. ve michi. Et qui folles calcabat ſic perſonabat Semper ⁊ ſemper ve ⁊ vndiq; ve. Cum autē querere quis ibi cruci= areꝫ. Rn̄dit vnus malleator. Ali ſocij tui. Perterritus queſiuit ille. Quanto tpe pena iſta duraret. Walleator ait. Semper et ſemper At ille. Quare. Reſpōdit iſte. Qꝛ ſemper peccare elegit: et ſic a reci diuo non cauit: tūc viſio diſparuit

K ¶ Tertia queſtio eſt: quid de illis qui penitēt de ſuis peccatis et penitentiam iunctā anteq̄ꝫ totam expleret recidiuant in mortale: in q̄ decedunt: vtrum ꝓ reſiduo pnīe inexplete perpetue puniāꝫ ī infer no. Ad hoc Richar. et Tho. in iiij. diſt. xxi. dicūt: ꝙ ſi homo añ re cidiuationem expleſſeꝫ totā pnīāꝫ de illis pctis de quibus penituit: nullam penam haberet in inferno ſed tm̄mō punireꝫ de pctō recidi= uationis et ꝓ ingratitudine. Sed ſi nō totā pnīam expleuit remanet obligatus ad ſolutionē reſidui pe ne etiā poſt mortem. Unde ſi poſt recidiuū in pctō moriatur: damna tur. Et qꝛ in pctō mortali deceſſit: ideo pro peccatis prioribus dimiſ ſis quo ad culpā: nō tn̄ quo ad pe= nā totā: eo ꝙ nondū ſatiſfecit im= plēdo pnīam punieꝫ in inferno pe na eterna ꝑ accidēs: qꝛ in pctō mor tali nulla pena eſt ſatiſfactoria in conſpectu dei. Sicut ⁊ veniale pec

catũ cõiunctũ mortali eternaliter puniꝛ in inferno:nõ per ſe vel rõne ſui: ſed per accidẽs.ſ.ꝓpter pctm̃ mortale qđ permanet ꝛ in eo non põt fieri ſatiſfactio de veniali etiã Unde.ꝓ reſiduo pnĩe in explete dꝫ puniri talis in inferno perpetue ꝑ accidẽs rõne mortalis recidiuĳ in quo deceſſit. Iſta tñ pena erit minus intẽſa ꝙ ſi illa pctã nõ fuiſſẽt dimiſſa. ſed Scotus ſuper. iiĳ. di. xxĳ. dicit ꝯrium.ſ.ꝙ ꝓ peccato veniali etiam adiuncto mortali ſiue in pñti ſiue in inferno ſiue alibi nõ debeꝛ pena:niſi tẽporalis: qua ſoluta erit hõ lib. ab illa ſiue per ſe ſiue ꝑ accidẽs. Rõ:qꝛ veniele peccatũ eſt talis offenſa q̃ ſufficenter puniꝛ per tpalẽ penã. Et qꝛ deꝰ punit citra cõdignũ:vt dicit ſanctus Aug. ꝛ eſto ꝙ puniret ſcđm rigorẽ iuſticie vſqꝫ ad cõdignũ:adhuc eẽt omnino iniuſtũ īfligere penã eternã.ꝓ illo cui ſcđm ſe debeꝛ pena tẽporalis. vñ quãtũcunqꝫ ꝯiungatur veniale pctm̃ mortali:hoc nõ facit ipm̃ exire in infinitũ genus culpe ergo nec pene. Sic ergo idẽ Sco. dicit ꝙ talis decedẽs incõpleta penitẽtia.ꝓ reſiduo ſoluet penã ĩ īferno ſꝫ nõ niſi tẽporalẽ:qꝛ ex quo in dimiſſiõe pctoꝝ cõmutabiꝛ debitũ pene eterne in debitũ pene tẽporalis ideo iſte nõ eſt debitor niſi pene tẽporalis:qua totali ſoluta erit liber ab illis. ꝙ ſi dicas: in inferno nulla eſt redẽptio. Uerꝫ eſt illiꝰ peccati.ꝓ quo iſte dãnatus eſt:cuiꝰ pena ſemꝑ manet. hec Scotꝰ. Idẽ ẽt de eo qui cõtritꝰ poſtea ꝯtẽnit ꝯfiteri:talis ꝓ ꝯtẽptu dãnaꝛ. Sed culpa dimiſſa per contritionem non redit nec ꝙtũ ad maculã: nec ꝙtũ ad reatũ pene eterne. Et hoc ptꝫ per eundẽ Scotũ di. xxĳ. quarti. in ſolutione tertĳ argumẽti. O ergo mira dei iuſticia. O ꝛ mira mĩa. O peccator feſtina celeriter ad penitentiam:quotiẽs peccas:vt tibi minuas ſaltem penas perpetuas.

2 ¶ Circa ſecundum de periculis recidiuationis notandum ꝙ in peccata mortalia ſepius recidiuare eſt multũ periculoſiſſimũ:quanto magis:de pctis non exurgere crebriꝰ:ſed in eis continue iacere. Propterea dꝫ quilibet xpianꝰ ſollicite cauere pctã ꝛ recidiuationem pctoꝝ:vt euitet pericula q̃ ſunt ſeptẽ. ¶ Pmũ periculum eſt:qꝛ ad agendum pniam facit difficiliorẽ Quanto enim quis pluries peccat tanto profundatur in peccandi cõſuetudine:que. ſ. conſuetudo eſt altera natura: vt dicit Phũs de memoria et reminiſcẽtia. Et ideo difficilius penitet. Gregori. Difficile ſurgit quem moles male conſuetudinis premit:et ſic ad damnationem tendit. ¶ Secundum ẽ quia ad bene operãdũ facit debiliorem:ſicut hõ frequentius infirmatus tanto amplius quanto frequentius viribus redditus exhauſtus. ¶ Tertium eſt quia ad caſuꝫ peccati facit fragiliorẽ. Unde Grego. Peccatum quod per penitentiam citius nõ deletur mox ſuo põdere ad aliud trahit:ergo ꝛc.

¶ Quartum periculum quia diaboli dñio facit obligatorem. Lu. xi. Cum immundus ſpiritus exierit ab hoĩe.ſ.penitẽte ꝛc. di. reuertar in domũ meã ꝛc. ꝛ īuenit eã ſcopis mundatam.ſ.in cõfeſſione et ornatã bonis operibꝰ. Tũc vadit ꝛ aſſumit ſeptem ſpũs alios nequiores ſe ꝛ ingreſſi habitãt ibi et fiunt noniſſima. ſ. opera peiora prioribus ſed quanto quis crebriꝰ ad pniam

cõfugit: tanto diabolus minus põt in deo dñari. vñ exemplũ legitur q cum quidã ſepius ad cõfeſſionem recurreret: vidit ſemel diabolum multis cultris confixũ: ꝛ vno cultro pre alijs maximo in corde vel pectore infixo: interrogat⁹ ab illo quis hoc feciſſet. Diabolus rñdit furibunde. Tu feciſti maledicte: quotiens ad cõfeſſionẽ fugiſti: totiens me cõfixiſti. Et nũc quia iaꝫ firmiter ꝓpoſuiſti q non recidiuabis: cordi meo maximũ cultrũ immerſiſti. Et ſic diſparuit. Quintũ periculũ eſt q ad eternã mortem facit ꝓcliuiorẽ. nam Philaret⁹ de natura febriũ dicit q qui ab aliquo morbo cõualeſcit ꝛ denuo incidit iterum in ipſum morbũ: talis morietur: q p̃cedenti morbo natura nimis debilitata: adueniente iterũ morbo reſiſtere nõ poterit. Si q̃s poſt penitentiã recidiuat frequenter: ſignũ habet mortis ꝛc. Sextũ eſt q futura penam facit ſibi grauiorem ꝛ tanto copioſiorẽ: q nullũ peccatũ pertranſit impunitũ: vt dicit Aug. Septimũ eſt q ad gratiã dei ꝛ gloriam celeſtẽ facit indigniorem. Ideo xp̃s Iohã. v. dixit paralytico. Ecce ſan⁹fact⁹ es: iam amplí⁹ noli peccare: ne deteri⁹ tibi contingat. O peccator pertimeſce huiuſmodi pericula ꝛ deſine peccare

M ¶ Circa tertiũ de remedijs cõtra recidiuũ nota breuiter o xp̃iane remedia p̃cipue obſeruanda. Primũ eſt lachrymoſa oratio. Jõ dicimus in oratiõe dñica. Et ne inducas in tẽta. ſed lib. ꝛc. Secundũ eſt occaſionũ deuitatio. ſ. ſocietatis male: ocij et huiuſmodi. Tertium eſt nouiſſimoꝝ conſideratio. Eccl'i. vij. In omnib⁹ operib⁹ tuis memorare nouiſſima. ſ. mortem: iudiciũ: infernũ: et non peccabis. Quartum eſt ſanguinis xp̃i recordatio: ꝛ hoc valet: vt Ber. dicit ſũme contra omnia tẽtamenta cogitare: ſcꝫ caput xp̃i punctũ ſpinis ꝛ inclinatum cõtra ſuperbiã: nuditatem cõtra auariciam: omnimodũ dolorẽ ꝯtra luxuriã patientiã ꝯtra irã: aceti ꝛ fellis ſumptionẽ contra gulã: totius ſanguinis effuſionem ꝯ accidiã: ꝛ inimicorũ omniũ ſalutẽ cõtra inuidiã: ꝛ ſic de alijs. Exẽplũ legitur in Speculo exẽ. di. viij. exẽ. ix. q ſctũs Edmũdus conſueuerat quotidie paſſionẽ xp̃i recogitare: ꝛ die quadã multis occupatis omiſit et obdormiuit: apparuit ei diabolus horrendus. Cumq ille vellet leuare manum dextrã: vt ſignum crucis ſuper ſe faceret: diabolus eã apprehẽdit ꝛ tenuit. Ille ſiniſtrã leuare cepit ſed diabolus etiam illã retinuit: orauit ſanctus in ſpũ chriſtum ꝛ demõ in terram cecidit: quẽ ſanctus arripiẽs dixit Adiuro te per ſanguinem xp̃i dic mihi quid ſit qd te ſumme a meis tentationibus coerceat. Et rñdit q ſanguinis chriſti memoria: ꝛ ſic victus diſparuit. Quintum remedium eſt crebra confeſſio ꝛ contritio: quia totiens ſemper cõfertur gratia ad reſiſtendum: vt patuit.

N ¶ Sed queſtio occurrit vtilis vtrũ homo recidiuans teneat̃ ſpãliter confiteri de peccatis p̃cedentibus tã de circunſtantijs recidiuando aggrauãtibus. Reſpondet Sco. vbi ſupra in. iiij. q q̃uis ſit licitum: tamẽ nõ videtur neceſſariũ q in quãtũ aggrauant ſufficienter poſſunt generaliter exprimi in cõfeſſione abſq eorum expreſſione in ſpãli: puta dicẽ. De magnis et multis peccatis alias penitui

et credo q deus remiſit illa: ⁊ ideo nunc recidiuando fui magis ingratus: ſed ⁊ vtile eſt: ⁊ vt Tho. addit: op3 etiã ad aliqua ſpãlia deſcendere ſcdm qd cõfitenti ⁊ cõfeſſori videbit opoztunũ ad ſciendũ qualis ſatiſfactio eidẽ cõfitẽti poſſit congruere p pcti cautione. Sextũ remediũ eſt affectus ⁊ cogitatus cita amputatio Eccle. xviii. Añ languozẽ adhibe medicinã. Septimũ eſt moztificatio. ſ. carnis ⁊ mẽbzorum maceratio. Unde Apoſtolus j. ad Coz. ix. dicit. Caſtigo cozpus meũ ⁊ in ſeruitutẽ redigo: ne forte cum aliis pdicauero ipſe reprobus efficiar. O ergo chariſſimi recogitate xpm paſſum ⁊ moztificate mẽbza veſtra. O xpiane cogita qz breuis vita: breuis carnalis delectatio: ſed eterna erit pena in futuro. Penitẽtiã ergo age ne pereas. Et pzo hoc rogemus chziſtum.

¶ Pzo eadem dñica ſermonẽ quartũ facere omiſit: qz ſepius occurrit in ea feſtũ oim ſanctoz ⁊ tunc op3 ſermonẽ fieri de feſto: ergo ⁊c

¶ Sequit dñica. xxii. poſt penthe. ſer. i. iuxta euã. de dignitate hominis facti ad ymaginem dei.

Ait illis Jeſus. Cui9 eſt ymago hec et ſuperſcriptio. Matth. xxii. ⁊ in hodier. euange. Scim9 chariſſimi q ſancta eccleſia i pcedenti dñica egit de indulgentia fraterna: vt ſi quis nõ remitteret primo irã: xps illũ dãnaret perpetuo. ¶ Propterea petro interrogãti vtrũ peccãti fratri dimittere deberet vſq ad ſepties. Rñdit xps dñs q nõ ſepties: ſed ſeptuagieſſepties. Hiero. hoc eſt. cccc. xc. vicibus: qz ſepties ſeptuaginta faciũt quadringẽta ⁊ nonaginta: ⁊ numerus determinat9 ponit ſcdm Gloſ. p indeterminato: hoc eſt totiens quotiens peccauerit ſemper debemus remittere. Sed qm talis remiſſio d3 fieri amoze xpi: q ab adã lxxvii. generatione venit i mũdũ. Nam ſcribit Lu. euãg. ca. iii. generationes a Joſeph vſq in Adam. lxxv. ⁊ his addendo vltimũ. ſ. deũ et pzimũ. ſ. xp3: erunt i toto. lxxvii. vt pz. Nũerus etiã multiplicatus ſcdm pdicta. ſ. cccc. ix. appzopinquat quinto cẽtenario. Et xps dñs quinq pcipuis vulneribus nos redemit ideo cõuenit myſterio. Sed qz ſic eſt q ois hõ eſt ad ymagine3 dei factus: ppterea debemus oẽs pzimos diligere: ⁊ omnib9 in xpi amoze. ſ. parcere quãtũ expedit. Idcirco de ymagine dei agit euange. myſtice: qd cõſequẽter eccleſia applicauit p hac dñica: cuius Textus ſequitur. ¶ In illo tẽpoze. Abeuntes phariſei cõſiliũ inierunt: vt caperent Jeſum in ſermone: ⁊ mittunt ei diſcipulos ſuos cum herodianis di. Magiſter: ſcimus qz verax es: et viam dei in veritate doces: et nõ eſt tibi cura de aliquo: nõ eñi reſpicis pſonã hoim. Dic ergo nobis: qd tibi videt: li3 cenſum dare ceſari: an non. Cognita autem Jeſus nequitia eoz: ait. Quid me tẽtatis hypocrite: oſtendite mihi nũmiſma cenſus. At illi obtulerũt ei denariũ: et ait illis Jeſus. Cui9 eſt ymago hec et ſuperſcriptio. Dicunt ei Ceſaris. Tunc ait illis. Reddite ergo que ſunt ceſaris ceſari: ⁊ que ſunt dei deo Mat. xxii. Itaq iuxta euange. tria myſteria pzo ſermone notemus:

¶ Pzimum de ſpirituali noſtra

inſtructione.
¶ Secundum de denarijs myſtica ſignatione.
¶ Tertium de humanali precelſa dignificatione.
P ¶ Circa primū de ſpirituali inſtructione notemus prius hiſtoriā quō euangel'. di. In il. tpe. ſ. anno xpi. xxxiij. ꝯpleto: feria tertia poſt diē Palmaꝝ ſiue ante paſſionē xpi cum xps per parabolas oſtēdiſſet ꝙ iudei excludendi eſſent a regno celoꝝ ꝓpter perfidiam ꝛ perire deberent ꝓpter occiſionē xpi: ꝛ phariſei cognouiſſent ꝙ de eis loquerentur: volebant ergo ipm ſtatim in tēplo tunc capere: ꝛ non audentes qꝛ timuerūt populū: ꝓpter qđ abeuntes phariſei relicto xpo i tēplo acceſſerūt ad herodianos ſcđꝫ Chryſ. ꝛ etiam ſcđm hieroñ. atqꝫ Lyrā. herodiani dicuntur milites herodis qui tunc venerat in hieruſalē ꝓpter ſolēnitatē paſcalem: et ipſe herodes conſtitutus fuit a ceſare vt ꝑeſſet tributis in partib⁹ illis. Nam ab eo tēpore quo ceſar deſcripſit vniuerſum orbē ꝛ prima deſcriptio facta eſt in iudea: vt dicit Luc. ij. Iudea facta eſt tributaria. Multi autem precipue ſacerdotes et phariſei aſſerebant ꝙ iudei non deberent terreno regi tributū ſoluere: ſed ſoli deo ſoluerent primitias et decimas ac ſacrificia debita: et ob hoc plurimi hoc dicētes fuerant a militibus herodis interfecti. Iudei ergo malicioſe tractauerunt cōſiliū vt de hoc xpm interrogarēt an liceret dare tributa ceſari. Erat quippe tunc ceſar Tiberius: qui vt Iſido. xvj. Ethymo. dicit erat ſeuerus: ita ꝙ etiā conſules romāos plures interficit. huic quidā artifex vas quoddā vitreū attulit qđ ad parietem ꝓiecit: ſed ſolū curuatū ꝛ nō fractū fuit: quod artifex malleo rectificauit ac ſi eēt cuprum. Et queſitus de arte illa. Rñdit nullū ꝑter ſe fore in mundō qui i hoc artificiuꝫ ſciret. Propter quod Tiberi⁹ eū decollari fecit: dicens ꝙ ſi hec ars veniret in cōſuetudinē: auꝝ ꝛ argētū ꝓ nichilo reputarent. Tādē: vt dr Tiberi⁹ factus eſt leproſus ꝛ ſcribēs Pylato ꝓ Ieſu medico. Dñs Ieſus tūc iā crucifixus fuit: ſed p Ueronicā ceſar curat⁹: pylatū exilio relegauit eo ꝙ talē virū morti iudicaſſet: et Tiberius finał'r veneño interijt. Itaqꝫ phariſei vt poſſent xpm magis capere in ſermone quē nō poterāt in facto: mittūt ad eū diſcipulos ſuos tāqꝫ xpo incognitos vt audacius corā illis loqueret. Et ſi diceret licere: exoſū illū populo facerēt. Itē milites herodis miſerunt ideo vt ſi diceret ꝙ nō lꝫ dare cēſū ceſari: mox raperent ad penam vel mortē: vñ venieñ. ad xpm primo adulant malicioſe di. Magiſter ſcimus qꝛ verax es ꝛc. et non eſt tibi cura de aliquo: nō eñi reſpicis pſo. q. d. Nō dimittis timore ꝑatoris dicere ꝟitatē: ꝛ cetera patēt. Et hoc aūt euāg. plura documēta hēmus.
Q ¶ Primū eſt ꝙ adulatores ꝛ cōſiliatores in malis perſuadentes euitem⁹. Tales ſunt mund⁹ ꝛ caro cū herodianis. i. cū demonibus ſuperbis. nā herodes gloriās interpretat ꝛ ſignificat Luciferū ſupbū et eius milites demōes vitioꝝ. iſti cōſulūt quō aīaꝫ decipiāt: mūdus perſuadet vſuras facere fraudes: rapinas: furta et hmōi: ſub ſpecie vtilitatꝫ vt homo ditari poſſit. Caro pſuadet deſideria carnalia ſub ſpē delectationis: diabolus ſuper=

biam:iram ⁊ oīa vitia ſub adula=
tione honorabilitatis: ſed audi.
Chryſ.di. Qui vult aūt capere te=
git rete ⁊ dulciter fiſtulat Qui vult
taurū mactare fricat eius frontē:
ſic mundus:caro ⁊ diabolus placē
tia ſuggerūt vt capiāt ⁊ perimant
animā. Scðm documētum vt adu
latoribus ⁊ mala perſuadentibus
dure ⁊ aſpere reſpōdeamꝰ exēplo
xp̄i qui hmōi fore hypocritas du=
re dixit. Quid me tentatis hypo=
crite. Hierony. Hypocrita eſt qui
aliud eſt intus ⁊ aliud ſimulat ex=
teriꝰ: ſicut erāt iſti qui ore benedi
cebāt mala aūt ī cordibus eoꝝ. O
ꝗ̄ multi xp̄iani mali nunc faciunt
ſimili modo ꝓximis: cōtra quos
Aug. dicit. Duo ſunt genera per=
ſecutoꝝ: vituperātiū ⁊ adulātiū: ſꝫ
certe plus perſequit̄ lingua adula
toris ꝗ̄ gladiꝰ interfectoris. Ter=
tium documētū vt caute ⁊ ſollici=
te lingua in loquēdo cuſtodiamus
Exēplo xp̄i qui ſic verba ſua mo=
derari voluit vt in nullo cavi poſſit
cum tamē potuiſſet loqui ḡcq̄d ſibi
placuiſſet nullꝰ reſiſtere valuiſſet:
vñ ꝓuerb. xvij. Qui moderat̄ ſer=
mones ſuos doctus et prudens eſt
Stultus quoqꝫ ſi tacuerit ſapiens
reputat̄. Hec ibi. Ratio: qꝛ vt ſene
ca dicit. Taciturnitas ī quolꝫ etiā
ſtulto eſt ꝓ ſapientie ſigno. Et de
hoc alio ſermone latius agemus.
Quartū documentum vt iuſticie
debita omnimodo obſeruemus.
Primo tā quo ad noſipſos imagi=
nē dei in aīa munda a pctīs ſeruā
do. Jō xp̄s requiſiuit cuiꝰ eſt ima=
go illa ad inſinuandū ꝙ in iudicio
requiret ſi dei imaginē violauimꝰ
per peccatū in nobis. Secundo tā
quo ad ꝓximos viam veritatis il=
los docen̄. ꝗ̄ quo ad ſuperiores de

bita tributa redden̄. vnde dixit ce
ſari reddere ſua. Tertio quoqꝫ
quo ad deum ipſum diligendo et
colendo. vnde dicit. Que ſunt dei
deo. O ergo chriſtiāe diſce ex euā
gelio hec implere vt ſalueris.
R ¶ Circa ſcðm myſtica denarij
deſignatione inquirendū eſt quid
ſignificetur per hunc denariū quē
requiſiuit et oſtendit ſibi ⁊ voluit
xp̄s dñs: vt ptꝫ. Et ad hoc rn̄detur
ſcðꝫ docto. ⁊ ꝯuenienter ſignatur
ꝑ hūc denariū aīa hūana q̄ dꝫ oñdi
xp̄o. ¶ Primo qꝛ hāc xp̄s requirit
ſibi oñdi ī pn̄ti in cōfeſſione pctōꝝ
ꝓuerb. xxviij. Qui cōfeſſus fuerit
pctā ſua miam cōſequeret̄. Scðo
qꝛ xp̄s vult aīam oñdi t āqꝫ nūmiſ
ma cenſus boni ſibi debiti in hora
mortis ⁊ in iudicio. vñ Chry. di. ꝙ
ſi aliq̄d pctī mortalis in te fuerit
nō ceſaris terrenis nec dei: ſed dia
boli tributū eris. Jō Anſ. Rōnalis
creatura nichil dꝫ intātū ſtudere
ꝗ̄ ꝙ aīam ſuā ad imaginē dei crea
tā puram ⁊ mūdā poſſit tenere: qꝛ
in illo die ſcꝫ iudicij req̄ret deus di.
Cuiꝰ eſt imago hec: vt dt Ambr.
hoc eſt an dei aut diaboli imago.
Tertio qꝛ ſicut denarius ī ſoluēdo
cenſu oſtēdit̄ vt ꝓbat̄ an ſit bonus
vel malus: et ſi fuerit bonꝰ recipit̄
ſi malus reijcit̄. Sic ⁊ aīa que eiſdē
modis ꝓbat̄ eſſe bona vel mala q̄
bus denarius. Et nota ꝙ denarius
agnoſcit̄ eſſe bonꝰ ex quattuor: ſic
⁊ aīa. Primo ſi hꝫ regis imaginem
ſic et aīa ſi hꝫ xp̄i regis imitationē
vñ glo. ſup hoc paſſu di. Sicut ce=
ſar impreſſionē imaginis exigit ī
nūmiſmate: ita deus aīaꝫ inſignita
ſua ſimilitudine. vñ Ber. ſup Can̄.
O aīa inſignita dei imagīe decora
ta ſimītudīe redēpta xp̄i ſāguīe do
tata ſpūſſancti grā deputata cū an

gẽlis heres diuine bonitatis.q.d. hec debes attẽdere vt ſis bona ꝟe.

¶ Secundo ſi denarius habet ſup=ſcriptionẽ ſic ⁊ aĩa dꝫ hr̃e ſuperſcriptionẽ regis xp̄i.ſ.nominis xp̄iani alioquin reprobã eſt vt pꝫ in infidelibus. ¶ Terti⁹ denari⁹ iudicatur bonus ſi habet debitũ valorẽ. Nã ſcḋm Iſiḋ.denari⁹ dictus ẽ eo ꝙ antiq̄t⁹ valebat decẽ vſuales nũmos:ſic aĩa iudicaẗ eſſe bona ſi obſeruat decẽ precepta. Mat.xix. Si vis ad vitã ingredi ſerua mãdata.

¶ Quarto ſi habet iuſtã ponderationem vt patet in floreno ſic ⁊ aĩa iudicatur bona ſi hꝫ iuſticie et bonoꝝ operũ ſufficientiã. Nã vt dicit Athanaſius ĩ ſymbolo. Qui bona egerũt ibunt in vitã eternã:q̄ vero mala in ignẽ eternũ. Exẽplũ habem⁹ ꝙ falſa moneta et eã cudentes igni tradenẗ:⁊ ſic mala aĩa ĩ iudicio igni tradeẗ ꝑpetuo. ve ꝙ idem.

S ¶ Circa tertium de precelſa dignitate hominis nota tria.

¶ Primo de imagine diaboli.

¶ Secundo de occaſione creandi.

¶ Tertio de oſtẽſione exemplari.

Quo ad primũ queſtio eſt. Quare de⁹ hoĩes ita dignificare voluit vt ad imaginem ſuam creauit. Geñ. ij. Faciam⁹ hominẽ ad imaginẽ ⁊ ſimilitudinẽ noſtrã. Cũ enĩ cõſideratio ꝓprie dignitatis iducit ſuperbiã vt pꝫ in Lucifero. Cur ꝙ dignificauit. Ad hoc rñdeẗ ꝙ bñdict⁹ deus fecit hoc hoĩ nõ vt ſupbiat ſed alijs rõnib⁹ pluribus ſcḋꝫ doctores.

¶ Primo vt artius deũ amem⁹.nã omne ſimile diligit naturaliter ſibi ſimile. Eccli.xiij. vt ptꝫ de amore naturali inter patrẽ et filiũ valde ſimilem. Cum ergo homo ĩ terris nichil ſibi ſimile inueniat:ĩ deo autem habet ſuam ſimilitudinem tam in anima que eſt ad ymaginẽ dei ꝙ etiam in corpore quia de⁹ incarnatus eſt ⁊ factus eſt homo:nõ autem factus eſt angelus. Hebr.ij. Nuſꝙ angelos apprehendit:ſꝫ ſemen abrahe ergo hõ digne totum amorem debet in deum referre.

¶ Scḋo vt bõitas dei beneficia cognoſcamus et gratias ei agamus. Nam vt Augu.dicit. Anima eo dicitur ad ymaginem dei quo capax eſt dei.ſ.per cognitionem ⁊ amorẽ Idem ergo in.ij.diſt.j.di. Fecit deus hominẽ vt ſummũ bonũ intelligeret intelligendo amaret:amãdo frueretur et ſine fine poſſideret.et hoc fecit deus non propter indigẽtiam ſui ſed propter noſtram vtilitatem et eternam beatitudinẽ noſtram mere gratis. Unde et Ber. in ſer.de meditatione dicit. O quãta gloria animarum humanarum ꝙ dñs vniuerſorum qui nullam habet indigentiam templum ſibi voluit fieri in illis ſubdit. Heu ꝙ tam parum nobilitatem anime attẽndimus qua preſente viuit corpus ⁊ habet bonum omne quod habet: quam deus tanti eſtimauit precij: vt vnigenitum ſuum ad mortẽ daret:quam diabolus tanti penſauit: vt pro eo totum mundum offerret. Hec ille. O ergo homo dignus es reuera morte ſi deum non vis amare.

¶ Tertio vt culpe coinquinationem in anima tam digna magis caueamus: ne tam precioſam rem perdamus. Sicut enim faciem regis ſi quis ſtercore fedaret grauius puniri haberet:ꝙ ſi hoc faceret in facie comitis.

¶ Itẽ ſi quis ymaginem beate virgis in lutũ ꝓijceret:graui⁹ peccaret quãto magis ymaginem dei in

aĩa peccato fedans grauius punie tur in iferno. Jõ Aug. de ipũ ⁊ ani ma dicit. o aĩa nobilis creatura ſu per oĩa corpora precioſior quo te deſſeis. ſ. vitia: ſi terrena amas pu ta aurum et diuitias his melior es ſi ſolem miraris pulchrior es: ſi ce lum cõtẽplaris altior es: ſolo crea tore tuo inferior es. hec ibi. O er= go homo cur aiam tuã intantum paruipendis ꝙ citius mũdas ſotu lares ⁊ caligas tuas lutoſas ꝙ ani mã tuã. Aug. in ſer. Rogo te ꝑpo= ne animã tuã calige tue vel ſotula ri ⁊c. ¶ Quarto vt deo aſſimilati ꝑpetua laude ſemper deo deſeruia mus. Unde magiſter in. ij. diſt. j. dicit: ſi queratur: quare creatus eſt homo: breui ſermone reſponderi poteſt qꝛ ꝓpter bonitatẽ dei ad lau dandũ deũ et vt ſeruiret ei ac frue ret eo cui ſeruire regnare eſt. hec ibi. ¶ Ultimo vt ad repletionẽ rui ne angelice idonei fieremus. ideo deus voluit nos ſimiles facere an gelis: in quibꝰ etiã eſt ymago ⁊ aſſi milatio ad deũ. Et hanc rationem ponit magiſter in. ij. di. j. ca. viij. O ergo chariſſimi ꝙ maxime debe= mus deum diligere pro tali digni= tate honoris. T ¶ Quo ad ſecũ dum ex dictis queritur de occaſio ne creandi vtrum deus benedictꝰ creaſſet aiam eque ad ymaginem et ſimilitudinẽ ſuã etiã ſi angelus nõ cecidiſſet nec celeſtis patria ha buiſſet ruinã. Ad hãc queſtionem reſpondet Magiſter in. ij. di. j. ca. ante penult. di. ſic. De hoie quoqꝫ in ſcriptura interdũ reperiť ꝙ fa= ctus ſit propter reparationẽ ange lice ruine ꝙ non ita eſt intelligẽdũ quaſi nõ fuiſſet hõ factus ſi nõ pec caſſet angelꝰ: ſed qꝛ inter alias cau ſas precipuas hec etiam nonnulla cauſa extitit. hec ibi. Ex quibꝰ di= ctis habetur ꝙ deus ex ſua bonita te ⁊ charitate tantum dilexit aiam humanam ꝙ creaſſet eam etiam ſi angelica ruina in celo non fuiſſet ⁊ eam beatificaſſet. O dei amor er= ga homines mere et ſumme gra= tuitus. O ieſu bone tibi gloria.

¶ Quo ad tertiũ de oſtenſione exẽ plari nota ꝙ ꝑcipue tres modi exẽ plorum poſſunt hic poni. Primus modus in quo oſtẽdit ꝙ deus mul tis et mirabilibꝰ honoribus digni ficauit animam pre omnibus crea turis. Primo quia fecit eam deꝰ ad imaginem et ſimilitudinem ſuam vt patuit. Secũdo qꝛ precioſiorem fecit eã ſuꝑ oẽꝫ creaturã corporeã. ¶ Tertio qꝛ oẽs angelos in mini ſteriũ ei dedit. heb. j. c. Quarto qꝛ xp̃s deus ꝑ ea redimenda incarna ri/ flere/ pati/ et mori voluit. Quin to pro corpore precioſo chriſti ciba tur et ſanguine potať. Sexto quia a ſolo deo inhabitatur vt eius tẽ= plum. j. Cor. iij. Septimo quia ad eternã beatitudinẽ in ſe et in cor= pore ordinata eſt. nã poſt reſurre= ctionẽ in corpore glorificato ꝑpe= tuo viuet. Octauo qꝛ hõ pro aie ꝑ ditione perpetuo punietur in ifer no corpe ⁊ aĩa. ¶ Ultimo qꝛ ſuper oẽs ãgelos eſt humana natura ex altata i vtroqꝫ ſexu. ſ. in xp̃o ⁊ ma tre eius. O quis ſufficiat ꝑ talibus mirabilibus honoribꝰ gratias age re. U ¶ Scd̃s modus exẽpli eſt quo oſtendit hoim. ſ. prauoꝝ fatui tas: qꝛ vilipendunt animã pre om nibꝰ alijs. Nã ſcd̃m holkoth ſuper li. Sap. iiij. Uidemus exꝑimẽtaliť ꝙ aliq̃ mali animã quã nõ deberẽt dare pro toto mundo vendunt pro denario vel obolo peierando. Item alij pro ſtercore fetide luxu=

rie vendũt aĩam demonib⁹ ad ignẽ ꝑpetuũ: cum ꝑ hmõi delectatione nollẽt perdere etiã digitũ minimũ. Itẽ alij perdunt pro vno fumo vel vento modico ſuperbie ⁊ pompe. Deniq; qđ eſt mirabilius alij vendunt et perdunt ꝑ nichilo et mere gratis vt blaſphemi: maledici qui nihil in talib⁹ delectabile recipiũt. Sed et alij ſuꝑ vẽdũt diabolo animã ꝑ penarũ exolutione: vt q̄ affligunt̃ ira/inuidia O q̈ta demẽtia.

X ℭ Tertius modus exemplificandi quo docemur deo ſeruire in ſingulis membris humanis. Nam pro capite oĩa mẽbra ſe exponunt naturaliter: ſic pro chriſto qui ẽ caput noſtrũ mori debemus. Itẽ duo oculi docent habere oculos mẽtis ſanos.ſ. fidem et intentionem. Aures due aperte oſtendunt vt audiamus verba dei promiſſionis celi et comminationis inferni: illõ ꝑ bonis: iſtud ꝑ malis. Itẽ nares odorem ꝟtutũ proſequi et fetorẽ vitiorũ cauere. Itẽ os reſpectu corpis nr̃i minus habemus q̈ alia animalia: puta leones et lupi et hmõi ad docendũ ſobrietatẽ: vt dicit ph̃s. Item duo ordines dentiũ docent ⁊ dei laudem ⁊ pctõꝝ confeſſionem. Dicit aũt ph̃s i probleuma. q̈ habentes raros dẽtes ⁊ diſtantes nõ ſunt ita longeui ceteris paribus ſicut hñtes dentes coniunctos ⁊ fortes. Sic qui rarius cõfitentur peccata et rarius laudant deũ minus habent de vita gratie. Itẽ lingua incluſa ſeris dẽtiũ ſignificat cuſtodiendã eam. Decẽ digiti in manibus et pedibus docent decalogum ſeruandũ. Totũ corpus erectũ ita vt ſola planta tangamus terram oſtendit terrena deſpicere et celeſtia amare. Rogem⁹ ergo xp̃m ⁊c.

ℭ Dominica eadem. Sermo .ij. ſcʒ de lingue cuſtodia et periculo laxandi et vtili refrenatione.

Abeuntes pharisei cõſiliũ inirũt vt caperent ieſũ i ſermõe. Mat. xxij. et in euãgelio hoď.

y ℭ Dñs ieſus volens nos iſtruere: q: hõ grauit̃ põt peccare in lingua ſi nõ cuſtodierit eam. Propt̃ea Jaco. i. ſcribit. Si q̈s putat ſe religioſum eẽ nõ refrenãs linguã ſuã: hui⁹ vana ẽ religio. Et p̃s. xxxviij. Dixi cuſtodiã vias me. vt nõ deli. in lingua ſua ⁊c. Et q̈libet harũ auctoritatũ põt poni ꝑ alio themate in hoc ſermone. Uñ hanc cuſtodiã lingue Origeñ. cõmendans dicit. Taciturnitas vel cuſtodia lingue eſt perfecte charitatʒ acquiſitio vere pacis conſeruatio: amicoꝝ multiplicatio: omniũ virtutũ ꝯſummatio: et eťne btĩtudinis ꝯſecutio ⁊c. Ideoq; xp̃s dñs cũ tentaret̃ a phariſeis vt caperet̃ in ſermõe vt nos ſuo exemplo prouocaret ad cauendum ne in ſermone reprehenſibile aliquid ꝯmittam⁹ voluit verba ſua ſic moderare et lingua cuſtodire: vt non poſſent eũ rephẽdere: vt pʒ in hoc euangelio. ℭ Itaq; de cuſtodia lingua tria myſteria declarabimus in hoc ſermone.

ℭ Primum dicitur ſollicite cuſtoditionis.

ℭ Secũdum dicitur periculoſe relaxationis.

ℭ Tertium dicitur fructuoſe refrenationis.

A ℭ Circa primũ de ſollicita cuſtodia notandũ q̈ inter oĩa mẽbra hũana lingua dʒ ſollicite ⁊ ſũmope cuſtodiri pluribus rationibus.

¶ Primo propter doni bonitatem.
¶ Secūdo ꝑpter officij ſanctitatē.
¶ Tertio propter fedandi horribilitatem.
¶ Quarto ꝑpter labēdi ꝑnitatē.
¶ Quinto ꝑpter exēpli claritatē.
¶ Sexto propter nocumenti multiplicitatem.
¶ Septimo propter obſeruādi vtilitatem.

¶ Primo propter doni dignitatem quia lingue loquela nō eſt data niſi homini qui eſt animal digniſſimū/vt patet per Phm li.de animalibus.et eſt organū rationis:ideo debet ſemꝑ ratiōabiliter homo vti lingua ne offendat deū vel ꝓximū in eo membro in quo a deo eſt pre oibꝰ aīalibꝰ tā digniſſimo dono honorificatus q2 hoc eſt maxime ingratitudinis. Jō Eccl'.ix. Homo litigioſꝰ ⁊ temerarius in ꝟbo ſuo odibilis erit.ſ.deo ⁊ hoibus. Unde quidā phs interrogatus quō qs poſſz deo ⁊ holbus eſſe gratus ⁊ placēs. Rñdit. Si geſſerit qs optima et loquitur pauca. ¶ Scdo ꝑpter officij ſanctitatē. Nā quare deꝰ dedit hoi linguā. vtiq3 ad officia ꝑ oia ſctā. Primo vt benedicat deū et laudet et hoc reqrit ſanctitatē. q2 Eccle. xv. Nō eſt ſponſa laus in ore pctōris. Scdo vt xpi fidē ꝯfiteaꝛ ⁊ teneat:et hoc etiā ſanctitatē requirit: q2 nemo pōt dicere:dñs ieſus:niſi ī ſpū ſancto.j.Coꝛ.xij. ¶ Tertio vt corpus xpi ſumat:ad hoc nō valet inqnata lingua.j. Coꝛ.xj. Qui mā du.indig.iudi.ſibi mand.et bibit. ¶ Quarto vt dñm deum obſecret et oret et hoc contritionem requirit. ¶ Quinto vt edificet ꝓximū et edoceat.ſ.ad ſalutifera. ¶ Sexto vt fateatur peccata propria ī confeſſione ⁊ reuellet.ſ.penitēdo. Septimo vt ſuū intentū vel conceptū alijs exprimat.j. Polit.ſ3 hoc etiā requirit veritatē.q2 Sap.j. Os qd mētitꝛ occidit animā. Unde ex quo lingua per oīa ad officia ſancta eſt a deo dedicata et inſup ad laudandū perpetuo deū in celo poſt reſurrectionē vbi nihil coinquinatum intrare poterit. Apoc.xxj. Ideo qui eam polluit meretur puniri:ſicut q polluit rem deo dedicatā.ſ.calicē3 vel eccl'iam et hmōi iuxta legē punitur morte tanꝗ ſacrilegus.c.de epiſcopis ⁊ clericis.l. Si qs. ¶ Tertio lingua eſt cuſtodienda propter fedādi horribilitatē q2 nihil adeo horret homo et eius natura ꝗ fedare lingua3. Horret enim hoc pre alijs membris vt fedum indecens puta ſtercus ponatur in os vel ſuꝑ linguā:plus ꝗ ſi poneretur etiā ſuper caput:ꝗto magis debet horrere feditatem peccati lingue. Nam xps di. Math.xv. Nō qd intrat in os coinqnat hoiem:ſed qd ꝓcedit ex ore.ſ.per loquelā. ¶ Sed interrogo te q̄re oīs homo ſane mētis horret naturaliꝛ fedū poni ī ſua lingua. Rñdeꝛ ꝙ nō ſolū ex natura ſed plus ꝑpter honorē lingue:hoc eſt qm̄ inter cetera membra deus eā prehonorauit miraculoſiꝰ. Prio quia deus per linguā perpetuo laudari voluit:vt patuit. Scdo q2 ī ſpē lingue ſpūſſanctus diſcipl'is apparere voluit ꝑpterea oīno indecens eſt inqnari et diabolo ꝑ mala ꝟba deſeruire. Tertio q2 toti mundo ꝑ linguā.ſ.ꝑdicatoꝝ innoteſcere xps voluit:⁊ oīa miracula ad cōfirmādū verba eoꝛum fecit. Quarto:quia lingua confeſſionis homo ſaluaꝛ qui lingua deceptꝰ cecidit.ſ. qñ loquēti ſerpēti locutꝰ eſt ⁊ ꝯſenſit Geñ.iij. Propterea natura ex-

pta ſui caſus tanq̃ amaritudinis horret ⁊ ptimeſcit fedari in ligua ¶ Sed iuxta hoc queri poſſet: nunquid ex ſeipſo hō cecidiſſet ſi diabolus eum allocut⁹ nō fuiſſʒ nec pſuadiſſet. Rn̄det Bōa. ſuper .ij. di. xxij. in q̄ōne circa lr̄am: q̄ ex quo habuit liberum arbitriū vertibile potuiſſʒ cadere circūſcripta oī tētatiōe diaboli: cū etiam Lucifer q̄ fuit excellētioꝛ hoīe ſine alieno ipulſu cecidit. Sed vt mgr̄ ibidem i lr̄a dicit. Ab alio .ſ. a diabolo extitit vt fieret hō deterioꝛ: quia diabolus non quieſcere potuit agitatus inuidiam: nec diſtulit vt expectaret ſi hō a ſeipſo caderet ſʒ lingua pſuaſit Quītū mirabl̄e q̄ p liguā ſcʒ āgelicā cū ꝟgīe Maria loq̄ntē ⁊ ꝟginē ipſā rn̄dentē atq̄ colloquētē: et tādē dicētē. Ecce ancilla dn̄i: fiat mihi ſcd̄m ꝟbū tuuʒ ⁊c. deus incarnari voluit: ⁊ ſic hominē redemit. O ergo hō cuſtodi liguā tā honoꝛabilē. O xp̄iane cogita: q̄ꝛ p̄mi parētes p liguaʒ mūdum pdidert: ergo ⁊c. Sextū preterea mirabile eſt q̄ p liguā ſctificātur hoīes toti⁹ mūdi q̄cūq̄ ſaluādi ſūt .ſ. in ſacris. vbi accedit ꝟbū ad elementē et ſic fit ſacr̄m: vt dicit. Aug. ſ. q. ſ. Detrahe. Septimum p liguā xp̄i bn̄dicentur boni i iudicio et maledicent̄ reꝓbi Merito ergo eſt cuſtodiēda ligua nr̄a: q̄ꝛ vt Chryſ. dicit. Sicut vnuſquiſq̄ hoīm per linguaʒ cognoſci hʒ de qua gēte ſit vel qua natione ſic p liguā bōe locutiōis cognoſcūtur electi i celū: et p pronā reꝓbi q̄ ſūt de nūero dānatoꝝ.

C ¶ Quarto ligua eſt cuſtodienda ꝓpt̄ labendi ꝓnitatem. Eſt em̄ ligua ſup alia mēbꝛa multum prona ad labendum in mala: vt docet ſcriptura et natura atq̄ phica ſētentia. Primo em̄ ſcriptura docet Eccl̄. xiiij. di. Btūs vir q̄ non eſt lapſ⁹ in verbo ex oꝛe ſuo. Itē Jaco. iij. Oīs natura beſtiaꝝ et volucrū et ſerpentū et ceteroꝝ domat̄ et domita ſunt a natura hūana: liguā aūt null⁹ hoīm domare pōt In lingua em̄ eſt vniuerſitas iniquitatis. Glo. q̄ꝛ p eā fere cūcta facinoꝛa ꝯmittunt̄: vt ptʒ conſiderāti. Scd̄o natura docet que vt videm⁹ clauſit linguā nō vna ſed pluribus ſeris .ſ. labijs ⁊ dētib⁹ multis: eo q̄ ſita eſt in lubꝛico: hoc eſt in humido ne tam proniſſime laberetur. O q̄d faceret lingua ſi libera eſſet a tali clauſura. Tertio phiſica ſnīa docet. Legim⁹ em̄ q̄ quidā Phūs noīe Sādri vidēs q̄ q̄dā vir prudēs venderet̄ in littore maris emit eum: et poſt tp̄s aliquātulū tētauit eius prudentiam di. eidē. Uade ad macellū et eme fruſtruʒ carnis tale q̄d eſt melius ſi l̄ et peius. At ille tranſiens emit linguā. Et vt poſte phūs dixit ad Sandri phm̄. Nil melius lingua bona: et nullū peius lingua mala. ergo eſt cuſtodienda. ¶ Quinto ligua eſt cuſtodienda ꝓpter exempli claritatem: quam docet ipſa natura hūana a deo inſtituta. Ut em̄ eam cuſtodire debeamus oſ̄ditur ex ligue ꝓꝛietatibus. D ¶ Prima dr̄ ſituatiōis: q̄ꝛ ipa lingua ſituata eſt ſub vel in facie vbi ſūt oēs ſenſus ē ei ligua ſub cerebꝛo ſituata ſub oclis ſub auribus: ſub naribus et ſub labijs vel oꝛe guſtaū. Quare hoc niſi vt diſcamus q̄ lingua non dʒ in loq̄ndo ꝓcedē ſʒ ſub ſed ſenſ⁹ capitis vel rōis et coꝛdis hoc eſt vt prius hō cogitet i cerebꝛo et videat oculis aut audiat

et ſenſib⁹ cognoſcat:et ſi eſt verū
qđ lingua dʒ pferre. Ideo ſcribi-
tur. Eccł. xxxij. Si interrogatus
fueris bis:habeat caput reſponſū
tuum. Ecce bona doctrina. ¶ Se-
cunda proprietas dicitur indiuiſio
nis. Unde Dam.li.ij.c.xviij.dicit.
In quibuſdam aialibus diuiſas li
guas vt ſerpentibus deus donauit.
In homine vero vnicam:licet du-
as aures/oculos/manus/pedes de
derit:vt oſtenderet ꝙ de vno ſolo
et de pertinentibus ad hec vnū.ſ.
de deo loqui debeam⁹ et plura au
dire:videre et facere ꝗ̄ loq̄. Unde
Seneca.li.de moribus:dicit. Au-
ribus frequentius vtere ꝗ̄ ligua.
Sed heu aliqui peſſimi hoies ſūt
bilingues qui:ſeʒ dicunt vnū ī pñ-
tia:ſed ɔ̄rium in abſentia ꝓximi.
Aliq̄ aſſumunt tertiā linguā.ſ.qui
ſeminant diſcordiā. Eſt eñ tertia
lingua ſeu media inter linguas il-
lorum q̄s diſcordat vt dicit Lyra.
Et de talibus Eccł. xxviij. Bilin-
guis maledictus. Lingua tertia
autē multos cōmouit.hec ibi.
¶ Tertia ꝓpetas dr̄ ligature ꝛ li-
berationis. Nā videam⁹ ꝙ lingua
īferius hʒ ligaturā ꝛ radicationeʒ
ad corp gutturis arterias: ſed in
ſupiori pte hʒ libertatem q̄re hec
niſi ad docēdū ꝙ ipſa ad loquen-
dū de īferioribus ſit ligata vt pau
ca loquat̄ et nō niſi ea q̄ vere ha-
bent̄ in corde:ſed ad loq̄ndum de
ſupnis hoc eſt de diuis laudibus ꝛ
celeſtibus ſit libera. ¶ Quarta dr̄
mollis conditiōis:qꝛ eſt carnea ſi-
ne oī oſſe ꝛ duricia ad ſignifican-
dū ꝙ nō/niſi benigne et tractabi-
lit̄ debeat loq̄. Nā prouerbio.xxv.
Rñſio.moll'.frangit irā. ¶ Quin-
ta amplioris lōgitudis ꝗ̄.ſ.ſit lati
tudis ꝛ rotūditatis vel groſſitudi
nis q̄re hoc:niſi ad docendum ꝙ
debemus eſſe vſq; in longū ſtabi-
les ī ſermōe ꝛ ꝓmiſſiōe. O ꝗ̄ hō ob-
ſerua/vt his modis p̄dictis cuſto-
dias linguā ad ſalutem. ¶ Sexto
cuſtodienda eſt lingua propter no
cumenti multiplicitatē. ¶ Septiō
quoq; propter obſeruandi vtilita
tem:ſed de iſtis agemus in ſe.

E ¶ Circa ſecundum principale
de periculo laxatiōis ligue. Notā
dum ꝙ linguam laxare ad multi-
loquia et praua verba ꝗ̄ ſi piculo
ſum teſtat̄ Aug.xi.q.iij.c. Nemo
pitoꝝ inquit aut prudentiū putet
ꝙ min⁹ ſit piculum in ꝟbis lingua
mentiēdo ꝗ̄ manib⁹ ſanguinē fū-
dēdo hec ille. Immo ſepi⁹ piculo
ſius nocere lingua ꝗ̄ gladius vt
oñdit̄ pluribus rōnibus. ¶ Primo
qꝛ nocet aiam occidēdo multipli-
ci pctō ſ.adulando:blaſpheman-
do:criminando vel vituperando;
detrahendo:diſcordias ſeminan-
do:mentiendo:peierañ.ad pecca-
ta alios inducendo et multis aliis
modis quos nō poſſum⁹ enūera-
re:ſʒ gladius tm̄mō corpus occi-
dit ꝛ vnica morte pimit:ꝗ̄ ꝛc. De
niq; dato ꝙ a talibus maiorib⁹ pec
catis hō linguā caueret adhuc ni-
hilominꝰ vt Holkot ſuper li. Sa-
pieñ.lec.cc. Quicunq; eſt ꝓnus ad
loq̄ndū illi⁹ ɔſcia cito ledit̄ Nam
Prouer.x. In multiloquio non de
erit pctm̄. Et ſicut lagena in artifi
cio non clauſa ꝟmes ꝛ aranee ſub
intrant. Sic in os hominis ſi non
ſedet clauſurā vitia itrant. Itē ci-
ſta q̄ ſerā nō hʒ pecuniam vel the
ſaurū non bñ ɔſeruat:qꝛ rapiunt̄ i
de:ſic grām ꝛ ꝟtutes ɔſeruare nō
pōt hō nō refrenās os ꝛ liguam.
¶ Scdō qꝛ nocet bonos ꝛ malos le
dēdo/ꝛ plurimos ſit̄. Un̄.i. Cor.

xv. Corrūpunt bonos mores cōll'.
ꝓ. ¶ Tertio: quia nocꝫ linguaciti
us ⁊ vnico ictu multos vulneran=
do Ber̄. ſup ps̄. Unus eſt ſepe ꝙ
loquit̄ ⁊ vnum tm̄mō eſt ꝟbum: et
tn̄ repēte vno ictu ꝑimit magnam
multitudinē. ſ. īfamando vnam to
tam ciuitatē / aut vnā totā religio
nem: ⁊ ſic de alijs. ¶ Quarto: quia
nocet diſtantibꝰ etiā ꝑ milie milia
ria: ⁊ viuis et mortuis detrahen=
do: et ſic in fama pereundo: quod
nullus gladius: nulla fera pōt fa=
cere. ꝓpterea. Eccl'. xxviij. Mors
lingue / mors nequiſſima: et vtilis
potiꝰ īfernus ꝗ̄ illa: q: infernꝰ nō
ledit: niſi in pctō mortuos et in in=
fernum poſitos: ſcꝫ lingua omēs.
F ¶ Quinto: q: nocet exiſtētibus
etiam in celo eos blaſphemando /
aut ꝑ eos peierādo ⁊c. Un̄ hiere.
ix. Sagitta vulnerans lingua eo=
rum: q: ſicut ſagitta vulnerat a lō
ge vſqꝫ in tā longe / ꝙ etiā pectus
dn̄i ieſu et btē marie ac ſctōꝝ oīm
ꝑcutit ī p̄dicando vel docendo he
reſes vel blaſphemādo vel peierā
do ad noīa eorum. Ideo Eccl'ia.
xxviij. Multi ceciderūt in ore gla=
dij: ſꝫ nō ſic ꝗ̄ īterierūt ꝑ linguas
ſuas: q: vt Lyra dicit. Illi cecide=
runt morte corporali: iſti īterierūt
morte culpe: et aſſueſcēdo ac per=
ſeuerando interibūt iſti morte et=
na. ¶ Pro exem plo accipiamꝰ qđ
Auerrois ſuper lib. de ſenſu et ſē=
ſato dicit exꝑtum fore / ꝙ quidam
puer nutritus fuit in quodam lo=
co vbi nullꝰ loq̄bat̄ eidē et ſic nul=
lū idioma ſciuit: ſꝫ mugiebat tan=
dē ⁊ faciebat vocē ſimilē cuidā ſe
rature quā ſepiꝰ audierat fieri in
oſtio illiꝰ camere dn̄i apiebatur et
claudebat̄. Sic ꝓpriā habet ligua
ꝙ que aſſueſcit bona vel mala illa
loq̄tur ⁊ ſic ꝯſuetudine praua aīaꝫ
ꝑdit. Proīde orādum eſt: ſicut le-
gitur in vitaſpa. ꝙ abbas Siſois
dixit. ecce. xxx. annos hēo ꝙ non
alius oro: niſi hoc dico quotidie.
Dn̄e ieſu ꝓtege me a lingua mea
et vſqꝫ nunc per ſingulos dies cor
ruo in ipſa. Ue ergo laxantibus
eandem.
G ¶ Sed circa tertium de fructu
refrenationis lingue amore breui
tatis ſufficiat exempla tm̄ ponere
quibus oſidit̄ ꝙ ſilentiū multa bo
na cōfert hoī. ſ. amicitiam ⁊ pacē:
grām ⁊ ꝟtutem ac merita ⁊ p̄mia
¶ Exemplū vnū ponamꝰ phicum
Narrat Fulgētiꝰ ꝙ antiqui poete
et phi. dixerunt / ꝙ Apollo ſignifi
cat ꝟitatē et ſic ligue cuſtodiā: et
depingebāt eā in hūc modū. Pri=
mo: ꝙ eēt iuuenis in ſignum. ſ. ꝙ
ꝟitas dn̄i manet ineternum: vt di=
cit ps̄. ¶ Scđo: vt eēt armatus ſꝫ
deauratis criminibus gēmis coro
natus: hoc ꝓ ſigno ꝙ ꝟitas odiuꝫ
parit: vt dicit Augu. ſed ꝯ oppu=
gnatores armari dꝫ: et ſic coronaꝫ
a deo meretur. Tertio depingeba
tur: vt eēt in lauro locatus: iđ quia
ſicut laurus appoſitus capiti hoīs
nocte facit ſonniare non falſa: ſed
ꝟa ſonnia: ſic ꝟitas facit hoīeꝫ co
gitare de veris. ſ. bonis ꝟtutum ⁊
celeſtiuꝫ ⁊ nō curat de falſis. i. ter
renis Et p̄ter alia hoc depigebat̄
vt eēt a corno tutatꝰ hoc in ſignū
ꝙ ꝟitatē int̄ hoīes cōes tutant illi
ꝗ̄ in ſe eam minꝰ ſeruāt: hoc eſt p̄n
cipes q̄ ſegerūt ad modum corui. nā
coruus quotidie ꝓmittit di. cras
cras. ſ. dealbabor et nunq̄ꝫ erit: ſic
illi i ſeruis multa promittunt ꝗ̄ nō
implent. H ¶ Ad idem aliud ex
emplū legitur ī vitaſpa. ꝙ plures
ſcti p̄res annis pluribus portaue=

rūt lapidē in ore ob ſilētium tenē=
dū:et qdam curialis regis itrauit
religionem q̄ ſe finxit eſſe mutum
vt ſic deſpect⁹ ſatiſfaceret p̄ pctis
lingue q̄ in curia ɔmiſerat ſic poſt
q̄ꝫ multis annis in religiōe ſilētiū
tenuit magnā grām a deo p̄ meru
it/vt ſibi diuinitus ſecreta reuela=
renť. Quadam vice exiuit cum ab
bate ad quēdam q̄ ſctūs putabatur
in extremis laborātem ꝛ vidit alaꝫ
illi⁹ a demonibus extrahi ad ifer
num:exclamauit ğ ve.inde abſce=
dēs cū eodē abbate qdā latro pro
facienda confeſſione ſeq̄bať quē p
timuerūt ſcien̄:qr eēt famoſus la=
tro.Et vt narrat Weffret in ſer=
mone inſequēs illos p pōtē quem
dā p̄cipitanter cecidit et mortuus
eſt:alam q̄ꝫ ei⁹ videt idē frater i
celuꝫ ab angelis deferri: et maxio
gaudio exultauit/frater ille tan=
dem requiſitus ab abbate.q̄re ſic
feciſſet:ille enarrauit quō viderit
illum fore damnatū:iſtum ſaluatū
et ꝙ hāc gratiam p ligue cuſtodi=
tioneꝫ p̄meruit vt ſibi talia ſecre
ta diuina pāderenť. O.Jeſu bone
q̄ꝫ mirum tuum iudicia:o hō penſa
ex iſtis vtilitatem refrenationis
lingue.Rogemus ergo dominum
Jeſum vt ꝛc.

¶Dñica eadē.Sermo.iij.ſ.de me
ritorum qualitate et impedimen=
tis ac augmentis.

OStēdit mi
chi nūmiſma cenſus.
Mat.xxij. ꝛ in euāg.
hoð.Uerba hec ſunt
ſaluatoris nr̄i ieſu Et
glo.inť li.dicit ꝙ nūmiſma cenſus
erat nūmus vel denarius pro cen=
ſu pſoluēd⁹ q̄ valebat decem dena
rios vſuales et hēbat in ſe imagi=
nē ceſaris et ſuperſcriptionē.et iō
ſignificat moralr alaꝫ hūanā: q̄ dꝫ
valere obſeruādo decē p̄cepta de=
calogi ſe hꝫ imaginē dei ꝛ ſuperſcri
ptionē ei⁹ hoc ē xp̄iani nōis i cha
ractere baptiſmali Uñ Chryſ.ſup
hoc euāg.dt.Jmago di nō i auro
depicta ſꝫ i hoib⁹ figurata. Nam
nūmiſma ceſaris aurū: nūmiſma
dei hō:in ſolidis ceſar:in hoib⁹ ve
ro de⁹ cognoſcit̄. Hec ille.Uoluit
ergo:myſtice dñs Jeſus ſic dicere:
oſtendite mihi nūmiſma cenſus
ad ſignificandum ꝙ in hora mor=
tis q̄lꝫ ala dꝫ ſibi oñdi et in iudicio
inquiri an imaginem dei et ſuper=
ſcriptionem nois xp̄i habeat in ſe
bene cuſtoditam ꝛ meritis bono=
rū operū debite ponderoſam que
ſi fuerit bona reponetur in celeſtē
theſaurum beatitudis.Si aūt fal=
ſa mōeta fuerit igni tradetur ppe
tuo exurenda.Et ſic xp̄s fert ſentē
tiam di.ad angelos.Reddite que
ſūt ceſaris.i.alas que ſunt diabo=
li diabolo.Ceſar em̄ ſcdm Cath.
a cedēdo dt qr fortiter cedit homi
nes in bello: ſic diabolus fortiter
et crudeliter cedit occidēdo alas.
Et q̄ ſunt dei.i.bonas animas deo.
reddit.pꝫ in euāg.¶Uñ iuxta hec
ex quo vnaq̄ꝫ aīa oñdit xp̄o vt
iudiceť ſcdm merita vel demeri=
ta operū Math.xvi.Filius homi=
nis tūc reddet vnicuiq̄ꝫ ſcdm opa
ſua.Et Eccli.xvi.Omnis mīa fa=
ciet locum ſcdm meritum operū
ſuoꝝ.Lyra.Ois mīa.ſ.maior vel
mior ꝛc.Et horꝝ quodlꝫ pōt poni p̄
themate alio huius ſermonis.
Proinde de meritis tria myſteria
declaramus in hoc ſermone.
¶Primo dr̄ diffinitionis.
¶Secūdū dr̄ impeditionis.
¶Tertiū dr̄ augmētationis. ȝ

¶ Circa primum dicitur de meriti diffinitione. Attendite chariſſimi quoniam multum confert ad ſalutē nſaꝫ accipe documenta de meritis: quia Bern. li. de libero arbitrio. ca. vlt. dicit quod merita noſtra ſunt quedaꝫ ſpei ſeminaria: charitatis incētiua occulte pdeſtinatiōis indicia: future felicitatis pſagia: regni celeſtis via. hec Bern. Dicuntur aūt merita quedā ſpei ſeminaria quia ſicut homo qualē ſemē ſerit vel ſeminat talem fructum metit et congregat Sic eſt de oī ope meritorio. Unde Apl's. Gal'. vi. Nolite errare deus nō irridet: que eīm ſeminauerit hō hec et metet/ quoniam qui ſeminat in carne ſua. Lyra. ſ. ſequēdo impetꝰ carnis metet corruptionē. ſ. culpe et gehenne: qui aūt ſeminat in ſpiritu: ſcꝫ ſequēdo inſtinctum ſpūſſancti de ſpū. i. de virtute ſpūſſancti mouentis ad bonū opus metet vitam eťnā. Itē dr̄ charitatis īcentiuū: quia dicēte Aug. Charitas per bonorum merita operū meret a deo augeri et pfici deniqꝫ merita ſunt indicia pdeſtinatiōis et pſagia felicitatis ac via celeſtis quia certū eſt ex fide catholica quod qui bona egerunt ibunt in vitā eternā: qui autē mala in ignē eternū. vt dt Athana. in ſymbolo. ¶ Auertamus ergo quid ſit meritum diffinitiue ſeu qualiter diffiniatur. Et r̄ndet ſcđm Rayne. in ſūma ac cōiter doc. ſuper. ij. di. xxvij. quod diffinitur ſic. Meritum eſt opꝰ bonū vel labor cui ex debito iuſticie debetur pmiū. Ex qua diffinitione accipiuntur plura documenta ſalubria.

¶ Primū eſt quod aliqđ eſt meritū et aliđ pmiū: quia meritū eſt ipa efficacia opis bōi cui debetur merces. premiū aūt eſt ipa merces que per opis retributiōe dať. Exēplū de milīna que meretur a rege retributiōeꝫ. ¶ Secūdū documētū eſt quod quicunqꝫ vult apđ deum mereri vitā eťnā dꝫ de malis opibꝰ pcti pcītē et auerti et bōis opibꝰ exerceri q̄ntum pōt vel volūtatē bn̄ opandi pfectam hr̄e Errāt ergo qui putāt ſine bōis opibus vel in pctis ſaluari. R ¶ Nā per regula gn̄ali dictat. Auguſti. li. lxxxiij. q. quod deꝰ ſicut nullā penā ſinit cuiqꝫ i merito īfligi: ita nec vllū pmiū ſine merito dari. hec ille. Exēplū pclo ī theologicis hēmus ex ſcripturis et doctoꝝ dictis. quia hoc nimiꝝ factū ē ēt ī angel': quod nō ſūt btificati niſi mererenť per ꝯuerſionē ad deū et reſiſtētiū in tentatiōe ſupbie pmi āgeli. Item nec paruuli qui nil mali egerunt ſaluari pn̄t niſi per merita xp̄i eis in baptiſmo applicata: quāto magis aliȷ̄ ſine meritis ppriis nō pmiabuntur etc. iō. ſ. Coꝝ. iij. Unuſqꝫ ppriam merc. ac. ſcđꝫ labo. ¶ Si dicas quare deꝰ non vult ꝯtentari in ſolo hōis bono deſiderio: vt daret premia celeſtia pctōri qui deſiderat illa licꝫ ſtet ī pctō et ſine ope bono. Reſpōdeť quod iđ quia hō obligať deo qui fecit eum ad btitudinem et btificabit: hoiem nō ſolū in ala: ſed ēt ī corpe nec ſolū ad tps vite pn̄tis: ſꝫ ppetuo ī celo: ergo mēať ppetuā btitudīem celeſtē dꝫ deſeruire nō ſolū in ala deſiderādo btitudinē: ſed et ī corpe et tota vita bn̄ operādo. ¶ Tertiū documētum quod hōđ non pōt opꝰ bonū aliqđ facere: ſed tamē vult et laborat q̄ntū pt et ī tendit facere mereť apđ deū regnū celeſte. iđ dr ī diffōne. meritū ē opꝰ bonū et ad pmū et ſcđꝫ documētū pdictū additur pp tertium vel labor: hoc ē conatus libri arbitrij per poſſe etc. L ¶ Proinde Alexan. de

Ales.iij.pte.q.xxiiij.ar.xiiij.dicit: q̄ ille q̄ vult bonū non facit:eo q̄ nō pt:et illo qui vult bonū et facit vterq̄ meret̄ equale p̄miū eēntia le.ſ.viſiōis diuīe:ſi tñ vterq̄ in eq̄li charitate exiſtit:ſed tamen ma= ius hēbit accñtale p̄miū de bo= no ope ppetrato iſte.ſ.qui facit q̄ᵐ ille qui pficere non potuit.Hec il= le.⁊ ſic ptꝫ.Uñ deus ē tāte bonita tis et pietatis q̄ nil plus optat ab hōie nec reqrit niſi q̄ᵗū pōt hō. Jō Chryſ.di.Si peteret deus ele= moſynā poſſꝫ ſe paup excuſare ſi orōnes vocales:mut⁹ ſi peregri= natiōes claudus.Sed hoc qđ hō hꝫ hoc ſolum q̄rit.ſ.cor vt ſaluteꝫ tribuat:qđ ſi non dederimus ſalui nō erimus.¶Quartum documen tū q̄ ſi hō non pōt mereri vitā et= nam etiam p bōa opa facta in pec cato aliquo mortali ⁊ extra ſtatuꝫ grē iō dr̄ in diffinitione.Cui ex de bito iuſticie debetur p̄miū.nā ſcđꝫ debitū iuſticie p̄miū btitudinis eterne nō debet̄ niſi opib⁹ bonis factis in grā.Sne grā em̄ hoc eſt in pctō mortali facta opa.ſine cha ritate dei ſunt facta Jō.vt docet Apl's ſ.Cori.xiij.non ſūt merito ria btitudinis nec ſūt digna con= ſpectu diuino:ſicut ymago etiam ſctī ſi eſt luto vel ſtercore fedata nō digne pōit̄ in eccl'ia ſup altare niſi a luto mūdet̄ prius ⁊c.

M ¶Sc̄a hui⁹ q̄rit̄:q̄lit̄ dei iuſti cia dictat:vt p bōa opa hō merea tur btitudinē eternā.Rō huius q̄ ſtiōis ē:qꝛ vt Apl'us.ij.Corin.iij. Non ſumus ſufficientes cogitare aliqđ ex nobis tāq̄ᵐ ex nobis:ſꝫ oīs ſufficiētia nr̄a ex deo ē:ergo ex dō et non ex nobis opamur bonū ⁊ p pñs nō eſt meritū nr̄m:ſꝫ dei opa tio vt ſaluemur:q̄lit̄ ḡ iuſticia eſt hec:vt debeatur nobis beatitudo: q̄ vtiq̄ talis ⁊ tanta eſt:q' vt ſcribi tur Rom.viij.Nō ſunt ꝯdigne paſ ſiones huius tpis ad futurā illam gloriā.Jtē cōfirmat̄ exēplo:qꝛ in= ſtrumentū nihil meret̄ apud deū q̄ vtitur tali inſtrumēto.Eſa.x.Nū qđ gloriabit̄ ſecuris ꝯtra eū q̄ ſecat ea aut ſerra.Sed in opando bonū hō eſt ſolū mō inſtrumentū qđ de⁹ ipſe mouet et opatur in eo ḡ mirū qūo meret̄.Ad hec rñdet̄ ſecundū Tho.ſ.ij.q.cxiiij.ar.ſ.⁊ alios q̄ nō obſtantib⁹ predictis rationib⁹ ni= hilominus p bonis operibus i gra tia factis meremur ex iuſticie debi to p̄miſſum vite eterne.Et hoc oñ ditur pluribus rationib⁹.¶Prima ratio ex diuina pmiſſione:qꝛ lꝫ de⁹ agat i nobis bona opa p̄ncipalr̄:tñ nō ſine nobis agit:qꝛ cū i libero ar bitrio nr̄o cōſentiēte agit.Et qꝛ p miſit ex ſua bonitate ſe p̄miaturū: acſi ex nobis illa feciſſem⁹.vt dicit Greg.⁊ ſic ſoluitur obiectio prima ex auctoritate.ij.Co.x.iij.G.

N ¶Sed qualis iuſticia concur= rat in hoc q̄ nr̄is opibus modicis faciat ſicut pmiſit de⁹ tā maxime btitudinis p̄mia daturū.Nota ſe= cundū Aureo.i ꝯpēdio.q̄ put phs v.lib.Eth̄ dt.duplex eſt iuſticia.ſ. Una eſt ꝯmutatiua:ſicut eſt iuſti= cia fori quo dat̄ vnus panis p dena rio:vel vlna pāni pro decē denarijs aut equale pro equali:hec non eſt in deo:qꝛ ſemper mł'to plus dat q̄ᵐ nos offerimus/vel ſcđm equalita= tem mereremur.Sed alia eſt iuſti cia diſtributiua que eſt in princip[i] bus qua diſtribuuntur bona ſcđꝫ p portionē ad merita ex liberalitate et magnificentia principis:et hec eſt in deo q̄ eſt rex oīm regū libera liſſim⁹.Cōgruū em̄ ē vt hōi opanti

ti ſcḋm ſuam virtutē deus bonus recōpēſet ſcḋm excellētiā ſue virtutis p̄mio ſummo ⁊ perpetuo. Secūda rō ex liberi arbitrij cooperatione. Licet eñ hō ſicut inſtrumentū dei operatꝛ bonū: tñ meretꝛ: quia mouet ſeipm̄ p liberū arbitriū cōſentiēdo deo i bonū illud Johā. j. Coꝛ. iij. Dei adiutores ſumꝰ vnde hō i opere bono nō eſt tm̄modo inſtrumētū motū: vt ſecuris vł ſerra: ſed eſt motū ſimul ⁊ mouēs inſtrumētū ſicut manus: ergo meretur. Tertia ratio ex ſpiritusſancti motione ⁊ valoꝛe: qꝛ actus meritoꝛꝰ pcedit ex gr̄a ſpūſſancti inhabitātis hominē ⁊ mouētis ad bonum. Eius aūt. ſ. ſpūſſcti virtꝰ eſt infiniti valoꝛis. vñ p̄ciū opis attēditꝛ ſcḋm dignitatē grē p quā hō a deo adoptatꝛ i filiū: ergo ex cōdigno debetꝛ ei hereditas eterne beatitudinis. Rom̄. viij. Si filij et heredes: heredes quidē dei: coheredes autē xp̄i O itaqꝫ dei bonitas. O domini Jeſu charitas. O larga pietas qua p paruis operibus tā magna tribuit O peccatoꝛ age penitētiā ⁊ fac bona opera: vt habeas p̄mia ppetua.

O ¶ Circa ſcḋm de impedimentis meritoꝝ. Inquirendū eſt qualia ſunt impedimenta p q̄ impediūtur merita noſtra i bono opere: vt non valeant ad p̄mia celeſtia: quatenꝰ talia caueamus. Ad qḋ nota precipua ſeptem impedimēta ſcḋꝫ docto. ¶ Primū eſt animi praua intentio: hoc eſt quando homo facit bona opera de gñe: ſed mala intentiōe: vt ſi ieiunat vel oꝛat aut elemoſynā dat intētione vane gloꝛie vel hypocriſis: ſicut faciebāt phariſei: aut mulieri pauperi tribuit: vt familiaritatē ꝯtrahat ad pctm̄ faciendū cū ea: ⁊ hmōi. Tales peccant / nec merentꝛ p̄mia. Vñ regula Topica eſt. Cuius ſinis malꝰ: ipm̄ quoqꝫ malum. Finis. ſ. intētionis. Jō xp̄s ait. Si oculus tuuꝰ. ſ. intentio, nequā fuerit / totum coꝛpus tenebroſum erit. Mat. vj. Secundū impedimentū eſt boni cepti deteſtatio / hoc eſt quādo homo de bono inchoato vel operato dolet ⁊ penitet ſe feciſſe: puta religionem intraſſe: aut cōfeſſionē feciſſe: vł alia bōa opera. Ideo Greg. dicit: φ diabolus conatꝛ nr̄a bona opera quandoqꝫ i principio depꝛauare p malā intētionē / qn̄qꝫ i fine vel poſt finē p doloꝛem. vt merita euacuet.

¶ Tertiū eſt culpe induratio: vt qn̄ homo facit bona opa i pctō: moꝛtali pmanēdo. Augu. Nullum bonum eſt deo acceptū niſi ex tēpoꝛe bono ſit factum. ¶ Quartū ē delicti ſubſequētis moꝛtificatio: quia p pctm̄ moꝛtificantꝛ oīa bona. Si tñ talis de pctō pēiteat: reuiuiſcūt illa bona opera que erant facta in charitate. ¶ Quintum eſt erroꝛ ſi dei et defectio. Vñ Augu. extra de hereticis. c. Firmiſſime dicit: φ quicūqꝫ eſt extra vnitatem eccleſie ⁊ fidei: huic nec elemoſyna quantūcunqꝫ copioſa nec q̄qꝫ bona opera valēt ad ſalutē. ¶ Sextū eſt faciēdi coactio. Vñ glo. j. Coꝝ. ix. dicit Nemo remūerationē accipit apḋ deum eius rei quam inuitus facit: quia deo non conſentit. Exemplū de illis qui coacti p publicationem p̄ſbyteri et nō aliter ꝯfitentꝛ vł verba dei viſitāt et hmōi. ¶ Septimū et vltimum eſt finalis impenitentie damnatio / quia poſt moꝛtē vel finem vite non eſt ſtatus meriti vt patet per Damaſce. et omnes docto. Ve ergo et ve talibus.

P ¶ Circa tertium de augmen=

to meritorũ querit̃:qualiter poſſit
quis facere:vt merita ſuoꝝ operũ
augeant̃ ⁊ ꝓpōderent̃ apud deum
ac iudicent̃ eſſe ꝑcioſi ora. Ad qḋ
rñdet̃ ꝙ per plura. ❡Primo ꝑ hu:
milis pnie amaritudinẽ: nã ois q
ſe humiliat exaltabit̃ Lu.xviij. Et
quãto plus ſe qs humiliat:tãto plꝰ
exaltabit̃:ꝑ regulã illã Topicã. Si
cut ſimplr ad ſimplr:ſic magis ad
magis ⁊c. ❡Exẽplum de Thaiſi q̃
cum eſſet meretrix et multos occa
ſiones pulcritudinis ſue illa que
uerat:vt plures etiam ſe mutuo ꝑ
ea occiderẽt:monẽte ſancto Paffũ
cio penituit:⁊ omnibꝰ abrenuncia:
tis in exemplũ oĩs ad amarã peni
tentiã publice ſe incluſit: pane et
aqua tñmõ ſuſtentata. Anno ter:
tio incluſionis ſue quidã frater no
mine Paulꝰ orãs nocte vidit ĩ celo
lectũ ſpecioſis veſtibꝰ ornatũ aſtã
tibꝰ ſacris virginibꝰ. Cũqꝫ putaret
illam eſſe gloriã ſancti Anthonij:
audiuit vocẽ dicẽtẽ ſibi. Nõ eſt an
thonij. ſed Thaiſis meretricis q̃
xv. die iam quieuit ĩ dño. hec ĩ vi:
ta ſpatrũ. O ergo ꝟa pnia. Scḋo ꝑ
voluntatis ⁊ affectiõis magnitudi
nẽ auget̃ meritũ. vñ Ciprianus de
pe.di.i. Nunquid dicit:ꝙ in ſeruis
dei etiã ſi affectus martyrij ad effe
ctũ nõ perducit̃:ipſa ſola voluntas
coronat̃. Sic ⁊ alijs voluntas am:
pla ampliat meritũ. Ideo hugo de
ſacramentis.li.ij.dicit. Totũ meri
tum in voluntate eſt:quãtũ vis tm̃
mereris. Fac ergo tibi magnã vo:
luntatẽ ſi vis magnũ habere meri
tum. Tertio ꝑ charitatis cõſtan:
tiã ⁊ fortitudinẽ.ſ.qñ homo fortiꝰ
pſeuerat ĩ dei ſeruitio ꝯ pcã fortiꝰ
reluctãs Jõ Bern. ſuper Cañ. ſer.
xxviij.dicit:ꝙ vniuſcuiuſqꝫ anime
quãtitas ex charitate penſatur: vt
que magnã habet charitatẽ ma:
gna ſit:q̃ puã:⁊ que nullã nulla ⁊c.
❡Quarto per deuotionis dulcedi
nem. vñ hiero.de conſe.di.v.c. Nõ
mediocriter.dicit ꝙ melior ẽ qnqꝫ
pſalmoꝝ decãtatio cum cordis pu
ritate et hilaritate ꝙ̃ totius pſal:
terij modulatio cum triſticia ⁊ an
xietate. Quinto per vite perfectio
nis artitudinem puta per ſuſcepti
onem religioſe ꝓfeſſionis ⁊ obſer
uationem ꝑ virginalẽ caſtitatẽ vel
vidualẽ ⁊ huiuſmodi. Matth.vij.
Arta vita que ducit in celum.
Q ❡Exẽplũ legit̃ li.ꝯfor.ꝙ ſctũs
frater Egidius ordis Minoꝝ dice
bat. Ego melius volo minimam
grãm hr̃e ĩ religiõe ꝙ̃ maximã in
ſcl'o manẽdo:q: illa maxia in ſe:
culo facilr deꝑdit̃ ſicut merces in
maris tẽpeſtatibus:iſta minia in
religiõe ſeruat̃ et auget̃ dicti bñ
viuenti et plus in celo remunerat̃
❡Sexto ꝑ xp̃i paſſiõis recordatio
nẽ et eiꝰ altitudinem:q: eſt altiſſi
me ꝟtutis:vt cuicũqꝫ opi bono ap
plicet̃:ſicut carbunculus aureo a:
nulo plus valet ꝙ̃ totus in ſe anu
lus vel aurum illud valeret per
ſe. ❡Septimo et vltimo per ad:
uerſitatis longitudinem:quia quã
to longius tanto plus purgatur ho
mo per aduerſitates. ſicut vas vel
aurũ plene exuſtum:vt docet ſcri:
ptura. O ergo miſer peccator no:
lite perdere ſtude merita querere
vt per paſſionem chriſti poſſis ſa:
lutem acquirere. Quod concedat
chriſtus dominus: qui viuit et re:
gnat in ſecula. Amen.

❡ Dominica eadem. Sermo
ne.iiij.ſcilicet deuotorum reli:
gioſa emiſſione:et vtili reddi
tioniſqꝫ neceſſitate.

Ait illis Jeſus. Reddite q̄ ſūt ceſaris ceſari: ꝛ que ſūt dei deo. Mat. xxij. ꝛ i euāg. hodi. Dn̄s Jeſus volēs nos docere oīmodā iuſticiam eſt: hec verba ꝓtulit: q ꝛ iuſticia eſt vt Bern̄. dt. qua vnicuiqꝫ reddit qd̄ ſuū eſt. ꝛ Tulli⁹ pria rheto. diffiniēs iuſticiā dt. Juſticia eſt virtu⁹ aī cōivtilitate ſeruata ſuā cuiqꝫ tribuēs dignitatē. vn̄ xp̄s dn̄s requiſit⁹a iudeis an liceret cenſum dari ceſari final'r ſic rn̄dit. reddite q̄ ſūt ceſaris ceſari: ꝛ q̄ ſūt dei deo: vt pꝫ in euāg. Ex quo inter oīa q̄ tenemur deo reddere: vota facta precipua ſūt: qꝛ ſcribit Deute. xxiij. Cū votū voueris deo tuo / nō tardabis reddere. Sequit: qꝛ requiret illud dn̄s de⁹ tu⁹. Jtē pſ. Uouete ꝛ reddite dn̄o deo vr̄o: oēs qui in circuitu ei⁹ affertis mūera: et hec pn̄t poni ꝓ the. hui⁹ ſermonis p ſe p̄dicādo ꝛ Aug. ſup p̄dicto verbo pſ. dicit. vouere eſt voluntatis: ſed reddere vota facta eſt neceſſitatis. ſ. ad ſalutē: vt patebit i hoc ſermōe. Proinde de voto ꝛ ei⁹ obſeruātia ꝓ hoc ſermōe notabimus tria myſteria.

¶ Primū de meritoria acquiſitiōe

¶ Secundum de debita conditiōe

Tertiū de neceſſaria adimpletiōe

R ¶ Circa primū de meritoria voti qualitate vel acquiſitione queritur: vtrū magis ſit meritoriū ꝛ laudabile aliquid cū voto q̄ ſine voto facere. Circa hanc queſtionē multi ſunt qui putāt falſo ꝙ meli⁹ eſt bonū facere ſine voto: tali ratione: qꝛ hō ſine voto agens bonum mere libera voluntate agit: ſed qui ex voto agit coactus facit ex obligatione voti: libertas quoqꝫ eſt vnū maximū bonū, put infra patebit. Jdeo videt ꝙ meli⁹ ſit facere bonū ſine voto libere q̄ cū voto et obligatione eius. Sed in cōtrariū eſt: qꝛ beata virgo Maria vouit virginitatē et etiā ſpōſus ei⁹ Joſeph: vt Aug. dicit. Jō angelo annūciāti ꝯceptione xp̄i dixit. Quō fiet iſtud q̄m virum nō cognoſco. i. voui me nō cognoſcere virū. Jtē apl'i intelliguntur ſtatū perfectionis vouiſſe quādo relictis oībus ſecuti ſunt xp̄m: vt dictat Tho. ij. ij. q. lxxxviij. ꝛc. Et ſic plus meruerunt ex voti perfectione. Quid ergo tenendum ſit bonum eſt ſcire. Ad hec rn̄det ſcd̄ꝫ Richar. ſuper. iiij. di. xxxviij. ꝛ ſanctum Tho. ij. ij. q. lxxxviij. Alioſqꝫ doctores ꝙ facere aliquid ex voto eſt magis meritorium et plus laudabile q̄ ſine voto tale facere: ꝛ declaratur pluribus rationibus.

¶ Prima ratio amplioris oblationis: qꝛ faciens aliquid ex voto amplius offert deo cū bono opere ipaꝫ libertatem obligando deo que libertas anime eſt maxime eſtimationis coram deo ſuper oīa alia bona. vn̄ Bern̄. ſuper Can̄. ſer. lxxxij. dicit. Arbitriū libertas eſt quoddā diuinum in anima prefulgens tāq̄ gemma in auro.

S ¶ Jtē Ric. in expoſitione Eſa. di. ſic. Jnter omia creationis bona nichil in homine ſublimius: nichil dignius: nichil melius libero arbitrio: nichilqꝫ ſalubrius eius conſilio. ſ. ſi offeratur deo in opere bono. ¶ Exēplum videmus ꝙ omnia mortalia ſumme appetūt libertatem. Nā ꝛ bruta ꝛ aues ꝛ alia animalia etiā domeſticata quātūcūqꝫ bene tractent incluſa in domicilio libenter aufugiunt cum potuerint Preterea narrat de quodam ciue

in Italia q fere a.xl.annis nunq̄ extra portas ciuitatis vbi manebat exierat: quod cū Senat⁹ de eo didiſſent iniunxerunt ſibi ſub pena: vt nunq̄ audeat exire ciuitatē ad quod impatiētes fact⁹ nō potuit ſufferre tale mādatū q̄uis nūq̄ voluerit exire quare hoc niſi quia libertatem naturaliter appetit homo etiā in his q̄ non vult facere in effectu. Et tā maximū bonū eſt libertas aīe q ꝑut Eſopus ait. Non bñ libertas ꝓ toto venditur auro. Vñ hāc offerre deo eſt maximum. ¶ Ideo legiť etiam q quidā heremita deū orabat: vt ſibi reuelaret quid accepti⁹ ⁊ ſibi ſalubri⁹ poſſet deo offerre ꝓ peccatoꝝ ſuoꝝ remiſſione: ⁊ affuit die quadā diabolus i ſpecie boni angeli di. q deberet offerre lunā nouā ſolē ⁊ rote quartā partē q̄ ſi non abtuleris dānaberis hec dixit: vt heremita deſperaret. Cū ergo diabol⁹ diſparuiſſet cepit ille nimis triſtari ⁊ deſperare de ſalute: qꝛ hec non poſſet implere. Sꝫ miſericors deus miſit ſibi bonum angelū qui ipm confortauit ⁊ docuit di. per nouā lunā intelligi. C. litteram que eſt ad modū cornute lune: per ſolē litteram O per quartā partē rote. R. lrām: qꝛ eſt quarta ps hui⁹ dictionis rota ꝯſtātis ex quattuor lrīs iunge iſta et reſultat hec dictio. Cor qđ offerre deo gratiſſimū: ⁊ ſic pꝫ: hec ſcribit Gutſch in ſer. xlvij. Scđa rō eſt boni duplicis: qꝛ quo votū, eſt in ſe bonum ⁊ eſt nobilioris virtutis. ſ. latrie q̄ ſit ieiuniū vel etiā virginitas aut caſtitas. Ideo Aug. lib. de virginitate dicit. Neq̄ ipſa virginitas qꝛ virginitas eſt: ſed qꝛ deo dicata eſt honorať: quā vonet et ſeruat cōtinētia pietatis. Proinde qui facit ex vno duplex bonū facit. ſ. bonū voti ⁊ bonū qđ facit puta ieiunium vel caſtitate ⁊ hmōi: ergo ꝑualet. ¶ Tertia rō voluntarie firmatiōis qꝛ quanto opus ꝓcedit a voluntate magis firmata in bono tāto eſt virtuoſius ⁊ magis meritorium vt pꝫ per Phm. ij. Eth. Sicut ꝓ ꝯtrariū peccare mēte firmata: vľ obſtinata ē graui⁹ pctm̄: vt pote diaboli cū ꝑut dt Aug. Sꝫ volūtas firmior eſt i bono ope cū voto q̄ ſine illo: ꝙ ¶ Quarta ratio eſt ſeruitutis dei ſpiritualioris. nā deus bonus opus acceptat ſcđm cōditionē hominis apantis. Tāto magis ergo acceptat illud quāto eſt ab hoīe ad ſeruitiū dei ſpāli⁹ deputato. Sꝫ ceteris parib⁹ hō ſpāli⁹ deputatur et dedicať ad dei ſeruitiū cum voto q̄ ſine voto: ergo ſequiť q plus valeat. ¶ Exemplū vel ſimilitudinē ad idē ponit Anſ. li. ſimilitudinū: vbi cōparat ſingularē ſeruo q. ſ. dño diceret ſic. Seruire tibi volo toto corde: ſed me tibi fidelem ꝓmittere nolo: ne poſtea ſi peccauero graui⁹ vindictam de me ſumas: ſꝫ iudica me ſicut eū qui fidelitatē tibi non ꝓmiſit. Alter vero ſeruus. ſ. religioſus cōparať ei qui idem dño diceret. Domine te diligo ⁊ tibi ſeruio et fidelitatem tibi ꝓmitto vt ſi peccauero iudices me: vt ꝓꝓrium ſeruum non alienū: qꝛ tibi fidelitatē ꝓmiſi ſi/ ſi ambo iſti peccauerint, dicet dña primo illi ſeruo ſic. Ideo tu michi fidelitatē nō ꝓmiſiſti: vt liberius poſſes peccare ꝯtra me: iō ⁊ ego ꝯ te agā nō vt erga meū: ſed vt aduerſus alienū grauius puniēdo. Alteri autē dñs ille dicet: ſic vindictam de te accipiā vt de meo qui fidelitatem michi promiſiſti. licet nō ſeruaſti. Et Anſ. ibidem cōclu=

dit ꝙ religioſus vouens ſi poſtea
peccauerit et penituerit maiorem
miſericordiam conſequetur ꝙ̄ lai
cus non vouens: vel ſecularis cete
ris paribus. Si vere penitere no=
luerit grauius damnabitur ꝙ̄ ſecu
laris ꝑ infidelitate. Similiter fiet
de chriſtiano qui vouit in baptiſ=
mo: ⁊ de pagano nō vouente. Aliā
ſimilitudinē ibidem ponit Anſel.
in qua cōparat ſecularē facientem
ſine voto bonum opus illi qui dño
dat de fructu arboris ſue ꝙ̄tū vult
ſingulis annis: ⁊ religioſuꝫ illi qui
dño dat totam arborē cum fructu.
Et certū eſt ꝙ iſte magis eſt domi
no acceptus ꝙ̄ ille prime. O ergo
chriſtiane agnoſce ꝙ̄ bonum ſit vo
uere ſi tamen impleatur.

U ¶ Circa ſecundū de debita cō
ditione ſcꝫ cor requiſita ad eſſe vo
ti: queritur quid ſit votum et que
requiruntur ad eſſe voti debitum.
Ad quod reſpondetur ꝙ ſecundū
Thomā ij. ij. q. lxxxviij. et Richa.
ſuper. iiij. di. xxviij. aliosqꝫ. Uotum
diffinitur ſic. Eſt conceptio melio=
ris ꝑpoſiti animi deliberatione fir
mata qua quis ad aliquid facien=
dum vel non faciēdum ſe deo obli
gat. Ex qua diffinitione colligūtur
plures conditiones que cor requi
runtur in voto vt debite fiat.

¶ Prima dicit animi deliberatio.
¶ Secunda promiſſio.
¶ Tertia ordinatio.
¶ Quarta ſuperrogatio.
¶ Quinta diſcretio.
¶ Sexta honeſtatio.

¶ Prima conditio eſt animi delibe
ratio. hoc eſt vt fiat ex voluntate
deliberata. Nam vt Richar. vbi ſu
pra dicit. Uotum dicitur a volēdo:
velle autem eſt duplex: quoddam
deliberatiuū et plenum: aliud eſt
ſemiplenum: quod eſt ex ſurreptio
ne: ſic et votum fit dupliciter. Uno
modo ex deliberatione et hoc ha=
bet plenam rationem voti: quia vt
dicit. xx. q. iij. ca. Preſens clericus
nullum bonum niſi voluntarium.
Aliomodo fit votum ex quadam
ſurreptione ſine plena deliberatiō
ne: ⁊ hoc non habet plenam ratio=
nem voti et ideo non obligat. Sed
diceres. Quid ergo de votis que fi
unt in anguſtijs vt pote a mulieri=
bus tempore partus ⁊ nauigantis=
bus tempore tempeſtatis ab infir=
mis in vehemētia doloris ⁊ hmōi.
Quidam abſolute et male reſpon
dent ꝙ non obligent. Sed contra
eos Silber. di. ꝙ diſtinguendum
eſt: qꝛ hmōi vota ſi fiant ex inten=
tione deliberata tenent ⁊ obligāt.
xv. q. iiij. Sūt qui opes et aliqui pu
tant requiri deliberationem i hoc
diuturnam. Sed Antho. Florēt. in
ſumma di. ꝙ ſicut aliquis poteſt ci
ta deliberatione facta mortaliter
peccare. Ita poteſt etiam per op=
poſitum cita deliberatione vouere
Si vero talia vota fiant ſine deli=
beratione ex mentis ſurreptione
non obligant niſi poſtmodum ha=
bita deliberatione ſufficienti con=
firmarent talia ſua vota ratifican
do: vel etiam ſi tacerent non irri=
tando. Sicut dicitur de igreſſo ad
religionem ante annos puber=
tatis qui poteſt a patre reuocari ⁊
tempore quo ſciuit infra annum et
diem: et tacendo videtur confir=
maſſe: ita ꝙ pater non poteſt re=
uocare: nec ingreſſus exire. xx. q.
ij. puella. ¶ Secunda conditio eſt
promiſſio. Nam ſcđm Richarđ. et
Tho. Solum propoſitum vel cogi
tatio ad faciendum aliquod bonū
etiam ſi multo tempore quis illud

facere cogitet et velit non facit vo
tum. Sed quando propoſitum tale
promiſſione firmatur: etiam ſi ta=
lis pmiſſio fiat ſolo corde ſine oris
expreſſione: adhuc tenet facta pro
miſſione: et obligat et in foro con=
ſcientie ſufficit teſtificatio interior
cordis ſine oris expreſſione ꝛ ſine
teſtibus: tamen in voto ſolemni ta
lia adhibentur.

x ¶ Tertia conditio eſt ordina=
tio: hoc eſt: vt ordinetur in deum ꝛ
fiat deo. Unde ſi quis promitteret
amico ſuo manu etiam data dí. Si
tu intrabis religionem: ecce pro=
mitto tibi ꝙ et ego ſequar te: non
eſſet votum: niſi diceret vel inten=
deret dicere ꝙ voueret deo ſic.

¶ Sed diceres. Nunquid ſanctis
poſſunt fieri vota. Reſpondet Ri=
char. ꝙ ſanctis fieri poſſunt vota p
comparationem ad deū: ita ꝙ ma
teriale in voto ſit ipſi ſancto: puta
vouere ꝙ viſitabis eccleſiam ſan
cti Jacobi vel Petri. Sed quod eſt
formale in vouendo ſcilicet obli=
gatio ad implendum hoc ſit ipſi
deo: cui ſe homo obligat vouen=
do in honorem ſancti.

¶ Quarta conditio eſt ſuperroga
tio: quia debet fieri de bono ſuper=
rogationis et non de neceſſario: qꝛ
ad bonum neceſſarium tenetur ho
mo etiam ſine voto ſpeciali: ſicut
ſunt ea que baptiſmo promiſimus
et precepta decalogi: vt patet. xvij
queſt. j. Sunt quedam. Sed ſpecia
le votum debet fieri de ſuperroga
tionis bono: puta quē homo alias
non teneretur: ſicut de virginitate
peregrinatione: oratione. ¶ Sed
diceres. Quid ſi fiat tale votū ſub
conditione. Reſpondet Raymun=
dus in ſumma: ꝙ quedam eſt con=
ditio generalis ſcꝫ ſi vixero ſi de⁹
voluerit: ſi potuero: que ſemper in
telliguntur etiā ſi nō apponantur.
Quedā autem eſt cōditio ſpecialis
puta voueo hoc facere. i. caſtitatē
vel religionē ſi tn̄ obtinuero ſanita
tē: ꝛ tal' ꝯditio ſi deficiat votū non
obligat. xxxij. q. viij. Nō ſolū a'ls li
gat.

y ¶ Quinta cōditio eſt di=
ſcretio. Nam vt deuota indiſcreta
prohibētur. Iſta ſunt. Primo quā=
do quis vouet facere opera nimis
nature grauia ꝛ irrationabilia ob
ſequia: vt ſunt nimia ieiunia ꝛ hu=
iuſmodi quibus hō infatuatur ꝛc.
Nam talia non poſſunt cadere ſub
voto niſi inquātum ſunt bona ope
ra virtutis ad qḋ requiritur diſcre
tio Ro. xij. Rationabile ſit obſequꝫ
veſtrum ergo ꝛc. Hec Tho. Secū
do talia ſunt vota ſtulta: puta de
non pectinando caput in die ſab=
bati aut feſtinando die ſabbati qḋ
eſt iudeizare: aut non comedere in
diſco vel de capite animalis vel cā
cros. Et ſic de alijs. De quibus eſt
Eccleſia. v. Diſplicet deo infidelis
et ſtulta promiſſio. Unde ſecundū
Thom. Talia vota potius ſunt de
ridenda ꝙ̄ ſeruanda. Et ſecundū
Albertū. Talia etiam ſi fiant in ho
norem ſanctorum non ſunt ſeruan
da: ſed in alia bona commutanda.

¶ Sexta conditio eſt honeſtatio:
quia votum fieri non debet niſi de
materia bona et honeſta et ad fi=
nem bonum. Ideo Iſido. xxij. que
ſtio. j. In talis inquit promiſſis re
ſcinde fidem: in turpi vota muta
decretum. Quod incaute vouiſti
nō facias: impia eſt promiſſio que
ſcelere adimpletur. Hec ibi. Pro=
inde vota que licet primo appare
ant eſſe bona: tamen ſunt de dubio
euentu boni et mali indifferenter
ſicut fuit votum Jepthe Judicū.

ſi in bono tãtũmodo euentu ſunt ſeruanda: et non ſunt ſeruanda in malo euẽtu illicito: ſcõm Tho. Richar. et bonauen. Unde Jepthe licet a ipſi ſancto motus fuerit facere illud votum propter quod ponitur in Catalogo ſanctorum tñ q filiam interfecit fatue egit et impie ſed poſtea dicitur penituiſſe. Similiter ſi quis voueret et ſe nunq̃ prelationem accepturum ex humilitate bonum eſt: ſed quãdo videret hoc cedere in detrimentum ſalutis pluriorum vel reipublice aut eccleſie non eſſet ſeruandum alias ſeruandũ eſſet iſtud bonum ſecũdũ Bonauẽ. in iiij. di. xxxix. O ergo homo diſce q̃ mature debeas vouere et ſufficiat.

¶ Circa tertium de neceſſaria adimpletione voti queritur vtrum oẽ votũ licitũ ſub neceſſitate ſalutis obligat vouentem adimplẽdũ. Rñdetur ſcõm Rich. vbi. ſ. q ſic. niſi in quattuor caſibus. Unus eſt propter impotentiam adimplẽdi. Scḋs propter auctoritatem ſuperioris diſpenſandi vel in aliud commutandi. Tertius eſt propter defectũ conditionis appoſite. Quarto quãdo illud qḋ tpe voti facti fuit licitum poſtea fit illicitum ex euentu mali. Et de his ſatis patet ex precedentibꝰ et ſequentibus. Multos enim caſus voti et diſpenſatiõis ptranſeo cã breuitatis. Sed quantũ expedit pro documento cõis populi addeñ. ¶ Notandũ q qui vota licita nõ implent: multa pericula incurrunt. ¶ Primũ periculũ legalis violationis. Nam violat legem diuinã que pcepit reddi vota. Deut. xxiij. Item legem ppheticã vt pz in Ps. pluribus locis. Item euangelicam et apoſtolicam ſicut Judas qui cũ ceteris aplis ſtatũ pfectionis vouerat: vt patuit p Tho. ſ. circa pricipium ſermonis. Et q non ſeruauit male periit. Preterea violat legem canonicam que dictat liberum eſſe vouere. ſed neceſſariũ reddere. extra de voto et voti redẽ. cap. Magne. Item legem ciuilicã. ff. de vacatione et excuſatione munerum. l. xlii. ac. ff. de verbo. obliga. Preterea ſecundum omnem legem humanã et ethicã infidelis iudicatur hõ promiſſa nõ ſeruans: ff. de pactis. l. i. vnde fidei fractor iudicatur et infidelis vota nõ ſplẽs. ¶ Secũdũ periculum aduerſitatis multiplicis et flagellationis: q: tales ſunt continue in vinculo peccati mortalis et dei maledictione. Propterea dei iudicio affliguntur ſepe etiam in preſenti varijs tribulationibus: vt videmus experimẽtaliter de illis qui vouent caſtitatẽ et poſtea contrahunt matrimonia quia non poterunt pacifice permanere. Ideo Prouer. xx. Ruina ẽ hominis deuorare ſanctos et poſt vota retractare. Et ſic pz. 2. ¶ Tertiũ periculũ peccati multiplicis q: ſi qs caſtitatẽ vouit vel religionẽ: etiã ſi votũ ſit ſimplex et poſtea nubere velit: ſtatim mortaliter peccat: et etiã qñ iurat ſpõſam accipe mortaliter peccat et ſi accipit: ſemp ligatꝰ manet ne debitũ carnale exigat: et quotiens exigit ſemp mortalr peccat Secꝰ ſi reddit exactꝰ et nihilominꝰ ſi vult ſaluari dz hre propoſitum q poſt mortem illius vxoris nũq̃ nubet: ſed caſtitatem ſeruabit: et penitentiã debet agere de voti fractione. Si autẽ votũ fecit ſolẽne quod fit per ſuſceptionem ordinis ſacri vel per pfeſſionẽ religiõis et poſt ea nupſerit: nõ tz mrimoniũ: ſz opz ſepari. hec patẽt ſcõz iura et ẽt theo

logos. ¶ Quartum periculum ſubitanee mortis. Exemplum habemus Actuũ. v. de Anania et Saphira. vide ibi. ¶ Ultimum periculum eterne damnationis quia vt hier. xvij. q. j. c. Uouentibus dicit Uouentibus non ſolum nubere: ſꝫ etiam velle damnabile eſt. Uerum tamen ſi talis vere peniteat: ſaltez in hora mortis ſaluabitur: ſed per multos ignes. Propterea vos hortor o chariſſimi attendite vt gratiam et tandem gloriam per vota veſtra conſequi valeatis: diligẽter implere quod vouiſtis ſaltem generaliter omnes in baptiſmo ſcilicet abrenunciatione ſathane ⁊ omnibus operibus eius/⁊ inſuper implere quod ſpecialiter vouiſtis ꝙ ſi tale eſt quod non poſſetis implere: a ſuperioribus vel confeſſoribꝰ diſpenſationẽ vel potius commutationem fieri procuretis / quatenus valeatis damnationem euadere et cum chriſto regnare. amẽ.

¶ Dominica. xxiij. poſt pentheco ſtes. Ser. j. iuxta euange. applicãdo de mortꝫ introductionẽ i mũdũ.

Ecce princeps vnus acceſſit et adorabat eũ. ſ. Jeſuꝫ di. Dñe filia mea mõ defuncta eſt: ſed veni impone manũ tuã ſup eã ⁊ viuet. Math ix. ⁊ in euãg. hod. In qbus verbis myſticẽ docemur ꝙ exemplo huiꝰ pricipis cuius nomẽ erat Jairus archiſynagogus vt dicitur Mar. v. ⁊ nos debemꝰ valde diligẽter cuſtodire animam noſtram ne mortem pcti incurrat: aut ſi mortaliter peccauit: debemus vere penitendo ſupplicare dño ieſu vt imponat ſuper eam manum ſue miſeet viuificet per infuſionem gratie. Unde vt Rabanus dicit. Aia ſignificatur per filiam vel puellam ⁊ hoc congrue: qꝛ ſicut hõ vnicam filiam ſuam diligẽter cuſtodire debet ne fornicetur/ſic a fortiori animaꝫ ne cum diabolo peccatũ faciendo fornicetur. Eccl'i. xlij. Super filiã tuã confirma cuſtodiam: ne quando faciat te in opprobrium venire inimicis tuis/hoc eſt demonibus. Et ꝓ huius myſterij documento audiamus: quid dicit euangelicus textꝰ.

¶ In illo tempore. Loquente ieſu ad turbas. ecce princeps vnus acceſſit et adorabat eum. di. Domine filia mea modo defuncta eſt ſed veni impone manum tuam ſuper eam et viuet. Et ſurgens Jeſus ſequebatur eum et diſcipuli eius. Et ecce mulier que ſanguinis fluxum patiebatur annis. xij. acceſſit retro et tetigit fimbriam veſtimenti eius. Dicebat enim intra ſe. Si tetigero tantum veſtimentum eius ſalua ero. At Jeſus conuerſus et videns eam dixit. Confide filia: fides tua te ſaluam fecit: ⁊ ſalua facta eſt mulier ex illa hora. Et cum veniſſet Jeſus in domum principis et vidiſſet tibicines et turbam tumultuantem dicebat: Recedite: nõ enim mortua eſt puella/ ſed dormit: et deridebant eum: ⁊ cum eiecta eſſet turba itrauit et tenuit manum eius et ſurrexit puella et exijt fama hec in vniuerſam terram illam. Mat. ix. c. ¶ Itaqꝫ iuxta hoc euangelium tria myſteria declaremus pro ſermone.

¶ Primũ de emorroiſſe curatione.
Scdm de puelle reſuſcitatione.
¶ Tertium de mortis noſtre introductione.

¶ Circa primum de emorroiſ-

ſe curatione inquirendum. Pri‑mo qñ facta fuerit hyſtoria hec. Secũdo de emorroiſſa. ſ. quid ĩ mi‑ſterio ſignificauerit. Tertio qua‑lia ex hoc documenta elici poſſint.

A ¶ Ad primum ſecundum doct. Reſpondetur ꝙ ſicut euangelium dicit. In illo tempore. ſ. anno eta‑tis xpi. xxxi. quarto Idus Nouem‑bris: hoc eſt ĩ die prima ante feſtũ ſancti Martini epi. Tunc loquẽte ieſu ad turbas et docente ꝙ homi‑nes debẽt ſpoliari veteri vita. i. vi‑tijs: et ſic poſſunt inchoare nouam vitam perfectionis ſicut vinũ no‑uum nõ niſi in vtres nouus eſt mit‑tendum: alioquin rumpũtur vtres veteres ex ebullitione. Tunc iſte princeps acceſſit. ⁊ fuit princeps ſy‑nagoge qui erat in capharnaum. Licet enim iudei haberent templũ in hieruſalem; tamẽ etiam in alijs ciuitatibus habebant ceteras ſy‑nagogas ad quas cõueniebant ad orandum et audiẽdum legem ⁊ il‑le qui preerat et cuius auctoritate fiebat talis cõgregatio dicebatur princeps ſynagoge: ſicut fuit iſte nomine Iairus. Ad cuius petitio‑nem dum tranſiret dominus cum diſcipulis in domum illius. Ecce in vis mulier que a. xij. annis paſſa fu‑it fluxum ſanguinis: accesſit ad tã‑gendum fimbriã veſtimenti chri‑ſti: vt patet in euangelio.

¶ Sed quomodo chriſtus dicitur habuiſſe veſtem fimbriatam. Ly‑ra dicit ꝙ ex quo iudeis preceptũ fuit. Numeri. xv. habere quattu‑or fimbrias per quattuor angulos palliorũ ponendo in eis vittas hya‑cintinas que erant celeſtis coloris ad ſignificandum ꝙ celeſtem con‑uerſationem deberent habere et eſſent ſancti coram deo celi quem credebãt. Ideo chriſtus obſeruãs legalia habuit ĩ veſte fimbrias hu‑iuſmodi. Et ſic beata virgo Maria propria manu ſibi parauerat. ⁊ hec erat tunica inconſutilis deſup con‑texta per totum: vt dicitur Iohan. xix. Et a puericia chriſti creſcẽdo ſecum creuerat/ vt fertur: ⁊ ſic iſtã fimbriam. i. vittam hyacintinam in veſte chriſti tetigit mulier. de iſta mulier. Euſebius in eccleſiaſtica hy‑ſtoria dicit ꝙ poſtꝙ ſanata fuit fe‑cit ymaginem chriſti ex ere fuſam fieri in ſua curia in ciuitate Ceſa‑ria Philippi vbi habitabat: quam reuerebat. Sub qua ymagine her‑be creſcentes nullius virtutis an‑tea exiſtentes erant: ſed cum cre‑ſcendo attingerẽt ad fimbriã ſcul‑ptam vel fuſam illius ymaginis tã‑te erant virtutis/ vt multi a diuer‑ſis morbis per illas ſanarent herbas guſtando vel potando: aut tã‑gendo. hanc ymaginem Iulianus apoſtata imperator poſtea deſtru‑xit vel eiecit ⁊ ſuam ymaginem lo‑co illius ibidem collocauit: que dei iudicio fulminis ictu deſtructa fu‑it. Quis autem beatus Ambroſius. quodam ſermone dicit fuiſſe mu‑lierem iſtam marthã ſororẽ. Mag‑dalene non obſtat predictis: qr nõ plus videt ibi dicere nec itẽdere niſi ꝙ Martha a conſimili infirmitate per chriſtum fuit ſanata. Nã Mar‑tha fuit diues. Iſta autem emor‑roiſſa. vt dicitur Marci. v. Omnẽ ſubſtantiam ſuam erogauerat in medicos: et magis deterius habe‑bat. hec ergo alia erat a Martha.

B ¶ Ad ſecundum: quid ſignifi‑catum fuerit per hãc emorroiſſam Dicẽdum ꝙ ſignificatur peccator carnali vitio ſanguinolentus: qr ſi‑cut in fluxu ſanguinis vna gutta:

ſanguinis vel pars aliã partē vel guttā fluēdo ſequit̄: ſic in pctō carnali poſt cogitationē malam delectatio et poſtea operatio: poſtea cōſuetudo: poſtea deſperatio: ⁊ ſic dānatio ſequitur. Ozee. iiij. Sanguis ſanguinem tetigit propter hoc lugebit terra. Super quo Hier. dicit Luxuria inſatiabilis eſt voluptas. qui quanto plus capitur tanto magis incentiuū paſtitur. Uires in fornicatione deficiūt: et fornicandi deſiderium non quieſcit. Item talis peccata omnia erogat in medicos malos: et tanto deterius habet/ quia vt Grego. in moral. dicit. Luxuria hebetat intellectum/ maculat voluntatem: obſcurat memoriam: vix cogitare bona permittit: temporalium ſubſtantiam conſumit/ corpus deſtruit/ famā perdit. ¶ Sed ad tertium qualia documenta ex his accipiuntur. ¶ Nota quod primum eſt quod quicunque vult ab huiuſmodi vitijs. ſ. carnalibus curari/ debet per meditationem tangere fimbriā in chriſti: hoc eſt paſſionē que eſt finis vite xpī. ſ. in mortali carne tanquam in veſtimento deitatis. vnde Bern. ſup Cant. ſermo. xliij. Nil tam efficax ad curanda cōſcientie vulnera/ nil tam vtile ad purgandum mentis aciem quam vulnerum chriſti ſedula meditatio. Idem paſſio tua o domine Jeſu xpē ſup ſydera illuminat intellectū: ſuper ignem accendit affectum: ſuper aerem emollit cor meū. Hec ⁊ plura. Ber. ¶ Scđz documentū ſcđm Bonauē. quod cum xpī veſtimenta tacta tale miraculum facere potuerunt multo plus pōt efficere et facit in anima tactus aut guſtus euchariſtie: in qua xpūs totus ſumit̄ ſub velamento ſpecierū quaſi veſtium: dummodo digne ſumatur. ſ. humiliter penitendo: ſicut fecit hec mulier retro accedendo et confitendo ac ſatiſfaciendo: ſicut et iſta xpō requirenti quis eū tetigerit manifeſtauit ſe. Luc. viij. Et ſalua facta plene dicitur ⁊c. O ergo homo diſce ſaluari.

¶ Circa ſecundum de puelle reſuſcitatiōe. notandū eſt quod xpūs dominus in huius mortue puelle reſuſcitatione edocuit ſpūaliter: quō anima in peccatis mortuis debeat reſurgere ad vitam gratie. Nā ad hoc tria fore neceſſaria oſtendit in myſterio.

¶ Primum eſt orationis bonorum requiſitio.

¶ Secundum eſt vere penitentie conuerſio.

¶ Tertium eſt boni propoſiti firmatio.

¶ Primo in quā pctōr debet pro ſe requirere orōnes bonorū fieri/ quod inſinuat̄ in euāgelio: quia iſta puella p ſe non potuit ad xpm̄ accedere ſed Jairus quod interpretatur illuminatus qui fuit pater eius p ea rogauit et impetrauit. Et per hoc ſignificat̄ quod pres ſpūales. ſ. pſbyteros bonos ⁊ viros religioſos ac ſanctos dei gratia illuminatos debet peccator requirere vt illi orent deū pro eo ne pereat in morte peccati: ſz deus eū reſuſcitet ad penitentiam Ratio huius eſt: quia pctōr in mortali exiſtens indignus eſt omni boni etiā pane quo veſcitur: vt dicit Aug. et nil ex ſe meretur a deo: vtpote qui eſt in ira dei. ideo non eſt dignus venire ante faciē dei per ſe: ſicut ſeruus infidelis non eſt dignus cōſpectu regis irati contra illum: ſe oportet reconciliatorem requirere. Neceſſaria eſt ergo orō bonorū xpī pctōri. Job. v. Ad aliquē ſanctorū zuer

tere. D ¶ Scḋo pctōr: vt reſuſcitetur debet conuerti a peccatis ad verā penitentiā: ⁊ hoc ſignificatur ꝑ tactū man⁹ xp̄i: in qua ſūt quinꝙ digiti: ad ſignificandū q̄nꝙ correq̄ſita ad veram penitentiam. Primo em̄ requirit̄ contritio hec ſignificat̄ ꝑ pollicē3 q̄ dr̄ a pollicendo: q: cum manu data in promittendo ſolemus tēdere: et in cōtritione pollicemur pctā odire et punire velle. Scḋo requiritur ad penitentiam verā cōfeſſio: quam ſignificat iudex q̄ dr̄ ab iudicando ideſt oſtēdendo pctā ſacerdoti in confeſſione. Tertio requirit̄ opis ſatiſfactio. Hanc ſignificat digit⁹ medius qui eſt longior ceteris digitis in ſignum q̄ḋ opus bonum plus facit logiturnius. Quarto requiritur amor dei et ꝓximi verus Et ſignificatur ꝑ digitū quartum qui dicit̄ cordialis vel anularis. Quinto ad veram pniam req̄rit̄ vera humilitas ſine elatione hec ſignificat̄ ꝑ digitum q̄ntum quieſt minus. Unde xp̄s dn̄s ſua manu tangit mortuam aīam ad ſuſcitandum q̄n hec q̄nꝙ infundit. O ergo pctōr diſce penitere ex digitis tuis. ¶ Tertio pctōr: vt reſuſcitetur debet habere firmum propoſitu3 in bono aſſumere: q̄ ſc3 a peccatis decetero vult abſtinē et bonam vitam ducere: quod docuit xp̄s in hoc quod voluit eiecta turba manū puelle tenere reſuſcitādo: q: debet homo turbas tumultuantes cogitationum et vitiorū eijcere: et manum. i. operandi propoſitum in xp̄i manu. i. in gratia vere penitētie predicte retinere. Sed heu multi ſunt q̄ iucanti propoſitum huiuſmodi non cuſtodiunt: ſed in peccatum recidiuant. De talibus ꝑ exēplo ponamus: q̄ ſicut Ariſto. lib. aīalium dicit: Fetor cādele extīcte ſi ſit vehemens facit mulierem pregnante3 abortire et occidit fetum. Propterea debet pregnans mulier a tali cauere. Sic ſpiritualiter fetor cogitationis carnalis et memoria luxurie extinguit et occidit omnis boni ꝓpoſiti conceptum ī aīa Jdeo debet homo cauere a talib⁹ et totum cor in manus xp̄i tradere ⁊ tenere in memoria paſſionis xp̄i: et ſic vita viuet eterna. Joh. x. Oues mee ſequuntur me et nō rapiet eas quiſꝙ̄ de manu mea ⁊ ego vitam eternam do eis. O ergo ieſu bone viuifica nos et tene in manu gratie tue.

E ¶ Circa ſecundum de mortis introductione. Ex quo ei hoc euāgelium loquitur: de morte puelle. ideo. ¶ Prima queſtio oritur. ſcilicet de mortis origīe. Unde mors ortoſit in toto orbe cum Sap̄. j. ſcriptum ſit q̄ deus mortem non fecit nec delectatur in perditione viuorum Et q: a deo fieri debuerunt omnia Joh. j. miru3 ergo eſt vn̄ mors intrauit in orbem q̄ ſi dicas ꝓpter pctm̄ hoīs: quare ergo bruta que non peccāt nihilominꝰ moriuntur: et oues ac aīalia occiduntur. Sed r̄ndet̄ ad hec ꝑ ſcripturam. Pauli Ro. v. di. q̄ ſicut ꝑ vnū hoīem. ſ. adā pctm̄ in hūc mūdum itrauit: ⁊ ꝑ pctm̄ mors: ita in oēs hoīes mors pertrāſit in quo omnes peccauerūt hec ille. Nimirū ex q̄ oēs hoīes natural'r deſcēdunt ab Adā in q̄ fuerūt a p̄ncipio ſcḋm vim ſeminalē tāq̄ mēbra eius Jdeo omēs pctm̄ originale ab illo cōtrahūt: et ꝑ hoc debitum mortꝭ tanq̄ a naturali origine fontis

corrupit:⁊ ſic peccatũ originale et
mors ineſt hoibus a natura corru
pta. Nam regula philoſophie eſt:
quod a natura ineſt ſemper: ineſt
nature ſpecifice. Sicut coruus ha=
bet a natura vt ſit niger: ergo oi=
bus coruis ineſt nigredo: et ſic al=
bedo cygnis: et hoibus habere o=
culos: naſci in pctõ et mori Proin=
de in hoibus mors eſt orta princi=
palius a pctõ: ſed in penam pctĩ iu
ſte inflicta eſt a deo. Vñ Augu. de
tri. lib. iiij. c. xij. ſic dicit. Propter
ea ſcriptum eſt ꝙ deus mortem
non fecit: quia homini cauſa mor=
tis non fuit: ſed tamen per eius re
tributionem iuſtiſſimam mors ir=
rogatur peccatori: ſicut ſupplici=
um iudex irrogat reo. Cauſa ta=
men ſupplicij non eſt iuſticia iudi
cis: ſed meritũ criminis. Hec ille.

F ¶ Secunda queſtio de bruto
rum morte: cur illa moriũtur que
tñ non peccauerunt Bonauẽ. ſup
ij. diſt. xix. di. ꝙ ideo quia a prima
conditione facta ſunt mortalia ſi=
cut et aĩa brutalis fctã eſt corru=
ptibilis. Sed Richar. ea. diſt. dice
re videtur ſcđm aliquos: ꝙ bruta
obnoxia facta ſint/ vt moriantur
ante finẽ mundi ex demerito pec
cati humani. Nam ſi Adam non
peccaſſet nullũ brutũ moreretur:
quouſqꝫ/ inquit/ fuiſſet implet⁹ nu
merus electorum et probatur: qꝛ
poſt peccatum factum eſt/ vt ho=
mines occidant bruta ad veſcen=
dum carnibus illoꝝ ad facienda
veſtimenta de pellibus: quare er=
go debuiſſent mori. Item Rich.
ſubdit: ꝙ beſtie etiam ꝗ nunc vi=
uunt de carnibus aliarum beſtia=
rũ vt puta lupi: falcones: leones et
hmõi: ſi hõ nõ peccaſſet aliquo a=
lio cibo nutrite fuiſſent: quia vt
Augu. li. retractationũ. ix. c. dicit.
Potuiſſet vt alerentur ab hoibus
de fructibus terre omnes beſtie ⁊
aues oĩmodo ſeruientes homini
ſi homo deo obediſſet. Hec Rich.
O malum eſt peccatum quod in
omnibus punitum eſt.

G ¶ Tertia q̃ſtio de homis mori
poſſe/ vtrũ ſcꝫ homo potuiſſet mo
ri ſine culpa ſua interueniẽte ⁊ ſic
mors in orbẽ introiſſe. Ad quod
ſcđm Bonauẽ. et Richar. vbi ſu=
pra poſſunt fieri talia argumenta.
¶ Primum eſt quia certum eſt ꝙ
Adam non poterat viuere niſi co
mederet cum haberet corpus aĩa
le quod indiget alimento: ſed adã
vel aliquis filiorum eius ſi manſiſ
ſet in ſtatu innocentie poterant fa
cere ꝑ liberum arbitriũ vt non co
mederent ꝑ tempus magnũ et ſic
poterat in corpe deficere et mori
abſqꝫ vllo pctõ. Sed ad hoc reſpõ
det Bonauen. ꝙ non poterat ho=
mo abſtinere a comeſtione qñ eẽt
locus et tẽpus. Tũ: qꝛ deus expreſ
ſe homini preceperat/ vt comede=
ret de omi ligno paradiſi preter
lignum ſcientie boni ⁊ mali: vt pa
tet Geñ. iij. Tum. quia natura be
ne inſtituta dictabat ꝙ nullus de=
beret ſe fame vel alio modo per=
imere: et ſic patet. ¶ Secundum
ergo argumentum eſt: quia homo
in paradiſo non ſemper: ſed certa
hora et die tenebatur comedere.
Aſſignemus diem dñicam ſaltem
et horam ſextam. Tunc ergo que
ro. an Adã vel filiorum ei⁹ aliquis
pro illa hora eſuriret/ an non. ſi eſu
riret iaꝫ ſine oĩ peccato pateretur
in paradiſo: ſi autem non eſuriret
quare deberet comedere cum na
tura bene diſpoſita non niſi tem=
pore neceſſitatis cibum appetat.

Sed ad hoc idē Bonauē. reſpon=
det ꝙ ſciebat/tunc hō horam et in
digentiam ſue nature. Ideoq̧ de
bebat famē ꝑucīre ꝓ illa hora quā
ſi pertranſiſſet peccaſſet omiten=
do. Et ſic patet. ¶ Tertium argu
mentum: quia ſi Adam non pec=
caſſet aliq̄s filiorū Adam potuiſ=
ſet peccare. Et ponamusq̧ peccaſ
ſet. Tum ille potuiſſet ipſuȝ Adā
vel alium innocentem occidere
gladio vel dormitantem iugulare
abſq̧ culpa illius innocentis. Nā
poſſibile eſt virum iuſtum a pec=
catore interfici: ſicut Abel occiſus
eſt a Cain: et ſic mors introiſſet
ſine culpa hominis in ſtatu inno=
centie. Sed ad hoc reſpondetur
ſecundum Bonauē. et Richar. ibi
dem ꝙ diuina ꝓuidētia et iuſticia
que ordinauerat ipſum Adam ad
filios eius in ſtatu innocētie ꝑſer
uare ab oī violentia ſi non peccaſ
ſet: non permiſiſſet talem mortis
punitionem in illis ſicut permittit
modo ꝙ peccator occidat iuſtum
et innocētem cū nūc q̄libet eſt de=
bitor mortis ꝓ peccatō originali.
O ergo mira dei iuſticia: o pctōr
vide q2 ꝓ pctō eū oēs morimur a=
ge ergo penitentiam. Uñ ad q̄ſitū
ptȝ rñſio: ꝙ homo ſi non peccaſſet
mori non potuiſſet per compara=
tionem ad diuinam ꝓuidentiā: lȝ
homo ſcd̄m ſe haberet mori poſſe
ſi ſibi relinquereť hec ex Rich. et
Bonauē. ¶ O itaq̧ chariſſi=
mi conſidermusq̧ꝫ miſericorditer
deus a principio ſemper dilexerit
homines q2 ſtatuerat vt ſi homo
nō peccaſſet: ab oī nociuo et a mor
te ſemper eū deus ipſe protegeret
Et q2 homo poſt peccatum mortē
incurrit: tamen adhuc hanc penā
homini penitenti in bonum me=
riti et premij cedere ordinauit et
in conſolationē ſanctis ſuis con=
uertit ſicut legimus exēplum de=
uotum in Uitaſpa. et in Spe. exē.
diſt. ij. exem. cxj. ꝙ abbas Siſois
cum moreretur ꝯſidentibus circa
eū patribꝰ reſplendit facies eius
tanꝙ ſol et dixit eis. Ecce ſanctus
abbas Antonius venit: poſt puſil
lum rurſus dixit. Ecce chorus ꝓ=
phetarum venit. Iterum amplius
facies eius reſplenduit et dixit ite
rum: ecce chorus apoſtolorum ve
nit: et dupliciter adhuc refulſit fa
cies eius et ipſe cepit loq̄ cū aliq̄=
bus quē ſenes iterrogauerunt di.
Cū quo loq̄ris pater. Rñdit. Ecce
angeli venerūt accipe me: et rogo
vt dimittar adhuc penitere modi
cū dicunt ei ſenes. Non indiges
pnīa pr̄: q2 cognouerāt eū ꝑfectuȝ
fore ſcūm et dixit Uere initiū pnīe
adhuc non reputo me feciſſe. q. d.
Talis et tanta gloria datur pro=
penitentia ꝙ merito plus debere
mus facere: et rurſum facta eſt fa
cies eius ſicut ſol et timuerunt om
nes: ⁊ tūc dixit eis. Uidete dn̄m ec
ce xp̄s venit di. Afferte mihi euȝ
e t cōtinuo reddidit ſpm̄: et factuȝ
eſt quaſi fulgur et replectus eſt to
tus ille locus odore ſuauitatis.
Rogemus ergo xp̄m ⁊c.

¶ Dñica eadē. Ser. ij. de oī tem=
pore vite nr̄e bñdiſpenſando.

SUrgēs Ie
ſus ſequebať eum. ſ.
archi ſynagogū ⁊ di=
ſcipuli eius. Maț. ix.
et in euange. hoď Dominus Ieſꝰ
mirabilem nobis docti inā ad ſa=
lutem inſinuauit in hoc euāge. vt
ſcȝ oē tp̄ꝫ vite nr̄e in bono expen
deremus. Nam et ad id ortatur

nos apl's Gal'.vi.di. Dũ tp̃s habemus operemur bonũ. Item hortatur ſcriptura Tobie.iiij. Omnibꝰ diebus vite tue in mente hẽto deũ ⁊ caue ne aliqñ pctõ conſentias:et quelibet harum auctoritatum põt poni ꝑ thẽemate huius ſermonis Nõ aũt dictoꝝ eſt:qꝛ vt Ber ñ.lib. de medi.di. Sicut nullum momentum eſt quo homo non vtat̃ bonitate dei et mia:ſic nullum debet eſſe momentũ quo deuꝫ non habeat pñ ſentem in mẽoria. Et iterũ idem dicit. Oĩe tp̃s nobis impẽſum requiret̃.ſ.in iudicio qualiter a nobis ſit expenſum. hec ille. Ideoqꜫ vt xp̃us dñs nobis ſꝑ tp̃s bene expẽdere exemplũꝫ daret: cum iret ad domum principis ꝑ reſuſcitandã illius filia defuncta:tũc ſequendo cum diſcipulis ipſum principẽ in via eundi emoꝛroiſſam ſanauit a fluxu ſanguis. Ubi Ly. di.ꝙ hoc xp̃us fecit preſertim hac de cã/vt oñderet nobis ꝙ nõ ſolum in termino:ſꝫ et in via debemus bonis operibus occupari et ꝑ ꝯñs totum tp̃s vite in bono expendere:de his autem ptꝫ hiſtoria in textu euangelico. ¶ Itaqꜫ iuxta documentuꝫ myſticum euãgeliĩ de hoc.ſ.de tẽpoꝛe bene diſpenſando tria in hoc ſermone myſteria declarabimus pro populi edificatione.

¶ Primum dicitur tempoꝛis bene diſpenſandi incitatio.

¶ Secundum dicitur tẽpoꝛis breuiati oꝛdinatio.

¶ Tertium dicitur tẽpoꝛis deperditi recompenſatio.

I ¶ Circa primum de incitatione ad bñ diſpenſandum tẽpus totius vite.notandum ꝙ plurime conſiderationes et rõnes incitant nos vt oẽ tp̃s noſtrũ bene expẽdamus et nihil pire ex eo ſinamus.

¶ Pꝛia cõſideratio breuitatis.

¶ Scda dr̃ appꝛciabilitatis.

¶ Tertia dr̃ inutabilitatis.

¶ Quarta dr̃ irreuocabilitatis.

¶ Quĩta dr̃ reddẽde rationis.

¶ Sexta dicitur redẽptionis chriſti et penalitatis.

¶ Pꝛia in q̃ ratio.vel conſideratio breuitatis:qꝛ tẽpus vite noſtre eſt breuiſſimũ:vt pꝫ ex omi parte intuendo quocũqꜫ nos conuertimus. ¶ Nimirũ primo ſi aſpicimus ſurſum in celum quanta ẽ vita noſtra reſpectu illius eternitatis celeſtis audi pſal.dicentem. Mille anni ãte oculos tuos tanq̃ꝫ dies heſterna que preteriịt. Non dicit:dies hodierna:nec dicit:dies que ventura eſt:ſed dicit tanq̃ꝫ dies heſterna que preteriịt:quia dies hodierna vel etiam ventura ꝑ aliquo tempoꝛis ſpacio reputatur ſed dies heſterna que preteriịt iaꝫ reputatur pro nihilo:eo ꝙ dies illa iam non eſt et annihilata eſt: nec in eternum redibit. Sic tempus vite noſtre reſpectu eterne vite future nullius ſpacij reputatur quia finiti ad infinitum proportio nulla.viij.phyſ. Unde Greg.xv. moꝛal'.dicit. Omnis longitudo tẽpoꝛis vite preſentis punctus eſſe cognoſcitur cum fine terminatur Illa autem futura vita nũq̃ꝫ terminatur ſiue in glia ſiue in pena Proinde etiã Senec.ad Luc illuꝫ dicit Punctũ eſt oẽ quod viuimus et adhuc pũcto minꝰ. Debemus ergo bene expendere hoc modicũ tempus vite:ne in perpetuuꝫ poſtea fleamus. ¶ Secundo ſi aſpicimus ad vite noſtre decurſum comperimus in nobis verificari illud Job.xiiij. Homo natus

de muliere breui viuens tẽpore re pletur multis miſerijs/qui quaſi flos egredit̃ et cõterit̃/et nunq̃ in eodẽ ſtatu permanet. Et illud Jaco.iiij. Que eſt vita noſtra vapor ad modicũ parens/et poſtea extermina= bitur. Deniq̃ ꝯperim⁹ in nobis illud Senece ad Lucillum di. Quotidie morimur/ quotidie demit̃ aliqua pars vite noſtre/ꝛ tunc quoq̃ cum creſcimus vita decreſcit. Nã hodie ꝓpinquior es morti q̃ heri fueris. Et ſic ꝯſter. ¶ Tertio ſi aſpicimus ad peccatũ vtiq̃ vt Greg. ait. Momentaneum eſt quod delectat/ſed eternũ quod cruciat. Melior eſt ergo modica amaritudo.ſ. penitentie in faucibus/q̃ eternum tormentum in viſceribus. Hec ille. ¶ Proinde hylarius ſup Apoca. dicit. Mira peccatorum dementia qui dum vite pñtis breuitatem.ſ.ꝛ carnalitatis finalem damnationeꝫ aſpiciunt ꝯuerti deſiſtũt. Hec ille. ¶ Quarto ſi aſpicimus ad ꝑteritũ loquar cum propheta Baruch.iij. Ubi ſunt principes gentium ꝛ qui dñabantur ſup beſtias: qui in auibus celi ludũt/qui argentũ theſaurizant/ꝛ aurũ in quo confidunt homines/ꝛ non eſt finis acq̃ſitiõis eorum. Exterminati ſunt ꝛ ad īferos deſcenderunt/ꝛ alij in locũ eoꝝ ſurrexerunt. Dic ergo michi hõ vbi ẽ longa vita Ade/vbi Mathuſalem vbi reges omnes/vbi potẽtiſſimi imperatores: vbi Alexander magnus/vbi diuitie creſis/vbi ſapientia gloria et magnificentia Salomonis/de quo ſcribitur.iij. Reg. ꝙ pre omĩbus regibus qui fuerũt ante eũ abũdauit ſapĩa ꝛ diuitijs/ ac fama glorie ſue. Itẽ vbi ſunt phi. Item vbi omnes amatores ſcl'i q̃ añ nos fuerunt et q̃s nouimus: comederunt ꝛ biberunt: luſerunt riſerunt et vixerũt pro libita voluptatis: et tñ iaꝫ omnes mortui ſũt et quid nunc agant: quomodo peccati luant in ꝑpetuuꝫ penã q̃s poſſet edicere. O ergo hõ caue te ne ſimil'r peas. ¶ Quīto ſi aſpicim⁹ in futurum dic mihi. Quis ex omnibus nobis hic pñtibus victurus erit poſt ãnos centũ: ꝛ vbi tunc erimus: imo q̃s ſcit ſi tm̃ mõ vno anno aut menſe ſuperit a mõ. Uñ et pro exemplo btũs Hiero. in epl'a. lv. narrat ꝙ Xerſes rex pſaꝝ potẽtiſſimus cum de ſublimi monte exercit⁹ ſui multitudinẽ quaſi infinitam cerneret ꝛ miraret̃: prorupit in lachrymas. Interrogatus quare ploraret. Rñdit: quia poſt centuꝫ annos nullus hoꝝ q̃s nunc cerno inquit ſuperuictur⁹ erit: et ſic patet. Quare autẽ deus voluerit vitam hoĩs fore breuẽ infra dicemus. R ¶ Secunda conſideratio dicitur appreciabilitatis Nã ſi bene penſamus q̃ precioſiſſimũ ſit tempus vite noſtre incitamur vtiq̃ ad bene illud expendendum ꝛ nõ ꝑdendũ tã magnũ theſaurũ. De q̃ Ber. lib. de verbo dñi dixit Symõ petrus di. ſic. Nil ꝑcioſius tpe: ſꝫ heu nil hodie vilius eſtiat̃ trãſeunt dies ſalutis ꝛ nẽo recogitat: nẽo ſibi non reditura momenta ꝑijſſe cauſatur. hec Berñ. Et rõ qꝛ qualibꝫ hora diei vite huius põt homo lucrari ſibi plus q̃ ſint omnes theſauri huius mundi: hoc eſt eternum regnum celeſte. O quis eſt qui pro mille ducatis vna hora non laboraret.

¶ Exemplum narrat ad id Humbertus in tractatu de ſeptuplici timore: ꝙ quidam deuotus quadam vice dum in oratione eſſet

poſitus audiuit vocem lugubrē: & q̄rens q̄ſnā eſſet. Rñdit. Ego ſum aīa quedā dānata deflens meam dānationē. Et ille de q̄ doles pre ceteris. At illa. Hoc eſt quod ſum me dolemus in inferno: q: tēpus q̄ in breui dei viſionem ꝑpetuam acq̄rere: et penas euaſiſſe potuiſſemus: nos infelices inutiliter expēdimus. Unde & verſus habetur. Non fleo dāna rerum: ſed defleo dāna dierum. ¶ Tertia rō mutabilitatis: q: videmus ꝙ tp̄s continue mutatur et hō cum tempe: ita ꝙ p̄mo eſt puer: tandem adoleſcēs tandem vir: tandem ſenex: et vltimo moritur. Unde in autentica de non alienādis aut permutandis rebus eccl'e. §. Ut autem. dicitur. Quid eſt ſtabile iter hoīes cum oīs nr̄ ſtatus ſub ꝑpetuo motu cōſiſtat. Hec ibi. q. di. nichil eſt ſtabile. Ideoq̧ non debemus tp̄s ptranſire ſine ol fructu acquirēdo. Nam ſicut nolumus deuitias obolorum pdere: ſ; potius aggregare: nec aliq̄d perdere de pulcritudine aut fortiudine aut ſapientie: ſic nec de tempore.

L ¶ Proinde naturales dictāt tales verſus. X niſi gratus ſis: bis pulcer ter quoq̧ fortis. ver. Quat ſapiens: q̄n bis: ſex ſanctus poſtea non ſis. Pro intellectu nota ꝙ X littera ſignificat decē: & ſic intellige ꝙ ſi decē annis a natiuitate tua gratus nō fueris hominibus et bis decē annis pulcer: et triginta anni fortis: et quadragita ānis ſapiens: q̄nquaginta diues: ſexaginta ſanctus et bonus: poſtea nō fies talis. Et ſcd̄m hec patet ꝙ cū tpe vario quō mutatur homo: ſed vir prudēs ſemper conaꝛ quantū poteſt hec et tempus obſeruare.

¶ Quarta rō irreuocabilitatis. vñ Bern. Non paruum exiſtimes tēpus illud quod i dictis ocioſis aut factis expendis: volat em̄ irreuocabiliter: nec tn̄ aduertit inſipiens q̄d amittit. Hec ille. Nā ſi ꝑdis veſtem aut ſanitatem poteris recuperare: ſed tp̄s p̄teritū nunq̄ redibit vt patet. ij. de generatione.

¶ Quinta reddende rationis. Nā Eccl'i. iiij. hortamur di. Fili obſerua tempus et deuita a malo. Ubi Glo. dt ſic. Fili obſerua tēpus tāq̄ bonū p̄cioſum et tibi accōmodatū. Quia ſicut non perit capill⁹ de capite: ita nec momentum de tempore quin oportet rationem reddere propter quod deuita a malo.

¶ Sexta redēptiōis xp̄i et ei⁹ paſſionis vel ſanguinis. Bern. O ſi cognouiſſes hō q̄ multū debeas xp̄o qui te redemit ſanguine ſuo debes namq̧ xp̄o totam vitam tuam: q: ipſe pro tua totam poſuit ſuā. Hec ille. O tu puer cogita quia chriſtus paruulus factus pro te vagiit flens et ſanguinem fudit in circunciſiōe et ſic tam p̄cioſo ſanguie emit ſibi ſeruitutem tue pueritie. O iuuenis cogita quanta laborauit in iuuentute ſua pro te chriſtus ſudauit eſuriit/ſitiuit/opprobria et vituperia pertulit. O omnis etatis homines cogitate: quia chriſtus totum ſanguinem ſuum fudit pro vobis. Empti em̄ eſtis precio magno glorificate ergo deum &c. j. Corīt. vj.

M ¶ Circa ſecundum de breuis temporis pro vita humana ordinatiōis q̄rerit: quare d⁹ ſic ordinauit vt tēpus vite hoīs breue fieret: nec longo tēpore viueret: nam querc⁹ & palma ac ligna tyna plus habent viuere q̄ hō. Mirū eſt ergo ꝙ tam breue tēpus hoī conceſſit. Sed ad

hec: reſpondetur q' oīs deus hec
fecit ꝓpter noſtrā vtilitatem pluri
b9 de cauſis vt ſequitur. ¶ Primo:
vt amorem homo a mūdo plus re
traheret. vñ Bern. O mūde immūdi
de ſi breuiter tranſiens ſic me te=
nes: quid faceres ſi permaneres.
Ergo deus voluit breuiare vitam
noſtram in mūdo: quatenus min9
amarem9 cito tranſeuntem mun=
dum. ¶ Secundo ſi bene operari
hominē minus tederet. Nam ſi lō
ga eſſet vita hūana forte multos te
deret bñ operari ꝛ deū laudare: ſi=
cut oratio lōgior tedium parit ꝛ ſer
mo longus: nūc aūt breuis opera=
tio minus attediat hominem tota
vita breui exercari. ¶ Tertio vt ca
ueret homo ne tam breuem vitam
inutiliter conſumeret. Nam ſi lon
ga eēt vita hoīs: magis homo ſub
ſpe diutius viuendi ſe ad peccan=
dum daret. Sicut hec multi nūc di
cunt. Adhuc iuuenes ſum: et ſatis
habeo dē tēpore vite: quibus peni
tere potero. Nunc ergo faciam ſa
tis carni ꝛ mūdo. O quot ſunt mō
qui cōſumunt magnā partē tēpoꝝ
vite breuis: in ludēdo: in vaniloq̄o
in carnalib9 et aliis peccatis. Quid
tales facerent. ſi ſcirent ſe diutius
viuere. Ideo Richar. de ſancto Vi
ctore dicit. Judicio dei iuſto dāna=
tione dignus erit: qui tam breuem
vitam vane multipliciterq; expen
derit. hec ille. O peccator caue er
go tibi. ¶ Quarto vt deus dilectio
nem maiorē homini demonſtraret
cū ꝓ modici temporis labore tan=
tā gloriam tribueret. ſ. q' vt ſcribit
Ro. viii. Non ſunt condigne paſſio
nes huius tēporis ad futuram glo
riam. ¶ Quinto vt euidenter pa=
teſceret q' ad eternam vitam deus
hominē elegiſſet: ideo nō permiſit
nos hic diutius permanere: ſed ci=
tius per mortem trāſfert: vt cū eo
perpetuo maneamus. Nā qui dili
git aliquē non vult diutius eſſe ſi=
ne illo. Propterea chriſtus orauit
Johan. xvij. dicēs. Pater quos dedi
ſti michi volo: vt vbi ego ſum illic
ſint et mecum. ſ. in celo. ¶ Sexto
vt ad futurā felicitatem homo fe=
ſtinaret. Ad qđ hortatur Apoſto=
lus hebre. iiij. di. Feſtinemus in=
gredi in illam requiem. Nam ſi q̄s
breue tēpus hꝫ et longā viam feſti
nāter debet currere vt poſſit perue
nire et intra ciuitatē claudendam
circa ſolis occaſum: ſic et i propo=
ſito. N ¶ Sed vt de nobis ipſius
exēpla ſumamus rōne ponendo.
Nouimus eniꝫ q' valde breue ſit tē
pus vite nr̄e: vt ps. dicit. dies an=
noꝝ noſtroꝝ in ipſis. lxx. annis ꝛ
ſi in potē. lxxx. anni ꝛ ampli9 labor
et dolor. Et tamen pro medietate
illos. lxxx. annos conſumimus in
dormiendo: comedendo: bibendo:
ꝛ ſic reſtāt. xl. anni ꝓ dei ſeruitio
Item de iſtis a natiuitate decem
anni fluunt in q̄bus hō mundū deū
et p̄cepta ei9 plene cognouit: ꝛ ſic
reſtant. xxx. anni: ex quibus ſepe
demit labor pro neceſſitate corpo=
ris: ocium: ludus: negligentia et ſe
culare negocium. xx. annos ad mi
nus: ꝛ ſic reſtant. x. anni pro deo.
Preterea cogitemus ex iſtis quan
tum tēporis hō perdit i illis. lxxx.
annis: infirmitate totiens contin=
gente. Item peccatū perdit tēpus
ſcđm doc. ꝛ ſepe hō in illo multum
iacuit: ꝛ ſic oē illō tp̄s q̄ i pctō mor
tali iacuit perdidit. Itē quotiēs de
vanis et pctōꝝ delectatiōib9 cogi
tauit/ꝛ hmōi bñ cōperimus q' tan
tū tp̄is demetitur ex dictis. x. an=
nis per oēs. lxxx. annos: vt vix ſic

tp̄s vni⁹ anni:immo dimidij anni
bene ſeruiēdi deo hō reddiderit:ſʒ
oē t p̄s illud magnū aut diabolo de
dit i pctis: aut inutiliter perdidit
nec celeſte premium meruit. Ue er
go et ve peccatoribus:qui tā parū
ſeruiunt deo nec feſtināt ad patriā
p bona opera nec penitere curant.
O ¶ Circa tertiū de recōpenſati
one tēporis perditi. notādum ꝙ vt
ſanctus Tho. in. iiij. di. xv. ar. ij. di.
q̄uis hō tp̄s preteritū nō poſſit re
uocare:pōt tamē recōpenſare per
ditū:hoc eſt in aliquo equiualēter
recuperare. Sed quō hoc poſſit.
Nota primo quō tp̄s perdit̄:ꝛ ſecū
do quō recōpenſat̄:q2 nimirū ſcd̄m
doctoꝝ dicta. ¶ Primo perditur tē
pus in ocio ſine fructu tranſeūdo.
Mat. xij. De omni verbo ocioſo
reddent homines in die iudicij ra-
tionem. Hiero. ad Euſtoch. Omne
tp̄s in quo te meliorem non ſenſe-
ris eſtimate perdidiſſe. Secundo
perditur tp̄s in vanitatibus expen
dendum:o q̄ magnū tp̄s expēdūt
mulieres vane ſe ornantes fucaſſ.
et huiuſmodi faciendo. Item ſup-
bi pōpoſis oſtentationibus et ioca
libus ſe occupantes. Item luſores
Item in tabernis tota die confidē
tes. Tertio inutilia vel mala cogi
tando. vnde Bernar. Omne tēpus
quo de deo non cogitaſti: cogitate
perdidiſſe. Quarto peccatum mor
tale committendo et penitentiam
deferendo. Unde beat⁹ frater Egi
dius dicit:ꝙ ſicut per vnū punctū
in taxillo proiectum ſit quandoqꝫ
ꝙ omnia bona lucrata amittantur
apud luſores:ſic per vnum peccatū
perduntur oīa hoīs priora merita.
Hec ſufficiant de perditione tp̄is.
P ¶ Scd̄o ergo reſtat videre quō
tēpus perditū recōpēſatur. Ad qd̄
ex p̄dictis per oppoſitū p3 ſiſſo:ꝙ
tp̄s perditū recōpēſatur. ¶ Primo
opera penitētie cōdigne faciendo.
prout Grego. dicit exponendo illd̄
Matth. iij. Facite dignos fructus
penitentie. ¶ Secundo vtilib⁹ de-
cetero ſemper ſe occupando. Un-
de legitur exemplum in Uitaſpa
trum ꝙ quidam multa laborabat ꝛ
ſemper pauperibus erogabat:ꝛ il-
loſqꝫ docebat: vt pro eo orarent
quatenus dum ipſe comederet vel
dormiret nichilominus illos pro
ſe orantes haberet:et ſic tempus
illud lucraretur quod interim per
tranſiret. ¶ Tertio intime chriſtū
amando. et paſſionem eius crebro
recogitando:ſic redemit tempus
beatus Franci. ſimiliter et Mag-
dalena. nam charitas operit mul
ti. peccatorum. j. pe. iiij.
¶ Quarto mori potius eligendo
q̄ conſentire mortali peccato ſic
enim per martyrium recompenſā
tur omnia. ¶ Quinto indulgenti-
am plenariaʒ conſequendo: vt pa
tet de latrone iuxta xp̄m penden-
te in cruce:et hoc poteſt fieri pre-
cipue. Q ¶ Sexto religioneʒ
intrando: ꝛ ad patriam theſauri-
ʒando et ſe totum deo in ſacrificiū
offerendo. Pro his exemplū finale
legitur in hyſtoria Barlaam quaʒ
videlicet Damaſcenus ſcripſit: vt
habetur etiam in legenda ꝙ ſan-
ctus pater ſenex quidam interro-
gatus quot annorum eſſet. Reſpō-
dit. xlv. annorum ſum. Et iſte ap-
parēs michi fore. lxx. annorum.
Reſpondit ſanctus pater. Bene
quidem a natiuitate mea. lxx. an-
norum me eſtimaſti:ſed nullo mo-
do a me in menſura vite ꝯputātur
quotquot in vnitate mūdi expenſi
ſunt/quia tunc fui mortu⁹ in pctis

viuendo. Ideo annos mortis pro vita nō nomino. ¶ Ad idem parabola ibidē ponitur talis. In quadam ciuitate magna conſuetudo fuit ꝙ hominē extraneū et ignotū in regem eligebant: qui omnia facere: vt rex poterat: ſed anno completo ciues in eū inſurgētes nudū illū extrahentes in remotā inſulaꝫ tranſmittebant: vbi nec cibum nec veſtimentum inueniens egeſtate vrgebatur: tandē quidam ſublimatus in regno illo cū hec audiuiſſet infinitos theſauros infra annum illum ꝓmiſit illuc ⁊ boum ac animalium armēta: villas ⁊ ciuitates condidit: vt cum in exilium illuc mitteretur omnibus delitijs abundaret. Sic qui in ciuitate .i. ī mundo iſto homo eſt quaſi rex debet in ſeculū futurum theſaurizare quo per mortem nudus hinc extrahet et mittetur: et ſic ibi habebit abundantiam ad perpetuam vitam quā det nobis chriſtus ⁊c.

¶ Dominica eadem. Sermo .iij. ſ. de fidei catholice ſalubritate ac vnitate et poteſtate.

IEſus conuerſus ⁊ vidēs eam dixit. Confide filia fides tua te ſaluam fecit Mat. ix. ⁊ ī euāg. hodier. In quibꝰ verbis dn̄s Ieſus cōmendat nobis virtutē fidei vere que eſt fundamentum omniū bonorum ſine qua nullus adultus ſaluari poteſt. Vn̄ Aug. xxviij. q. j. c. Oīs dicit. Non valet eſſe bonum quod fit abſqꝫ fide. Et Athan. in ſimbo. dicit. Quicunqꝫ vult ſaluus eſſe ante omnia opus eſt vt te. c. fi. Quā niſi quiſqꝫ inte. inuiolatāqꝫ ſeruauerit: abſqꝫ dubio: in eternum peribit. hec ille. Ideoqꝫ dn̄s Ieſus fidem veram miraculis confirmauit vt homines firmiter crederēt et miracula que faciebat ad ſalutē hominum fidei attribuit di. Fides tua te ſaluā fecit vt patet in euāg.

¶ Itaqꝫ de fide catholica ī hoc ſermone declaremus tria myſteria q̄ accipiuntur ex themate ipſo.

¶ Primum de fidei ſaluifica confidentia.

¶ Scd̄m de fidei vnica exiſtentia.

¶ Tertium dē fidei mirifica potentia.

R ¶ Circa primū de fide confidētia ſaluifica inquirendum eſt: quō debeat hō fiducialiter ſperare ī catholicā fidē de conſequenda eterna ſalute. Nam ad id hortaꝶ chriſtus in euang. di. Confide q2 fides te ſal. Ad quod nota ꝓ huiuſmodi confidentia neceſſaria ſunt quinqꝫ precipua que eliciūtur ex hoc euange. ¶ Primum dicitur actionis penitentie veritas: quod ſignificatur in hoc q2 hec mulier acceſſit retro ex humilitate et confeſſa eſt ſuam infirmitatem et cogitationem ad xp̄i requiſitionem. Nam chriſtus dominus penitētibus vere ꝓmiſit regnū celoꝝ: ⁊ nō penitētibus cōminatus eſt Lu. xiij. Niſi penitentiam egeritis: omnes ſimul peribitis. vn̄ fides ſine penitētia non ſufficit ad ſalutem homini peccatori: ſicut exempli gratia videmꝰ in preſenti ꝙ homo magnam hereditatem litigioſam nō acquirit per ſolum ſigillum bonum ſine charta veraciter ſcripta: ⁊ econuerſo: q2 priuilegium poteſt eſſe falſum ſub ſigillo vero: extra de fide inſtrumentorum. ca. Inter dilectos: quod deprehēdi poteſt ex annis inſcriptis et alijs pluribus: vt patet ibi in

glo. Item cõuerſo ſub ſigillo falſo põt eſſe charta veraciter ſcripta. Sic ſpũalr per ſigillũ ſignificatur fides q̃ habet characterem baptiſmalē impreſſum tãq̃ ſigillũ in aĩa Per chartã ſcriptã ſignificatur penitentia vera que deſcribitur in cõſcientia. vñ hereditas celeſtis non põt obtineri ſola veritate ſigilli fidei ſine charta vere penitentie nec econuerſo: ſed opꝫ vtraq̃ eſſe vera ſicut in priuilegio. O ergo q̃ fruſtra confidit chriſtianus qui tenet aliena: aut mulierem adulterã: aut iram: putans per ſolã fidē ſaluari. ¶ Scđm neceſſarium circa fidem ad ſalutē dicitur doctrine ſinceritas hoc eſt: vt homo nõ hereat doctrine corrupte per hereſes: ſed teneat ſincerã fidē eccleſie ⁊ eiꝰ vnitatē. vñ Aug. extra de here. c. firmiſſime inquit. Tene et nullatenꝰ dubites omnem hereticum ⁊ ſciſmaticũ niſi ante finem vite incorporati fuerit eccleſie eterni ignis incendia cũ diabolo et angelis eius participandum. hec ibi. ¶ Tertiũ dicitur operum bonorũ viuacitas qꝛ vt ſcribitur Jaco. ij. Sicut corpus ſine ſpiritu mortuum eſt: ita fides ſine operibus mortua eſt.

S ¶ Ad quod pulchrũ exemplũ ponit Aug. li. q. li. ca. Sicut vngeri. di. q̧ ſi alicuius manus eſſet arida verum quidē eſſet membrũ corporis ſine ſanguine et inefficax eſſet et mortuum ſic: et fides cum ſit vera tamen ſine operibus mortua eſt. hec ille. Proinde homo qui nõ vult opere implere dei precepta: nõ poteſt habere fiduciam ſalutis: ſimiliter qui non vult opera miſericordie proximis exhibere cum poſſet Chryſo. ſuper Mat. dicit. Quid a deo te ſperas recepturum cum tu nichil deo dediſti: ſꝫ dicet tibi Eſuriui: et non dediſti manducare michi: et ſic de alijs operibus miſericordie. Et hec ſignantur in euangelio quia mulier emorroiſſa fide ſincera acceſſit credens xp̄m fore tante ſanctitatis ⁊ diuine poteſtatis q̧ ſolo tactu fimbrie veſtimenti eiꝰ ſanaret. Opera etiã deſignãtur per manus que ſunt organũ organorũ. iij. de anima. ¶ Quartum neceſſarium dicitur ſalubrium ſtudioſitas: qꝛ ſicut ſcholaris q̃ neſcit lectionem ſuã quã magiſter ſuus docuit: nõ habet fiduciaꝫ accedēdi ad illũ: ſic xp̄ianus qui non vult ſtudere ſalubria. ſ. quomodo cõfiteat̃ ⁊ qualia ſunt precepta dei et orationes ac ſymbolũ fidei: nec vult verba dei audire et huiuſmodi nõ habet fiduciam corã xp̄o apparere in mortis hora: qꝛ vt Gregor. diſt. xxxviij. c. Qui ea ĩquit que dei ſũt ſapiunt a domino ſapiuntur: ⁊ qui ea que dei ſunt neſciunt a domino neſciunt Paulo teſtante. Ignorãs ignorabitur. Ideo quicunq̧ ſtultꝰ eſt in culpa ſapiens erit in pena. hec Gregorius in morali. et vbi ſupra. hoc myſtice innuitur in euange. cũ dicitur: q̧ loquente Jeſu ad turbas. ſ. docēdo ſalubria poſt hoc immediate fecit hec miracula de quibus hic agitur. ¶ Ultimum dicitur amor perſeuerans vel finalis charitas: ſicut enim mulier: hec fimbriam veſtimenti chriſti tangens ſaluata eſt: que fimbria eſt in fine veſtimēti: ita anima humana ſi per charitatem in corde cogitãdo et amando mentaliter tangit morteꝫ chriſti et charitatem paſſionis / que mors fuit in fine humanitatis chriſti id eſt in fine vite xp̄i preſentis: ſaluabitur in charitate

perſeuerando finaliter. Mat. xxiiij Qui perſeuerauerit vſqꝫ in finem hic ſal. erit. Nã hõ dum tranſit ad amicorum cum bene cõfidit deo nõ aũt de inimico: ſic anima in morte trãſiẽs ad amicum chriſtum: q2 vt Bern. dicit. Charitas audet magna a deo fiducialiter expectare. Et Grego. Qui plus diligit plus ꝑ ſumit: qui autẽ non eſt in charitate inimic⁹ eſt chriſti: quomodo ergo confidere poterit de conſequẽdo regno celeſti cum ſit inimicus.

¶ Exemplum narrant aliqui ex dictis Senece videlicet ꝙ quidam rex habẽs filios tres ꝓpoſuit eis tale probleuma: de auibus di. Filij mei eſt quedã auiũ ſpẽs que nimis alte volat ſicut eſt aquila: alie ſũt quas principes manu portant: vt falco: alie ſunt que cum multitudine ſocietatum volant et arbori inſident ac fructum deguſtant: vt eſt ficedula: tũc interrogauit rex maiorem filium in quã iſtarũ ſe trãſformare vellet ſi poſſet: ⁊ ille reſpõdit in aquilã vt eſſem altior ceteris auibus. Scd̃s interrogatus dixit in falconem vt portaretur manibus principum. Tertius dixit de ficedula: vt cum multis eſſet ⁊ arboris fructus dulces comederet: tunc rex cogitauit quis iſtorum ad regnãdũ aptior eſſet: primũ intellexit eẽ ſuperbũ ⁊ contemptorẽ aliorum: ſcd̃m raptorẽ et oppreſſorem pauperum: tertium q2 elegit multitudinis dilectionẽ ⁊ in fructu arboꝝ delectari: intellexit ꝙ eẽt charitatiuus: ⁊ hunc regno ꝑfecit tãꝗ digniorem. Sic ſpiritualiter homo exiſtens in charitate ad ꝓximum et in arbore crucis xp̃i frequenti memoria reſidens et eius fructus amãs dign⁹ eſt celeſti regno. Sup bis autem et carnalia diligentib⁹ et mundana ve: quia excludentur a regno celeſti et ve: quia dantur perpetuo igni.

T ¶ Circa ſcd̃m de fidei vere et ſalubus vnitate queritur: vtrum preter fidem vnicã. ſ. catholicam poſſit. ſ. eſſe aliqua fides alia ĩ qua ſalus acquiratur eterna. Ratio q̃ſtionis eſt: q2 vnuſquiſqꝫ finẽ ſuam reputat eſſe veram: putat iudeus fidẽ iudaicã: thurcus ſimiliter fidẽ mathumeticã: et chriſtian⁹ chriſtianam: ⁊ hereticus hereticã. Et vnuſquiſqꝫ illorũ ſcd̃m ritũ ſuum bene viuat et ſummum deum celi colat. mirũ eſt ergo quare nõ poſſit vnuſquiſqꝫ taliũ ſaluari in ſua fide: ſed vt ſaluetur opꝫ vt teneat hanc vnicã fidem xp̃i catholicam Et mirum eſt ꝙ deus non vult/ niſi vnica fide coli ab hominib⁹. Rñdetur ad hec/ ꝙ nullo mõ poteſt homo ſaluari/ niſi in vnica fide ſcilꝫ catholica: et oſtenditur pluribus rationibus. ¶ Prima ratio ex parte dei: q2 fides eſt de deo: ſed deus non poteſt eſſe: niſi vnicus verus deus: ergo nec fides vera eſſe põt niſi ſit vnica que credit de deo ea ſola que ſunt vere credenda. vnde Epheſ. iiij. Unus deus: vna fides vnum baptiſma. Nã licet ſint plures articuli fidei: tamẽ omnes ſũt de vno vero deo. Nec ſufficit ꝙ ẽt alia fides credit vnum deum: quia ipſum non credit eo modo quo de⁹ in ſcripturis reuelauit: vt taliter credatur. ſ. deus incarnatus paſſus et huiuſmodi: ſed tãtum modo ea de deo credit que naturalis ratio dictat: vt in pluribus ſcilicet ꝙ de⁹ ſit op̃s et creator omnium ⁊ huiuſmodi: ergo tali fide non meretur eternã ſalutẽ. Nã vt Grego. dicit,

Fides non habet meritū cui huma
na ratio prebet experimentū. Sed
fides xp̄iana credit ſcd̄m ſcriptu-
ras deum: ergo ꝛc. ¶ Secūda ratio
ex parte fidei: q2 conſtat ꝙ vna fi-
des contradicit alteri puta. Fides
iudeorum credit xp̄m adhuc ven-
turū et negat Jeſum de virgine na
tum quod confitet̃ fides vera chri
ſtiana. Jtem Mathumetica negat
trinitatem in deo: et diuinitatem
chriſti et paſſionem: que credit ec-
cleſia ſancta catholica ꝛc.

¶ Jtem ſecta huſſitane hereſis te
net ꝙ neceſſe ſit communicare ſub
vtraqꝫ ſpē ꝛ huiuſmodi. Sed duo
contradictoria non poſſunt ſimul
eſſe vera. ij. periher. ergo non pōt
eſſe vera fides: et per conſequens
nec ſalutifera niſi vnica que cre-
dit ſola vera. Nam vt Diony. vij.
de diui. no. dicit. Fides ē circa ſim
plicem et ſemper exiſtentē primā
veritatem: ꝓpterea fidei nō poteſt
ſubeſſe falſum ſcd̄m Tho. ij. ij. q. j.
¶ Tertia ratio ex parte cultus de
diui. q2 cultus vere deo debit⁹ ſiue
ſeruitium deus nō acceptat ab ho
mine contradicente diuine volun-
tati nec dat pro cultu talis homi-
nis ſalutem eternam. Sed q2 om-
nis alia fides contradicit in credē
do diuine voluntati: q2 deus vult:
vt ſic in eum homines credāt: ſicut
habetur in articulis fidei catholi-
ce cui omnis alia ſecta contradicit
vel cōtrariū credit: ꝛ ſic diuine vo-
luntati reſiſtit. Quod autē ſic deus
voluerit teſtat̃ omnis ſcriptura ꝓ
phetica ꝛ miracula diuina p̄ mun-
dum ab apoſtolis facta ꝛ a ſanctis
ergo in alia fide non eſt ſalus.

V ¶ Quarta ratio ex parte remu
nerationis premij: q2 deus non po
teſt eſſe remunerator falſitatis
cum ſit prima ſumma veritas ꝛ bo
nitas: ſed q2 nō poteſt eſſe vera fi-
des niſi vnica cum vna contradi-
cat alteri ꝛ duo contradictoria nō
poſſunt ſimul vera eē: vt patuit ſu
pra. Si ergo in qualibet fide ſalua
retur homo deus illū qui eſt in fide
falſa remuneraret premio beatitu
dinis ꝓ illa quod eſt impoſſibile.
Jtem cum vna ſecta permittit vi-
tium aliquod fide catholica ꝓhibi
tum. Exempli gratia. ſecta iudai-
ca blaſphemiā Jeſu chriſti admit-
tit. Jtem ſecta mathumetica per-
mittit decipere ꝓximū periurio et
beatitudinē poni i voluptate car
nis. Jtem ſecta heretica admittit
ſimplicem fornicationem ꝛc. Si er
go tales deus ſaluaret in tali ſecta
fidei falſe: ſequeretur ꝙ deus vitia
remuneraret celeſti p̄mio: quod ē
impoſſibile et contra iuſticiam dei
que dictat omne vitium puniendū
vt dicit Auguſti. Ergo ſola fides
chriſtiana que damnat omnia vi-
tia et virtutes commendat et ſalu
tifera. Ultima ratio: ex parte xp̄i
qui eſt caput eccleſie ſaluāde Col
locenſium. ij. Sed conſtat ꝙ caput
non influit vitam ꝛ ſenſum niſi mē
bris ſibi vnitis ſcꝫ per fidem ꝛ cha
ritatem. Unde a principio mundi
nullus vnꝙ̄ potuit ſaluari: niſi in fi
de mediatoris chriſti Jeſu: quē pa
tres vete. teſta. crediderunt ventu
rum et predixerunt. Et nos credi-
mus iam veniſſe. Ut patet per Au
guſtinū ꝛ magiſtrum li. iij. di. xxv.
Ideoqꝫ hoc caput eccleſie ſancte:
ſcꝫ chriſtus dominus non dat vitā
gratie vel glorie illis qui ſunt ex-
tra vnitatem fidei eccleſie ſcilicet
iudeis: mathumeticis: hereticis ꝛ
ſciſmaticis: et omnibus alienis a
vera fide catholica.

x ¶ Sed diceres/q̄d ergo de ſimplicibus in veteri teſtamento: qui quidem multi a pricipio mūdi fuerunt ignorantes ꝙ filius dei deberet mori et crucifigi pro ſalute hominū. Reſpondet Bonauen. ꝛ Magiſter vbi. ſ. ꝙ ſimpliciores habuerunt fidem implicitā de chriſti paſſione et modo redemptionis: ſcilicet credendo in fide patriarcharū ꝛ prophetarum quibus facta eſt reuelatio diuina/ꝛ illi habuerunt fidem explicitam: patet de Abrahā Moyſe et prophetis.

¶ Item diceres/quid de philoſophis qui leguntur pulchra dixiſſe. Nam Ariſtoteles libr. de pomo et morte legitur in extremis dixiſſe. Ens entiū miſerere mei. Item de Platone plura bona legimus. Itē de Socrate/Diogene/Democrito/Pythagora ꝛ aliis. Ad hoc Bonauentu. vbi. ſ. expreſſe reſpōdet: dicens ꝙ philoſophi ex quo caruerūt fide chriſti ſuis viribus vel virtutibus ſcientiis et meritis inherētes tanq̄ ſuperbia a chriſti membris ſeparati ſunt/ꝛ a gaudiis paradiſi excluſi ſunt. Hec Bonauen. O ergo homo noli gloriari i ſapiētia tua: non in diuitiis et dignitate ſed in cruce domini Jeſu et age penitentiam.

y ¶ Circa tertium de mirifica potentia fidei. Notandū ꝙ fides chriſtiana eſt adeo potentie mirabilis vt ſicut teſtatur chriſtus dn̄s Marci. ix. Oīa inquit poſſibilia ſunt credenti. Ubi Hierony. dicit. Que ſūt oīa illa que poſſibilia ſunt credenti niſi q̄ in noīe Jeſu: id eſt ſalutis poſtulantur cum lachrymis. Hec Hieronymus. Rōnem ponit Lyra. q2 fides inquit meret de cōgruo vt credēti detur beneficiū ſcȝ ſalubre per omnipotentiam dei. Hec Lyra Quia autē fides oīa poſſunt mirabiliter efficere oñdit multiplicit Primo in aīa hūanā eſt oīa pctā remittēdo et ſaluando. Exemplū in Magdalena cui chriſtus dixit. Remittuntur tibi peccata fides tua te ſaluam fecit. Item Marci vl. Qui crediderit et baptizatus fuerit ſaluus erit. ¶ Secundo in corpore ſanando et a mortuis reſuſcitando: vt patet de vtroq3 in euangelio hodierno. Item de Lazaro. ¶ Tertio in celo ipſum a motu ſtare faciēdo vt patet in Joſue. capitu. x. Et retro gradiendo tempore Ezechie ꝛ vt patet Eſaie. xxxviij. Item aperiendo/et chriſtum in dextera dei vidēdo a btō Stephano. ¶ Quarto in inferno liberando vt patet de Traiano per beatum Gregorium liberato. ¶ Quinto in deo fide concipiendo. Nam vt Auguſtinus dicit. ¶ Beata vgo fide cōcepit chriſtum deum maximo miraculo.

¶ Item omnia ſalutifera impetrando. Jaco. j. Poſtulet autem in fide nichil heſitans et dabitur.

¶ Sexto in angelo malo et etiam bono. Nam fides effugat diabolum. j. Petri vltimo. Cui reſiſtite fortes in fide. Et Marci vltimo. In nomine meo demonia eiicient ſcilicet qui crediderint.

¶ Item fides angelos bonos appropinquare ad nos facit et videre illos: vt patet de ſancta Cecilia et Tiburcio ſponſo: qui per fidem meruerunt videre angelum dei et in multis aliis.

z

¶ Septimo in toto mūdo per fidē miraculis conuerſo et omnimode efficacia miraculoſa repleto. Naȝ de chriſto dn̄o. Mar. vndecimo le=

gitur: q̄ mirantibus diſcipulis ⁊ dicentibus Rabbi: ecce ficus cui maledixiſti aruit. Reſpondit Jeſus dicens. Habetis fidem dei. Amen dico vobis quicunq̄ dixerit huic mōti: tollere et mittere in mare: et nō heſitauerit in corde ſuo ſed crediderit: quia quodcunq̄ dixerit fiet ei. Hec ibi ¶ Exemplum ad id legitur in Speculo exemploꝝ. diſti. ix. exemplo. cxlv. et etiam in Prōptuario diſcipuli / videlicet q̄ anno domini. cxxv. Caliphus rex tartarorum conatus eſt extirpare xp̄ianos de regno ſuo qui habitabant mixtim inter paganos. Unus autē de conſiliarijs ſuis cōſuluit vt chriſtianos vinceret ex euangelio. Nā chriſtus deus chriſtianoꝝ locutus eſt q̄ ſi quis chriſtian⁹ dixerit mōti: tollere et mittere in mare ⁊ fiet ei. Rex itaq̄ conuocauit oēs xp̄ianos ⁊ queſiuit ſi verbum xp̄i ⁊ euāgelium per omnia verū ſit. Reſpōdentibus illis omnibus q̄ ſic: ſtatim comminatus eſt eis q̄ niſi infra decem dies hoc facto oſtēderent oēs perirēt. Tunc ep̄i et ſacerdotes in dicto ieiunio orabant vt dn̄s Jeſus fidelibus ſuccurreret. Et reuelatū eſt vni ep̄oꝝ q̄ ſutor monocul⁹ dignus eſſet ꝓferre illa verba ad mōtem / et ſic populū liberare a ꝑiculo iſto. Qui ex humilitate renuit / ⁊ ſe peccatorem eſſe aſſeruit. Taleꝫ ex obedientia precepto ſe ſubmiſit. Stantibus ergo chriſtianis cū cruce chriſti ex parte vna: et rege Calipho parte ex altera cum ſuo populo: ille ſutor orauit ⁊ precepit mōti vt ſe tolleret: et ſic factum eſt ſtatim. Quo viſo rex baptiʒatus eſt ⁊ plures cum eo: et ſic fides roborata eſt et augmentata. Rogemus ergo chriſtum dominum ⁊c.

¶ Dominica eadē. Sermone .iiij. ſcilicet de mortis doloribus in corpore et anima ac ꝑditione pctōꝝ.

NOn ē moꝛtua puella / ſed dormit Math. ix. ⁊ in euang. hodi. Uerba ſunt ſaluatoris nr̄i Jeſu xp̄i: i quibus oſtendit primo ſuā diuinā poteſtatem: cum dicit. Nō eſt mortua puella vbi Lyra licet inquit eēt mortua ſecundum viam nature: tamen non erat mortua xp̄o deo / qui poterat eam ſuſcitare ita faciliter / ſicut homo poteſt alium dormientem a ſomno excitare et ſic chriſt⁹ hec dicit loquendo ſcd̄m virtutem ſue diuine poteſtatis qua intendebat reſuſcitare. Exemplum. cū rex intendit ſubleuare paupertatē militis ſui dicentis. Ego ſum pauper et in conſpectu maieſtatis veſtre indignus. Tunc rex ſcd̄m ſuam intentionem dicet illi. Uidebis quia non eſt pauper i ſignū beneficētie. q.d. ego ditabo te. Sic in ꝓpoſito chriſtus loquitur ſecundū intētionē ſue beneficentie. Scd̄o in his dictis et ſequentibus oſtēdit chriſt⁹ ſuā pietatem: quia hec verba xp̄s dixit ex pietate ad confortandū in fide patrem et matrem puelle defuncte. Uñ ex pietate intrauit domū et tenuit manū puelle et ſic reſuſcitauit eam: quatenus ⁊ nos doceret ad pietatem exhibēdā erga mortuos / et de iſtis patet in euangelio. Ex quo hoc euāgeliū loquit̄ de mortua puella reſuſcitata p xp̄ꝫ iō de ip̄a morte doloroſa i hoc ſermone agem⁹: ꝓ quo pōt aliō etiaꝫ thema poni. ſ. illō Ps. cxiij. Circūdederūt me dolores mortis / ⁊ ꝑicula inferni inuenerūt me ⁊c. Dolo=

res dicit in plurali: quia multi ſunt dolores mortis et magni: tam corporales ꝙ̄ mētales/et in futuro penales/prout patebit ī ſermone iſto pro quo tria myſteria notemus.

¶ Primum de mortis corporali dolore.

¶ Secundum de mortis mentali merore.

¶ Tertium de mortis totali perditione.

A ¶ Circa primum de corporali mortis dolore queritur: vtrum homo in morte et anime ſeparatione a corpore habeat maximū dolorez pre omni alio dolore. Et poſſes arguere tali ratione: quia tunc.ſ. in morte ſapiuntur omnes ſenſus viuacitate ſua. Unde plures videmꝰ ꝙ quaſi dulci ſomno leuiter moriūtur. Et p̄hs dicit ꝙ mors ſenū que vocatur marcedo dulcis eſt. Q̄uo ergo tūc poterit percipi tam acerbus dolor pre omnibus. Sed quid de hoc ſit tenēdum valde vtile eſt ſcire omnibus nobis. Tum qꝛ oēs ꝑ hanc viam mortis trāſimus neceſſario. Tum quia ad patiētiam preparamur. Nā vt Greg. ait. Jacula que preuidentur ad minus feriunt. Reſpōdetur itaqꝫ ſcdm̄ magiſtrū Jacobum Carthuſ. ī tractatu de animabꝰ exutis a corporibus aliiſqꝫ doctores ꝙ q̄uis quidā homines videantur dulciter et leuiori motu in morte obdormire/ꝛ preſertim hoc videtur in ſenibus: in quibus parua eſt nature reſiſtētia eo ꝙ ad vltimam deſtitutionē virium deuenerunt. Similiter videtur in diu languentibus ꝙ cū tranquillitate moriuntur. Nam a circumſtantibus non videt̄ pena morientis illius: quia neſcimus quid agatur intus in talibus. Uerumtamen hoc nihilominus tenendū eſt ꝙ de lege cōmuni omnes homīes in morte acerbiſſimum dolorē habent pre oīni alio dolore citra mortem exiſtente. Et hoc oſtendit̄ pluribus rationibus.

¶ Primo ex appetitu naturalis vnionis.

¶ Secūdo ex conquaſſione cordis

¶ Tertio ex dolore chriſti et eius mortis.

¶ Quarto ex diuerſitate multiplicis paſſionis.

¶ Quinto ex experimento certe reuelationis.

¶ Prima ratio accipitur ex appetitu naturalis vnionis.ſ. anime ad corpꝰ. Nā ex quo aīa hūana ex nihilo creata eſt/ita ꝙ añ infuſionez in corpus nuſq̄ꝫ eſſe habuerit / ſed infundendo fuit creata et creādo infuſa/vt dicit Aug. et magiſter. ī ij. Jdeo tāto appetitu naturali vnita et coniuncta eſt corpori ꝙ nūq̄ꝫ ſeparari vellet ab ea. Et qꝛ anima recedere cogitur a corpe propter intemperantiā et diſcreſione qualitatum in corpore: ꝛ ſpūs vitales ꝑ quos aīa opat̄ in corpore groſſeſcunt et deficiūt et potentia anime ſenſitiue inſtrumentales reddunt̄ inhabiles ad operandum. Corpus etiam diſponitur ad corruptionez vel putrefactionem nec poteſt aīa mouere membra aut viuificare et operari in eis/ ſicut citthariſta deſtructis chordis non poteſt citharizare. Sic ergo naturalis appetitus anime violenter rumpitur/et iſta violatio eſt multum penalis: vnde pena illa mortis et ſeparationis excedit oēs ſeculi penas alias q̄uis ab aliis non ſentiatur.

B ¶ Et nota ꝙ q̄uis etiam homini iuſto mors ſit valde doloroſa

propter hmõi ſeparationem cõtrariam nature ſue/tamen infelix peccator qui non ſolum naturali amore verũetiã inordinata affectiõe ſue carnis conglutinatus eſt multo vehementius et amarius ſentiet huiuſmodi violẽtiã per quã nervus illi et viſcales nodi qb⁹ ala ⁊ corpus iuncti ſunt diſrũpuntur. Uñ in lib. de ſpũ ⁊ ala dr̃.c.xvij. Ala recedẽs a corpore trahit omnes potentias ſecum ſenſum/imaginationẽ rationem/intellectum concupiſcibilitatem et iraſcibilitatem et ex his ſecũdũ merita efficit ad dolorẽ vl' delectationẽ. hec ibi. Nã iuſt⁹ hõ licz afficiatur ad dolorẽ naturalẽ mortis tñ ex bñplacito voluntatis diuine habet complacentiam et delectatur in hoc ꝙ credit ſe per mortem iturum ad deum et patriã. Sz infelix peccator olno recuſat tranſire ad cõſpectum iudicis quẽ hic peccãtis ĩpugnauit et odiuit: ideo totaliter afficit ad dolorẽ et impatientiã. Uñ haymo ſup Apo. dicit Nulla maior acerbitas cuiuſcũqꝫ doloris q̃ mors ipſa precipue hõminis in pctõ morientis: ⁊ ſic ptꝫ.

C ¶ Scḋa ratio ex conquaſſatione cordis: qr vt dicit Phs libro de motu cordis. Cor eſt primum viuens et vltimum moriens: lꝫ ergo membra exteriora deſtituantur viribus in hora mortis/tum tota vitalis vis remanet in corde vſqꝫ ad vltimum/⁊ ſic viget dolor in corde ab eo ꝙ ſi noſſent membra exteriora moueri magna ſigna doloris videremus prout et in quibuſdam cernimus fortibus iuuenibus. In alijs autem in quibus non videm⁹ exterius nihilominus agitur ĩ corde intantum ꝙ omnia viſcera quaſtantur omnes iuncture diſſoluantur. Et vt dicitur ab expertis etiã ciſti fel rũpit vel crepet ac fel p os exitũ petit vel aliũde. Proinde Solinus lib. rerum dicit: ꝙ mors tres in corde relinquit effectus. Primo quia interius cor ſcindit. Secũdo quia venas a ſãgule euacuat. Tertio: quia in cunctis ſenſibus veſtigia reliquit ſue pene. Hec ille. Talis autem dolor acerbior eſt in peccatoribus ex impatientia ſed in bonis et ſanctis mitigationem accipit ex amore dei. Sicut pro exemplo videmus. vt Philoſophus dicit et habetur in Speculo naturalium li. ꝙ omnia amara ſi calefiãt minus ſunt amara: vt patet de naſturtio perfuſo calidiori brodio. ſimiliter de quibuſdã radicib⁹ alijs. Item aqua de maris que decocta dulceſcit. Sic ſpiritualiter amaritudo mortis dulceſſit hominib⁹ iuſtis calore diuini amoris. O ergo homo ama deum. ¶ Tertia ratio: ex dolore xp̃i et eius mortis. Nam vt ſcribit Hebr. v. Xp̃s cum clamore valido et lachrymis mortu⁹ eſt vt per hec oſtendat acerbitatẽ doloris mortis tali miraculo/qr naturaliter nõ poſſet homo clamare in hora mortis omnib⁹ tunc viribus deſtitutis. Uerũ quidẽ xp̃s dñs voluntarie ſuſcepit ꝑ nobis dolores acerbiſſimos ĩcomparabiliter pre dolo:e omnium aliorum morientium tamen ex hoc poſſumus arguere acerbitatem magnam mortis etiam cuiuſlibet hominum pro qua xp̃s tã acerbaꝫ penã ſuſcepit.

D ¶ Exemplum ad id narrat Ceſarius et habetur in Speculo exẽplorum. diſtinctio. vj. Exemplo clj. ꝙ cum quidam prior de ordine regularium hoſpites collegiſſet menſa preparata ipſe ſopore mi-

ro afficit/vt videret ſibi q̄ more=ret: niſi dormiret: et cum ſe recli=naſſet mox q̄dā frater ei⁹ cōuerſ⁹ dormitanti priori ipſi apparuit di=cens. Domine cū licentia vr̄a va=do. Et ille quo vadis. Reſpondit. Conuerſus: ad deū vado quia mor=tuus ſum in hora iſta. Et prior dixit Cum multi perfecti viri tranſe=ant per purgatorium quid eſt qđ tu dicis te abſolute iturum ad de=um. Ille reſpondit. Habebam in conſuetudine/vt quotiens coram crucifixo tranſirem talem oratio=nem dicerem. Domine Jeſu per illam amaritudinem acerbiſſimā quam ſuſtinuiſti pro me in cruce maxime quando anima tua egreſ ſa eſt de corpore tuo: miſeré ani=me mee in egreſſu ſuo et ſic exau diuit deus orationem meam: vt ſi ne purgatorio irem ad dominum Et prior dixit. Quomodo fuit tibi morienti. Reſpondit. Uidebatur michi in agonia q̄ totus mundus eſſet lapis vnus: et premeret pe=ctus meum et cor: et ſic patet pro poſitum. ¶ Quarto ratio ex diuer ſitate multitudinis paſſionis que tunc triſticiam et dolorē facit ī aīa put de hoc dicemus in ar. ij. hui⁹ ſermonis. ¶ Ultima ratio experi mento certe reuelationis Nam vt ſcribit Cirillus patriarcha in epi ſtola ad Augu: de miraculis bea=ti Hierony. q̄ cum tres mortui fu=iſſent reſuſcitati q̄diu decetero vi xerunt ſine intermiſſione flebant. Cum q̄ Cirillus interrogaſſet vnū illum coram aliis duobus curtam dire fleret. Rn̄dit inter cetera di=cit. q̄ anima reſoluta fuerit a ſuo corpe tam grandi dolore q̄ mens nō capit hūana: nec ego inquit niſi certa experientia didiciſſem cre=dere potuiſſem: quia oīa anguſtia quā homo eſtimaret nichil repu=tatur reſpectu illius anguſtie heu cur nō aduertunt mortales quib⁹ hoc eueniet q̄ tūc michi: hec 7 mul ta alia ibidem. Item de Lazaro etiam reſuſcitato di. Augu. q̄ nū=q̄ decetero riſerit nīeoꝛ illarū pe narum quas expertus fuerat: ve ergo peccatori impenitenti.

E ¶ Circa ſecundum de merore mētali in hora mortis. notandum q̄ ꝓtūc petōribus ꝓcipue q̄nq̄ ge nerat triſticie 7 meſtiſſimi dolo=ris accidūt ꝓpter qđ feſtinare de bent ad pniam. ¶ Prima meſticia cogitationis. ſ. fluctuoſe: q2 cog tat de vxore et filiis relinquendis 7 ptim de diuitiis multū ſibi dile=ctis: ꝑtim cogitat et ſperat de lon ga vita adhuc poſſe hr̄e: et cū hoc fluctuat cogitando de egritudine quo tota mente fertur ſepius vt di cit. Greg. Unde exemplū legit̄ de q̄dam diuite q̄ dum moreret̄ alloq̄ batur diuitias di. O theſauri mei en morior iuuate me: nūc oſcula=batur aur̄ flēs 7 argētum dicens. Cur non venitiis mecū: ſic lamēta ba tur de vxore 7 filiis: palatio 7c. Itē di. En tot famulos hn̄s nullus illoꝝ ꝓcedit me parens mihi ho=ſpitium vel ſaltem ꝓ pria cena fu tura nullus etiā me comitat̄ et ſic vas aureū dētibus ſtringēs cū dia bolo expirauit. Secūda meſticia horroris ex demonū viſiōe q̄ tunc īnūerabiles aſſiſtent vt rapiāt ve lut lupi rapaces: put p3 per doc. 7 reuelatiōes predicas. Tertia me ſticia exterioris ꝓ offenſione. vn̄. Chryſo. de egreſſe anime di. Pen ſādū eſt cū iā peccatrix aīa. vīcul̄ carnis abſoluit̄ q̄ amaro terrore ꝯcutī ꝯſcie ſtimul̄ laceratur: reco=

ut oīa ſcelera et inaniter amiſiſſe penitentie inculta tempora: plorat diem vltionis iminere ſatagit ad huc ꝑmanere: ſed ꝯpellitur ire.ſ. ad iudicium. ¶ Quarta meſticia dubitationis.ſ.de ſalute et quid ſi bi contingat in iudicio pro finali manſionis deputatione: vtrum in carcere infernali ꝓ illo ſero mane bit ac decetero in perpetuum/aut in purgatorio/aut in celo permanſura erit. O quis non timeat talia cum irreuocabilis erit ſententia pro ſe vel contra. Sed di. Nonne e... de hmōi incertitudie time ... morte. Reſpondetur ꝙ ... et iuſti timeant tñ differenter. Sicut exempli gr̄a duobus poſitis in carcere: quorum vnus ſciēs ſe eſſe reum mortis expectat ſuſpendi alius ſciens ſe non pecaſſe/ habet ſpem liberandi: cū educuntur de carcere: ille timet: iſte confidit. Sic vtiqꝫ contigit pctōri et iuſto cum ꝑ mortē educuntur de carcere corporis. O ergo pctōr penite. ¶ Ultima meſticia deperditionis ſcꝫ oīs boni et anime ꝑpetuo ſine fine. ꝛ de hoc dicemus ſequenti articulo.

¶ Circa tertium de totali perditione in morte. Nota duas principales regulas. Prima ꝙ bonus chriſtianus ex omnibus q̄ in morte amittit: lucrum ſibi acq̄rit. Sed ꝑ oppoſitum ſecūda regula eſt ꝙ hō malus omnia totaliter in morte ſine fructu ꝑdit. ¶ Et oſtenduntur dicte regule. Primo de bonis mundialibus: ſcꝫ vxore filiis diuitiis et hmōi. nam omībus talibus priuatur homo ꝑ mortē: ſed differenter: qꝛ pctōr ſine om̄i fructu omnia perdit. Sicut legitur de diuite epulone q̄ ex omnibus bonis ſuis nec guttam aque potuit ꝓ refrigerio habere. Lu.xvi. Juſtus autem et fidelis xp̄ianus ex tp̄alibus bonis teſtamentum bñ ordinando lucratur ſuffragia facienda ꝑ vxorē vel filios: et per executores/ vt liberetur ꝛ premietur. ¶ Exemplū hic occurrit quod legitur de quodam Saladino principe Saracenorum. et habetur in Speculo exemplorum. di. iiii. exemplo. .lix ꝙ Saladinus apud Damaſcū cū ſciret ſibi mortem iminere: vocauit ſigniferum ſuū dicens. Tu qui in bellis fers vexillum meum: fer nunc vexillum mortis mee: ſcilicꝫ vilem pāniculum ꝑ totam Damaſcum clamitando. Ecce rex orientis moriens ex omībus bonis ſuis non fert ſecum/ niſi hoc vile lintheamē. Sic erit de oībus pctōribus. Uerumtñ vt ſcribitur Rom. viii. Diligentibus deum omnia cooperantur in bonū. Quia pro dilectione vxoris habebunt inffabileꝫ dilectionem et dulcedinem beatitudinis: pro filiis omnes ſanctos ꝛ beatos angelos: pro patre deum: pro matre beatam Mariam. Gaudium ergo bonis: ſed malis ve. ¶ Secundo oſtenduntur predicte regule de bonis anime omnibus quia anima bona ꝑ mortem lucratur dei viſionem ꝛ eternā beatitudinem: ſed mala ꝑdit ſe ꝛ oēs potentias. Mat. xxv. Jbunt hi in ſupplicium eternū: iuſti aūt in vitam eternam. ¶ Tertio de bonis corporalibus. O quale teſtamentum facit peccator in morte dum animam dat diabolo: et bona temporalia mundo: corpus aūt vermibꝰ et poſt reſurrectionē eternis ignibus. Sed iuſtus licet ad tempus vſqꝫ reſurrectionem detur in car-

ne vermib⁹:tñ ide acquirit lucruȝ reſurrectionis glorioſe. Unde canit eccleſia. Deus qui corpora noſtra non pereũt moriendo:ſed mutantur in melius.

¶Quarto de bonis operib⁹ quia malus homo omnia opera etiam bona a puericia facta perdit per malam mortem. Sed iuſtus de oĩbus operibus bonis gaudebit perpetuo. ¶Ultimo de bonis celeſtibus:quia malus in morte perdit omnia merita paſſionis chriſti et beate Marie et oĩm ſanctorum ac beatorum celeſtium:nil conſequendo ex illis:ſed iuſtus omnia illa lucratur in morte. O ergo chariſſimi quanto conatu deberem⁹ ſatagere/ vt bene viuendo bene moreremur:et ſic non periremus cũ malis eterna morte. O xpiana aĩa cõſidera quõ te pdis niſi penitueris de pctis. Age ergo pniam. Et rogemus chriſtum: vt ⁊c.

¶Dominica vltima poſt penthecoſtes. Sermo. i. ſcȝ de turbulento tempore antichriſti prope finem mundi.

ERit tũc tribulatio magna/ qualis non fuit ab initio mundi vſq; mõ neq; fiet Mat. xxiiij. et in euange. hodier. Uerba hec dixit ſaluator nr̃ de futura antixpi perſecutione in qua ſancta eccleſia xpiana maximam tribulationem patietur. Unde Bernar. tractans verbum Ps. illud Ecce in pace amaritudo mea:dicit ꝙ tribulatio eccleſie fuit amare in perſecutione tyrannorum:amarior in perfidia hereticorum: amariſſima in ſimulatione falſorum chriſtianorum:quia multas animas decipiunt fraudelẽter:ſȝ ſup oẽs erit per amariſſima in perſecutione antixpi. Tum:qꝛ eccleſia tũc ceſſabit a miraculis. Tuȝ:qꝛ antixps multa mala faciet in xpianos. Unde Greg. xviij. moral. dicit. Tunc antiquus hoſtis totum mundũ conturbat et totis viribus eo magis inſurgit quo finem mũdi ꝓximiorem cõſpicit: ſcieñ. tẽtãdi licentiã ſibi tollendam:et ſe de ꝓximo in inferno fore claudendum. Proinde eccl'ia Romana in hac dñica finali legit hoc euangeliuȝ quod loquetur de fine mundi et pſecutione antixpi. Et qꝛ textus euangelij huius eſt nimis ꝓlixus:ideo eum ptranſeo. ¶Itaq; ex q̃ hoc euangelium agit de tpe finali circa qđ precedere hȝ aduentus antixpi:iõ de tempore circa finem mundi ageñ. tria myſteria notemus ꝑ hoc ſermone.

¶Primum de precedentium ſignorum obſeruatione.

¶Secundum de eccleſie et xpianorum deſolatione.

¶Tertium de promeritoria peccatorum conſumatione.

G ¶Circa primum de obſeruatione ſignorum. notãdũ ſcđȝ doc. ꝙ circa finem mũdi ſũt tria ſigna ſollicite obſeruanda:qꝛ ſunt valde periculoſa:quibus cõiecturari põt de approximatione aduentus antixpi.

¶Primum ſignum dicitur antixpi expectatio.

¶Secunduȝ dicitur eccleſie xpiane ſciſſio.

¶Tertium dicit multiplicis belli perturbatio.

¶Primũ inquã ſignũ de antixpo qꝛ Augu. xx. de ciui. ⁊ holkot ſu=

per li. Sap. dí: hoc gñaliter credẽdum eſt et tenẽdum q̄ non erit finis et aduentus xp̄i ad iudiciũ añ q̄ fiat aduẽtus antixp̄i in mũduz. Ratio: q2 deus ſic ordinauit vt patet p aplm. ij. Theſ. ij. Rogamus vos fratres ne terreamini quaſi inſtet dies dñi: q2 niſi venerit diſceſſio primum et reuelatus fuerit hõ pcti: filius pditiõis ꝛc. Hoc aũt ordinauit deus fieri. ¶ Primo vt electi per hmõi tribulationes probentur: et merita ac premia tanto maiora acq̃rant ex virtute conſtãtie. Secundo: vt infideles in talez peſſimum virum antixp̄m in credentes: et oẽs mali confundantur amplius in xp̄i iudicio ſubſequendo. ¶ Sed qualiter debeant tempore ãtixp̄i fideles ſeip̄os obſeruare ne decipiant̃ et pereant cũ illo. Xp̄s dñs nr̃ in hoc euangelio tradit pulcra documẽta in myſterio. ¶ Primum eſt: vt ſcripturas conſiderent. Ideo xp̄s dicit in euangelio. Cum videritis abominationem deſolationis que dicta eſt a Daniele prophete ſtantez in loco ſancto qui legit intelligat. Nam vt apl's dicit. Ipſe antixp̄s ſedebit in templo ſancto et adorari ſe faciet tanq̃ ſit deus. Sed contra hoc recurrendum eſt ad ſcripturas ſacras q̄ predicũt eũ fore peſſimũ ꝛ abominabilẽ criminoſiſ: ſed ipe ſcripture p̄dixerunt xp̄m fore verum deum ꝛ hoĩem ſctiſſimum oĩ gr̃a plenũ. Nam iſte erit vnus modus antixp̄i q̄ decipiet hoĩes q̄ falſe exponet ſcripturas de ſe retorquendo et ſe xp̄m predicando. Ergo hoc remedium docet xp̄us vt verꝫ intellectũ teneam⁹. ¶ Secũdum eſt q̄ vera miracula diuinitus facta p xp̄m et ſctõs ei⁹ recogitet ꝛ falſa miracula antixp̄i q̄b⁹ ſcdo mõ decipiet hoĩes. Ĩõ xp̄us dt. Tũc q̄ in iudea ſunt: ideſt in cõfeſſiõe fidei fugiant ad montes. i. ad altitudinem pfectionis vite et miraculoꝝ in euãgelio et ſcripturis contẽtoꝝ. ¶ Tertiũ ẽ vt bona tpalia et pſpera mundi contẽnere curet: q2 tertio mõ decipiet antixp̄s multos p talia ſcꝫ pmittendo diuitias: honores. O ſi nunc veniret antixp̄s q̄ multi auari: ambitioſi et carnales ſibi adhererẽt. Ideo xp̄us dicit non deſcendẽ ad tollendum de ſeculo q̄ſi de domo aliq̄d ſcꝫ tpale. ¶ Quartum eſt vt tormenta corpis non formidet q̄bus antixp̄s q̄rto plures vincet. Hõ di. Qui i agro ſcꝫ certamis eſt nõ curet de tunica ſua: ideſt de corpore ſaluando. Quintũ ẽ vt vitia carnalis cõcupiſcẽtie euitet: quia antixp̄s laxabit ſũa lege carnalia vitia vt p hmõi pl' es attrahat. vñ Greg. xxxij. mora. dicit. Oẽs quos in ſtudio carnalis vite inuenerit antixp̄s iugo ſue dãnationis aſtringet. Propꝰea xp̄s dt. Ue pregnantibus ꝛ nutrientibus: hoc ẽ carnali vitio vel affectu grauatis: q2 nõ euadent. Sextum eſt vt ſctẽ oſoni opiq; ꝛ feruẽti charitati iſudet ne i tẽtatiõe cadat ſicut ꝛ xp̄s hortat̃: dicẽs. Orate aũt vt non fiat fuga vr̃a in hyeme. i. in frigore tepiditatis a caritate: vel ſabbato. id eſt ocio operũ. O g̃ chariſſimi diſcamus talia xp̄i documẽta ſeruare p ſalute. ¶ Q̃ ſi queratur Quis aut q̄l' hõ erit ille antixp̄us ꝛ vnde oriũdus ſit: aut quomodo venturus ſit: quomodo regnabit et quantum durabit. Reſpondetur breuiter de iſtis et huiuſmodi eius qualitatibus: quia ta-

lia ſcire populo modicam efferunt edificationē. Uñ ſufficit dicere q antixp̄s erit homo purus non diabolus incarnatus/ vt quidam putauerunt/ put dicit hiero. ſup Dañ. ſed tñ diabolus in illo habitabit taliter poſſidendo in corpore ꝛ anla et erit diabolo familiariſſimus. et cuius cōmercio multa ſcire et facere poterit: ꝛ ſic erit mēbrū diaboli: ſicut et fuit Mahumetus ꝛ alij here ſi arche multa mala facieñ. Item ſcdm Methodium naſcet in Corozayn: nutrietur in Bethſaida et de gente iudeorum ſecundum hiero. ſup Danielem. xi. ac de tribu dan: vt expſſe dicit Ambro. lib. de bñdictione patriarcharum. Naſcet aūt ex patre cum ꝓpria filia peccāte vt dt Iſidorus libr. de numero. Et erit totus malignus: ſed vētur⁹ eſt in ſimulatione ſanctitatis vt nō reputet fore antixp̄s ſed hō ſctiſſim⁹ Alioquin ſibi nō crederent. Nam erit homo ſupbiſſimus adeo: vt ſe deū dicere audeat: vt ait apl's. erit etiam luxurioſus et in concupiſcētijs feminarum dñabitur auri ꝛ argenti et occultos theſauros diabolo reuelante reperiet/ ꝛ in copia rerum perdet plurimos decipiendo: vt ſcribitur Dañ. xi. Loquet blaſphemias contra chriſtum et virginem Mariam ac ſanctos multos/ etiam ſeducet mendacib⁹ ſignis. Math. xxiiij. Et. ij. Theſ. ij. Iudei aūt ſtati adherebūt eidē: ꝛ credent eū fore ſuum meſſiā. Et mittet dñs helyā ꝛ Enoch ꝑdicare cōtra illū ſed multo plures credent antixp̄o ꝙ helye ꝛ Enoch. Unde filios faciet martyrizare. Et vt Lyra dicit ſuper Dañ. Decez maximi reges adherebūt ſibi ꝛ armata manu copia incredibili inuadet orbem terrarum: et regnabit per mundum totum tribus annis et dimidio anno. Tandem ſedebit in papilione in monte oliueti: et omnes adorabunt eum: vt deum: et tunc mandante domino Jeſu fulmine percutiet p Michaelem archangelū: et ſic peſſime pibit. hec ſufficiant ad pn̄s. ℭ Secundum ſignū obſeruandum citra. ſ. antixp̄i aduentum erit eccleſie xp̄iane ſciſſio vel diuiſio. Unde. ij. Theſ. ij. apoſtolus dicit. q niſi venerit diſceſſio primum non reuelabitur fi li⁹ perditionis. Nam vt dicit Lyra. ibi maior pars credentium diſcedet a fide: et ſic fiet magna diſpoſitio ad receptiouem antichriſti. Item Auctor compendij theol. li. vij. ca. vij. dt q prius erit diceſſio ab vtroq Romano imperio: qua completa aderit antichriſtus ℭ Tertium ſignum multiplicis belli perturbatio. quia vt chriſt⁹ dominus teſtatur Matth. xxiiij. Conſurget gens in gentem et regnum aduerſus regnum: et erunt peſtilentie: et fames: et hec omnia initia ſunt dolorum: oportet enim hoc fieri: ſed nondum eſt finis. Unde Origeñ. in omel. ſuper mathe. dicit. Sicut inquit aduentus chriſti in pluribus gentibus diuina virtute fecit pacem: ſic pn̄s eſt: vt in aduentu antichriſti cum propter abundantiam iniquitatis refriguerit charitas fiant iterum ꝑlia. hec ille Et de hoc plura in ſequentibus. O ꝙſtultus eſt homo qui cupit peruenire ad illud tēp⁹.

K

Circa ſecundum de eccleſie et chriſtianorum deſolatione. notandum q ſancta eccleſia et populus chriſtianus erit pro tempore

antixp̄i in maxima deſolatiõe ſine conſolatione triplici ratione. ¶ Primo ppter ſpūaliuȝ bonoꝝ ceſſationẽ: qꝛ vt Greg. xxxiiij. moral. lib. dicit. Tunc a ſancta eccleſia inquit miraculorum ſigna ſubtrahentur: pphetia abſcondetur: orõnū gratia auferetur: abſtinentie virtus minuetur: doctrina ſubtrahet: et ſacra verba conticeſcent. Preterea ceſſabit oblatio miſſe et ſacrificium eucharistie i publico fieri propter perſecutiõis atrocitatem: niſi in oculto quis in cryptis vel alibi celebrare poſſit: ſicut fiebat in primitiue eccleſie ſancte perſecutione: vt accipi põt ex Dañ. ix. et. v. ca. Inſup vt Grego. moral. xxxij. dicit. Penſemus quanta erit humane mentis tentatio illa quando pius martyr et corpus tormentis ſubijcit: et tamẽ ante eius oculos miracula tortor facit. hec ille. O quanta ergo hec deſolatio eccleſie.

2 ¶ Scđo ppter multoꝝ xp̄ianorum apoſtationem et fidelium interfectionem. Tum per diſſenſiones et guerras precedentes. tuȝ p antixp̄m perſequentem: vt predictum eſt. Nimirum Methodius martyr: cuius verbis hieronym⁹ teſtimonium perhibet: ſcribit in lib. de principio et fine ſeculi: ꝛ inter cetera đt ꝙ filij hiſmael faciẽt in multis terris ſanguinis multi effuſionem ſubiugando illas: ſed tandem exurget quidam imperator romanus que deuincet illos: et occidet ac captiuabit illos et iugum ſepties tm̄ quantum erat iugum illorum ſuper terrã iponet ſuper illos: et tunc pacificabitur terra. Et occidentur ab imperatore romano omnes qui xp̄m negauerunt. Poſtea egredientur iudei decem tribuū quos Alexãder magnus in montibus Caſpie concluſit/ vt etiam dicit Joſephus: ſcilicet quos Salmanaſar captiuos duxerat. Qui comedunt carnes hominum et bibunt ſanguinem/ ꝛ ſerpentes ac ſcorpiones et reptilia deuorant/ et faciunt maximam ſtragem hominum/ ꝛ tandem pcutientur oẽs a rege Romanoꝝ. Poſtea romanoꝝ rex deſcendet in hieruſalem et obtinebit eam et morabit ibi. Et tunc veniet filius pditionis Cuius aduentum audiens rex Romanorum aſcendet in galgota vbi chriſtus dominus crucifixus eſt/ ꝛ tollet coronam de capite ſuo ꝛ ponet eam ſuper crucem: ꝛ expandẽs manus deo patri tradet xp̄ianoꝝ regnum/ ꝛ aſſumetur crux illa xp̄i in celum ſimul cum corona regia: hec Methodius.

3 ¶ Tertio propter multorum peccatorum enormium ſuperabundationem. Nam chriſtus dicit in euãgelio hoc: ꝙ abundabit iniquitas: et refrigeſcet charitas. O quis poteſt edicere quanta mala tunc fiẽt Sed dẽ hoc articulo tertio ſequet.

M ¶ Circa tertium de peccatorum conſummationẽ demeritoria queritur qualia peccata mundanorum hominum demerentur apud dei iuſticiam: vt tam peſſimus homo ſcilicet antichriſt⁹ preualeat et conturbet totum mundū ad periculum animalium animaꝝ. Ad quod reſpondet ſcđm ſententiã doctoꝝ/ ꝙ deus bonus et iuſt⁹ ſine demerito peccatoꝝ hominum/ non permitteret tot et tanta fieri in mundo mala: ſed iuſticia dei exigit/ vt permittantur huiuſmodi demerito enormium peccatorum. Et

hoc patet Dañ.viij. vbi ſcribitur ſic. Cum creuerint iniquitates ſurget rex in:pudẽtus:ſcʒ antichriſt⁹. Et chriſtus dominus in hoc euangelio dicit:ꝙ tunc abundabit iniq̃tas. Itẽ apoſtol⁹.ij. Thimo.iij.ait. In nouiſſimis diebus:inſtabunt tẽpora periculoſa ꝛc. Sed qualia ſint iſta peccata vtile eſt ſcire:vt caueamus illa. ¶ Pro quo ſciendum ꝙ ſecundũ quod Hugo li.j.de clauſtro anime. Et Ciprianus lib.de duodecim abuſiuis ſeculi tractant. Duodecim ſunt precipue abuſiones vitioſe in mundo que fidelibus ſunt multum cauende:quia pro talibus deus permittit multa fieri mala iuſto iudicio:et quia tempore antichriſti totius mundus plenus erit his abuſionibus:ideo de⁹ ꝑmittet orbem ex demerito affligi et periclitari. ¶ Prima abuſio eſt ſenex ſine prudentia vere penitentie. Ciprianus. Quid enim ſtolidius ꝙ̃ ſi mens ad perfectionm. ſ.penitẽtie non cõtẽdat feſtinare cum totum corpus ad meritum videatur properare:oculi caligant:aures vix audiunt:dentes labuntur: capilli defluunt:pectus taſſitat:genua trepidant ꝛc. ¶ Secunda eſt:adoleſcẽs ſine reuerentia obedientie. Unde vbi ſupra.ij. Timothe.iij. premittens apoſtolus:ꝙ in nouiſſimis diebus inſtabunt tempora periculoſa ſubdit:erũt homines ſeipſos amãtes:elati:ſuperbi:parentibus inobedientes et ingrati ꝛc. Sed contra tales Ciprianus vbi ſupra dicit. Qualiter namqʒ in ſenectute ſibi miniſtrari ille ſperabit qui in adoleſcentia ſua ſenioribus obedientiam exhibere contemnit. Hec ille.

¶ Tertia abuſio eſt diues ſine miſericordia elemoſyne. Ciprian⁹. Dũ in terra queſita diues diligẽti cura cuſtodit: celeſtis patrie theſaura perennẽ amittit. Unde vbi ſupra Apoſtol⁹ dicit: ꝙ tunc erunt homines pietatis virtutem abnegãtes. Propterea fiet dei iudicio: vt oẽs theſauros quos nunc diuites in terra ſuffodiunt et nil boni inde faciunt:antichriſtus reperiẽs cum diabolo expendat tunc in omne malum pro ſua voluntate peccati:et ſic diuites tanto plus torqueãtur in inferno de diuitiarum ſuarũ infructuoſitate.

¶ Quarto eſt:egenus ſuperbus: et pauꝑ ſine hũilitate. Hec abuſio inualuit in mundo iam non modice. Contra quos Eccli.xxv. ſpiritusſanctus dicit. Tres ſpecies odiuit anima mea:ſenem fatuum:diuitem mendacem: et pauperem ſuꝑbum. O homo vide qꝫ oĩa hec nunc creſcunt in hoĩbus. ¶ Quinta abuſio eſt ꝓdicator vel doctor ſine opa. O deus magne. O Ieſu bone:legimus ꝙ tu cepiſti primo facere ſic docere. Act.j. Et dixiſti Matth.v. Qui fecerit et ſic docuerit:ille ſaluabitur. Sic ſancti. Dominicus. Franciſcus. et oẽs predicatores ſic et Aug Ambro. et Hiero. Greg. et omnes alij fecerunt et docuerunt. Nunc autẽ pauci ſunt qui faciant:etiam ſi doceãt: et plures ſunt ſcandaloſi predicatores exurgentes circa finalia tẽpora.

¶ Sexta eſt audiens plebs ſine diſcipline ſuſceptione. Nam nũc vid́emus ꝙ ex mille audientibus ſermonem vix vnus cõuertitur ad verã pn lam/cũ olim ad vnum ſermonem Petri vel alioꝝ:quinqꝫ milia et ſepe plures conuertebant. Uti=

nã nunc per ſingulas predicatiões ſingulis teſtis ſaltem vnus côuerteret:ſic cito mund⁹ reformaretur ſed circa finẽ adhuc peius erit. Septima eſt chriſtian⁹ ſine religione: ſcʒ ſanctimõie. Octaua eſt vniuerſus populus orbis ſine lege plen⁹ omni iniquitate et fraude in artificijs et venditione.

¶ Nona eſt princeps ſine iuſticia ⁊ virtute.ſ.opprimẽs pauperes Decia abuſio eſt eccl'iaſtic⁹ ſine ſãctitate ⁊ deuotiõe: ſʒ videm⁹ nunc plurimos laicos ſctiores ⁊ deuotiores eſſe ꝙ̃ clericos vel eccleſiaſticos:de quib⁹ hiero.viij.q.j.c.Qualis dicit. Vehemẽter dei eccleſiam deſtruit meliores eſſe laicos ꝙ̃ clericos. Undecima ẽ religioſus ſine obſeruatione regularis vite: nam cũ olim religioſi eſſent ſãctiſſimi: ſcʒ vite ⁊ obſeruantie a deo:vt angelis forent familiares iam nõ rari inueniũtur veri obſeruantes.vñ de Cirillo presbytero anachorita montis carmeli legitur ꝙ ei angelus apparens detulit duas tabulas eneas:in quibus inter alia hec ꝓphetia continebatur ꝙ omnis religioſorũ ordo deficiet ante finẽ mũdi:excepto ordine fratrũ minorum ſicut hoc idem reuelatũ eſt beato franciſco:⁊ ꝑetiã ex ꝓphetijs Joachim abbatis:vt ptʒ in li.cõformitatũ:vbi etiam dicit ꝙ poſt mortẽ antichriſti ipſi fratres ſancti Franciſci cõuertet ad xp̃ʒ oẽs deceptos per mundũ. Duodecima eſt ꝙ coniugati et femine erunt ſine cõtinẽtia:vcʒ caſtimonie. Unde Methodius dicit ꝙ ꝓtũc abundabit peccatũ grauiſſimũ ꝯtra naturam tam in viris ꝙ̃ in mulieribus. Ve ergo mundo ab ſcandalis. Heu quis ſine horrore cogitare valeat: ꝙ̃ enormia peccata abundare iam ceperũt in mundo:⁊ tũc erũt in ſummo O xp̃iana religio ꝙ̃to perſequunt te nunc:⁊ tũc mali xp̃iani ⁊ deturpant predictis abuſionib⁹. O magne deus tu omnia vides. O peccatores redite ad penitentiã ne pereatis cũ antixp̃o eterna dãnatiõe A qua nos liberet chriſt⁹ dñs ⁊c.

¶ De eadem dominica. Ser.ij.ſ. de fidei chriſtiane firmitate ꝯ antichriſtum ⁊ alios impugnatores ſiue contra tentationes.

Dabunt ſigna magna et ꝓdigia:ita vt in errorẽ inducant ſi fieri põt etiã electi Mat.xxiiij.⁊ in euãg.hod. Dñs Jeſus volẽs nos ꝯmunire contra tentationes ⁊ ꝑſecutiones aduerſus fidem chriſtianam que preſertim fiũt tempore antixp̃i predixit ꝙ tunc deo ꝑmittente ꝓpter hoĩm maliciam exurgẽt pſeudo xp̃i et pſeudo prophete facieñ.ſigna magna:ſed diabolica arte: mẽdacijs ⁊ fallacijs plẽa:vt dt etiã Ap'ls.ij.Theſo.ij. ꝓpt' q̃m l'ri in errorẽ ducent.j.Timo. iiij. Jn nouiſſimis tp̃ibus diſcedẽt quidã a fide attendẽtes ſpiritibus erroris et doctrinis demoniorum. Et hoc xp̃s dñs dt fieri intantũ:vt in errorem ducantur ſi fieri põt etiaʒ electi ꝙ ſcd̃m Lyram dicit propter libertatem arbitrij.ſ.quia poſſunt errare ſi volũt:tñ electi etiã ſi errauerint cõuertentur ad fidem ⁊ ſic ſaluabuntur. Proinde vt chriſtiani tam moderni ꝙ̃ illius futuri tẽporis firmi ſint ⁊ ſolidi in fide xp̃i. ¶ Jn hoc ſermone agemus de firmitate fidei:de qua Apoſtol⁹ dicit

Hebr.xi. Sine fide impoſſibile eſt placere deo: quod poteſt poni pro alio themate. Item Heb.vi.dicit. Efficiamini imitatores eorum qui fide et patientia hereditabuut promiſſiones. Hec ibi. Audiamus ergo chariſſimi et obſeruemus verba chriſti quibus commonet nos in hoc euangelio. Ex quo autem fides chriſti eſt ſumme neceſſaria ad ſalutem tam nunc ꝙ̄ pro tempore antichriſti et ſemper. Idcirco de ei⁹ firmitate: vt roboremur fortius tria myſteria notabimus ſcʒ quod per hec tria firmata roboraẛ fides: vt patebit ſermone iſto.

¶ Primum dicitur ſcripturarum conſors veritas.

¶ Secundum dicitur miraculorum infallibilitas.

¶ Tertium dicitur teſtimoniorū fidelitas.

P ¶ Circa primū de concordi veritate ſcripturarum. notandum ꝙ fidem chriſtianā miro modo omnes ſcripture cōfirmauit: ⁊ hoc declaratur precipue ex tribus.

¶ Primo ex cōnaturali ratione.

¶ Secundo ex prophetali reuelatione.

¶ Tertio ex legum vniuerſali dictatione.

¶ Primo inquā ex cōnaturali ratione. Nam apud theologos ꝑ generali concluſione tenetur: ꝙ tāta eſt conaturalitas fidei catholice ad intellectum noſtrum ꝙ niſi ex peccatis ponatur obſtaculuʒ: quilibet homo eiuſdem fidei chriſtiane intelligit fundamenta ſtatim credit eam eſſe veram: propterea dominus Jeſus Johan.vii. ait. Si q̄s voluerit voluntatem dei facere. ſ. bene viuendo: cognoſcet de doctrina mea an ex deo ſit. Ubi et Beda dicit. Fides catholica tanta firmitate pollet: vt licet ſit de non apparentibus: tamē quātūcunqꝫ rudis idiota ſciſmaticus vel iudeus aut paganus ſi eiuſdem fidei intelligit fundamenta naturali quadam cognitione noſcet: ꝙ omnis pietas ⁊ omnis veritas huic ſalutifere fidei ſit incerta. hec ille. Sed qꝛ infideles nolunt facere dei volūtatem ſed claudunt ſibi oculos ne videant: vel intelligant ſcripturarum veritatem: ideo imputatur eis iuſte ꝙ cadunt in puteū erroris clauſis oculis. ¶ Nimirum hoc idem clarius oſtenditur ex Scoto in ꝓlogo libro ſententiarum queſti.ii. ſic. Quia ſcriptores ſacre ſcripture fuerunt varie diſpoſiti et variis temporibus niſi ergo ab vna cauſa ſuperiore: id eſt a deo dirigerentur in ſcribendo vel annunciando non concordarent in talibus non euidentibus per rationem: ſed poſteriores contradixiſſent prioribꝰ ſicut patet per Auguſti.xviii. de ciuitate dei capi.xlii. de philoſophis qui licet in multis concordant tamen et in multis ſibiinuicem contradicunt: et improbant quandoqꝫ diſcipuli etiam ſuos magiſtros: vt Ariſtoteles platonem de mundi creatione: et aliis multis. ¶ Item Plato Socratem. Auerrois contradicit Auicenne: et Auicenna Ariſtoteli. Et ſic de aliis: ſcilicet Pythagora Empedocle ⁊ce. Quia vero omnes ſcriptores tam veteris ꝙ̄ noui teſtamenti in his que ſunt fidei articuli concorditer ſcripſerunt et predicauerunt: et omnes doctores in eis nec in puncto diſcrepant: ꝙ̄uis in aliis opinionibus probabilibus que non ſunt articuli fi-

dei aliter et aliter ſenſerint. Ergo ſequit̃ ꝙ fides chriſtiana ſit a deo ⁊ per conſequens: veriſſima quã omne vetus et nouum teſtamentum concorditer predicat.

Q ¶ Ad hoc inductiue ꝓponamꝰ exẽpla. Primo quidẽ ſcimus ꝙ omnes pagani colebant antiquitus idola opera manuum ſuarum: quibus plures contradicebant precipue phi: quia non erat conſonum rationi: vt plures dĳ eſſent. Unde xĳ. Metaphi. Mala eſt pluralitas principium: ſit ergo vnus princeps ſummus omniũ deus. Et hoc tenet fides noſtra vera q̃ omnia idola ꝑ mundũ exterminauit: qđ fieri non potuit niſi a deo: vt patet: ergo ⁊c. Item ſcđo ſcimus ꝙ iudei nouum teſtamentum condẽnant: et tamen in ſuo veteri teſtamento totum cõtinetur. Mirũ eſt ergo ꝙ non credunt deo ⁊ ꝓphetis eius omnis illa: et iſta vtriuſq; teſtamenti ſcripta: vtiq; nõ eſt aliud in cauſa niſi peccata eorum. Item tertio ſcimꝰ dicente Augu. de ciui. dei lib. j. cã. viij. et ex ſcripturis et ex ratione: quoniã fides vera nil irrationabile ⁊ inhoneſtũ nilq; vitioſum debet tenere: ſ; omnis alia fides credit falſo aliquid tale: puta fides iudaica non vult tenere propheťarũ ſuorum dicta de chriſto: ſed adheret ſuo intellectui carnali credens chriſtum meſſiam venturũ in hoc mundo carnali tẽporaliter regnaturum: ſicut erit antichriſtꝰ a quo ſperat temporale regnũ iudeorum recuperandũ. Sed quid eſt irrationabilius q̃̃ pro virtuoſis operibus orationis ieiunĳ et elemoſyne ac huiuſmodi ſperare a deo temporalem retributionem que minus bona eſt virtutibus. Item mahumeti fides amittit peſſima peccata ſodomie et periurĳ et alia. Et ponit felcitatem ſuam in cardinalitatibus gule et luxurie ⁊c. quod etiam illius ſecte Auicenna philoſophus reprobat. ix. Metaphiſi. Sic etiam heretici alĳ: vt huſſite aliqua vitia laxant: puta rapinam eccleſiaſticorum bonorum: ſimplicem fornicationem et huiuſmodi: et ſic de alĳs hereſibus. Deniq; ſic et antichriſti lex multis: vitĳs habenas laxabit: vt dictum eſt ſermone precedẽti: que omnia ſunt contra ſcripturas ſacras. Sequitur ergo ꝙ ſola fides chriſtiana: que nullu; admittit irrationabile vel inhoneſtum ⁊ vitioſum ſit veriſſima. Hec ex ſententia Scoti ſupra.

R ¶ Secundo declaratur ex prophetali reuelatione. Nam ſecũdi Petri. j. ſcribitur: ꝙ ſpiritu ſancto inſpirante locuti ſunt ſancti dei homines. Sed vt Actuũ. x. idem petrus ait. Huic ſcilicet chriſto omnes prophete teſtimonium perhibent remiſſionem peccatorũ accipere per nomẽ eius omnes qui credunt in eum. Sed et omnia chriſti myſteria prophete predicauerunt et mirabiliter in chriſto ſunt impleta: ergo eius fides eſt infallibiliter vera. Propter quod Leo papa in ſermone de octaua natiuitatis dicit. Diuina eſt auctoritas cui credimus: diuina eſt doctrina quam ſequimur: quoniam ſiue legis teſtificationi: ſiue oraculis prophetarum: ſiue euangelice tube admoneamus auditum: vtiq; verum eſt quod beatus Johannes ſpiritu ſancto plenus intonuit. In principio erat verbum: et deus erat verbum: et verum caro factum eſt ⁊c. Sed et de antichriſti ꝓphetatum

eſt ꝙ erit ſeductoꝛ:ergo ꝛc.
¶ Tertio declarat vniuerſalit ex oi lege. Nã ad id eſt pmo lex Moſayca. vñ Jo. v. xps dixit iu deis. Si crederetis Moyſi credere tis ꝛ mihi. ille ei ſcripſit de me Scdo lex ꝓphetica ꝛ tota biblia. iõ vbi. ſ. Joã. xps ait. Scrutamini ſcripturas in qbus putatis vitam eternam habere: ꝛ ille ſunt q testimoniũ ꝑhibent de me ꝛ nõ vultis venire ad me vt vitã habeatis. Ego veni i noie pris mei ꝛ non accepiſtis me. ſi alius. i. antixps venerit in noie ſuo illum accipietis. Tertio lex euãgelica ꝛ aplica. Quarto lex canonica. ex. de ſum. tri. ꝛ fi. catho. ꝛ de here. ca. Firmiſſime. et tota eccła i ſymbolo canit. hec eſt fides catholica: quã niſi qſqꝫ fidelit firmitqꝫ crediderit abſqꝫ dubio in eternũ peribit. Quinto lex ciuilica. C. de ſum. tri. ꝛ fi. catho. commenda eã: ꝛ pluribꝰ paſſibus legum puniendos etiã ſanxit incantatoꝛes ꝛ magicis artibus vtentes: ac hereticos ꝛc. Sexto lex gẽtilia ꝛ ſibyllina. Nam etiaꝫ lex mahumeti plura bona cõmendat de xpo ꝛ eiꝰ fide ſcribeñ. ꝙ ſit ꝑ angeluꝫ annũciatꝰ xps vgini. Jtẽ Uirgilius in Bucolicis loquit de Sibylla Cumea: alieqꝫ ſibille ſcripſerũt de xpo ꝛ eiꝰ fidei myſteriis: quarũ videlꝫ dicta ſingillatim enarrare eſſet ſermo plixꝰ ꝛc. Nã pdixerũt verũ xpꝫ deũ ꝛ hominẽ ex virgine hebꝛea naſciturũ ꝛ multa paſſurũ: alapas ſcꝫ ꝛ ſputa: ſpineã coꝛonã fellis ꝛ aceti potationẽ: ꝛ multa talia O ergo fides veriſſima catholica: o ſanctiſſima xpi ieſu doctrina infallibilis: vtinã totus mũdus te amplecteretur vt ſaluaretur.

¶ Circa ſecundum de miraculoꝛũ infallibilitate. notandum ꝙ fides xpi cõfirmata eſt ex diuinis miraculis innumeralibꝰ ergo eſt certiſſime veritatis. Sꝫ qualiter per miracula cõfirmari habet fides catholica: cũ etiã antixps facturus ſit pꝛo ſua fides confirmanda miracula plurima? Ad hec ſm Scotũ in plogo li. ſniarũ. q. ij. alioſqꝫ doc. reſpondet ꝙ ꝯuis antixps ꝛ eiꝰ miniſtri facturi ſint magna miracula: qꝛ vt Haymo ſuper apoca. dt: ꝛ etiã glo. ſuper eadẽ. Antixps faciet ignẽ de celo deſcendere. Jtẽ ſimulabit ſe moꝛtuũ ꝛ ꝑ triduũ latens: poſtea apparebit dicẽs ſe reſuſcitatũ. Arte ẽt magica aſcẽdet in aera ferentibus eũ demonibus. Jtẽ faciet ſibi ymaginẽ materialẽ: ꝛ illaꝫ faciet loqui ꝛ futura pꝛedicere: vt hoies illã adoꝛent: contẽnẽtes aũt occidant ꝛ pdicatoꝛes antixpi ꝑ ſpoſitionẽ manꝰ fingẽt ſe dare ſpm ſctm̃ ſuis: ꝛ agẽt qbuſdã pſtigijs: vt illi qbꝰ manũ ipo fuerũt loquant linguis multaꝝ gẽtium. Hec ibi. Nihilominꝰ fides xpiana optie ꝯfirmata ẽ ꝑ miracula. Et hoc oſtẽdit triplici rõne vel cõſideratione.

¶ Pꝛimo ex miraculoꝛũ Chꝛiſti ꝛ antichꝛiſti differentia.
¶ Secundo ex dei ſolius in miraculis chꝛiſti potentia.
¶ Tertio ex cõuerſionis totius mundi euidentia.

Pꝛio inquã ex differẽtia. qꝛ magna erit differẽtia iter miracła xpi: vtpote q facta ſunt ꝛ ſiũt a

deo: et iter miracula antixp̄i q̄ ſi unt mendacia.ij. Theſ.ij. ſiunt a diabolo. Itē q̃ miracl'a: vt dicit Aug. de vtilitate credēdi prope ſinem quedā ſolū faciūt ad miratiōnē et nullā habēt i ſe vtilitatē ſicut eſt ſtatuā loq̄ vel ridere: corpora hoim vel animaliū infirmari: ignē ex aere deſcēdere et cōburere: prout ſit etiam de fulmie. Et hmōi erūt vt plurimū miracula antixp̄i. Alia āt ſunt miracula q̄ cū admiratione magnā grāz beniuolentiā q̄ recōciliant corā deo et vtilitatē conferūt corā hoibus ſanitates corpales cōferēdo: et ad penitētiā verā inducendo: ac pctōꝝ remiſſionē acquirendo et talia ſūt miracula xp̄i. ℭ Secūdo oſtendit ex dei potentia: quia miracula fidei chriſti ſūt talia q̄ nulla creatura potuit facere vel poteſt: ſed ſola dei oīpotentia. Et ideo in eis nō pōt fieri deceptio aliqua. Data ergo q̄ antixp̄s faciet p diabolū. et certe faciet aliqua vera miracula ex permiſſione dei ꝑpter peccata hoīm: qui demerētur decipi: vt dicit Haymo ſup Apocal'. Nā poterit eſſe q̄ diabolus ꝑdicat faciatq̄ domū corruere ſup aliquē: aut infirmitatē īducat: aut ignē de aere deſcēdere veraciter faciat: et huiuſmodi: tamen oēs demones nō poſſūt talia miracula facere que videlicet tranſcendūt virtutē toti⁹ nature create: qualia fecit xp̄s dñs virtute diuina ſola: ſicut videre diuinā eſſētiā. vt patz in paulo rapto in tertiū celū: et in precognitione cogitatiōnū hoīz futuraꝝ oīno occultaꝝ: que ſoli deo ſūt ꝑpria: et talia fecit xp̄s. Proinde tn̄ Scotū vbi.ſ. falſitas miraculoꝝ oīz antixp̄i et ei⁹ mendaciū cōuicī pōt ſi obijciant eidem hec duo. Primū ſi tu es de⁹ fac me videre diuinam eſſentiam: et poſt viſionē certā memoriā habere viſiōis et certitudinē habere q̄ illa fuit viſio eſſentie diuie: et tūc credā tibi. Secundū eſt: ſi tu es deus dic michi q̄d faciā vel q̄d cogitabo aut appetā ꝑ tali hora ſed quoniā hec nō poterit ergo cōuincet. ℭ Tertio oſtēditur ex cōuerſiōis toti⁹ mūdi euidētia. Nā ſi q̄s hec tria penſet. Prio q̄ et quales ꝑdicauerīt fidem xp̄i: q̃ ignobiles pauperes illiterati et pauci. Secundo qualē legē ꝑdicauerūt q̃ pn̄la duram cōtrariā carni et ſanguini et oīb⁹ vitijs. Tertio q̄b⁹: q̄a potētib⁹ ſapiētib⁹ et mundanis ac pctō plenis hoīb⁹: et tamē totū mūdū cōuerterūt: qd̄ fieri nō potuit: niſi a deo: nec de⁹ feciſſet niſi eſſet lex iſta vere ſctiſſima. Proinde Bern. in ſermone ad fratres de mōte dei dicit ſic. Licet magna miracula dñs geſſerit i terris: hoc tn̄ ſup omnia alia emicuit et cetera illuſtrauit q̄ in paucis ſimplicibus hominibus totum mundū ſibi ſubiugauit. Hec ille. Propterea Richardus .j. de trini. c.ij. dicit. O dñe ſi ē error a te decepti ſum⁹: nam tantis ſignis ꝯfirmata ſūt que non niſi per te fieri potuerunt: ex Scoto. X

ℭ Circa tertiū de teſtimonijs fidei. notandum q̄ multis teſtimonijs infallibilib⁹ fides xp̄iana eſt ꝯfirmata et indubitabilr̄ veriſicata. ℭ Prio teſtimoniūz

bissima: Nam sm Scotū de⁹ nō pōt eē testis falsitatis cū sit veritas prima: sed de⁹ ad cōfirmādam fidē fecit miracula: ergo sequitur φ fides sit verissima. ¶ Secundū angelicū: patz ex euangelio. ¶ Tertium est testimonium sanctissimorū doctorū scz apostolorū: qui mentiri nullo modo voluerūt: sed mendaciū persequebātur. Nec decipi potuerūt p ignorantiā: qz habuerūt a spūsancto omnem scientiā infusam. Nec p auariciā: qz oīa mundana cōtempserunt. Nec per timorē: qz mori p fide parati erant ⁊ gaudebant. Nec p fauorē principū aut p maliciā: quia tā sanctissimi erant φ ad vmbrā curabāt infirmos: ergo. ⁊c. ¶ Quartū est testimoniū martyrū tormēta p fide sustinentiū. ¶ Quintū est ecclesie stabilimentū: qz nulla aduersitate vel psecutiōe potuit deficere sz poti⁹ creuit i psecutiōib⁹: qd fieri nō potuisset nisi a deo fuisset vt dr Actuū. v. Si ex hoīb⁹ ē hoc dissoluet: si aūt ex deo nō pōt dissolui. Nam et regnum iudeorū defecit: ⁊ secta Mahumeti in breui finietur: vt dicit Scotus. ¶ Sextum est testimoniū creaturarū omnium vt dr Greg. in omel. epyphanie ¶ Septimū est iudeorum excidium. Nā si iudei recte egissent occidendo christū ⁊ persequēdo ei⁹ discipulos: debuissent a deo foueri tā tēporaliter φ̄ spiritualiter: sicut antea de⁹ exaltauit illos quādiu fidem verā tenuerūt: sed postφ̄ christum negauerunt ecce quomodo per mundū dispsi perierunt. ¶ Ad id exēplū singulare ponam⁹. Legitur φ in ciuitate Coloniensi quidā iudeus solebat contendere contra xpianos de fide quam voluit sacramētū eucharistie deridere. Vñ tēpore paschali cū videret xpianos ire ad cōmunicandū: ipse inter eos mutato habitu accessit ⁊ ore sumpsit eucharistiā: ⁊ venit in angulum ecclesie: vbi corpus christi in manū ex ore suo suscepit. Et vidit in manu puulum vagientē. Perterritus ergo est ne deprehenderet: ⁊ occideret a xpianis. Iterū posuit in os suum volēs deuorare ⁊ mox adeo est illud induratū vt non posset masticare nec deglutire. Et audiuit vocē in aere dicentē. Nolite dare sanctū canibus. Tūc accepit puerum sub chlamyde et festinauit egredi. Sed veniens ad portā cymiterij vidit diabolū a foris stantē ⁊ dicentē. Statim vt exier⁹ occidā te: ⁊ sic exire nō est aus⁹: sz puerū ipm in cimiterio sepeliuit: et postea iterato exire volēs quotienscunqz statim diabolus aderat. Vñ iaz cū oēs recessissent ad ppria: iudeus sol⁹ ibi existens post meridiē transactū vidit quēdā ptergredientē ⁊ petiuit vocari ad se sacerdotē ⁊ oīa pdicta narrauit. Facto statī cōcursu pplorū leuauerūt sacrū de sepulcro ⁊ audierūt vocē di. Crucifix⁹ mortu⁹ ⁊ sepult⁹ est ⁊ resurrexit. Videbat aūt iudeo illi in specie pueri. sed xpianis in specie hostie. Interea iudeis coactis per episcopū ⁊ potestatem vt plurimi aduenerūt ⁊ sacramento collocato in altari audierunt angelorum concentum vt dicitur canentem volitando ⁊ dicēs. Ascendit in ce

tum ſedet ad dexteraȝ dei pr̃is ⁊ ſic viſo tali miraculo iudei cõuerſi ſunt ad fidem. O ergo Jeſu bone lauderis in perpetuum et da nobis gratiam in preſenti ⁊ gloriam in futuro. ⁊c.

¶De eadẽ dñica. Sermo. iij. ſ. de morte ⁊ fine hom̃is malo vel bono ac ſignis eius.

Orate aũt vt non fiat fuga vr̃a hyeme vel ſabbato. Math. xxiiij. ⁊ l euãg. hod. A ¶Uerba ſũt ſaluatoris nr̃i q̃ myſtice intelligi pñt de morte in qua aia hũana a corpe ſeparaẗ ⁊ ſic quodãmõ de hoc ſeculo fugaẗ: qꝛ exire ꝯpelliẗ. Ad hoc autẽ vt hõ bene hinc exeat ⁊ ſalubriter fugere poſſit tria ſũt neceſſaria Pꝛĩo oratio: ideo Luce. xxj. xp̃s ait. Uigilate itaqꝫ om̃i tp̃e orantes vt digni habeamini ſtare añ filiũ hom̃is. vñ pro noſtro exemplo idem xp̃us dñs. vt ſcribitur Luce. xxij. factus in agonia ꝓlixius orabat: ⁊ hec poſſunt poni pro alio themate hui⁹ ſermõis Scd̃o neceſſaria eſt vere charitis dilectio ſine qua nõ eſt ſalus ideo chriſtus dicit in themate. Orate vt fuga veſtra. i. mors nõ fiat in hyeme. i. in frigore peccati: quod eſt extra ſtatum ardoris ſcꝫ charitatis. Nã pſ̃. xxxiij Mors peccatoꝝ peſſima. Tertio neceſſaria eſt bonoꝝ operũ actio. ideo addit vel ſabbato ad ſignificandũ ꝙ hõ nõ ſit ocioſ⁹ a bono opere ꝑſertim pñie. Nã vt Ambro. ait. Non ociantibus ſed operantibus pollicenẗ premia. Sabbatuȝ eñi interpretaẗ quies: ideo ſignificat ociũ. O ꝗ charisſimi audiamus quomodo xp̃s hortaẗ in euangelio. Orate ⁊c. Ex quo autẽ in hac dñica finali euãgelio loquiẗ de fine mũdi: ⁊ hõ dr̃ microcoſmus: id eſt minor mundus ſm̃ Platonem eo ꝙ habet celuȝ rationalis anime in qua deus habitat ⁊ terrã ſcilicet corpus de terra factũ. iõ conuenit hodie ſermonem fieri de fine hominis: id eſt de morte de qua tria myſteria notabim⁹.

¶Primum de fine bono vel malo humane vite.

Secundum de improuiſa ⁊ ſubitanea morte.

¶Tertium de ſignis euidentibus pro bono fine.

A ¶Circa primũ de fine vite hũane bono vel malo queri põt q̃lis finis vite hoīs indicaẗ vel cognoſciẗ eſſe bon⁹ pro ſigno ſalutis vel malus pro ſigno damnationis. Nimiruȝ hoc ſcire eſt vtile fidelibus vt precauere ſtudeãt ſibi a malo fine vel a mala morte. vnde Dauid orabat pſ̃. xxxviij. di. Notũ fac mihi dñe finem meũ ⁊ numeꝝ dieꝝ meoꝝ q̃s eſt: qd̃ etiam poteſt poni pro alio themate. Et ſcd̃ȝ expoſitores Dauid nõ petebat ꝑſũptuoſe ſcire numerũ dierũ vite ſed vt cognoſceret ſe per ſigna ſalutis an ſit bene diſpoſitus ad mortẽ bñ viuẽdo: aut ſi deficit emẽdaret ſe ꝙ̃ totius: iõ addit vt ſciaȝ quid deſit mihi: ſcꝫ a ꝑfectione meritoꝝ quib⁹ conſequar vitã eternam. ¶Sed ad queſtioneȝ reſpondendo ſm̃ doctores ponimus precipuas gn̄ales regulas quatuor pro hm̃õi agnitione.

¶Pꝛĩa de morte vere mala.

¶Scd̃o de morte vere bona.

¶ Tertia de morte violentia.
¶ Quarta de morte ſubitanea.
¶ Prima regula q̄ oīs mors quā tūcūq̄ videat̄ leuiſſima in hoīz apparentia ſemper eſt vere mala in hoīe exiſtente in pctō mortali ⁊ ſine grā. Rō eſt: q: Augu. lib. de natura ⁊ gratia dicit ſic. Sine gratia Chriſti / nec infantes / nec etate grandes ſaluari poſſunt. Hec ille. Nā Roma. vj. Stipēdia peccati mors: gratia autem dei vita eterna. Sed q̄m leuiſſima mors eſt in infantib⁹ qui nil reputare ſciunt doloris: ⁊ eſt etiam in ſenibus ſm̄ phm̄ qui dicit. Dulcius ſenes ceterꝭ paribus obire: q: defecto vigore naturali minor eſt repugnātia: ⁊ tamē etiam infantes ⁊ ſenes habent mortē malā ſi decedunt ſine grā. ſ. in pctō originali vel actuali ꝗ oīs hominum mors ī peccato mortali eſt mala: q: dāṅabilis. Sed ex hoc o homo accipe documenta. Primum eſt in fidelib⁹. ſ. iudeis herecticis paganis ⁊c. q̄ qualitercunq̄ ſemꝑ male male morit̄. Secūdum de hoībus in pctō viuentibus ⁊ in eo decedentibus ſilr̄. Tertiū de chriſtianis in fine penitere nolētibus. Exempli grā. Qui nō vere conterunt̄: q: non ꝓponūt cauere ab amaſia vl' rapina ⁊ aliis pctīs: aut non vere confitentur peccata omnia: aut ſi etiaꝫ hec faciant: nolūt tamen reſtituere ablata ⁊ reſignare mala poſſeſſa oēs tales male moriunt̄ quātumcūq̄ pulchra morte videantur decedere: q: in infernū ibūt Iſid. de ſum. bo. li. ij. Illi deplorandi ſūt ī morte: q̄s miſeros īfern⁹ ex hac vita recipit ⁊ ſic ꝑs

C ¶ Secūda regula q̄ omnis mors quā precesſit bona vita ac eius perſeuerantia reputat̄ bona: ⁊ ꝓꝫ Aug. lib. j. de ciui. dei. dicentem. Quid inter eſt q̄ gñe mortis vita iſta finiat̄ qñ iſti q̄ finit̄ ineternū mori non cogitur Mala mors putāda nō eſt quā bona vita ꝯceſſit: neq̄ eñi facit malam mortem: non itaq̄ curādam eſt eis q̄ neceſſario morituri ſunt ad accidat vt moriantur ſed moriendo quo ire cogantur hec Aug. Proinde etiā ſcriptura Sap. iiij. dicit. Iuſt⁹ quacūq̄ morte ꝓoccupatus fuerit in refrigerio erit. Ex iſtis confutat̄ error maximus quorūdā q̄ ſcandalizantur de aliq̄bus morientibus vehementi ⁊ forti agonizatione aut horrenda ⁊ turpiſſima morte vel occiſione qui tñ fuerunt bone vite: q: ex hoc nō eſt putanda mors mala. Nam Chriſt⁹ amariſſimo dolore ⁊ turpiſſima. ſ. morte latronum ꝑ nobis mortuus ē. Silr̄ ſancti apoſtoli ⁊ martyres maximas penas ſubſtinuerūt ꝓpterea hoc tenendū q̄ hō bon⁹ ⁊ iuſt⁹ quāto morit̄ penalius tāto purgatur ſi habuit aliq̄d purgabile: ⁊ per patientiam plus meretur.

D ¶ Tertia veritas vel regula q̄ nulla mors etiā violēta iudicat̄ mala qñ hō talit̄ moriens eſt in finali penitētia ⁊ dei grā. Nimirum poteſt homo violenter mori pluribus modis.

¶ Primo iuſte ꝑ iudicia: vt fur: latro: ⁊ huiuſmodi: ⁊ talis ſm̄ Sco. ſuper. iiij. diſt. xx. ⁊ doctores cōmuniter: ſi mortem illatā exiſtēs in gratia patiēter ſuſtineat. etiā ſi ꝑ aliis criminibus

afflicta valet ad diminutionē pene ꝛ qñq; ad liberationē a tota pena iuxta patiētie quātitatem dūmodo ſit volūtarie accepta ꝓ pctis. Nec obſtat ꝙ neceſſario ſuſtinet: qꝛ hō pōt neceſſariū volūtarie acceptare vt de neceſſitate faciat ꝟtutē. Exēplū habemus de latrone iuxta crucem xpi pēdēte. ¶ Sed qd ſi talis eligit ſibi infligi leuiorē mortem ꝑpter ꝓpriū cōmodū: ſicut Sene. vt dicit Hierony. optione mortis data elegit vtraq; vena apta in balneo mori. Rñdet ꝙ talis lz patiēter ꝛ in grā moriēdo ſaluet: tñ min⁹ purgat ꝗ̄ et min⁹ mereꝛ ꝙ ſiduri⁹ affligereꝛ. ¶ Scđo pōt hō violēꝛ mori: ꝛ tñ iniuſte ꝛ i inocētia ac i fidei cauſa vel ꝓ virtute ꝛ iuſticia: tunc non ſolū de pctis ſatiſfacit ſed etiā aureolā martyrij mereꝛ vt ptz de ſctā Agnete ꝛ aliis martyribus. ¶ Tertio pōt qs violēter mori licz minus iuſte ꝛ innocēter nō tñ in fide vel hmōi cauſa: ꝛ talis aureolā non meretur martyrij/ tñ mors eo plus ſatiſfacit ꝛ meritū acqrit quo innocēter patiꝛ dū ſit in grā. ¶ Exēplum legiꝛ in vitaſpatrū ꝙ qdā heremita viſitauit quendā ſanctum patrē in heremio manentem ꝛ repperit eundē ab viſo laceratū ꝛ ſic mortuū. Cūq; miraretur quare de⁹ hoc illi euenire pmiſerit. Rñdit angelus dei ꝙ hoc factuz eſt illi ꝓ purgatorio ꝛ premio patiētie: qꝛ habuit aliqua purgabilia. Tādē veniens in ciuitatē quendā diuitem auarū ꝛ peſſimū vidit cū magnā celebritatē exequiarū ſepeliri ꝛ dictum eſt ab angelo hūc eſſe dānatum. Sed ꝓ bonoꝝ operū in pctō factoꝝ hic remunerationis honorē accepiſſe. ¶ Quarta regula eſt ꝙ nulla mors etiā ſubitanea eſt dānatione digna dum homo eſt in grā: ꝛ de hoc patebit articulo ſecundo. E

¶ Circa ſecunduz de improuiſa morte. Primo queritur vtrum mors iprouiſa ꝛ ſubitanea/ aut frenetica ꝛ cū amētia ſit ꝑ ſe mala iudicanda: et poſſes arguere p rōnē ꝙ ſic. Quia eccleſia ſancta i letanijs orat dicēs. A ſubitanea ꝛ iprouiſa morte libera nos dñe. Et ſic oīno non oraret ab ea liberari niſi eſſet mala. ¶ Sed rñdeꝛ ad hec ꝙ optime ecclia orat liberari a morte ſubitanea qꝛ ſ oēs alias mortes eſt formidāda vt pote periculoſa: tū: qꝛ in multis eſt p penitētie dilationē vel carētiā grē dānabilis: tum qꝛ min⁹ eſt meritoria ꝗ̄ illa: ſcz mors q̄ p ſacramēta eſt premunita pro augmento grē ꝛ glorie. Uerūtñ hoc eſt tenendū ꝓ regula/ ꝙ nulla mors etiaz ſubitanea et iprouiſa: vel cū amētia eſſe dr mala hoi exiſtenti in grā: ſed dr vere mala ſi p ipenitētiā in pctō fuerit iprouiſa: ꝛ oſtēdiꝛ hoc p rōnē: ꝛ exēpli oſtenſionē ꝛ dei miſerationē. Primo inq; p rōnē: qꝛ vt Augu. de ciui. dei: vbi. ſ. dicit. Morteꝫ non facit eſſe malam: niſi ꝙ ſequiꝛ mortē: hoc eſt eterna damnatio q̄ non ſequiꝛ: niſi tunc ſit hō in pctō ſine penitētia ꝛ grā. F ¶ Scđo p exēpli oſtenſionē qđ narrat Robert⁹ ſup li. Sap. ꝙ. ſ. qdā vir ſāct⁹ repētina morte mortu⁹ eſt rept⁹ de quo multi ſcādalizati fuerant multum.

Aliq̄ dicunt q̄ ex pctō magno illius hoc factū ſit. Alij aūt dicunt. Quid eſt q̄ deus ſic facit ſanctis. Cū q̄ vellent corp⁹ illi⁹ tollere ad ſepeliēdū. ecce ſic accidit q̄ a libro quodā vbi digitum extēſum tenebat nullo mō eū potuerūt remouere: qd intuentes verſum illū viderūt digito demōſtrātē. ſ. Juſt⁹ quacūq̄ morte preoccupat⁹ fuerit in refrigerio erit: ⁊ ſic oēs ſunt edificati ⁊ deū laudantes honorifice ſepelierūt. ℂ Tertio ꝑ dei miſerationē: qꝛ deus eſt tā miſericors ꝑcipue ad bonos hoīes q̄ cū ſcit vltimū finē hoīs imminere: tunc ſi in hoīe illo cognoſcit aliquā bonā ſcintillā aīe deus hanc ſuo tpe accēdit ꝑ ſuā gratiā: vt eū poſſit ſaluare in puncto mortis: qꝛ ſcḋm ſctm̄ Tho. li. iiij. cōtra gētiles. c. ix. Malū non cōſumit intantū naturā bonarum ſcintillarū in aīa q̄n ex eis poſſit ſuccēdi ignis diuin⁹. Ad hoc eīn ſemꝑ deus ſtat ad oſtiū cordis ⁊ pulſat. Apoc. iij. Proinde hō bon⁹ etiā in tali morte ſubitanea cōmodū reportat ſibi ī dei dilectione: q̄a dolor mortis minus durat ex celeritate. Uñ Aug. li. xiij. de ciui. dei. c. vi. dicit ſic. Habet mors aſperū ſenſum ⁊ ꝯ naturā q̄diu hō moriť donec oīs adimat ̄ ſenſ⁹ quā totā moleſtiā nō vnq̄ vn⁹ ict⁹ corporis vel aīe raptus ītercipit: nec eā ſentiri ꝑueniēte celeritate ꝑmittit. Hec Aug. O ꝙ bone ieſu q̄ pi⁹ es bonis hoīb⁹: qꝛ et de morte q̄cunq̄ eis lucrū ꝯmodi ꝑſtas. Sꝫ ve ⁊ ve pctōrib⁹ īpenitentib⁹: qꝛ ſi ſic repēte moriātur celerius in īfernū deſcēdunt ꝙ. ℂ Scḋo ergo q̄riť de pctōribus qualia ſunt pctā ꝓpter q̄ deus ſepe ꝑmittit hominem in pctis ſubito mori. Rñdetur ex ſcripturis recolligēdo q̄ ſunt inter cetera ꝑcipua ſeptē q̄ cauere diſcamus. ℂ Primum eſt ſupbia ⁊ ſanctorū dei contēptus vel blaſphemia: vt patet quando Helias per q̄nquagenarios ⁊ eorum viros vilipēſus ad regē vocabať: q̄ ſubito igne de celo deſcēdente ſunt conſumpti. Idem patet de pueris Heliſeū irridentibus quos vrſi deuorauerūt iiij. Reg. iiij. ℂ Secundum eſt auaricia: vt ptꝫ de diuite volēt ampliare horrea ſua. Luc. xij. Unde auari cōiter obmuteſcūt etiā in morte. ℂ Tertium eſt luxuria: patet in ſodomitis Geñ. xix. ℂ Quartum eſt irreuerentia circa diuina ſacramenta preſertim quando quis īdigne ſumit vel tractat eucharīſtiam: patet in Oza ſacerdote qui indigne tetigit arcā dñi ⁊ ſubito ꝑcuſſus eſt. ℂ Quintū eſt gula nimia ꝑs. Adhuc eſce eorū erant in ore ⁊c̄. ℂ Sextum eſt induratio in malitia: ptꝫ de egyptijs. ℂ Septimū ē accidie negligētia in corripienda familia: vt pꝫ de Heli ſacerdote ⁊ filijs ei⁹. j. Reg. Hec ſufficiant. H

ℂ Circa tertiū de ſignis euidētibus. ſ. quib⁹ ꝯgnoſci poteſt q̄ bonus finis eſt hoīs duo precipua q̄rūť eo q̄ ſigna ſūt ī duplici differētia. ℂ Primo q̄riť qualia ſigna ſalutis indicāda ſint ī infirmis amētib⁹ vt freneticis vel horrenda loquētib⁹ aut effectus mutis: Ad hec reſpōdetur ex ſumma cōfeſſorū li. iij. ti.

xxiiij.ꝙ tales iudicant eſſe in ſtatu ſalutis ꝑcipue ꝑ aliqđ horum triū ſignorum. Primū eſt ſi talis annuit capite vel nutū facit ꝓ ſigno bone volūtatis. Secundum ſi manus tēdit in celū vel manu ꝑcutit pectus. Tertium ſi antea fore bone voluntatis videbat: videlicet qꝛ petiuit vt veniret ſacerdos ad confeſſionē audiēdam: ſed interim fact⁹ eſt amens freneticus/ vel mutus. Et talis ſacerdos debet exhibere quicquid humanitatis pōt: ꝑſertim ſi teſtant de illo qđ audierūt eū vocātē ꝑſbyterū: vñ debet eū abſoluere virtute contritionis: ⁊ iniungere: ⁊ euchariſtiā dare: niſi timeret de euomitu ⁊ ſepelire in loco ſacro: ⁊ miſſam dicere. xxvj. q. vj. Qui infirmitate. J ¶ Scđo q̄ritur de hoīb⁹ infirmis ⁊ ſane mentis qualia ſigna in illis ſūt euidentia pro ſigno ſalutis. Ad quod reſpōdet ſcḋm dicta Anſelmi: ⁊ aliorum doctorū ꝙ ſeptē ſunt interrogationes faciende de ſtatu ſalutis talis īfirmi. Primo de fide ſi credit oīa q̄ credit ſancta eccleſia: ⁊ dedit eccleſie ac in fide xp̄i gaudet mori: ⁊ ſic euchariſtiam ⁊ vnctionē ſumit ¶ Secūdo de recognitione culpe: ſi recognoſcit et dolet vere peccaſſe contra deum ⁊ de oīb⁹ penitet ac miſericordiā ⁊ veniā petit a deo: reſpōdere debet ꝙ ſic. ¶ Tertio de voluntate emēdandi ſe ſi habet propoſitū corrigendi ⁊ emendandi vitam in melius: ⁊ vult de cetero nō peccare mortaliter etiā ſi ſuperuixerit. ¶ Quarto de confeſſione ſi conſcius eſt alicuius peccati mortalis nondum confeſſi: ⁊ ſic velit confiteri oīa peccata ſua. ¶ Quinto de indulgentia iniurie: ſi inimicis et iniuriantibus vero corde indulget ob amorē xp̄i. ⁊ ſic ipſe petit ſibi indulgeri ab illis quos leſit verbis vel factis. k ¶ Sexto de ſatiſfactione ſi vult ſatiſfacere ⁊ reſtituere ablata iniuſte vel detēta Nam ad hoc tenetur integraliter iuxta facultatū ſuarū valorem etiā ad omniū bonorū ſuorum ceſſionē Et vbi non poſſet fieri ſatiſfactio debet petere remiſſionē. Exemplū legitur in li. apū. ⁊ in Spe. exēplorum lx. ſic di. Uidi inquit iuuenē in Brabātie partibus generoſum qui ad extrema perductus et mortuus poſt horas plurimas diei reuixit ſubito mirantibus oīb⁹ ⁊ fecit ſacerdotem vocari: ⁊ coram omnib⁹ palam dixit: ꝙ ad tribunal iudicis raptus inquit damnationis ſententia contra me dabatur pro trib⁹ peccatis ſcꝫ quia decimas aliquando ſacerdoti de bonis meis ſubtraxeram. Secūdū: qꝛ piſces quorundam religioſorū furat⁹ fueram. Tertiū: qꝛ pauperib⁹ dāna fecerā aliquotiens cū canibus venaticꝭ vagabūde diſcurrendo in ſegetibus ⁊ vineis. O q̄d tūc erit de oppreſſione pauperum in maioribus Tandem inquit cū damnari deberē: beata virgo Maria cui ego deuot⁹ extiterā in vita īpetrauit vt rediret aīa: ſcꝫ mea in corp⁹ ⁊ reſtituerem. vnde teſtamentū de iſtis fecit ⁊ ſic expirauit. L ¶ Septimo de amore ⁊ ſpe. Si ſcꝫ infirmos predicta oīa velit

facere ex amore dei ſperans de miſericordia dei ꝛ d̃ merito paſſionis xp̄i: q̄a ſi ex ſolo timore ſeruili penitẽtiã faciat non ſufficit ad ſalutem: vt patet in .iiij. ſententiarũ di. xx. Proinde homini in agoni preſentanda eſt imago crucifixi ꝛ beate v̾ginis ad oſculandũ in ſignum amoris ꝛ candela: ſcꝫ accenſa dari debet in manus illius ꝑ ſigno vere fidei ꝛ penitentie lucentis per gratiã: ꝛ ſic debet deo ꝯmẽdari aĩa. Rogem⁹ ergo xp̄m ꝛc.

¶ De eadẽ dñica. Sermo .iiij. ſcꝫ de fine mundi vel conſummatione huius ſeculi: ꝛ de eius noticia temporis.

CElũ ꝛ terra trãſibũt. V̾ba autẽ mea nõ preteribũt Mat. xxiiij ꝛ in euãge. hodier. M ¶ Uerba ſunt ſaluatoris nr̃i dñi Jeſu in q̄b⁹ oñdit cõſummationẽ futurã ſeculi ſiue mũdi finem. Celũ inq̄t et terra trãſibũt. Lyra. nõ ſic intelligendo ꝙ corrũpatur ſcḋm ſubſtantiã ſed trãſibunt .i. tranſmutabunt in aliã formã: quoniã mot⁹ celi ceſſabit: ꝛ elemẽta trãſmutabũtur in nouã formã pulcriorẽ: et celeſtia ſidera erũt multo lucidiora. Uñ Eſaie .lxv. Ecce ego creo celos nouos ꝛ terrã nouã Apoca. xxi. Uidi celũ nouum ꝛ terrã nouã. Primũ eñ celum ꝛ prima terra abijt. Et hec poſſũt poni pro alio themate ſermonis huius. Item xp̄s dñs oſtendit etiã ſtabilitatẽ verbi dei di. Uerba aũt mea nõ preteribũt: ſcꝫ ſine effectu ĩpletionis. Hieronyſ. q. d. Facilius eſt fixa ꝛ immobilia deſtrui: q̄ ſermonum meorũ aliquid cadere ſine impletione. Et ratio ſcḋm Lyraꝫ q2 per verbum xp̄i factus eſt mundus: ꝛ ideo verbum xp̄i eſt ipſo mundo ſtabilius. Merito ergo hec dicit xp̄s ꝛ eccleſia hoc euãgelium cõgruit legit in hac dñica finali. Itaq ex quo in hac dominica finali totius anni legit euangelium: quomodo chriſtus dominus predixit conſummationem ſeculi et finẽ mundi: idcirco de ipſo fine mundi in hoc ſermone agemus: ꝛ tria myſteria notabimus.

¶ Primum de precognitione illius temporis.

¶ Secũdum de coniecturatione approximationis.

¶ Tertium de tremendo horrore exterminationis.

¶ Circa primum de precognitione temporis: ſcilicet quo finietur mundus vel quantum debet durare queſtiones occurrunt pertractande.

¶ Prima de cognitione per certitudinem

¶ Secunda de cognitione per reuelationem.

¶ Tertia de cognitiõe per opinationem. N

Prima queſtio vtrũ angelis vel aliquibus hoibus ſit notũ certitudinaliter tẽpus quando finietur mundus? Ad quod reſpondetur ſcḋm Richar. ſup. iiij. diſt. xliij. concor. docto. ꝙ virtute naturali nec hominibus nec angelis poteſt eſſe ſub certitudine notũ. Cuius quidem ratio vna eſt ex parte motus celorũ: quia hoc ꝙ celum q̄eſcat a ſuo

motu non erit ex cā naturali.ſʒ voluntaria. Nā celi ab angelis mouent̄ ſm imperiū creatoris ⁊ ad eius imperiū angeli ceſſabunt mouere: ⁊ ſic quies celi ex voluntate diuina depēdet: quā ex puris naturalib⁹ neqꝫ hoīes neqꝫ angeli ſub certitudine poſſūt inueſtigare: ergo nec mundi finē qui erit vltimo inſtanti motus celi ⁊c. ex Rich. ¶ Item alia rō addit̄: videlʒ ex numero electoꝝ: qꝛ mūd⁹ durare dʒ q̄diu numer⁹ electoꝝ cōplebit: ſʒ angeli q̄uis cognitiōe in verbo ſciant numerū electorū. Iuxta Augu. in Enchiri. c. xxxvj. dicētē ſic. Nouerunt angeli ſcti docti in deo quāti numeri ſupplementū de gñe hūano īegritas illius ciuitatis expectet. Hec ille. Verūtamen qñ īplebit̄ talis numer⁹ electoꝝ: angeli neſciūt ſub certitudīe: eo ꝙ ex ſola dei voluntate depēdet. Itē etiā naturali virtute neſcit angel⁹ certitudinalr̄ vtrū iſte hō ſit p̄deſtinat⁹ an nō: q̄a Roma. ix. ſcribitur: ꝙ de⁹ cuius vult miſeret̄ ergo hoc ex voluntate dei ſola dependet. Et ita ne qñ īpleat̄ numer⁹ electorum pōt angelus naturaliter ꝑ certitudinē inueſtigare. ſicut nec ſcire ꝙ iſte vel ille eſt elect⁹: niſi reueleť a deo ¶ O ergo charíſſimi: ecce q̄ bñ et pie agit de⁹ nobiſcū celādo ab angelis vniuſcuiuſqꝫ noſtrū predeſtinationē: nec ſi ſcirēt hūc vl̄ illū nō ſaluari minus diligēter talē cuſtodirēt vt pote non ſuū cōciuē: ⁊ de q̄ ſcirēt fructū gaudij ī celo nō habere. O Ieſu bone tibi ī oīb⁹ laus ⁊c. ꝑ ¶ Secūda q̄ſtio: vtrū xp̄s q̄ ſinet mūdus ſit notū angelis vel hoīb⁹ ꝑ reuelationē? Rñdet̄ ſm Ric. vbi. s. ꝯcor. Tho. ꝙ hoīb⁹ ī hac vita nō eſt notū ꝑ reuelationē: qꝛ qđ xp̄s dñs nō reuelauit apoſtolis petētib⁹ nō eſt ꝓbabile ꝙ alijs hoc reuelauerit. Nā apoſtolis querentib⁹ de hoc rñdit̄ Act. j. nō ē veſtrū noſſe tp̄a vel momēta q̄ pr̄ poſuit in ſua ptāte: qꝛ vt Glo. di. ibidē. Hoc noſſe hoīb⁹ nō expedit: ſʒ ita viuāt hoīes q̄ſi q̄tidie iudicādi Utrū aūt angelis btīs certitudinalr̄ reuelatū: ſit quibuſdā videt̄ ꝙ nō ex verbis xp̄i Mat. xxiiij. dicētis ſic. De die aūt illa ⁊ hora nemo ſcit: neqꝫ āgeli celorū niſi pater ſolus. Ubi Gloſa dicit: ꝙ nulli ſanctoꝝ angelorū cōceſſit deus noticiā hui⁹ diei. Alij aūt dicunt ꝙ hoc dictū xp̄i intelligēdū ſit ꝺ noticia āgeloꝝ qua res cognoſcunt in proprio genere: hoc eſt: ꝙ ſeʒ tali cognitione neſciūt āgeli de die illa: vt patuit in p̄ria q̄ſtione: ſʒ cognitione in verbo diuino poſſunt cognoſcere certitudinaliter. Sed Rich. ⁊ Lyra ⁊ doctores noſtri vt cōmuni⁹ videt̄ declſare ad hoc ꝙ neſciāt āgeli: q̄a cū de⁹ nō vult eis reuelare nec ipſi volūt ſcire qm̄ ꝯformes ſūt diuine volūtati. Et rō ſm Lyrā ē: qꝛ ſicͫ pricipiū mūdi a ſolo ꝺo fuit p̄cognitū qꝛ mūd⁹ īmediate ē ab ipſo deo factus: ita ⁊ finis mūdi ſoli deo ē cognitus: ⁊ ab ip̄o ꝺo hoī xp̄o ē reuelat⁹: ad quē ꝑtinet iudicare de oīb⁹: hec Lyra. ¶ ¶ Si dicas ꝗ: quō xp̄s dei fili⁹ hoc ſciat cū dicat ſupra niſi ſol⁹ pr̄ inq̄t: ⁊ Mar. xiij. ꝺt neqꝫ fi lı⁹ ſcit niſi pr̄: Ad hec rñdet̄ ſm

Lyrā. ⁊ doc. q̄ ꝑ hoc non exclu-
ditur filius nec ſpiritusſanctus
quia eadē eſt ſcia patris ⁊ filij ⁊
ſpūsſancti ſicut ⁊ eadeȝ deitas
Ideo magis includunt in noti-
cia patris filius et ſpūsſanctus
vt ptȝ ꝑio ſniarū de dictiōib⁹
excluſiuis: cū ſicut dicim⁹. Aia
mea ſola ſcit hoc: nō excluditur
mēoria: intellect⁹ nec volūtas.
Sȝ xp̄s hoc dixit ſic: ad ſignifi-
cādū q̄ humanitas vel aia chri
ſti filij dei non habet hoc ſcire a
ſeipſa niſi a deitate ſibi reuelan
te: ſcilicet tale ſecretū dei quod
nec angeli ſciunt: ſed ſolus de⁹.
et chriſtus. Et quo ſequitur q̄
nec beati in celo ſcient diem il-
lum certitudinaliter ⁊ a fortio
ri non poſſunt ſcire homines in
terris poſiti: cum non fiant ipſi
us reuelationes niſi medianti-
bus angelis: vt dicit Dionyſi⁹.
iiij. cap. celeſt. hierarchie. ideo
non bene faciunt qui de aduen
tu antichriſti vel fine mundi p̄-
dicant determinatum tempus
certitudinaliter q̄ debeat fieri
iſto vel illo anno. Sed bene licȝ
per ſigna coniecturari de pro-
pinquitate: vt in ſequenti. R
¶ Tertia queſtio ergo oritur:
quid de doctorum et ſanctorū
opinionibus: quoto āno puta-
tur ab eis finem mundi et con-
ſummationem ſeculi fieri: Ad
hoc nota q̄ īter ſanctos et doc.
ſunt plures opiniones de fine
mundi ex quib⁹ paucas hic po-
nimus: quia non edificant po-
pulum. ¶ Prima eſt ſancti Me-
thodij qui propheticas reuela-
tiones habuit de p̄teritis ac fu-
turis. Et dicit q̄ finiri dȝ mun-
dus in ſeptimo millenario an-
norum. ſ. a principipio mūdi Et
ſm hoc deberet iſte mund⁹ ſta-
re ab hoc anno dn̄i. Mccccxcvi.
tricentis adhuc ānis ⁊ quattu-
or et plus. ¶ Secunda eſt opi-
nio ſm Euſebium dicentium:
q̄ ex quo deus per numerum
ſeptenarium diſpoſuit oīa ī mū
do. ſ. celū in ſeptē planetis: tp̄s
etiā currit ꝑ ſeptē dies hebdo-
made. Itē eccl'iaȝ ornauit ſeptē
ſacramētis ⁊ ſeptē ſigillis: ⁊ mū-
dū diſtrixit ꝑ ſeptē etates: iō ſꝫ
iſtā opinionē q̄ ꝓ illis ſigillis ſe
ptē de qb⁹ Apoca. vi. ſcribit cō-
putat in toto mile q̄ngētos qua
draginta ānos. Sic ſꝫ hoc debe
ret fieri finis mūdi. Anno dn̄i.
millesimo q̄ngēteſimo q̄drageſi
mo. Sȝ de oīb⁹ hmōi opinioni-
bus tertio dicēdū eſt veri⁹ cum
Aug. xviij. de ciui. dei. c. liij. di-
cente ſic. Fruſtra ānos q̄ remā-
nēt huic ſcl'o ꝯputare ac defini-
re conamur cū hoc ſcire nō ē no
ſtrū. Et īfra. Oīm de hac calcu-
lantiū digitos reſoluit ⁊ q̄ſce-
re iubet ille. ſ. xp̄s q̄ dt. Nō ē ve
ſtrū noſſe tp̄a vel momēta q̄ p̄r
poſuit ī ſua ptāte. Hec Aug. O
magne de⁹. O ieſu bōe q̄m patiē
ter expectas diu ad pn̄iaȝ nos.
S ¶ Circa ſecundum de ap-
propriatiōe. ſ. finis mūdi ꝯiectu-
rādā ꝑ ſigna certa: q̄rit q̄lib⁹ ſi-
gnis poſſit ꝯiecturādo aḡſci ſal
tē ī gn̄ali q̄ appropriat finis mū
di. Ad qḋ rn̄det q̄ p̄cipue ꝑ con
iecturas ſignorum triplicium.
¶ Primum ſignum dicitur eta-
tum antiquitas
¶ Secundum dicitur aduentus
antixp̄i vicinitas.
¶ Tertium dicitur pctōꝝ con-
ſummata iniquitas.

Primum itaq; ſignum dr etatis antiquitatis: qr hoc ſcimus ex ſcriptura ⁊ eccleſie teſtimonio: q vergente mundi veſpere vti ſponſus de thalamo egreſſus e Chriſtus dñs naſcens in mundum ex virgine Maria. Et ſic canit eccleſia Chriſtum veniſſe veſpere mũdi: qr venit etate ſexta mundi q̃ eſt circa finem mundi. Iuxta illud .i. Cor. x. Nos ſumus i quos fines ſeculorum deuenerunt. Lyra: qr tps noui teſtamenti eſt finis mundi. Et cõiter tenet qr nimirum pma etas mundi fuit ab Adam vſq; Noe Secũda a Noe vſq; ad Abraã. Tertia ab Abraã vſq; Moyſen Quarta a Moyſe vſq; ad Dauid ſm Reg. Quinta a Dauid vſq; ad Chriſtum. Sexta a chriſto vſq; ad antichriſtu3. Septima ab antichriſto vſq; finẽ mũdi. Sed quonia3 ex etate ſexta a Chriſto fluxerunt iam anni. Mcccc.xcvi. ideo videtur q paruum ſuperſit vſq; finem mundi. Sicut enim homo perueniens ad etatem decrepitam ſcit q mors non multũ tardabit. Sic ⁊ de mundo ſeneſcente putandum eſt q cito finietur: licet determinate Chriſtus neſciatur: vt predictum eſt. T

¶ Nam Auguſti. lib. lxxxiij. q. dicit. Senectus aliquando ſolet inquit tenere quantum omnes relinque etates: vel certe multo plus tenet q̃ alia hominis etas: Quia ſm Iſido. libro. de munero. cap. ij. Infantia durat vſq; ad. vij. annum. Pueritia vſq;. xiiij. Ab hinc adoleſcentia vſq;. xxviij. inde iuuentus. l. anno finitur ab anno. l. ſenium incipit ⁊ durat vſq; ad finem vite. Poſt autem humana vita puenire vſq; ad centum viginti annos: vt dicit Auguſti. vbi ſupra: ⁊ ſic patet propoſitum. Sic etas mundi ſexta a Chriſto inchoata plus tenere poteſt: vt deus vult q̃ quecunq; precedẽs etas tenuit: ergo ſequitur q ſci licet incertu3 ſit tempus preſertim cum etas ſexta currat: cum etate ſeptia ſimul: vt dicit Lyra primo Ioan.

¶ Secundum ergo ſignum dicitur aduentus antichriſti vicinitas. Nam licet neſciamus determinat quando veniat antichriſtus putamus tamẽ ex ſcriptura q non multum tardabit: quia ſcribitur. i. Ioan. ij. Filioli nouiſſima hora ẽ. Et ſicut audiſtis: quia antichriſtus venit: nunc antichriſti multi ſunt. vnde ſcimus: qr nouiſſima hora ẽ. Hec ibi. Lyra di. q tempus antichriſti dicitur hora nouiſſima: eo q eſt futurum circa finẽ mundi: tamen aliquo modo incepit tempore apoſtolorum: quia ex tunc inceperunt plures heretici qui fuerunt figura antichriſti. Et ex hoc dicit Apoſtolus perpendere vel ſcire quia nouiſſima hora eſt: quia tempus antichriſti incepit quodammodo in eis: ⁊ ab illo tempore vſq; modo durauit: quare videtur q iam vicinus ſit aduentus antichriſti ⁊ finis mundi. V

¶ Sed queritur hic quãto tempore poſt morte3 antichriſti putatur mundus finiri? Reſpondetur q poſt mortem antichriſti vſq; finem mundi quot erunt dies vel anni vſq; quo finiat mũ-

dus omnino incertum eſt. tamē generaliter hoc tenendum eſt: ſecundū Oroſium ſuper Cant. ꝙ breue tempus erit: ⁊ patet ex verbis chriſti in hodierno euā ge. dicentis. Statim autē poſt tribulationem dierum illorum ſcilicet antichriſti ſol obſcurabitur. ⁊c. Ubi Lyra dicit ꝙ chriſtꝰ ideo dicit ſtatim: quia non erit multum tempus poſt mortem antichriſti: ſed in breui incipiēt apparere manifeſta ſigna futuri iudicij. Ad idem glo. ſuper primū ad theſſ. v. dicit ꝙ poſt mortem antichriſti cōcedentur. xlv. dies bonis ad penitentiam agendam qui titubauerunt in perſecutione illa. Et ſic patet propoſitum. De hoc plura Dominica ij aduentus. ſer. ſ. F.

m ❡ Tertium ſignum dicitur peccatorum conſummata iniquitas Nam teſte chriſto Math. xxiiij. pro illo tempore abundauit iniquitas: et refrigeſcet charitas: vt de hoc patuit ſermone primo huius dominice latius. O ergo chariſſimi optime poſſumus coniicere ꝙ cito finietur mundus: quia videmus oculis ꝙ quotidie creſcit ⁊ ſuperabundat malicia ſuperbie: auaritie: luxurie inobedientie: ⁊ omniū peccatorum. O ergo peccator age penitentiā: quia antequā mūdus finiatur. nūc mors te rapit repente.

X ❡ Circa tertium de tremendo horrore exterminatiōis mūdi: notandum eſt ꝙ omnipotēs deus terribiliſſimo horrore exterminabit mundum ⁊ faciet ſeculi conſummationem in tribꝰ terribilibus perditionis: ſcilicet quo ad homines malos.

❡ Primo in peccatorum hominum repentina peremptione.

❡ Secundo in omnium elementorum concrematione.

❡ Tertio in animarum ſimul ⁊ corporum perpetua cruciatione

Primo inquā in peccatorum hominum repentina peremptiōe Quod claret primo: quia caput omnium malorum hominum: ſcilicet antichriſtus repentina morte in monte oliueti fulmine percutietur per Michaelem archangelum. Secundo quoqꝫ quia antichriſti miniſtri et increduli multi repente interibunt. Nam glo. ſ. Theſſa. v. ⁊ communiter tenetur Antichriſtus occidetur repentino fulmine: ⁊ multi cum eo: ⁊ poſtea mali eius miniſtri ⁊ complices ac increduli nuptias ⁊ conuiuia facientes ⁊ dicētes licet princeps noſter mortuus ſit: tamen habemus pacē ⁊ ſecuritatem: tunc repentinus eis ſuperueniet interitus. Ideo chriſtus Luc. xvij. dicit: ꝙ ſicut in diebus Noe edebant ⁊ bibebant et venit diluuium ⁊ perdidit omnes. Et in ſodomis edebant. ⁊c. ⁊ pluit dominus ignē ⁊ ſulphur ⁊ omnes perdidit: ſic erit quando filius hominis reuelabitur: ſcilicet oſtēſis ſignis terribilibus futuri iudicij imminentis. Tertio quoqꝫ: quia in fine omnes homines repēte morientur et animalia. ❡ Secundo conſummatio mūdi erit terribilis ⁊ horrenda in omnium elementorum concrematione: et mundi conflagratione. iuxta illud. ij. Pet. iij. Celi ardore ſoluentur terra ⁊ omnia que in ea

ſunt exurent: et elementa ignis ardore tabeſcet. etc.

y ¶Sed queritur: quare deus benedictus faciet mundum per ignē concremari et conſummari ac purgari? Reſpondetur ſecundum Richar. ſuper. iiij. diſ. xlvij Bonauentura: et alios doctores Primo propter peccati odium et deteſtationem: quia deus tāto zelo odit peccatores qꝫ ſicut Chryſoſto. ſuper Mattheū pro generali regula dicit. Deus omnia mala et flagella mundo infligit propter peccatores i odiū peccati. Omnia autem bona dat propter electos. O ergo peccator cogita quantum deus odit peccatum qꝫ pro eo nō ſolum ipſum hominem damnat: ſed et totum mundum diſſipauit in principio per diluuium aque: et in fine comburet omnia per ignem. Hinc Pſalmiſta Pluet ſup peccatores laqueos: ſcilicet damnationis: ignis et ſulphur et ſpiritus procellarum pars calicis eorum. Nam ſecundum Auguſtinum. xx. de ciuitate dei capitu. xviij. Ignis ille erit mixtus ſulphure et ſpiritus procellarum et ventis turbantibus omnia elementa. Et quia ſecundum doctores vbi. S. virtute diuina non ſolum ignis q̄ eſt i ſphera ſua: ſed etiā omnis ignis qui eſt ſuper terrā et in inferno concurrent ad mūdi conflagrationem. Ve ergo tibi peccator niſi penitueris

z ¶Secundo propter congruentem peccati punitionem et purgationem. Nam quare prima mundi purgatio facta fuit per aque diluuium. Bonauentu. rationem dat dicens: quia tunc per mundum regnauit ardor concupiſcentie carnalis. Ideo debuit purgari per aquas que contrariatur ardori: ſed in ſenectute mundi regnabit frigiditas malicie. Nam per auariciam refrigeſcit charitas. Mat. xxiiij. Propterea ſpecialius diſceptabit chriſtus in iudicio de operibus miſericordie. Refrigeſcit etiam deuotio paſſiōis chriſti et diuine dilectionis: ideo punitio et purgatio mūdi per ignē qui contrariatur frigori erit. O quid erit totum mundum ardentem videre.

¶Tertio exterminatio mundi erit terribilis et horrenda in animarum ſimul cū corpore perpetua cruciatione: quia reſurgent omnes tunc in corpore: mali q̄dem ad penas ſempiternas in inferno quo deſcendunt ſimul cum iſto igne ꝑpetuo arſuri plāgendo et vlulando dicentes. Ve nobis: maledicta dies in qua nati ſumus: maledictus ſit totus mundus in quo viximus. Sed boni reſurgent ad eterna gaudia beatiſſimi: ad regnandum cum chriſto in ſecula ſeculorum O q̄ iocunda. o q̄ beata illa ſanctorum patria. O dulciſſime Jeſu chriſte qui ſanguine tuo mercatus es nobis talia bona celeſtia. tibi ſempiterna laus et gloria: et tecum laudetur ipſa ſanctiſſima mater tua virgo maria O piiſſime deus noſter te ſuppliciter oramus: vt nobis famulis tuis preſtes in preſenti gratie dona: et in futuro inter beatorum omnium conſortia te patre et ſpūſſancto laudare feliciter per infinita ſecula. Amen.

¶Sermões Pomerii de Tempore cõportati per fratrẽ Pelbartum de Themeſwar: profeſſum diuini ordinis ſancti Franciſci collecti. Impreſſi Pariſius per magiſtrũ Petrum Uidoue pro honeſte viro Franciſco regnault. Anno chriſti mileſimo quingenteſimo vigeſimo primo. Sole vero Septẽbri viceſimam luſtrante.

¶Regiſtrum huius partis.

¶Tabula.

AAA.BBB.

aaa.bbb.ccc.ddd.eee.fff.ggg. hhh.iii.kkk.lll.mmm.nnn. ooo.ppp.qqq.rrr.sss.ttt.vvv. xxx.yyy.zzz.⁊⁊⁊.ꝯꝯꝯ.ꝝꝝꝝ. AAA.BBB.CCC.DDD.

¶Omnes ſunt quaterni: preter BBB. qui eſt duernus.

FR
FRANCOYS
REGNAVLT

Digitized by Google

Digitized by Google

255
BIBLIOTECA NAZIONALE CENTRALE
LAB. RESTAURO
ROMA
Digitized by Google

Digitized by Google